POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK
WYDZIAŁ FILOLOGICZNO-FILOZOFICZNY
KOMISJA FILOLOGICZNA

BIBLIA LITEWSKA CHYLIŃSKIEGO

NOWY TESTAMENT

TOM II – TEKST

WYDALI
CZESŁAW KUDZINOWSKI – JAN OTRĘBSKI

WSTĘP NAPISALI
STANISŁAW KOT – JAN OTRĘBSKI – CZESŁAW KUDZINOWSKI

POZNAŃ 1958
ZAKŁAD NARODOWY IM. OSSOLIŃSKICH WE WROCŁAWIU

SOCIETY OF FRIENDS OF SCIENCE IN POZNAŃ
PHILOLOGICAL AND PHILOSOPHICAL CLASSE
SECTION OF PHILOLOGY

CHYLINSKI'S LITHUANIAN BIBLE

THE NEW TESTAMENT

VOLUME II — TEXT

EDITED BY
CZESŁAW KUDZINOWSKI — JAN OTRĘBSKI

PREFACE BY
STANISŁAW KOT — JAN OTRĘBSKI — CZESŁAW KUDZINOWSKI

POZNAŃ 1958
OSSOLINEUM IN WROCŁAW

Redaktor tomu II
JAN SAFAREWICZ

Sekretarz tomu II
FERDYNAND ANTKOWSKI

Edycja obejmuje:

T. I: Reprodukcję autografu
T. II: Tekst
T. III: Rozprawy. Indeks wyrazów

Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo. Wrocław 1958. Wydanie I.
Nakład 700 + 150 egz. Objętość ark. wyd. 39,75, ark. druk. 64,5 (× 8) + 1 wkl.
Papier druk. m/gł. kl. III, 100 g, 61 × 86 z fabryki na Malcie. Druk ukończono w czerwcu 1958 r. Cena zł 120,—
Zakłady Graficzne im. Marcina Kasprzaka w Poznaniu — Zam. nr 2949/56

SPIS TREŚCI — CONTENTS

WSTĘP

PREFACE

STANISŁAW KOT

GENEZA I TŁO HISTORYCZNE *BIBLII LITEWSKIEJ* CHYLIŃSKIEGO

ZAGADKA BIBLIOGRAFICZNA

Trzysta lat temu, w październiku 1657, rozpoczął w Oksfordzie — według własnej zapiski — Samuel Bogusław Chyliński przekład *Biblii*. Losy tego nieco egzotycznego przedsięwzięcia, sama jego autentyczność, osoba autora, sprawa druku, przez długi czas nie wyjaśniona, wzbudziły w końcu XIX w. niezwykłe zainteresowanie i obfite artykuły i studia w Anglii, w Rosji, w Niemczech, a także u autorów polskich.

W r. 1877 lituanista niemiecki A. Bezzenberger, wykładający w Getyndze, zebrawszy poszlaki istnienia takiej *Biblii*, wezwał do szukania jej bibliografów w różnych krajach.

Falę ciekawości ożywiło odnalezienie w r. 1887 fragmentu druku *Starego Testamentu* w Akademii Duchownej w Petersburgu przez arcybiskupa Symona, który go użyczył językoznawcom A. Kunikowi i E. Wolterowi. Egzemplarz ten był darem Jerzego Grużewskiego, generała-adiutanta wojsk litewskich, ofiarowanym w 1805 r. Uniwersytetowi Wileńskiemu, a z jego zbiorami wywiezionym w 1842 r. do Petersburga. W następnym roku wypłynął w Berlinie fragment ongiś szczeciński. W r. 1893 bibliotekarz British Museum, Polak, Jan T. Naake-Nakęski, doniósł o wygrzebaniu tam w szpargałach, skazanych na wyrzucenie, trzeciego egzemplarza. Łamano sobie głowę nad wyjaśnieniem, dlaczego egzemplarz wileński ma arkuszy 26 (urywa się na *40 Psalmie Dawida*), egzemplarz szczeciński arkuszy 24 (kończy się na *Księdze Hioba*), egzemplarz londyński — tylko 11 (do *Księgi Jozuego*).

Dyskusję skomplikowało rozpoczęte przez Anglika W. R. Morfilla śledzenie, czyjego autorstwa jest litewskie *Ojcze nasz*, powtarzane w modnych w XVII i XVIII w. zbiorach *Modlitwy Pańskiej* w różnych językach. Stanęło na tym, że wersja Chylińskiego zjawiła się pierwsza w dziele teologa oksfordzkiego Johna Wilkinsa (*An Essay towards a Real Character and a Philosophical Language*, Londyn 1668), który mógł ją mieć od samego tłumacza, i że ten sam tekst zjawił się w *Oratio Dominica* T. Ludekeniusa (Berlin 1680), pod którym to pseudonimem skryty był Andrzej Müller, pastor w Szczecinie, posiadacz drukowanego fragmentu *Starego Testamentu*.

W tej dyskusji stosunkowo późno wydobyto na jaw podstawowe świadectwo bibliotekarza z Cambridge Williama Crowe, który w swym *Elenchus scriptorum in S. Scripturam* (Londyn 1672, s. 22) podał: „*Bibl. S. Lingua Lithuanica a Samuele Boguslao Chyliński Lithuanico, transl. nescio an edita*" z dopiskiem na marginesie: „*Obiit hic in Anglia, 1668*".

Wydobyto świadectwo pastora litewskiego w Królewcu, J. J. Quandta, który w przedmowie do swego wydania litewskiego *St. Testamentu* (1729) podał, że znalazł egzemplarz litewskiego tłumaczenia swego poprzednika aż do Psalmów, i przytoczył zeń próby z uwagą, że przekład ten wykazuje właściwości językowe obce Litwinom z terenu Prus i że dokonany został prawdopodobnie z polskiego.

Długo nie zauważono wiadomości A. J. Jochera (*Obraz bibliogr.*, 1842, II, s. 109), który opisał egzemplarz wileński, przytoczył zeń wyjątki i zaopatrzył notatką bibliograficzną, ani u Józefa Łuka-

szewicza (*Dzieje kościołów wyznania helweckiego w Litwie*, Poznań 1843, II, s. 263) przytoczenia ustępu z kalwińskich akt synodu wileńskiego, wprawdzie oświetlającego losy druku, ale odwracającego uwagę od prawdziwego autora.

Z powodzi artykułów i przyczynków, zwłaszcza w „Mitteilungen der Lithauischen literar. Gesellschaft", wydawanych przez Litewskie Towarzystwo Naukowe w Tylży, i w londyńskiej „The Academy", 1891—1896, wybiło się staranne studium H. Reinholda w „Mitteilungen", 1896, ustalające autorstwo Chylińskiego. Rezultaty jego badań zostały definitywnie umocnione i rozszerzone w 1932 przez językoznawcę norweskiego Ch. C. Stanga, który zbadał w Wilnie odpowiednie akta Archiwum Synodu Ewangelicko-Reformowanego.

Tegoż roku dział rękopisów British Museum nabył autograf Chylińskiego tłumaczenia *Nowego Testamentu*, który przyniósł antykwariusz z Newcastle-On-Tyne. Kiedy wiosną 1934 r. badałem angielskie źródła rękopiśmienne do dziejów stosunków kulturalnych Polski z Anglią, urzędnik British Museum, zapalony miłośnik języków słowiańskich i bałtyckich, Leonard Cyrill Wharton, który już przedtem (1910, 1915) zajmował się *Biblią* Chylińskiego, zwrócił moją uwagę na ów nabytek, o którym zwięzłą informację gotował jako niespodziankę na Międzynarodowy Zjazd Slawistów w Warszawie. W *Anglo-Polonicach*[1] poświęciłem osobny rozdział *Biblii litewskiej*, podając szkic jej historii, odkładając „obraz szczegółowy wraz z materiałem źródłowym do osobnej publikacji". Był on przewidziany jako wstęp do wydania *Nowego Testamentu* w Wilnie. Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Wilnie postanowiło ogłosić *Nowy Testament*, powierzając opracowanie go znawcy litewszczyzny, prof. J. Otrębskiemu. British Museum odniosło się życzliwie do tego projektu, fotografie rękopisu Chylińskiego odeszły do Wilna. Wypadki wojenne przekreśliły ten plan, który po 20 latach urzeczywistnia Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Poznaniu.

We Wstępie rozmyślnie poświęciłem więcej miejsca odtworzeniu tła historycznego inicjatywy Chylińskiego zarówno od strony litewskiej, jak i angielskiej. Dla obrazu dziejów wewnętrznych Kościoła reformowanego na Litwie obszerniej zużytkowałem wypiski poczynione przed wojną w Archiwum Synodu w Wilnie, nie mogąc stwierdzić, czy one nie uległy zagładzie[2].

POCHODZENIE I MŁODOŚĆ CHYLIŃSKIEGO

Rodzina Chylińskich szlachecka, herbu Jastrzębiec, znana była na Mazowszu północnym. Kiedy i jak Adrian Chyliński znalazł się w szeregach litewskiej Jednoty reformowanej, nie wiemy. Pochodził czy przybył z Promieży w powiecie kalwaryjskim — był tam zbór Pakoszów — według zapiski syna, który też zanotował jego daty biograficzne: urodzenie 4 lutego 1586, zgon w październiku 1656. Najdawniejszą o nim wzmiankę w protokołach synodalnych Jednoty znajdujemy 7 lipca 1623, kiedy to z uchwały synodu prowincjonalnego w Wilnie „Ks. Adrian Chyliński posłany jest

[1] S. Kot, *Anglo-Polonica. Angielskie źródła rękopiśmienne do dziejów stosunków kulturalnych Polski z Anglią* „Nauka Polska", XXX (1935), s. 112—115, i odb.

Pisali o *Biblii* Chylińskiego: J. Naake, M. Trepka, H. Struve, K. Różycki, M. Stankiewicz, J. Paczkowski, J. Hanusz, A. Brückner i A. A. Kryński. Pełną bibliografię rozpraw i wzmianek o *Biblii* zebrał Vaclovas Biržiška, *Lietuvių bibliografija*, t. I, Kaunas 1924.

[2] Zużytkowałem następujące rękopisy: 1) Odpisy aktów synodów 1611—1675. 2) Akty konkluzyj, które na zborze wileńskim na synodach prowincjalnych zwykły się stanowić (1611—1675). 3) Akta sesyj Zboru Wileńskiego od r. 1627. 4) Akta synodu szydłowskiego od 1639. 5) *Collecta* Zboru Kiejdańskiego 1628—1663. 6) Akta kościelne Zboru Kiejdańskiego od 1664. 7) Akta synodowe 1676—1709. 8) Alumni zagraniczni 1600—1763.

Zarazem z archiwum nieświeskiego: Synodalia wileńskie i Listy do Radziwiłłów, nr 188.

Wszystkie szczegóły z aktów synodalnych Jednoty przytaczam wprost z rękopisów archiwalnych, bez względu na to, czy któreś z nich były już zużytkowane przez J. Łukaszewicza (*Dzieje kośc. helw. w Litwie*) lub Ch. C. Stanga („Archivum Philol.", III, 1932).

za nadwornego kaznodzieję do Ks. J. M. Pana Hetmana WKs.L." Krzysztofa Radziwiłła. Już następnego roku mianowano go ministrem w Zabłudowie. Może to było w związku z jego żałobą: zmarła jego żona, córka Samuela Lenartowicza, również ministra kalwińskiego, seniora dystryktu podlaskiego. Dnia 10 maja 1626 uczestniczył Chyliński jako kaznodzieja zabłudowski w konwokacji generalnej w Orli. W 1627 synod pod dyrekcją Krzysztofa Radziwiłła ponownie go przeznacza „do dworu Ks. JMci". Obecność jego na synodach prowincjonalnych, odbywających się prawie corocznie w Wilnie, stwierdzają protokoły od roku 1629. W 1635 należy do pisarzy synodu z Samuelem Minwidem i Samuelem Tomaszewskim, w 1636 z Jurskim, i jeszcze w 1637 i 1638. W r. 1631 został wyznaczony na ministra w Rosieniach, gdzie warunki bytu musiały być ciężkie, gdyż w 1632 synod obiecuje poprawę „kondycyjej szczupłej", a w 1633 przeniesiony do Świętojeziorów. Przy decyzji druku *Biblii in folio* z adnotacjami, kiedy rozdzielano opracowanie ich uczeńszym ministrom w 1635 r., Chylińskiemu przypadły księgi *Nehemiasz* i *Ester*. Po wczesnej śmierci pierwszej żony ożenił się po raz wtóry, z Minwidówną z rodziny żmudzkiej, której członkowie od dawna dostarczali wybitnych duchownych zborowi. W Świętojeziorach, jak się dowiadujemy z protokołu synodalnego z 1643 r., Chyliński wraz z małżonką „targnęli się uszczypliwie na szlacheckie urodzenie i dobrą sławę IchMPP Zaborowskich". Wobec tego, że Chyliński okazał żal, synod nakazał, by 19 lipca w zborze świętojezierskim wraz z żoną „według formuły, która mu przez starszych, ks. Białkowskiego i ks. Gerdwiła, podana będzie, Zaborowskich i innych słuchaczów publicznie przeprosił. Wobec tego, że dał powód osobom *diversae religionis ad famosos libellos* przeciw nim, musi napisać do nich listowną palinodię. Gdyby trwał w ich obrażaniu, ma go superintendent wileński usunąć od urzędu i *beneficium* z powodu *procacitas linguae* niegodnej ministra". Obraza dotyczyła zapewne potomków ministra Jakuba Zaborowskiego, pisarza-polemisty z Lubelszczyzny, który podobnoć pochodził z plebejuszów i nazywał się Puto. Zatarg świętojezierski spowodował przeniesienie Chylińskiego do Orłowa, co teraz nie weszło w życie, a potem przeniesienie do Bielicy w pow. lidzkim, które się opóźniło do r. 1645 wskutek zatargu Chylińskiego z następcą, Janem Białkowskim, o sprawy gospodarcze. Mianowicie Białkowski przyjechał do Świętojeziorów, nie czekając, aż się Chyliński wyprowadzi, objął plebanię z inwentarzem i rzeczami ku szkodzie Chylińskiego; za opór w naprawieniu krzywdy jeszcze w 1649 r. synod groził Białkowskiemu usunięciem. Ostatnie lata życia i pracy spędził Chyliński w Orłowie, na konwokacji kiejdańskiej bowiem w 1661 r. stwierdzono, że „aparaty zboru orłowskiego *post decessum* ks. Chylińskiego *piae memoriae* zaginęły".

Zapewne w Świętojeziorach, gdzie ojciec był od 1633 r., przyszedł na świat syn Samuel Bogusław; jeśli synod mianował go w 1652 katechistą w Birżach, musiał mieć przynajmniej 17 lat. Synod następnego roku w lipcu umieścił młodego Chylińskiego w rzędzie 10 alumnów, którym przyznano stypendia na kształcenie się na ministrów; Bogusław był na liście stypendystów fundacji szwabiskiej.

Świętojeziory w powiecie sejneńskim woj. trockiego leżały w okolicy, w której przeważał język litewski. „Inwentarz zboru i plebanijej", sporządzony przez synod 1633 r., okazuje, że wśród chłopów przeważają tam imiona i nazwiska litewskie. Tutaj widocznie chłopiec opanował płynnie język miejscowej ludności.

Gdzie się kształcił podrastając, nie możemy oznaczyć. Najwybitniejszą szkołą kalwińską w zachodniej części Litwy była Szkoła Generalna w Kiejdanach, założona w 1637 r., zreorganizowana w 1642 przez Rejnolda Adami, nadwornego kaznodzieję Janusza Radziwiłła, i zaopatrzona w pierwszorzędnych profesorów. Byli wśród nich profesor historii, Ślązak, Adam Ryng, profesor matematyki wojskowej dr Adam Freytag[3], profesor języka ruskiego Stefan Rudzik. Po 4-klasowym kolegium, już z biegłością

[3] Toruńczyk, autor kilkakrotnie wydawanej w Holandii *Architectura militaris*, której francuskie tłumaczenie (Lejda 1635) dedykował królowi Władysławowi IV. Freytag towarzyszył Januszowi Radziwiłłowi w podróżach zagranicznych i dłuższy czas (od 1640 r.) przebywał na jego dworze jako lekarz. Zmarł w Kiejdanach 1650 r.

w języku greckim, historii, matematyce, młodzież gotująca się na ministrów przechodziła do alumnatu na kształcenie się w teologii. Tu profesorami byli kształceni w Holandii Jan Halesius, Jan Progulbicki, a od 1651 r. na profesora filozofii i teologii sprowadzony z Holandii Jan Szydłowski, poprzedzony sławą naukową. Dyrektorem szkoły był Fryderyk Starck, gdańszczanin.

W 1633 fundacja szwabiska, której Bogusław Chyliński był alumnem, przyznała mu stypendium na studia zagraniczne. Wyjazd jednak nie mógł zaraz nastąpić, jak widać z art. 48 uchwały synodalnej „De Boguslao Chyliński": „Ponieważ jeszcze w tym roku Boguslaus Chyliński sumptem szwabiskim dla różnych prepedicyjej do akademijej zamorskich holenderskich wysłany być nie mógł, dla lepszej preparacyjej *ad dictas Academias* naznaczamy mu przez ten rok mansyją przy szkole kiejdańskiej, sumptem zwyczajnym szwabiskim na jednego alumna przychodzącym".

Wraz z innymi alumnami spędził rok pod szczególną opieką rektora Starcka.

JĘZYK LITEWSKI W ZBORACH REFORMOWANYCH

W latach kiedy młody Bogusław dorasta, ministrowie kalwińscy starają się zaspokoić stwierdzany wśród ludności litewskiej głód lektury religijnej oraz tekstów do śpiewu. W r. 1650 w Kiejdanach, dokąd na pogrzeb ks. Samuela Tomaszewskiego zjechali się wybitniejsi z ministrów i szlachty z Januszem Radziwiłłem na czele, postanowiono: „Dla ordynowania pieśni i modlitew litewskich i inszych rzeczy do nabożeństwa służących zjechać mają deputowani od synodu do Birż zaraz po św. Michale". Zaraz przystąpiono do realizowania postanowień celem zaspokojenia odczuwanej od dawna potrzeby. Pod kierownictwem konseniora żmudzkiego, Jana Borzymowskiego, wykonano pracę redakcyjną i na synodzie 29 marca 1652 r. zapowiedziano umyślną kolektę „na kancyjonał litewski". Na zebraniu 11 września uchwalono „drukarzowi na kontynuowanie litewskich kancyjonałów obmyślić z prowentów zboru tutejszego jako najprędzej zł 300". Superintendenci: zawilejski Minwid i żmudzki Borzymowski, ponadto zaciągnęli dług 200 zł u kapitana Jakuba Meina. Druk zaczął się w 1652 r. w Kiejdanach u drukarza Jurgisa Rhetisa, który zapewne musiał się postarać o odlanie potrzebnych znaków. Kolekta częściowo wpływała i w końcu maja 1653 r. dowiadujemy się, że tzw. „*Opus* litewskie już za łaską Bożą *in lucem* wychodzi". Ukazanie się tego tomu było wielkim wydarzeniem dla zborów litewskich.

Kniga Nobażnistes obejmowała trzy części, odrębnie paginowane, przeznaczone do oddzielnego obiegu i przedruku:

1) *Psalmy* i *Hymny* (stron 272). *Psalmy* tłumaczył jeszcze Samuel Tomaszewski, dostosowując przekład litewski do melodii francuskich. Pieśni „zwyczajniejsze" wybrał z kancjonału polskiego Stefan Telega, senior świecki zboru kiejdańskiego. Inni ministrowie część tę zrewidowali i skorygowali.

2) *Summa Ewangelii* na wszystkie niedziele roku z obszernymi wykładami-kazaniami oraz *Historia męki Chrystusowej* (stron 288), opracowane przez Jana Borzymowskiego i Samuela Minwida, w znacznej mierze czerpane z polskiej *Postylli* Grzegorza z Żarnowca.

3) *Katechizm* i *Modlitwy* (stron 76), według tekstów *Katechizmu polskiego* już z dawna używanych, opracowali Borzymowski i Minwid. Cały zbiór poprzedziła dedykacja polska Januszowi Radziwiłłowi i wiersz litewski Telegi[4] na herb księcia hetmana.

W 1654 spłatę drukarni zabezpieczono w Kiejdanach „z intraty rocznej od krescencyjej od kramów", ale księgi były własnością zboru i nie pozwolono drukarni sprzedawać ich na swój rachunek. Na tle rozprzedaży bywały nieporozumienia z burmistrzem kiejdańskim Stefanem Telegą, czołowym przedstawicielem litewskiego mieszczaństwa. Powodzenie tego wysiłku zachęciło do dalszego: w 1655 postanowiono drukować *Agendę litewską* i już w maju zebrano nową kolektę i wpłacono zaliczkę druka-

[4] Stefan Jaugielis Telega studiował w Królewcu, wpisany w 1648 r. jako Litwin z Kiejdan, stypendysta, lat 25. Por. o nim K. Jablonskis *Kėdainių burmistras Steponas Jaugelis*, „Archivum Philol.", IV (1933), s. 86—107.

rzowi. Ten jednak, roszcząc sobie jakieś pretensje o kancjonał, druku *Agendy* nie rozpoczął, o co się w 1657 r. skargi na próżno podnosiły.

Praca zborowa Adriana i młodość Bogusława — zazwyczaj mianuje się go tym imieniem — związane ściśle z dziejami wewnętrznymi Kościoła reformowanego na Litwie, wypadły na okres jego klęsk i wysiłków podniesienia się z nich. Klęski poniesione zostały w pierwszym dwudziestoleciu panowania Zygmunta Wazy, po pierwsze wskutek burzenia zborów przez sfanatyzowany tłum i młodzież szkół jezuickich — najdotkliwiej w Wilnie w 1611 r., po wtóre wskutek opuszczania protestantyzmu przez możne rody, narażone na zubożenie, gdy im niełaska króla zamykała drogę do godności, starostw i dochodów. Usiłował odrobić te straty młody, ambitny Krzysztof Radziwiłł, wnuk Mikołaja Rudego, syn Krzysztofa Pioruna, obu patronów kalwinizmu, i po nich dziedziczący urząd hetmański i województwo wileńskie. Przewodniczył na synodach Jednoty, pomagał odbudowywać kościoły, zakładać szkoły, podnosić stan umysłowy ministrów, dbał o związek z Zachodem. Oparcie miał w tolerancyjnym królu Władysławie IV, do którego elekcji i sukcesów militarnych walnie się przyczynił.

Gorliwie pracujące synody starały się powetować odstępstwa szlachty, zdobywanej przez jezuitów, przez pozyskiwanie ludności drobnych miast i wsi pochodzenia i języka litewskiego.

Językiem nabożeństwa reformowanego w kościołach ewangelickich litewskich od początku reformacji był polski. Możnowładcy, którzy w XVI w. wprowadzili reformację w Litwie, szlachta i zamożniejsi mieszczanie, którzy ją przyjęli, władali językiem polskim, jak i pierwsi ministrowie, sprowadzeni przeważnie z Korony, skąd też przywieziono teksty religijne, pieśni, modlitwy. Znosząc po wsiach katolickie kościoły, powoli dopiero zaczęto myśleć o pociągnięciu do nowej wiary ludności litewskiej. Dążność ta w XVII w. przybrała szersze rozmiary, zwłaszcza gdy przybyło wielu ministrów spośród Litwinów (Progulbiccy, Minwidowie, Audziejewicze, Skrodzcy, Matyszewicz), a ministrowie Polacy nauczyli się języka litewskiego (Tomaszewski, Borzymowscy, Chylińscy, Musoniusowie, Halesius, Krośniewicki, Reczyńscy). Synod generalny 1627 r., „poglądając na potrzebę zboru Bożego i na szczupłość usługujących słowem Bożym językiem litewskim", polecił ordynować Krzysztofa Minwida, biegłego w tym języku, na urząd ministra w Birżach z zatrzymaniem przez niego na razie urzędu katechisty w Kiejdanach. Radziwiłł wyznaczył fundusz na zbór kiejdański i na szkołę. Synod w Słucku 2 grudnia 1630 r. zarządził: „W Kiejdanach mają być zawżdy dwaj kaznodzieje od synodu zborów WKsL ewangelickich podawani, jeden dla polskiego, drugi dla litewskiego nabożeństwa, takie ile być osoby przybierając, żeby kaznodzieja mógł oraz teologiją *publice* w szkole czytać; tamże ma być zawżdy chowany katechysta litewskiego języka umiejętny. A ten kaznodzieja i katechysta litewski powinni będą którykolwiek z nich na każdy tydzień dwakroć do zboru pomienionego birżańskiego dla ćwiczenia w słowie Bożym i w nabożeństwie krześcijańskim pospólstwa zjeżdżać. A co się tycze zboru bojnarowskiego, tam także na każdy tydzień raz jeden albo minister, albo katechista z nowomiejskiego naszego zboru zjeżdżać i litewskie nabożeństwo z pospólstwem odprawować ma".

W roku następnym (1631) synod generalny w Wilnie powziął uchwałę: „O katechiście litewskim do Kiejdan: Mając wzgląd Synod S. na *vota* i *desideria* ludzi pobożnych około Kiejdan mieszkających, którzy tego pragną, aby nabożeństwo ewangelickie litewskim językiem odprawowane było, respektując tedy na ich gorliwą żądność, naznacza *ex Alumnatu Slucensi* młodzieńca jednego pobożnego, Jana Borzymowskiego, który przy zborze kiejdańskim *munus catecheticum* litewskim językiem odprawować będzie, z tym jednak dokładem, aby po wyjściu dwu lat katechizacyi jego do cudzych krajów *propter continuanda studia theologica* posłany był".

Jak zależało Radziwiłłowi na języku litewskim, świadczy własnoręczna zapiska jego namiestnika, Piotra Kochlewskiego, wojskiego brzeskiego, w Księdze Zboru Kiejdańskiego 16 czerwca 1631: „Prosić na przyszłym, da Bóg zdrowie, synodzie prowincjalnym, aby na katechizacją litewską do zboru kiejdańskiego *alumnus* szydłowski p. Borzymowski był dany".

Synod w grudniu 1633 ustanowił „alternatę" językową, „uważając większy budynek Chwały Bożej, gdyby było nabożeństwo raz po litewsku odprawowane przy Komuniji św. we zborze kiejdańskim, a drugi raz czasu następującego Komunijej św. po polsku".

Tak zaczął w Kiejdanach obsługę litewską Jan Borzymowski, pochodzący z Polski, z szlachty herbu Belina, ale wychowany na Litwie; w 1636 wysłał go synod kosztem zboru kiejdańskiego na studia teologiczne do Lejdy i Franeker; wróciwszy z nich w r. 1638 pracował w języku litewskim w Nowym Mieście i Kiejdanach. Od r. 1652 jako senior żmudzki dba o nabożeństwa litewskie w zborach, jest głównym promotorem kancjonału litewskiego z 1653 r., do którego sam teksty święte tłumaczył, i zapewne już wtedy zaczął próbę przekładania *Pisma św.* na język litewski. Podczas jego pobytu za granicą zastępować go miał ks. Samuel Tomaszewski, minister zboru i profesor szkoły; według postanowienia Kochlewskiego „w niedzielę i w piątek po ranu *ordinarie* po litewsku kazać, *caetera extraordinaria* litewskim językiem odprawować ma". Równocześnie wyznaczono pensje na utrzymanie kaznodziejów dla osiadających w Kiejdanach cudzoziemców, częścią mieszczan, częścią wojskowych, Szkotów i Niemców, „ gdy ks. kaznodzieja angielski i niemiecki przyjdzie". Przyjechać miał John Douglas, ale przybył Eleazar Gilbert. 29 marca 1638 r. zmuszony był zarząd zboru kiejdańskiego do powzięcia niezwykłej uchwały: „Gdyż wiele jako z mieszczan, tak i z stanu szlacheckiego słuchaczów amarikowało na ten cel, który się dotąd zachowywał w odprawowaniu nabożeństwa porządek, przeto że po litewskim angielskie zarazem następowało kazanie, tak iż polskiemu bardzo mało zostawało czasu... tedy postanawiamy, aby zarazem *immediate* po litewskim na polskie było dzwonione, po którym dopiro angielskie odprawować się będzie". Pierwszeństwo, jak widać, litewskiego było nie kwestionowane.

Zniesienie zboru w Wilnie i śmierć Krzysztofa Radziwiłła spowodowały chwilowe osłabienie żywotności Jednoty, ale już w 1642 r. obaj młodzi bracia stryjeczni Radziwiłłowie, Janusz i Bogusław, podejmują inicjatywę zborów. W Kiejdanach szkoła otrzymuje nauczycieli biegłych w języku litewskim, oprócz Samuela Tomaszewskiego — Jana Progulbickiego. Narzuca się konieczność wydania ksiąg świętych po litewsku. Na synodzie w Szydłowie w 1644 dystrykt żmudzki podniósł głos „o litewskiego *Nowego Testamentu* i kancyjonału wydanie"; sprawę odłożono na synod prowincjonalny. Owocem tych żądań było przygotowanie kancjonału w 1653 r., ale myśl o *Biblii* musiała zaprzątać umysły jako pilna konieczność. Wiedziano o spoczywającym w bibliotece książęcej w Królewcu rękopisie *Starego* i *Nowego Testamentu*, przetłumaczonych w latach 1579—1590 przez Jana Bretkuna. W druku znane były Marcina Mażwida (Mosvidius) *Katechizm* (1547) i *Pieśni (Giesmes Duchaunas*, wydane przez Bretkuna w 1589), wszystko drukowane w Królewcu dla obsługi luteran litewskich w Prusiech, oraz *Psałterz* Jana Rhesy (1625).

Litwa kalwińska miała dotąd tylko dwa druki własne: *Katechizm polski z litewskim*, wyd. Melchior Pietkiewicz (1598), i przekład litewski *Postylli* Mikołaja Reja (1600), tak że posiłkować się musiano drukami królewieckimi, ale były one rzadkie, toteż kancjonał kiejdański wywołał wielkie zainteresowanie i narzucił potrzebę *Biblii* po litewsku.

STOSUNKI KALWINÓW LITEWSKICH Z ANGLIĄ

Od stu lat nawiązywały się stosunki pomiędzy Polską — Litwą a odległą Anglią, przygodnie polityczne, częściej handlowe. Szkoci wędrujący dla zarobku do Polski, z siedzibą Kompanii Wschodniej w Elblągu, byli łącznikiem stałym, ale politycznie mało znacznym, aż do czasu swego króla Jakuba I na tronie angielskim. Chronili się do Polski czasem katolicy prześladowani za wiarę; kupiectwo szkockie, kalwińskie, prezbiterialne, było w stosunkach z polskimi kalwinami, ale utrzymywało własnych pastorów. Najgłośniejszy wśród nich był uczony teolog John Dury, pastor w Elblągu

w latach 1625–1630, apostoł zjednoczenia kościołów protestanckich, działający w porozumieniu z dyplomacją szwedzką. Jemu trzeba przypisać zachętę do wyjazdu na studia do Oksfordu w 1635 dwóch braci Bythnerów, synów seniora dystryktu oświęcimsko-zatorskiego Bartłomieja Bythnera, autora głośnej na Zachodzie książeczki wzywającej skłócone kościoły protestanckie do zgody wzajemnej za wzorem polskich protestantów. Wiktoryn Bythner po studiach w Oksfordzie i Cambridge, podczas których zyskały uznanie jego gramatyki hebrajskie, objął w 1651 profesurę hebraistyki w Oksfordzie; brat jego Jan po powrocie do Polski był seniorem Jednoty polskiej[5].

Za panowania Karola I, gorliwego protestanta, dobierano w Polsce na posłów do Londynu kalwinów. Dla notyfikacji wstąpienia na tron Władysława IV przybył w 1633 młody Janusz Radziwiłł. Towarzyszący mu dworzanin jego ojca Krzysztofa, Aleksander Przypkowski, dwukrotnie wysyłany był do Londynu jako sekretarz królewski dla poufnych układów o rękę siostrzenicy króla, Elżbiety, i dla wyjaśnienia, że warunki polskie nie pozwalają królowi na jej poślubienie, jeśli nie przyjmie religii katolickiej. Protestantami byli posłowie Jan Zawadzki, starosta świecki (1633), i Andrzej Rej (1637), który utrzymywał korespondencję z Durym i przyjął na rozmowę Hartliba.

Oddalając się od polskich Wazów, Karol I przechylił swe sympatie na stronę Szwedów; wysłannik jego George Douglas w rozejmie sztumdorfskim (1635) nie był dla Polski bezstronnym arbitrem.

Kościół anglikański utrzymywał luźne stosunki z protestantami polskimi, a raczej litewskimi — wyrazem ich było zwrócenie się teologa Efraima Pagitta, autora *Christianographie* (1635), do Krzysztofa Radziwiłła o poparcie jego idei irenicznej — zbliżenia Kościoła anglikańskiego z Cerkwią wschodnią[6].

Głównym informatorem brytyjskich protestantów, teologów i kół uniwersyteckich o stosunkach religijno-kościelnych w Polsce i Litwie był przybyły tu z Elbląga w 1628 r. Samuel Hartlib, polski Niemiec, znający język polski na równi z niemieckim i angielskim[7]. Z zawodu agent handlowy, z zamiłowania filantrop, poszukujący z pasją wszelkich nowości, które by mogły poprawić los ludzkości, tak w dziedzinie gospodarczej jak duchowej, w religijno-kościelnej jak w pedagogicznej, obdarzony zdolnością skupiania ludzi oryginalnie myślących, inspirowania i wspomagania. Z matki Angielki, żonaty z Angielką, szybko wszedł w koła intelektualne, pisarzów, profesorów, propagandzistów, zdobywając ich przyjaźń i zaufanie także dzięki niezwykłej bezinteresowności i hojności w wspieraniu potrzebujących. Związany z Komeńskim, któremu toruje drogę w Anglii, z Durym, któremu pomaga w głoszeniu idei zbliżenia Kościołów, tworzy poufne, półjawne stowarzyszenia propagatorów nowych idei w nauce, wychowaniu, uszlachetnianiu i uszczęśliwianiu ludzkości. Sieć jego stosunków ogarniała wiele krajów kontynentu, utrzymywał je też z współwyznawcami Polakami i był u źródła wszelkich wiadomości o Polsce w Anglii.

W r. 1640 protestantów na Litwie spotkał groźny cios: odebranie im w Wilnie świątyni, zburzenie szkół i szpitali, zakaz ich duchownym przebywania w obrębie miasta, wyrok grożący karą śmierci ich naczelnym ministrom — połączone z ustawicznymi napadami na osoby, sklepy, domy, pogrzeby kalwinów, np. na pogrzeb Aleksandra Przypkowskiego. Surowość wyroku sejmowego i trybunal-

---

[5] Arnold Starke, *Fraterna Exhortatio, 1607 — 1618, eine Denkschrift der reformierten Kirchen in Polen zur Einigung der evangelischen Kirchen Europas,* Poznań 1935, gruntowna teza (z Tübingen), por. także K. J. Jørgensen, *Ökumenische Bestrebungen unter den polnischen Protestanten bis 1645,* Kopenhaga 1942.

[6] *Anglo-Polonica,* s. 103.

[7] Jan Włodek, *Wiadomość o Samuelu Hartlibie,* „Reformacja w Polsce", II (1921); przedruk *Dwa szkice z historii stosunków polsko-angielskich w dziedzinie agrarnej,* Kraków 1921. G. H. Turnbull, *Hartlib, Dury and Comenius· Gleanings from Hartlib's Papers,* Liverpool 1947, por. recenzję anonima [Marek Wajsblum] w „Reformacji w Polsce", XI, Warszawa (1948—1952), s. 140—147. G. H. Turnbull, S. *Hartlib's Influence on the Early History of the Royal Society* („Notes and Reports of the Royal Society", 1942, X 2). Trafną charakterystykę Hartliba dał już Alfred Stern, *Milton und seine Zeit,* Leipzig 1877, s. 266—268.

skiego, sprzeczna z duchem tolerancyjnym ustaw i tradycji, objawiła niesłychany wzrost nienawiści ku nim tak hierarchii kościelnej, zakonów z jezuitami na czele, jak i tłumów sfanatyzowanych. Pretekst dało znieważenie jakoby kościoła katolickiego przez studentów szkoły kalwińskiej, za co obarczono odpowiedzialnością głównych ministrów zboru polskiego i niemieckiego, Balcera Łabęckiego i Jana Jurskiego, oraz brata Samuela Hartliba, rektora szkoły, Jerzego Hartliba, który przechodząc przypadkiem podczas tumultu przez ulicę, pobity przez tłum, trzykrotnie był wrzucony z mostu do rzeki. Pogrom w Wilnie i niemożność uzyskania obrony u króla Władysława, znanego z tolerancji, ale bezsilnego wobec rozszalałego fanatyzmu, napełnił Krzysztofa Radziwiłła taką zgryzotą, że zmarł. Skazani ministrowie uciekli do Prus Wschodnich, Jerzy Hartlib do Gdańska; uciekł także minister w Kiejdanach, Eleazar Gilbert, który przez lat trzy był kaznodzieją kongregacji Szkotów i Anglików po pogrzebie Radziwiłła poraniony szablą w drodze przez szlachcica-katolika.

Dotarłszy do Anglii w r. 1642 ogłosił Gilbert *Newes from Poland Wherein is declared the cruele practice of the Popish Clergie against the Protestants, and in particular against the Ministers of the City of Vilna, in the great Dukedom of Lithuania, under the Government of the most illustrious Prince, Duke Radzivill. Faithfully set down by Eleazar Gilbert, Minister to the foresaid Prince and Preacher to the Scots Congregation in Keydan. Read it over, and you shall find it a most unparallelled story for barbarous Treacherie.* London. Printed by E. P. for Nathanael Butler and are to be sold at his shop at St. Austin's Gate. 1642 (k. 2 i s. 32).

Autor, oskarżając biskupów i jezuitów o gwałty fanatycznego tłumu, wyraża obawę, aby, co zrobiono „sławnemu ks. Krzysztofowi Radziwiłłowi i jego nieszczęśliwym ministrom", nie spotkało też syna jego, Janusza, i kończy ostrzeżeniem panów, książąt i urzędów Anglii przed jezuitami i papistami. Było to pierwsze odsłonięcie przed światem angielskim fali nietolerancji w kraju, który dotąd cieszył się opinią najbardziej tolerancyjnego w Europie. Dokładny opis przejść Jerzego Hartliba nasuwa przypuszczenie, że za publikacją tą stał Samuel Hartlib, który miał niezwykły zmysł publicystyczny i po prostu siał broszurami[8].

Następne lata nie dostarczyły materiału do tego rodzaju rewelacji, ale jeśli w 1653 r. Cromwell planuje osadzenie prześladowanych protestantów polskich w Irlandii[9], mogły to być echa katastrofy wileńskiej.

Cromwell chwilowo chciał brać za wzór dla siebie ustrój polski z władzą parlamentu i malowanym królem, ale rychło się zdeklarował jako przeciwnik narodu tak przywiązanego do papieża. Może go zaniepokoiły sympatie Jana Kazimierza do wygnanego króla Karola, który wysłał do Polski swego ambasadora, gen. Middletona, i wzywał tamtejszych Szkotów do podatku na obronę monarchii. Nie dał się Cromwell pozyskać w 1655 r. dla poparcia Polski ani przeciw Moskwie, ani przeciw Szwedom, których inwazji okazywał sympatię. Propaganda szwedzka rozgłosiła list do Karola Gustawa z następującym życzeniem: „Żeś oderwał orężem Królestwo Polskie, niejako róg od władztwa papieskiego, i z księciem Brandenburgii pokój świeżo zawarłeś, stworzyło to niewątpliwie ogromną podstawę

[8] Oto jak Gilbert przedstawia Wilno Anglikom: „Wielkie miasto Wilno, stolica Litwy, miasto kosztownych kościołów, pięknych budowli, tłumnej ludności, wielorakiego handlu, jednym słowem obfitujące we wszystkie dobre rzeczy (wyjąwszy wolność sumienia i prawdziwą religię), mało co ustępuje Londynowi".

O współżyciu w Wilnie różnych religii pisze tak: „Jest tam kilka religii praktykowanych i tolerowanych, które mają swoje świątynie, jak synagoga Żydów, których jest tam wiele tysięcy, cerkiew ruska dla Rusinów, świątynia mahometańska dla Tatarów, kościół dla Luteran. Wszyscy oni wykonywają swe praktyki religijne bez utrudnień, wszyscy wyznawcy bałwochwalstwa, zabobonu lub błędów, w zgodzie i pokrewieństwie z papistami, którzy stanowią główną część tego miasta i Królestwa". Mimochodem przyznaje autor, że i wśród papistów są ludzie tolerancyjni. Kiedy Jerzy Hartlib ścigany przez tłum wpadł do łaźni, tam garstka litościwych ludzi, mężczyzn i kobiet, schowała go i ocaliła mu życie. Poczciwa stara kobieta skryła go za kadzią na wodę i tam go trzymała do północy, po czym przebrany w jej szaty umknął napastnikom. (*Newes*, s. 6, 7, 21).

[9] J. Minton Batten, *John Dury, Advocate of Christian Reunion*, Chicago 1941, s. 143.

do pokoju i pożytku Kościoła. Oby tylko Bóg dał koniec godny tak wspaniałych początków" (Westminster, 7 lutego 1656)[10]. Redaktorem tego listu był John Milton.

Kiedy Karol Gustaw zaczął ponosić klęski, wyraził mu Cromwell w parlamencie (styczeń 1658) publiczne współczucie: „Biedny pan, choć człowiek najdzielniejszy i najlepszy, jakiego nasz wiek wydał. Jak najwięcej zdziałał przeciwko papieskim interesom w Polsce i jego zdobycze przyniosły wiele dobrego religii protestanckiej. Dziś zepchnięty do kąta, a co zwiększa ból, zwolennicy naszej religii zapominają o tym i szukają jego ruiny"[11].

Jan Amos Komeński, największy autorytet Braci czeskich, niepomny gościny, jakiej im podczas rozgromu 30-letniej wojny Polska udzieliła, ogłosił *Panegiryk Karolowi Gustawowi*, „bezkrwawemu zwycięzcy Sarmacji i, dokądkolwiek przychodzi, oswobodzicielowi bogobojnemu i szczęśliwemu, bohaterowi zrodzonemu uciśnionym na pociechę, królom na przykład".

Natychmiast przedrukował go w Londynie Hartlib i zalecił czytelnikowi angielskiemu Karola Gustawa jako „podziw całego świata, odmalowany w samej Polsce piórem sławnego przyjaciela"[12]. Dowiedziano się, że Komeński uznał Karola Gustawa za „rozkosz niebiańską, zesłaną tu przez Najwyższego Rządcę Świata", jako zbawcę. Ale baczny czytelnik mógł zauważyć wśród zachwytów Komeńskiego pewien niepokój w następującym apelu do króla Szwecji: „Zobaczysz, że Polska obecnie już Twoja, w zatargach religijnych nigdy się nie skrwawiła bratnią krwią chrześcijańską, nie naśladowała nigdy świadomie obcej gorliwości i swoim obywatelom, różniącym się w wierze, już dawno zapewniła wzajemną tolerancję, umocnioną poprzysiężonym związaniem się — tego tedy przymierza religijnego dochowuj sam i innych przymuś do dochowywania, a naruszania go zabroń".

Po wyparciu Szweda z Wielkopolski i spaleniu Leszna przez wojska królewskie jako kary za entuzjastyczne przyjęcie Szwedów, rozszerzał Hartlib w Anglii głos rozpaczy Komeńskiego: *Lesnae excidium.* Entuzjazm Komeńskiego dla szwedzkiego najeźdźcy nie znalazł uznania na Zachodzie nawet u jego przyjaciół. Skarżył się na to Komeński w listach do Hartliba: „Gdyby to nas byli Szwedzi zrujnowali, łatwiej dano by wiarę naszym lamentom. Ludzie uprzedzeni, ogłupieni fałszywymi informacjami, zwłaszcza od gdańszczan, nie mogą i nie chcą sobie wyobrazić, iżby Polacy Kościół prześladowali"[13]. Bolesne dlań były uwagi dawnego ucznia z Leszna, obecnie wybitnego teologa w Franeker, Mikołaja Arnolda: „wstrzymać się należało od tych panegiryków, z których pierwszy był przyczyną zburzenia i spalenia" Leszna[14].

I z Paryża otrzymał Hartlib ubolewania na Komeńskiego łatwowierność i mieszanie się *„praeter vocationis suae jura"*, widoczne np. w ogłoszonych przezeń *Objawieniach Drabika*, wróżących poparcie boskie dla oręża księcia Rakoczego (przeciw Polsce). „Najgorsza jest pochwała w tej książce gwałtów, a nawet mordu wyznawców innej niż nasza religii — to może spaść na nas. Jakże to niezgodne z słodyczą i duchem Ewangelii"[15].

---

[10] *Litterae ab Olivario Protectore Angliae... ad S. R. M. Sueciae...* k. 2, *in 4°*.

[11] G. Jones, *The Diplomatic Relations between Cromwell and Charles* X *Gustavus of Sweden*, Lincoln 1897, s. 81; Józef Jasnowski, *England and Poland in the XVIth and XVIIth Centuries. „Political Relations"*, Oxford 1948 („Polish Science and Learning", nr 7, January 1948).

[12] *Panegyricus Carolo Gustavo...*, Londini 1656, k. 2: Samuel Hartlibius Lectori Salutem.

[13] *Korrespondence J. A. Komenského*, vyd. J. Kvačala, Praha 1898, I, s. 213, 214.

[14] N. Arnoldi, *Atheismus Socinianus a Johanne Bidello Anglo nuper sub specioso scripturae titulo orbi obtrusus*, Franeker 1659, k. 3. Komeński na to ogłosił *Vindicatio famae et conscientiae a calumniis Nicolai Arnoldi Poloni*, Lejda 1659, usprawiedliwiając się szeroko okolicznościami (s. 32—34). Arnold podtrzymał atak (*Disp. Theol. contra J. A. Com. Lucem in Tenebris*, Franeker 1659, s. 80, 96 i in.) „Pytam się, dlaczego ty, pierwszy i jedyny, w sprawie wymagającej zgody całej Polski, składałeś powinszowania swoim *Panegirykiem* Królowi szwedzkiemu, gdy wbrew danemu słowu napadł na moją ojczyznę" (s. 7, 69).

[15] Kvačala, *op. cit.*, s. 239.

Że w Anglii antypolska propaganda Komeńskiego też budziła krytycyzm, świadczy zdanie wybitnego profesora w Cambridge, Johna Worthingtona. Nawiązując do wypowiedzeń Komeńskiego, przysłanych mu przez Hartliba, oświadczył on Hartlibowi: „Współczuję z ich cierpieniami, ale myślę, że on i drudzy nie bezzasadnie są upokorzeni za swe przesadne gloryfikowanie króla szwedzkiego podczas jego napadu na Polskę. Upojeni jego niezwykłym z początku powodzeniem, które później tak dziwnie się odmieniło, porównywali go do Mojżesza i Jozuego, jakby to on istotnie miał był takie jak tamci zlecenie z niebios do wytoczenia wojny innym narodom. Takie i podobne rozważania, wzbudzone przez pewne ustępy z jego *Panegiryku na Gustawa*, nasuwają mi myśl, że znosiliby oni swe cierpienia z większym spokojem, gdyby byli przedtem umieli ustrzec się przed taką przesadą. Pragnąłbym usłyszeć, że już doszła ich pomoc dla nich przeznaczona..."[16].

Rozbudzenie gorliwości protestanckiej za rządów Cromwella wywołało zainteresowanie się klęskami, jakie spadały na protestantów na kontynencie. Sam Cromwell zalecił w 1655 r. kolektę dla Waldensów, wygnanych przez księcia Sabaudii z dolin w Piemoncie, i złożył dla nich 200 funtów — składka w ciągu lat 1655—1656 przyniosła sporą sumę 38 tys. funtów. Powodzenie jej zachęciło Braci czeskich z Wielkopolski do zabiegów o pomoc w Anglii. Postanowiono tam wysłać młodego pastora, dyrektora gimnazjum w Lesznie, Adama Samuela Hartmana, w towarzystwie profesora Pawła Cyrilla. List uwierzytelniający podpisali 18 maja 1657 r. zwierzchnicy świeccy i duchowni Kościoła reformowanego Wielkopolski, z którymi Bracia byli zuniowani. Naciskany przez Komeńskiego Hartlib rozwinął wszystkie siły dla utorowania im drogi, gdy w październiku przybyli do Londynu. Cromwell ich przyjął, w publicznej odezwie kolektę dla nich polecił szczodrobliwości obywateli, aby ją składali w parafiach. Komitet kolekty piemonckiej, złożony ze znanych osobistości, określił Braci czeskich jako gałąź Waldensów, rozproszoną w Polsce i Czechach, „ostatnio ogniem i mieczem prześladowaną w ich kryjówkach przez jezuitów i rozwścieczone wojsko polskie"[17]. Do wezwania angielskiego Hartman i Cyrill dodali o nich szczegóły historyczne wyjaśniając, że przez króla Zygmunta Wazę gościnnie przyjęci, już za Władysława dotknięci zostali prześladowaniami, tak że ich ocalało zaledwie 20 zborów, z czego w Lesznie były 3: czeski, polski i niemiecki, z własnymi pastorami, około 2 tys. osób. W 1656 r. katolicy podnieśli krzyk, że to heretycy wezwali wroga na Polskę, i to dało powód do gwałtów na zborach, które jaskrawie opisują.

Hartman pozostawił diariusz[18] ze swej wyprawy; wynika z niego, że Cromwell od siebie złożył datek 50 funtów przed śmiercią. Hartman głodował w Londynie, chorował i w grudniu odjechał na dalsze zabiegi do Holandii, wywożąc około 6 tys. funtów; z wpływów dalszych kolekty Komeński przedrukował dla polskich kościołów reformowanych w Amsterdamie w 1660 r. *Biblię polską*, dawną tzw. gdańską, w dwu tysiącach egzemplarzy[19].

Kiedy przygotowywano w Wielkopolsce tę akcję i przeprowadzano, Litwa była terenem okupacji przez Moskwę i zaciętych walk. Gdy doszła na Litwę wiadomość o wyprawie Hartmana, o kolekcie obróconej wyłącznie na Leszno, mówiono w kołach kalwińskich, że kolekta w Anglii była jakoby przeznaczona na ofiary klęsk wśród protestantów całej Polski i że winna była być podzielona na równi na trzy drowincje (Wielkopolskę, Małopolskę, Litwę). W lipcu 1659 r. na konwokacji w Kiejdanach postanowiono wprost zwrócić się o pomoc do Anglików, ale dopiero po odparciu wojsk Dołgorukiego w czerwcu 1660 r. można było myśleć o podróży.

[16] J. Crossley, *Diary and Correspondence of J. Worthington*, „Chetham Society Publications", Manchester 1847—1886, *vol.* 13, 36, 114.

[17] *A Declaration of His Highness, for a Collection towards the relief of divers Protestant Churches driven out of Poland; And of Twenty Protestant Families driven out of Confines of Bohemia*; k. 3.

[18] *Tagebuch A. S. Hartmanns über seine Kollektenreise* ... von Rotgero Prümers („Zeitschrift d. Hist. Ges.", XIV, Posen 1899).

[19] A. Patera, *Korrespondence J. A. Komenského*, Praha 1892, I, 2, s. 250—261.

Podejmując ten krok Kościół litewski nie czuł się w roli żebraka, ale apelował do współwyznawców zagranicznych o pomoc, której w czasach swego dobrobytu hojnie udzielał protestantom innych narodów. Kiedy w wojnie 30-letniej w Rzeszy Niemieckiej niszczono kościoły Braci czeskich i kalwinów i ograbieni, wyganiani z siedzib lub uchodzący z nich przed wrogiem tułacze zwracali się do współwierców w Polsce i Litwie, synod wileński 1630 r. zarządził kolektę na egzulantów z Czech; zbór w Kiejdanach np. przeprowadził ją w grudniu 1631 „*in exules* cudzoziemskie". Synod wileński 1632 r. podjął kolektę na egzulantów z Palatynatu i sam zbór w Wilnie złożył na nich spore sumy. Z Norymbergi pisali o pomoc 13 września 1631 r. do Jednoty litewskiej: A. Tolner, Gabriel Agricola, Jonas Libing Ślązak, a listem z 2 listopada 1633 dziękowali za 1754 złp. W 1637 r. przyszły prośby z Gdańska od przybyłych tam wygnańców z Palatynatu. Synod wileński przeprowadził kolektę na „braci z Heidelbergu", znów w 1638 na egzulantów z Anhaltu w odpowiedzi na prośbę z Coethen z 21 stycznia 1638 r.

Po omówieniu sprawy z młodym właścicielem Kiejdan, Bogusławem Radziwiłłem, w sierpniu 1660 r. zdecydowano wysłać do Anglii jego kaznodzieję Jana Kraińskiego, ongiś ucznia Jana Makowskiego w Franeker. W imieniu konwentu w Kiejdanach prośbę do króla Karola II podpisali dyrektor konwentu Teofil Dunin Rajewski, marszałek lidzki, oraz superintendenci: wileński Andrzej Musonius i żmudzki Jan Borzymowski[20]. Pismo zręcznie zredagowane wyrażało radość, że na tronie angielskim z powrotem zasiadł „najpotężniejszy ponad wszystkich obrońca wiary prawej"; nie chcą króla nużyć opisem klęsk i nigdy dotąd się o pomoc za granicę nie zwracali, ale całkowite wyniszczenie kraju — nie ma tu już bogatszych, którzy by mogli wesprzeć potrzebujących — zmusza ich do proszenia pomocy, jakiej podczas najburzliwszych lat Wielka Brytania udzielić mogła Piemontczykom i drugim. Chrystus nagrodzi to „złotym z niebios deszczem" J. Król. Mości.

Zaopatrzony w list polecający Bogusława Radziwiłła, Kraiński po drodze w Amsterdamie odwiedził Komeńskiego. „Chciał wiedzieć, jak wiele dostali Wielkopolanie" — w polskim liście doniósł o tym Komeński Marcinowi Gertychowi, zwierzchniemu ministrowi w Lesznie — „i jako tym szafowano. Pewną im to da okazyją *requirendi a nobis rationes*, których się ja od Waszmości wymóc nie mogę".

Stanąwszy w początku 1661 r. w Londynie delegat litewski rozpoczął swoje zabiegi. Niewątpliwie Komeński wskazał mu Hartliba, który jego krokami pokierował. I tu natknął się Kraiński na Chylińskiego i sprawę *Biblii litewskiej*.

STUDIA CHYLIŃSKIEGO W HOLANDII

Senior żmudzki, głowa kalwinizmu w Kiejdanach, Jan Borzymowski, skierował Bogusława na studia teologiczne tam, gdzie je sam ongiś odbywał pod sławnym Janem Makowskim (1637), do Holandii; poparł to minister wileński, Jan Audziejewicz, uczeń tamże Mikołaja Arnolda (1645).

Podczas wojny 30-letniej wyjazdy z Litwy zamiast do Niemiec i Szwajcarii skierowały się ku Holandii. Szlachtę pociągała tam kultura francuska, szerzona przez współwierców-hugonotów, widoczna jak w Lejdzie, tak w Franeker. Przykładem jej oddziaływania było tłumaczenie tam na łacinę głośnego podręcznika dworskiego *savoir-vivre'u* Nicole Fareta *L'Honneste homme ou l'Art de plaire à la cour* w 1643 r. przez Karola Ogińskiego, pod opieką profesora wymowy i historii Piere Winsemiusa[21]. Karol Ogiński pochodził z rodziny prawosławnej, właśnie przechodzącej na protestantyzm.

[20] „Public Record Office", SP 88/10, fol. 244—245.

[21] Ogiński dedykował swój przekład ojcu Samuelowi, podkomorzemu trockiemu. Sonet francuski i epigram, zalecające jego pracę, dołączył A. Thesserre, zapewne nauczyciel języka francuskiego. Podręcznik życia światowego Fareta, wyd. w 1630 r., cieszył się ogromnym, acz krótkim rozgłosem, miał 9 wydań francuskich do 1640, następnie 4 wydania hiszpańskie. Jedyne wydanie łacińskie było to właśnie Ogińskiego, nie znane nawet bibliografii specjalnej M. Magendie. *L'Honneste homme*, Paris 1925.

Akademia w Franeker była uniwersytetem dla ściśle ortodoksyjnych kalwinów bardziej atrakcyjnym niż sławna uczelnia w Lejdzie, podejrzewana o skryte sympatie ku arminiańskim remonstrantom, a nawet ku zarazie socyniańskiej. Dla kalwinów polskich było i to zachętą, że w Franeker filarami prawowiernej teologii byli po kolei dwaj Polacy, cenieni jako uczeni i płodni pisarze: Jan Makowski (od 1617 do 1645), szwagier Rembrandta, żonaty z córką burmistrza w Leeuwarden, Ulenborga, siostrą Saskii, a po nim jego uczeń, Mikołaj Arnold z Leszna[22]. Ten szczególnie opiekował się młodzieżą z Polski i Litwy; specjalnością jego była polemika z kierunkiem antytrynitarskim, który rozchodząc się z Polski zagrażał ortodoksji protestanckiej i w Holandii, i w Anglii[23].

Nawet problemy wewnętrzne Kościoła reformowanego w Polsce i Litwie, różnice poglądów w ujęciu podstaw teologii, odbijały się w Holandii. W Franeker uczeń Makowskiego, stypendysta zboru wileńskiego Jan Szydłowski, ogłosił *Vindiciae quaestionum aliquot difficilium controversarum in theologia, oppositae illustri cuidam et magnifico Viro* (1643), polemikę z nie nazwanym wybitnym protestantem polskim, który skłaniając się do arminianizmu, bronił idei Boga jako patrona łaski oraz istnienia dobra moralnego „*antecedenter ad Dei voluntatem*". Z tym dziełem Szydłowskiego polemizował wielki myśliciel z Cambridge Raph Cudworth jako z najśmielszym wyrazem poglądu przeciwnego[24].

Chyliński wpisał się do metryki[25] uniwersytetu w Franeker jako „Polak, student teologii", 5 maja 1654 r. Właśnie w tym czasie ukazało się głośne dzieło Arnolda: *Religio Sociniana sive Catechesis Racoviana major*, wywołane wydaniem w Anglii *Katechizmu rakowskiego* po łacinie (edycja łacińska spalona w 1652 r. z uchwały parlamentu), i w przekładzie angielskim. Dedykował je Arnold Januszowi Radziwiłłowi: „uroczyste otwarcie kosztownej twej świątyni w Kiejdanach i nabożność twoją za przykładem Salomona ogłosił *Merkuriusz belgijski*. Twoją gorliwość w religii prawowiernej obficie poświadcza sławne gimnazjum w Kiejdanach, w którym hojnie utrzymujesz mężów głośnych nauką, kształcących młodzież w wszelakich naukach i pobożności".

---

[22] N. Arnoldus, *Refutatio Compendii Becani* (1646) chwali Jana Kraińskiego; zamieszczają tam wiersze Kraiński i Jan Audziejewicz, Litwin. Arnolda *Maccovius Redivivus* (1647) zaopatrzył wierszem Audziejewicz. Swe dysputacje z 1648 r. (druk w Lejdzie) dedykował Arnold synodowi wileńskiemu i Bogusławowi Radziwiłłowi.

Arnold znał stosunki angielskie i język angielski. Po studiach w Holandii wyprawił się w 1644 r. do Anglii, z powodu zamieszek wojennych nie mógł dotrzeć na studia teologiczne do Oksfordu ani do Cambridge, tylko w Londynie wyuczył się języka. Z Polską utrzymywał stałe stosunki, bawił tam w 1652 r., w Lesznie i w l. 1656—1657 w Gdańsku jako kapelan poselstwa holenderskiego. Por. mowę wygłoszoną na jego pogrzebie przez prof. Jana Marcka, *Exercitationes*, Groningen 1686.

O Arnoldzie, Audziejewiczu, Borzymowskich, Bythnerach, por. gruntowne artykuły w *Polskim słowniku biograficznym*

[23] Już w 1618 roku teolog miejscowy Honerbringh ogłosił w Franeker Grzegorza z Żarnowca *Apokatastasis*, polemikę o dzieło zadośćuczynienia z Fausta Socyna traktatem *De Jesu Christo Servatore*, w tłumaczeniu łacińskim gdańskiego pastora Konrada Nubera (z oryginału polskiego wydanego w Wilnie 1598). Honerbringh wychwalał w przedmowie jezuitę Śmigleckiego za jego walkę z szerzycielem Socynowej bezbożności, W. Smalciusem, „który uczy, że dusze poza ciałem nic nie czują, nie chcą, nie rozumieją, nie mogą i z niczego nie korzystają".

[24] W dziele *De aeternis et immutabilibus justi et honesti notionibus* (1651, wyd. łac. 1731, s. 5): „*Unum omnium instar nominare sufficiet Joannem Szydlovium*.." Szydłowski twierdził, że absolutna władza Boska byłaby skrępowana i pomniejszona przez pogląd, iż dobro istnieje samo w sobie; rzeczy dobre są tylko dobre dlatego, że Bóg ich chce. Por. W. Wicher, *Pozytywizm teonomiczny u Jana Makowskiego i Jana Szydłowskiego*, odb. z „Naszej Myśli Teolog.", Warszawa 1935, i „Ref. w Polsce", (1936), VIII, s. 415.

[25] Wpisy do akademii w Franeker zaczerpnąłem z metryki przechowanej w Archiwum Prowincjonalnym w Leeuwarden. Podczas okupacji Holandii badał ową metrykę dr Georg Becker, aby z niej ogłosić *Die deutschen Studenten und Professoren an der Akademie zu Franeker* („Veröffentlichung", nr 7 der Forschungstelle „Volk und Raum"), Soest (Holland) 1943. Hitlerowski uczony na listę studentów niemieckich z lat 1586—1686 wpisał następujących Litwinów: Krzysztof Wichert, Paweł Andrzej Lubiewski, Aleksander Nicolai, Samuel Audziejewicz, Jerzy Skrocki, Adam Wołk, Jan Kwiatkowski. Innym oszczędził tego zaszczytu, prawdopodobnie nie zdoławszy odcyfrować ich trudnych inskrypcji.

Po roku studiów wyprawił się Chyliński z kolegą Musoniusem na Litwę, kiedy się rozeszła wiadomość o inwazji moskiewskiej. Do Gdańska doszło ich polecenie synodu, „aby się do *Belgium* w Imię Pańskie puścili i tam nauk pilnując, *sumptibus*, ile pod te ciężkie i niebezpieczne czasy, *parcere* chcieli".

Nie znamy szczegółów dalszych lat studiów Bogusława w Franeker. Że pracował gorliwie i kształcił się m. in. w hebrajszczyźnie, że miał zdrowie wątłe, wnioskujemy ze znamiennego pożegnania w Franeker, jakie w dniu 15 marca 1657 r. położył na egzemplarzu *Religio Sociniana*, zaofiarowanym[26] wybitnemu lekarzowi Natanaelowi Fulleniusowi: „Ten skromny podarek jako wyraz wdzięczności za życzliwość, jaką mnie otaczał wraz z Bratem swym Bernardem, już w Panu spoczywającym, profesorem sławnej Akademii Fryzyjskiej najpierw języka świętego, następnie matematyki, na wyjezdnym do Anglii składa Samuel Bogusław Chyliński w dobie, groźnej nie tylko przez straszne okrucieństwa wojny, ale z powodu ogólnego w całym prawie świecie chrześcijańskim ataku na Kościół Chrystusowy, zniszczenia akademii i szkół, okropnej złości obyczajów, braku religijności, wyziębienia miłości bliźniego, zaciekłości w nienawiści, odpadnięciu wielu od prawdy poznanej, zadawaniu się innych z bezbożnymi w czynach i cudzołożnych dogmatach".

Przygnębienie, uwydatnione w tym oświadczeniu, płynęło nie tylko ze słabego zdrowia i niedostatku materialnego, ale i ze szlachetnego bólu nad niedolą czasów. Zapewne już tam doszła Bogusława wiadomość o tragedii rodzinnej: w październiku 1656 r. stracił ojca, zabitego w najeździe wojennym, dwóch braci i dwie siostry zapewne deportowanych na wschód[27]. Brak pomocy z Ojczyzny, zalanej przez Moskwę i Szwedów, niszczonej przez kilkuletnie walki i grabieże żołnierskie, pchnął go do szukania jakiejś przyszłości w Anglii, do której kierowali go zapewne i profesorowie fryzyjscy, i międzynarodowi działacze protestanccy, jak John Dury.

31 marca 1657 r. w imieniu senatu rektor Akademii Krzysztof Munsterus, ceniony profesor logiki i sekretarz Akademii, tudzież jej bibliotekarz C. Kaldenbach, wystawili odjeżdżającemu świadectwo[28] prosząc zwierzchników Uniwersytetu w Oksfordzie o życzliwe przyjęcie go i poparcie. W świadectwie tym stwierdzają, że „ten młodzieniec, Litwin — odtąd zawsze już Bogusław będzie nazywany Litwinem — student św. teologii, wielkim kosztem wśród przykrości i niebezpieczeństw wybrał się na studia do obcych krajów, pociągnięty sławą i miłością do Akademii Franekerskiej i profesorów w niej nauczających, do niej się udał i tam prawie lat trzy, prowadząc się co do obyczajów chwalebnie, nieznużony w pracy, oddawał się studiom filozofii, a przede wszystkim św. teologii. Przez podróże nabył też doświadczenia we wielu dziedzinach..." Chwalą jego skromne i pobożne życie, należny respekt dla senatu akademickiego, postępowanie roztropne i kulturalne z kolegami w studiach — przedstawiają go jako wzorowego studenta. „Uczestniczył gorliwie w publicznych ćwiczeniach filozoficznych i teologicznych; zbierał oklaski poważnego audytorium i jako dysputant, i jako oponent; występując trafnie i bystro w najzawilszych kwestiach, wykazał niezwykłą erudycję".

Wymiana osób, dzieł, wiadomości między Holandią a Anglią okresu Cromwella była niezmiernie żywa mimo zatargów wojennych, zwłaszcza w kołach gorliwie kalwińskich[29]. Wrażenie w całym świecie

[26] Miał ten egzemplarz J. Łukaszewicz, *Dzieje kościoła helweckiego* II, s. 242.

[27] Z listu Chylińskiego do H. Wilkinsona, por. s. XXIII

[28] *Ratio ...*, por. s. XXVII

[29] Jak gorące było zainteresowanie Anglią w Holandii i jak się w tym wybijali żyjący tam Polacy, miarą być może fakt, że stypendysta ongiś zboru wileńskiego, Rutger Hermanowicz (1643 w Lejdzie, lat 24, stud. teol.), dr praw i filozofii, od 1647 r. profesor historii i nauk politycznych i rektor gimnazjum prowincji Geldria w Harderwijk (do 1667 r.), opracował tam i ogłosił najgruntowniejszy naówczas opis Wielkiej Brytanii: *Rutgeri Hermannidae Britannia Magna sive Angliae, Scotiae, Hiberniae et Adiacentium Insularum geographico-historica descriptio*, 1 wyd. Amsterdam 1661, przekład holenderski 1666. Oprócz opisu geograficznego jest tam doprowadzony do ostatniego roku opis najnowszych wypadków politycznych w Anglii z wyprawą Moncka i restauracją Karola II.

protestanckim robiły echa kultu *Biblii*, sceny, jak Cromwell z *Biblią* w ręku nakłaniał parlament do uchwalenia sum na misje zamorskie, uchwała rewizji *Biblii królewskiej*, powstanie podkomitetu do przerobienia angielskiej edycji, z wybitnymi uczonymi, jak Raph Cudworth i inni (1657), akceptowanie przez parlament Towarzystwa Propagandy *Biblii* w Nowej Anglii, poparcie apostoła Indian Johna Eliota w przygotowaniu przekładu *Biblii* dla Mohikanów, opracowanie ogromnego przedsięwzięcia *SS. Biblia Polyglotta* w sześciu tomach *in folio* (1654 — 1657) pod kierownictwem Brian Waltona, *Pentateuchu* w 8 językach, z wciągnięciem tekstów samarytańskiego, syryjskiego, arabskiego, etiopskiego, perskiego. W porozumieniu z Londynem rozpoczął Teodor Petraeus w 1654 r. w Holandii drukować teksty *Biblii* w językach Wschodu[30]. W tychże latach w Konstantynopolu, w oparciu o bawiących tam Anglików i Holendrów, naczelny drogman Mahometa IV, poturczony Polak Albert Jaksa Bobowski, tłumaczy na język turecki katechizm anglikański i rozpoczyna przekład *Biblii* na żądanie rezydenta holenderskiego Levina Warnera.

Jest zupełnie prawdopodobne, że już w Holandii przyjęła się w głowie Chylińskiego myśl dokonania przekładu *Biblii* na język litewski i że już tam zaczął szkicować próby tłumaczenia. Polityka międzynarodowa Holandii i Anglii, rozszerzająca horyzonty i zainteresowania, interesy kolonialne i gorliwość chrześcijańska tych narodów, natchnęły Chylińskiego do podjęcia bardzo trudnego w oddaleniu od kraju rodzinnego przedsięwzięcia.

CHYLIŃSKI W OKSFORDZIE

Tym, kto Bogusława do wyjazdu do Oksfordu bezpośrednio zachęcił, musiał być John Dury; on właśnie cały rok 1656 spędził w Holandii i w lutym 1657 wybrał się do Anglii na dłuższy pobyt. Chyliński przybył do Londynu 28 kwietnia 1657 r. Wolno przypuścić, że tutaj zaopiekował się nim Hartlib i że on mu przygotował pobyt w Oksfordzie. Może współdziałał w tym przybyły w tymże roku z Litwy do Oksfordu zaufany dworzanin Bogusława Radziwiłła, Olbracht Gorecki. Nie znamy celu przybycia Goreckiego do Anglii; pobyt musiał mieć zabezpieczony, jeżeli tu pozostał na długie lata, stąd pisywał listy do Radziwiłła i do przyjaciół na Litwie przez Fausta Morsztyna i Jana Kraińskiego[31].

Hartlib, wprawdzie postarzały i znajdujący się w ciężkim położeniu majątkowym, głównie — jak mu zarzucano — z powodu zbyt szczodrego rozdawania zasiłków ubogim uczonym, był wciąż w najściślejszym porozumieniu z gronem wybitnych profesorów oksfordzkich, z tzw. Invisible College, z którego wkrótce się wyłoni centralne stowarzyszenie naukowe, Royal Society. Najwybitniejsze wśród nich osobistości, chemik Robert Boyle i matematyk John Wallis, to przyjaciele Hartliba i protektorzy Chylińskiego. Idea przekładów *Biblii* na języki egzotyczne była wprost obsesją Boyle'a; gromadził pieniądze na przekłady: irlandzki i walijski, malajski, turecki; sam uczył się hebrajskiego, chaldejskiego, syryjskiego.

---

[30] O propagandzie i tłumaczeniach *Biblii* w owych latach por. Kenneth Scott Latourette, *A History of the Expansion of Christianism*, III, Londyn (1939). Thos. Birch, *The Life of the Hon. Robert Boyle*, Londyn 1772; Flora Masson, *Robert Boyle. A Biography*, Londyn 1914; Louis Trenchard More, *The Life and Work of the Hon. Robert Boyle*, Londyn 1944.

[31] Olbracht Gorecki z Galewic (1641) w orszaku podróży Bogusława Radziwiłła do Hamburga, w 1643 r. wpisany jako 21-letni w Lejdzie, pozostawił spory tom *Miscellaneów* (1641—1674), Różn. F XVII. 1 w Bibl. Narod. w Warszawie przed spaleniem rękopisów Załuskich przez Niemców w 1944 r. Zawarte w nim różne kopie świadczyły o sytuacji Goreckiego w Anglii, np. listy jego do Cromwella z 1656 r. i do jego syna Ryszarda z prośbą o opiekę, listy do Bogusława Radziwiłła z Oksfordu w styczniu 1657 r., z 1660 przez Fausta Morsztyna, z 1663 przez Jana Kraińskiego; z 1672 list do Zbigniewa Morsztyna itp. Konrad von Sack Glesiński był przez Goreckiego hojnie obdarowany w Oksfordzie w r. 1672 podczas swej włóczęgi; por. *Anglo-Polonica*, s. 126.

Znalazły się jakieś środki, dostarczone przez życzliwe osobistości, aby Chyliński mógł przystąpić do pracy nad tłumaczeniem *Biblii* na język litewski. „Translacyję zacząłem w imieniu Pańskim d. 22. 8-bris 1657 w Oxforcie *stylo veteri*“ (por. Tekst s. 3 (2 v)) — przekazał sam precyzyjną datę. Zapiski jego okazują, jak się łamał z trudnościami, szukając właściwego wyrażenia, a nadto dostarczają nam spisu dzieł angielskich, do których sięgał dla lepszego zrozumienia i oddania trudniejszych miejsc *Biblii*. Umieszczone na ich czele ogromne dzieła: *Biblia Polyglotta* oraz *Annotations upon all the Books of the Old and New Testaments . . . of certains learned divines* były wówczas na ustach wszystkich biblistów, właśnie w 1657 ukończony został druk pierwszego, a drugiego wyszło nowe wydanie. Stała dlań otworem Bodleiana i biblioteki kolegiów, a doradców miał w wybitnych teologach oksfordzkich, u których szukał poparcia. Do pracy przystąpił po prostu z zażartością i wykonywał ją z niesamowitą szybkością. Podzielił całą pracę na siedem części i przygotował odpowiednie zeszyty *in quarto*; zachował się z nich do dzisiaj tylko ostatni, siódmy, zawierający autograf *Nowego Testamentu*. Na jego czele ręką autora: „*Versionis Bibliorum in linguam Lithuanicam Tomus VII*“, a poniżej: „*manu Interpretis propria A-o 1658*“. Widać zatem, że już w drugim roku pracy przystąpił do tłumaczenia *Nowego Testamentu*. Być może, że był to pierwszy rzut przekładu, jak można wnioskować z ogromnej ilości zmian i poprawek; może w ten sposób najpierw zrobił pierwszy rzut całości, a następnie opracowywał każdą część starannie do druku. Ileż trudności musiał przełamywać, nie mając przed oczyma żadnego tłumaczenia dawniejszego. A przy tym, nękany nędzą, zdrowiem płacił za swój upór.

W jakim się znajdował stanie fizycznym i moralnym, dowiadujemy się z listu, który w ciężkiej chorobie, „chory na duchu i ciele“, napisał do profesora teologii, Henryka Wilkinsona, w dniu 7 lutego 1659 r.: „Spustoszenie Ojczyzny najdroższej, zburzenie kościołów w pełnym rozkwicie, tamże zgony książąt, klęski królestw i wygnania, ojca mojego najmilszego zabójstwo, dwóch braci i tyluż sióstr strata czy może uprowadzenie w niewolę, mnóstwa krewnych moich ciężkie przejścia i ruina — wszystko to, w obecnym moim zwłaszcza nieszczęściu, w ciężkiej chorobie, jaką mnie przed 8 dniami w swej surowej karności Bóg nawiedził — nakazuje mi ukorzyć się przed wolą niebios...“

Od Wilkinsona doznał łaskawości największej spośród innych dobroczyńców i niezwykłej przychylności, jemu więc ośmiela się przedłożyć swoje prośby, mianowicie aby wicekanclerzowi i innym szlachetnym osobistościom wytłumaczył, iż on nie może wyżyć z pożyczonych 8 funtów; na co te pieniądze zużył w ciągu dwuletniego tutaj pobytu, wyjaśni przy dogodniejszej sposobności. Pozbawiony wszelkich pomocy do życia i studiów, znalazł się tak bez grosza, że nie ma środków do uspokojenia głodnego i zbolałego żołądka. Skromny wystarczy mu zasiłek, byle zaspokoić natarczywych wierzycieli. Błaga o rozważenie swego nędznego położenia[32].

Zapewne Wilkinson poruszył oksfordzkie powagi i obmyślano środki na poprawę bytu Chylińskiego i umożliwienie mu pracy. Że te zabiegi szły szerzej i że u ich kierownictwa stał ponad wszystkimi Samuel Hartlib, świadczą fragmenty ocalałe z jego korespondencji z wybitnym uczonym w Cambridge, Johnem Worthingtonem, z Jesus College. Oto co pisał doń Hartlib 30 stycznia 1659: „Co dotyczy Bogusława i druku *Biblii litewskiej*, już sygnalizowałem Wam moje oczekiwania w liście dziękczynnym, gdy otrzymałem od p. Croon dowody waszej realnej miłości, tak serdecznie ze mną współczującej w moim teraźniejszym opuszczeniu“[33].

„List Wasz otrzymałem przez p. Petraeusa — donosi Hartlib 13 lutego — i bardzo się krzątam około posunięcia jego sprawy, jak również p. Chylińskiego i druku *Litewskiej Biblii*. Jakże by obydwu można wesprzeć przez błogosławioną Makarię, która by chciała i mogła to zrobić, gdyby tylko znalazła uznanie u drugich, co ma się stać wkrótce, jak mnie poufnie zapewniają“. Macaria — było to

[32] Z rękopisu w Bodlejanie ogłosił Reinhold w „Mitteil. d. lith. Gesellschaft“, IV, 3, s. 211—213.

[33] Crossley, *Diary and Correspondence of John Worthington*, I. s. 169, 180, 335; II, s. 74, 81—82, 85,87.

projektowane przez Hartliba zjednoczenie osób wpływowych, bogatych, religijnych i uczonych w celu wspierania wszelkich użytecznych dla ludzkości przedsięwzięć. Petraeus, zabiegający o druk dalszych tekstów orientalnych *Biblii*, był w zbliżonym do Chylińskiego położeniu.

Ruchliwość Hartliba i innych protektorów Chylińskiego przyniosły widocznie skutek w Oksfordzie. Dla zebrania środków na *Biblię* postanowiono ogłosić drukiem jej program. Tak powstała broszura pt. *An Account of the Translation of the Bible into the Lithuanian Tongue, Into which Language the Scriptures were as yet never Translated: With a Copy of the Testimoniall given to the Translator, And of the Approbation of his undertaking, by several Reverend Doctors of Divinity, with the Professors of the same, and other Persons of Note, in the University of Oxford,* November 15, 1659. Oxford: Printed by Hen. Hall, Printer to the University, 1659.

Zaczyna się dłuższy wywód tłumacza. Nawiązując do obowiązku chrześcijan głoszenia świętej prawdy wszystkim narodom, oświadcza on, że wziął się do tłumaczenia *Pisma św.* na język litewski wobec braku takiej lektury dla Litwinów, ochrzczonych już w roku 1387. Języka tego się używa nie tylko na rozległym terytorium samej Litwy, ale także w Inflantach, Kurlandii, Rusi, w Prusiech Wschodnich i na pograniczu Moskwy. Dotąd mają tam wierni w języku litewskim tylko *Ojcze nasz*, *Credo* apostolskie, *Dziesięcioro przykazań*, coś z katechizmu, urywki *Ewangelii* i *Listów* oraz świeżo w 1653 *in 4-o* wydaną książkę, która zawiera tylko 78 psalmów Dawida, z języka polskiego wierszem przełożonych, kilka hymnów Lutra i in., *Ewangelie* na dni niedzielne z krótkim objaśnieniem, historię męki Chrystusowej i katechizm dla młodzieży. „Aby przynieść pełniejszą znajomość artykułów religii chrześcijańskiej, wiernie z angielskiego przełożyłem *Wyznanie wiary*, *Większy* i *Mniejszy katechizm*, ułożony przez zgromadzenie teologów i zatwierdzony przez parlament oraz kościoły szkockie. Wkrótce wezmę się do przekładania *Księgi psalmów* wierszem do melodii używanych w kościołach tej szczęśliwej wyspy; łatwe one do spamiętania przez lud, kto zna 3 melodie, może śpiewać wszystkie psalmy, gdy *Psalterz* francuski, skądinąd znakomity, według którego dostosowały swe śpiewy wszystkie prawie kościoły protestanckie w Europie, ma melodie zbyt trudne i nieporęczne do śpiewu[34]. Niechby inni przełożyli *Notes on the Bible* z uczonych angielskich i holenderskich, *Annotations*, jakim równych nie opracowały inne narody". „Potrzebne to w tym wieku, kiedy Antychryst popycha do powszechnego odstępstwa od wiary", kiedy „budownicy nowego Babilonu... podtrzymują niewolę i tyranię doktryny papieskiej". Chyliński ufa, że za łaską Bożą znajdą się patronowie, którzy nie dopuszczą, aby tak użyteczne dla rozrostu chrześcijaństwa tłumaczenie pozostało nie ogłoszone.

Następuje oświadczenie oksfordczyków. Samuel Bogusław Chyliński, Litwin, podpisanym przedłożył wraz z poleceniem od władz synodalnych, wystosowanym do kościołów w Holandii, świadectwo uniwersytetu w Holandii i inne wiarogodne informacje o swoich studiach. Całkowite zniszczenie kościołów litewskich przez wojny pozbawiło go zasiłków tak na życie tutaj, jak na powrót. „Więcej niż dwa całe lata spędził tu, wspierany przez takie spośród nas osoby, które litując się nad jego położeniem chętnie zgodziły się składać na jego utrzymanie. Poznawszy go bliżej zapewniamy, że uważamy go za osobę poważną i zacną, zasługującą na wszelkie poparcie. Ponieważ czas swego tu pobytu poświęcił na tłumaczenie całej *Biblii* na język litewski (na który dotąd *Pisma* nie przełożono) i właśnie tę pracę ukończył, oświadczamy niniejszym, że jego przedsięwzięcie uważamy za

[34] Śpiew *Psalmów*, zależność ich od melodii francuskich, Goudimela, wprowadzonych m. in. do licznych edycji *Psalterza* Macieja Rybińskiego, były przedmiotem troski kościołów litewskich. Na synodzie w Kiejdanach 10 października 1650 r. „ks. Jan Progulbicki, sługa Słowa Bożego litewski..." domagał się, „aby do zboru naszego wnieść mógł sposób śpiewania zamorski". Progulbicki („*nobilis Lithuanus*" w gimnazjum w Gdańsku) studiował teologię w Franeker (wpis w r. 1645) i w Lejdzie (w 1647, „Samogita", lat 27) i propagował zwyczaj holenderski. Synod sprawę odroczył sądząc, że ten sposób „i tam niedawno nastał, i żadne zbory we wszystkim chrześcijaństwie dotąd go nie zażywały a pogotowiu nasze nigdy".

bardzo doniosłe dla szerzenia *Ewangelii* w tym rozległym kraju i ziemiach przyległych, gdzie się mówi tym językiem. Co więcej, po zbadaniu starannym sprawy (o ile zdolni jesteśmy ocenić) sądzimy, że praca ta jest wykonana z wielką pilnością i wiernością, tak że winniśmy zalecić jej publikację..."

Pod oświadczeniem są podpisy: John Conant, wicekanclerz (Regius profesor teologii), Tomasz Goodwin (zwierzchnik Magdalen College), Edmund Staunton (dr teologii, prepozyt Corpus Christi College), Krzysztof Rogers (prepozyt New College), Tomasz Barlow (prefekt Queen's College i bibliotekarz Uniwersytetu), John Owen (dziekan College Christ Church), Henryk Wilkinson (Margaretanus, profesor Christ Church), Henryk Langley (prepozyt Pembroke College), John Wallis Savillianus (dr teologii, profesor matematyki), Francis Johnson (prepozyt University College), Seth Ward (Publicus, dr teologii, profesor astronomii), Robert Say (prezes Oriel College), Tomasz Owen (prepozyt St. John's College), Henryk Savage (prepozyt Balliol College), Henryk Hickman (fellow Magdalen College).

Wypada tu zaznaczyć, że lista osobistości, które podpisały poparcie Chylińskiego, była obfitsza. Z niewiadomych przyczyn — wszak to już chwila końca epoki Cromwella i nadejście Restauracji — nie zamieszczono w druku nazwisk, które znamy z późniejszej o dwa lata publikacji łacińskiej Chylińskiego. Byli to czterej teologowie z Christ Church: John Cornish (wicekanclerz), John Wall (kanonik), Rafał Button (zarazem Universitatis Orator) i Jakub Pointer, tudzież Daniel Greenwood (zwierzchnik Brasenose College), Henryk Wilkinson (principal Magdalen College), Edward Pococke (profesor języków hebrajskiego i arabskiego).

Niewątpliwie broszurka została wydrukowana kosztem podpisujących w drukarni uniwersyteckiej. Nie dochowały się ślady rozmiarów ofiarności wzbudzonej tą odezwą. Musiały jakieś fundusze wpłynąć, jeżeli w 1660 r. podjął się druku *Starego Testamentu* Erazm Tyler w Londynie, wydawca ogromnego dzieła zbiorowego *Annotations upon the Books of the Old Test.* (1657) i *Additional Additions* (1658). Tą samą czcionką, drobniutką ale piękną, zaczęto drukować litewski *Stary Testament*[35], na razie na kredyt, licząc na skuteczność apelu oksfordzkich uczonych. Dla pilnowania druku Chyliński przeniósł się do Londynu.

KOLEKTA DLA LITWINÓW

Kiedy Jan Kraiński rozpoczął w Londynie starania o pomoc dla kościołów litewskich, widocznie wszystkie wpływowe osobistości, które okazały zainteresowanie dla jego zabiegów, razem z Hartlibem, przyrzekły poparcie pod warunkiem objęcia ewentualną kolektą kosztów druku pracy Chylińskiego. Kraiński dał się przekonać i zgodził się na to, ale zobowiązał Chylińskiego do natychmiastowej podróży na Litwę celem uzyskania od synodu przyjęcia odpowiedzialności za druk *Biblii*.

Chyliński, mając teraz zapewniony zasiłek na podróż, przygotował się do niej przez pośpieszne wydrukowanie po łacinie sprawozdania z swej pracy. „Przypuszczam, że litewski przekład Bogusława Chylińskiego jest w druku w Londynie, czy jeszcze nie ukończony?" — zapytywał Hartliba z Cambridge Worthington listem z 20 maja 1661.

---

[35] R. Steele obliczył nakład na 833 egz.; zużyto 42 ryzy papieru (ryza po 516 arkuszy), więc odbito 21.672 arkusze. Najdłuższy znany nam tekst ma 26 arkuszy (416 stron), zatem było egz. 833. Nie zużyto 158 ryz papieru. (*Materials for the History of the Lithuanian Bible*, s. 57–62, „The Library", VIII, 29, January 1907).

Steele stwierdził, że drukarz Tyler umyślnie wyrznął około 12 czcionek dla potrzeb litewskiej grafiki, ale zdaniem jego i tak liczył sobie zbyt wysoką cenę za druk.

„Chyliński pojechał za morza — odpowiada mu Hartlib 11 czerwca — i nie ma żadnego upewnienia co do swego litewskiego przekładu *Biblii*. Jak dotąd, drukarz zatrzymuje wszystkie egzemplarze. Kiedy wróci, nie mogę powiedzieć ani nikt z jego przyjaciół. Będzie to niemiła wiadomość dla p. Dury, który go bardzo wiernie popierał pod różnymi względami".

Istotnie Dury przyjął to z wielkim rozczarowaniem: „Przykro mi — pisze do Hartliba z Amsterdamu 28 czerwca — że Chyliński musiał wyjechać nie przeprowadziwszy swego, ale czegóż można oczekiwać w tych czasach? Jest to okres powszechnego przygnębienia we wszystkich narodach, toteż winniśmy narzucić duszom naszym cierpliwość i podnieść ręce wiedząc, że nasze wyzwolenie już bliskie"[36].

Kancelaria królewska przygotowała — zgodnie z kompromisem Kraińskiego — obwieszczenie króla Karola II wzywające do kolekty; z datą 12 lipca 1661 r. ukazał się ten druk jednostronnie w wielkim formacie. Czytamy w nim z powołaniem się na petycję przedłożoną przez Kraińskiego w imieniu synodu litewskiego: „Tamtejsze kościoły protestanckie w liczbie około stu były w ostatnich latach bardzo uciśnione przez okrutne żołdactwo, przez Moskali, Kozaków, Szwedów jak i innych. Wiele tysięcy protestantów wraz z ministrami i pastorami uległo krwawej grabieży i masakrze, obecnie też są srodze prześladowani przez wrogów religii protestanckiej w tamtych krajach. Kościoły te podjęły tłumaczenie i druk *Biblii* w swoim języku i doprowadziły to prawie do połowy, ale przez zubożenie i inne klęski musiały przerwać tak pobożne dzieło". Kraińskiego wysłano, aby nas prosił „o uratowanie kościołów od zagłady i udzielenie pomocy na ich ochronę i utrzymanie, a także na ukończenie tego chrześcijańskiego dzieła przekładu i druku wymienionej *Biblii*". Współczujemy z ich stałością w wierze, z ich nędznym położeniem i „z ich chrześcijańską gorliwością około wykończenia przekładu, jako że to dzieło ma na celu chwałę Bożą i rozszerzenie Królestwa Chrystusowego". Więc zarządza król ogólną składkę w Anglii i Walii „na pomoc dla kościołów protestanckich na Litwie i na dalsze tłumaczenie do ukończenia i druku ich *Biblii*". Drukarz nadworny ma wygotować, ile potrzeba *Letters Pattentes*, aby je można było ogłosić w każdym kościele. Wszystkim ma się zajmować Sir Richard Browne, sekretarz Tajnej Rady Królewskiej, duchowieństwo wszędzie ma odezwę odczytać, gorąco poprzeć i przed mszą zbierać datki. Pieniądze mają być wręczane urzędnikom gminy, a od nich przesłane do skarbników kolekty, Edwarda Fenn i jego syna Johna w Londynie. Gdy wpłynie przynajmniej sto funtów, z sum do wysyłki za morza skarbnicy mają wypłacić w Londynie na koszta „tłumaczenia i druku *Biblii* tutaj w naszym mieście Londynie" i na utrzymanie Kraińskiego lub jego zastępcy, wysłannika protestantów litewskich.

Budzić musiało zdziwienie, że się w Anglii zarządza publiczną kolektę na mało znany kraj i większy prawie nacisk niż na odbudowę kościołów kładzie się na dokończenie tłumaczenia *Biblii*. Nie było przy tym wyraźnie powiedziane, czy to chodzi o *Biblię* Chylińskiego, czy jakiś inny przekład.

Kiedy odezwa królewska przyszła do Cambridge, Worthington zwrócił się do Hartliba (2 grudnia 1661) o wyjaśnienie, o jakim to tłumaczeniu *Biblii litewskiej* w niej mowa, którego połowa już wykonana. „Czy znacie tego agenta Jana Kraińskiego? Co się stało z Bogusławem Chylińskim, na którego się odbyła kolekta w obydwu uniwersytetach i indziej na taki sam cel?..." „Tłumaczenie litewskie przywodzi mi na myśl druk w Amsterdamie tłumaczenia ormiańskiego..." W odpowiedzi 7 grudnia donosi Hartlib: „Znam Jana Kraińskiego. Z poprzedniego listu zobaczycie, jaką rację ma Comenius, prosząc króla o resztę pieniędzy zebranych na dotkniętych Polaków, Morawian, Czechów i Węgrów. Język litewski nie ma szerokiego zasięgu i dziwię się tłumaczeniu

[36] Dziękuję P. Profesorowi G. H. Turnbullowi za udzielenie mi odpisu z oryginału, który się znajduje w jego ręku wraz z częścią zbiorów po Hartlibie, ocalonych przez lordów Delamere.

nań.[37] Polski język jest bardziej u nich powszechny i zwyczajny, zwłaszcza w lepszej warstwie mieszkańców, kupców i szlachty, i arystokracji. Ale nie Kraiński, tylko Chyliński jest głównym aktorem tej sprawy, wrócił on właśnie do Anglii popierać ten interes, będąc zawołanym Litwinem. Kraińskiego znam, był u mnie, ale go potem nie widziałem. Dury za swego pobytu w Anglii często z nim rozmawiał. Chyliński wydrukował część swojego przekładu ładną, ale malutką czcionką; to, co było wykonane, zostało okazane Królowi".

WYPRAWA CHYLIŃSKIEGO NA LITWĘ

Chyliński od dawna czuł konieczność odwiedzenia Litwy, przedstawienia swej pracy, uzyskania jej aprobaty i w ogóle uregulowania swego stosunku do hierarchii Wielkiej Jednoty, za której wysłannika i stypendystę się podawał.

Na wolnej karcie *Nowego Testamentu* (223*v*) kreślił Chyliński szkic dłuższego listu, niewątpliwie obmyślanego do rozesłania dotychczasowym dobroczyńcom, z prośbą o wyciągnięcie go z długów i nędzy. List, powołujący się na „publiczne klęski spadłe na nieszczęśliwą ojczyznę Litwę, do której popiołów po siedmiu latach podróży po Holandii i Anglii lada dzień podążam", utrzymany jest w tonie taktownym i skromnym, np.: „Długo walczyłem z wstydliwością moją, czy i teraz do was się mam zwracać, lecz przemogła mnie znana wasza hojność wobec ofiar losu, które cierpią nędzę nie tyle z swej winy, jak przez krzywdę losu... ośmieliłem się przedłożyć wam moją prośbę o znalezienie jakiegoś sposobu, bym jak najprędzej mógł się stawić wobec tych kościołów, dla których użytku byłem wychowywany i dla szerszego wykształcenia za granicę wysłany, lecz przez zamieszki wojenne w ciągu lat opuszczony" itd. (por. Tekst s. 421 (223*v*)).

Zatem w roku 1661 Chyliński rozesłał swoją prośbę o środki na wyjazd na Litwę do swoich protektorów. Gdy tymczasem wpłynęły pierwsze sumy z kolekty i było z czego pokryć koszta, oddał do druku sprawozdanie, łacińską wersję obu pism, swojego i oksfordczyków, zawartych w angielskim *Account*; sądząc po czcionkach i zdobnikach składane ono było w Londynie pod tytułem: *Ratio Institutae Translationis Bibliorum in Linguam Lithuanicam...* Unikat jego w Bibl. Uniw. w Upsali ma niestety obcięty dół przez introligatora, skutkiem tego odpadło niewątpliwie podane nazwisko drukarza, miejsce i data druku. Musiał on być wykonany w czerwcu-lipcu 1661, zapewne w Londynie.

Sprawozdanie poprzedził Chyliński dedykacją skierowaną do sporej listy osób. Najpierw do Bogusława Radziwiłła, z Bożej łaski pana na Biržach i Dubinkach itd. (tytuły), „Kościołów reformowanych w WKsLit. światła i filaru, pana swego najłaskawszego". Idą po nim dwaj z szlachty: Krzysztof Dowgiałło Stryszka, podczaszy upicki, „opiekun mój szczególny" i Stanisław Minwid, „wuj mój najukochańszy, czczony jako ojciec". A za nimi seria ministrów według hierarchii: Andrzej Musonius, dystryktu wileńskiego „superintendent najstateczniejszy"; Jan Borzymowski, ks. żmudzkiego „superintendent najzasłużeńszy"; Marcin Bythner, dystryktu zawilejskiego „konsenior najgodniejszy", Jan Domazowius, ks. żmudzkiego „konsenior najczujniejszy... mój krewny nader bliski".

---

[37] Z oświetlenia sprawy wynikałoby, że Hartlib się obawiał, aby sumy z kolekty na kalwinów wielkopolskich nie poszły na Litwinów, i dlatego naraz pomniejsza celowość *Biblii litewskiej*. Hartlib był już schorzały i zgorzkniały, prawie w niedostatku zmarł 10 marca 1662 r.

Hartlib przytacza, co mu pisze Comenius 2 grudnia: *„E Borussia de Moscorum clade mira adferuntur: misera gens, Moscovitae, ad plagas nati, nil nisi plagas accipere assueti, ad incitas rediguntur. Gens ignavissima, stupidissima, sed ita sunt judicia nunc Dei . . ."*

Na tę pogardliwą ocenę Moskwy po pogromie jej wojsk na Litwie mogły wpłynąć wiadomości o niszczeniu kościołów protestanckich przez wojska moskiewskie przy każdym najeździe na Litwę. Comenius sprzyjał tylko orężowi szwedzkiemu, tym bardziej gdy od stu lat wszystkie wyprawy moskiewskie na Litwę i Polskę kończyły się klęską.

Po nich idą: Andrzej Puciata, minister w Szwabiszkach; Jan Audziejewicz, „minister w Wilnie, najzasłużeńszy... przezacny promotor moich studiów za granicą"; Teodor Skrocki, kaznodzieja w Nowym Mieście; Tomasz Krzywieński, kaznodzieja w Popielu. Z kolei trzej wielce szanowni burmistrze Kiejdan: Abraham Trzeciak, Józef Lipski, Stefan Telega, i ostatni Jan Fryderyk Starck, „najgodniejszy rektor sławnego ongiś Gimnazjum Radziwiłłowskiego w Kiejdanach, a dziś w Gdańsku, przed laty ośmiu mój nauczyciel ze wszech miar najchwalebniejszy. Tym pierwszą z Bożej łaski próbkę swego wysiłku pokorną ręką i myślą ofiaruje S. Bogusław Chyliński, syn Adriana Ch."

Stronę 6 zajmuje oświadczenie oksfordczyków z 22 podpisami; na s. 7 świadectwo akademii w Franeker, powyżej omówione.

Z „próbką", tj. pierwszymi 11 odbitymi arkuszami *Starego Testamentu* (dzisiejszy egz. British Museum) i rękopisem dalszego ciągu stawił się Chyliński w Kiejdanach na konwencji, która trwała od 20 do 24 sierpnia 1661. Przyjęto go jako swojego, powołano na notariusza synodu i nadano mu stopień katechety. W aktach zapisano: „*Ornatissimus* D. Samuel Bogusław Chyliński *ex Anglia redux* prezentował *Bibliją litewską* prace swojej, część drukowaną, część pisaną, którą pracę jego, pochwały godną, Kościół Boży mile i wdzięcznie przyjmuje i onemu *publice* podziękowawszy *vigore hujus congregationis statuit*, aby ta *Biblija litewska* przez WKs Superintendenta Żmudzkiego i ks. Skrockiego rewidowana będąc, cale w druk podana była".

Rewizję zatem pracy Chylińskiego powierzono Janowi Borzymowskiemu i Teodorowi Skrockiemu, uchodzącym za najlepszych litwinistów i, jak wygląda, mających już za sobą próby własnego tłumaczenia *Biblii*. „Dla wydrukowania onej" Chylińskiemu pozwolono wrócić do Anglii przed zimą i upoważniono go do 150 fl. pożyczki na rachunek synodu jako zapomogi na koszta podróży. Przypuścić wolno, że przez Chylińskiego wysłał z Londynu Kraiński sprawozdanie ze swej działalności i przezeń otrzymał od synodu dalsze instrukcje.

DRUK BIBLII

Wróciwszy do Londynu nalegał Chyliński na przyspieszenie druku. 19 grudnia kupiec sprzedał „Durellowi i Kraińskiemu za 100 funtów papieru na druk" czyli że Kraiński oficjalnie przejął koszta druku na rachunek kolekty. W lutym 1662 r. idą dalsze z niej wpłaty i za papier, i dla drukarza, także Kraińskiemu i pomocnikowi; wzmianka o ówczesnej wypłacie „na strawę Borzym. 36" (por. Tekst s. 413 (219)) w zapisce Chylińskiego wskazuje, że był nim młody Jan Borzymowski, widocznie towarzyszący w podróży Kraińskiemu[38].

W tymże czasie (10 lutego 1662) w Kiejdanach uchwalono wysłać do sir Richarda Browna podziękowanie za życzliwość i wstawiennictwo u króla i prośbę, „abyśmy po tak długim wyczekiwaniu jakoś mogli korzystać z tego dobrodziejstwa". Oprócz Musoniusa, Borzymowskiego, Bythnera i Audziejewicza podpisali to senior dystryktu nowogrodzkiego Daniel Reder i konsenior żmudzki Jan Wolinius, minister w Rosieniach[39].

Kraiński pragnął wracać na Litwę, niestety kolekta szła wolno i z trudem tylko spłacono drukarza.

21 maja 1662 r. Kraiński ułożył z Chylińskim warunki współdziałania: Chyliński ma wysłać na

[38] Public Record Office, PC2/55, s. 543. Tegoż dnia 14 lutego 1662 r. Tajna Rada przyjmuje do wiadomości wszystkie zobowiązania wypłat, jakie sobie zanotował Chyliński na autografie *Nowego Testamentu*, k. 219 dla następujących osób: Durell, Calandrini, Scophie, Deodatte, Sam. (Chyliński), Borzym[owski]. Zanotowana ręką Chylińskiego na tejże stronie w czerwcu 1662 r. suma 15 f. „na sustentację korrektora" może się tylko do czynności Borzymowskiego odnosić; innej osoby zdolnej do tej pracy w Londynie wówczas nie widzimy.

[39] Oryginał w Public Record Office. Pieczęć czerwona dystryktu podlaskiego z napisem: „*Jehova Justitia nostra*", widocznie pieczęcie miejscowe przepadły w pożodze.

Litwę druk bliski końca *Psalmów* (egz. wileński!) i ciąg dalszy rękopisu do rewizji i poprawy do 6 miesięcy, niechaj go partiami przepisuje i wysyła — pobierać będzie za pracę 6 funtów miesięcznie.

6 czerwca razem Chyliński i drukarz Tyler proszą Browna o wypłacenia 76 funtów za druk wykonany. 7 lipca otrzymuje od Browna polecenie złożenia arkuszów odbitych w Dutch Church, kościele cudzoziemskich protestantów, klasztorze poaugustiańskim, który przed stu z górą laty Jan Łaski uzyskał dla gminy cudzoziemskiej. Zwierzchnik kościoła Calandrini potwierdził odbiór arkuszy[40].

Tymczasem zamąciła się sytuacja: 8 sierpnia na prośbę Kraińskiego skarbnicy kolekty i drukarz mają się stawić przed Brownem, Chyliński zaś wnosi jakąś petycję. Zapewne przyszły z Litwy o tłumaczeniu Chylińskiego opinie nieprzychylne, skutkiem których Brown polecił przerwać druk. Brown wzywa Chylińskiego na 4 października do rozprawy z zarzutami Kraińskiego. Chyliński uprasza na swego tłumacza osobistość wybitną, Johna Wallisa z Oksfordu, matematyka i archiwistę uniwersytetu. Interwencja Wallisa oznacza poparcie Chylińskiego przez elitę naukową Oksfordu z wybitną postacią przyjaciela Wallisa, Roberta Boyle'a, głośnego chemika, prezydenta Royal Society, a zarazem prezydenta Society for the Propagation of the Gospel[41].

Z tego czasu zapewne pochodzi kompromisowa wypowiedź Kraińskiego o pożyteczności tłumaczenia Chylińskiego jeżeli nie na Litwie to w Prusach kurfirstowskich, znajdująca się na karcie 2*v* rękopisu (por. Tekst s. 3 (2*v*)).

Prowincjonalny synod wileński w czerwcu (3—10) 1663 r. rozstrzygnął na niekorzyść Chylińskiego. Kraiński nie nadjechał, nadesłał wprawdzie ogólnikową pociechę, ale bez poświadczeń. Oburzenie zapanowało na Chylińskiego, że przez niego podcięta została w Anglii kolekta na zapomogę kościołów litewskich.

Borzymowski zdał sprawę z sesji kiejdańskiej: Skrocki zbadał drugą część druku *Starego Testamentu*, Borzymowski — dalszy ciąg rękopisu (*Psalmy*, *Przypowieści*, *Ecclesiastes*, *Pieśni* Salomona, Izajasza, Jeremiasza). Wszystko to pełne błędów (*scatet mendis*). Wobec tego obecni na sesji kiejdańskiej teologowie postanowili dokonać zbiorowo litewskiego przekładu *Nowego Testamentu*. „I już ta praca jest wygotowana" — widocznie zatem zużytkowano części wcześniej już opracowane. Uchwalają wysłać do Londynu dla nadzoru druku Mikołaja Minwida. Bezpośrednio składać się będzie *Nowy Testament*, a przez ten czas wygładzi się przekład *Proroków* i wyśle się go w końcu sierpnia. — *Apokryfów* nie trzeba drukować.

Z tego wynika, że licząc się z wnioskiem Kraińskiego zgodzono się utrzymać część odbitą tłumaczenia Chylińskiego, a składać dalszą w przeróbce kiejdańskiej, *Nowy Testament* zaś Chylińskiego odrzucić.

Chyliński ani przeczuwał takiego obrotu; właśnie 14 czerwca 1663 r. kreślił sobie kalkulacje, ile przez rok wyniesie koszt druku oraz jego wynagrodzenie[42]. Kraiński, otrzymawszy przez Minwida

---

[40] White Kenneth, *A Register and Chronicle Ecclesiastical and Civil*, Londyn 1727, s. 697, 707. J. H. Hessels, *Ecclesiae Londino-Batavae Archivum*, Londyn (1889), III, 2, s. 2478, 2638, oraz tegoż *The Lithuanian Bible*, „The Academy", XLIX (1896), s. 176—177.

Protokoły posiedzeń Tajnej Rady Królewskiej (Privy Council Register) z posiedzeń, poświęconych *Biblii litewskiej*, w Public Record Office znajdują się w następujących tomach: PC2/55, s. 356, 524, 540, 543, 560, 623 640, — od 28 sierpnia 1661 do 21 maja 1662. PC2/56, s. 3, 95, 328 — od 6 czerwca 1662 do 25 lutego 1663. PC2/58, s. 67 — z 3 marca 1664. List do Sir Richard Browne'a jest w rkps Br. Mus. Add. 15857, fol. 156.

[41] Wezwanie Browne'a z 3 X 1662, kopia odpowiedzi Chylińskiego z 4 X i list do J. Wallisa znajdują się w rkps Add. D 105 w Bodlejanie, f. 12 i 13.

[42] Różne obliczenia i zestawienia rachunkowe Chylińskiego na autografie *Nowego Testamentu* (rkps. s. 219) pochodzą z r. 1662 i 1663. Fachowiec wydawniczy mógłby z nich wydobyć oświetlenie ówczesnych kosztów papieru, druku itd. Że Chyliński liczył się z rychłym ukończeniem całości druku, widać z jego przypuszczalnego obliczenia: „Jedna księga po 1 talaru. 300 ksiąg czyni 750 funtów".

w sierpniu stanowczą decyzję synodu, postarał się o wstrzymanie pensji Chylińskiemu, sam zaś wybrał się na Litwę. W drodze, z polecenia Bogusława Radziwiłła, wstąpił do Królewca, aby na życzenie synodu z biblioteki książęcej wypożyczyć stare tłumaczenie *Pisma św.* Bretkuna; widocznie odczuwano potrzebę korzystania zeń przy nowym przekładzie.

W Londynie 3 marca 1663 Chyliński wniósł petycję do Tajnej Rady, żaląc się, iż od sześciu miesięcy nic nie otrzymał i żyje w nędzy z powodu zarzutu Kraińskiego, jakoby jego przekład był błędny.

Kiedy Kraiński wraz z Minwidem stanął[43] przed synodem w Kiejdanach (22 czerwca), na jego perswazję uchwalono nie zaniedbywać druku w Londynie, gdyż to by tam zaszkodziło całej sprawie, i delegować tam kogoś z ministrów lub ze Szkotów dla stwierdzenia, czy przekład dokończony, czy egzemplarze przez Kraińskiego złożone u Calandriniego „dla kościołów litewskich" są przechowane, i co z resztą sum pozostałych z kolekty.

„Gorącą i usilną wnosił prośbę ks. Kraiński, aby *negotium biblicum Anglicanum* i kolekta *pro Ecclesiis Lituanicis* tamże zebrana nie szła dalej w zaniedbanie, ukazował oraz *damna* stąd *inevitabilia Ecclesiarum Lithuanicarum nunc et in posterum cum totali dispendio et iactura existimationis ac fidei Ecclesiarum*".

Na konwokacji prowincjonalnej w Kiejdanach we wrześniu 1664 r. uznano, że nikt nie jest sposobniejszy do legacji angielskiej jak Kraiński, „aby *propter eliberandam fidem publicam Ecclesiae et privatam sui ipsius* tam znowu jechał i dostateczną nam o wszystkim przywiózł relacyją". Na tejże konwokacji ostatni raz wspomniano nazwisko Chylińskiego, podając wiadomość z Gdańska od profesora Starcka, że „Chyliński dług na zbór zaciągnięty zł 150 ks. Christianowi Pauli w Gdańsku wypłacać począł, za czym Kościół Boży *non tenetur* tego płacić długu". Chodziło tu widocznie o dług zaciągnięty na powrót do Londynu.

Ostatni autograf Chylińskiego znamy z 19 listopada 1664 r., mianowicie list pisany w Londynie do Johna Wallisa w Oksfordzie[44]. Otrzymał list swego dobroczyńcy — donosi — wczoraj właśnie, gdy szedł do Whitehallu na obiecaną przez Browna audiencję, aby wyłuszczyć swe położenie komisarzom Tajnej Rady, niestety nie doczekał się przyjęcia. Załącza przy tym list do Boyle'a z prośbą o skuteczną interwencję, do jego rady się zastosuje. Jeszcze do niego nie doszedł zasiłek od Boyle'a, który tylekroć już zechciał „wejrzeć na strapienie Józefa".

Druga wyprawa Kraińskiego do Anglii okryta jest niejasnością. Wyjechał jeszcze w 1664 r., ale szybko Anglię opuścił. Nie trafił tam na pomyślną sytuację, nie otrzymał żadnych poważniejszych sum z kolekty, prawdopodobnie natrafił na niechętny stosunek wszystkich, którzy popierali Chylińskiego i nie mogli się pogodzić z jego odtrąceniem. Druku *Biblii* po przerwie w 1662 r. nie podjęto i nie zainteresowano się propozycją dostarczenia nowego przekładu. Kraiński wrócił na Litwę w 1665 r., ale się nie stawił przed synodem pod pretekstem zamieszek wojny wewnętrznej (rokosz Lubomirskiego), aż dopiero 4 lipca 1667 r. na synodzie wileńskim zdał sprawę z niepowodzenia kolekty.

Już w 1666 r. w imieniu Bogusława Radziwiłła zgłosił Rymwid następujący „punkt do synodu": „Legacyja do Anglijej *ratione* kollekty że nie tylko *fructu cessit*, ale bez chyby *ignominiosum nomen* zborom naszym u narodu tamecznego sprawiła, jest czego żałować i *merentur* naganę ci, którzy *privatae* swoje *simulitates* nad dobro publiczne zborowe przełożywszy, instrukcyj starszych się nie trzymając, są tego przyczyną. Posyłać teraz kogo do Anglijej nie zda się, aż wiadomość przyjdzie, że będzie po co posłać".

Jest to wyraźna aluzja do Chylińskiego, którego zgon w 1668 r. w ciszy i zapomnieniu zanotował tylko bibliograf z Cambridge.

---

[43] Synod wysłał w dniu 13 czerwca 1663 list zaopatrzony w liczne podpisy starszyzny zborowej do hierarchii anglikańskiej, z żalem, że Kraińskiego nie ma, że nie pisze, czy chory, czy też jakieś wojska są zaporą w jego podróży. Synod prosi o wiadomość na przyszły synod czerwcowy, czy Kraiński znajdzie gotówkę do przywiezienia.

[44] Rkps, Add. D 105, k. 16, 17 w Bodlejanie.

Chyliński to postać pełna wytrwałości i poświęcenia dla umiłowanego przedmiotu pracy. Jako młodzieniec zapalił się do przetłumaczenia *Biblii* na język, który nie był jego ojczystym językiem, ale językiem ludu litewskiego, wśród którego się wychował i który zapewne wszechstronnie opanował. Wiedział, iż w ojczyźnie od lat o tej potrzebie się mówiło, ale że nikt do tak wielkiej pracy się nie zapalił. Porwał się na nią samodzielnie, zdala od środowiska litewskiego, i wykonał pracę ogromną. Cenili ten jego wysiłek uczeni i szlachetni Anglicy, zwłaszcza w Oksfordzie, i pomagali mu przez kilka lat; tak wybitne postaci, jak R. Boyle i J. Wallis, zabiegali w jego sprawie w urzędach i zasilali go własnymi środkami. Komeński, Dury, Hartlib śledzili każdy etap tej pracy i pomagali Chylińskiemu. Był do niej niewątpliwie dobrze przygotowany także przez swoje studia językowe, włącznie z hebrajskim, i biblistyczne. Nie miał pod ręką żadnego wzoru, jakim dla Litwinów w kraju był przekład Bretkuna[45]. Wątpliwe też, czy podczas pracy mógł zasięgać rady jakichkolwiek osób znających język litewski. W trzy lata przełożył całą *Biblię*. Zarzucano mu na Litwie, że jego przekład roi się od błędów, nie podając żadnego uzasadnienia. A może to chodziło o błędy drukarskie? Tak jak krytykowano dobór zbyt małej czcionki w druku. Uczeni, którzy w końcu ubiegłego wieku badali drukowane fragmenty *Starego Testamentu*, nie szczędzili pochwał jego językowi, zauważając, że korzystał w pracy tylko z polskiej *Biblii gdańskiej*.

Obecnie ogłoszenie autografu całego *Nowego Testamentu*, z wszystkimi poprawkami i wariantami, pozwoli znawcom litewszczyzny wyjaśnić ostatecznie jakość jego pionierskiej pracy i ocenić zarzuty. Stawiali je starsi członkowie zboru, zwierzchnicy Chylińskiego, może urażeni samodzielnym porywem młodzieńca, który się ważył na to, czego oni wykonać nie zdołali. Zahamowanie druku i spory z synodem litewskim podcięły wątły i schorowany organizm Chylińskiego i przyspieszyły koniec jego życia.

PÓŹNIEJSZE ZABIEGI O *BIBLIĘ LITEWSKĄ*

W następnych latach znowu notują synody ożywienie się napływu wiernych na nabożeństwa litewskie. Gdy jeszcze na synodzie w Kiejdanach 19 grudnia 1661 r. „przypomniano, że na litewskie nabożeństwo ci nawet, którym *haec lingua* jest *vernacula*, nieradzi uczęszczają", i nalegano „aby nabożeństwo w tym języku według starych zwyczajów nie ustawało" — to już w 1672 r. w Kiejdanach, w 1673 r. w Szydłowie stwierdzono, że „z opowiadania słowa Bożego językiem litewskim . . . *in dies* więtszy chwalców Bożych *crescit numerus*".

Jan Borzymowski pracuje nadal nad przekładem *Nowego Testamentu*, posiłkując się tekstem Bretkuna. Po jego śmierci (1673) prowadzi dalej pracę Mikołaj Minwid, były nauczyciel młodej Karoliny Ludwiki, córki Bogusława Radziwiłła w Królewcu. Konwent w 1680 r. postanawia, że Jan Borzymowski, syn, ma pozostałe po ojcu tłumaczenie wraz z Samuelem Bythnerem oddać Minwidowi do Birż, „a brat miły przejrzawszy, czego nie będzie dostawało, resztę tej *Biblii* ma rozdać między dobrze języka litewskiego umiejętnych, mianowicie ks. Stanisławowi Monkiewiczowi, ks. Samuelowi Bythnerowi, ks. Samuelowi Lipskiemu, którzy jako najprędzej to *opus maturabunt*".

[45] H. Reinhold i E. Wolter na podstawie drukowanych fragmentów *Starego Testamentu* doszli do przekonania, że Chyliński miał za podstawę przekładu polską *Biblię gdańską*, ale wciągał także tekst hebrajski, że przekład jest sumienny i świeży, z powodu wierności czasem traci zrozumiałość i gładkość języka litewskiego, że nie ma w nim żadnej zależności od Bretkuna.

Albert Stryszka, katechista w Widzach na dworze Stanisława Naruszewicza, już przed 50 laty złożył na rękopisie (tomu VIII) Bretkuna oświadczenie, że „aprobuje tłumaczenie *Nowego* i *Starego Testamentu* Jana Bretkiusa" i zaręcza, że „przyniósłby wielki pożytek kościołowi litewskiemu, gdyby je wydrukowano". Zapewne były wciąż wątpliwości co do różnic języka Bretkuna od mówionego na Litwie, iż druku nie podjęto.

Por. Łukaszewicz, *Dzieje kośc. helw.* II, s. 264.

Istotnie złożono w Birżach rękopis i znów tam spadło nieszczęście: „Prace wersyjej *Biblijej litewskiej*... w plebanijej Birżeńskiej pogorzały" (1681).

W 1681 r. zjawił się Mikołaj Minwid w Anglii z ponownymi prośbami dla zborów litewskich wobec nowej fali ucisku i wznowił postulat wydania *Biblii litewskiej*. Z kościoła holenderskiego wydobył 37 funtów 17 szylingów, jakie tam pozostały ze sprzedaży papieru, nie zużytego przed 20 laty na druk Chylińskiego, wydano mu też egzemplarze druku, jakie się tam jeszcze znalazły (20 września 1681)[46]. Wobec świadków złożył Minwid uroczyste zobowiązanie (2 listopada), że sam przystąpi do pracy nad tłumaczeniem i drukiem *Biblii*, że wszelkie zasiłki z Anglii pójdą na ten cel oraz na studia alumnów teologii w uniwersytetach zagranicznych. Złożywszy odpowiednią prośbę arcybiskupowi kantuaryjskiemu, W. Sancroftowi, i samemu królowi, wrócił Minwid na Litwę.

Z kolekty nic nie wpływało, choć postępowała pomyślnie. Więc pisemnie prosi Minwid o przysłanie pieniędzy do Królewca, gdzie umówił drukarza, a w Gdańsku zamówił papier. Synod w 1682 r. ponowił zlecenie Minwidowi tłumaczenia, korekty, cenzury i wydrukowania *Biblii litewskiej* z tym, aby sobie dobrał Borzymowskiego i Bythnera. Pod jego okiem powstaje nowy przekład *Nowego Testamentu*, głównie pracą Samuela Bythnera. Aby nie narzucano druku w Londynie, napisał do prymasa Sancrofta, nawiązując do niepowodzenia z drukiem pracy Chylińskiego, prośbę o następujące oświadczenie do kościołów litewskich: „druk wam całkowicie przekazujemy, przekonani przez Minwida, iż ów zaczęty druk pierwszy roi się od błędów, czcionki nie są dostosowane do waszego narodu, a dzieło takie wymaga współpracy więcej osób, niżby to można zrobić wygodnie przy takiej odległości".

Mimo częstych listów nie doczekał się Minwid większych sum z kolekty, kiedy umierał w 1688 r. Po jego zgonie przychodziły drobne sumy, ale dopiero zapis 500 fl. ks. Karoliny Ludwiki z skarbu Słuckiego zapewnił druk. Ujął go w swe ręce Samuel Bythner, który „jako w przetłumaczeniu *maximopere desudavit*, tak żeby *in lucem* co najprędzej wyszło *correctum*, z wielką pilnością i staraniem dojrzał". Te słowa uznania wyraził mu synod, kiedy wydrukowany w Królewcu w 1701 *Naujas Testamentas* w litewskim języku synodowi przedłożył.

[46] Do misji Minwida odnoszą się następujące listy w kolekcji rkpsów Tanner w Bodlejanie: 36 (k. 176), 35 (k. 5, 208, 209, 216), 34 (243, 245, 266), 32 (k. 87), 31 (k. 21).

JAN OTRĘBSKI

DLACZEGO PRZERWANO DRUK KALWIŃSKIEJ *BIBLII* W PRZEKŁADZIE CHYLIŃSKIEGO

Chyliński przełożył na początku drugiej połowy XVII w. na język litewski, jak już wiemy, całą *Biblię*. Druk prowadzono niewątpliwie w zwykłej kolejności, zaczęto więc od *Starego Testamentu*. Powstaje więc pytanie, dlaczego druku *Biblii* nie dokończono, lecz doprowadzono tylko do XL psalmu — w tym miejscu urywa się mianowicie najdłuższy spośród zachowanych egzemplarzy, 26-arkuszowy egzemplarz wileński (później zwany petersburskim wzgl. leningradzkim). Jak dotąd znamy tylko bardzo ogólnie ujęte uzasadnienie: referenci litewskiej Jednoty reformowanej, która miała udzielić aprobaty dla przekładu, a mianowicie Ks. Superattendent żmudzki Jan Borzymowski i Ks. (Teodor) Skrocki, po rozpatrzeniu przedstawionego im przekładu, w drobnej dopiero części wydrukowanego, orzekli, że przekład Chylińskiego jest pełen błędów wzgl. przeoczeń („scatet mendis").

Dzisiejszym potrzebom naukowym nie odpowiada już tak ogólna motywacja, tym bardziej, że poszczególni badacze sprawy Chylińskiego nieraz powątpiewali o jej słuszności. Niestety, szczegółowe zbadanie przekładu pod względem jego dokładności nie jest tymczasem możliwe, gdyż nie wiemy z całą pewnością, który tekst *Biblii* posłużył Chylińskiemu za podstawę dla przekładu. Można tylko przypuszczać, że był to ten tekst, który w połowie w. XVII uchodził za miarodajny we Franeker — istniejąca tu wówczas Akademia miała przecież opinię ściśle ortodoksyjnej uczelni kalwińskiej. Chodzi tu najprawdopodobniej o tekst holenderski z r. 1647 — 1648, w każdym razie o tekst germański. Przypuszczenie H. Reinholda i E. Woltera, że Chyliński oparł się na przekładzie polskim *Biblii Gdańskiej* z r. 1632, wymaga gruntowniejszego zbadania[1]. Prawdopodobniejsze jest co innego, a mianowicie, że oryginał przekładu Chylińskiego i *Biblia Gdańska* mają w zasadzie tę samą podstawę[1].

Z braku więc właściwego oryginału opieram się w ocenie przekładu Chylińskiego na *Wulgacie* (wyd. w Watykanie w r. 1929) oraz na przekładzie polskim J. Wujka z r. 1599.

Przedmiotem porównania będą ustępy z tekstu *Starego Testamentu*, umieszczone w mojej książeczce pt. *Teksty litewskie. I. Teksty dawne*, Warszawa 1957, a mianowicie *Kniga Jozuos* XXIIII 1,3 oraz tekst *Nowego Testamentu* (według niniejszego wydania), a to Luc. XI 8, 38, 44.

1. Congregavitque Iozue omnes tribus Israël in Sichem et vocavit maiores natu ac principes et iudices et magistros, steteruntque in conspectu Domini,

Y zebrał Jozue wszystkié pokolenia Izráelowé do Sichem, y zezwał stárszych, y Książąt, y Sędźiów, y mistrze: y stánęli przed oczymá PANSKIMI.

Potam surynko Jozue wisas gimines Jzraelaus Sicheme; ir pawadyno Wirausiu Jzraelaus ir Gałwu ju, ir Sudziu jo, ir Uredniku jo, ir sustojo anisjen po weydu Diewo.

W wersecie tym zamiast *-que* 'i' Chyliński ma *potam* 'potem'. Zamiast *maiores natu* 'starszych'

[1] Pobieżne porównanie, dokonane przez S. Kolbuszewskiego i I. Zawadzką, skłaniają raczej do ostrożności w stosunku do tego przypuszczenia.

znajdujemy *Wirausiu Jzraelaus* 'starszych Izraela'. Wyrazowi *principes* 'książąt' odpowiada u Chylińskiego: *Gałwu*. Wyrażenie *in conspectu Domini* 'przed oczyma PANSKIMI' występuje u naszego tłumacza jako *po weydu Diewo* 'przed oblicznością Boga'.

2. et ad populum sic locutus est: Haec dicit Dominus Deus Israël: Trans fluvium habitaverunt patres vestri ab initio, Thare pater Abraham et Nachor, servieruntque diis alienis.

y do ludu ták mówił: To mówi PAN Bóg Izráelów: Zá rzeką mieszkáli oycowie wászy od początku, Tháre ociec Abráhámów y Náchorów: y służyli bogóm cudzym.

Tare tada Jozue wisump žmoniump, Teypo kałba WIESZPATS Diewas Jzraelaus. isz anos szalies upes giweno tewey jusu isz seno ipaciey. Terah, tewas Abrahoma, ir tewas Nahora: ir tarnawo kitiemus Diewams.

Zdanie *Tare tada Jozue wisump žmoniump* 'Rzekł tedy Iozue do wszystkich ludzi (wzgl. . . . do wszystkiego ludu)' nie jest dokładnym odpowiednikiem łacińskiego zdania: *et ad populum sic locutus est* 'y do ludu tak mówił'. Podobnie ma się sprawa ze zdaniem *Haec dicit Dominus*: podczas gdy Wujek oddał je przez 'To mówi PAN', u Chylińskiego czytamy: *Teypo kalba WIESZPATS* 'Tak mówi PAN'.

3. Tuli ergo patrem vestrum Abraham de Mesopotamiae finibus et adduxi eum in terram Chanaan multiplicavique semen eius.

Wźiąłem tedy oycá wászégo Abráhámá z gránic Mezopotámiiéy: y przywiódłem do źiemie Chánáán: y rozmnożyłem nasienié iego,

Emiau tada tewą jusu Abrahomą isz anos szalies Upes ir liepiau jam waykszczot po wisą žiame Kanaan. Pradauginau teypag sekłę jo ir dawiau jam Jzaoką.

Wyrażeniu *de Mesopotamiae finibus* 'z granic Mezopotamiiey' odpowiada u Chylińskiego *isz anos szalies Upes* 'z tamtej strony Rzeki (sc. Eufratu)'. Zdanie *et adduxi eum in terram . . .* 'y przywiódłem do źiemie . . .' ma u Chylińskiego odpowiednik *ir liepiau jam waykszczot po wisą žiame Kanaan* 'i kazałem mu wędrować po całej ziemi K.' — choć ani *adduxi eum* nie znaczy *liepiau jam waykszczot*, ani *in terram Ch.* nie znaczy *po wisą žiame Ch.* Trzeba jeszcze dodać, że zdanie *ir dawiau jam Jzaoką* należy w *Wulgacie* i u Wujka dopiero do wersetu 4 (*Et dedi ei Izaac . . .*' y dałem mu Izaaka . . .').

Dla zagadnienia, które nas tu zajmuje, powyższe zestawienia nie mają na pozór większej wartości, są to bowiem zestawienia litewskiego tekstu Chylińskiego z tekstem *Wulgaty* i z przekładem Wujka, nie zaś z oryginałem, z którego Chyliński tłumaczył. Dobrze jednak mieć na uwadze, że referenci Jednoty litewskiej J. Borzymowski i T. Skrocki, oceniając użyteczność przekładu Chylińskiego, opierali się nie na domniemanym oryginale germańskim (holenderskim), lecz zapewne na jakimś innym tekście, na *Wulgacie* łacińskiej czy też nawet na dostępnym im przekładzie polskim — mogła to być *Biblia Gdańska*, *Biblia Brzeska* czy też *Biblia* w przekładzie Jakóba Wujka. Stwierdzając na każdym kroku brak ścisłej zgodności między posiadanym przez siebie „oryginałem" a przekładem Chylińskiego, nasi referenci doszli zapewne do wniosku, że jest to wina Chylińskiego i że może to być źródłem nieporozumień nawet natury teologicznej.

Nie znamy jeszcze, jak zaznaczono, z całą pewnością oryginału, z którego tłumaczył Chyliński. Ważne względy przemawiają za tym, że był to tekst holenderski — we Franeker z natury rzeczy przekład holenderski był szczególnie pożądany i ceniony. Pewne jest w każdym razie to, że oryginał, na którym się oparł Chyliński, był germański. Świadczą o tym nie tylko rozsiane po tekście *Nowego Testamentu* oryginalne wyrazy germańskie (holenderskie), ale także występujące w *Biblii* wyrazy i wyrażenia litewskie, które stają się zrozumiałe dopiero na tle oryginału germańskiego. Tak więc w przytoczonych wyżej wersetach znajdujemy: *principes* 'Książąt': *Gałwu*: niem. Häupter; *et adduxi eum* 'y przywiódłem sc. go': *ir liepiau jam waykszczot*: niem. und ich liess ihn wandern.

Nie mogąc podać oryginału, którym posłużył się Chyliński, mogę tu przecież stwierdzić, że od oryginału tego niezbyt daleki był ten, z którego przetłumaczona została na język litewski tak zwana (tu przeze mnie) *Biblia Berlińska*: *Biblija, tai esti visas Šventas Raštas Seno ir Naujo Testamento, į lietuviškąją kalbą perstatytas, iš naujo perveizdėtas ir dešimtą kartą atspaustas*, Berlyne. *Atspausdinta nuo Britiškosės bei svetimųjų žemių biblijų draugystės*, 1910. O pewnym związku między obu tymi oryginałami świadczy spośród omówionych m. in. werset 3. Zamiast *de Mesopotamiae finibus* 'z granic Mezopotamiiey', jak jest w *Wulgacie* (i u Wujka), czytamy u Chylińskiego *isz anos szalies Upes* 'z tamtej strony Rzeki', a w *Biblii Berlińskiej anapus vandens* 'z tamtej strony wody'. Dalej, zamiast *in terram Chanaan* 'do ziemie Chanaan' z tekstu *Wulgaty* mamy u Chylińskiego *po wisą żiame Kanaan* a w *Biblii Berlińskiej : per visą žemę Kanaan.* — Zastanawia zgodność między *Biblią* Chylińskiego a *Biblią Berlińską* w użyciu charakterystycznych wyrazów litewskich. Tak więc, w odpowiedniości do łacińskiego *magister* w obu przekładach litewskich mamy *urėdnykas*. W tym związku dobrze będzie, zdaje się, powołać się na przytoczone wyżej (s. 2) przez S. Kota oświadczenie J. J. Quandta, wyrażone w przedmowie do wydania litewskiego *Starego Testamentu* (1729), „że znalazł egzemplarz tłumaczenia swego poprzednika aż do *Psalmów*". Czy może *Biblia* Chylińskiego miała pewien wpływ na ukształtowanie pierwotnego tekstu *Biblii Berlińskiej*?

Razem wziąwszy, przekład *Starego Testamentu*, dokonany przez Chylińskiego, gdy go porównywano z *Wulgatą* lub z tekstem jej bardzo bliskim, mógł był zasłużyć na ocenę „scatet mendis".

Nowy Testament w litewskim przekładzie Chylińskiego jest znacznie bliższy *Wulgaty*. Można by tu cytować i cytować jeden po drugim wersety, nie wykazujące żadnego odchylenia od *Wulgaty*. Ale i *Nowy Testament* nie jest przekładem z *Wulgaty*, ani z tekstu z niej przełożonego. Do tego wniosku prowadzą właśnie odstępstwa od *Wulgaty*, które przecież się zdarzają. Oto przykłady z XI rozdziału ewangelii Łukasza. Werset 8 brzmi w *Wulgacie*: *Et, si ille perseveraverit pulsans, dico vobis*: . . ., gdy tymczasem u Chylińskiego: *Kalbu jumus* . . . 'Mówię wam . . .'; podobnie w *Biblii Berlińskiej*: *Aš sakau jums*, — Werset 38: *Pharisaeus autem coepit intra se reputans dicere, quare non baptizatus esset ante prandium*, a u Chylińskiego: *O Faryzeuszey tey iszwide diwijos, jog pirm nenuprause* (*rąku*) *priesz pietus* 'A Faryzeusze ujrzawszy to dziwili się, że pierwej nie umył (rąk) przed obiadem': podobnie w *Biblii Berlińskiej*: *Parizėušias matydamas dyvijosi, kad jis nesimazgojęs buvo prieš valgysiant* 'Faryzeusz widząc (to) dziwił się, że nie umył się przed jedzeniem'. — Werset 44: *Vae vobis, quia estis ut monumenta quae non apparent, et homines ambulantes supra nesciunt!*, podczas gdy u Chylińskiego czytamy: *Beda jumus Mokiti-Raszte ir Faryzeuszey, weydamayniey*: *ligus nes este grabamus, kuriu neregiet, ir zmones kurie and ju waykszczoja nezyno* (*ju*). 'Biada wam Uczeni w Piśmie i Faryzeusze, obłudnicy: podobni bowiem jesteście do grobów, których nie widać, i ludzie, którzy po nich chodzą, nie wiedzą (o nich); podobnie w *Biblii Berlińskiej*: *Bėda jums raštemokįtiemsiems bei Parizėušiams, jus veidmainiai, kad lygus este apdengtiemsiems numirusių kapams, ant kurių žmonės tekinėja ir jų ne pažįsta*, 'Biada wam uczonym w piśmie i Faryzeuszom, wy obłudnicy, że podobni jesteście do okrytych grobów, po których ludzie biegają i ich nie znają'.

Nie mogę tu omawiać całego zagadnienia w szczegółach, zaznaczę tylko, że tekst germański, z którego tłumaczył Chyliński, stanowił prawdopodobnie przekład z oryginału greckiego; to samo należy powiedzieć o pochodzeniu *Biblii Berlińskiej*.

Nie od rzeczy tu będzie zwrócić jeszcze uwagę na to, że język litewski nie jest w *Biblii* Chylińskiego wszędzie ten sam. W *Starym Testamencie* tłumacz bez ograniczenia posługuje się formami *allativu* i *adessivu*, jak to chyba było w jego rodzinnym dialekcie okolic miejscowości Šventežeris Świętojeziory), w *Nowym Testamencie* usuwa jednak te formy poprawiając je na inne, np. all. sg. (*jop* 'do niego' na *jam* 'mu', Mat. IV. 6, 7, 9. Inny, nie mniej ciekawy szczegół. W *Nowym Testamenc* *conditionalis* ma starożytne formy z połączeniem *-mb-*, podczas gdy w *Starym Testamencie* panują formy

z samym *-m-*[2]. Nie odbiegniemy, zdaje się, daleko od prawdy, jeśli powiemy, że zaznaczone i inne różnice językowe między *Nowym* a *Starym Testamentem* wynikły z pogłębiającego się świadomego stosunku Chylińskiego do języka przekładu, z pragnienia, aby forma językowa była doskonała i ułatwiała rozpowszechnianie się *Biblii* w społeczeństwie litewskim. Czy do poprawek językowych, wniesionych przez Chylińskiego do tekstu *Biblii*, przyczynili się swymi uwagami referenci litewskiej Jednoty reformowanej, trudno powiedzieć. W każdym razie w historii języka litewskiego język *Biblii* Chylińskiego zajmie należną sobie pozycję — jako osobna postać litewskiego języka l i t e r a c k i e g o, m. in. dzięki słownictwu (w znaczeniu 'wiać' używa Chyliński starożytnego czasownika *vėti*, *vėja*, *vėjo*).

[2] Por. J. O t r ę b s k i, *Teksty litewskie. I. Teksty dawne*, s. 63.

CZESŁAW KUDZINOWSKI

UWAGI EDYTORSKIE

I. HISTORIA ZABYTKU

Do roku 1934 o istnieniu przekładu *Nowego Testamentu* jako części składowej tzw. *Biblii londyńskiej* w świecie językoznawczym nie wiedziano. Drukiem ukazała się bowiem tylko część *Starego Testamentu* zachowana, jako wiadomo, w trzech egzemplarzach[1].

Chyliński na ogół nie uchodził za autora przekładu. Z badaczy ostatnich czasów głównie Ch. C. Stang opowiedział się wyraźnie za Chylińskim. W roku 1932 British Museum nabyło rękopis *Nowego Testamentu* od prowincjonalnego antykwarza, który nie orientował się w ważności zabytku i odstąpił go za niewielką sumę. Zakatalogowano go pod kolejną pozycją Add. 41301. Dopiero w r. 1934 zidentyfikował go Stanisław Kot. Zgodnie z praktyką Br. Mus., że pierwszeństwo wydania rękopisu ma ten naród, którego przedstawiciel go odkrył, Polska znalazła się w pierwszej kolejności wśród ubiegających się o prawo wydania. Sprawą tą zajęła się ówczesna Polska Akademia Umiejętności. Z jej ramienia Jan Rozwadowski zlecił opracowanie zabytku Janowi Otrębskiemu, profesorowi Uniwersytetu Wileńskiego. Doprowadzeniu dzieła do końca stanęła na przeszkodzie wojna, a fotokopie zaginęły. W roku 1950 dzięki zabiegom Marka Wajsbluma sprowadzono z Londynu nowe fotokopie na użytek nauki polskiej.

Odczytanie rękopisu wziął na siebie Czesław Kudzinowski. Po jego dokonaniu udał się on do Londynu, aby porównać sporządzony tekst z oryginałem, a w szczególności, aby uzupełnić luki, których usunięcie nie było możliwe na podstawie posiadanych fotokopii. Tekst sporządzony przez Cz. Kudzinowskiego skolacjonował z fotokopiami Jan Otrębski. Ponieważ tekst Chylińskiego w wielu miejscach wydawcy czytali różnie, wynikła potrzeba uzgodnienia odczytu. Za obecnie publikowany tekst obaj wydawcy ponoszą zgodnie odpowiedzialność.

Rękopis daje ostatecznie rozstrzygnięcie sprawy autorstwa (s. 3). Oprócz tego w luźnych notatkach mamy podaną datę przybycia Chylińskiego do Londynu (s. 221*v*) oraz datę rozpoczęcia pracy nad przekładem (s. 2*v*). Na s. 219 mamy „Rachunek kosztu na Biblią Litewską", a w nim pozycję: „Na strawę Borzym. 36". Chodzi tu niewątpliwie o Borzymowskiego. Z tego wynikałoby, że był on w bliskiej styczności z Chylińskim w trakcie przygotowania przekładu *Biblii*, ewentualnie jej druku.

II. OPIS ZABYTKU

Rękopis obejmuje 225 kart dwuszpaltowych. Właściwy tekst przekładu zaczyna się od s. 4, a kończy się na s. 217*v*. Strony zaś od 1 — 3 i od 218 — 225 zawierają luźne notatki, przeważnie o znaczeniu biograficznym i filologicznym, pisane po litewsku, po polsku, po łacinie po hebrajsku i po fryzyjsku.

---

[1] Egzemplarz londyński zawiera list Estreichera pisany po polsku z Krakowa 11 lipca 1893 r.

Odczytanie tych notatek wymaga nieraz znacznego wysiłku, właśnie dlatego, że nie stanowią one ciągłego tekstu.

Zabytek zachował się w dobrym stanie. Pisany jest drobnym, czytelnym pismem. Jednak liczne przekreślenia i poprawki oraz plamy atramentowe, jedna dosyć duża, bo obejmująca pięć wersetów (s. 7) utrudniają w wysokim stopniu ustalenie tekstu.

Wewnątrz rękopisu znajduje się jedenaście wklejek ze skrawków papieru, zawierających opuszczone wersety. Mamy je między następującymi stronicami:

1.	80 (41*v*) — 81 (43)	z wersetem	5
2.	118 (61*v*) —119 (63)	„	25
3.	124 (65*v*) —125 (66)	„	19
4.	134 (71*v*) —135 (73)	„	18 i 19
5.	218 (114*v*) —219 (116)	„	20 i 21
6.	242 (127*v*) —243 (129)	„	8
7.	262 (138*v*) —263 (140)	„	19
8.	302 (159*v*) —303 (160)	„	20 i 21
9.	312 (165*v*) —313 (167)	„	4
10.	334 (177*v*) —335 (179)	„	6
11.	356 (189*v*) —357 (191)	„	12

a) Wymiary. Wielkość kart zabytku wynosi 19,7 × 14,3 cm. Tekst mieści się w prostokątnej obwódce przedzielonej przez środek w ten sposób, że występuje on w dwu kolumnach. Wymiary obwódek wynoszą ok. 17,5 — 17,7 cm. wysokości i 11,1 — 12,8 cm. szerokości. Zarówno wysokość jak i szerokość obwódek ulegają zmniejszaniu się w miarę postępującego tekstu. Dokładne wymiary obwódki na pierwszej stronie (s. 4) wynoszą: 17,7 × 12,8 cm.

b) Atrament. Tekst zabytku jest pisany czarnym atramentem. Intensywność jego bywa różna, a na ostatnich 9 stronach (209 — 217) staje się on bardzo blady; w niektórych miejscach zupełnie wyblakły, prawdopodobnie wskutek wilgoci. Atrament czerwony zarezerwowano do wspomnianych wyżej obwódek oraz do numeracji rozdziałów i wersetów.

c) Papier. Papier jest cienki i nosi bardzo pospolity znak wodny, mianowicie fleur-de-lys na tarczy z koroną u wierzchu. Przypomina on bardzo nr 1718 u E. Heawood'a, pospolity w XVII i XVIII wieku (= Monumenta Chartae Papyraceae I, Hilversum 1950), lecz dokładnie nie odpowiada żadnemu z przytoczonych tam przykładów. Ostatnie strony rękopisu (208—225) są nieco cieńsze i mają inne znaki wodne, mianowicie trzy koła typu przedstawionego u E. Heawood'a, *op. cit.* p. 252—253.

d) Paginacja. Obecna paginacja ołówkowa rękopisu jest pochodzenia późniejszego i dotyczy nie stron, lecz kart. W wydaniu ponumerowane są stronice; cyfra w nawiasie odpowiada karcie rękopisu[2]. 225 kart rękopisu powinnyby więc odpowiadać 450 stronom wydania. W rzeczywistości mamy jednak 424 stronice. Rozbieżność ta pochodzi z jednej strony stąd, że wklejki zostały potraktowane jako osobne karty, co daje 11×2 = 22 stronice różnicy. Oprócz tego stronice 0*v*, 1*v*, 3*v* i 223 są puste, czyli razem różnica wynosi 26 stron. Brak więc kart: 42, 62, 66, 72, 115, 128, 131, 160, 166, 178, 190; na s. 1*v* mamy odbicie s. 1, na 3*v* — 3 oraz na 223 — 222*v*.

e) Oprawa. Nie ma śladu oryginalnej oprawy, zaś teraźniejszą oprawę w ciemno-niebieski safian wykonała introligatornia Br. Mus. już po nabyciu rękopisu.

---

[2] *v* = *verso*; *r* = *recto* nie oznaczono

III. SPOSÓB WYDANIA

Całość wydania ma obejmować trzy tomy: I — Fotokopie z dokumentami dotyczącymi autora i *Biblii* II — Tekst, III — Rozprawy oraz Indeks z komentarzem językowym[3].

Ścisłe przeprowadzenie przyjętej początkowo zasady transliteracji okazało się w praktyce niemożliwe, ponieważ rękopis jest brulionem, którego autor nie zdążył poprawić. Niejednokrotnie trzeba było zastanowić się, co autor chciał napisać, nie wystarczyło oprzeć się na tym, co napisał (por. s. 324, *v.* 9). Często zachodziła potrzeba uzupełnień lub poprawek, ażeby dać czytelnikowi tekst ciągły. Było to możliwe oczywiście dlatego, że mamy teksty Nowego Testamentu w innych językach. Ostateczność tę stosowano jednak głównie tam, gdzie autor własnych poprawek nie doprowadził konsekwentnie do końca. W tekscie starano się odtworzyć ostatnią wersję przekładu; poprzednie podano w przypisach, tak, że strona filologiczna zabytku nie doznała żadnego uszczerbku. Przy sporządzaniu wydania korzystano w miarę możności z instrukcji zawartych w dziele *Zasady wydawania tekstów staropolskich.* Wrocław, 1955, wyd. zbiorowe, zaś w szczegółach technicznych oparto się na wydaniu Starego Testamentu, nad którym przecież czuwał sam autor.

1. NUMERACJA WERSETÓW

Z powodu omyłki autora wprowadzono następujące zmiany w numeracji wersetów:

s.	30—31 (16*v*—17)	wersety	32—49	poprawiono na	33—50
„	166 (88*v*)	„	20—42	„	19—41
„	340 (181*v*)	„	5—13	„	4—12

Oprócz tego, według wskazówek autora uległy przestawieniu następujące wersety:

s.	391 (208)	wersety	7 i 8
„	394 (209*v*)	„	16 i 17
„	401 (213)	„	7 i 8

2. POPRAWKI WYRAZÓW

Mamy tu kilka rodzajów poprawek.

a) Uzupełnienie części wyrazu

79_{7}	tajęḋ namon	uzupełniono	⟨a⟩tajęḋ namon
67_{19}	ſu dʒiau	„	ſu dʒiau⟨gsmu⟩
7_{60}	Eypte	„	E⟨g⟩ypte

Jest rzeczą zrozumiałą, że w trakcie tłumaczenia mogło w danej chwili braknąć tłumaczowi odpowiednika litewskiego. W takich wypadkach posługiwał się odpowiednikami z innych języków:

α) Łacińskie

389_{47} Jr turejo odegaḋ ligiaḋ scorpionibus
404_{31} ... and ruba ſawo ir and femore ſawo

β) Polskie

382_{21} ... ir kojoḋ jo ligioḋ ira moſiądz ʒybanciamuy
384_{23} ... o aplink Soſtoḋ buwo tęcʒa
402_{3} ... ir wiſokiu ſłoniowej-koſci ſudu

---

[3] W t. III przewiduje się dwie rozprawy: J. Otrębskiego, Litewski język literacki w ukształtowaniu Chylińskiego i J. Otrębskiego, S. Kolbuszewskiego i I. Zawadzkiej, Podstawa przekładu Biblii Chylińskiego

γ) Fryzyjskie

84_{34} ... pabudawojo toorn
335_{47} ... ir bark ſu wiſokiu ernſt
327_{18} En verſuymt met dowanoȯ
342_{22} ... ir ſumezgimump, ir mercks

W kilku wypadkach w braku odpowiednika autor pozostawił wolne miejsce, które uzupełniono wyrazami występującymi w tekscie gdzie indziej, albo wziętymi z innych tłumaczeń, np.

46_{4} ⟨wiezią⟩
233_{39} ⟨atszaką⟩
380_{61} ⟨mosiądz⟩

b) Przestawienia liter

81_{52} noterumbime poprawiono na no⟨ret⟩umbime
101_{5} lugincion „ ⟨gulin⟩cion
21_{45} 'wiſokią liga' autor poprawił na pl. dodając jedynie *s* nie przekreślając znaku nosowości; powstała forma 'wiſokiąs ligas', którą poprawiono na 'wiſoki⟨a⟩s ligas'
266_{64} 'ſuniekinti ira per praʒuditoghi'. Autor przekreślił *per* i napisał *nog*, nie poprawiając wyrazu 'praʒuditoghi'. Były więc dwie możliwości: uznać poprawkę *nog* i dać formę rzeczownika w gen. lub wrócić do *per* i rzeczownika nie zmieniać. W takich wypadkach wybierano mniejsze ryzyko — wrócono do *per*.
361_{11} 'dideȯ miełaβyrdiſteȯ'. Autor przekreślił rzeczownik i nadpisał 'ſuſimilima'. Tutaj powrót do 'miełaβyrdiſteȯ' nie był konieczny, ponieważ formę gen. m. 'didzia' znamy z innych miejsc — poprawiono więc na 'did⟨zia⟩'
380_{60} 'ʒybayciamuy' poprawiono na ʒyba⟨n⟩ciamuy (może fakt żywej mowy !)

Na końcu tomu w „Uzupełnieniach" znajdują się brakujące odnośniki, które powstały po skolacjonowaniu w Br. Mus. odbitek korektowych z oryginałem.

3. FORMY NIE POPRAWIONE

Cały szereg form pozostało nie poprawionych, jeżeli nie były one wynikiem „niedokończonych" poprawek autora względnie nie miały odpowiedników w innych miejscach tekstu, np.:

15_{31}	liliamȯ	zamiast	liliomȯ
69_{18}	kopoſe	„	kapoſe
106_{57}	kita Subatoy	„	kita Subata (kitoy Subatoy)
224_{40}	kojum[4]	„	kojump
233_{45}	ant wietoȯ kurſey	„	ant wietoȯ kuriy
309_{26}	tiemus moterimus	„	tom^{us} moterim^{us}

W stosunku do fotokopii brak niektórych poprawek może pochodzić stąd, że na fotokopii pewne szczegóły są albo niewidoczne (wstawka między 159*v* i 160) albo nieczytelne (s. 7), natomiast z rękopisu dają się odtworzyć.

4. WYBÓR FORMY

Bardzo często oprócz wyrazu w linii głównej mamy kilka synonimów nad linią lub pod linią. Wyrazy uznane przez autora za nieodpowiednie nie zawsze są przekreślone. Nieraz wyraz uznany za odpowiedni bywa podkreślony. Nie zawsze da się jednak rozstrzygnąć, czy mamy do czynienia z podkreśleniem czy przekreśleniem. Wyrazy nadpisane a mające wejść do tekstu są przeważnie

[4] Może to być uproszczenie grupy *mp*, por. 142_{68}, 213_{47}, 231_{6}, 280_{67}.

doń wprowadzane za pomocą skośnej linii lub są brane w cudzysłów, ale nie jest to regułą (por. s. 25*v* *v*.3 wiò). Niejednokrotnie i wyrazy przekreślone trzeba było wprowadzić do tekstu ze względu na treść.

5. PISANIE ŁĄCZNE I ROZDZIELNE

Wprowadzenie sposobu pisania autora okazało się rzeczą niemożliwą, ponieważ powstałyby rażące rozbieżności, należało więc pewne rzeczy ujednostajnić.

Z jednej strony mamy:

267_{56}	beda wima	278_{42}	ſu nie kinta
214_{17}	twirty no	349_{62}	iß manom

z drugiej zaś:

59_{36}	pirmto	89_{26}	Kurſeywalgo
79_{13}	uzwiſuò	97_{56}	tarejoſp

W niektórych wypadkach wskazówkę co do sposobu pisania, łącznego czy rozdzielnego, mamy przy przenoszeniu wyrazów, np.

224_{68} ne-| regiejau

359_{1} neʒynote-| gu lub

328_{57} Diewo teciauò baime (Diewo bayme)

Gdzie takich wskazówek nie było, oparto się na tym, który sposób pisania występuje częściej; w innych wypadkach pozostawiono sposób pisania autora lub oparto się na praktyce współczesnej.

6. POSZCZEGÓLNE LITERY

Grafikę autora zachowano przez wprowadzenie dodatkowych czcionek. Poczyniono jednak wyjątki. Autor często nad *a* oraz nad *u* używa kresek (*ă*, *ú*), służących jedynie do odróżnienia tych liter od siebie, zaś przy zbiegu dwu samogłosek używa nad nimi kropek (*äë*); te znaki diakrytyczne w wydaniu pominięto.

W niektórych wypadkach zidentyfikowanie liter jest zupełnie niemożliwe. Chodzi tu głównie o odróżnienie

a ~ *o*   *a* ~ *u*   *o* ~ *e*   ÿ ~ *ij*

Nie odgrywa to oczywiście roli w wypadkach nie budzących wątpliwości, np. *u* czy *n* lub *l* czy *t* (por. s. 204*v*, *v*.2), ale jest ważne tam, gdzie są możliwe obie lekcje, jak np. w gen. sg. na -*a* względnie -*o*.

Że autor przywiązuje wagę do pisania wyrazów majuskułą i minuskułą, widzimy z takich miejsc, jak:

17_{14}	wardane	poprawił na	Wardane
37_{27}	ſunuò	„	Sunuò

Ale nierzadkie są wypadki pisania nazw np. miast oraz wyrazu *diewas* minuskułą.

W wielu wypadkach nie da się określić, kiedy *k*, *m*, *n*, *s*, *t*, *u*, *w* a nieraz i *d*, są jeszcze „małe", a kiedy już „duże".

7. INTERPUNKCJA

Interpunkcja została zachowana. Należy jednak mieć na uwadze, że odbiega ona od dzisiejszej. Bardzo często szczególnie przecinki nie są widoczne na fotokopii — względnie te widoczne pochodzą z odbicia z innych stron.

8. SKRÓTY I ZNAKI

a) Rozwiązanie skrótów

a9 = a^{us} $\bar{a} = a^{m}, a^{n}$ $\underline{p} = p^{er}$

Skróty poza tekstem głównym zostały rozwiązane bez zaznaczenia w druku.

b) Znaki w tekście

⟨ ⟩ uzupełnienie wprowadzone do wydania
⌜ ⌝ wyrażenie ze zmienionym przez autora szykiem
[zawieszenie wiersza

c) Skróty w przypisach

a — ante scriptum
b — bis scriptum
c — correctum
d — deletum
de — debet esse
i — infra scriptum
m — margo
ms — manuscriptum
nl — non legitur
p — post scriptum
s — supra scriptum

oraz połączenia tych skrótów: *ad*, *ic*, *sd* itp.

Celem uniknięcia niejasności pewne skróty wymagają omówień. Zasadniczo odsyłaczem został opatrzony wyraz, który uległ jakiejś poprawce. Jednakże jeżeli wyraz nie poprawiony ma po obu swoich stronach wyrazy poprawione, wtedy, celem uniknięcia dwu odsyłaczy, cyferką jest opatrzony wyraz nie poprawiony; w przypisie zaś będziemy mieli np. *ac*, *pc*... Położenie wyrazów poprawionych określa się w stosunku do wyrazu z odsyłaczem.

b oznacza, że forma w tekscie omyłkowo została powtórzona.

c wskazuje na formę poprzednią, która uległa poprawieniu, nie oznacza zaś rezultatu poprawienia—ten mamy w tekscie.

Wreszcie pozostaje podziękować Poznańskiemu Towarzystwu Przyjaciół Nauk w osobie dr Marii Wojciechowskiej, dzięki której staraniom niniejsza praca mogła ukazać się drukiem, Panu T. C. Skeatowi, Deputy Keeper za wyświadczone usługi oraz pomoc w czasie mojej pracy w British Museum, prof. Józefowi Dziechowi za pomoc w odczytaniu wyrazów łacińskich, Wydawnictwu „Ossolineum“ za pieczę nad stroną techniczną oraz Zarządowi i pracownikom Zakładów Graficznych im. Kasprzaka w Poznaniu za podjęcie się i doprowadzenie do końca żmudnego składu.

STANISŁAW KOT

CHYLINSKI'S LITHUANIAN BIBLE; ORIGIN AND HISTORICAL BACKGROUND

A BIBLIOGRAPHICAL ENIGMA

Three hundred years ago, in October of 1657, Samuel Bogusław Chylinski began his translation of the *Bible* in Oxford. The fate of this somewhat odd venture, its very authenticity, the author's identity, the question of printing (an unsolved puzzle for a long time) aroused extraordinary interest towards the end of the XIXth Century and gave rise to many articles and studies in England, Russia, Germany and among Polish authors.

In 1887, A. Bezzenberger, an expert in the Lithuanian language, professor at Göttingen University, gathered information as to the existence of such a *Bible* and requested all interested in the subject in various countries to help him continue his research.

A wave of curiosity followed the finding in 1887 of a fragment of a printed *Old Testament* at the Theological Academy in Petersburg by Archbishop Symon who loaned it to two scholars, A. Kunik and E. Wolter. This copy, a gift of the General Adjutant of the Lithuanian Army, George Grużewski, who descended from an old family of Lithuanian Calvinists, made in 1805 to the University of Wilno, was removed to Petersburg in 1842 along with the rest of the University collection. In the following year a fragment, formerly in Szczecin (Stettin), was found in Berlin. In 1893, Jan Naake-Nakęski, head of the Slavonic Department, reported on his discovery of the third copy in the British Museum. Scholars racked their brains over the reason why the Wilno copy has 26 sheets, ending with the *40th Psalm*, the Szczecin copy — 24 sheets, ending abruptly with the book of *Job*, while the London copy numbers only 11 sheets reaching the book of *Joshua*.

The discussion was further complicated by the investigation begun by W. R. Morfill, as to the authorship of the Lithuanian translation of the *Lord's Prayer*, re-printed in the collections of the *Lord's Prayer* in various languages, popular in the XVIIth and XVIIIth centuries. Scholars reached the conclusion that Chylinski's version appeared in the work of an Oxford scholar, John Wilkins: *An Essay towards a Real Character and a Philosophical Language*, London 1668; Wilkins could have had it direct from the translator and the same text appeared in *Oratio Dominica* by T. Ludekenius (Berlin 1680) which was the pseudonym of Andrew Müller, a minister in Szczecin, owner of the printed fragment of the *Old Testament*.

Later, the discussion brought to light an important factual statement by a Cambridge librarian, William Crowe who in his *Elenchus scriptorum in S. Scripturam*, London 1672, p. 22, quoted: „Bibl. S. Lingua Lithuanica à Samuele Boguslao Chylinski Lithuanico, transl. nescio an edita" with an annotation on the margin „Obiit hic in Anglia, 1668".

In a foreword to his Lithuanian edition of the *Old Testament*, 1729, J. J. Quandt, the Lithuanian minister in Königsberg gave the information that he had found copies of his predecessor's

translation up to the *Psalms* and he brought in some quotations with a remark that this translation had been made from the Polish and not from the Lithuanian dialect of Prussia.

Jocher's note (*Obraz Bibliogr.*, 1842, II, pp. 109), in which he described the Wilno copy, quoted excerpts from it and supplied it with a bibliographical note, but was ignored for a long time; so was Józef Łukaszewicz's mention of it in *Dzieje kościołów wyznania helweckiego w Litwie*, Poznań 1843, II, p. 263 who quoted paragraphs from the papers of the Evangelic Reformed Synod in Wilno, thus throwing some light on the fate of the printed document but diverting attention from the true author.

From a flood of articles and supplementary studies, especially in the „Mitteilungen der Lithauischen literarischen Gesellschaft", published by the Lithuanian Scientific Society at Tilsit, and in London „The Academy", in 1891—96, a careful study by H. Reinhold came well to the fore („Mitteilungen", 1896) confirming the authorship of Chylinski. The results of his research were finally supported and enlarged in 1932 by a Norvegian, Ch. C. Stang, who examined the relevant documents of the Archives of the Wilno Synod.

In the same year the British Museum purchased for a very small sum the manuscript of Chylinski's translation of the *New Testament*, from a book-dealer in Newcastle-on-Tyne. When in the spring of 1934 I was examining manuscripts for the history of Polish-English cultural relations, a librarian of the British Museum, an enthusiastic student of the Slavonic and Balt languages, Leonard Cyril Wharton who already before (in 1910 and 1915) had worked on Chylinski's *Bible*, drew my attention to this acquisition on which he had prepared a concise note that was to be produced as a surprise at the International Slavonic Congress in Warsaw. In the *Anglo-Polonica*[1] I devoted a chapter to the *Lithuanian Bible* giving an outline of its history and relegating „an exact description" with bibliography to a separate publication. This exact description was planned as an introduction to an edition of the *New Testament* to be published in Wilno. The Wilno Society of Friends of Science decided to publish the *New Testament* and entrusted Prof. J. Otrębski, a specialist in Lithuanian with the preparation of this edition. The British Museum treated this plan with great kindness. Photostats of the Chylinski manuscript were sent to Wilno. The war put a spoke through this plan which is now being realised by the Poznań Society of Friends of Science after twenty years.

In the Introduction I purposely devoted more space to painting a historical background of Chylinski's initiative as regards the Lithuanian and the English side. I made a wider use of the notes taken before the War in the Archives of the Wilno Synod, being unaware whether the archives themselves had survived.[2]

---

[1] S. Kot, *Anglo-Polonica. English manuscript sources to the history of cultural relations between England and Poland* „Nauka Polska" XXX, (1935), pp. 112—115, (and reprint).

J. Naake, M. Trepka, H. Struve, K. Różycki, M. Stankiewicz, J. Paczkowski, J. Hanusz, A. Brückner, A. Kryński — all wrote about Chylinski's *Bible.* — A full bibliography of essays and shorter notices on Chylinski's *Bible* has been compiled by Vaclovas Biržiška in *Lietuvių bibliografija*, Kaunas 1924.

[2] I made use of the following manuscripts: 1) copies of the Records of the Synods 1611—1675, 2) Records of the Conclusions (resolutions) put forward by Provincial Synods in the Wilno Reformed Church 1611—1675, 3) Records of the Sessions of the Wilno Reformed Church from 1627, 4) Records of Szydłow Synod from 1639, 5) Collection of Records of Kiejdany Church from 1628 to 1663, 6) Church register from Kiejdany Reformed Church from 1664, 7) Records of the Synods 1676—1709, 8) Students of Theology sent abroad between 1600—1763.

I also made use of the Nieśwież Archives as regards Wilno Synod records and letters to the Radziwiłł family No. 188.

All details from the records of the Reformed community in Wilno are quoted direct from the manuscripts, without considering the fact that some of them had been used by J. Łukaszewicz in his *History of the Helvetian Church in Lithuania*, or by Christian C. Stang „Archivum Phil.", Kaunas, III, 1932).

CHYLINSKI, HIS ORIGIN AND YOUTH

The family of Chylinski belonging to the class of minor Polish gentry was known in Northern Masovia. How and when Adrian Chylinski found himself a member of the Lithuanian Reformed Church — we cannot say. According to a biographical note by his son who gave the date of his birth (4th February 1586) and of his death (in October, 1656) he either was born or arrived from Promież in the district of Kalwaria, where there was a Reformed church founded by the Pakosz family. The earliest mention of A. Chylinski in the synodal protocols of the Community can be found on the 7th July, 1623, when on the resolution of the Provincial Synod of Wilno, the Rev. Adrian Chylinski was sent as a court preacher to the Hetman of the Grand Duchy of Lithuania, Christopher Radziwiłł. A year after he was appointed minister at Zabłudów, which may have been in connection with the death of his wife who was the daughter of Samuel Lenartowicz, also a Calvinist minister, Senior of the Podlasie District. On the 10th May, 1626 Chylinski took part in the general convocation at Orla. In 1629 the Synod under the Chairmanship of Christopher Radziwiłł sent him again to the Hetman's court. His presence at provincial synods, held almost every year in Wilno, has been noted in the protocols from 1629. In 1631 he was appointed minister designate at Rosienie and in 1633 transferred to Świętojeziory. When the decision was made to publish the *Bible* in folio with annotations and when the work was divided among the more learned ministers, Chylinski was entrusted with the commentaries to the books of *Nehemia* and *Esther*. After his first wife's early death he re-married into the well-known Samogitian family of Minwid, from which came for many years a number of outstanding Reformed churchmen.

Samuel Bogusław Chylinski was born probably in Świętojeziory where his father lived from 1633. If the Synod appointed him a Cathechist at Birże in 1652, he must have reached the age of at least 17 at that time. In the next year the Synod selected him among the ten graduates who were awarded grants to further their education as future ministers. Świętojeziory in the Sejny district of the palatinate of Troki was situated in a country where the Lithuanian language prevailed. „An Inventory of the Church and the Manse“ made by the Synod in 1633 shows that among the peasants Lithuanian Christian names and surnames outnumber all others — thus, from his childhood, Bogusław Chylinski evidently acquired a fluent knowledge of Lithuanian.

It cannot be established where Bogusław Chylinski was educated in his early youth. The most outstanding Calvinist school in Western Lithuania was that at Kiejdany, founded in 1637 and reorganised in 1642 by Reinold Adami, court preacher to Janusz Radziwiłł, and staffed by excellent professors. Among other teachers there were: a Silesian professor of history, Adam Ryng, professor of Military Mathematics, Dr. Adam Freytag[3], professor of the Ruthenian language, Stefan Rudzik. On completion of four years at college and having acquired fluency in Greek, knowledge of history and mathematics, young people who intended entering the Church became graduates with the intention of studying theology.

Professors of the theological college were Jan Halesius and Jan Progulbicki educated in Holland, and from 1651 Jan Szydłowski, already a famous scholar, became professor of philosophy and theology. Frederick Starck born in Danzig was director of the school.

[3] Born in Toruń (Thorn), author of *Architectura militaris*, several editions in Holland, French translation of which (Leyden 1635) has been dedicated to King Ladislas IV, and to the Burgomasters and aldermen of Toruń and Danzig. He was court physician to Prince Janusz Radziwiłł. Died at Kiejdany in 1650.

LITHUANIAN LANGUAGE IN REFORMED CHURCHES

In the years when the young Bogusław was growing up, the Protestant Clergy tried to satisfy the needs of the Lithuanian people in the field of religious reading and sacred song.

In 1650 in Kiejdany where the best known ministers and gentry met, with Prince Janusz Radziwiłł at their head, it was decided that: „Delegates who are to ordinate sacred songs and prayers in Lithuanian and other things which are purported to serve religious needs, are to congregate at Birże". Editorial work under the co-senior of Samogitia Jan Borzymowski was carried out and at the Synod of the 29th March 1652 a special appeal for funds toward the Lithuanian hymnbook was announced. At the end of May 1653, we read the so-called „Opus Lithuanian by the grace of God is being issued in lucem". The publication of this volume was a memorable event for the Lithuanian Reformed Church.

Adrian's work in the Church and Bogusław's youth (he is usually known under that name) was closely interwoven with the intimate history of the Reformed Church in Lithuania at a time when it endeavoured to overcome the set-backs which had befallen it. These set-backs were incurred by the Protestant church in the first twenty years of the reign of King Sigismundus Waza through the destruction of churches by fanatical crowds and by youths from Jesuit schools — the worst excesses occured in Wilno in 1611 — and aggravated by the great families renouncing the Protestant faith which brought in its wake impoverishment, loss of the King's favour and the subsequent blocking of the Protestants' way to high appointments, benefices and incomes. After the death of Nicolas Radziwiłł, nicknamed „The Red-Haired" and his son, Christopher Radziwiłł, the „Thunder Flash" both of whom had been great patrons of the Reformed Church, the Palatinate of Wilno and the Hetmanship of Lithuania descended on Christopher Radziwiłł, son of the above mentioned Christopher, who carried on the tradition of his predecessors, presiding at the Synods, helping to rebuild churches, opening schools, endeavouring to raise the intellectual level of the ministers and fostering cultural relations with the West. This he was largely able to achieve through the tolerant attitude of King Ladislas IV, whose election to the throne of Poland Christopher Radziwiłł had fostered and to whose military successes he also had largely contributed.

In their efforts to counteract the defection of the nobility who were gradually won back to the Catholic Church by the Jesuits, the Synods sought for support among the small town and rural population of Lithuanian origin.

From the beginning of the Reformation services in the Lithuanian churches were conducted in Polish. The great families who introduced the Reformation in Lithuania in the XVIth century spoke Polish, and so did the first ministers who were brought mainly from Poland. Religious texts, psalms, hymns and prayers came from the same source. When endeavouring to counteract the influence of the Catholic Church, the idea was conceived of attracting the Lithuanian peasant population to the new faith. This tendency grew later, especially when many ministers were recruited from among the Lithuanians, or when they learned Lithuanian. The General Synod of 1627 „looking upon the need for Church services and the small number of ministers able to conduct services in the Lithuanian tongue" advised the nomination as Minister at Birże of Christopher Minwid who spoke that language fluently, while for the time being he was retained at Kiejdany as a Lithuanian Catechist. Radziwiłł earmarked funds for the Kiejdany church and school. The Synod at Słuck on the 2nd December recommended that there should always be two preachers at Kiejdany, one for Polish, the other for Lithuanian services as well as a catechist with a knowledge of Lithuanian. They should go to Birże twice a week for instruction in Scriptures and hold services for the peasants. As regards the Boynarowo church, services for the peasants must be held there twice a week by either the minister or a catechist from the church of Nowemiasto.

The following year, the Synod of Wilno passed a resolution appointing a Lithuanian catechist to Kiejdany. The people around Kiejdany were keen churchfolk and it was their ardent desire to have services conducted in the Lithuanian language. The Synod therefore appointed a young man, Jan Borzymowski, from the theological College of Słuck to conduct *munus catecheticum* in Lithuanian in the church of Kiejdany with the proviso that on completion of two years as catechist he will be sent abroad *propter continuanda studia Theologica*

What store Radziwiłł set by the use of the Lithuanian language can be proved by a manuscript note of Piotr Kochlewski, his representative in the Register of Kiejdany church, dated 26th June, 1631: „Ask at the future provincial Synod for Jan Borzymowski, pupil of Szydłow to be sent as Lithuanian Catechist to Kiejdany church".

In December 1633 the Synod decided to introduce a choice of the two alternative languages „so as to increase the building of the Holy Christian Faith and for Communion services to be conducted alternatively in Lithuanian and Polish".

In this way Jan Borzymowski, a Pole by birth but brought up in Lithuania began to hold services in Kiejdany in Lithuanian. In 1636 he was sent by the Synod to Leyden and Franeker to study theology. On his return in 1638 he preached in Lithuanian in Kiejdany and Nowemiasto. From 1652 onwards as Senior of the Samogitian Reformed Church he took great care about Lithuanian services in churches, was the main promotor of the Lithuanian *Hymnbook* of 1653 for which he translated the religious texts, and he may have already then begun to translate the Bible into Lithuanian. During his stay abroad he was to be replaced by the Rev. Samuel Tomaszewski, minister of the church and professor at Kiejdany school, educated in France. At the same time foreign preachers were appointed and took up residence at Kiejdany, some burghers, some military people, some Scots or Germans. John Douglas was due to come but Eleazar Gilbert arrived instead. On the 29th March, 1638 the elders of Kiejdany church passed an unusual resolution: „Many churchgoers, burghers and gentry included, objected to the order of the service, which prescribed that the sermon in English should follow the sermon in Lithuanian, thus hardly leaving time for a sermon in Polish. We therefore suggest that a Polish sermon should follow the Lithuanian — only afterwards should there be a sermon in English". It can be seen from this that the importance of the Lithuanian language was not contested.

The destruction of the Church in Wilno and the death of Christopher Radziwiłł in 1640 sapped the vitality of the Community, but as early as 1642 two young cousins, the Princes Janusz and Bogusław Radziwiłł, took the initiative of extending help to the church at Kiejdany. They appointed teachers with fluent knowledge of Lithuanian — Jan Progulbicki in addition to Samuel Tomaszewski. A need arose for publishing the *Holy Bible* in Lithuanian. At the Synod in Szydłow in 1644 the representative of the Samogitia district voiced a request for „Publishing a *New Testament* and *Hymn Book* in Lithuanian" and the motion was tabled for the next provincial Synod.

As a result, a *Hymn Book* was prepared in 1653. It was common knowledge that the Ducal Library at Königsberg contained a manuscript of the *Old* and *New Testament* made by Jan Bretkun (a Lithuanian minister in Prussia) in 1579—1590. *The Catechism* of Martin Mosvidius (1547) and *Hymns* (*Giesmes Duchaunas*, published by Bretkun in 1589), *Postilla* (1591) by the same Bretkun, *Giesmes Chrichsczionischkas* (1612) by Lazarus Sengstock, as well as the *Psalter* of Jan Rhesa (1625)— all these were printed in Königsberg for the Lithuanian Lutherans in Prussia.

Calvinist Lithuania had so far only two printed religious texts in Lithuanian: *The Polish Lithuanian Catechism*, published by Melchior Pietkiewicz (1598), and a Lithuanian translation of Nicholas Rey's *Postilla* (1600), so that the Königsberg publications had to be used, and these were rare.

It was, therefore, not surprising that the Kiejdany *Hymn Book* aroused great interest and intensified the desire for a Lithuanian version of the *Bible*.

Kniga Nobażnistes consisted of three parts, in which pages were differently numbered, thus showing they were intended to be used and re-printed separately:

1) *Psalms* and *Hymns;* the *Psalms* had been translated earlier by Samuel Tomaszewski who used the French hymn tunes for a musical setting. The *Hymns* were selected from a Polish *Hymn Book* by Stefan Telega, a secular Elder of the Kiejdany Church, later revised and corrected by ministers[4].

2) *Gospels* for all Sundays and the *History of Christ's Passion* with extensive homilies were prepared by Jan Borzymowski and Samuel Minwid, who were largely inspired by the Polish *Postilla* by Gregory of Żarnowiec.

3) *Catechism* and *Prayer* Book prepared by Borzymowski and Minwid. The whole selection was preceded by a dedication to Prince Janusz Radziwiłł and a laudatory poem in Lithuanian by Telega.

The success of this effort gave encouragement for a further step forward: in 1655 the printing of the Lithuanian Agenda was planned, and as early as in May of that year funds were collected and the printer received an advance towards this work. The printer, however, who still claimed arrears of payment for the printing of the *Hymn Book*, did not start working.

RELATIONS OF THE LITHUANIAN REFORMED CHURCH WITH ENGLAND

For the preceding hundred years Poland-Lithuania and far-away England had had sporadic political and more often commercial relations. Scottish pedlars in Poland making their living there, the headquarters of their Merchant Company at Elbing, were a constant link but their political importance was small up to the coronation of their own James VI as King James I of England. Sometimes, exiled Roman Catholics would seek refuge in Poland from religious persecutions abroad; Scottish merchants, mostly Presbyterians, were maintaining relations with the Polish Calvinists but kept their own ministers. The best known among these was John Dury, minister at Elbing in 1625—1630, who preached the unification of Protestant churches and who was acting in close co-operation with the Swedish diplomacy. He obviously encouraged the departure for Oxford of the two Bythner brothers from the environs of Cracow (two sons of the Elder of the Oświęcim-Zator district, Bartholomew Bythner, author of a pamphlet famous in the Western countries in which he called the quarrelling Protestant churches to come to an agreement[5], thus following the example set by the confederation of the Polish Protestants). Victorin Bythner on completion of his studies at Oxford and Cambridge during which he gained esteem for his Hebrew Grammars, took up a chair as professor of Hebrew at Oxford in 1651; his brother Jan, on his return to Poland, became Senior of the Polish Community. During the reign of Charles I, a fervent Protestant, Polish Calvinists were chosen as ambassadors in London. Young Prince Janusz, son of Christopher Radziwiłł, was selected to announce the coronation of Ladislas IV in 1633. He was accompanied by a courtier to his father Christopher, Aleksander Przypkowski, who went twice to London as King's Secretary to take part in the confidential negotiations for the hand of Elizabeth, niece of James I, and to explain that conditions then prevailing in Poland forbade the King to marry her if she refused to join

[4] Stefan Jaugielis Telega studied at Königsberg, in 1648 enrolled as a Lithuanian subsidised student from Kiejdany, aged 25, cf. Jabłonski's relation: *Kėdainių burmistras Steponas Jaugelis* in „Archivum Philol.", IV (1933).

[5] Arnold Starke, *Fraterna Exhortatio, 1607—1618, eine Denkschrift der reformierten Kirchen in Polen zur Einigung der evangelischen Kirchen Europas,* Poznań 1935; a thorough study (Tübingen thesis), cf. also K. J. Jørgensen, *Ökumenische Bestrebungen unter den polnischen Protestanten bis 1645,* Copenhagen, 1942.

the Church of Rome. Envoys Jan Zawadzki (1633) and Andrzej Rey (1637) were both Protestants. The latter exchanged correspondence with Dury and admitted Hartlib (of whom more anon) to a conference.

While eschewing the Polish Waza dynasty, Charles I was in sympathy with the Swedes; his envoy George Douglas in the truce of Stumdorff in 1635 could not be called an impartial arbiter when it came to Polish affairs.

The English Church maintained a loose connection with the Polish Protestants or rather with the Lithuanian ones — as expressed by the request of Ephraim Pagitt, author of *Christianographie* (1635) addressed to Christopher Radziwiłł to support his ironic idea for effecting a rapproachement between the Church of England and the Orthodox Church.[6]

British Protestant Theologians and University circles obtained the gist of their information on religious conditions in Poland from Samuel Hartlib, a Pole of German descent.[7] A commercial agent by profession, a philanthropist by choice, passionately searching for anything new which might improve the living conditions of mankind, whether economic, spiritual, religious, ecclesiastical or educational, he possessed a gift for gathering together, inspiring and helping people with original minds and ideas. Born of an English mother, married to an Englishwoman, he soon entered the intellectual circles of writers, professors, propagandists and gained their friendship and confidence. His lack of self-interest and his generosity in assisting the needy enhanced his popularity. He paved the way in England for Comenius, helped Dury in preaching the idea of the reunion of the Churches, founded intimate coteriers for fostering new educational ideas, for enlightening and making happier the lot of mankind. His friendships covered many countries on the Continent; he also kept up a lively correspondence with his co-religionists in Poland and in England and he was considered well versed in Polish affairs.

A grievous blow was dealt to the Protestants in 1640; their churches in Wilno were taken away from them, their schools and hospitals destroyed, their clergy were forbidden to remain within the precincts of the town, a sentence of death was passed on their principal ministers — all this was linked with attacks on the Calvinists, their shops, houses, their funerals even. The persecution entirely alien to tradition and to the laws of toleration was an expression of the extraordinary growth of the hatred against Protestants on the part of the Catholic clergy, led by the Jesuits and fanned by fanatical crowds. The pretext for this outburst was presumedly caused by an insult to the Catholic church by students of the Reformed School, for which the principal ministers of the Polish and German churches, Balthasar Łabęcki, Jan Jurski and George Hartlib, Rector of the School, brother of Samuel Hartlib were held responsible. George Hartlib, while accidentally crossing the streets during the riots, was attacked by the mob and thrown three times from the bridge into the river. Christopher Radziwiłł in vain besought King Ladislas known for his toleration to intercede on their behalf and the failure of his mission in view of the King's impotence to fight the frantic fanaticism made him die of grief. The ministers condemned to death fled to East Prussia, George Hartlib reached Danzig, and Eleazar Gilbert, who for three years had been a preacher to the Kiejdany Scottish-English congregation fled to England where he published in London in 1642 his *Newes from Poland Wherein is declared the cruele practice of the Polish Clergie against the Protestants, and in particular against the*

[6] *Anglo-Polonica*, p. 103.

[7] Jan Włodek: *Essay on Samuel Hartlib*, „Reformation in Poland", II (1921); reprinted *Two Essays on the History of Anglo-Polish Agricultural relations*, Cracow 1921, G. H. Turnbull, *Hartlib, Dury and Comenius. Gleanings from Hartlib's Papers*, Liverpool 1947, cf. review by Anon. [Marek Wajsblum] in „Reformation in Poland", XI, 1948—1952, Warsaw, pp. 140—147. A brilliant portrait of Hartlib appeared in Alfred Stern's *Milton und seine Zeit*, Leipzig 877, pp. 266—268.

Ministers of the City of Vilna, in the Great Dukedom of Lithuania, under the Government of the most illustrious Prince, Duke Radziwill. Faithfully set down by Eleazar Gilbert, Minister to the foresaid Prince and Preacher to the Scots Congregation in Keydan. Read it over, and you shall find it a most unparallelled story for barbarous Treacherie. London. Printed by E.P. for Nathanael Butler and are to be sold at his shop at Austin's Gate, 1642 (f. 2 and pp. 32).

The author accuses the Bishops and Jesuits of being instigators of the terror wrought by the fanatical crowd and concludes by warning the English princes and officials against the Jesuits and Papists. It was the first revelation of the wave of intolerance in Poland which had until then enjoyed a reputation as being the most tolerant country in the whole of Europe[8]. An exact description of the plight of George Hartlib gives rise to a conjecture that Samuel Hartlib must have stood behind that publication.

For some years there was little available news of the prevailing conditions but in 1653 Cromwell planned to settle the persecuted Polish Protestants in Ireland[9]; it might have been a repercussion of the Wilno catastrophe.

Cromwell, for the time being, wanted to take the structure of the Polish state, its Parliamentary powers and the „figurehead" King as a model for his Commonwealth, but he soon declared himself an open enemy of a country so attached to the Pope. Maybe he was alarmed at King Joannes Casimirus' sympathy for the exiled King Charles II who sent his envoy, General Middleton, to Poland and summoned the Scots in Poland to collect a tax for the defence of the Monarchy. Cromwell would not agree in 1655 to help Poland in her struggle against Muscovy, or against Sweden with whose invasion of Poland he openly sympathised. The Swedish propaganda published his letter to Carolus Gustavus composed by John Milton — Westminster 7th February, 1656, with the following good wishes: „Poloniae Regnum vestris armis ab Imperio Papano quasi cornu quoddam avulsum et cum Duce Brandenburgico pax non ita pridem facta .... quin ad Ecclesiae pacem atque fructum permagnum sit momentum habitura non dubitamus. Det modo finem Deus tam praeclaris initiis dignum"[10].

When Carolus Gustavus began to sustain defeats, Cromwell declared public sympathy for him in Parliament (January 1658): „A poor prince yet a man in his person as gallant and as good as any that these late ages have brought forth. A man that hath advocated his all against Popish interest

[8] This is Gilbert's description of Wilno for English readers: „The great city of Vilna or the Wilde, the metropolis of Lithuania, a City for sumptuous Churches, faire buildings, multitude of people, frequency of commerce, and in a word, aboundance of all good things, except liberty of conscience and true Religion, little inferior to the City of London".

He describes the co-existence of various religions in Wilno: „There be also therein many Religions professed and tolerated, whereunto also belong many Churches and places of Divine worship, as a Synagogue to the Jews, whereof there be many thousands in that Citty, a Ruthenian Church of the Russians, a Mahumetan Church to the Tartarians, a Church to the Luterans, all of which doe enjoy their exercise of Religion without trouble or interruption; these all being (in respect either of Idolatry, superstition or errours, in league and consanguinity joyned with the Papists) whereof the main body of the Citty and Kingdome doth consist."

The author mentions in passing that even among the Papists there are some tolerant people. When „that good man, Master George Hartlib" was pursued by a hostile mob into a „Bathstove or hothouse where some pittiful-hearted men and women (although Papists) commiserating his condition, had sheltered him, and (the mob) assaulted his life, and those that tooke his part, with inhumane and diabolical fury, but he being hidden by a good old woman under washing tub, continued there until midnight and at last, taking upon him the habit of the woman, by God's providence he escaped their outrage". (*Newes*, pp. 6. 7, 21).

[9] J. Minton Batten, *John Dury, Advocate of Christian Reunion*, Chicago 1941, p. 143.

[10] *Litterae ab Olivario Protectore Angliae... ad S. R. M. Sueciae...* s. l. a. f. 2 in 4-to.

in Poland and made his acquisitions still good for the Protestant religion. He is now reduced into the corner and what adds to the grief of all is that men of our religion forget this and seek his ruin"[11].

John Amos Comenius, the highest authority among the Bohemian Brethren, oblivious of the hospitality which Poland offered them during the defeat of Bohemia in the Thirty Years War, addressed a *Panegyric to Carolus Gustavus*: „Incruento Sarmatiae Victori, et quaqua venit, Liberatori pio, felici, augusto, Heroi, afflictis in solatium, Regibus in exemplum nato"[12].

This was reprinted at once in London by Hartlib and he showed Carolus Gustavus to the English reader as a „miracle of the world": „Tibi exhibemus Celebris et Amicissimi Viri penicillo in ipsa Polonia depictum". It was divulged that Comenius recognised in Carolus Gustavus a liberator: „Coeli delicium, a supremo rerum Moderatore huc submissum". But an observant reader may be able to discern among Comenius' transports a certain anxiety in the following appeal to the King of Sweden: „Observabis (est enim observabile) Poloniam tuam et religiosa dissidia nondum se fraterno Christianae sanguine cruentasse, nec alienum hac in re sine scientia zelum imitatum. Constituisse potius iam pridem, Civibus suis Religione Dissidentibus mutuam tolerantiam, iurato foedere firmatam. Hoc ergo Religiosum Foedus et serva ipse et servare alios coge, violari prohibe".

After the Swedes had been thrown out of Western Poland and Leszno (Lissa) had been burned down by the Polish army in retaliation for its enthusiastic reception of the Swedes, Hartlib published the desperate cry: *Lesnae Excidium*. Comenius' enthusiams for the Swedish invaders was not appreciated in Western Europe, either in Holland or in France, not even among his friends. Comenius complained of this in his letters to Hartlib: „Si per Suecos fuissemus perditi, facilius forte lamenta invenissent locum et fidem: Polonos persequi Ecclesiam imaginari non possunt et volunt praejudiciis abrupti, falsisque informationibus (Gedanensium imprimis) dementati"[13].

He must have felt keenly the following remarks coming from Nicholas Arnold, his former pupil at Leszno, and later on a well-known theologian at Franeker: „Abstinendum fuisset a Panegyricis illis, quorum prior Lesnensis excidii incendiique eos et taeda fuit"[14]. Or "Ego quaero, cur Tu primus et solus de quo totius Poloniae consensus requirebatur, Regem Suecorum Patriam meam contra fidem datam invadentem gratulatorio illo Panegyrico exceperis"[15].

It appears from a letter by John Worthington, a well-known professor in Cambridge[16] that Comenius' pro-Swedish propaganda also gave rise to criticism. Referring to Comenius' tale of woe on the wrongs suffered by the Bohemian Brethren, Worthington says to Hartlib: „I sympathise with their sufferings. But I fear that he and others have cause to be humbled for their too much glorying in the late King's of Sweden, and owning his invasion of Poland. Being transported with his strange success at first, which was afterwards as strangely dashed, and comparing him to Moses and Joshua, as if he had by as good authority from heaven gone on to make wars with other nations as they did. These and other considerations arising from some passages in his Panegyric on Gustavus, make

---

[11] G. Jones, *The Diplomatic Relations between Cromwell and Charles X Gustavus of Sweden*, Lincoln 1897, p. 81; Jozef Jasnowski, *England and Poland in the XVIth and XVIIth Centuries — „Political Relations"*, Oxford 1948 („Polish Science and Learning", No 7 — January 1948).

[12] *Panegyricus Carolo Gustavo...* Londini 1656, f. 2, Samuel Hartlibius Lectori Salutem.

[13] *Korrespondence J. A. Komenského*, published by J. Kvačala, Praha, 1898, I, p. 214.

[14] N. Arnoldi *Atheismus Socinianus a Johanne Bidello Anglo nuper sub specioso scripturae titulo orbi obtrusus*, Franeker, 1659, f. 3. Comenius then published *Vindicatio famae et conscientiae a calumniis Nicolai Arnoldi Poloni*, Leyden 1659, in which he justified his attitude by special circumstances (pp. 32—34). Arnold continued his attack (*Disp. Theol. contra J. A. Com. Lucem in Tenebris*, Franeker, 1659, pp. 80, 96).

[15] Also a letter from Paris, see Kvačala, p. 239.

[16] J. Crossley, *Diary and Correspondence of J. Worthington*, „Chetham Society Publications" *vol.* 13, 36, 114, Manchester 1847—1886.

me think that they might have borne their sufferings with more peace if they had kept themselves pure from this spot. I should be glad to hear they had the relief designed for them".

The awakening of Puritanical zeal during Cromwell's government aroused interest in the defeat of the Protestants on the Continent. Cromwell himself recommended in 1655 a collection on behalf of the Valdenses exiled from the Piedmontese Valleys by the Prince of Savoy. The success of this collection encouraged the Bohemian Brethren from Western Poland to look for help from England. It was decided to send there a young minister, Adam Samuel Hartman, head of the Grammar School at Leszno, accompanied by professor Paul Cyrill. Hartlib pressed by Comenius energetically endeavoured to make their visit a success. When they arrived in London in October of 1657, Cromwell received them in audience, published an adress in which he appealed to the generosity of citizens to collect donations and deposit them in their parishes. The Committee for the relief of the Piedmontese — including well-known names with John Trevor at the head of the list — described the Bohemian Brethren as a branch of the Valdenses „lately persecuted in their few hiding places with fire and sword by the Jesuited and enraged Polish Army"[17]. To that appeal Hartman and Cyrill added some historical details on the Bohemian Brethren: Hospitably received by King Sigismund Waza, already hard-pressed during the reign of Ladislas IV, only 20 churches were saved, of which three at Leszno (Lissa): one Bohemian, one Polish, and one German with their own ministers, a total of survivors of about two thousand persons. In 1657 Roman Catholics started to raise the cry that these heretics called on the enemy to invade Poland, and this gave rise to violent attacks on the Reformed churches which were described in a most sensational way.

Hartman left a diary of this journey[18]. It appears that Oliver Cromwell gave them a donation of £50. Hartman starved in London, fell ill, and in December left for Holland for further collecting of funds, taking from England about six thousands pounds with him.

Comenius reprinted for the Polish Reformed Church a *Bible* in Polish (the so-called formerly *Danzig Bible*) — it was printed in 2000 copies in 1660 at Amsterdam out of the further proceeds of the above collection[19].

Meanwhile, Lithuania was occupied by Muscovy and became a field of desperate battles. When news of Hartman's journey and of the collection came to Lithuania, Reformed circles began to murmur that collections made in England were intended to help persecuted Protestant victims in the whole of Poland, and therefore Lithuania should also have been included.

The Lithuanian Reformed churches did not think of themselves as beggars when appealing for help to their co-religionists in England. When rich themselves they would not refuse assistance to their co-religionists exiled from their native countries.

Successive stages of the Thirty Year's war brought with them news of the ruin of the Calvinist and Bohemian Brethren' churches in Germany. Robbed of their possessions, exiled from their homes, fleeing the enemy, the refugees turned to their co-religionists in Poland or Lithuania. Their first haven of refuge was Leszno with the Leszczyńskis as generous patrons. The Wilno Synod in 1630 ordered a collection for the exiles from Bohemia; the Kiejdany church held a similar collection for foreign exiles in 1632. The Wilno Synod in 1632 took up a collection for the exiles from the Palatinate, and the Wilno Reformed church alone collected a considerable sum. A. Tolner, Gabriel Agricola,

---

[17] *A Declaration of His Highness, for a Collection towards the relief of divers Protestant Churches driven out of Poland; And of Twenty Protestant Families driven out of Confines of Bohemia;* f. 3.

[18] *Tagebuch A. S. Hartmanns über seine Kollektenreise...* von Rotgero Prümers („Zeitschrift d. Hist. Ges.", Posen, XIV, Posen 1899).

[19] Accounts of expenditure for the printing of the Polish Bible in 1658—59, as well as for the maintenance of a proof--reader Jan Serenius-Chodowiecki, cf. A. Patera, *Korrespondence J. A. Komenského*, Praha 1892, I 2, pp. 260—261.

Jonas Libing, a Silesian, wrote from Nuremberg for help on the 25th September. In their letters of 2nd November, 1631 they thanked for the gift of 1754 Polish zloty. In 1637 appeals for help received from the refugees from the Palatinate reached Danzig. The Wilno Synod made a collection for their „brethren from Heidelberg" and in 1638 for the exiles from Anhalt in answer to their appeal from Coethen of 21st January, 1638.

In July 1655 a resolution was passed at the synod at Kiejdany which stated that England should be approached direct for help. Only after the Muscovite Army of Dolgoruki had been driven back in June 1660 was it possible to plan such a journey. After various discussions with the young lord of Kiejdany, Prince Bogusław Radziwiłł, in August, 1660 it was decided to send his preacher, John Kraiński. A letter from the Kiejdany Synod to King Charles II expressed universal joy at seeing again „Potentissimum omnium Orthodoxae Fidei Defensorem"[20] occupying the English throne. In their letter they state, that they do not want to tire the King with lengthy descriptions of their woes and that they have, so far, never addressed themselves abroad for help but the complete ruin of their country, where there are no rich people left to help the needy compels them to ask for the same help that Britain had previously in the most calmitous times, extended to the Piedmontese and others. As a reward, Jesus Christ would rain upon them „omnigenae opulentiae et gloriosae prosperitatis depluente imbre".

Kraiński, supplied with a letter of introduction by Bogusław Radziwiłł on his way to England called on Comenius in Amsterdam. Arriving in London early in 1661, Kraiński began his activities. Without a doubt Comenius must have told him about Hartlib who was to advise him what steps to take next and who began to direct the negotiations. Here, too, Kraiński met Chylinski and heard of the question of the *Lithuanian Bible.*

CHYLINSKI'S STUDIES IN HOLLAND

The Lithuanian seniors Jan Borzymowski from Kiejdany and Jan Audziejewicz from Wilno, sent Bogusław Chylinski to study at the same place where they had been before, to Franeker in Holland. During the Thirty Years' war Holland became the object of educational journeys in place of Germany and Switzerland. Polish gentry were attracted by the French culture which spread there through the representatives of Huguenots, and was evident both at Leyden and Franeker. We can quote as an example of the French influence the fact that Nicholas Faret's *L'Honneste Homme ou l'Art de plaire à la cour*, a famous French manual of court etiquette has been translated into Latin in Franeker (1643) by Charles Ogiński, from an Orthodox family at that time won to Protestantism and published with a recommendation by Pierre Winsemius, his master, professor of Rhetorics and History[21].

The Franeker Academy was much more attractive for the strictly orthodox Calvinists than the famous University of Leyden, suspected of clandestinely sympathizing with the Arminian-Remonstrants and even with Socinian infiltrations. It was a further encouragement for the Polish Calvinist that the pillars of orthodoxy at Franeker were Poles, highly esteemed as scholars and theologians: Jan Makowski (from 1617 to 1645) a brother-in-law of Rembrandt, who married a sister of Saskia, daughter of Uhlenborgh burgomaster of Leeuwarden, and later on, Nicholas Arnold of Leszno. He particularly

[20] Public Record Office. SP. 88/10 fol. 244—245.

[21] Ogiński dedicated his translation to his father, Samuel, Palatine of Troki. A. Thesserre, presumably a teacher of French, appended a sonnet in French and a laudatory epigram. The manual of court manners by Faret, published in 1630 won a great though short-lived fame, went into 9 editions in French up to 1640, then 4 editions in Spanish. The only edition in Latin was published by Ogiński, but it remained unknown even to M. Magendie who compiled a special bibliography of *l'Honneste Homme,* Paris 1925.

took care of the youth from Poland and Lithuania, and specialized in polemics with the Antitrinitarian trend which was emanating from Poland and was threatening the Protestant orthodoxy both in Holland and in England[22].

Even the inner problems of the Reformed Church in Poland and Lithuania, such as differences in the interpretation of the foundations of theology found their reflection at Franeker. As early as in 1618 *Apokatastasis .... scripta a Gregorio Zarnovecio Polonice, a Conrado vero Nubero V. D. apud Dantiscanos ministro Latina facta,* was printed at Franeker. This was a polemic with Smalcius, a Socinian „qui docet animas extra corpus nihil sentire, velle, intelligere, posse, nullaque re fiunt"[23].

Also at Franeker Makowski's pupil, Jan Szydłowski, who was awarded a grant by the Wilno Reformed Church, published *Vindiciae quaestionum aliquot difficilium et controversarum in Theologia, oppositae illustri cuidam et magnifico Viro* (1643). This was a polemic with an anonymous distinguished Polish Protestant who, while leaning towards Arminianism, defended the idea of God as Dispenser of Grace, and of the existence of moral good „antecedenter ad Dei voluntatem". This was the book over which Ralph Cudworth of Cambridge called Szydłowski in 1651 the most audacious exponent of the opposing views[24].

Chylinski enrolled at Franeker[25] as a „Pole, student of Theology" on 5th May, 1654. At the same time, the famous work by Arnold *Religio Sociniana sive Catechesis Racoviana major* was issued as a result of a publication in England of the Latin version of the Racovian Catechism, burned by an act of Parliament in 1652. This work was dedicated by Arnold to Prince Janusz Radziwiłł with gratitude for erecting a costly church at Kiejdany and for subsidising the school there.

After a year of study Chylinski left with Musonius, his colleague for Lithuania, when news came of the Muscovite invasion. They were in Danzig when they received a directive from the Synod

---

[22] Arnold knew the conditions prevailing in the English church and spoke English. Having completed his studies in Holland he went to England in 1644, was unable to go to Oxford or Cambridge to study Theology in either of the Universities on account of the Civil War, and he was only able to learn English in London. He was in constant correspondence with Poland, went there in 1652, stayed in Leszno and in 1656 in Danzig, as chaplain to the Dutch envoy. Cf. Oration pronounced by Professor J. Marck at his funeral, published at Groningen in 1686 *Exercitationes.*

About Arnold, Audziejewicz, the Borzymowskis, the Bythners, cf. relevant articles in the *Polish Dictionary of Biography.*

[23] As early as in 1618 a local theologian, Honerbringh published at Franeker Gregory of Żarnowiec's *Apokatastasis,* polemics on the subject of satisfaction with Faustus Socinus' tract *De Jesu Christo Servatore,* (Latin translation by a Danzig minister, Konrad Nuber, from an original in Polish published in Wilno in 1598). Honerbringh praised in his introduction Smiglecki, the Jesuit, for his fight against Val. Smalcius, a propagator of Socinus heresy, assuming that „souls beyond the bodies feel nothing, want nothing, understand nothing, can do nothing and are unable to profit by anything".

[24] In his work *De aeternis et immutabilibus justi et honesti notionibus* (1651, Latin edition 1731, p. 5): „Unum omnium instar nominare sufficiet Joannem Szydlovium... Szydłowski maintained that God's power would be diminished and hampered by the notion of the good existing in itself; good things are good only because God wills them so, Cf. W. Wicher, *Teonomic Positivism in the works of Jan Makowski and Jan Szydłowski,* reprint from „Nasza Myśl Teologiczna", („Our Theologic Doctrine"), Warsaw 1935, and „Reformation in Poland", VIII (1936), p. 415.

[25] I found Chylinski's entry in the enrolments of students at Franeker Academy in the Provincial Archives at Leeuwarden. During the German occupation of Holland this record was examined by Dr Georg Becker, in order to publish on its basis his *Die deutschen Studenten und Professoren an der Akademie zu Franeker* („Veröffentlichung" No 7 der Forschungstelle „Volk und Raum", Soest (Holland 1943). The Nazi scholar included in the list of German students of the years 1586–1686 the following Lithuanian names: Krzysztof Wichert, Paweł Andrzej Łubiewski, Aleksander Nicolai, Samuel Audziejewicz, George Skrocki, Adam Wołk, Jan Kwiatkowski, as „Studenten aus Orten innerhalb des deutschen Sprachgebietes" [!]. Why only these were mentioned while others were spared the honour — may be Becker was unable to decipher their difficult names.

that they should return to Holland, study and live there as economically as possible. We know that at Franeker Bogusław worked hard, that he studied Hebrew among other subjects, and that his health was precarious. He said so in his significant farewell to Franeker he left on 15th March 1657 on the copy of the *Religio Sociniana* he offered[26] to the well-known physician Nathanael Fullenius: „Hocce levidense munusculum pro favore quo me complexus cum fratre suo est Bernhardo, primum linguae sanctae, post Matheseos ordinario professore, in grati animi symbolum, sponte et ultro offert, abituriens in Angliam, Samuel Boguslaus Chylinski, sub tempus non modo bellis truculentissimis asperum, sed propemodum generali totius orbis Christiani contra Ecclesiam Christi motu, academiarum et scholarum destructione, morum improbitate abominabili, religionis penuria, charitatis frigore, odiorum implacabilitate, plurium a cognitione veritatis defectione, aliorum cum coetu impiorum in factis et dogmatis fornicatione deproperavit".

Despondency so evident in this passage was not only caused by Chylinski's poor health and his poverty, but also by sorrow over the unhappy contemporary life. News of his family's catastrophe may have already reached Bogusław: in October his father was killed during the invasion, and his two brothers and two sisters were deported in captivity to the East[27]. Lack of assistance from his country, overrun by the Muscovite and Swedish armies, devastated for several years by battles and looting, decided him to go to England in which decisions he was probably inspired by the advice of his Frisian professors and international Protestant leaders such as John Dury.

On his departure on 31st March, 1657, the University of Franeker gave Bogusław a testimonial addressed to the authorities of the University of Oxford, asking them to show him favour and support. They say that this Lithuanian youth — henceforward he will always be called a Lithuanian: „magnis sumptibus, molestiis et discriminibus, peregrinas, scientiarum voto, petivisse oras, et Academiae Franequeranae et Professorum in ea docentium fama et amore in eam concessisse: Ibidemque triennium circiter, moribus laudabilibus, et praeclara eruditione Philosophiae, maxime vero Sanctae Theologiae studiis, indefesso labore, operam dedisse, praeter multarum rerum experientiam, quam peregrinando nactus est". They praise his modest and pious ways, the great respect he always had shown to the Academic Senate, his gentlemanly behaviour towards his colleagues — he was, in fact, a model student. „Exercitia publica, Philosophica et Theologica, laudabili profectu et auditorum applausu spectabili, inter primos coluit sedulo, in quibus disputando opponendove expedite et nervose de quaestionibus difficillimis singularem eruditionem ostendit"[28].

The exchange of persons, books, news between Holland and England during the times of Cromwell was frequent in spite of colonial antagonisms, especially in the Reformed circles[29]. Cromwell, *Bible* in hand, persuaded Parliament to vote funds for overseas missions. A decision was passed to revise the *King's Bible*, and a sub-committee was appointed which would correct the English version in 1657 with well-known scholars such as Ralph Cudworth and others at the head. Parliament encouraged propagation of the Gospel in New England and supported John Eliot, the apostle of the Indians

[26] This copy was in possession of J. Łukaszewicz, cf. *History of the Helvetian Church in Lithuania*, II, p. 242.

[27] From the letter by Chylinski to H. Wilkinson. cf. p. LVII

[28] *Ratio Institutae Translationis* cf. infra. p. LXII

[29] How vividly were the Dutch people interested in England, and what careers were thrown open to the Poles in that country, can be seen from the fact that Rutger Hermanowicz a student who was awarded a grant for studies by the Wilno Reformed Church (1643 at Leyden) became professor of History and Political Science and a permanent Headmaster of the College at Harderwijk from 1647; he compiled and published the most detailed description of Great Britain: *Rutgeri Hermannidae Britannia Magna sive Angliae, Scotiae, Hiberniae et Adiacentium Insularum geographico-historica descriptio* (lst edition Amsterdam, 1661, Dutch translation 1666). In addition to the geographical description there is an outline of the latest political history of England brought to date, containing mention of General Monck's expedition and the restoration of Charles II.

in his efforts to prepare a translation of the *Bible* for the Mohicans[30]. An enormous entreprise, *SS. Biblia Polyglotta* in six folios (1654—57) was undertaken under the direction of Brian Walton. In collaboration with London scholars, Theodor Petraeus began to produce biblical text in Oriental languages in Holland in 1654. At the same time, supported by the English and Dutch people residing in Constantinople, Albert Jaxa Bobowski, a Pole, chief Dragoman of Sultan Mahmoud IV, translated the Anglican Catechism and undertook a translation of the *Bible* at the request of a Dutch resident, Levin Warner[31].

It is very probable that Chylinski's idea of a Lithuanian version of the *Bible* originated in Holland, and that is was already there that he began some work on this translation. The religious zeal and the wide-spread colonial and international interests of both England and Holland inspired Chylinski in his task, so hard to carry out away from his own country.

CHYLINSKI AT OXFORD

John Dury must have been the man who directly encouraged Chylinski to go to Oxford, when after having spent the whole year of 1656 in Holland he left for England in 1657. Chylinski arrived in London in April 1657. We may assume that Hartlib took care of him and made the final arrangements for him at Oxford. It is possible that he also was helped by Olbracht Gorecki, a confidential courtier of Prince Bogusław Radziwiłł who was sent from Lithuania to Oxford, settled down there for some years, and wrote letters to Radziwiłł and friends in Lithuania through the intermediary of Kraiński and others[32].

Hartlib, although much older and now in difficult circumstances, was still in close touch with a group of well-known Oxford scholars — the so-called Invisible College which later gave rise to the Royal Society. The most outstanding personalities among them, Sir Robert Boyle, a chemist, and John Wallis, a mathematician were friends of Hartlib and Chylinski's protectors. Boyle was almost obsessed with the idea of translating the *Bible* into many languages, and he gathered funds for an Irish and Welsh, Malay and Turkish translation.

Generous supporters enabled Chylinski to take up the translation of the *Bible* into Lithuanian. „I began my Translation in the name of God on D. 22 8-bris at Oxford stylo veteri" — he gave us this exact date. Notes in his own hand refer to his many difficulties and give us in addition a list of English works which he consulted in order to try and find a better understanding and a better way of dealing with involved passages. The list is headed with the enormous works: *Biblia Polyglotta*, and *Annotations upon all the Books of the Old and New Testaments . . . of certain learned divines* which at that time aroused much discussion among the Biblical scholars. In 1657 the printing of the former was concluded and a second edition of the latter had appeared. The Bodleian and College libraries were thrown open for his use and he was given great help by Oxford theologians to whom

---

[30] On the propagation and translations of the Bible in those times, cf. Kenneth Scott Latourette, *A History of the Expansion of Christianism*, III (1939), London, Thos. Birch, *The Life of the Hon. Robert Boyle*, London 1772; Flora Masson, *Robert Boyle. A Biography*, London 1914; Louis Trenchard More, *The Life and Works of the Hon. Robert Boyle*, London 1944.

[31] *Anglo-Polonica*, p. 115.

[32] Olbracht Gorecki of Galewice took part as one of the suite following Prince Bogusław Radziwiłł to Hamburg in 1641 and in 1643 enrolled at Leyden at the age of 21. He left a considerable volume Miscellanea (1641—1674), Ms. F XVII. 1, in the National Library in Warsaw (formerly in the MS. collection of the Załuski library) burnt by the Germans in 1944. Various copies of letters in this collection gave indication to Gorecki's position in England, e.g. his letters to Oliver Cromwell of 1656, and to his son, Richard Cromwell, asking for protection; letters to Prince Bogusław Radziwiłł from Oxford, 1657, 1660 (carried by Kraiński) 1663.

he turned for advice. He started his work with great eagerness, and proceeded to work with extraordinary speed. He divided his work into seven parts in specially prepared quarto books, of which only the last, the seventh is preserved until to-day, containing the manuscript of the *New Testament.* At the beginning of it in the author's handwriting: „Versionis Bibliorum in linguam Lithuanicam Tomus VII", further below „manu Interpretis propria A-o 1658". It can therefore be seen that as early as in the second year of his work he began to translate the *New Testament.* It may have been the first version of his translation, as can be observed from the enormous number of alterations and amendments. How many difficulties he must have overcome having no earlier translation in front of him! All this he did living in dire poverty, his health suffering in consequence.

In what state of physical and spiritual exhaustion he found himself can be gauged from a letter[33] which he wrote from his sick bed, „animo et corpore aeger", to Henry Wilkinson, professor of Theology on 7th February, 1659. „Post Patriae charissimae vastationem, Ecclesiarum destructionem florentissimarum, ibidem funera 'Principum, Regnorum clades et exilia, Parentis mei suavissimi necem, fratrum binorum totidemque sororum amissionem an vero in captivitatem abductionem, consanguineorum quam plurium pericula et dispendia, et quidquid in Punica strage sentitur et metuitur; . . . ad superiora in praesenti etiam cruce et calamitate mea, qua me Deus ante octiduum severa sua afflixit disciplina, morbo videlicet non adeo levi, descendam placita, quibus merito debeo subicere inferiores meos nutus . . . Oro ut fiat voluntas Domini, dum ergo facta est, feram si non forti, tamen modesto animo".

Wilkinson, among his other benefactors, showed great interest and unusual kindness to Chylinski, who took the liberty of approaching him with a request to explain to the Vice-Chancellor and other important persons that he was unable to live with a debt of £8; on a more propitious occasion he would account for the way in which he spent the money in the course of the two years of his stay at Oxford. Destitute he had not even enough money to still the pangs of hunger of his aching stomach. A modest sum would suffice to satisfy the most insistent creditors.

Doubtless, Wilkinson approached the notables of Oxford and they must have thought of how best to help Chylinski, and make the continuance of his labours possible. These endeavours reached far and wide and Samuel Hartlib must have been among the originators, witness fragments saved from the correspondence with John Worthington of Jesus College, Cambridge[34]. There is a letter written to him by Hartlib on 30th of January, 1659: „Concerning Boguslaus, and the printing of the *Lithuanian Bible* I have signified my expectations already in the letter of thanks, after I have received from Mr. Croon the effects of your real love sympathising so cordially with me in my present deserted condition".

„I have received yours by Mr. Petraeus" — informs Hartlib on 15th February — „and am very sollicitous for his promotion, as likewise Mr. Chylinsky and the printing of the *Lithuanian Bible* both of which I could have promoted by blessed Macaria, who is willing and able to do it, as soon as they shall have any being to allow men's observations which I hope will be very shortly, as I have been again and again assured". Macaria was the name of an association of influential rich, religious and scholarly men planned by Hartlib in order to promote all activities leading to the benefit of mankind. Petraeus, who was trying to publish further texts of the *Bible* in Oriental languages, was in a similar position as Chylinski.

The enterprising spirit of Hartlib and other patrons of Chylinski must have met with considerable success. In order to collect funds for the publication of the Bible it was decided to print a pamphlet, outlining the scheme involved. The pamphlet was published under the title *An Account of the*

[33] R e i n h o l d in „Mitteil. d. lith. Gesellschaft", (Wilkinson) IV, 3, pp. 211–213.

[34] C r o s s l e y, *Diary and Correspondence of John Worthington,* I, pp. 169, 180, 335; II, pp. 74, 81–82, 85, 87.

Translation of the Bible into the Lithuanian Tongue, Into which Language the Scriptures were as yet never Translated. With a Copy of the Testimoniall given to the Translator, And of the Approbation of his undertaking, by several Reverend Doctors of Divinity, with the Professors of the same, and other Persons of Note, in the University of Oxford, November, 15, 1659. Oxford: Printed by Hen. Hall, Printer to the University, 1659.

In the beginning there is a lengthy preamble by the translator, referring to the duty of Christians to preach truth to all nations. He declares he started to translate the Bible into Lithuanian so that the peoples of that country could read the Holy Scriptures in their mother tongue. Christianity was introduced into Lithuania in 1387 largely through the influence of that most religious King Jagello, „and have hitherto in vaine expected, that some body would have been raised up by God, to translate the Holy Scriptures into that tongue, which not only in those large Territories but also in the neighbouring countries of Livonia, Curlandia, Russia, Prussia and in the borders of Muscovy it self is commonly used".

So far the Lithuanian people „have hitherto been destitute of bookes in that language for the furtherance of the practice of piety, save only the *Lord's Prayer*, the Apostles *Creed*, the *Ten Commandments*, some few *Catecheticall* tracts, fragments of *Gospels* and *Epistles*, and a late Book in quarto set out in the year 1653, containing only seventy eight of David's psalms, some *Hymnes* composed by Luther and others, the *Gospels* for the Lords dayes, with a short analysis, the *History of Christs Passion*, and a *Catechisme* for the younger" — he also wishes to be „helpfull to those people" — to his fellow-Lithuanians — „for their fuller knowledge of the articles of Christian religion by faithfully translating out of the English Tongue, the *Confession of Faith*, the *Larger* and *Lesser Catechisme* framed by the Assembly of Divines, convened by the Authority of English Parliament, to whom being afterwards exhibited, they were examined and approved by them, as also by the Churches of Scotland. I have a purpose shortly also by Gods assistance, to turne the booke of *Psalms*, into meeter, according to that melody, that is now in use in the Churches of this happy Island, which is easy to be learned by ordinary persons; for having skill but in three tunes, they may be able to sing all the *Psalmes*, whereas contrariwise in the French *Psalter* (otherwise very excellent) according to which almost all the Protestant Churches in Europe have theirs composed, it comes to passe, by reason of the difficulty of the tunes, and unskilfullness in singing, that only some of the easier *Psalmes* are wont to be sung, even in the publike Assemblyes[35]. It were to be wished, that others also in their generation, after the same manner, would endeavour, to roll away that reproach, from the Israel of God; likewise they would do a thing very pleasing, both to God and good men, if they would compile Notes on the *Bible*, out of the most learned English and Dutch Annotations, of which sort nothing hath as yet been done in several nations, or merely by their joint labour translate both of them especially in this age, wherein Antichrist attempts an universal apostasie from the truth". „Every builder of the new Babylon hath wherewithall to defend the apostasie of Rome and maintain the servitute and tyranny of the Doctrine of the Pope". Chylinski believed fervently that God would provide patrons who would foster the translation, so necessary, and that they will not allow it to remain unpublished.

Here follows a declaration of the Oxford men: „These are to certify any whom it may concern,

[35] Lithuanian churches were most concerned with the singing of *Psalms* and the fact that they had to depend for tunes on French *Psalms* composed by Goudimel and introduced in Mathew Rybiński's *Psaltery*. Jan Progulbicki, minister, at the Kiejdany Synod of 1650 demanded „that there should be introduced a foreign way of singing". Progulbicki („nobilis Lithuanus" at the Grammar School of Danzig) studied Theology at Franeker (enrolled in 1645) and at Leyden (1647 enrolled as a Samogitan of 27 years of age) and he popularised the Dutch way of singing. The Kiejdany Synod adjourned this motion saying that the latter „even there (in Holland) has been but recently introduced and no other churches in Christendom had been using it so far, and our churches never had".

that Mr. Samuel Chylinski, a Lithuanian, and a Member of the Protestant Churches of that Country, being imployed by the Authority of their Synods there, and at their charges, into these parts for his better accomplishments, to be afterwards serviceable to those Churches; and to that purpose, specially recommended, by them to the Belgick Churches and Universities, and from thence hither (as appears to us, as well from the sight of Letters Testimonial to that purpose, as by other credible informations) but by reason of the late Wars in Poland (whereby those Churches are in a manner wholly destroyed) being left destitute of supplies from those that sent him, either for his subsistence here, or return home, hath been supported here (for the space of two whole years, and upwards) meerly by charity of such persons amongst us, upon commiseration of his condition, have been willing voluntarily to contribute toward the relief of him, and some others in like distress. We do also rectifie, that upon some special acquaintance with him, we do judge him to be serious and godly person, deserving all good incouragement. And whereas, during the time of his abode here, he hath imployed himself in Translating the whole *Bible* into the Lithuanian Tongue (into which Language the Scriptures were as yet never Translated) and hath now accomplished that work: we do hereby declare, that we judge the undertaking very considerable, in reference to the propagation of the Gospel in that large Country, as also in several other adjacent parts where this Tongue is vulgarly spoken. And moreover, upon our best inquiry into the matter (so far as we are able to judge), we conceive the work to have been managed with much diligence and faithfullness: So as we cannot but recommend the publication of it, as a thing very worthy of their furtherance, unto whom God hath given hearts and estates to promote the inlargement of the Kingdom of Christ".

This declaration is followed by signatures of John Conant, Vice-Chancellor (Regius Professor of Theology) and Heads of many Colleges: Thomas Goodwin (Warden of Magdalen College), Edmund Staunton, Doctor of Theology (Corpus Christi College), Christopher Rogers of New College, Thomas Barlow, University Librarian of Queen's College, Henry Wilkinson (Margaretanus Professor, Christ Church), Henry Langley, Pembroke College, John Wallis (Doctor of Theology, Savillianus Professor of Mathematics), Francis Johnson of the University College, Seth Ward (Doctor of Theology, Publicus Professor of Astronomy), Robert Say (Oriel College), Thomas Owen (St. John's College), Henry Savage of Balliol and Henry Hickman, Fellow of Magdalen College.

We must point out that the list of persons who signed the „Testimonial" showing their support of Chylinski was much longer. For unknown reasons — for this was already the end of Cromwell's epoch and the Restoration was drawing near — the Testimonial did not include names known from the Latin publication of Chylinski's work which appeared two years later. There were four members of Christ Church College: John Wall, John Cornish, Raphael Button (who was at the same time the Orator of the University) and James Pointer; Daniel Greenwood (Brasenose College), Henry Wilkinson (Magdalen), Edward Pococke (Professor of Hebrew and Arabic Languages).

Without doubt the pamphlet was printed by the University press at the expense of the men who signed their names. No trace of lists which would give us the measure of the generosity aroused by this appeal can be found. Some money must have been received, if in 1660 Evan Tyler in London, editor of an enormous collective publication *Annotations upon the Books of the Old Testament* (1657) and *Additional Additions* (1658) agreed to print the *Old Testament* in Lithuanian. The same small but beautiful type used for the *Annotations* was also to be used for the *Old Testament* in Lithuanian[36].

[36] R. Steele calculated that the edition numbered 833 copies, 42 reams of paper were used (a ream = 516 sheets), 21,672 sheets were therefore printed. The longest text known to us has 26 sheets (416 pages); there must have been therefore 833 copies, 158 reams of paper were left unused. (*Materials for the History of the Lithuanian Bible*, pp. 57—62 in „The Library", VIII 29, January 1907).

Steele found that the printer Tyler had about 12 types cut specially for the needs of the printing in Lithuanian, but even so he thought that the price for the printing had been fixed too high.

all this was more or less arranged on credit in the hope of a generous response to the appeal launched by the Oxford Scholars. In order to supervise the printing, Chyliński moved to London.

COLLECTION FOR THE LITHUANIANS

When in London, Jan Kraiński sponsored an appeal on behalf of the Lithuanian churches. Well--known men interested in his efforts, Hartlib among them, promised support on condition that part of the money raised should go towards the cost of printing Chylinski's *Bible.* Kraiński let himself be persuaded and agreed to this suggestion but insisted on Chylinski going to Lithuania at once to ask the Synod to accept the responsibility for the printing of the *Bible.* Chylinski evidently received some subsidy towards the expenses of this journey and arranged for an immediate printing of the account of his work in Latin, really a translation of the pamphlet in English produced at Oxford.

In his letter of 20th May, 1661 Worthington asked Hartlib „I suppose Mr. Bog. Chylinski's Lithuanian Translation is in the press at London; is it not yet finished?"

Hartlib answers on the 11th June: „Chylinski is gone beyond seas, and hath taken no course about his Lithuanian Translation of the *Bible;* so far as it is done, the printer hath all the copies. Whether he will return, I cannot tell, nor any of his friends. This will be strange news for Mr. Dury, who hath assisted him with much faithfulness in many respects" — ... And indeed, Dury showed disappointment at this news: „I am sorry" — writes Dury to Hartlib from Amsterdam on 28th June, 1661 — „Chylinski doth goe away re infecta, but what can be expected in these times, it is a time of general distresse of all nations, therefore wee are exhorted to possesse our soules in patience and to lift up our hands knowing that our deliverance is at hande"[37].

The King's Chancellery prepared — in accordance with Kraiński's compromise — Letters Patents of King Charles II appealing for a collection, dated the 12th July, 1661. They have been published as a broadsheet of large size.

We read in this (referring to the petition submitted by Kraiński on behalf of the Lithuanian Synod):

„Thereby showing, That those Protestant Churches being in number about an hundred have been of late years sorely oppressed by the merciless soldiers, as well Moscovites, Tartars, Cossacks, Swedes, as others; and many thousands of them, together with their faithfull Pastors and Ministers have been cruelly plundered and massacred, and are at this time cruelly persecuted by the Enemies of the Protestant Religion in those Parts; and that also the said Churches had procured the translating and printing of the *Bible* in their language so far as to about the one half thereof, but were then by their impoverishment and other extremities forced to desist from that pious work; and that it seem'd good unto the said afflicted Churches to dispatch away into this land John de Kraino Kraiński, with their humble Address and Letters, to supplicate for our Succor and Relief to be extended to them for the preserving them from desolation and extirpation. And therefore he hath humbly besought Us to commiserate the said Churches and their most sad and deplorable condition: and to vouchsafe them Relief both for their preservation and subsistance, and also for their proceeding in, and finishing of that most Christian work of translating and printing their said *Bible*, by recommending them to the Christian Charity of Our good Subjects, and granting unto them Our gracious permission to a Collection throughout this Our Kingdom of England. And whereas We have received certain information of the necessities of the said Protestant Churches, whose cares are the more to be deplored for this extremity is fain upon them for the sincerity and constancy in the true Religion . . .".

---

[37] I wish to thank Professor Turnbull for letting me have a copy of the original which is in his possession along with part of the Hartlib collections saved by the Delamere family.

Therefore the King orders a „General Collection be made throughout this Realm of England and Dominion of Wales for the Relief and Support of the said Protestant Churches in Lithuania and for the furthering and finishing of the said pious Work of translating and Printing their *Bible*...

„We will and grant that Our own Printer at Our own charge by the discretion of Our trusty and well-beloved Sir Richard Browne, Knight and Baronet, one of the Clarks of Our Privy Council, shall forthwith Print so many Briefs of these our Letters Pattents, as shall be sufficient to disprese them into every Church and Chappel where publike and Divine Service is usually celebrated in and throughout this Our Kingdom of England and Dominion of Wales, and that the Letters Pattents themselves under Our Great Seal be left with the aforesaid Sir Richard Browne; and that the said Sir Richard Browne do receive all the Briefs from our Printer, and all speed send so many of them unto every High Sheriff within this Our Realm and Dominion, as shall be requisite for every Church and Chappel within their several Counties to have one of them".

Sir Robert Browne is to take care of everything, the clergy is to read the appeal everywhere, give it their support and collect donations before the Service. „And what by you shall be so gathered by vertue of these presents, in the said Parishes and places, to be by the Minister and your selves endorsed on the backside of the Our Letters Pattents, or the true Copies of Briefs thereof, in words at length and not in figures, mentioning withal the City, Towns and County, where such respective Collection is or shall be made".

The sums collected ought to be paid to the officials of the parishes and from there they ought to be sent to the Treasurers of the Collection, Edward Fenn and his son in London. When at least Ł100 is paid in „Treasurers are to forthwith send, or by Exchange make over the same into the Parts over the Seas, for the Relief and Sustenance of the said Poor Distressed Churches, beside such sum as shall be necessary for the finishing of the said Pious Work of Translating and Printing the said Bible here in Our City of London, and for the maintenance of the said John Krainsky, Deputy of the said Churches or any other Deputy of the said Protestants for the furthering of the said pious Works in such manner".

It must have aroused amazement that a public collection was ordered in England on behalf of a little-known country, and moreover that almost a greater stress was being laid upon the completion of the translation of the Bible than on the rebuilding of the Churches. Besides there was no plain statement whether Chylinski's *Bible* or some other translation was being referred to.

When the King's Letters Patents reached Cambridge, Worthington wrote to Hartlib (2nd December, 1661) asking for an explanation which half-completed translation was to be printed. „Do you know this agent, John de Kraino Krainsky? What is become of Boguslaus Chyliński who had a Collection in both Universities and elsewhere for the like purpose?" The Lithuanian translation brought to his mind the printing of the Armenian Version at Amsterdam. In reply, Hartlib says on 7th December: „I know John Krainsky the Deputy of Lithuania hath obtained a patent for the relief of the oppressed Protestants in that Great Dukedom. But by my former letter you will see what reason Mr. Comenius hath to supplicate his Majesty for the remainder of those money which hath been collected for the distressed Polonians, Moravians, Bohemians and Hungarians. The Lithuanian language is of no great extent, which makes me wonder so much the more at translation of it, the Polonian being the more general and ordinary language amongst them, especially of the better sort of countrymen – merchants, gentlemen and noblemen. But not Krainsky but one Chilinski is the principal actor in that affair, who has lately returned to England to prosecute that business, being a professed Lithuanian. I know Krainsky, he was once with me, but I never could see him any more. Mr. Dury, while he was in England, conversed

often with him. The other Chylinski, hath printed part of his translation, which was in a fair but small character: so much as was done in it was presented to his Majesty"[38].

From the above letter it appears that Hartlib was afraid that sums collected on behalf of the Calvinists in Leszno and Western Poland might be diverted to help the Lithuanians and therefore minimised the importance of the publication of the *Lithuanian Bible*. When writing this he was embittered and already sick and died on 10th March, 1662.

CHYLINSKI'S DEPARTURE TO LITHUANIA

Chylinski felt that he had to visit Lithuania, submit his work, secure its approval and generally regularise his relation with the Lithuanian Community whose deputy and paid agent he was. He printed a Latin version of both parts of the pamphlet of the Oxford men and his own report, included in the English Account. Judging by the type of the text and the colophon it must have been set in London, and produced under the title *Ratio Institutae Translationis Bibliorum in Linguam Lithuanicam*. The only copy at the University Library at Uppsala has unfortunately had the bottom of the page cut off by a book-binder, and thus the name of the printers, the place and date of publication have been irretrievably lost. It was probably printed some time in June-July of 1661 in London.

Chylinski's report was preceded by a dedication, addressed to a large group of people. First to Prince Bogusław Radziwiłł, lord over Birże and Dubinki, „Reformatarum Ecclesiarum in M. D. Lithuania Lumini et Columini". Further to the representatives of the gentry, of the ecclesiastic hierarchy, to the Councillors of the Municipality of Kiejdany, to the Rector of the Kiejdany School J. Frederik Starck „ante octennium Praeceptori meo, omni laude cumulatissimo" . . . „Hasce conatuum suorum, secundum Deum primitias, cum voto vitae utriusque salutis, demissa manu et mente offert S. Boguslaus Chylinski, Adriani Ch. filius".

Page 6 is devoted to the testimonial of the Oxford men with 22 signatures; page 7 contains the certificate of the Franeker Academy quoted above.

With 11 printed sheets of the *Old Testament* (at present the British Museum copy) and other manuscripts, Chylinski presented himself before the Kiejdany Synod, which was held from 20th to 24th August. He was received cordially, was appointed secretary to the Synod and given the degree of Catechyst. In the proceedings of the meeting it was noted: „Ornatissimus D. Samuel Bogusław Chylinski ex Anglia redux presented the *Lithuanian Bible*, both the printed part of this work, and the manuscript part, an admirable work which the Church accepts gratefully and *publice* having thanked him vigore hujus congregationis statuit that his *Lithuanian Bible* once revised by the high Superintendent of Samogitia and Reverend Skrocki should be printed in its entirety".

The revision of this work therefore entrusted to Jan Borzymowski and Theodor Skrocki, who were considered the best Lithuanian linguists having, as it appears, already attempted a translation of the *Bible*. „In order to allow him to print his work" Chylinski was allowed to return to England

---

[38] In the same letter Hartlib quotes Comenius' opinion (letter of 2nd December): „E Borussia de Moscorum clade mira adferuntur: misera gens, Moscovitae, ad plagas nati, nil nisi plagas accipere assueti, ad incitas rediguntur. Gens ignavissima, stupidissima, sed ita sunt judicia nunc Dei..." This contemptuous opinion of Muscovy after their defeat in Lithuania could have been influenced by the news of the destruction of Protestant Churches by the Muscovite Army occuring repeatedly on the occasion of their invasion of Lithuania. Comenius was only partial to the Swedish war fortunes, the more so that for the last 100 years all Muscovite campaigns in Lithuania and Poland ended in a defeat of Muscovy.

before winter came, and he was also given a loan of 150 florins by the Synod as an advance on his travelling expenses. We may presume that Krainsky gave Chylinski an account of his activities and that he received further instructions from the Synod in the same way.

PRINTING ABANDONED

On his return to London Chylinski insisted on the speeding up of the printing. On the 19th December 1661 a paper merchant Thomas Seaward sold to „Messrs. Durrell and Krainsky, and on their order gave to the printer E. Tyler a portion of paper for Ł100", which means that Kraiński took over officially the cost of printing and paid for it from collected funds. In February 1662 payments were also made from the same source for paper and printing, and to Kraiński, to Chylinski" and one other person as well". The other person was presumably Jan Borzymowski junior, a young man possessed of a good knowledge of Lithuanian who arrived from Lithuania with Kraiński[39].

At the same time (on 10th February 1662) at Kiejdany it was decided to send Sir Richard Browne a letter of thanks for his kindness in interceding before the King and to join a request in order „post tam diuturnam expectationem beneficentia hac... frui quantocius possimus"[40].

Kraiński wanted to return to Lithuania but, unfortunately, the collection progressed slowly and the printing was paid for only with some difficulty.

Kraiński arranged on 21st May with Chylinski the conditions of their future cooperation: Chyliński was to send to Lithuania within six months his translation of the *Psalms* (the Wilno copy) already in print — and the rest of his translation of the *Bible* in manuscript for correction and revision, as each section was furnished, and for that Chylinski was to receive Ł4 a month.

On the 6th June Chylinski and the printer, Tyler, asked Browne for Ł76. 1. 4d for the work done[41]. On the 7th July the printer was told by Browne to deposit the printed sheets at the Dutch church, formerly an Augustine closter, of which about hundred years ago Jan Łaski obtained the use for a foreign community.

In the meantime the position became uneasy; on the 8th August at Kraiński's request the treasurers of the collection and the printer were to call on Browne; Chylinski was to file an application. It was probable that some unfavourable opinion on the translation had been received from Lithuania and as a result Browne advised to stop the printing. Browne asked Chyliński to attend on the 4th October to refute Kraiński's accusations. Chylinski requested a week's adjournement and secured as his advocate and interpreter a well-known Oxford-man, John Wallis, a mathematician and keeper of the archives of the University[42]. Wallis intervention meant that Oxford backed

---

[39] Public Records Office, PCII 55 p. 543. On the same day (14th February 1662) The Privy Council acknowledged all the financial commitments noted by Chylinski on the MS. of the *New Testament*, f. 219: „to Mr. Durell, Calandrini, Scophie, Deodatte, Sam. (Chylinski) and Borzym[owski]". The amount of Ł15 put on the same page in Chylinski's own hand in June 1662 „towards a proof-readers subsistence" can only designate Borzymowski's activities; we cannot see anyone in London at that time who would be able to undertake this work.

[40] The original in the Public Records Office. A red seal of the Podlasie district with an inscription „Jehova Justitia nostra", presumably the local seals were lost in the conflagration.

[41] White K e n n e t h, *A Register and Chronicle Ecclesiastical and Civil,* London 1727, pp. 697, 707. J. H. H e s s e l s, *Ecclesiae Londino-Batavae Archivum,* London, III, 2 (1889), pp. 2478, 2638, and by the same author, *The Lithuanian Bible* in „The Academy", XLIX (1896), pp. 176-177.

[42] Privy Council Register of the meetings devoted to the *Lithuanian Bible* in the Public Record Office can be found in the following volumes: PC 2/55, pp. 356, 524, 540, 543, 560, 640, 623—from 28th August 1661 to 21st May, 1662. PC 2/56 pp. 3, 95, 328 from 6th June 1662 to 25th February, 1663. PC 2/58 p. 67 of 3rd March, 1664.

Chylinski, and that Robert Boyle, a celebrated chemist and friend of Wallis, President of the Royal Society and at the same time President of the Corporation for the Spread of the Gospel, also supported him[43].

In June (3–10 1663) the Provincial Synod of Wilno decided against Chylinski. Krainski did not attend; he only sent an evasive note but did not proffer any statements which might have altered his position. A wave of indignation against Chylinski arose: he was accused of having diverted the Collection for Lithuanian churches to his own use.

At the same Synod Borzymowski reported on the mission he undertook on the orders of the Kiejdany convention; Skrocki revised the second part of the printed *Old Testament*, Borzymowski a further part of the manuscript (*Psalms*, *Parables*, the *Ecclesiastes*, *Song of Songs*, Isaiah, Jeremiah). All this „scatet mendis". In view of this, theologians present at Kiejdany resolved to make a collective translation of the *New Testament*. „This work is already prepared" – obviously they made use of parts of the translation which must have been in preparation before. They decided to send one Nicholas Minwid, a young candidate, to London in order to supervise the printing. The *New Testament* will be set immediately at Kiejdany, and in the meantime the translation of the Prophets will be revised and sent to London at the end of August, while the *Apocrypha* need not be printed at all.

It appears from this that taking into account Krainski's instructions[44] the Kiejdany Synod agreed to keep the printed part of Chylinski's translation and to have further books set in the Kiejdany version, while Chylinski's *New Testament* was to be rejected.

Chylinski did not foresee such an outcome of the situation. On the 14th June he was still calculating the printer's costs and his own fee[45]. Krainski, having received the final decision from the Synod, stopped Chylinski's subsidy and left for Lithuania. On his way, following the instructions received from Bogusław Radziwiłł he called at Königsberg to borrow at the orders of his Synod the old Bretkun translation of the *Bible* from the Princes' Library. It must have been required in Lithuania while the new translation was being prepared.

In London on the 3rd March 1664 Chylinski petitioned the Privy Council and complained that he had received no money for the last six months and lived in penury because of Krainski, who condemned his translation for its mistakes.

---

[43] Browne's appeal of the 3rd October, 1662, a copy of Chylinski's answer of the 4th October, letter to Wallis are at the Bodleian Library, MS. Add. D 105 f. 12 and 13.

[44] Copy of Krainski's report written by Chylinski on his MS. of the *New Testament*:

„I appended the *Lithuanian Bible*, work by Brother Chylinski to my work. This was absolutely necessary since otherwise the work I am doing now *fuisset suspectum* and it might have seemed *privatum negotium*. Besides I found many who are greatly in favour of this, and to this day *favent et urgent* this Translation into the Lithuanian, and so I understood that it would have been pity to restrain Brother Chylinski's zeal, though *sic stantibus afflictis rebus* a *Lithuanian Bible* might not be all that urgently needed in Lithuania itself, in the Duchy of Prussia its publication might bring in considerable profit and be eminently useful. Who knows what will be our Lord's action through this? I shall work *interim* in such a way that this will not diminish the Collection funds one whit".

This must have been the time of Krainski's letter trying to establish a compromise in the conflict between the Synod in Lithuania and Chylinski.

[45] Various calculations and accounts made by Chylinski on the MS. of the *New Testament* must have been written in 1662 and 1663. A publishing expert could gather data on the contemporary costs of paper, printing etc. from these annotations. It can be seen from his calculations „one book at 1 thaler, 300 books equal £750", that Chylinski expected that the printing will be soon completed. Public Record Office, PC2/56, 328, Petition of the paper merchant to the Privy Council of 25th February, 1663 for the payment of £100 out of the collection funds.

When Saint Krainski together with Minwid faced the Kiejdany Synod on 22nd June[46], the Synod decided on his suggestion not to abandon the idea of continuing the printing in London, since this would prejudice the whole cause, and to deputise one of the ministers or Scotsmen to find out whether the translation was completed, and whether copies which Kraiński left with Calandrini „for Lithuanian churches" were being kept there, together with the balance of the funds collected. „Kraiński begged urgently and earnestly that negotium biblicum Anglicanum and the collection pro Ecclesiis Lithuanicis made there should not be neglected", pointed out „damna from here inevitabilia Ecclesiarum Lithuanicarum nunc et in posterum cum totali dispendio et iactura estimationis ac fidei Ecclesiarum".

At the provincial convocation at Kiejdany in September 1664 it was approved that no one was better suited to act as deputy to England than Kraiński. He should go there again „propter eliberandam fidem publicam Ecclesiae et privatam sui ipsius" and ought to bring back a definite „relatio". At that convocation the name of Chylinski was mentioned for the last time, when Prof. Starck from Danzig gave notice that „Chylinski was beginning to pay back to Rev. Christian Pauli in Danzig the debt of 150 of Polish złoty which he had been lent the Church, since the Church non tenetur to cover this debt". This must have been a loan taken by Chylinski to cover the travelling expenses from Lithuania to London.

The last letter by Chylinski known to us is dated 19th November 1664; it was written in London to John Wallis in Oxford[47]. He informed him that he had received a letter from his benefactor yesterday, just as he was going to Whitehall to an audience which Brown promised to him. He was to explain his position to the members of the Privy Council but unfortunately could not be admitted. He enclosed a letter to Boyle, asking him to intervene on his behalf and promising to follow his advice. So far he has not received a subsidy from Boyle who „toties respicere dignatur ad afflictionem Josephi".

Kraiński's second expedition to London is shrouded in obscurity. He arrived as early as 1664 but left England very soon afterwards. He found the circumstances unpropitious, did not receive any substantial funds from the College and probably found that the supporters of Chylinski who could not reconcile themselves with the latter's repudiation were decidedly unfriendly. The printing of the *Bible* was not resumed after the interruption of 1662 and the suggestion of accepting a new translation was not taken up. Kraiński returned to Lithuania in 1665, but on the pretext of the Civil War would not offer any explanation before 1667, when he reported on the failure of the Collection at the Wilno Synod.

As early as 1666 Rymwid, instructed by Bogusław Radziwiłł, put forward the following declaration to the Synod: „Legatio to England ratione Collectionis not only fructu cessit, but evidently ignominiosum nomen made to our Churches before the English nation, for which we should repent and merentur rebuke those who privatas their simultates preferred to the common good, and ignoring the instructions of the elders, are the cause of this failure. There is no use sending anyone to England at present until we receive news that there is something to send someone for".

This is an obvious dig at Chylinski whose death in complete obscurity was only noted by a Bibliographer at Cambridge.

Chylinski was full of perseverance and devotion for his chosen subject. As a young man he felt an urgent desire to translate the *Bible* into a language not his own, but one spoken by the Lithuanian deople amongst whom he was reared and which he learned to know intimately. He knew that the need

[46] The Synod on 13th June 1663 sent a letter signed by the Elder of the Church to the Anglican Clergy complaining that Kraiński has not arrived, that he has not written prevented either by illness or by some military trouble. The Synod asked for news to be communicated in time for the coming June meeting, whether Kraiński would be able to secure some cash to be brought to Lithuania.

[47] MSS. Bodleian Library, Add. D 105, f. 16, 17.

for such translation had been discussed for years in his country, but that no one had dared to undertake so demanding a task. He attempted it single-handed, far from the Lithuanian surroudings and achieved a formidable work. English scholars — especially those at Oxford — appreciated this tremendous effort and helped him for a few years; outstanding scholars and personalities such as Robert Boyle and John Wallis intervened with the authorities on his behalf and assisted him financially out of their private funds. Comenius, Dury, Hartlib anxiously watched the progress of Chylinski's translation. He must have been well prepared for such a task through his grounding in languages, his knowledge of Hebrew and of the Scriptures. He had no previous translation at hand such as the translation of Bretkun which served later as model to the Lithuanian translators in their own country[48]. It is also doubtful whether he was able to obtain advice of anyone acquainted with the Lithuanian language at Oxford. In three years he put the whole of the *Bible* into Lithuanian. His translation was immediately attacked in Lithuania as „ swarming with errors" but the charges were not substantiated. These „errors" may have been simply typographical mistakes; he was even severely criticised for his choice of too small a type. Scholars who examined printed fragments of his *New Testament* at the end of the nineteenth century gave unstinting praise to his language, and pointed out that he translated straight from the Polish *Danzig Bible.*

The present publication of the manuscript of the whole of the *New Testament* with all amendments and variations of text will allow experts in the Lithuanian language to explain the value of his pioneer work, and gauge the weight of charges levelled at him. Attacks were coming from the older members of the Reformed Church community, Chylinski's superiors, who might have well felt hurt at this initiative on the part of a young man who tackled impetuously a job they were unable to undertake. Chylinski's already weak health was undermined by the stop put to printing, and the bitter squabble with the Lithuanian Synod. These troubles must have hastened his untimely death.

LATER EFFORTS TO PRINT THE *BIBLE*

In the following years, Synods were again observing an increase in the attendance at Lithuanian services. Though the Kiejdany Synod on 19th December, 1661 „was reminded that even those whom haec lingua (Lithuanian) is vernacula, are not eager in attending Lithuanian services" and when it was insisted that services according to the old custom conducted in that language should not be given", it was noted in 1672 at Kiejdany and in 1673 at Szydłów that „in dies crescit numerus of worshippers owing to the Lithuanian services".

Jan Borzymowski continued to work on his translation of the *New Testament* with the help of Bretkun's text. After his death in 1673 Nicholas Minwid worked on. He was tutor to the daughter of Bogusław Radziwiłł, Charlotte Louise at Königsberg. In 1680 the Synod decided that Jan Borzymowski junior was to pass on to Minwid at Birże the translation left by his father, and „the dear Brother, having looked through carefully and found whatever was necessary to be supplemented, should distri-

---

[48] H. Reinhold and E. Wolter taking into consideration only the printed fragments of the *Old Testament* arrived at the conclusion that Chylinski based his translation on the Polish *Danzig Bible* and also used the Hebrew text, that his translation is scrupulous, though sometimes owing to strict conformity with the original its clarity and fluency in Lithuanian is somewhat impaired. There is no dependence on Bretkun's translation.

Albert Stryszka, a catechist at the court of Stanisław Naruszewicz at Widze, wrote a statement on the Ms. of the VIII-th volume of Bretkun's translation: „approved translation of the *New* and *Old Testament* by Jan Bretkius" and guaranteed that this publication „would be of great use to the Lithuanian Church". There must have been some doubts at that time as to the difference of the language written by Bretkun and that spoken currently in Lithuania, and the printing was not undertaken. Cf. Łukaszewicz, *The History of the Helvetian Church*, II, p. 264.

bute the remaining text of the *Bible* among such brothers as know the Lithuanian language well, i. e. Stanisław Minkiewicz, Rev. Samuel Bythner and Rev. Samuel Lipski who opus maturabunt as soon as possible..“

The manuscript was indeed deposited at Birże and again it met with misfortune: „The Lithuanian version of the *Bible* was burned in a fire at the manse at Birże“.

In 1681 Nicholas Minwid went again to England with a new appeal on behalf of the Lithuanian churches in view of a new wave of persecutions in Lithuania and again put forward a proposal for publishing the *Bible* in Lithuanian[49]. He was able to obtain Ł37 and 17 shillings which he left at the Dutch Church as a balance remaining from the sale of paper not used in printing of the *Chylinski Bible*, twenty years before, and such copies of printed work as were found there were given to him on 20th September, 1682.

Minwid made a solemn promise before witnesses on 2nd November that he will take up work on the translation and the printing of the Bible, that all the subsidies from England will go to pay for this and for studies at theological colleges and universities abroad. Having made a statement to that effect to W. Sancroft, the Archbishop of Canterbury and to the King himself, Minwid returned to Lithuania.

No funds were forthcoming from the collection although it had been progressing fairly. Minwid therefore asked for a transfer of money to Königsberg, where he made an arrangement with a printer, while paper was ordered in Danzig. The Synod in 1682 again instructed Minwid to do the translation and revision and to supervise the printing of the *Lithuanian Bible*, with Borzymowski and Bythner as his helpers. A new version of the *New Testament* mainly by Bythner was started under his supervision. In order to prevent cessation of the printing in London, he wrote to Archbishop Sancroft referring to the failure of Chylinski's printing venture, and put forward the following appeal to the Lithuanian churches: „Quoad impressionem *Bibliorum Lithuanicorum* sumptus necessarios pro impressione illorum suppeditare supranominato Delegato vestro promittimus. Cunque nobis remonstravit, illam inchoatam primam impressionem scatere erroribus, typumque non esse accommodatum nationi vestrae, ac ad illud opus plures requiri personas quam ut commode in tanta distantia loci perfici possit, illam impressionem totaliter ad vos remittimus“.

In spite of frequent letters Minwid did not live to receive any considerable sum from the Collection. After his death in 1688 small sums would arrive, but it was not possible to start the printing before the Słuck treasury transferred 500 florins left in her will by Princess Charlotte Louise. Samuel Bythner took the printing in hand, and just as he did while translating „maximo opere desudavit“, so that „in lucem the sooner possible it should be published correctum“, he managed the work „with great diligence and care“.

Those words of appreciation were addressed to him by the Synod when he presented them with a copy of the *Naujas Testamentas* printed at Königsberg in 1701.

[49] The following letters in the Tanner MS. collection in the Bodleian Library concern Minwid's mission: 36 (f. 176), 35 (f. 5, 208, 209, 216), 34 (243, 245, 266), 32 (f. 87), 31 (f. 21).

JAN OTRĘBSKI

WHY HAS THE PRINTING OF THE CALVINIST BIBLE TRANSLATED BY CHYLINSKI BEEN INTERRUPTED?

In the second half of the XVII cent. Chylinski translated as we know the whole Bible into the Lithuanian language. The question thus arises why the print of the Bible was not completed but interrupted after Psalm XL — at that place namely stips the longest of the extant copies, the 26-sheet Vilna copy (later named Petersburg or Leningrad copy). Up till now we have only generalized absolutely insufficient justifications namely, that the Lithuanian Reformed Church refused to approve the translation in which — according to the referees J. Borzymowski and T. Skrocki — there is a multitude of errors („scatet mendis").

For the time detailed examination of the translation in respect of its accuracy is not possible because we do not know with certainty from which bible text Chylinski made his translation. We may assume that it was the text which in the XVII cent. looked upon as model at Franeker where Chylinski studied. Hence it was likely a Teutonic text, see below.

However, owing to the lack of the true original I am basing my investigation of the accuracy of Chylinski's translation on the Vulgata (published by the Vatican in 1929), and upon the Polish translation by J. Wujek issued in 1599.

Subject of my collation is the wording of the Old Testament appearing in my booklet entitled Teksty litewskie. I Teksty dawne (Warszawa 1957), to wit Kniga Jozuos XXIIII 1, 3, and the wording of the New Testament according to the present edition, i. e. Luc. XI 38,44.

1. Congregavitque Jozue omnes tribus Jsraël in Sichem et vocavit maiores natu ac principes et iudices et magistros, steteruntque in conspectu Domini,

Y Zebrał Jozue wszystkié pokolenia Jzráelowé do Sichem, y zezwał stárszych, y Książąt, y Sędźiów, y mistrze: y stánęli przed oczymá PANSKIMI.

Potam surynko Jozue wisas gimines Jzraelaus Sicheme; ir pawadyno Wirausiu Jzraelaus ir Gałwu ju, ir Sudziu jo, ir Uredniku jo, ir sustojo anisjen po weydu Diewo.

In this verse, instead of -que „and" Chylinski uses potam „after this". Instead of maiores natu „the elders" we find Wirausiu Jzraelaus „the elders of Izrael". To the term principes „nobles" there corresponds in Chylinski's version Gałwu. The expression in conspectu Domini „przed oczyma PANSKIMI" is presented by our translator as reading po weydu Diewo „przed oblicznością Boga".

3. Tuli ergo patrem vestrum Abraham de Mesopotamiae finibus et adduxi eum in terram Chanaan multiplicavique semen eius.

Wźiąłem tedy oycá wászégo Abráhámá z gránic Mezopotámiiéy: y przywiódłem do źiemie Chánáán: y rozmnożyłem naśienié iego,

Emiau tada tewą jusu Abrahomą isz anos szalies Upes ir liepiau jam waykszczot po wisą źiame Kanaan. Pradauginau teypag sekłę jo ir dawiau jam Jzaoką.

To the expression de Mesopotamiae finibus „from the borders of M." there corresponds, in Chylinski's version, isz anos szalies Upes „from yonder side of the river (sc. Euphrates)". The

sentence et adduxi eum in terram Chanaan „and I led him into the land Ch." is translated by Chylinski as ir liepiau jam waykszczot po wisą źiame Kanaan „and I ordered him to wander all over the land K." — although neither adduxi eum means liepiau jam waykszczot, nor in terram Ch. — po wisą źiame Ch. It should be added here that the sentence ir dawiau jam Jzaoką belongs in Vulgata (and in Wujek's Polish translation too) to verse 4 (Et dedi ei Jzaac...).

To the problem treated here, seemingly the above correlations are of little significance; indeed, they are juxtapositions of Chylinski's Lithuanian wording to the wording of Vulgata (and to Wujek's Polish translation), not correlations with the original which Chylinski translated. On the other hand it must be kept in mind that the referees of the Lithuanian Reformed Church, J. Borzymowski and T. Skrocki, in their appraisal of the value of Chylinski's translation were not governed by the imaginary Teutonic original, but probably based their opinion upon some other text, perhaps the Latin Vulgata, or even if then obtainable upon the Polish Bible translation edited in Gdańsk or Brześć, or on Jakub Wujek's translation. Meeting ever so often with discrepancies between the original in their possession and Chylinski's translation, our referees must certainly have reached the conclusion that Chylinski is to blame, and that even misunderstandings on theological matters might arise.

As mentioned before, we are ignorant of the original from which Chylinski did translate. Proof for the conjecture that it was a Teutonic (perhaps Netherlandish) original, seem to be the numerous originally Teutonic idioms met with in the wording of the New Testament, and furthermore individual Lithuanian idioms and expressions found in the Bible which become fully comprehensible only when correlated with the Teutonic original. Thus we find, in the reported verses of the Old Testament, expressions like: principes „nobles": Gałwu: German Häupter, et adduxi eum „I led him": ir liepiau jam waykszczot: und ich liess ihn wandern.

While unable to name the original which Chylinski must have used, I yet may claim that from this unknown original but little differs the one from which was translated into Lithuanian the *Berlin Bible*, 10 edition of1910 „nuo Britiškosės bei svetimųjų žemių biblijų draugystės." To a certain connection between both these „originals" points, among the discussed data, especially verse 3. Instead of de Mesopotamiae finibus, as worded in *Vulgata*, we find in Chylinski's translation isz anos szalies Upes „from yonder side of the river", and in the *Berlin Bible* anąpus vandens „from yonder side of the water". Furthermore: instead of in terram Chanaan in the text of Vulgata we find in Chylinski po wisą źiame Kanaan, and in the *Berlin Bible* per wisą žemę Kanaan. Of significance may also be the striking similarity in the use of Lithuanian idioms. Thus, in correlation with the Latin magister, both Lithuanian translations use the word urėdnykas. It might be appropriate here to cite the statement made by J. J. Quandt and previously (page 2) mentioned by St. Kot, contained in the preface to the Lithuanian edition of the *Old Testament* (1729): "that he found a copy of a translation made by his precessor, reading as far as the Psalms". Did Chylinski's bible exert a certain influence upon the wording of the *Berlin Bible*?

On the whole, Chylinski's translation of the *Old Testament*, compared with Vulgata or a text very similar to Vulgata, may have deserved the mark „scatet mendis" given it by the referees.

The *New Testament*, on the other hand, is very much closer to Vulgata and reveals relatively few discrepancies. Thus it did not deserve an equally harsh judgment on the part of Borzymowski and Skrocki. However, the *New Testament* is neither a translation of Vulgata nor of one Vulgata's translations. The *New Testament* rather discloses a connection with the *Berlin Bible*. It may suffice to discuss two verses from the gospel of Luke.

Verse 38. In Vulgata: Pharisaeus autem coepit intra se reputans dicere, quare non baptizatus esset ante prandium. Differently by Chylinski: O Faryzeuszey tey iszwidę diwijos, jog pirm nenuprause

(rąku) priesz pietus „And the pharisees seeing this wondered that he previously did not wash (his hands) before his meal„; similarly in the *Berlin Bible*: Parizêušias matydamas dyvijosi, kad jis nesimazgojęs buvo prieš valgysiant "The pharisee seeing this wondered that he did not wash before eating".

Verse 44. In Vulgata: Vae vobis, quia estis ut monumenta quae non apparent, et homines ambulantes supra nesciunt. At Chylinski we read: Beda jumus Mokiti-Raszte ir Faryzeuszey, weydamayniey: ligus nes este grabamus, kuriu neregiet, ir zmones kurie and ju waykszczoja nezyno (ju) „Woe to, you scribes and pharisees, you hipocrites: you resemble tombs which are invisible and of which do not know those who pass over them"; and similarly in the *Berlin Bible*: Bêda jums rašte mokįtiemsiems bei Parizêušiams, jus veidamainiai, kad lygus este apdengtiemsiems numirusių kapams, ant kurių žmonės tekinėja ir jų ne pažįsta „Woe to you, scribes and pharisees, youhipocrites, that you are alike to masked tombs over which people pass not knowing of them".

It might be considered probable that the Teutonic wording which has been translated by Chylinski, originated directly or indirectly from the Greek original: the same might be assumed regarding the origin of the *Berlin Bible.*

In conclusion we call attention to the fact the Lithuanian language in Chylinski's Bible is not uniform throughout. In the translation of the Old Testament there are used, without any limitation, the cases nf allative and adessive, which cases were probable in use in the local dialect of the region of Šventežeris (in Polish: Świętojeziory): in the New Testament he avoids these forms which today occur in dialects only.We mention another, no less interesting, detail. In the New Testament the conditionalis form shows the ancient version combined with -mb-, while in the Old Testament we find forms with -m-[1] only. The novelties introduced into the wording of the New Testament are evidence of Chylinski's endeavour, that the choise of wording should not render difficult the spreading of the bible among the Lithuanian people. It is an open question whether critical remarks voiced by the referees of the Lithuanian Reformed Church contributed to the corrections in the wording of Chylinski's Bible. At any rate, in the history of the Lithuanian language the idiom of Chylinski's Bible is going to have its due position, — as a separate form of the Lithuanian literary language, i. a. due to its vocabulary (e. g. in the sense of „blow" Chylinski uses the ancient verb vêti, vėja, vêjo).

[1] Compare my paper: *Teksty litewskie.* I Teksty dawne, p. 63.

CZESŁAW KUDZINOWSKI

EDITORIAL NOTES

I. HISTORY OF THE MANUSCRIPT

Until 1934 the existence of the manuscript of the *New Testament* as an integral part of the so called *London Bible* was unknown, and only a part of the *Old Testament* had previously been printed[1].

Chylinski has not generally been regarded as the author of the translation. Among recent scholars it is only Ch. C. Stang who ascribes its authorship to Chylinski.

In 1932 the British Museum acquired the manuscript of the *New Testament* from a private owner. It was catalogued as Add. MS. 41301, but its significance was not at that time recognized. It was only in 1934 that Stanisław Kot identified it as the manuscript of the *New Testament* of the Chylinski *Bible.*

When a scholar discovers a hitherto unknown manuscript, it is the practice of the British Museum that the country from which the scholar originates should have the first right of publication. In this case therefore Poland had the best claim. The Polish Academy of Arts took up the matter and its member Jan Rozwadowski, invited Jan Otrębski, professor of the Wilna University, to prepare the manuscript for publication. The work was interrupted by the outbreak of war and the photocopies were destroyed during the war. Thanks however to Dr. Marek Wajsblum of London new photocopies were made in 1950. In a few years' time the whole manuscript was transcribed by Czesław Kudzinowski. After this had been done he went to London to compare the transcription with the original, with the particular aim of filling the gaps, which on the basis of the photocopies could not be done. This took $2^1/_2$ months. The text prepared by Cz. Kudzinowski, was afterwards collated with the photocopies by Jan Otrębski. Since the Chylinski text was in many places differently read by each of the editors, it was necessary to agree on a final reading. The responsibility for the present publication is shared by both.

The manuscript solves the problem of authorship. On some loose notes are to be found the date of Chylinski's arrival in London (p. 221*v*) and of his commencing work on the translation (p. 2*v*).

II. DESCRIPTION OF THE MANUSCRIPT

The manuscript consists of 225 folios in double columns. The text itself of the translation begins on p. 4 and ends on p. 217. Pages 1 — 3 and 218 — 225 consist of loose notes, mainly of biographical interest and written in Lithuanian, Polish, Latin, Hebrew and Frisian. They are mostly difficult to decipher, as Wharton writes: „tantalizingly obscure, since they do not form part of a continuous narrative".

---

[1] The London copy includes a letter from Estreicher written in Polish. Cracow on 11 July 1893

The manuscript has been preserved in good condition. It is written in a small yet readable hand. Numerous corrections and erasures, as well as ink stains, one of which is fairly large covering five verses (p. 7) make it extremely difficult to establish the text.

Inside the manuscript there are small pieces of paper pasted on the page, which contain the verses omitted. They are to be found between pages:

1.	80 (41*v*)	— 81 (43)	with verse	5	
2.	118 (61*v*)	—119 (63)	„	25	
3.	124 (65*v*)	—125 (66)	„	19	
4.	134 (71*v*)	—135 (73)	„	18 and 19	
5.	218 (114*v*)	—219 (116)	„	20 and 21	
6.	242 (127*v*)	—243 (129)	„	8	
7.	262 (138*v*)	—263 (140)	„	19	
8.	302 (159*v*)	—303 (160)	„	20 and 21	
9.	312 (165*v*)	—313 (167)	„	4	
10.	334 (177*v*)	—335 (179)	„	6	
11.	356 (189*v*)	—357 (191)	„	12	

a) S i z e. The size of the manuscript is 19,7 × 14,3 cm. The text is contained within a rectangular frame, divided down the centre so as to form two columns. The rectangular frame measures about 17,5 — 17,7 cm. in height and 11,1 — 12,8 cm. in breadth. In general, both height and breadth diminish towards the end of the volume. The exact dimensions of the frame on the first page (p. 4) are 17,7 × 12,8 cm.

b) I n k. The manuscript is written with black ink, which does not call for any remark, except that it varies a good deal in intensity. In the last nine leaves (209 — 217) it becomes extremely pale. Red ink is used for frames (see above), chapters and verse numbers. In some pages it has run, presumably owing to damp.

c) P a p e r. The paper is thin and bears a very common type of watermark, viz. a fleur-de-lys on a shield surmounted by a crown. It most nearly resembles No. 1718 in E. Heawood, Monumenta Chartae Papyraceae I, Hilversum, 1950, mainly of the 17th and 18th centuries, but does not agree exactly with any of the examples there figured. The last few leaves of the manuscript (208 — 225) are slightly thinner, and have a different watermark, viz. three circles, of the type figured in E. Heawood *op. cit.* Nos. 252 — 253.

d) B i n d i n g. No trace remains of the original binding and the present binding, in dark blue quarter morocco, was put on by the Museum bindery after the manuscript had been acquired.

e) P a g i n a t i o n. The present pagination of the manuscript in pencil is of later origin and refers to the folios and not to the pages. In the edition it is the pages that are numbered; the figure in brackets refers to the folio[2]. The 225 folios of the manuscript should correspond to the 450 pages of the edition. In actual fact there are only 424 pages. The discrepancy arises, first, from the fact that the pieces of paper mentioned above were treated as separate folios (11 × 2 = 22 pp. difference). Secondly, pages O*v*, 1*v*, 3*v* and 223 are blank, i. e. altogether the difference amounts to 26 pages. The following folios therefore are missing: 42, 62, 66, 72, 115, 128, 131, 160, 166, 178, 190; on page 1*v* we have a mirror view of page 1, on 3*v* — 3 and on 223 — 222*v*.

---

[2] *v* = *verso*; *r* = *recto* omitted

III. THE MANNER OF EDITION

The total edition will consist of three volumes: I — Photocopies, II — Text, III — Index and linguistic commentary[3].

A strict application of the accepted rules of transliteration has proved impossible in practice, since the manuscript is a rough draft which the translator failed to correct; and more than once it has been necessary to establish what the translator would have wished to write rather than to follow what he did in fact write (cf. p. 324). Additions and corrections have often been necessary in order to give the reader a continuous narrative. This has of course been made possible through the existence of the *New Testament* in other languages. Such alterations have been made only where absolutely essential, that is, where the translator's own corrections had not been carried out in every detail. The text reflects the final version made by Chylinski; his earlier versions are given in footnotes. Wherever possible, the instructions contained in *Zasady wydawania tekstów staropolskich*, Wrocław, 1955, have been followed. In typographical details, however, the edition of the *Old Testament* which was prepared by Chylinski himself has been followed.

1. NUMERATION OF THE VERSES

Owing to an error on the part of the translator the following changes in the numeration of the verses has been necessary:

pp. 30—31	(16*v*—17)	verses	32—49	altered to	33—50
„ 166	(88*v*)	„	20—42	„	19—41
„ 340	(181*v*)	„	5—13	„	4—12

In addition, the following changes in the verse order have been carried out in accordance with the translator's own directions:

pp.	391 (208)	inverted	verses	7 and 8
„	394 (209*v*)	„	„	16 and 17
„	401 (213)	„	„	7 and 8

2. TEXTUAL EMENDATIONS

Several kinds of emendations have been made.

a) Completions of phrases, e.g.

79_7	tajęȯ namon	becomes	⟨a⟩tajęȯ namon
67_{19}	ſu dʒiau	„	ſu dʒiau⟨gsmu⟩
7_{60}	Eypte	„	E⟨g⟩ypte

In the course of translation the translator has at times been naturally at a loss for the Lithuanian equivalent of a given word. On such occasions he borrowed the corresponding word from another language.

α) Latin

389_{47} Jr turejo odegaȯ ligiaȯ scorpionibus
404_{31} . . . and ruba ſawo ir and femore ſawo

β) Polish

382_{21} . . . ir kojoȯ jo ligioȯ ira moſiądz ʒybanciamuy
384_{23} . . . o aplink Soſtoȯ buwo tęcʒa
402_3 . . . ir wiſokiu ſłoniowej-koſci ſudu

[3] In volume III we have in view two dissertations: J. Otrębski, The Lithuanian literary language in respect to Chylinski's language and J. Otrębski, S. Kolbuszewski, I. Zawadzka, The basis of Chylinski translation

γ) Frisian

84_{34} ... pabudawojo toorn
335_{47} ... ir bark ʃu wiʃokiu ernʃt
327_{18} En verʃuymt met dowanoȯ
342_{22} ... ir ʃumezgimump, ir mercks

In few instances the translator has left a blank where he has been unable to find the right word. In the text as printed here expressions used by Chylinski elsewhere in his translation are inserted, or taken from other translations, e. g.

46_{4} ⟨wiezią⟩
233_{39} ⟨atszaką⟩
380_{61} ⟨mosiądz⟩

b) Transposition of letters

81_{52} noterumbime corrected to no⟨ret⟩umbime
101_{5} lugincion „ ⟨gulin⟩cion
21_{45} 'wiʃokią liga' the translator has changed into the Plural by adding *s* alone without removing the nasal diacritical sign; the form 'wiʃokiąs ligas' has been altered to 'wiʃoki⟨a⟩s ligas.

266_{64} 'ʃuniekinti ira per praȝuditoghi'. The translator has crossed out *per* and written above it the word *nog* without altering the word 'praȝuditoghi'. Two alternatives are possible here: either to follow the correction *nog* by putting the noun into the Genetive or to use the word *per* and make no alterations in the noun form. In this case the latter alternative has seemed the lesser risk.

361_{11} 'dideȯ miełaβyrdiʃteȯ'. The translator has crossed out the noun and written 'ʃuʃimilima' above it. In this instance the returning to the form 'miełaʃβyrditeȯ' is not necessary since we find the Genetive masculin form *didzio* elsewhere. Is has been altered therefore to 'did⟨zia⟩'.

380_{60} 'ȝybayciamuy' corrected to 'ȝybanciamuy'.

The missing footnotes, arised after the comparison of the transcription with the original are to de found in the „Supplement" of this volume.

3. UNCORRECTED FORMS

A number of doubtful forms have been left unaltered. This has been done where it was not a case of the translator leaving a correction half finished or when no corresponding form could be found elsewhere, e. g.

15_{31} liliamȯ instead of liliomȯ
69_{18} kopoʃe „ kapoʃe
106_{57} kita Subatoy „ kita Subata (kitoy Subatoy)
224_{40} kojum[4] „ kojump
233_{45} ant wietoȯ kurʃey „ ant wietoȯ kuriy
309_{26} tiem^{us} moterim^{us} „ tom^{us} moterim^{us}

On the photocopy the text is illegible in some places. It can however be deciphered from the original manuscript. Hence in regard to the photocopy certain corrections which might be expected by the reader cannot be found.

[4] It may be a question here of a simplification of a consonantal group, e. g. 142_{68}, 213_{47}, 231_{8}, 280_{67}

4. CHOICE OF FORM

In addition to a word written along the line there are very often several synonyms written above or below it. Expressions considered unsuitable by the translator are not always crossed out. Sometimes he underlined the word he wished to use. However, it is not always possible to decide whether the translator intended to cross out or underline a given word. Expressions inserted above the line which the translator wished to include in the text are usually marked by an oblique line or put within inverted commas. But this is not always the case (cf. p. 25 *v*, *verse* 3 wiỏ). Sometimes it is necessary to include crossed-out words for the sake of the sense.

5. SEPERATION OF WORDS

It would be impossible to follow the translator in this matter without glaring inconsistencies since he did not follow any regular method. It has been necessary to introduce uniformity. On the one hand we have:

267_{56} beda wima	278_{42} ſu nie kinta
214_{17} twirty no	349_{62} iβ manom

On the other hand the following forms appear:

59_{36} pirmto	89_{26} Kurſeywalgo
79_{13} uzwiſuỏ	97_{56} tarejoſp

In some cases an indication as to whether a word should be written jointly or separately is given where it appears to be divided between two lines, e. g.

224_{68} ne-| regiejau
359_{1} neʒynote-| gu or
328_{57} Diewo teciauỏ baime (Diewo bayme)

Where no indications of this kind are given, the form in which the word frequently appears is taken as the correct one. Where the word appears once or twice, either the form used by the translator or in present day usage is followed.

6. SEPARATE LETTERS

The graphic of the translator has been preserved by the introduction of additional types. He often places diacritical signs above *a* and *u* (*ă*, *ů*), which serve to differentiate the two letters from each other. When two vowels are used together a dot is placed above each of them (*ȧė*, *ȯȧ*). These diacritical signs have been omitted in this edition.

It has proved quite impossible to identify some letters. It is a question mainly of differentiating

a ~ *o* *a* ~ *u* *o* ~ *e* ÿ ~ *ij*

Naturally, this does not arise where the word is clear (e. g. *u* or *n*, *l* or *t* (cf. p. 204*v*, *v*. 2). It is important only where two readings are possible, e. g. in Gen. Sg. -*a* or -*o*.

From the following instances it can be seen that the translator attached importance to the use either of capitals or of small letters.

17_{14} wardane corrected to Wardane
37_{27} ſunuỏ „ Sunuỏ

Not infrequently, however, he writes the names of towns and even of deities with small letters. In many instances it is impossible to be sure if such letters as *k*, *m*, *n*, *s*, *t*, *u*, *w* and sometimes also *d*, are intended as capitals or small letters.

7. PUNCTUATION

The translator's punctuation even though it differs from present day usage, has been followed. In particular commas are often not visible on the photocopy or else those which are visible result from a mirror view of the opposite page.

8. ABBREVIATIONS AND SIGNS

a) Key to the abbreviations

$a9 = a^{us}$ $\bar{a} = a^{m}, a^{n}$ $\underline{p} = p^{er}$

Abbreviations not contained within the text of the *Bible* have been printed in full without any special indication.

b) Signs in the printed text

⟨ ⟩ — editorial alteration
⌜ ⌝ — expression with word order changed by the author
[— line carried over

c) Abbreviations in the footnotes

a — ante scriptum
b — bis scriptum
c — correctum
d — deletum
de — debet esse
i — infra scriptum
m — margo
ms — manuscriptum
nl — non legitur
p — post scriptum
s — supra scriptum

and the combinations of those abbreviations.

Certain abbreviations, however, need further explanation in order to avoid misunderstanding. In principle, a footnote has been supplied where an expression was altered by the author. However, where an unaltered word is preceded and followed by words which have been corrected by the translator, in order to avoid two footnotes it is the unaltered word which carries the footnote; in the footnote we have then e. g. *ac* and *pc*. The position of the corrected words is defined in relation to the word in the text which carries the footnote.

b signifies that the expression used in the text was repeated by mistake

c signifies the previous version which has been corrected and not the correction itself; this is given in the text.

In conclusion we would like to express our sincerest gratitude to the Poznań Society of the Friends of Science in particular to the chief editor Dr. Maria Wojciechowska, whose unremitting efforts have made it possible to realize the present edition; to Mr. T. C. Skeat, Deputy Keeper of the British Museum for the help and assistance he has given me in the course of my researches there; to Prof. Józef Dziech for his help in deciphering the Latin text; to the „Ossolineum" for the taken in the technical preparation of this edition and finally to the workers of the Zakłady Graficzne im. Kasprzaka in Poznań for carrying through the laborious task of printing this book.

BIBLIA LITEWSKA

CHYLIŃSKIEGO

NOWY TESTAMENT

TEKST

RIVETUS IN EPISTOLA SUA, QUAE EXTAT IN OPUSCULIS A. MARIAE A SCHURMAN. PAG: 88 ET 89

Quantumvis literarum bonarum studium et lingvarum, praeſertim earum in quibus verbum ſuum nobis conſignavit Deus, maximo ſint adjumento ÿs qui verum Spiritus ſenſum eruere debent non cuiviȯ tamen dari ex[1] ipſiȯ fontibuȯ immediate haurire nec eo quosviȯ pollere judicio, ut posſint ambiguaȯ voceȯ vel phraſeȯ ita diſtingvere et aptisſima ſeligere. Multis ſalubrius esſe, ſi riviȯ ſint contenti, quibuȯ ſaepe id evenit ut quae in vulgari ſua lingva habent ab alyȯ parata, dum humiliter et demisſe, invocato Dei nomine, legunt attente, eoȯ ſenſus investigent et eliciant, qui lingvarum peritisſimoȯ latuere.

1 *c* de

1 Biblia

Versionis Bibliorum in Lingvam
Lithvanicam. Tomus VII.

N O V M
T E S T A M E N T U M

Domini Nostri
Jeʃu CHristi.

raumo mięʃo bez kosci.
nieobreʒka raumo.
apipiauʃtikite raumeni.

Lithvanicâ Lingvâ
donatum.

łemiu. życʒę.

ʃkaniey. hojnie

paykas -- nierozumny. gierdauju zartuje
paykey ʃwowolnie   Manu Interpretis propria.
lowa łoʒe atawizdzius.   wʒgląd A⟨nn⟩o 1658[1].
łowis koryto.
cudzolozny NB   brant-korn patwieʃkimas
gorawimas zeluò   ex loco Math. 13. v. 6.
⟨undeque⟩ eʃt quod ita de-
liemo. płonka   beat werti hoc voca-
bulum in V. T.

1 *c* stabu negalis (*d* ʃ⟨uimtus⟩ *vid. pag.* 10_{46})

tranſlację zacʒąłem w imieniu Panſkim d. 22. Octobris[1] 1657.
w Oxforcie ſtylo veteri

Biblią Litewſką brata P. Chylinſkiego pracą, prʒyłoʒyłem do
ſprawy mojey, gdyʒ tego pilna była potr⟨z⟩eba[2], inacʒey
fuisſet ſuſpectum, y ʒdało by ſię mere privatum nego-
tium to w ktorym pracuję. do tego ʒnalaʒłem wielu
ktorʒy ſrodʒe y pod dʒiś dʒień favent et urgent tę
Tranſlację na język Litewſki, wcʒym roʒumiałbym
iʒby ßkoda tłomić ochotę wtym Brata Chylinſkiego
bo chodʒby w Lithwie mało potrʒebna była ſic ſtan-
tibuở afflictis rebuở biblia Litewska wpruſiech
jednak Kurfirßtowſkich moʒe byc jey nie mały
poʒytek y ʒyſk. Kto wie co P. prʒeʒ to robi; ⟨Ja⟩ tu
interim tak w to będę potrafiał, iz to bynam-
niey nie umnieyſzy collecty

[1] *ms* 8 bris [2] *ms* potrteba [3] *a nl*; *p nl*

BIBLIA
tatey ira

Rasztas Szwętas

seno ir naujo

TESTAMENTA.

Pirmą kartą dabar perguldytas
Lietuwiszkań lieźuwiń.
uźmarioſe.
nog

Samuelies Baguslawo CHylinska.
Lietuwniko.
ó nokłodu Diewo-baymos Karalistes[1] Anglios,
uź karalawima Jo[2] Milistos Karalaus[3],

KAROLO ANTROIA

Karalaus Anglios, Szkocios, Irlandios ir
Francios.

1 *pd* wienwaldyſt⟨es⟩ 2 *c* jo 3 *pd* K

Evangelia
(pagal apiraßyma) Mattheußa.

PAGULDIMAS I

1. Kniga gimines Jeʒuſo[1] CHriſtuſa, Sunaus Dowida, Sunaus Abrahoma.

2. Abrahomas pagimde Jzaoką[2], ó Jſaokaȯ pagimde Jokubą, ó Jokubas pagimde Judą ir jo brolus.

3. Ó Juda pagimde Faresą ir Zarą[3] iß Thamaros[4], ó Fareȯ pagimde Eſromą, ó Eſrom[5] pagimde Aromą.

4. Ó Aram[6] pagimde Aminadabą[7], ó Aminadab[8] pagimde Naasſoną, ó Naasſon[9] pagimde Salmona[10].

5. Ó Salmon[11] pagimde Booſą iß Rachaboȯ, ó Boos pagimde Obedą iß Ruthos, ó Obed[12] pagimde Jesſe

6. O Jesſe pagimde Dowidą Karalu, ó Dowidaȯ Karaluȯ pagimde Salomoną[13], iß tos kuriÿ (buwo mote) Urioßauȯ[14]

7. O Salomon[15] pagimde Roboamą, ó Roboam[16] pagimde Abią, ó Abia pagimde Azą.

8. Ó Aza pagimde Joʒafatą, ó Joʒafat[17] pagimde Joramą, ó Joram[18] pagimde Oʒią[19]

9. Ó Oʒia[20] pagimde Joathamą, ó Joatham[21] pagimde Achazą, ó Achaz[22] pagimde Ezekią[23].

10. Ó Ezekia[24] pagimde Manasſe, ó Manasſe pagimde Amoną, ó Amon[25] pagimde Jozią[26].

11. Ó Jozia[27] pagimde Jechonioßu[28] ir ⌜brolus jo⌝, metu[29] nuwedimo[30] newalon̈ Babilonios[31]

12. Ó po nuwedimuy newalon̈ Babilonios Jechonioßuȯ[32] pagimde Salathieli, ó Salathiel pagimde Zorobabeli.

13. Ó Zorobabel pagimde Abiudą, ó Abiud[33] pagimde Eliakimą, ó Eliakim[34] pagimde Azorą

14. Ó Azor pagimde Sadoką, ó Sadok[35] pagimde Achim, ó Achim pagimde Eliudą.

15. Ó Eliud pagimde Eleazari, o Eleaʒar pagimde Matthaną ó Matthan pagimde Jokubą

16. Ó Jokubaȯ pa⟨g⟩imde[36] Joʒefą, wirą Marios, iß kurios gime Jezuȯ, wadinamaȯ CHriſtus.

[1] *c* Jeʒuſa [2] *c* Jzaoką, Jſaoką [3] *c* Zarama [4] *c* Thamarios [5] *c* Eſromaȯ [6] *c* Aramaȯ [7] *c* Abinadabą [8] *sd* -aȯ; *c* Abinadab [9] *sd* -aȯ [10] *c* Salomona [11] *c* Salmonaȯ [12] *sd* -aȯ [13] *c* Salamoną [14] *c* Urioßiauȯ [15] *c* Salamonaȯ [16] *sd* -aȯ [17] *c* Joʒafatas [18] *sd* -as [19] *c* Oʒioßiu [20] *c* Oʒias; *sd* -ßuȯ [21] *sd* -as [22] *s* -as [23] *c* Ezekioßiu [24] *c* Ezekioßiuȯ [25] *c* Amonaȯ [26] *c* Jozioßiu [27] *c* Jozias; *sd* -oßus [28] *c* Jechonioßiu [29] *sd* ape [30] *c* nuwedima [31] *c* Babiloniß⟨kon⟩ [32] *c* Jechonioßiuȯ [33] *sd* -aȯ [34] *c* Eliakimaȯ [35] *c* Sadokas [36] *ms* padimde

17. Wiſu tada giminiu nog Abrahoma iki Dowiduy (ira) ⌜giminiu kieturolika⌝, ó nog Dowida iki nuwedimuy newaloń Babilonios (ira) ⌜giminiu kieturolika⌝, ó nog nuwedima newalon Babilonios iki CHriſtuſuy (ira) ⌜giminiu kieturolika⌝.

18. Ó gimine Jeʒauꝺ buwo teÿp. Kometu neꝺ Maria ⌜motina[1] jo⌝ buwo paʒadeta Joʒefuy pirm[2] neg[3] ſuſiejo, atraſta ira nieβcʒa[4] iβ Dwaſios βwętos[5].

19. Joʒefas tada ⌜wiras jos⌝, budamaꝺ teyſu[6], ir nenoredamaꝺ jos apiſłowit norejo ią tylomis[7] apłayst.

20. Jr kad jau ⌜turejo toꝺ[8] dayktuꝺ⌝ dumoy ſawo, sztey, Anjełaꝺ Wieβpaties paſirode jam sapne[9], kałbedams: Joʒef Sunau Dowido[10], neſibijok imt ſawęsp Marios Moteries tawo, tey neꝺ kaꝺ ⌜praſidejo jeÿp⌝ ira iβ Dwaſios Szwętos[11]

21. Jr pagimdis Sunu, ir praminſi wardą jo Jeʒuꝺ. Anꝺ nes izganis ʒmones ſawo nog ⌜grieku ju⌝.

22. Ó tey wis ſtojoś, kad[12] iſipildytu, kaꝺ ira pasakita nog Wieβpaties per Pranaβą, kałbanty[13].

23. Sztey[14], Merga buꝺ nieβcʒa[15], ir pagimdis Sunu, ir praminſi wardą jo Emmanuel, kaꝺ izguldzius ira[16] diewas ſu mumis.

24. Nubudęꝺ[17] tada ⌜Joʒefas iβ miega[18]⌝, padare teypo kaypo ⌜iſakie jam Anjełaꝺ Wieβpaties⌝, ir eme ſaweſp Moteri ſawo.

25. Jr nepaʒyno[19] joꝺ, net[20] pagimde pirmagimi[21] Sunu ſawo, ir pramine wardą jo Jezus.

PAGULDIMAS II

1. Kad tada Jeʒuꝺ gime Bethleheme (mieſte gulinciame) Judeoÿ[22], dienoſe Karalaus Heroda. Sztey (nekurie)[23] Jβmintingi nog Uztekieima Saułes[24] atajo Jeruʒaleń.

2. Kałbedami[25]: Kame ira (nauja-) gimeꝺ Karalus Zydu? Regiejom neꝺ ⌜ʒwayʒde jo⌝ and Saułe-tekia[26] ir atajom ⌜paſikłoniot jamuy⌝.

3. (Tey) tada izgirdes Karaluꝺ Herodaꝺ nuſigando ir ciełas[27] Jeruʒalem ſu jo.

4. Jr ſuwadineꝺ wiſuꝺ wiriauſiuꝺ Kuniguꝺ ir Mokituꝺ-Raβte zmoniu kłauſeꝺ ju kame CHriſtuꝺ turi gimt.

5. O aniꝺ jam tare, Bethleheme (gulinciame) Judeoÿ. Teyp neꝺ ira paraβyta per Pranaβa.

[1] *c* mote,-y [2] *pd* neÿg; *sd* pirm nekomet, kayp [3] *ex m* [4] *c* nieβcʒia [5] *c* βwentos [6] *c* teyſus; *m* NB [7] *s* słapciey [8] *c* tuꝺ [9] *c* sapn...; *s* ⟨sapn⟩ia [10] *c* Dowida [11] *c* Szwentos [12] *id* idand [13] *c* kałbanti [14] *pd* Panna [15] *c* nieβcʒia [16] *id* iſiguldo [17] *c* Pabudęꝺ [18] *id* ſapna [19] *pd* ney [20] *c* neyg [21] *c* pirmgimdi [22] *s* Zydu ziamey [23] *c* nekurieÿ [24] *s* Saułe-tekia [25] *c* Kałbant [26] *id* Uztekieima Saułes [27] *c* ciek⟨aꝺ⟩, cieła

6. Jr tu Bethlehem, ʒiame Judos, nemaz n'eſi maʒiaſne, terp Kunigaÿkβcʒiu Judos, iβ tawes neȯ iβeys Wadas, kurſey ganiȯ ʒmoneȯ mano Jzraeli.

7. Suwadino tada Herodaȯ ſłapciomis Jβmintingoſiuȯ, ir kłauſeȯ ju piłney[1] ape cʒeſa[2] kada[3] ʒwayʒde paſirode?

8. Jr nuſiunteȯ joȯ Bethlehem, tare: Eykite[4], ir kłauſkiteȯ piłney ape tą wayka, ir kad ghi raſite[5] pamiſakikite, idand ir aβ ateycio[6], ir ⌜paſikłoniocio jamuÿ⌝

9. Jβkłauſę tada[7] Karalu, nuejo, ȯ βtey Zwayʒde kurią regiejo and Uztekieima Sauleȯ ejo pirm ju[8] net[9] atajo, ir ſtojoȯ ties[10] (wietą)[11] kame buwo waykialis.

10. Kad tada iβwido aną ʒwayʒde pradʒiugo łabey didʒiu dʒiaugſmu.

11. Jr atają namoſna[12], rado aną waykieli ſu Maryja ⌜Motyna jo⌝, ir parpołe paſikłoniojo jam. Jr atwerę ſkarbuȯ[13] ſawo, atneβe jam dowanas; Aukſa, ir Kodyłą ir Mirrhą.

12. Jr nog Diewa perſergti ſapne, kad negryβtu Herodop, parejo ʒiamen ſawo kitu kielu.

13. Kad tada ſugryʒo, Sʒtey, Anjełas Wieβpaties paſirode Joʒefuy ſapne, kałbedams[14]: Kialkis ir imk[15] ſaweſp Waÿkiali ir ⌜Motyną jo⌝ ir beg Egyptan, ir buk tęn, pakołey tau taryſiu[16]. Herodas neȯ ieβkos ⌜uzmuβt Waykialo[17]⌝.

14. ⌜Ghiȯey tada kiełęȯ⌝, eme waykieli ir Motyna jo ſawęſp naktiÿ, ir nuejo Egyptań.

15. Jr buwo tęn iki smertiy Heroda, idand iſipilditu[18] ką paſakie Wieβpatȯ per Pranaβą, kałbanty: Jβ Egypta pazadynau Sunu[19] mano.

16. Kad tada Herodaȯ iβwido, jog ghi apwiłe Jβmintingi, apſiruſtawo łabeÿ, ir nuſiuntęs (nekuriuȯ) uʒmuβe wiſuȯ nekałt^us (waykielus) kurie buwo Bethleheme ir rubeʒioſe jo nog[20] dweju metu ir maźiauȯ, pagal meta kurio tyreȯ pilney[21] nog Jβmintingu.

17. Tomet tada iſipiłde tey kaȯ ira paſakita per Jeremioβiu Pranaβa, kałbanty

18. Balſaȯ girdetaȯ ira Ramoy, raudawimaȯ[22], werkſmaȯ, ir tuʒyimaȯ didis: Rachel werkdama wayku ſawo, ir neſidawe palinxmint[23], delto jog ju nera.

19. Kad tada Herodaȯ numire, Szteÿ Anjełaȯ Wieβpaties paſirode Joʒefuy ſapne, E⟨g⟩ypte[24].

[1] *m* NB [2] *id* meta [3] *s* ⟨ko⟩met [4] *m* NB [5] *s* o atradę ghi [6] *s* ⟨ate⟩ius [7] *sd* anisjen [8] *id* prieβ joȯ [9] *id* iki [10] *id* and [11] *c* and (wietoy); *s* kur [12] *c* ing namuȯ [13] *c* ſkorbuȯ [14] *c* kałbant [15] *c* imſi [16] *s* paſa⟨kyſiu⟩ [17] *c* Waykiali; *i* paterot; *p* ghi [18] *pd* tey [19] *c* ſunauȯ [20] *id* aplink [21] *m* NB [22] *pd* ir [23] *id* paſitieβyt; *m* NB [24] *ms* Eypte

20. Kałbedams[1], Kialkis, imk waykiali ir ⌜Motyną jo⌝ ſawęſp, ir eyk ʒiamen Jzraelauȯ, numire neȯ tie kurie ieβkojo duβios waÿkiela.

21. Kiełęs[2] tada ansjen, eme ſaweſp Way- [kiali ir ⌜Motyna jo⌝, ir atajo Źiamen Jzraelauȯ.

22. Bet kad iβgirdo jog Archelauȯ buwo Karalumi Judeoÿ, wietoÿ Tewa ſawo Heroda, bijojoȯ tęn eyt. Bet budamaȯ perſergietaȯ nog Diewa ſapne, nuejo βaliſna Galileos.

23. O[3] atajęȯ (tęn) giweno mieſte ⌜wadyname Naʒareth⌝, idand[4] iſipilditu kaȯ ira paſakita per Pranaβus[5], jog wadinȯ[6] ghi Nazareciu.

PAGULDIMAS III

1. O anoſe dienoſe atajo Jonaȯ Krykβtytojaȯ apiſakinedamaȯ giroje Judeos.

2. Jr kałbedamaȯ: Gaylekites[7], Karaliſte neȯ dangauȯ pryſiartyno.

3. Taȯ nes ira tey, ape kuri paſakita ira per Ezaioβiu Pranaβa, kałbanty: Balſaȯ βaukiancio girioy; Gatawikite kiala Wieβpaties, ir teyſuȯ darykite takuȯ jo.

4. O ans[8] Jonaȯ turejo rubą[9] ſawo iβ aβociu[10] welbluda, ir dirʒo josta[11] ape[12] βonuȯ ſawo; ó penaȯ jo buwo źegrey ir miβka meduȯ.

5. Jβejo tada jop Jeruʒalem ir ciela Zydu ʒiame, ir wiſa ʒiame aplink[13] Jordana.

6. Jr krykβtyti buwo[14] nog jo Jordane, iβpazyndami griekuȯ ſawo.

7. O iβwidęȯ daug Faryʒeuβu ir Sadduceuβu ateynanci^us[15] Krykβtop ſawo, tare jems[16]: Gimine giwaciu, kaȯ parode[17] jumuȯ kad begtumbite nog narſa ateÿſiancio?

8. Neβkit tada wayſiuȯ, pakutoȯ wertus.

9. Jr nedumokit[18] kałbet patis ſawimp: Tewa turim Abrahoma. Kałbu neȯ jumuȯ, jog ir iβ tu akmeniu gal Diewaȯ prykielt waykuȯ Abrahomuy.

10. O jau ir kirwiȯ ira prydetaȯ βaknieſp[19] medʒiu, togdel koʒnaȯ medis, kurſey neizdoſt giara wayſiauȯ iβkiertamaȯ eſt ir imetamaȯ ugnin.

11. Aβ tieſa krykβtyju juȯ wandeniu pakutoſp, bet tas kurſey ateyt paskuy mane, ſtypreſniȯ ira uź mane[20], kurio kurpiu n'eſmi wertaȯ neβiot (paskuy ghi)[21] ⌜krykβtys juȯ⌝ Dwa-

[1] *c* Kałbant [2] *s* Nubudęs [3] *c* Jr [4] *pd* tey [5] *c* Pranaβą [6] *m* NB [7] *s* Pakutawokite [8] *id* taȯ [9] *c* rubuȯ [10] *i* ſzeru [11] *s* dirźą [12] *s* NB [13] *c* aplinkuy [14] *c* apkrykβtyti ira [15] *c* ateynant [16] *c* jump [17] *c* paſakię [18] *s* dingokite [19] *s* liemenieſp [20] *id* neyg aβ [21] *pd* tas

ſia Szwenta ir ugnia.

12. Kurio wetykłe ira rąkoy[1] jo ir prawetis aſła ſawo ir ſurynks kwieciuȯ ſawo, kłonan ſawo, ó pełuȯ ſudegiȯ ugnia neizgieſama.

13. Atajo tada Jeʒuȯ iß Galileos Jordanan Jonop, kad[2] apkrykßtytas[3] butu nog jo.

14. Bet Jonaȯ ⌜gine to jam łabey⌝ kałbedams[4]: Man reykia[5] kad bucia apkrykßtytaȯ nog tawes, ó tujen ateyni maneſp?

15. Bet Jeʒuȯ atſakidamaȯ, tare jop: Palauk dabar. Teyp neȯ reykia mumuȯ ißpildit, wiſokia teyſibe. ⌜Apłaydo tada ghi⌝.

16. O Jeʒuȯ budamaȯ apkrykßtytas, ißejo toys iß wandenia. Ó ßtey ⌜atſiwere jamuy danguȯ⌝, ir regiejo Dwaſią Szwentą nuʒiengianćią[6], kaypo Karweli, ir uʒźengianćią[7] and jo[8].

17. Ó sztey, balſaȯ iß Dangu kałbąs[9]: Taȯ ira ſunuȯ mano, miełaſis mano kuriampi mań paſidabojo[10].

PAGULDIMAS IV

1. ⌜Nuwestaȯ tada⌝ buwo Jeʒus nog Dwaſios girion, kad butu gundyntaȯ nog welnia.

2. Ó[11] kad paſnikawo kiaturiaȯ deßymtis dienu ir kiaturiaȯ deßimtis nakciu[12], and gało ałka.

3. Ó gundyntojaȯ atajęȯ jop, tare: Jeygu eſi Sunuȯ Diewo, taryk kad tie akmenis pawirſtu[13] dona.

4. Bet ghis atſakidamas, tare: Paraßyta ira: Ne pacia ⌜dona buȯ źmogus⌝ giwaȯ, bet wiſokiu ʒodʒiu, kurſey ißeyt iß naſru Diewa.

5. ⌜Eme tada ghi[14]⌝ Welniaȯ Mieſtan ßwentan, ir paſtate ghi and wirßauȯ Baʒnicʒios.

6. Jr tare jam[15], Jeygu eſi Sunuȯ Diewo nuſiłaysk ʒiemiń; paraßyta neȯ ira:
Jog pryſakis Anjełamuȯ ſawo ape tawe,
ir[16] neßios tawe and rąku[17]
kad neißtyktumbey[18] kada kojoȯ tawo ape akmeni.

7. Jeʒuȯ tare j⟨a⟩m[19]: ⌜Paraßyta teypag ira⌝: Negundÿnſi Pona Diewa tawo.

8. ⌜Eme ghi wel⌝ Welniaȯ and kałna[20] łabey aukßto, ir parode jam wiſaȯ Karaliſteȯ Swieta, ir ßłowe ju.

9. Jr tare j⟨a⟩m[21]: ⌜Wiȯ tey⌝ doſiu tau, iey[22] [mi połęȯ paſikłonioſi[23].

10. Jeʒuȯ ⌜tare tada⌝ jop: Atſtok[24], Szietone, paraßÿta neȯ ira: Ponuy Diewuy tawo kłonioſis, ir jamuy paciamuy tarnauſi.

[1] *c* rąkoſe [2] *pd* ghi [3] *c* apkrykßtytu [4] *c* kałbant [5] *c* reyktu [6] *c* nuʒiengiant [7] *c* uʒźengiant [8] *id* ſawes [9] *i* kałbant [10] *i* kuro megiu [11] *c* Jr [12] *i* ⟨nak⟩tu [13] *pd* ing [14] *pd* pagawo [15] *c* jop [16] *pa* jog anis [17] *pd* ſawo kad kada idand niekadoȯ [18] *c* nepadauʒ⟨y⟩tumbey; *ms* -ißtyktutumbey [19] *ms* jom; *c* jop [20] *c* lab⟨ey⟩ [21] *c* jop; *ms* jom [22] *c* Jeygu [23] *ac* nupołęȯ; *pd* man; *sd* man mi [24] *id* Eyk ßalin

11. Apłaydo[1] tada ghy Welnias; ó ßtey Anjeley prÿ⟨e⟩jo[2] ir tarnawo jamuy

12. O kad Jeʒuȯ iʒgirdo[3], jog Jonaȯ buwo[4] izdotas kalinen, ſugryʒo Galileon

13. Jr apłaÿdeȯ Naʒareth, atajo giwent Kapernaum, kurſey ira ties mariu[5], rubeʒioſe Zabulon[6] ir Nephtalim.

14. Jdand tey iſipilditu kaȯ ira paraßyta per Eʒaioßiu Pranaßą, kałbanty:

15. Źiame Zabulon, ir źiame Neftalim ties[7] kiala Mariu, uʒ Jordana, Galilea Giminiu.

16. Źmoneȯ kurios ſedejo tamſibeſa, ißwido dide ßwieſe, ó[8] tiemuȯ kurie ſedejo ʒiamey ir ßeßeliy ſmerties[9], uʒtekiejo ßwieſe.

17. Nog ano meta pradejo Jeʒuȯ ſakit, ir kalbet: Pakutawokite, karaliſte neȯ dangauȯ priſiartino.

18. O waykßcʒodamaȯ Jeʒuȯ ties Mariuȯ Galileos, ißwido du Brolu (ipaciey) Simona wadinama Petru, ir Andrieju jo broli, bemetant tynkłus Carioſna (buwo neȯ ʒuklieiy.)

19. Jr tare jems[10]: Eykit paskuy mane, ó[11] juȯ padaryſiu ʒuklijeÿs ʒmoniu.

20. Ó anis toys apłaydę tynkłus, nuejo paskuy ghi.

21. Ó[12] eydamas iß tęn, ißwido kitu du Brolu (ipacieÿ) Jokuba (Sunu) Zebedejaus[13] ir Joną jo broli łayweÿ ſu tewu ju[14] Zebedeju[15], betaÿsancius[16] tynkłus ſawo, ir pawadino jos.

22. Anis tada toys apłayde eldyja ir tewa ſawo nuejo paskuy ghi.

23. Jr apejo Jeʒuȯ cieła Galileą, mokidamas Baʒniczioſe ju, ir apiſakidamas Evangelia Karaliſteȯ, ir gididamas tułaȯ ligaȯ ir tułaȯ negałeȯ terp ʒmoniu.

24. Jr ißejo (iß tęn) garſas[17] jo po wiſa Syria[18]; ir gabeno jop wiſuȯ ligoniuȯ and tulu ligu ir negalu ſerganciuȯ, ir nog Welnia pastotus[19], ir menaſinikus, ir stabu suimtus[20], ó anȯ joȯ paſweykino.

25. Jr ejo paskuy ghi dide mine[21], iß Galileos ir deßymties mieſtu ir Jeruʒaleȯ ir Judeoȯ ir (iß)[22] pa-Jordania.

PAGULDIMAS V

1. Ó Jeʒuȯ ißwideȯ pułkuȯ uzzengie[23] and kałno, ó kad ſedoȯ, atajo jop Mokitynieÿ jo.

Jr

1 *sd* Paliko 2 *c* atajo; *ms* prÿajo 3 *c* girdejo 4 *pd* iſodyntas kalinen 5 *c* mariuȯ 6 *c* Zabulona 7 *s* prieg 8 *c* ir 9 *pd* prynoko 10 *c* jump 11 *pd* aß 12 *pd* ans 13 *c* Zebedeußa 14 *id* ſawo 15 *c* Zebedeußu 16 *c* betaÿsant 17 *id* ßłowe 18 *c* ſwieta 19 *s* apſeſtuȯ 20 *ad* pikta liga; *sd* lunatikus; *ex parte sinistra*: menaſio liga ſergącius; *i* negąlin⟨cius⟩ 21 *c* dides mines 22 *pd* terp 23 *c* uzzengiant

2. Ó[1] atweres naſrus ſawo, mokie joȯ kałbedams[2]

3. Paßławinti (ira) ubagey Dwaſioy, ju neȯ ira Karaliſte Dangauȯ.

4. Paßławinti (ira) kurie ſmutyjaȯ[3], anis neȯ buȯ patießyti[4].

5. Paßławinti (ira) łetiey, aniȯ neȯ paſeȯ ʒiame.

6. Paßławinti (ira) kurie ałkſta[5] ir trokßta teyſibeȯ, aniȯ neȯ buȯ paſotynti.

7. Paßławinti (ira) ſuſimił⟨ſtą⟩[6] aniȯ neȯ aptureȯ ſuſimilimą[7].

8. Paßławinti (ira) czyſtoȯ ßyrdieȯ, aniȯ neȯ regieȯ Diewa.

9. Paßławinti (ira) kurie pakaju mili[8], aniȯ neȯ ⌜wadynami buȯ⌝ waÿkeys Diewa.

10. Paßławinti ira kurie ⌜perſekiojami eſt⌝ del teyſibeȯ, ju neȯ ira karaliſte dangauȯ.

11. Paßławinti buſite, kad juȯ kieÿks ir perſekioȯ ir mełojant wiȯ pikta kałbeȯ prieß juȯ, del manęȯ.

12. Dʒiaukiteȯ ir linxminkiteȯ, ałga neȯ juſu (ira) dide, dangoſe: Teyp neȯ perſekiojo Pranaßuȯ, kurie buwo pirm juſu.

13. Jus eſte druska ʒiames. Kad druſka pateroja ſuruma ſawo kuo ją apſudyſi? Niekop[9] daugiauȯ nedera tykt oran ⟨est⟩ ißmeſta ir kojomiȯ ʒmoniu paminta.

14. Jus eſte ßwieſe ſwieta. Mieſtaȯ ⟨pastatitas⟩ and kalna nagali pasislept

. . . .

15. Ney kaȯ uʒdega ʒwakie ir deſt ją po ſudu bet stato and lichtoriaus ir ßwiecia wiſiemuȯ kurie ira namoſe.

16. Teyp . . . . . . po ʒmonemiȯ idand regietu gierus darbus juſu, ir garbintu Tewa juſu kurſey ira dangoſe.

17. Nedumokite kad ateycia ißryßt Zokona aba ⟨Pranaszus⟩. Notejau ißryßt[10] bet ⌜ißpildit jo⌝.

18. Uʒtieſa neȯ ſakau jumuȯ, pirm[11] nekayp [danguȯ ir ʒiame pereÿȯ, newiena krysłe aba[12] ßukßłe nepereyȯ iß Zokona, liß tey[13] wiȯ iſipiłdiȯ.

19. Togdel kas[14] ißryß wieną maʒiauſi[15] iß tu pryſakimu ir teÿp mokiȯ ʒmoneȯ, buȯ wadynamaȯ maʒiauſiu[16] Karaliſteÿ dangauȯ. Bet kas[17] daryȯ ir mokiȯ (jaȯ) ⌜didiȯ buȯ wadynamaȯ⌝ Karaliſtey dangauȯ.

20. Kałbu neȯ jumuȯ, ieygu teyſibe juſu nebuȯ abſtingiaſne neyg[18] Mokitu Raßte

[1] *c* Jr [2] *c* kałbant [3] *s* sieloja⟨ȯ⟩ [4] *p* nuraminti [5] *c* ałkani [6] *c* małoningi; *id* miełaßyrdyngieÿ [7] *sd* miełaßyrdiſte; *sd* małonę [8] *c* milintieÿ [9] *c* Niekam [10] *m* ardit NB [11] *id* neyg [12,13] *m* NB [14] *id* kurſey [15] *c* maʒiauſią [16] *c* maʒiauſiaȯ [17] *id* kurſey [18] *i* nekayp

ir Faryʒeußu, jog neieyſite Karaliſteń Dangauȯ

21. Girdejote jog paſakita ira ſeniemuȯ, Neuʒumußy, ȯ kas uʒmußtu, buȯ kałtas ſuda.

22. Bet aß ſakau jumuȯ, kaȯ ruſtaujaȯ neteyſey and Brola ſawo, kałtaȯ buȯ Suda. Kaȯ teypag kałba Broluy[1] ſawo Raka, buȯ kałtaȯ Rodoȯ dideȯ. Bet kaȯ taria Durniau, buȯ kałtaȯ ugnieȯ pekłoȯ.

23. Kad tada afierawoſi dowana tawo and altoriauȯ, ir tęn atminſi jog brolis tawo tury ką prieß tawe

24. Palik tęn dowana tawo prieß ałtoriu ir eyk[2] ⌜ſuſiderek pirmiauȯ⌝ ſu brolu ſawo, ȯ tada pareyk ir afierawok dowaną tawo.

25. Umeÿ ſuſigretynk ſu prießtarniku ſawo, pakoley eſi ſu jo kiele, kad tawe prießtarnikaȯ nepadotu Sudʒiey, ȯ Sudʒia nepadotu tawęȯ Tarnuÿ, ir[3] butumbeÿ imeſtaȯ kalinen.

26. Uʒtieſa ſakau tau, nieku budu neißeyſi iß tęn, net uʒmokieſi iki maʒiauſiam[4] pinigieluy

27. Girdejote jog paſakita ira Seniemuȯ. Su ſwetima negiwęſi.

28. Bet aß ſakau jumuȯ, kaȯ (tykt) ʒiury and bałtagalwos, gieyʒdamaȯ joȯ, jau daſiłayde necʒyſtatoȯ ſu ja, ßyrdyie ſawo

29. ⌜Jeygu togdel⌝ tawo deßyne akiȯ piktina tawe, ißłup ią ir atmesk[5] nog ſawęȯ, giar neȯ tau ira, kad wienaȯ iß ſanariu tawo praʒutu, ȯ ne ciełaȯ kunaȯ tawo butu imeſtaȯ pekło^{n}.

30. Deficit.

31. Paſakita teypag ira. Kaȯ apłeyȯ Moteri ſawo, tedoſt ieÿ gromata ſkiriauȯ[6].

32. Bet aßjen ſakau jumuȯ: Kaȯ apłeyȯ moteri ſawo ne del neczyſtatos[7], daro jog neczyſtatoȯ daſilaydʒia[8]: kaȯ teypag weda apłajſta, cudʒałaʒyja[9].

33. ⌜Girdejot wel⌝, jog pasakita ira Seniemuȯ: Pryſiegoȯ nełaußy, bet prÿſiegas tawo Wießpaciuy uzłaykiſi.

34. Bet aßjen kałbu jumuȯ. Ziednu budu neſiekite, neÿ per dągu, Sosta neȯ ira Diewa.

35. Ney per ʒiame, kraſia neȯ ira koju jo, ney per Jeruʒalem, mieſtaȯ neȯ ira didʒioja Karalauȯ.

36. Neſiekſi[10] teypag per gałwa tawo, negali neȯ padaryt wiena płauka bałtu aba jodu.

37. Bet ʒodiȯ juſu t'eſt teyp, teÿp:

[1] *c* Brolop [2] *id* ſugryʒięȯ [3] *c* ȯ [4] *c* maʒiauſiamuy [5] *pd* ją [6] *s* ap⟨łeydimo⟩; *m* NB [7] *s* pałaydawima [8] *s* pałaydauja [9] *i* pałaydauja [10] *c* Ney ſiekſi

ne ne, kas ⌜daugiauȯ ira⌝ prieß tatey[1] nog pikto[2] tey ira.

38. Girdejote jog pasakita ira; Aki uʒ aki, ir danti uʒ danti

39. Bet aßjen kałbu jumuȯ, neatſiimkit piktamuy, bet kaȯ tawe ißtynka[3] deßyne^{n} puſe^{n}, atwersk jam ir antrą

40. Jeygu teypag noreȯ kaȯ eyt ſu tawim prowon, ir ⌜atymt tau jupa⌝, dok jamuy ir wirßutine.

41. ⌜Jeygu teypag⌝ kaȯ werſtu[4] tawe eyt milia, eyk ſu jo dwi (mili.)

42. Dok tamuy kurſey meldʒia[5] (ką) nog taweȯ, ir neatſigryßk nog to kurſey[6] nori akſzczot[7] (ko) nog tawęȯ.

43. Girdejote jog pasakita ira. Miłek artima tawo, ó neprietelauȯ tawo nopkiąsk

44. Bet aßjen ſakau jumuȯ. Miłekit neprietel^{us} juſu[8], ßławinkit[9] tiem^{us} kurie ⌜kiaykia juȯ⌝, giar darykite tiemuȯ kurie ⌜nopkiencia juſu⌝, ir mełſkite[10] uʒ tuȯ kurie ⌜gwołta daro[11] jumȯ⌝ ir ⌜perſekioja juȯ⌝.

45. Kad butumbite waykeyȯ Tewa juſu kurſey ira Dangoſe. Anȯ neȯ daro jog Saule jo uʒteka and piktuju ir and gieruju, ir lija and teyſuju ir and neteyſuju.

46. Jeygu neȯ milite tuȯ kurie juȯ mili, kokią turite[12] nauda? Negudaro to ir Muytynikey.

47. Jr ieygu[13] ſweykinate[14] brol^{us} tyktey juſu, ką darote daugiauȯ, prieß kituȯ? Argu nedaro to teypag Muytynikey[15]?

48. Bukit tada tobułeyȯ, kaypo[16] Tewaȯ juſu ira tobulaȯ, kurſey eſt Dangoſe.

PAGULDIMAS VI

1. Saugokites[17] kad jałmuznos ſawo nedarytumbite po ʒmonemis, idand nog ju butumbite regieti, kiteyp neturite ałgos Tewiep juſu, kurſey ira dangoſe.

2. Togdel kad darey iałmuzna[18] neliep trubit po sawim[19], kaypo daro weÿdamaÿnieÿ, Baʒniczioſe, ir uliczioſe idand joȯ girtu zmoneȯ. Uʒtieſa ſakau jumuȯ, ateme[20] ałgą ſawo.

3. Bet tu kad darey iałmuʒną, tenezÿno to kayre (raka) tawo, ką daro deßyne rąka tawo.

[1] *c* tey; *pd* tey ira; *c* tey [2] *c* piktoja [3] *pd* ing [4] *c* prywerȯ [5] *id* praßo [6] *c* taweȯ [7] *id* zyczyt [8] *id* ſawo [9] *c* ßławinkite [10] *c* mełſkiteȯ [11] *s* ſpaudzia [12] *pd* do [13] *pd* tykt [14] *s* meyłauju [15] Argu . . . *tota phrasis deleta* [16] *pd* ira [17] *c* Saugokis . . . tawo . . . nedarytumbey [18] *pd* tawo [19] *sd* pirm ⟨saw⟩ęs [20] *id* turi

4. Kad iałmuzna tawo butu ſłapteja[1], ó Tewas tawo kurſey regi ſlapciey[2], atpetotu[3] tau atwirey[4].

5. Jr kad beſimełdi[5], nebuk liguò weydamaÿniamò[6], ⌜lubija neò⌝ mełſtis ⌜Baʒnicʒioſe ſtowedami[7]⌝ ir and kąpu[8] ulicʒu, kad ⌜regietu joò⌝ ʒmoneò. Uʒtieſa, ſakau jumus, jog[9] ateme ałgą ſawo.

6. Bet tujen kad mełdies, ieyk kamaron[10] tawo, ó[11] uʒdaręò[12] duriò tawo, mełſk Tewą[13] tawo kurſey ira słepteja[14], ó Tewaò tawo kurſey regi ſlepcioy[15], atados[16] tau[17] regimey.

7. Ó[18] kad teypag mełdziaties[19] diku ʒo-
[dʒiu[20] neuʒywokit, kaypo Pahoniey[21], ⌜iβmano neò⌝ jog bus iβkłauſiti pro daugumą[22] ʒodʒiu ſawo.

8. Nebukit tada jemò ligiejò[23], ʒyno neò Tewaò juſu ko jumò[24] reykia pirm nekajp[25] ghi praβot[26].

9. Togdel teyp mełſkiteò: Tewe muſu kurſey (eſi) danguy. Szwęskiò wardaò tawo.

10. Ateyk Karaliſte tawo. Buk wala tawo, kayp[27] danguy teyp (ir) and ʒiames.

11. Dok mumuò βiądien[28] ⌜donoò (muſu) wiſu dienu⌝

12. Jr atłaysk mumò muſu kałtes kayp[29] ir meò atłaydʒiam[30] ſawiemuò kaltiemuò

13. Jr neweſk muſ[31] ing pagundimą bet giałbek muò nog pikta. Neò tawo eſt Karaliſte, ir galibe[32], ir garbe and amʒiu ⌜(amʒynuju). Amen⌝.

14. Jeygu neò[33] ⌜atłaydʒiate zmonemuò nopolus ju⌝, ir Tewaò juſu dangueiò ⌜atłeyò[34] jumuò[35]⌝

15. Bet ieygu[36] notłayſite ʒmonemuò ⌜nopolu ju⌝, ir[37] Tewaò juſu notłeyò[38] jumuò nopolu[39] juſu.

16. Kad teypag pasnikaujate[40], nerodikit ſmutno[41] weyda, kaypo daro Weydamaynieÿ[42], ⌜mayno neò⌝ weydus[43] ſawo, kad ⌜regietu joò⌝ ʒmoneò[44] bepaſnikaujanci^{us}[45]. Uʒtieſa ſakau jumuò, jog ateme ałgą ſawo.

17. Bet tujen kad pasnikaughi, patepk[46] gałwą tawo, ir nuprausk burną tawo.

18. Jdant[47] neregietu ʒmoneò jog paſnikaughi, bet Tewaò tawo kurſey ira ſłepcioy[48]: ó Tewaò tawo kurſey regi ſłepcioy[49], atadotu tau atwirey[50].

19. Nerynkit[51] ſau ſkarbu and ʒiameò[52], kur kandiò ir rudiò gadina, ir kame[53] wagey[54] gal iβkaſt[55], ir iβwogt[56].

20. Bet ry^{n}kit[57] ſau ſkarbuò Danguy kame [58] ⌜negadina ju⌝ ney kądiò

[1] *c* ſłapciomis, ſłapcioy [2] *c* ſlapciomis [3] *c* atpetos [4] *c* atwerey [5] *c* mełdieò [6] *c* weydamaÿniamuò; *pd* aniò [7] *c* beſtowint [8] *id* ragu [9] *pd* tiey [10] *c* kamarion [11] *c* ir [12] *s* ⟨uʒ⟩weręs [13] *c* mełſkiò Tewuy; *ms* Tewuą [14] *c* pasłepćiomis, słepćioy [15] *c* ſlepciomis [16] *c* atpetoò [17] *pd* atwirey [18] *c* Jr [19] *c* mełdies [20] *s* pakałbos [21] *c* Pahoniò; *pd* aniò; *m* NB [22] *id* del didʒiuma [23] *c* liguò [24] *c* jumuò [25] *pd* neygu [26] *c* praβote [27, 29] *c* kaypo [28] *c* βią diena [30] *c* atłaydʒiame [31] *c* muſu [32] *id* macis [33] *pd* juò [34] *c* atłayò [35] *pd* teypag [36] *pd* juò [37] *id* neÿ [38] *c* atłeyò [39] *c* nopoluò [40] *c* pasnikaughi [41] *c* ſmutna [42] *pd* aniò; *m* NB [43] *c* weyda [44] *pd* jog [45] *c* paſnikaujant [46] *c* prytepk [47] *c* Ka⟨d⟩ [48] *c* ſłepciomis [49] *c* ſłepciomiò; *pd* atpetoò [50] *c* atwerey [51] *c* Nerynkate [52] *pd* kur joò; *sd* kame [53] *c* Kame, kur [54] *c* wagiò [55] *c* pakaſt [56] *c* pawogt [57] *c* rynkite [58] *sd* kur

ney rudiȯ; ir kur[1] ⌜neiβkaſ..[2] wagiey[3]⌝ ir nepawogt.

21. K⟨a⟩me[4] neȯ ira ⌜turtaȯ juſu[5]⌝, tęn buȯ ⌜ir βÿrdiȯ juſu⌝.

22. Zwakie kuna ira akiȯ, jeygu tada akis tawo ira giedri[6], ciełaȯ kunaȯ tawo bus βwieſu[7].

23. Bet ieygu akis tawo ira[8] pikta, ciełas kunaȯ[9] tawo bus tamſu[10]. Jeygu tada βwieſe kuriÿ ira tawimp ira tamſibe, kaypo dide (bus) tamſibe (pati ſawimp.)

24. Niekaȯ negali dwiem Ponam[11] tarnaut, aba neȯ wiena nopikiąȯ ó kitąghi miłeȯ, aba wieno[12] tureſis, ó kitą nieku wers. Negalite ⌜tarnaut Diewuy⌝ ir Mammonuy

25. Togdeł kałbu jumuȯ. Neſirupinkit[13] ape giwata[14] juſu, ką walgitumte[15] ir ką giartumte[16]; ney ape kuna juſu ko wilkietumte[17]. Negu ⌜ira giwata daugiauȯ⌝ uź peną[18], ó[19] kunaȯ uź dąga[20]

26. Dabokiteȯ paukβcʒu ora jog neſeja, ney piauja, ney ⌜kłonoſna ręka⌝, ó (teciaus) Tewaȯ juſu Dangueiȯ, peni joȯ. Negu[21] (toli) daugiauȯ prakiłneſni[22] eſte uz jos[23].

27. Kas[24] ⌜meldʒiu[25] iβ juſu⌝, gieyʒdamaȯ gal prydot ołakti ugłeſ̦p[26] ſawo.

28. Ó ape dąga[27] ko beſirupinate[28]. Priſiweyʒdekit[29] liliamȯ(!) łauko[30] kaypo auga, nedirba, ney werpia

29. Kałbu teciauȯ jumuȯ, jog ir[31] Salamonaȯ cieloy ⌜garbey ſawo⌝ nebuwo apwiłktaȯ, kaypo wiena iβ ju.

30. Jeygu tada Diewaȯ teypo apwełka[32] ʒołę łauka, kuriÿ βądien ira[33], ó rytoÿ imeta[34] ią peczun: Negu toli daugiauȯ apdęgȯ juȯ, ó Maʒatykiey?

31. ⌜Todrÿn neſirupinkit[35]⌝, kałbedami: Ką walgiſim[36]? aba ką giarſim[37]? aba ko deweſim[38]?

32. Tu neȯ wiſu dayktu ieβko Pahonis[39]: Źyno neȯ Tewaȯ juſu Danguiȯ, jog ⌜reykia jumuȯ tu wiſu dayktu⌝.

33. Bet pirm[40] ieβkokit Karaliſteȯ Diewa[41], ir ⌜teyſibeȯ jo⌝ ó tie[42] wiſi dayktey buȯ prydoti jumus.

34. Neſirupinkit[43] tada ape rytoy[44] diena. Rytykβcʒia neȯ diena rupinſiȯ ape ⌜reykaluȯ ſawo⌝. Gana turi kiekwiena diena warga ſawo[45]

[1] *c* kame; *s* ⟨ka⟩me [2] *c* nepakaſia [3] *c* wagiȯ [4] *ms* kume; *c* kur [5] *pd* ſk⟨arbas⟩ [6] *sd* cieła [7] *c* βwieſuȯ [8] *id* bus [9] *sd* teypag [10] *c* tamſus [11] *s* Wieβpatim [12] *c* wiena [13] *c* Neſirupinkite [14] *c* kuną [15] *c* walgitumbite [16] *c* giartumbite [17] *c* wilkieſite [18] *c* neyg penaȯ [19] *c* ir [20] *c* neyg dągałaȯ; *c* dągała [21] *pd* juȯ [22] *i* ⟨prakiłneſn⟩eys [23] *id* neyg aniȯ [24] *id* Katraȯ [25] *id* praβau [26] *m* ſtomenieſp [27] *c* dągała [28] *c* -rupinatieȯ; *m* NB [29] *c* Priſiweyʒdekite; *m* NB [30] *c* łauka [31] *id* ney [32] *c* apwiłkdyna [33] *id* eſt [34] *s* imeta⟨ma⟩eſt [35] *c* neſirupinkite [36] *c* walgiſime [37] *c* giarſime [38] *c* deweſime [39] *c* Pahoniey [40] *c* pirmiauſiey [41] *c* Dangauȯ; *s* diewa [42] *c* tiey [43] *c* Neſirupinkite [44] *c* rytykβcʒią; *m* NB [45] *c* koʒna diena gana turi and pikta (*c* warga) ſawo, pakąka (kiekwieney) dieney ſawo wargas.

PAGULDIMAS VII

1. Neʃudykit[1], kad nebutumte[2] ʃudyti

2. Kokiu neȯ ʃudu ʃudyjat[3], ⌜apʃudÿty buʃite⌝, ir[4] kokia miera mierojat[5], atmieroȯ jumuȯ.

3. Jr ko dabojeȯ βukβłeȯ[6] kuriy ira[7] akije brola tawo[8], ó nedabojeȯ ʃienoja akije tawo[9].

4. Aba kayp gali kałbet brolop tawo[10], Pałukek[11] iβymʃiu βukβłe[12] iβ akieȯ tawo, ó βtey ⌜balkiȯ ira⌝ akije tawo.

5. Weydamayniau, ⌜iβÿmk pirm⌝ balki iβ akieȯ ʃawo, ó tada[13] daboʃieȯ iβymt kriʃłeȯ[14] iβ akieȯ brola tawo[15].

6. Nedokite to kaȯ ira βwęta[16] βunims[17], ney meʃkit[18] perłu[19] juʃu prieβ[20] kiaułes[21], kad ⌜nepamintu ju kojomis ʃawo⌝ ir ʃugriʒę neʃudraʃkitu juʃu.

7. Praβykit[22] o buȯ jumȯ dota; ieβkokite ó raʃit[23], tuʃkiankit[24] ó bus jumȯ atadarÿta.

8. Kas[25] neȯ[26] praβo, gauna, ir kaȯ[27] jeβko, rąda, ó[28] kaȯ[29] tuʃkiana, atadaro jamuy.

9. Aba kaȯ[30] ⌜ira ʒmogus⌝ terp juʃu, kad praβanciamuy[31] Sunuy ʃawo donos, dotu jam akmeni?

10. Aba bepraβant ʒuwies, dotu jam ʒalti?

11. Jeygu tada jusjen kurie eʃte pikteys, mokate dot giaras dowanas waykamus juʃu[32],
[kaypo toli łabiauȯ Tewaȯ juʃu kurʃey ira dangoʃe dos[33] gieru (dowanu) tiemuȯ, kurie[34] praβyȯ[35] nog jo.

12. Togdel wis (tey) ką noretumbite, idand ⌜darytu jumȯ⌝ zmoneȯ, darykite ⌜jemuȯ ir juȯje^{n} teypag⌝: teÿ[36] neȯ ira Zokonaȯ ir Pranaβey.

13. ⌜Warteys eykit[37] ʃiaureys[38]⌝, płat.[39] neȯ ira wartey ir ardwas[40] ira kialas, kurʃey weda prapultin, ó[41] daug ira tu kurie ⌜ieÿna jo[42]⌝.

14. Akβty[43] neȯ ira wartey, ir ʃiauras[44] ira kialiaȯ, kurʃey weda ʒywatop, ó[45] maź tu ira kurie ghi atrąda[46].

15. Bet ʃaugokiteȯ fałβywu Pranaβu, kurie ateyna juʃump ruboʃe awiu[47], ó widuy ira draʃkancieys wiłkeÿs.

16. Jβ wayʃiu ju paʒyʃit[48] joȯ. Ar rynka[49] kaȯ wino (kiakieȯ)[50] iβ erβkieciu, aba figaȯ iβ uʃniu?

17. Koʒnaȯ teypag giaraȯ medis atneβa gieruȯ[51] wayʃius, ó piktaȯ[52] medis atneβa piktuȯ wayʃiuȯ.

Giaraȯ

[1] *c* Neʃudykite [2] *c* nebutumbite [3] *c* ʃudyjate [4] *id* teypag [5] *c* mierojate [6] *s* kriβłes [7] *id* ʃancioȯ [8, 9] *c* ʃawo [10] *c* ʃawo [11] *id* Paʃtowek [12] *s* kryʃłę [13] *id* potam [14] *id* βukβłe [15] *c* ʃawo [16] *c* βwenta [17] *c* βunimus [18] *c* meʃkite [19] *c* perłoȯ; *m* zemciu⟨gu⟩ [20] *id* prieβ; *ad* ʃawo [21] *c* kiaułeȯ, kiaułemuȯ; *pd* idand [22] *c* Praβykite [23] *c* raʃite [24] *c* tuʃkiankite; *m* kłambękite [25] *id* Koznaȯ [26] *pd* kurʃey [27,29] *c* kurȯ [28] *c* ir [30] *pd* do? [31] *c* bepraβant [32] *id* ʃawo [33] *c* nedotu [34] *pd* ghi [35] *c* ape [36] *c* taȯ [37] *c* Eykite [38] *s* akβteys [39] *c* płatuȯ [40] *id* didis [41] *c* ir [42] *c* jan [43] *id* Siaurÿ [44] *id* ąkβtaȯ [45] *c* ir [46] *c* atranda [47] *pd* bet [48] *c* paʒyʃite [49] *c* Rynkagu (3. praet.?); *pd* teypag [50] *i* (ʃpurga) [51] *c* giaruȯ [52] *i* patreʃzęs

18. Giarȯ medis negal neẞt[1] piktu wayÿſiu, ney piktaȯ medis neẞa[2] gieru wayÿſiu.

19. Wiſokias[3] medis kurſey notneẞa giara wayſiauȯ iẞkiertamaȯ eſt ir ugnin imetamaȯ

20. Jẞ wayſiu tada ju paʒyſit[4] joȯ.

21. Nekoʒnaȯ kurſey kałba mi[5], Wieẞpatie, Wieẞpatie, ieyȯ karaliſten Dangauȯ, bet taȯ kurſey daro wala Tewa mano, kurſey ira Dangoſe.

22. Tuli[6] ⌜mi kałbes⌝ anoy dienoy, Wieẞpatie, Wieẞpatie, Nepranaẞawom[7] ⌜tawo Wardane[8]⌝, ir Wardane[9] tawo Welniu neiẞmetynejom ir wardane tawo daug galibiu[10] darem[11]?

23. Ȯ tomet iẞkieÿ tarÿſiu iemuȯ, Niekadoȯ ⌜nepazÿnau juſu⌝. Atſtokite[12] nog maneȯ, kurie[13] darot[14] neteyſibę.

24. Koʒnąghi tada kurſey kłauſo tu ⌜ʒodziu mano⌝ ir daro joȯ, pryligiſiu[15] budrop[16] ʒmogauȯp, kurſey pabudawojo namuȯ ſawo and ołes.

25. O nulijo didis-lietuȯ ir patwineÿ atajo[17], ir wejey wejo, ir atſiſpire ape ⌜an^{us} nam^{us} [18], nepagruwo wienok, paſtatiti[19] neȯ buwo⌝ and ołes.

26. Bet kas[20] kłauſo tu ⌜ʒodʒiu mano⌝, ȯ nedaro ju, ⌜pryligintaȯ buȯ⌝ durnop ʒmogauſp kurſey pabudawojo namuȯ ſawo and ʒieʒdru[21].

27. Jr nulijo ⌜didiȯ-lietuȯ⌝, ir ⌜atajo patwiney[22]⌝, ir wejo[23] wejeÿ, ir uẞpołe and anu namu, ir pagruwo[24], ir ⌜didiȯ buwo[25] nopolis[26] jo[27]⌝

28. Jr ſtojoȯ kad Jeʒuȯ baygie toȯ ʒodʒiuȯ, (jog) ⌜ſtebejoȯ pułkey mokſłuy jo⌝

29. Mokie neȯ joȯ, kaypo ⌜galibę[28] turi^{n}ȯ⌝, ȯ ne kayp[29] mokiti-raẞte.

PAGULDIMAS VIII

1. Kad tada nuʒęgie nog kałna, daug pułku ejo paskuy ghi.

2. Ȯ ẞtey, ⌜atajo raupſocʒiuȯ[30]⌝ ir paſikłoniojo jamuy, kałbedamȯ: Wieẞpatie, ieygu nori, gali mane apczystit.

3. Ȯ ⌜iẞtraukieȯ[31] Jeʒuȯ⌝ rąką, daſiliteja jo, tarydamȯ: Noriu, buk apczÿſtytu[32]. Jr ⌜buwo toys⌝ apczyſtytaȯ nog raupu ſawo.

4. Jr tare jam[33] Jeʒuȯ: Dabokiȯ kad to ⌜neſakitumbey niekam⌝, bet pareyk, paſirodik Kuniguy[34], ir afierawok aną dowana kurią ⌜iſakie Mayʒieẞiuȯ⌝, and ludyima jemuȯ.

[1] *c* atneẞt [2] *c* atneẞa [3] *id* Koʒnaȯ [4] *c* paʒyſite [5] *id* maneſp [6] *id* Daug [7] *ad* Argu; *c* negu pranaẞawom [8,9] *c* wardane [10] *i* ſtebukłu [11] *c* nedarem [12] *id* Eykit ẞalin [13] *sd* wiſi [14] *c* darote [15] *pd* ghi [16] *c* budrauſp [17] *c* patwino upeȯ [18] *c* uẞpole and anu namu [19] *i* ⟨pa⟩remti; *m* ſtropus induſtrius; iſiliko [20] *id* koʒnas kurſey [21] *c* ʒieʒdriu [22] *c* patwino u⟨pes⟩ [23] *i* pute [24] *c* ſugruwis? [25] *pd* łabey [26] *c* nupolimaȯ [27] *c* ju [28] *m* wireſnibę [29] *c* kaypo [30] *s* raupotas [31] *s* ⟨iẞ⟩tieſes [32] *c* apczÿſtytas [33] *id* jop [34] *id* Kopłonuy

5. Ó kad Jeʒuȯ iejo ing Kapernaum, atajo jop Szymtynikaȯ, mełʒdamas[1] ghi:

6. Jr kałbedamaȯ: Wießpatie, tarnaȯ mano guli namie ſtabu ißtyktas[2] ir łabeÿ beſimu- [czÿ- ja[3].

7. Ó Jeʒuȯ tare jam[4]: Ateyſiu ir pagidiſiu[5] ghi.

8. Ó ßymtynikaȯ atſakidamaȯ, tare: Wießpatie, n'eſmi wertaȯ kad ateytumbey po ſtogą mano, bet ⌜taryk tykt⌝ źody, ó ⌜pagiditaȯ buȯ[6]⌝ tarnas mano.

9. Aß teypag eſmi ʒmoguȯ po waldʒia (kituju) beturiȯ ⌜po ſawim ʒałnieruȯ⌝. Jr kałbu tam, Eyk, ó[7] eyna, ir kitam, eykß, ó ateyna; ir tarnuy ſawo, daryk tey, ó daro.

10. Jßgirdeȯ tada (tey) Jeʒuȯ diwijoȯ, ir tare tump kurie ejo paskuy (ghi). Uztieſa ſakau jumuȯ, neradau teyp dideȯ wieros ir paciame Jzraeliy.

11. Bet kałbu jumuȯ, jog ⌜ateyȯ daug⌝ nog uʒtekieima ſaułeȯ, ir nog nuſileydima[8], ir ſeſis ſu Abrahomu, ir Jzaoku, ir Jokubu, Karaliſteÿ dangauȯ.

12. Waykey[9] wel Karaliſteȯ buȯ ißmeſti tamſibeſna orineſna[10]; tęn buȯ werkſmaȯ ir grieʒymaȯ dątu.

Jr

13. Jr tare Jeʒuȯ Szymtynikuy[11]: Eyk, ir teſiſtoja tau kaypo intykiejeÿ. Jr paſweyko tarnaȯ jo anojgi wałandoj[12].

14. Ó atajęȯ Jeʒuȯ namoſna Petra[13], ißwido oßwę jo begulincią[14] beſerga⟨n⟩cią[15] drugiu and (pateła).

15. Jr daſilitejo rąkos joȯ, ir apłaydo ją karßcziey, ir kieleȯ, ir tarnawo jamuÿ.

16. O kad buwo wakaras[16], atneße jam[17] daug paſtotu[18] nog welnia, ó anȯjen ißware[19] (piktaȯ) Dwaſiaȯ ʒodʒiu, ir paſweykino[20] wiſuȯ kurie ſyrgo[21].

17. Jdand[22] iſipilditu, kaȯ ira paſakita per Ezaioßu[23] Pranaßą, kałbanty: Ansjen pryeme ⌜negaleȯ muſu (and ſaweȯ)⌝, ir ⌜ligaȯ muſu kiłojo⌝.

18. Ó[24] ißwideȯ Jeʒuȯ dideȯ mineȯ aplink ſawęȯ, liepe perſikielt and antros ßalieȯ

19. Jr atajo[25] jop nekuriȯ Raßtÿnikaȯ ir tare jam[26]: Mokitojau, eyſiu paſkuy tawe kur noriȯ[27] eyſi.

20. Ó Jeʒuȯ tare jam[28]: Łapeȯ turi lindyneȯ, ir paukßcʒey dangauȯ liʒduȯ, bet Sunuȯ zmogauȯ neturi kur[29] prygłauſtu gałwą ſawo.

21. Kitȯ teypag iß ⌜Mokitiniu jo⌝ ta-

[1] *id* praßydamaȯ [2] *s* negaliȯ [3] *c* muczÿjaȯ; *ms* beſimuczÿjaȯ [4] *c* jop [5] *c* paſweÿkiſiu [6] *s* pasweyks [7] *c* ir [8] *s* Saułeleydʒia [9] *ad* Ó [10] *id* giliauſiosna [11] *c* Szymtynikop [12] *c* anągi pacią wałandą [13] *pd* Motereȯ jo Motÿną; *ac* namoſne [14] *c* begulint [15] *c* beturyncią; *id* karßcʒus [16] *id* welu [17] *c* jop [18] *s* apſeſtu [19] *c* ißmete [20] *s* izgide [21] *p* piktey turejos [22] *id* Kad [23] *c* Ezaioßiu [24] *c* Jr [25] *pd* tęn [26] *c* jop [27] *s* tykt [28] *c* jop [29] *id* kame

re jam[1]: Wieβpatie, damiłaysk kad[2] ⌜nuejcia pirm⌝ ir pakaſcia tewą mano.

22. Bet Jeʒuỏ tare jam. Eyk paskuy mane, ó numireley, tekaſia numirel[us] ſawo.

23. Jr[3] kad iejo łaywen[4], ⌜ejo Mokitiney jo⌝ paſkuy ghi.

24. Ó βteÿ, ſujudo[5] dide wetra and Mariu, teyp jog ⌜apdęgie wilniey[6] eldyją⌝, bet anſjen[7] miegojo.

25. Ó pryeję (jop) Mokityney jo, prykiełe ghi kałbedami[8]: Wieβpatie, giałbek muỏ, ʒuſtame[9].

26. Ó anỏ[10] tare jems[11]. Ko bajkβtaujate[12], ó maʒa-tykieÿ? Kiełęỏ tada ir ſudraude wejuỏ ir mariaỏ, ir buwo didys[13] nutylimas.

27. Ó ʒmoneỏ ſtebejoỏ, kalbedami[14]: Kaỏ tey ira do ʒmoguỏ, jog ir wejey ir Mariey[15] kłauſa jo?

28. Jr kad perſiire and antroỏ βalieỏ Ziamen Gergeʒenu, ſutyko[16] ghi du paſtotu nog welnia, iβeję iβ grabu[17], kurie buwo łabey baysejỏ[18], teyp jog ⌜negalejo niekaỏ⌝ eyt ano kielu.

29. Ó βtey, βaukie[19], kałbedami[20], Jeʒau, Sunau Diewa; Ką turim[21] (weykt) ſu tawim? Atejeÿgu cia muczyt[22] mus pirm czeſa? Ó.

30. Ó toli nog ju buwo gardaỏ[23] daug kiauliu beſiganąns[24].

31. ⌜Praβe ghi welnieÿ[25]⌝, kałbedami[26], Jeygu ⌜iβwarey[27] mus⌝, dałeysk mumỏ ieyt ing tą gardą[28] kiauliu.

32. Ó anỏ tare jemỏ[29]. Eykit. O aniỏ iβeję iejo gardań kiauliu. Ó βteÿ, ciełaỏ gardaỏ kiauliu[30] ſzoka umey[31] iβ aukβta Marioſna, ir padweſe wandeniy.

33. Ó piemeniỏ[32], pabego, ir kad atajo Mieſtan, paſakie[33] wiỏ, ir tej kaỏ (pryſidawe) paſtotiemuỏ nog welnia.

34. Ó βtey, ciełaỏ Mieſtaỏ iβejo prieβ[34] Jeʒu, ir kad ⌜iβwido ghi⌝, praβe kad iβeytu iβ ju rubeʒu.

PAGULDIMAS IX

1. Jeję̇ỏ tada eldyjon, perſiire, ir atajo Mieſtan ſawo. Ó βtey atneβe jop ſtabu[35] ſerganti, gulinti and patela

2. O Jeʒuỏ iβwideỏ ⌜wierą ju⌝ tar⟨e⟩[36] stabu negalinciam: Sunau, buk gieroỏ βyrdieỏ, griekey tawo ira tau atlayſti.

3. Ó βtey, nekurie[37] iβ ⌜Mokitu-Raβtu⌝ tare patis ſawimpi. Taſ[38] bluʒnija

4. Ó Jeʒuỏ regiedamỏ ⌜dumaỏ ju⌝ tare: Kodel dumojate pikt βyrdiſe juſu?

[1] *c* jop [2] *pd* pakaſcia Tewa mano; *c* nuejcio [3] *c* Ó [4] *c* łaywey [5] *sd* ⟨suju⟩dynos [6] *c* wilnius; *i* ⟨wiln⟩is [7] *id* ghiỏey [8] *c* kałbant [9] *s* ⟨ʒu⟩wame [10] *id* ghiỏ [11] *c* jump [12] *id* eſte baykβtus [13] *c* dide giedra [14] *c* kalbant [15] *c* Marioỏ [16] *pd* tęn [17] *s* kapu [18] *c* bayſuỏ [19] *s* rekie [20] *c* kałbant [21] *c* turime [22] *s* kąkit [23] *s* pułkas [24] *c* beſigananciu [25] *ad* Ó; *sd* Jr [26] *c* kałbant [27] *c* iβwarytum⟨bey⟩ [28] *s* pułką [29] *c* jump [30] *pd* kniupſciomis iſiſtume [31] *c* humey [32] *c* piemeniej [33] *pd* tey; *m* NB [34] *c* ſutykt [35] *id* pikta liga; *s* ſer⟨ganti⟩; *m* lieſta NB [36] *ms* tarę; *pd* pikta liga ſerganciop [37] *c* nekuriey [38] *c* Taſey; *sd* ⟨Taſ⟩jen

5. Kaὸ neὸ ⌜pigiauὸ ira⌝ kałbet, griekeÿ tau ⌜atłayʃti ira⌝, aba kalbet: Kialkiὸ ó waykβcʒiok.

6. Bet idand ʒynotumbite, jog Sunuὸ ʒmogaus turi maci[1] and ʒiameὸ atlayst griekuὸ (Tare tada ʃtabu[2] ʃerganciam[3]) Kialkiὸ, imk patełą tawo, ir eÿk namoʃne ʃawo.

7. Ó anὸje^{n} pats kiełęὸ nuejo namoʃna[4] ʃawo.

8. Ó ⌜iβwiduʃios[5] tey⌝ mines, ʃtebejoὸ ir garbino Diewą, kurʃey dawe tokią galibę ʒmonemuὸ.

9. Ó[6] iβejęs ⌜iβ tęn Jeʒuὸ⌝, iβwido ʒmogu beʃedynty and muÿta, wardu Mattheuβą, ir tare jam[7]: Eyk paskuy manęs. Ó anὸjen kiełęὸ, nuejo paskuy ghi.

10. Jr ʃtojoὸ; kad ʃedejo[8] namoʃe (Mattheuβa) Sztey, ⌜atajo daug muytyniku ir grieβniku⌝ ir ʃedoὸ podraug, ʃu Jeʒuʃu ir ⌜Mokitynieyὸ jo⌝.

11. Ó Faryʒeuβey (tey) iβwidę tare Mokitiniams[9] jo; Kodel Mokitojaὸ juʃu walgo ʃu muytynikeyὸ ir grieβnikeyὸ ?

12. Bet Jeʒuὸ (tey) izgirdeὸ tare jems[10]: Sweyki, nereykałauja Liekoriauὸ, bet tie kurie ʃerga.

13. Bet atʃtokit ir mokikites kaὸ tey ira[11]: Suʃimilima noriu, ó ne afieroὸ. Notejau neὸ βaukt teyʃoʃi^{us} [12] bet grieβnoʃi^{us} [13] pakutoʃp.

14. Atajo tada[14] jop Mokitineÿ Jona, kałbedami[15]: Kodel meὸ ir Faryʒeuβey ⌜daug[16] paʃnikaujam[17]⌝ ó Mokityney tawo nepaʃnikauja?

15. Ó Jeʒuὸ tare jems[18], galgu waÿkeÿ Swodʒbos[19] ʃmutytis[20], pakołey ⌜ira ʃu jeÿs⌝ Swotaὸ[21]. Bet ateÿs dienos, kad ʃwotaὸ buὸ atymtaὸ nog ju, ó tada paʃnikauὸ.

16. Niekaὸ teypag nedeʃt łopinia neneβota[22] and ʃena[23] ruba, łopiniὸ neὸ jo kurʃey buwo uʒdetaὸ pleβa drapaną ir dar dideʃniὸ perpliβymaὸ deʃtis.

17. Niekaὸ[24] tejpag nelieja jauno[25] wina ʃenoʃna ʃudoʃna, kiteyp ʃudeÿ pliβta, o winaὸ iβteka ir ʃudeÿ gadynaὸ[26], bet ⌜naują winą lieja⌝, naujoʃna ʃudoʃna, ó abejet[27] uzʃiłaÿko.

18. Kad toὸ[28] dayktuὸ ⌜kałbejo jems[29]⌝, Sztey, nekuriὸ Wireʃniὸ atajo ir paʃikłoniojo jam, kałbedams[30]: Dukte mano dabar ką numire, bet eyk ir uʒdek ⌜and joὸ rąką tawo⌝, ó giwa bus[31].

19. Jeʒuὸ[32] kiełęὸ nuejo paskuy ghi ir[33] Mokitiney jo.

20. Ó βtey moteriβkie[34], kuriÿ turejo tekieimą kraujo[35] p^{er} dwiliką metu, atajuὸ jop iʃz uʒupakala[36] daʃilitejo kraβta[37] ruba jo.

[1] *s* waldʒią [2] *id* pikta liga [3] *c* ʃerganciop [4] *c* namoʃne [5] *i* iβwidęὸ; *c* iβwiduὸ [6] *c* Jr [7] *c* jop
[8] *pd* prie (pietu) [9] *c* Mokitiniump; *ad* jo [10] *id* jump; *pd* Tieÿ kurie ira [11] *pd* Miełaβyrdiʃteὸ; *sd* małoneὸ
[12] *c* teyʃuju; *i* ⟨tey⟩ʃuju [13] *c* grieβnuὸ [14] *id* potam [15] *c* kałbant [16] *sd* ⟨daug⟩iel [17] *c* paʃnikaujame
[18] *c* jump [19] *id* Małʒeniʃteὸ [20] *i* sielot⟨is⟩ [21] *i* Naujawedis [22,23] *c* nauja [24] *c* Ney kaὸ [25] *id* naujo; *c* nauja [26] *s* giąda [27] *c* abejetaὸ; *pd* podraug [28] *c* tuὸ [29] *c* jump [30] *c* kałbant [31] *c* giὸ [32] *ad* Ó; *sd* tada [33] *pd* jo [34] *id* bałtagałwa [35] *c* krauja [36] *c* uʒpakal⟨ia⟩ [37] *i* Squernas

21. Tare neȯ pati ſawimp, kad tykt daſiliteſiu ruba jo, paſweykſiu[1].

22. Ó Jeʒuȯ atſigryʒęȯ, ir ißwidęȯ ją, tare; Buk gierȯȯ ßyrdieȯ, Dukte, wiera tawo paſweykino tawe. (Jr paſweÿko ana zmona[2] nog anoſgi hadynes[3]).

23. Jr kad Jeʒuȯ atajo namoſna[4] Wiriauſia, ir ißwido ſkamarokuȯ[5] ir ʒmones[6] trąkſmą darancius[7].

24. Tare jems[8]. Atſtokit[9], Mergiełe neȯ nenumire, bet miegt. O aniȯ apjokie ghi.

25. Kad tada buwo ißwarÿta ana mine, iejo[10] ir nutwere rąka jos, ir ⌜ana Mergiełe kiełeȯ[11]⌝.

26. Jr ißſiſłowijo tey po cieła[12] aną ʒiamę.

27. Ó[13] kad Jeʒuȯ ißejo iß tęn, du akłu[14] ejo paſkuy ghi ßaukdami[15] ir kałbedami[16]: Sunau Dowida, ſuſimilk and muſu.

28. Ó[17] kad iejo namoſna atajo jop anie akli[18]. Ó Jeʒuȯ tare jems[19]: Tykitegu, jog ⌜galiu tey⌝ padarÿt? Aniȯjen ⌜tare jam⌝: Jr łabey Wießpatie

29. Daſilitejo tada ⌜akiu ju⌝ kałbedamaȯ: Teſiſtoy jumȯ[20], pagal wierȯȯ juſu.

Jr

30. Jr atſidare akiȯ ju. Ó Jeʒuȯ ⌜uʒſakie[21] jemȯ[22] łabey[23]⌝, kałbedams[24]: Dabokiteȯ kad to niekaȯ nezynotu.

31. Bet aniȯjen ißeję apiſłowijo[25] ghi po ciełą aną ʒiamę.

32. Ó[26] kad anis ißejo, ßtey atneß⟨e⟩ jam[27] ⌜nebili źmogu⌝ ir nog welnia paſtotą.

33. Ó kad ⌜buwo ißwarytas[28] Welniaȯ kałbejo anȯ nebilis⌝. Ó mineȯ ſtebejoȯ, kałbeda- [mos[29]: ⌜Ligauȯ (daykta)[30] tamuy⌝ niekadoȯ ⌜nebuwo regiet[31]⌝, Jzraeliy

34. Bet Faryʒeußey kałbejo[32]. Jßwaryneja[33] Welniuȯ per Wirauſi[34] Welniu

35. Jr[35] ⌜apiwaÿkßcʒojo[36] Jeʒuȯ⌝ wiſuȯ Mie- [ſtus[37] ir kiemuȯ, mokidamaȯ ⌜Baʒnicʒioſe ju⌝, ir apiſakidamaȯ Evangelią Karaliſteȯ[38], ir gididamaȯ wiſoki⟨a⟩s ligaȯ ir wiſokias[39] negałeȯ terp ʒmoniu.

36. O ißwideȯ pułkuȯ paſigaÿłejo ju delto, jog nuiłſo ir iſibarſte[40] kaypo awis kuroȯ[41] neturi piemenieȯ.

37. Tare tada Mokitiniams[42] ſawo: Pjutis tieſa ira dide, bet darbiniku ira maź

38. Praßykit[43] tada Wießpati Pjuties[44], kad ißſtumtu darbinikus and Pjutieȯ[45] ſawo.

[1] *c* buſiu ſweyka [2] *id* bałtagałwa [3] *ċ* gadynos [4] *c* namoſne [5] *c* ſkamariokuȯ; *i* wamʒdynikus; *s* ʒaydejus [6] *id* pulkump [7] *c* daranciump [8] *c* jump [9] *c* Atſtokite; *pd* Panełe [10] *pd* patsjen . . eme ją uź . . o [11] *pd* Panełe [12] *s* wiſą; *am* ißejo tas garſas [13] *c* Jr [14] *c* dujen akłuju [15] *c* ßaukiant [16] *c* kałbant [17] *c* Jr [18] *c* akliey [19] *c* jump [20] *ċ* jumuȯ [21] *m* uzudraude [22] *c* jemuȯ [23] *pd* aßtrey; *s* uzu- [24] *c* kałbant; *id* ⟨kał⟩bedams [25] *s* naſzyno [26] *pd* tieÿ [27] *ċ* jop [28] *c* ißmeſtaȯ [29] *ċ* kałbant [30] *s* nepaſirode [31] *c* neregiet buwo [32] *pd* Ghiȯ; *sd* Taſjen [33] *c* Jßmetyneja [34] *c* Wiriauſi [35] *c* Ó [36] *c* apiwaÿkßcʒoja [37] *c* ſodʒiuȯ ir [38] *c* Dan⟨gaus⟩ [39] *c* wiſaȯ [40] *sd* ⟨iſi⟩wajkie [41] *c* kurioȯ [42] *c* Mokitiniump [43] *c* Praßykite [44,45] *c* piutieȯ

PAGULDIMAS X

1. Atwadyneȯ[1] tadą ſaweſp dwilikoȯ Mokitiſniu[2] ſawo, dawe jemȯ waldʒią and neczyſtu dwaſiu, iβwarydint jaȯ, ir gidit wiſokią ligą ir wiſokią negałę.

2. O wardey anu dwilikoȯ[3] Apaβtału ira tie[4]: Pirmaȯ Simon[5] wadynamaȯ Petras[6], ir Andriejuȯ ⌜brolis jo⌝, Jokubas (Sunuȯ) Zebedeuβa, ir Jonaȯ ⌜brolis jo⌝.

3. Filippaȯ ir Barthłomiejuȯ, Thamoβuȯ[7] ir Mattheuβaȯ Muytynikaȯ, Jokubaȯ (Sunuȯ) Alfeuβa[8] ir Lebbeus wadynamaȯ Thaddeuȯ.

4. Simon[9] Kananietis, ir Judoβuȯ[10] Jβkariot, kurȯ teypag ⌜izdawe[11] ghi⌝.

5. Tą dwiliką iβſiunte Jeʒuȯ ir dawe jemȯ iſakimą, kałbedams[12]: And kiala Pahoniu n'eÿkit[13], ney Mieſtan Samaritonu[14] eykit.

6. Bet gierauȯ eykit[15] praʒuwuſiump awiump namu Jzraelauȯ

7. Ó[16] ataję, ſakikit[17], kałbedami[18]: Karaliſte dangauȯ pryſiartyno

8. Ligoniuȯ gidikit[19], raupſocʒuȯ[20] apczyſtykit[21], numireluȯ prykieldynkit[22], welniuȯ iβmetynekit[23], dowaney[24] tey gawote, dowaney[25] dokit

9. Nepełnikit[26] ſau[27], neÿ auksa ney ſidabra ney waria joſtoſna[28] juſu

10. Ney maſznos[29] kielian, ney dweju jupu, ney kurpiu[30], ney łaʒdoȯ. Wertas[31] neȯ ira[32] darbinikaȯ pena ſawo.

11. O[33] kad kokian Mieſtan aba kieman ieyſit[34], Kłauſkiteȯ kaȯ jampi[35] ira wertu[36], ir ⌜wieβekite[37] tęn net iβeÿſit[38]⌝.

12. Ó kad ⌜namoſne ieyſit[39]⌝, paſweykinkit[40] joȯ: Pakajuȯ t'eſt tiemus namamuȯ

13. Ó ieygu anie[41] namey buȯ werti[42], toteyt ⌜and ju pakajuȯ juſu⌝, bet ieygu nebuȯ wertejȯ, pakajuȯ juſu teſugriβta juſump.

14. Jeygu[43] wel kaȯ ⌜nepryimȯ juſu⌝, neÿ ʒodʒiu juſu kłauſis, iβeydami iβ anu namu aba iβ ano mieſta, nukreſkite[44] ʒieʒdraȯ[45] koju juſu.

15. Uʒtieſa, ſakau jumuȯ, łęngwiaus[46] buȯ źiamey Sodomoȯ ir Gomorros dienoÿ ſuda, nekayp[47] anamuy Mieſtuy.

16. Sztey, ſiunciu juȯ kaypo awiȯ widun wiłku: Bukit tada budreÿȯ kaypo ʒalciey, ó łeteyȯ[48] kaypo karweleÿ.

17. Bet ſaugokiteȯ zmoniu: Jβdoȯ neȯ juȯ Sueygoſna, ir ⌜płaks juȯ Baʒnicʒioſe ſawo⌝

18. Wadʒioȯ teypag juȯ prieβ[49] Storaſtas ir Karaluȯ del maneȯ, and ludÿima jems[50] ir Pahoniamȯ[51].

1 *ad* Ó 2 *c* Apa⟨sztalu⟩ 3 *sd* anu 4 *c* tieÿ 5 *c* Simonaȯ 6 *c* Petraȯ, Petru 7 *c* Thamoβiuȯ 8 *s* ⟨Alfe⟩jaus 9 *c* Simonaȯ 10 *c* Judoβiuȯ 11 *id* zdrodyjo 12 *c* kałbant 13 *c* n'eÿkite 14 *s* ⟨Samarit⟩eciu 15 *c* eykite 16 *c* Jr 17 *c* apiſakikite 18 *c* kałbant 19 *id* ſweykinkit(e) 20 *c* raupſocʒiuȯ 21 *c* apczyſtikite 22 *c* prykieldynkite 23 *c* iβmetynekite 24 *pd* tey; *sd* tey gawo- 25 *pd* tey; *sd* tykrą 26 *c* Nepełnikite 27 *pd* teypag 28 *s* czereſłas 29 *id* tarbos; *id nl*; *i* karmona 30 *id* cʒeweriku 31 *id* Gadnaȯ 32 *pd* eſti 33 *c* Jr 34 *c* ateyſite 35 *id* tęn 36 *c* wertas 37 *c* wieβaukit(e); *sd nl*; *pd* neyg 38 *c* iβeÿſite 39 *c* ieynate 40 *c* paſweykinkite 41 *c* aniȯ 42 *c* werteyȯ 43 *ad* Ó 44 *s* ⟨nuk⟩ratykite 45 *s* dulkies; *pd* nog 46 *sd* pigiaus 47 *id* neyg 48 *id* praſtejs 49 *id* po 50 *sd* ſau; *sd* patiemȯ 51 *c* Pahonimuȯ

19. Bet kad ⌜izdoȯ juȯ⌝ nedumokit kaypo ir ką kałbeʃite. Dota neȯ buȯ jumuȯ anoy hadynoj[1], ką kałbeʃit[2].

20. Ne patis neȯ eʃte kurie kałbate, bet ⌜Dwaʃia Tewa juʃu (ira)⌝ kuriy kałba juʃimp.

21. Jr ⌜ißdos (wienȯ) broliȯ⌝, (kitą) broli and ʃmerties, Tewaȯ teypag wayką ir waykey[3] paʃikiełs prieß gimditojuȯ, ir uʒmuß joȯ.

22. Wiʃi teypag nopkięȯ juʃu del ⌜warda mano⌝, bet kaȯ[4] ißkięȯ iki gali[5], izganitaȯ bus[6]

23. Kad tada ⌜perʃekioja juȯ⌝ tame[7] Mieʃte, bekite kitan[8]. Uʒtieʃa neȯ ʃakau jum[us], nepabaygʃite (kiala juʃu per) Mieʃtuȯ Jzraelauȯ, ȯ ʃunuȯ ʒmogauȯ ateÿȯ.

24. ⌜N'eʃt Mokitynis⌝ prieß Mokitoghi, neÿ tarnaȯ prieß Wießpati ʃawo

25. Gana buȯ Mokitiniuy, kad buȯ kaypo[9] Mokitojas jo, ir Tarnuy kaypo ⌜Wießpatȯ jo⌝. Jeygu ⌜Wießpati namu wadyno Beelzebubu⌝, kaypo toli łabiauȯ (newadins) ⌜Szeyminoȯ[10] jo⌝?

26. Neʃibijokite tada ju ⌜nera neȯ nieko⌝ uʒdęgta, kaȯ nebutu addęgta, ir paʃłepto, ko nedaʃiʒynotu[11].

27. Tey ką ⌜ʃakau jumuȯ⌝ tamʃibey, ʃa⟨ki⟩kit[12] ßwieʃey, ȯ[13] tey ką girdite auʃimiȯ, naʃzynkit[14] and dangʃciu[15].

28. Neʃibijokit[16] teypag tu kurie ⌜kuną uʒmußa⌝, ȯ ⌜dußioȯ negal uʒmußt⌝. Bet ⌜łabiauȯ bijokiteȯ⌝ to kurȯ gali praʒudint kuna ir dußią pekłoy[17].

29. Negu perdoda dwieju ʒwirbłayciu uʒ pinigą. Newienaȯ[18] teciauȯ iß ju nenuʃilaydʒia ʒiamen be Tewa juʃu.

30. Jr płaukey[19] gałwoȯ juʃu ira ⌜wiȯi ʃuʃkaytyty[20]⌝.

31. Neʃibijokit[21] tada[22] prakiłneʃnieys eʃte uz daugietą[23] ʒwirbłayciu.

32. Kaȯ[24] tada[25] izpaʒynȯ mane po ʒmonemiȯ, ir aßjen[26] ghi ißpaʒyʃiu, po Tewu mano kurʃey (ira) Dangoʃe.

33. Bet kaȯ ⌜uʒʃiginȯ manę[27]⌝ po ʒmonemiȯ, ir aß[28] jo uʒʃiginʃiu po Tewu mano kurʃey (ira) Dangoʃe

34. Nedumokit[29] kad ateycia neßt[30] pakaju and ʒiameȯ. Notejau[31] neßt pakaju[32], bet kaławiją.

35. Atajau neȯ judynt[33] ʒmogu[34] ʃkiriauȯp prieß Tewa jo[35] ir dukteri prieß Motyną jos[36], ir marcią[37] ʃu anitą jos[38],

36. Jr (buȯ) ⌜neprieteleys[39] ʒmogauȯ⌝, Naminikey jo.

37. Kas[40] mili (łabiauȯ) Tewa aba Motyna nekayp[41] mane, n'eʃt mane wertaȯ, kas teypag[42] mili ʃunu aba dukteri (łabiauȯ) nekayp[43] mane, n'eʃt mane wertaȯ.

1 *c* anągi pacią hadyna 2 *c* kałbeʃite, kałbetumbite 3 *c* waykaȯ 4 *c* katraȯ 5 *pd* buȯ 6 *p* uzłaykitas 7 *id* wiename 8 *c* ing kita 9 *pd* jo 10 *p* naminiku 11 *p* neabtirtu 12 *c* kałbekit(e); *ms* ʃakit 13 *c* ir 14 *sd* ʃakikit(e) 15 *p* ʃtogu 16 *c* neʃibijokite; *ad* Jr 17 *p* pragare 18 *ad* O 19 *pd* teypag 20 *c* paʃkaytyty 21 *c* Neʃibijokite 22 *pd* juȯ 23 *c* neyg daugietaȯ 24 *c* Koʒnaȯ 25 *pd* kurʃey 26 *pd* teypag 27 *c* manęȯ 28 *pd* teypag 29 *c* Nedumokite 30 *c* atneßt; *s* łayʃt 31 *ms* Notejaut 32 *c* pakajuȯ 33 *ad* daryt ʃkiriu; *s* ʃuwaydit 34 *c* ʒmoguȯ 35 *id* tykra; *sd* ʃawo 36 *id* ʃawo; *ad* jos 37 *id* Moßą; *pd* prieß 38 *id* ʃawo 39 *pd* jo tykriey 40 *c* Kurȯ 41 *id* ʃawo neyg 42 *sd* kaȯ 43 *id* neyg

38. Kaȯ teypag neima ⌜(and ſawes) kryʒiauȯ ſawo⌝ ir neyt paskuy manę, n'eſt mane wertaȯ.

39. Kaȯ randa[1] dußią ſawo, pameȯ ją, o kaȯ ⌜pameȯ ją⌝ del manęȯ, atraȯ ią.

40. Kaȯ juȯ prÿima, mane pryima, ó kaȯ mane prÿima pryima tą kurſey nuſiunte mane.

41. Kaȯ prÿima Pranaßą, wardane Pranaßo[2], atymȯ ałgą Pranaßo[2], ó kaȯ prÿma teyſughi wardana teyſoja, atymȯ ałgą teyſoja.

42. Kaȯ teypag pagirdiȯ wieną iß tu maʒuju, ſudelu ßałto tykt wandenia, wardane Mokitynia, uʒtieſa ſakau jumuȯ ʒednu[3] budu nepraʒudiȯ ałgos ſawo.

PAGULDIMAS XI

1. Jr ſtojoȯ kad ⌜pabaygie Jeʒuȯ⌝ dot iſakimu[4], dwilikey ⌜Apaßtału ſawo⌝, jog ißejo iß tęn mokit ir ſakit Mieſtoſe ju.

2. Ó Jonaȯ iʒgirdeȯ kaliney (ape) darbuȯ CHriſtusa[5], nuſiunte du iß Mokitiniu ſawo.

3. Jr tare jam[6]. Tugu eſi kurȯej turejo ateyt aba kito łaukſim[7].

4. Ó Jeʒuȯ atſakie ir tare jemȯ[8]: Eykit ir paſakikit Jonuy, ką girdit ir regit[9].

5. Aklieÿ regi, ó rayßieÿ waykßcʒoja, raupſocʒey ⌜apczyſtÿimą ima⌝, ó kurtyney girdi, numireley kialaȯ, ó ubagamuȯ apiſakoma eſt[10] Evangelia.

6. Ó paßławintaȯ ira kurſey neſipiktyna manimi.

7. Kad tada aniȯ nuejo[11], pradejo Jeʒus kałbet ⌜pulkams[12] ape Jona⌝: Ko ißejot[13] and girioȯ dabotis?[14] Nędreſgu[15] nog weja[16] źwiłojącios?

8. Ko[17] ißejot[18] dabotis. Zmogauȯgu ßwitneyȯ rubeyȯ paredyto[19]. Sztey tie kurie ⌜(dewi)[20] ßwelneyȯ rubeyȯ, ira namoſe Karalu⌝.

9. Bet ko ißejot[21] dabotis. Pranaßogu[22]? Uʒtieſa ſakau jumuȯ, jog daugiauȯ[23] ⌜nekayp Pranaßo[24]⌝

10. Taȯ neȯ ira ape kuri ⌜paraßyta ira⌝: Sztey, ſiunciu Anjełą mano, pirm weyda tawo, kurſey prygatawiȯ kiela tawo pirm[25] tawęs.

11. Uʒtieſa ſakau jumuȯ. (Jog) iß tu kurie giama iß moterißkiu, neſikiełe dydeſniȯ per[26] Jona Krykßtytoghi[27]. Bet kaȯ[28] ⌜ira maʒauſiu[29]⌝ Karaliſtey danga^us dideſniu ira uz ghi[30].

12. Ó nog dienu Jona Krykßtytojauȯ ik[31] ßołey, gwołtą kięcia karaliſte dangauȯ, ó tie kurie gwołtą daro ⌜gwołtu ją gauna⌝.

1 *c* raȯ 2 *c* Pranaßa 3 *c* nieku; *pc* nepraʒuȯ jo ałga 4 *c* iſakimuȯ 5 *c* CHriſtuſ..; *ms* CHriſtuſ.. 6 *c* jop 7 *c* łaukſime 8 *c* jemuȯ 9 *c* Eykite, paſakikite, girdite, regite 10 *s* -ſako 11 *id* ſugryʒo 12 *c* pulkump 13 *c* ißejote 14 *id* regiet 15 *c* Nendreſgu 16 *pd* ßą ir tęn beſiſiubojancios 17 *ad* Bet 18 *c* ißejote; *pd* regiet; *sd* pamiſakikite 19 *s* apwilkto; *c* paredyta 20 *s* wilki 21 *c* ißejote; *pd* regiet 22 *c* Pranaßagu; *sd* ⟨Pranaßa⟩us 23 *pd* neig 24 *c* Pranaßaus 25 *c* prieß tawę 26 *s* prieſz 27 *ms* Krykßtykßtytoghi 28 *c* kurȯ 29 *c* maʒiauſiaȯ 30 *pd* neyg ghiȯ 31 *c* iki

13. Wiʃi neȯ Pranaβey ir Zokonaȯ pranaβawo iki Jonuy

14. O ieygu ⌜tey norit[1]⌝ prÿmt. Anȯ ira ano Elioβiu[2] kurʃey turejo ateyt.

15. Kaȯ turi auʃiȯ kłauʃimop, tekłauʃo.

16. Bet kamuÿ pryligiʃiu tą gimine. Ligi ira kudykiamȯ[3] ʃedyntiemuȯ and turgawicʒoȯ[4] ir[5] ʃzaukiantiemus taworyβcʒiump[6] ʃawo.

17. Jr kałbantiemȯ[7]: Źaydem jumuȯ and dudelu, o neβokinejot. Giedojom jums ʃmutnaȯ[8] gieʃmeȯ, ó ner⟨au⟩dojot[9].

18. Jonaȯ neȯ atajo ney walgidamȯ ney giardamȯ, ó kałba[10]; ⌜welnia turi⌝.

19. Sunuȯ ʒmogauȯ atajo walgidamaȯ ir giardamaȯ, ó kałba: Sztey apryieliȯ[11] ir girtokłe-wina, prietelis[12] muytyniku ir grieβniku. Bet ⌜nuteyʃinta ira iβmintis⌝ nog wayku[13] ʃawo.

20. ⌜Pradejo tada⌝ and akiu iβmetinet[14] [aniemus Mieʃtamuȯ kuroʃe[15] ⌜dejoȯ galibeȯ jo labiauʃiey⌝, jog neʃigayłejo[16].

21. Beda tau Chorazin, beda tau Bethʃaida, kad nes tos galibeȯ detus[17] Tyre ir Sidone, kuroȯ[18] dejos juʃimp, ʃeney butu beʃigayłeję[19] mayβe ir pełenoʃe

22. Bet kałbu jumȯ [20]: Łąg⟨w⟩iauȯ[21] buȯ Tyruy ir Sidonuy[22] dienoÿ Suda nekayp[23] jumuȯ.

23. Jr tu Kapernaum kurʃey iʃikieley iki danguy, nuʃtumtaȯ buʃi iki pekłey. Kad[24] neȯ tos galibeȯ butu nuʃidawe Sodomoy[25] kurioȯ nuʃidawe[26] tawimpi, butu atlikuȯ iki βey[27] dieney.

24. Bet kałbu jumus[28], jog łągwiauȯ buȯ ziamey Sodomoȯ dienoy Suda, nekayp[29] tau.

25. Anogi[30] metu atʃakie Jeʒuȯ ir tare: Dekawoju tau Tewe, Wieβpatie dangauȯ ir ʒiameȯ, jog ⌜paʃłepey toȯ[31] dayktuȯ⌝ nog mokitu ir iβmintingu, ó apireyβkiey joȯ kudykiamȯ[32].

26. Jr łabey Tewe, teyp neȯ ⌜mego tau⌝.

27. Wiʃi dayktey padoti ⌜ira mi⌝ nog Tewa mano, ir niekaȯ nepaʒyʃta Sunauȯ liβ[33] Tewaȯ; ney niekaȯ pazyʃta[34] Tewa[35] liβ[36] Sunuȯ ir tas kuriamuy ⌜noretu apireykβt[37] Sunuȯ⌝.

28. Eykit βia manęʃp wiʃi kurie nuiłʃot[38] ir apʃunkot[39], ó aβjen[40] doʃiu[41] jums atylʃi.

29. Jmkit and ʃaweȯ jungą mano ir mokikiteȯ nog maneȯ jog eʃmi łetas[42] ir nuʒiamintoȯ βyrdieȯ, ó ⌜raʃite atilʃi⌝ duβiamuȯ juʃu.

30. Jugaȯ neȯ mano ira piguȯ ir naβta mano ira łąg⟨wa⟩[43].

[1] *c* norite [2] *c* Elioβiuȯ [3] *c* kudykiamuȯ; *s* waykamus [4] *c* turgawicʒioȯ; *s* ⟨turgawi⟩ete⟨s⟩ [5] *pd* wadynantiemuȯ; *sd* zadynantiems; *id* kalbantiemus [6] *s* draugump [7] *c* kałbantiemuȯ; *sd* draugie [8] *s* graudzias [9] *c* neraudawot; *i* ⟨ne⟩werkiet [10] *pd* jog [11] *s* rajołtas? [12] *s* ⟨prietel⟩us [13] *pd* tykru [14] *s* rugot [15] *c* kurioʃe; *pd* kurioʃe daugiauʃieÿ [16] *p* nepakutawojo [17] *id* ʃtotuȯ [18] *c* kurioȯ; *pd* ʃtojoȯ [19] *id* pakutawoię [20] *c* jumuȯ [21] *c* Łang⟨w⟩iauȯ [22] *pd* anoy [23] *id* neyg [24] *pd* toȯ [25] *c* kurio⟨s⟩ [26] *id* ʃtojoȯ [27] *pd* pacieÿ [28] *id* tau [29] *id* neyg [30] *pd* paciu [31] *c* tuȯ [32] *p* waykialams [33] *id* tykt [34] *sd* teypag [35] *c* Sunauȯ [36] *id* tykt [37] *c* apireyβkit [38] *c* nuiłʃote [39] *c* apʃunkiti eʃte [40] *pd* jumȯ [41] *pd* atilʃi [42] *c* łetoȯ [43] *c* łang⟨wa⟩

PAGULDIMAS XII

1. Tomet[1] ejo Jeʒuȯ Subatoy per Jewuȯ[2], ó Mokityney jo ißalko ir pradejo raßkit warp^{us} ir walgit.

2. O Faryʒeußey (tey) ißwidę, tare jam[3]: Sztey, Mokitiney tawo daro tey ko nedera daryt Subatoy.

3. Bet anȯ tare jems[4]: Neſkaytetgu[5] ką ⌜padare Dowidaȯ⌝, kad ißalko, ir tie[6] kurie [⌜buwo ſu jo⌝?

4. Kaÿpo iejo Namoſne diewo[7], ir walgie donaȯ[8] rodʒiamaȯ kuriu ⌜nederejo jam walgit⌝, neÿ tiemuȯ kurie (buwo) ſu jo, bet patiemus[9] Kunigamȯ[10].

5. Aba neſkaytetgu Zokone, jog Kunigey gwołtyja Subatą Baznicʒioy, Subatoſe, ó (teciauȯ) ⌜ira be kałteȯ⌝.

6. Ó aß jumȯ kałbu, jog cia ira dideſniu[11] ⌜nekayp Bazniczia[12]⌝

7. Bet kad ʒynotumte[13] kaȯ tey ira: Suſimilimo[14] noru[15] ó ne afieroȯ, neapſudyntumte[16] nekałtuju.

8. Sunuȯ neȯ ʒmogauȯ ira Wießpaciu ir Subatoȯ

9. O ißejęs iß tęn atajo ⌜Baʒniczion ju⌝.

10. O ßtey[17], buwo tęn ʒmoguȯ kurȯ turejo nudʒiuwuſią rąka, ó aniȯ kłauſes jo, kałbedami[18]: Deragu ir[19] Subatoſe[20] gidit (kad ghi apſkuſtu).

11. O anȯ ⌜tare jems[21]⌝. Kaȯ ⌜butu iß juſu⌝ (tokio)[22] kurȯ turedamaȯ wiena awi, ó ir ta[23] impultu Subatos dienoy[24] ßulnin, ó nenutwertu joȯ ir neißtrauktu?

12. Kaypo ʒmoguȯ netoli ira prakiłneſniu[25] uʒ awi? Togdel dera[26] gierey daryt Subatoȯe[27].

13. Tare tada anam zmoguy[28]: Jßtieſk rąką tawo, ó anȯ ißtieſe[29], ir ſtojos[30] ſweyka kaypo ir kita.

14. Ó Faryʒeußey ißeję rodyjoȯ[31] prieß ghi, kaypo ghi gałetu uzmußt.

15. Bet Jeʒuȯ tey ʒynodamȯ, ißejo iß tęn, ó daug pułku[32] ejo paskuy ghi, ó anȯien[33] iʒgide joȯ wiſus

16. Jr pryſakie[34] jemȯ (aßtrey)[35] kad[36] neapſłowitu jo[37].

17. Jdand iſipilditu kaȯ ⌜paſakita ira⌝ per Ezaioßiu Pranaßą, kałbąty[38]:

18. Sztey, Tarnaȯ mano, kuri ißrÿnkau, Miełaſiȯ mano, kuro[39] ⌜megſta dußa mano⌝. Jßlieſiu and jo Dwaſia mano, ó[40] apreykß[41] ſudą Pagoniamȯ[42].

19. Nebarſiȯ, neÿ ßaukȯ, ney ⌜girdeȯ kaȯ bałſą⌝ jo and ulicʒu[43].

20. Sułaußtoȯ nęndreȯ nedałauzs ir rukſtanciu linu neuzgieſiȯ, net ißweȯ ſuda wierßunen(!).

[1] *c* Tometu [2] *m* ⟨J⟩a⟨wuȯ⟩ [3] *c* jop [4] *c* jump [5] *c* Neſkaytete [6] *c* tiey [7] *c* diewa [8] *pd* ſu⟨detas⟩ [9] *id* patiemuȯ tykt [10] *c* Kunigamuȯ [11] *ad* wienȯ; *c* dideſniȯ; *pd* neÿg [12] *c* Zoko⟨nas⟩ [13] *c* ʒynotumbite [14] *pd* Miełaßyrdiſteȯ [15] *c* noriu [16] *c* apſudyntumbite; *c* nekal⟨tuju⟩ [17] *pd* tęn [18] *c* kałbant [19] *id* teypag [20] *c* Subatoÿ [21] *c* jump [22] *c* (tokȯ) [23] *c* t⟨oy⟩ [24] *c* Subatoy; diena [25] *c* prakiłneſniȯ [26] *id* ⟨der⟩eio [27] *c* Subatoȯ dienoſe [28] *ms* anom; *c* anop zmogauȯp [29] *c* ißtraukie [30] *id* prÿwerſta buwo [31] *pd* podraug [32] *s* (zmon⟨iu⟩) [33] *pd* joȯ wiſuȯ paſweykino [34] *c* uʒbare?; *s* uz⟨ſakie⟩ [35] *i* (bayſiey) [36] *pd* jo [37] *p* -naſzyntu [38] *c* kałbant [39] *c* kurio... ; *c* dußia [40] *pd* ghiȯ [41] *c* apreyßkiȯ [42] *c* Pahonimuȯ [43] *c* ulicʒiu

21. Jr ⌜dukſeſiỏ wardane jo⌝ Pahoniey[1].

22. Atwede tada jam[2] nekuri nog Welnia paſtota (kurỏ buwo) akłu[3] ir neʒadʒia, ó anỏjen[4] izgide ghi, teyp jog anỏ akłaſiỏ kalbejo ir regiejo.

23. Ó wiſa ana mine ſtebejoỏ ir kałbejo. Negu taỏ[5] ira Sunumi[6] Dowida?

24. Bet Faryʒeuβey ⌜(tey) iʒgirdę⌝, kałbejo[7]: Taỏ neiβwarÿneja Welniu, liβ[8] per Beelzebubą Kunigaÿkβty Welniu.

25. Jeʒuỏ wienok zynodamaỏ ⌜dumaỏ ju⌝, tare jems[9]: Koʒna Karaliſte kuriy ſkirias[10] prieβ ſawe, gaÿβta. Koʒnaỏ[11] teypag mieſtaỏ aba namey kurie[12] ſkiriaỏ prieβ ſawe neapſiſtoỏ.

26. O ieygu ſzietonaỏ iβwarÿneja Szietoną, perſiſkire ⌜pats prieβ⌝ ſawe; kaypogi tada apſiſtoỏ ⌜Karaliſte jo⌝?

27. Ó[13] ieygu aβ ⌜Welniuỏ per Beelzebubi[14] iβwaryneju⌝, Suney[15] tada juſu per ką ⌜iβwaryneja joỏ⌝? Togdel[16] buỏ Sudʒiomiỏ juſu.

28. Bet ieygu aβ Dwaſioy[17] Diewo ⌜Welniuỏ iβwaryneju, tada Karaliſte⌝ diewa atajo juſump[18].

29. Aba kayp gali kaỏ ieÿt namoſne βarwiniko[19], ir ſuduỏ jo[20] iβpłeβt, ieygu pirm ⌜ano βarwinika neſuryβtu⌝, ó tada[21] iβpłeβ nam^{us} jo.

30. Kaỏ n'eſt ſu manim, ⌜ira prieβ mane⌝, ir kaỏ neręka ſu manim, iβbarſto.

31. Togdel kałbu jumuỏ: Wiſokias griekaỏ ir bluʒniimas[22] buỏ atłayſtaỏ ʒmonemuỏ, bet bluʒniimaỏ prieβ Dwaſią ſzwętą[23], nebuỏ atłayſtaỏ ʒmonemuỏ.

32. ⌜Kaỏ[24] noris⌝ tarytu ʒody[25] prieβ Sunu ʒmogauỏ, buỏ jam atłayſtaỏ, bet jeygu kas[26] kalbetu prieβ Dwaſia Szwenta, nebuỏ jam atłayſta, ney βame ney ateyſianciame amziÿ.

33. Aba darykit[27] giara medi, ir ⌜wayſiu jo⌝ giara; aba darykit[28] piktą medi, ir ⌜wayſiu jo piktą⌝. Jβ wayſiauỏ neỏ pazyſtamaỏ eſt mediỏ.

34. Gimines giwaciu. Kaypo galit[29] ⌜kałbet giaruỏ dayktuỏ⌝, patiỏ budami pikteyỏ; iβ apſta neỏ βyrdieỏ, kałba łupos[30].

35. Giaraỏ ʒmoguỏ gabena gieruỏ daykt^{us}, iβ giaro ſkorba βyrdieỏ, ó piktỏ[31] ʒmoguỏ gabena[32] piktuỏ daykt^{us}, iβ pikto ſkarba[33].

36. Bet[34] kałbu jumuỏ. Jog iβ koʒna diko[35] ʒodʒia kuri kałbeỏ ʒmoneỏ ⌜iβ jo doỏ ſkay-
[ciu⌝
dienoÿ Suda.

37. Jβ ʒodʒiu neỏ tawo buſi nuteyſintaỏ, ir iβ ʒodʒiu tawo buſi papeyktaỏ.

38. Atſakie tada nekurie iβ Mokitu-Raβte ir Faryʒeuβu, kałbedami[36]: Mokitojau, noretume[37] ⌜regiet nog tawęỏ⌝ ʒękło[38].

[1] *c* Pahoniỏ [2] *c* jop [3] *c* akłaỏ; *ms* akłau [4] *pd* ghi paſweykino [5] *pd* tey [6] *c* Sunuỏ [7] *c* bekałbancius [8] *id* tykt; *ac* welniu [9] *c* jump [10] *c* perſiſkir⟨ia⟩; *ms* ſiſkirias [11] *sd* Jr [12] *c* kurieÿ [13] *c* Jr [14] *c* Beelzebuba [15] *c* Sunuỏ; *s* ⟨Sun⟩us [16] *pd* aniỏ [17] *id* pirβtu [18] *c* and juſu [19] *c* βarwinika [20] *c* jam [21] *pd* ⌜namuỏ jo⌝ apimỏ [22] *c* bluʒnierſtwa [23] *c* ſzwenta [24] *ad* Jr [25] *sd* koki [26] *c* katr⟨as⟩ [27,28] *c* darykite [29] *c* galite [30] *p* naſ⟨r⟩ey [31] *c* piktaỏ [32] *id* atneβa [33] *c* ſkorba [34] *pd* aβjen [35] *c* dika [36] *c* kałbant [37] *c* noretumbime [38] *c* ʒękła; *pd* (kokio)

39. Bet anꝺ atſakidamaꝺ, tare jemꝺ[1]: Pikta ir ißtepto łowia[2] gimine gieydʒia ʒiankło[3], bet ⌜nebus dotaꝺ ieÿ ʒiankłaꝺ⌝, liß ʒiankłaꝺ Jonaßa Pranaßo[4].

40. Kaypo neꝺ Jonaßaꝺ buwo triꝺ dienaꝺ ir
[tris
naktis[5] piłwe didʒuwio, teypo buꝺ Sunuꝺ ʒmogauꝺ triꝺ dienaꝺ ir triꝺ naktis, ßyrdyje ʒiameꝺ.

41. Wirey Niniwitey kiełſis and Suda ſu ta gimine ir apſudiꝺ ją: aniꝺ neꝺ pakutawojo and apiſakima Jonaßa. Ꝺ ßtey cia daugia[us] [6] ira nekayp[7] Jonaßaꝺ.

42. Karaliene nog[8] Pietu[9], kiełſiꝺ and Suda ſu ta gimine[10] ir apſudiꝺ ią. ⌜Atajo neꝺ[11]⌝ nog kraßtu ʒiameꝺ kłauſit ißmintieꝺ Salomona[12]. O ßtey cia daugia[us] ira nekayp[13] Salomonaꝺ[14]

43. O kad ißeyna[15] ⌜iß ʒmogauꝺ biauri[16] Dwaſia⌝ baſtoꝺ po ſauſaꝺ wietaꝺ jeßkodama[17] atylſieꝺ, ꝺ nerąda

44. ⌜Kałba tada⌝: Sugryßiu namoſne mano, iß kur ißejau, ꝺ atajuꝺ rąda joꝺ tußcʒiuꝺ, izßlotuꝺ[18] ir ißlobtuꝺ[19].

45. ⌜Jßeyt tada⌝ ir ima ſu ſawim kitą ſeptinetą Dwaſiu pikteſniu uʒ ſawę, ir iejuꝺ joſna, giwena tęn; ir paskuciauſi dayktey ano ʒmogauꝺ pikteſni tąpa[20] nekayp pirmieÿ. Teypo[21] buꝺ ir ſu ta pikta gimine.

46. Ꝺ kad tey dar kałbejo pulkump, ßtey, Motyna jo ir broley ſtowejo ore ießkodami[22] ⌜kałbet ſu jo⌝.

47. O[23] nekuris tare jam[24]: Sztey, Motyna
[tawo
ir broley tawo ſtowi ore jeßkodami kałbet ſu tawim.

48. Bet anꝺ[25] atſakidamaꝺ, tare tam[26] kurſey (tey) jam paſakie: Kaꝺ[27] ira Motyna mano, ir kaꝺ ira broley mano?

49. Jr ißtieſes[28] rąka ſawo and Mokityniu ſawo, tare: Sztey, Motyna mano ir broley mano.

50. Kaꝺ neꝺ daro walą Tewa mano, kurſey ira dangoſe[29], ira broliu[30] mano, ir ſeſerimi [31], ir Motyna.

PAGULDIMAS XIII

1. O ⌜anągi diena ißęjęꝺ Jeʒuꝺ⌝ iß namu, ſedos[32] paꝺ Mariaꝺ[33].

2. Jr[34] rynkoꝺ j⟨o⟩p[35] daug miniu, teyp jog iejo[36] eldyon, ir ſedoꝺ, ꝺ wiſa ana mine ſtowejo and kraßta.

3. Jr kałbejo jems[37] daug dayktu prÿliginimoſe, kałbedams[38]: Szteÿ, ißejo Sejejaꝺ ſet

4. O kad ſejo,wiena daliꝺ[39] (grudu) połe pas kiala, ꝺ[40] atejo paukßcʒey, ir ſułaſe joꝺ.

5. Kita wel (puſe) połe and ołotu[41] (wietu) kame nedaug turejo ʒiameꝺ, ir

[1] *c* jemuꝺ [2] *c* patepta łobia; *m* biauri [3] *c* ʒiankła [4] *c* Jonaßauꝺ Pranaßa [5] *pd* buwo [6] *pd* ćia [7] *id* neyg [8] *ms d* [9] *s* iß pusia-dienia [10] *bd* ſu ta gimine [11] *ad* Ana [12] *c* Salamona [13] *c* neyg [14] *c* Salamonaꝺ [15] *c* ißeys; *pd* pikta [16] *id* neczyſta [17] *c* bejeßkant [18] *s* ⟨iß⟩ßłotus; *c* ißlotuꝺ [19] *c* palobtuꝺ [20] *c* tampa; *pd* neyg [21] *c* Teypag [22] *i* noredami [23] *pd* wienꝺ [24] *c* jop [25] *id* ghiꝺ [26] *id* jop [27] *s* O kuri [28] *c* ißtraukieꝺ [29] *pd* taꝺ [30] *c* broliꝺ [31] *c* ſeſo [32] *c* ſedejo [33] *c* Mariuꝺ [34] *c* Kur [35] *ms* jip [36] *ad* iejo [37] *c* jump [38] *c* kałbant [39] *s* nekurie [40] *c* ir [41] *c* ołoꝺ; *s* ołes

toÿs izdigo, delto jog neturejo giłuma ʒiameȯ.

6. Bet uztekiejuȯ[1] Sauley patwieskie[2], ir delto ſjog neturejo ßaknieȯ, nudʒiuwo.

7. Kita wel (dalis) połe erßkiecioſna, iʒdigo tada erßkieciey, ir nuſmelkie ją.

8. Ó kita (daliȯ) połe and giaroȯ ʒiameȯ ir iʒdawe wayſiu, wienȯ ßymteroka, kÿts ßeßaȯdeßymtiȯ, o kitȯ trisdeßymtis kartu.

9. Kaȯ turi auſiȯ kłauſimop, tekłauſo.

10. Ó Mokitiney[3] atają, tare jam[4]: Kodel jems[5] kalbi priliginimoſe.

11. Ó anȯ atſakidamaȯ tare jems[6]: Delto jog jumuȯ ira dota zynot paſlepty- neȯ Karaliſteȯ Dangauȯ bet jemuȯ to nedota.

12. Kaȯ neȯ turi[7] buȯ dota jamuy ir tureȯ[8] apſcieÿ, bet kaȯ neturi, buȯ nog jo atymta ir tey ką turi.

13. Togdel kałbu jems[9] pryliginimoſe, jog regiedami, neregi, ir girdedami, negirdi, neÿ to ißmano[10].

14. Jr joſe iſipiłdʒia pranaßyſte Jzaioßiauȯ kurȯ kałba: Kłauſidami[11] kłauſiſite, ó[12] neſupraſit; ir regiedami regieſite[13] ó neißwiſit.

15. Szyrdiȯ neȯ tu ʒmoniu uʒtuko, ir auſimiȯ ⌜ſunkiey kłauſe⌝, ir akiȯ ſawo uʒmerkie, idand kada akimiȯ neregietu, ir auſimiȯ negirdetu[14], ir ßyrdimiȯ[15] neſupraſtu ir neſugryßtu[16], ó aß jaȯ iʒgidicia.

16. Bet akiȯ juſu ira paßławintoȯ, jog regi, ir auſiȯ juſu, jog girdi.

17. Uʒtieſa neȯ ſakau jumuȯ, jog daug Pranaßu ir teyſuju gieyde to regiet ką juȯ regite, ó neregiejo, ir kłauſit to, ko juȯ kłauſote, ó negirdejo.

18. Togdeł kłauſikite pryliginima ape Sejej.

19. Kad kaȯ kłauſo ʒodʒia Karaliſteȯ, ó neſupranta, tada ateyt piktaſiȯ, ir pagauna tey kaȯ buwo paſeta ßyrdyje jo. Taȯ ira anȯ kurſaj paſetaȯ buwo paȯ kiala.

20. Bet kurſey paſetaȯ eſt[17] and akmeniotu (wietu) ira taȯ kurſey kłauſa ʒodʒio ir toÿa[us] ſu dʒiaugſmu pryima ghi.

21. Bet ßaknieȯ ſawimp neturi, bet ira and walandoȯ, ó kad ſielwartaȯ[18] ir perſekioimaȯ del ʒodʒia ateÿt, toyȯ piktynaȯ[19].

22. Ó kurȯ paſetaȯ ira erßkieciaſa ira taȯ, kurſey kłauſo ʒodʒia, bet rupeſtiȯ ßo ſwieta ir wiłuȯ turta, nuſmełkia ʒodi, ir notneßa wayſiauȯ

23. Ó kurſ[20] paſetaȯ ira and giaroȯ ʒiameȯ, ira taȯ kurſey kłauſo ʒodʒia ir ſupranta, kurȯ teypag iʒdoſt wayſiu, ir atneßa, wienȯ ßymta (kart tiek) kits ßeßas deßymtiȯ, kitȯ wel triȯ deßymtis.

[1] *id* uʒejuȯ [2] *id* patwieſke; *i* padegie [3] *pd* jop [4] *c* jop [5,6] *c* jump [7] *pd* tamuy [8] *b* ir tureȯ [9] *c* jump [10] *p* ſuprąta [11] *c* Kłauſimu [12,13] *pd* ó nieku budu [14] *c* nekłauſitu [15] *s* ⟨ßyrd⟩zia [16] *c* ſuſigryßtu [17] *c* buwo [18] *s* (ſuſpaudimaȯ) [19] *p* pikſta [20] *c* kurſey; *ad* taȯ

24. Kita prÿliginima paſakie jemȯ, kałbedams[1] priliginta ira dangauȯ karaliſte ʒmoguy, kurſey paſejo giara ſekłe and dirwoȯ ſawo

25. Ó kad ſumigo ʒmoneȯ, atajo neprietel^{us} jo ir paſejo kukalus terp kwieciu ir nuejo.

26. O kad uʒaugo[2] ir wayſiu atneβe, tada pasirode ir kukaley.

27. O nueję[3] tarney ano Wieβpatieȯ tare jam[4]: Wieβpatie, negu giara ſekłe paſejey and dirwoȯ tawo? iβ kur tada emeȯ tie kukaley?

28. O anȯ jems[5] tare[6]: Neprieteluȯ ʒmoguȯ tey padare. O tarney tare jam[7]. Norigu jog nueyſime[8] ir iβraujame[9] joȯ.

29. Bet ghiȯ tare: Ne. Kad raudami kukaluȯ neiβrautumbite ſu jeÿȯ[10] ir kwieciu.

30. Abejetaȯ teauga[11] iki piutiy, ó kad piutis buȯ taryſiu piowejamuȯ; Jβraukite pirm kukaluȯ, ir ſurÿβkite joȯ pedoſna, ſudegint joȯ, bet kwieciuȯ ſurynkite[12] kłonan mano.

31. Antra pryliginima paſakie jemuȯ kałbedams[13]: Pryliginta ira dangauȯ karaliſte gruduy garſticziu, kuri emeȯ ʒmoguȯ paſejo and dyrwoȯ ſawo.

32. Kurſey tieſa ira maʒiauſiaȯ[14] terp wiſu ſekłu, bet kad uʒauga dideſniȯ ira terp darza-wirału, ir tampa medʒiu, teyp jog paukβcʒey dangauȯ ateyt ir liʒduȯ daro and jo βaku.

33. Kita pryliginima tare jems[15] (kałbedamaȯ) Pryliginta ira dangauȯ karaliſte rukβtiy kurią Moteriβkie emuȯ, uʒrugino tryjoſe mieroſe miłtu, net uʒrugo wiſa.

34. Tuȯ wiſuȯ dayktuȯ kałbejo Jeʒuȯ miniump pryliginimoſe, ó be prÿliginima, nekałbejo jems[16] nieko.

35. Jdand iſipilditu kaȯ ira paſakita per Pranaβą kałbąty[17]: Atwerſiu naſruȯ mano pryliginimoſe, apiſakiſiu daykt^{us} paſłeptuȯ nog pradʒioȯ ſwieta

36. Pałaydęȯ tada Jeʒuȯ mines (nog ſawęȯ) iejo ing namuȯ. Ó mokityney jo atajo jop kałbedami[18]: Jzguldik mums prÿliginima ape kukali dyrwos[19]

37. Ó anȯ atſakidamaȯ tare jems[20]: Taȯ kurſey ſeja[21] giara ſekłe, ira Sun^{us} ʒmogauȯ

38. O dirwa ira Swiets, ó giara ſekłe ira waykey Karaliſteȯ, ó kukaley ira waykey ⌜ano piktoja⌝.

39. Ó neprieteliȯ kurſey joȯ paſejo ira Welniaȯ: ó piutis[22] ira pabayga ſwieta, ó piowejey ira Anjełey.

40. Kaÿpo tada kukaluȯ ſurÿnka, ir ugnia ſudegina, teyp buȯ ir pabaygoy to[23] Swieta.

1 *c* kałbant; *m* Evangel. 2 *c* iʒdigo 3 *s* ate⟨ję⟩ 4 *c* jop 5 *c* jump 6 *s* kałbejo 7 *c* jop 8 *c* nueyme 9 *c* joȯ ſurenkame 10 *pd* podraug 11 *s* dokit augt 12 *c* ſukraukite 13 *c* kałbant 14 *s* ſmulkiauſiu 15,16 *c* jump 17,18 *c* kałbant 19 *id* gruda garſtycʒiu 20 *c* jump 21 *c* paſejo 22 *s* po 23 *as* prie; *id* βo

41. Sunuò ȝmogauò iȝſiuò Anjełuò ſawo, kurie ſurinkò iß jo Karaliſteò wiſuò papiktinimuò, ir tuò kurie daro neteÿſibe.

42. Jr imeò joò pecȝun ugnieò, tęn buò werkſmaò ir grieȝymaò dantu.

43. Tomet teyſiey ȝybeò kaypo saułe Karaliſtey Tewa ju[1]. Kaò turi auſiò kłauſimop, tekłauſo.

44. Wel, pryliginta ira dangauò Karaliſte Skorbuy[2] paſłeptamuy łaukoò[3], kuri radęò ȝmoguò, paſłepe, ir pro[4] dȝiaugſma jo[5], pareyt ir perdoſt wiò ką turejo, ir perka aną dirwą[6].

45. Wel, pryliginta ira ⌜dangauò Karaliſte⌝ Prakijuy ießkonciamuy greȝu perłu.

46. Kurò, atradeò wiena perła łabey brągią, pareyt ir perdoſt wiò ką turejo, ir perka ją.

47. Wel, pryliginta ira dangauò Karaliſte newaduy[7] uȝmeſtamuy Marioſna, kurò uȝſeme tulas (ȝuwis)[8].

48. Kurò kad buwo piłnaò, (ȝukley) ghi ißtraukie and kraßta ir ſedę ißrynko giaraò ſudoſna (ſawo), bet piktaò ißmete oran.

49. Ligieÿ buò prie pabaygey ſwieta[9], ißeyò Anjeley ir atſkirò piktoſiuò nog[10] teyſuju

50. Jr imeò joò ⌜pecȝauò ugnin⌝, tęn[11] buò werkſmaò ir grieȝymaò dątu.

51. Jr tare jems[12] Jeȝuò: Supratotegu tey wiò? Aniò[13] jam[14] tare[15]: Teyp Wießpatie.

52. O anò jems[16] tare: Togdel koȝnaò Mokitaò-Raßte ißmokitaò Karaliſtey dangauò liguò ira Ukinikuy[17] kurò gabena iß[18] ſkorba ſawo naujuò ir ſenuò dayktuò

53. Jr ſtojoò kad Jeȝuò pabaygie tu pryliginimu[19], ißejo[20] iß tęn.

54. Ó atajęò Tewißkien ſawo, mokie joò Baȝnicȝioſe ju, teyp jog[21] ſtebejoò ir kałbejo; Jß kur tam ta ißmintiò ir tie[22] gałus daykteÿ[23].

55. Negu[24] taò tey ira Sunuò daylideò, negu Motyna jo wadyna Maria ir broley[25] jo Jocubaò ir Joſeò ir Simeon[26] ir Judaò?

56. Seſeriò teypag jo negu wiſoò ira muſimp? iß kurgi tamuy tey wiò

57. Jr piktynoò iß jo. Bet Jeȝuò jems[27] tare: Pranaßa nieku[28] newercia, liß Tewißkiey[29] jo, ir namoſe jo.

58. Jr nedare tęn daug galibiu, del ju netykieima[30].

PAGULDIMAS XIV

1. Togi metu Herodaò Tetrarcha iȝgirdo[31] [garſą ape Jeȝu[32].

2. Jr tare tarnams[33] ſawo: Jonaò tey ira Krykßtytojaò, anò tey kieleò iß numiruſiu, ir togdel toò galibeò deſtiò jampi.

[1] *c* ſawo [2] *c* Skorbaò [3] *s* dirwoÿ [4] *s* nog [5] *id* iß to [6] *id* lauką [7] *s* tynkłuy [8] *c* tulu (ȝuwiu) [9] *s* amzi... [10] *p* iß widaus [11] *c* kur [12] *c* jump [13] *ad* Ó [14] *c* jop [15] *p* paſakie [16] *c* jump [17] *id* Gaſpadoriuy [18] *s nl* [19] *c* tus pryliginimuò [20] *s* perſire [21] *pd* aniò [22] *c* aniò [23] *m* stebukłey [24] *c* Aba ne [25] *c* brolu [26] *c* Simeonaò [27] *c* jump [28] *s* neką [29] *pd* tykroy [30] *c* netykruma [31] *s* atajo; *sd* ſłową; *pd* ape [32] *pd* kałbant [33] *c* tarnump *Adn. v.v.* 32-49 *cor. in* 33-50

3. Herodaȯ neȯ pagawo[1] Jona, ir ſuryße ghi ir iſodyno ghi kalinen, del Herodiadoȯ, Moteredȯ [Fi-lippa[2] brola ſawo.

4. Jonaȯ neȯ tare jam: Nedera tau joȯ turet.

5. Jr noredamaȯ ghi uzmußt, bijojoȯ ʒmoniu, turejo neȯ ghi uź Pranaßą.

6. Bet kad apiwaykßczyneta buwo[3] diena [gimi-mo[4] Heroda, dukte Herodiadoȯ ßokinejo widuje (ju) ir paſidabojo[5] Heroduy.

7. Togdel zadejo[6] po pryſegą, dot[7] ape ką noriȯ praßytu.

8. Ó ghiy pirm (dar) budama pryprowita[8] nog motynoȯ ſawo, tare: Dok mi cia and bluda gałwą Jona Krykßtytoja.

9. Jr uʒſiſmutyjo Karal[us], bet del pryſiegoȯ, ir tu, kurie draug ſedejo (ſu jo), liepe (jeÿ) dot

10. Jr nuſiunte ir nukir⟨s⟩dino Jona kaliney.

11. Jr atneßta buwo[9] gałwa jo and bluda[10], [ir addawe Mer-gaytey[11], o ghiy nuneße ją Motyney ſawo.

12. Ó Mokityney jo atajo, ir ateme kuna, ir pakaſe ghi, ir nuejo, ir paſakie tey Jeʒuy.

13. Ó Jeʒuȯ tey izgirdeȯ ißejo iß tęn łaÿwe, puſton wieton patseÿ, ó mineȯ tey iʒgirde, ejo paskuy ghi peſciomiȯ iß mieſtu.

14. O ⌜ißeydamȯ Jeʒuȯ kad ißwido⌝ didełe mine, paſigayłejo ja[12], ir iʒgide joȯ[13] ligoniuȯ.

15. Ó kad jau ſutemo, atajo jop Mokityney jo, kałbedami[14]: Wieta ira puſta, ir jau wełu ira, pałaysk tuȯ pulkuȯ, t'eÿt Sodʒioſna[15] ir pryperka ſau walgit.

16. Bet Jeʒuȯ jemȯ tare: Nereykia kad eytu, juȯ jemȯ dokite walgit.

17. Bet aniȯ jam[16] tare: Nieka cia neturime, liß[17] pękieta donu ir dwi ʒuweli.

18. Ó anȯ tare. Atneßkit mi cia jaȯ.

19. Jr liepe[18] minemuȯ ſuſeſt and ʒołeȯ, ir eme aną pekieta donu ir anie dwi ʒuweli ir pakielęȯ[19] akiȯ dangun, paßlawino jaȯ, ó ſulauʒeȯ dawe Mokityniamuȯ, ó Mokitineÿ pułkam[us].

20. Jr walgie wiſi ir prÿwalgie ir prynko[20] ⌜atſtanka trupuciu⌝, dwilika pilnu ſudaryciu[21].

21. O tu kurie walgie buwo ape pęki tukſtanciey wiru, be Moteriu ir wayku.

22. Toyȯ potam ⌜Jeʒuȯ prywerte[22]⌝ Mokitiniuȯ ſawo eyt eldyjon, ir perſyirt pirm ſawęȯ and antros[23] puſeȯ[24], delto jog turejo pałayst pułkuȯ nog ſawęȯ.

23. Ó kad pałaydo pułkuȯ nog ſawęȯ, uʒlipo and kałna patjen mełſtis. Jr kad jau ſutemo, patsjen ⌜(tykt) tęn⌝ buwo

24. Ó eldija ⌜jau buwo⌝ puſiau[25] Mariu,

[1] *c* ſugawo [2] *c* Bro⟨la⟩ [3] *c* apiwaykßczynejo [4] *c* gimineȯ [5] *c* paſidabojoȯ [6] *id* zadejo; *c* kietyno jeÿ [7] *pd* jey [8] *s* ingundinta [9] *c* atneße [10] *c* blude [11] *c* Paneley [12] *c* joȯ, jeys [13] *i* terp ju [14] *c* kałbant; *pd* Ten [15] *s* kiemoſna [16] *c* jop [17] *id* tykt [18] *pd* tada [19] *c* paʒurejęȯ [20] *s* ſu⟨rynko⟩ [21] *p* karbu [22] *c* prywerʒe [23] *c* kitoȯ [24] *i* ßalies [25] *i* widuja; *c* widuje

budama nebeſpecȝniſteÿ[1] nog wilniu, weją neȯ turejo prieß (ſawe.)[2]

25. Bet ape kietwirta ſargibe naktieȯ, nuejo Jeȝuȯ jump, eydamaȯ[3] po mariaȯ.

26. Ó Mokityney ißwide ghi waykßcȝojanty po Mariaȯ nuſigando, kałbedami[4]: Pakuſa[5] tey, ir rekie[6] pro baÿme.

27. Bet Jeȝuȯ toyȯ tare jems[7], kałbedamȯ: Bukit gieroȯ ßyrdieȯ, aß tey eſmi, neſibijokite.

28. Ó Petraȯ ⌜atſakie jam⌝, ir tare: Wießpatie, ieygu tujen eſi, liepk mi ateyt ſawęȯp po wandeni.

29. O anȯ tare, eykß, i⟨r⟩ nuejo[8] jop Petraȯ iß eldyjoȯ, ir ejo po[9] wandeni, idand ateytu Jeȝauſp.

30. Bet pamateȯ didi weja, paſibijo, ir kad pradejo ſkiąnſt, ßaukie kałbedamȯ: Wießpatie, giałbek[10] mane.

31. Ó Jeȝuȯ toÿȯ ißtieſes[11] rąką, pagawo ghi, ir tare jam[12]: Mazatyki[13]. Kodel abejawey?

32. Jr kad iżęgie[14] anisjen eldyjon, ⌜wejaȯ nutyło⌝.

33. Ó tiey kurie (buwo) eldyjoÿ, atajo ir paſikłoniojo jam, kalbedami[15]: Uȝtieſa, eſi Sun^us^ Diewo

34. Jr perſiirę atajo ȝiameń Genneſareth.

35. Ó paȝÿne ghi wireÿ anoȯ wietoȯ, nuſiunte po ciela aną ȝiamen kuri buwo aplink, ir atneße jam[16] wiſuȯ kurie piktey turejoȯ.

36. Jr praße ghi idand tykt daſilitetu kraßta jo ruba, ir kiek ju daſilitejo, paſweyko.

PAGULDIMAS XV

1. Atajo tada Jeȝauȯp (nekurie)[17] Mokiti-Raßte ir Faryȝeußeÿ, kurie (buwo) iß Jeruȝaleȯ, kałbant:

2. ⌜Kodel perȝengt Mokityney tawo⌝ iſtatyma ſenuju. Neprauſia neȯ ręku ſawo kad walgo dona.

3. Bet ghiȯ atſakidamaȯ tare jems[18]: Juȯ teypag kodel perȝengiate pryſakima[19] Diewo iſtatymu ſawo?

4. Diewaȯ neȯ pryſakie[20] tarydamas: Szie- [nawok Tewa tawo ir Motyna tawo, ó kaȯ kiayks[21] Tewa aba Motyna, ſmercia temirßt[22].

5. Bet juȯjen kałbat: Kaȯ tariȯ Tewuy aba Motyney. Dowana (tey ira) ko tawe gałecia gialbet, ir nemaz neßenawotu Tewa ir Motynoȯ ſawo, (tokȯ gana daro).

6. Jr (teyp) paniekinot iſakima Diewo, iſtatimu ſawo[23].

7. Weydamayniey. Gierey ape juȯ pranaßawo Eȝaioßiuȯ, kałbąs[24]:

8. Toȯ ȝmoneȯ artynaȯ maneſp naſreyȯ[25] ſawo, ir garbina mane lupomiȯ ſawo, bet ßyrdiȯ ju toli ira nog maneȯ.

9. Bet dikey[26] garbina mane, mokidami mokſłuȯ, kurie ira iſakimeÿs[27] ȝmoniu.

[1] *s* metoma; ſmarki [2] *p* ing akis [3] *s* waykßczod⟨amas⟩ [4] *c* kałbant; *ms* kałbendami [5] *i* weloka, welos
[6] *s* ſzukterejo [7] *c* jump [8] *c* ißejęȯ; *a ms* iß [9] *sd* and [10] *s* ⟨giałbek⟩im [11] *c* ißtraukieȯ [12] *c* jop; *pd* Ó
[13] *c* mazatykinȯ; *i* abejuciey [14] *id* iſędos, iȝengie [15] *c* kałbant; *ms* kałbendami [16] *c* jop [17] *c* nekuriȯ
[18] *c* jump [19] *c* iſakima [20] *c* paſakie [21] *c* kiaykia; *ms* kiaykis [22] *c* tenumirßt [23] *c* juſu [24] *c* kałbant
[25] *c* łupomiȯ; *m* NB [26] *id* dowaney [27] *c* paſakimeÿs; *i* ⟨i⟩ſtatymeys

10. Ó pawadyneȯ mineȯ ſawęsp, tare joms[1]: Kłauſik ir ſupraſk.

11. Tey kaȯ ieÿt naſroſna, neißdergia[2] ʒmo-gauȯ, bet[3] kaȯ ißeyt iß naſru, tey ißtepia ʒmogu.

12. Atajo tada jop Mokityney jo, ir tare jam[4]: Neguʒyney to jog Faryʒeußey ißgirdę tą kał-ba, piktynoȯ.

13. Bet anȯ atſakidamȯ tare: Koʒnaȯ medis, kurio Tewaȯ mano danguiȯ neſodino, buȯ ißßaknitaȯ[5].

14. Layſkit joȯ, akliey ira wadey akłu-ju. O ieÿgu aklaȯ weda aklaghi, abujen im-pułȯ doben.

15. O Petraȯ atſakidamaȯ, tare jam[6]: Jzgul-dik mumȯ tą pryliginima.

16. Bet Jeʒuȯ tare: Juſgu teypag eſte dar neißmaneleyȯ?

17. Neißmanotegu, jog wiȯ kaȯ ieyt naſ-roſna, ateÿt piłwan, ir oran ißmetama eſt?

18. Bet tie dayktey kurie ißeÿt iß naſru, ateyt iß ßyrdieȯ, ir tie ißtepa[7] ʒmogu.

19. Jß ßyrdieȯ neȯ ißeyt[8] piktoȯ du-moȯ, gałwʒudiſteȯ, pałaydawimȯ, necʒyſta-toȯ, wagiſteȯ, neteyſuȯ ludyimeÿ, bluʒni-imey[9].

20. Tie dayktey ira kurie ißtepa[10] ʒmogu, bet walgit neprauſtomis[11] rąk⟨omis⟩[12], neißtepia [ʒmo-
gauȯ.

21. Ó ißejęȯ iß tęn Jeʒuȯ, nuejo ßaliſna Tyra ir Sydona.

22. O ßtey nekuriy moterißkie Conaniete [ißej^{us}[13]
iß anu ßalu ßaukie jop, kalbedama[14]: Wießpatie, Sunau Dowida, ſuſimilk and maneȯ, dukte mano łabey ira apſeſta nog welnia.

23. Bet ghiȯ jeÿ notſakie neÿ ʒodʒia. Ó Mokityney jo pryeję, melde[15] ghi, kał-bedami[16]: atprowik ją, ßaukia neȯ pa-ſkuy muȯ.

24. Bet anȯ atſakidamaȯ, tare: Neſmi ſiuſtaȯ, liß[17] awiump praʒuwuſiump namu Jzraelauȯ.

25. O ghiy atajo, ir paſikłoniojo jamuÿ, kałbedama[18]: Wießpatie, pamidek[19].

26. Anȯ teciauȯ atſakie ir tare: Ne-dera[20] tey, imt dona waykam^{us}, ir meſt ją ßuniciamȯ.

27. O ghiy tare: Jr łabey[21] Wießpatie. Wie-nok ir ßuniciey eſt iß trupuciu[22] kurie poła iß ſtała Wießpaciu ju.

28. Atſakie tada Jeʒuȯ, ir tare jey[23]: Ó moterißkie, dide ira wiera tawo. Teſi-ſtoy tau kaypo nori. Jr paſweyko du-kte joȯ nog anoſgi hadynoȯ[24].

29. Ó ißejęȯ iß tęn Jeʒuȯ, atajo tieȯ ma-riu[25] Galileoȯ, ir uʒejo and kałno ir atſe-do tęn.

30. O daug miniu atajo jop, beturinciu[26] ſu ſawimp rayßuȯ, akłuȯ, kurtyniuȯ,

[1] *c* joſp [2] *c* neißtepia [3] *pd* tey [4] *c* jop [5] *c* ißkirſtaȯ [6] *c* jop [7] *c* tiey patepia [8] *bd* ißeyt [9] *c* blu-ʒnierſtwoȯ [10] *c* ißtepia [11] *c* neprauſeȯ; *i* ⟨ne⟩mazgotomis [12] *ms* rąku [13] *c* ißeÿdama [14] *c* kalbant [15] *ad* jop; *id* praße [16] *c* kałbant [17] *id* tykt [18] *c* kałbant [19] *p* gialbekim [20] *c* Neprydera [21] *id* Teyp [22] *c* wal⟨go⟩ trupuciuȯ [23] *c* joſp [24] *c* hadyneȯ [25] *c* mariaȯ [26] *c* beturint

łąſzus[1] ir daug kitu, ir dejo joȯ po kojaȯ Jeʒauȯ, ó anȯ joȯ paſweykino.

31. Teyp jog mineȯ ſtebejoȯ, regiedamoȯ nebiluȯ kałbąci^{us}[2], kolekaȯ ſweÿkuȯ, ⌜rayβuȯ waykβcʒoja⟨n⟩ci^{us}[3]⌝, ir akłuȯ reginci^{us}[4], ir garbino Diewa Jzraelauȯ.

32. Ó Jeʒuȯ pawadyneȯ Mokityniu ſawo ſawęſp, tare: Gayli mi tos mines[5], jog jau buwo ſu manim[6] triȯ dienaȯ, o nieko neturi ką walgitu, ó nenoriu ju layſt nog ſawęȯ alkanu[7], kad nenuiłſtu kiale[8].

33. Ó Mokityney jo tare jam[9]: Jβ kur imſim teyp daug donu giroÿ[10] kad paſotynt teyp didełe mine?

34. Ó Jeʒuȯ tare jems[11]: Kiek ⌜turite donu⌝. Ó aniȯ tare, ſeptyneta, ir nedaug[12] ʒuwelu.

35. O anȯ liepe ſuſeſt miney and ʒiameȯ.

36. Jr eme aną ſeptyneta donu, ir anaȯ ʒuwiȯ, ó padekawojęȯ, lauʒe ir dawe Mokityniamuȯ ſawo, ó Mokityney[13] (dawe) miney.

37. Walgie tada wiſi ir paſoto[14], ir prÿrÿnko atſtanka trupuciu, ſeptineta[15] ſudaryciu piłnu.

38. Ó tu kurie walgie, buwo kieturi tukſtancieÿ wiru, be Moteriu ir waÿku.

39. O pałaydeȯ minę, iejo eldyon, ir atajo rubeʒoſna Magdala.

PAGULDIMAS XVI

1. Ó Faryʒeuβey ir Saduceuβey atajo[16] jop ir gundydami[17] (ghi) gieyde nog jo kad jemȯ paroditu ʒiankła and dangauȯ

2. Bet ghiȯ atſakie ir tare jemȯ[18]: Kad wakaraȯ tampa, kalbate, giedra, danguȯ neȯ ira raudonaȯ.

3. Ó akſti, negraʒuȯ oraȯ βądien, danguȯ neȯ ira neraudonaȯ. Weydamaynieÿ, mokate weyda dangauȯ numanit, ó nemokate numanit ʒiankłu cʒeſu.

4. Pikta ir biauro[19] łobia gimine ieβko ʒiankła, ó ʒiankłaȯ nebuȯ jey dotaȯ, liβ ʒiankłaȯ Pranaβauȯ Jonaβa. Jr[20] palikieȯ joȯ, nuejo

5. Ó kad Mokityney jo atajo and antroȯ βalieȯ, uʒmirβo imt (ſu ſawim) donu.

6. Ó Jeʒuȯ tare jump: Dabokiteȯ ir ſaugokiteȯ rukβtieȯ Faryʒeuβu ir Saduceuβu

7. Ó aniȯ kalbejo ſu ſawim tarydami: (Tey ira) jog nejemem ſu ſawim donu.

8. O Jeʒuȯ tey ʒynodamȯ, tare jump: Ką kalbate ſu ſawim, ó maztykieÿ, jog nejemete (ſu ſawim) donoȯ.

9. Dargu neſuprantate? Ney atmenate pękieta donu, and pękiu tukſtanciu ʒmoniu, ir kiek ſudaryciu p yrynkot[21]?

[1] *id* koliekaȯ [2] *c* bekałbant [3] *c* waykβcʒojant [4] *c* beregint [5] *c* tu miniu [6] *c* newalgie triȯ [7] *c* alkanuȯ [8] *c* and kiala [9] *c* jop [10] *c* kad [11] *c* jump [12] *id* truputi [13] *pd* jo [14] *s* prywalgie [15] *c* ſeptiniȯ [16] *c* ataję [17] *c* gundyndami [18] *c* jemuȯ [19] *s* biauri; *m* NB [20] *c* O [21] *id* Kaypo neiβmanote, jog ⌜kałbejau jumȯ⌝ (*c* juſump) ne ape dona (kad tariau) idand. *Vide v.* 11

10. Ney ano ʃeptineta donu anu kieturiu tukʃtanciu, ir kayp daug atʃ⟨t⟩anku ʃurÿnkote?

11. Kaypo neʃuprantate? jog kałbejau juȯump[1] ne ape dona (kad tariau) ida^{n}d[2] ʃaugotumbiteȯ rukßtieȯ Faryʒeußu ir Saduceußu?

12. Suprato tada, jog nekalbejo, kad ʃaugotuȯ rukßtieȯ donoȯ, bet mokʃła Faryʒeußu ir Saduceußu?

13. Ó atajęȯ Jeʒuȯ ßaliʃne Ceʃareoȯ Filippi, kłauʃes Mokityniu ʃawo, kalbant: Ko[3] mane ʃant ʃako ʒmoneȯ, Sunu ʒmogauȯ?

14. O aniȯ tare: Wieni Jonu Krykßtytoju, ó kiti Elioßiu, ó kiti Jeremioßiu aba wienu iß Pranaßu.

15. Anȯ jump tare: Bet juȯ[4] wel, ko mane ʃant ʃakote.

16. Ó Simonaȯ Petraȯ atʃakidamaȯ, tare: Tu eʃi CHriʃtuȯ, Sunuȯ giwoja Diewa.

17. Ó Jeʒuȯ atʃakidamaȯ tare jop: Paßlawintaȯ eʃi Simon Bar-Jona, kunaȯ neȯ ir kraujaȯ, to tau noprayßkie, bet Tiewaȯ mano kurʃey ira Dangoʃe.

18. Ó aß teypag kałbu tawęʃp: Jog eʃi ołe[5], o and toȯ ołeȯ[6] pabudawoʃiu Baʒnicʒia mano, ó bromoȯ pekłoȯ nepergałeȯ joȯ.

19. Ó aßjen doʃiu tau rakt^{us} Karaliʃteȯ dangauȯ, ir ką ʃuryßy and ʒiameȯ, buȯ ʃuryßta dangoʃe; ką teypag ißryßy[7] and ʒiameȯ, buȯ ißryßta[8] dangoʃe.

20. Uʒʃakie tada mokityniamuȯ ʃawo, kad to niekam neʃakitu, ʃawe ʃant Jeʒuʃu CHriʃtuʃu.

21. Nog ano meta pradejo Jeʒuȯ rodit Mokityniamuȯ ʃawo, ʃawe ejʃiant Jeruʒalen, ir daug nukianteʃiant nog Wireʃniu[9] ir Wiriauʃiu[10] Faryʒeußu ir Mokitu-Raßte, ir mirʃiant bet trecia diena kialʃiant.

22. Ó Petraȯ ghi emęȯ ʃawęʃp[11]: pradejo[12] bart, kałbedamȯ: Wießpatie, ʃuʃimilk and ʃawęȯ, ʒednu bu⟨d⟩u[13] tey noteyȯ and taweȯ.

23. Bet ghiȯ atʃigriʒeȯ, tare Petrop: Eyk ßalin nog maneȯ Szietone, papiktynimu mi eʃi, neißmaneȯ nes[14] tu dayktu kurie ira Diewo, bet kurie ira ʒmoniu.

24. Tare tada Jeʒuȯ Mokityniump ʃawo: Jeygu kaȯ nori eyt paskuy mane, teuʃigina ʃawęȯ, ir teima kryʒiu ʃawo, ó eyt paʃkuy mane.

25. Kaȯ neȯ nori uʒłaykit dußią ʃawo, pateroȯ joȯ, ó kaȯ pateroȯ dußia ʃawo del manęȯ[15], ⌜atraȯ ią⌝.

[1] *c* jumȯ [2] *c* kad [3] *cd* Kaypo kałba ʒmoneȯ [4] *c* juȯjen; *sd* Ó [5] *c, m* Petraȯ [6] *c* Petroȯ [7] *c* atryßy
[8] *c* atryßta [9,10] *c* Wiriauʃiuju [11] *s* ßalin̄ [12] *pd* ghi [13] *ms* butu [14] *c* neÿ [15] *pd* taȯ

26. Kaò neò tey padeò ȥmoguy, norò ciela ſwieta igitu[1], ó dußią ſawo[2] nutrotytu? Aba ko ißpirkò[3] ȥmoguò dußią ſawo?

27. ⌜Ateÿò neò Sunuò ȥmogauò⌝, garbey Tewa ſawo, ſu Anjełeÿò ſawo, ó tada uȥmokieò koȥnamuy pagal jo darba.

28. Uȥtieſa ſakau jumuò: Jog ira nekurie iß tu kurie cia ſtowi, kurie neragauò ſmertieò, net regieò Sunu ȥmogauò eynant Karaliſten ſawo.

PAGULDIMAS XVII

1. Ó po ßeßaò dienaò, eme Jeȥuò ſu ſawimi [Petra ir Jokuba ir Jona jo broli, ir uȥwede joò and kalna aukßta[4] apryčȥney.

2. Jr perſimayne po jeÿò, ir ȥybejo weydaò jo kaypo Saułe, o rubey jo tapo balti, kaypo[5] ßwieſe.

3. Ó ßtey, regieti buwo nog ju Mayȥießiuò ir Elioßiuò ateynant ſu jo.

4. Ó Petraò atſakidamaò, tare Jeȥauſp, Wießpatie, giara mumò cia but, ieygu nori, padarykim[6] cia triò Nometuò[7], tau wiena, ir Mayȥießiuy wiena, ir Elioßiuy wiena.

5. Teÿ jam dar bekałbant: Sztey, debeſiò ßwieſi[8] uȥdęgie joò. Ó ſtey, balſaò iß debeſieò kalbant: Tey[9] ira Sunuò[10] mano miełaò kuriampi paſidabojau[11], kłauſikite jo.

6. Ó Mokityney (tey) ißgirde, połe and weydu ſawo, ir łabey nuſigando[12].

7. Ó Jeȥuò jump atajęò, daſilitejo ju, ir tare: Kiałkiteò ir neſibijokit.

8. Ó pakiełe akiò ſawo, neregiejo nieka, tykt Jeȥu pati.

9. Jr kad ejo[13] nog kałna: Pryſakie jemò Jeȥuò, kałbedamò: To regieima niekam neſaki⟨ki⟩t, net ſunuò ȥmogauò kiełſiò iß numiruſiu.

10. Ó Mokityney jo kłauſe ghi, kałbant: Kaypoki tada Mokiti-Raßte biło, jog Elioßiuò pirm ateÿò?

11. O Jeȥuò atſakidamaò, tare jump: Elioßiuò tieſa ateyò pirm, ir wiò pateyſiò[14]

12. Bet aßjen ſakau jumuò: Jog jau atajo Elioßiuò, ó nepaȥyno jo, bet padare jam, wis ką norejo. Teypag ir Sunuò ȥmogauò kienteò nog ju.

13. Suprato tada Mokityney, jog kalbejo jump ape Jona Krykßtytoghi.

14. Ó kad atajo miniump, atajo jop ȥmog^us, połęò and kialu ſawo prieß ghi, ir kalbedamò:

15. Wießpatie, ſuſimilk and Sunauò mano, menaſiniku[15] neò ira, ir łabey beſimučȥyia, daȥney neò[16] ⌜poła ugnin⌝, ir daȥney wandenin.

16. Jr[17] atwedȥiau ghi Mokityniump tawo, ó negalejo jo paſweykint.

[1] *s* nupelnitu [2] *pd* paterotu [3] *i* at⟨pirkò⟩; *ac* kur [4] *pd* paciuò [5] *pd* ſniegaò [6] *pd* padaryſim [7] *s* Czetraò [8] *c* ßwieſuò [9] *s* ⟨T⟩as [10] *c* ſunuò [11] *i* megu [12] *p* (nuſitrima) [13] *c* nuejo; *s* nużęgie [14] *p* pagiarins [15] *i* lunatyku [16] *ac* kartayò; *pd* bega [17] *c* Ọ

17. O Jeʒuȯ atſakidamaȯ tare: Ó newierna ir pikta[1] gimine, kayp iłgeÿ[2] dar buſiu ſu jumiȯ? Kołey dar pakieſiu juȯ? atneßkit mi ćia ghi.

18. Jr ſudraude[3] ghi Jeʒuȯ, ir ißejo iß jo Welnias, ir paſweyko waykaȯ anągi pacią hadina.

19. Atajo tada Mokitiney patis (tykt) Jeʒauſp, ir tare: Kodel meȯ jo negalejom ißwarit?

20. O Jeʒuȯ jump tare: Del juſu newieroȯ[4]: Uʒtieſa neȯ ſakau jumuȯ, kad turetumbite wiera, (ben) kayp grudas garſtycʒiu, gałetumbite taryt tam kałnuy. Perſikialk iß cia tęn, ó perſikiełtu, ir niekaȯ jumuȯ nebutu nepadabna[5].

21. Bet ta gimine neißeÿt, tykt per małdą ir paſnika.

22. Jr kad (dar) buwo Galileoÿ, tare jump [Jeʒ^{us}: Sunuȯ ʒmogauȯ buȯ izdotaȯ rąkoſna ʒmoniu.

23. Jr uzmuß ghi, ó trecia diena kielſiȯ. O aniȯ łabey uzſisieławo[6].

24. Jr kad atajo Kapernaum, atajo Petrop tie kurie muyta rÿnko, kałbant: Mokitojaȯ juſu, negudoſt muyta?

25. Anȯ tare: Teyp. Ó kad iejo namoſna, nupirmino[7] ghi Jeʒuȯ kalbedamȯ: Ką ißmaney Simone? Karaluȯ ʒiameȯ nog ko ima muyta aba doni? nog Sunu ſawo, aba nog praßalnieciu[8]?

26. Petraȯ tare jop: Nog praßalnieciu? ⌜Tare jop Jeʒuȯ⌝? Sunuȯ tada ira walni.

27. Jdand wienok nedotumbime jemȯ papiktynima, eyk Marioſna, uʒmeſk meßkierą, o pirma ʒuwi kurią gauſi, imk, ir atwereȯ joȯ naſruȯ, raſi ſtaterÿ[9], imk ghi, ir dok ghi jemȯ uz mane ir (uz) ſawe.

PAGULDIMAS XVIII

1. Anągi pacia hadyna, atajo Mokityney Jeʒauſp, kalbant: (Meldʒiam) kaȯ ira didʒiauſiu[10] Karaliſtey dangauȯ.

2. O Jeʒuȯ atwadineȯ ſawęsp kudÿki[11], paſtate ghi widuje ju.

3. Jr tare: Uʒtieſa, ſakau jumuȯ: Jeygu nebuſite ir neſtoſiteȯ kaypo kudÿkieÿ, nieku budu neieyſite karaliſten danga^{us}.

4. Kaȯ tada nuſiʒiamiȯ[12] kaypo taȯ kudykiȯ, taȯ buȯ dideſniȯ Karaliſtey dangauȯ.

5. Jr kaȯ pryima toki kudyki wardane mano, mane pryima.

6. Bet kaȯ papiktyntu[13] wiena iß tu maʒuju kurie tyki ing mane, gierauȯ jam butu kad akmo melniczios butu uʒkabintaȯ[14] and jo kakła, ir nuſkan-

1 *m* perwertna 2 *s* pakołey (*d* pa-) 3 *s* ⟨ſu⟩bare 4 *s* abejo 5 *m* NB 6 *c* uzſiſmutyjo 7 *m* NB 8 *s* swetymu 9 *id* graßy 10 *c* didʒiauſiaȯ 11 *sd* kudyki 12 *sd* ſawe 13 *c* papiktynȯ 14 *i* pa⟨kabintaȯ⟩

ditaȯ[1] gilibey Mariu.

7. Beda ſwietuy del papiktinimu, reÿkia neȯ kad papiktÿnimey ateytu; bet beda tam ʒmoguy, per kuri ira papiktynimaȯ.

8. Jeygu tada rąka[2] tawo aba koja tawo piktyna tawe atkirſk jaȯ ir atmeſk nog ſaweȯ. Gieriauȯ[3] tau ira ieyt zywatan, rayβu aba łąſzu[4], ney beturint abi rąki ir abi aki, imeſtu but amʒynon ugnin.

9. Jeygu teypag akiȯ tawo piktyna tawe, iβłupk ją ir atmeſk nog ſawęȯ. Gierauȯ tau ira, wieną tykt beturint aki, ieÿt ʒywatan, neyg turint[5] abi aki, but imeſtu ⌜ugnin pekłoȯ⌝.

10. Dabokites, kad nepapigtintumbite[6] newiena iβ tujen mazuju: Kałbu neȯ jumuȯ, jog Anjełey ju, Dangoſe, wiſadoȯ regi weyda Tewa mano, kurſey ira dangoſe.

11. Sunus nes ʒmogauȯ atajo izganit tey kaȯ buwo prazuwo.

12. Ką iβma⟨no⟩te[7]? Kad turetu kas βymta awiu, ó wiena iz ju pakliſtu[8], negupaliek dewiniu deβymtu ir dewiniu, ó nuejęnȯ and kałnu, neguieβko paklidu ſioȯ?

13. Jr kad tropijaȯ[9] jog atranda ją: Uʒtieſa ſakau jumuȯ, jog dʒiaugiaȯ labiauȯ iβ joȯ, neyg iβ dewiniu deβymtu ir dewiniu, kurioȯ nepaklido[10].

14. Teypag, n'eſt wala Tewa juſu kurſey ira danguy kad katraȯ iβ tujen mazuju turetu prazut.

15. Bet ieÿgu Brolis tawo ſugrieβyio prieβ tawe, eyk ir ſubauſk[11] ghi, terp tawe ir ghi pati, jeygu pakłauſe tawe, pazyſkojeÿ broli tawo.

16. Bet ieygu nekłauſo tawe, imk dar ſu ſawim wiena aba du, kad naſroſe dwieju aba tryju ſwiedku, koʒnaȯ ʒodiȯ apſiſtotu

17. Ó ieygu ju nekłauſo[12]: Pasakik Baʒnicʒieÿ, ó ieygu nekłauſo ir Baʒnicʒioȯ, t'eſt tau kaypo Pagonaȯ[13] ir muytynikaȯ.

18. Uʒtieſa, ſakau jumuȯ: Ką noriȯ ſuryβyte and ʒiameȯ, buȯ ſuryβta danguÿ, ką noriȯ teypag iβryβyte[14] and ʒiameȯ, buȯ iβryβta[15] Danguy.

19. Wel, kałbu[16] jumus: Jeygu dujen iβ juſu ſuſidera[17] and ʒiames, ape koki daÿkta, ape kuri praβytu, ſtoſis jemȯ nog Tewa mano kurſey ira dangoſe.

20. Kur neȯ dujen aba tris ſuſiejo wardane mano, tęn eſmi widuje ju.

21. Atajo tada jop Petraȯ ir tare: Wieβpatie, kiek kartu ſugrieβys brolis mano prieβ mane, ó aβ jam atlaÿſiu, iki ⟨septi⟩netuy kartu[18]?

[1] *c* paſkanditaȯ [2] *c* koja [3] *pd* neȯ [4] *id* kolieka [5] *c* beturint [6] *s* ⟨ne⟩paniekint⟨umbite⟩ [7] *ms* iβmate [8] *s* uʒ⟨kliſtu⟩ [9] *s* pryſitynka [10] *i* ⟨ne⟩uz⟨klido⟩ [11] *c* ſudrausk [12] *s* ⟨ne⟩pak⟨łauſ⟩tu [13] *c* Pahonaȯ [14] *c* atryβyte [15] *c* atryβta [16] *s* ſakau [17] *s* ſuſitartu [18] *c* ſeptiniȯgu kartus

22. Jeʒuȯ tare jop: Nekałbu iki ſeptinetuy kartu, bet iki ſeptinias deβymtis[1] ir ſeptiniȯ kartus.

23. Togdel pryliginta ira Dangaus Karaliſte nekuriamuy Karaluy, kurſey norejo rokotis[2] ſu tarneys ſawo

24. Ó kad pradejo rokawotis, atwede jop wiena[3] kurs buwo jam kałtaȯ deβymti[4] ⌜tukſtanciu talentu⌝

25. Jr kad neturejo ko uzmokiet, Wieβpats jo liepe ghi uzpardot, ir Moteri jo, ir waykuȯ, ir wiȯ ką turejo, kad tykt uʒmokietu (ſkoła)

26. Tarnaȯ tada nupołęȯ, paſikłoniojo jam, kałbant: Wieβpatie, pamiłukiek, ó wiȯ tau uzmokieſiu.

27. Ó Wieβpats ſuſimilęȯ[5] and ano tarna, iβłayde ghi ir atlayde jam ſkołą.

28. Bet taſeygi tarnaȯ iβęjęȯ, rado wiena iβ bendra-tarnu[6] ſawo, kurȯ buwo jam kaltaȯ βymta graβiu, ir uʒgułęȯ and jo, pagawo ghi uz gurkli[7], kałbedams, uʒmokiek mi ką eſi kaltas.

29. Nupołeȯ tada kojump jo anȯ bendratarnis, praβe ghi kalbant: Pamiłukiek, ó wiȯ tau uzmokieſiu.

30. Anȯ wienok nenorejo, bet nuejęȯ imete ghi kalinen, net[8] uʒmokietu ſkoła.

31. Kad tada bendratarnieÿ jo tey iβwido kaȯ dejoȯ, uʒſiſielawo[9] łabey, ir atają, paſakie tey wis Wieβpaciuy ſawo kaȯ dejoȯ.

32. Atwadyno tada ghi Wieβpats jo sawęſp, ir tare jop: Piktaſis tarne, wiſa skoła tau atlaydʒiau, jog mane[10] mełdey.

33. Neguderejo[11] tau teypag ſusimilt and bendratarnia ſawo, kaypo ir aβ[12] ſusimiliau and tawęȯ?

34. Jr apſirustawęȯ Wieβpats jo, padawe ghi muczytojamȯ[13], net[14] wiȯ uʒmokietu jam ką buwo kaltaȯ.

35. Teyp ir Tewaȯ mano Danguiȯ padaryȯ jumuȯ, ieygu iβ βyrdieȯ notłayſite koʒnaȯ broluy ſawo jo nuſideimu[15].

PAGULDIMAS XIX

1. Jr ſtojoȯ, kad pabaygie Jeʒuȯ tuȯ ʒodʒius, jog iβejo iβ Galileoȯ, ir atajo per Jordana, rubeʒoſna Judeoȯ

2. Jr ejo paskuy ghi daug miniu, ó anȯ jaȯ tęn paſweykino.

3. Jr Faryʒeuβey atajo jop, gundydami ghi ir kalbedami jam: Deragu ʒmoguy apłayst Moteri ſawo, del wiſokios[16] prieʒaſtieȯ

4. Bet anȯ atſakidamaȯ tare jump[17]: Neguſkaytete, taȯ kurȯ nog pradʒios ſutwere (ʒmogu) jog ſutwere joȯ, Wiriβku ir Moteryβku.

1 *c* ſeptiniaȯ, ſeptiniu deβymt⟨u⟩ 2 *c* rokawotis 3 *pd* ſkolinika 4 *c* deβymȯ 5 *sd* paſigayłejęs 6 *c* bendratarniu 7 *sd* żawino; *i* smaugie 8 *pd* wiȯ 9 *c* uʒſiſmutyjo 10 *pd* praβe 11 *pd* ir; *pc* taujen 12 *c* aβjen 13 *pd* kotamuȯ 14 *id* iki 15 *c* nuſideimus 16 *c* koʒnos 17 *c* jop

5. Jr tare: Togdel apłeys[1] zmoguỏ Tewa ir Motyna, ir ſuſiwieninỏ ſu moterimi ſawo, ir dujen buỏ wienu kunu

6. Teyp jog n'eſt jau daugiauỏ dujen, bet wienỏ kunaỏ. Ką tada diewaỏ ſuwienijo, ȝmoguỏ (to) teneſkiria.

7. Aniỏ jop tare: Kodelgi tada iſakie Mayȝieβiuỏ dot Gromata[2] Raȝwado[3], ir apłayst ją.

8. Anỏ jump tare: Mayȝieβiuỏ del kietuma βyrdieỏ juſu dalayde jumỏ apłayſt Moteriỏ ſawo: bet nog pradȝioỏ nebuwo teyp.

9. Bet aβ kałbu jumuỏ. Kaỏ apłaÿdȝia Moteri ſawo, net del cudȝalaȝniſteỏ, ó weda[4] kita, cudȝałaȝyja, teypag kaỏ weda apłaÿſtą, cudȝałaȝyja.

10. Mokitiney jo tare jop: Jeygu toki ira ſprowa wira ſu Moterimi, tada gieriauỏ neſizianit[5].

11. Bet anỏ jemỏ tare: Ne wiſi tą zody ſupranta, bet tie kuriemỏ dota ira.

12. Jra neỏ wieni apipiauſtiti, kurie teyp gime iź zywata Motynoỏ ſawo, ira teypag apipiauſtiti, kurie patis ſawe[6] padare apipiauſtiteÿỏ del Karaliſteỏ dangauỏ. Kaỏ gali tey ſupraſt, teſupranta.

Atwe-

13. Atwede potam jop waykieluỏ, kad rąkaỏ and ju uzdetu, ir melſtuỏ. Ó Mokityney bare joỏ[7].

14. Bet Jeȝuỏ tare: Dokit pakaju[8] kudykiamỏ, neÿ[9] ginkit jemỏ eyt maneſp: tokiu neỏ ira Karaliſte Dangauỏ.

15. Ó uȝdejęỏ and ju rąkaỏ, iβejo iβ tęn.

16. Ó βtey ⌜atajęỏ wienỏ⌝ tare jop: Giaraỏ Mokitojau, ką reykia mi daryt giaro, idand apturecio amȝyna ȝywata?

17. Ó anỏ jam tare. Ko mane wadyni gieru. Niekaỏ n'eſt giaraỏ, tykt[10] wienỏ (ipacieÿ) Diewaỏ. Norigu[11] wienok ieÿt zywatan, ſergiek pryſakimu[12]?

18. Anỏ jop tare, kuriu[13]: Ó Jeȝuỏ tare (tuỏ:) Neuȝmuβy: Su ſwetyma negiwęſi: Newogſi: Neteyſiauỏ ludyima neludÿſi.

19. Sȝienawok Tewa tawo ir Motyna: O artima tawo miłek kaypo pati ſawe.

20. Jaunikaytiỏ anỏ tare[14] jop. Tu wiſu dayktu ſergiejau nog iauniſteỏ mano: kogi mi dar netęka.

21. Jeȝus jam tare: Jeygu nori but tobułaỏ: Eyk, perdok ką turi, ir dok ubagamuỏ, ó tureſi ſkorba[15] danguÿ, ó ſugrÿβk, eyk paskuÿ mane.

22. Kad tada izgirdo anỏ jaunikaytis tuỏ zodȝiuỏ, nuejo[16] ſmutnaỏ: daug neỏ turejo łobia.

1 *s* ſugłaude 2 *c* gromata 3 *i* Perſkirimaỏ 4 *s* ima 5 *s* ⟨neſi⟩weſt 6 *s* NB 7 *p* draude 8 *s* Łayſkit
9 *b* neÿ 10 *s* prieβ; *i* ǫ 11 *s* jeygu 12 *c* pryſakimus 13 *c* kuriuỏ 14 *s* kalbejo 15 *c* turta; *m* NB 16 *c* parejo

23. Ó Jeʒuȯ tare Mokitiniump ſawo: Uʒtieſa kałbu jumuȯ, jog turtynikaȯ[1] nepigieÿ ieÿȯ Dangauȯ Karaliſten

24. Jr wel kałbu jumuȯ. Pigiauȯ ira welbluduy[2] pereyt per aki adatos, neÿg Turtynikuÿ ieÿt Karaliſten Diewo.

25. Ó Mokityney jo (tey) izgirdę labeÿ nuſiſtebejo kałbant: Kaȯgi tada gal but izganitas?

26. Ó Jeʒuȯ paziurejęȯ and ju tare jemȯ: Zmoneſa tey ira nepadabna[3], bet Diewiep wiſi dayktey ira padabni.

27. Atſakie tada Petraȯ ir tare jam: Sʒtey meȯjen wiȯ apłaydem, ó nuejom paskuy tawe: kaȯgi tada·bus mumus uz tey?

28. Ó Jeʒuȯ jump tare: Uʒtieſa kałbu jumuȯ, jog juſjen kurie nuejot paſkuy mane, adgimdime, kad Sun^{us} ʒmogauȯ ſeſiȯ and Soſta[4] garbes ſawo, ſeſiteȯ ir juȯ[5] and dwilikoȯ Soſtu, ſudydami dwilika giminiu Jzraela^{us}.

29. Kaȯ teypag apłeyȯ namuȯ, aba broluȯ, aba ſeſeris, aba ⌜Tewą, aba Motyna⌝, aba Moteri, aba waykuȯ, aba dyrwaȯ, del manęȯ, (tokȯ) atgauȯ ßymteropey[6], ir paſeȯ amʒyna źywata.

30. Bet daug pirmuju, buȯ paſkutyniu[7], ir paskutyniey[8], pirmeÿȯ.

PAGULDIMAS XX

1. Karaliſte neȯ dangauȯ, ligi ira gaſpadoriuy[9], kurȯ ißejo ąkſti ſamdyt darbiniku Winnicʒion ſawo.

2. Jr kad ſuſiderejo ſu darbinikeyȯ, iß graßia and dienos, nuſiunte joȯ Winniczion ſawo.

3. O ißejęȯ ape trecią hadyną, ißwido kituȯ ſtowinciuȯ dikey[10] and turgawicziȯ[11].

4. Jr tare jump. Juȯ teypag eykit winnicʒion, ó kaȯ prÿſieyȯ doſiu jumuȯ. O aniȯ nuejo.

5. Wel, ißejęȯ ape ßeßtą ir dewinta hadÿna, padare teypag

6. Jr ißejęȯ ape lieką[12] hadÿną, ißwido kituȯ ſtowint dikuȯ[13], ir tare jump: Ko ſtowite ćia, ciełą diena pateykaudami.

7. Aniȯ jam tare: Niekaȯ neȯ nepaſamde muſu. Anȯ jump tare. Juȯ teypag eykit Winnicʒion, ó kaȯ buȯ teyſu doſiu jumȯ.

8. O kad jau buwo wełu, tare Wießpats Winnicʒioȯ[14] ſawo Uʒweyʒdetojop[15]. Wadynk darbiniku, ir dog(!) jemȯ ałgą, pradejęȯ nog paskuciauſiu iki pirmiemȯ.

9. Jr atają aniȯ kurie (buwo paſamditi) ape wienolika hadÿna, koʒnaȯ eme pa graßy.

1 *s* didzturis 2 *m* NB 3 *m* galima 4 *c* Soſtoȯ; *m* ſoſtas 5 *id* teypag 6 *c* ßymterokey; *m* NB 7 *c* paſkuciauſieyȯ; *s* -ſiu 8 *c* paskuciauſiu 9 *s* ʒmog⟨uy⟩ hukinikuy 10 *c* dikuȯ 11 *c* turgauȯ 12 *id* wienoliką 13 *s*· pateykaują 14 *pd* darbinikump 15 *c* Uʒweyʒdetojuy

10. Piermiey teypag atają, tareȯ imſiant daugiauȯ, bet ir aniȯ teypag eme pa graßy.

11. Ó emuȯ pradejo ßnekiet[1] prieß Wießpati namu.

12. Kałbant: Paſkuciauſiey dirbo (tykt) wieną hadyna, o ligieyȯ joȯ padarey mumuȯ, kurie kiłojom ſukuma dienoȯ, ir karßty.

13. Bet anȯ atſakidamaȯ, tare wienam iß ju: Prietelau, nedarau tau kryudos: Argu neſuſiderejey ſu manim iß graßia?

14. Jmk kaȯ tawo ira, o eyk. Noriu neȯ dot[2] tam paskutyniamuy, kaypo ir tau.

15. Ar[3] mi ne walna darÿt ſu to kaȯ mano ira, ką noriu? Akiȯgu tawo ira pikta, jog aß eſmi giaraȯ.

16. Teyp buȯ paskiauſiey pirmeyȯ, ó pirmieÿ paſkiauſieÿȯ. Daug neȯ ira paßauktu, bet maz ißrynktu.

17. Ó eydamaȯ Jeʒuȯ Jeruʒalen, eme ſu ſawim dwilika[4] Mokityniu aſabney[5] kielan, ir tare jump.

18. Sztey, eynam Jeruʒalen, ó Sun^{us} ʒmogauȯ buȯ iʒdotas Wiriauſiem^{us} Kopłonam^{us} ir Mokitiemuȯ-Raßte, ir apſudiȯ ghi and ſmertieȯ

19. Jr iʒdoȯ ghi Pahonim^{us} apjokt ir nupłakt ir nukryʒiawot, ó trecią dieną kiełſis

20. Atajo tada jop Motyna Sunu Zebedeußa, ſu Suneyȯ ſawo beſikłoniodama ir gieyʒdama kaßko nog jo.

21. Ó anȯ jey tare: Ką nori? Ana jop tare: Liepk kad todu ſunu mano ſedetu wienaȯ po deßyney[6], ó kitȯ po kayrey (rąkoy) Karaliſtey tawo.

22. Bet Jeʒuȯ atſakie ir tare: Neʒyn⟨o⟩t ko praßot: Galitegu giart kielicha kuri aß giarſiu, ir but apkrykßtyty krykßtu, kurio aß krykßtyjoȯ? Aniȯ jam tare: Galime.

23. Ó anȯ jemȯ tare: Kielichą tieſa mano giarſite, ir krykßtu kurio eſmi apkrykßtytaȯ buſite apkrykßtyti bet ſedet po deßyney mano, ir kayrey (rąkey) mano, ne mano tey ira maciy[7] dot, bet (dota buȯ tiem^{us}) kuriemuȯ pagatawita[8] ira nog Tewa mano.

24. Ó kad (kitì) deßymȯ ißgirdo teÿ, uz [⟨pikt⟩[9] turejo łabey aniemuȯ dwiem brolam^{us}.

25. Jr ⌜atwadÿnęȯ[10] joȯ Jeʒuȯ⌝ ſaweſp, tare: Zynote[11], jog Wałdytojeÿ giminiu, wießpatauja and ju, ir Gałuney[12] wirßune[13] ißtieſia and ju.

26. Bet ne teyp buȯ terp iuſu, bataig kaȯ nori but didʒiu terp juſu, (tokȯ) t'eſt tarnu juſu.

27. Teypag kaȯ nori but pirmu terp juſu, t'eſt tarnayciu iuſu.

28. Kaypo (ir) Sunuȯ ʒmogauȯ notajo kad jam tarnautu, bet (idand) pats tarnautu, ir dußią ſawo izdotu and adpirkima uz daugiel ju.

29. Jr kad ißejo iß Jericha, ejo paſkuy ghi didełe mine:

[1] *i* murmet [2] *pd* tiekt [3] *id* Aba [4] *pd* Apaßtalu [5] *s* apriczney [6] *ms* deßyneyȯ [7] *s* waldʒioy [8] *sd* priredita; *i* skirta [9] *ms d*; *s* nog padiwio [10] *c* kad atwadÿno [11] *c* Zynokit [12] *c* gałuney [13] *i* wireſnibe

30. O βtey du akłu ſedinciu[1] paꝺ kiela, kurie kad iβgirdo jog Jeʒuꝺ pereyt[2], βaukie, kalbant: Wieβpatie, Sunau Dowida, Suſimilk and muſu

31. Ó mine draude joꝺ kad tiłetu, bet aniꝺ βaukie (dar) łabiauꝺ[3], kałbant: Suſimilk and muſu, Wieβpatie, Sunau Dowida.

32. Ó ⌜Jeʒuꝺ ſuſtojęꝺ[4]⌝ atwadyno ju, ir tare: Ką norit idand jumꝺ padarycio?

33. Aniꝺ jam tare: Wieβpatie, kad akiꝺ muſu butu prawertoꝺ[5]

34. Paſigayłejęꝺ tada Jeʒuꝺ daſilitejo ju akiu, ir toyꝺ praſiwere[6] akiꝺ ju, ir ejo paſkuy ghi.

PAGULDIMAS XXI

1. Ó[7] kad[8] pryſiartyno Jeruʒaleſp, ir atajo Bethfagen, tieꝺ[9] kałna aliwoꝺ, nuſiunte Jeʒuꝺ du Mokitiniu, kalbedamꝺ jemꝺ.

2. Eykit Mieſtelin kurſey (guli) prieβ juꝺ, ir raſite toÿꝺ aſlicʒia pryrÿβta, ir aſłayti ſu ja, atrÿβę atmiweſkite[10].

3. Ó ieygu kaꝺ tarytu ką jumuꝺ, paſaki⟨ki⟩t[11], jog Wieβpatꝺ ju reykałauja, ó toyꝺ[12] nuſiuꝺ joꝺ.

4. Ó tey wiś ſtojoꝺ, kad iſipilditu kaꝺ ira paſakita per Pranaβą, kalbant:

5. Paſakikite dukteriÿ Syona: Sztey Karalus tawo ateyt taweſp, romuꝺ ir ſedi[13] and aſlicʒios ir aſilaÿcio[14] (aꝺlicʒioꝺ) kuri ira po jungu.

6. Nueję tada Mokityney ir padarę kaÿpo jemꝺ Jeʒuꝺ iſakie.

7. Atwede aſlicʒią ir aſilayti, ir uʒdejo and jo rubuꝺ ſawo, ir uʒſodyno ghi and ju

8. Ó łabey dide mine kłojo rubus ſawo and kiala, kiti wel kirto[15] βakaꝺ nog medʒiu ir kłojo jaꝺ and kiala.

9. Ó mineꝺ kurioꝺ prieβ[16] ejo, ir paskiej[17], βaukie, kałbant: Hoſanna Sunuy Dowida: Paβławintaꝺ (ira) kurſey ateyt wardane Wieβpatieꝺ. Hoſanna aukβcʒauſioſe dangoſe.

10. Jr kad atajo Jeruʒalen, ciełaꝺ Mieſtaꝺ ſujudo, kałbant: Kaꝺ tey ira?

11. Ó mineꝺ tare, Jeʒuꝺ tey ira, Pranaβaꝺ iβ Nazaret Galileoꝺ.

12. Jr iejo Jeʒuꝺ Bazniczion Diewo, ir iβware wiſuꝺ pirkiejuꝺ ir prakijuꝺ[18] Baʒniczioÿ, ir iβwerte[19] ſtałus tu kurie piniguꝺ mayne, ir ſoluꝺ tu kurie karweluꝺ perdawinejo.

13. Jr tare jump: Paraβyta ira, Namey mano buꝺ wadynty Namey małdoꝺ, bet juꝺ joꝺ padaret lindine razbaÿniku.

14. Jr atajo jop akliey ir raÿβiey Baznicʒioy, ir paſweykino joꝺ.

15. Kad tada Wiriauſi Kunigey ir Mokiti-raβte iβwido ſtebukłuꝺ kuriuꝺ dare, ir waykuꝺ βaukiant[20] Baʒnicʒioy

1 *c* beſedint 2 *s* ejo pro βali 3 *c* daugiauꝺ 4 *pd* tada 5 *s* atſiwertu 6 *s* ⟨pra⟩zuro 7 *c* Jr 8 *pd* jau 9 *m* NB 10 *c* atweſkite mi 11 *ms* paſakit 12 *i* ⟨toy⟩aus 13 *s* ⟨sede⟩damaꝺ 14 *pd* jauna 15 *i* gianejo 16 *s* pirm 17 *c* paskuy; *s* paſkuy 18 *c* kurie; *sd* perdawinejo; ir perdawejus 19 *c* perwerte 20 *i* ⟨βaukian⟩cius

ir kałbant: Hoſanna Sunuy Dowido, ruſtawoȯ łabey[1].

16. Jr tare jop: Girdigu ką tiey kałba? O Jeʒuȯ jemȯ tare. Jr łabey. Niekadoȯgu neſkaytet: Jß naſru kudikiu ir ʒyndanciu padarey ſau garbe.

17. Palikieȯ tada joȯ, ißejo iß tęn, iß mieſta Bethanion, kame[2] pernakwojo.

18. Ó iß ryta akſty, kad gryʒo Mieſtan, ałko

19. Ó ißwidęȯ figoȯ medi prie kiele, atajo jop, bet nieko nerado and jo tykt łapuȯ, tare tada jop: Wayſiuȯ ⌜and tawęȯ daugia^{us} tenepaſtoja[3]⌝, and amʒiu. Jr nudʒiuwo[4] toyȯ anȯ figoȯ-mediȯ

20. Ó mokityney tey ißwidę, dywijoȯ kałbedami: Sztey kayp weykie nudʒiuwo figoȯ-mediȯ?

21. Bet Jeʒuȯ atſakidamȯ, tare jump: Uʒtieſa kalbu jumuȯ, kad turetumbite wiera, ir neabejotumbite, netyktey tey padarÿtumbite kaȯ (ſtojoȯ) ſu to figoȯ medʒiu, bet kad[5] tarytumbite ir tam kałnuy: Kialkiȯ ir marioſe nuſiſkandik, ſtot^{us}.

22. Wiȯ teypag ape ką praßytumbite[6] maldoſe, apturetumbite

23. Kad tada atajo Baʒnicʒion, bemokiant jamuy, atajo jop Wiriauſi Kunigey ir Wireſni Zmoniu, ka^{l}bedami[7]: Kieno[8] galibe darey tuȯ daykt^{us}, ir kaȯ tau dawe tą waldʒią.

24. Ó Jeʒuȯ atſakidamaȯ, tare jump: Aß teypag klauſiu juſu ape ʒodi, and kurio kad mi atſakiſit, ir aßjen paſakiſiu[9] kieno[10] galibe darau tuȯ daykt^{us}.

25. Krykßtaȯ Jona iß kur buwo, iß dangauſgu aba iß[11] zmoniu? Ó aniȯ mislijo patiȯ ſawimpi ir tare, Jeygu tarÿſim, iß Danga^{us}, tariȯ mumȯ, Kodelgi tada neintykiejot jamuy?

26. Jeygu wel tariſim, nog ʒmoniu, bijomeȯ mineȯ, wiſi neȯ turi Jona uź Pranaßa.

27. Atſakidami tada Jeʒuy, tare: Neʒynome. Anȯ teypag tare jump: Neÿg aß jumȯ paſakau, kokią waldʒia tey darau.

28. Bet kaȯ jumȯ regiȯ? ⌜Zmoguȯ (nekurȯ) turejo⌝ du Sunu, ó nuejęȯ pirmop, tare: Sunau, Eyk dirbtu ßądien winniczion mano

29. Bet ghiȯ atſakie ir tare: Nenoriu, potam wienok ſusipratęȯ, nuejo.

30. Jr nuejęȯ antrop, teypag tare. O anȯ atſakie ir kalbejo[12]: (Eymi) Wießpatie, bet nenuejo.

31. Katraȯ iß tu dwieju padare walą Tewo? Kałbejo jamuÿ, pirmaſiȯ. Jeʒuȯ ⌜tare jump⌝: Uʒtieſa ſakau jumuȯ, jog muytynikey ir biaurinikieȯ, nupirminȯ[13] juȯ Karaliſten Diewo.

32. Jonaȯ neȯ atajo juſump kielu teÿſibeȯ, ó nenuejot paskuy ghi, bet muytynikey ir biaurinikieȯ intykiejo jamuy: juȯ wienok (tey) ißwide neſuſiprat⟨o⟩t[14] potam kad ing ghi intykietumbite[15].

1 *p* apſiſzoka 2 *s* kur 3 *s* -giama 4 *i* pa⟨dʒiuwo⟩ 5 *s* noriȯ 6 *s* gieyſtumite 7 *c* kalbant 8 *s* Kokia 9 *c* atſakiſiu 10 *b* kieno 11 *c* nog 12 *c* tare 13 *i* pranoks 14 *ms* -pratet 15 *i* biauretuwe

33. Kłauſikit antro pryliginima. Buwo nekuriȯ Gaſpadoriuȯ, kurſey uzſodyno Winniçʒią, ir aptwere ją, ir ikaſe jeyp proſa-wina[1], pabudawojo teypag ⟨wezią⟩[2], ir paſamde ją hukinikamȯ[3], ó patȯjen iβwaʒawo (toli)

34. Kad tada metaȯ wayſiamuȯ pryſiartino, nuſiunte tarnuȯ ſawo hukinikump atrynkt wayſiuȯ ſawo.

35. Ó hukinikey pagawe jo tarnuȯ, wiena ſumuβe, ó antra[4] uʒmuβe, trecią teypag akmenimiȯ numete.

36. Anȯ wel nuſiunte kituȯ tarn^{us}, kuru daugiauȯ (ſkayciuy) neyg pirmu (buwo) aniȯ wienok (ir) t⟨i⟩emuȯ[5] teypag padare

37. Ó and gało nuſiunte jump ſunu ſawo, kalbedamȯ: Sunauȯ wienok mano giedeſiȯ

38. Bet hukinikey[6] iβwide ſunu, tare terp ſawęȯ. Taȯ tey ira Teywayniȯ, uzmuβkime ghi, ó teywayniſte jo (uztureſim ſau)

39. Ó emę[7] ghi iβmete (ghi) iβ winniczos[8], ir uzmuβe ghi.

40. Wieβpats tada winnicʒioȯ kad ateyȯ, ką padariȯ tiemȯ hukinikamȯ.

41. Atſakie jamuy. Tuȯ piktoſiuȯ pateroȯ pikta ſmercia, ó winnicʒią paſamdiȯ kitiem^{us} hukinikamuȯ, kurie atadoȯ jam waÿſiuȯ kad buȯ metaȯ ſawo

42. Jeʒuȯ tare jump: Niekadoȯgu neſkaÿtet Raβtoſe, Akmo, kuri atmete budaunikey, taſeygi ſtojoȯ gałwa kraβto[9]: Nog Wieβpatieȯ tey ſtojoȯ, ó diwna ira akiſe muſu.

43. Togdel kałbu jumuȯ, jog Karaliſte Diewo atymta bus nog juſu, ó dota giminieÿ kuri atneβ wayſiuȯ joȯ.

44. Ó kaȯ and to akmenia pułȯ ſudruzgieȯ, and kurio teypag anȯ pulȯ, ſutrinȯ ghi.

45. Wiriauſi tada Kunigey ir Faryʒeuβey izgirdę tą priliginima, ſuprato jog ape joȯ kałbejo.

46. Jr ieβkodami pagaut ghi, bijojos miniu, turejo neȯ ghi uz Pranaβą.

PAGULDIMAS XXII

1. Ó Jeʒuȯ atſakidamaȯ kalbejo wel jump priliginimoſe, biłodamȯ.

2. ⌜Pryliginta ira Karaliſte dangauȯ⌝ nekuriamuy Karaluy, kurſey padare ſwodʒbą Sunuy ſawo.

3. Jr izſiunte tarnuȯ ſawo pazadint pakwieſtuju and Swodʒboȯ, bet aniȯ nenorejo ateyt.

4. Jzſiunte wel kituȯ tarn^{us}, kalbed⟨a⟩ms[10]: Paſakikite pakwieſtiemuȯ, Szteÿ piet^{us} mano prygatawijau, jauciuȯ mano ir kaȯ buwo penima pamuβiau, ir wiſ ira gatawa, eykit and Swodʒboȯ.

5. Aniȯ wienok nieko nodbodami (and to) nuejo ſau, wienaȯ dirwoſp ſawo, kits prakiſteſp[11] ſawo.

6. Kiti wel pagawe tarn^{us} jo izgiedyno[12], ir uzmuβe joȯ.

1 *s* spauſtu⟨wa⟩; *m* NB 2 *o* 3 *i* darbinikam^{us} 4 *c* kitą 5 *c* jemuȯ; *ms* tjemuȯ 6 *s* darb⟨inikey⟩
7 *s* pagawę; *pd* tada 8 *c* uʒ winnicza 9 *i* kiertes 10 *ms* kalbedms 11 *c* prakieſp 12 *pd* joȯ

7. Karaluȯ tada (tey) izgirdęs[1] apſißÿrdyjo, ir nuſiunteȯ Wayſk^{us} [2] ſawo, raʒbaynikuȯ anuȯ iſzterojo ir Mieſta ju ſudegino.

8. Potam tare tarnump ſawo; Swodʒba tieſa ira gatawa, bet pakwieſti nebuwo werteyȯ.

9. Eykit togdel and krykßtakielu, ir ką tykt raſite, kwieſkit and ſwodʒboȯ

10. Jßeję tada anie tarney pakieliemiȯ, ſurÿnko wiſuȯ kuriuȯ rado, teyp pikt^{us} kaypo gieruȯ, ir pilna buwo Swodʒba Sweciu.

11. O ieję̇ȯ Karaluȯ, apzwalgit Sweciuȯ, ißw⟨i⟩do[3] tęn ʒmogu nopwiłkta Swodʒboȯ rubu

12. Jr tare jop: Prietelau kaypo ćia iejeÿ neturedamȯ Swodʒboȯ ruba. O anȯ nutylo.

13. Tare tada Karaluȯ Tarnam^{us}; Suryßkit jo rąkaȯ ir kojaȯ, imkit ghi, ir imeſkit orinen[4] tamſiben. Tęn buȯ werkſmaȯ ir grieʒymaȯ dątu.

14. Daug neȯ ira paßauktu, bet maz ißrÿnktu.

15. Nueję tada Faryʒeußey, rodyjoȯ, kaypo ghi gałetu prygaut kalboy (jo)

16. Jr izſiunte jop Mokitiniuȯ ſawo, ſu Herodyoneyȯ, biłodami: Mokitojau, ʒynom jog eſi teyſuȯ, ir moki kiala Diewo tieſoy, and nieko teypag nodboi; neweyʒdi neȯ and aſaboȯ ʒmoniu

17. Paſakik mumȯ togdel, kaȯ tau regiȯ? Deragu dot Cieſoriuy doni, aba ne?

18. Bet Jeʒuȯ pazyneȯ ju piktibę, tare.

19. Ko begundʒiat mane, weydamaynieÿ? Pamirodikite donieȯ pinigą, ó aniȯ jam atneße pinigą

20. Jr tare jump: Kieno tey ira abroʒaȯ ir paraßaȯ?

21. Aniȯ jam tare, Cieſoriauȯ. Kalbejo tada jump: Atadokite tada kaȯ ira Cieſoriauȯ, Cieſoriuy, ó kaȯ ira Diewo, Diewuÿ.

22. Ó aniȯ tey izgirdę diwijoȯ, ir palikię ghi nuejo.

23. Tągi pacia diena atajo jop Saduceußey, kurie ſako jog nera Kielima iß numiruſiu, ir kłauſe ghi

24. Kałbedami Mokitojau, Mayʒießiuȯ paſakie. Jeygu kaȯ numirtu neturedamȯ wayku, broliȯ jo teweda moteri jo ir prÿkiela ſekłe broluy ſawo.

25. Buwo tada muſimp septini broley, ir pirmȯ wedę̇ȯ (moteri) numire, ir jog neturejo ſekłeȯ, paliko Moteri ſawo, broluy ſawo.

26. Teypag ir antraȯ, ir treciaȯ, iki ſekmamuy.

27. And gało numire ir pati anoÿ Moterßkie

28. Metu tada kielima iß numiruſiu, katro buȯ mote iß to septyneta? wiſi neȯ ją turejo.

29. Bet Jeʒuȯ atſakie ir tare jemȯ, kłejojate nenumanidami Raßtu ir macieȯ diewa.

30. Kielime neȯ iß numiruſiu, neſiʒianija, ney nudoſt uʒ wira, bet ira kaypo Anjełey Diewo Danguy.

[1] *c* kad.. izgirdo [2] *c* Wayſką [3] *ms* ißwodo [4] *id* apaciauſion

31. Kaȯ litis wel kielima iβ numiruſiu, neguſkaytete to kaȯ ira pasakita[1] jumuȯ nog Diewa, kurſey kałba:

32. Aβ eſmi Diewaȯ Abrahoma, ir Diewaȯ Jzaoka, ir Diewaȯ Jokuba, Diewaȯ n'eſt Diewaȯ numiruſiu bet giwuju.

33. Mineȯ tada (tey) izgirde, diwijoȯ jo mokſłuy

34. Ó Faryȥeuβey izgirdę, jog naſrus uzwere Saduceuβamuȯ, ſuſirinko draugien.

35. Jr wienaȯ iβ ju (kurſey buwo) mokitaȯ Zokone, kłauſeȯ, gundyndamaȯ ghi, ir kałbedamaȯ:

36. Mokitojau, katraȯ ira didis pryſakimas Zokone?

37. Ó Jeȥuȯ tare jop: Miłek Pona Diewa tawo, iβ wiſoȯ βyrdieȯ tawo, ir iβ wiſoȯ duſioȯ tawo, ir iβ wiſoȯ miſlieȯ tawo

38. Taȯ ira pirmaȯ ir didiȯ pryſakimaȯ.

39. Antraȯ wel liguȯ tamuy (ira): Milek artyma ſawo kaypo pati ſawe.

40. And tu dwieju pryſakimu, uzuguli ciełaȯ Zokonaȯ ir pranaβey.

41. Kad tada ſuſirynko Faryȥeuβey, kłauſe ju Jeȥuȯ

42. Jr tare: Kaȯ jumuȯ regiȯ ape CHriſtu? Kieno ira Sunumi? Aniȯ jam tare: Dowido (ſunus)

43. Anȯ jump tare: Kaÿpogi tada Dowidaȯ Dwaſioy wadyna ghi Wieβpaciu ſawo, kalbedamȯ.

44. Tare Wieβpatȯ Wieβpaciuy mano, ſeſkiȯ po deβÿneÿ (rękey) mano, kołey paſtatyſiu neprieteluȯ tawo, kraſia kojoms tawo.

45. Jeygu tada Dowidaȯ wadyna ghi Wieβpaciu (ſawo) kaypogi ira jo Sunumi?

46. Jr negałejo jam niekaȯ atſakit neÿ ȥodȥia neyg dryſo jo kłauſt kaȯ daugiauȯ nog anoȯ dienoȯ.

PAGULDIMAS XXIII

1. Kałbejo tada Jeȥuȯ miniump ir mokitiniump ſawo.

2. Tarydamȯ: Mokiti-Raβte ir Farÿȥeuβey ſedi and Soſtoȯ Mayȥieβiauȯ

3. Togdel wiȯ ką jumuȯ ta⟨ri⟩ȯ[2] idand ſergietumbite[3], ſergiekite (to) ir darykite (teÿ.) bet pagal ju darbu nedarykite, liepia neȯ bet to (patis) nedaro.

4. Ryβa neȯ naβtaȯ ſunkiaȯ ir nepigias neβt, ir deda jaȯ and peciu ȥmoniu, bet patis ju ir pirβtu nedaſiliti.

5. Wiſuȯ teypag darbuȯ ſawo daro kad joȯ ȥmoneȯ regietu. Płatus neȯ daro łakβtus ſawo and atminima, didȥiuȯ teypag[4] padałkuȯ rubu ſawo.

6. Lubija[5] prieg tam pirmaȯ wietas and wecȥiariu, ir wiriauſias kraſiaȯ Baznicȥioſe.

7. Paſweykinimuȯ teypag and turgawicȥiu, ir kad joȯ wadyntu Rabbi, Rabbi.

8. Bet juſjen neſiwadynkite Rabbi,

[1] c paraβyta [2] c liepȯ [3] c darÿtumbite [4] pd darȯ [5] ad Jr

wienȯ neȯ ira Mokitojaȯ juſu, (ipaciey) Chriſtuȯ, ó juſjen eſte broleÿ.

9. Nieko teypag newadynkite Tewu ſa⟨w⟩o[1] [wienaȯ neȯ eſt[2] Tewaȯ juſu (ipaciey) kurſey ira Dangoſe.

10. Ney wadynſiteȯ Mokitojeÿȯ, wienaȯ neȯ ira Mokitojaȯ juſu (ipacieÿ) Xſtuȯ.

11. Bet didʒiauſiaȯ iß juſu, buȯ tarnu juſu.

12. Kaȯ teypag iſikiełs[3], buȯ paʒemintaȯ, ó kaȯ paſiʒiaminȯ, buȯ ißkiałtaȯ[4].

13. Bet beda jumuȯ Mokiti-Raßte ir Faryʒeußey, weydamayniey[5]: uʒdarot neȯ Karaliſte Dangauȯ nog ʒmoniu. Kadągi patis (tęn) neieynat, ney dalaydʒiate ieyt tiemuȯ, kurie galetu ieyt.

14. Beda jumuȯ Mokiti-Raßte ir Faryʒeußey, weydamayniey[6]: Neȯ ſuryjate nam^{us} Naßlu, ó tey po dangału jog iłgey meldʒiatieȯ. Togdel atymſite ſunkiauſi ſuda.

15. Beda jumuȯ Mokiti-Raßte ir Faryʒeußey, weydamaÿnieÿ: Juȯ[7] neȯ apitekinejat mariaȯ ir ʒiame[8], kad prywerſtumbite ką and wieroȯ zydu, ir kad jau prywertet, darote ghi wayku pekłoȯ, du kartu daugiauȯ neyg patis (eſte)

16. Beda jumuȯ akliey wadey, kurie ka⟨l⟩bat[9]: Kaȯ pryſiekt per Baʒnicʒią, niekaȯ (tey) ira. Bet kaȯ pryſiektu per aukſa Baʒnicʒioȯ, kałtaȯ ira.

17. Durni ir aklieÿ, kaȯ neȯ dideȯ ira, aukſaȯgu aba Baʒnicʒia, kuriy paßwecia aukſa?

Kaȯ

18. Kaȯ teypag pryſiektu[10] per Altoriu, niekaȯ tey ira: bet kaȯ pryſiektu per dowana kuriy ira and jo, kaltaȯ ira.

19. Durni ir aklieÿ, kaȯ neȯ ira dideȯ, dowanagu aba altoriuȯ kurſey paßwęcia dowaną.

20. Kaȯ tada pryſiekt per altoriu, pryſiekt per ghi pati, ir per tey wiȯ kaȯ ira and jo.

21. Kaȯ teypag pryſiekt per Baʒnicʒią, pryſi⟨e⟩kt per ją pacią, ir per ghi kurſey giwena joÿ[11].

22. Jr kaȯ pryſiegkt per dangu, prÿſiekt per Soſtą Diewo ir per ghi kurſey ſedi and joȯ.

23. Beda jumȯ Mokiti-Raßte ir Faryʒeußey, weydamaynieÿ. Dodat neȯ deßymtyneȯ iß me^{n}tu, ir kapriu, ir kminu, ó kaȯ (ira) Zokone didʒiauſıo (tey) apłaydʒiat, (ipaciey) Suda, ir ſuſimilimą[12] ir wiera tuȯ dayktuȯ buwo reykie darÿt, ó anu nopłayſt.

24. Akliey wadeÿ, kurie muſią ißzyndʒiat ó welbluda praryiat

25. Beda jumȯ Mokiti-Raßte ir Faryʒeußey, weydamaynieÿ: liobiate neȯ iß wirßiauȯ kubka ir bluda, bet widuy pilni eſte[13] płeßyma ir nemiernuma.

26. Akłaſiȯ Faryʒeußau, ißkop pirm kaȯ ira widuy kubka ir bluda, idand[14] wirßuȯ[15] jo teypag butu graʒiuȯ.

27. Beda jums Mokiti-Raßte ir Faryʒeußey, weydamayniey: Liguȯ neȯ eſte pabaltintiemuȯ grabamuȯ, kurie tieſa ⌜iß wirßiauȯ regiȯ but greʒeyȯ⌝, bet[16] widuy pilni ira kaułu (numirelu) ir wiſokioȯ[17] biauribeȯ.

1 *c* juſu 2 *c* ira 3 *c* paſikiełs 4 *s* pa⟨a⟩ukßtyntaȯ 5 *pd* jog 6 *pd* Juȯ 7 *c* jog 8 *c* ʒiameȯ 9 *ms* kakbat 10 *c* pryſieks 11 *c* jeÿp 12 *id* miełaßyrdiſte 13 *id* ira 14 *pd* ir 15 *pd* togi 16 *pd* apa⟨cioy⟩ 17 *pd* netey⟨sibes⟩

28. Teypag, ir juȯ ⌜iß wirßiauȯ tieſa regiteȯ⌝ but teyſuȯ ȝmonemȯ, bet widuy pilni eſte weydamayniſteȯ ir neteyſibeȯ.

29. Beda jumuȯ Mokiti-Raßte ir Faryȝeußey, weydamaynieÿ: Budawoiate neȯ grabuȯ Pranaßu, ir dabinate magiłaȯ teyſuju.

30. Jr kałbate: Kad butumbime buwe uz metu tewu[1] muſu, neturetumbime bendryſteȯ[2] ſu jeyȯ krauje[3] Pranaßu.

31. To ludyjate patis (prieß) ſawe, jog eſte waykeyȯ tu kurie uȝmuße Pranaßuȯ.

32. (Togdel) juȯ teypag dapildȝiate mierą Tewu juſu.

33. Zalciey, gimine giwaciu, kaypo gałeſite ißwęgt papeykima pekłoȯ.

34. Togdel ßtey, ſiunciu juſump Pranaßuȯ, ir Jßmintinguȯ ir Mokituȯ-Raßte, iß kuriu teypag (nekuriuȯ) uȝmußyte ir nukrÿȝiawoſite ó kituȯ iß ju Baȝnicȝioſe ſawo nupłakſite, ir perſekioſite joȯ nog mieſta iki mieſtuy.

35. Jdand and juſu ateytu wiſaȯ teyſuȯ kraujaȯ, kurſey pralietaȯ ira and ȝiameȯ, nog krauja teyſoja Abel, iki[4] kraujuy Zacharioßiauȯ Sunauȯ Barachioßiauȯ, kuri uzmußete terp Baznicȝioȯ[5] ir Altoriauȯ.

36. Uȝtieſa ſakau jumuȯ, wiſi tie dayktey ateyȯ and toȯ gimineȯ.

37. Jeruȝalem, Jeruȝalem, kuriÿ uȝmußy Pranaßuȯ, ir akmenimiȯ numeti tuȯ kurie nuſiuſti ira taweſp. Kiek kartu norejau ſurynkt waykuȯ tawo, kaypo wißta ſurenka wißteluȯ ſawo po ſparnus ſawo, ó nenorejot.

38. Sztey namey juſu atlikȯ jumȯ puſti.

39. Kałbu neȯ jumuȯ, neregieſite manęȯ no⟨g⟩[6] ßo meta, (liß) kad tarÿſite. Paßławintaȯ ira kurſey ateyt wardane Wießpaties.

PAGULDIMAS XXIV

1. Tada[7] iß⟨e⟩jęȯ Jeȝuȯ, nuejo iß Baźniczios,
ſó mokityney jo atajo parodit jam budawoneȯ Baźnicȝios

2. Ó Jeȝuȯ tare jump: Neregitegu to wiſa? Uȝtieſa kalbu jumuȯ, jog neatſiliks ćia akmo and akmenia, kurſey nebutu pagriautas.

3. Jr kad ſedoȯ and kałna aliwoȯ, atajo jop Mokitiney tykt (patis) kalbedami: Paſakik mumȯ kad tie dayktey ſtoſis, ir kaȯ (buȯ) do ȝiankłaȯ ateygoȯ tawo, teypag pabaÿgos ſwieta?

4. Ó Jeȝuȯ atſakidamaȯ tare iemȯ: Dabokiteȯ, kad juſu kaȯ neprywiłtu.

5. Daug neȯ ateyȯ po wardu mano, kalbant Aß eſmi Chriſtuȯ, ir daug ju apwiloȯ.

6. Jßgirſite teypag ape koweȯ, ir naujenaȯ ape waynaȯ. Dabokiteȯ, nenuſiminkite, tey ⌜wiȯ neȯ⌝ muſia but, bet dar ne gałaȯ.

7. Gimine neȯ (wiena) paſikiełs prieß (kitą) giminę, ir Karaliſte prieß (kitą) karaliſte, buȯ teypag badey ir pawietriȯ ir treßeimaȯ ȝiameȯ and tułu wietu.

8. O[8] teÿ wiȯ (ira tykt) pradȝia ſielwartu

9. Tomet iȝdoȯ juȯ ſuspaudiman, ir uzmuß ju, ir nopkienteȯ juſu wiſos gimines del warda mano.

10. O tada paſipiktinȯ daugiel, wieni tey-

[1] *c* predku [2] *c* neturetumbime, nebutumbime nodelnikeyȯ [3] *c* kraujoſe [4] *pd* paciamuy [5] *c* altoria⟨us⟩
[6] *ms* not [7] *ad* Ó; *p ms* ißęjęȯ [8] *c* Bet

pag kituȯ izdoȯ, ir wieni kitu nopkiąnȯ.

11. Daug teypag fałßywuju Pranaßu pryſikiełȯ[1], ir daug ißweȯ.

12. Ó jog neteyſibe praſiwayſinȯ, meyłe daugieloſe paßałȯ

13. Bet kaȯ ißkięȯ iki gali, buȯ iʒganitaȯ.

14. Ó ta Evangelia karaliſteȯ bus apiſakita po cieła ſwieta, and ludyima wiſomuȯ ʒmonemuȯ[2]: o potam[3] ateyȯ gałaȯ.

15. Kad tada ißwiſite[4] bjauribe ißnaÿkinima, ape kurią paſakita ira per Danieli Pranaßą, ſtowincią and ßwentoȯ wietos. kaȯ (tey) ſkayto, teißmano.

16. Kurie tada ira Judeoy, tebega and kałnu

17. Kaȯ ira and ſtoga[5], tenenulipa imt ko iß namu ſawo.

18. Kaȯ teypag ira and łauka, tenegryßta ad- [galoȯ, imt ruba ſawo

19. Bet beda nießcʒiomȯ[6] ir ʒyndʒianciomȯ[7] (moterymȯ)[8] anoſe dienoſe.

20. Melſkite wienok kad begimaȯ juſu nebutu ziemoÿ, ney Subatoy

21. Tomet neȯ buȯ teypdidiȯ ſuſpaudimaȯ, kokio nebuwo nog pradʒioȯ ſwieta, iki ßołey, ney potam buȯ.

22. Jr kad[9] nebutu nutrumpintoȯ anoȯ dienoȯ, ʒednaȯ kunaȯ nebutu izganitaȯ, bet del ißrynktuju, buȯ nutrumpintoȯ anoȯ dienoȯ.

23. Tomet, ieygu kaȯ jumȯ tarytu. Sztey ćia ira CHriſtuȯ, aba tęn, netykiekit tam.

24. Kiełȯiȯ[10] neȯ falßywu CHriſtuſu[11] ir falßywi Pranaßeÿ, ir dariȯ didʒiuȯ ʒiankluȯ ir ſtebukłuȯ, teyp jog (kad galetu but) prywilt[12] ir paciuȯ ißrynktoſiuȯ.

25. Sztey paſakiau jumȯ pirm.

26. Togdel ieygu kałbetu juſump: Sztey ira girioÿ, neykit: Sztey (ira) kamarioÿ, netykiekit.

27. Kaypo neȯ ʒaybaȯ ißeÿt nog uʒtekieimaſaułeȯ ir ſwiecia iki nuſilaydimuy; teyp buȯ ir ateyga Sunauȯ ʒmogauȯ.

28. Kur neȯ buȯ ławonas[13], tęn ſuſirinkȯ [erelieÿ.

29. Ó toyȯ po ſielwartuy anu dienu, Saułe uʒutemȯ, ir Meno neizdoȯ ßwieſeȯ ſawo, ʒwaÿʒdeȯ teypag pulȯ nog dangauȯ, ir galibeȯ dangujoȯ paſiwiȯkinȯ

30. Tomet tada paſirodiȯ and dangauȯ ʒyme Sunauȯ ʒmogauȯ, ir tomet wiſoȯ giminęȯ ʒiameȯ werkȯ, ir ißwiȯ ſunu ʒmogauȯ ateynanti debeȯiſe dangauȯ, ſu didʒia galibe ir ßłowe.

31. Jr ißſiuȯ Anjełuȯ ſawo ſu ⌜garſia truba⌝ kurie[14] ſurynkȯ ißrynktoſiuȯ jo nog kieturiu weju, nog (wieno) kraßto dangauȯ, iki (kitamuy)[15] jo (kraßtuy)

32. Ó ⌜to pryliginima mokikiteȯ⌝ nog figoȯ medʒia, kad ⌜pradeſt jo ßaka⌝ ſprogt[16], ir łapey łaydʒiaȯ, numanot jog ⌜arti waſara ira⌝.

33. Teypag ir jus, kad regieſite tuȯ wiȯuȯ [dayktuȯ, ʒynokit jog ira arti, durioſe.

[1] *c* at⟨ſikiełȯ⟩ [2] *c* giminemuȯ [3] *id* tada [4] *c* regieſite [5] *id* dangſcia [6] *c* nießcʒiomuȯ [7] *c* ʒyndynciomuȯ [8] *c* (moterymuȯ) [9] *pd* toȯ dienoȯ [10] *c* Pryſikiełȯ [11] *c* falßywi CHriſtuſey [12] *c* prywiltu [13] *id* kunaȯ [14] *c* ó tie [15] *ms* (kititamuy) [16] *ms* ſprogſt

34. Uʒtieſa kałbu jumuȯ: Ta gimine nieku budu nepereÿs, net tie wiſi dayktey ſtoſis.

35. Danguȯ ir ʒiame pereÿȯ, bet ʒodʒieÿ mano nieku budu nepereÿȯ

36. Bet ape tą diena ir hadyna niekaȯ neʒyno, ney Anjełey dangauȯ, bet tykt Tewaȯ mano.

37. Ó kayp (buwo) dienoȯ Noe, teyp buȯ ir ateyga Sunauȯ ʒmogauȯ.

38. Kaypo neȯ dienoſe pirm twanka, walgie ir giere, wede ir dawe[1] uʒ wira, iki dieney kurioy Noach iejo karoblin.

39. Jr nepaʒyno to, net atajo Twankaȯ, ir wiſuȯ pagawo, teyp buȯ ir ateyga Sunauȯ[2] zmogauȯ

40. Dujen tada buȯ and łauka, wienaȯ buȯ atymtaȯ, ó kitaȯ paliktaȯ.

41. Dwi (teypag moterißki) małȯ melnicʒioy, wiena buȯ atymta, o kita atlikta.

42. Jauſkite togdel, neʒynote neȯ katrioy hadynoy ateyȯ Wießpatȯ juſu.

43. Bet ⌜ʒynokit tey⌝, kad butu ʒynojeȯ Gaſpadoriuȯ, katri⟨o⟩ÿ[3] ſargibey-naktieȯ nori ateyt wagiȯ, butu budejęȯ, ir nebutu dałaydeȯ pakaſt namu ſawo

44. Togdel ir juȯ bukit gataweyȯ, ka⟨t⟩rioy neȯ hadynoy netikieſites[4], Sunuȯ ʒmogauȯ ateyȯ.

45. Kurſey tada ira wiernaȯ ir budruȯ tarnaȯ, katrą Wießpatȯ jo uʒſtate and ßeyminoȯ ſawo, kad dotu (jeÿ) pena paciu metu

Paß-

46. Paßławintaȯ ira taȯ tarnaȯ, kuri wießpatȯ jo atajęȯ atraȯ teyp bedarąnt[5].

47. Uʒtieſa kalbu jumuȯ, jog paſtatis ghi and wiſu turtu ſawo.

48. Bet ieygu tariȯ anȯ piktaȯ tarnas ßyrdiy ſawo. Wießpats mano trunka gryßt

49. Jr pradeȯ bendra-tarniuȯ ſawo mußt, ryt teypag ir girtaut ſu girtokłemȯ.

50. Wießpatȯ ano tarna ateys dienoÿ kurioÿ[6] neſitykieȯ jo, ir hadynoÿ kurioȯ neʒyno[7].

51. Jr atſkirȯ ghi, ir pazyminȯ jo dala ſu weydamaynieyȯ. Tęn buȯ werkſmaȯ ir grieʒymaȯ dątu.

PAGULDIMAS XXV

1. Tomet, Karaliſte dangauȯ bus ligi deßymtiy Pannu, kurioȯ emę(!) zwakieȯ ſawo, ißejo prieß Swota.

2. Ó pękioȯ iß ju buwo ißmintyngoȯ, pękioȯ wel buwo durnoȯ.

3. Toȯ kurioȯ (buwo) durnoȯ emę zwakies ſawo, aliejauȯ ⌜neeme ſu ſawim⌝

4. Bet ißmintingoȯ eme aliejauȯ[8] ſudoſna ſawo, ſu ʒwakiemiȯ ſawo.

5. Ó ⌜betrunkant Swotuy[9]⌝, paſnudo[10] wiſoȯ, ir uzmigo

6. O ⌜(kad buwo) puſiau naktieȯ⌝ ſtojoȯ ßaukſmaȯ. Sztey, Swotaȯ ateyt, ißeykit[11] ⌜ſutykt ghi⌝.

Kiełeȯ

[1] *c* tekiejo [2] *c* ſunauȯ [3] *c* katrią [4] *c* neſitikieſite; *ac* gadynoy; *a ms* kakrioy [5] *c* bedarąȯ [6] *b* kurioÿ [7] *c* kurioÿ neʒynoȯ [8] *c* aliwos [9] *c* kad Swotaȯ [10] *c* uzmi⟨go⟩ [11] *pd* prieß

7. Kiełes tada anoḋ wiſos Pannos, ir pagatawijo ʒwakieḋ ſawo.

8. Ó durnoḋ tare ißmintingump: Dokit mumḋ aliejaus ſawo, ʒwakieḋ neḋ muſu gięſa.

9. Bet ißmintingoḋ atſakie, kalbedamoḋ: (Nieku budu) gałeḋ but jog negana buḋ mum[us] ir jumuḋ, bet eykit gierauḋ prakijump, ir pirkit ſau.

10. Ó nuejuḋ[1] jemḋ[2] pirkt, atajo Swotaḋ, o toḋ kurioḋ buwo gatawoḋ, iejo ſu jo Swodʒbon[3], ir uzdarytoḋ buwo duriḋ.

11. Potam atajo ir kitoḋ Pannoḋ, kałbedamoḋ: Wießpatie, Wießpatie, Atadaryk mumḋ

12. Ó ghiḋ atſakidamḋ tare: Uʒtieſa ſakau jumuḋ. Nepaʒyſtu juſu.

13. Jauſkite tada, neʒynote neḋ dienoḋ, ney hadynoḋ kurioy Sunuḋ ʒmogauḋ ateyḋ.

14. Liguḋ (neḋ ira) ʒmoguy, kurſey ißwaʒodamḋ toli, ſuwadyno tarnu ſawo, ir ißdawe[4] jemḋ turtus ſawo.

15. O wienam dawe pękiḋ talentuḋ, kitam wel du[5], treciamuy teypag wiena, koʒnamuy pagal jo pergaleima, ir toyḋ nuwaʒawo.

16. Taḋ tada kurſey eme pękiḋ talentuḋ, ißejo ir prekawo jeÿḋ, ir uzdirbo kituḋ pękis talentuḋ.

17. Teypag ir taḋ (kurſey eme) du talentu, uʒdirbo ligieÿ kitu du talentu.

18. Bet kurſey eme wiena[6] ißejo ir uʒkaſe ʒiamey, ir paſłepe Wießpatieḋ ſawo piniguḋ.

19. O kad ißejo iłgaḋ metaḋ, ſugryʒo[7] Wießpats ano tarna, ir rokawojoḋ ſu jeyḋ.

20. Taḋ tada kurſey eme pękiḋ talentuḋ, atajo ir atneße jam kituḋ pękiḋ talentuḋ, kałbedamaḋ: Wießpatie, dawey mi pękiḋ talentuḋ, ßtey igiiau kituḋ pękiḋ talentuḋ, anta[8] tu.

21. Ó Wießpatḋ jo tare jop: Gierey, giaraḋ ir wiernaḋ tarne, wiernu buwey and maʒo, uʒſtatiſiu tawe and daugio: Jeyk linxmiben Wießpatieḋ tawo

22. Taḋ wel kurſey eme du talentu, atajo teypag ir tare: Wießpatie, dawey mi du talentu, ßtey, igijau kitu du talentu, anta tu.

23. Wießpatḋ jo tare jop: Gierey, giaraḋ ir wiernaḋ tarne, wiernu buwey and mazo, uzſtatiſiu tawe and daugio: Jeyk linxmiben Wießpatieḋ tawo.

24. Bet taḋ kurſey eme wiena talenta, atajo teypag ir tare: Wießpatie, zynojau jog eſi ʒmoguḋ kietaḋ, kurſey piaughi kame neſejeÿ, kurſey teypag ręki iß (tęn) kame neißberey

25. Togdel nuſigądęḋ, nuejau, ir paſłepiau talenta tawo ʒiameÿ. Sztey turi kaḋ ira tawo

26. Bet Wießpatḋ jo atſakidamaḋ, tare jop: Piktaſiḋ ir tyngiḋ tarne, ʒynojeÿ jog piauju, kame neſejau, ir ręnku tęn kame neißberiau.

27. Buwo[9] tada izdot piniguḋ mano tiemuḋ kurie pinigeyḋ handlawoja, ó aß atajęḋ, bucia atemęḋ kaḋ mano ira ſu lichwa[10].

28. Atymkit togdel talenta nog jo, ó dokit tamuy kurſey turi deßymḋ talentu.

1 *c* kad 2 *c* jemuḋ 3 *c* and Swodʒboḋ 4 *c* padawe 5 *pd* ó 6 *pd* talenta 7 *s* atwaʒawo 8 *c* tiek
9 *c* Turejeÿ 10 *c* noma

29. Koʒnaò neò kurſey turi, dota buò (iam)[1] ir tureò apſcieÿ, bet nog to kurſey neturi, nog to[2] ir tey ką turi buò atymta.

30. Ó niekam nederanti[3] tarna imeſkit[4] tamſiben[5] apaciauſion. Tęn buò werkſmaò ir grieʒymaò dątu.

31. Ó kad ateyò Sunuò ʒmogauò ßłoweÿ ſawo, ir wiſi ßwenti Anjełey ſu jo, tada ſeſiò and ſoſtoò ßłoweò ſawo

32. O po jo (akimiò) ſuſirinktoò buò wiſoò [gimineò, ir patò ⌜jaò atſkirò⌝ wieną nog kito, kaÿpo piemo atſkiria awiò nog oʒiu.

33. Jr paſtatis awiò po deßyney ſawo (rąkey) bet oʒiuò po kayrey (ſawo rąkey)

34. Tomet tariò Karałuò aniemuò kurie (ira) po deßyney jo (rąkey) Eykit paßławinti Tewa mano, apſeskit karaliſte, kuri jumuò ira pagatawita nog pradʒioò ſwieta.

35. Alkau neò ó dawet mi walgit: troß-kau, ó dawet mi giart; ſweciu buwau, ó prÿemet mane.

36. Nogu (buwau) ó prydengiet mane: ſirgau, ó ⟨a⟩tłankiet[6] mane: Kaliney buwau, ó atajot maneſp.

37. Tada atſakiò teyſieÿ jamuy, kałbedami: Wießpatie, kad tawe regiejom ałkanu, ó prÿpenejom (tawe?) aba trokßtanciu, ó prÿgirdem (tawe)?

38. Jr kad teypag regiejom tawe atejunu, ó [pryemem (tawe?) aba nogu, ó prydęgiem (tawe?)

39. Jr kad regiejom tawe ligoniu, aba kaliney, ó atajom (tawęſp?)

40. Ó Karalus atſakiò ir taris jemuò[7]: Uʒtieſa kalbu jumuò, kiek padaret wienamuy maʒauſiamuy tu mano brolu, man (tey) padaret

41. Kałbeò teypag ir tump kurie (ira) po kayreÿ[8] (rąkey) Eykit nog manęò, prakieykti, amzynon ugnin, kuri ira pagatawita welniuy, ir Anjełamuò jo.

42. Ałkau neò, ó nedawet mi walgit; troßkau, ó nedawet mi giart.

43. Atejunu buwau, ó neprÿemet manęò: nogu, ó neprydęgiet maneò; ligoniu ir kaliney, ó neatłankiet maneò.

44. Atſakiò teypag ir aniò kalbedami: Wießpatie, kad tawe regiejom alkanu, aba trokßtanciu, aba atejunu, aba nogu, aba ligoniu, aba kaliney, ó netarnawom tau?

45. Atſakiò tada jemuò, ir tariò: Uʒtieſa kalbu jumuò: Kiek nepadaret (to) wienamuy iß tu maʒauſiu, ney[9] man to padaret

46. Jr nuejò tie amzynon mukon, bet teÿſiey amʒynan ʒywatan.

PAGULDIMAS XXVI

1. Stojoò potam, kad pabaygie Jeʒuò tuò wiſuò ʒodʒiuò, jog tare Mokitiniump ſawo.

2. Zynote jog uz dwi dieni buò welika, ó Sunuò ʒmogauò buò izdotaò, idand butu nukryʒiawotas

3. Suſirynko tada Wiriauſi-Kunigey, ir Mokiti-Raßte, ir Wireſni zmoniu, Dwarian Aukßcʒauſioja Kuniga, kuri wadyno Kaifoßumi.

Jr

1 *c* tokiam 2 *c* tokio 3 *c* nederancia 4 *bd* imeſkit 5 *c* tamſibeſna 6 *ms* otłankiet 7 *c* jamuy
8 *pd* jo 9 *c* tey

4. Jr rodyjoȯ podraug, kad Jeʒu ſugautu ʒdroda, ir uzmußtu (ghi.)

5. Bet tare: Ne Szwenteÿ, idaⁿd nebutu maÿß-ta terp ʒmoniu.

6. Kad tada buwo Jeʒuȯ Bethanioy, na-moſe Simona Raupſocʒiauȯ

7. Atajo jop Moterißkie, beturint ⌜ſudeli Alaboſtra⌝, moſtieȯ łabey brangioȯ, ir ißlie- [jo (ją) and gałwoȯ jo, kad ſedejo (uz ſtala)

8. Ó Mokitiney jo (teÿ) ißwide, turejo uz pikt kałbedami: And ko ta patrota?

9. Moſtiȯ neȯ ta gałejo but brangieÿ par-dota, ó pinigey ubagamuȯ izdoti

10. Bet Jeʒuȯ (tey) ſuprateȯ, tare jump: Ko bekwarßynate tą moterißkie? Giara neȯ darba padare prieß mane

11. Ubaguȯ neȯ ⌜turite wiſadoȯ⌝ ſu ſawim, bet mane ne wiſadoȯ turite

12. Jog neȯ ißliejo tą moſti and kuna mano, padare tey and (prigatawoima) pa-greba mano.

13. Uʒtieſa ſakau jumuȯ: Kur tykt ⌜ta [Evange-lia buȯ apiſakita⌝ po cieła ſwieta, buȯ teypag ir tey ſakita ką padare, and pometkoȯ joȯ.

14. Jßejęȯ tada wienȯ iß dwilikoȯ wady-namaȯ Judoſiuȯ Jßkariot Wiriauſiump Kunigump

15. Tare: Ką mi doſit, ó aß ghi jumuȯ izdoſiu. Ó aniȯ jam padejo triȯdeßymȯ ſi-dabrÿniku

16. Nog anogi tada meta ⌜ießkojo inda-riauȯ ćieſa⌝, kad ghi gałetu izdot.

17. Ó pirma diena prieſkieniu, atajo Moki-tyney Jeʒauſp, kałbedami jam: Kame nori idand pagatawotumbime tau walgit Awine-li Welikoȯ.

18. Ó anȯ tare: Eykit mieſtan nekuriop[1] (to-kiop) ir tarykit jam: Wießpats kalba: Me-taȯ mano ira arti, walgiſiu tawimpi Awineli Welikoȯ, ſu mokityneyȯ mano.

19. Ó Mokityney padare[2] kaypo jemȯ iſakie Jeʒuȯ, ir pagatawijo Awineli Welikoȯ.

20. Ó kad buwo wakaraȯ, ſedoȯ ſu dwilika

21. Jr kad walgie, tare: Uʒtieſa ſakau jumuȯ, jog wienȯ iß juſu zdrodiȯ mane.

22. Ó aniȯ łabey uʒſiſmutyję, ⌜pradejo koʒnaȯ iß ju⌝ kałbet jop: Aßgu eſmi Wießpatie?

23. O anȯ atſakidams tare: Kurſey mirkia ręką ſawo ſu manim blude, taȯ mane ʒdrodiȯ.

24. Sunuȯ tieſa ʒmogauȯ eyt, kaypo ⌜ape ghi ira paraßyta⌝, bet beda ⌜ʒmoguy anam⌝ per kuri ſunuȯ ʒmogauȯ izdodamas eſt[3], giara butu tokiam, kad butu negimęȯ taȯ ʒmoguȯ

25. Judoßiuȯ teypag, kurſey ghi izdawi-nejo, atſakie ir tare: Aßgu eſmi, Rabbi[4]? Anȯ jop tare. Patȯjen paſakieÿ.

26. Ó kad walgie, eme Jeʒuȯ dona, ir paßławi-neȯ łauʒe, ir dawe Mokitiniamuȯ ir tare: Jmkit, walgikit, tey ira kunaȯ mano.

27. Kielichą teypag emęȯ ir padekawojęȯ, dawe jemȯ kałbedamȯ: Giarkit iß jo wiſi.

28. Tey neȯ ira kraujaȯ mano, Nauja Te-ſtamenta, kurſey ißlietaȯ ira uz daugiel, and atłaydÿma grieku.

29. O kałbu jumuȯ, jog nog ßo meta negierſiu iß to wayſiauȯ wino-medieȯ, iki aneÿ dieney, iki[5]

[1] *pd* (ʒmogauȯp); *s* wienop [2] *pd* teyp [3] *c* izdotaȯ buȯ [4] *c* Mokito⟨jau⟩ [5] *c* kad

ghi giarſiu nauja ſu jumiȯ Karaliſtey Tewa mano.

30. Ó ſugiedoję Gieſmę[1] ißejo and kałna [Aliwoȯ.

31. Tare[2] tada ⌜jump Jeȝuȯ⌝: Wiſi juȯ ßą nakti paſipiktinſite iß manęȯ. Paraßyta neȯ ira: Jßtykſiu piemeni, ó awiȯ[3] kaÿmeneȯ iſibarſtis.

32. Bet kad kielſioȯ, nupirminſiu juȯ Galileon.

33. Petraȯ teciauȯ atſakidamaȯ, tare jop: Noriȯ ir wiſi paſipiktyntu iß tawęs[4], aß niekadoȯ nepaſipiktynſiu.

34. Jeȝuȯ ⌜jam[5] tare⌝. Uȝtieſa ſakau tau, jog ßią nakti, pirmiaug neyg gaydiȯ pragieȯ, triȯ kartuȯ manęȯ uzſiginſi.

35. Petraȯ jam tare: Noriȯ pryſieytu mi ſu tawim (ir) mirt, neuȝſiginſiu tawęȯ. Jr wiſi teypag Mokityney kałbejo.

36. Ejo tada Jeȝuȯ ſu jeyȯ and wietoȯ wadynamoȯ Gethſemane, ir tare mokitiniump: Seſkiteȯ cia, iki nuejęȯ paſimelſiu tęn.

37. Ó emęȯ ſu ſawim Petra, ir du Sunu Zebedeußa pradejo ſmutytis ir labeÿ nerimot

38. Jr tare jump: Duſia mano ſmutna[6] ira łabey iki ſmertiy, bukit ćia[7] ir jauſkit ſu manim.

39. Ó paej⟨e⟩jęȯ truputi, połe and weÿda ſawo melȝdamaȯ ir kałbedamaȯ: Tewe mano, ieÿgu gal but, kielichaȯ taȯ toplenkia mane, wienok ne kaypo aßjen noriu, bet kaypo tujen (nori)

40. Jr atajo Mokitiniump[8] ir rado joȯ bemiegant, ir tare Petrop.
Nagalejotegu tada jauſt ſu manim wienoȯ hadynos?

41. Jauſkite ir melſkiteȯ, kad neieytumbite ing pagundynima. Dwaſia tieſa ira greyta, bet kunaȯ ſilpnaȯ.

42. Wel, antrakart nueydamȯ, mełdeȯ kałbedamaȯ: Tewe mano, jeygu negali apłękt mane taȯ kielichaȯ, net (jog) muſiju ghi giart, buk wala tawo.

43. Ó atajęȯ (jump) rado joȯ wel bemiegant: Apsunkintoȯ neȯ buwo akiȯ ju.

44. Jr palikięȯ joȯ, wel nuejo, ir meldeȯ treciakart, kalbedamȯ tuſgi zodȝiuȯ.

45. Atajo tada Mokitiniump ſawo, ir tare jump: Miegokit (dabar) ir atiłſekit[9] ſau. Sztey ⌜pryſiartyno hadyna⌝, ó Sunu zmoga[us] iȝdoda ing rąkaȯ grießniku.

46. Kialkiteȯ, eykime, ßtey, pryſiartyno kurſey mane izdoſt.

47. Ó jam tey bekałbant, ßtey, Judoßiuȯ wienaȯ iß dwilikoȯ atajo, ó ſu jo dide mine, ſu kalawijeyȯ ir wezdeyȯ (ſiuſta) nog Wiriauſiu Kunigu, ir Wireſniu zmoniu.

48. Ó taȯ kurſey ghi izdawe, dawe jemȯ zyme, kałbedamȯ: Kuri pabucioſiu, taȯ ira, gaukite ghi.

49. Toyȯ tada atajęȯ Jeȝauſp, tare: Sweykaȯ Rabbi, ir pabuciawo ghi.

50. Bet Jeȝuȯ jam tare: Prietelau, Ko ateyey. Aniȯ tada prÿſiartyno, ir mete rąkaȯ and Jeȝauȯ, ir pagawo ghi.

51. O ßtey, wienȯ iß tu kurie buwo ſu CHriſtuſu, ißtieſęȯ rąka, ißtraukie kalawija ſawo, ir ißtykięȯ tarna Wiriauſioja Kuniga, nukirto auſi jo.

52. Tare tada Jeȝuȯ jop: Jndek kaławija tawo wieton jo: Wiſi neȯ kurie ima kaławija, kaławiju praȝuȯ.

1 *c* gieſmę 2 *c* Kalbejo 3 *pd* garda 4 *b* paſipiktyntu iß tawęȯ 5 *c* jop 6 *s* ſielwartinga ira 7 *pd* ſu manim 8 *pd* ſawo 9 *c* atſilſekit

53. Aba ißmaneÿ kad negałecia dabar praßÿt Tewa mano, ó ißſtatitu mi, daugiauȯ neÿg dwilika pułku Anjełu[1].

54. Kaypogi tada iſipilditu Raßtey (kurie kałba) jog teyp muſija but?

55. Tągi pacia hadyna tare Jeȝuȯ kopu^{m}p[2], ißejot kaypo prieß razbaynika, ſu kaławijeyȯ ir weȝdeyȯ ſugaut mane: Kaȯdien ſedejau ſu jumiȯ, mokidamaȯ Baȝnicȝioy, ó nepagawot mane.

56. Bet tey wiȯ ſtojoȯ, idand Raßtey Pranaßu iſipilditu. Jzbego tada wiſi mokityney palikię ghi.

57. O tie kurie[3] pagawo Jeȝu, nuwede ghi Kaifoßiauȯp, Wireſniop[4] Kunigop, kame Mokiti-Raßte ir Wiresnieÿ[5] ſuſiejo.

58. Ó Petraȯ ejo paskuy ghi ißtoła, iki Dwariuÿ Wiriauſio Kuniga, ó ieÿęȯ, ſedoȯ ſu tarneÿȯ dabotuȯ gała.

59. Ó Wireſni Kunigey ir Wiriauſiey ir ciela Dide Sueyga[6], ießkojo falßywa ludÿima prieß Jeȝu, idand ghi uzmußtu, bet nerado.

60. Jr norȯ atajo daug fałßywu ſwiedku, (wienok) nerado

61. Bet and gało atajo[7] du falßywu ſwiedku ir tare. Tas kalbejo: Galu izar⟨d⟩it Baȝnicȝią Diewo ir tagi pacią triſe dienoſe izſtatit

62. Ó Wiriauſiaȯ Kunigaȯ atſakidamȯ, tare iop. Niekogu notſakey? Ką tie ludÿja prieß tawe?

63. Jeȝuȯ wienok tyłejo. Ó wiriauſiaȯ Kunigaȯ atſakidamaȯ, tare jop, Papryſiekiu tawe per giwaghi Diewa, kad paſakitumbey mumȯ, eſigu tujen Xſtuȯu Sunumi[8] Diewo?

Jeȝuȯ tare jam.

64. Jeȝuȯ[9] tare jam: Patsjen paſakiey. Bet kałbu jumuȯ, nog ßo meta, regieſite Sunu zmogauȯ ſedynt po deßyney (rąkey) galibeȯ (Diewo) ir ateynanti debeſiſe dangauȯ

65. Perpłeße tada Wiriauſiaȯ Kunigaȯ rubuȯ ſawo, kalbedamȯ: Bluȝnijo (Diewa) ko dar bereykałaujam ſwiedku? Sztey, girdejot[10] dabar bluȝnijma jo (prieß Diewo)

66. Kaȯ jumuȯ regiȯ? Ó aniȯ atſakidami, tare, Kałtaȯ ira ſmertieȯ

67. Spiaude tada and jo weyda, ir kumſciomiȯ ghi muße.

68. Kiti wel muße ghi per burna, kałbedami: Pranaßauk mumȯ Xſte, kaȯ tey ira kurſey ißtyko tawe?

69. O Petraȯ ſedejo ore Dware ó sluȝebnikie[11] atajo jop, kałbedama: Tu teypag buwey ſu Jeȝuſu Galileoȯ

70. Bet anȯ uȝſigine to po wiſiemȯ, kalbedams: Nezynau ką kalbi.

71. Ó kad ejo pro wartuȯ, kita (tarnayte) ißwido ghi, ir tare tump kurie buwo tęn. Tas[12] (ȝmoguȯ) teypag (buwo) ſu Jeȝuſu Naȝarenißku.

72. Ó anȯ wel uȝſigine ſu pryſiega, (kałbedamȯ) nepaȝyſtu zmogauȯ.

73. Ó pałukiejuȯ potam, tie kurie ſtowejo tęn, atają (jop) tare Petrop: Tykrey, tu teypag eſi iß ju, ir kalba neȯ tawo, izdoſt tawe

74. Pradejo[13] tada kiayktis ir pryſiegot, Nepazyſtu to ȝmogauȯ.

75. Ó toyȯ pragido gaydyȯ, ó Petraȯ atmine ȝodi Jeȝaus, kurſey tare jam: Pirm neyg gaydiȯ pragieȯ, triȯ kart^{us} uźſiginſi maneȯ. Ó ißejęȯ, werkie karćieÿ.

1 c ȝałnieriu 2 c kopoſp 3 c taȯ kurſey 4 c Wiriauſiop 5 c Wiriauſieÿ 6 c ſueyga 7 c atają
8 c Xſtuȯ Sunuȯ 9 c Jeſuȯ 10 c girdejote 11 c moteriß... 12 c Taſey 13 c Pradejoȯ

PAGULDIMAS XXVII

1. Kad tada ankſti buwo, wiſi Wiriauſi Kuni- [gey, ir Wireſni zmoniu, rodÿjos podraug prieß Jeʒu, kad ghi uzmußtu.

2. Ȯ ſuryßę ghi nuwede[1] ir padawe ghi Pontiuſuy Piłotuy Stor⟨a⟩ſtey.

3. Judoßiuȯ tada, kurſey ghi izdawe, regiedamȯ jog buwo abſudytaȯ, gayłejoȯ, ir atneße atgaloȯ triȯdeßymȯ ſidabryniku Wiriauſiemuȯ Kunigamuȯ ir Wireſniemuȯ

4. Kałbedamaȯ: Sugrießyjau, izdawęȯ nekałtą kraują. Bet aniȯ tare: Kaȯ mumuȯ do to? Tu daboſieȯ[2].

5. Jr kad pamete ⌜Baʒnicʒioÿ anuȯ ſidabrinik^{us}⌝, parejo, ȯ nuejęȯ pasikore

6. Wiriauſi tada Kunigey emę an^{us} ſidabra (pinigus), tare: Nedera ju det Afieroȯſkrynion, mokieſcia neȯ ira krauja.

7. Ȯ ſuſirodyję podraug pirko jeÿȯ ⌜dirwą podʒiauȯ⌝, and pakaſima praßalnieciu.

8. Togdel ana dirwa praminta ira Dirwa krauja, iki ßeÿ dieneÿ.

9. Jſipiłde tada[3] kaȯ ira paſakita per Jeremioßiu Pranaßa, kałbanti: Jr eme triȯdeßymȯ ſidabryniku, mokieſti apwertynta nog wayku Jzraelauȯ, kuri apwertyno.

10. Jr dawe joȯ uʒ ⌜dirwa podʒiauȯ⌝, pagal to ką mi Wießpats iſakie.

11. Stowejo tada Jeʒuȯ po Storaſta, ir kłauſe ghi Storaſta, kałbedamȯ: Eſigu tu Karalumi Zydu? Ȯ Jeʒuȯ tare jam: Tu ſakey.

12. Jr kad ſkunde and jo Wiriauſi Kunigey ir Wireſniey, ⌜notſakie nieko⌝.

13. ⌜Piłotaȯ tada⌝ tare jop[4]: Negugirdi kayp daug (dayktu) ludyja prieß tawe?

14. Bet ghiȯ jam notſakie neÿ zodʒia, teyp jog ⌜Storaſta diwijoȯ labey⌝.

15. Ȯ and Szwenteȯ paprasdawo[5] Storaſta ißłaÿſt zmonemuȯ ⌜wiena kalini⌝, kurio patis noretu

16. Turejo tada tomet zÿmu kalini, wadynamą Barabboßiuȯ.

17. Togdel kad ſusiejo: Piłotas tare[6] jump: Katrą norit idand jum^{us} ißłayſcia, Barabboßiu, aba Jeʒu, kuri wadyna CHriſtuſu?

18. Zynojo neȯ jog ghi izdawe iß pawidoȯ

19. Jr kad ſedoȯ and ⌜Suda-Sostoȯ⌝, nuſiunte jop mote jo, kałbedama: Neturek nejokio daÿkta[7] (meldʒiu) ſu to teyſoju, daug neȯ nukientejau ßądien ſapne del jo.

20. Bet Wiriauſi[8] Kunigey ir Wireſni zmoniu ikałbejo mineȯ, kad praßytu ape Barabboßiu, ȯ Jeʒuſa uzmußtu.

21. Atſakidamaȯ tada Storaſta, tare jump: Katrą ⌜iß tu dwieju norit idand jumȯ ißłayſcia⌝, o aniȯ tare: Barabboßiu.

1 *pd* (ghi) 2 *c* dabokiȯ 3 *pd* (tometu) 4 *c* jam 5 *c* papratęȯ buwo 6 *bd* tarę 7 *c* nejokioȯ ſprowoȯ 8 *c* wiriauſi

22. Piłotaẟ tare jump: Kągi tada padaryſiu ſu Jeʒuſu, kuri wadyna CHriſtuſu? Tare jam wiſi: T'eſt nukryʒiawotaẟ.

23. Bet Piłotaẟ tare: Kągi wienok pikto padare. O aniẟ to daugiauẟ ßaukie, kałbant: Teſt nukryʒiawotaẟ.

24. Kad tada regiejo Piłotaẟ jog nieko nepadejo[1], bet dar to dideſniẟ buwo mayßtaẟ, eme wandeni, ir pamazgojo rąkaẟ[2] po ʒmonemiẟ, kałbedamaẟ: Nekałtaẟ eſmi krauja to teÿſaus[3], Juẟ daboſiteẟ

25. Ó wiſaẟ ſwietẟ[4] atſakidamaẟ, tare: Kraujaẟ jo (t'eſt) and muſu, ir and waÿku muſu.

26. Jßłaydo tada Jemuẟ Barabboßiu, bet Jeʒuſa nupłakieẟ, padawe ghi, kad butu nukrÿziawotaẟ.

27. Emę tada Jeʒuſa załniereÿ Storaſtcẟ Rotußÿn, ſurÿnko jop ciełą Ratą

28. Ó nuwilkię ghi, uzdejo and jo ſzarłota płoßcziu.

29. Nupinę teypag karuną iß erßkieciu, uzdejo (ią) and gałwoẟ jo, ir nendrę[5] deßynen jo (rąkon) ir nupołę and kialu ſawo prieß ghi, apjokie ghi, kałbedami: Sweykaẟ, Karalau Zydu.

30. Jr ſpiaudydami and jo, eme nęndrę ir muße ghi per gałwą.

31. Jr kad pryſijokie iß jo, nueme płoßcʒiu nog jo, ir apwiłko ghi tykreÿẟ jo rubeÿẟ ir nuwede ghi nukryʒiawot.

32. O ißeję rado zmogu iß Cirenoẟ, wardu Simona, kuri prywerte neßt jo kryʒiu

33. Jr atają and wietoẟ wadynamoẟ Golgotha, tatey ira: Wiet⟨o⟩s[6] ławonu gałwu.

34. Dawe jam giart Ukſuſa ſumißyta(!) ſu tulʒia, ó paragawęẟ jo, nenorejo giart.

35. Ó kad ghi nukryʒawojo, perdalijo rubus jo, metydami burtas: idand iſipilditu, kaẟ ira paſakita per Pranaßą. Paſidalijo rubeyẟ mano, ó ape dąga mano mete burtaẟ.

36. Ó ſedę, ſergiejo jo tęn.

37. Jr uzdejo and gałwoẟ jo, kałte jo, paraßytą. Taẟ ira Jezus, Karalus Zydu.

38. Buwo teypag ſu jo nukryʒiawoti du piktadeju, wienaẟ po deßyneÿ, ó kits po kaÿreÿ (ßaliy)

39. O tie kurie pro ßali ejo, ghi bluʒnijo, lingodami gałwomis ſawo.

40. Jr kałbedami: Tu kurſey ardey[7] Baznicʒią ó ⌜triſe dienoſe (ją) budawoi⌝, giałbek pats ſawe. Jeygu eſi Sunuẟ Diewo, nuʒęng nog kryʒiauẟ.

41. Ligieÿ teypag ir Wiriauſi Kunigey, ſu Mokiteyẟ-Raßte, ir Wireſnieyẟ, ir Farÿʒeußey, apjokdami (ghi) kałbejo[8]

42. Kituẟ giałbejo, ó pats ſawe negali giałbet. Jragu Karalumi Jzraelauẟ, tenuʒengia nog krÿʒiauẟ, ó itykieſim jam.

43. Tykiejoẟ Diewiep, tegialbt ghi dabar, ieygu ghi mili. Sakieẟ neẟ ſant[9] Sunumi Diewo.

44. Teypag ir piktade⟨j⟩ey[10] kurie buwo ⌜ſu jo nukryʒiawoti⌝, nutrenkdino[11] ghi.

45. Ó nog ßeßtoẟ hadynoẟ, ſtojoẟ tamſibe po ciełą ʒiame, iki dewinteÿ hadineÿ.

[1] *c* nepadeſt [2] *pd* ſawo [3] *pd* zmo⟨gauẟ⟩ [4] *s* ʒmoneẟ [5] *c* łaʒdą [6] *ms* Wietas; *c* Wietą [7] *c* ißardey [8] *c* tare [9] *c* kalbejo . . ghi [10] *ms* piktadedey [11] *c* nutrenkię

46. Ó ape ßeßta[1] hadina ßaukie Jeʒuȯ didʒiu bałſu, kałbedamaȯ: Eli Eli Lama Sabachthani, tatey ira: Diewe mano, Diewe mano, kodel mane apłaydeÿ.

47. O nekurie iß tu kurie tęn ſtowejo, izgirdę (tey) tare: Elioßiauȯ taȯ wadyna.

48. Pabegieję̇ȯ tada toyȯ wienȯ iß ju (jop) eme kiampini, ir prypiłdę̇ȯ ghi ukſuſu, uʒkißo ghi and nendreȯ, ir padawe jam giart.

49. Bet kiti tare: Paſtowek, dabokimeȯ, ateyſgu Elioßiuȯ giałbet jo.

50. Ó Jeʒuȯ wel ßaukdamaȯ didʒiu bałſu, atadawe dwaſia.

51. Ó ßtey uʒudąga Baʒnicʒioȯ, perplißo nog wirßauȯ iki apacieÿ, ó ʒiame treßejo, ir ołeȯ ſkiełeȯ.

52. Grabey teypag atſidare, ir daug kunu Szwentuju, kurie buwo uʒumigo, kiełeȯ.

53. Jr ißeję iß grabu, po jo kielimuy, atajo Mieſtan ßwentan, ir tuliemȯ paſirode.

54. Ó Szymtynikaȯ, ir tie kurie ſergiejo ſu jo Jeʒauȯ, regiedami treßeima ʒiameȯ, ir dayktuȯ kurie nuſidawe, nuſigando łabey, kałbedami: Tykreÿ, taȯ buwo Sunumi Diewo.

55. Buwo teypag tęn daug Moteriu weyʒdynciu iß tola, kurioȯ atajo paskuy Jeʒu iz Galileoȯ tarnaut jamuÿ

56. Terp kuriu buwo Maria Magdalena ir Maria motyna Jokuba ir Joſe, motyna teypag Sunu Zebedeußa.

57. Jr kad buwo wakaraȯ, atajo ʒmogus bagotaȯ iß Arimatheoȯ, wardu Joʒefas, kurſey pats teypag buwo mokitiniu Jeʒaus.

58. Taȯ atajęs Piłotop, praße ape kuna Jeʒaus. Piłotas tada liepe izdot jamuÿ kuna.

59. O Joʒepaȯ emę̇ȯ kuna, iwiniojo ghi cʒÿſton płonon droben.

60. Jr izdejo ghi ⌜naujame (ſawo)⌝ grabe, kuri ißkałe ołeÿ, ir uʒrytę̇ȯ didi akmeni and duriu grabo, nuejo.

61. Ó tęn buwo Marÿa Magdalena ir kita Maria beſedÿncioȯ tieȯ graba.

62. Antroy tada dienoÿ, kuriÿ ira po prÿgatawimuÿ, Wiriauſi Kunigey ir Faryʒeußeÿ ſuſiejo Piłotop,

63. Kałbedami: Wießpatie, atmineme ſau, jog taȯ Jßwadʒiotojaȯ[2], kada dar buwo giwaȯ, kałbejo: Po triȯ dienaȯ kielſios.

64. Liepk tada apweÿʒdet graba, iki trecieÿ dieneÿ, idand kayp Mokityney jo notaję, nepawogtu jo, ir paſakitu ʒmonemuȯ, jog kiełeȯ iß numiruſiu, ó teyp paskutyniȯ kłejoimaȯ, pikteſniȯ butu neig pirmaȯ.

65. Ó Piłotaȯ tare jump: Turite ſargibę, eykit, apweyʒdekite kaypo patiȯ ißmanot[3]

66. Aniȯ tada nueję, apſtate graba ſargibe, uʒpecʒetyję akmeni.

PAGULDIMAS XXVIII

1 *de* dewinta   2 *ms pd*   3 *c* ißmanote

1. Ó welu (po) Subatey, kad pradejo außt, pirmoſp dienoſp Nedeloȯ, atajo Maria Magdalena, ir kita Marÿa, apzwalgit graba.

2. Ó ßtey, ſtojoȯ didiȯ treßeimaȯ ʒiameȯ: Anjełaȯ neȯ Wießpatieȯ nuʒengieȯ iß Dangauȯ, atajo ir atryto akmeni nog duriu, ir ſedoȯ and jo.

3. Ó weydaȯ jo ⌜buwo liguȯ⌝ ʒaÿbuy, ir rubey jo balti kaÿpo ſniegaȯ.

4. O pro baÿme jo, ſargibe ⌜iſigando łabey⌝ ir tapo kaypo numirus

5. Bet Anjełaȯ atſakidamaȯ, tare moteriump: Neſibijokite[1], ʒynau neȯ jog ießkote Jeʒauȯ nukryʒiawota

6. Nera ćia jo, kiełeȯ neȯ, kaypo paſakie. Eykit ßia, apʒwalgikit wietą kame gułejo Wießpatȯ.

7. Jr ſkubieÿ eykite, ir Mokitiniamuȯ jo paſakikite, jog kiełeȯ iß numiruſiu: ó ßtey eÿt pirm juſu Galileon, tęn ghi ißwiſite. Sztey paſakiau jumuȯ.

8. Ó ißejuȯ weykiey nog grabo ſu bayme ir didʒiu dʒiaugſmu, tekiejo paſakit (tey) mokitiniamuȯ jo.

9. Ó kad ejo[2] paſakit Mokityniamuȯ jo, Sztey, Jeʒuȯ ſutyko jaȯ, kalbedamȯ: Sweykoȯ. Ó anoȯ prÿeję jop, apkabino jo kojaȯ, ir paſikłoniojo jamuy.

10. Jeʒuȯ tada tare jump: Neſibijokite, eÿkite, paſakikite brolamȯ mano, teÿt Galileon, ó tęn regieȯ mane.

11. Ó nuejuȯ jemuȯ, ßtey, nekurie iß Sargibeȯ, atajo Mieſtan, ir paſakie Wiriauſiemuȯ Kunigamuȯ, tuȯ wiſuȯ dayktuȯ kurie ſtojoȯ.

12. Aniȯ tada ſuſieję ſu Wireſnieyȯ, ir ſuſirodiję podraug, dawe ʒałnieramuȯ daug pinigu

13. Jr tare: Paſakikit, mokityney jo atajo naktiy, ir pawogie ghi mumȯ bemiegant.

14. Jeygu teypag tey daſineß Storaſtoſp, ʒynoſimeȯ ſu jo, ir padaryſime kad nieko neſirupintumbite.

15. Aniȯ tada emę piniguȯ, padare kaypo buwo pamokiti[3]. O[4] taȯ ʒodiȯ praſipłatyno terp Zydu, iki ßey dieneÿ.

16. Jr nuejo wienolika Mokityniu Galileon, and kalno, kame jemȯ Jezuȯ pazymino

17. Ó kad ghi ißwido, pasikłoniojo jamuy, bet nekurie netÿkiejo.

18. Ó Jeʒuȯ pryejęȯ jump, tare jemȯ[5], kałbedamȯ: Dota mi ira wiſa macis, and dangauȯ ir and ʒiameȯ

19. Eydami[6] tada: Mokikite wiſaȯ gimineȯ, krykßtydami jaȯ wardan Tewa, ir Sunauȯ, ir Dwaſioȯ Szwentoȯ, mokidami jaȯ ſergiet to wiſa ką jumuȯ pryſakiau.

20. Ó sʒtey aß eſmi ſu jumiȯ, po wiſaȯ Dienaȯ, iki pabaygey ſwieta.

Amen.

Gałaȯ Evangelioȯ Szwentoȯ pagal (apirаßyma) Mattheußa.

[1] c Neſibijokiteȯ [2] c nuejo [3] c ißmokiti [4] c Jr [5] c jump [6] c Eykit

Evangelia

SZWENTA

(pagal Apiraßyma) Morkaus

PAGULDIMAS I

1. Pradʒia Evangelioȯ Jeʒuʃa CHriʃtuʃa Sunauȯ Diewo.

2. Kaypo ira paraßyta Pranaßoʃe. Szteÿ[1], ʃiunciu Anjeła mano prieß weyda tawo[2], kurʃey pagatawiȯ kiela tawo prieß tawe.

3. Bałʃaȯ ßaukiencio girioÿ. Gatawikite kiala Wießpatieȯ, liguȯ darykite takuȯ[3] jo.

4. Jonaȯ krykßtyjo girioy, ir apiʃakie Krykßta pakutoȯ and atłaydyma grieku.

5. Ó cieła ʒiame Zydu ejo[4] jop, ir tie kurie[5] iß Jeruʒaleȯ: ir krykßtyty buwo[6] wiʃi nog jo upey Jordane, ißpazyndami griekuȯ ʃawo.

6. Ó Jonaȯ apwiłktaȯ buwo aßoćieyȯ welbluda, ir dirʒo josta ape ßon^{us} ʃawo, ir walgie źołaßokius ir mißka medu.

7. Jr ʃakie kałbedamȯ: Ateyt paskuy mane kurʃey ⌜ʃtypreʃniȯ ira⌝ neyg aß, kuriamuy newertaȯ eʃmi, pasiłękięȯ atryßt dirʒu[7] kurpiu jo.

8. Aß tieʃa ⌜juȯ krykßtyjau[8]⌝ wandeniu, bet ghiȯ krykßtyȯ juȯ Dwaʃia Szwenta.

9. Jr ʃtojoȯ anoʃe dienoʃe, jog atajo Jeʒuȯ iß Naʒareth (gulincio) Galileoy, ir apkrykßtytaȯ buwo nog Jona Jordane.

10. Jr[9] toyȯ kad ißejo iß wandenia, regiejo danguȯ atʃiwera^{nt}[10] ir dwaʃia kaypo karweli nuʒengiąnt[11] and jo.

11. Jr ʃtojoȯ bałʃaȯ iß dangu. Tujen eʃi Sunuȯ mano miełaȯ, kuriampi paʃidabojau.

12. Jr toyȯ dwaʃia ißwede ghi girion.

13. Jr[12] buwo tęn girioÿ kiaturiaȯ deßymtis dienu, gundyntaȯ nog Szetona, ir buwo ʃu łauko ʒwerymiȯ, ó Anjełey tarnawo jamuÿ.

14. Ó kad ⌜buwo Jonaȯ⌝ izdotaȯ, atajo Jeʒuȯ Galileon, apiʃakinedamaȯ Evangelią Karaliʃteȯ Diewo

15. Jr kałbedamaȯ: Jʃipiłde metaȯ, ó karaliʃte Diewo pryʃiartyna. Gayłekiteȯ, ir tykiekit Evangelieÿ

16. Ó waÿkßcʒodamaȯ tieȯ mariaȯ Galileos, ßwido Simona ir Andrieju jo broli, bemetanciuȯ tynkła ʃawo marioʃne (buwo neȯ zukley[13]).

17. Jr tare jump Jeʒuȯ. Eykit paskuÿ mane, ó padarÿʃiu juȯ zukleyȯ zmoniu

18. Ó aniȯ toyȯ palikie tynkłuȯ ʃawo, nuejo paskuy ghi.

19. O paejejęȯ truputi[14] iß tęn, ißwido Jokuba (Sunu) Zebedeußa, ir Jona jo Broli, beprowijant tynkłuȯ ʃawo eldyjoÿ.

20. ⌜Jr paßaukie joȯ toyȯ[15]⌝, aniȯ

1 *pd* aß 2 *c* mano 3 *c* kieluȯ 4 *id* ißeydawo 5 *pd* (buwo) 6 *sd* ira 7 *c* dirʒela 8 *s* aß
9 *c* Ó 10 *c* atʃiweruȯ 11 *c* nuʒengiąćia 12 *c* Ó 13 *c* zukleyȯ 14 *pd* tolauȯ 15 *pd* teypag

teypag palikię Tewą ſawo Zebedeuβa el-dyoy, ſu ſamdynikeys, nuejo paskuy ghi.

21. Jr atajo Kapernaum: Ó toyȯ Subatoÿ iejęȯ Baȥnicȥion, mokie.

22. Jr diwijoȯ jo mokſłuy: Mokie neȯ joȯ [kay-po ⌜waldȥią beturinȯ⌝, ó ne kaypo Mokiti-Raβ-te.

23. Ó buwo (tęn) Baȥnicȥioy ju, ȥmoguȯ betu-rinȯ Dwaſia necȥyſtą, ir βaukie

24. Kałbedamȯ: Dok pakaju, ką turime ſu ta-wim[1] (weykt) Jeȥau Naȥareniβkaȯ? Atajeÿ-gu muȯ iβnaykint? Pazyſtu, kaȯjen eſi (ipaciey) Szwentaſiȯ Diewo

25. Ó Jeȥuȯ ghi ſudraude, tarydamȯ: Tyłek, ó iβ jo iβeyk.

26. ⌜Dwaſia tada neczyſta[2]⌝ płeβydama ghi ir βaukdama didȥiu bałſu, iβejo iβ jo

27. O[3] ſtebejoȯ wiſi, teyp jog kłauſeȯ wieni terp kitu, kałbant: Kaȯ tey ira? Kaȯ tey do naujaȯ mokſłaȯ, jog galibie liepia ir ne-czyſtomuȯ Dwaſiomȯ, ó kłauſa jo?

28. Jr iβejo tą ſłowa ⌜toyȯ po cieła ȥia-me gulincią aplink Galileoȯ⌝

29. Jr toÿȯ iβeję iβ Baȥnicȥioȯ, atajo namoſne Simona ir Andriejauȯ, ſu Jokubu ir Jonu.

30. Ó Simona Moterieȯ Mote, gułejo karβ-[cȥeÿs (ſyrgdama) ó aniȯ toyȯ jam paſakie ape ją.

31. Nuejęȯ tada joſp eme ją uz rąką ir [prÿtie-ſe ją, ó drugis[4] toyȯ apłaydo ją, ir tarnawo jemuȯ.

32. Ó kad buwo wakaraȯ, nuſiłaydȥiant[5] [Saułey atgabeno[6] jop wiſuȯ kurie piktey turejoȯ, ir nog welnia buwo paſtoti

33. Ciełaȯ teypag Mieſtaȯ ſuſiejo prieβ duriȯ.

34. Ó anȯ paſweykino daugiel, kurie pikteÿ turejoȯ and tułu ligu, ir daugiel welniu iβware, ir nedalayde welniamuȯ kałbet, pa-ȥyſtamaȯ neȯ buwo jemuȯ.

35. Aⁿkſti tada rytoÿ[7] kad dar buwo pu-ſiau nakties, kiełęȯ iβejo, ir nuejo puſton wieton, ir meldeȯ tęn.

36. Ó Simonaȯ ir tie kurie ⌜ſu jo (buwo)⌝, ejo paskuy ghi.

37. Jr atradę ghi, tare jop: Wiſi tawęȯ ieβ-ko.

38. Ó anȯ kałbejo jump: Eÿkim arciump ſodȥiump, idand ir tęn teypag mokicia, del to neȯ iβejau.

39. Mokie tada ⌜Baȥnicȥioſe ju⌝, po cieła Ga-lileą, ir ⌜welniuȯ iβwarynejo⌝

40. Jr atajo jop raupſocȥiuȯ, praβydamaȯ ghi, ir puldamaȯ and kielu ſawo prieβ ghi, ir kałbedamaȯ jop: Jeygu nori, gali mane apczyſtit.

41. Jeȥuȯ tada paſigayłejęȯ, iβtieſe rąka ſawo ir daſilitejo jo, ir tare jam: Noriu, buk apczyſtytaȯ.

42. O teÿ kad iβtare[8], toÿȯ ⌜nukrÿto rau-peÿ⌝ nog jo, ir buwo apczyſtytaȯ.

43. Jr ⌜uȥſakięs[9] jam⌝ łabeÿ, atprowijo ghi[10] [toyȯ nog sawęȯ

44. Jr tare jam: Dabokiȯ, kad ⌜niekam neſaki-tumbey nieko⌝, bet eyk, pasirodik Kuniguy, ir afierawok uȥ ⌜apczyſtyima ſawo⌝ ką Maÿ-ȥieβiuȯ iſakie, and ludyima Jemuȯ.

45. Bet ghiȯ iβejęȯ, pradejo sakit daug dayktu, ir naβynt ana ȥodi, teÿp jog ghiȯ negalejo daugiauȯ ⌜ateyt atwerey⌝ mie-ſtan, bet buwo atſkiriomiȯ puſtoſe wietoſe, aniȯ wienok ejo jop iβ wiſur.

1 *ms* tawimp 2 *ad* O 3 *pd* aniȯ Jr 4 *id* karβcȥey 5 *c* nuſiłaydus 6 *c* atneβe 7 *c* iβ ryta 8 *c* toÿȯ iβtaręȯ 9 *c* kad uȥſakie 10 *c* liepe jam eyt

PAGULDIMAS II

1. Ó po (kieletuy) dienu, atajo wel Kapernaum ir ißgirdo jog buwo namie.

2. Toyȯ tada ſuſiejo (tęn) daugiel, teyp jog (wietoȯ) ir aplink duriu (nebuwo)[1] kad ſuſityłptu, ó anȯ ⌜jemȯ ſakie[2]⌝ ȥodÿ.

3. Jr atajo jop nekurie, gabendami[3] ⌜pikta liga lieſta⌝, kuri neße kieturioſe.

4. Ó negałedami jop pryeÿt del mineȯ, atdęgie[4] dangſti kame buwo, ir atpleßę (ghi) nułayde łowi, kuriame pikta liga lieſtaȯ gułejo

5. Jeȥuȯ tada ißwidęȯ ju wierą, tare pikta liga lieſtop: Sunau, griekey tawo ira tau atlaysti.

6. Ó nekurie iß Mokitu-Raßte ſedejo tęn, ir kałbejo ßyrdiſe ſawo.

7. Kodel taȯ teyp kałba bluȥnierſtwaȯ, kas gali atłayst griekuȯ tÿkt[5] Diewa⟨s⟩ pats[6].

8. Jeȥuȯ tada toyȯ paȥynęȯ Dwaſioy ſawo, jog teyp kałbejo ſawimpi, tare jump: Kodel tuȯ dayktus kałbat ßyrdiſe juſu

9. Kaȯ ira pigiauȯ, tarÿtgu ⌜pikta liga lieſtamuÿ⌝: Griekey tawo ira tau atlayſti: aba kałbet: Kialkiȯ, ir imk pateła tawo, ó eÿk.

10. Bet idand ȥynotumbite, jog ſunuȯ ȥmogauȯ turi waldȥia atłayſt griekuȯ and ȥiameȯ: (tare pikta liga lieſtop:)

11. Kałbu tau: Kialkiȯ, ir imk patela tawo, ir eÿk namon.

12. Toyȯ tada kiełeȯ, ir emęȯ pateła, ißejo wiſiemuȯ beregint, teyp jog wiſi ſtebejoȯ, ir garbino Diewa, kałbedami[7]: Niekadoȯ neregiejom tokio daykta.

13. Ó patsjen wel ißejo tieȯ Mariaȯ, ó mine wiſa atajo jop, ó anȯ ją mokie

14. Ó eydamaȯ pro ßali, ißwido Lewi, Sunu Alfeußa ſedynti and muÿta, ir tare jop: Eyk paskuy manę, ó anȯ kiełęȯ, nuejo paskuy ghi.

15. Jr ſtojoȯ, kad ſedejo[8] ⟨n⟩amoſe jo[9] jog teypag ſedejo[10] daug muytyniku ir grießniku ſu Jeȥuſu ir jo Mokityneyȯ: daug neȯ ju buwo, ir ejo paſkuy ghi.

16. Mokiti tada Raßte ir Faryȥeußey, ißwidę ghi bewałgant ſu Muÿtynikeyȯ ir grießnikeÿs, tare Mokitiniump jo: Kaȯ (tey ira) jog su Muÿtynikeyȯ ir grießnikeyȯ walgo ir giara?

17. Ó Jezuȯ tey izgirdęȯ, tare jump: Kurie ⌜ſweykuȯ ira⌝ nereykałauja Liekoriauȯ, bet kurie ira ligoteis. Aß notejau wadynt teyſoſius[11] bet grießnuȯ pakutoſp.

18. Ó Mokityney Jona ir Faryzeußu paſnikauja, atajo tada ir tare[12] jamuy: Kodel mokityney Jona ir Faryȥeußu paſnikauja, ó mokityney tawo nepaſnikauja.

19. O Jeȥuȯ tare jump[13]: Galgu[14] waÿkeÿ Swodȥboȯ pasnikaut pakołey Swotaȯ ira ⟨ſu⟩[15] jeyȯ. Kayp iłgey turi ſwota ſu ſawim, negali paſnikaut.

1 *pd* daugiauȯ 2 *c* kalbejo jump 3 *pd* pawietrimi 4 *c* atpleße 5 *id* per 6 *c* Diewa pati; *ms* Diewa 7 *c* kałbant 8 *c* atſedo 9 *c* anogi; *pd* (zmogauȯ); *ms* amoſe 10 *c* ſedoȯ 11 *c* teyſuju 12 *c* paſakie 13 *c* jemȯ 14 *pd* ſunus 15 *o*

20. Bet ateyȯ dienoȯ, kad Swotaȯ buȯ atymtaȯ nog ju, ó tada paʃnikauȯ anoʃe dienoʃe.

21. Niekaȯ teypag neʃiuwa ⌜naujos giełumbeȯ łopinia⌝, and ʃenoȯ drapanoȯ, kiteyp łopiniȯ naujaȯ iʃtatitaȯ iß joȯ, płeßa ʃena (drapana) ir tąmpa (dar) pikteʃniȯ[1] perplißymaȯ.

22. Niekaȯ teypag nelieja ⟨jauna[2]⟩ wina ʃenoʃna (ʃudoʃna) kiteyp nog jauna wina ʃudey plißta[3], ir winaȯ ißteka, ir ʃtotkey gadynaȯ, bet jauna wina reykia liet[4] naujoʃne ʃudoʃne.

23. Jr ʃtojoȯ, jog Subatoȯ diena ejo per jewuȯ, ó[5] mokityney jo eydami pradejo raßkit warpuȯ

24. O Faryʒeußey tare jam[6] Szteÿ, kodel daro Subatoy, ko nedera darÿt?

25. Ó anȯ tare jemȯ[7]: Niekadoʃgu neʃkaytet, ką Dowidaȯ padare, kad turejo reÿkała, ir ałko, ir tie kurie ⌜ʃu jo buwo⌝.

26. Kaypo ⌜namoʃne Diewo iejo⌝, uz Abiatara Aukßcʒiauʃia kuniga ir ⌜donaȯ Sudetaȯ walgie⌝, kuriu niekam nederejo walgit, bet Kunigamuȯ, ir teypag dawe tiemuȯ[8] kurie ʃu jo buwo

27. Jr tare jump: Subata ira padaryta del zmogauȯ, ne ʒmoguȯ del Subatoȯ.

28. Togdel Sunuȯ ʒmogauȯ ira Wießpats[9] ir Subatoȯ.

PAGULDIMAS III

1. Jr ejo wel Baʒnicʒion, ó buwo tęn ʒmoguȯ beturiȯ nudʒiuwuʃią rąką

2. Ó aniȯ tykawo and jo, begu ghi paʃweykiȯ ʃubatoy, kad ghi gałetu apʃkust.

3. Ó anȯ tare ʒmogauȯp, turinciop nudʒiuwuʃią rąką. Stokiȯ widuy.

4. Jr tare jump: Deragu ʃubatoʃe giar darit, aba pikt daryt? Uʒłaykit zmogu, aba ghi uzmußt? Bet aniȯ tyłejo.

5. Apʃidayreȯ tada and ju, ruʃcieÿ, del[10] kietuma ⌜ju ßyrdieȯ⌝, tare zmogauȯp: Jßtieʃk rąka tawo. Jr ißtieʃe, ir buwo rąka jo prywerʃta, ʃweyka kaypo kita.

6. Ó Faryʒeußey ißeję, toÿȯ pradejo roditis ʃu Herodianeÿȯ prieß ghi, kaypo ghi gałetu uzmußt.

7. Bet Jeʒuȯ ißejo ʃu mokitineÿȯ ʃawo tieȯ mariuȯ, kame dide mine ejo paskuy iß Galileoȯ, ir iß Judeoȯ.

8. Jß Jeruʒaleȯ ir iß Jdumeoȯ, ir (iß) paJordania, ir tie kurie (ira) ape Tyra ir Sidona, didełe mine, izgirduȯ kaÿpo didʒius dayktus dare, atajo jop:

9. Ó anȯ tare Mokitiniump ʃawo, kad łoteliȯ butu gatawaȯ wiʃadoȯ aplink ghi, del ʒmoniu, kad jo neʃuʃpauʃtu.

10. Daug neȯ ju izgide, teyp jog tie wiʃi kurie tykt turejo (koki⟨a⟩s)[11] ligaȯ, gułe and jo, kad jo gałetuȯ daʃilitet.

[1] *c* di⟨desnis⟩ [2] *ms* jaujas; *c* nauja [3] *c* naunaȯ winaȯ ʃuduȯ gadyna [4] *s* ʃuliet [5] *c* ir [6] *c* jop [7] *c* jump [8] *c nl* [9] *c* Wießpaciu [10] *pd* ju [11] *ms* (kokiąs); *c* (kokią)

11. Dwaſioȯ teÿpag necʒyſtoȯ kad iβwido ghi, połe po jo, ir βaukie, kałbant: Tu eſi ſunuȯ Diewo.

12. Bet anȯ jaȯ draude aβtreÿ, kad jo neiʒdotu.

13. Uʒejo tada and kałno, ir paʒadyno ſawęſp kuriu norejo, ó aniȯ jop atajo.

14. Jr paſtanawijo dwiliką, kad ſu jo butu, ir kad joȯ gałetu iʒſiuſt mokit.

15. Jr idand turetu waldʒią gidit ligaȯ ir iβwarynet welniuȯ.

16. Simona tada pramino Petru.

17. Jocuba teypag (Sunu) Zebedeuβa ir Jona Broli Jocuba, ir pramino joȯ Boanergeȯ, tatey ira Sunumiȯ Perkuna.

18. Andrieju teypag ir Filipa, ir Barthłomieju, ir Motieju, ir Tamoβiu, ir Jocuba (Sunu) Alfeuβa, ir Thaddeuβa, Simona teypag Kananieti

19. Jr Judoβiu Jβkariota, kurſey teypag ghi izdawe.

20. Atajo tada namon, ir ſuſirynko wel mine, teyp jog negałejo ir donoȯ pawalgit.

21. O kad ⌜gimineti jo (tey)⌝ izgirdo, iβejo ſugaut ghi, kalbejo neȯ, jog iβejo iβ raʒuma

22. Faryʒeuβey teypag kurie atajo iβ Jeruʒaleȯ, kalbejo: Beelzebubi turi, ir per wiriauſi welniu, iβwarÿneja welniuȯ.

23. Jr atwadynęȯ ju ſawęſp, kałbejo jump pryliginimoſe: Kaypo gal Szietonaȯ iβwarit Szietona.

24. Jr jeygu Karaliſte ſkir⟨i⟩aȯ[1] prieβ ſawe, negal but kad toy Karaliſte apſiſtotu.

25. ⌜Jeygu namey teypag⌝ ſkiriaȯ prieβ ſawe, negali apſiſtot[2] aniȯ namey.

26. Jeygu tada βietonaȯ kieliaȯ prieβ ſawe, ir dalijaȯ[3], negali apſiſtot, bet turi gała.

27. Niekaȯ negali ieÿt namoſne βarwinika, ir ſuduȯ jo iβgaut, jeygu pirm neſuryβtu βarwinika, ó tada iʒga^{us} jo namuȯ

28. Uʒtieſa ſakau jumuȯ, jog wiſi griekey bu⟨s⟩[4] atłayſti waykamuȯ ʒmoniu, ir tułoȯ bluʒnierſtwoȯ, kuriomiȯ bluʒnitu.

29. Bet kaȯ bluʒnija prieβ Dwaſią szwentą[5], neturi atlaydyma and amʒiu, bet kałtaȯ ira amʒyno Suda.

30. Kałbejo neȯ: Turi neczyſtą Dwaſią

31. Atajo tada Broley jo, ir motyna jo, ó ſtowedami ore, nuſiunte jop, ir wadÿno jo.

32. Ó mine ſedejo aplink jo, ir tare jop: Sztey Motyna tawo, ir broley tawo ieβko tawęs ore.

33. Bet[6] anȯ atſakie jemȯ, kalbedamȯ: Kaȯ ira Motyna[7] mano, aba Broley mano?

34. Jr apſidayreȯ and tu kurie aplink jo ſedejo, tare: Sztey, Motyna[8] mano, ir broley mano.

35. Kaȯ neȯ daro walą Diewo, taȯ ira brolis mano, ir ſeſo mano, ir motyna mano.

1 *c* dalÿjaȯ; *ms* ſktÿrjaȯ 2 *pd* bet turi gała 3 *pd* tada 4 *ms* but 5 *ms* szweentą 6 *c* O 7,8 *c* Mote

PAGULDIMAS IV

1. Jr pradejo wel mokit tieė mariuė, ir ſuſiejo jop dide mine, teyp jog iejęė eldyon, ſedejo[1] and mariu, ó cieła mine buwo and kraßto mariu.

2. Jr mokie joė[2] daug dayktu pryliginimoſe ir tare jump Mokſłe ſawo.

3. Kłauſikit, Sztey, ⌜ißejo Seejas⌝ ſet.

4. Jr ſtojoė beſejant, jog wieni grudeÿ[3] połe tieė kiela, ó paukßcʒey dangauė atają ſułeſę joė.

5. Kiti wel połe and ołeė, kur nedaug turejo ʒiameė, ir izdygo toyė, jog neturejo giłuma ʒiameė.

6. Bet uʒejuė ſaułey[4], nudegie[5], ir jog neturejo ßaknieė, nudʒiuwo.

7. Kiti teypag połe terp erßkieciu, bet erßkiecieÿ uzaugie, nuſmełkie joė, ir neizdawe wayſiauė.

8. Ó kiti połe and giaroė ʒiameė, ir iʒdawe wayſiu, kurie izdigię augo, ir atneße wienė tryſdeßymtiė, ó kitė ßeßiaė deßymtiė, kitaė wel ßymtakart (tiek)

9. Jr tare jump: Kaė turi auſiė kłauſit, tekłauſo

10. O kad tykt patė atliko[6], tie kurie (buwo)[7] ſu jo, ſu ana dwilika, kłauſe ghi ape pryliginimą.

11. Ó anė jump tare: Jumuė ira dota ißmanit paſłeptineė Karaliſteė Diewo, bet tiem^{us} kurie ira ore, wiſi tie dayktey deſtiė pryliginimoſe.

12. Jdand regiedami regietu, ó nematytu, ir kłauſidami kłauſitu, ó neißmanitu, maz kad noriė ſuſigrÿß, ir griekeÿ ju buė atłaÿſti jemuė

13. Tare tada jump: ⌜To priliginima neſuprantate[8]⌝? O kaypo kituė[9] ⌜priliginimuė ſupraſite⌝?

14. Seejaė (ira taė kurſey) ſeja ʒodÿ.

15. Tie wel[10], kurie ⌜tieė kiała (paſeti eſt[11])⌝ ira aniė[12], kame ʒodyė ſejaė[13], ir kad jo pakłauſe, Szetonaė toyė ateÿt, ir ʒody aną ißyma, kurſey paſetaė buwo[14] ßyrdiſe ju.

16. Tie teypag[15], kurie and ołeė paſeti ira[16], ira aniė, kurie kad izgirſt[17] ʒodÿ, toyė ghi ⌜prÿima ſu dʒiau<gsmu>[18]⌝

17. Szaknieė wienok ſawimp neturi, bet ira iki czeſuy. Potam kad wargaė ir perſekioimaė ateyt del ʒodʒia, toyė piktynaė

18. Tie wel kurie paſeti ira terp erßkieciu, ira aniė, kurie kłauſa ʒodʒio.

19. Bet rupeſtiė ßo ſwieta, ir wiłuė bagotiſteė ir pagieydymaė kitu dayktu atają, nuſmelkia ana ʒody ir tampa[19] be wayſiauė.

20. O[20] tie kurie paſeti ira and gieros dirwoė,

---

[1] *ms d; pd* buwo [2] *c* ją [3] *c* wien... dalis grudu [4] *c* uʒtekiejuė ſaułeė [5] *c* nudʒiuwo [6] *id* buwo [7] *pd* patiė [8] *c* Neſuprantategu [9] *bd* kituė [10] *pd* ira [11] *c* ira [12] *id* ira aniė, kuriemė ſejaė ʒodiė [13] *c* paſetaė ira [14] *pd* iſetaė [15] *pd* ira [16] *id* eſt [17] *c* izgirdo [18] *ms* dʒiau [19] *c* neiʒdoda [20] *c* Bet

ira aniȯ, kurie kłauſa ȥodȥio ir pryima ghi ir atneβa wayſiuȯ, wienȯ tryſdeβymȯ[1], kitȯ βeβiaȯ deβymtiȯ, ó kitȯ βymtakart (tiek)

21. Jr tare jump: Ateytgu teypag ȥwakie, idand ją padetu po jewu-mieſa, aba po patelu? Aba ne del to idand ją and lichtoriauȯ paſtatitu?

22. Nieko neȯ nera pasłepta, kaȯ nebutu apireyβkita, ney ſtojoȯ kaȯ paſłepto, kad and βwieſeȯ ⌜neturetu iβeyt[2]⌝.

23. Kaȯ turi auſiȯ klauſit, tekłauſo

24. Jr tare jump: Dabokiteȯ ko kłauſote: Kokia miera mierojate, tokia buȯ jumȯ atmierota, ó kurie kłauſote (daugiauȯ) buȯ jumuȯ ⌜prydota⌝

25. Kaȯ[3] neȯ turi, tamuy buȯ dota, wel kas[4] neturi[5], ir tey ką turi, buȯ nog jo atymta

26. Jr tare: Teyp ira (ſu) Karaliſte, ligieÿ kayp kad ȥmoguȯ imeſtu ſekłe ȥiamen.

27. Jr miegotu[6] ir kiełtuȯ diena ir nakti, ó ſekłe izdigſta ir uzaugt[7] jam nieko nebeȥynant.

28. Ziame neȯ pati per ſawe izdoſt waÿſiu, pirmiaus ȥołę, potam warpa, and gało wiſiβka gruda warpe.

29. Jr kad wayſiuȯ daſpeja, toÿȯ iβſiuncia ⌜ing ghi piautuą⌝, piutiȯ neȯ atajo.

30. Jr tare tada: Kamuy pryliginſime Karaliſte Diewo? Aba kokiamuy pryliginimuy prydabinſim ją?

31. (Jpaciey) gruduy garſticziu, kurſey kad ſejaȯ[8] ȥiamen, maȥiauſiaȯ ira terp wiſu ſekłu and ȥiameȯ.

32. Bet paſetaȯ, izdigſta, ir didȥiauſiaȯ tąmpa uz wiſuȯ wirałuȯ, ir iβłaydȥia βakaȯ didȥiaȯ teyp jog paukβcȥey dangauȯ gali lizduȯ daryt po ⌜βeβelu jo⌝.

33. Jr per daug tokiu pryliginimu, ſakie jemȯ ȥody pagal to kaypo ghi gałejo kłauſit

34. O be pryliginima nieko jump nekałbejo; bet Mokitiniamuȯ ſawo wiȯ tey izgułde and βalieȯ.

35. Anągi teypag pacią diena, kad jau buwo wakaraȯ, tare jump: Perſiirkim and antroȯ βalieȯ.

36. Pałaydę[9] tada aniȯ mine, emę ghi ſu ſawim, kaypo buwo eldyoy, buwo dar[10] ir kiti loteleÿ[11] ſu jo.

37. Jr ſujudo dide wetra nog wejo, ir wilnieÿ layſteȯ eldyon, teyp jog jau buwo piłna.

38. Bet ghiȯ buwo uzpakaliÿ eldyoȯ bemieganȯ and priegalwia, ó aniȯ[12] prÿkiełe ghi, ir tare jop: Mokitojau. Nodboigu jog zuſtame.

39. ⌜Anȯ tada kiełęȯ⌝, ſudraude weja, ir mariamuȯ tare: Nutylk, neſiauſk[13]. Nutyło tada wejaȯ ir buwo giedra dide.

40. Jr tare jump: Ko eſte teyp baykβtuȯ, Kaypo, neturyte⟨g⟩u[14] wieroȯ?

Nu-

1 *pd* kits βymtakart (tiek) 2 *c* neiβeytu 3 *c* Kurȯeÿ 4 *c* ó taȯ kurſey 5 *pd* nieko 6 *c* atſimiegotu; *s* miegotu 7 *c* izdigtu, uzaugtu 8 *c* iſetaȯ 9 *c* Pałaydęȯ 10 *id* teypag 11 *c* kitu lotelu 12 *c* Aniȯ; *pd* tada 13 *c* Nutylkite, neſiauſkite 14 *ms* neturytetu

41. Nuſigando tada aniȯ izgąſciu didȝiu, [ir tare wieni kitump: Kaȯ do wienȯ tey ira, jog ir wejaȯ ir mariuȯ kłauȝaduȯ[1] eſt jamuÿ.

PAGULDIMAS V

1. Perſiire[2] and antroȯ ßalieȯ mariu, ȝiameń Gadarenu.

2. O[3] kad ißejo iß eldyoȯ, toyȯ ſutyko ghi iß grabu, ȝmoguȯ beturiȯ necȝyſta Dwaſią.

3. Kurio giwenimaȯ buwo graboſe, ir niekaȯ jo negałejo ſuryßt, ney (pacieÿȯ) łanciugeyȯ.

4. Daug neȯ kartu ſurÿße ghi pancieyȯ ir łancuheÿȯ, bet łanciuguȯ sutraukie ing trupuciuȯ, ir pąciuȯ ſudauȝe, ir niekaȯ jo negałejo iweÿkt.

5. Wiſadoȯ teypag diena ir nakti buwo kałnoſe ir kopoſe (!) ßaukdamaȯ ir pats ſawe muȝdamaȯ akmenimiȯ

6. Kad tada ißwido Jeȝu ißtoła, adbego (jop) ir pasikłoniojo jamuy.

7. Jr rekdamaȯ didȝiu balſu tare: Ką turiu ſu tawim (weykt) Jeȝau Sunau Diewo aukßcȝauſioja? Papryſiekiu tawe per Diewa, kad manęȯ nemuczytumbeÿ

8. ⌜(Tare neȯ[4]⌝ jop: Dwaſia neczyſta, ißeÿk iß to ȝmogauȯ)

9. Kłauſeȯ tada ghi: Kaȯ[5] ira do wardaȯ tawo, ó anȯ atſakie, kałbedamȯ: Wardaȯ mano ira Pulkaȯ, daug neȯ muſu ira.

10. Ó anȯ praße ghi łabey, kad jo newaritu iß anoȯ ȝiameȯ.

11. Ó buwo[6] tęn terp kałnu didiȯ gardaȯ kiauliu beſigan⟨an⟩ȯ[7].

12. Wiſi tada welnieÿ praße ghi, kalbant: Siuſk muȯ[8] ing taȯ kiauleȯ, kad ing jaȯ ieytumbim

13. O Jeȝuȯ toys dałayde jemȯ, dwaſioȯ tada neczyſtoȯ ißeję, iejo ing kiaułeȯ, ó gardaȯ nuſilaydo iß aukßto marioſna, (o buwo ju ape du tukſtanciu) ir paſkiendo marioſe.

14. O tie kurie kiaułeȯ gane pabego, ir paſakie (tey) mieſte, ir anoy ȝiamey, aniȯ tada ißejo dabotiȯ to kaȯ nuſidawe.

15. Atajo tada Jeȝauȯp, ir ißwido aną paſtota beſedint, ir apwiłkta, ir prie giarame raȝume (ipaciey) ana kurſey turejo pułką ir nuſigando.

16. ⌜Jr kurie[9]⌝ teÿ regiejo, ſakie jemȯ kaȯ dejoȯ ſu ano paſtotu, ir ape kiaułeȯ (teypag)

17. Jr pradejo[10] ghi praßyt, idand ißeÿtu iß ju rubeȝu.

18. Kad[11] tada iejo eldyon[12], anȯ kurſey buwo paſtotaȯ nog welnia, praße ghi, kad gałetu but paȯ ghi.

19. Bet Jeȝuȯ (to) nedałayde jamuy, batajg tare jam: Eyk namoſne tawo, tawump, ir paſakik jemȯ kaypo didȝiuȯ daykt[us] Wießpatȯ ⌜tau padare⌝, ir kayp ⌜and taweȯ ſuſimiłe⌝.

1 *c* kłauſo jo 2 *ad* Jr; *pd* tada 3 *c* Jr 4 *ad* Anȯ; *ac* jo 5 *c* Kokȯ 6 *pd* tada 7 *ms* beſiganȯ 8 *c* Liepk mumȯ eyt 9,10 *pd* tada 11 *ad* Jr 12 *pd* taȯ

20. Nuejo tada anȯ, ir pradejo naßynt (ʒiameÿ) deßymtieȯ Mieſtu, kaypo didʒiuȯ daykt^{us} padare jam Jeʒuȯ, ó aniȯ wiſi dywijoȯ.

21. Ó kad[1] Jeʒuȯ wel perſiire eldyoy and antroȯ ßalieȯ, ⌜ſuſirynko jop dide mine⌝, ó anȯ buwo tieȯ Mariuȯ.

22. Ó ßteÿ atajo[2] wienȯ iß Wiriauſiu Baʒnicʒioȯ, wardu Jairuȯ, ir ißwidęȯ ghi połe ⌜kojump jo⌝.

23. Jr praße ghi łabey, kalbedamȯ: Dukterele mano gałoja, (maldʒiu tawe) eyk[3], ir uzdek rąkaȯ tawo and joȯ, kad paſweyktu, ó buȯ giwa.

24. Nuejo tada ſu jo, ó dide mine ejo paskuy, ir ſpaude ghi.

25. O wiena moterißkie, kuri turejo tekieima krauja dwilika metu

26. Jr daug nog tulu Liekoriu nukientejo, ir wiȯ ką turejo izdawe (and to) pagierÿnimo wienok nerado, bet dar[4] to pikcia^{us} buwo ſu ja.

27. (Toy) Moteryßkie izgird^{us}, atajo terp mineȯ uʒupakaliy, ir daſilitejo ⌜ruba jo⌝.

28. Kałbejo neȯ, Kad[5] tykt gałecia daſilitet ruba jo, paſweykcia.

29. Toyȯ tada ⌜iʒdrego pawerſmiȯ joȯ krauja⌝, ir paju⟨t⟩o and kuna ſawo jog izgidita[6] buwo nog anoȯ ligoȯ.

30. O Jeʒuȯ toyȯ paʒynęȯ ſawimp maci, kuri ißejo iß jo, atſigryʒo mineȯp ir tare: Kaȯ daſilitejo rubu mano.

31. Ó Mokityney jo tare jop: Pats regi jog mine ſpaudʒia[7] tawe, ó kalbi: Kaȯ daſilitejo manęȯ.

32. Jr apſidayre, kad ją ißwiſtu, kuriy tey padare.

33. Zmona tada anoy bijodama ir drebedama, zynant[8] kaȯ jeyp ſtojoȯ, atajo ir połe prieß ghi, ir paſakie jam wiſa tieſa.

34. O anȯ tare jey: Dukte, wiera tawo uʒłaykie tawe: Eyk pakajuy, ir buk paſweykita nog toȯ tawo ligoȯ.

35. Tey jam dar bekalbant, atajo (nekurie) iß (namu) Wiriauſioja Baʒnicʒios, kalbant: Dukte tawo numire: Ko dar bedakucʒoi Mokitojuÿ?

36. O Jeʒuȯ toyȯ izgirdęȯ ʒody kuri kałbejo, tare Wiriauſiop Baʒnicʒioȯ, Neſibijok, tykiek tykteÿ.

37. Jr nedałeyde niekam eyt paskuy ſawe[9], bet Petruy, ir Jokubuÿ, ir Jonuy broluy Jokuba.

38. Atajo tada namoſna Wiriauſia Baʒnicʒioȯ, ir ißwido trękſma, (ir tuȯ) kurie ſmarkiey werkie ir ſtaugie.

39. Jr iejęȯ, tare jump: Ko beſiauciate, ir (ko) bewerkiate? Kudykiȯ nenumire, bet miegt.

40. O aniȯ apjokie ghi, bet ghiȯ, ißwareȯ joȯ wiſuȯ, eme ſu ſawim Tewa ir Motyną ano kudykia, ir tuȯ kurie buwo ſu jo, ir iejo kame kudykiȯ gułejo[10].

[1] *pd* tada; *ms* Kad [2] *pd* jop [3] *c* kad [4] *sd* ſu kuria [5] *c* ieygu [6] *c* izgijo; *ad* paſweyko [7] *c* ſłegia [8] *c* zynodama [9] *pd* tyktey [10] *pd* Emęȯ

41. Nutwer⟨e⟩[1] tada ręką kudykio, ir tare jop. Talitha kumi, tatey ira, iʒguldʒiuȯ: Duktayt, (tau kałbu) kialkiȯ.

42. Jr toyȯ kielɛȯ dukterełe, ir waykßcʒojo (turejo) neȯ dwilika metu, ó aniȯ ʃtebejoȯ didʒiu ʃtebeimu.

43. Ó anȯ jemȯ pryʃakie labey kad to niekaȯ neʒynotu, ir tare, kad iey dotu walgit.

PAGULDIMAS VI

1. O ißejęȯ iß tęn, atajo ⌜Tewißkień sawo (tykron)⌝, ó Mokityney jo ejo paskuy ghi.

2. Jr kad atajo Subata, pradejo mokit Baʒnicʒioy, o daug kurie (jo)[2] kłauʃe ʃtebejoȯ, kałbant: Jß kur tie dayktey (ateyt) tam (ʒmoguy?) ir kas do ißmintiȯ ira ta kuriy dota ira jamuÿ, jog ir teyp didi daykteÿ deʃtiȯ per jo rąkaȯ?

3. Negu daylide taʃey ira, Sunuȯ Marioȯ, ó broliȯ Jokuba ir Joʃesa, ir Judoȯ ir Simona? Aba nera Seʃeru jo muʃimp? Jr piktynoȯ iß jo.

4. Ó Jeʒuȯ tare jump: Pranaßa niekeyȯ newercia, tykt Tewißkieÿ jo[3], gimineti jo, ir patiȯ[4] jo nameÿ.

5. Jr negałejo tęn darÿt nejokiu galibiu, bet[5] tykt dejo rąkaȯ and nedaug ligoniu, ir paʃweykino joȯ.

6. Diwijcȯ tada netykrumuy ju, ir apiwaykßcʒynejo Mieʃtel^us aplink gulinciuȯ, mokidamaȯ.

7. Jr atwadyno ʃaweʃp dwilikoȯ, ir pradejo joȯ ʃiuʃt po du, ir dawe jemȯ waldʒia and necʒyʃtu Dwaʃiu

8. Jr pryʃakie jemȯ, kad nieko neimtu and kiala, bet tykt laʒda, ney kolietoȯ, ney donoȯ, ney pinigu joʃton

9. Bet kad tykt apʃiautu cʒewerykeyȯ, ó nedewetu dwejeta drapanu.

10. Jr tare jump: Kame norȯ ieyʃite namoʃne, bukit tęn iki kołeÿ neißeyʃite[6] iß tęn.

11. O kaȯ nepryimȯ juʃu, ir nekłauʃiȯ juʃu, ißeykit iß tęn; nukreßkit ʒieʒdraȯ iß koju ʃawo, and ludyima jemuȯ. Uʒtieʃa kałbu jumuȯ: Łangwiauȯ buȯ Sodomey ir Gomorrhey dienoy Suda, neyg anamuÿ Mieʃtuÿ.

12. Jßeję tada, mokie idand pakutawotu.

13. Jr daug welniu ißware, daug teypag ligoniu tepe alieÿku, ir paʃweykino joȯ.

14. O Karaluȯ Herodaȯ izgirdo ape tey (wardaȯ neȯ jo buwo ʒynomaȯ) ir tare: Jonaȯ kurʃey krykßtyjo, kiełeȯ iß numiruʃiu, ir togdel toȯ galibeȯ deʃtiȯ jampi

15. Kiti kalbejo. Elioßiuȯ tey ira: kiti wel tare: Pranaßaȯ ira, aba wienȯ iß Pranaßu

16. Bet Herodaȯ tey izgirdęȯ tare: Jonaȯ tey ira, kuri[7] nukirsdynau, anȯ teÿ kiełeȯ iß numiruʃiu.

[1] *ms* Nutwerę; *c* Nutweręȯ [2] *c* ghi [3] *id* jo tykroÿ [4] *c* tykri [5] *pd* jog [6] *c* neißeytum⟨bite⟩ [7] *pd* iß-

17. Taȯ neȯ Herodaȯ izʃiunteȯ nekuriuȯ, [paga-wo Jona, ir iʃodino ghi kalinen, del Herodiadoȯ, Motereȯ brola ʃawo Filipa, jog ją wede.

18. Jonaȯ neȯ tare[1] Herodop: Nedera tau turet Motereȯ brola tawo.

19. Herodiaȯ tada tykawo and jo, ir norejo ghi uzmuß⟨t⟩[2], bet negalejo.

20. Herodaȯ neȯ bijojoȯ Jona, ʒÿnodamȯ, ghi ʃant teyʃu ir ßwentu ʒmogumi, ir turejo ghi pa⟨g⟩iarboy[3] ir kad jo kłauʃe daug daÿktu dare, ir kłauʃe[4] jo miełey.

21. Kad tada atajo indari diena, kad Herodaȯ and dienoȯ uzgimima ʃawo gatawijo cʒiaʃti del Galunu ʃawo, Karia-wedu, ir Prakilniauʃiu Galileoȯ.

22. Jr kad[5] dukte toȯ Herodiadoȯ[6] atajo, ir ta^n^cawo[7] ir paʃidabojo Heroduy, ir tiemuȯ kurie ʃedejo ʃu jo, tare Karaluȯ Mergayteʃp[8]: Praßyk manę ape ką tykt nori, ó doʃiu[9] tau.

23. Jr pryʃiekie jey. Ape ką noriȯ praßÿʃi mane, doʃiu tau, (ir) iki puʃey Karaliʃteȯ mano

24. Jßejuȯ tada ghiÿ, paʃakie Motyney ʃawo. Ape ką praßyʃiu? Ó ana tare: Gałwoȯ Jona Krykßtytoja (praßyk)

25. Toyȯ tada ana weykieÿ nuejuȯ Karalauʃp, praße joȯ, kalbedama: Noriu kad mi[10] toyȯ dotumbey and bluda gałwa Jona Krykßtytoja.

26. Ó karaluȯ uʒʃiʃmutyjęȯ labey (wienok) del pryʃegoȯ, ir tu kurie ʃedejo ʃu jo, nenorejo jey (to) atkałbet.

27. Toyȯ tada Karaluȯ nuʃiuntęs[11] kota, liepe gałwa jo atneßt. Nuejo tada anȯ (ʒmoguȯ) ir nukirto ghi kaliney

28. Jr atneße jo galwa blude, ir dawe ją Mergiełey, o Mergiele addawe ją Motyney ʃawo.

29. Mokityney tada jo kad tey izgirdo, atajo ir ateme jo kuna, ir izdejo graban.

30. Ó Mokityney (wel) ʃuʃiejo Jeʒauʃp, ir ʃakie jam wiȯ teyp ką dare teyp ką mokie.

31. O anȯ tare jump: Eykit ßia puʃton wieton [patis ir atʃilʃekit truputi. daug neȯ buwo kurie atajo, ir kurie ißejo, ir neturejo walna cʒeʃa teyp daug kad gałetu pawalgit.

32. Łaydoȯ tada eldyoy puʃton wieto⟨n⟩[12] patis.

33. Bet mineȯ ißwidę joȯ beʃiłaydʒiant, ⌜daug ju paʒyno ghi⌝, ir bego peʃciomiȯ kopoy iß wiʃu anu Mieʃtu, ir prawijo ghi, ir ejo jop draugieÿ wiʃi.

34. Jeʒuȯ tada ißeję̇ȯ ißwido didełę mine, ir gaylejo[13] joȯ, buwo neȯ kaypo awiȯ neturyncioȯ Piemenia, ir pradejo jaȯ mokit daug dayktu

35. O[14] kad jau wełu buwo[15], atajo jop Mokityney jo, ir tare. Ta wieta[16] ira puʃta, ir wełu jau ira.

36. Pałeysk joȯ nog ʃaweȯ, teyt Sodʒioʃna[17] ir[18] Kiemoʃna kurie aplink guli ir tepryperka ʃau donoȯ, nieko neȯ neturi walgit.

Bet

1 *pd* jop 2 *c* uzumuß; *ms* uzmuß 3 *ms* pabiarboy 4 *c* kłauʃeȯ jo 5 *pd* Herodiaȯ 6 *ms* Heriodos 7 *c* ʃzokinejo 8 *c* Mergiełeʃp 9 *c* buȯ tau dota 10 *pd* nujen 11 *c* nuʃiunte.. ir 12 *ms* wietoȯ 13 *c* paʃigaylejęȯ 14 *c* Jr 15 *pd* dienoÿ 16 *c* Tada 17 *c* kad nueytu Kiemoʃna 18 *pd* Mieʃteloʃna

37. Bet anȯ atſakidamaȯ, tare jump: Juȯ dokit jemȯ walgit: O aniȯ tare jam: Eyſimgu, ir prypirkſim donoȯ[1] uȝ du ßymtu graßiu, ir doſim jemȯ walgit?

38. Ó anȯ tare jump: kiek ⌜turite donu⌝? Eykit ir paweyȝdekit[2]. O[3] kad pawizdejo, tare: pękieta, ir dwi ȝuweli.

39. Liepe tada jemȯ kad joȯ wiſuȯ ſuſodyntu pułkeyȯ and ȝołeȯ.

40. Jr ſuſedo[4] redu, po ßymta, ir po pękiaȯ deßymtis.

41. ⌜Emęs tada[5]⌝ ana pękieta donu ir anie dwi ȝuweli, paȝiurejo dangun, paßławino ir lauȝe dona, ir dawe mokityniamuȯ ſawo, idand jaȯ padetu prieß joȯ, dwi teypag zuweli padalijo terp ⌜ju wiſu⌝.

42. Jr walgie wiſi, ir prywalgie.

43. Jr ſurÿnko dwilika ſudaryciu pilnu trupuciu ir iz anu ȝuwiu.

44. Ó tu kurie walgie dona, buwo ape pęki tukſtancieÿ wiru.

45. Toyȯ tada prywelijo Mokitini^us ſawo eÿt eldyon ir perſÿirt pirm and kitoȯ ßalieȯ tieȯ Bethſaida, net paleyſtu mine.

46. Ó kad ją pałeyde, uzejo and kałna mełſtiȯ.

47. O kad buwo wakaraȯ, eldya ⌜buwo widuy⌝ mariu, o anȯ patȯ wienȯ buwo and kraßta.

48. Jr regiejo jog łabey wargo kad (eldya) prywarytu (wejaȯ neȯ buwo prieß joȯ) ape kietwirtą tada ſargibę naktieȯ, atajo jump, waykßcȝodamaȯ po Mariuȯ, ir norejo joȯ prałękt.

49. Bet aniȯ ißwidę ghi waykßcȝojant po mariuȯ, tareȯ ſant pakuſą, ir rekie łabey.

50. (Regiejo neȯ ghi wiſi, ir iſigando) ó anȯ toyȯ kałbejo ſu jeÿȯ, ir tare jump. Dukſekiteȯ, aßjen eſmi[6], neſibijokite.

51. Jr iejo jump eldyon, ó wejaȯ nutyło, bet aniȯ ſtebejoȯ labey patis ſawimp ir diwijoȯ

52. Nedabojoȯ neȯ ano (ſtebukła) donu, ßyrdiȯ neȯ ju uȝkieto.

53. Jr kad perſire, atajo ȝiamen Genneſaret, ir kraßtop pryſiartino.

54. Ó kad ißejo iß eldyoȯ, toyȯ aniȯ pazÿno ghi.

55. (Jr) aptekieję[7] cieła aną aplink gulincią ȝiame, pradejo gabent and łowelu, tuȯ kurie piktey turejoȯ, and anoȯ wietoȯ kame girdejo ghi ſant.

56. Jr kur[8] tykt atajo, Kiemoſne aba Mieſtoſne aba Sodȝioſne, izkiełe ligoniuȯ and turgawicȝioȯ, ir praße ghi, kad tykt galetu daſilitet kraßta jo ruba. Jr kiek ju daſilitejo jo, paſweyko[9].

PAGULDIMAS VII

1 *pd* del ju   2 *c* dabok⟨it⟩   3 *c* Jr   4 *c* ſuſodyno   5 *ad* Kad   6 *pd* ir   7 *c* apbegię   8 *c* kame   9 *c* paſweykinti buwo

PAGULDIMAS VII

1. Suſirynko tada jop Faryʒeußey, ir nekuriey Mokiti-Raßte, kurie atajo iß Jeruʒaleȯ.

2. Ó ißwide jog nekurie iß ⌜Mokitiniu jo⌝ [walgie doną neczyſtomiȯ, tatey ira, nepprauſtomiȯ rąkomiȯ, padiwijo (jemȯ)

3. Faryʒeußey neȯ ir wiſi Zydey newalgo, net (pirm) nuprauſiuȯ[1] kieliȯ kart^{us} rąkaȯ, turedamieȯ iſtatima Senuju.

4. Jß turgauȯ teypag (atajç) newalgo, net (pirm) nuſiprauſia. Jr daug kitu daÿktu ira, kuriuȯ pryeme uzlaykit (ipaciey) mazgoima[2] ſudu giaramu, ir podu, ir waria ſudu, ir łowiu[3].

5. Kłauſe ghi potam Faryʒeußey ir Mokiti-Raßte: Mokityney tawo kodel newaÿkßcʒoja pagal iſtatima Senuju, bet wałgo dona nenuprauſtomiȯ rąkomiȯ?

6. Bet anȯ atſakie ir tare jemȯ: Gierey ape juȯ weydamaÿniuȯ[4], pranaßawo Eʒaioßiuȯ, kaypo ira paraßyta: Tos ʒmoneȯ garbina mane łupomiȯ, bet ßyrdiȯ ju toli ira nog maneȯ.

7. Bet dykey garbina mane mokidami[5] mokſłuȯ (kurie ira) prÿſakimeÿȯ[6] ʒmoniu.

8. Apłayʒdami neȯ pryſakima Diewo, turiteȯ iſtatima[7] ʒmoniu (kaypo ipaciey) ſkaławima kanauku, ir kubku, ir daug kitu ⌜tokiu dayktu⌝ darote.

9. Jr tare jump. Juȯ (tykrey) pryſakima Diewo niekeyȯ werciate, kad ſawo iſtatima (gałetumbite) uzturet.

10. Mayʒießiuȯ neȯ paſakie. Szienawok Tewa tawo ir Motyna tawo. O kaȯ Tewa aba Motyna kieyktu, ſmercia mirs[8].

11. Bet juȯ kałbate: Kaȯ taria[9] Tewuy aba Motyney Korban (tatey ira) dowana ko tawe galejau giałbet (tokȯ gana daro)

12. Jr neliepiat jam nieko daugiauȯ darÿt del Tewa jo aba del Motynoȯ jo.

13. Zody Diewo werʒdami (teyp) niekeys per iſtatima ſawo, kuri iſtatet, ir daug kitu tokiu dayktu darote.

14. Suwadynçȯ tada wiſa mine ſawçsp, tare josp[10]: Kłauſikit manęȯ wiſi ir ißmanikit.

15. Nera nieko iß wirßauȯ zmogauȯ ieÿnancia ing ghi, kaȯ gałetu ghi izbiaurynt. Bet[11] kaȯ ißeyt iß jo, tey iſzbiaurina ʒmogu.

16. Kaȯ turi auſiȯ kłauſit, tekłauſo.

17. Jr kad parejo namon nog mineȯ, Mokityney jo kłauſe ghi ape pryliginima.

18. Ó anȯ tare jump: Jr juſgu teypag eſte neißmaneley? Neſuprantategu, jog wiȯ kaȯ iß wirßauȯ ieyt ing zmogu, negali jo izbiaurint?

19. Szyrdin neȯ jo tey neeyt, bet piłwan, o ißeÿt oran, begraʒynant wiſa pena.

20. Jr tare: Kaȯ ißeyt iß ʒmogauȯ, tey iʒbiauryna ʒmogu.

[1] *c* nuſiprauſia [2] *c* mazgoimuȯ [3] *c* ſuduȯ . . łowiuȯ [4] *c* weydamaÿnieÿ [5] *c* mokidamiȯ [6] *c* pramanymeÿȯ [7] *c* iſtatimu [8] *c* numirs [9] *c* tarytu [10] *c* jump [11] *pd* dayktey tey

21. Jß widauȯ neȯ ßyrdieȯ ʒmogauȯ ißeyt piktoȯ dumoȯ, necʒyſtatoȯ, biaurinibeȯ, gałwʒudiſteȯ.

22. Wagiſteȯ, łokamſtwoȯ, piktenibeȯ, wiluȯ, nemiernumaȯ[1], pikta akiȯ, bluʒnierſtwa, puykie, durniſte.

23. Wiſi tie pikti dayktey ißeyt iß widauȯ, ir ißbiaurina ʒmogu.

24. Kielęȯ tada iß tęn, nuejo[2] rubeʒoſna Tyra ir Sidona, ir atajęȯ nekurioſne namoſne, nenorejo kad ape teÿ kaȯ ʒynotu, bet (teciaus[3]) negałejo ißſiſłept.

25. Moterißkie neȯ kurioȯ dukterełe turejo necʒysta dwaſią, izgirduȯ ape ghi, atajo ir połe kojump jo.

26. Ȯ ta Moterißkie buwo[4] Grekißka, gimine iß Syrofenicioȯ, praße tada ghi kad ißwarytu welnia iß duktereleȯ joȯ.

27. Bet Jeʒuȯ tare jeÿ: Tepaſota pirm waykey. Nemandagu neȯ ira atymt dona waÿkamuȯ, ȯ meſt ßuniciamȯ.

28. Bet ghiy atſakie ir tare jam: Tieſa[5], Wießpatie, wienok ir ßuniciamȯ tęka[6] po ſtału trupuciu wayku.

29. Tare tada joſp: Del to ʒodʒia, eyk, Welniaȯ ißejo iß dukteȯ tawo.

30. Jr kad parejo namoſne ſawo, rado jog welniaȯ ißejo, ȯ dukte gułejo and pateła.

31. Ȯ nuejęȯ wel iß rubeʒu Tyra ir Sidona atajo[7] tieȯ Mariuȯ Galileoȯ, per[8] rubeʒus Deßymtieȯ Mieſtu.

32. ⌜Jr atneße[9]⌝ jop nekuri kurſey buwo kurciaȯ ir nebilinȯ, ir praße ghi[10] kad ⌜uzdetu rąką[11] and jo⌝.

33. Emęȯ tada ghi ßalin nog mineȯ, indejo pirßtuȯ ſawo auſisne jo, ir ſpiowęȯ daſilitejo ⌜lieʒuwia jo⌝.

34. Jr paʒurejęȯ dangun, atſiduſawo, ir tare jop: Effata, tatey ira, atſidarÿk.

35. Toyȯ tada atſiwere auſiȯ jo, ir rÿßey[12] lieʒuwia jo ißſirißo, ir kałbejo gierey.

36. Jr pryſakie jemȯ, kad to niekam neſakitu, bet ko anȯ jemȯ uʒſakie, to aniȯ dar łabiauȯ ſakie ape ghi.

37. Diwijoȯ tada łabey, kałbedami: Wiȯ giereÿ padare, daro neȯ jog kurtiney girdi, ȯ neʒadʒioȯ, kałba.

PAGULDIMAS VIII

1. Anoſegi dienoſe, kad buwo łabey dide mine, ȯ[13] neturejo ką walgit, Jeʒuȯ paʒadyno ſawęsp Mokitiniu ſawo, ir tare jump

2. Gayli mi toȯ mineȯ, triȯ dienoȯ jau ira ſu manim, ȯ[14] neturi ką walgit.

3. O ieygu ją pałayſiu namon[15] ałkaną, paiłs[16] and kialo, nekurie neȯ iß ju atajo ißtoła.

4. Mokityney tada jo atſakie jamuÿ kaȯ gałejoȯ joȯ papenet dona, ćia and giroȯ

5. O anȯ kłauſe ju, kiek turite donu? O aniȯ tare, ſeptineta.

1 *id nl* pagieydymeÿ 2 *pd* ßaliſna 3 *c* (wienok) 4 *pd* iß 5 *c* Jr łabey 6 *pd* trupuciu 7 *pd* and 8 *c* widuriu 9 *pd* tada 10 *pd* kurie ghi atneße 11 *c* rąkaȯ 12 *pd* jo 13,14 *c* ir 15 *c* namoſ⟨ne⟩ 16 *ex m*; *d nl*

6. Liepe tada ſusest miney and ʒiameȯ, ir emęȯ aną septineta donu, ir padekawojęȯ, lauʒe, ir dawe mokityniamuȯ ſawo, idand jaȯ pakiełtu jemuȯ, pakiełe tada mineÿ.

7. Turejo teypag ir truputi zuwelu[1], ir kad paβlawino, tare, kad ir jaȯ pakiełtu (jemuȯ.)

8. Walgie tada ir prywalgie, ir pryrÿnko atſtanka trupuciu, ſeptini⟨a⟩ȯ pintÿnes[2].

9. O tu kurie walgie, buwo ape kieturi tukſtancieÿ, ir pałaydo joȯ.

10. Toyȯ tada iejęȯ eldyon ſu Mokityneyȯ ſawo, atajo Sʒaliſna Dalmanutha.

11. Ó Faryʒeuβey iβejo, ir pradejo ſu jo bartis, noredami nog jo ʒiankła iβ dangauȯ, gundʒiant ghi.

12. Bet ghiȯ atſiduſęȯ noβyrdʒieÿ Dwaſioy ſawo, tare. Ko begieydʒia ta gimine ʒiankła? Uʒtieſa kalbu jumuȯ, Jeygu buȯ dotaȯ ʒiankłaȯ tey gimiŋey

13. Apłaydo tada joȯ, ó iejęȯ wel eldyon, nuſiire kiton βalin[3]

14. O[4] Mokityney jo uʒmirβo imt ſu ſawim donoȯ, bet turejo tykt ſu ſawim wiena dona eldÿoÿ.

15. O anȯ liepe jemȯ, kalbedamaȯ, Dabokit[5], ſaugokiteȯ rukβtieȯ Faryʒeuβu, ir rukβtieȯ Heroda.

16. Aniȯ tada kalbejo terp ſawęȯ, tarÿdami: (Tey ira) jog neemem donoȯ.

17. Bet Jeʒuȯ (tey) paʒyneȯ, tare jump, Ką kalbate, jog donoȯ neemet? Dargu[6] nematote ney ſuprantate? dargu turyte uʒ⟨k⟩ietuſia[7] βyrdi?

18. Akiȯ turedami, neregite? ir auſis turedami negirdite

19. Jr argu notmenate, kad lauʒiau pękieta donu terp pękiȯ tukſtanciuȯ wiru, kiek piłnu ſudaryciu ſu trupucieyȯ pryrÿnkot? Aniȯ tare jam. Dwilika.

20. Kad teypag lauʒiau ſeptineta, terp kieturiu tukſtanciu wiru, kiek piłnu kreciu (!) atſtanku ſurynkot? O aniȯ tare: Septiniȯ.

21. Anȯ[8] tada tare jump: Kaypoghi neſuprantate?

22. Jr atajo Bethſaydon, ir atwede jop aklaghi, ir praβe ghi, kad jo daſilitetu.

23. Emęȯ tada ana aklaghi uz rąka, nuwede ghi uʒ mieſteli, ir ſpiowe ing jo akiȯ, ir uʒdejo rakaȯ and jo, ir kłauſeȯ jo begu regietu ką

24. Ó anȯ pawiʒdejęȯ, tare: Regiu ʒmoneȯ, regiu neȯ jaȯ bewaykβcʒojant kaypo medʒiuȯ.

25. Potam wel uʒdejo rąkaȯ and jo akiu ir padare ghi reginciu. Buwo tada prygraʒintaȯ, ir regiejo jaȯ[9] wiſaȯ iβ toła ir iβkiey.

26. Parſiunte ghi tada namoſna jo, kałbedamaȯ: Neyk Mieſtelin, ney to kam ſakik mieſteliÿ.

27. Jr iβejo Jeʒuȯ ir Mokityney jo Mieſtelin Ceſareoȯ Filippi. Ó kiele klauſeȯ Mokityniu ſawo, kałbedamaȯ jump: Ko ſako mane ſant ʒmoneȯ?

28. O aniȯ atſakie: Jonu Krykβtytoju: kiti wel Elioβu, ó kiti wieną iβ Pranaβu:

O

1 *c* zuwiu 2 *id* ſudaryciuȯ; *ms* ſęptiniȯ 3 *c* kitoȯ βalieȯ and 4 *c* Bet 5 *c* Dabokiteȯ 6 *pd* neſu⟨prantate⟩ 7 *ms* uʒtietuſia 8 *id* O anȯ 9 *pd* iβ toła

29. O anȯ tare: Bet juȯ, ko ſakote mane ſant? Ó Petraȯ[1] atſakidamaȯ, tare jam: Tu eſi CHriſtuȯ.

30. O anȯ pryſakie jemȯ aßtrey̆, kad to niekam ⌜ape ghi neſakitu⌝

31. Jr pradejo joȯ mokit, Sunu ʒmogaus nukienteſiant daugiel, ir jog atmeſtaȯ buȯ nog Wiriauſiuju ir Wireſniu Kunigu ir Mokitu-Raßte, ir jog buȯ izdotaȯ and ſmertieȯ, ir jog uz triȯ dienaȯ kiełſiȯ.

32. Ó tą ʒody kałbejo ißkiey̆. O[2] Petraȯ ghi emęȯ, pradejo ghi bart.

33. Bet anȯ atſigryʒęȯ, ir paʒurejęȯ and Mokitiniu ſawo, ſubare Petra, kalbedamȯ: Eyk ußpaly̆[3] manęȯ Szetone, neſupranti neȯ tu dayktu, kurie ira Diewo, bet tuȯ kurie ira ʒmoniu.

34. Atwadyneȯ tada ſawęſp mine ſu Mokityneyȯ ſawo, tare jump: Kaȯ nori eyt paſkuy mane, teuʒſigina ſawęȯ[4], ir teima kryʒiu ſawo ir eyt paſkuy mane.

35. Kaȯ neȯ nori dußią ſawo uʒłaykit pateroȯ ją, bet kaȯ dußią ſawo pateroȯ del maneȯ ir (del) Evangelioȯ uzłaykiȯ ją.

36. Ką neȯ tey padeȯ ʒmoguy̆, noriȯ cieła ſwieta igitu, o dußią ſawo paterotu

37. Aba ko ʒmoguȯ ißwadoȯ dußią ſawo?

38. Kaȯ neȯ giedeſiȯ maneȯ, ir ʒodʒiu mano, toy biauroy ir grießnoy giminey, to giedeſiȯ ir ſunuȯ ʒmogauȯ, kad ateyȯ garbey Tewa ſawo, ſu Anjełeyȯ ßwenteyȯ.

PAGULDIMAS IX

1. Jr tare jump: Uʒtieſa ſakau jumuȯ: jog ira nekurie iß tu, kurie ćia ſtowi, kurie neragauȯ ſmertieȯ, net ißwiȯ karaliſte Diewo atajuȯ ſu galibe.

2. Ó po ßeßetuy dienu eme Jeʒuȯ ſu ſawim Petra, ir Jokuba ir Jona, ir uʒwede joȯ and aukßto kalna ⌜paciuȯ tykt⌝, ir perſimayne po ieyȯ.

3. Jr ⌜tapo rubey jo⌝ ßwitni[5], labey bałti kaypo ſniegaȯ, kokiu ʒednaȯ blechorius and ʒiameȯ (teyp) negali padary̆t.

4. Jr regieti buwo nog ju, Elioßiuȯ ſu[6] Mayʒießiu, (ir)[7] kałbejo ſu Jeʒuſu.

5. Ó Petraȯ atſakidamaȯ, tare Jeʒauſp: Rabbi, giara mumȯ ćia but, ir padarikim triȯ nometuȯ, wiena tau, ir wiena Mayʒießiuy, ir wiena Elioßiuy.

6. Neʒynojo neȯ ką bekałbejo, ißſigando neȯ łabey̆.

7. Jr atajo debeſiȯ kuriy̆ uʒdęgie joȯ, bałſaȯ teypag atajo iß[8] debeſieȯ, kałbedamȯ: Taȯ ira Sunuȯ mano miełaȯ, kłauſikite jo.

8. Jr toyȯ apſidayrę, nieko daugiauȯ neregiejo, bet Jeʒuſa pati[9] ſu ſawim.

9. Jr kad nuejo nog kałna, pryſakie jems, kad to nekam neſakitu ką regiejo, net Sunus ʒmogauȯ kiełſiȯ iß numiruſiu.

1 *pd* tada 2 *c* Bet 3 *cf* użpakalyj; *c* ußpalin 4 *c* manęȯ 5 *c* ßwitneyȯ 6 *b* ſu 7 *id* (kurie); *sd* teypag
8 *pd* dangauȯ 9 *id* tykt

10. Uʒłaykie tada tą ʒody ſawimp, kłauʒdami wienò kita, kaò tey ira, kialtis iß numiruſiu.

11. Jr klauſe ghi, kalbant: Kaypo ſako Mokiti-raßte, Elioßiu pirm ateyſiant?

12. O anò atſakidamaò, tare jump: Elioßiuò tieſa ateyò pirm, ir wiò pateyſiò: ir (ſtoſiò) kaypo paraßyta ira, ape Sunu ʒmogauò, jog daug nukientes ir buò ißpeyktaò

13. Bet kałbu jumuò, jog ir Elioßiuò atajo, ir padare jam wiò ką norejo patis, kaypo ira paraßyta ape ghi.

14. Ó kad atajo Mokitiniump, regiejo dide minę aplink ju, ir (nekuriuò) Mokitus-Raßte, ⌜beſibarant ſu jeyò⌝.

15. Jßwiduò tada ghi ⌜wiſa ana⌝ mine nuſigando, ir prybegie jop paſweykino ghi.

16. Jr kłauſe Mokitu-Raßte, Ko beſibarate ſu teyò?

17. Ó wienò iß mineò atſakidamaò, tare: Mokitojau, atwedʒiau ſunu mano taweſp, kurſey turi neʒadʒią dwaſią

18. Jr kur ghi tykt pagauna, draſko ghi, ir putoja, ir dantimiò jo grieʒia, ir dʒiowina: O kałbejau Mokitiniamuò tawo kad ghi noretu ißwaryt, bet negałejo.

19. O anò atſakie jam, ir tare: O netykuò [gimine: Kayp iłgey dar buſiu ſu jumiò? Kayp iłgey dar pakięſiu juſu. Atweſkit ghi manęsp.

20. Atwede tada ghi jop, ir kad ghi ißwido, perp⟨ł⟩eße[1] ghi toyò dwaſia, ir parpołęò and ʒiameò wolojoò ⌜wiò putodamò⌝

21. Kłauſeò tada Tewa[2] jo. Kayp ilgeÿ ira, jog tey and jo atajo: O anò tare jam: Nog jauniſteò (jo.)

22. Kiek kartu teypag imete ghi ir ugnin ir wandenin, kad ghi pagadyntu, bet ieygu gali[3] ką, ſuſimilk and muſu, ir giałbek muò.

23. Jeʒuò tada tare jop. Jeygu gali tykiet, wiò ira padabna tamuy kurſey tyki.

24. O Tewaò ano wayka toyò ßukte⟨re⟩jęò[4] ſu aßeromiò tare: Tykiu Wießpatie, pamidek mano netykrumuy.

25. Jr ißwidęò Jeʒuò jog wiſa mine bego, ſubare aną necʒyſta Dwaſia, kalbedamaò joſp: Neʒadʒia ir kurcia Dwaſia, liepiu tau, ißeyk iß jo ir daugius neyk jop.

26. Szaukdamaò tada ir łabey ghi pleßdamaò, ißejo (ó waykaò) buwo kaypo numiręò, teyp jog daug kalbejo, jog numire.

27. O Jeʒuò emęò ghi uz rąka, prytieſe ghi: ir kiełeò.

28. O kad ejo namoſne, klauſe ghi Mokitiney jo aſabney: Kodel meò jo negalejom ißwarit?

29. O anò tare jump: Ta gimine negal per ką kita ißeyt, tykt per malda ir paſnika.

30. Jßeję tada iß tęn, kielawo per Galileą, o anò nenorejo kad tey kaò ʒynotu.

[1] c perſk...; *ms* perpkeße [2] c Motyn... [3] c negaligu [4] *ms* ßuktejęò

31. Mokie neὸ Mokitiniuὸ ſawo, ir tare jump: Sunuὸ ʒmogauὸ buὸ iʒdotaὸ ing rąkaὸ ʒmoniu, ir uʒmuβ ghi, o uʒmuβtaὸ, trecią diena kiełſiὸ

32. Bet aniὸ to ʒodʒia neſuprato, ό kłauſt jo bijojoὸ

33. Jr atajo Kapernaum, o ⟨a⟩tajęὸ[1] namon kłauſeὸ ju. Ape ką kałbejo terp ſaweὸ kiele?

34. Bet aniὸ tyłejo, kałbejo neὸ terp ſawes kiele kaὸ (buὸ) didʒiauſiaὸ.

35. ⌜Ó ſedęὸ atwadino[2] dwilikoὸ⌝, ir tare jump: Jeygu kaὸ nori but pirmu, taὸ buὸ paſkiauſiaὸ uz wiſuὸ, ir tarnaὸ wiſu.

36. Jr emęὸ kudÿki, pastate ghi widuje ju, ir abkabino ghi, ir tare jump:

37. Kaὸ pryimὸ wiena iβ tokiu waykialu wardane mano, mane pryima, ό kaὸ nepryimὸ, tokὸ ⌜ne mane neprÿima⌝, bet tą kurſey nuſiunte[3] mane.

38. Ó Jonaὸ atſakie jam, kałbedamὸ: Mokitojau, regiejom wiena beiβwarynejant Welniuὸ wardane tawo, kurſeÿ newaykβcʒoja paskuy muὸ, uʒſakiem tada jam, jog newaykβcʒoja paskuy muὸ.

39. Bet Jeʒuὸ tare: Neuʒſakikit jamuy, nera neὸ nieko kurſey daro galibe wardane mano, o toÿὸ turetu kalbet[4] pikt ape mane

40. Kas nes n'eſt prieβ muὸ, taὸ ira uz mus.

41. Kaὸ neὸ doὸ jumuὸ kubka wandenia giart, wardan mano, jog eſte CHriſtaus (mokityney). Uʒtieſa kalbu jumuὸ tokὸ nieku budu nepateroὸ ałgoὸ ſawo.

42. Kaὸ wel papiktinὸ wiena iβ tu maʒuju, kurie tyki ing mane, gieriauὸ butu jam, kad akmo melnicʒioὸ butu uʒdetaὸ and kakła jo, ir butu imeſtaὸ mariosna.

43. Jeygu teypag ręka tawo piktyna tawe, atkirſk ją: gieriauὸ ira tau ieyt ʒywatan berękiu, neyg beturint abi ręki, eyt pekłon, anon neuʒgiaſamon ugnin.

44. Kame kirmełe ju nedweſia, ir ugniὸ negięſą

45. Jr jeygu koja tawo piktina tawe, atkirſk[5] ją: gieriauὸ neὸ ⌜ira tau⌝ ieyt ʒywatan rayβu, neyg beturint abi koi, but imeſtu pekłon, anon neuʒgiaſamon ugnin.

46. Kame kirmełe ju ⟨ne⟩dweſia[6] ir ugniὸ negięſa.

47. Jeygu teypag akiὸ tawo piktyna tawe, iβłupk ią: gieriauὸ neὸ tau ira, beturynt tykt wiena aki, ieÿt Karaliſten Diewo, neyg beturint abi aki, but imeſtu ugnin pekłoὸ.

48. Kame kirmełe ju nedweſ⟨i⟩a, ir[7] ugniὸ negięſa.

49. Koʒnaὸ neὸ buὸ apſudytaὸ ugnia, ir koʒna afiera buὸ apſudyta druſka.

1 *ac* ir; *ms* tajęὸ 2 *c* Atwadinęὸ; *pd* tada 3 *c* nuſiuncia 4 *c* kalbetu 5 *c* atmeſk 6 *ms* dweſia
7 *c* ney; *a ms* nedweſa

50. Druʃka ira giara, bet kad druʃka pagięda, ko ią adgauʃi? Turekite druską patis ʃawimp, ir pakaju uzłaykikit wieni ʃu kiteyȯ.

PAGULDIMAS X

1. Jr kielęȯ iß tęn, nuejo rubeȥoʃna Judeoȯ, pakraßcȥiu Jordana: ó mineȯ wel ʃuʃirynko jop, ir[1] anȯ ⌜mokie jaȯ⌝ wel, kaypo paprato.

2. Faryȥeußey tada atają jop, klauʃeȯ jo, deragu wiruy apłayst moteri ʃawo, gundindami ghi?

3. Bet anȯ atʃakidamaȯ, tare jump: Mayȥießiuȯ ką iʃakie jumuȯ?

4. O aniȯ tare: Mayȥießiuȯ[2] dalayde paraßyt gromata raȥwada[3], ir apłayʃt (ją)

5. O Jeȥuȯ atʃakidamaȯ, tare jump: Tą pryʃakima, paraße jumuȯ, del kietuma ßyrdieȯ juʃu.

6. Bet nog pradȥioȯ ʃutwerima[4] diewaȯ ʃutwere ioȯ Wirißku ir Moterißku.

7. Togdel apłeyȯ ȥmoguȯ Tewa ʃawo ir Motyna, o ʃuʃiwieniȯ ʃu Moterimi ʃawo.

8. Jr dujen buȯ wienu kunu, teyp jog daugiauȯ n'eʃt du, bet wienȯ[5] kunaȯ.

9. Ką tada Diewaȯ ʃuwienino, ȥmoguȯ (to) teneʃkiria.

10. O namie mokityney jo ⌜kłauʃe ghi wel⌝ ape tągi (daykta.)

11. O anȯ tare jump: Kaȯ apłaydȥia Moteri ʃawo, ó weda kita, cudȥałaȥyja prieß ją.

12. Mote teypag ieÿgu apłaydȥia wira ʃawo, ó teka uȥ kita, cudȥałaȥyja

13. Jr atwede jop kudikiuȯ, kad ju daʃilitetu, o Mokitiney bare toȯ[6] kurie joȯ atwede jop.

14. Bet Jeȥuȯ tey ißwidęȯ, uȥ pikt tey turejo jemuȯ labeÿ, ir tare jump: Teyt manęȯp kudykieÿ, ir neperßkadikit jemȯ, tokiu neȯ ira Karaliʃte Diewo.

15. Uȥtieʃa ʃakau jumuȯ: kaȯ neprÿma Karaliʃteȯ Diewo kaypo kudykiȯ, nieku budu neieÿȯ jon.

16. Jr apkabino joȯ, (ir) uȥdejęȯ rękaȯ and ju, ßławino jemȯ.

17. O kad ejo kielonen, adbego jop wienȯ, ir połęȯ po jo and kialu, kłauʃe ghi. Giaraȯ Mokitojau, ką turiu weykt, idant apturećia amȥyna ȥywata

18. Ó Jeȥuȯ tare jam: Ko wadyni mane gieru? Nera nieko giara, tykt wienȯ (ipaciey) Diewaȯ.

19. Moki pryʃakimuȯ. Su ʃwetyma negiwęʃi. Neuȥumußy. Newokʃi. Nepoteyʃey neludyʃi. Nieko neapießkoʃi. Szenawok Tewa tawo ir Motyną.

20. Bet ghiȯ atʃakidamaȯ, tare jop: Mokitojau, tuȯ wiʃuȯ dayktus uȥłaykiau nog jauniʃteȯ mano.

21. Ó Jeȥuȯ[7] paȥurejęȯ and jo. Pameyławo ghi, ir tare jop. Wieno daykto tau ne-

1 *pd* kayp 2 *pd* liepe 3 *s* atʃiʃkirima 4 *pd* ne teyp buwo 5 *c* wienaȯ 6 *c* joȯ 7 *pd* tada

tęką. Eyk, perdok wiȯ ką turi, ir dok tey ubagamuȯ, ó tureſi ſkorba Danguÿ. Jr ſugryßk, imk kryȥiu, ó eyk paſkuÿ mane.

22. Bet ghiȯ uȥſiſmutyjęȯ and to ȥodȥia, parejo ſmutnaȯ, daug neȯ turejo tur⟨t⟩a[1].

23. Ó Jeȥuȯ apſidayręȯ, tare Mokitiniump ſawo: Kaypo nepigieÿ tie kurie turi turt^{us}[2] ieÿȯ Karaliſten Diewo.

24. Mokityney tada jo ſtebejoȯ and tu jo ȥodȥiu. Bet Jeȥuȯ wel atſakidamȯ, tare jump: Waykey, kaypo kieta ira tiem^{us} kurie dukſiȯ turtoſe ſawo, ieÿt Karaliſten Diewo?

25. Pigiauȯ ira welbluduy pereyt per aki adatoȯ, neyg turtynikuy ieÿt Karaliſten Diewo.

26. Ó aniȯ dar to łabiauȯ ſtebejoȯ, kałbedami wieni kitump: Kaȯ tada gali but izganitaȯ?

27. Bet Jeȥuȯ paȥurejęȯ and ju, tare: Zmoneſa tey ira nepadabna, bet ne Diewiep. Diewiep neȯ wiſi dayktey ira padabni.

28. Pradejo tada Petraȯ kałbet jop: Sztey, meȯ wiȯ palikom, ó nuejom paskuy tawe.

29. Ó Jeȥuȯ atſakidamaȯ tare: Uȥtieſa, ſakau jumuȯ. Nera nieko kurſey apłayde namuȯ, aba broluȯ, aba Seſeriȯ, aba Tewa, aba Motyna, aba Moteri, aba wayk^{us}, aba prietel^{us}, del manęȯ ir (del) Evangelioȯ.

30. Kad neturetu atymt ßymterokeÿ dabar ßame mete, namu, ir brolu, ir ſeſeriu, ir Motynu, ir wayku, ir dir⟨w⟩u[3] (podraug) ſu perſekioimeÿȯ[4], ó ateyſianciame ſwiete[5], amȥyna ȥywata.

31. Bet daug pirmuju, buȯ paſkiauſeyȯ, ir (daug) paſkutyniu, (buȯ) pirmeyȯ.

32. Ó buwo kiele, eydami Jeruȥalen, ó Jeȥuȯ ejo pirm ju, ó aniȯ ſtebejoȯ, ir eydami paſkuy ghi, bijojoȯ. Jr emęȯ wel ſawęſp aną dwilika, pradejo jemȯ ſakit daykt^{us} kurie ateyȯ and jo.

33. (Kałbedamȯ.) Sztey, eyname Jeruȥalen, ȯ Sunuȯ ȥmogauȯ buȯ iȥdotaȯ Wiriauſiem^{us} Kunigam^{us}, ir Mokitiemuȯ-Raßte; ir apſudyȯ ghi and ſmertieȯ, ir padoȯ ghi Pahonimuȯ

34. Ó aniȯ apjokȯ ghi, ir nupłakȯ ghi, ir ſpiaudiȯ ghi, ir uȥmuß ghi, bet trecia diena kiełſiȯ.

35. Jr atajo jop Jokubaȯ ir Jonaȯ, Suney Zebedeußa, kałbant: Mokitojau, no⟨ret⟩umbime[6] kad tey mumȯ padarytumbey, ape ką praßyſim.

36. Ó anȯ tare jump: Ko norite idand jumȯ padaricio?

37. Ó aniȯ tare jam: Dok mumȯ, kad galetumbime ſedet, wienaȯ po deßyney (rękey) tawo, ó kitȯ po kayrey (rękey) tawo, karaliſtey tawo.

38. Bet Jeȥuȯ tare jump: Neȥynote ko bepraßote: Galitegu giart kielicha kuri aß gieriu? ir ⌜Krykßtu, kurio aß eſmi krykßtytaȯ[7], but apkrykßtyti⌝.

39. O aniȯ jam tare: Galime. Bet Jeȥuȯ tare jump. Kielichą, kuri aß gieriu, giarſite

[1] *c* łobia; *ms* tura [2] *c* łobi^{us} [3] *ms* dirbu [4] *c* perſekioimu [5] *c* amz... [6] *ms* noterumbime [7] *c* krykßtyjoȯ

tieſa, ir Krykβtu, ⌜kurio aβ eſmi apkrykβtytaẟ, buſit apkrykβtyti⌝.

40. Bet ſedet po deβyney mano, ir po kayrey (rąkey) mano, ne mano tey maciy ira dot, bet (buẟ dota) kuriemuẟ[1] ira pagatawita.

41. Jr ⌜(tey) kad (kiti) deβymẟ⌝ iʒgirdo, pradejo tey ⌜uʒ pikt łabey turet Jokubuy ir Jonuy⌝

42. Bet Jeʒuẟ atwadinęẟ ju ſawęſp, tare jump: Zynote jog tie kuriuẟ werteyẟ ſant iβmano, kad butu Waldytojeyẟ ʒmoniu, waldʒia turi and ju

43. Bet terp juſu ne teyp buẟ, bet kaẟ nores[2] but terp juſu didʒiu, taẟ buẟ[3] juſu tarnu[4].

44. Kaẟ teypag[5] noreẟ ⌜but pirmu terp juſu⌝, taẟ buẟ paſługoriu[6] wiſu[7].

45. Jr ſunuẟ neẟ ʒmogauẟ notajo kad jam ſłuʒytu, bet kad pats ſłuʒytu, ir duβią ſawo dotu and atpirkima uʒ daugiel.

46. Atajo tada Jerychan, ó kad pats ir Mokitiney jo, ir dide mine iβejo iβ Jerycha, ſedejo Sunuẟ Timeuβa, Bartimeuẟ aklaſis, tieẟ kiała, ʒebrawodamẟ.

47. O izgirdęẟ jog tey Jeʒuẟ Naʒareniβkaẟ buwo, pradejo βaukt, ir kałbet, Jeʒau Sunau Dowida, suſimilk and manęẟ.

48. O daug bare ghi, kad tyłetu, bet anẟ to dar labiauẟ βaukie, Sunau Dowida, ſuſimilk and manęẟ.

49. Ó Jeʒuẟ suſtojęẟ tare jump: kad jo atwadyntu, atwadyno tada aną akłaghi kałbedami jop: Buk gieroẟ βyrdieẟ, kialkiẟ, ʒadyna tawe.

50. Ó anẟ numetęẟ ⌜płoβcʒiu ſawo⌝, kiełeẟ ir atajo Jeʒauſp

51. O Jeʒuẟ atſakidamaẟ tare jop: Ko nori, kad tau padaryȉcia? O anẟ akłaẟ tare jam[8]: Rabboni, kad ⌜wizdʒiu mano gałecia atgaut⌝.

52. Jeʒuẟ tada tare jop: Eyk, wiera tawo uʒłaykie tawe. Jr ⌜toyẟ adgawo⌝ wiʒdʒiu, ir ejo paskuy Jeʒu kielu.

PAGULDIMAS XI

1. O Kad artinoẟ[9] Jeruʒaleſp Bethfagen ir Bethanion[10], tieẟ ⌜kałna aliwoẟ⌝, iβſiunte du Mokityniu ſawo.

2. Jr tare jump: Eykit mieſtelin, kurſey ira prieβ juẟ, ir toyẟ kad ieyſite ⟨i⟩ng[11] ghi, raſite aſlayti pryryβta, and kurio[12] ⌜ʒednaẟ ʒmoguẟ neſedejo⌝, atryβkit ir atweſkit.

3. O ieygu kaẟ tariẟ jumuẟ: Ką tey darote? Tarykit, jog Wieβpats jo reykalauja, ir toyẟ ⌜atſiuẟ ghi⌝.

4. Nuejo tada aniẟ, ir atrado aſłayti pryryβta uz duru, kur kialiaẟ ⟨d⟩alijaẟ[13], ir atriβe ghi.

5. O nekurie kurie tęn ſtowejo, tare jump: Ką darot? jog atryβat aſiłayty.

6. Bet aniẟ tare jump kaypo jeʒuẟ jemẟ liepe, ir pałaydo joẟ.

7. Atwede tada aſiłayti Jeʒauſp, ir uʒmete rubuẟ ſawo and jo, ó anẟ uʒſedo and jo.

1 *c* tiemuẟ 2 *c* nori 3 *pd* wiſu 4 *c* tarnaẟ 5 *bd* teypag 6 *c* tarnu 7 *pd* juſu 8 *c* jam⟨ui⟩
9 *c* pryſiartino 10 *c* paẟ Bethfage ir Bethanią 11 *c* jan; *ms* jng 12 *pd* niekaẟ 13 *ms* kalijaẟ

8. Ó daug kłojo rubuď ſawo and kiala, kiti wel kirto βakaď nog medʒiu, ir kłoja jaď and kialo.

9. O tie kurie prieβ ejo, ir tie kurie paſkuÿ, βaukie, kalbedami[1]: Hoſanna, paβławintaď (ira) kurſey ateyt wardane Wieβpatieď.

10. Paβławinta (t'eſt) Karaliſte, Tewa muſu Dowida, kurſey ateyt wardane Wieβpatieď. Hoſanna, au⟨k⟩βcʒauſioſe[2] (Dangoſe.)

11. Atajo tada Jeʒuď Jeruʒalen, ir Baʒnicʒion, ir kad wiď apdayre, ó jau buwo wakaraď, iβejo tieď Bethania ſu dwilika.

12. Ó kita diena, kad ejo iβ Bethanioď, alko

13. Jβwidęď tada figcď medi iβ toła, kurſey turejo łapuď[3], ejo (dabotuď) begu jau[4] ką ⌜raſtu[5] and jo⌝, ó atajęď jop, nerado nieka, tykt łapuď, nebuwo neď metaď figomď.

14. O Jeʒuď atſakidamď, tare jop: ⌜Tenewalgo waÿſiauď iβ tawęď daugiauď niekaď⌝ and amʒiu. O[6] girdejo tey Mokityney jo.

15. Jr atajo Jeruʒalen, ó Jeʒuď iejęď Baʒnicʒion, pradejo warÿt oran tuď kurie pardawinejo ir pirko Baʒnicʒioy, ir[7] Stałuď tu kurie mayne piniguď, ir kraſiaď tu kurie pardawinejo[8] karweluď[9] iβwerte.

16. Jr nedałayde kad kas turetu neβt koki Suda, per Baʒnicʒią.

17. Jr mokie kalbedamaď jump: Negu paraβyta ira: Namey mano buď wadynty Nameyď Małdcď wiſomuď giminemuď? Bet juď, padaret joď lindine raʒbayniku

18. Ó Mokiti-Raβte ir Wiriauſi Faryʒe⟨u⟩βey[10] girdejo tey, ir ieβkojo kaypo ghi gałetu uʒmuβt: bijojoď neď jo, wiſa neď mine ſtebejoď jo Mokſłuy

19. Jr kad jau buwo wełu, iβejo uz Mieſta.

20. Ó ankſty ryta-meta eydami pro βali, iβwido jog figoď mediď nudʒiuwo nog pacioď βaknieď.

21. Ó Petraď (tey) atmineď, tare jop: Rabbi, βtey, figcď mediď, kuri tu prakiaykiey, nudʒiuwo.

22. Ó Jeʒuď atſakidamaď, tare jump: Turekit wiera Diewiep

23. Uʒtieſą neď kałbu jumuď: Kad kaď tarÿtu top kałnop: Kielkiď[11], ir iſimeſk Marioſna, ir neabejotu βyrdiy ſawo bet tykietu tamuÿ, jog tey ką kalba ſtoſiď, ſtotuď tey jam pagal to ką kałba.

24. Tokgdel ſakau jumuď, Wiď, ko gieÿdʒiate melʒdamieď, tykiekit jog imſite, ó ſtoſiď teÿ jumuď

25. Kad teypag ſtowite melſtiď, atłaÿ-

[1] *c* kalbant [2] *ms* auβcʒauſioſe; *c* auβcʒauſioſna [3] *c* rubuď [4] *c* dar Ko [5] *c* neraſtu [6] *c* Jr [7] *pd* iβwerte [8] *c* perdawinejo [9] *pd* perwerte [10] *ms* Faryʒeβey [11] *c* P⟨a⟩ſikielk

skit, ieygu ką turite prieß[1] kita, idand ir Tewaꝺ juſu kurſey ira dangoſe, atleyſtu jumuꝺ perſtoimuꝺ juſu.

26. Bet ieygu notlayſite, neyg Tewaꝺ juſu kurſey ira dangoſe atłajs[2] perʒengimuꝺ juſu.

27. Jr atajo wel Jeruʒalen, ó kad waykßcʒojo po Baʒnicʒia, atajo jop Wiriauſi Faryʒeußey, ir Mokiti-Raßte ir Wireſniey.

28. Jr tare jop. Kokia waldʒia darey tus dayktus, ir kaꝺ ⌜tau dawe⌝ tą waldʒia, kad darytumbey tuꝺ dayktus?

29. Bet Jeʒuꝺ atſakidamaꝺ tare jump: aß teypag kłauſiu juſu ape wiena ʒody ir atſaki⟨k⟩it[3] mi, ó paſakiſiu jumuꝺ kokia waldʒia tey darau[4].

30. Krykßtaꝺ Jona, buwogu iß dangauꝺ, aba iß ʒmoniu? Atſakit[5] mi.

31. Kałbejo tada terp ſawęꝺ, tarydami: Jeygu paſakisim, Jß dangauꝺ, tada tarys: Kodelgi tada neintykiejot jamuÿ?

32. Bet ieygu paſakiſim, Jß ʒmoniu, bijomeꝺ[6] ʒmoniu, wiſi neꝺ Jona turejo tykrey uʒ Pranaßa.

33. O atſakidami, tare Jeʒauſp: Neʒynome[7]. Jeʒuꝺ teypag atſakidamꝺ, tare jump: Neÿ[8] aß paſakiſiu jumuꝺ kokia waldʒia tey darau.

PAGULDIMAS XII

1. Jr pradejo jump kałbet per pryliginimuꝺ. Zmoguꝺ nekuriꝺ uʒſodyno winnicʒią, ir aptwere ją twora, ⟨ir⟩[9] ißkaſe ſpauſtuma-wina, ir pabudawojo[10] toorn ir paſamdę ją hukinikamꝺ, ó patꝺ ißwaʒawo toli.

2. Ó kad buwo metaꝺ, nuſiunte tarną anump hukinikump idand nog kiemioniu atrynktu wayſiu Winnicʒios.

3. Bet aniꝺ pagawo ghi, ir ſumuße, ir parſiunte (ghi) tußcʒiomiꝺ.

4. Anꝺ wel nuſiunte jump antra[11] tarna, bet aniꝺ ir tą akmenimiꝺ numete, ir galwa jo ſuronijo, ir parſiunte ghi iʒhonbita[12]

5. O anꝺ wel nuſiunte kita[13], bet ir tą uʒmuße, ir daug kitu (iß kuriu) wienuꝺ ſumuße, ki⟨t⟩uꝺ uʒmuße.

6. Turedamaꝺ tada dar wiena Sunu, kuri miłejo, nuſiunte jump ⌜and gało ir tą⌝, kalbedamꝺ[14]: Sunaus wienok mano daboſiꝺ.

7. Bet aniꝺ hukinikey tare[15] wienꝺ kitop. Taꝺ ira teywaynis, eykim, uʒmußkim ghi, ó teywayniſte tekꝺ mumuꝺ.

8. Pagawo tada ir uʒmuße ghi, ir ißmete ghi uz winnicʒia.

9. Kągi tada padariꝺ Wießpatꝺ winnicʒioꝺ? Ateyꝺ ir iʒgadinꝺ hukinikuꝺ, ó winnicʒią addos kitiemuꝺ.

---

1 *pd* ką 2 *pd* jumuꝺ 3 *ms* atſakitit 4 *pd* tuꝺ dayktus 5 *ms* Atſakit... 6 *ms* bijoſ...; *c* baÿſu mumꝺ 7 *pd* Jr 8 *c* Neÿgu 9 *ms* iß 10 *bd* ir pabudawojo 11 *id* kita 12 *c* iʒhonbiję 13 *pd* tarna 14 *pd* Tykreÿ 15 *pd* terp ſaweꝺ

10. Neſkaytetegu teÿpag to raβta: Akmo, kuri budaunikey atmete, tapo gałwa kraβto.

11. Wieβpatô tey padare, ó diwna ira akiſe muſu.

12. Jeβkojo tada jo pagaut, bet bijojôô mineô: ſuprato neô jog tą pryliginima kalbejo ape joô, paliko tada ghi, ir nuejo βalin.

13. Jr nuſiunte jop nekuriuô iβ Faryʒeuβu, ir iβ Herodianu, kad ghi ſugautu kałboy jo

14. Atajo tada aniô, ir tare jop: Mokitojau[1], ʒynom jog eſi tieſuô[2], ir nieko nodboi, neweyʒdi neô and aſabcô ʒmoniu bet moki kiala Diewo tieſoy: Deragu dot doni Cieſoriuy aba ne? Doſimgu, aba nedoſim.

15. Ó anô ʒynodamô ju weydamayniſte, tare jum[3]: Ko gundʒiate mane? Atneβkit mi griaβy, kad (ghi) iβwiſcia.

16. Ó aniô atneβe (wiena.) O anô tare jump: Kieno tey ira abroʒaô[4], ir paraβaô? Ó aniô tare jop, Cieſoriauô.

17. Ó Jeʒuô atſakidamaô tare jump: Dokit tada Cieſoriuy kaô ira Cieſoriauô, ir Diewuy kaô ira Diewo. Jr ſtebejoô jamu⟨y⟩[5].

18. Saduceuβey[6] t⟨ey⟩pag atajo jop, kurie kałba, jog nera Kielima (iβ numiruſiu) ir kłauſe ghi, kalbedami.

19. Mokitojau, Mayʒieβiuô paraβe mumuô, kad kieno broliô numirô, ir Moteri atliks, o nepalikô wayku, idand broliô jo weſtu ją, ir prykiełtu ſekłe broluy ſawo.

20. Buwo tada ſeptini broley, ir pirmaô wede Moteri, bet numiręô, nepaliko ſekłeô.

21. Antraô teypag wede ją ir numire, bet ir taô nepaliko ſekłeô, ir treciaô teypag.

22. Jr (wiſi) ſeptini wede ją, bet nepaliko ſekłeô galauſia wiſu numire ir pati ana Moteriβkie.

23. Kielime tada (iβ numiruſiu) kad kiełſiô, katro iβ ju buô Mote? Septini neô ją turejo uz Moteri.

24. Ó Jeʒuô atſakidamaô tare jump: Negukłe-[ſojate, jog Raβtu nepaʒyſtate, ney galibeô Diewo?

25. Kad neô kiełſiô iβ numiruſiu, neweda, ney doſt uʒ wira, bet ira kaypo Anjełey, kurie (ira) Dangoſe.

26. Bet kaô litiô numiruſiu, jog kielſiô (iβ numiruſiu) neſkaytetegu knigoy Mayʒieβiauô, kaypo jop kałbejo Diewaô kiałme, tarydamô: Aβ eſmi Diewaô Abrahoma, ir Diewaô Jʒaoka, ir Diewaô Jokuba.

27. Diewaô n'eſt (Diewaô)[7] numiruſiu, bet Diewaô giwuju, klejojate tada łabey.

28. Ó wienô Mokitaô-Raβte izgirdęô jog terp ſawęô kalbejo, ir ʒynodamô jog jemô atſakie giereÿ, atajo jop, ir kłauſe ghi: Katraô ira pirmaô pryſakimaô[8] terp wiſu?

29. Ó Jeʒuô atſakidamaô jam: Pirmaô terp wiſu pryſakimu ira: Klauſikit Jzraelau, Wieβpatô Diewaô muſu ira patô tykt Wieβpatô[9].

30. Jr miłeſi Pona Die-

[1] *b* Mokitojau [2] *c* teyſuô [3] *de* jump [4] *c* par⟨aszas⟩ [5] *ms* jamuô [6] *ad* Ó; *pc* atajo; *ms* tajpag [7] *c* Diewu [8] *pd* Zokone [9] *c* Die⟨was⟩

30. Jr miłeſi Pona Diewa tawo, iß wiſoð [ßyrdieð tawo, ir iß wiðoð dußioð tawo, ir iß wiſoð mislieð tawo, ir iß wiſoð ſiłoð tawo. Tað ira pirmað pryſakimað.

31. Antrað wel (liguð tamuy ira) tað: Miłek artyma tawo kaypo pati ſawe. Nera kitu dideſniu pryſakimu uz[1] tuð.

32. Mokitað tada Raßte tare jop: Mokitojau Giereÿ tieſoÿ paſakieÿ jog nera per pati tykt Diewa, ir nera kito bet ghið.

33. Jr miłet ghi iß wiſoð ßyrdieð, ir iß wiſos miſlieð, ir iß wiſoð dußioð, ir iß wiſoð ſiłoð[2], milet teypag artyma ſawo kaypo pati ſawe[3], daugiauð ira neyg wiſoð degamoð-afieroð ir mußtoð-afieroð

34. O Jeʒuð kałbedamð[4] jog atſakie ißmintingey[5], tare jop: Netoli eſi nog Karaliſteð Diewo. Jr nedryſo jo kłauſt daugia^{us} niekað[6].

35. Ó Jeʒuð atſakie ir tare, mokidamð Baʒnicʒioy: Kaypo kałba Mokiti-Raßte, jog Xſt^{us} ira Sunumi Dowida.

36. Dowidað neð patð kəlbejo per Dwaſia Szwenta: Tare Wießpatð Wießpatieſp mano: Seſkið po deßyney (rakey) mano net padeſiu neprieteluð tawo kraſia koju tawo.

37. Dowidað tada patð wadyna ghi Wießpaciu (ſawo) kaypo tada ira Sunumi jo. Ó mineð ʒmoniu kłauſo jo rodoð.

38. Jr tare jump mokſłe ſawo: Saugokiteð Mokitu-Raßte, kurie lubija waykßcʒiot iłgoſe ruboſe, ir kad joð ſweykintu turgawicʒioſe.

39. Jr (turi) pirmað kraſiað Baʒnicʒioſe, [aukßcʒauſiað teypag wietað and wecʒiaru.

40. Kurie praryja namuð naßlu, ó (tey) po paweykſłu iłgu małdu. Tie atymð ſunkiaſni ſuda.

41. Jr ſ⟨e⟩dęð Jeʒuð tieð Skrinia-Skorba, dabojoð kaypo ʒmoneð mete piniguð Skorba-Skrynion, ir daug bagotuju mete jon daugiel.

42. Atajo teypag ubagie naßłe, kuriÿ imete (tęn)[7] du maʒu (pinigielu) tatey ira poduwi.

43. Jr atwadinęð (Jeʒuð) Mokitiniu ſawo ſawęsp, tare jump: Uʒtieſa kałbu jumuð, jog ta ubagie naßłe daugiauð imete, neyg tie wiſi ku⟨r⟩ie[8] mete Skorba-Skrÿnion.

44. Anið neð wiſi imete iß apsta ſawo, bet ghiÿ iß nedaſtotka ſawo imete wið ką turejo, ciela ſawo ißłaykima.

PAGULDIMAS XIII

1. Ó kad ißejo iß Baʒnicʒioð, wienað iß mokityniu jo, tare jop: Mokitojau, dabokis koki tey akmenið, ir kokios tey budawoneð.

2. O Jeʒuð atſakidamð tare jop[9]: Regi tað dideð budawoneð? Notlikð newienð akmo and[10] (kita) akmenia, kurſey nebutu sugrautað[11].

3. Jr kad ſedoð and kałna Aliwoð, tieð Baʒnicʒią, Petrað ir Jokubað ir Jonað ir Andriej^{us} klauſe ghi patis (tykt)

4. Paſakik mumð kad tie dayktey buð, ir kað ira do ʒiankłað kad tie wiſi dayktey iſipildið?

5. O Jeʒuð atſakidamað jemð, pradejo kałbet, Dabokiteð kad juſu kað neprywiłtu.

1 *id* per 2 *pd* ir 3 *ms* ſawee 4 *c* tarydamð 5 *ms* -n- *deletum* 6 *bd* Jr nedryſo jo kłauſt daugiauð niekað
7 *pd* du ma⟨zu⟩ 8 *ms* kuie 9 *c* jump 10 *b* and 11 *c* ißgrautað

6. Daug neȯ ateÿȯ po wardu mano, kalbant, Aß eſmi (Xſtus), ir daug prywiłȯ.

7. Jr kad girdeſite ape waynaȯ, ir ape naujenaȯ ape waynaȯ, nenuſigąſkite: (tey) neȯ muſia ſtotis. Bet dar tamuy ne gałaȯ.

8. (Wiena) neȯ gimine paſikiełȯ prieß (kita) gimine, ir Karaliſte prieß (kita) Karaliſte, ⌜treßeimey teypag ʒiameȯ buȯ⌝ and tułu wietu, ir ⌜badey buȯ⌝ ir ſumißymey. Tie dayktey ira (tykt) pradʒia ſielwartu.

9. Bet juȯ dabokitę[1] patis ſawę, ißdoȯ[2] neȯ juȯ Sueÿgosna ir Baʒnicʒioſna: Sumuß juȯ, ir padoȯ po[3] Storaſtaȯ ir Karalus[4] del manęȯ, and ludyima jemuȯ.

10. Reykia[5] ⌜teypag kad⌝ Evangelia butu apiſakita terp wiſu giminiu.

11. Bet kad weȯ juȯ ißdot, neſirupinkite pirm to, ką kalbeſite, ney dumokit ape tey: bet kaȯ buȯ jumȯ dota anoy hadinoy, tey kałbekit. Ne juȯ neȯ tey etſe kurie kałbate, bet Dwaſia ßwenta.

12. (Wienȯ) ⌜teypag Broliȯ⌝ iſzdcȯ (kita) broli and ſmertieȯ, Tewaȯ teypag wayka, ir waykey paſikiełȯ prieß gimditojuȯ ir padoȯ joȯ and ſmertieȯ.

13. Jr nopkięȯ juſu wiſi del maneȯ: bet kaȯ ißkięȯ iki gali, buȯ izganitaȯ.

14. Kad tada ißwiſite biauribe ißnaykinima[6], ape ką paſakita ira per Danieli Pranaßa, ſtowincia kur nederetu (kaȯ ſkayto tedabojaȯ) tie tada kurie ira Judeoy, tebega and kałnu.

15. Ó kaȯ ira and dangſcia, tenenuʒęngia[7] namoſna, ney ieyt joſna, ißymt ką iß namu ſawo

16. Kaȯ wel ira and łauka, tenegryßta imt ruba ſawo.

17. Bet beda nießcʒiom⟨u⟩ȯ ir ʒyndynciom⟨u⟩ȯ[8] (Balta-galwomuȯ) anoſe dienoſe.

18. Bet praßykit kad begimaȯ juſu neſtotuȯ[9] ʒiemoy.

19. Anoſe neȯ dienoſe tokȯ buȯ ſuſpaudimaȯ, kokiamuy ligauȯ nebuwo nog pradʒioȯ ſutwerimu, kuriuȯ Diewaȯ ſutwere, iki ßołey, ney potam buȯ.

20. Jr kad Wießpatȯ nebutu nutrumpineȯ anu dienu, ʒednaȯ kunaȯ nebutu uʒlaykitaȯ, bet del ißrynktuju kuriuȯ ißrÿnko, nutrumpino dienu.

21. Tomet teypag ieygu kaȯ taryȯ jumuȯ: Sztey ćia ira CHriſtuȯ, aba Sztey tęn ira, netykiekit.

22. Kiełſiȯ neȯ fałßywi CHriſtuſey, ir fałßywi Pranaßey, ir daryȯ ʒiankłuȯ ir diwuȯ ⌜kad tey gałetu but ißweſt ir paciuȯ ißrynktoſiuȯ⌝.

23. Bet ſaugokiteȯ, Sztey, paſakiau jumȯ pirm wiſuȯ dayktus.

24. Bet anoſe dienoſe, po anamuy ſuſpaudimuy, ſaułeȯ uʒtemȯ, ir meno neizdoȯ ßwieſeȯ ſawo.

25. Zwayʒdeȯ teypag pułȯ iß dangauȯ, ir galibeȯ danguejcȯ paſiwiȯkinȯ.

26. Ó tada ißwiȯ Sunu ʒmogauȯ ateynant[10] debeſiſe ſu didʒia galibe ir ßłowe.

1 *c* dabokiteȯ 2 *c* padoȯ 3 *id* po 4 *c* Storoſtomuȯ...Karalamus 5 *ad* Jr; *pc* idand 6 *ms* ißnaykininima
7 *c* tenenuſtoja 8 *ms* nießcʒiomiȯ... ʒyndynciomiȯ 9 *ms* neſtoſtuȯ 10 *c* ateynanti

27. Ó tomet iβſiuỏ Anjełuỏ ſawo, ir ſurÿnkỏ draugien iβrynktoſiuỏ ſawo nog kieturiu weju, nog galiauſiu (βaliu)[1] ʒiameỏ, iki galiauſiey (βaliy) dangauỏ.

28. O mokikiteỏ iβ figoỏ medʒia to pryligini-ma, kad βakoỏ jo atſijaunina, ir lapey ſſp⟨r⟩ogſta[2], ʒÿnote jog waſera arti ira.

29. Teypag ir juỏ, kad iβwiſite tuỏ daykt^{us} beſidedant, ʒynokit jog arti ira, durioſe.

30. Uʒtieſa kałbu jumuỏ, jog ta gimine nepereÿỏ, net tie wiſi dayktey ſtoſiỏ.

31. Danguỏ ir ʒiame pereÿỏ, bet ʒodʒiey mano nieku budu nepereÿỏ.

32. Bet ape tą diena ir hadina niekaỏ neʒyno, ney Anjeley kurie ira dangoſe, ney Sunuỏ, bet Tewaỏ.

33. Saugokiteỏ, jauſkite ir mełſkiteỏ, neʒynote neỏ meta.

34. Kaypo ʒmoguỏ iβwaʒodamỏ toli, paliko[3] namuỏ ſawo, ir tarnamuỏ ſawo waldʒia dawe, ir koʒnamuy jo darba, ir pryſakie wartinikuy[4], kad jauſtu.

35. Jauſkit tada (neʒynote neỏ kad Wieβpatỏ namu ateyỏ (wakaragu) wełu, aba puſiau naktieỏ aba gaydʒiamuỏ begiedant, aba[5] rÿta meta.)

36. Kad noteytu (jumỏ) nebelaukiant, ir miegandʒiuỏ juỏ raſtu.

37. O tey ką jumuỏ kałbu[6], wiſiemuỏ kałbu, Jauſkite.

PAGULDIMAS XIV

1. O welika ir (βwente) Preſkieniu, buwo uz dwieju dienu, ó Wiriauſi Kunigey ir Mokiti-Raβte ieβkojo kaypo ghi gałetu ʒdroda pagaut ir uʒmuβt.

2. Bet kałbejo, ne Szwentey, kad nebutu maz mayβta terp ʒmoniu.

3. Jr kạd buwo Bethanioy, namoſe Simona raupſocʒiauỏ, kame ſedejo uʒ (ſtala), atajo Moteriβkie beturint Alaboſtra-ſuda[7] moſtieỏ nefałβawota[8] Nardaſa, bragioỏ łabey, ſukul^{us} tada aną Alaboſtra-ſuda iβliejo ją and[9] jo gałwoỏ.

4. Ó buwo[10], kurie uʒ pikt tey turejo labey patiỏ ſawimp, ir tare: And ko ta patrota moſtieỏ ſtojoỏ.

5. Galejo neỏ but pardota daugiauỏ neyg uʒ trys βymtuỏ graβiu, ó (pinigey) addoti ubagamỏ, ir uʒſiβyrdyjo and joỏ.

6. Bet Jeʒuỏ tare: Dokit iey pakaju? Ko ieÿ bedakucʒojat! Padare mi giara darba.

7. Ubaguỏ neỏ wiſadoỏ turit ſu ſawim, ir kad norit, galit jemỏ giar daryt, bet mane ne wiſadoỏ turite.

8. Ana padare ką gałejo, atajo pirm patept kuna mano (and prygatawijma) pagreba.

9. Uʒtieſa ſakau jumuỏ: Kame noriỏ ta Evangelia buỏ apiſakita po cieła ſwieta[11], (tʒn) buỏ teypag ſakita ape tey ką padare, and pometkoỏ joỏ.

10. Ó Jud⟨o⟩βiuỏ[12] Jβkarioth wienỏ iβ dwilikoỏ, nuejo Wiriauſiump Kunigump, iβdot ghi jemuỏ.

[1] *c* (βalieỏ) [2] *ms* ſpogſta [3] *c* paliekt [4] *c* dwarni⟨kuy⟩; *m* NB [5] *pd* akſti [6] *pd* tey [7] *c* ſudeli
[8] *c* nefałβawotoỏ; *pd nl* [9] *pd* koju [10] *pd* nekurie [11] *c* ciełame ſwiete [12] *ms* Juduβiuỏ

11. Ȯ aniȯ (tey) izgirdę dʒiaugieȯ[1], ir ʒadejo jam dot pinigu, Ȯ anȯ[2] ießkojo kaypo ghi gałetu izdot indareÿ.

12. Pirmoy tada dienoy Preſkieniu, kad muʒdyno Awineli Welikoȯ, tare jop mokitiney jo. Kame nori kad eytumbim ir pagatawitumbim idant walgitumbey[3] Welika

13. O anȯ izſiunte du iß Mokitiniu ſawo ir tare jump: Eykit mieſtan[4], kame ſutykȯ juȯ ʒmoguȯ, neʒdamaȯ dʒbona wandenieȯ[5], eykit paſkuy ghi.

14. Jr tęn kame ieÿȯ, tarÿkit Wießpatieſp namu: Wießpatȯ kałba, kame ira walgimop-sietlicia[6], kame walgiſiu welika ſu Mokityneyȯ mano?

15. O anȯ parodiȯ jumȯ dide aukßtą ſietlicʒią, prytieſta (ir) pagatawita, pagatawikit tęn mumuȯ.

16. Nuejo tada mokityney jo, ir atajo Mieſtan, ir rado teyp kaypo jemȯ paſakie, ir prygatawijo Weliką.

17. O kad buwo wakaraȯ, atajo ſu dwilika.

18. Kad tada ſedoȯ ir walgie, tare Jeʒuȯ: Uʒtieſa kalbu jumuȯ, jog wienȯ iß juſu kurſey walgo ſu manim, iʒdoȯ mane.

19. O[7] aniȯ pradejo[8] ſmutitiȯ, ir wienȯ paſkuy kita kalbet jop. Aßgu tey eſmi? ȯ kits: Aßgujen?

20. Bet anȯ atſakie ir tare jemȯ: Wienȯ ira iß dwilikoȯ, kurſey mirkia ſu manim blude.

21. Sunuȯ

21. Sun[us] tieſa ʒmogauȯ eÿt, kaypo ira paraßyta ape ghi, bet beda tam ʒmoguy, per kury Sun[us] ʒmogauȯ iʒdotaȯ eſt; Giar butu jam, kad taȯ ʒmoguȯ nebutu gimęȯ.

22. Jr kad walgie, Jeʒuȯ eme dona, ir kad paßławino, łauʒe, ir dawe jemȯ, ir tare: Jmkit, walgikit, tey ira kunaȯ mano.

23. Jr eme kubka, ir padekawoję[n]ȯ, dawe jemȯ: ir giere iß jo wiſi

24. Jr tare jump: Tey ira kraujaȯ mano, (kraujaȯ) Nauja Teſtamenta, kurſey ißlietaȯ ira uß daugiel.

25. Uʒtieſa kalbu jumuȯ, jog daugiauȯ negiarſiu iß wayſiauȯ wina, iki aney dieney, kad giarſiu ghi naują Karaliſtey diewo.

26. Jr kad ſugiedojo Gieſme, ißejo Kalnan[9] aliwoȯ.

27. O Jeʒuȯ tare jump: Sʒią[10] nakti paſipiktinſite wiſi and man[illegible]ȯ. Paraßyta neȯ ira: Jßtykſiu piemeni, ȯ awiȯ izſibarſtiȯ.

28. Bet kad kialſioȯ, nupirminſiu juȯ Galileon.

29. Ȯ Petraȯ tare jop: Nor⟨i⟩ȯ aniȯ wiſi paſipiktyntu, aß wienok (nepaſipiktynſiu,)

30. Ȯ[11] Jeʒuȯ tare jop: Uʒtieſa kałbu tau, jog ßądien, tą nakti, pirm neyg gaydiȯ ⌜dukart pragieȯ⌝, triȯ kartuȯ uʒſiginſi manęȯ.

31. Bet anȯ to dar daugiauȯ kałbejo: Norȯ turecia mirt ſu tawim, wienok ʒednu budu neuʒſigincia taweȯ. Ligieÿ teypag ir wiſi ju kałbejo.

1 *ms* dgʒiaugieȯ 2 *pd* tada 3 *c* Welika, kad walgitumbim 4 *c* mieſtelin 5 *c* wandenia 6 *c* wieta 7 *c* Jr; *pc* prad⟨ejo⟩ 8 *c* pradejoȯ 9 *c* and 10 *c* Tą 11 *c* Bet

32. Atajo tada wieton wadynamon[1] Gethʃemane, ir tare Mokitiniump ʃawo: Sedekit ćia, net pasimełʃiu.

33. Jr eme ʃu sawim Petra, ir Jokuba ir Jona ir pradejo baykβtaut ir łabey ʃmutytis.

34. Jr tare jump: Duβia mano ira tykreÿ ʃmutna iki ʃmertiÿ; Pałukiekit cia, ir jauʃkite.

35. Paejejuỏ tada truputi, połe and ʒiameỏ ir mełdeỏ, ieÿgu gałetu but kad ta hadÿna nueytu nog jo

36. Jr tare, Abba, Tewe, wiỏ tujen gali. Atymk tą kielicha nog maneỏ; wienok ne ką aβ noriu, bet ką tujen nori.

37. Atajo tada ir rado joỏ bemiegant, ir tare Petrop, Simone miegigu? Negałejeygu jauʃt wienoỏ hadÿnoỏ.

38. Jauʃkite ir mełʃkiteỏ, kad neieytumit pagundynima⟨n⟩, Dwaʃia (tieʃa) ira greyta, bet[2] kunaỏ ʃiłpnaỏ.

39. Jr nuejęỏ wel, meldeỏ, kałbedamỏ tuʃgi ʒodʒiuỏ

40. Jr ʃugryʒęỏ, wel atrado joỏ bemiegant, apʃunkintoỏ neỏ buwo akiỏ ju, ir neʒynojo ką jam atʃakit.

41. Jr atajo treciakart ir tare jump: Miegokit (jau) ir iłʃekit[3]. Gana ira, atajo hadyna, Sztey, Sunuỏ ʒmogauỏ iʒdodamaỏ eʃt rąkoỏna[4] grieβniku.

42. Kialkiteỏ, eykime. Sztey, kurʃey iʒdoʃt mane, arti ira.

43. Jr toyỏ kad dar teÿ kalbejo, atajo Judoβiuỏ, kurʃey buwo wienỏ iβ dwilikoỏ, ó ʃu jo dide mine, ʃu kaławijejỏ ir weʒdeyỏ (nuʃiuʃti) nog wiriauʃiu Kunigu, ir Mokitu-Raβte; ir Wireʃniu.

Ó

44. Ó taỏ kurʃey ghi izdawinejo, dawe jemỏ ⌜praʃta ʒiankła⌝, kalbedamỏ: Kuri pabucioʃiu, taỏ ira, gaukit ghi, ir weʃkit ghi ʃargieÿ.

45. Kad tada atajo, pryejo[5] toyỏ jop, ir tare: Rabbi, Rabbi, ir pabuciawo ghi.

46. Jr mete and jo rąkaỏ ʃawo, ir pagawo ghi.

47. Ó wienỏ iβ tu kurie ʃtowejo, iβtraukięỏ kaławija, iβtyko tarna Aukβcʒauʃioja Kuniga, ir nukirto auʃi jo.

48. Ó Jeʒuỏ atʃakidamỏ[6], tare jump: Jβejotegu ʃu kaławijeyỏ ir weʒdejỏ, kaypo prieβ raʒbaynika, pagaut mane?

49. Buwau kaỏdien ʃu jumiỏ Baʒnicʒioy, mokidamỏ, ó nepagawot mane, bet (tey ʃtojoỏ) kad ⌜iʃipilditu Raβtey⌝.

50. Apłaydę tada ghi, pabego wiʃi.

51. Ó nekuriỏ jaunikaytiỏ, ejo paskuy ghi, perjoʃtaỏ praʃtyra[7] and noga (kuna), ó jaunikaycieÿ pagawo ghi.

52. Ó anỏ[8] palikięỏ praʃtyra[9], iβbego nog ju nogaỏ.

53. Atwede tada Jeʒu Aukβcʒauʃiop Kunigop, ir ʃuʃiejo jop wiʃi Wiriauʃi Kunigey, ir Wireʃni, ir Mokiti-Raβte.

54. Ó Petraỏ ejo paskuy ghi iki pati dwara aukβcʒauʃioja Kuniga, ir ʃedejo podraug ʃu tarneyỏ ir βyldieỏ paỏ ugni.

55. Wiriauʃi tada Kunigey, ir cieła Roda ieβkojo ludyima prieβ Jeʒu izdot ghi and ʃmertieỏ, bet nerado.

56. Daug neỏ ʃwiecʒyjo prieβ ghi nepoteyʃey, ir ʃwiecʒyimey nesuʃitynko[10].

57. O nekurie kiełęỏ, ʃwiedcʒyjo prieβ ghi [nepo-

teyʃey, kałbant:

1 *id* kurioỏ wardaỏ buwo 2 *pd* Dwa⟨sia⟩ 3 *c* iłʃekite 4 *c* ing rąkaỏ 5 *c* atajo 6 *c* tare 7 *id* drobe 8 *c* Anỏ; *pd* tada 9 *id* drobę 10 *c* neʃusiderejo; *ms* susuʃitynko

58. Girdejom ghi bekalbant: Sugriauſiu tą Baȥnicȥią padarytą rąkomiȯ, ó trÿſe dienoſe iȥſtatyſiu kita ne rąkomiȯ padaryta.

59. Bet ir teyp neſutynko ju ludÿimaȯ[1]

60. Stojęȯ tada aukßcȥauſiaȯ Kunigaȯ widuy, kłauſe Jeȥu kałbedamȯ: Niekogu notſakey? Ką tie ludyia prieß tawe?

61. Bet ghiȯ tyłejo, ir nieko notſakie. Wel aukßcȥauſiaȯ Kunigaȯ kłauſe ghi, ir tare jop: Eſigu tu CHriſtuȯ, Sunuȯ paßławinto (Diewa.)

62. Ó Jeȥu atſakie: Eſmi, ir ißwiſit Sunu ȥmogauȯ ſedynt po deßyney (rąkeÿ) galibeȯ (Diewo) ir ateynant ſu debeſimiȯ[2] danga^{us}.

63. Aukßcȥauſiaȯ tada Kunigaȯ perpłeßęȯ rubuȯ ſawo tare: Ką dar bereykałaujam ſwiedku[3]?

64. Girdejot bluȥnierſtwa: Kaȯ regiȯ jumuȯ? Jr apſudyjo ghi wiſi ſant kałtu ſmertieȯ.

65. Jr nekurie pradejo ghi ſpiaudit, ir dęgt jo weyda, ir mußt ghi kumȯciomiȯ, ir kalbet jop: Pranaßauk, ó tarney muße ghi per burną.

66. O kad Petraȯ buwo ȥamey Dware, atajo nekuriy iß Tarnayciu Aukßcȥauſioja Kuniga

67. Jr ißwiduȯ Petra beſißyldȥiant, weyȥdejo and jo, ir tare: Tu teypag buwey ſu Jeȥuſu Naȥarenißku.

68. Bet anȯ uȥſigine, kalbedamȯ: Nepaȥyſtu (jo) ney ȥynau ką kalbi. Jr ißejo prieſenin, ó gaydiȯ pragido.

69. Ó tarnayte anoÿ wel ⌜ißwid^{us} ghi⌝, pradejo kalbet tump kurie draug ſtowejo. Taſey ira wienȯ iß ju.

70. Bet anȯ wel uȥſigine. Ó truputi potam tie kurie tęn ſtowejo tare wel Petrop: Tykreÿ tujen wienȯ eſi iß ju. Neȯ teypag eſi Galilietis, ir kalba tawo ira ligi (ju kalbey.)

71. Pradejo tada kia⟨y⟩ktis[4], ir pryſiegot: Nepaȥyſtu to ȥmogauȯ ape kuri kalbate.

72. Ó gaydiȯ wel pragido antrakart. Jr ⌜Petraȯ atmine⌝ and ȥodȥio kuri Jeȥuȯ kalbejo jop: Pirm neyg gaydiȯ pragiȯ dukart, triȯ kartuȯ ⌜uȥſiginſi manęȯ⌝. Ó ißejęȯ, werkie.

PAGULDIMAS XV

1. Ó toÿȯ ankſty rytą meta Wiriauſi Kunigeÿ turejo roda ſu Wireſnieyȯ, ir Mokiteyȯ Raßte, ir ciela Suejga, ir ſuryßę Jeȥu, nuwede ghi, ir padawe ghi Piłotuÿ.

2. Piłotaȯ tada kłauſe ghi: Eſigu tu Karal^{us} Zÿdu? Ó anȯ atſakidamȯ, tare jop: Tu tey ſakey.

3. Ó Wiriauſi Kunigeÿ ſkunde and jo ape daug (dayktu) bet anȯ nieko notſakie.

4. Ó Piłotaȯ wel kłauſe ghi, kałbedamȯ: Niekogu notſakey? Sztey kayp daug dayktu ludyia prieß tawe.

5. Bet Jeȥuȯ nieko daugiauȯ notſakie, teyp jog Piłotaȯ diwijoȯ.

6. O and Szwenteȯ ißłayȥdawo jemȯ wiena kalini, kurio tyktey gieyſtu.

7. Buwo tada tęn nekuriȯ, wadynamaȯ Barabboßiuȯ, iſodyntaȯ ſu kiteyȯ maÿß-

[1] c ludÿimey [2] c debeſiſe [3] c ludyniku [4] ms kiaktis

tą dara⟨n⟩cieyȯ, kurſey daſiłayde galwʒudiſteȯ [mayßte.

8. Mine tada ßaukie, ir pradejo praßyt, (kad [padarytu) kaypo jemȯ wiſadoȯ darydawo.

9. Ó Piłotaȯ atſakidamȯ jemȯ, tare: Norytegu kad jumuȯ pałayſcia Karalu[1] Zydu?

10. (Zynojo neȯ jog Wiriauſi Kunigey padawe[2] ghi iß pawidoȯ)

11. Bet Wiriauſi Kunigey pryprowijo mine, kad jemȯ giariauȯ pałeyſtu Barabboßiu.

12. Piłotaȯ tada atſakidamaȯ, wel tare jump: Kągi tada norite kad (ſu jo) padarycia, kuri wadinate Karalumi Zydu?

13. O aniȯ wel ßaukie: Nukryʒawok ghi.

14. Bet Piłotaȯ tare jump: Kągi tada ⌜anȯ pikto⌝ padare. O aniȯ to daugiauȯ ßaukie, Nukryʒiawok ghi.

15. Piłotaȯ tada noredamȯ ganapadaryt miney, ißłaydo jemȯ Barabboßiu, ó Jeʒu ißdawe[3] nupłakięȯ ghi, kad butu nukryʒiawotaȯ.

16. Ó ʒałniereÿ nuwede ghi Dwarian, tateÿ ira Rotußyn[4], ir ſuwadyno cieła Karuna.

17. Jr uʒdejo and jo ßarłota płoßcʒu, ir nupinę iß erßkieciu karuna, uʒdejo and jo.

18. Jr pradejo ghi ſweykint (kalbedami) ſweÿkaȯ Karalau Zydu.

19. Jr mußе ghi per gałwą nendre, ir ſpiaude and jo, ir pułdami[5] and kiału, kłoniojoȯ jamuÿ

20. Kad[6] tada pryſyjokie iß jo, nueme nog jo aną ßarłota płoßcʒiu, ir uʒdejo and jo tykr^{us} jo rub^{us}, ir ißwede ghi nukryʒiawot.

21. Jr prywerte Simona iß Cirenoȯ, kurſey ejo pro ßali, ateydamȯ iß łauka, Tewa Alexandra ir Rufa, kad neßtu jo kryʒiu.

22. Atwede ⌜ghi tada⌝ and wietoȯ Golgotha, kaȯ iʒguldʒiuȯ ira, wieta ławonu gałwu.

23. Jr dawe jam Mÿrrhoȯ-Wina, bet anȯ (jo) neeme.

24. Jr kad ghi nukryʒiawojo, padalyjo jo rubuȯ, metydami burtaȯ ape joȯ, kaȯ kam tektu.

25. Ó buwo tey trecia hadyna, ir nukrÿʒiawojo ghi.

26. O paraßaȯ jo kałteȯ buwo paraßytas and jo: Karaluȯ Zydu.

27. Jr nukryʒiawojo ghi ſu dwiem raʒbaynikeyȯ[7], wiena po deßyney (jo) ó wiena po kayrey jo (ßaliy)

28. Jſipiłde tada Raßtaȯ, kurſey kałba[8]: Jr paſkaytytaȯ ira terp piktadeju.

29. Ó tie kurie ejo pro ßali bluʒnijo ghi, lingodami gałwomis ſawo, ir kałbedami: Ehey! kurſey ardey Baʒnicʒią, ó tryſe dienoſe ją izſtatey.

30. Giałbek patȯ ſawe, ir nuʒęng no krÿʒiauȯ.

31. Ligieÿ teypag ir Wiriauſi Kunigeÿ ſu Mokiteyȯ-Raßte, kalbejo wieni kitump apjokdami ghi: Kituȯ giałbejo, ó pats ſawe negali pagialbet.

32. Tenuʒęgia dabar CHriſtuȯ Karaluȯ Jzraelauȯ nog kryʒiauȯ, kad ißwiſtumbim ir intykietumbim. Tie teypag kurie buwo nukryʒiawoti ſu jo nutrękie ghi.

33. Ó kad atajo ßeßta hadyna, buwo tamſibe po cieła ʒiame, iki dewintey hadÿneÿ.

O ape

1 *ic* Karalą 2 *c* iʒdawe 3 *id* padawe 4 *id* Suda-namoſna 5 *c* połę 6 *ad* Jr 7 *id* piktadejeyȯ 8 *ic* ſako; *c* kałba

34. Ó ape dewinta hadyna, ßaukie Jeʒuȯ didʒiu balſu: Eloi, Eloi, Lamma Sabachthani, kaȯ iʒguldʒiuȯ ira: Diewe manȯ, Diewe manȯ, kodel mane apłaydey?

35. Ó nekurie iß tu kurie tęn ſtowejo (tey) [izgirdę, tare: Sztey, ⌜ʒadyna Elioßiauȯ⌝.

36. Ó[1] pabegię[2] wienȯ, ir prymirkie kiampini ukſuſu, ir uʒdejo ghi and nęndreȯ ir dawe jam giart kalbant[3]: Laukiteȯ, dabokim begu ateyȯ Elioßiuȯ nuimt ghi.

37. Ó Jezuȯ[4] praßukięȯ didʒiu balſu, atadawe Dwaſia

38. Ó uʒdąga Baʒnicʒioȯ, perplyßo nog wirßauȯ iki apaciey

39. O Szymtynikaȯ kurſey ſtowejo tieȯ ghi, ißwidęȯ jog[5] atadawe Dwaſia, teyp ßaukdamȯ, tare: Tykrey, taȯ ʒmoguȯ buwo Sunumi Diewo.

40. Buwo tęn teypag ir Moteriȯ beweyʒdint (and to) iß toła, terp kuriu buwo ir Marya Magdalena, ir Maria[6] Jokuba Maʒoja ir Joſe Motyna, ir Salome.

41. Kurioȯ teypag, kad dar buwo Galileoy waykßcʒodawo paſkuy ghi, ir tarnaudawo jam; ir daug kitu (Moteriu) kurioȯ atajo ſu jo Jeruʒalen.

42. O kad jau buwo wakaraȯ, k⟨a⟩d⟨ą⟩gi[7] [buwo prygatawone, kuriÿ ira (diena) pirm Subatoȯ

43. Atajo Joʒefaȯ, katraȯ (buwo) iß Arymatheoȯ, wieʒliwaȯ Rodnaȯ-Ponaȯ, kurſey patȯ teypag łaukie karaliſteȯ Diewo, ir indryſęs iejo Piłotop, ir praße ghi ape kuna Jeʒauſ.

44. Ó Piłotaȯ diwijcȯ, jog jau numire, ir pawadinęȯ ſzymtyniką ſawęȯ⟨p⟩[8], kłauſes jo, ar jau ſeneÿ numire.

45. Jr kad tey ſuprato iß Szymtynika, pawelijo Kuna Joʒefuy.

46. Anȯ tada pirko graʒoȯ drobeȯ ir nuemęȯ ghi, iwiniojo ghi ing aną graʒa drobe ir iʒdejo ghi gra⟨b⟩e[9], kurſey buwo ißkałtaȯ iß ołeȯ, ir uʒryto akmeni a^n^d duriu graba.

47. Ó Marÿa Magdalena ir Maria (Motyna) Joſeſa dabojoȯ, kame ghi izdejo.

PAGULDIMAS XVI

1. Ó kad Sabata perejo, Maria Magdalena ir Maria (Motyna) Jokuba ir Salome, prypirko kwepanciu dayktu, idand atają pateptu ghi.

2. Pirmoy tada dienoÿ Nedeloȯ, atajo łabey ąkſty grabop[10], uʒtekiejuȯ ſaułey

3. Jr kałbejo wiena kitoſp: Kaȯ ⌜atryȯ mumȯ⌝ akmeni nog duriu grabo?

4. (O[11] apſidayrę, ißwido akmeni atrÿſta,) buwo neȯ łabey didis.

5. Jr ieję graban, ißwido jauniki, ſedinti po deßyney (ßaliÿ) apwiłkta iłgu ba⟨ł⟩tu[12] rubu, ir nuſigando[13].

6. Bet anȯ tare jump: Nebijokiteȯ, ießkote Jeʒauȯ Nazarenißka, kurſey buwo nukryʒiawotaȯ, kiełeȯ, nera ćia jo: Sztey, wieta kame ghi ⌜buwo ißdejo⌝.

7. Bet

1 *c* Jr 2 *id* prybego; *pd* tada 3 *c* kalbedamȯ; *pd* Sztey 4 *pd* tada 5 *pd* teyp 6 *pd* Motyna 7 *ms* kądagi; *pd* diena 8 *ms* ſawęȯ 9 *ms* grade 10 *pd* kad 11 *c* Jr 12 *ms* bartu 13 *c* ißſigando

7. Bet eykit, Mokitiniamuȯ jo paſakikit, ir Petruy, jog eyt pirm juſu Galileon, tęn ghi iβwiſit, kaypo jumȯ paſakie.

8. O Anoȯ[1] toyȯ iβejuȯ, iȝbego nog grabo, drebeimaȯ tada ir iβgąſtiȯ apjeme jaȯ, ir ⌜niekam neſakie⌝ neko, bijojoȯ neȯ.

9. Ó kad (Jeȝuȯ) kiełeȯ ankſty rÿta-meta, pirmoy (dienoy)[2] Nedeloȯ, paſirode pirm Maryey Magdaleney, iβ kurioȯ iβware[3] ſeptiniȯ welniuȯ.

10. Nuejuȯ tada anoȯ Moteriβkieȯ, paſakie tey jemuȯ kurie ſu jo buwo, kurie raudawo ir werkie.

11. O aniȯ kad izgirdo jog gÿa, ir regietaȯ buwo nog ju, netykiejo tamuÿ.

12. Potam wel paſirode kitame paweykſłe, dwiemuȯ iβ ju[4] kad kielawo, ir łauku ejo.

13. Tie teypag nueję paſakie tey kitiemuȯ (bet) ir tie netykiejo

14. Galauſieÿ[5] paſirode aneÿ wienolikey[6] kad ſedejo ir iβmetynejo (jemȯ) and akiu, ju netykruma ir kietuma βyrdieȯ, jog netykiejo tiemȯ[7], kurie ghi regiejo, kad kiełeȯ buwo:

15. Jr tare jump: Eykit po ciela ſwieta, apiſakikit Evangelia wiſiemus ſutwerimamuȯ.

16. Kaȯ intykieȯ ir apſikrykβtyȯ, bus izganitaȯ. Bet kaȯ neintykieȯ, buȯ papeyktaȯ.

17. O tuȯ kurie intykieȯ, tie ziankłey ſeks: Wardane mano Welniuȯ iβwarÿneȯ; naujeyȯ lieȝuwieyȯ kalbeȯ.

18. Jmȯ (rąkon) ȝalciuȯ, ir noriȯ ką ſmertelna giertu, neβkadiȯ tey jemus. And ligoniu deȯ rąkaȯ, ir ⌜buȯ pagiditi⌝.

19. Wieβpatȯ tada potam kad kałbejo jump, atymtaȯ ira Dangun, ir ſedoȯ po deβyney (rąkey) Diewo.

20. Ó aniȯ iβeję, ſakie wiſur, ir Wieβpatȯ padejo (jemȯ) ir ſtypryno ȝody ȝiankłeyȯ kurie and to.

Gałas Evangelios
Szwentos, (pagal apiraβyma) Morkaus.

1 *pd* tada 2 *pa* Subato⟨s⟩ 3 *ms* iβwaware 4 *pd* beeynantiems 5 *c* Potam 6 *c* dwilikey; *ac* dwi⟨likey⟩
7 *c* tiemuȯ

EVANGELIA SZWENTA (PAGAL APIRASZYMA) LUKOSZIAUS

PAGULDIMAS I

1. Kadagi daug paʃieme izʃtatit paredku hiʃtorią tu dayktu, kurie turi terp muʃu tobuła tykruma.

2. Kaypo mumȯ padawe, kurie nog pradʒios patis[1] tey regiejo, ir tarneyȯ ⌜Zodʒia buwo⌝.

3. Jr man teypag ⌜regiejcȯ giar⌝, kurʃey[2] ⌜ißtyręs[3] wiȯ[4] piłney nog[5] pacioȯ pradʒioȯ⌝, paredku ⌜tey tau⌝ ißraßyt, prakiłniauʃiaȯ Theofile.

4. Jdand ʒynotumbey tykruma dayktu kuriu ißmokeÿ.

5. Dienoʃe Heroda Karalauȯ[6] Judeoȯ, buwo nekuriȯ Kunigaȯ wardu Zacharioßuȯ, iß witieȯ Abioȯ, ó mote jo buwo iß dukteriu Aarona, ir wardaȯ joȯ Eliʒabet

6. Jr abejetaȯ ju buwo teÿʃuȯ po Diewu, kurie waykßcʒojo wiʃoʃe pryʃakimoʃe ir prowoʃe Wießpatieȯ be kałteȯ.

7. O tie neturejo patamka[7], Elʒbieta[8] neȯ buwo newaÿʃi, abejetaȯ teypag ju[9] paʃeno.

8. Stojoȯ tada, kad Ureda Kunigißki atprowinejo po diewu, pagal paredka ʃawo.

9. Pagal paprocia Kunigißkia atprowineima, połe and jo burta[10] kad ieÿtu Baʒnicʒion Wießpati⟨e⟩ȯ afierawot degamaȯ afieraȯ.

10. Ó wiʃa mine ʒmoniu buwo ore, beʃimeldʒiant hadynoÿ deganciu afieru.

11. Jr regietaȯ buwo nog jo[11] Anjełas [Wießpatieȯ, beʃtowins po deßyney (ßaliy) Altoriauȯ deganciu afieru.

12. Zachariośiuȯ[12] tada (ghi) ißwidęȯ, nuʃigando, ir ʃt⟨r⟩okaȯ[13] ⌜ghi apeme⌝.

13. Bet Anjełaȯ tare jop, Neʃibijok Zachariośiau, ißklauʃita neȯ ira małda tawo, ir Mote tawo Elʒbieta[14] pagimdiȯ tau Sunu, ir praminʃi warda jo Jonaȯ.

14. Ó dʒiaugʃmaȯ ir ramumaȯ buȯ tau, ir daug dʒiaugʃiȯ iß jo gimima.

15. Didis neȯ buȯ po (weydu) wießpatieȯ, negierȯ ney wina, ney macna gierkła[15] ir buȯ prypiłditaȯ Dwaʃia Szwenta, nog paties ʒywata Motynoȯ ʃawo.

16. Jr daug prywerȯ wayku Jʒraelauȯ[16] Wießpatieʃp Diewop ju.

17. Jr eyȯ pirm jo Dwaʃioy ir galibey Eliośiauȯ, prywerʃt ßyrdiȯ Tewu waykump, ir nekłauʒad^{us} budrumop teyʃuju, prÿgatawit Wießpaciuÿ gatawaȯ ʒmoneȯ.

18. Zachariośiuȯ tada tare Anjelop: Ko aß tey paʒyʃiu? senaȯ neȯ eʃmi, mote teypag mano paʃeno.

1 *pd* buwo 2 *pd* wiȯ 3 *c* ißtyriau 4 *c* wiʃo 5 *id* iß 6 *pd* Zydu 7 *c* wayku 8 *c* Eliʒabet 9 *pd* łabey 10 *c* burtaȯ 11 *id* Jßwido tada Anjeła... ʃtowinti 12 *c* Eliośi⟨us⟩ 13 *ms* ʃtokaȯ 14 *c* Eliʒabet 15 *c* gierÿma 16 *c* Jʒraelauȯp

19. Ó Anjełaȯ atſakie ir tare jam. Aβ eſmi [Gabrielis, kurſey ſtowiu po Diewu[1], ir eſmi nuſiuſtaȯ kalbet tau, ir apwieβyt tau tuȯ daÿktuȯ

20. O szteÿ, buſi nebilu, ir negaleſi kałbet iki dieney kurioy tie dayktey ſtoſiȯ, delto jog neintykiejeÿ ʒodʒiamȯ mano, kurie izſipildiȯ metu ſawo.

21. Ó ʒmoneȯ łaukie and Zacharioβiauȯ, ir diwijcȯ, jog teyp iłgey truko Baʒniczioy.

22. Kad tada iβejo, ir negalejo jump kalbet, ó aniȯ pażyno, jog regieima regiejo Baʒnicʒioy. O anȯ mojo[2] and ju, ir buwo nebilu.

23. Jr ſtojcȯ kad dienoȯ ⌜tarnawima jo⌝ iſipilde, jog parejo namoſne ſawo.

24. O po anaȯ dienas, pradejo[3] mote jo Elʒbieta[4], ir słepeȯ pekiȯ menaſiuȯ, kalbedama:

25. Teyp mi padare Wieβpats, dienoſe kurioſe ʒwiłkterejo and mane, kad nukiełtu honba[5] mano terp ʒmoniu.

26. Szeβtame tada menaſiy Anjełaȯ Gabrielis nuſiustaȯ buwo nog Diewo Mieſtan, Galileoy, ⌜kuri wadyna Naʒareth⌝

27. Pannoſp, paʒad⟨e⟩toſp[6] wiruy, kurio wardas buwo Joʒefaȯ, iβ namu Dowida, ó wardaȯ Pannoȯ buwo Marÿa.

28. Atajęȯ tada joſp Anjełas, tare: Sweyka, małone[7] apdowanota, Wieβpats ſu tawim, paβlawinta (eſi) terp Moteriu.

29. Ó kad (ghi) iβwido, nuſigando łabey and to jo ʒodʒia, ir wartojo kokȯ tey butu do paſweykinimaȯ.

30. O Anjełaȯ tare joſp: Neſibijok Marÿa, radey neȯ[8] Diewiep małonę

31. Jr βtey, buſi nieβcza[9], ir pagimdiſi Sunu, ir praminſi warda jo Jeʒuȯ.

32. Anȯ bus didʒiu, ir wadyntaȯ bus Sunumi Aukβcʒauſioja. Jr doȯ jam Wieβpatȯ Diewaȯ Soſta, Tewa jo Dowida

33. Jr buȯ karalumi, and namu Jokuba and amʒiu, ir karaliſtey jo nebus galo

34. Ó Marya tare Anjelop: Kaypo tey buȯ? kadągi nepaʒyſtu wira.

35. Ó Anjelaȯ atſakidamaȯ tare jeÿ: Dwaſia βwenta ateyȯ and tawe, ir galibe Aukβcʒauſioja uʒſtcȯ[10] tawe. Togdel teÿpag tey Szwenta kaȯ gimȯ iβ tawęȯ, buȯ wadynta Sunumi Diewo.

36. Jr βtey Elʒbieta gimineta[11] tawo ira teypag pati nieβcʒia Sunumi ſenatwey ſawo, ó taȯ meno[12] ira jey, katrią[13] wadino newaÿſinga, βiaβtaȯ.

37. Zednaȯ[14] neȯ dayktaȯ nebuȯ Diewiep negalim⟨as⟩[15].

38. Ó Maria tare: Szteÿ tarnayte Wieβpatieȯ: Teſiſtoja mi pagal ʒodʒia tawo. Jr nuejo nog joȯ Anjełaȯ.

1 *c* prieβ Diewa 2 *c* moſterejo 3 *s* nieβcʒa tapo 4 *c* Eliʒabet 5 *m* ſarmatą nutrauktu 6 *c* kuri paʒadata buwo; *ms* paʒadatoſp 7 *ex m*; *d* łoſka 8 *pd* łoska 9 *id* paſtoſi wayku 10 *m* apgłopȯ 11 *s* ⟨gi⟩ente 12 *c* menaſiȯ 13 *c* kurią 14 *s* Nejokio 15 *c* nepadabnaȯ; *ms* negalimo

39. Marÿa tada kiełuȯ anoſe dienoſe nuejo ſkubiey, kałnoton ʒiamen, Mieſtan Judeoȯ.

40. Jr atajo namoſne Zacharioßiauȯ ir paſweykino Elʒbietą.

41. Jr ſtojoȯ kad ⌜Elʒbieta iʒgirdo⌝ paſweÿkinima Marÿoȯ, jog ßoko kudikiȯ[1] ʒywate joȯ, ir prypiłdita buwo Elʒbieta Dwaſia Szwenta

42. Jr ßukterejo didʒiu balſu ir tare: Paßławinta (eſi) terp Moteriu, ir paßławintaȯ ira wayſiuȯ ʒywata tawo.

43. Jr kad mi tey (tropijoȯ) jog Motyna Wießpatieȯ ateyt manęsp.

44. Sztey neȯ kaypo balſaȯ paſweykinimo tawo atajo auſiſne mano kudikiȯ ßoko nog dʒiaugſma ʒywate mano

45. Jr paßławinta ira kuriy tyki. Dayktey neȯ kurie iey paſakiti ira nog Wießpatieȯ iſipiłdiȯ.

46. Jr Marya tare: Dußia mano didina Wießpati

47. Jr dwaſia mano linxminaȯ diewiep Jzganitojep mano

48. Jog ʒwyłkterejo and nuʒiaminima ſłuʒebnikieȯ ſawo, ßtey neȯ nog ßo meta, wiſoȯ gimineȯ wadinȯ mane paßławinta

49. Taȯ neȯ kurſey ira gałuȯ, padare mi didʒiuȯ daykt^{us}, ó ßwentaȯ ira jo Wardaȯ

50. Jr paſigayłeimaȯ[2] jo ira nog gimineȯ iki gimineÿ and tu kurie jo bijoȯ.

51. Padare[3] didi[4] darba, petyje ſawo: Jßbarſte dumnoſiuȯ, dumoy ßyrdʒiu[5] ju.

52. Gałunuȯ nuſtume iß Sostu, ó ʒemoſi^{us} paukßtyno

53. Alkanuȯ pripilde[6] giereyȯ[7] daykteyȯ, ó bagociuȯ parſiunte tußcʒiomiȯ.

54. Jzraeli tarna ſawo prytieſe, kad minetu and jo miełaßyrdiſteȯ

55. (Kaypo kałbejo Tewump muſu (ipaciey) Abrahomop ir ſekleſp jo) and amʒiu.

56. Ó Marÿa paſiliko ieyp ape triȯ menaſiuȯ, ir ſugryʒo namoſna ſawo.

57. Ó metaȯ Elʒbietoȯ iſipiłde, kad pagimdytu, ir pagimde Sunu.

58. Ó tie kurie tęn aplink giweno, ir joȯ [gientis[8], izgirdo jog Wießpatȯ didʒiey parode miełaßyrdiſte ſawo iey, ir dʒiaugieȯ ſu ja.

59. Jr ſtojoȯ, jog aßmoy dienoy[9] atajo apipiauſtit waykiali, ir pramino ghi Zacharioßumi, pagal warda jo Tewa.

60. Ó Motyna jo atſakie ir tare: Ne (teyp) bet wadinȯ jo Jonu.

61. Ó aniȯ tare joſp: Nera newieno giminey tawo, kuri to wardu wadyntu.

62. Jr pamojo and jo Tewa, kaypo noretu idand ghi wadyntu.

63. O kad liepe ſau padot ⌜raßomą-toblicʒią⌝, paraße, kałbedamȯ: Jonaȯ ira jo wardaȯ. Jr ſtebej⟨os⟩[10] wiſi.

64. Jr toyȯ atſiwere naſrey jo, ir lieʒuwiȯ jo (iſiryßo) ir kałbejo garb⟨i⟩ndamȯ[11] Diewa.

65. Jr ⌜apeme ſtrokaȯ⌝ wiſuȯ, kurie giweno aplink ju, ir ciełoÿ anoy kałnotoy ʒiamey Judeoȯ daug kałbejo ape tuȯ wiſuȯ daykt^{us}.

1 *pd* joȯ 2 *id* miełaßyrdiſte 3 *pd* neȯ 4 *pd* daykta 5 *c* ßyrdʒi⟨es⟩ 6 *c* papenejo 7 *c* gieru 8 *c* gimineti 9 *c* aßma dieną 10 *id* diwijoȯ; *ms* ſtebej 11 *ms* garbandamȯ

66. Jr wiſi kurie tey girdejo dejo tey ßyrdin ſawo, kałbant: Kaȯ (praßom) buȯ iß to wayka. O rąka wießpatieȯ buwo ſu jo.

67. Ó Zacharioßiuȯ jo Tewaȯ buwo prypiłdytaȯ Dwaſia ßwenta, ir pranaßawo kałbedamȯ:

68. Pagarbintaȯ (teſt) Wießpatȯ Diewaȯ Jzra- [elauȯ anȯ neȯ atlankie ir padare atpirkima ʒmonemuȯ ſawo.

69. Jr izſtate mumuȯ ragą izganima namoſe Dowida tarna ſawo.

70. Kajpo kalbejo per naſruȯ ßwentuju ſawo Pranaßu, kurie (buwo) nog pradʒioȯ ſwieta.

71. (Jpaciey) ißloſawima nog neprietelu muſu, ir iß rąkoȯ tu wiſu kurie muſu nopikięćia

72. Kad paroditu miełaßyrdiſte Tewamus muſu, ir atmintu and ßwenta Sandaria ſawo.

73. (Jr) pryſiegoȯ[1], kuria pryſiekie Tewuy muſu Abrahomuy dot mumuȯ

74. Jdand meȯ budami ißloſoti iß rąku neprietelu muſu gałetumbime jam tarnaut be baÿmeȯ.

75. Szwentibey ir teyſibey po jo, wiſoſe [dienoſe giwatoȯ muſu.

76. O[2] tu waykie wadyntaȯ buſi Pranaßu Aukßcʒauſioja, eyſi neȯ pirm weyda Wießpatieȯ gatawit jo kialuȯ[3].

77. Dot jo ʒmonemuȯ paʒynti izganima, atłaydÿma ju grieku.

78. Per widuriuȯ miełaßyrdiſteȯ Diewa muſu, kuria[4] ⌜uʒtekiejuȯ (Saułe)⌝ iß aukßtibeȯ atłankie muȯ.

79. Paſirodit tiemuȯ kurie ſedi tamſibey, ir ßeßeliy ſmertieȯ, tayſit koj⟨a⟩ȯ[5] muſu and kiala pakajauȯ

80. Augo tada waykaȯ, ir ſtyprÿnoȯ dwaſioy, ir buwo girioy, iki dieneÿ apſireyßkima ſawo Jzraeluy.

PAGULDIMAS II

1. Jr ſtojoȯ toſegi dienoſe, jog ißejo dekretaȯ nog Cieſoriauȯ Auguſta, kad ciełaȯ Swiets butu ſuraßytaȯ

2. Taȯ pirmaȯ paraßaȯ ſtojoȯ, kad Cireniußaȯ buwo Storaſta Syrioȯ.

3. Ejo tada wiſi iſiraßyt, koʒnaȯ mieſtan ſawo.

4. ⌜Ejo teypag ir Joʒefaȯ⌝ iß Galileoȯ iß Mieſta[6] Naʒareth, Judeon, Mieſtan Dowida kuri wadyna Bethlehem. (buwo neȯ iß namu ir gimineȯ Dowida).

5. Jſiraßyt ſu[7] Marÿa paʒadeta ſawo Mote, kuriy buwo nießcʒia.

6. Jr ſtojoȯ kad tęn buwo, jog dienoȯ iſipiłde, kad pagimditu.

7. Jr pagimde pirmgimdi Sunu ſawo, ir ſuwiſte ghi, ir padejo ghi prakarte, delto jog nebuwo wietoȯ jemȯ gaſpadoÿ.

8. Ó buwo tęn piemeniȯ anoÿgi ʒiameÿ, kurie buwo łaukie ir ſargibe ⌜naktieȯ turejo⌝ and garda ſawo.

9. O ßtey, Anjełaȯ Wießpatieȯ ſtojoȯ paȯ juȯ, ir garbe Wießpatieȯ apßwiete joȯ, ir nuſigando didʒiu izgąſciu.

1 *pd* pagal 2 *c* Jr 3 *c* kiala 4 *pd* muȯ 5 *c* kialuȯ; *ms* kojuȯ 6 *ms* Mieſtań 7 *b* ſu

10. Ȯ Anjełaȯ tare jump: Neſibijokit, ßtey neȯ, apiſakau jumuȯ didi dȝiaugſma, kurſey buȯ wiſomuȯ ȝmonemuȯ

11. (Jpaciey) jog ßądien gime jumuȯ Jzganitojaȯ, kurſey ira CHriſtuȯ Wießpatȯ, mieſte Dowida.

12. Ȯ taȯ ȝiankłaȯ buȯ jumuȯ, raſit kudÿki iwiniota wiſtykłoſe, ir gulinti prakarte.

13. Ȯ toyȯ buwo (tęn) ſu Anjełu mine dangueju kariu, garbinant[1] Diewa ir kalbant:

14. Szłowe (teſt) Diewuÿ aukßcȝauſioſe dangoſe, o pakajuȯ and ȝiameȯ, ȝmoneſa giara wala.

15. Jr ſtojoȯ kad Anjeley[2] atſtojo nog ju [dangun, jog piemeniȯ tare wieni kitump: Eykim dabar Bethlehem, ir dabokimeȯ ȝodȝio kurſey tęn ſtojoȯ, kuri mumȯ Wießpatȯ paſakie.

16. Atajo tada ſkubieÿ, ir rado Maryą, ir Joȝefą, ir waykiali gulinti prakarte.

17. Jr kad tey ißwido, ſakie wiſur ana ȝodi kurſey paſakitaȯ buwo jemȯ ape tą waykiali.

18. Ȯ wiſi kurie tey girdejo diwijoȯ tamuy ką jemuȯ ſakie piemeniȯ.

19. Bet Marÿa uzłaykie tuȯ wiſuȯ ȝodȝiuȯ, nuwartodama (joȯ) ßyrdyje ſawo

20. Jr ſugryȝo piemeniȯ garbindami ir ßławindami diewa, uȝ wiȯ ką girdejo ir regiejo, kaypo jump kałbeta ira.

21. Jr kad aßtonioȯ dienoȯ iſipiłde, idand waykialiȯ butu apipiauſtitaȯ, pramintaȯ ira wardaȯ jo Jeȝuȯ, kurſey dotaȯ[3] buwo nog Anjeła, pirm neyg praſidejo ȝywate.

22. Jr kad dienoȯ joȯ apczyſtyima iſipiłde, pagal Zokona Mayȝießiauȯ atwede ghi Jeruȝalen kad ghi Wießpaciuy paroditu.

23. Kaypo ira paraßyta Zokone Mayȝießia^us^, Wiȯ kaȯ ira Wirißka, kaȯ atweria ȝywata, buȯ wadynta Szwenta Wießpaćiuy.

24. Jr kad dotu afieraȯ, pagal to kaȯ ira paſakita Zokone Wießpatieȯ, pora łauka karwelu, aba dwejetą jaunu karwelu.

25. Ȯ ßtey, buwo ȝmoguȯ Jeruȝaley, kurio wardaȯ buwo Simeon, ȯ taȯ ȝmoguȯ buwo teyſuȯ ir bijąȯ Diewa, kurſey łaukie patiechoȯ Jzraelauȯ, ir dwaſia ßwenta buwo and jo.

26. Jr ſtojoȯ jop[4] dwaſißkaȯ apireyßkimaȯ per dwaſią ßwentą, jog[5] ſmertieȯ neregieȯ[6], pirm neyg ißwiȯ CHryſtuſa Wießpatieȯ

27. Jr atajo per Dwaſia Baȝnicȝion. Jr kad gimditojey atwede wayka Jeȝu, daryt ſu jo pagal paprocia Zokona.

28. Tada anȯ ghi eme and ręku ſawo, ir ßlawino Diewa, ir tare:

29. Dabar laydi Wießpatie tarna ſawo pakajuy, pagal zodȝia tawo

30. Akiȯ neȯ mano regiejo izganima tawo

31. Kuri pagatawijey po weÿdu wiſu giminiu

32. Szwieſę and apſwietima Pahoniu, ir del ßłoweȯ zmoniu tawo Jzraelauȯ.

33. Ȯ Joȝefaȯ ir Motyna jo diwijoȯ tamuy kaȯ ſakita buwo nog jo

34. Jr ßławino jemȯ Simeonaȯ, ir kałbejo[7] Marioſp jo Motynoſp: Sztey, taȯ

[1] *c* garbinanciu [2] *c* Anjelaȯ [3] *pd* ira [4] *sd* ⟨j⟩am [5] *s* kad [6] *c* neißwiȯ [7] *c* tare

(waykaȯ) paſtatitaȯ ira and nopola ir prykielima daugietuy Jzraeliy, ir uz ʒiankła prieβ kuri kałbeȯ.

35. O[1] kaławijaȯ[2] perey̆ȯ ir ⌜tawo duβią⌝ idand dumoȯ iβ daugiel βyrdʒiu butu apireyβkitos

36. Ó buwo Anna Prarakine, dukte Fanuela, iβ gimineȯ Aſer: Ta atajo dideſp ſenatweſp, kuriy giweno ſu wiru ſawo ſeptiniȯ metus, nog panniſteȯ ſawo.

37. Ó buwo naβłe ape aβtoniaȯ deβymtis ir kiaturiȯ metus, kuriy neiβejo iβ Baʒnicʒioȯ, paſnikeys ir małdomiȯ tarnaudama (Diewuy̆) nakti ir diena.

38. Toy̆ tada atajuȯ jump tągi pacia hadyna, ligiey iβpaʒyno Wieβpati, ir kałbejo ape ghi tump wiſump kurie łaukie atpirkima Jeruʒaley.

39. Jr kad pabaygie wiȯ, kaȯ buwo pagal Zokona Wieβpaties (darÿt) ſugryʒo Galileon, mieſtan ſawo Naʒareth

40. Ó waykaȯ augo, ir ſtyprynoȯ Dwaſioy̆ ir prypiłdytaȯ buwo iβmincia, ir łoska Diewo buwo and jo.

41. O[3] gimditojey jo kaȯ metey kielaudawo Jeruʒalen and Szwenteȯ Weliku.

42. Jr kad turejo dwilika metu, ir ejo Jeruʒalen, pagal paproćia Szwenteȯ.

43. Jr paſibaygie dienoȯ, kad grÿʒo, way̆kaȯ Jeʒuȯ paſiliko Jeruʒaley, ó Joʒefaȯ ir Motyna jo neʒynojo to.

Bet

44. Bet tykiedamieȯ jog buwo draugiey̆ kiele, ejo diena kielo, ir ieβkojo jo terp giminetu ir terp paʒyſtamu.

45. Jr kad jo nerado, ſugryʒo Jeruʒalen ieβkodami jo

46. Jr ſtojoȯ po trimȯ dienomiȯ, jog ghi rado Baʒnicʒioy̆, beſedint terp Mokitoju, beklauſant ju ir beklauſiant[4] joȯ.

47. O wiſi kurie jo kłauſe ſtebejoȯ jo raʒumuy ir atſakimamȯ.

48. O aniȯ iβwidę ghi perſigando, ir Motyna jo tare jop, Waykial kodel mumȯ teyp [padarey? Sztey Tewaȯ tawo, ir aβ ieβkojom tawęȯ[5] ſu ſtroku.

49. Ó anȯ tare jump: Kaſgi (tey ira) jog ieβkojot manęȯ? Neʒynojotegu, jog reykia mi but[6] dayktoſe Tewa mano.

50. Ó aniȯ neſuprato to ʒodʒia kuri kalbejo jump

51. Jr nuejo ſu jeyȯ ir atajo Nazarethan, ir buwo jemȯ padotaȯ[7]. Ó motyna jo uzłay̆kie tuȯ wiſuȯ ʒodʒiuȯ βyrdyie ſawo.

52. Ó Jeʒuȯ augo iβmintiy, ir didin ir łoskoy Diewo ir ʒmoniu.

PAGULDIMAS III

1. Ó pęktoſe liekoſe metu Wieβpatawima Tyberiuβa Cieſoriauȯ, kad Pontiuȯ Pilotaȯ buwo Storaſta Judaeoȯ, ó Herodaȯ Tetrarcha Galileoȯ, ó Broliȯ jo Filipaȯ Tetrarcha Jtureoȯ ir Ziameȯ Trachonitis, ó

Li-

[1] *c* Jr [2] *pd* teypag pernikȯ teypag βyrdi tawo [3] *c* Jr; *m* Evang. [4] *c* beſiklauſiant [5] *pd* rupiey̆ [6] *c* buwo [7] *c* klauʒaduȯ

Liʒanioßuȯ Tetrarcha Abileoȯ.

2. Uʒ aukßcʒauſioju Kunigu Ananioßiaus ir Kaifoßiauȯ[1], ſtojoȯ ʒodiȯ Diewo Jonop Sunauȯp Zacharioßiauȯ giroje.

3. Jr atajo ciełon ʒiamen ⟨gulin⟩cion[2] aplink Jordana, apiſakidamȯ Krykßta pakutos and atłaydyma grieku.

4. Kaypo ira paraßÿta knigoy zodʒiu Eʒaioßiauȯ Pranaßa, kałbant: Balſaȯ ßaukiancio girioy, gatawikite kiala Wießpatieȯ, teyſuȯ darykite takuȯ jo.

5. Koʒnaȯ pakalniȯ buȯ ißpilditaȯ, ir koʒnaȯ kalnaȯ ir kałnaytiȯ buȯ paʒiamintaȯ ir kreywi (kieley) buȯ tieſogieyȯ ir nepraminti buȯ praminteyȯ kialeyȯ.

6. Wiſokiaȯ teypag kunaȯ ißwiȯ Jzganima Diewo.

7. Tare tada miniump kurioȯ ißejo idand butu apkrykßtytoȯ nog jo: Gimineȯ giwaciu, kaȯ parode jumȯ kad begtumbite nog ateyſiancio narſa?

8. Neßkit tada wayſiuȯ wertus pakutoȯ, ó nepradekit kalbet[3] patiȯ ſawimp: Tewa turim [Abrahoma, kalbu neȯ jumuȯ, jog Diewaȯ ir iß tu paciu akmeniu gal prykielt waykuȯ Abrahomuy

9. Ó jau ir kirwiȯ prydetaȯ ira ßaknieſp medʒia: Koʒnaȯ tada mediȯ kurſey notneßa giara waÿſiauȯ ißkiertamaȯ eſt ir ugnin imetamaȯ.

10. Ó mineȯ kłauſeȯ jo kałbedamoȯ: Kągi tada darÿſim?

Ó

11. Ó anȯ atſakidamȯ tare jump: Kaȯ turi dwi jupi tenudalyia tam kurſey neturi, kaȯ teypag turi pena, ligieÿ tepadaro.

12. Atajo teypag ir Muytynikey, kad butu apkrykßtyti, ir tare jop: Mokitojau: ką daryſim?

13. Ó anȯ tare jump, daugiauȯ negieyſkite[4] per tey kaȯ jumuȯ paʒymeta ira.

14. Jr ʒałnierey teypag kłauſeȯ jo, kalbedami, ó meȯ, ką weykſim? Ó anȯ tare jump, Niekam gwołta nedarykit, ney płeßkite ʒmogu iß jo tykra ʒdroda, bet[5] perſtokite and ſawo muÿta.

15. Ó kad ʒmoneȯ łaukie, ir wiſi kałbejo ßyrdiſe ſawo ape Jona, negu ghiȯ tey butu CHriſtuſu.

16. Jonaȯ atſakie jemȯ wiſiemȯ, kałbedamȯ: Aß tieſa juȯ krykßtyju wandeniu: bet ateyt kurſey ſtypreſniȯ ira neyg aß, kuriamuy n'eſmi wertaȯ ißryßt dirʒela kurpiu jo. Taȯ krykßtyȯ juȯ Dwaſia ßwenta, ir ugnia.

17. Kurio wetykłe ira rąkoje jo, ir ißlobȯ aſła ſawo, ó kwiećiuȯ ſurÿnkȯ kłonan ſawo, bet pełuȯ ſudegiȯ neuʒgiaſama ugnia.

18. Daug dar kitump dayktump grauʒdamȯ, apiſakie Evangelią ʒmonemuȯ

19. Bet kad Herodaȯ Tetrarcha bauſtaȯ buwo nog jo, del Herodiadoȯ brola jo Filipa Moterieȯ, ir dęl kitu piktu (darbu)[6] kuriuȯ Herodaȯ dare.

20. Prydawe dar ir teÿ top wiſop, jog Jona iſodyno kalinen.

21. Ó ſtojoȯ, kad wiſoȯ ʒmoneȯ buwo apkrykßtytoȯ, ir Jeʒuȯ (teypag) buwo apkrykßty[⟨tas⟩[7]

[1] *pd* atajo [2] *ms* lugincion [3] *ms* nekalbet; *c* nekalbekit [4] *ic* neklauſkiteȯ [5] *s* ir [6] *c* dayktu [7] *ms* apkrykßty

ir mełdeȯ jog danguȯ atſiwere.

22. Jr jog Dwaſia ßwenta nuȝęgie nog jo kunißkame paweykſle kaypo karwelis, ir jog ſtojoȯ bałſaȯ iß dangauȯ, kałbant: Tujen eſi Sunuȯ mano miełaȯ, tawimpi mi paſidabojo.

23. Ó Jeȝuȯ pradejo ißkakt trys deßymtiȯ metu, budamȯ (kaypo tareȯ) Sunumi Joȝefa, (Sunauȯ) Heli

24. (Sunauȯ) Matthat, (Sunauȯ) Levi, (Sunauȯ) Melchi, (Sunauȯ) Janna, (Sunauȯ) Joȝefa.

25. (Sunauȯ) Mattathios, (Sunauȯ) Amoſa, (Sunauȯ) Naum, (Sunauȯ) Eſli, (Suna^{us}) Naggai.

26. (Sunauȯ) Maath, (Sunauȯ) Mattathioȯ, (Sunauȯ) Semei, (Sunauȯ) Jdſefs, (Suna^{us}) Judoȯ.

27. (Sunauȯ) Joanna, (Sunauȯ) Rheſa, (Sunauȯ) Zorobabela, (Sunauȯ) Salathiela, (Sunauȯ) Neri.

28. (Sunauȯ) Melchi, (Sunauȯ) Addi, (Sunauȯ) Koſam, (Sunauȯ) Elmodam, (Suna^{us}) Er.

29. (Sunauȯ) Joſe. (Sunauȯ) Eliezera, (Sunauȯ) Jorim, (Sunauȯ) Matthat, (Sunauȯ) Levi.

30. (Sunauȯ) Simeona, (Sunauȯ) Judoȯ, (Sunauȯ) Joȝefa, (Sunauȯ) Jonan, (Sunauȯ) Eliakim.

31. (Sunauȯ) Melea, (Sunauȯ) Mainan, (Sunauȯ) Mattatha, (Sunauȯ) Nathana, (Sunauȯ) Dowida.

32. (Sunauȯ) Jesſe, (Sunauȯ) Obeda, (Sunauȯ) Booȝa, (Sunauȯ) Salmona, (Sunauȯ) Naasſona.

33. (Sunauȯ)

33. (Sunauȯ) Aminadaba, (Sunauȯ) Arama, (Sunauȯ) Eſroma, (Sunauȯ) Fares, (Sunauȯ) Judoȯ.

34. (Sunauȯ) Jokuba, (Sunauȯ) Jzaoka, (Sunauȯ) Abrahoma, (Sunauȯ) Thara, (Sunauȯ) Nachor

35. (Sunauȯ) Saruch, (Sunauȯ) Ragau, (Sunauȯ) Falek, (Sunauȯ) Hebera, (Sunauȯ) Sala.

36. (Sunauȯ) Kainan, (Sunauȯ) Arfaxad, (Sunauȯ) Sem, (Sunauȯ) Noe, (Sunauȯ) Lamech.

37. (Sunauȯ) Mathuſalema, (Sunauȯ) Enocha, (Sunauȯ) Jared, (Sunauȯ) Maleleel, (Sunauȯ) Kainan.

38. (Sunauȯ) Enoſa, (Sunauȯ) Seth, (Sunauȯ) Adoma, (Sunauȯ) Diewo.

PAGULDIMAS IV

1. Ó Jeȝuȯ budamaȯ piłnaȯ Dwaſioȯ ßwentos, ſugryȝo nog Jordana, kad per dwaſią[1] nuweſtaȯ buwo girion.

2. Jr buwo gundytaȯ kiaturiaȯ deßÿmtis dienu nog Welnia: ir newalgie nieko wiſißkey anoſe[2] dienoſe, bet kad paſibaygie, and gała ałko.

3. O Welniaȯ tare jop: Jeygu eſi Sunumi Diewo, tarÿk tiemȯ akmeniamuȯ kad pawirſtu[3] dona.

4. Ó Jeȝuȯ atſakie[4] jam, kałbedamȯ: Paraßyta ira. Jog ne pacia ⌜tykt dona⌝ giȯ[5] ȝmogus, bet wiſokiu ȝodȝiu Diewo.

1 *c* nog dwaſioȯ 2 *c* toſe 3 *pd* ing 4 *c* atſakidamȯ 5 *c* buȯ giwaȯ

5. Jr kad ghi welniaỏ nuwede and aukßta kałna, parode jam wiſaỏ Karaliſteỏ Swieta, akieỏ merkime.

6. Jr tare jop welniaỏ; doſiu tau wiſa tą waldʒią, ir ßłowę tu (Karaliſciu) padota mi neỏ ira, ó domi tamuÿ kuriamuy noriu

7. Jeygu mi tada nori paſikłoniot, buỏ tey tawojen.

8. Ó Jeʒuỏ atſakidamỏ tare jam. Eyk ßalin nog manęỏ Sʒietone: Paraßyta neỏ ira: Ponuy Diewuy tawo kłonioſieỏ, ir jamuy paciamuy tarnauſi.

9. Nuwede[1] tada ghi Jeruʒalen, ir paſtate ghi and wirßiauỏ Baʒnicʒioỏ, ir tare jop: Jeygu eſi Sunumi Diewo, nuſilaÿsk nog ćia ʒemin[2].

10. Paraßyta neỏ ira, jog pryſakiỏ Anjełamus ſawo ape tawe, kad tawęỏ ſergietu.

11. Jr jog imỏ tawe and rąku kad kada neißtyktumbey[3] and akmenia kojoỏ tawo.

12. O Jeʒuỏ atſakidamaỏ tare jam: Paſakita ira: Negundyſi Pona Diewa tawo

13. Jr kad pabaygie Welniaỏ wiſuỏ (ſawo) pagundynimuỏ, nuejo nog jo and wałandoỏ.

14. Ó Jeʒuỏ ſugryʒo per maci Dwaſioỏ Galileon, ó ßłowe ape ghi ißejo po cieła aplink gulincia ʒiame.

15. Jr mokie joỏ Baʒnicʒioſe ju, ir gire ghi wiſi.

16. Jr atajo Naʒarethan, kur buwo ißaukłetaỏ, ir pagal paprocio ſawo atajo Baʒnicʒion Subatoỏ diena, ir ſtojoỏ ſkaÿtit.

Jr

17. Jr dota jam ira Kniga Eʒaioßiauỏ Pranaßa, o kad ⌜aną knigą adwere[4]⌝, rado wieta [kame buwo paraßÿta

18. Dwaſia Wießpatieỏ ira and maneỏ, togdel patepe mane: nuſiunte mane ſakit[5] Evangelią ubagamuỏ, gidit[6] tuỏ kurie ira ſutrupintoỏ ßyrdieỏ.

19. Apiſakit ißloſawima kaliniamuỏ, ir ßwieſe akliemuỏ, nuwarguſioỏ ißłayſt and walnaſtieỏ[7], apiſakit mièłoſiuỏ metuỏ Wießpatieỏ.

20. Jr kad uʒwere aną kniga, ir addawę ią Tarnuy, ſedoỏ: ó akiỏ wiſi[8] Baʒnicʒioÿ apwerte and jo.

21. Jr pradejo jump kałbet: Sządien iſipiłde taỏ Raßtaỏ ßyrdÿſe juſu

22. Ó aniỏ wiſi jam dawe ludÿima, ir diwijoỏ mieliemuỏ ʒodʒiamuỏ, kurie ejo iß jo naſru, ir tare: Negu taỏ tey ira Sunuỏ Joʒefa?

23. Ó anỏ[9] ⌜pradejo jump⌝ kałbet: Tykrey mi tarÿſit aną Priekalbi: Liekoriau ißgidik patỏ ſawe. Wiỏ ką girdejom kas ſtojoỏ Kapernaume, padaryk (tey) ir tewißkiey tawo.

24. O anỏ tare: Uʒtieſa kałbu jumuỏ: Ziednaỏ Pranaßaỏ[10] n'eſt miełaỏ Tewißkieÿ ſawo.

25. Bet aß kałbu jumuỏ po teyſey[11]. Buwo daug naßlu Jzraeliÿ dienoſe Elioßiauỏ, kad danguỏ buwo uʒwertaỏ treiỏ metuỏ ir ßeßyỏ menaſiuỏ; teyp jog didiỏ buwo badaỏ ciełoy anoÿ ʒiameÿ.

26. Jr newieno⟨s⟩p[12] iß ju nebuwo ſiuſtaỏ Elioßius tyktey Sarepton Sidona, Moterißkieſp (kuriy buwo) naßłe.

1 *ms* Nuewede; *c* Nuej⟨o⟩ 2 *c* ʒeminiun 3 *c* neſityktumbey 4 *c* addare 5 *c* kad ſakicia 6 *c* gidicia 7 *c* wałoỏ 8 *c* wiſu 9 *pd* tare 10 *c* pranaßaỏ 11 *c* ⟨tie ſey⟩ 12 *ms* newienop

27. Buwo teypag daug raupʃocʒiu Jʒraeliy, uʒ Elizeußa Pranaßa, newienaȯ teciauȯ nebuwo apczyʃtitaȯ, tykt Naaman iß Syrioȯ

28. Wiʃi tada[1] toy Baʒnicʒioy prypilditi buwo narʃu kad tey girdejo.

29. Jr kiełę, ißware ghi iß mieʃta, ir uʒwede ghi and wirßauȯ kałna, and kurio Mieʃtaȯ ju buwo pabudawotaȯ, nuʃtumt ghi ʒiemin.

30. Bet anȯ perejęȯ per widuri ju, nuejo ßalin[2].

31. Jr atajo Kapernaum Mieʃtan Galileoȯ, ir mokie joȯ Subatoʃe.

32. Ó aniȯ ʃtebejoȯ jo Mokʃłuy, ʒodiȯ neȯ jo buwo ʃu galibe.

33. O Baʒnicʒioÿ buwo ʒmoguȯ beturinȯ Dwaʃia Neczyʃtoja welnia, ir ßaukie didʒiu bałʃu.

34. Kałbedamȯ: Dok mumȯ pakaju, ką turime weykt ʃu tawim Jeʒau Naʒarenißkie? Atejeÿgu muȯ ißteriot? Paʒyʃtu kaȯjen eʃi, (ipaciey) Szwentaʃis Diewo.

35. Ó Jeʒuȯ sudraude ghi tarydamȯ: Tyłek ir iß jo ißeÿk. Welniaȯ tada metęȯ ghi widuje, ißejo iß jo, nejokioȯ ißkadoȯ jam nepadaręȯ.

36. Apjeme tada wiʃuȯ joȯ ʃtrokaȯ, ir kałbejo wieni ʃu kiteyȯ tarydami: Kokȯ tey ira do ʒodyȯ, jog waldʒia ir galibe liepia necʒÿʃtomuȯ Dwaʃiomuȯ, ó ißeÿt.

37. Jr ißejo ape ghi ʃłowa po wiʃaȯ wietaȯ ʒiameȯ aplink gulincioȯ.

38. Ó (Jeʒuȯ) kiełęȯ iß Baʒnicʒioȯ, iejo namoʃna Simona, ó Simona oßwe buwo ʃuimpta didʒi⟨u⟩ drugiu[3], ó aniȯ praße ghi uz ją.

39. Ó ʃtojęȯ and joȯ, ʃudraude drugi[4], ir apliko ją (drugis)[5] ó ana toÿȯ kiełuȯ, tarnawo jemuȯ.

40. O Saułey nuʃilayd^{us}, wiʃi kurie turejo ligoniuȯ (ʃuimtuȯ) tulomiȯ negałemiȯ, atgabeno jop, o anȯ dejo rąkaȯ and koʒna iß ju, ir paʃweykino joȯ.

41. Jr welnieÿ teypag iß daugiel ju ißejo ßaukiant ir kałbant: Tu eʃi CHriʃtuȯ Sun^{us} Diewo. Jr drauʒdamaȯ joȯ nedalaydo jemȯ kałbet, delto jog ʒynojo ghi ʃant Xʃtuʃu[6].

42. Ó kad ißaußo, ißejo ir nuejo puʃton wietoń, ó mineȯ jeßkojo jo, ir atajo jop, ir uʒturejo ghi kad neeÿtu nog ju.

43. Bet anȯ tare jump: Reykia mi teypag apiʃakit Evangelią Karaliʃteȯ Diewo kitiem^{us} mieʃtamuȯ; delto neȯ eʃmi izʃiuʃtaȯ.

44. Apiʃakie tada Baʒnicʒioʃe Galileoȯ.

PAGULDIMAS V

1. Jr ʃtojoȯ kad mine uʒgule and jo kłauʃit ʒodʒia Diewo, jog ʃtowejo tieȯ eʒerą Genneʃareth

2. Jr ißwido dwi eldyi ʃtowint (and kraßto) eʒera, ó ʒukley ißeję iß ju, ir płaude[7] tynkłuȯ.

3. Ó anȯ iejo wienon iß anu eldyju, kuriy buwo Simona, ir praße ghi, kad adʃiirtu truputu (!) nog kraßta, ir ʃ⟨e⟩dęȯ[8] mokie mineȯ iß eldyoȯ.

1 *pd* kurie buwo 2 *pd* *vide vers.* 32 3 *c* didʒieyȯ karßcʒeyȯ 4 *id* karßcʒiuȯ 5 *id* (karßcʒey) 6 *ms* Xʃtiʃtuʃu 7 *sd* płowe; *c* tayʃe 8 *m* ʃędęȯ

4. Jr kad pławo kalbet, tare Simonop, Jrkiȯ giliniun, ir ißmeſk tynkłuȯ tawo[1] gaudit.

5. Ó Simonaȯ atſakie ir tare jop: Mokitojau, per cieła nakti dirbom, ó nieko negawom, wienok and ȝodȝio tawo uźmeßiu[2] tynkła

6. Jr kad tey padare[3], uȝeme didełe wiſłę ȝuwu[4], ir truko ju tynkłaȯ

7. Moſterejo tada and ⌜taworyßcȝiu ſawo⌝, kurie buwo kitoy eldyoy, kad jemȯ ateytu padet, atajo tada ir prypiłde abi eldyi, teyp jog maȝ ką neſkiendo.

8. Ó Simonaȯ Petraȯ (tey) ißwidęȯ połe kieliump Jeȝauȯ, kałbedamȯ: Wießpatie ißeyk nog manęȯ, grießnaȯ neȯ eſmi ȝmoguȯ.

9. Jzgaſtiȯ neȯ ghi apeme, ir wiſuȯ kurie buwo ſu jo, iß ano traukimo ȝuwu kurias[5] gawo.

10. Teypag ir Jokubaȯ ir Jonaȯ Suney[6] Zebedeußa, kurie buwo Simona taworyßcȝiuȯ. O Jeȝuȯ tare Simonop: Neſibijok. Nog ßio meta gaudiſi ȝmoneȯ

11. Kad tada pryware eldÿaȯ kraßtop, apłaydo wiȯ, ó nuejo paſkuy ghi

12. Jr ſtojoȯ kad buwo nekuriame[7] mieſte, ó ßteÿ (buwo tęn) nekuriȯ[8] ȝmoguȯ piłnaȯ raupu, ißwidęȯ tada Jeȝu pole and weyda, ir praße ghi, kalbedamȯ: Wießpatie ieygu nori gali mane apczyſtit.

13. O anȯ ißtieſęȯ rąką daſilitejo jo, ir tare: Noriu, buk apczyſtytaȯ. Jr toyȯ ⌜nukryto raupey⌝ nog jo.

14. Jr pryſakie jam kad to niekam neſakitu, bet eyk (tare) paſirodik Kuniguy ir afierawok uȝ apczyſtyima tawo, kaypo Mayȝießiuȯ iſakie, and ludyima jemuȯ.

15. Bet ßłowe ape ghi to garſaſne buwo, ir daug miniu ſuſirynko kłauſit jo, ir paſweykt nog[9] ligu ſawo.

16. Bet anȯ nuejo puſtÿneȯna ir meldeȯ (tęn)

17. Jr ſtojoȯ nekurioy iß anu dienu, jog mokie, (kame) ſedejo ir Faryȝeußey, ir mokitojey Raßta, kurie atajo iß wiȯu Mieſtelu Galileoȯ, ir Judeoȯ ir Jeruźaleȯ: ó galibe Wießpatieȯ buwo (tęn) paſweykit[10] joȯ

18. Ó ßteÿ (nekurieÿ) wirey adgabeno wiena ȝmogu łowiy kurſey buwo pikta liga lieſtas ir ießkojo ghi ineßt ir[11] paſtatit[12] prieß ghi.

19. Bet neradę kaypo ghí ineßtu pro mine, uȝlipo and dągſcia, ir nułaydo ghi per plytaȯ ſu łowiu, widuje, prieß Jeȝu.

20. Ó anȯ ißwidęȯ ⌜ju wiera tare jop⌝: Zmogau, griekey tawo ira tau atłayſti.

21. Ó Mokiti-Raßte ir Faryȝeußey pradejo dumot[13], tarydami: Kaȯ tey ira, jog kalba bluȝnierſtwą? Kaȯ gali atlayſt griekuȯ, tykt diewaȯ patȯ.

22. Bet Jeȝuȯ paȝynęȯ ju dumaȯ[14], atſakie ir tare jump: Ką dumojat ßyrdiſe[15] juſu?

23. Kaȯ ira pigiauȯ kalbet: Griekey tawo ira tau atłayſti, aba taryt: Kialkis, ir eyk?

24. Bet idand ȝynotumbite, jog Sunuȯ ȝmogauȯ turi waldȝią and ȝiameȯ atlaÿſt griekuȯ, (ťare lieſtop): Kałbu tau kialkiȯ ir imk patela tawo, ir eyk namoſne tawo.

25. O anȯ toyȯ kiełęȯ po ieÿȯ ir paemęȯ tey and ko gułejo, nuejo namoſne ſawo garbindamaȯ Diewa.

1 *pd* gau⟨dit⟩, ȝukiaut   2 *c* ⟨i⟩ßmeßiu   3 *pd* apeme; *c* apjeme   4 *c* ȝuwiu   5 *c* anoȯ łaymoȯ (?) kurią   6 *c* Sunuȯ; *s* ⟨Sun⟩us   7 *c* wiename; *pd* ju   8 *id* nekuriȯ, wienȯ   9 *bd* nog   10 *id* ißgidit   11 *pd* padet gh⟨i⟩; *c* paſtatit   12 *pd* ghi   13 *id* kalbet   14 *id* kalbaȯ   15 *pd* ſawo

26. Strokaò tada apeme joò wiʃuò, ir garbino [Diewa, ir pripiłditi buwo bayme, kalbedami: Regiejom ßądien diwnuò dayktuò.

27. Ó potam ißejo patò, ir ißwido Muytynika, wardu Levi, beʃedynti and muyta, ir tare jop, eyk paʃkuy mane.

28. Ó anò apłaydęò wiò kieleò, ir nuejo paʃkuy ghi.

29. Prygatawijo tada jam Levi dide cȝęʃti namoʃe ʃawo: ó buwo (tęn) dide mine Muytyniku, ir kitu kurie ʃu jo ʃedejo.

30. Ó ju[1] Mokiti-Raßte, ir Faryȝeußeÿ murmejo prieß jo Mokitiniuò, kalbedami: Kodel wałgote ir giariate ʃu Muytynikeyò ir grießnikeyò?

31. Ó Jeȝuò atʃakidamaò tare jump: Tie kurie ira ʃweykuò nereykałauja Liekoriauò, bet tie kurie ira ligoti.

32. Aß notejau wadint teyʃoʃiuò bet grießnus pakutoʃp

33. Ó aniò tare jam: Kodel Jona Mokitiney ⌜daȝney paʃnikauja⌝, ir ⌜małdaò daro⌝, kaypo ir (Mokitiney) Faryȝeußu, bet tawo wałgo ir giaria.

34. Bet anò tare jump: Galitegu padarÿt, kad Waykey[2] Swodȝboò paʃnikautu, iki kołey Swotaò ira ʃu jeyò

35. Bet ateÿò dienoò kad buò atymtaò ʃwotaò nog ju, tomet paʃnikauò anoʃe dienoʃe.

36. Jr paʃakie teypag ⌜jemò pryliginima⌝, Niekaò neʃodyna lopinia nauja ruba[3], and ʃena ruba: kiteÿp neò ir anò naujaò płeßa (ʃena)[4] ir lopiniò naujoja neʃutynka ʃu ʃenoju.

37. Niekaò teypag nelieja jauna[5] wina ʃenoʃna ʃudoʃna, kiteyp nog jauna wina ʃudey trukò, ó winaò iʃilieò, ó ʃudeÿ[6] pagieò.

38. Bet jauna wina reykia liet naujoʃna ʃudoʃna, ó abejetaò uȝʃiłaÿkiò

39. Niekaò teypag kurò giaria ʃenaghi, toyò gieydȝia jaunoja, kałba neò[7] Senaò ira giariaònió.

PAGULDIMAS VI

1. Jr ʃtojoò kitoÿ Subatoÿ[8], jog ejo per jewuò, ó Mokitiney jo raßkie warpuò, ir walgie joò ißtryne rąkoʃe.

2. Ó nekurie iß Faryȝeußu tare jump: Kodel tey darote ko nedera darÿt, Subatoʃe?

3. Ó Jeȝuò jemò atʃakidamò tare: Neguʃkaÿtete ir to, ką Dowidaò padare kad ałko[9], ir tie kurie buwo ʃu jo.

4. Kaypo iejo Namoʃna Diewo, ir rodȝiamaò donaò eme ir walgie ir tiemuò teypag kurie ʃu jo buwo dawe, kuriu nedera walgit, tykt patiemuò Kunigamuò.

5. Jr tare jump: Sunuò ȝmogauò ira[10] Wießpaciu ir Subatoò

6. Stojoò teypag ir kita (!) Subatoy, jog iejo Baȝnicȝion ir mokie. Ó buwo tęn ȝmoguò kurio ręka deßyne nudȝiuwo

7. Ó Mokiti-Raßte ir Faryȝeußey tykawo and jo, begu paʃweykintu[11] ʃubatoy, kad ghi (kaypo) gałetu apʃkuʃt

8. Bet anò paȝyno ju misliò, ir tare zmogauòp turynciop nudȝiuwuʃią rąką,

1 *c* joò 2 *c* Su⟨nus⟩ 3 *c* nauju rubu 4 *s* ⟨ʃena⟩ghi 5 *c* nau⟨ja⟩ 6 *ms* ʃudeÿò 7 *pd* jau⟨nas⟩ 8 *c* kita Subata 9 *c* buwo 10 *pd* teypag 11 *c* paʃweikiò

kialkiȯ ir ſtokiȯ widuÿ. Ó anȯ[1] kiełęȯ, ſtojoȯ

9. Jeȝuȯ tada tare jump: Kłauſiu juſu, Kaȯ ira walna Subatoſe? Giaragu daryt aba pikt daryt? Uȝłaykit (zmogu) aba praȝudit[2].

10. O paȝureięȯ aplink and wiſu, tare anop ȝmogauſp: Jßtieſk rąka tawo. O[3] anȯ padare teyp: ir prywerſta buwo rąka jo, ſweyka kaÿpo kita.

11. Bet aniȯ apſiuto, ir kałbejo terp ſawęȯ, ką Jeȝuy turetu padaryt.

12. Jr ſtojoȯ anoſe dienoſe, jog ißejo and [kałna melſtiȯ, ir pramito cieła nakti and maldoȯ diewop.

13. Ó kad buwo Diena, atwadÿno ſaweſp Mokitiniu ſawo, ir aprÿnko dwiliką iß ju, kuriuȯ teypag pramino Apaßtałeyȯ

14. (Jpaciey) Simona, kuri teypag pramino Petru, ir Andrieju jo broli, Jokuba ir Jona, Filipa, ir Barthłomieju.

15. Mattheußa ir Thamoßiu, Jokuba (Sunu) Alfeußa, ir Simona wadynama Zeloteȯ

16. Juda Jokuba, ir Judoßiu Jßkariotha, kurſey teypag zdroÿca ſtojoȯ.

17. Jr nuejęȯ ſu jeyȯ ſuſtojo and ligioȯ wietoȯ, ó (ſu jo) mine jo Mokityniu, dide teypag mine ȝmoniu iß ciełoȯ Judeoȯ ir Jeruȝaleȯ, ir iß pakraßcȝiu mariu Tyra ir Sydona.

18. Kurioȯ ⌜atajo buwo⌝ kłauſit jo ir paſweykt nog negalu ſawo, ir tie kurie kąkinti buwo nog Necȝyſtu Dwaſiu, ir paſweyko[4].

19. Ó wiſa mine ießkojo jo daſilitet, ⌜galibe[5] neȯ ejo⌝ iß jo, ir paſweykino joȯ wiſuȯ.

20. Pakiełęȯ tada akiȯ ſawo and Mokitiniu ſawo, tare: Paßławinti eſte ubagey: juſu neȯ ira Karaliſte Dangauȯ.

21. Paßławinti eſte kurie dabar ałkate, paſotyti neȯ buſite. Paßławinti eſte kurie dabar[6] werkiate, juȯ neȯ jokſiteȯ.

22. Paßławinti eſte kad juſu ȝmoneȯ nopkienćia, ir kad juȯ iȝſkiria, ir honbija, ir warda juſu kaÿpo piktaghi atmeta[7], del Sunauȯ ȝmogauȯ.

23. Dȝiaukiteȯ anoy dienoy, ir linxminkiteȯ: ßtey neȯ ałga juſu ira dide danguÿ: Tewey neȯ ju teypag dare Pranaßamuȯ.

24. Bet beda jumuȯ turtynikey, juȯ neȯ ate- [met patiecha juſu.

25. Beda jumuȯ kurie paſotote, juȯ neȯ ałkſite. Beda jumuȯ kurie dabar jokiatieȯ. Smutiſitieȯ neȯ ir werkſite

26. Beda jumuȯ kad wiſoȯ ȝmoneȯ giar ape juȯ kałba: Tewey neȯ ju teypag dare falßÿwiemuȯ Pranaßamuȯ.

27. Bet aß kalbu jumuȯ kurie (to)[8] klauſote[9]: Miłekit neprieteluȯ ſawo[10], giar darykite tiemuȯ, kurie nopikiencia juſu

28. Szławinkite tiemuȯ kurie juȯ kiaykia, ir melſkiteȯ uȝ toȯ kurie jumȯ gwołta daro.

29. Kaȯ[11] tawe ißtynka per burna[12], atwerſk jam ir antra (puſe)[13]: ⌜kaȯ[14] teypag[15]⌝ tau atyma wirßutine, newerȝk jam (imt) ir apatineȯ.

30. Bet dok koȝnam kurſey gieydȝia nog tawęȯ, ó nog to kurſey atyma kaȯ tawo ira, newadok.

31. Ó kaÿpo norite idand jumȯ ȝmoneȯ darÿtu, ⌜ir juȯ teypo darykite jemuȯ[16]⌝.

[1] *c* Taȯ; *pd* tada [2] *c* ghi [3] *c* Jr [4] *c* paſweykinti buwo [5] *c* dwaſia [6] *pd* ałka⟨te⟩ [7] *c* iß⟨meta⟩ [8] *c* (tey) [9] *c* gir⟨dite⟩ [10] *c* juſu [11] *c* Kurſey [12] *c* weydan [13] *c* (⟨ßali⟩) [14] *c* kurſey [15] *id* tamuy [16] *pd* ligieÿ

32. Ó ieygu milite, kurie juȯ mili[1], kokią [turite deka, neȯ ir grießnikey mili tuȯ kurie joȯ mili.

33. Ó ieygu giar darote tiemuȯ, kurie jumȯ giar daro, kokią turite deka, ir grießnikey[2] teygi daro.

34. Jeygu teypag ȥycȥojat tiemuȯ nog kuriu tykiteȯ atÿmſiant, kokią turite deką? Neȯ ir grießnikey ȥycȥoia[3] grießnikamuȯ, kad tiek adgautu adgaloȯ.

35. Bet miłekit neprieteluȯ ſawo, ir giar darykit, ir ȥycȥokit, nieko netykiedamieȯ adgaloȯ: ó ałga juſu buȯ dide, ir patiȯ buſite waykeyȯ Aukßcȥauſioja. Anȯ neȯ małonuȯ ira prieß newdecȥnoſiuȯ ir piktuȯ.

36. Bukit tada ſuſimiłſtancieyȯ[4], kaypo ir Tewaȯ juſu ira ſuſimiłſtąȯ[5].

37. Nesudikit teypag, ó nebuſite ſudyti; nepapeykit[6], ó nebuſite papeykti, atłayſkit, ó buȯ jumȯ atłayſta

38. Dokit ó buȯ jumȯ dota, giarą, prÿkimßtą, ir prykreſtą, ir ſklidyna miera doȯ jumuȯ ȥmoneȯ antyn juſu. Tą[7] pacia neȯ miera kokia[8] mierojate buȯ jumuȯ atmierota.

39. Jr paſakie jemȯ pryliginima. Galgu akłaȯ weſt akła? Aba ne abudu impułs doben?

40. Mokitiniȯ n'eſt prieß Mokitoi ſawo, bet koȥnaȯ tobulaȯ (Mokitiniȯ) buȯ kaÿpo jo Mokitojaȯ.

Jr

41. Jr kaÿpo dabojeȯ kryſłes[9], kuriÿ ira akije brola tawo, ó nedabojeȯ rąſta[10] kurſey ira akije tawo?

42. Aba kayp gali kalbet brolop tawo[11], Brolau, dałayſk mi ißymt kriſłę[12] kuriÿ ira akije tawo, norȯ[13] patȯ neregi ſienȯja[14] kurſey ira akije tawo? Weydamaÿniau, ißymk pirm raſtą[15] iß akieȯ ſawo, ó tada daboſieȯ ißimt krÿſłę[16], kuriy ira akije brola tawo.

43. Negieraȯ neȯ tey ira mediȯ, kurſey atneßa piktuȯ waÿſiuȯ, ney piktaȯ mediȯ kurſey atneßa giara wayſiu.

44. Koȥnaȯ neȯ mediȯ paȥyſtamaȯ eſt, iß wayſiauȯ ſawo. Neręka neȯ figu iß erßkieciu, neÿ kiarta wina kiakiu, iß kruma.

45. Giaraȯ ȥmoguȯ gabena giar, iß giaro ſkorba ßyrdieȯ ſawo, ó piktaȯ ȥmoguȯ gabena pikt, iß pikto ſkorba ßyrdieȯ ſawo. Jß apſta neȯ ßyrdieȯ jo, kałba jo naſreÿ.

46. Jr ko mane ȥadynat Wießpatie, Wießpatie, ó nedarot to ką liepiu?

47. Koȥnaȯ kurſey eyt maneſp, ir kłauſo ȥodȥiu mano, ir daro joȯ, parodiſiu jumuȯ kamuÿ ira liguȯ

48. Liguȯ ira ȥmoguy kurſey pabudawojo namuȯ, ir kaſe, ir ißkaſe giley, ir uȥdejo fundamenta and ołeȯ: ó kad atajo patwiniȯ and anu namu, ir[17] negałejo ju pakrutint, buwo neȯ pamatiti and ołeȯ.

49. Bet kaȯ ju kłauſiȯ, ó nedariȯ, liguȯ ira ȥmoguy kurſey pabudawojo namuȯ and ȥiameȯ be fundamenta, and kuriu ißtyko upe, ir toyȯ nupole, ir nopoliȯ anu namu buwo didiȯ.

1 *c* milite 2 *c* grießnikeyȯ; *sd* neȯ 3 *c* ȥycȥyia 4 *id* paſigaylincieyȯ, miełaßyrdyngeÿȯ 5 *id* miełaßÿrdyngaȯ; *id* paſigayliȯ 6 *c* nepapeykite 7 *c* Tągi 8 *m* kura 9 *id* ßukßłeȯ 10 *sd* balkieȯ 11 *c* ſawo 12 *id* ßukßle 13 *pd* tujen 14 *id* balkieȯ 15 *id* balki 16 *id* ßukßłę 17 *pd* kad

PAGULDIMAS VII

1. Ó kad pabaygie wiȯuȯ ſawo ʒodʒiuȯ beklauſant ʒmonemuȯ, iejo Kapernaum.

2. O nekuriȯ ⌜tarnaȯ Szymtyniko[1]⌝, kuri ghis ſau daug werte, ligotaȯ budamaȯ gaława.

3. Ó izgirdęȯ[2] ape Jeʒu nuſiunte jop Wiriauſiuȯ Zydu, praßydamaȯ ghi kad ateytu ir paſweykitu tarna jo.

4. Aniȯ tada atajç Jeʒauſp, praße ghi łabey, kalbant: Wertaȯ ira kad jam tey padarytumbey

5. Mili neȯ gimine muſu, ir pabudawojo mumȯ Baʒnicʒią.

6. Ó Jeʒuȯ nuejo ſu jeÿȯ. Jr kad jau netoli buwo nog namu. Jʒſiunte jop Szymtynikaȯ (nekuriuȯ) prieteluȯ, ir tare jam: Wießpatie, neuʒdok ſau procioȯ. Newertaȯ neȯ eſmi kad ieytumbey po dągſti mano.

7. Jr[3] togdel netariauȯ but wertu ieÿt tawęſp, bet tarÿk ʒodʒiu, ó paſweÿks tarnaȯ mano.

8. Aß neȯ teÿpag eſmi ʒmoguȯ po waldʒia (kitoja) paſtatitaȯ, beturinȯ ʒałnieriuȯ po ſawim, ó kalbu tam: Eyk, ó eÿt: O kitam, Eykß, ó ateyt: ir tarnuy mano: Daryk tey, o daro.

9. Ó Jeʒuȯ tey girdedamȯ, ſtebejoȯ jamuy, ir atſigryʒęȯ, tare mineſp kuri ejo paſkuÿ ghi: Kałbu jumuȯ: Neradau teyp dideȯ wieroȯ neÿ paciame Jzraeliÿ

10. O tie kurie buwo nuſiuſti ſugrÿʒę namo, atrado ligota tarna, ſweykaghi.

11. Jr ſtojoȯ[4] diena, jog ejo mieſtan kuri wadyna Naim, ó daug iß jo Mokitiniu ejo[5] ſu jo, ir dide mine.

12. Jr kad pryſiartyno bromoſp Mieſta, ßtey tęn[6] ⌜lidejo numireli[7]⌝ (kurſey buwo) wienturciu[8] ſunu Motynoȯ ſawo, ir (ta)[9] buwo Naßłe, ó di⟨d⟩e mine iß mieſto, (buwo) ſu ja.

13. Wießpatȯ tada ißwidęȯ ją, ſuſimiłe[10] and joȯ, ir tare joſp[11]: Newerk.

14. Jr pryſiartyno, ir daſilitejo trunoȯ (o tie kurie neße ſuſtojo) ir tare: Jaunikayt, kałbu tau, kialkiȯ.

15. Kiełeȯ tada anȯ numireliȯ, ir pradejo kałbet, o[12] anȯ addawe ghi Motyney jo

16. Jr apeme joȯ wiſuȯ ſtrokaȯ, ir garbino Diewa, kalbedami: Didiȯ Pranaßaȯ kiełeȯ terp muſu, ir Diewaȯ atłankie ʒmoneȯ ſawo.

17. Ó tas garſas[13] ape ghi ißejo po ciełа Judea, ir po ciełа aplink gulinćią ʒiamę.

18. Ó Mokitiney Jona paſakie jam ape tuȯ wiſuȯ daykt^{us}

19. Jonaȯ tada atwadinęȯ ſawęſp du iß Mokitiniu ſawo, nuſiunte joȯ Jeʒauſp, kałbedamȯ: Tujengu eſi kurſey turi ateÿt, aba ⌜łaukiame kito⌝?

20. O kad atajo jop wirey, tare: Jonaȯ Krykßtytojaȯ nuſiunte muȯ taweſp, kalbedamȯ: Tugujen eſi kurſey turi ateyt, aba ⌜kito laukiame⌝

21. Ó anoygi hadynoÿ ißgide daug nog ligu ir negalu, ir piktu dwaſiu, ir ⟨d⟩augieluy[14] akłuju[15] prywerte wiʒdʒiu.

1 *c* Szymtynikaȯ 2 *pd* tada 3 *c* Ó 4 *pd* antra 5 *pd* paſkuy ghi ejo 6 *pd* neße 7 *pd* ißneße 8 *c* wienatyju; *ex m* 9 *id* anoy 10 *c* ir ſuſimiłęȯ 11 *id* joſp; *pd* ieÿ 12 *c* ir 13 *c* ta ßłowe 14 *ms* gaugieluy 15 *c* akliemuȯ

22. Ó Jeȝuò atſakidamò tare jump. Eykit ir [paſa-ki⟨ki⟩t[1] Jonuy, tey ką regiejote ir girdejot (ipaciey) jog aklieÿ wiȝdȝiu adgauna, koliekoò waykßcȝoja, raupſocȝey apczÿſtyima ima, kurtyney girdi, numireley kialiaò, ubagamuò apiſakoma eſt Evangelia.

23. O paßlawintaò ira taò kurſey nepaſipik-[tinò manimi.

24. Kad tada ſiuntiney Jona nuejo, pradejo kalbet miniump ape Jona. Ko ißejot girion dabotis? Nendreſgu ſiubojancioò ßią^{n} ir tęn nog weja?

25. Bet ko ißejot dabotis? Zmogauògu apwilkta minkßteyò rubeyò? Sztey kurie ira ßwitnoſe ruboſe ir raſkaßyſe, pałocoſe Karalu ira.

26. Bet ko ißejot dabotiò? Pranaßagu. Jr łabey, kalbu jumuò, ir daugiauò neyg Pranaßa.

27. Taò tey ira ape kuri paraßyta ira: Sztey ſiunciu Anjeła mano, pirm weyda tawo, kurſey pagatawiò kiala tawo, pirm taweò.

28. Kałbu neò jumuò: Terp tu kurie gime iß Moterißkiu, nera dideſnio Pranaßa per Jona Krykßtytoghi; bet maȝiauſiaò Karaliſtey diewo, dideſniò ira uȝ ghi.

29. Wiſoò tada ȝmoneò[2] klauſidamoò (io)[3] ir muytynikey, kurie buwo apkrykßtyti Krykßtu Jona, nuteyſino Diewa.

30. Bet Faryȝeußey, ir Zokone-Mokiti, atmete roda diewo, prieß ſawe paciuò, nebudami apkrykßtyti nog jo.

31. Jr tare Wießpatò: Kamuyghi tada pryliginſiu ȝmoneò toò gimineò, ir kamuy ira ligioò?

32. Ligioò ira waykamuò, kurie ſedi and turgawicȝioò, ir ßaukia wieni[4] kitu ir kałba: Zaydem jumò and dudeleò, ó neßokinejot[5]: Giedojom jumò raudingaò gieſmeò, o newerkiet.

33. Jonaò neò Krykßtytojaò atajo, neÿ walgidamaò donoò, ney giardamaò wino, ó kałbate, jog turi Welnia.

34. Sunuò ȝmogauò atajo walgidamò ir giardamò, ir kalbate: Sztey zmogus, (kurſey ira) aprÿjeliò ir girtokłe-wina, prieteluò Muÿtyniku ir grießniku.

35. Bet ißmintis nuteyſinta ira, nog wiſu ſawo waÿku.

36. Ó wienò iß Faryȝeußu praße ghi, kad walgitu ſu ſawim, iejęò tada namoſna Faryȝeußa, ſedoò.

37. Ó ßtey, Moterißkie Mieſte, kuriy buwo grießnikie, daſiȝynojuò jog namoſe Faryȝeußa ſedi[6], atneße alabaſtra[7]-ſleßkieto ſu moſcia.

38. Jr ſtowedama ußpaliy[8] koju jo werkiant, pradejo ßlapi^{n}t kojaò jo aßeromiò, ir apßłoſte jaò plaukeyò gałwoò ſawo, ir buciawo jo kojaò, ir patepe jaò Moſcia.

39. Ó Faryȝeußaò kurſey ghi uzkwiete[9], ißwideò (tey) kalbejo patò ſawimp, tarÿdamò: Kad taò butu Pranaßu, ȝynotu kaò[10] do ir kokia tey ira Moterißkie kuri jo litiò: grießnikie neò ira.

40. Ó Jeȝuò atſakidamò tare jop: Simon, turi⟨u⟩[11] tau ką paſakit. O anò tare, Mokitojau, paſakik.

Jeȝuò

[1] *ms* paſakit [2] *pd* kurioò (jo); *pc* klauſe [3] *id* (ghi) [4] *pd* and [5] *c* negirdejot [6] *c* ſedejo [7] *c* allabaſtra-fleßkiełe [8] *cf* užpakalyj [9] *c* uzpr⟨asze⟩ [10] *pd* tey [11] *ms* turi

41. Jeʒuȯ tare[1]: Nekuriȯ ʒycʒialni-kaȯ[2] turejo du ʃkoliniku: wienȯ buwo kałtaȯ pękiȯ ßymtuȯ graßiu, ó kitȯ pękiaȯ deßym-tiȯ.

42. Jr kad neturejo ko uʒmokiet, atłaydo a- [biem. Paʃakik tada katraȯ iß ju daugiauȯ ghi mi-łeȯ?

43. Ó Simonaȯ atʃakidamaȯ tare. Mań regiȯ jog taȯ kuriamuy daugiauȯ atlayde. O anȯ tare jop: Giereÿ ʃudyieÿ.

44. Jr atʃiwertęȯ Moteryßkieʃp, tare Simo-nop: Regigu tą ʒmoną? Atajau namoʃna tawo, tujen mi nedaweÿ wandenia del koju mano, bet ta (moterißkie) paßłapi-no kojaȯ mano aßeromiȯ, ir nußłoʃte jaȯ płaukeyȯ gałwoȯ ʃawo.

45. Tu mane nepabuciawey, bet ta (Moteryß-kie) kayp iejo, nepalowe buciot koju mano.

46. Tu nepatepey gałwoȯ mano[3] aliwa, bet ta (ʒmona) patepe kojaȯ mano moʃcia.

47. Togdel kalbu tau: Griekey joȯ ira ieÿ atłaÿʃti, kuriu buwo daugiel, jog miłe-jo daugiel; bet kamuy maʒa atlayʃta, maʒa mili.

48. Jr tare joʃp. Griekey tawo ira (tau) atłaÿʃti

49. Ó tie kurie ʃedejo ʃu jo, pradejo kałbet patis ʃawimp: Kaȯ tey ira kurʃey atlaÿ-dʒia ir griekuȯ?

50. Bet anȯ tare Moteryßkieʃp: Wie-ra tawo uʒłaykie tawe, eykig pakajuÿ.

PAGULDIMAS VIII

1. ⌜Jr ʃtojoȯ⌝ potam jog waykßcʒojo iß[4] wie-na Mieʃta ir kiema ing kita apiʃakidamȯ ir naßyndamaȯ Evangelia Karaliʃteȯ Diewo, ó ⌜ʃu jo dwilika (buwo)⌝

2. Jr nekurioȯ Moteriȯ, kurioȯ buwo paʃweÿ-kintoȯ nog piktu Dwaʃiu ir negaliu, (ipaciey) Marya wadynama Magdolena, iß kurioȯ i-ßejo ʃeptinetaȯ Welniu.

3. Jr Johanna Mote Chuʃa Urednika Heroda ir Zuzonna, ir daug kitu, kurioȯ tarnawo jamuÿ, iß ʃawo łobia.

4. O kad ʃuʃirÿnko dide mine, ir atajo jop iß wiʃu Mieʃtu, kałbejo pryliginime.

5. Sejejaȯ ißejo ʃet ʃekłe ʃawo, ir kad ʃejo, wie-ni[5] (grudey) pole tieȯ kiala ir ʃuminti[6] ira, ó [paukß-cʒey dangauȯ[7] ʃułaʃe[8].

6. Kiti[9] teypag połe and ołeȯ, ó izdigię[10] nudʒiuwo, jog neturejo dregnuma.

7. O kiti[11] pole terp erßkieciu[12] ó erßkieciey uʒaugię podraug nuʃmelkie joȯ.

8. Kiti[13] wel połe and giaroȯ dirwoȯ, ir iʒdigię, atneße wayʃiu ßÿmteroka. Tey kałbedamaȯ ßukterejo. Kaȯ turi auʃiȯ kłauʃit, tekłauʃo.

9. Mokityney[14] tada jo klauʃeȯ jo kałbedami: [Kokȯ tey ira do pryliginimaȯ?

10. O anȯ tare: Jumuȯ ira dota ißmanit paʃłeptineȯ Karaliʃteȯ Diewo, bet kitiemuȯ (kalbu) pryliginimoʃe, idand regiedami ne-regietu, ir kłauʃidami neʃupraʃtu.

11. Prÿliginimaȯ tada ira tokȯ: Sekłe, ira ʒo-diȯ Diewo.

[1] *pd* Wießpatȯ [2] *m* nominikas [3] *pd* moʃ⟨cia⟩ [4] *id* nog [5] *c* wienaȯ [6] *c* ʃumintaȯ [7] *pd* atłekię [8] *c* ʃułaʃę [9] *c* Kitȯ [10] *c* izdigięȯ [11] *c* kitȯ [12] *c* erßkiecioʃna [13] *c* Kitȯ [14] *ad* O

12. Ó tie kurie (paſeti ira) tieȯ kiala, ira kurie [kłau-]ſo: potam ateyt Welniaȯ, ir ißyma ʒodi iß ju ßyrdieȯ, idand neintykietu, ir nebutu izganiti.

13. O tie kurie and oleȯ (paſeti ira) ira[1] kurie kad klauſe, pryima ʒodÿ ſu dʒiaugſmu, bet[2] neturi ßaknieȯ, kurie tykt tyki and walandoȯ, ó metu pagundynima, atſtoja[3].

14. O[4] kurȯ poła terp erßkieciu, ira tie[5] kurie pakłauſe, ir paraję nuſmełkia pro rupeſciuȯ, ir bagotiſteȯ, ir raſkaßyȯ ßio[6] ʒywata, ir notneßa wayſiauȯ (tobułey.)

15. Ó kurȯ (poła) and giaroȯ dirwoȯ, ira tie, kurie kad ⌜kłauſe ʒodʒio⌝, uʒłayko ghi wieʒliwoy ir giarioy ßyrdiÿ, ir kantribeÿ atneßa wayſiuȯ.

16. Niekaȯ teypag kurȯ uʒdega[7] ʒwakie uz[d⟨e⟩gia] ją ſudu, aba deſt ją po łowiu, bet paſtato j⟨ą⟩ ⌜and lichtoriauȯ⌝, idand ku⟨r⟩ie[8] ateyt regietu ßwieſe.

17. Nera neȯ nieko paſłepta kaȯ nebutu apireyßkita, ney neʒynomo, kad neturetu daſiʒynot, ir noteytu and ßwieſeȯ.

18. Dabokiteȯ tada kaypo kłauſot, kaȯ neȯ turi tam buȯ dota, ó kaȯ neturi ir tey ką tykiȯ beturint, buȯ atymta nog jo.

19. O Motyna jo ir Broley atajo jop ir negałejo jop pryeyt, pro mine.

20. Paſakie tada tey jam (nekurie) kurie tare: Motyna tawo ir Broley ſtowi ore, gieyʒdami ⟨r⟩egiet[9] tawe.

21. Bet anȯ atſakie ir tare jemȯ: Motyna mano ir broley mano ira tie, kurie kłauſo ʒodi Diewo ir daro ghi.

22. Jr ſtojoȯ wienoÿ iß anu dienu, jog iejo eldÿon, ir Mokitiney jo (ſu jo) ir tare jump: Perſiirkim and antroȯ ßalieȯ mariu; ir łaydeȯ.

23. O kad ireȯ, uʒmigo patȯ, ir ſujudo[10] iß weja and eʒera, ó (eldyja) pryſeko (wandenia) ir buwo nebeſpecʒnibey.

24. Nuejo tada jop ir prykiełe ghi kalbedami: Mokitojau, Mokitojau, ʒuſtame. Ó anȯ kiełęȯ, ſudraude weja, ir wilniaȯ, ir nutyło, ir buwo giedra.

25. Jr tare jump: Kame ira wiera juſu? Bet aniȯ izſigandę, ſtebejoȯ kałbedami wieni kitump: Kaßkokȯ tey ira, jog liepia ir patiemuȯ wejamȯ ir wandeniuy, ó kłauʒaduȯ ira jamuÿ?

26. Jr ireȯ tolauȯ ʒiamen Gadarenu, kuriy ira prieß Galilełą.

27. Ó kad ißejo and kraßto, ſutyko ghi nekuriȯ ʒmoguȯ iß Mieſta, kurſey nog iłga jau meta buwo paſtotaȯ nog welniu, ir nebuwo apwilktaȯ ʒedneyȯ rubeyȯ, neÿ giweno namoſe, bet magiłoſe.

28. Taȯ tada ißwidęȯ Jeʒu, ir ßaukdamaȯ łabey połe prieß ghi, ir tare didʒiu balſu: Ką turiu (weykt) ſu tawim Jeʒau Sunau Diewo Aukßcʒauſioja? Meldʒiu tawe nemimucʒyk.

29. Liepe neȯ necʒyſtey Dwaſiey, kad ⌜iß ano ʒmogauȯ ißeÿtu⌝, daug neȯ kartu pagawo ghi: ir buwo ſurÿßtaȯ łanciugeyȯ, ir pan-

1, 2 *pd* tie   3 *c* atpoła   4 *pc* tie (*c* tas) kurie paſeti ira   5 *b* ira tie   6 *pd* ſwieta   7 *c* neuʒdėga; *ms* ʒwakieȯ; *p ms* uzdegia   8 *ms* kuie   9 *ms* gegiet   10 *c* atajo wetraȯ

cieÿȯ kad butu po ſarga. bet pańciuȯ ſutraukie, ir pagaudawo ghi welniaȯ puſtineſna.

30. Ó Jeʒuȯ kłauſe ghi kałbedamȯ: Kokȯ ira wardaȯ tawo? Ó anȯ tare: Pulkaȯ, daug neȯ welniu iejo ing ghi.

31. Praße tada ghi kad nelieptu jemȯ eyt prapultyn

32. Ó buwo tęn gardaȯ didiȯ kiauliu, beſiganan̄ȯ and kalno: praße tada ghi kad jemȯ dalayſtu ieÿt[1] ing ghi. Jr dałayde jemȯ.

33. O welnieÿ ißeję iß ano ʒmogauȯ, iejo ing Kiaułeȯ: Anȯ tada gardaȯ ſujudęȯ[2] nog aukßta marioſe ir padweſe.

34. Ó tie kurie gane ißwidę[3] kaȯ ſtojoȯ, pabego: ir nueję paſakie tey mieſte, ir kiemoſe.

35. Jßejo tada dabotis to kaȯ ſtojoȯ, ir atajo Jeʒauſp, ir rado ʒmogu, iß kurio Welnieÿ ißejo, beſedint kojump Jeʒauſ, apwilkta, ir prie gierame raʒume, ir nuſigando.

36. Tie teypag kurie tey regiejo ſakie jemȯ kaypo anȯ paſtotaȯ buwo ißloſotaȯ.

37. Ćieła tada mine[4], aplink[5] gulinciȯ anoȯ Ziameȯ Gadarenu, praße ghi kad ißeÿtu nog ju, didiȯ neȯ jos ſueme ſtrochaȯ[6]. Anȯ tada iejęȯ eldyon ſugryʒo adgaloȯ.

38. O ʒmoguȯ, iß kurio ⌜ißejo Welniey⌝, praße ghi, kad prie[7] ja^{m} gałetu but: Bet Jeʒuȯ liepe jam eyt nog ſawęȯ, kałbedamȯ:

39. Sugryßk[8] namoſne tawo, ir paſakik kajpo didʒiuȯ dayktuȯ padare tau diewaȯ. A^{ns} tada ißejo po[9] wiſa mieſta apiſakinedamȯ kaypo didʒiuȯ daykt^{us} padare jam Jeʒuȯ.

40. Jr ſtojoȯ, kad ⌜grÿʒo Jeʒuȯ⌝, jog ghi ⌜prÿ[eme mine⌝, wiſi neȯ łaukie jo.

41. Ó ßtey atajo ʒmoguȯ, kurio wardaȯ buwo Jairaȯ, o taȯ buwo Wiriauſiaȯ[10] Baʒnicʒioȯ, ir połe Jeʒauſ[11] kojup, ir praße ghi kad ieÿtu namoſne jo.

42. Turejo neȯ wienturti Dukteri, dwilikoȯ metu, kuriy and ſmertelna patela buwo, ó kad ejo, mineȯ ghi ſłegie.

43. Ó Moterißkie kuriÿ turejo tekieima krauja dwilika metu, kuri iʒdawe wiſa ſawo iʒłaykima and Liekoriu, ó negalejo but nog ʒedna[12] paſweykinta.

44. Atajuȯ jop iß uʒpakala daſilitejo[13] ⌜padalka jo ruba⌝, ó toyȯ tekieimaȯ joȯ krauja uzſiturejo.

45. Ó Jeʒuȯ tare: Kaȯ tey ira kaȯ daſiliti manęȯ? Ó kad wiſi to gineȯ, tare Petraȯ ir tie kurie buwo ſu jo: Mokitojau, mine tawe ſpaudʒia ir ſłegia, o kalbi: Kaȯ daſilitejo manęȯ?

46. Ó Jeʒuȯ tare: Daſilitejo kaȯ manęȯ: paʒinau neȯ, jog maciȯ ißejo iß maneȯ.

47. Moterißkie tada tey ißwiduȯ jog negałejo paſiſłep⟨t⟩[14], atajo drebedama, ir połuȯ prieß ghi, paſakie jam po wiſiemȯ ʒmonemȯ, kodel jo daſilitejo, ir kaypo toÿȯ paſweÿko.

48. O anȯ tare joſp: Dukte, buk gieroȯ ßyrdieȯ, wiera tawo uʒłaÿkie tawe, eyk pakajuÿ.

49. Kad tey dar kałbejo, atajo wienȯ (iß Namu) Wiriauſioja Baʒnicʒioȯ: kalbedamȯ jop: Dukte tawo numire: nedakucʒio⟨k⟩[15] mokitojuÿ.

Bet

[1] *pd* jań [2] *sd* paſkendo; *pd* humey [3] *pd* tey [4] *pd* kuri [5] *pd* buwo [6] *c* ſtrokaȯ [7] *c* ſu jo [8] *c* Pareyk [9] *pd* ciela [10] *c* Wiriauſiu [11] *c* Jeʒauſp; *p de* kojump [12] *pd* but nu- [13] *pd* kraßta [14] *ms* paſiſłep [15] *ms* nedakucʒiot; *pc* mokitoghi

50. Bet Jeʒuȯ (tey) iʒgirdęȯ, atſakie jam kalbeda^{ms}: Neſibijok, tykiek tykteÿ, ó buȯ uʒłaykita.

51. Jr kad atajo namoſna, nedałayde niekam ieÿt, tykt Petruy ir Jokubuy ir Jonuy ir ⌜teypag Tewuy⌝ ir Motyneÿ ano kudykia.

52. Werkie tada wiſi ir raudawo and joȯ. O anȯ tare: Newerkite, nenumire, bet miegt[1].

53. Jr apjokie ghi, ʒynodami jog numire.

54. Bet kad joȯ wiſuȯ ißware, em⟨e⟩ ją uʒ rąką, ir ßaukie, kalbedamȯ: Waykie, kialkiȯ.

55. Sugryʒo tada dwaſia joȯ, ir toyȯ kiełeȯ, ir liepe jemȯ kad dotu jeÿ ką walgit.

56. Jr ſtebejoȯ joȯ gimditojey, ir pryſakie jemȯ kad to niekam neſakitu kaȯ ſtojoȯ.

PAGULDIMAS IX

1. Suwadyneȯ tada dwilikoȯ ſawo Mokitÿniu dawe jemȯ waldʒia ir galibę, and wiſu welniu, ir ſweykint ligaȯ.

2. Jr iʒſiunte joȯ apiſakit Karaliſte Diewo, ir gidit ligoniuȯ.

3. Jr tare jump: Nieko neimkit ſu ſawim and kiało, ney łaʒdu, ney kolietoȯ, ney donoȯ, ney pinigu, tenetur teypag iß juſu niekaȯ dwieju drapanu.

4. Jr[2] katrioȯna namoſna ieyſit bukit tęn, ⟨ir⟩[3] ißeykit iß tęn.

5. O kaȯ juſu neprymȯ, ißeydami iß ano Mieſta, nukreſkit ir ʒieʒdriaß iß koju juſu, and ludyima prieß joȯ.

6. Jßeję tada aniȯ perejo wiſuȯ ſodʒi^{us} apiſakidami Evangelia, ir ſweykidami[4] (ligoniuȯ) wiſur.

7. Ó Herodaȯ Tetrarcha girdejo ape wiſ^{us} dayktuȯ kurie buwo darity nog jo, ir abejodamȯ, ſakie neȯ nekurie, jog Jonaȯ kiełeȯ iß numiruſiu.

8. Kiti wel jog Elioßiuȯ paſirode, ó kiti[5], jog wienȯ iß Senuju Pranaßu kiełeȯ.

9. Tare tada Herodaȯ: Jona nukirſdÿnau, o taȯ kaȯ ira ape kuri girdʒiu toki^{us} dajkt^{us}? Jr ießkojo jo regiet.

10. Ó Apaßtaley ſugryʒę, paſakie jam wiȯ ką dare. Jr eme joȯ ſu ſawim, ir nuejo patȯ wienȯ puſton wieton mieſta wadynamo Bethſaida.

11. Mineȯ tada[6] to daſiʒynoję, nuejo paſkuy ghi, o anȯ jaȯ pryeme, ir kalbejo jump ape Karaliſte Diewo, tuȯ teypag kurie reykaławo paſweykinima, paſweykino.

12. Jr[7] ⌜pradejo diena⌝ eyt (wakarop), ó dwilika ataję jop tare jam: Pałaysk minę idand nueytu[8] aplink gulinciоſna Mieſteloſna ir ſodʒioſna gaſpada ſtotu, ir pena raſtu, meȯ neȯ ćia eſme puſtoy wietoÿ.

13. Bet anȯ tare jemȯ: Juȯ ⌜dokit jemȯ⌝ walgit. O aniȯ tare: Neturime daugiauȯ per pekieta donu[9] ir dwejetą ʒuwu, net nuejnam ir pryperkam pena and tu wiſu ʒmoniu.

14. Buwo neȯ wiru ape peki tukſtancieÿ. Bet ans tare Mokitiniump ſawo. Suſodynkit joȯ kopomiȯ[10], koʒnoÿ[11] po pękiaȯdeßymtiȯ.

1 *c* uʒmigo 2 *c* O 3 *ms* iß 4 *c* gidydami 5 *c* ant⟨ri⟩ 6 *pd* ape tey 7 *pd* kad 8 *c* nuejuȯ 9 *c* tykt pekiȯ ʒuw⟨is⟩ 10 *id* redu 11 *c* koʒname

15. Padare tada teyp, ir ſuſodyno jos wiſus.

16. Ó pats emęȯ aną pękieta donu ir aną [d⟨we⟩ieta[1] ȝuwiu, paȝurejo dangun, ir paſlawino jaȯ, ir łauȝe ir dawe mokitiniamȯ kad pakiełtu aney mineӱ.

17. Walgie tada ir prywalgie ir pryrynko kaȯ atliko jemuȯ trupuciu, dwiliką ſudarӱciu.

18. Jr ſtojoȯ, kad buwo patȯ wienȯ beſimełȝdamȯ, jog Mokityney buwo ſu jo, ir klauſes ju kalbedamȯ: Ko mane ſant ſako mineȯ?

19. Ó aniȯ atſakidami, tare: Jonu Krykßtytoju, kiti wel Elioßiu, ó kiti, jog wienȯ Pranaßaȯ iß ſenuju kiełeȯ.

20. Anȯ wel tare jump: Bet juȯ ko ſakot mane ſant? Ó Petraȯ atſakidamaȯ tare: CHriſtuſu Diewo.

21. Ó anȯ pryſakie jemȯ aßtreӱ[2], ir liepe, idand to niekam neſakitu

22. Kałbedamaȯ: Sunuy ȝmogauȯ reykia nukientet daugiel, ir but[3] atmeſtu nog Wiriauſiu, ir Wireſniu Kunigu ir Mokitu-Raßte ir iȝdotu but and ſmertieȯ, ó trecia dieną kialtis.

23. Jr tare wiſump: Jeygu kaȯ nori eyt paskuy mane, teuſigina patȯ ſawęs, ir teima kryȝiu ſawo kasdien, ó eyt paskuy mane.

24. Kaȯ neȯ nori uȝlaykit dußią ſawo pateriȯ ją, bet kaȯ pateriȯ dußią ſawo del manęȯ, uȝlaykiȯ ją.

25. Kaȯ neȯ tey padeſt ȝmoguy, norȯ ingitu ciela ſwieta o patȯ ſawe praȝuditu aba ißkada pakiełtu (patieȯ ſawęȯ.)

26. Kaȯ neȯ giedeſis manęȯ ir ȝodȝiu mano, to giedeſis ſunuȯ ȝmogauȯ, kad ateyȯ garben ſawo, ir (garben) Tewa, ir ßwentu Anjełu.

27. O kałbu jumȯ tykreӱ[4]: Jra nekurie iß tu kurie cia ſtowi, katriey neragauȯ ſmertieȯ, net ißwiȯ karaliſte Diewo.

28. Jr ſtojoȯ to meto[5] ape aßtoniaȯ dienaȯ po aniemȯ ȝodȝiamȯ, jog eme ſu ſawim Petra ir Jona ir Jokuba ir uȝejo and kałna melſtiȯ.

29. O kad meldieȯ paweykſłaȯ jo weyda atſimayne[6] ir rubey jo balti (ir) labey ßwieſuȯ.

30. O ßtey, du wiru kalbejo ſu jo, kurie buwo Mayȝießiuȯ ir Elioßiuȯ.

31. Kurie regieti garbey, ſakie ape jo nueje, kurią ißtieſeȯ Jeruȝaley

32. Ó Petraȯ ir tie kurie (buwo) ſu jo, buwo apſunkiti miegu, ir pabudę, ißwido jo garbe ir aną[7] abejetą wiru kurie pas ghi ſtowejo.

33. Jr ſtojoȯ kad nog jo ſkireȯ, jog tare Petraȯ Jeȝauſp: Mokitojau, giara mumȯ ćia but, ir padarykim ſau triȯ nometuȯ, tau wiena ir Mayȝießiuy wiena, ir Elioßiuӱ wiena, neȝynodamȯ ką kałbejo[8].

34. Ó kad tey kałbejo, atajo debeſiȯ, ir uȝdęgie joȯ, ir[9] iſigando kad aniȯ ȝęgie[10] debeſin

35. Jr ſtojoȯ bałſaȯ iß debeſieȯ, kalbant: Taȯ ira miełaȯ mano Sunuȯ, kłauſikite jo

36. O kad bałſaȯ ſtojoȯ, atrado[11] Jeȝu (tykt) pati, ó aniȯ tyłejo, ir neſakie to niekam anoſe dienoſe ką regiejo:

37. Jr ſtojoȯ antra diena potam, kad nuejo nog kałna, jog[12] ſutyko ghi dide mine.

1 *c* anie dwi 2 *c* aßtreӱȯ 3 *b* but 4 *c* teyſieӱ 5 *id* ape aßmą diena (dienu) uȝ; *c* aßtoniaȯ dienaȯ 6 *c* perſimayne 7 *c* anuȯ 8 *c* bekałbejo 9 *pd* ghiȯ; *c* aniȯ 10 *id* ejo 11 *c* atliko; *pd* tyk⟨t⟩ 12 *pd* atajo

38. Ó ßtey, ʒmoguȯ iß draugieȯ, ßaukie, kałbedamȯ: Mokitojau, praßau tawe, ʒwy⟨l⟩kterek and Sunauȯ mano ira neȯ mano wiengimdiȯ.

39. Ó ßteÿ, dwaſia ghi pagaut, ó toÿȯ ßukterejo, ir pleßa ghi jog putoja, ir nieku budu[1] neeyt nog jo, ir trupina ghi.

40. Ó praßiau Mokitiniu tawo, kad ghi ißwaritu, ó negałejo.

41. Ó Jeʒuȯ atſakidamaȯ tare: Ó newierna ir pikta gimine, kayp iłgey dar buſiu ſu jumiȯ, ir pakięſiu juȯ? Atweſk ßia ſunu tawo.

42. Ó kad dar (jop) ejo, pleße ghi welniaȯ ir perpłeße, bet Jeʒuȯ ſudraude necʒyſtą Dwaſią, ir paſweykino waÿką, ir addawe ghi Tewuy jo.

43. O aniȯ wiſi nuſiſtebejo didey Dewo gieradeiſtey, o kad wiſi diwijcȯ wiſiemuȯ daÿktamuȯ kuriuȯ Jeʒuȯ dare, tare Mokitiniump ſawo.

44. Dekit tuȯ ʒodʒiuȯ auſiſna juſu. Sunuȯ nes ʒmogauȯ buȯ iʒdotaȯ rąkoſna ʒmoniu.

45. Bet aniȯ to ʒodʒia neſuprato, ir buwo tey uʒdęgta nog ju, teyp jog neißmane to, ó kłauſtiȯ jo ⌜ape tą ʒodi bijojoȯ⌝.

46. Jr pradejo terp ſawęs kałbet, ipacieÿ: Katraȯ iß ju buwo dideſniȯ.

47. Bet Jeʒuȯ paʒynęȯ dumaȯ ju ßÿrdieȯ, eme maʒa wayka, ir paſtate ghi pas ſawe.

48. Jr tare jump: Kaȯ prÿimȯ tą waykiali wardane mano, mane prÿima, ó kaȯ mane prÿimȯ, prÿima tą kurſeÿ nuſiunte[2] mane. Kaȯ neȯ terp juſu wiſu maʒiauſiaȯ ira, taȯ buȯ didiȯ.

49. O Jonaȯ atſakie ir tare: Mokitojau, regiejom wiena, kurſey ißwarÿneja welniuȯ wardane tawo, ó meȯ jam to uʒſakiem, jog neyt ſu mumiȯ paſkuy[3] tawe.

50. O Jeʒuȯ tare[4] jop: Neuʒſaki⟨k⟩ to, kaȯ neȯ n'eſt prieß muȯ, ſu mumiȯ ira.

51. Jr ſtojoȯ kad dienoȯ jo atymima iſipiłde, paſtanawijo eyt Jeruʒalen

52. Jßſiunte tada ſiuntin⟨i⟩uȯ pirm ſawęȯ, ó aniȯ ißeję, atajo Mieſtelin ſamaritonu, pagatawit del jo (gaſpadą)

53. Bet[5] aniȯ jo nepryeme, jog weydaȯ jo buwo (kaÿpo) eynancio tieȯ Jeruʒalem.

54. O kad[6] jo Mokitiney Jokubaȯ ir Jonaȯ (tey) ißwido, tare: Wießpatie, norigu jog tariame kad ugniȯ ateytu iß dangauȯ, ir prarÿtu joȯ, kaypo ir Eliośiuȯ padare?

55. Bet anȯ[7] atſigryʒęȯ, ſubare joȯ, ir tare: Neʒynote, kokioȯ eſte dwaſioȯ.

56. Sunuȯ neȯ ʒmogauȯ notajo ʒudynt dußiaȯ ʒmoniu, bet uʒlaykit jaȯ. Jr nuejo kitan Mieſtelin.

57. Jr ſtojoȯ kiele kad ejo, jog wienȯ tare jop: Wießpatie, eyſiu paſkuy tawe, kurnoriȯ eyſi.

58. O Jeʒuȯ jam tare: Lapeȯ turi dobeȯ, ir paukßcʒiey dangauȯ liʒduȯ, bet Sunuȯ ʒmogauȯ neturi kame galwa prÿgłauſtu.

Ó

1 *ic* ſunkieÿ eyt   2 *c* ſiuncia   3 *ms* paſkuyt   4 *b* tare; *p ms* Neuʒſakite   5 *c* O   6 *pd* (tey)   7 *id* Jeʒuȯ

59. Ó kitop tare: Eyk paſkuy mane: Bet anȯ tare: Wieβpatie, damiłayſk nueyt ir pakaſt pirm Tewa mano.

60. Bet Jeʒuȯ tare jop: Numireley tekaſia numireluȯ ſawo, bet tujen, eyk ir ſakik Karaliſte Diewo.

61. Jr kitȯ teypag tare: Wieβpatie, eyſiu paſkuy tawe, bet dalayſk mi pirm paſiʒegnot ſu teÿȯ kurie ira namoſe mano.

62. Ó Jeʒuȯ tare jam: Zednaȯ kurſey prydeſt rąka ſawo jungop, ó apſidayro and to kaȯ ira uʒpakiy[1], n'eſt wertaȯ Karaliſteſp Diewo.

PAGULDIMAS X

1. Ó potam paʒymino ⌜dar Wieβpatȯ⌝ kitus ſeptiniaβ (!) deβymtiȯ, ir nuſiunte joȯ prieβ ⌜weyda ſawȯ⌝ po du koʒnan Mieſtan ir wieton kame ateytu.

2. Tare tada jump: Piutis tieſa ira dide, bet darbiniku ira maź, praβykit tada Wieβpati piutieȯ, kad iʒſiuſtu darbinikuȯ and piutieȯ ſawo.

3. Eykit, βtey, ſiunciu juȯ kaÿpo awineluȯ terp wiłku

4. Neneβiokit mayβela[2], neÿ kolietoȯ, neÿ czeweriku, neÿ ko ſweykinkite kiele[3].

5. Ó kokioſna namoſna ieyſite, tarykit pirm: Pakajuȯ (t'eſt) tiemuȯ namamus.

6. Ó ieygu butu Sunuȯ pakajauȯ, pakajuȯ juſu buȯ and jo: bet ieygu ne (pakajuȯ juſu) ſugrÿβ juſump.

7. Jr bukit anoſe namoſe walgidami ir gierdami tey ką jumuȯ (pakiełȯ) Darbinikaȯ neȯ wertaȯ ira ałgcȯ ſawo. Newaykβcʒokit iβ (wienu) namu ing (kituȯ) namuȯ.

8. Katrian teypag Mieſtan ieÿſit, ó[4] prÿimȯ juȯ, walgikit tey ka prieβ juȯ padeta ira[5].

9. Jr paſweykikite ligoniuȯ kurie tęn ira: Jr kalbekit jemȯ: Karaliſte Diewo pryſiartyno juſump.

10. Bet kurian Mieſtan ieyſit, ó neprÿmȯ juſu, iβeydami ulicʒioſna ju[6], kalbekit.

11. Jr dulkieȯ, kurioȯ[7] ⌜prÿlipo iβ juſu mieſta⌝ muſump, nukreciam prieβ[8] juſu, Wienok, tey zynokit, jog Karaliſte Diewo prÿſiartyno juſump.

12. O kalbu jumuȯ, jog ⌜łangwiaus buȯ Sodomey⌝ anoÿ dienoÿ, neyg anamuÿ Mieſtuy.

13. Beda tau Chorazin, beda tau Bethſaida[9], ⌜Tyre neȯ⌝ ir Sidone kad toȯ galibeȯ stotuȯ, kurioȯ tawimp ſtojcȯ, butu pakutawoję ſeneÿ[10] ⌜ſedynt mayβie⌝ ir pelenoſe.

14. Bet langwiauȯ buȯ Tyruy ir Sidonuÿ and ſuda, neÿg tau.

15. Jr tu Kapernaum, kurſey iβkialtaȯ eſi iki dangui, nuſtumtaȯ buſi iki pekłey.

16. Kaȯ juſu klauſo, mane kłauſo: ó kaȯ juȯ atmeta, mane atmeta, ó kaȯ mane atmeta, atmet⟨a⟩[11] tą kurſey nuſiunte mane

17. Ó ſeptinioȯ deβymtis ſugriʒo ſu dʒiaugſmu, kalbedami: Jr patis welnieÿ paſidoſt mumuȯ Wardane tawo.

1 *cf* użpakalyj 2 *c* kolietoȯ 3 *sd* and 4 *c* ir 5 *c* padeȯ 6 *ac* ulicʒioſe; *pd* teyp 7 *ms d* 8 *id* and 9 *pd* kad 10 *c* tomet 11 *ms* atmetą

18. Jr tare jump, regiejau Szietona kaypo ʒaybą połant nog dangauȯ

19. Sztey domi jums maci, mint and ʒalciu ir[1] baʒylißku, ir and wiʃokioȯ galibeȯ neprietelauȯ, ó nieko jumuȯ ʒednu budu neißkadiȯ.

20. Nedʒiaukiteȯ dar iß to, jog Dwaʃioȯ paʃidoʃt jumuȯ, bet łabiauȯ dʒiaukiteȯ jog wardey[2] juʃu ⌜uʒraßyti ira⌝ Dangoʃe.

21. Anoygi hadÿnoÿ pradʒiugo Jeʒuȯ Dwaʃioÿ, ir tare: Dekawoju tau Tewe, Wießpatie Dangauȯ ir ʒiameȯ, jog paʃlepey tuȯ dayktuȯ nog ⌜mokitu ir ißmintingu⌝, o apirayßkiey joȯ kudykiamuȯ. Jr łabey Tewe. Teyp neȯ tau paʃidabojo.

22. Wiʃi dayktey ira mi padoti nog Tewa mano, ir niekaȯ nepaʒyʃta kaȯ ira Sunuȯ bet Tewas, ir kaȯ ira Tewas bet Sunuȯ ir taȯ kuriamuy Sunuȯ nori (tey) apireyßkit.

23. Jr atʃigryʒęȯ Mokitiniump, tare iemȯ aʃabney: Paßlawintoȯ ira akiȯ kurioȯ regi ką juȯ regite

24. Kałbu neȯ jumuȯ jog daug Pranaßu ir Karalu gieyde regiet to ką juȯ regite: ó neregiejo, ir kłauʃit to ko juȯ klauʃote, ó negirdejo.

25. O ßtey nekuriȯ Mokitaȯ-Zokone ʃtojoȯ gundyndamaȯ ghi ir kalbedamȯ: Mokitojau ką darydamȯ, aptureʃiu amʒÿna ʒÿwata.

26. O anȯ tare jam: Kaȯ ira paraßyta Zokone? kaypo ʃkaytey?

27. O anȯ atʃakidamȯ tare: Miłek Pona Diewa tawo, iß wiʃoȯ ßyrdieȯ tawo, ir iß wiʃoȯ Dußioȯ tawo, ir iß wiʃoȯ ʃiłoȯ tawo, ir iß wiʃoȯ dumoȯ tawo, ó artima ʃawo kaypo pati ʃawe.

28. O anȯ tare jop: giereÿ atʃakiey, daryk[3] tey, ó giʃi.

29. Bet anȯ noredamȯ nuteyʃint pats ʃawe, tare Jeʒauʃp, ó kaȯ ira mano artimaȯ.

30. Ó Jeʒuȯ atʃakidamȯ tare: nekuriȯ ʒmoguȯ nuʒengie iß Jeruʒaleȯ Jerychan, ir impołe terp raʒbayniku; kurie ghi nuwilkie ir dar[4] łabey ʃuroniję, patis nuejo, ó ghi puʃiau numiruʃi paliko.

31. Ó netyciomiȯ nekuriȯ Kopłonaȯ ejo togi kielu ir ißwidęȯ ghi, aplękie[5].

32. Teypag ir Lewita, kad buwo paȯ ąną wieta, atajo ir dabojoȯ (jo)[6] ir aplękie.

33. Bet nekuriȯ Samarytonaȯ kielodamȯ atajo jop ir ißwidęȯ ghi paʃigaÿłejo

34. Jr prÿejęȯ (jop) uʒrÿßo jo ronaȯ, impiłeȯ joʃna aliwoȯ ir wina, ir uʒʃodÿneȯ ghi and ʃawo galwija, nugabeno ghi gaspadon, ir rupinoȯ ape ghi

35. Ó ant rÿtoÿ waʒodamȯ, ißeme du graßu, ir dawe joȯ gaʃpadoriuy, ir tare jam, pryweyʒdek jo, ó ką daugiauȯ iʒdoʃi (and jo) addoʃiu tau kad ʃugrÿßu.

36. Katraȯ tada iß tu tryju regiȯ tau but artimu anamuy kurʃey impołe terp raʒbayniku

1 *b* ir 2 *c* ward⟨a⟩ȯ 3 *c* darykit 4 *pd* ghi 5 *id* nuejo pro ßali 6 *pd* bet nuejo pro ßali

37. Ó anȯ tare: Taȯ kurſey parode mielaßyrdiſte and jo. Jeʒuȯ tada tare jop: Eyk, ir tujen teypag padaryk.

38. Jr ſtojoȯ, kad kielawo, jog atajo Mieſtelin, ó nekuriÿ Moteryßkie wardu Mortha, prÿeme ghi namoſna ſawo.

39. Ó turejo Seſeri, kurią wadÿno Marÿa, kuriÿ teypag ſededama kojump Jeʒaus, kłauſe jo ʒodʒiu.

40. Bet Mortha[1] turejo ką weykt tarnaudama daugiel, ir atajuȯ arti, tare: Wießpatie, nodboghigu nieko jog ſeſo mano paliko mi wieney tarnaut[2]? Tarÿk tada ieÿ kad mi padetu.

41. Ó Jeʒuȯ atſakidamaȯ tare joſp: Mortha, Mortha rupinieȯ ir beſikłapatighi ape daugiel dayktu.

42. Bet wieno daykto reykia. Bataig Maria aprÿnko giarą dalą, kuriy nebuȯ atymta nog joȯ.

PAGULDIMAS XI

1. Jr ſtojoȯ kad buwo and nekurioȯ wietoȯ
[be-
ſimełʒdamȯ, kad palawo, jog wienȯ iß jo Mokitiniu tare jop: Wießpatie, pamokik mumȯ melſtiȯ, kaypo ir Jonaȯ ißmokie Mokitiniuȯ ſawo.

2. O anȯ tare jump, kad mełdʒiatieȯ, kalbekit: Tewe muſu kurſey eſi dangoſe, ßwęſkiȯ wardaȯ tawo, ateyk Karaliſte tawo, buk wala tawo, kaypo danguy (teyp) ir and ʒiameȯ

3. Dok mumuȯ kaȯdien, donoȯ muſu wiſu dienu.

4. Jr atlaysk mumȯ muſu kałteȯ, neȯ ir meȯ atlaydʒiame koʒnaȯ ſawamuy kaltamuy[3]. Jr neweſk muſu ing pagundynima, bet ſaugok mus nog pikto.

5. Jr tare jump: Kaȯ iß juſu tures[4] prieteli, ir puſiau naktieȯ eyȯ jop, ir tariȯ jam: Prietelau, pamiʒyczyk trejeta[5] donu.

6. Prieteliȯ neȯ mano atwaʒawo manesp iß kiela ſawo, ó neturiu ⌜jam ką pakielt[6]⌝

7[7]. O taȯ kurſey widuy atſakidamaȯ taritu: Nemidakucʒiok: duriȯ dabar ira uʒdarytoȯ, ir waykey mano ſu manim ira kamaroÿ, negalu kialtis dot tau.

8. Kałbu jumuȯ noriȯ nenoretu kialtiȯ ir dot jam jog ira jo prieteliȯ, wienok del jo negiedoȯ kiełſiȯ ir doȯ jam teyp daug kaypo reykałauja.

9. Ó aß biłau jumuȯ: praßykit, ó buȯ jumȯ dota, ießkokit ó raſite, tuſkiankit, ó atadariȯ jumuȯ.

10[8]. Koʒnaȯ neȯ kurſey praßo, gauna[9], ir kaȯ ießko, rąnda, ir kurȯ tuſkiena, atadaro jam.

11. Aba kaȯ (do) Tewaȯ terp juſu (ira), kuri
[pra-
ßytu ſunus donoȯ[10], doȯ[11] jam akmeni, aba uʒ ʒuwi, dotu jam ʒalti?

12. Aba kad ghi praßytu ape pauta, dotu jam warboli?

13. Jeygu tada juȯ, kurie eſte pikteyȯ, numanote dot giaraȯ[12] dowanaȯ waykamuȯ ſawo, kaypo toli daugiauȯ ⌜Tewaȯ danguiȯ⌝, nedoȯ Dwaſioȯ ßwentoȯ tiemuȯ kurie ghi praßo.

14. Jr ißware Welnia, ó taȯ buwo neʒadʒia, Jr ſtojoȯ kad Welniaȯ ißejo, jog nezadʒia kałbejo, ó mineȯ diwijoȯ

15. Bet nekurie iß ju tare: Anȯ[13] ißwaro welniuȯ per Beelʒebubi, Kunigaykßti welniu.

1 *pd* łabey 2 *c* dirbt 3 *c* ſawiemuȯ kaltiemuȯ 4 *c* turedamaȯ 5 *c* trÿju 6 *c* pakielcia 7 *ex pag.* 62v 8 *ex m pag.* 62 9 *c* ima 10 *id* ape ʒuwi 11 *c* dotu 12 *c* giariaȯ 13 *c* Ghiȯ

16. Kiti wel gundyndami (ghi) gieyde nog jo ʒiankła iß dangauȯ.

17. Bet anȯ ʒynodamȯ ju dumaȯ, tare jump: Koʒna karaliſte kuriy dalijaȯ prieß ſawe puſta tampa, teypag namey (perdaliti) prieß ſawe, nupoła.

18. Ó ieygu ir ßietonaȯ perdalijoȯ prieß ſawe, kaypo apſiſtoȯ jo Karaliſte? Kadagi kałbate, jog ißwarineju Welniuȯ per Beelʒebubi.

19. Ó ieÿgu aß ißwaryneju Welniuȯ per Beelʒebubi, per ką ißwarÿneja joȯ Suney[1] juſu; togdel aniȯ buȯ ſudʒiomiȯ juſu.

20. Bet ieygu aß pirßtu Diewo ißwarineju Welniuȯ, Karaliſte tada Diewo atajo juſump

21. Kad ⌜ſtypraȯ ßarwinikaȯ⌝ ſergt dwaria ſawo, (w.ȯ) ką turi ira pakajuÿ.

22. Bet kad ateyt kaȯ and (jo) ſtypreȯniȯ uʒ ghi, ir pe⟨r⟩gali[2] ghi, atyma wiſuȯ jo ßarwuȯ, kurioſe dukſejoȯ, ir ißdalija ⌜ißpłeßymus jo[3]⌝.

23. Kaȯ n'eſt ſu manim, prieß mane ira, ir kaȯ neręka ſu manim, ißbarſto.

24. Kad necʒyſta Dwaſia ißejo[4] iß ʒmogaus, baſtoȯ po ſauſaȯ wietaȯ, ießkodama atylſieȯ; ó neraduȯ joȯ, kalba, ſugryßu namoſna mano iß kur ißejau.

25. Ó atajuȯ rąda joȯ ißßłotuȯ (ßłota) ir ißdabintuȯ.

26. Tada pareyt, ir ima ſu ſawim kitaȯ ſeptiniaȯ Dwaſiaȯ, pikteſniaȯ neyg pati, ó iejuȯ giwena tęn, ó paſkuciauſi (dayktey) ano ʒmogauȯ, pikteȯni ira neyg pirmieÿ.

27. Jr ſtojoȯ kad tuȯ dayktus kałbejo, jog nekuriÿ Moterißkie iß mineȯ pakiełuȯ balſa tare jop: paßławintaȯ ira ʒywataȯ kurſey tawe neßojo, ir krutis kuriaȯ ʒyndey.

28. Bet anȯ tare: Jr łabey paßławinti ira kurie kłauſo ʒodʒia Diewo ir uʒłayko ghi.

29. Jr kad mineȯ rÿnkos[5] łabey, pradejo kałbet: Ta ira pikta gimine: gieÿdʒia ʒiankła, bet nebuȯ jeÿ dotaȯ ʒiankłaȯ[6], ⌜liß ʒianklaȯ⌝ Jonaßauȯ[7] Pranaßa.

30. Kaÿpo neȯ Jonaßaȯ buwo ʒiankłu Niniwitamuȯ, teyp buȯ ir Sunuȯ ʒmogauȯ teÿ giminey.

31. Karaliene nog pietu kiełſiȯ and ſuda ſu wireÿȯ toȯ gimineȯ, ir apſudiȯ joȯ, atajo neȯ nog kraßtu ʒiameȯ, kłauſit ißminties Salamona, ó ßtey daugiauȯ neyg Salamonaȯ ira ćia.

32. Wireÿ Niniweȯ kielſiȯ and ſuda ſu ta gimine, ir apſudiȯ ją: aniȯ neȯ pakutawojo and koʒonieȯ Jonaßa, ó ßteÿ daugiauȯ neyg Jonaßaȯ ira ćia.

33. Niekaȯ[8] teypag kas[9] uʒſwiecia ʒwakie, deſt ią and ßalieȯ, ney po miera-jewu; bet and lichtoriauȯ, idand kurie ateyt, regietu ßwieſę.

34. Zwakie kuna ira akiȯ. Togdel kad akiȯ tawo ira giara, ir ciełaȯ[10] kunaȯ tawo apßwieſtaȯ ira, bet kad pikta ira, ir (cielaȯ)[11] kunaȯ tawo ira tamſuȯ

35.

1 *c* Sunus; *pd* Sunuȯ 2 *ms* pelgali 3 *pd* naudaȯ 4 *c* ißeyt 5 *c* ſuſirÿnko 6 *pd* bet 7 *ms* Jonaßaßauȯ 8 *ad* Jr 9 *c* kurſey 10,11 *pd* teypag; *a ms* piktaȯ

35. Dabokiô tada to, kad βwieſe kuriÿ ira tawimp, nebutu tamſibe.

36. Jeygu tada ciełaô kunaô tawo apβwieſtaô ira, nebeturynô kokioô dalieô tamſioô, ⌜cielaô buô apβwieſtaô⌝, ligieÿ kaypo ʒwakie βwieſumu[1] apβwiećia tawe.

37. Ó kad tey kalbejo, nekuriô Faryʒeuβaô praβe ghi, kad ſu jo pietuô walgitu, iejęô tada ſedoô

38. O Faryʒeuβey tey iβwidę diwijoô, jog pirm nenuprauſe[2] (rąku) prieβ pietuô

39. Ó Wieβpatô tare jop: Tieſa Farÿʒeuβey, lobiate wirβu[3] kubka ir bludo, bet (widuô)[4] juſu piłnaô ira płeβyma ir piktenibeô.

40. Neiβmaneleÿ, taô kurſey padare kaô ira wirβauô, argu teypag nepadare kaô ira iβ widauô.

41. Bet dokit and iałmuʒnoô iβ to kaô ira widuy, ó βtey wiô ira jumuô czyſta.

42. Bet beda jumuô Faryʒeuβey, d⟨e⟩ſetynaô neô dodat⟨e⟩ iβ metu ir rutu, ir wiſokiu wirału, bet apłaydʒiate ſuda ir meyłe Diewo. Tey reykia daryt, ir kito nopłayſt.

43. Beda jumuô Faryʒeuβey, milite neô[5] pirmaô wietaô Baʒnicʒioſe ir paſweykinimuô turgawicʒioſe.

44. Beda jumuô Mokiti-Raβte ir Farÿʒeuβey, weydamaÿnieÿ: liguô neô eſte grabamuô, kuriu neregiet, ir ʒmoneô kurie and ju waykβcʒoja neʒÿno (ju.)

45. Ó wienô iβ Mokitu-ʒokone atſakidamô tare jop[6]; Mokitojau, kad kalbi tuô dayktus, ir muô honbij.

46. Bet anô tare: Beda ir jumuô Mokiti-Zokone, apſunkinate neô ʒmoneô naβtomiô ſunkiomiô neβt, bet patis neſilitite tu naβtu pirβtu ſawo.

47. Beda jumuô, budawojate neô grabuô Pranaβu, ó Tewey juſu uʒmuβe joô.

48. Togdel ludyjate jog patiô teypag milite darbuô Tewu juſu; aniô neô pamuβe joô, o juô budawojate ju grabuô:

49. Togdel teyp[7] kałba iβmintiô Diewo: Nuſiuſiu jump Pranaβuô ir Apaβtalus, ó (nekuriuô) iβ ju uʒmuβ, ó (kituô) wel iβwaryô.

50. Jdand nog toô gimineô ieβkotu krauja wiſu Pranaβu, kurſey iβlietaô ira[8] nog pradʒioô ſwieta.

51. Nog krauja Abla, iki kraujuy Zachario-βiauô, kurſey uʒmuβtaô ira terp altoriauô ir namu (Diewo,) ir labeÿ, kałbu jumuô, ieβkoô jo nog toô gimineô.

52. Beda jumuô Mokiti-Zokone, atemet neô rakta[9] paʒyntieô, patis neieiot, ó tiemuô kurie norejo ieyt[10] nedałaydet.

53. Ó kad ⌜jemô tey⌝ kalbejo, Mokiti-Raβte ir Farÿʒeuβey pradejo and jo łabeÿ[11] gułt, ir prieʒaſti dot kad kałbetu ape daug dayktu

54. Zabanguô ſpąʒd⟨a⟩mi and jo ir ieβkodami ſugaut ką iβ jo naſru kad ghi gałetu apſkuſt.

[1] c βwieſe [2] c nenuſimaʒgojo [3] c iβ wirβauô [4] i ⟨widu⟩ris, (widuriô) [5] b milite neô [6] c jump
[7] c teypag [8] id buwo; b nog [9] pd iβmi⟨nties⟩ [10] pd uʒſtojot [11] i łabey; c ſmarkiey

PAGULDIMAS XII

1. Tometu kad daugiel tukſtanciu mineꝺ ſuſirynko teyp jog mindʒiojo[1] wieni kituꝺ, pradejo [kałbet Mokitiniump ſawo. Terp wiſo[2], ſaugokiteꝺ rukßtieꝺ Faryʒeußu, kuriy ira Weydamayniſte.

2. Nera neꝺ nieko uʒdęgto, kaꝺ nebutu atdęgta, ir paſłepto, ko nedaſityrtu.

3. Togdel wiꝺ ką kalbejot tamſibeÿ, buꝺ girdeta ßwieſey, ir ką[3] kußtejot auſin, kamarioſa, buꝺ ſakita and dagſciu.

4. Ó kałbu jumuꝺ prietelamuꝺ mano, neſi- [bijokite tu kurie uʒmußa kuna, ó potam nieko daugiauꝺ negali padarÿt

5. Bet parodiſiu jumuꝺ ko turite bijotis, bijokiteꝺ to, kurſey kad uʒmuße, turi waldʒią imeſt (ir) ing pekła. ir labey, ſakau jumuꝺ, bijokiteꝺ jo.

6. Negu pardoſt pękiu ʒwyrblu uʒ du pinigielu? ó newienaꝺ iß ju n'eſt uʒmirßtaꝺ Diewiep.

7. Ką kalbu, ir plaukey gałwoꝺ juſu wiſi ira paſkaytiti: Neſibijokite tada. Juꝺ werteſni eſte uz[4] daug ʒwirblu.

8. Kalbu teypag jumuꝺ, koʒnaꝺ kurſey mane ißpaʒynꝺ po ʒmonemiꝺ, ir Sunuꝺ ʒmogauꝺ ißpaʒynꝺ ghi po Anjeleyꝺ Diewo.

9. Bet kaꝺ uʒſiginꝺ manęꝺ po ʒmonemiꝺ, uʒſiginꝺ jo po Anjełeÿꝺ Diewo.

10. Jr koʒnaꝺ kurſey kalbeꝺ (koki) ʒodi prieß Sunu ʒmogauꝺ, buꝺ jam atłayſta, bet kaꝺ błuʒniꝺ prieß Dwaſia ßwentą, nebuꝺ jam tey atłayſta.

11. Jr kad juꝺ wadʒioꝺ po Baʒnicʒiaꝺ ir (po) Ureduꝺ ir Galibeꝺ neſirupinkite kaÿpo aba ką[5] tariſit tomet and ⌜apginima (ſawo)⌝, aba ką kalbeſit.

12. Dwaſia neꝺ ßwenta pamokiꝺ juꝺ anoy hadynoÿ ką turite[6] kałbet.

13. Ó wienꝺ iß mineꝺ tare jop: Mokitojau, taryk Broluy mano, kad paſidaylitu teywayniſte ſu manim.

14. Bet anꝺ tare jam: Zmogau, kaꝺ mane paſtanawijo Sudʒia aba padalitoju and[7] juſu.

15. Jr tare jump: Dabokiteꝺ, ir ſaugokiteꝺ łokamſtwoꝺ: Ne apſte neꝺ tey uʒguli, kad kaꝺ gija iß ſawo turtu.

16. Jr paſakie jemꝺ pryliginima, ir tare: Nekurio bagota ʒmogauꝺ laukaꝺ intyko łabey

17. Jr mislijo patꝺ ſawimpi, kałbedamꝺ: Ką weykſiu? Neturiu neꝺ kame[8] ſurynkcia wayſiuꝺ mano.

18. Jr tare: Tey padarÿſiu. kłonuꝺ mano ißardyſiu, ir dideſniuꝺ pabudawoſiu, ir ſurynkſiu tęn wiſą tą mano łaymą, ir tuꝺ mano[9] łobiuꝺ.

19. Jr taryſiu duſioſp mano: Dußia turi daug łobiu, ſukrautu and daug metu, iłſek, walgik, giark, buk linxma.

20. Bet Diewaꝺ jop tare: Durniau, ßą nakti atjeßkoꝺ dußią tawo nog tawęꝺ; ó tey ką pagatawijej, kamuÿ tekꝺ?

1 *c* mine 2 *id* Pirmiauſiey 3 *pd* kałbejot 4 *id* neyg 5 *pd* kalbeſite; *sd* atſakiſit 6 *c* tureſite 7 *id* terp 8 *pd* iʒdećia 9 *pd* turtuꝺ

21. Teyp (ira ſu to) kurſey ⌜pats ſau ry^{n}ką(!) ſkorba⌝, ó nebagotaȯ eſt Diewiep

22. Tare ir[1] Mokitiniump ſawo. Togdel kałbu jumuȯ, neſirupinkite ape ʒywata juſu, ką walgiſite, ney ape kuna, ko pryſi⟨d⟩ęgſite[2].

23. Zywataȯ daugiauȯ ira neyg penaȯ, ir kunaȯ neyg dągalaȯ

24. Dabokiteȯ and warnu, jog neſeja, ney piauja kurie neturi kłetieȯ neÿ kłona, ó diewaȯ peni joȯ, ko daugiauȯ eſte[3] uʒ paukßcʒiuȯ.

25. Katraȯ iß juſu meldʒiu rupindamaȯ gali prydet ołakti ilgumop[4] ſawo?

26. Jeygu tada negalite (padarÿt) maʒauſio dayk⟨t⟩a[5], ko beſirupinate ape kituȯ daykt^{us}?

27. Dabokiteȯ and liliju kaypo auga: Nedyrba, ney werpia. O kałbu jumuȯ, nej Salamonaȯ wiſoy ſawo garbey, nebuwo apwiłktaȯ kaypo wiena iß ju.

28. Jeygu tada Diewaȯ teÿp dęgia ʒołe, kuriÿ ßądien ira laukie, ó rytoy imetama eſt pecʒiun; kaypo toli łabiauȯ juȯ, ó maʒatykieÿ.

29. Nekłauſkiteȯ teypag ką walgiſite, aba ką giarſite, ir nebukite ſiubojancioȯ dumoȯ.

30. Tu neȯ wiſu daÿktu gimineȯ ſwieto ießka; bet Tewaȯ juſu ʒÿno jog to reykałaujate.

31. Bet ießkokite Karaliſteȯ Diewo, ó tie wiſi daykteÿ buȯ jumuȯ prydoti.

32. Nebijokiȯ maʒas gardel. Giara[6] wala neȯ Tewa juſu ira dot jumuȯ Karaliſte.

33. Perdokit ką turyt, ó dokit iałmuʒną. patis ſau[7] padarÿkite maßnas[8], kurioȯ nepaſena, ſkorba kuriȯ nenuſimaʒyna[9] Dangoſe, kame wagiȯ neißkąka, ney kądiȯ gadyna.

34. Kame neȯ ira ſkorbaȯ juſu, tęn buȯ ir ßyrdiȯ juſu.

35. Perjoſ⟨t⟩i teſt ßoneÿ juſu[10] ir ʒwakieȯ degąćios

36. Liguȯ[11] teypag bukite ʒmonemuȯ laukiantiemuȯ Wießpatieȯ ſawo, ſugrÿßtancio[12] iß Swodʒboȯ, jog kad ateyȯ ir tuſkianȯ gałetu jam toÿȯ atadarÿt.

37. Paßławinti ira tie tarneÿ, kuriuȯ Wießpatȯ atajęȯ raȯ bejauciant. Uʒtieſa kałbu jumuȯ, jog patȯ apſijoȯ, ó jemȯ liepȯ ſeſtiȯ, ir pryejęȯ tarnauȯ jemuȯ.

38. Ó ieygu ateyȯ antroy ſargiboÿ-naktieȯ aba ateyȯ trecioy ſargiboy ir atraȯ joȯ teypag, paßławinti ira aniȯ tarneÿ.

39. Bet ʒynokit tey, kad[13] Wießpatȯ namu ʒynotu kurią hadÿna wagiȯ nori ateyt, jauſtu, ir nedałeyſtu pakaſt namu ſawo.

40. Togdel, ir juȯ bukite gataweyȯ, kurią neȯ hadyna netykieſiteȯ, Sunuȯ ʒmogauȯ ateyȯ.

41. Ó Petraȯ tare jop: Wießpatie, ſakeygu tą pryliginima mumuȯ, aba ir wiſiem^{us}?

42. Ó Wießpatȯ tare: Katriaȯ tada ira wiernaȯ ir budraȯ uźwayʒdaȯ, kuri Wieß-

1 *id* tada 2 *ms* pryſigęgſite 3 *b* eſte 4 *s* ſtomenieſp 5 *ms* dayka 6 *pd* neȯ 7 *c* ſawe 8 *c* maßnomiȯ
9 *id* nenubeſt 10 *c* Perjoſkite ßonus ſawo; *ms* Perjoſki 11 *ad* Jr 12 *c* kad ſugrÿß 13 *pd* ʒynotu

patȯ uʒſtatiȯ and ßeyminoȯ ſawo dot (iey) paʒymeta dalią pena, tykru metu.

43. Paßławintaȯ ira anȯ tarnaȯ kuri Wießpatȯ jo atajęȯ, ⌜teyp atraȯ⌝ bedariant.

44. Uʒtieſa ſakau jumuȯ, jog ⌜uzſtatiȯ ghi⌝ and cieło ⌜łobia ſawo⌝.

45. Bet ieygu anȯ tarnaȯ kałbeȯ ßyrdiy ſawo, Wießpatȯ mano trunk⟨a⟩ ateyt[1], ir pradeȯ mußt tarnuȯ[2] ir tarnayteȯ, ir walgit, ir giart, ir girtot.

46. Wießpatȯ tada ano tarna ateyȯ tokioy [dienoÿ[3] kokioÿ nelauks[4] ir hadynoy kurioÿ netykieſiȯ[5]: ir atſkirȯ ghi, ir paʒÿminȯ jo dala ſu newierneyſieyȯ.

47. Ó anȯ tarnaȯ kurſey ʒynojo wala Wießpatieȯ ſawo, ó nepryſigatawijo, ney padare pagal jo waloȯ buȯ nupłaktaȯ daugietu (mußiu).

48. Bet katraȯ[6] (joȯ) neʒynojo, ó padare dayktuȯ wertuȯ (mußiu) buȯ nupłaktaȯ nedaugielu (mußieys). Jr koʒnaȯ kuriamuy daug ira dota nog to daug ießkoȯ, kuriamuy teypag daugiel pasitykiejo nog to dar to daugiauȯ ießkoȯ.

49. Atajau ugni meſt and ʒiameȯ[7], ir ką noriu[8] jeygu jau (ir) uʒſidegie?

50. Bet muſiju but apkrykßtytaȯ krykßtu ir kaypo ſuſpauſtaȯ eſmi, net tey iſzſipiłdiȯ.

51. Jßmanotegu jog atejau dot pakaju and ʒiameȯ. Ne, kalbu jumuȯ bet toli łabiauȯ ſkiriu.

52.

52. Nog ßio meta neȯ pękietaȯ wienoſe namoſe perſiskirs, trejetaȯ prieß dwejetą, ir dwejetaȯ prieß trejeta.

53. Tewaȯ ſkirſiȯ prieß Sunu, ó Sunuȯ prieß Tewa, Motyna prieß dukteri, ó dukte prieß Motyna: Moßa prieß anitą, ó anita prieß Moßą.

54. Kałbejo teypag ir Miniump: Kad regite debeſi ateynant nog nuſilaydimo[9] ſaułeȯ, toyȯ kałbate: Ateyt lietuȯ, ir teyp ſtojaȯ.

55. Jr kad[10] regite weja wejant nog Pietu kalbate: Buȯ ka⟨r⟩ßta[11], ir ſtojaȯ.

56. Weydamaynieÿ, weyda ʒiameȯ ir dangauȯ galite numanit, ó kaypo nenumanote ßo meta?

57. Ó kodel neſudyiate ir patis iß ſawęȯ, kaȯ ira giaro.

58. Kad neȯ eyni ſu prießtarniku ſawo prieß ureda, rupinieȯ kiele, kad nog jo galetumbeÿ nuſiwalnit, idand[12] nepatrauktu tawe prieß Sudʒia ó Sudʒia padotu[13] tawe tarnuÿ teyſibeȯ, ó tarnaȯ teÿſibes imeſtu tawe kalinen.

59. Kałbu tau, neißeyſi iß tęn nieku budu, net uʒmokieſi iki paſkuciauſiamuy pinigieluÿ.

PAGULDIMAS XIII

1. Ó buwo togi paciu metu[14], kurie jam paſakie ape Galilieciuȯ, kuriu krauja Piłotaȯ ſumiße ſu ju afieromiȯ.

2. Ó Jeʒuȯ

1 *id* gryßt 2 *c* będratarniuȯ; *ms* tarniuȯ 3 *c* tą diena 4 *c* nelaukie; *ad* nietykiejoȯ jo..; *id* netykie⟨jos⟩, nelaukie jo 5 *c* kurioȯ nezÿ⟨nos⟩, netykiejoȯ 6 *id* kaȯ joȯ 7 *id* iß dangauȯ 8 *id* galu 9 *c* Uʒtekieima 10 *pd* wel 11 *ms* kaßta 12 *id* kad 13 *c* nepadotu 14 *b* metu

2. Ó Jeʒuȯ atſakie ir tare jemȯ: ißmanotegu [jog tie Galiliecìey buwo grießneſneyȯ[1] neig wiſi Galiliecieÿ, jog tey nukientejo.

3. Kalbu jumuȯ (Jog) Ne: bet jeygu nepakutawoſite, juȯ teypag wiſi praʒuſite.

4. Aba aniȯ aßtonioſdeßymtiȯ and kuriu toren Silooy pagruwo, ir pamuße joȯ, ißmanotegu ju(?) tie buwo kałteȯneyȯ[2] ney wiſoȯ ʒmoneȯ, kurie giwena Jeruʒaley.

5. Sakau jumuȯ, Ne: bet jeygu nepakutawoſite, wiſi teypag praʒuſite.

6. Jr paſakie tą pryliginima: Nekuriȯ ʒmoguȯ iſodino Winnicʒioy ſawo figos-medi, o atajo ir ießkojo wayſiauȯ and jo, bet nerado.

7. Tare tada ſargop Winnicʒioȯ: Szteÿ ateynu jau treiȯ metuȯ ießkodamȯ waÿſiauȯ and to figoȯ-medʒia, o nerądu: ißkirſk ghi, and ko uʒſtoja dowaney ir ʒiamę

8. Ó anȯ atſakidamaȯ tare jop: Wießpatie pałukiek (dar) ir ßuȯ metuȯ, net apkaſiu ghi, ir meßłeyȯ apdeſiu.

9. Ó ieygu atneß waÿſiu (teſtowi) bet ieygu ne, ißkirſi potam.

10. Jr mokie Subatoy wienoy iß Baʒnicʒiu.

11. Ó ßtey, buwo (tęn) Moteryßkie, kuriÿ turejo Dwaſia ligoȯ[3] per aßtoniolika metu, ir buwo ſuſukta, ir negałejo pati ſawe niekayp pritieſt.

12. Jeʒuȯ tada ⌜ißwidęȯ ią⌝, paʒadyno ją ſawesp, ir tare joſp: Moterÿßkie[4], Jßlioſota eſi nog ligoȯ tawo.

13. Jr uʒdejo and joȯ rąkaȯ, ir toÿȯ prÿſitieſe[5], ir garbino Diewa.

14. Ó Wiriauſiaȯ Baʒnicʒioȯ, uʒ pikt teÿ turedamȯ jog Jeʒuȯ paſweykino Subatoy, atſakie ir tare mineſp: Sziaßioȯ ira dienoȯ, kurioſa reykia dirbt: ateykit tada joſe, ir gidikiteȯ, ó ne ſubatoȯ diena.

15. Wießpatȯ tada atſakie jam ir tare: Weydamaÿniau, nekoʒnaȯgu iß juſu Subatoy[6] atryßa jauti aba aſiła nog prakarta ir weda ghi girdit?

16. Ó ta (ʒmona) kuriÿ ira dukte Abrahoma, katrią ßietonaȯ ſuryßo ßtey jau aßtoniolika metu, negureykia kad butu ißryßta[7] nog to ryßia, Subatoȯ diena.

17. Ó kad tey ghiȯ kalbejo ſugiedo wiſi kurie ſtemeȯ prieß ghi: bet wiſa mine dʒiaugieȯ iß wiſu garbintyngu dayktu, kurie dejoȯ nog jo.

18. Jr tare: Kamuy ligi ira Karaliſte Diewo? ir kamuÿ ją pryliginſiu.

19. Ligi ira garſticʒiu gruduÿ, kuri ʒmoguȯ eme ir paſejo ghi darʒe ſawo, ir iʒdigo, ir uʒaugo didʒiu medʒiu, ir paukßcʒey dangauȯ liʒduȯ dare and jo ßaku.

20. Jr wel tare: Kamuÿ pryliginſiu Karaliſte Diewo.

21. Ligi ira rukßtiy, kurią Moteryßkie eme, ir uʒſkiede trÿſe mieroſe miltu, net wiſa uʒrugo.

22. Waÿkßcʒojo tada iß wiena Mieſtela ir ſodʒiauȯ ing kita, mokidamaȯ, atprowinedamaȯ kialą ſawo tieȯ Jeruʒalem.

23. Ó nekuriȯ[8] tare jop: Wießpatie, nedauggu ira kurie buȯ izganiti? O anȯ tare jam:

24. Kariaukite ieÿt ankßteÿ⟨s⟩[9] warteyȯ: daug neȯ (kalbu jumuȯ) jeßkoȯ ieÿt, ó neieÿȯ.

25. (Jpacieÿ) kad Wießpatȯ namu kiałſiȯ, ó duriȯ uʒdariȯ, ó juȯ pradeſite ſtowet ore, ir [tuſkiant duryſna, kalbedami: Wießpatie, Wießpatie,

[1] *c* grießni daugiaus [2] *c* kałteyȯ; *a* ju *pro* jog [3] *id* negałeȯ [4] *c* anoſp Moterÿßkieſp [5] *c* prÿtieſta buwo
[6] *pd* iß⟨ryßa⟩ [7] *c* atryßta [8] *c* wienȯ [9] *ms* ankßteÿ

addarÿk mumȯ, ó anȯ atſakiȯ ir tariȯ juſump: Nepaʒÿſtu juſu iβ kur eſte.

26. Pradeſit tada kalbet, walgiem ir gierem[1] po tawo weydu, ir tujen mokiey ulicʒoſe muſu.

27. Ó anȯ taryȯ: Kałbu jumuȯ: Nepaʒÿſtu juſu iβ kur eſte; Eykit βalin nog manęȯ, darytojey neteÿſibeȯ.

28. Tęn buȯ werkſmaȯ ir grieʒymaȯ dątu, kad iβwiſite Abrahoma, ir Jzaoka ir Jokuba, ir wiſuȯ Pranaβuȯ Karaliſtey Diewo, bet paciuȯ ſawe iβmeſtuȯ oran

29. Tęn teypag ateyȯ nog uʒtekieima, ir nuſilaydima sauleȯ, ir nog Puſiaunaktieȯ ir [Pietu, ir ſeſiȯ Karaliſtey Diewo.

30. Ó βtey ira paſkiauſi[2], kurie buȯ pirmeyȯ, ira teypag pirmieÿ kurie buȯ paſkiauſieyȯ.

31. Tągi paćia diena atajo nekurie Farÿʒeuβeÿ kalbedami jop: Jβeyk, ir eyk iβ ćia, Herodaȯ neȯ nori tawe uʒmuβt.

32. Ó anȯ tare jemȯ[3]: Eykit, ir paſakikit tey łapey: Sztey, iβwarÿneju welniuȯ, ir gidʒiu βądien ir rÿtoÿ, ó trecią diena pabaÿgtaȯ eſmi

33. Muſiju wienok[4] ⌜βądien ir rytoy ir paſkiauſioy dienoy waykβcʒiot⌝: Neſitropija [neȯ, kad Pranaβaȯ butu uʒmuβtaȯ liβ Jeruʒaleÿ.

34. Jeruʒalem, Jeruʒalem, kuriy uʒmuβy Pranaβuȯ, ir akmeniȯ(!) numeti tuȯ kuri⟨e⟩ tawęsp nuſiusti[5] ira, kiek kartu norejau ſurÿnkt waykuȯ tawo, kaypo wiβta (suręka) wiβteluȯ ſawo, po ſparnuȯ, ó nenorejot.

35.

35. Sztey namey juſu atlikȯ jumȯ puſ- [ti. Ó uztieſa kałbu jumuȯ, jog neiβwiſite manęȯ, net metaȯ ateyȯ, kad tariſit: Paβławintaȯ (ira) kurſey atetyt wardane Wieβpatieȯ.

PAGULDIMAS XIV

1. Jr nuſidawe[6] kad atajo namoſna nekurio Wirauſioja Faryʒeuβa[7], Subatoy walgit dona, jog tykawo and jo.

2. Ó βtey ⌜nekuriȯ ʒmoguȯ⌝ aptinęȯ buwo po jo.

3. O Jeʒuȯ atſakidamȯ tare Mokitu^{m}p-Zokone ir Faryʒeuβump kałbedamȯ: Deragu teypag paſweykit Subatoÿ?

4. Bet aniȯ tyłejo: Ó anȯ[8] eme (ghi), ir paſweykino ghi, ir pałaydo (ghi.)

5. Jr atſakidamȯ[9] jemus[10], tare: Katrio iβ juſu aſiłaȯ aba jautis impułtu βulnin ó toyȯ jo neiβtrauktu Subatoy?

6. Jr negałejo jam and to atſakit.

7. Jr paſakie[11] pakwieſtiemuȯ[12] pryliginima[13] dabodamaȯ kaÿpo rÿnko pirmaȯ[14] wietaȯ, kalbedamaȯ jump[15]:

8. Kad tawe kaȯ pakwieȯ and ſwodʒbos, neſeskiȯ and pirmoȯ wietoȯ kad werte⟨ſ⟩nis[16] uʒ tawe nebutu ⟨praszytas⟩[17] nog jo.

9. Jr atajęȯ kurȯey tawe ir ghi pakwiete tarÿ⟨tu⟩[18] tau: Dok tamuy wieta, ó tujen teÿpo ⌜ſu gieda muſitumbey turetiȯ[19]⌝ paſkutineȯ[20] wietoȯ.

10. Bet kad buſi pakwieſtaȯ, eyk[21], ir ſeskiȯ and paſkutineȯ[22] wietoȯ, idand kad ateyſi, kurſey tawe pakwiete, tarÿtu tau: Prietelau[23] paſiſlinkiek[24] aukβcʒiauȯ. O tada buȯ tau[25] garbe[26], po teyȯ kurie ſedi ſu tawim.

11. Koʒnaȯ

1 *pd* tau bere⟨gint⟩ 2 *c* paſkiauſieÿ 3 *c* jump 4 *pd* eÿt 5 *c* kurius nuſiuncia; *c* nuſiusti ira; *ms* kurius 6 *id* ſtojoȯ 7 *c* Wirauſiu Faryʒeuβu 8 *pd* tada 9 *c* atſakidamaȯ 10 *c* jump 11 *c* tare; *pd* tada 12 *c* pakwieſtump 13 *pd* kurie rÿnko 14 *c* giaraȯ 15 *c* jemuȯ 16 *c* werciauſia; *m* czeſningiaſniȯ; *ms* wertenis 17 *c* nepraβytu; *ms d* 18 *ms* tarÿ 19 *id* ſedet 20 *id* and ʒemoȯ 21 *pd* iβ 22 *id* and ʒemoȯ 23 *pd* eyk 24 *ex m* 25 *id* tureſi garbe 26 *sd* cʒiaſtis

11. Koʒnaȯ neȯ kurſey iſikiela bus paʒiamintas, ó kurȯ paſiʒiamina, buȯ ißkiałtaȯ

12. Tare teypag ir top kurſey ghi pakwiete, kad dariſi pietuȯ aba wecʒiarą, newadynk[1] prietelu tawo[2], ney brolu tawo[3], ney gęciu[4] tawo[5], ney bagotu ſuſiedu (tawo.) kad kitakart ir aniȯ tawęs nepakwieſtu, ir atpetotu tau.

13. Bet kad daryſi cʒiaſti, pakwieſk ubagu, kolieku, rayßu ir akłu.

14. Ó buſi paßławintaȯ, neturi neȯ ko tau atpetot: ⌜buȯ neȯ tey atpetota tau⌝, kielime teyſuju

15. O kad wienȯ iß tu kurie ſedejo ſu jo, izgirdo tuȯ dayktuȯ, tare jop: Paßławintaȯ ira kurſey wałgo dona, Karaliſteÿ Diewo

16. Bet anȯ tare jam: Nekuriȯ ʒmoguȯ pagatawijo dide Wecʒiarą, ir pakwiete daugiel.

.17. Jzſiunte teypag tarnuȯ ſawo hadinoy Wecʒiaroȯ, paſakit pakwieſtiemuȯ: Eykit, wiȯ neȯ jau ira gatawa.

18. O aniȯ wiſi pradejo podraug iſikalbet: Pirmaȯ tare jam: Pirkau dirwą, ó reykia mi eÿt ir apweyʒdet, praßau tawe turek mane uʒ ißkałbeta.

19[6]. O kitȯ tare, pirkau pękiȯ junguȯ jauciu, ó eymi pamegint joȯ. Meldʒiu tawe turek mane uʒ ißkalbeta.

20. Kits teypag tare: Moteri wedʒiau, ó togdel negalu ateyt.

21. Ó Tarnaȯ[7] anȯ atajęȯ paſakie teÿ Wießpaciuy ſawo. Apſiruſtawo tada Wießpatȯ namu, ir tare tarnop ſawo. Eyk weykia and ulicʒiu ir pakielu[8] Mieſta, ir atweſk ßia ubaguȯ ir łąßuȯ[9] ir rayßuȯ, ir akłuȯ.

22. Ó tarnaȯ tare: Wießpatie, ſtojoȯ kaÿpo liepey: ó dar atliko wieta.

23. O Wießpats tare tarnop: Eyk and kialu ir patworiu[10] ir prywerſk joȯ iejt, kad namey mano butu pilni.

24. Kałbu neȯ jumuȯ jog niekaȯ iß anu wiru kurie buwo pakwieſti[11] neragauȯ wecʒiarioȯ mano.

25. Ó daug miniu ejo ſu jo, ó anȯ atſigrÿʒęȯ tare jump:

26. Jeygu kaȯ eyt manęȯp, ó nopkięćia Tewa ſawo ir Motynoȯ, ir Moterieȯ, ir wayku, ir brolu, ir ſeſeriu, ką (kałbu) ir ſawo teypag ʒywato[12], negali but Mokityniu mano.

27. Kaȯ teypag neneßa kryʒiauȯ ſawo ir n'eyt paſkuy mane, negal but Mokitiniu mano.

28. Katraȯ neȯ iß juſu, noredamaȯ iʒſtatit [⟨wezią⟩[13] neſedaȯ pirm ir rokawoja ką izdoȯ, beguturi kaȯ (pryguli) izſtatimop.

29. Jdand potam uʒdejuȯ jamuy fundamenta, ó negalint pabaygt, wiſi kurie tey regi neapjoktu ju.

30. Kałbant: Taȯ ʒmoguȯ pradejo budawot, bet negałejo pabaygt.

31. Aba katraȯ Karalus[14] eydamaȯ and waÿnoȯ, kariaut prieß kita Karalu, neſedaȯ pirm, ir nerokawoja galigu ſutykt ghi ſu deßymcia tukſtanciu, kurſey ateyt prieß ghi ſu dwilika tukſtanciu?

32. Kiteyp ſiuncia Siuntiniuȯ toli dar jamuy ſanciam ir gieydʒia kaȯ pakajausp (pryguli)

33. Teyp tada koʒnaȯ iß juſu, kurſey [nopłaydʒia wiſo ką turi, negali but Mokitiniu mano.

34. Druſka ira giara, bet kad druſka pagięda, ko ją adgauſi?

35. Nedera ney dirwey, neÿ meßłamuȯ, bet ißmeſt oran. Kaȯ turi auſiȯ kłauſit tekłauſo.

PAG-

1 *id* kwieſk 2,3,5 *c* ſawo 4 *c* giminetu 6 *vide pag.* 66v 7 *pd* tada 8 *id* ulicʒelu 9 *id* koliekaȯ 10 *pd* (⟨teypo⟩) 11 *sd* pakwieſti; *sd* uzpraßyti 12 *pd* tokȯ 13 *o* 14 *pd* eydamaȯ

PAGULDIMAS XV

1. Jr wiſi muytynikey ir grießnikey ar- [tinoȯ jop, kłauſit jo.

2. Ó Faryȝeußey ir Mokiti-Raßte murmejo [kał- bant: Taȯ prÿima grießnikuȯ, ir wałgo ſu [ieyȯ.

3. Jr paſakie jemȯ tą pryliginima, kalbedamȯ.

4. Katraȯ iß juſu ȝmoguȯ turedamȯ ßymtą awiu, ó pametęȯ wieną iß ju, nepaliekt dewiniu deßymtu ir dewiniu girioÿ, ó eyt paſkuÿ toȯ kuriÿ praȝuwo, net ją atra^{n}da?

5. Ó kad ją atrado, deda ją and peciu ſawo dȝiaugdamaȯ.

6. Ó parajęȯ namon, ſuwadyna prietelu ir ſuſiedu, kałbedamaȯ jump: Dziaukiteȯ ſu manim, radau neȯ awi mano, kuriy praȝuwo.

7. Kalbu jumuȯ, jog teypag buȯ dȝiaugſmaȯ danguy and wieno grießnika pakutawojancio, (daugiauȯ) neÿg and dewiniu deßÿmtu ir dewiniu teÿſuju, kurieÿ nereykałauja pakutoȯ.

8. Aba kuriÿ Moterißkie turedama deßÿmti graßu, pametuȯ pinigą neuȝßwiecia ȝwakieȯ, ir namu neßłoja (ßłota) ir ießko rupieÿ, net ghi rąda?

9. Jr kad ghi[1] atrado, ſuwadyna prietelu ir ſuſiedu, kalbedama: Dȝiaukiteȯ ſu manim, radau neȯ piniga, kuri pameciau.

10. Teyp (kalbu jumuȯ) buȯ dȝiaugſmaȯ[2] po Anjeleyȯ Diewo and wieno grießnika pakutawojanćio.

11. Jr tare: Nekuriȯ ȝmoguȯ turejo du Sunu.

12. Ó jauneſniȯ iß ju, tare Tewop: Tewe, dok mi dalia łobia kuriy ⌜(mi)[3] prÿguli⌝ Ó anȯ addalijo jemȯ łobi.

13. O uȝ kialata dienu potam, jauneſniȯ ſunuȯ, wiȯ draugien[4] ſurynkięȯ, nuwaȝawo ſwetymon ßalin, kame łobi ſawo prahulawo, giwędamaȯ gauſieÿ.

14. Jr kad wiȯ prahulawo, ⌜didis buwo⌝ badaȯ anoy ßaliy, ó anȯ pradejo nedaſtotka kientet.

15. Nuejo tada ir paſiſamde nekuriamuÿ Mießcȝoniuÿ anoȯ Ziameȯ, ó anȯ nuſiunte ghi dwarcȝiun ſawo ganit kiaułeȯ.

16. Jr gieÿde prypiłdit piłwa ſawo ſaładÿnomiȯ, niekaȯ wienok jam ju nedawe.

17. Suſipratęȯ tada tare: Kaÿp daug ſamdyniku Tewa mano tury donoȯ apſcieÿ, ó aß badu ȝuſtu?

18. Kialſioȯ ir eyſiu Tewop mano: ir kalbeſiu jop: Tewe ſugrießÿjau prieß dangu, ir po tawim, ir n'eſmi daugiauȯ wertaȯ, kad wadyncioȯ Sunumi tawo, padaryk mane kaÿp wiena iß Samdyniku tawo.

20[5]. Jr kiełęȯ nuejo Tewop ſawo: Jr kad dar ⌜buwo toli (nog jo)⌝, Tewaȯ jo ißwido ghi, ir paſigayłejo, ir adbegięȯ (jop) połe and ⌜kakła jo⌝ ir pabuciawo ghi.

21. Ó Sunuȯ tare jop: Tewe, ſugrießÿjau prieß dągu, ir po tawim, ir n'eſmi daugiauȯ wertaȯ kad wadyncioȯ Sunumi tawo.

22. Bet

[1] *id* ghi [2] *id* linxmibe [3] *c* man [4] *id* kruwon [5] *vers.* 19 *inest vers.* 18

22. Bet Tewað tare tarnump ſawo, atneßkit ßią gieriauſia ruba, ir apwilkit ghi, ir dokit ʒiedą and ⌜rąkoð jo⌝, ir cʒewerikuð and koju.

23. Atweſkit teypag penima tela ir pamußkit ghi, ó walgikim ir bukime linxmeÿð.

24. Tað neð Sunuð mano buwo numire, ó wel adgijo, ir praʒuwo ó atſirado. Jr pradejo linxmintis.

25. Ó Wiriauſiað jo Sunuð buwo łaukie, ir kad atajo ir artynoð namump, iʒgirdo begiedʒiand ir ßokinejant

26. Jr pawadyneð tada ſawęſp wieną iß tarnu kłauſeð, kað tey butu.

27. O anð ⌜jam tare⌝: brolið tawo atajo, ó Tewað tawo pamuʒdyno penetą tela, jog ghi ⌜adgawo ſweyku⌝.

28. Bet anð apſiruſtawo ir nenorejo ieyt, togdel Tewað jo ißejo, ir praße ghi.

29. Anð[1] wienok atſakidamað Tewuy tare: Sztey ⌜(jau) tau ſłuʒyjau⌝ teyp daug metu, ir niekadoð neperʒęgiau pryſakima tawo, ó[2] niekados mi nedawey oßkicia, kad paſilinxmincia ſu prieteleyð mano.

30. Bet kad tað tawo Sunuð atajo, kurſey łobi tawo ſu[3] zamtuzeyð prahulawo, pamußey del jo penima tela

31. O anð tare jop: Waykie, tu wiſadoð eſi ſu manim, ir wið kas mano[4], tawo ira

32. Linxmintið wienok ir dʒiaugtið reykia buwo, tað neð brolið tawo ⌜numire buwo⌝, ó [wel adgijo, ir praʒuwo, ó atſirado[5].

PAGULDIMAS XVI

1. Kałbejo teypag ir Mokitiniump ſawo: Buwo nekurið ʒmoguð bagotað kurſey turejo Uʒwajʒda, ó tað buwo apſkuſtað jop, kaypo puſtytu[6] łobi jo.

2. Atwadyno tada ghi, ir tare jop: Ką tey girdʒiu ape tawe? addok ſkayciu uʒweyʒdeima tawo, negali neð ⌜but ilgiauð⌝ Uʒwayʒdu.

3. O anð Uʒwayʒdað tare patð ſawim, ką weykſiu, kadągi Wießpatð mano atima nog maneð tą Uʒweyʒdeima? Kaſt negalu, ʒebrawot giedʒioð.

4. Zynau ką pa⟨da⟩ryſiu[7], jog kad buſiu nudetað nog Uʒweyʒdeima, prÿims[8] mane namoſne ſawo.

5. Atwadÿno tada ſawęſp koʒna iß ſkoliniku Wießpatieð ſawo, ir tare pirmop: Kiek ⌜kałtað eſi⌝ Wießpaciuy mano

6. Ó anð tare: Sʒymta sudu aliwoð. O ghið ⌜jam[9] tare⌝, imk uʒraßą tawo[10], ó ſedęð, paraßyk weykie pękiað deßymtið.

7. Potam tare kitop: O tu kayp daug ⌜kałtað eſi⌝? O anð tare, Szymtą[11] mieru[12] kwieciu. O anð tare: Jmk uʒraßa tawo o paraßyk aßtoniað deßym⟨tis⟩[13].

8. Wießpats[14] tada pagire aną neteyſu Uʒweyʒda jog padare budrey, waykey neð ßo ſwieta, buk- [łeſni[15] ira nekayp[16] waykey ßwieſeð, gimineÿ ſawo.

9. Ó aß kalbu jumuð, darÿkite ſau prieteluð iß ⌜Mammona neteyſauð⌝ idand kad pa- [wargſite[17], prÿimtu juð ⌜giwenimoſna amʒynoſna⌝.

10. Kað

1 *c* Tað 2 *pd* tu 3 *pd* kurwomið 4 *pd* ira 5 *c* wel 6 *c* ißpuſtytu 7 *ms* paryſiu 8 *c* prÿimtu 9 *c* jop 10 *c* ſawo 11 *pd nl* 12 *ex m*; *md* kietwirciu, korcy 13 *nl* 14 *ad* O 15 *ex m*; *ad* budreſni 16 *id* neyg 17 *ex m*; *ad* netekð jumuð

10. Kaꝺ ⌜wiernaꝺ ira⌝ and maʒo, wiernaꝺ ira ir and daugio[1], ó kaꝺ neteyſuꝺ ira and maʒo, neteyſuꝺ ira ir and daugio[2].

11. Jeygu tada ⌜buwote neteyſuꝺ⌝ and ⌜[Mammona neteyſauꝺ⌝, kaꝺ jumuꝺ paſitykieꝺ tykro?

12. Jr ieygu nebuwote wierneÿꝺ and ſwetÿmo (giara) kaꝺ jumuꝺ doꝺ kaꝺ juſu ira?

13. Zednaꝺ tarnaꝺ negal ⌜dwiem Ponam tarnaut⌝, aba neꝺ wiena nopikięꝺ ó kita miłeꝺ, aba wieno tureſiꝺ, ó kita niekeyꝺ werꝺ. Negalite ⌜tarnaut Diewuy⌝ ir Mammonuy.

14. Ó to wiſo kłauſe ir Faryʒeußey, kurie [buwo łokomi, ir apjokie ghi.

15. O anꝺ tare jump: Juꝺ eſte kurie patis ſawe nuteyſinate po ʒmonemiꝺ, bet diewaꝺ paʒyſta ßyrdiꝺ juſu. Kaꝺ neꝺ aukßta ira ʒmoneſa, biauribe ira Diewiep.

16. Zokonaꝺ ir Pranaßey (ira) iki Jonuy, nog ßo meta Karaliſte Diewo apiſakoꝺ, ó koʒnaꝺ ⌜werʒaꝺ joſp ſiła⌝.

17. Jr pigiauꝺ ira danguy ir ʒiamey pereyt, ney wieneÿ kryſłey Zokona pult

18. Koʒnaꝺ kurſey apłaydʒia Moteri ſawo, ó weda kitą, cudʒalaʒyia[3], ir koʒnaꝺ[4] kurſey weda apłayſta ⌜nog wira ſawo cudʒalaʒyja⌝ (teypag)

19. Ó buwo nekuriꝺ ʒmoguꝺ bagotaꝺ, kurſey wilkiejo ßarłotu ir brangia drobe giwendamaꝺ kaꝺdien linxmey ir gauſiey.

20. Buwo teypag nekuriꝺ elgieta wardu Loʒoriuꝺ, kurſey gulejo po warteyꝺ jo, wociotaꝺ.

21. Jr gieyde kad butu paſotyntaꝺ trupucieyꝺ, kurie połe iß ſtała ano bagocʒiauꝺ. Bet ir ßuniꝺ atajo ir łayʒe[5] ⌜jo wociuꝺ⌝.

22. Jr ſtojoꝺ jog numire anꝺ elgieta, ir nugabentaꝺ ira nog Anjełu priegłaupſtÿn Abrahoma

23. Numire teypag ir anꝺ bagocʒiuꝺ, ir pakaſtaꝺ buwo. Jr kad pekłoy pakiełe akiꝺ ſawo budamaꝺ mukoy, ißwido Abrahoma iß tolo, ir Łoʒoriu ⌜prieglau‹p›ſtÿ[6] jo⌝.

24. Szaukie tada ir tare: Tewe Abrahome ſuſimilk and maneꝺ, ir nuſiusk Łoʒoriu kad pamirkitu ⌜wandeniy gałą[7] pirßta ſawo⌝, ó ataußytu lieʒuwi mano, kięciu neꝺ mukaꝺ toy liepſnoy.

25. Bet Abrahomaꝺ tare: Sunau, atmink jog atemey giara giwatoÿ tawo, ir Łoʒoriuꝺ teypag pikta: ó dabar anꝺ tießyjaꝺ, ó tujen kienti mukaꝺ.

26. O and to wiſa, terp muſu ir juſu ira didis tarpas[8] nuſtypry^{n}tas[9], teyp jog tie kurie nori[10] eyt iß ćia juſump negali, ney teypag tie kurie ⌜ira tęn⌝ gali pereyt iß tęn[11] musump[12].

27. Ó anꝺ tare, Praßaugi tada tawe Tewe kad ghi nuſiuſtumbeÿ namoſna Tewa mano

28. Turiu neꝺ pękiꝺ broluꝺ, kad jemꝺ (tey) ſwiedcʒytu, idand ir aniꝺ noteytu toń wieton mukoꝺ.

29. Abrahomaꝺ tare jam: Turi Mayʒießiu ir Pranaßuꝺ, tekłauſo ju.

Ó

[1] *ic* didʒio; *id* daugio [2] *ad* didʒio [3] *id* daſiłaydʒia neczyſtatoꝺ [4] *pd* teypag [5] *c* ateydawo... łayʒydawo [6] *ms* prieglauſtÿ [7] *id* kraßtą, wirßu [8] *c* dide prapultiꝺ; *pd* padarytaꝺ; *id* perſk‹irimas›; *m* tarpas; *m id* padarytas [9] *ex m* [10] *c* noretu [11] *pd* (ghiꝺ) [12] *id* pereyt

30. Ó anȯ tare: Ne Tewe Abrahome, bet kad[1] kaȯ nueytu[2] jump iß numiruſiu[3], ſuſigryſztu.

31. Bataig (Abrahomaȯ) tare jam: Jeÿgu nekłauſo Mayʒießiauȯ ir Pranaßu, tada noriȯ kaȯ kiełtuȯ iß numiruſiu, neintykieȯ jamuy.

PAGULDIMAS XVII

1. Jr tare Mokitiniump ſawo, negali tey but kad papiktinimeÿ neturetu ateyt, bet beda (tamuy) per kuri ateyt.

2. Naudingiauȯ butu jam, kad akmo melnicʒioȯ butu uʒryßtaȯ and ⌜kakła jo⌝, ir imeſtaȯ Marioſna, neyg kad turetu papiktint kuri iß tu maʒuju.

3. Dabokite patiȯ ſawę. O ieygu broliȯ tawo ſugrießÿja prieß tawe, drauſk ghi, o kad to gayliȯ, atlaÿsk jam.

4. Jr noriȯ ſugrießyia prieß tawe ſeptiniȯ kartuȯ and dienoȯ, ó ſeptiniȯ kartuȯ and dienoȯ ſugrÿßta taweſp, kalbedamȯ: Gayli mi to, atłajsk jam.

5. Ó Apaßtałey tare Wießpatieſp: Padaugink mumȯ wieroȯ.

6. O Wießpatȯ tare: kad turetumbite wiera kayp grudaȯ garſtycʒiu, tarytumbite top figoȯ-lauka medʒiop': Jſißaknik, ir iſiſodynk Carioſe, ó pakłauſitu juſu

7. Jr kas[4] iß juſu turi tarna aranti aba (galwijuȯ) gananti, kurſey jop, kad iß lauka ateyt, toyȯ kałba[5]: Eykß, ir ſeskiȯ?

8. Bet negukałba jop: Pagatawik kad walgicia and wecʒerioȯ ir apſijosk, ir pasługawok mi, net pawalgiau ir gieriau, ó potam patsjen walgik ir giark.

9. Dekawojagu teypag tarnuy, jog padare k⟨a⟩s[6] buwo iſakita jam? Man regiȯ ne.

10. Jr juȯ teypag kad wiȯ padaryſite kaȯ jumuȯ ira iſakita, kalbekite: Tarney eſme newertuȯ, padarem neȯ teÿ (tykt), ką ⌜kalti buwom⌝ daryt.

11. Jr ſtojoȯ kad ejo Jeruʒalen, jog ejo per Samarią ir Galileą.

12. Jr kad ejo[7] ing nekuri mieſteli, ſutyko ghi deßymȯ wiru raupotu, kurie ſuſtojo iß tola.

13. Jr pakiełe bałſa (ſawo) kałbant: Jeʒau, Mokitojau, ſusimilk and muſu.

14. O kad joȯ ißwido tare jump: Eykit, ir paſirodikite Kunigamuȯ. Jr ſtojoȯ jemȯ beeynant jog buwo apczyſtyti

15. Wienȯ tada iß ju ißwidęȯ jog buwo paſweykitaȯ, ſugrÿʒo, garſu[8] bałſu garbindamaȯ Diewa.

16. Jr połe and weÿda kojump[9] jo, dekawodamaȯ jamuj, ó taȯ buwo Samarytonaȯ.

17. O Jeʒuȯ atſakidamaȯ tare: Negu deßÿmȯ apczyſtiti ira? Ó dewini kame ira?

18. Notſiradogu, kurſey ſugrÿßtu dot diewuy garbę, tykt taȯ praßalnietiȯ.

19. Tare tada jop: Kialkiȯ, ir eyk, wiera tawo uʒłaykie tawe.

20. Ó paklauſtaȯ nog Faryʒeußu, kad Karaliſte Diewo ateyȯ, atſakie jemȯ ir tare:

1 *id* noriȯ 2 *c* ateytu 3 *pd* pakutawotu 4 *c* katraȯ 5 *c* tarytu 6 *c* ką; *ms* kąs 7 *c* atajo 8 *c* didʒiu
9 *id* p.. kojaȯ

Karaliſte Diewo ateyȯ ne wirßutiniu budu.

21. Ney kaȯ tariȯ. Sztey ćia aba ßtey tęn, ßtey neȯ Karaliſte Diewo ira widuje juſu.

22. Jr tare Mokitiniump: Ateyȯ dienoȯ, kad gieyſite regiet wieną iß dienu Sunaus ʒmogauȯ, bet neregieſit (joȯ).

23. Jr kałbeȯ[1] juſump: ßtey ćia, aba ßtey ira tęn, neykit ney ſekit (ju.)

24. Kaypo neȯ ʒaÿbaȯ, kurſey ʒayboja nog[2] wiena kraßta po dangu[3], ßwiecia iki kita po dangu, teyp buȯ ir ſunuȯ ʒmogauȯ dienoy ſawo.

25. Bet pirm muſiȯ daug nukientet, ir but atmeſtu nog toȯ gimineȯ.

26. Jr kayp ſtojoȯ dienoſe Noe, teyp buȯ ir dienoſe Sunauȯ ʒmogauȯ.

27. Walgie, giere, wede, tekiejo uʒ wira iki dieney kurioy[4] Noach iejo karoblin, ó twanaȯ uʒſtojo ir iʒgadÿno joȯ wiſuȯ.

28. Ligieÿ teypag, kaÿpo ſtojoȯ dienoſe Lota, walgie, giere, pirko, pardawinejo, ſodyno, budawojo.

29. Bet anoy dienoÿ kurioÿ Lotaȯ ißejo iß Sodomoȯ nulijo ugniȯ ir ſiera iß dangauȯ ir izgadyno joȯ wiȯuȯ

30. Teyp buȯ ir toy[5] dienoÿ kurioy Sunuȯ ʒmogauȯ apſiraÿßkiȯ.

31. Anoy dienoy, kaȯ buȯ and dągſcia, ó ſtotkey jo namie, teneʒęngt atymt[6] ju, ó kaȯ bus and łauko, tenegryßta teypag top kaȯ ira uʒupakaliy.

32. Atminkit and Moterieȯ Lota

33. Kaȯ ießkoȯ uzlaykit[7] dußia ſawo, pateriȯ ją, ó kaȯ ią pateriȯ uzłaykiȯ ią giwą.

34. Kałbu jumuȯ. Anoÿ naktiy, dujen buȯ wiename łowÿ, wieną atymȯ, ó kitą palikȯ[8]

35. Dwi (moterißki) małs podraug, wieną atymȯ, ó kitą palikȯ.

36. Du buȯ laukie, wieną atymȯ, ó kitą palikȯ

37. Ó aniȯ atſakie ir tare jop[9]: Kame[10] Wießpatie? O anȯ tare jump: Kame[11] ira[12] ſterwaȯ, tęn ſuſirynkȯ areleÿ.

PAGULDIMAS XVIII

1. Ó paſakie jemȯ ir[13] prÿliginima top (prygulinti,) jog reykia wiſadoȯ melſtiȯ, ó nelaut.

2. Kałbedamȯ: Buwo nekuriȯ Sudʒia Mieſte, kurſey nebijojoȯ Diewo, ir and ʒedna ʒmoga^{us}[14] [nodbojo.

3. Buwo teypag nekuriÿ Naßłe tamegi Mieſte, ir atajo jop kalbedama, Darykit mi prowa prieß prießtarnika mano.

4. Jr nenorejo nog (nemaʒo) cʒeſa, bet potam tare patȯ ſawimpi. Noriȯ Diewa[15] nebija^{us} ir ⌜ʒedna ʒmogauȯ⌝ nodboju

5. Wienok, jog[16] naßłe dakucʒoja mi, padaryſiu jey prowa, kad and galo noteytu, ir gałwoȯ mi nełaußtu.

6. Ó Wießpatȯ tare: Kłauſikit ką neteyſuȯ Sudʒia kałba

7. Jr

1 *c* tariȯ 2 *b* nog 3 *c* padangiemȯ 4 *b* kurioy 5 *id* anoy 6 *c* ißymt 7 *id* ißgialbet 8 *c* wienaȯ buȯ atymtaȯ kits buȯ paliktaȯ 9 *c* jam 10,11 *c* Kame, K⟨u⟩r 12 *pd* kunaȯ 13 *id* teypag 14 *c* ʒmoniu 15 *c* diewa 16 *pd* ta

7. Jr nedarysgu Diewaẟ ⌜prowoẟ ſawo⌝ ißrÿnktiemuẟ, kurie ßaukia jop diena ir nakti, noriẟ jemẟ iłgey kięcia?

8. Kałbu jumuẟ, jog ſudyẟ joẟ weykie, Bet[1] Sunuẟ ȝmogauẟ kad ateyẟ, raſgu teypag wiera and ȝiameẟ

9. Kałbejo teypag ir nekuriump kurie patis ſawimpi dukſejoẟ, ſawe ſant teyſeyẟ, ó kituẟ niekeyẟ werte, tą pryliginima.

10. Du ȝmogu ejo Baȝnicȝion melſtuẟ, wienẟ buwo Faryȝeußaẟ, ó kitẟ Muytynikaẟ.

11. Faryȝeußaẟ ſtowedamẟ meldeẟ teyp patẟ ſawimpi: Diewe, dekawoju tau, jog n'eſmi kaypo kitoẟ ȝmoneẟ, płeßytojey, neteyſuẟ, biaurynikey, aba ir kayp taẟ Muytynikaẟ.

12. Paſnikauju dukart and nedeloẟ, deſetynaẟ domi iß wiſo ką turiu.

13. Ó Muytynikaẟ ſtowedamaẟ iß toła, nenorejo pakielt ir akiu ſawo dangun, bet mußeẟ krutiſna ſawo, kalbedamẟ: Diewe buk małonuẟ mań grießnamuÿ.

14. Kałbu jumuẟ: Taẟ (ȝmoguẟ) parejo nutayſintaẟ namoſna ſawo daugiauẟ ney anaẟ, Koȝnaẟ neẟ kurſey iſikiela buẟ paȝiamintaẟ[2], ó kurſey[3] paſiȝiamina[4] buẟ paaukßtyntaẟ.

15. Jr atwede jop teypag kudikiuẟ, kad ju [daſilitetu[5], ó Mokitiney tey ißwidę bare joẟ.

16. Bet Jeȝuẟ pryȝadino ſawęſp (kudikiuẟ) ir tare: Teyt manęsp kudykieÿ ir nedrauſkit ju, tokiu neẟ ira Karaliſte Diewo.

17. Uȝtieſa ſakau jumuẟ: Kaẟ nepryimẟ karaliſteẟ Diewo kaypo kudikiẟ, ȝednu budu neieyẟ jon.

18. O nekuriẟ Wiriauſiaẟ kłauſe ghi kalbedamaẟ: Giaraẟ Mokitojau, ką weykſiu kad apturéia amȝyna ȝywata?

19. O Jeȝuẟ tare jam: Ko wadyni mane gieru? Niekaẟ neſt giaraẟ, bet wienẟ (ipaciey) Diewaẟ.

20. Moki pryſakimuẟ: Su ſwetyma negiwęſi. Neuȝmußi. Newogſi. Neteyſiauẟ(!) ludyima neludyſi. Szienawok Tewa tawo ir Motyna tawo.

21. O anẟ tare: Tu[6] wiſu dayktu ſergiejau nog jauniſteẟ mano.

22. Bet Jeȝuẟ tey iȝgirdęẟ tare jam: Wieno dar dajkta tau netęka. Perdok wiẟ ką turi, ir ißdalik[7] tey terp ubagu, ó tureſi ſkorba danguÿ, ó ſugryßk, eyk paſkuy mane.

23. Bet kad tey ghiẟ izgirdo, uȝſiſmutijo labey, buwo neẟ łabey bagotaẟ

24. Ó Jeȝuẟ tey ißwidęẟ jog łabey uȝſiſmutyio, tare: Kaypo nepigieÿ tie kurieÿ turi turtuẟ ieÿẟ Karaliſten Diewo

25. Pigiauẟ neẟ ira welbluduy pereyt[8] pro aki adatoẟ, neÿ bagocȝiuy ieyt Karaliſten [Diewo.

26. Ó kurie (to) kłauſe, tare: Kaſgi tada gal but iȝganitaẟ?

27. Ó anẟ tare: Kaẟ ira nepadabna ȝmoneſa, diewiep ira padabna

28. Ó Petraẟ tare: Sztey meẟ wiẟ palikom, ó nuejom paſkuÿ tawe.

29. Ó anẟ tare jump: Uȝtieſa kałbu jumuẟ: ⌜newieno nera⌝ kurſey apłaydo namuẟ, aba gimditojuẟ, aba broluẟ, aba Moteri, aba waykuẟ, del [karaliſteẟ Diewo

30. Kad neturetu atymt ⌜toli daugiauẟ⌝ ßame cȝeſe, ó ateyſianciame ſwiete amȝyno ȝywata.

[1] *pd* Sudit [2] *sd* nu⟨ȝiamintas⟩ [3] *c* kaẟ [4] *sd* nu⟨ſiȝiamina⟩ [5] *pd* ką [6] *c* Tuẟ [7] *c* padalik; *pc* teyp [8] *c* kad welbludaẟ pereytu

31. Jr eme ſu ſawim dwiliką ir tare jump: [Sztey eyname Jeruʒalen, ó wiȯ tey iſipiłdiȯ and ſunauȯ ʒmogauȯ, kaȯ ira paraßyta per Pranaßuȯ.

32. Buȯ neȯ iʒdotaȯ Pahonimuȯ, ir apjoktaȯ, ir ſuhonbitaȯ, ir ſuſpiautaȯ[1].

33. Jr nuplakię[2] izdoȯ ghi and ſmertieȯ, ó trecią diena kiełſiȯ.

34. Bet aniȯ to neißmane[3], ir taȯ ʒodis [buwo uʒdęgtaȯ nog ju, ir neſuprato to ką kałbejo.

35. Jr ſtojoȯ kad pryſiartino Jerychop [jog nekuriȯ akłaȯ ſedejo paȯ kiala ʒebrawojant.

36. Ó izgirdęȯ mineȯ eynant pro ßali, kłauſeȯ kaȯ tey butu.

37. Ó aniȯ paſakie jam jog Jeʒuȯ Naʒare[nißkaȯ eyt pro ßali

38. Ó anȯ ßaukie, kałbedamȯ: Jeʒau Sunau Dowida ſuſimilk and maneȯ.

39. Ó tie kurie ejo pro ßali, bare ghi kad [tyłetu bet anȯ ⌜dar to daugiauȯ⌝ ßaukie, Sunau dowida ſuſimilk and maneȯ.

40. Jeʒuȯ tada ſuſtojęȯ, liepe ghi atweſt [ſawęſp: ir kad pryſiartino jop, kłauſe ghi

41. Kalbedamȯ: Ka nori[4] idand tau padarÿćia? Ó anȯ tare, Wießpatie, kad adgaucia wiʒdʒiu mano.

42. Ó Jeʒuȯ tare jop: Adgauk wiʒdʒiu tawo: Wiera tawo uʒłaykie tawe.

43. Toyȯ tada adgawo wizdʒiu ſawo, ir ejo paſkuy ghi garbindamaȯ Diewa, ó wiſoȯ ʒmoneȯ (tey) regint, ßławino Diewa.

PAGULDIMAS XIX

1. Ó Jeʒuȯ iejęȯ ejo per Jerycha.

2. O ßtey buwo ʒmoguȯ wardu wadina'maȯ Zacheuȯzaȯ, o taȯ buwo Wiriauſiaȯ Muytyniku, ir buwo bagotaȯ.

3. Jr ießkojo regiet Jeʒauȯ kokȯ ira, bet negalejo del mineȯ[5], jog buwo nedidis

4. Nutekiejęȯ tada prieß, uʒlipo and łauka figoȯ[6], kad ghi regietu[7], turejo neȯ eyt anu (kialu.)[8]

5. Ó kad atajo Jeʒuȯ and anoȯ wietoȯ, paʒurejęȯ aukßtyn ißwido ghi, ir tare jop: Zacheußau, ſkubinkiȯ ir nulipk, ßądien neȯ reykia mi but namoſe tawo.

6. Paſiſkubino tada ir nulipo, ir prÿeme ghi ſu dʒiaugſmu.

7. Ó wiſi kurie tey regiejo murmejo kalbedami. Jejo grießnop[9] ʒmogauſp wießiaut(!):

8. Ó Zacheußaȯ ſtojoȯ ir tare Wießpatieſp, Sztey puſe łobia mano Wießpatie domi ubagamuȯ, ir ieygu kam ißtraukieu(!) ką ʒdroda, addomi tey kietweropey[10].

9. Ó Jeʒuȯ tare jam: Sządien izganimaȯ ſtojoȯ tiemuȯ namamuȯ, kadągi ir taȯ (ʒmo⟨g⟩uȯ)[11] ira teypag Sunumi Abrahoma

10. Sunuȯ neȯ ʒmogauȯ atajo ießkot ir izganit kaȯ ⌜buwo praʒuwo⌝

11. Ó kad aniȯ to kłauſe, prydejo dar, ir paſakie pryliginima, jog arti buwo Jeruʒaleȯ, ir (jog) tareȯ Karaliſte Diewo toyȯ apſirajßkiſiant.

12. Tare tada

1 *c* nuſpiautaȯ 2 *pd* (ghi) 3 *c* neſuprato 4 *pd* kad; *ac* Ką 5 *c* per mine 6 *pd* medʒia 7 *id* ißwiſtu 8 *c* pro aną (kiala.) 9 *c* grießnikop 10 *c* kietweriokey 11 *ms* (ʒmomuȯ)

12. Tare tada: Zmoguȯ nekuriȯ ⌜gieroȯ gimineȯ⌝ nuwaʒawo[1] ſwetymon ßalin apimt ſau Karaliſte ir[2] ⌜(potam) ſugryßt⌝

13. Jr atwadineȯ deßymtieȯ tarnu ſawo, dawe jemȯ deßymti grÿunu, ir tare jump: Prekaukite net perwaʒoſiu.

14. O Mießcʒoniȯ jo nopikiente jo, ir nuſiunte ſiuntyniuȯ paskuy ghi kalbant; Nenorime kad taȯ (ʒmoguȯ) butu karalumi and muſu

15. Jr ſtojoȯ⟨kad⟩ ſugryʒo[3] kad ateme Karaliſte, jog tare kad atwadyntu jop anu tarnu, kuriemuȯ dawe piniguȯ, idand ʒÿnotu kiek koʒnaȯ ingijo prekaudamaȯ.

16. Pirmaȯ tada atajo, ir tare: Wießpatie, griuna[4] tawo deßymti kitu griunu[5] uʒdirbo.

17. Ó anȯ tare jop: Gierey giaraȯ tarne, kądągi ⌜and mazo buwey wiernaȯ⌝, turek waldʒią and deßÿmtieȯ Mieſtu.

18. O antraȯ[6] atajo ir tare, Wießpatie, griwna tawo, nupełne pękiaȯ griwnaȯ.

19. Ó anȯ tare ir jop: Tu teypag buk and pękiu Mieſtu.

20. Kitȯ teypag atajo kalbedamȯ: Wießpatie, ßtey (cia) griwna tawo, kurią iwiniojau ſkiapetoy.

21. Bijojauȯ neȯ tawe, jog eſi ſmarkuȯ ʒmoguȯ, imi kame nepedejeÿ, piaug⟨h⟩i kame nepaſejey

22. Bet anȯ tare jop: Jß tawo (patieȯ) naſru ſudyſiu tawe, piktaſiȯ tarne: Zynojeÿ jog eſmi ſmarkuȯ ʒmoguȯ, kurſey imu kame nepadejau, ir piauju kame nepaſejau.

23. Kodelgi tada nedawey pinigu mano and lichwoȯ, o aß atajęȯ bucią atjeßkojeȯ joȯ ſu nauda.

24. Jr tare tump kurie paſ ghi ſtowejo: Jmkit nog jo tą gryuna ó dokit ją tamuy kurſey turi deßymti griunu.

25. Ó aniȯ jam tare: Wießpatie, turi deßÿmti griunu.

26. Sakau neȯ jumuȯ: Jog koʒnam kurſey turi buȯ dota, bet nog to kurſey neturi, nog jo buȯ atymta ir tey ką turi.

27. Bet tuȯ mano neprieteluȯ, kurie nenorejo kad bucia and ju Karalumi, atweſkit ßia, ir uʒmußkit joȯ (cia) po manim.

28. Ó tey paſakięȯ, nuejo pirm (ju) ir ejo Jeruʒalen.

29. Jr ſtojoȯ kad pryſiartino Bethfageſp ir Bethanioȯp tieȯ kalna wadynamą Aliwoȯ-Kalnaȯ, jog izſiunte du iß Mokitiniu ſawo.

30. Kałbedamȯ: Eykit Mieſtelin kurſey ira prieß juȯ, katrian ieydami, raſite aſiłayti prÿryßta, and kurio ʒednaȯ ʒmoguȯ niekadoȯ neſedejo: atryßkit ghi, ir atweſkit.

31. Ó ieygu kaȯ kłauȯ juſu Kodel (ghi) atryßate? Teyp jam paſakikite delto Jog Wießpatȯ jo reykałauja.

32. Nueję tada aniȯ kurie buwo nuſiuſti, atrado kaypo jemȯ paſakie

33. Jr kad atryßo aſilayti, Wießpatȯ jo tare jump: Kodel atryßate aſiłayti?

34. O aniȯ tare: Wießpatȯ jo reykałauja.

35. Jr atwede ghi Jeʒauſp. Jr uʒmete rubuȯ ſawo, uʒſodyno Jeʒu and jo.

36. Ó kad jojo kłojo rubuȯ ſawo po (jo) and kiala

37. Jr kad jau artynoȯ kur nuſiłaydʒia iß[7] kałna aliwoȯ, wiſa mine Mokitiniu, pradejo dʒiaugtiȯ, ir garbint diewa didʒiu bałſu, iß wiſu didʒiu darbu, kuriuȯ regiejo.

[1] *ms* nuʒwaʒawo [2] *pd* wel [3] *c* ſugryʒuȯ; *ms d* [4] *id* puntaȯ [5] *pd* ira [6] *ac* Jr; *pd* wel [7] *id* nog

38. Kalbedami: Paßlawintaȯ ira Karalus, kurſey ateyt wardane Wießpatieȯ. Pakajuȯ (t'eſt) danguy ó garbe and au‹k›ßtybiu[1].

39. Ó nekurie Faryʒeußey iß mineȯ tare jop: Mokitojau, sudrauſk Mokitiniuȯ.

40. Ó anȯ atſakidamaȯ tare jump: Kalbu jumu‹s›, ieygu tie tyłeȯ, akmeniȯ toyȯ ßauks.

41. Jr kad pryſiartino ir ißwido Mieſta, werkie and jo.

42. Kałbedamaȯ: Ó kad ir tu ʒynotumbey, noriȯ[2] dar ßioy tawo dienoy: Kaypo bu- [tumbey laymingaȯ, kaȯ (ſłuʒyja) pakajauȯp tawo. Bet nujen paſlepta ira nog akiu tawo.

43. Ateyȯ neȯ dienoȯ and taweȯ, jog neprieteley tawo ißſpęȯ nometuȯ aplink tawe, ir abgułs tawe, ir ſuſpaus tawe iß wiſu ßaliu.

44. Jr[3] ſu ʒiame ſuliginȯ tawe, ir waykuȯ tawo tawimp, ir nepalikȯ tawimp akmenia and[4] akmenia: jog nepaʒyney dienoȯ atłankima tawo.

45. Jr iejęȯ Baʒnicʒion pradejo ißwarit tuȯ kurie tęn perdawinejo ir pirko[5].

46. Kalbedamaȯ jump: Paraßyta ira: Namey mano ira nameyȯ maldoȯ, bet juȯ padarete joȯ lindine raʒbayniku.

47. Jr mokie Baʒnicʒioy kaȯdien, ó Wiriauſi Kunigey, ir Mokiti-Raßte, ir Wireſni and ʒmoniu ießkojo jo uʒmußt[6].

48. Bet nerado ką jam turetu padaryt: wiſoȯ neȯ ʒmoneȯ turejoȯ jo, ir kłauſe jo.

PAGULDIMAS XX

1. Jr ſtojoȯ wienoy iß anu dienu, kad mokie ʒmoneȯ Baʒniczioy, ir apiſakie Evangelia, jog Wiriauſi Kunigey, ir Mokiti raßte ſu Wireſnieyȯ atajo and to.

2. Jr tare jop kalbedami: Paſakik mums kokia galibe[7] tey darey, aba kaȯ tau dawe tą galibę?

3. O anȯ atſakidamaȯ tare jump: Aß teypag klauſiu juſu ape[8] ʒodi, ó pamiſakikite.

4. Krykßtaȯ Jona, buwogu iß dangauȯ aba iß ʒmoniu

5. Ó aniȯ du‹m›awo[9] patiȯ ſawimp: Kalbedami, Jeygu paſakiſim, iß dangauȯ, tariȯ: Kodelgi tada neintykiejot jamuy.

6. Ó ieygu taryſim iß ʒmoniu, wiſos ʒmoneȯ uʒmuß muȯ akmenimiȯ. Turejo neȯ jona tykrej uz Pranaßa.

7. Jr adſakie[10] jog neʒyno[11] iß kur (buwo)

8. Ó Jeʒuȯ tare jump: Jr aß teypag nepaſakiſiu jumuȯ kokia maćia tey darau.

9. Jr pradejo ⌜ʒmoniump kałbet⌝ tą prÿliginima. Zmoguȯ nekuriȯ iſodÿno[12] winnicʒia[13], ir paſamde ją[14] hukinikamuȯ, o patȯ ißwaʒawo[15] and iłgo cʒeſa toli.

10. Ó kad buwo metaȯ, nuſiunte anump hukinikump tarna, kad dotu jam wayſiaus iß anoȯ winnicʒioȯ, bet aniȯ hukinikey ſumuße ghi, ir perſiunte ghi tußcʒiomiȯ.

11. Jr nuſiunte wel kita tarna, bet ir tą ſumußę ir ißhonbiję[16] łabey, perſiunte ghi tußcʒiomiȯ.

12. Wel nuſiunte ir trecia, bet ir tą ſumuße ir ißmete ghi.

Wießpats

1 *ms* außtybiu 2 *id* ben 3 *pd* parmeȯ 4 *pd* (kito) 5 *p* pardodącius ir; *m* pirkącius 6 *id* izdot ghi and ſmertieȯ 7 *c* macia 8 *pd* wiena 9 *ms* duwawo 10 *c* pa‹ſakię› 11 *c* neʒynojo 12 *c* uzſodyno 13 *s* Zmo‹gus› 14 *b* ir paſamde ią 15 *d* 16 *c* ſuhonbiję

13. Wießpats tada anȯ winnicziȯ tare: ka weykſiu? Nuſiuſiu miełaghi mano Sunu. Gal but[1] tą ißwidę paczediȯ jam.

14. Bet hukinikey ghi ißwidę[2], kalbejo terp ſawęȯ ir tare: Taȯ ira teywayniȯ, eykim, uʒmußkim ghi, ó teywaÿniſte tekȯ mumuȯ.

15. Jr kad ⌜ißmete ghi⌝ iß winnicʒiȯ, uʒmuße (ghi:) Kągi tada ⌜padaryȯ iemus[3] anȯ Wießpatȯ winnicʒiȯ⌝.

16. Ateyȯ ir iʒgadynȯ anuȯ hukinikuȯ, ó winnicʒią doȯ kitiemuȯ. Ó kad tey aniȯ girdejo tare: Nedok to Diewe.

17. Bet anȯ weyʒdejo and ju ir tare: Kaȯgi tada tey ira kaȯ ira paraßyta: Akmo kuri atmete budaunikey, taſeygi ſtojoȯ gałwa kraßto.

18. Koʒnaȯ kurſey poła and to akmenia ſuſidauʒs, ó and kurio anȯ pułȯ, ſutrinȯ.

19. Ó Wiriauſi Kunigey ir Moki⟨ti⟩-Rapßte[4] ießkojo tągi paćia hadyna meſt and jo rąkaȯ: bet bijojoȯ ʒmoniu: ſuprato neȯ jog kałbejo tą pryliginima prieß joȯ.

20. Tykawo tada and jo ir izſiunte ßpieguȯ, kurie dareȯ ſawe ſant teyſeyȯ, kad ghi galetu ſugaut (jo) kalboy, padot ghi wirßuney ir maciy Storaſtoȯ.

21. Jr kłauſeȯ jo kalbedami: Mokitojau, Zynome jog kalbi ir mokini giereÿ, ir neweyʒdi and aſaboȯ, bet mokini Kiala Diewo tieſoÿ.

22. Deragu mumȯ dot doni Cieſoriuy, aba ne?

23. Bet anȯ paʒynęȯ ju kitruma, tare jump: Ko begundʒiate mane?

Pamirodikite

24. Pamirodikite graßy, kieno tey abroʒa ir paraßa turi? O aniȯ atſakidami tare: Cieſoriauȯ.

25. Ó anȯ tare jump: Dokit tada kaȯ ira Cieſoriauȯ Cieſoriuÿ, ó ⌜kaȯ (ira) Diewo Diewuy⌝.

26. Jr negalejo ⟨jo⟩[5] ſugaut ʒodʒioſe (jo) po [ʒmonemiȯ, ir ſtebedamieȯ and jo atſakima tyłejo.

27. Jr atajo jop nekurie iß Saduceußu, kurie prießtarauja. Jog nera kielima (iß numiruſiu) ir kłauſe ghi

28. Kałbedami: Mokitojau, Mayʒießiuȯ paraße mumuȯ: Kad kieno broliȯ numirȯ, kurſey turi Moteri, ó numirßta be wayku, idand ⌜broliȯ jo⌝ imtu[6] Moteri ir prykiełtu ſekłe broluy ſawo.

29. Buwo tada ſeptini broley, ó pirmȯ eme[7] Moteri, ir numire be wayku

30. Antraȯ teypag wed⟨e⟩ tągi[8] Moteri, ó (ir) taȯ[9] numire be wayku.

31. Jr treciaȯ[10] eme tągi (Moteri) ir ligieÿ teypag ſeptini.

32. O and gało wiſu, ir ʒmona anoÿ[11] numire.

33. Kielime tada (iß numiruſiu) katrio[12] iß ju buȯ anoÿ Mote ju? ⌜Septini[13] neȯ⌝ turejo ją uʒ moteri

34. O Jeʒuȯ atſakidamaȯ tare jump: Waykey ßio ſwieta weda, ir nudoſt uʒ wira.

35. Bet tie kurie buȯ apſudyti werteÿȯ, apturet tą[14] amʒy, ir kielima iß numiruſiu, ney weȯ neÿ dos uʒ wira.

36. Negali neȯ jau daugiauȯ mirt, liguȯ neȯ ira[15] Anjełamuȯ. Jr ira waykeyȯ Diewo, jog ira waykeyȯ kielima (:iß numiruſiu)

[1] *sd* iog [2] *pd* dumawo ſawimpi ir tare [3] *id* aniemuȯ tarnamuȯ [4] *ms* Moki- [5] *ms* ſu [6] *id* weſtu [7] *c* wede [8] *c* anągi [9] *pd* (teypag) [10] *pd* wel [11] *c* ana; *sd* (pati); *pd* Mote [12] *pd* Mote [13] *c* ſeptiniȯ; *ac nl* [14] *pd* ſwieta [15] *c* buȯ

37. Ó iog numireley buò prykiełti, ir May- [ʒieβius rodʒia aname kiałme, kad wadyna Wieβpati[1], diewu Abrahoma, ir Diewu Jzaoka, ir Diewu [Joku- ba.

38. Ó (Diewaò) n'eſt Diewaò numiruſiu, [bet giwu- ju: wiſi neò jamuy gÿa.

39. Ó nekurie iβ Mokitu-Raβte atſakidami tare: Mokitojau, gierey paſakiey

40. Jr nedryſo ⌜nieka daugiauò[2] jo kłau- [ſtis⌝.

41. O anò tare jump: Kaypo kałba, jog Chri-ſtuò ira Sunumi Dowida?

42. Ó dowidaò pats kałba knigoy Pſolmu: Wieβpatò tare Wieβpaciuy mano: Seſkiò po [de- βyney (rąkey) mano

43. Net padeſiu neprieteluò tawo kraſia koju[3] tawo.

44. Dowidaò tada wadyna ghi Wieβpaciu[4], ó kaypogi ira ⌜Sunumi jo⌝?

45. O kad to kłauſe wiſoò ʒmoneò, tare Mo- [kiti- niump ſawo.

46. Saugokiteò Mokitu-Raβte, kurie nori [wayk- βcʒiot iłgoſe ruboſe, ir megſta[5] paſweykinimeyò and turgawicʒiu, ir pirmomiò kraſiomiò Baʒ-nicʒioſe, ir wiriauſiomiò wietomiò and[6] wecʒiariu

47. Kurie ſuryia nasʒlu namuò, ó noraku iłgas maldaò daro[7]. Tie atÿmò sunkiaſni ſuda.

PAGULDIMAS XXI

1. O paźurejęò, iβwido turtinikuò bemećiant dowanaò ſawo Skorba-Skrynion.

Jβwi-

2. Jβwido teypag ir nekurią ubagię[8] naβłe imećiant tęngi du pinigielu

3. Jr tare: Uʒtieſa kałbu jumuò, iog ta ubagie naβłe daugiauò imete neyg (tie) wiſi.

4. Aniò neò wiſi imete iβ apſta ſawo dowanoſna Diewo. Bet ghiy iβ nedaſtotka ſawo imete (tęn) ciela iβłaykima kuri turejo

5. Jr kad nekurie kałbejo ape Baʒnicʒia, kaypo[9] buwo iʒdabinta greʒeyò akmenimiò ir dowanomiò, ⌜anò tare⌝.

6. (Kaò litiò) tu dayktu, kuriuò regite, ateyò dienoò, kurioſe akmo and akmenia nebuò paliktaò, katraò nebutu ſugrautaò.

7. Ó aniò kłauſe ghi kalbedami: Mokitojau, kadagi tada tie dayktey buò? ir kaò ira do ʒiankłaò kad tie dayktey ſtoſiò?

8. Ó anò tare: Dabokiteò kad neprywiłtu juſu, daug neò ateyò wardane mano, kałbedami: Aβ eſmi (CHriſtuò) Jr arti ira metas: neykit tada paſkuy ju.

9. Jr kad girdeſite ape waÿnaò ir ſumiβÿmuò nekrupaukite. Tey neò pirm muſia but. Bet (dar) tamuy ne toyò gałaò.

10. Kałbejo tada jump[10]: Gimine kiełſiò prieβ (kita) gimine, ir Karaliſte, prieβ (kita) Karaliſte

11. ⌜Jr buò[11]⌝ and tułu wietu didi treβeimeÿ ʒiameò, ir badey ir pawietriò: buò[12] teypag grauſmingi daykteÿ ir didi ʒiankłey iβ dangauò.

12. Bet pirm to wiſa imeò rąkaò ſawo and juſu, ir perſekioò (juò) padodami juò Baʒnicʒioſna ir kalineſna:

wadʒioò

1 c Diewa 2 pd nog 3 c kojomò 4 pd ſawo 5 s mili 6 pd cʒia... 7 c kaÿpo iłgey meldʒiaò
8 c nebagię 9 pd jog 10 pd (Wiena) 11 pd teypag 12 id ſtoſiò

wadʒioȯ teypag juȯ po Karaluȯ ir Storaʃtaȯ, del warda mano.

13. Ó teÿ ateyȯ and juʃu, del ludyima.

14. Nukraukit tada βyrdiʃe juʃu, pirm meta nedumot kaypo ginʃiteȯ.

15. Aβ neȯ doʃiu jumuȯ naʃruȯ ir iβminti[1], prieβ kurią negałeȯ kalbet ney atʃiʃpirt wiʃi kurie prieβ juȯ kialiaȯ.

16. O iʒdoti[2] buʃite ir nog gimditoju, ir brolu, ir gięciu ir prietelu, ir nekuriuȯ iβ juʃu uʒumuβ.

17. Jr nopkiąȯ juʃu wiʃi del warda mano.

18. Bet ney płaukaȯ iβ gałwoȯ juʃu neprazuȯ

19. ⌜Łaykikite[3] duβiaȯ ʃawo kantribey ʃawo⌝.

20. Bet kad ⌜Jeruʒalem iβwiʃite⌝ apgułta[4] karieÿȯ, ʒynokit tada jog ⌜iβpuʃtyimaȯ jo⌝ pryʃiartino.

21. Tomet kurie ira Judeoÿ tebega and kałnu, ó kurie widuje jo ira teiʃigabena, ó kurie ira and łauku, ten'eyt[5] jop.

22. Toȯ neȯ ira dienoȯ pamʃtoȯ, idand wiȯ iʃipiłditu kaȯ ira paraβÿta.

23. Bet beda nieβcʒioms ir zyndyncioms anoʃe dienoʃe, didiȯ neȯ buȯ[6] ʃuʃpaudimaȯ anoÿ ʒiamey, ir narʃaȯ and anu ʒmoniu.

24. Puls neȯ nog aβtruma kaławija, ir newalon bus nuweʃti terp wiʃu giminiu, ó Jeruʒalem ʃuminȯ Pahoniȯ, net metaȯ Pahoniu iʃipiłdiȯ.

25. Jr buȯ ʒiankłey and Saułeȯ ir Menaʃio ir zwayʒdʒiu, ó and ʒiameȯ ʃuʃpaudimaȯ giminiu, ʃu nuʃiminimu, kad Mariuȯ ir wilnieÿ uʒeȯ labey

Ó

26. Ó Szyrdiȯ ʒmoniu apmirȯ nog baymeȯ ir łaukima tu dayktu kurie ateyȯ and ʃwieta. Galibeȯ neȯ dangauȯ paʃikrutinȯ

27. Ó tada iβwiȯ Sunu ʒmogauȯ ateynant debeʃiy ʃu didʒia galibe ir[7] garbe.

28. Ó kad tie dayktey pradeȯ detis, dabokiteȯ aukβtyn, ir gałwaȯ juʃu pakialkite, jog arti ira atpirkimaȯ juʃu.

29. Jr paʃakie jemȯ pryliginima. Dabokiteȯ[8] figoȯ medʒia ir and wiʃu medʒiu[9].

30. Kad jau[10] ʃprogʃta, ó (tey)[11] regite, patiȯ tey iβ ʃawe ʒynote, jog ⌜jau ira arti waʃera⌝.

31. Teypag ir juȯ kad iβwiʃite tuȯ dayktus beʃidedant, ʒynokit jog Karaliʃte Diewo, ira arti.

32. Uʒtieʃa ʃakau jumuȯ, jog ta gimine nieku budu neperejȯ, net wiȯ tey ʃtoʃiȯ.

33. Danguȯ ir ʒiame perejȯ, bet ʒodʒiey mano[12] nieku budu neperejȯ

34. Ó ʃaugokiteȯ idand[13] βyrdiȯ juʃu nebutu kada apʃunkintoȯ aprÿimu ir girtawimu ir rupeʃcia βio ʒywata, ir kad anoÿ diena noteytu[14] and juʃu nogłey.

35. Ateyȯ neȯ kaypo ʒabangaȯ and tu wiʃu kurie giwena and ʒiameȯ.

36. Jauʃkite tada wiʃu metu, melʒdamieȯ kad uʒ wertuȯ juȯ turetu, idand iβwęgtumbite to wiʃa kaȯ ʃtoʃiȯ, ó ʃtotumbite po Sunumi Diewo.

37. Dienoy[15] tada mokidawo[16] Baʒnicʒioy, bet [Naktiy iβeydawo ir nakwojo and kałna, wadynamo (Aliwoȯ) Kalnaȯ.

38. O wiʃoȯ ʒmoneȯ ryta meta akʃti[17] ʃuʃieydawo jop Baʒnicʒion, kłauʃit jo.

[1] *pd* (iog) wiʃi kurie [2] *c* iʒdoȯ [3] *c* turekite [4] *pd* nog wayʃku [5] *c* tenegryβta [6] *pd* siel⟨wartas⟩ [7] *pd* βlowe [8] *s* and [9] *pd* kad jau pradeʃt [10] *pd* pradeʃt [11] *pd* patiȯ [12] *pd* ʒiednu [13] *id* kad [14] *id* neuʒʃpetu [15] *ad* Ó [16] *c* mokie [17] *pd* atajo

PAGULDIMAS XXII

1. Ó Szwente prieſkieniu wadÿnama Weliku buwo arti

2. Ó Wiriauſi kunigey ir Mokiti-Raßte ießkojo kaypo ghi praʒudit: bijojoȯ neȯ ʒmoniu.

3. Ó Szietonaȯ iejo Judoßiun, kuri wadyno Jßkariot, katraȯ[1] buwo iß ſkaÿciauȯ dwilikoȯ.

4. Taȯ tada nuejo ir kałbejo ſu Wiriauſieyȯ Kunigeÿȯ ir Wiresnieys[2], kaÿpo ghi izdotu jemuȯ.

5. Ó aniȯ pradʒiugo, ir ſuderejo dot jamuy piniguȯ

6. Ó anȯ ʒadejo, ir ießkojo indariauȯ meta izdot ghi jemuȯ be mayßta.

7. Atajo tada diena prieſkieniu, kurioy reykia buwo mußt Awineli welikoȯ

8. Jr iʒſiunte Petra ir Jona kalbedamȯ: Eykit ir pagatawikit mumȯ Awineli welikoȯ, kad ghi walgitumbim.

9. O aniȯ tare jam: Kame nori kad[3] prÿgatawitumbime

10. Ó anȯ tare jemȯ: Sztey, kad ieÿſit Mieſtan ſutykȯ juȯ[4] ʒmoguȯ beneßąȯ dʒbona wandenia eykit paſkuy ghi namoſna kurioſna ieÿȯ.

11. Jr tarÿſite Wießpatieſp[5] ⌜anu namu⌝; [Wießpatȯ kalba tau: Kame ira ſietlicʒia, kurioy walgicia[6] Awineli Welikoȯ ſu Mokitynejȯ mano.

12. Ó anȯ parodiȯ jumuȯ dide[7] auktey[8] Sietlicʒia prytieſta, tęneygi [prygatawokit[9]

13. Aniȯ tada nueję atrado teypo kaÿpo jemuȯ paſakie ir pagatawijo Awineli Welikoȯ.

14. Jr kad atajo hadyna, ſedoȯ ir dwilika Apaßtalu ſu jo.

15. Jr tare jump: Gieyʒdamaȯ gieydʒiau walgit tą Awineli Welikoȯ ſu jumiȯ pirm neyg kienteſiu.

16. Kałbu neȯ jumuȯ, jog newalgiſiu daugiauȯ iß jo, net iſipiłdiȯ Karaliſtey Diewo.

17. Jr kad eme Kielicha, ir padekawojo[10], tare: Jmkit ghi, ir padalikit terp ſaweȯ.

18. Kałbu neȯ jumuȯ jog negiarſiu iß waÿſiauȯ wino-medʒia[11], net Karaliſte Diewo ateÿȯ.

19. Jr eme dona, ir kad padekawojo, łauʒe, ir dawe jemȯ kalbedamȯ: Tey ira kunaȯ mano kurſey doſtiȯ uz juȯ: Tey darykit a^n^d atminima mano.

20. Teypag ir Kielicha kad buwo po weczʒiareÿ, kalbedamȯ: Taȯ Kielichaȯ (ira) Naujaȯ Teſtamentaȯ krauje[12] mano, kurſey iſilieja uz juȯ.

21. Bet ßtey rąka to kurſey mane izdoſt, ira ſu manim uz ſtala[13]

22. Sunuȯ tieſa ʒmogauȯ eyt kaypo ⌜ira paſtanawita⌝, bet beda tam ʒmoguy, kurſey ghi izdoſt.

23. Pradejo tada kłauſtiȯ terp ſawęȯ, katraȯ iß ju tey butu, kurſey tey padarytu.

24. Jr ſtojoȯ[14] teypag barne terp ju, katraȯ[15] iß ju regietus[16] but didʒiauſiaȯ.

25. Ó anȯ tare jump: Karaley Giminiu, wießpatauja and ju, ir t^us^ kurie

waldʒią

[1] *ms* kartraȯ [2] *c* Wiriauſieys [3] *c* iog [4] *c* ſuſitykȯ ſu jumȯ [5] *s* Gaſpadoriauſp [6] *c* walgiſiu [7] *pd* prytieſta [8] *cf* auktas [9] *c* pagatawokit [10] *c* padekawojęȯ [11] *c* liemenieȯ [12] *c* kraujoſe [13] *pd* prieg ſtalo [14] *sd* ſuſibare; *ms d* [15] *c* katriaȯ [16] *c* regiejos

waldʒią turi and ju wadyna miłaſtyweÿȯ (Ponaÿȯ)

26. Bet juȯ ne teyp: bet didʒiauſiaȯ terp juſu t'eſt kaypo maʒiauſiaȯ: ȯ katraȯ ira Wadu kaypo taȯ kurſey tarnauja.

27. Katraȯ neȯ ira dideſniȯ? Taſgu kurſey ſedi, aba taȯ kurſey tarnauja? Negu taȯ ira kurſey ſedi? Bet aß eſmi[1] ⌜widuje juſu⌝, kaypo taȯ[2] kurſey tarnauja.

28. Jr juȯ eſte aniȯ kurie buwote wiſadoȯ ſu manim pagundynimoſe mano

29. Aß teypag paſkiriu jumuȯ Karaliſte kaypo ir man Tewaȯ mano paſkire (ią)

30. Jdand walgitumbite ir giartumbite uʒ ſtała mano Karaliſtey mano ir ſedetumbite and Sostu, ſudydami dwilika giminiu Jzraelauȯ.

31. Jr tare Wießpatȯ, Simone, Simone, ßtey, ßietonaȯ, gieyde juſ[3] łabey, wetit kaypo kwieciuȯ

32. Bet aß meldʒiauȯ uʒ tawe kad wiera tawo nenuſtotu, ȯ tujen kad ſuſigryßy, ſtyprÿnk broluȯ tawo.

33. Ȯ anȯ tare jop: Wießpatie gatawaȯ eſmi eyt ſu tawim ir kalinen, ir and ſmertieȯ.

34. Bet anȯ tare: Kałbu tau Petre, gaÿdiȯ nepragieȯ ßądien, ȯ triȯ kartuȯ[4] uzſiginſi[5] jog nepaʒyſti maneȯ.

35. Jr tare jump: Kad juȯ ſiunciau, be maßnoȯ ir[6] kolietoȯ ir czeweryku, netekogu jumuȯ ko? Ȯ aniȯ tare. Nieko.

36. Tare tada jump: Bet dabar, kaȯ turi maßna, teima ją, teypag ir kolieta O

Ȯ kaȯ neturi[7] teperdoſt ruba ſawo, ȯ nuperka kaławija

37. Kałbu neȯ jumuȯ, jog dar tey kaȯ ira [paraßÿta muſis[8] iſipildit and maneȯ, ipaciey: Jr paſkaytitaȯ ira ſu piktadejeyȯ[9]. Jr tie patis[10] dayktey kurie (ira paraßyti) ape mane turi gała.

38. Ȯ aniȯ tare, Wießpatie, ßtey ćia du kaławiju. Ȯ anȯ tare jump: Gana ira.

39. Ȯ ißeję̇ȯ nuejo, kaÿpo paprato, and[11] [Kałna Aliwoȯ: Ȯ ir Mokityney jo, ejo paskuy ghi.

40. Jr kad atajo and anoȯ wietoȯ, tare jump: Mełſkiteȯ kad neieytumbit ing pagundynima.

41. Jr atſiſkire nog ju, and metyma akmenia, ir kłaupe and kialu ir mełdeȯ.

42. Kałbedamaȯ: Tewe ieygu noretumbeÿ, imk tą kielicha nog maneȯ, wienok ne mano [wala, bet tawo teſiſtoja

43. Jr paſirode jam Anjełaȯ iß dangauȯ, kurſey ghi ſtyprÿno.

44. Jr budamaȯ ſmarkioy kowoy meldeȯ dar to karßciauȯ. Jr prakaytaȯ jo buwo kaÿpo łaßeÿ krauja kurie[12] łaßejo ʒiamen.

45. Jr kad kiełeȯ nog małdoȯ, atajo Mokitiniump ſawo, ir rado joȯ bemiegant nog ſiełoȯ.

46. Ȯ anȯ tare jump: Ko bemiegat? Kialki- [teȯ ir mełſkiteȯ, idand neieytumbit ing pagundÿma

47. Ȯ kad tey dar kałbejo, ßtey kopa, ir [wienȯ iß dwilikoȯ kuri wadyno Judoßiuȯ, ejo prieß joȯ ir pryſiartyno Jeʒauſp pabuciot ghi.

48. Ȯ Jeʒuȯ tare jop: Judoßiau, izdodi ſunu ʒmogauȯ pabućiawimu

49. O tie kurie buwo ſu jo ißwidę̇ kaȯ buȯ, tare jop: Wießpatie, mußymegu kaławiju.

50. Jr wienȯ iß ju ißtyko tarna aukßcʒauſioja-Kuniga, ir nukirto deßyne jo auſi.

[1] *pd* terp [2] *c* wienȯ [3] *c* juſu [4] *bd* kartus [5] *pd* manę̇ȯ [6] *c* be [7] *pd* ʒedno [8] *c* muſija [9] *pd* Neȯ ir [10] *c* neȯ [11] *c* tieȯ [12] *c* kurius

51. Ó Jeȝuꝺ atʃakidamaꝺ tare Palaukit[1] ikßoley[2]. Daʃilitejo tada auʃieꝺ jo, ir izgide ghi.

52. Jr tare Jeȝuꝺ Wiriauʃiump Kunigump ir Ratmiʃtrump Baȝnicȝioꝺ ir Wireʃniump kurie atajo prieß ghi; Jßejotegu ʃu kaławijeyꝺ ir weȝdeys kaypo prieß raȝbaynika?

53. Kad buwau kaꝺdien ʃu jumiꝺ Baȝnicȝioy nepakiełete rąkoꝺ ʃawo prieß mane, bet ta ira hadyna juʃu ir maciꝺ tamʃibeꝺ.

54. Pagawo[3] tada ghi ir nuwede ir atwede ghi namoʃna Wiriauʃioja Kunigo, ó Petraꝺ ejo iß toła.

55. Jr kad uȝdegie ugni widuje dwaro, ir ʃuʃe-
[do.
Petraꝺ ʃedoꝺ widuje ju.

56. Ó nekuriy tarnayte ißwiduꝺ ghi beʃedint paꝺ ugni ir ißkietuꝺ akiꝺ ʃawo and jo tare: Taꝺ (ȝmoguꝺ) ⌜(teypag) buwo⌝ ʃu jo.

57. Bet anꝺ to uȝʃigine, kałbedamꝺ: Zmona, nepaȝyʃtu jo.

58. Ó truputi potam ißwiduꝺ ghi kits[4], tare: Tu teypag iß ju eʃi. Bet Petraꝺ tare: N'eʃmi.

59. Jr kad buwo ⌜potam ape hadyna⌝ kits patwirtino (to) kałbedama⟨s⟩[5]: Tykrey ir taꝺ (ȝmo-
[guꝺ)[6]
buwo ʃu jo. neꝺ teypag ira Galilietiꝺ

60. Bet Petraꝺ tare: Zmogau, neȝynau ką kalbi. O toyꝺ kad dar tey anꝺ kalbejo ⌜gaydiꝺ pragido⌝.

61. Ó Wießpatꝺ atʃigryȝęꝺ, paȝurejo and Petra, ó Petraꝺ atmine and ȝodȝia Wießpatieꝺ, kaypo jam tare: Pirm neyg gaydiꝺ pragieꝺ, triꝺ kartuꝺ uȝʃiginʃi maneꝺ.

62. Ó Petraꝺ ißejęꝺ werkie karcieÿ.

63. Ó aniꝺ wirey, kurie turejo Jeȝu, apjokie ghi ir mußе

Jr

64. Jr kad ghi uȝdęgie, mußе ghi per burną ir kłauʃe ghi kalbedami, pranaßauk kaꝺ tey ira kurʃey tawe ißtyko.

65. Jr daug kitu dayktu kałbejo prieß ghi, bluȝnidami

66. Ó kad buwo diena ʃuʃirynko Wireʃni ȝmoniu, ir Wiriauʃi Kunigey, ir Mokiti-Raßte ir atwede ghi po ʃawo Sueygą

67. Kałbedami: Eʃigu tu CHriʃtuꝺ? paʃakik mumꝺ. O anꝺ tare jump: Noriꝺ paʃakićia jumuꝺ, neintykieʃite

68. Ó ieygu teypag klauʃioꝺ, notʃakiʃite mi[7] aba pałayʃite mane.

69. Nog ßio meta[8], ʃun^us zmogauꝺ ʃedeꝺ po deßyney (rąkey) galibeꝺ Diewo.

70. Ó aniꝺ wiʃi tare: Tugu tada eʃi Sunumi Diewo. Ó anꝺ tare jump: Juꝺ ʃakote, jog eʃmi.

71. O aniꝺ tare: Ko dar bereÿkałaujame ludyimo? Patiꝺ neꝺ tey[9] girdejom iß jo naʃru.

PAGULDIMAS XXIII

1. Wiʃa tada draugie ju kiełeꝺ ir nuwede ghi Piłotop

2. Jr pradejo and jo ʃkuʃt kalbedami: Radom jog taꝺ ißwadȝioja ȝmoneꝺ ir uȝʃako dot doniu Cieʃoriuy, ʃakidamaꝺ ʃawe ʃant Chriʃtuʃu Karalumi.

3. O Piłotaꝺ kłauʃe ghi: Tugujen eʃi Karalumi Zydu? Ó anꝺ atʃakie ir tare. Tu ʃakey[10].

4. Pilotaꝺ tada tare Wiriauʃium Kunigump ir mineʃp nerądu kalteꝺ tampi ȝmogumpi.

5. Ó aniꝺ

1 *id* Dokit jemꝺ pakaju 2 *c* iki koley 3 *ad* Jr 4 *sd* antra; *sd* kitꝺ 5 *c* kita; *ms* kałbedama; *ac* (tey); *sd* (to) 6 *pd* buwo teypag 7 *pd* ney 8 *pd* regieʃite 9 *ad* tey 10 *c* kalbi

5. Ó anȯ to dar łabiauȯ uzſtojo, kałbedami: Buntawoja ʒmoneȯ moki^{n}damaȯ po cieła Judeą, pradejęȯ nog Galileoȯ iki ćia.

6. Kad tada Piłotaȯ izgirdo ape Galileą, kłauſeȯ, butu taȯ ʒmoguȯ Galilietiȯ.

7. Ó ſupratęȯ jog buwo iß Heroda Poniſteȯ, nuſiunte ghi Herodop, kurſey ir patȯ ⌜buwo Jeruʒaley anoſe dienoſe⌝

8. Herodaȯ tada kad ißwido Jeʒu dʒiaugieȯ łabey gieydo(!) neȯ nog iłgo meta regiet jo, jog girdejo ape ghi daugiel, ir tykiejoȯ ißwiſiant koki ʒiankła, kuri anȯjen padarytu.

9. Jr kłauſinejo[1] ghi daugietu ʒodʒiu; bet anȯ jam notſakie nieko.

10. Ó Wiriauſi Kunigey ir Mokiti Raßte ſtowejo ir ſkunde and jo łabey

11. Ó Herodaȯ ſu Załniereyȯ ſawo ißpeÿkięȯ ir apiokięȯ ghi apwilkdyno ghi ßwitnu rubu ir parſiunte ghi Piłotop.

12. Ó anoyghi dienoy Pilotaȯ ir Herodaȯ ſtojoȯ prieteleyȯ ſu ſawim, pirm neȯ buwo neprieteliſteÿ terp ſawęȯ.

13. Jr kad ſuwadyno[2] Piłotaȯ Wiriauſiuȯ Kuniguȯ ir Wireſniuȯ ir zmoneȯ tare jump:

14. Atwedet[3] manęsp tą zmogu kaypo wieną[4] kurſeÿ atwercia ʒmoneȯ, ó ßtey, meginau ghi po akimiȯ juſu, ir neradau tampi ʒmogumpi nejokioȯ kałteȯ, iß to del ko ſkundʒiate ghi.

15. Bet neÿ Herodaȯ: Nuſiunciau neȯ juȯ jop, ó ßtey[5], niekaȯ jam neſtojoȯ, kaȯ ira werto(!) ſmertieȯ.

16. Nupłakſiu[6] tada ghi ir ißłayſiu.

17. Ó muſijo ⌜and Szwenteȯ ißłayſt jemȯ wiena⌝

18. Bet

18. Bet wiſa mine ßaukie podraug, kalbant: Szalin ſu[7] to, ó pałaysk mumȯ Barabboßiu.

19. Kurſey del nekurio mayßta padaryta Mieſte ir gałwʒudiſteȯ, imeſtaȯ buwo kalinen.

20. Piłotaȯ tada wel (joȯ) atwadyno, noredamaȯ pałaÿſt Jeʒu.

21. Bet anȯ ßaukie prieß tey, kalbedami: Nukryʒiawok[8] nukryʒiawok ghi.

22. Ó anȯ tare jump treciakart: Kągi tada pikto padare taȯ (zmoguȯ). ⌜Neradau jampi nejokioȯ kałteȯ ſmerties⌝: Togdel nupłakſiu[9], ir pałaÿſiu[10] ghi.

23. Bet anȯ gułe didʒiu ßaukſmu, noredami kad butu nukryʒiawotaȯ, ó ßaukſmaȯ ju ir Wiriauſiuju-Kunigu buwo dideſniȯ.

24. Piłotaȯ[11] tada ſudyjo[12], kad pagal ju nora ſtotuȯ.

25. Jr palayde jemȯ tą, kurſey del maÿßta ir gałwʒudiſteȯ imeſtaȯ buwo kalinen, kurio patiȯ norejo: bet Jeʒu izdawe and ju waloȯ.

26. Kad tada ghi wede, eme nekuri Simona iß Cirenoȯ, ateynanti iß łauka, ir uʒdejo and jo kryʒu, kad ghi neßtu paskuy Jeʒu.

27. Ó dide mine ʒmoniu ir Moteriu ejo paſkuy ghi, kurioȯ teypag werkie ir raudawo jo

28. O Jeʒuȯ atſigryʒęȯ jump tare: Dukteriȯ Jeruʒalem newerkıt and[13] manęȯ bet werkit and ſawęȯ ir and wayku juſu.

29. Sztey neȯ ateyt dienoȯ, kurioſe kałbeȯ: Pabławintoȯ ira bewaykieȯ[14] ir ʒywatey kurie negimde, ir krutiȯ kurioȯ neʒÿnde

30. Tada pradeȯ kalbet Kalnump, pulkit and muſu, ir pakalniamȯ pridękite[15] muȯ.

[1] *c* kłauſeȯ [2] *sd* at⟨wadyno⟩ [3] *c* Atwedete [4] *id* tą [5] *pd* neſto⟨jos⟩ [6] *id* Pakoroſiu [7] *pd* jo [8] *pd* ghi [9] *pd* ghi ghi [10] *pd* ghi [11] *ad* O [12] *c* apſudyjo [13] *id* del [14] *sd* newayſingoȯ [15] *c* uʒdękite

31. Jeygu neȯ tey d⟨e⟩ʃtis[1] and ʒalo medʒia, [kas nedeʃiȯ[2] and ʃauʃo?

32. Weʃti teypag buwo ir kiti dujen piktade- [jey[3] kad butu ʃu jo teroti.

33. Jr kad atajo and wietoȯ wadynamoȯ (wieta) Lawonu-gałwu, nukryʒawojo ghi tęn, ir anuȯ piktadejuȯ, wiena po deßyney, ó kita po kayrey (ßaliy)

34. Ó Jeʒuȯ tare: Tewe atłaysk jemȯ, neʒyno neȯ ką daro. Jr perdalijęjo rubuȯ, mete burtaȯ.

35. O ʒmoneȯ ʃtowejo ir dabojoȯ, ir Wireʃnieÿ teypag ʃu jeyȯ apjokie (ghi) kalbedami: Kituȯ giałbejo, tepagialbt dabar patȯ ʃawe, ieygu ira CHriʃtuʃu Jßrynktoju Diewo.

36. Jr ʒałnierey[4] teypag ateydami (jop) apiokie ghi, ir atneße jam ukʃuʃa

37. Jr tare, ieygu eʃi Karalumi Zydu, giałbek patȯ ʃawe.

38. O buwo ir paraßaȯ paraßytaȯ and jo, Grekißku ir Lotynißku ir Zydÿßku raßtu: T a s e y i r a a n s K a r a l u s Z y d u.

39. Wienȯ[5] teypag iß anu piktadeju kurie buwo uʒkarti[6], nutrękie ghi, kalbedamȯ: Jeygu eʃi CHriʃtuʃu, gialbek patȯ ʃawe ir muȯ. .

40. Bet kits atʃakidamaȯ bare kałbedamȯ: Jr tugu ⌜Diewo nebijejȯ[7]⌝, noriȯ tameghi ʃude [eʃi

41. O meȯ[8] wienok po teyʃeÿ. Meȯ atymame (korone) werta (to) ką padarem, bet taȯ nepadare nieko pikta.

42. Jr tare Jeʒauʃp: Wießpatie atmink and maneȯ, kad ateyʃi Karaliʃten tawo.

43. Ó Jeʒuȯ tare jam: Uʒtieʃa kalbu tau, ßądien buʃi ʃu manim Rojuy.

44. Ó buwo tey ape ßeßta hadÿna, ir ʃtojoȯ tamʃibe po ciela Ziame, iki dewintey hadyney.

45. Ó Saułe uʒtemo, uʒdąg⟨a⟩[9] teypag Baʒnicʒioȯ perplißo puʃiau.

46. Ó Jeʒuȯ ßaukdamȯ didʒiu balʃu, tare: Tewe, rąkoȯna tawo addomi, dwaʃia mano: Ó kad tey tare, atadawe dwaʃia.

47. Ó kad tey Szymtynikaȯ ißwido kaȯ ʃtojoȯ, garbino Diewa, ir tare: Tykreÿ taȯ ʒmoguȯ buwo teyʃuȯ.

48. Wiʃoȯ teypag mineȯ kurioȯ ʃuʃiejo dabotis to, ißwidę tey kaȯ dejoȯ grÿʒo beʃimuʒdamoȯ krutiʃna ʃawo.

49. Ó wiʃi jo paʒyʃtami ʃtowejo iß toła, Moteriȯ teypag kurioȯ ejo paʃkuÿ ghi draug Galileon, ir dabojoȯ tamuy.

50. Ó ßtey, ʒmoguȯ wardu Joʒefaȯ, kurʃey buwo Rodnu-Ponu, giaraȯ ir teyʃuȯ ʒmoguȯ

51. (Taʃey neprywelijo and ju rodoȯ ir darba) iß Arimatheoȯ Mieʃta Zydu, kurʃey teypag ir patȯ łaukie Karaliʃteȯ Diewo.

52. Taȯ nuejo Piłotop ir praße ape[10] kuna Jeʒaus

53. Jr

1 *c* daro; *ms* daʃtis 2 *c* ką nedaryȯ 3 *pd* ʃu jo 4 *ms* ʒałnieyrey 5 *ad* Jr 6 *c* uʒkabinti 7 *c* Nebijejȯgu 8 *pd* tieʃa 9 *ms* uʒdągą 10 *bd* ape

53. Jr kad ghi nueme, iwiniojo ghi ing praſtyra, ir izdejo ghi graban ißkałtan ołey, kame dar niekados zednaȯ ȝmoguȯ nebuwo iȝdetaȯ.

54. Ó tey buwo diena prÿgatawoneȯ, ó Subata uȝſtojo

55. Jr Moteriȯ teypag kurioȯ atajo ſu jo iß Galileoȯ ejo[1] paskuÿ ghi, ir dabojoȯ grabo ir kaypo kunaȯ jo buwo izdetaȯ.

56. Ó parejuȯ prygatawijo kwepanciu dayktu ir moſciu, ir iłſejo ſubatoy pagal iſakima.

PAGULDIMAS XXIV

1. Ó pirmoy (dienoÿ) nedeloȯ łabey akſty rÿta meta, nuejo grabop, neȝdamoȯ kwepanciuȯ dayktuȯ kuriuȯ prygatawijo[2], ir nekurioȯ ſu jomiȯ.

2. Jr rado akmeni atryſta nog grabo.

3. Ó iejuȯ nerado kuna Wießpatieȯ Jeȝauȯ.

4. Jr ſtojoȯ kad ape tey bijojoȯ ßtey du wiru ſtowejo paȯ jaȯ ßwitnoſe ruboſe

5. Jr kad iſigando łabey ir wejda nułaydo ȝiamen, tare jump: Ko ießkote giwoja terp numiruſiu?

6. Nera ćia jo, bet kiełeȯ. Atminkit kaypo jumȯ kałbejo, kad dar buwo Galileoÿ.

7. Kałbedamȯ: Sunuȯ ȝmogauȯ reykia idand butu iȝdotaȯ rąkoſna grießniku, ir nukryȝiawotaȯ, ó trecia diena kiełtus

8. Ó anoȯ atmine and ano ȝodȝia.

9. Jr parejuȯ nog ⟨g⟩rabo[3], paſakie ⌜wiȯ[4] tey⌝ dwilikey, ir kitiemuȯ wiſiem^{us}.

10. Ó (toȯ) buwo Maria Magdalena ir Joanna ir Maria (Mote) Jokuba, ir kitoȯ ſu jomiȯ, kurioȯ tey paſakie Apaßtalamuȯ.

11. O[5] ⌜ȝodzeÿ ju⌝, regiejoȯ jemȯ but tußcȝioȯ paſakoȯ, ir netykiejo jemuȯ.

12. Bet Petraȯ kiełęȯ nutekiejo grabop, ir paſiłękieȯ ißwido praſtyriaȯ tykt begulint, ir[6] ſugryȝo, pats ſawimp diwidamaȯ tamuy kaȯ ſtojoȯ.

13. Ó sztey du iß ju ejo tągi pacia diena Mieſtelin kurſey buwo ßeßaȯ deßÿmtis warſnu[7] nog Jeruȝaleȯ, kurio wardaȯ buwo Emmauȯ.

14. Ó tie kałbejo terp ſawęȯ ape tey wiȯ kaȯ nuſidawe.

15. Jr ſtojoȯ kad[8] kałbejo ſu ſawim, ir wienȯ kito kłauſeȯ, jog patȯ Jeȝuȯ atajo (jump) ir ejo[9] ſu jeyȯ.

16. Ó akiȯ ju buwo uȝturetoȯ[10], jog nepaȝyna jo.

17. Ó anȯ tare jump: Kaȯ tey ira do kałboȯ, kuriaȯ eydami turite ſu ſawim? Jr ko ſmutyjatieȯ?

18. Ó wienȯ kurio wardaȯ buwo Kleofaȯ, atſakidamaȯ tare jop: Tugu wienȯ ⌜atejunu eſi⌝ Jeruȝaley. Jr neȝyney to, kaȯ ſtojoȯ ßoſe dienoſe tęney.

19. Ó anȯ tare jump: Ko[11]? Ó aniȯ tare, ape Jeȝu Naȝarenißka, kurſey buwo Pranaßu, gałuȯ darboſe ir ȝodȝioſe, po diewu ir wiſomiȯ ȝmonemiȯ.

20. Jr kaÿpo muſu Wiriauſi Kunigej ir Wireſniey izdawe ghi and ſuda Smer-

1 *c* eydamoȯ 2 *c* pagatawijo 3 *ms* rabo 4 *pd* aney 5 *id* Bet 6 *pd* par... 7 *c* warſtu; *ex m*
8 *pd* tey dar 9 *id* kalbejo 10 *m* apmarkuſios 11 *c* Kaȯ

Smertieȯ, ir nukryʒiawojo ghi.

21. Ó meȯ tykiejomȯ jog taȯ tey buwo kur- [ſey at- pi⟨r⟩kȯ Jzraeli. Bet dar and to wiſa, ßądien ira trecia diena, kaypo tey ſtojoȯ.

22. Batayg ir nekurioȯ Moterioȯ[1] iß muſu, izgandÿno muȯ, kurioȯ ankſty rÿta meta paȯ graba buwo.

23. Jr neradę[2] jo kuna, parejo ir tare, jog teypag regiejo regie⟨i⟩ma[3] Anjełu, kurie [ſako jog gija.

24. Ó[4] nekurie iß tu kurie ira ſu mumiȯ, nuejo grabop, ir rado teypag kaypo ir moterioȯ[5] ſakie, bet patieȯ neregiejo.

25. Anȯ[6] tada tare jump: Ó neißmaneley, ir tyngioȯ ßyrdieȯ tykiet tamuy wiſamuy ką Pranaßeÿ paſakie.

26. Argu[7] nemuſijo Xſtuȯ to wiſa kientet, ir (teyp) ieÿt garben ſawo.

27. Jr pradejęȯ nog Mayʒießiauȯ ir wiſu Pranaßu, iʒgulde jemuȯ, wiſoſe Raßtoſe, tey kaȯ buwo (paraßyta) ape ghi.

28. Jr pryſiartyno anop Mieſtelop, ku- [riop aniȯ ejo, bet anȯ dareȯ[8] kaypo toliauȯ noretu eyt

29. O aniȯ prywerte ghi, kalbedami: Atſilik ſu mumiȯ, wakarop neȯ eyt, ir diena praßoko[9]. Jr iejo, ⌜idand atſiliktu ſu ieyȯ⌝.

30. Jr ſtojoȯ kad ſedoȯ ſu jeyȯ, eme dona ir paßławino, ir ſulauʒęȯ, dawe jemȯ.

31. Atſiwere tada akiȯ ju, ir paʒyno ghi[10], ó anȯ nuejo[11] iß[12] ju akiu

32. Ó aniȯ tare wienȯ kitop, nedegiegu ßyrdiȯ muſu, muſimp, kad kalbejo muſump kiele, ir kad atwere mumȯ Raßtuȯ.

33. Jr kielęȯ tągi pacia hadÿna ſugrÿʒo Jeruʒalen, ir rado wienolika ſuſirynkuȯ, ir tuȯ kurie buwo ſu jejȯ.

34. Kurie tare, Wießpats tykrey kieleȯ, ir regietaȯ ira nog Simona.

35. Aniȯ teypag ſakie kaȯ pryſidawe kiele, ir kapyo ghi paʒyno łauʒyme donoȯ.

36. Ó ape tey jemȯ bekalbant, Jeʒuȯ pats ſtojoȯ widuje ju, ir tare jump: Pakajuȯ jumuȯ.

37. Bet aniȯ iſigandę ir łabey paſibiję, tareȯ[13] beregint dwaſią.

38. Ó anȯ tare jump: Ko nuſigandot? ir kodel ⌜(tokioȯ) dumoȯ eyt⌝ ßyrdiſna juſu.

39. Sztey kojoȯ mano ir rąkoȯ mano ⌜neȯ aß tey[14]⌝ patȯ[15] eſmi. Dalitekiteȯ[16] mane [ir daboki- teȯ. Dwaſia neȯ ⌜kuna ir kaułu neturi⌝, kaypo regite mane beturint.

40. Ó kad tey kalbejo. Parode jemȯ rąkaȯ (ſawo) ir kojaȯ ſawo

41. Jr kad dar pro dʒiaugſma netÿkiejo tamuy ir diwijoȯ, tare jump: turitegu ćia ką walgit?

42. O aniȯ dawe jam ſtuka kiaptoȯ ʒuwieȯ ir kori medauȯ.

43. ⌜Eme[17] tada⌝ ir walgie po akimiȯ ju

44. Jr tare jump: Tie tey ira ʒodʒiey kuriuȯ kałbejau juſump, kad dar bu-

1 *c* Moterißkieȯ 2 *c* neraduȯ 3 *ms* regiema 4 *c* Jr 5 *c* moterißkieȯ 6 *c* O 7 *c* Negu; *pd* reykȯ 8 *c* rodeȯ; *s* rodęȯ 9 *m* praſlinko 10 *pd* ir 11 *id* ißejo 12 *id* nog 13 *c* dareȯ 14 *c* aßjen 15 *sd* anȯ 16 *c* Litekiteȯ 17 *ad* Anȯ (*c* kaȯ); *sb* tada

wau ſu jumiȯ (ipaciey) jog reykia buwo[1] tamuy wiſamuy iſipildit, kaȯ ira paraßyta ape mane Zokone Mayʒießiauȯ, ir Pranaßoſe ir Pſolmoſe.

45. Atwere tada ju umą, kad gałetu ſupraſt Raßtuȯ.

46. Jr tare jump, teyp ira paraßÿta ir teyp muſijo CHriſtuȯ kientet, ir ⌜trećia diena kialtiȯ iß numiruſiu⌝

47. Jr wardane jo apiſakit pakuta ir atłaydyma grieku, terp wiſu giminiu, pradejuȯ nog Jeruʒaleȯ

48. Ó juȯ eſte ſwiedkeÿȯ tu dayktu.

49. Jr ßtey aß ſiunciu ʒadeima Tewa mano and juſu, bukit tykt Jeruʒalem[2] Mieſte, net buſite apwilkti maćia iß aukßto.

50. Jr lidejo[3] joȯ iki Bethaniey, ir ißtieſęȯ rąkaȯ ſawo ßławino jemuȯ.

51. Jr ſtojoȯ kad jemuȯ ßławino, jog nuejo nog ju, ir atymtaȯ ira dangun.

52. Ó aniȯ kłoniojoȯ jamuy ir ſugryʒo Jeruʒalem ſu didʒiu dʒiaugſmu

53. Jr buwo wiſadoȯ Baʒnicʒioy, garbindami ir ßlawindami Diewa. Amen.

Galas Evangelioȯ Szwentoȯ,
(pagal apiraßyma) Łukoßiauȯ

Evangelia Szwenta
(pagal apiraßÿma
IONA

PAGULDIMAS I

1. And pradʒioȯ buwo ʒodiȯ ó (taȯ) ʒodiȯ buwo Diewiep, ir Diewu buwo (anȯ) ʒodiȯ

2. Taȯ buwo and pradʒioȯ diewiep

3. Wiſi dayktey ⌜ſtojoȯ[4] per ghi⌝ ó be jo niekaȯ neſtojoȯ, kaȯ ſtojoȯ.

4. Jampi buwo ʒywataȯ, ó taȯ ʒywataȯ buwo ßwieſe ʒmoniu

5. Ó ta ßwieſe ßwiecia[5] tamſibey, ó tamſibe nopjeme joȯ.

6. Buwo ⌜ʒmoguȯ nuſiuſtaȯ⌝ nog Diewo, kurio wardaȯ buwo Jonaȯ

7. Taȯ atajo and ludyimą, ludÿt ape ßwieſe, idand wiſi per ghi intykietu.

8. Pats[6] nebuwo ta ßwieſe bet (nuſiuſtaȯ buwo) kad ludytu ape aną ßwieſe.

9. (Ta) buwo tykroy ana ßwieſe, kuriy apßwiećia koʒna ʒmogu ateynanti ſwietan

10. Buwo[7] and ſwieta, ir ſwietaȯ padarytaȯ ira per ghi, ſwietaȯ wienok jo nepaʒyno[8].

[1] *pd* kad tey [2] *c* Jeruʒaley [3] *c* wede [4] *id* ira padaryti [5] *c* ßwieſe, ßwiete [6] *c* Anȯ [7] *ad* Anȯ
[8] *pd* jo

11. Atajo ſawump ó ſawieÿ ⌜jo neprÿeme⌝.

12. Bet kiek[1] ghi prÿeme, ⌜dawe iemȯ[2]⌝ galibe ſtotiȯ waykeyȯ Diewo (ipacieÿ) kurie tyki ing warda[3] jo.

13. Kurie gime ne iß krauja, ney iß waloȯ kuna, ney iß waloȯ wira, bet iß Diewa.

14. Ó ʒodiȯ ſtojoȯ kunu, ir giweno terp muſu (ir regiejom garbe[4] jo, garbe, kaypo wiengimia[5] ⟨iß⟩ Tewo) piłnaȯ łoſkoȯ ir teyſeȯ.

15. Jonaȯ ludyjo ape ghi, ir ßaukie, kałbedamȯ: Taȯ buwo[6] ape kuri kałbejau[7], Kurſey ateyt paſkuy mane, buwo pirm mane, pirmiauȯ[8] ⌜buwo neȯ⌝ neyg aß

16. Ó[9] iß jo piłnuma, wiſi gawom[10] ir łoſka[11] uz łoſka.

17. Zokonaȯ neȯ dotaȯ ira per Mayʒießiu[12], małone[13] ir teyſe[14] per Jeʒuſa CHriſtuſa.

18. Niekaȯ ⌜neregiejo Dewa⌝ niekadoȯ, [wienatighiȯ Sunuȯ, kurſey ira priegłaupſtiy Tewo taȯ ⌜(ghi mumȯ) parode .

19. Ó ⌜ludyimaȯ Jona ira taȯ⌝; kad ʒydey izſiunte (nekuriuȯ) Kuniguȯ ir Lewitaȯ iß Jeruʒaleȯ, idand[15] jo kłauſtu: Kaȯjen eſi.

20. Ó[16] ißpaʒyno, ir neuzſigine. Aß n'eſmi CHriſtuȯ

21. Ó[17] aniȯ kłauſe ghi. Kaſgi tada? Eſigu Elioßiuȯ? O anȯ tare: N'eſmi (jo). Eſigu Pranaßaȯ? Ó anȯ atſakie, Ne.

22. ⌜Tare tada[18]⌝ j⟨o⟩p[19]: Kaſgi eſi? idand galetumbime atſakit tiemuȯ kurie muȯ nuſiunte: ką ſakey ape ſawe?

23. Anȯ tare: Aß eſmi bałſaȯ ßaukiancio girioy. Darykite kiala Wießpatieȯ teyſu, kaypo paſakie Eʒaioßiuȯ Pranaßas.

24. Ó tie kurie buwo izſiuſti, buwo iß Farÿʒeußu.

25. Jr kłauſe ghi ir kalbejo jop: Kodelgi tada krykßtyi? ieygu n'eſi CHriſtuȯ, ney Elioßiuȯ, ney Pranaßaȯ.

26. Jonaȯ atſakie jemȯ kałbedamȯ: Aß krykßtyju wandeniu, bet ſtowi widuje juſu, kurio nepaʒyſtate.

27. Taȯ i⟨r⟩a[20] kurſey ateyt paſkuy mane, kurſey buwo pirm manęȯ, kuriamuy n'eſmi wertaȯ ißryßt dirʒela-kurpiu.

28. Tie daÿkteÿ ſtojoȯ Bethabarioÿ uʒ Jordana, kame Jonaȯ krykßtyjo.

29. Antroy dienoy ißwido Jonaȯ ⌜Jeʒu ateÿnanti⌝ ſaweſp, ir tare: Sztey Awinelis Diewo kurſey kiloja[21] griekuȯ ſwieto.

30. Taȯ ira ape kuri kalbejau: Paſkuy mane ateyt ʒmoguȯ, kurſey buwo pirm mane, pirmiauȯ neȯ buwo neyg aß.

31. O aß jo nepaʒynau, bet jog ⌜apſirayſkiȯ Jzraeluy⌝, togdel atajau krykßtydamaȯ wandeniu.

32. Jr ludyjo Jonaȯ kałbedamȯ: Regiejau dwaſia nuʒęgiant iß dangauȯ kaypo karweli, ir atlika[22] and jo.

33.

1 *pd* iß ju 2 *c* tiemȯ 3 *c* ghi 4 *id* jo ßłowe 5 *c* wien⟨a⟩gimdʒio 6 *c* ira 7 *c* kałbe- 8 *c* pirmiauȯ; *c* pirmey 9 *c* Jr 10 *c* emem 11 *pd* per 12 *pd* łoſka 13 *ex m* 14 *pd* per (bet) 15 *id* kad 16 *pd* anȯ 17 *c* Jr 18 *ad* Anìȯ 19 *c* jam; *ms* jap 20 *ad* tey; *ms* ia 21 *pd* nukieła; *ms* kieloja 22 *c* atſiliko

33. Ó aß jo nepaʒynau, bet kurʃey nuʃiunte mane krykßtyt wandeniu, tare mi, a^{n}d kurio regieʃi nuʒęgiant dwaʃia, ir atʃilikʃia^{n}t and jo, taȯ ira kurʃey krykßtyja Dwaʃia ßwenta.

34. Ó aßjen regiejau, ir ludÿiau, jog taʃey ira Sunumi Diewo.

35. Antrą dieną teypag ʃtowejo Jonaȯ ir du iß jo Mokitiniu.

36. Jr[1] ißwidęȯ Jeʒu bewajkßcʒojant, tare: Sztey awinelis Diewo.

37. Ó tie du Mokitiney iʒgirdę jog (tey) kałbejo[2], nuejo paʃkuy Jeʒu.

38. O Jeʒuȯ atʃigryʒęȯ ir ißwidęȯ joȯ eÿnant paʃkuy (ʃawe) tare jump:

39. Ko ießkote? Ó aniȯ tare jop Rabbi (kaȯ ira, iʒguldʒiuȯ Mokitojau) kame giweni?

40. Anȯ tare jump, eykit ir dabokiteȯ. Atajo ir regiejo kame giweno, ir buwo ʃu jeÿȯ tą diena. O tey buwo ape deßymta hadÿna.

41. Andriejuȯ brolis Simona Petra buwo wienȯ iß anu dwieju, kurie tey nog Jona girdejo, ir paʃkuy ghi nuejo.

42. Taȯ rado pirm ⌜Simona Broli ʃawo⌝ ir tare jop: Radome Mesʃioßiu, kaȯ ira iʒguldʒiuȯ, CHriʃtuʃa.

43. Jr atwede ghi Jeʒauȯp. Ó Jeʒuȯ weyʒdedamaȯ and jo tare: Tujen eʃi Simonaȯ Sunuȯ Jonaßa, tu buʃi wadyntaȯ Cefaȯ, kaȯ iʒguldʒiuȯ ira Petraȯ

Ant

44. Ant rytoÿ, norejo Jeʒuȯ eyt Galileon, ir rado Filippa, ir tare jop: Eyk paʃkuy mane.

45. Ó Filippaȯ buwo iß Bethʃaidoȯ, iß Mieʃta Andriejauȯ ir Petra

46. Filippaȯ rado Nathanaeli, ir tare jop: Radom tą ape kuri Mayʒießiuȯ raße Zokone, ir Pranaßey (ipaciey) Jeʒu Sunu Joʒefa, iß Nazareth.

47. Ó Nathanael tare jop: Galgu but kaȯ giaro iß Nazareth? Filippaȯ tare jam. Eyk ir dabokiȯ.

48. Jeʒuȯ ißwido Nathanaeli eynanti ʃaweʃp, ir tare ape ghi: Sztey tykraȯ Jzraelita, kuriampi nera ʒdrodoȯ.

49. Nathanael[3] tare jop: Jß kur mane paʒyʃti? Jeʒuȯ atʃakie ir tare jam: Pirm neyg Filippaȯ ʒadyno tawe, kad buwey po figoȯmedʒiu, regiejau tawe.

50. Nathanael atʃakie ir tare jam: Rabbi. Tu eʃi Sunuȯ Diewo. tu eʃi Karaluȯ Jʒraelauȯ.

51. Jeʒuȯ atʃakie ir tare jop: jog tariau tau, regiejau tawe po figoȯ medʒiu, tÿki, regieʃi dideʃni⟨u⟩ȯ[4] dayktuȯ neyg teÿ.

52. Jr tare jam: Uʒtieʃa, uʒtieʃa kałbu tau, nog ßo meta, regieʃi danguȯ atwertuȯ, ó Anjełuȯ Diewo, uʒzęgiant ir nuʒęgiant and Sunauȯ ʒmogauȯ.

PAG:

1 *pd* weyʒdedamȯ 2 *c* girdejo ghi bekałbant 3 *c* Nathanaelis 4 *ms* dideʃniȯ

PAGULDIMAS II

1. Ó trecia diena buwo Swodȝba Konoy(!) Galileoð, kur buwo ir Motyna Jeȝauð.

2. Pakwieſtað teypag buwo ir Jeȝuð, ir Mokitiney jo and ſwodȝboð.

3. Ó kad neteka wino[1], motyna Jeȝauð tare jop: Wino neturi.

4. (O)[2] Jeȝuð tare joſp: Zmona, kað man ſu tawim? Hadyna mano dar notejo.

5. Motyna jo tare tarnump: ką norið ⌜tarið jumuð, (tey) darykit⌝.

6. Ó buwo tęn paſtatiti ⌜iß akmenia ßeßy ſudeÿ wandenia⌝, pagal apczyſtyma [ȝydu, (iß kuriu) koȝnan tyłpo du alba trið wiedrey.

7. Jeȝuð tare jump prypildikite tuð wandenia ſuduð wandeniu. Jr prypiłe joð ſklidinuð

8. Jr tare jump: Semkit dabar, ir nuneßkit Uȝweyȝdetojuy Swodȝboð, ir nuneße[3].

9. Ó kad Uȝweyȝdetojað Swodȝboð paragawo wandenia, kurſey ſtojoð winu [ó neȝynojo iß kur buwo (winað), bet tarney kurie wandeni ſeme ȝynojo] atwadÿno[4] Uȝweyȝdetojað Swodȝboð Jauniki

10. Jr tare jop: Koȝnað ȝmoguð pakiela pirm giara wina, ó kad atſigiere gierey potam[5] błogiaſni[6] (bet) tujen uȝlaykiey giara wina iki ßołey.

11. Tą pradȝia ȝiankłu padare Jeȝuð Kanoÿ Galileoð ir apreyßkie garbe ſawo: Ó Mokitiney jo intykiejo jamuy.

12. Potam nuejo Kapernaum patð ir Motyna jo ir broley jo, ir Mokitiney jo, ir [buwo tęn[7] per kielað dienað.

13. Ó Welika ȝydu arty buwo, ó Jeȝuð ejo Jeruȝalen.

14. Jr rado Baȝnicȝioy tuð kurie jauci^us pardawinejo, ir awið, ir karweluð ir tuð ku⟨r⟩ie[8] pinigus[9] mayne beſedint (tęn)

15. Jr padaręð botagą iß dirȝelu, ißware joð wiſuð iß Baȝnicȝioð, ir awið, ir [jauci^us [10] piniguð teypag tu kurie mayne ißbarſte, ir ſtałuð ißwerte.

16. Jr tare tump kurie perdawinejo karweluð. Jmkit tey iß cia oran, nedarykit namu Tewa mano nameyð turgauð.

17. Ó Mokityney jo atmine jog ira paraßÿta. Meyłe namu tawo praryjo mane.

18. Zydey tada atſakie ir tare jam: Koki ȝiankła rodi mumuð[11], jog tey darey.

19. Jeȝuð atſakie ir tare jump: Jßardÿkit tą Baȝnicȝią, ó tryſe dienoſe ją izſtatiſiu.

20. Zydey tada tare: Kiaturað deßymtið ir ßeßyð metuð budawojo tą Baȝnicȝią ó tu[12] triſe dienoſe ją izſtatitumbeÿ.

21. Bet (tey) ghið kałbejo ape Baȝnicȝią kunaſawo.

22. Togdel kad kiełeð iß numiruſiu, atmine mokityney jo, jog tey jemð paſakie[13], ir intykiejo Raßtuy ir ȝodȝiuy kuri Jeȝuð kałbejo.

23. Jr

1 *c* neteko wina 2 *c* (Bet) 3 *pd* tada; *c* atneße 4 *pd* tada 5 *pd* łeteſni 6 *ex m* 7 *pd* nedau⟨g⟩ dienu 8 *ms* kukię 9 *c* pinigeys 10 *pd* ir 11 *b* mumuð 12 *pd* nori ią ißſtatit 13 *c* kalbejo

23. Jr kad buwo Jeruʒaleÿ[1] and Szwenteȯ Weliku, daug intykiejo wardan jo, regiedami ʒiankłuȯ jo kuriuȯ dare.

24. Bet Jeʒuȯ nenorejo jemuȯ patieȯ ſaweȯ paſitykiet[2] ʒynojo neȯ joȯ wiſuȯ.

25. Jr jog nereykaławo, kad kaȯ[3] ludytu ape ʒmogu, patȯ neȯ ʒynojo kaȯ buwo ʒmogu^{m}-pi.

PAGULDIMAS III

1. Ó buwo nekuriȯ ʒmoguȯ iß Faryʒeußu, wardu[4] Nikodemaȯ, Wiriauſiaȯ Zydu.

2. Taȯ atajo Jeʒauſp nakti, ir tare jop: Rabbi, ʒynome jog eſi Mokitoju kurſey atejey nog Diewa. Niekaȯ neȯ negali daryt tu dayktu, kuriuȯ tu darey, ieygu Diewaȯ ſu jo nebutu.

3. Jeʒuȯ atſakie ir tare jam: Uʒtieſa, uʒtieſa, kalbu tau, ieygu kaȯ negimtu adgaloȯ negali[5] regiet Karaliſteȯ Diewo

4. Nikodemaȯ tare jop: Kaypo ʒmoguȯ gali gimt (jau) budamaȯ Senaȯ? Galigu wel antrakart ieyt ʒywatan motynoȯ ſawo, ir gimt?

5. Jeʒuȯ atſakie: Uʒtieſa, uʒtieſa, kalbu tau, ieygu ʒmoguȯ negimtu iß wandenia ir Dwaſioȯ, negali ieyt Karaliſten Diewo.

6. Kaȯ giama iß kuna, ⌜kunu[6] ira⌝, o kaȯ gima[7] iß dwaſioȯ, dwaſia ira.

7. Neſidiwik jog tariau tau: Reykia kad gimtumbite wel.

8. Wejaȯ pucia[8] kur[9] nori, ir[10] girdi jo balſa, bet neʒyney iß kur ateyt, ir kur eyt. Teyp ira koʒnaȯ kurſey gime iß Dwaſioȯ

9. Nikodemaȯ atſakie ir tare jop: Kaypo tey gali but?

10. Jeʒuȯ atſakie ir tare jam: Mokitoju eſi Izraeliy, ó to neʒyney?

11. Uʒtieſa, uʒtieſa[11], kalbu tau: Meȯ kalbame ką ʒynome, ir ludyiame ką regiejom, ó juȯ nepryimate ludyima muſu.

12. Kad kałbejau[12] jumuȯ ʒiamißk^{us} daykt^{us}, ó neintykiejot, kaypo tykieſite, noriȯ kalbecia jumuȯ danguejuȯ.

13. Niekaȯ teypag neuʒʒęgia dangun bet taȯ [kurſey nuʒęgie iß dangauȯ (ipaciey) Sunuȯ ʒmogauȯ, kurſey ira danguy

14. Ó kaypo Mayʒießiuȯ ißkabino ʒalti girioy, teyp muſiȯ but ⌜Sun^{us} ʒmogauȯ ißkabintaȯ⌝

15. Jdand koʒnaȯ kurſey ing ghi tyki nepraʒutu, bet turetu amʒyna ʒywata.

16. Teyp neȯ Diewaȯ numiłejo Swieta, jog dawe wien-gimdi Sunu ſawo, idand koʒnaȯ kurſey tyki ing ghi, nepraʒutu, bet amʒyna ʒywata turetu.

17. Diewaȯ neȯ neſiunte Sunauȯ ſawo and ſwieta, kad ſwieta papeyktu, bet idand ſwietaȯ per ghi butu uʒlaykitaȯ

18. Kurſey tyki ing ghi n'eſt papeyktaȯ, bet kurſey netyki jau ira papeyktaȯ, jog neintykiejo ing warda Wien-gimdʒia Suna^{us} Diewo.

19. Ó taȯ ira Sudaȯ, jog ßwieſe atajo ſwietan, bet ʒmoneȯ łabiauȯ numiłejo tamſibe neyg ßwieſe, darbey neȯ ju buwo pikti.

1 *c* Jeruʒalem 2 *pd* jog 3 *pd* ape ſunu 4 *c* kurio 5 *pd* iß⟨wist⟩ 6 *c* kunaȯ 7 *de* giama 8 *id* weja 9 *c* kame 10 *pd* tu 11 *c* Uſtieſa, uſtieſa 12 *id* bucia kalbejęȯ

20. Koʒnaꝺ neꝺ kurſey daro pikt, nekienćia ßwieſeꝺ, ir neißeyt and ßwieſeꝺ, kad ⌜nepeyktu[1] jo darbu⌝.

21. Bet kurſey daro teyſe, ⌜eyt and⌝ ßwieſeꝺ, idand ⌜darbey jo⌝ butu apireyßkiti, iog padarity ira Diewiep.

22. Potam atajo Jeʒuꝺ ir Mokitiney jo Zydu ʒiamen ir buwo tęn ſu jeyꝺ, ir krykßtyio.

23. Jr Jonaꝺ teypag krykßtyio Enone arti Salim, jog buwo tęn daug wandeniu: atajo tada tęn, ir buwo apkrykßtyti.

24. Jonaꝺ neꝺ dar nebuwo iſodyntaꝺ [kalinen.

25. Pradejo tada klauſima[2] (nekurie) iß Mokitiniu Jona, ſu ʒydeyꝺ, ape apczystyima.

26. Jr atajo Jonop, ir tare jop, Rabbi. Tas kurſey buwo ſu tawim uʒ Jordana, kuriamuy tu dawey ludyima, ßtey krykßtyja ir wiſi jop eyt.

27. Jonaꝺ atſakie ir tare: Zmoguꝺ negal nieko paſijmt, jeygu jam ⌜nebutu dota iʒ dangauꝺ⌝.

28. Juꝺ patis eſte Swiedkeyꝺ mano, jog tariau: Aß n'eſmi CHriſtuꝺ, bet jog eſmi nuſiuſtaꝺ[3] prieß ghi.

29. Kurꝺ[4] turi Swocia, Swotaꝺ ira, bet prieteluꝺ Swota kurſey ſtowi ir kłauſa jo, dʒiaugiaꝺ dʒiaugſmu iß bałſa Swota. Taꝺ tada dʒiaugſmaꝺ mano iſipiłde.

30. Jam reykia eyt didin[5], bet man maʒyn[6].

31. Kurſeÿ

31. Kurſey ateyt iß aukßta, ira and wiſu. kurſey (ißejo) iß ʒiameꝺ, iß ʒiameꝺ ira, ir kalba[7] iß ʒiameꝺ. Kurſey ateyt iß dangauꝺ, ira and wiſu.

32. Jr ką regiejo ir girdejo, tey ludÿia, ó niekaꝺ jo ludyima neprÿima.

33. Kurſey prÿeme jo ludyima uʒpecʒetyjo jog Diewaꝺ ira teÿſuꝺ.

34. Kuri neꝺ Diewaꝺ ſiunte, kalba ʒodʒiuꝺ Diewo: Diewaꝺ neꝺ doſt jam dwaſia ne po miera.

35. Tewaꝺ mili Sunu, ir ⌜wiꝺ dawe⌝ rąkon[8] jo.

36. Kas tyki ing Sunu, turi amʒyna ʒywata: bet kaꝺ nekłauſa Sunauꝺ, neregieꝺ ʒywata, bet narſaꝺ Diewo atliekt and jo.

PAGULDIMAS IV

1. Kad tada Wießpats daſizynojo, jog Faryʒeußey ißgirdo, jog Jeʒuꝺ daugiaus dare ir krykßtyjo Mokitiniu neyg Jonaꝺ.

2. (Noriꝺ pats Jeʒuꝺ nekrykßtyjo, bet jo Mokitiney).

3. Paliko Judeą, ir wel nuejo Galileon[9]

4. O reykie buwo ⌜jeyt jam⌝ per Samarią

5. Atajo tada Mieſtan Samarios, kuri wadyno[10] Sÿchar, arti[11] ſtuka ʒiameꝺ, kuri Jokubaꝺ dawe Sunuy ſawo Joʒefuy

6. Jr

1 *id* neregietu, nebutu; *ac* darbej 2 *id* nekurie 3 *pd* nog; *pc* jo 4 *c* Kaꝺ 5 *c* didiniun 6 *c* maʒyniun 7 *b* ir kalba 8 *c* rąkoſna 9 *c* tieꝺ Galileą 10 *c* wadynaman 11 *id* tieꝺ

6. Jr buwo tęn pawerſmiꝺ. Jeʒuꝺ tada paiłſęꝺ iß kiała, ſedoꝺ teypag paꝺ pawerſmi[1]. (O) buwo ape ßeßta hadÿna.

7. Atajo (tada) ʒmona[2] iß Samarioꝺ, ſemt wandeni, Jeʒuꝺ tare joſp dok mi giart.

8. (Mokityney neꝺ jo buwo nuejo Mieſtan, prypirkt pena)

9. Tare tada anoÿ Samarytonißka Moterißkie jop: Kaypo tujen kurſey eſi ʒydu gieydi giart nog maneꝺ[3], ʒmonoꝺ Samarytonißkoꝺ? Zydey neꝺ nełayko[4] bendryſteꝺ ſu Samarÿtoneÿꝺ.

10. Jeʒuꝺ atſakie ir tare joſp, Kad ʒÿnotumbey dowana Diewo, ir kaꝺ tey ira, kurſeÿ kalba taweſp, dok mi giart, gieyſtumbey nog jo, ó dotu tau giwoja wandenia

11. Moterißkie anoy tare jop. Wießpatie, nieko neturi ko ſemtumey[5], pawerſimiꝺ teypag ira giłuꝺ, iß kurgi tada turi giwaghi wandeni?

12. Dideſniꝺgu tu eſi[6] neyg Tewaꝺ muſu Jokubaꝺ, kurſey mumꝺ dawe tą pawerſmi? Jr patꝺ iß jo giere, ir waykey jo, ir galwijey jo.

13. Jeʒuꝺ atſakie ir tare jey: Koʒnaꝺ kurſey giara iß to wandenia trokßs adgaloꝺ.

14. Bet kaꝺ gierꝺ iß wandenia, kuri aß doſiu jam[7], netrokß and amʒiu. Bet anꝺ wando kuri aß jamuy doſiu, buꝺ jampi pawerſmiu wandenia izßokinejancio amʒynop ʒÿwatop.

15. Moterißkie anoy tare jop: Wießpatie, dok mi to wandenia, kad netrokßcia, ir (nereyktu) mi ćia waykßcʒiot ſemt.

16. Jeʒuꝺ tare jeÿ: Eyk, atwadynk wira tawo, ir ateyk ßia.

17. Moterißkie atſakie ir tare: Neturiu wira, Jeʒuꝺ tare joſp, gierey paſakiey, neturiu wira.

18. Turejey neꝺ ſeptiniꝺ wiruꝺ, ó taꝺ kuri dabar turi, ne tawo[8] ira wiraꝺ, tieſa (tey) paſakiey.

19. Moterißkie anoy tare jop. Wießpatie, regiu jog eſi Pranaßaꝺ.

20. Tewey muſu garbino[9] (Diewa) and to [kalna, ó tujen kalbi jog Jeruʒaley ira wieta kame reykia[10] garbint.

21. Jeʒuꝺ tare joſp: Zmona, tykiek mi, jog ateyt hadyna, kad neÿ and to kałna, ney Jeruʒaley garbinſite Tewa.

22. Juꝺ garbinate ko neʒynote, meꝺ garbiname ką ʒynome, izganimaꝺ neꝺ ira iß Zydu

23. Bet hadyna ateyt ir jau ira, kad tykriey garbintojey garbinꝺ Tewa Dwaſioy ir Teyſeÿ, Jr Tewaꝺ neꝺ[11] ießko tokiu, kurie[12] ⌜ghi (teyp)⌝ garbina[13]

24. Diewaꝺ ira Dwaſia, ó tie kurie ghi garbina, reykia idand (ghi) garbintu Dwaſioy ir tieſoy[14].

[1] *c* ßulni [2] *s* moterißkie [3] *pd* kuri [4] *c* neturi [5] *c* ſemtumbey [6] *pd* uʒ [7] *pd* buꝺ jampi [8] *pd* (tey) [9] *id* mełdeꝺ [10] *pd* mełſtiꝺ [11] *pd* teypag [12] *c* kad [13] *c* garbintu [14] *c* teyſey

25. Moteriβkie tare jop: Zynau jog Mesſioβiuȯ ateyt, (kuri wadyna CHriſtuſu) tas kad ateyȯ, paſakiȯ mumȯ wiȯ.

26. Jeʒuȯ tare jey. Aβ eſmi taȯ, kurſey kałbu ſu tawim.

27. O and to atajo Mokityney jo, ir diwijoȯ jog kalbejo ſu Moteriβkie. Netare wienok [ʒednaȯ.
Ko kłauſieȯ, aba ką[1] kalbi ſu ia?

28. Moteriβkie tada anoy paliko wandeniesſuda[2] ſawo, ir nuejo Mieſtan, ir tare ʒmoniump.

29. Eykit, dabokiteȯ ʒmogauȯ kurſey wiȯ mi paſakie ką dariau. Negu taȯ tey ira CHriſtuȯ

30. Aniȯ tada iβejo iβ Mieſta, ir atajo jop.

31. Ó to metu praβe ghi Mokityney, kalbe- [dami:
Rabbi, walgik.

32. Bet anȯ tare jump: Aβ turiu pena walgit, kurio juȯ neʒÿnote?

33. Mokityney[3] tada kalbejo terp ſawęȯ: Atneβegu jam kaȯ walgit?

34. Jeʒuȯ tare jump: Penaȯ mano ira, idand daryćia wala to kurſey mane nuſiunte, ir iβpildicia darba jo

35. Nekalbategu, kiaturiȯ dar ira menaſis, ó (potam) ateyȯ piutis? Sztey, kałbu jumuȯ, pakialkite akiȯ juſu, ir dabokites lauku, jau neȯ pabało piaut.

36. Ó kurȯ piauja atyma ałgą, ir ręk⟨a⟩ wayſiu amʒynop ʒywatop, idand dʒiaugt^{us} podraug, teyp taȯ kurſey ſeja, teyp taȯ kurſey piauja.

37. Tame neȯ anȯ priekalbiȯ ira teyſuȯ[4]: Kitȯ ira kurſey ſeja, ó kits kurſey piauja.

38. Aβ juȯ iʒſiunciauȯ piaut tey and ko nedÿrbote, kiti dyrbo, ó ius iejote and ju darba.

39. Jr daug Samarytonu iβ ano mieſta intykiejo ing ghi, deḷ anu ʒodʒiu moteryβkieȯ kuriuȯ ludyjo: Pasakie mi wis ką dariau.

40. Kad[5] tada atajo Samarytoney jop, praβe jo idand[6] atliktu[7] joſe: ir atliko tęn dwi dieni.

41. Jr toli daugiauȯ intykiejo del jo patieȯ ʒodʒiu.

42. Jr tare anoſp Moteryβkieſp: Netykim daugiauȯ del tawo paſakoȯ, patis neȯ ghi girdejom ir ʒynome jog taȯ ira tykrey CHristuſ[8] Jzganitojaȯ Swieta.

43. O kad praβoko anie dwi dieni, iβejo iβ tęn, ir ejo tieȯ Galilea[9].

44. Pats neȯ Jeʒuȯ ludyio, jog Pranaβaȯ neturi[10] cʒiaſtieȯ, tewiβkiey ſawo.

45. Kad tada atajo Galileon, pryeme ghi Galilieciey, iβwidę wiſuȯ anuȯ dayktuȯ, kuriuȯ[11] Jeruʒaley and Szwe^{n}teȯ padare, ir aniȯ neȯ atajo and Szwenteȯ

46. Togdel Jeʒuȯ wel atajo Kanon Galileoȯ kur padare wandeni winu. O buwo (tęn) nekuriȯ Karaliβkiȯ (Dwaroniȯ) kurio Sun^{us} sirgo Kapernaume.

1 *pd* ſu ja 2 *c* wandenia 3 *ad* Jeʒuȯ tare jump 4 *c* tykraȯ 5 *ad* Togdel 6 *id* kad 7 *c* paſiliktu 8 *c* CHristuſu 9 *c* Galiḷeon 10 *pd* βloweȯ 11 *s* dare

47. Taȯ iʒgirdę̇ȯ jog Jeʒuȯ atajo iβ Judeoȯ Galileon, nuejo jop, ir praβe ghi kad ateytu ir ſunu jo izgiditu[1], pradejo neȯ jau mirt[2].

48. Jeʒuȯ tada tare jop. Jeygu neregieſite ʒianklu ir ſtebuklu, netykieſite?

49. Karaliβkiȯ anȯ Dwarioniȯ tare jop: Wieβpatie, eyk neyg numirβta waykaȯ mano.

50. Jeʒuȯ tare jam: Eyk, Sunuȯ tawo gija. Jr intykiejo anȯ ʒmoguȯ ʒodʒiuy, kuri [Jeʒuȯ jop tare, ir nuejo.

51. Ó kad jau ejo, tarney jo atajo ſutykt ghi ir paſakie kałbedami: Wajkaȯ tawo gija.

52. Kłauſeȯ tada ju ape hadyna, kurioy pradejo gierẏniun eẏt[3]: O aniȯ tare jam, wakar ape ſekma hadẏna apłaydo ghi[4] drugis.

53. Paʒyno tada Tewaȯ jog tey buwo anoy pacioy hadynoẏ, kurioy Jeʒuȯ tare jop, Sunuȯ tawo gija. Jr intykiejo patȯ ir wiſi jo namey.

54. Tą ⌜antra ʒiąkła⌝ padare wel Jeʒuȯ, kad atajo iβ Judeoȯ Galileon.

PAGULDIMAS V

1. Potam buwo Szwente Zydu, ó Jeʒuȯ ejo Jeruʒalen

2. O ira Jeruʒaley tieȯ[5] awiu (broma) ſodʒauka, kurią zydyβkey wadyna Betheȯda, beturẏnt pękiȯ gonkuȯ.

3. Toſe gulejo dide mine ligoniu, akłuju, rajβuju, nudʒiuwuſiu, łaukiant pamayβyma wandenieȯ.

4. Anjełaȯ neȯ nuʒęgdawo tykru cʒeſu anon[6] ſodʒaukon, ir mayβydawo wandeni, kurȯ tada pirm atajo kad pamajβytaȯ buwo wando, paſweykdawo noriȯ neʒnau kokia liga buwo ſuimtaȯ.

5. Buwo tada tęn nekuriȯ ʒmoguȯ kurſey ſirgo, triȯ deβymtis metu ir aβtoniȯ.

6. Jeʒuȯ iβwidę̇ȯ ghi begulint, ir ʒyno- [da^{m}s jog jau gulejo iłgą metą, tare jop: Norigu paſweykt

7. Ligoniȯ anȯ atſakie jamuy. Wieβpatie, neturiu ney wiena ʒmogauȯ kurſey imeſtu mane ſodʒaukon, kad wando[7] maẏβomaȯ ira, ir noriȯ eymi, kaȯ kitȯ iʒęgt pirm manę̇ȯ.

8. Jeʒuȯ tare jop: Kialkiȯ, imk pateła tawo, ir[8] waykβcʒok.

9. Jr toyȯ anȯ ʒmoguȯ paſweyko, ir eme patela ſawo ir waykβcʒojo. Ó tey buwo Subata anoy dienoy.

10. Zydey tada tare jop kurſey buwo iʒgiditaȯ: Subata ira, nedera tau neβtiȯ ſu patełu

11. Anȯ atſakie jemuȯ[9]: Kurſey mane paſweykino, taſ mi tare: Jmk pateła tawo, ó eyk.

12. Kłauſe tada ghi: Kaȯ ira do ʒmoguȯ kurſey tare tau: Jmk patela tawo ó eyk.

13. Ó taȯ kurſey buwo paſweykitaȯ, neʒẏnojo kaȯ tey buwo, Jeʒuȯ neȯ nuejo βalin[10] jog tęn (dide) mine buwo and anoȯ wietoȯ.

14. Potam rado ghi Jeʒuȯ Baʒnicʒioẏ, ir tare jop: Sztey, paſweykey, negrieβẏk.

[1] *pd* gułejo neȯ ſmertelname patele [2] *ex m* [3] *c* gierey turetis; *ms* gierrẏniun [4] *pd* karβcʒeẏ (szalciey) [5] *id* paȯ [6] *c* tykroſe cʒeſoſe jon [7] *c* wandeni [8] *pd* eyk [9] *pd* Taȯ [10] *c* and βalieȯ

daugiauď, kad tau kaď pikiteſnio neſtotuď.

15. Nuejo anď ʒmoguď ir paſakie ʒydamuď, jog tey buwo Jeʒuď kurſey ghi paſweykino.

16. Togdel tada ʒydey perſekiojo Jeʒu, ir ießkojo ghi uʒmußt, jog tey padare Subatoy.

17. Ó Jeʒuď atſakie jam. Tewaď mano iki ßołey nepateykauja, ir aß ⌜(teypag) nepateykauju⌝

18. O togdel tada Zydey ießkojo[1] jo to daugiauď uʒmußt, jog netykt ſułauʒe Subata, bet jog paſakie Diewa ſant Tewu ſawo, bedarydams[2] pats ſawe ligumi Diewuy.

19. Jeʒuď tada atſakie ir tare jemuď. Uʒtieſa, uʒtieſa, kałbu jumuď, Sunuď ⌜negal nieko⌝ daryt nog ſaweď[3] tykt ką regi jog Tewaď daro. Ką neď anď daro, ⌜ir Sunuď tey teypag daro⌝.

20. Tewaď neď mili Sunu, ir rodʒia jam wiď ką patď daro, ir parodiď jam dideſni^{us} daykt^{us} neyg toď, idand diwitumbiteď.

21. Kaypo neď Tewaď prykiela ir adgidʒia numireluď, teyp ir ſunuď adgidʒi⟨a⟩ katrią nori.

22. Jr Tewaď neď neſudyia nieko, bet wiſa Suda addawe Sunuy

23. Jdand wiſi garbintu[4] Sunu, kaypo garbina[5] Tewa. Kaď negarbina Sunauď, negarbina Tewa kurſey ghi nuſiunte.

24. Uʒtieſa uʒtieſa kałbu jumuď[6], kaď kłauſo ʒodʒia mano, ir tyki jamuy kurſey nuſiunte mane, turi amʒyna[7] ʒywata, ir noteyt papeykiman, bet perejo nog ſmertieď ing ʒywata.

25. Uʒtieſa, uʒtieſa, kalbu jumuď ateyt hadyna, ir ⟨arti⟩[8] ira, kad numireley izgirs bałſa Sunauď Diewo, o tie kurie[9] ghi girdejo, giď.

26. Kaypo neď Tewaď turi ʒywata pats ſawimp, dawe teypag ir Sunuy turet ʒywata paciampi ſawimpi.

27. Dawe teypag jam[10] galibe, daryt ir ſuda, jog ira Sunumi ʒmogauď.

28. Nedywikites tamuy, ateyt neď hadÿna katroy[11] wiſi kurie ira graboſe, iʒgirs jo balſa.

29. Jr ißeyď, tie kurie giar dare kieliman ʒywato, o tie kurie dare pikt kieliman papeykimo.

30. Aß nog ſaweď nieka negalu darÿt, kajpo girdʒiu Sudyju, ir Sudaď mano ira teyſuď. Nejeßkau neď waloď mano, bet waloď Tewa, kurſey mane nuſiunte.

31. Jeygu patď ape ſawe ludyju, ludÿimaď mano ira netykraď.

32. Kits ira kurſey ludyia ape mane, ó ʒynau jog ludyimaď jo kad ludyia ape mane ira tykraď.

33. Nuſiuntete Jonop, ó anď dawe ludyima teyſey

34. Bet aß neimu[12] ludyima nog ʒmogauď: bet tey kalbu, idand[13] butumbite iʒganiti.

35. Anď buwo degącią ir ßwieciącią[14] ʒwakie, ó[15] norejote, and trumpa cʒeſa dʒiaugtiſi jo ßwieſe.

36. Bet

1 *pd* ghi 2 *c* beſidarydamas 3 *pd* jeygu neregietu 4 *c* ßenawotu 5 *c* ßenawoja 6 *pd* ateyt hadyna 7 *pd* ʒywata 8 *ms* arit 9 *pd* izgirď 10 *id* ir 11 *c* katrioy 12 *c* nepryimu 13 *pd* juſjen 14 *c* ʒybącia 15 *pd* juď

36. Bet aβ turiu dideʃni ludÿma neyg (aną) nog Jona, darbey neꝺ kuriuꝺ mi Tewaꝺ dawe iβpildit joꝺ, tie patis dayktey kuriuꝺ darau, ludyia ape mane, jog Tewaꝺ nuʃiunte mane.

37. Tewaꝺ teypag kurʃey nuʃiunte mane anꝺ patꝺ ludyjo ape mane jusjen ney bałʃa jo girdejot, ney paweykʃła[1] jo regiejot

38. Jr ʒodʒia jo neturyte giwenanćia juʃimp: netykite neꝺ tamuÿ kuri ghiꝺ nuʃiunte.

39. Tyrkiteꝺ Raβtu, tykiteꝺ neꝺ beturint amʒyna ʒywata joʃe, ir aniꝺ ira kurie ludyia ape mane.

40. Juꝺ wienok nenoryte eyt manęsp, idand turetumbite ʒywata

41. Aβ neimu garbeꝺ[2] nog ʒmoniu,

42. Bet paʒyʃtu juꝺ jog neturite meyłeꝺ Diewo ʃawimpi.

43. Aβ atejau wardane Tewa mano, ó neprÿemete manęꝺ, kad kitaꝺ ateytu wardane ʃawo prÿimtumbite ghi.

44. Kaypo galite tykiet, kurie imate garbę[3] wieni nog kitu; o neieβkote garbeꝺ kuriy ira nog diewa patieꝺ.

45. Netarykites kad juꝺ apʃkuʃcia Tewop, kaꝺ ʃkundʒia and juʃu ira Mayʒieβiuꝺ, kuriampi tykiejoteꝺ.

46. Kad tykietumbite Mayʒieβiuy, tykietumbite man, anꝺ neꝺ raβe ape mane

47. Bet jeygu netykite jo Raβtamuꝺ, kaypo tykieʃite ʒodʒiamuꝺ mano?

PAG.

PAGULDIMAS VI

1. Potam nuejo Jeʒuꝺ tieꝺ Mariaꝺ Galileoꝺ kurioꝺ ira (Marioꝺ) Tyberiadoꝺ.

2. Ó ⌜mine dide⌝ ejo paskuy ghi, jog regiejo ʒiankłuꝺ kuriuꝺ dare and ligoniu.

3. O Jeʒuꝺ uʒejo and kałna ir ʃedoꝺ tęn ʃu Mokityneyꝺ ʃawo.

4. Ó Welika Szwente Zydu arti buwo.

5. Jeʒuꝺ tada pakiełęꝺ akiꝺ ir iβwidęꝺ jog dide mine atajo jop, tare Filippop, iβ kur pirkʃime donoꝺ kad tie gałetu walgit.

6. Bet tey kalbejo[4] megindamaꝺ[5] ghi (patꝺ neꝺ ʒynojo, ką norejo darÿt.)

7. Filippaꝺ atʃakie jamuy, uʒ du βymtu graβu donoꝺ negana ira and ju, noriꝺ koʒnam iβ ju tektu po truputi.

8. Wienꝺ iβ Mokitiniu jo (ipaciey) Andriejuꝺ, broliꝺ Simona Petra tare jop:

9. Jra ćia jaunikaytiꝺ kurʃey turi pękieta mieʒyniu donu, ir dwi ʒuweli, bet kaꝺ tey ira, and teyp daugio.

10. Ó Jeʒuꝺ tare. Teʃuʃest ʒmoneꝺ, ó buwo (tęn) ʒołeꝺ daugiel, and anoꝺ wietoꝺ. Suʃedo tada wiru[6], ape pęki tukʃta^{n}cieÿ ʃkayciuy

11. Jeʒuꝺ tada eme anaꝺ donaꝺ, ir padekawojęꝺ, padalyjo jaꝺ Mokitiniamuꝺ, ó Mokityney tiemuꝺ kurie ʃedejo, ir ʒuwiꝺ teypag kayp daug norejo.

1 *id* weyda 2 *id* βloweꝺ; *c* garbeꝺ 3 *c* βłowę 4 *pd* tyr⟨damas⟩; *pd* daʃwiedcʒydamaꝺ jo; *sd* tyrdamaꝺ
5 *pd* jo 6 *c* ʒmoneꝺ

12. Jr kad buwo paſotynti, tare Mokitiniump ſawo ſurynkite atlikuſiuȯ trupuciuȯ, idand nieko[1] nepraʒutu.

13. Surynko tada joȯ, ir pryrynko dwilika ſudaryciu atſtanku iß anu pękiu mieʒyniu donu, kurie atliko tiemuȯ kurie walgie.

14. Jßwidę tada ʒmoneȯ aną ʒiankła kuri Jeʒuȯ padare, tare: Uʒtieſa taȯ ira Pranaßaȯ, kurſey turejo ateyt and ſwieta.

15. Jeʒuȯ tada paʒynęȯ jog norejo ateyt, ir imt ghi gwoltu, kad ghi padarytu Karalumi, nuejo ßalia[2] adgaloȯ and kałna, patȯ tykt wienaȯ.

16. Jr[3] kad buwo wakaraȯ, Mokityney jo nuejo eldyon

17. Jr ieję eldyon, perſiire per maruȯ tieȯ Kapernaum. Ó jau buwo[4] tamſu. O Jeʒuȯ notejo jump

18. O Marius paſikiełe, jog wejo didiȯ wejaȯ.

19. Jr kad perſiire ape dwideßymȯ ir pękiȯ aba tryſdeßymȯ warſtu, ißwido Jeʒu wayk⟨sz⟩cʒojant[5] and mariu, ir beſiartynant[6] eldyoſp, ir iſigando.

20. Bet anȯ tare jump: Aß tey eſmi, nebijokiteȯ.

21. Aniȯ tada ieme ghi eldyon giarawalneÿ ó eldya toyȯ atajo kraßtop, kuriop ireȯ.

22. Kita diena mine kuri ſtowejo and kitoȯ puſeȯ mariu, ißwidę jog nebuwo tęn kitoȯ eldyoȯ, bet ta wiena, kurion mokityney jo iejo, ir jog Jeʒuȯ neiejo anon eldÿon ſu Mokityneyȯ ſawo bet (jog) patiȯ tykt Mokityneÿ jo iejo.

23. (Atajo wienok kitoȯ eldyoȯ iß Tyberiadoȯ, arty wietoȯ kame walgie dona kad Wießpatȯ padekawojo.)

24. Kad tada mine ißwido jog Jeʒauȯ tęn nera ney jo Mokitiniu, patis teypag iejo eldyoȯna, ir atajo Kapernaum jeßkodami[7] Jeʒauȯ.

25. O kad ghi rado uʒ mariu, tare jop: Rabbi, kada ćia atejey

26. Jeʒuȯ atſakie jemȯ ir tare: Uʒtieſa, uʒtieſa kałbu jumuȯ: Jeßkote manęȯ, ne jog regiejote ʒiankłuȯ, bet jog walgiete donas ir prywalgiete.

27. Pelnikite ne pena kurſey gayßta, bet pena kurſey pakąka iki ʒywatuy amʒynamuy, kuri Sunuȯ ʒmogauȯ doȯ jumuȯ, ghi neȯ Tewaȯ uʒpecʒetÿjo

28. Tare aniȯ tada jop, ką weykſim. Jdand darÿtumbime darbuȯ Diewo

29. Jeʒuȯ atſakie ir tare jump: Taȯ ira darbaȯ Diewo idand tykietumbite ing ghi, kuri anȯ nuſiunte

30. Tare tada jam: Koki tada ʒiankła darey, idand ißwiſtumbime ir intykietumbime tau? Ką dareÿ?

31. Tewey muſu walgie dona girioy, kaypo paraßyta ira: Dawe jemȯ dona walgit iß dangauȯ.

32. Jeʒuȯ tada tare jump, Uʒtieſa, uʒtieſa kałbu jumuȯ, Mayʒießiuȯ nedawe jumȯ donoȯ iß dangauȯ, bet Tewaȯ mano doſt jumuȯ tykra dona iß dangauȯ

33. Dona neȯ Diewo ira taȯ kurſey ateyt iß dangauȯ ir kurȯ doſt ʒywata ſwietuÿ

34. Aniȯ tada tare jop: Wießpatie, dok mumȯ, wiſadoȯ toȯ donoȯ.

35. Ó Jeʒuȯ tare jump: Aß eſmi[8] anoy dona

ʒÿ-

1 *pd* notliktu 2 *c* ßalin 3 *c* O 4 *pd* ſutemo 5 *ms* waykcʒojant 6 *c* artÿnanti 7 *c* bejeßkodami
8 *pd* tą

ʒywato, kaδ ateyt manęδp, ʒednu budu nealkδ, ir kaδ tyki ing mane niekadoδ netrokßs.

36. Bet paſakiau jumuδ, jog ir regiejote mane, ó netykite.

37. Wiδ ką mi doſt Tewaδ[1], ateys manęsp, ó kaδ ateyδ manęsp, neißmeſiu jo nieku budu.

38. Nuʒęgiau neδ iß dangauδ, ne kad darÿcia mano wala, bet wala to kurſey mane nuſiunte.

39. Ó ta wala ira Tewo, kurſey mane nuſiunte idand koʒnaδ kurſey regi Sunu ir tyki ing ghi, turetu amʒyna zywata: ó aß ghi prykialſiu paskuciauſioy dienoy

40. Deficit.

41. Zydey tada murmejo ape ghi, jog tare Aß eſmi anoy dona kuriÿ nuʒęgiau iß dangauδ

42. Jr tare: Negu taδ Jeʒuδ ira Sunuδ Joʒefa, kurio Tewa ir Motyną paʒyſtame? Kaypogi tada kałba[2] taδ, Nuʒęgiau iß dangauδ.

43. Jeʒuδ tada atſakie ir tare jump: Nemurmekite terp ſaweδ.

44. Niekaδ negali ateyt maneſp, jeygu Tewaδ kurſey nuſiunte mane nepatrauktu jo, ó aß ghi pabudyſiu paſkuciauſioy dienoy.

45. Paraßyta ira Pranaßoſe: Jr wiſi buδ ißmokiti nog Diewa, koʒnaδ tada kurſey (tey) girdejo nog Tewa ir ißmoko, ateyt manęsp.

46. Ne idand kaδ turetu regiet Tewa, tykt[3] taδ kurſey ira nog Diewo[4], taδ regiejo Tewa.

47. Uʒtieſa uʒtieſa kałbu jumuδ, kas[5] tyki ing mane turi amʒyna ʒywata.

48. Aß eſmi anoÿ dona ʒywata.

49. Tewey juſu walgie Manna girioÿ, ó pamire.

50. Ta ira anoÿ dona ʒywata kuriy nuʒęgt[6] iß dangauδ, idand ʒmoguδ walgitu iß joδ, ó nemirtu.

51. Aß eſmi anoy giwa dona, kuriÿ nuʒęgiau iß dangauδ, ieygu kaδ wałgo iß toδ donoδ, giδ and amʒu. Ó dona, kurią aß doſiu, ira kunaδ mano, kuri aß doſiu uʒ ʒywata ſwieto[7].

52. Zydey todrin[8] bareδ terp ſawes, kałbedami: Kaypo taδ gali dot mumuδ walgit, kuna ſawo?

53. Jeʒuδ tada tare jump: Uʒtieſa, uʒtieſa kałbu jumuδ. Jeygu newalgiſite kuna Sunauδ ʒmogauδ, ir negiarſite krauja jo, neturite ʒywata ſawimp.

54. Kaδ wałgo kuna mano, ir giara krauja mano, turi amʒyna ʒywata, ó aß ghi prÿkialſiu paskutiney dienoy.

55. Kunaδ neδ mano ira tykrey penaδ, ir kraujaδ mano tykrey ira girkłaδ.

56. Kaδ walgo kuna mano, ir giaria krauja mano, giwena manimpi, ó aß jampi.

57. Kaypo ⌜nuſiunte mane giwaſiδ Tewaδ⌝, ir aß giju per Tewa (teypo) kaδ wałgo mane ir anδ giδ per mane.

58. Ta ira anoÿ dona kuriy nuʒęgie iß dangauδ. Ne kaypo Tewey juſu, walgie Monna, ó pamire, kaδ walgo tą dona giδ and amʒiu.

59. Tuδ dayktus kalbejo Baʒnicʒioy, mokidamaδ Kapernaume.

[1] *pd* mano [2] *c* taδ [3] *c* lìß [4] *id* Tewo [5] *c* kurſey [6] *c* nuʒęgia [7] *c* ſwietuy [8] *id* tada

60. Togdel daug iß jo Mokitiniu (tey) [iʒgirdę, tare: ⌜Kieta tey ira kalba⌝, kaò gali joò kłauſit.

61. Ó Jeʒuò[1] ʒynodamò patò ſawimp: jog Mokityney jo ⌜ape tey murmejo⌝, tare jump: Piktynagu tey juò?

62. (Kaògi butu) tomet, kad ißwiſtumbite Sunu ʒmogauò uʒʒęgiant, kame buwo pirmey.

63. Dwaſia ira kuriy adgidʒia, kunaò nieko nepadeſt, ʒodʒiey kuriuò kałbejau jumuò ira dwaſia, ir ira ʒywatu

64. Bet ira nekuriey iß juſu kurie netyki, Jeʒuò neò ʒynojo, nog pradʒioò, katrie tey buwo kurie netykiejo, ir kaò buwo kurſey ghi turejo iʒdot.

65. Jr tare, Togdel paſakiau jumuò, jog niekaò negali maneſp eyt, jeygu jam nebutu dota nog Tewa mano

66. Nog anogi meta daug iß Mokitiniu jo nuejo adgaloò, ir newaykßcʒojo daugiauò ſu jo.

67. Jeʒuò tada tare dwilikoſp: Negu norite ir juò nueyt

68. Ó Petraò atſakie jam: Wießpatie, Kopgi eÿtumbime[2]? Tu[3] turi ʒodʒiuò amʒyno ʒywata

69. O meſjen intykiejom ir ʒynome, iog tu[4] eſi CHriſtuò Sunuò ⌜Diewo giwoja⌝.

70. Jeʒuò atſakie jemuò: Neguaprÿnkau juſu dwilikoò, ó wienò iß juſu ira welniaò?

71. Ó (tey) kalbejo (ape) Judoßiu Jßkariotha (Sunu) Simona. Anò neò ghi turejo iʒdot, budamaò wienu iß dwilikoò.

PAGULDIM⟨AS⟩ VII

1. O potam waykßcʒojo Jeʒu po Galileą nenorejo neò waÿkßcʒiot po Judeą, jog Zydey jeßkoja jo uʒmußt.

2. Ó Szwente ʒydu (ipaciey) Kuczku buwo arti.

3. Broley tada jo tare jop: Jßeyk iß ćia, ir eyk Judeon, idand ir mokityney tawo regietu darbuò tawo kuruò darey.

4. Niekaò neò nedaro nieka ſłapciomiò, ó ießko kad ape ghi kałbetu atwerey. Jeygu[5] patòjen dareÿ tuò daÿktuò, apſirayßkik ſwietuy

5. ⌜Neò ir[6]⌝ broley jo, netykiejo jamuy

6. Jeʒuò tada tare jump: Metaò mano dar notejo, bet metaò juſu ira wiſadoò gatawaò

7. Swietò negali juſu nopikiąſt, bet mane nopikięćia, jog ludyju ape ghi, darbus jo ſant piktuò.

8. Juò eykit and toò. Szwenteò, aß dar neeymi and tos Szwenteò, metas neò mano dar neiſipiłde.

9. Jr kad tey ⌜jump kalbejo⌝, paſiliko Galileoy.

10. Bet kad broley jo nuejo, ir anò teypag ejo[7] and ßwenteò, neregimeÿ, bet kaypo ſłapciomiò

11. Zydey tada ießkoja io and Szwenteò, ir tare: Kame ira anſey?

12. Jr buwo daug murmeima ape ghi terp ʒmoniu, nekurie[8] ſakie ghi gieru, kiti ſa-

1 *pd* paʒynęò 2 *c* eÿſime 3 *c* Tujen 4 *c* tujen 5 *pd* tujen 6 *pd* patiò 7 *c* nuejo 8 *id* wieni

kie ne, bet ißwadȝioja ȝmoneȯ.

13. Niekaȯ wienok nekałbejo ape ghi atwerey, del baymes Zydu

14. Bet kad jau buwo puſiau ßwenteȯ, atajo Jeȝuȯ Baȝnicȝion ir mokie

15. Ó Zydey ſtebejoȯ, kałbedami: Kaÿpo taȯ ȝmoguȯ moka Raßtuȯ, noriȯ ju neſimokie

16. Jeȝuȯ atſakie jemuȯ ir tare: Mokſłaȯ mano, ne mano ira[1] bet to kurſey nuſiunte mane.

17. Jeygu kaȯ nori daryt jo wala, paȝynȯ ta Mokſła, ira-gu iß Diewa, aba ađjen kałbu nog ſawęȯ.

18. Kaȯ kałba nog ſaweȯ, ießko ſawo garbeȯ: bet kaȯ ießko garbeȯ to kurſey ghi nuſiunte, taȯ ira tykraȯ, ir neteyſeȯ nera jampi.

19. Nedawegu jumuȯ Mayȝießiuȯ Zokona, ó ȝednaȯ iß juſu nedaro Zokona? Ko[2] ießkote mane uȝmußt?

20. Mine atſakie ir tare: Welnia turi: Kaȯ ießko tawe uȝmußt?

21. Jeȝuȯ atſakie ir tare jump. Wiena darba padariau, ó wiſi diwijateȯ.

22. Togdel Mayȝießiuȯ dawe jumuȯ apipiauſtyima [ne jog ira iß Mayȝießiaus, bet iß Tewu] juȯ wienok apipiauſtote wirißka Subatoy

23. Jeygu ȝmoguȯ pryima apipiauſtima Subatoy, kad Zokonaȯ Mayȝießiaus nebutu ſulauȝſtaȯ, apnerkotegu[3] and maneȯ, jog pagidȝiau ćiełą ȝmogu Subatoy.

24. Neſudykite pagal to ką regite, bet ſudykite teyſui ſuda.

25. Nekurie tada iß tu kurie buwo iß Jeruȝaleȯ tare: Negu taȯ tey ira kurio ießkote uȝmußt?

26. Ó ßtey ißkiey kałbejo, ir[4] nieka[5] jam nekałbejo, neȝynogu jau tykrey Wireſniey[6], jog taſey ira tykrey CHristusu?

27. Meȯ[7] wienok ȝynome iß kur taȯ (ȝmoguȯ) [ira bet kad CHriſtuȯ ateyȯ, niekaȯ neȝynoȯ iß kur ira.

28. Jeȝuȯ tada ßaukie Baȝnicȝioÿ mokidamaȯ ir kałbedamȯ Jr paȝyſtate mane, ⟨ir⟩[8] ȝynote iß kur eſmi: Notejau wienok pats nog ſawęȯ, bet tykraȯ ira kurſey nuſiunte mane, kurio juȯ nepaȝÿſtate.

29. Bet aß ghi paȝyſtu, nog jo neȯ eſmi, ir anȯ kurſey nuſiunte mane.

30. Jeßkoja tada jo pagaut, bet niekaȯ nemete rąku and jo, hadyna neȯ jo dar notejo.

31. Jr daug iß miniu intykiejo ing ghi, ir tare: Kad CHriſtus ateyȯ, daryȯgu daugiauȯ ȝiankłu uȝ toȯ, kuriuȯ taȯ (ȝmoguȯ) padare.

32. Faryȝeußey girdejo jog tey mine ape ghi murmejo: ó Faryȝeußeÿ ir Wireſni Kunigey iȝſiunte, kad ghi pagautu.

33. Jeȝuȯ tada tare jump: Truputi dar eſmi ſu jumiȯ, ó eymi top kurſey nuſiunte mane.

34. Jeßkoſite mane, ó neraſite (mane) ó kame aß eſmi, ⌜juȯ negalite⌝ ateÿt.

35. Tare tada ȝydey wieni kitump: Kur taſey eyȯ, kad[9] meȯ jo neraſtumbime[10]?

1 *pd* Mokſłaȯ 2 *c* Kaÿpo 3 *cf* nertėti 4 *id* o 5 *pd* wienok 6 *c* Wiriau... 7 *ad* Bet 8 *ms* iȝ
9 *c* kame 10 *c* neturetumbime

Eyſgu iʒbarſtitump Grekump, ir mokit Grekus ?

36. Kaӫ tey ira do kałba, kurią kalbejo: [Jeβkoſite maneӫ, ó neraſite (maneӫ) ó kame aβ eſmi, juӫ negalite ateyt.

37. O paſkutyney dienoy, (kuriy buwo dide diena) Szwenteӫ, ſtowejo Jeʒuӫ ir βaukie, kałbedamӫ: Jeygu kaӫ trokβta, teateyt maneſp ir giaria[1]

38. Kaӫ tyki ing mane, kaypo Raβtaӫ kałba, pawerſmieÿ giwoja wandenia pluӫ iβ jo ʒywata.

39. Ó tey kałbejo ape dwaſia, kurią turejo imt, tie kurie ing ghi tyki. Dwaſia neӫ Szwenta dar nebuwo, jog Chriſtuӫ dar nebuwo nugarbintaӫ.

40. Daug tada iβ min⟨e⟩ӫ izgirdę tą kalba, tare: Taӫ tykrey ira anӫ Pranaβaӫ.

41. Kiti kalbejo: Taӫ ira CHriſtuӫ. Kiti wel tare, ateÿӫgu tada CHriſtuӫ iβ Galileoӫ?

42. Nekalbagu Raβtaӫ. CHriſtuſa ateyſiant iβ ſekłeӫ Dowida, ir Mieſtela Bethlehen, kame buwo Dowidaӫ.

43. Buwo tada perſkirimaӫ terp mineӫ

44. Ó nekurie iβ ju norejo ghi pagaut, bet niekaӫ nenorejo meſt rąku and jo.

45. Tarney tada atajo Wireſniump Kunigump ir Faryʒeuβump, o[2] anӫ tare jump: Kodel jo neatwedete?

46. Tarney atſakie: Niekadoӫ ʒmoguӫ teyp nekalbejo, kaypo taӫ ʒmoguӫ.

47. Faryʒeuβey tada atſakie jemuӫ: Jusgu teypag iβweſti eſte?

48. Jntykiejogu kaӫ iβ Wireſniu ing ghi? aba iβ Faryʒeuβu.

49. Bet ta mine kuri[3] Zokona nemoka, ira prakieykta.

50. Nikodemaӫ tare jump, kurſey ⌜atajo buwo⌝ jop naktiy budamaӫ wienӫ iβ ju.

51. Sudyiagu Zokonaӫ muſu zmogu jeygu pirm nekłauſitu nog jo, ir neſupraſtu ką daro:

52. Ó anӫ atſakie ir tare jam: Tugu teypag eſi iβ Galileoӫ? Tyrkiӫ ir dabokiӫ, iog iβ Galileoӫ ʒednaӫ Pranaβas nekiełeӫ.

53. Jr parejo koʒnaӫ namoſna ſawo.

PAGULDIMAS VIII

1. Bet Jeʒuӫ nuejo and Kalna-aliwoӫ.

2. Ó ankſti ryta meta atajo wel Baʒnicʒion, ó wiſa mine atajo jop, ir atſedęӫ mokie joӫ.

3. O Mokiti-Raβte ir Faryʒeuβey, atwede jop Moteriβkie kuria rado and necʒyſtatoӫ.

4. Jr paſtatę ją widuy, tare jop: Mokitojau ta Moteriβkie ſugauta ira and patieӫ darba daſilaydʒiant necʒyſtatoӫ.

5. Ó Mayʒieβiuӫ liepe mumuӫ Zokone, tokią akmenimiӫ uʒumuβt. Tu tada ką kalbi

6. Ó tey kalbejo gundyndami ghi, kad turetu[4] ko ghi apſkust. Bet Jeʒuӫ paſiłękieӫ raβe and ʒiameӫ pirβtu.

7. Jr[5] kad anӫ nepalowe klauſt ghi atſikiele, ir tare jump, Kaӫ[6] iβ juſu ira

be

1 *c* giara 2 *c* ir 3 *pd* raβto 4 *pd* (ką) 5 *c* O 6 *c* Katraӫ

be grieka temeta pirmaȯ akmeni and joȯ

8. Jr wel paſiłękieȯ raße and ʒiameȯ.

9. Bet aniȯ (tey) iʒgirdę ir budami pergałeti ſaʒyney (ſawo) ißejo wienȯ paſkuy kita, pradejuȯ nog wiriauſio iki ʒiemiauſiam: ó Jeʒuȯ patȯ atliko, ir moterißkie widuy ſtowinti.

10. Jeʒuȯ tada pryſitieſęȯ, ir nieko neißwideȯ bet Moteryßkie, tare joſp: Moteryßkie, kame ira tie tawo ſkundejey? Niekaȯgu tawe nepapeykie?

11. Ó ana tare; Niekaȯ, Wießpatie, O Jeʒuȯ tare[1] joſp. Ney aß ⸢tawe papeykiu⸣, eyk ó daugiauȯ negrießyk.

12. Jeʒuȯ tada kalbejo wel jump, tarydamȯ. Aß eſm ßwieſe ſwieta: kas[2] eyt paſkuy mane newaykßcʒoȯ tamſibey, bet tureȯ ßwieſe ʒywata.

13. Faryʒeußey tada tare jop: Tu pats ape ſawe ludyi, ludyimaȯ tawo n'eſt tykraȯ

14. Jeʒuȯ atſakie ir tare jemuȯ: Noriȯ aß ludyju pats ape ſawe, ludyimaȯ (wienok) mano ira teyſuȯ: Zynau neȯ iß kur atejau, ir kur eymi. Bet juȯ neʒynote iß kur ateymi, ir kur eymi?

15. Juȯ ſudyiate pagal kuna, aß nieko neſudyju.

16. Ó noriȯ ir ſudyju, ſudaȯ mano ira tykraȯ: patȯ neȯ n'eſmi, bet aß ir Tewaȯ kurſey nuſiunte mane

17. Ó tey paraßyta ira ir juſu Zokone, jog ludyimaȯ dwieju ʒmoniu ira tykraȯ

18. Aß eſmi kurſey ludyju ⸢patȯ ape⸣ ſawe, ir Tewaȯ kurſey nuſiunte mane ludyia ape mane.

19. Aniȯ tada tare jop: Kame ira Tewaȯ tawo. Jeʒuȯ atſakie. Ney mane paʒyſtate, neÿ Tewa mano. Kad mane paʒyntumbi⟨t⟩e[3], Tewa mano teypag paʒyntumbite.

20. Tuȯ ʒodʒiuȯ kalbejo Jeʒuȯ tieȯ ⸢Skrÿ[nia-ſkorba⸣, mokidamaȯ Baʒnicʒoÿ, niekaȯ wienok jo [nepagawo, hadyna neȯ jo dar notajo.

21. Jeʒuȯ tada wel ⸢tare jump⸣: Aß eymi, ó [ießkoſite manęȯ, ir mirſite griekie juſu, kur aß eymi juȯ negalite ateyt

22. Zydey tada tare, uʒſimuʒgu[4], jog kalba, kur aß eymi, juȯ negalite ateyt?

23. Ó anȯ tare jump. Juȯ eſte iß ʒiama, ó [aß eſmi iß aukßta, juȯ eſte iß to ſwieta, ó[5] aß[6] n'eſmi iß to ſwieta

24. ⸢Togdel kałbejau[7] jumuȯ⸣ jog mirſite griekoſe juſu. Jeygu neȯ netykite, jog aß eſmi (jo) mirſite griekoſe ſawo.

25. Aniȯ tada tare jop, Kaȯg tu[8] eſi? Ó Jeʒuȯ tare jemȯ. Tey ką jumuȯ ir iß pradʒioȯ ſakau[9]

26. Daug turiu dayktu kałbet ape juȯ, ir ſudit: bet kurſey mane nuſiunte, tykraȯ ira: ó[10] ką girdejau nog jo, tey kałbu ſwietuy[11].

27. Aniȯ neſuprato jog kalbejo jump ape Tewa.

28. Jeʒuȯ tada tare jump, kad ißkialſite Sunu ʒmogauȯ, tomet paʒyſite jog aß (ans)[12] eſmi, ir (jog) nieka nedarau patȯ nog ſawęȯ, bet kałbu tey, kaypo ⸢Tewaȯ mano ißmokie mane⸣

29. Ó taȯ kurſey nuſiunte mane, ira ſu manim. Tewaȯ nepaliko mane patieȯ, aß neȯ tey darau wiſadoȯ, kaȯ paſidaboja jamuy.

1 *sd* tada 2 *c* kurſey 3 *ms* paʒyntumbime 4 *c* uʒmuʒgu; *pd* pats ſawe 5 *id* bet 6 *pd* wel 7 *pd* tada
8 *c* tujen 9 *c* paſakiau 10 *c* ir tey 11 *c* jumuȯ 12 *id* tey

30. Kad tey ghiȯ kałbejo, daug intykiejo [ing ghi

31. ⌜Jeʒuȯ tada tare⌝ Zydump kurie intykiejo (ing)[1] ghi: Jeygu atſiliekte[2] ʒodiy mano, tykrey eſte mokityneyȯ mano.

32. Jr ſupraſite tieſa, ó tieſa juȯ ißwadoȯ.

33. Aniȯ atſakie jamuy: Mes eſme ſekłe Abrahoma, ir niekadoȯ netarnawom niekam, kaypoghi (tada) kalbi, buſite ißwadoti[3].

34. Jeʒus atſakie jemuȯ: Uʒtieſa, uʒtieſa, kałbu jumuȯ Koʒnaȯ kurſey daro grieka, ira wergu grieka.

35. Ó wergaȯ notliek ⌜namoſe amʒyney[4]⌝, Sunuȯ atliekt amʒyney

36. Jeygu tada Sunuȯ ißwadoȯ juȯ, buſit ty- [kreÿ walneÿs[5].

37. Zynau jog eſte ſekłe Abrahoma: bet ießkote mane uʒumußt, ʒodiȯ neȯ mano neturi juſimp wietoȯ

38. Aß kałbu ką regiejau Tewiep mano, juȯ teypag darote, ką ⌜regiejote Tewiep[6] ſawo⌝.

39. Aniȯ atſakie ir tare jamuÿ. Abrahomaȯ[7] ira Tewaȯ muſu. Jeʒuȯ tare jump, Kad butumbite waykeyȯ Abrahoma, darytumbite darbus Abrahoma.

40. Bet dabar ießkote mane uʒumußt, ʒmogu kurſey ⌜kałbejau jumuȯ tieſa⌝, kuria girdejau nog Diewa. To Abrahomaȯ nedare.

41. Juȯ darote darbuȯ Tewa juſu. Aniȯ tada tare jop: Meȯ negimem iß ſwetyma łowia: wiena turime Tewa, (ipaciey) Diewa.

42. Jeʒuȯ tada tare jump: Kad Diewaȯ butu Tewu juſu, miłetumbite mane, ißejau neȯ nog Diewa, ir ateymi (nog jo) notejau teypag nog ſawes, bet anȯ ⌜mane nuſiunte⌝.

43. Kodel neſuprantate kałboȯ mano. (Delto) jog negalite kłauſit ʒodʒia mano[8].

44. Juȯ eſte iß Tewo Welnia, ir norite daryt pagieydimuȯ Tewa juſu. Anȯ buwo galwʒudiȯ nog pradʒioȯ, ir neturejoȯ ⌜tieſos iki gali⌝, nera neȯ tieſoȯ jampi. Kad kałba[9] meła, kałba iß ſawo: melagiȯ neȯ ira ir Tewaȯ ⌜togi (meła)⌝.

45. Bet man, jog kalbu jumuȯ tieſa, netykite.

46. Kaȯ iß juſu daweſ mi grieka, ó ieygu kalbu tieſa, kodelgi mi netykite?

47. Kaȯ ira iß Diewa, kłauſa ʒodʒiu Diewa, juȯ todel nekłauſote, jog n'eſte iß Diewa.

48. Zydey tada atſakie ir tare jamuy. Negiereygu kałbame jog eſi Samaritonaȯ[10], ir turi Welnia?

49. Jeʒuȯ atſakie: Aß neturiu Welnia, bet garbinu Tewa mano, ó juȯ ſramatyjate mane.

50. (Bet) nejeßkau garbeȯ mano, kits ira kurſey ⌜ießka joȯ⌝, ir ſudyia.

51. Uʒtieſa, uʒtieſa kałbu jumuȯ Jeygu kas uʒlaykiȯ ʒody mano neregieȯ ſmerties and amʒiu.

52. Zydey tada tare jop: Dabar ʒynome jog turi Welnia. Abrahomas numire, ir Pranaßey. Ó tu ſakaj Kaȯ uʒłaykiȯ ʒody mano, neragauȯ ſmertieȯ and amʒiu.

53. Dideſniȯgu tu eſi uz Tewa muſu Abrahoma, kurſey numire? ir Pranaßey pamire. Ko dareyȯ?

54. Jezus

1 *id* jamuy 2 *id* paſilikſite 3 *c* ißwadoteÿȯ 4 *id* and amʒiu 5 *c* walni 6 *c* Tiewiep 7 *c* Tewaȯ
8 *pd* pakieſt 9 *c* kałbejo 10 *c* Samarytonaȯ

54. Jeʒuȯ atſakie. Jeygu garbinu pats ſawe, garbe mano nieku ira, Tewaȯ mano ira kurſey mane garbina, ape kuri ſakote, jog (ghisey) ira Tewu juſu.

55. O[1] nepaʒyſtate jo, bet aβ ghi paʒyſtu, ó ieygu kałbu, iog jo nepaʒyſtu, bucia jumuȯ liguȯ (tatey ira) mełagiȯ: bet paʒyſtu ghi, ir ʒodʒiuȯ jo uʒłaykau.

56. Abrahomaȯ Tewaȯ juſu gieyde[2] ſu dʒiaugſmu, kad regietu[3] diena mano, ir regiejo ir dʒiaugieȯ.

57. Zydey tada tare jop[4]: Neturi dar pękiu deβymtu metu, ó regiejey Abrahoma.

58. Jeʒuȯ tare jump: Uʒtieſa, uʒtieſa, kałbu jumuȯ: Pirm neyg Abrahomaȯ buwo, Aβ eſmi.

59. Pagawo tada akmeniuȯ metit and jo. Bet Jeʒuȯ, paſiſlepe, ir iβejo iβ Baʒnicʒioȯ, eydamaȯ per widuri ju, ir teyp perejo.

PAGULDIMAS IX

1. Ó eydamaȯ pro βali, iβwido zmogu[5] akłaghi nog[6] gimineȯ

2. O Mokityney jo kłauſe ghi kalbedami, Rabbi kaȯ ſugrieβyjo? Taſeygu (zmoguȯ) aba jo [gimditojey, kad akłaȯ gimtu.

3. Jeʒuȯ atſakie, Ney taȯ (ʒmoguȯ) ſugrie- [βyio, ney jo gimditojey, bet (tey ſtojoȯ) idand darbey Diewo ⌜butu apireyβkiti jampi⌝

4. Man reykia daryt darbuȯ to, kurſey nuſiunte mane, iki kołey ira diena, naktiȯ atejt kada niekaȯ negali dirbt.

5. Pakołey eſmi and ſwieta, βwieſe eſmi [ſwieta.

6. Tey taręȯ, ſpiowe and ʒiameȯ, ir padare purwuȯ iβ to ką iβſpiowe, ir patepe aneyȯ purweyȯ akiȯ ⌜ano akłoja⌝

7. Jr tare jop Eyk, nuſiprauſk[7] ſodʒaukoy Siloam [kaȯ iſigułdo Jʒſiuſtaȯ]. Nuejo tada, ir nuſiprauſe[8] ir atajo regiȯ[9].

8. Suſiedey tada ir tie kurie ghi ⌜regiejo pirm to⌝, jog buwo akłaȯ, tare: Negu (taȯ) tey ira kurſey ſededawo ir elgietaudawo.

9. Kiti kalbejo ghiȯ tey ira, kiti wel jam liguȯ ira. Anȯ tare, Aβ eſmi anȯ.

10. Aniȯ tada tare jop: Kaypo atadarytoȯ ira akiȯ tawo?

11. Anȯ atſakie ir tare: Zmoguȯ wadynamaȯ Jeʒuȯ, padare purwuȯ ir patepe akiȯ mano, ir tare mi: Eyk ſodʒaukon Siloam ir nuſiprauſk[10]. Nuejau tada ir nuſiprauſiau ir tapau bereginȯ.

12. Aniȯ tada tare jop, Kame ⌜ghiȯey ira⌝? Anȯ tare, Neʒynau.

13. Atwede ghi Faryʒeuβump, (ghi ipaciey) [kurſey pirm (buwo) akłaȯ

14. Ó tey buwo Subata kad Jeʒuȯ padare [purwuȯ ir atwere jo akiȯ.

15. Faryʒeuβey tada kłauſeȯ jo ir adgaloȯ[11] kaypo ſtojoȯ bereginćiu. Ó anȯ tare jemuȯ, [Patepe akiȯ mano purweyȯ, ó nuſiprauſiau ir regiu

16. Nekurie tada iβ Faryʒeuβu tare, taȯ [ʒmogus n'eſt iβ Diewo neſergt neȯ Subatoȯ. Kiti tare [kaÿpo gali zmoguȯ (kurſey) ira grieβnaȯ daryt [tokius ʒiankłuȯ. Jr buwo terp ju perſkirimaȯ.

17. Aniȯ wel tare anop akłop: Tujen ką [kalbi[12], jog tau atwere akiȯ tawo? Ó anȯ tare: Pranaβaȯ ira.

18. Zydey tada netykiejo ape ghi, jog buwo aklaȯ, ó beregincıu tapo net atwadyno gimditoju jo, kurſey bereginȯ tapo.

[1] *pd* jo [2] *id* gieÿde; *pd* lukurawo [3] *id* iβwiſtu [4] *ms* jojop [5] *id* Moteriβkie [6] *pd* pacioȯ [7] *c* nuſimaʒgot [8] *c* nuſimaʒgojo [9] *c* beregiedamaȯ [10] *c* nuſimaʒgok [11] *id* antrakart [12] *pd* ape ghi

19. Jr kłauſeȯ ju kałbedami: Jragu taȯ Sunuȯ[1] juſu, kuri ſakote akłu[2] gimuȯ[3]? Kaypogi tada dabar regi?

20. Gimditojey jo atſakie jemȯ ir tare: Zynome jog taȯ ira muſu ſunuȯ, ir jog gime akłu.

21. Bet kaypo dabar regi nezynome, aba [kaȯ atwe⟨re⟩[4] jo akiȯ neʒynome: turi metuȯ klau- [ſkiteȯ jo, anȯ patȯ ape ſawe paſakiȯ.

22. Gimditojeÿ jo tey kałbejo, jog bijojoȯ [Zydu. Zydey neȯ jau padare podraug dekreta; Jeygu [kaȯ iʒpaʒynȯ ghi ſant CHriſtuſu, idand butu ißmeſtaȯ iß Baʒnicʒioȯ.

23. Togdel tare jo gimditojeÿ, turi metuȯ (ſawo) kłauſkiteȯ jo.

24. Atwadyno tada antrakart ano ʒmogauȯ[5] kurſey buwo akłaȯ, ir tare jop, dok Diewuy garbe, ʒynome jog taȯ ʒmoguȯ ira grießnikaȯ.

25. Anȯ tada atſakie ir tare: Jragu grießniku neʒynau, tey tykt ʒynau, jog buwau akłaȯ ó dabar regiu.

26. O aniȯ wel tare jop: Ką tau padare? kaypo atwere akiȯ tawo.

27. Anȯ atſakie jemuȯ: Jau paſakiau jumus, ó nekłauſet to, kaypo to wel kłauſiſite? Norytegu ir juȯ but jo Mokitynejȯ?

28. Bare tada ghi ir tare: Tu buk jo Mokitiniu, bet meȯ eſme Mokityneyȯ Mayʒießiaus.

29. Meȯ zynom jog Diewaȯ Mayʒießiauſp kałbejo, bet taȯ iß kur ira, neʒynome.

30. Anȯ ʒmoguȯ atſakie ir tare jemuȯ: Jra ćia (kaȯ) tykrey diwno, jog neʒynote iß kur ira, ó (wienok) atwere akis mano.

31. Ó ʒynome jog diewaȯ ⌜grießnuju nekłauſo⌝, bet kad kaȯ ira Diewobaymuȯ ir daro jo wala, to kłauſo.

32. Nog (wiſu) amziu, negirdet to buwa, kad kaȯ atwertu akiȯ tokiam kurſey akłas[6] gime.

33. Jeygu[7] taȯ (ʒmoguȯ) nebutu nog Diewo, negaletu nieko padarÿt.

34. Aniȯ atſakie ir tare jam[8]: Tu wiſißkey gimey griekie, ó moki muȯ? O aniȯ ißmete ghi.

35. Jeʒuȯ iʒgirdo jok ghi ißmete, ó atradęs ghi tare jam: Tykigu ing Sunu Diewo.

36. Anȯ atſakie ir tare: Kaȯ tey ira, Wießpatie, kad ing ghi intykiecia?

37. Ó Jeʒuȯ tare jam: Jr regiejey ghi, ir kurȯ kałba ſu tawim, taȯ tey ira.

38. Ó anȯ tare: Tykiu Wießpatie, ir paſikłoniojo jamuy.

39. O Jeʒuȯ tare: Atejau ßan ſwietan[9] and ſudo, idand tie kurie neregi, regietu, ó tie kurie regi, apjaktu.

40. Ó nekurie iß Faryʒeußu, kurie buwo ſu jo izgirdo tey, ir tare jop, ir mes (tada) eſme akłeyȯ.

41[10]. Jeʒuȯ tare jump: Kad butumbite akłeyȯ, neturetumbite grieka, bet dabar kalbate, Regime: togdel atliekt griekas juſu.

PAGULDIMAS X

1. Uʒtieſa, uʒtieſa, kałbu jumuȯ, kaȯ n'eyt durimiȯ awiniczion bet iłęd⟨a⟩ ko kitur wagiȯ ira ir raʒbaynikaȯ

2. Bet

[1] *c* Sunumi [2] *c* kałbate jog buwo akłaȯ [3] *ms* gimmuȯ [4] *ms* atwe [5] *c* ana ʒmogu [6] *c* akłu [7] *c* Neȯ [8] *c* jamuy [9] *c* and ßo ſwieta [10] *Adn. vers.* 20—42 *corr. in* 19—41

2. Bet kurs eyt durymis piemo ira awiu.

3. Tamuy adwernikas atweria, ir awiò kłauſo balſa jo, ir ʒadyna awiò ſawo wardu ir ißweda jaò.

4. Jr ißwaręs[1] awis ſawo eyt pirm ju, ó awiò eÿt paſkuy ghi, paźyſta neò balſa jo.

5. Bet paſkuy ſwetyma nieku budu neiò, bet begs nog jo, nepaʒyſta neò balſa ſwetimoja.

6. Tą priliginima kalbejo jump Jeʒuò, bet aniò neſuprato kaò tey buwo ką kalbejo jump[2].

7. Jeʒuò tada wel tare jemuò: Uʒtieſa, uʒtieſa, kałbu jumuò. Aß eſmi durymiò awiu.

8. Wiſi kurie atajo pirm mane, wagiò ira ir raʒbaynikey: bet awiò nekłauſo ju.

9. Aß eſmi durimiò ieygu kaò ieyt per mane buò iʒganitaò ir iejò ir ißeyò ir raò ganikła.

10. Wagiò noteyt bet kad wogtu, zudyntu ir gadyntu. Aß atajau kad turetu ʒywata ir gauſiey turetu.

11. Aß eſmi giaraò Piemo, giaraò piemo guldʒia duſia ſawo uʒ awiò

12. Bet ſamdynikaò[3] ir taò kurſey[4] n'eſt piemeniu, kurio netykroò ira awiò, ißwiſta wiłka ateynant, ir paliekt awiò, ir bega, ó wilkaò ima jaò ir ißwayko awiò.

13. Ó Samdynikaò bega, jog ira Samdyniku, ir nodboja ape awiò.

14. Aß eſmi giaraò piemo, ir paʒyſtu mano, ir manoò paʒyſta mane.

15. Kaypo Tewaò paʒyſta mane, (teyp) ir aß paʒyſtu Tewa, ir guldʒiu dußią mano uz awiò.

16. Turiu

16. Turiu dar kitaò awiò, kurioò n'eſt iß toò[5] awinicʒioò: taſ mi teypag reykia atweſt: ó kłauſis balſa mano, ir buò wiena⟨s⟩[6] gardaò[7] (ir) wienò piemo.

17. Togdel Tewaò mili mane, jog aßjen guldʒiu dußią mano idand ja wel adgaućia.

18. Niekaò joò neima nog maneò, bet aß [ją gul- dʒiu nog ſawęò, turiu waldʒia paguldit ią, ir turiu waldʒia wel ją imt. Ta iſakima emiau nog Tewa mano.

19. Togdel wel buwo perſkirimaò terp Zydu, del tu ʒodʒiu.

20. Jr daug iß ju tare, turi Welnia, ir pa- [ſiuto: ko jo bekłauſote?

21. Kiti kalbejo, Tie ʒodʒieÿ n'eſt[8] paſtota, galigu welniaò atwert akiò akłoja?

22. Ó tey buwo ßwente Paßwentyma Baʒnicʒioò Jeruʒaley, ir buwo ʒiema.

23. Ó Jeʒuò waykß⟨cz⟩ojo[9] po Baʒnicʒią, [pryſeniy Salamona

24. Zydey tada apſtoja ghi, ir tare jop: [Kayp iłgey trukini dußią muſu, ieygu eſi Xſtuò, paſakik mumò ißkiey.

25. Jeʒuò atſakie jemuò. Paſakiau jumuò, [ó netykite. Darbey kuriuò darau wardane Tewa mano, [tie ludyia ape mane.

26. Bet juò netykite, n'eſte neò iß awiu [mano, kaypo paſakiau jumuò.

27. Awiò mano kłauſo balſa mano, ó paʒyſ- [tu jaò ir anoò eyt paſkuy mane

28. Jr domi jemuò amʒyna ʒywata, ir nie- [kadoò nepraʒuò, ir niekaò[10] neißtraukò ju iß rąkos[11] mano.

29. Tewaò mano kurſey mi jaò dawe dideſniò ira neyg wiſi, ir niekaò ju negali ißtraukt iß rąkos[12] ⌜Tewa mano⌝.

1 *c* kad ißware 2 *c* jumus 3 *pd* bega 4 *ms* kurſeyt 5 *pd* kaymeneò 6 *ms* wiena 7 *id* kaymene; *c* awynicʒia; *m* pułkas, gotas; *b* (ir) 8 *pd* ʒodʒieÿ 9 *ms* waykßojo 10 *pd* teypag 11,12 *c* rąku

30. Aß ir Tewað wien eſme.

31. Pagawo tada Zydey wel akmeniuð numeſt ghi (jemið)

32. Jeʒuð atſakie jemuð, parodʒiau jumuð [daug prakiłnu darbu nog Tewa mano: del kurio iß tu darbu numetote mane akmenimð[1]

33. Zydey atſakie jamuy kalbedami: Með nenumetom[2] tawe (del) kokio giara darbo, bet del bluʒnierſtwoð ir jog budamað ʒmogumi dareÿs Diewu.

34. Jeʒuð atſakie jemuð, neragu to ⌜Zokone juſu paraßyta⌝, Aß tariau[3] ⌜Dieweyð eſte⌝.

35. Jeygu (Zokonað) wadyna toð Dieweyð, kuriump ʒodið Diewo ſtojoð, ir Raßtað negali but ſułauʒtað.

36. Kalbategu (maneſp) kuri Tewað paßwęte ir ſiunte and ſwieta, bluʒnij, jog paſakiau, eſmi Sunumi Diewo?

37. Jeygu nedarau darbu Tewa mano, netykiekite mi.

38. Bet jeygu joð darau, ó jeÿgu mi netÿkite, tykiekite darbamuð: idand ʒynotumbite ir tykietumbite, jog Tewað ira manimpi, ir aß jampi.

39. Jeßkojo tada jo wel pagaut, ó anð ißkluwo iß ju rąkos[4]

40. Jr nuejo adgaloð uʒ Jordana, anon wieton kame Jonað pirm krykßtyjo, ir buwo tęn.

41. Ó daug atajo jop ir tare: Jonað tieſa [nedare ʒiankłu, bet wið ką Jonað ſakie ape tą (zmogu) tieſa buwo.

42. Jr daug tęn intykiejo ing ghi.

PAGULDIMAS XI

1. Ó buwo nekurið (ʒmoguð) ligotað, (war- [du) Łoʒoriuð, iß Bethanioð, iß Mieſtela Maryoð, ir ſeſereð joð Morthoð.

2. [O Marya, buwo toy kuri patepe Wießpati moſcia, ir apßłoſte kojað jo płaukeyð ſawo, kurioð brolið Łoʒoriuð ſirgo.]

3. Seſo tada jo nuſiunte jop kałbedama: Wießpatie, ßtey, kuri miłejey, ſerga.

4. Ó Jeʒuð (tey) iʒgirdęð tare: Ta liga n'eſt ſmertieſp, bet garbeſp Diewo, idand Sunus Diewo butu nugarbintað per ią

5. Ó Jeʒuð miłejo Mortha ir Seſeri joð [ir Łoʒoriu.

6. Kad tada tey iʒgirdo jog ſerga, tada (dar) atliko dwi dieni and anoð wietoð kame buwo.

7. Potam tare tolauð Mokitiniump ſawo: Eykime wel tieð Judeą

8. Mokitiney tare jop: Rabbi, Zydey dabar (neſeney) ießkojo tawe akmenimið uzmußt, o wel tęn eyni?

9. Jeʒuð atſakie. Negu dwilika ⌜ira hadynu⌝ dienoÿ. Kad kað waykßcʒoja dienoÿ, neiſitynka, regi neð ßwieſe ßo ſwieta.

10. Bet kað waykßcʒoja naktiÿ, iſitynka ßwieſeð neð nera jampi.

11. Tey kałbejo, ó potam tare jump: Łoʒoriuð brolið muſu miegt: bet eÿmi pabudynt ghi[5] iß ſapna.

12. Mokityney tada tare jop: Wießpatie, jeygu miegt, paſweykð

13. Bet Jeʒuð kałbejo ape jo ſmerti: bet anis tareð jog kałba ape atylſi ſapna.

14. Tada

[1] *c* akmenimið [2] *c* neme⟨tom⟩ [3] *pd* jog [4] *c* rąku [5] *c* j^us

14. Tada Jeʒuꝺ tare jemꝺ ißkiey: Łoʒori^{us} numire.

15. Ó aß dʒiaugioꝺ del juʃu, jog tęn nebuwau, idand tykietumbite: bet eykime jop.

16. Thamoßiuꝺ tada wadynamaꝺ Didÿmuꝺ tare bendra-Mokitiniump (ʃawo) Jr meꝺ eykime, idand mirtumbime ʃu jo.

17. Jeʒuꝺ tada atajęꝺ, rado jog jau buwo kiaturi⟨a⟩ꝺ dienaꝺ grabe

18. Ó Bethania arti buwo Jeruʒaleꝺ, and pękiolika warʃtu nog (tęn)

19. Ó daug iß Zydu atajo buwo Morthoʃp ir Marÿoꝺp idand jaꝺ tießytu po broluy ju.

20. Mortha tada kad iʒgirdo Jeʒu ateyt[1] ißejo[2] prieß ghi, bet Marya atʃiliko ʃedint namie

21. Tare tada Mortha Jeʒauʃp: Wießpatie, kad ćia butumbey buweꝺ, brolis mano nebutu numireꝺ.

22. Bet ir dabar zynau, jog wiꝺ ką gieyʃi nog Diewo, dos tau Diewaꝺ.

23. Jeʒuꝺ tare toʃp[3], Brolis tawo wel kiełsiꝺ

24. Mortha tare jop: Zynau jog kiełʃiꝺ kielime paskutiney dienoy.

25. Jeʒuꝺ tare joʃp. Aß eʃmi kielimaꝺ ir ʒywataꝺ, kaꝺ tyki ing mane giꝺ, noriꝺ ir mirtu.

26. Jr koʒnaꝺ kurʃey[4] gÿa ir tyki ing mane nemirꝺ niekados. Tykigu tamuy?

27. Ana tare jamuy. Jr łabey Wießpatie. Jntykiejau jog tujen eʃi CHriʃtuꝺ, Sunuꝺ Diewo, kurʃey turejo ateÿt and ʃwieta.

28. Ó tey taruꝺ ißejo, ir pawadyno Seʃe- [reꝺ ʃawo Marioꝺ tyłomiꝺ, kalbedama: Mokitojaꝺ ira tęn ir ʒadyna tawe.

29. Ana kad (tey) izgirdo, toyꝺ kiełeꝺ ir [nuejo jop.

30. [O Jeʒuꝺ dar notejo mieʃtelin bet buwo [and anoꝺ wietoꝺ kame ghi Mortha ʃutyko:]

31. Zydey tada kurie buwo ʃu ja namoʃe, [ir tießyio ją, ißwidę Marią jog kiełeꝺ humeÿ ir ißejo, ejo[5] paʃkuy ją, kalbedami, eyt grabop, idand tęn werktu

32. Marya tada kad atajo kame Jeʒuꝺ buwo, ir ißwido ghi, połe jo kojump, kalbedama jop: Wießpatie, kad ćia butumbey buweꝺ, broliꝺ mano nebutu mireꝺ.

33. Jeʒuꝺ tada kad regiejo ją werkiant[6], ir Zyduꝺ (teypag) kurie atajo ʃu ja bewerkiant, paʃigayłejo łabey ⌜Dwaʃioy ir uʒʃiʃmutyjo⌝.

34. Jr tare . Kame ghi padejote. Aniꝺ tare jamuy. Wießpatie, eykß ir dabokiꝺ.

35. Jezuꝺ werkie.

36. Zydey tada tare: Sztey kaypo ghi miłejo?

37. Ó nekurie iß ju kalbejo[7]. Negałejogu [taꝺ kurʃey atwere akiꝺ akłoja[8], padaryt idand (ir) ar taꝺ ʒmoguꝺ nebutu numireꝺ.

38. Jeʒuꝺ tada wel paʃigayłejęꝺ łabey[9], patꝺ ʃawimp, atajo grabop ó tey buwo pagrebaꝺ ir akmo buwo ⌜uʒdetaꝺ and jo⌝

39. Jeʒuꝺ atʃakie: Atymkit akmeni. Mortha Seʃo ano numiruʃio (ʒmogauꝺ) tare jam: Wießpatie, jau paʃmirdo, (gułejo) neꝺ (tęn) kiaturiaꝺ dienaꝺ.

40. Jeʒuꝺ tare joʃp: Negukalbejau tau, [jog jeygu tyki, regieʃi garbe Diewo.

[1] *c* ateynant [2] *pd* ʃut... [3] *c* joʃp [4] *pd* tyki [5] *c* nuejo [6] *c* bewerkiant [7] *c* tare [8] *c* akłamuÿ [9] *pd* atajo

41. Ateme tada aniȯ ana akmeni, kame gułejo anȯ numireliȯ: ó Jeȝuȯ pakiełe akiȯ ſawo aukßtin, ir tare: Tewe, dekawoju tau jog mane ißkłauſeÿ[1].

42. Bet zynojau[2] jog ißklauſeÿ[3] mane wiſadoȯ, bet del mineȯ, kuriy aplink ſtowi, ſakiau[4] (tey) idand intykietu jog mane nuſiuntey.

43. Ó kad tey tare, ßaukie dideſ^{n}iu[5] bałſu: [Łoȝoriau ißeyk.

44. Jr ißejo anȯ numir⟨e⟩lis[6], turedamaȯ ⌜rąkaȯ ir kojaȯ⌝ ſuryßtaȯ ſkiapetomiȯ-grabo, [ó weÿdaȯ jo buwo apwiniotaȯ kuſtka[7]. Jeȝuȯ tare jemȯ[8], ißryßkite ghi, ir teeÿt.

45. Daug tada iß Zydu kurie atajo Mariosp, ir regiejo tey ką Jeȝuȯ padare, intykiejo jamuy.

46. Bet nekurie iß ju nuejo Faryȝeußump ir paſakie jemȯ tey ką Jeȝuȯ padare.

47. Wirauſi tada Kunigey ir Faryȝeußey, Suwadyno Roda, ir tare: Ką weykſim, taȯ neȯ ȝmoguȯ daug daro ȝiankłu.

48. Jeygu ghi teyp (dykey) pałayſime, wiſi ing ghi intykieȯ, ir Rymioniȯ ateyȯ ir atymȯ teyp wieta muſu kayp ȝmoneȯ.

49. Ó wienȯ iß ju (ipacieÿ) Kaifoßiuȯ, kurſey buwo aukßcȝauſiu Kunigu toſe[9] metoſe, tare j⟨u⟩^{m}p.[10] Nieko ⟨ne⟩ißmanote.

50. Neÿ (numanote) jog giara ira mumuȯ kad wienaȯ ȝmoguȯ mirtu uȝ ȝmoneȯ, ó cieła gimine nepraȝutu.

51. O to nekałbejo patȯ nog ſaweȯ, bet bu- [damaȯ Aukßcȝauſiu Kunigu toſe metoſe, pranaßawo mirſiant Jeȝu uȝ ȝmoneȯ.

52. Ó netyktey uȝ taȯ ȝmoneȯ, bet idand teypag ſurynktu wienan waykuȯ Diewo iȝbarſtituȯ.

53. Togdel nog anoȯ dienoȯ rodijoȯ[11] podraug kad ghi uȝmußtu.

54. Jeȝuȯ tada newaykß⟨cz⟩ojo[12] daugia^{us} ißkiey terp Zydu, bet ißejo iß tęn ȝiamen netoli[13] girioȯ, Mieſtan wadynaman Ephraim, ir buwo tęn ſu Mokityneÿȯ ſawo.

55. Ó Welika Zydu buwo arti, ó daug iß anoȯ ȝiameȯ ejo Jeruȝalen prieß Weliką, idand apſiczyſtitu.

56. Ó aniȯ jeßkojo Jeȝauȯ ir tare wieni terp kitu, ſtowedami Baȝnicȝioy: Kaȯ regiȯ jumuȯ? (Regiſgu) ghi noteyſiant[14] and ßwenteȯ.

57. Ó Wiriauſi Kunigey ir Faryȝeußey dawe iſakima idand jeygu kaȯ ȝynotu ghi kur ſant, daneßtu tey, kad[15] ghi galetu pagaut.

PAGULDIMAS XII

1. Jeȝuȯ tada ßeßaȯ[16] dienaȯ pirm Welikoȯ atajo Bethanion, kame buwo Łoȝoriuȯ, kurſey buwo numire, kuri ghiȯ prykiełe iß numiruſiu.

2. Tęn tada pagatawijo jamuÿ Wecȝerią ó Mortha tarnawo, ó Łoȝoriuȯ buwo wie^{n}s iß tu kurie ſedejo ſu jo.

3. Marya tada emuȯ puntą[17] moſtieȯ, nefałßawota łabey brangio Narduſa, patepe kojaȯ Jeȝauȯ, ir apßłoßte kojaȯ jo płaukeyȯ ſawo, ó namey buwo pripiłdyti kwapu anoȯ Moſtieȯ.

4. Ta-

1 *c* ißkłauſeȯ 2 *c* zynau 3 *c* ißklauſeȯ 4 *c* kal⟨bejau⟩ 5 *c* didȝiu 6 *c* numiręȯ ȝmo⟨gus⟩; *ms* numiręlis 7 *id* ſkiapeta 8 *id* ghi 9 *id* anoſe 10 *c* jop; *ms* jo^{m}p 11 *c* rodidawoȯ; *ms* rodidjoȯ 12 *ms* newaykßojo 13 *id* arti 14 *c* jog ghiȯ noteys 15 *id* idand 16 *c* ßiaßiaȯ 17 *c* funtą

4. Tare tada wienȯ iß jo Mokitiniu, (ipaciey) Judoßiuȯ, Simona (Sunus,) Jßkariot, kurſey turejo ghi iʒdot.

5. Kodel toȯ Moſtieȯ neperdawe uʒ triȯ ßymtuȯ graßiu, ó addawe ubagamuȯ?

6. Ó tey tare, ne jog rupinoȯ ape ubaguȯ, bet jo⟨g⟩[1] buwo wagiȯ, ir turejo maÿßeli ir neßojo ką dodawo[2]

7. Jeʒuȯ tada tare: Dok jey pakaju, Ana tey uʒłaykie prieß diena pagreba mano.

8. Ubaguȯ neȯ wiſadoȯ turite ſu ſawim, bet mane ne wiſadoȯ turite

9. ⟨D⟩yde[3] tada mine Zydu, daſiʒynojo jog buwo tęn: ir atajo netyktey del Jeʒauȯ, bet idand teypag regietu Łoʒoriu, kuri prÿkiełe iß numiruſiu.

10. Ó Wiriauſi Kunigey rodijoȯ, idand ir Łoʒoriu uʒmußtu.

11. Daug neȯ iß Zydu atpołe del jo, ó intykiejo ing Jeʒu.

12. And rytoy dide mine kuriy atajo and ßwenteȯ, iʒgirduȯ jog Jeʒuȯ ateyt Jeruʒalen.

13. Eme ßakaȯ Polmoȯ-medʒia, ir ißejo prieß ghi, ir ßaukie, Hoſanna, paßlawintaȯ (ira) taȯ kurſey ateyt wardane Wießpatieȯ. (taȯ kurſey ira) Karaluȯ Jzraelauȯ.

14. Ó Jeʒuȯ rado[4] aſiłayti ir uʒſedo and jo kaypo ira paraßyta

15. Neſibijok dukte Siona[5], ßtey Karalus tawo ateyt ſedinȯ and aſiłaycio aſlicʒioȯ?

16. Bet to Mokitiney jo neſuprato pirm[6] bet kad Jeʒuȯ buwo nugarbintas, tomet atmine, jog tey buwo paraßyta ape ghi, ir jog tey padare jamuy.

17. Mine tada kuriy buwo ſu jo ludyjo jog Łoʒoriu ißwadyno iß graba, ir prykiełe ghi iß numiruſiu.

18. Togdel ir mine ſutyko ghi, jog iʒgirdo jog Jeʒus padare[7] tą ʒękła.

19. Faryʒeußey tada kałbejo terp ſaweȯ. Neregitegu jog nieko neinteykiat? (ciełaȯ) ſwiets eyt[8] paſkuy ghi.

20. Ó buwo (tęn) nekurie Grekey iß tu kurie atajo melſtiȯ and ßwenteȯ.

21. Tie tada atajo Filipop, kurſey buwo iß Bethſajdoȯ Galileoȯ, ir praße ghi kalbedami: Wießpatie, noretumbi⟨m⟩e[9] regiet Jeʒu.

22. Filippaȯ atajo ir paſakie tey Andriejuy, ȯ Andriejuȯ ir Filippaȯ paſakie tey wel Jeʒuÿ[10].

23. Bet Jeʒuȯ atſakie jemȯ kalbedamaȯ: atajo hadyna jog Sunuȯ ʒmogauȯ buȯ nugarbintaȯ.

24. Uʒtieſa uʒtieſa kałbu jumuȯ, jeygu grudaȯ kwieciu ʒiameń nepoła ir nemirßt, patsjen atliekt: bet jeygu mirßt[11] atneßa daugiel wayſiauȯ.

25. Kaȯ mili duſia ſawo paterioȯ ją, ó kaȯ nopikięćia duſioȯ ſawo and ßo ſwieta, uʒlajkiȯ ją amʒynop ʒywatop.

26. Jeygu kaȯ tarnauja man, t'eyt paſkuy mane, ó kame aß eſmi, tęn buȯ ir tarnaȯ mano. Ó ieygu kaȯ tarnauja man, Tewaȯ mano ßenawoȯ ghi.

27. Dabar duſia mano ira ſielwartinga: ir ką kałbeſiu? Tewe, ißloſok mane nog[12] toȯ hadynoȯ. Bet del to atejau toy hadynoÿ.

1 *ms* joȯ 2 *c* i.dodawo 3 *ms* Tyde 4 *c* radęȯ 5 *c* Syona; *p ms* ßteyt 6 *c* pirmiauȯ, pirmieyȯ; *sd* to 7 *c* Jeʒu padaruȯ 8 *b* eyt 9 *ms* noretumbite 10 *c* Jeʒuȯ 11 *c* mirßta 12 *id* iß

28. Tewe nugarbink warda tawo: Atajo tada bałſaꝺ iß dangauꝺ (kałbedamaꝺ) Jr nugarbinau (ghi), ir dar (ghi) nugarbinſiu.

29. Mine tada kuriy (tęn) ſtowejo ir[1] ⌜(tey) girdejo⌝ tare[2] graujo. kiti kałbejo: Anjełaꝺ kalbejo jop

30. Jeȥuꝺ atſakie ir tare: Ne del maneꝺ ſtojoꝺ taꝺ[3] balſaꝺ, bet del juſu.

31. Dabar ira ſudaꝺ ßo ſwieta, dabar buꝺ ißmeſtaꝺ kunigaykßtyꝺ ßo ſwieta

32. Ó aßjen kad buſiu pakiałtaꝺ iß ȥiameꝺ patraukſiu joꝺ wiſuꝺ maneſp.

33. [Ó tey kałbejo dodamaꝺ ȥynią kokia ſmerćia turejo numirt]

34. Mine atſakie jamuj, girdejom iß Zokona, jog CHriſtuꝺ atliekt and amȥiu: ó kaypo kalbi jog Sunuꝺ ȥmogauꝺ muſia[4] but ißkialtaꝺ[5]. Kaꝺ tey ira do Sunuꝺ zmogauꝺ?

35. Jeȥuꝺ tada tare jump: Truputi dar ira ßwieſe ſu jumiꝺ, wajkßcȥokite pakołey turite ßwieſe, idand tamſibe juſu nopimtu. Ó kaꝺ tamſibey wajkßcȥoja, neȥyno kur eyt.

36. Pakołey turite ßwieſe, tykiekite ßwieſey, idand butumbite waykeys ßwieſes. Tey kalbejo Jeȥuꝺ, ó nuejęꝺ paſiſlepe nog ju.

37. Ó noriꝺ teyp daug ȥiankłu padare po akimiꝺ ju ⌜neintykiejo (wienok)⌝ jamuÿ.

38. Jdand ȥodiꝺ Eȥaioßiauꝺ Pranaßa iſipiłditu kuri kałbejo: Wießpatie, kaꝺ intykiejo muſu ſakimuÿ? ir kamuÿ petiꝺ Wießpatieꝺ ira apisakitaꝺ

39. Togdel negałejo intykiet[6] jog Eȥaioßiuꝺ wel tare:

40. Apjekino ju akiꝺ, ir uȥkietino ju [ßyrdiꝺ, idand neregietu akimiꝺ[7] ir neſupraſtu ßyrdȥia, ó atſigryßtu ir aß joꝺ ißgidyćia.

41. Tey paſakie[8] Eſaioßiuꝺ kad regiejo jo garbe ir kalbejo ape ghi.

42. Daug wienok ir iß paciu Wireſniu intykiejo ing ghi, bet del Faryȥeußu to neißpaȥyno, idand ju neißmeſtu iß Baȥnicȥios.

43. Miłejo neꝺ[9] garbe ȥmoniu, daugiauꝺ ney garbe diewo.

44. Ó Jeȥuꝺ[10] ßaukie ir tare: Kaꝺ tiki ing mane, tyki ne ing mane, bet ing ghi kurſey nuſiunte mane.

45. Ó kas regi mane regi tą kurſey nuſiunte mane.

46. Aß eſmi ßwieſe kuri atajau[11] and ſwieta, idand koȥnaꝺ kurſey tyki ing mane neatſiliktu[12] tamſibey.

47. Jr noriꝺ kaꝺ ȥodȥiu mano klauſitu ó neintykietu, aß jo neſudyju. Atejau neꝺ ne idand ſudycia Swieta, bet idand iȥganicia ſwieta.

48. Kaꝺ atmeta mane ir neprÿma ȥodȥiu mano, turi kaꝺ ghi ſudyia: ȥodiꝺ kuri ſakiau taꝺ ſudyꝺ ghi paſkutynioy dienoÿ.

49. Kałbejau neꝺ ne iß ſawęꝺ, bet Tewaꝺ kurſey nuſiunte mane, taꝺ mi dawe iſakima ką kałbecią ir ką ſakicia.

50. Ó żynau jog taꝺ iſakimaꝺ ira amȥynaꝺ ȥywataꝺ, togdel ką kalbu, teyp kalbu, kaypo mi Tewaꝺ paſakie.

PAGULDIMAS XIII

1 *pd* klauſe 2 *c* ſakie; *pd* jog 3 *pd* ȥodiꝺ 4 *c* bu... 5 *c* ißkabintaꝺ 6 *pd* kalbedami 7 *pd* ſawo
8 *id* kalbejo 9 *pd* daugiauꝺ 10 *pd* tada 11 *pd* and ßwie; *sd* and swieta 12 *id* negiwentu

1. Ó pirm Szwenteȯ Welikoȯ, ʒynodamaȯ Jeʒuȯ jog jo hadyna atajo, idand iß ßo ſwieta p^{er} eytu Tewop, numiłejęȯ ſawoſiuȯ, kurie buwo and ſwieta, miłejo joȯ iki gali.

2. Ó kad buwo po Weczerey [kad jau Welniaȯ padawe, ßyrdin Judoßiauȯ (Suna^{us}) Simona, Jßkariota[1], idand ghi iʒdotu].

3. Jeʒuȯ ʒynodamaȯ jog Tewaȯ padawe wiȯ ing jo rąkaȯ, ir jog ißejo nog Diewa, ir eyt Diewop.

4. Kiełeȯ nog Wecʒerioȯ, ir nudejo rubuȯ (ſawo) ir emęȯ[2] praſtyra apſijoſe.

5. Potam prypiłe wandenia miednicʒion, ir pradejo maʒgot kojaȯ Mokitiniu, ir ßłoſtit jaȯ praſtyra, kuria apſijoſe.

6. Atajo tada Simonop Petrop, ó[3] anȯ tare [jop Wießpatie, tugu man maʒgoſi kojaȯ?

7. Jeʒuȯ atſakie ir tare jamuy: Ką aß darau, tu dabar to neʒyney, bet potam to daſiʒynoſi[4].

8. Petraȯ tare jam, nemaʒgoſi koju mano and amʒiu, Jeʒuȯ atſakie jam, Jeygu tawe nemaʒgoſiu, neturi dalieȯ ſu manim.

9. Simonaȯ Petraȯ tare jop: Wießpatie, netyktey kojaȯ mano, bet ir rąkaȯ ir kojaȯ[5].

10. Jeʒuȯ tare jam. Kaȯ ira numaʒgotaȯ, nereykałauja bet idand numaʒgotu kojaȯ, ciełaȯ neȯ ira cʒyſtaȯ, juȯ teypag eſ- [te cʒÿſteyȯ, bet ne wiſi.

11. Zynojo neȯ kurſey ghi turejo iʒdot, togdel tare: Ne wiſi eſte cʒyſteyȯ.

12. Kad tada numaʒgojo kojaȯ ju, ir eme [rubuȯ ſawo, wel ſedoȯ, ir tare jump[6]: Suprątategu ką jumuȯ padariau.

13. Juȯ wadynate mane Mokitoju ir Wießpaciu, ir gierey kalbate, eſmi neȯ.

14. Jeygu tada aß Wießpatȯ ir Mokitojaȯ, numaʒgojau kojaȯ juſu, ir jumȯ teypag reykia kad maʒgotumbite kojaȯ wieni kitiemuȯ.

15. Dawiau neȯ jumuȯ paweykſła, idand kajpo aß jumuȯ padariau, juȯ teypag daritumbite.

16. Uʒtieſa, uʒtieſa, kałbu jumuȯ. Tarnaȯ [n'eſt dideſniȯ uʒ Wießpati ſawo, neÿ Siuntiniȯ dideſniȯ uʒ tą kurſey nuſiunte ghi.

17. Jeygu tey ʒynote, paßławinti eſte, jeygu joȯ darote.

18. Nekałbu ape juȯ wiſuȯ, ʒynau kuriuȯ ißrynkau, bet (tey deſtiȯ) idand Raßtaȯ iſipiłditu: Kurſey wałgo dona ſu manim pakiełe kułna ſawo prieß mane.

19. Nog ßo meta ſakau tey jumuȯ, pirm neyg ſtojoȯ, idand kad ſtoſiȯ, tykietumbite, jog aß tey eſmi.

20. Uʒtieſa, uʒtieſa kałbu jumuȯ: Kad ką [ſiunciu, kaȯ prÿima (ghi) mane pryma, ó kaȯ mane prÿima, prÿma tą kurſey nuſiunte mane.

21. Jeʒuȯ tey paſakięȯ, uʒſiſiełojo Dwa- [ſioy, ir ludyjo, ir tare: Uʒtieſa, uʒtieſa kałbu jumuȯ[7], wienȯ iß juſu iʒdoȯ mane.

22. Mokityney tada wienȯ and kito ʒwal- [gieȯ, abejodami ape ką (tey) kałbetu.

23. O wienȯ iß jo Mokitiniu adgułe and [priegłau-

1 *c* Jßkariotha 2 *pd* drob⟨e⟩ 3 *c* ir 4 *p* ſupraſi 5 *de* gałwą 6 *pd* Zynotegu 7 *pd* iog

pſcia Jeʒauſ, kuri Jeʒuȯ miłejo.

24. Simonaȯ tada Petraȯ moſterejo and jo kad kłauſtuȯ kaȯ tey butu, ape kuri (tey) kałbejo.

25. Ó anȯ połęȯ and kruciu Jeʒauȯ, tare jop: Wießpatie; Kurs teÿ ira.

26. Jeʒuȯ atſakie, Taȯ tey ira kuriamuy doſiu kąſni padaʒęȯ. Padaʒęȯ tada kąſni, padawe ghi Judoßiuy (Sunuy) Simona, Jßkariotuy.

27. Ó po anamuy kąſniuy, iejo ⌜ing ghi ßietonaȯ⌝. Jeʒuȯ tada tare jop: Ką dareÿ, daryk weÿkie.

28. O niekaȯ iß ju kurie ſedejo neſuprata to, and ko (tey) tare jop

29. Nekurie neȯ tareȯ jog Judoßiuȯ turejo Maÿßeli, kad tare jam Jeʒuȯ: Prypirk ko reÿkia mumuȯ and ßwenteȯ, aba kad ką dotu ubagamuȯ[1].

30. Anȯ tada emęȯ aną kąſni ißejo toyȯ. Ó[2] buwo naktiȯ.

31. Kad tada ghiȯ ißejo, tare Jeʒuȯ. Dabar ſunuȯ ʒmogauȯ ira nugarbintaȯ, ir Diewaȯ ira nugarbintaȯ jampi.

32. Jeygu Diewaȯ jampi ira nugarbintaȯ, Diewaȯ teypag nugarbinȯ ghi ſawimpi, ir nugarbinȯ ghi toyȯ.

33. Waykialej, truputi dar eſmi ſu jumiȯ; Jeßkoſite manęȯ, ó kaypo paſakiau Zydamȯ, kur aß eymi juȯ negalite ateyt (teypag) ir jumuȯ kałbu dabar.

34. Nauja pryſakima domi jumuȯ, idand [wieni kituȯ miłetumbite. Kaypo aß juȯ miłejau, idand ir juȯ wieni kituȯ miłetum⟨b⟩ite[3].

35. Jß to paʒyȯ juȯ wiſi jog eſte Mokitynejȯ mano, jeygu milite wieni kituȯ.

36. Simonaȯ Petraȯ tare jop. Wießpatie, kur eyni? Jeʒuȯ atſakie jamuy. Kur aß eymi, negali dabar eyt paſkuy mane, bet eyſi paſkuy mane potam.

37. Petraȯ tare jop. Wießpatie, kodel dabar negalu eyt paſkuy tawe? Paguldÿſiu dußią mano uʒ tawe?

38. Jeʒuȯ atſakie jamuy[4]. Paguldiſi dußią ſawo uʒ mane? Uʒtieſa, uʒtieſa kalbu tau, nepragiȯ gaydiȯ, net triȯ kartuȯ uʒſiginſi manęȯ.

PAGULDIMAS XIV

1. Teneſiſiełoja Sʒyrdiȯ juſu, tykite ing Diewa, tykiekite ir ing mane

2. Namoſe Tewa mano ira daug giwenimu kiteyp[5] ⌜paſakicia jumuȯ⌝, Eymi ⌜pagatawit wieta jumuȯ⌝.

3. Ó kad nueyſiu ir wieta jumuȯ pagatawiſiu, tada ateyſiu wel, ir imſiu juȯ ſaweſp, idand juȯ teypag butumbite, kame aß[6] eſmi.

4. Jr kur eymi ʒynote, ir kiala ʒynote

5. Thamoßiuȯ tare jop: Wießpatie, neʒynome kur eyni, ó kaypo galime ʒynot kiala?

6. Jeʒuȯ tare jop:

1 *c* and ubagu 2 *pd* tey 3 *ms* miłetumtite 4 *pd* Nor- 5 *pd* tarycia 6 *c* aßjen

6. Jeʒuȯ tare jop: Aß eſmi kialaȯ, ir tieſa[1], ir ʒywataȯ, niekaȯ noteyt Tewop tykt per mane.

7. Kad mane paʒy^{n}tumbite, paʒyntumbite teypag Tewa mano, ó jau ghi[2] nog ßo meta paʒyſtate, ir regiejote ghi.

8. Filippaȯ tare jop: Wießpatie, parodik mumȯ Tewa, ó gana ira mumuȯ.

9. Jeʒuȯ tare jam: Teyp iłgey eſmi ſu jumiȯ, ó nepaʒyney mane Filippe? Kaȯ mane regiejo, regiejo Tewa, ó kaypogu kalbi: Porodik mumȯ Tewa?

10. Netykigu jog eſmi Tewiep, ó Tewaȯ manimpi? Zodʒiu kuriuȯ kalbu juſump, nekałbu nog ſaweȯ, bet Tewaȯ kurſey giwena[3] manimpi, ghiſey daro darbuȯ.

11. Tykiekite mi jog eſmi Tewiep, ó Tewaȯ manimpi, ó ieygu ne, tykiekite mi del darbu paciu

12. Uʒtieſa, uʒtieſa kałbu jumuȯ, kaȯ tykiſing mane, darbuȯ kuriuȯ aß darau, ir anȯ daryȯ, ir dariȯ dideſniuȯ uz[4] tuȯ. Eymi neȯ Tewop mano.

13. Jr ko noriȯ gieyſite wardane mano, padarÿſiu teÿ: Jdand Tewaȯ butu nugarbintaȯ Sunumpi.

14. Jeygu ko gieyſite wardane mano, padarÿſiu tey.

15. Jeygu milite mane, uʒlaykikit prÿſakimuȯ mano.

16. O aß melſiu Tewa, ó anȯ jumȯ doȯ kita Ramintoj, kad ſu jumiȯ atſiliktu[5] and amʒiu.

17. (Jpaciey) Dwaſią tieſos, kurioȯ ſwietaȯ negali prÿimt, neregi neȯ joȯ, ney paʒyſta joȯ: bet juȯ paʒyſtate ją, atliekt[6] neȯ ſu jumiȯ[7] ir buȯ juſimp.

18. Nepalikſiu juſu naßłaycieyȯ, ateymi wel juſump.

19. Dar truputi, ó ſwietȯ neregieȯ daugiauȯ mane, bet juȯ regieſite mane, giju neȯ ir juȯ giſite.

20. Anoy dienoÿ paʒyſite jog aß (eſmi) Tewiep mano, ó juȯ manimpi, ó aß juſimpi.

21. Kaȯ turi pryſakimuȯ mano, ir uʒłayka joȯ, taȯ ira kurſey mane mili: Ó kaȯ mane mili mileȯ ghi Tewaȯ mano, ir aß ghi miłeſiu, ir apſireyßkiſiu jamuy.

22. Judoßiuȯ, ne Jßkariotaȯ, tare jop: Wießpatie: Kaȯ tey ira, jog[8] apſireyßkiſi mumuȯ, ó ne Swietuy?

23. Jeʒuȯ atſakie ir tare jamuy, Jeygu kaȯ mane mili, ʒodʒiuȯ mano uʒłaykiȯ: Jr Tewaȯ mano miłeȯ ghi, ir ateyſim jop ir padaryſime jampi giwenima.

24. Kaȯ mane nemili, neuʒłayko ʒodʒiu mano. Ó ʒodyȯ kuri girdejau, ne mano ira, bet Tewo, kurſey nuſiunte mane

25. Tey kałbejau jumuȯ, budamaȯ juſimp.

26. Bet Ramintojaȯ Dwaſia ßwenta kurią tewaȯ nuſiuȯ[9] wardane mano, ta juȯ ißmokiȯ wiſo, ir atminȯ jumuȯ wiȯ ką jumuȯ ſakiau.

27. Pakaju paliekmi jumuȯ, pakaju mano domi jumuȯ, ne kaypo ſwietaȯ doſt (ghi,) aß jumuȯ domi (ghi). Teneſiſiełoja ßyrdiȯ

1 *c* teyſ⟨e⟩ 2 *pd* dabar pa⟨zystate⟩ 3 *s* atliekt 4 *id* neyg tie 5 *id* butu 6 *pd* neȯ 7 *c* juſimp 8 *pd* nori 9 *c* atſiuȯ

juʃu ir baydoð.

28. Girdejote jog paʃakiau jumuð. Nueymi ir (wel) ateymi juʃump. Kad miłetumbite mane dʒiaugtumbiteð, jog tariau[1]: Eymi Tewop: Tewað neð mano dideʃnið ira neyg aß.

29. Ó dabar tey jumuð paʃakiau pirm neyg tey[2] ʃtojoð, idand kad tey ʃtoʃis, ty⟨k⟩ietumbite[3]

30. Nekałbeʃu ʃu jumið daugiauð daugieto, Kunigaykßtið neð ßo ʃwieta ateyt, ó neturi nieko maneʃp.

31. Bet idand ʒynotu ʃwietað, jog miliu Tewa, ir darau teyp kaypo mi Tewað iʃakie. Kialkiteð, eykim iß ćia.

PAGULDIMAS XV

1. Aß eʃmi[4] tykrað Wino-medið, ó Tewað mano ira[5] Hukiniku

2. Koʒna ßaka[6] kuriÿ notneßa wayʃiauð manimpi atyma ßalin, ó koʒna kuri atneßa, apk⟨a⟩ʃia[7] idand apʃtingiauʃi wayʃiu neßtu.

3. Juð dabar eʃte czyʃti, del ʒodʒia, kuri kałbejau juʃump.

4. Atliekit manimp, ir[8] aß juʃimp. Kaypo atʒołe negali izdot wayʃiauð pati iß ʃawęð, ieygu notliktu Wino-mediy: teypag ir juð, ieÿgu notlikʃite manimpi.

5. Aß eʃmi Wino-medið, (ó) juð adʒołeð: kað atliekt manimpi, ir aß jampi, atneßa daug wayʃiauð. Be manęð neð nieko negalite darÿt.

6. Kað notliekt manimpi, ißmeʃtað ira kaypo adʒołe ir nudʒiuwo, ir ʃurynks jað, ir imeð jað ugnin, ir ʃudegð.

7. Jeygu atliekate manimpi ir ʒodʒiey mano juʃimp gieyʃkite ape ką norint[9], ó[10] ⌜ʃtoʃið jumuð[11]⌝.

8. Tame nugarbintað ira Tewað mano kad atneßate daugiel wayʃiauð, ir buʃite Mokityneyð mano.

9. Kaypo Tewað numiłejo mane, teyp[12] aß juð numiłejau, atliekite toy mano meÿłey

10. Jeygu uʒłaykote priʃakimuð mano, atlikʃite meyłey mano, kaypo aß uʒłaÿkiau priʃakimuð Tewa mano, ir atliekmi jo meyłey.

11. Tey ⌜jumuð paʃakiau⌝ idand dʒiaugʃmað mano atliktu and juʃu, ir juʃu dʒiaugʃmað daʃipilditu

12. Tað ira priʃakimað mano, idand miłetumbite wieni kituð, kaypo aß juð numiłejau.

13. Niekað neturi dideʃneð meyłeð per tą, kad paguldʒia giwata ʃawo uʒ prieteluð ʃawo.

14. Juð eʃte prieteleyð mano, ieÿgu[13] darote ką jumuð pryʃakau

15. Newadynu juʃu daugiauð tarneÿð, tarnað neð neʒyno ką Wießpats jo daro: bet praminiau juð prieteleÿð, wið neð ką girdejau nog Tewa mano, tey jum^{us} paʃakiau.

16. Juð mane noprÿnkot, bet aß juð aprÿnkau, ir[14] paʒyminau,

kad[15] eytumbite

1 *id* paʃakiau 2 *pd* ʃtoʃið 3 *ms* tytetumbite 4 *pd* anð 5 *pd* ano 6 *s* adʒołęð; 7 *ms* apkoʃia; *c* apkopia 8 *c* ó 9 *c* norið 10 *pd* buð 11 *pd* dota 12 *id* ir 13 *pd* atliekate 14 *pd* aß juð 15 *ms* idand

kad[1] eytumbite ir wayʃiu izdotumbite, ir (kad) waÿʃiuȯ juʃu atliktu, idand ape ką noriȯ gieyʃtumbite nog Tewa[2] wardane mano, dotu tey jumuȯ.

17. Tey jumuȯ pryʃakau idand miletumbite wieni kituȯ.

18. Jeygu ʃwietaȯ ⌜nopikięćia juʃu⌝, ʒynokit jog manęȯ pirm juʃu nopkiente.

19. Kad butumbite iß Swieta, miłetu ʃwietaȯ ʃawoʃiuȯ: Bet jog n'eʃte iß ʃwieta, batayg aß juȯ ißrynkau iß ʃwieta, togdel ʃwietaȯ nopkięćia juʃu.

20. Atminkite and ʒodʒia, kuri jumȯ paʃakiau. Tarnaȯ n'eʃt dideʃniȯ uʒ Wießpati ʃawo. Jeygu mane perʃekiojo, juȯ teypag perʃekioȯ: Jeygu mano ʒodi[3] uʒłaykie, ir juʃu uʒłaykiȯ.

21. Bet tey wiȯ dariȯ jumuȯ, del warda mano, jog nepaʒyʃta to, kurʃey[4] mane nuʃiunte.

22. Kad bucia notejęȯ ir nebucia kałbeięȯ[5] jemuȯ, neturetu grieka, bet dabar neturi ißkalbia griekuy ʃawo.

23. Kaȯ nopkięcia mane, nopkięcia ir Tewa mano

24. Kad nebucia ⌜tu darbu nedaręȯ[6]⌝ terp ju kuriu niekaȯ kits nedare, neturetu buwę grieka, bet dabar joȯ regiejo, ir nopikiente teyp mane kayp Tewa mano.

25. Bet (tey deʃtiȯ) idand ʒodiȯ iʃipilditu kurʃey ira paraßÿtaȯ ju Zokone: Nopkięte mane be prieʒaʃtieȯ.

26. Bet

26. Bet kad ateyȯ Nuramintojaȯ, kuri nuʃiuʃiu[7] nog Tewa (ipaciey) Dwaʃią tieʃoȯ, kuri ißeyt nog Tewa, toy ludiȯ ape mane

27. Jr juȯ teypag ludyʃite, buwote neȯ ʃu manim nog pradʒioȯ.

PAGULDIMAS XVI

1. Tey jumuȯ paʃakiau, idand nepiktyntumbiteȯ

2. Jßmeȯ juȯ iß Baʒnicʒiu, ir łabey ⌜ateyt [hadyna⌝ kad[8] koʒnaȯ kurʃey juȯ uʒmus, tariʃiȯ jog Diewuy tarnawima daro.

3. Ó tey dariȯ jumuȯ, jog nepaʒyno[9] Tewa, ney manęȯ

4. Bet tey jumuȯ paʃakiau, idand kad hadyna ateyȯ atmintumbite and to, jog tey jumȯ paʃakiau: bet to ⌜neʃakiau[10] jumuȯ⌝ and pradʒioȯ, jog buwau ʃu jumiȯ.

5. Ó dabar eymi top kurʃey nuʃiunte mane, ó niekaȯ iß juʃu nekłauʃia mane, kur eyni?

6. Bet jog tey jumuȯ paʃakiau, ʃieła prÿpiłde ßyrdi juʃu

7. Bet kałbu jumuȯ tieʃa, naudynga[11] ira jumuȯ jog nueymi: Jeygu neȯ nenueycia, Nuramintojaȯ, noteytu juʃump, bet ieygu[12] nueÿʃiu, nuʃiuʃiu ghi juʃump.

8. Ó anȯ atajęȯ, daweȯ ʃwietuy[13] grieka ir teyʃibeȯ[14] ir Suda[15].

1 *id* idand   2 *pd* mano   3 *c* ʒodʒia; *pd* kla⟨use⟩   4 *pd* ghi   5 *c* nekałbecia   6 *c* nepadaręȯ   7 *c* atʃiuʃiu   8 *id* jog   9 *s* (nepaʒy)s   10 *c* nepaʃakiau; *pd* iß   11 *s* priwału   12 *id* kad   13 *c* pergaleȯ ʃwieta iß   14 *c* teyʃeȯ   15 *pd* Jß

9. Grieka, jog netyki ing mane.

10. Ó teyſibeȯ, jog eymi Tewop mano, ir ⌜daugiauȯ neregieſite mane⌝.

11. Suda teypag, jog Kunigáykßtyȯ ßio ſwieta ira apſudytaȯ

12. Daug dar turiu jumuȯ kalbet, bet to negalite dabar kłauſit.

13. Bet kad ateyȯ (ipacieÿ) Dwaſia tieſos[1], ta iweȯ juȯ wiſokion tieſon, kalbeȯ neȯ ne nog ſaweȯ, bet ką noriȯ girdeȯ kałbeȯ, ir apiſakiȯ jumuȯ ateyſianciuȯ daÿkt^{us}.

14. Ana nugarbinȯ mane, iß mano neȯ imȯ, ir apiſakiȯ tey jumuȯ

15. Wiȯ ką Tewaȯ turi mano ira, togdel [kałbu, jog imȯ iß mano ir apiſakiȯ jumuȯ.

16. Maȝeÿ ó neregieſite mane, ir wel maȝey, regieſite mane, eÿmi neȯ Tewop.

17. (Nekurie) tada iß jo Mokitiniu, tare wieni kitump, kaȯ tey ira, ką kałba mumuȯ? Maȝey, ó neregieſite mane, ir wel maȝey, ó regieſite mane, ir, jog eymi Tewop?

18. Kalbejo tada, kaȯ tey ira ką kałba: Maȝey? Neȝynome ką kałba.

19. Jeȝuȯ tada paȝyno, jog norejo ghi kłauſt ir tare jump: Kłauſiateȯgu ⌜ape tey terp ſawęȯ⌝, iog tariau: Maȝey, ó neregieſite mane, ir wel maȝey, ó regieſite mane.

20. Uȝtieſa uȝtieſa kalbu jumuȯ, iog raudoſite, ir werkſite karciey, bet ſwietaȯ dȝiaugſiȯ, ó juȯ[2] ſiełoſite bet ſieła juſu pawirȯ ing dȝiaugſma

21. Moterißkie kad gimdȝia turi ſielwarta, jog atajo hadyna joȯ, bet kad pagimde wayka, notmena daugiauȯ ſuſpaudyma, iß dȝiaugſma jog $_{5}$ȝmoguȯ gime and ſwieta.

22. Jr juȯ teypag dabar turite tieſa ſieła, bet ißwiſiu juȯ wel, ó[3] dȝiaugſiȯ ßyrdiȯ juſu. ir niekaȯ notymȯ dȝiaugſma juſu nog juſu

23. O anoy dienoy neſikłauſite manęȯ nieko. Uȝtieſa, uȝtieſa kałbu jumus, ką noriȯ praßyſite Tewa wardane mano ⌜doȯ (tey)⌝ jumuȯ.

24. Jkßołey nepraßete wardane mano: praßykite ó imſite, idand dȝiaugſmaȯ juſu butu papilditaȯ.

25. Tey kalbejau jumuȯ p^{er} prÿliginim^{us}[4], bet ateyt hadyna jog daugiauȯ nekalbeſiu juſump p^{er} pryliginim^{us}[5] bet apiſakiſiu jumuȯ ißkiey ape Tewa.

26. Anoy dienoÿ praßyſite wardane mano, ó nekałbu jumuȯ kad aß praßÿcia uȝ juȯ.

27. Tewaȯ neȯ patȯ mili juȯ[6], kądągi juȯ miłejote mane, ir intykiejote jog ißejau nog Tewa.

28. Jßejau nog Tewa, ir atajau and

[1] *c* teyſ⟨ibeȯ⟩ [2] *pd* tuȝyſite [3] *c* ir [4] *c* prÿliginimoſe [5] *c* pryliginimoſe [6] *pd* jog

and ſwieta: Wel paliekmi ſwieta, ó eymi Tewop.

29. Mokityney jo tare jop, Sztey, dabar kalbi iβkiey, ó neſakey neiokia pryliginima.

30. Dabar ʒynome jog wiȯ ʒyney, ir nereykałaui kad kas kłauſtuȯ tawe. Del to tykime jog iβejey nog Diewa.

31. Jeʒuȯ atſakie jemuȯ. Dabargu tykite?

32. Sztey ⌜ateyt hadÿna⌝, ir jau atajo, jog iſibarſtiſite, koʒnaȯ ſawon, ó mane pati palikſite. Bet (wienok) n'eſmi patȯ, Tewaȯ neȯ ira ſu manim.

33. Tey paſakiau jumuȯ, idand manimp turetumbite pakaju. And ſwieta tureſite perſekioima: bet bukit gieroȯ βyrdieȯ, aβ pergałejau Swieta.

PAGULDIMAS XVII

1. Tey kałbejo Jeʒuȯ, ir pakiełe akiȯ ſawo dangun, ir tare: Tewe atajo hadyna, nugarbink Sunu tawo, idand ir Sunuȯ tawo nugarbintu tawe.

2. Kaypo jam dawey waldʒia and wiſokio kuna
Jdand wiſiemuȯ tiemuȯ kuriuȯ jam dawey dotu[1] amʒyna ʒywata

3. Ó taȯ ira amʒynaȯ ʒywataȯ, ida^{n}d tawe paʒyntu pati tykraj Diewa, ir Jeʒuſa CHriſtuſa kuri nuſiuntey.

4. Aβ

4. Aβ tawe nugarbinau and ʒiameȯ, pabaygiau darba kuri mi daweÿ.

5. Ó dabar nugarbink mane tu Tewe pats ſawimpi[2] garbe kurią ⌜turejau tawimp⌝ pirm neyg ſwietaȯ buwo.

6. Aβ apiraÿβkiau warda tawo ʒmonem^{us} kuriaȯ mi dawey iβ ſwieta. Tawo tey buwo, ó dawey mi jaȯ, ir anoȯ[3] uʒłaykie ʒodi tawo

7. Dabar paʒÿno, jog wiȯ ką mi dawey, nog taweȯ ira.

8. Źodʒiuȯ neȯ, kuriuȯ mi dawey, dawiau jemuȯ, ó aniȯ joȯ prÿeme, ir ʒyno tykrey jog nog tawęȯ iβejau, ir intykiejo, jog nuſiuntey mane.

9. Meldʒios[4] uʒ joȯ. Neſimeldʒiu uʒ ſwieta, bet uʒ toȯ kurioȯ mi dawey, tawo neȯ ira

10. Jr wiȯ mano ira tawo, ir tawo ira mano, ir eſmi nugarbintaȯ joſe.

11. Jr n'eſmi daugiauȯ and ſwieta, bet aniȯ ira and ſwieta, ir eÿmi tawęſp. Szwentaȯ Tewe ſaugok joȯ[5] wardane tawo, kurioȯ mi daweÿ, idand butu wień kaypo meȯ.

12. Kad buwau ſu jeyȯ and ſwieta, ſaugojau ju wardane tawo. Toȯ kurioȯ mi dawey ſaugojau[6], ir newienȯ[7] iβ ⟨ju⟩[8] ne- [praʒuwo,
tykt ſunuȯ prapultieȯ, idand iſipiłditu Raβtaȯ.

13. Bet dabar eymi taweſp, ir kałbu tey and ſwieta, idand turetu dʒiaugſma mano iβpildyta ſawimpi.

1 *pd* jemuȯ 2 *pd* βłowe 3 *ac* joȯ; *c* aniȯ 4 *c* Meldʒiu 5 *c* juȯ 6 *c* ſaugojau 7 *id* ʒednaȯ 8 *ȯ*

14. Dawiau jemȯ ʒody tawo, ó Swietaȯ nopkiente ju jog neſt iß ſwieta, kaypo aß

15. Nepraßau kad joȯ imtumbey iß ſwieta, bet idand ju ſaugotumbey nog pikto,

16. Aniȯ n'eſt iß Swieta, kaypo aß ⟨n⟩eſmi[1] iß ſwieta.

17. Paſwęsk joȯ tieſoy tawo, ʒodiȯ tawo ira tieſa.

18. Kaypo mane nuſiuntey and ſwieta (ir) aß teypag nuſiunciau joȯ and ſwieta.

19. Jr aß paßwęciu mane pati uʒ joȯ, idand ir aniȯ butu paßwęsti tieſoÿ.

20. Ó praßau netyktey uʒ toȯ, bet teypag uʒ toȯ kurie intykieȯ ing mane per ju ʒodi

21. Jdand tie wiſi butu wien, kaypo tu Tewe manimpi, ir aß tawimpi, idand ir aniȯ butu wień muſimpi, idand Swietas intykietu jog nuſiuntey mane

22. Jr aß dawiau jemuȯ garbę kurią tu mi dawey, idand butu wien, kaypo meȯ eſme wien

23. Aß joſe, ó tu manimpi, idand butu tobułeyȯ wienon, ir kad ʒynotu ſwietaȯ jog nuſiuntey mane, ir numiłejey joȯ, kaypo mane numiłejey.

24. Tewe noriu, kur aß eſmi idand ir aniȯ butu ſu manim kurioȯ mi dawey, idand regietu garbe mano kurią mi dawey, numiłejey neȯ mane pirm pradʒioȯ ſwieta

25. Teyſuȯ Tewe, Swietaȯ nepaʒyno tawe, bet aß paʒynau tawe, ir aniȯ paʒyno jog[2] nuſiuntey mane.

26. Ó aß jemȯ apiſakiau[3] warda tawo ir apiſakiſiu (ghi) idand meyłe kuria tu numiłejey mane butu joſe, ir aß joſe.

PAGULDIMAS XVIII

1. Jeʒuȯ tey kałbejęȯ ißejo ſu Mokiti- [nejs ſawo per upeli Cedron kur buwo darʒaȯ kurian iejo ir Mokitynej jo.

2. Ó Judoßiuȯ kurſey ghi iʒdawe ʒynojo teypag ana wieta, daʒney neȯ CHriſtuȯ ſuſieydawo tęn ſu Mokityneyȯ ſawo.

3. Judoßiuȯ tada emęȯ karuna (Zalnieriu) ir (nekuriuȯ) tarnuȯ Wiriauſiuju Kunigu ir Faryʒeußu, atajo tęn ſu latarniomiȯ ir ʒwakiemiȯ ir kaławijeyȯ

4. Jeʒuȯ tada ʒynodamaȯ ⌜tey wiȯ⌝ kaȯ turejo ateyt and jo, ißejo, ir tare jump: Ko ießkote?

5. Aniȯ atſakie jamuy: Jeʒaus Naʒarenißka. Jeʒuȯ tare jemȯ. Aß eſmi. Ó Judoßiuȯ kurſey ghi iʒdawe, ſtowejo teÿpag ſu jo.

6. Kad tada tare jemȯ. Aß eſmi, ſugrÿʒa adgaloȯ, ir połe and ʒiameȯ

7. Kłauſe tada joȯ wel: Ko ießkote? Ó aniȯ tare Jeʒauȯ Naʒarenißka.

8. Jeʒuȯ atſakie, Paſakiau jumuȯ jog Aß eſmi. Jeygu tada ießkote manęȯ, tiemuȯ dokit pakaju.

9. Jdand

1 *mš* eſmi 2 *pd* joȯ 3 *pd* ʒo⟨di⟩

9. Jdand ⌜ʒodiȯ iſipiłditu⌝ kuri paſakie: Jß tu kuriuȯ mi dawey, nepameciau newiena.

10. Simonaȯ tada turedamaȯ kaławija, ißtraukie kaławija, ir ißtyko Aukßcʒauſioja Kuniga tarna, ir nukirto deßyne jo auſi, ó wardaȯ ano tarna buwo Malchus.

11. Jeʒuȯ tada tare Petrop, iʒdek kaławija tawo makßtoſna. Kielicha kuri mi dawe Tewaȯ nereykiagu mi giart?

12. Karuna tada ir Ratmiſtraȯ and tukſtantieȯ, ir tarney Zydu podraug, pagawo Jeʒu ir ſuryße ghi.

13. Jr nuwede ghi, pirmiauȯ Annoßauſp buwo neȯ oßwiȯ Kaifoßiauȯ, kurſey buwo Aukßcʒauſiu Kunigu toſe[1] metoſe.

14. Ó Kaifoßiuȯ buwo taȯ[2] kurſey rodyjo Zydamuȯ, jog naudinga buwo, idand wienȯ ʒmoguȯ numirtu uz ʒmoneȯ.

15. Ó Simonaȯ Petraȯ ejo paſkuy Jeʒu, ir kits Mokitynȯ, ó taȯ Mokitynȯ paʒyſtamaȯ buwo Aukßcʒauſiamuy Kuniguy, ir iejo ſu Jeʒuſu Dwarian Aukßcʒauſioja Kuniga

16. Ó Petraȯ ſtowejo paȯ duris[3]. Kitȯ tada Mokitynȯ kurſey buwo paʒyſtamaȯ Aukßciauſiamuy Kuniguy, ißejo ir kalbejo ſu ta kuriÿ[4] ſergiejo duriu adwernikie, ir iwede Petra.

17. Tarnayte tada anoy kuriy buwo adwernikie tare Petrop: Negu eſi ir tu iß Mokityniu to ʒmogauȯ? Anȯ tare: N'eſmi.

18. Ó tarneÿ ir ſługoȯ ſtowejo ſukurę ugni iß anglu, buwo neȯ ßalta ir ßyldeȯ. Petraȯ ſtowejo ſu jeyȯ ir ßyldeȯ.

19. Aukßcʒauſiaȯ tada Kunigaȯ klauſe Jeʒu ape jo Mokitiniuȯ ir ape jo mokſła

20. Jeʒuȯ atſakie jamuy. Aß kałbejau ſwietuy ißkiey, mokiau wiſadoȯ Surynkime ir Baʒ- [nicʒioy[5] kame Zydey ſuſieyt iß wiſu wietu, ó ſlepciomiȯ nieko nekałbejau

21. Ko kłauſieȯ mane? klauſkiȯ tu kurie to kłauſe, ką jemuȯ kałbejau: ßtey, aniȯ ʒyno ką kałbejau.

22. O kad tey ghiȯ kalbejo, wienȯ iß tarnu, [kurȯej[6] tęn ſtowejo, ißtyko Jeʒu per burną, kałbedamȯ: Teypgu atſakey Aukßcʒauſiamuy Kuniguy?

23. Jeʒuȯ atſakie jamuy, ieygu kalbejau piktey, dok ludyima ape pikt, ó ieygu gierey, kodel mußy mane?

24. [Annoßiuȯ tada nuſiunte ghi ſurÿßta Kaifoßiauȯp Aukßcʒauſiop Kunigop]

25. O Simonaȯ Petraȯ ſtowejo ir ßyldeȯ, aniȯ tada tare jop: Neſigu ir tu iß jo Mokitiniu? O anȯ uʒſigine to, ir tare, N'eſmi.

26. Wienȯ iß tarnu Aukßcʒauſioja Kuniga kurſey buwo gientiȯ to kuriamuy Petraȯ nukirto auſi tare: Neguregiejau tawe darʒe ſu jo?

27. Petraȯ tada wel to uʒſigine. Ó toyȯ gaydiȯ pragido

28. Nuwedo tada Jeʒu nog Kaifoßiauȯ Rotußyn, ó buwo tey ąkſty ryta meta, ir nejo patiȯ Rotußyn kad neiʒſiteptu, bet idand walgitu Awineli Welikoȯ

1 *c* anoſe 2 *c* anȯ 3 *c* prie duru 4 *c* to kurſey; *ms* kurſiÿ 5 *c* Baʒnicʒioſe; *pd* ir 6 *c* Kuriȯ

29. Piłotaȯ tada ißejo jump, ir tare jump: Ko ſkundʒiate and to ʒmogauȯ

30. Anis atſakie ir tare jamuy, kad taȯ (ʒmoguȯ) nebutu piktadeju, nepadotumbime tau jo

31. Piłotas tada tare jump, imkit ghi ir ſudÿkite ghi pagal Zokona juſu. Zydey tada tare jop: Nedera mumuȯ nieko uzmußt

32. Jdand zodis Jeʒaus iſipiłditu, kuri tare, dodamas ʒynią kokia ſmercia turejo numirt.

33. Piłotaȯ tada wel iejo Rotußyn ir atwadino Jeʒu, ir tare jop: Eſigu tu Karalus Zydu?

34. Jeʒuȯ atſakie jamuy. Kalbigu tey pats nog ſawes, aba kiti tau paſakie ape mane.

35. Piłotas atſakie. Eſmigu aß Zydaȯ? Gimine tawo ir Wiriauſi Kunigey padawe tawe mań: Ką padarey?

36. Jeʒuȯ atſakie: Karaliſte mano n'eſt iß ßo ſwieta, kad Karaliſte mano butu iß ßo ſwieta, tada tarney mano mußtuȯ, idand nebucia ißdotaȯ[1] Zydamuȯ: Bet dabar Karaliſte mano n'eſt iß ćia.

37. Piłotaȯ tada tare jop: Eſigu tada Karaluȯ? Jeʒuȯ atſakie,Tu ſakey jog eſmi Karalumi: Delto gimiau, ir delto atejau and ſwieta, idand docia ludyima tieſey. Koʒnaȯ kurſey ira iß tieſoȯ, klauſo bałſa mano.

38. Piłotaȯ tare jamuy: Kaȯ ira tieſa? Ó kad tey tare, ißejo wel Zydump, ir tare jump: Aß nerądu ⌜jampi nejokioȯ kałteȯ⌝.

39. Bet turite tą paproti idand jums ißlayſcia wiena and Welikoȯ. Noritegu tada idand jumȯ ißłayſcia Karalu Zydu.

40. Anis tada ßaukie wel, kałbedami: Ne tą, bet Barabboßiu. Ó Barabboßiuȯ buwo raʒbaynikas.

PAGULDIMAS XIX

1. Togdel tada Piłotas eme Jeʒu, ir nuplakie (ghi)

2. Ó ʒałnierey nupinę karuna iß erßkieciu, uʒdejo and jo gałwoȯ ir uʒmete and jo purpuroȯ ruba

3. Jr tare: Sweykaȯ, Karalau Źydu. Jr muße ghi per burna

4. Piłotas tada wel ißejo, ir tare jump, ßtey ißweſiu ghi jumuȯ, idand zynotumbite, jog nerądu jampi nejokios kaltes.

5. Jßejo tada Jeʒus, neʒdamaȯ erßkieciu karuna, ir purpuroȯ ruba. Ó (Piłotas) tare jump: Sztey, ʒmogus.

6. Kad tada[2] Wiriauſi Kunigey ir tarney ißwido ghi, ßaukie, kałbedami: Nukryʒiawok (ghi) nukryʒiawok (ghi). Piłotas tare jump: Jmkit ghi, ir nukryʒiawokite (ghi): Aß neȯ nerądu jampi nejokios kalteȯ.

7. Zydey atſakie jamuy: Meȯ turÿme Zokona, ir pagal Zokona muſu musis mirt, dareȯ neȯ Sunumi Diewo.

8. Piło-

1 c padotaȯ 2 pd ghį

8. Piłotas tada kad tą ʒody iʒgirdo, nuſigando[1] łabiauȯ.

9. Jr wel iejo Rotußyn, ir tare Jeʒauſp: Jß kur tujen eſi bet Jeʒus jam notſa⟨kie⟩[2].

10. Piłotas tada tare jop[3]: Nekalbigu ſu manim. Neʒyneygu jog turiu waldʒia nukryʒiawot tawe, ir turiu waldʒia ißłayst tawe.

11. Jeʒuȯ atſakie. Neturetumbey nejokios waldʒios and maneȯ, kad nebutu dota iß aukßto: Togdel kurſey ⌜tau padawe[4] mane⌝, didesni turi grieka.

12. Nog to[5] meta ießkoja ghi Piłotaȯ [ißlayſt[6]: bet Zydey ßaukie, kalbedami, Jeygu ghi pałajſi neſi prietelu Cieſoriauȯ. Koʒnaȯ kurſey daros Karalumi, prießtarauja Cieſoriuy.

13. Kad tada Piłotaȯ iʒgirdo tą ʒodi, ißwede Jeʒu, ir ſedoȯ and Suda-Soſtoȯ, and wietoȯ wadynamos Lithoſtrotoȯ, ó Zydyßkeÿ Gabbatha

14. Ó tey buwo prygatawone and Welikoȯ, ó ape ßeßta hadyna: ir tare Zydump: Sztey, Karaluȯ juſu.

15. Bet aniȯ ßaukie. Pateriok, pateriok, nukryʒiawok ghi. Piłotaȯ tare jump: Karalugu juſu nukryʒiawoſiu? Wiriauſi Kunigey atſakie, Neturime Karal⟨a⟩uȯ bet Cieſoriu.

16. Padawe tada ghi[7] jemuȯ, idand butu nukryʒiawotaȯ. O aniȯ eme Jeʒu, ir nuwede ghi.

17. Ó ⟨ans⟩[8] neʒdamȯ kryʒiu ſawo ißejo [and wietos wadynamoȯ Wieta-lawonu galwu kurią Zydyßkey wadyna Golgotha.

18. Kame ghi nukryʒiawojo, ó ſu jo kitu du iß abieju ßalu wiena, ó Jeʒu widuÿ.

19. Ó Piłotas paraße ir paraßa, ir paſtate (ghi) and kryʒiauȯ, ó buwo paraßyta JEZUS NAZARENISZKAS KARALUS ZYDU.

20. Tą tada paraßa ſkayte daug Zydu: Wieta neȯ kame Jeʒuȯ buwo nukryʒiawotaȯ arti buwo mieſta: ó buwo paraßyta Zydyßkey, Grekiszkey (ir) Łotynißkey.

21. Wiriauſi tada Kunigey Zydu tare Piłotop, nerażyk Karaluȯ Zydu, bet jog ſakieȯ, Eſmi Karaluȯ Zydu.

22. Piłotaȯ atſakie, ką paraßiau[9] (tey) paraßau.

23. Załnierey tada kad nukryʒiawojo Jeʒu, eme jo rubuȯ [ir padare kiaturi⟨a⟩ȯ[10] daliaȯ, koʒnamuy ʒalnieriuy dalią] ir jupą. Ó jupa buwo neſiuta, nog wirßauȯ wiſißkey megſta.

24. Aniȯ tada tare wieni kitump, Nepłeßkime joȯ, bet meſkime burtas ape ią, kamuy teks. Jdand iſipiłditu Raßtaȯ, kurſey kalba: Padalijo rubuȯ mano terp ſawęȯ, ó ape ⟨jupą⟩[11] [mete burtaȯ. Tey tada padare ʒałnieriuȯ?

25. Ó paȯ kryʒiu Jeʒauȯ ſtowejo Motyna [jo ir Motynos joȯ ſeſo, Marya (Mote) Kleope[12] ir Marya Magdalena.

26. Ó Jeʒuȯ ißwidęȯ motyna (ſawo), ir Mo- [kityni kuri miłejo ſtowinti tęn, tare Motynoſp ſawo:

1 *pd* daugiauȯ 2 *ms* notſa 3 *c* jam 4 *c* padoſt 5 *id* ßo 6 *c* palayſt 7 *c* tada 8 *ms* aß 9 *c* paraßau 10 *ms* kiaturiȯ 11 *o* 12 *c* Kleofoßiaus

Moteripßkie, ßtey tawo Sunuȯ.

27. Potam tare Mokityniop: Sztey Motyna [tawo. Ó nog anoȯ hadynoȯ, anȯ Mokityniȯ, eme ią namoſna ſawo.

28. Potam ʒynodamaȯ Jeʒuȯ jog jau wis [iſipił- de, idand iſipilditu Raßtaȯ, tare: Trokßtu.

29. Ó ſtowejo[1] (tęn) ſudaȯ piłnaȯ ukſuſa, [ir pripil- de kiampini ukſuſu ir abdejo hÿſopu ir atneße jo naſrump.

30. Kad tada Jeʒuȯ eme ukſuſa, tare: Paſibaygie, ir pałękięȯ galwa, atadawe dwaſia.

31. Zydey tada, idand kuney notliektu and Kryʒiauȯ Subatoÿ, jog buwo Prigatawone [diena neȯ Subatoȯ buwo dide] praße Piłota idand ⌜jemȯ blauʒduȯ⌝ ſułaußtu, ir atymtu joȯ.

32. Zalnierey tada atajo ir ſulauʒe blauʒduȯ pirmoja, ir antroja, kurſey buwo nukryʒiawotaȯ ſu jo

33. Bet atają Jeʒauſp, kad ißwido jog jau numire, nełauʒe jo błauʒdu.

34. Bet wienȯ iß ʒałnieriu perdure ßona jo ragotyne, ó toyȯ ißejo kraujaȯ ir wando.

35. Ó kurſey tey regiejo, ludyia tey, ir ludyimaȯ jo ira tykraȯ, ir anȯ ʒyno jog kalba kaȯ ira tykra, idand ir juȯ tykietumbite

36. Tey nes ſtojoȯ, idand iſipiłditu Raßtas: Kaułas jo nebuȯ ſułauʒtaȯ.

37. Jr wel kits Raßtas kałba: Jßwiȯ ką perdure.

38. Ó

38. Ó potam Joʒefaȯ iß Arimatheos [kurſey buwo Mokityniu Jeʒauȯ bet ſłapciomis del baymeȯ Zydu] praße Piłota[2] idand atymtu kuna Jeʒauȯ, ó Piłotaȯ dalaydo: Nuejo tada ir ateme kuna Jeʒauȯ.

39. Jr Nikodemas teypag atajo [kurſey pirm to atajo buwo Jeʒauſp naktiy] neʒdamaȯ ſumißytos Myrrhos ir Aloeſa ape ßymta puntu.

40. Eme tada kuna Jeʒauȯ, ir iwiniojo ghi praſtyroſna ſu[3] aneyȯ kwepancieys daykteyȯ[4], kaypo ʒydey paproti turi kaſt (numireluȯ)

41. Ó buwo and anos wietoȯ kame buwo nukryʒiawotas, darʒaȯ, ó darʒe, naujaȯ grabaȯ, kuriame niekadoȯ dar niekaȯ nebuwo iʒdetaȯ.

42. Tęn tada iʒdejo Jeʒu, del Prygatawoneȯ Zydu, jog grabaȯ arti buwo.

PAGULDIMAS XX

1. Ó pirmoy dienoy[5] Nedeloȯ, nuejo Maria Magdalena ankſty, kad dar buwo tamſu, grabop: ir ißwido akmeni atymta nog grabo

2. Nubego tada ⌜ir atajo Simonop⌝ Petrop ir kitop Mokityniop, kuri miłejo Jeʒuȯ, ir tare jump: Jßeme Wießpati iß grabo

ir

[1] *c* buwo [2] *ms* Piłolota [3] *pd* moſ⟨cia⟩ [4] *pd* pagal [5] *pd* Subatoȯ

ó[1] neʒynome kame ghi padejo

3. Petraȯ tada ißejo ir kitas Mokitynis, ir atajo grabop?

4. Ó todu bego podraug, ó kits Mokityniȯ bego pirm weykiauȯ neyg Petraȯ, ir atajo pirmiauȯ grabop

5. Jr kad paſilękie, ißwido praſtyraȯ begulint, pats wienok neiejo (tęn)

6. Simonaȯ tada Petraȯ atajo ir ejo paſkuy ghi, ir iejo graban ir ißwido[2] praſtyraȯ begulint.

7. Jr[3] skiapetą kuri buwo and jo gałwoȯ (regiejo) padeta ne ſu praſtiromiȯ, bet and ßalieȯ ſuwiniotą and (kitoȯ) wietoȯ.

8. Jejo tada potam ir kits Mokityniȯ, kurſey pirmiauȯ atajo grabop, ir ißwido tey ir intykiejo.

9. Dar neſuprato neȯ Raßtu, i⟨o⟩g[1] turejo kialtiȯ iß numiruſiu.

10. Parejo tada ⌜anie[5] Mokityney⌝ namon.

11. Ó Maria ſtowejo ore paȯ[6] graba werkdama, kad tada werkie, paſiłękie graban

12. Jr ißwido du Anjełu, baltoſe (ruboſe) beſedynt wiena ⟨g⟩alwoſe, ó wiena ⟨koj⟩oſe, kame kunaȯ Jeʒauȯ[7] gułejo.

13. O aniȯ tare joſp: Moterißkie, ko werki? Ana tare jemuȯ: Jog Wießpati mano ateme, ó neʒynau, kame ghi padejo.

14. Ó kad tey kalbejo, atſigryʒo, ir ißwido Jeʒu ſtowint, neʒynojo wienok jog tey buwo Jeʒuȯ.

15. Jeʒuȯ tare joſp: Moterißkie, ko werki? Ko ießkey? ana tarÿdama jog tey buwo[8] darʒynikaȯ, tare jop: Wießpatie jeygu ghi atemey, pamiſakik kame ghi padejeÿ, ó aß ghi atymſiu

16. Jeʒuȯ tare joſp: Marÿa. Ó ana atſigrÿʒuȯ, tare jop: Rabboni, kaȯ iſiguldo Mokitojau.

17. Jeʒuȯ tare joſp: Neſilitek maneſp. Neuzʒęgiau[9] neȯ dar Tewop mano, bet eyk brolump mano, ir paſakik jemuȯ: Uʒʒęgiu Tewop mano ir Tewop juſu, ir Diewop mano ir Diewop juſu.

18. Marya Magdalena nuejo ir paſakie Mokityniamuȯ jog regiejo Wießpati, ir (jog) tey joſp kalbejo.

19. Kad tada buwo Wakaraȯ anoygi pirmoy dienoy Nedeloȯ, ir kad duriȯ buwo uʒdarytoȯ, kame Mokityney ſuſiejo del baymeȯ Zydu, atajo Jeʒuȯ ir ſtojoȯ widuy, ir tare jump. Pakajuȯ jumuȯ

20. Ó tey taręȯ, parode jemȯ rąkaȯ ſawo ir ßona ſawo. Mokityney tada pradʒiugo[10] kad ißwido Wießpati.

21. Jeʒuȯ tada wel jump tare: Pakajuȯ jumuȯ: kaypo Tewaȯ nuſiunte mane, aß teypag ſiunciu juȯ.

22. Ó kad tey tare: Kwepe (and ju) ir tare jump: Jmkite Dwaſia ßwentą

23. Jeygu kamuy atlaÿſite griekuȯ, buȯ jamuy atlayſti, jeygu kamuy uʒtureſite (griek^us^) buȯ (jamuy) uʒtureti.

1 *c* ir 2 *bd* ir ißwido 3 *pd* chuſtką 4 *ms* ig 5 *c* aniey 6 *id* and 7 *pd* gułejo iß 8 *pd* Sodaunikaȯ 9 *c* nenuʒęgiau 10 *c* dʒiaugieȯ; *ms* pradʒiaugo

24. Ó Thamoβiuȯ wienȯ iβ dwilikoȯ wadynamaȯ Didymuȯ nebuwo ſu jejȯ kad Jeʒuȯ (tęn) atajo.

25. Kiti tada Mokitiney tare jop: Regiejome Wieβpati. Bet anȯ tare jump: Jeygu neregieſiu rąkoſe jo, ʒymeȯ winiu: ir neinkiβu rąkoȯ mano βonan jo, nieku budu netykieſiu.

26. Ó po aβtonetuy dienu, Mokityney jo wel buwo widuÿ, ir Thamoβiuȯ ſu jeyȯ. (ó) Jeʒuȯ atajo kad duriȯ buwo uʒdarytoȯ, ir ſtojoȯ widuy, ir tare: Pakajuȯ jumuȯ.

27. Potam tare Thamoβiauſp: Dok βia pirβta tawo, ó dabokiȯ rąku mano, ir iβtieſk rąka tawo, ir inkiβk ią βonan mano, ó nebuk netykielu, bet tykinciu.

28. Ó Thamoβiuȯ atſakie ir tare jam: Wieβpats mano ir Diewaȯ mano.

29. Jeʒuȯ tare jop, jog regiejey mane Thamoβiau, intykiejey. Paβławinti (ira tie) kurie neregieȯ, ó (wienok) intykieȯ.

30. Ó Jeʒuȯ dare dar daug kitu ʒiankłu, po akimiȯ Mokityniu ſawo, kurie n'eſt paraβyti toy knigoy.

31. Bet tie ira paraβyti, idand tykietumbite jog Jeʒuȯ ira CHriſtus Sunus Diewa, ir idand tykiedami turetumbite ʒywata, wardane jo.

PAGULDIMAS XXI

1. Potam apſireyβkie Jeʒuȯ wel Mokityniamuȯ tieȯ Mariaȯ Tyberiados. O apſireyβkie jemuȯ teypo.

2. Buwo podraug Simonaȯ Petraȯ ir Thamoβiuȯ wadynamaȯ Didymuȯ ir Nathanael, kurſey buwo iβ Kanoȯ Galileoȯ, ir (Suney)[1] Zebedeuβa, ir kitu du iβ Mokityniu jo.

3. Simonaȯ Petraȯ tare jump: Aβ eymi ʒukłaut. Aniȯ tare jop. Jr meȯ eyme[2] ſu tawim. Jβejo ir iʒęgie toyȯ eldyon, ó ana nakti negawo nieka.

4. Ó kad jau buwo ryta-metas, ſtojoȯ Jeʒuȯ and kraβta, bet Mokityney neʒynojo jog tey buwo Jeʒuȯ.

5. Jeʒuȯ tada tare jump: Waykey: neturytegu ko walgit? Aniȯ atſakie jam: Ne.

6. Ó anȯ tare jump: Uʒmeſkite tynkla po deβyney βaliy eldyoȯ, ó raſite. Aniȯ tada iβmete ir negałejo jo daugiauȯ traukt, pro didʒiuma ʒuwu.

7. Mokityniȯ tada kuri Jeʒuȯ miłejo, tare Petrop: Wieβpats ira. Simonaȯ tada Petraȯ iʒgirdęȯ jog tey buwo Wieβpats perſijoſe[3] wirβutyniu rubu [nogaȯ neȯ buwo] ir iſimete Marioſna.

8. Ó kiti Mokitiney atajo ſu łotelu, netoli neȯ buwo nog kraβta, bet ape du βymtu ołaktu[4] wilkant tynkła ſu ʒuwimis.

9. Tog-

1 ç (Sunuȯ) 2 c eyname 3 c apſijoſe 4 pd trau⟨kiant⟩

9. Togdel kad iβejo and kraβta, iβwido ugni ſukurta iβ ąnglu, ir ʒuwi uʒdeta and to, ir dona

10. Jeʒuꝺ tare jump, Atneβkit iβ ʒuwiu kuriaꝺ dabar ſugawote.

11. Simonaꝺ Petraꝺ iβejo ir traukie tynkła and kraβta, piłna didʒiu ʒuwiu, (and) βymta pękiu deβymtu ir tryju, ó noriꝺ ju teyp daug buwo, tynkłaꝺ neplyβo.

12. Jeʒuꝺ tare jump: Eykit βa, ir pietokite. O newienꝺ iβ Mokityniu nedryſo kłauſt jo: Kasjen eſi? Zynodami jog tey buwo Wieβpats

13. Jeʒuꝺ tada atajo ir eme dona, ir dawe jemuꝺ ir ʒuwiꝺ teypag.

14. Ó tey buwo treciakart, jog Jeʒuꝺ paſirode Mokitiniamuꝺ ſawo po kielimuy ſawo iβ numiruſiu.

15. Kad tada pawalgie Jeʒuꝺ tare Simonop Petrop, Simone (Sunau) Jonaβa: Miligu mane łabiauꝺ, neyg tie? Anꝺ tare jop: Jr labey Wieβpatie, pats zyney jog milu tawe. Anꝺ tare jop: Ganik awineluꝺ mano

16. Wel tare jop antrakart: Simone (Sunau) Jonaβa, Miligu mane? Anꝺ tare jamuy: Jr łabey, Wieβpatie, pats źyney jog milu tawe. Anꝺ tare jop: Sergiek[1] awiu mano.

17. Tare jop treciakart, Simone Sunau Jonaβa, miligu mane? Petraꝺ uʒſiſieławo[2], jog tare jop treciakart, Miligu mane? Jr tare jop: Wieβpatie, tu wiꝺ ʒyney, patꝺ ʒyney jog miliu tawe: Jeʒuꝺ tare jop: Ganik awiꝺ mano.

18. Uʒtieſa, uʒtieſa kałbu tau, kad buwey jauneſniu, pats ſawe apſijoʒdaweÿ ir waykβ⟨cʒ⟩odawey[3] kur norejey: bet kad paſenſi iβtieſi rąkaꝺ tawo, ir kitꝺ apjoꝺ tawe ir weꝺ tawe (tęn) kame nenori.

19. Ó tey kalbejo dodamaꝺ ʒynią, kokia ſmerćia turejo nugarbint Diewa, ó tey paſakięꝺ, tare jop, Eyk paſkuy mane.

20. Ó Petraꝺ atſigryʒęꝺ iβwido Mokitini [paſkuy eynant, kuri miłejo Jeʒuꝺ, kurſey teypag [and wecʒerioꝺ połe and jo krutu, ir tare: Wieβpatie: Katraꝺ tey ira, kurſey iʒdoꝺ tawe?

21. Kad Petraꝺ iβwido ghi, tare Jeʒauſp: [Wieβpatie. Bet kaꝺ (buꝺ) taꝺ?

22. Jeʒuꝺ tare jop: Jeygu noriu kad[4] atſiliktu[5] net ateymi[6], kaꝺ tau do to? Tu eyk paſkuy mane.

23. Jβejo tada taꝺ ʒodiꝺ, terp Brolu, jog Mokityniꝺ anꝺ nemirꝺ. Ó Jeʒuꝺ, netare jop, kaypo neturetu mirt: Bet ieygu noriu kad atſiliktu, net ateymi, kaꝺ tau do to?

24. Taꝺ ira Mokityniꝺ kurſey ludyia ape tey ir raβe tey, ir[7] ʒynome jog ludyimaꝺ jo ira tykraꝺ.

25. O ira dar daug kitu dayktu kuriuꝺ Je- [ʒuꝺ dare, kurie kad butu raβyti koʒnaꝺ aſabney, tykioꝺ kad[8] ir patꝺ ſwietaꝺ negałetu apimt ſura- [βytu knigu.

Galas. E.S. pagal (apiraβÿma) JONA.

1 *c* Saugok 2 *c* uʒſiſmu⟨tyjo⟩ 3 *ms* waykβodawey 4 *id* ghi 5 *c* paliktu 6 *c* ateyſ⟨iu⟩ 7 *c* ó 8 *id* jog

DARBEŸ APASZTALU SZW-ENTU :|:pagal apiraßyma:|: LUKOSZIAUS

PAGULDIMAS I

1. Pirmą knigą padariau, ó Theofile, ape tey[1], ką Jeȝuꝺ pradejo teyp daryt kaypo mokit

2. Jki aney dieneÿ kurioy atymtaꝺ ira, kad p^{er} Dwaſia ßwenta dawe iſakimuꝺ apaßtałamuꝺ kuriuꝺ aprynko[2].

3. Kuriemuꝺ teypag, kad nukientejo, paſirode giwu ⌜daugieloſe tobułoſe⌝ ȝiankłoſe regietaꝺ nog ju per kiaturiaꝺ deßymtis dienu ir kałb⟨ed⟩amaꝺ[3] ape dayktuꝺ kurie prÿguli[4] karaliſteſp Diewo.

4. Jr kad ſuſiejo ſu jeyꝺ, iſakie jemuꝺ kad neſkirtuꝺ iß Jeruȝaleꝺ, bet łauktu ȝadeima Tewo, ape ką[5] (tare) girdejote nog maneꝺ

5. Jonaꝺ tieſa krykßtyio wandeniu, bet juꝺ buꝺite ap⟨k⟩rykßtyti[6] Dwaſia ßwenta, po kieletuy tu dienu

6. Tie tada kurie ſuſiejo, kłauſeꝺ jo kałbedami: Wießpatie[7], ßogu metu prietieſi Karaliſte Jȝraelauꝺ.

7. O anꝺ tare jump: Nepriguli tey jumuꝺ ȝynot meta ir waland⟨a⟩s[8] kuri⟨a⟩s Tewaꝺ turi waldȝioy ſawo.

8. Bet juꝺ imſite maci Dwaſios ßwentos, kuriy ateyꝺ and juſu, ir buſite ſwiedkejs mano, kaypo Jeruȝaley teypo ciełoy Judeoy ir Samarioy ir iki kraßtam^{us} ȝiameꝺ.

9. Ó kad tey kałbejo, atymtaꝺ[9] ira jem^{us} tey beregint, ir debeſis ateme ghi nog[10] ju akiu.

10. Jr kad pakiele akiꝺ[11] ſawo dangun jamuy beeynant, ßtey du wiru ſtojoꝺ pas joꝺ, baltame rube.

11. Kurie teypag tare: Wireÿ Galileoꝺ ko ſtowite, ir ȝurite dangun? Taꝺ Jeȝuꝺ kurſey paimtaꝺ ira nog juſu dangun, teyp ateyꝺ, kaypo ghi regiejote nueynant danguń.

12. Sugryȝo tada[12] Jeruȝalen nog kałna kuri wadyna Aliwoꝺ-Kalnaꝺ, kurſey arti ira Jeruȝalem[13] gulinꝺ (nog tęn) Subatoꝺ kiala

13. Jr kad iejo uȝejo aukßton[14] ſietlicȝion[15] kame giweno (ipaciey) Petraꝺ ir Jokubaꝺ ir Jonaꝺ ir Adriejuꝺ, Filippaꝺ ir Thamoßiuꝺ, Barthłomiejuꝺ ir Mattheußaꝺ, Jokubaꝺ (Sun^{us}) Alfeußa, ir Simonaꝺ Zeloteꝺ, ir Judas[16] (broliꝺ) Jokuba

14. Tie wiſi pakako[17] wiena duma[18] małdoſe ir praßymoſe, ſu Moterymiꝺ, ir Marya Motyna Jeȝaus ir broleys jo.

15. Ó toſegi dienoſe ſtojoꝺ Petraꝺ widuje Mokityniu ir tare: (ó buwo[19] podraug mineꝺ and ßymta ir dwieju deßymtu aſabu)

16. Wi-

1 *pd* wiꝺ 2 *c* ißrynko 3 *c* bekałba... 4 *c* prigulinciuꝺ 5 *c* kurią 6 *c* anꝺ buꝺ ap⟨k⟩rykßtytaꝺ; *ms* aprykßtyti 7 *pd* norigu 8 *c* walandą kurią; *ms* walandąs kuriąs; *s* indariſtes; *m* padorus cȝeſus 9 *c* -imtaꝺ; *s* ⟨pa⟩kialtaꝺ 10 *id* iß 11 *c* pakieley; *sd* ißkiele 12 *pd* aniꝺ 13 *c* Jeruȝaleꝺ 14 *c* aukßtÿn 15 *s* troboń 16 *c* Judoßi^{us} 17 *i* ⟨pa⟩ teko; *sd* bowijos, trwojo 18 *c* wienu humu 19 *pd* mine

16. Wireÿ Broley, tamuy Raßtuy reykia[1] buwo iʃipiłdit[2] kuri dwaʃia ʃzwenta per naʃruȯ Dowida paʃakie ape Judoßiu, kurʃey buwo wadu tu kurie Jeʒu pagawo.

17. Paʃkaytytaȯ neȯ buwo ʃu mumiȯ, ir apturejo burta togi tarnawima

18. Taȯ tada nupełne[3] dirwa uz ałga neteyʃibeȯ ir sukłupęȯ[4] perplißo puʃiau, ir wiʃi jo widurey ißpłudo[5].

19. Ó tey daʃineße wiʃump kurie giwena Jeruʒaley, teyp jog ana dirwa ju lieʒuwe, wadynama ira Akeldama, tatey ira, dirwa krauja.

20. Paraßyta neȯ ira Knigoÿ Pʃolmu: Giwenimaȯ jo t'eʃt puʃtaȯ, ir teneʃt to kurʃey giwentu jampi. O[6] ⌜kitȯ[7] teima Uʒweyʒda[8]-ureda jo⌝.

21. Reykia tada kad iß wiru kurie ʃu mumiȯ waykßcʒodawo per wiʃa aną metą kuriame Wießpatȯ Jeʒuȯ ieydawo ir ißeydawo terp muʃu.

22. Pradejuȯ nog Krykßta[9] Jona, iki aney dieney kurioy paimtaȯ ira nog muʃu, wienaȯ iß tu butu ʃwiedku ʃu mumiȯ jo kielima

23. Jr paʃtate du Joʒefa wadynama Barʃaboßiuȯ kuri pramino Justuʃu ir Motieju.

24. Jr mełdeȯ ir tare: ⌜Tu Wießpatie⌝, kurʃey paʒyʃti ßyrdiȯ wiʃu, parodik iß tu dwieju, wiena kuri ißrynkey.

25. Jdand[10] gautu burta to

Tar-

Tarnawima ir Apaßtaliʃteȯ iß kur Judoßiuȯ paklido[11], kad nuejtu wieton ʃawo.

26. Jr mete ju burta, ir ⌜połe burta[12]⌝ and Motiejauȯ[13], ir buwo bendru bałʃu[14] aprynktaȯ[15] Wienolikoʃp Apaßtału

PAGULDIMAS II

1. Ó kad diena (Szwenteȯ) Sekminiu iʃipiłde, buwo wiʃi bendru humu[16].

2. Stojoȯ tada umey[17] iß dangauȯ użymaȯ kaypo ʃmarkio[18] atencio weja, ir prypiłde[19] ciełuȯ an^{us} namuȯ ⌜kur ʃedejo[20]⌝.

3. Jr regieti[21] buwo nog ju ⌜perdaliti lieʒuwiey⌝ kaypo ugnieȯ ir ʃedoȯ and koʒna iß ju.

4. Jr prypilditi buwo wiʃi dwaʃia[22] Szwenta, ir pradejo kałbet kiteyȯ lieʒuwiejȯ kaypo dwaʃia dawe jemȯ ißkałbet.

5. Ó giweno Zydey Jeruʒalemoy[23], wirey diewobaymuȯ iß wiʃokioȯ gimineȯ tu kurie ira po dangumi

6. O kad taȯ balʃaȯ ʃtojoȯ, mine ʃuʃiejo[24] ir nuʃigando: koʒnaȯ neȯ iß ju girdejo joȯ bekałbant, lieʒuwije[25] ʃawo.

7. Jr ʃtebejoȯ wiʃi ir diwijoȯ, kalbedami wieni kitump, Sztey, tie wiʃi, kurie kalba, n'eʃtgu Galilieciey

8. Kaypoghi tada girdime joȯ koʒnaȯ ⌜lieʒuwe ʃawo[26]⌝ kuriame gimem?

9. Parthey ir Medey ir Elamitey ir kurie eʃme giwentojeyȯ Meʃopotamioȯ ir Judeoȯ ir Kappadocioȯ, Ponta ir Aʃioȯ

10. Jr Frÿgioȯ ir Pamfilioȯ Egypta ir

1 *c* taȯ Raßtaȯ muʃiios iʃi⟨pildit⟩ 2 *c* idand iʃipiłditu 3 *id* ingijo 4 *id* perpołęȯ and gałwoȯ 5 *c* ißlindo 6 *c* Jr 7 *pd* jo 8 *c* Uʒweyʒdetojauȯ 9 *s* ⟨Kryksz⟩tyima 10 *pd* imtu 11 *id* adpołe 12 *c* ó burtaȯ 13 *c* Maÿʒießiauȯ 14 *id* pawelijmu 15 *c* ißrynktaȯ 16 *s* bendreÿ; *p* podraug; *m* wienoy dumoy 17 *c* humey 18 *pd* atey⟨nancio⟩, uʒpołancio 19 *c* prypiłe 20 *ad* kame; *id* kurioʃe buwo 21 *c* regietoȯ 22 *b* dwaʃia 23 *c* Jeruʒaley 24 *s* ʃuʃibego 25 *s* ⟨liezuwi⟩eys 26 *c* muʃu

iř ßalu Libioȯ kuriy (guli) paȯ Cÿrena ir atejuneÿ Rimioniȯ, teyp Zydey kaypo kurie nauja pryſtojom Zydump.

11. Kretenczykey ir Arabczykey, girdime joȯ lieʒuwioſe[1] muſu kałbant didʒiuȯ darbuȯ Diewo

12. Jr ſtebejoȯ wiſi ir nedatykiejo kałbedami wienȯ kitop kaȯ tey bus dabar?

13. Kiti wel apiokdami, tare: Paſigiere[2] ſałdauȯ wino

14. Bet Petraȯ ſtojaȯi ſu wienolika pakiele bałſa ſawo ir tare jump: Wireÿ[3] Judeoȯ, ir wiſi kurie giwenate Jeruʒaley[4], t'eſt jumuȯ tey ʒynoma ir t'eieyt ʒodʒiey mano ßyrdiſne juſu.

15. Tie neȯ neapſigiere[5], kaypo ius ißmanote, trecia neȯ tykt ira hadyna dienoȯ

16. Bet ⌜tat tey⌝ ira, kaȯ paſ⟨ak⟩ita[6] ira per Joeli Pranaßa.

17. Jr buȯ paſkuciauſioſe dienoſe (kalba[7] Diewaȯ.) ißlieſiu Dwaſia mano and wiſokia kuna, ó ſunus[8] juȯu ir dukteriȯ juſu pranaßauȯ, ir jaunikieÿ juſu regieȯ regieimuȯ, ir ſeniey juſu ſapnoȯ ſapnuȯ.

18. And tarnu teypag mano ir and tarnaÿciu ißlieſiu Dwaſia mano, ir pranaßauȯ.

19. Jr doſiu diwuȯ and dangauȯ aukßtej ir ʒiankłuȯ and ʒiameȯ ʒemey, krauja ir ugni ir ruka-dumu.

20. Ziame[9] pawirȯ ing[10] tamſibe, ir meno krauju, pirm to neyg ateyȯ ana dide ir ʒymi[11] diena Wießpatieȯ.

21. Jr buȯ jog koʒnaȯ kurſey ʒadiȯ warda Wießpatieȯ, buȯ izganitaȯ.

22. Wireÿ Jzraelauȯ kłauſikite tu ʒodʒiu: Jeʒuſa Naʒarenißka, ʒmogu ʒymu nog Diewa, terp juſu[12] galibemiȯ ir ſtebukłeyȯ ir ʒiankłeyȯ kuri^{us} Diewaȯ per ghi dare widuje juſu, kaÿpo tey ir patis ʒynote.

23. Tą (ʒmogu) iß paʒymetoȯ rodos[13] ir ʒynioȯ[14] Diewo iʒdotą emete ghi, ir rąkomiȯ neteyſuiu[15] (kryʒiauſp) prÿkałet[16], ir uʒmußet.

24. Kuri diewaȯ prykiełe ißryßęȯ ſopul^{us} Smertieȯ, kaypogi nepadabna buwo, kad butu uʒturetaȯ nog toſgi (ſmertieȯ.)

25. Dowidas neȯ kałba ape ghi: Regiejau Wießpati wiſadoȯ akiſe[17] mano[18], anȯ neȯ ira po deßyney (rąkey) mano, idand kada nepaſiwiſkincia[19].

26. Togdel dʒiaugiaȯ ßyrdiȯ mano, ir lieʒuwiȯ mano linxminas: ką kałbu ir kunaȯ mano iłſeȯ padukſiy[20].

27. N⟨e⟩palikſi[21] neȯ dußioȯ mano pekłoy, ney padoſi Szwenta tawo kad regietu pagadynima.

28. Apiſakieÿ mi kieluȯ zywata, prypiłdiſi mane linxmibe per weÿda mano.

29. Wirey broley, walna (mi) ira kalbet ißkiey juſump ape Patriorcha Dowida, jog numire ir pakaſtaȯ ira, ir grabaȯ jo ira terp juſu iki ßey dieney.

30. Noriȯ tada buwo Pranaßu, ir ʒynojo jog Diewaȯ jam pryſekie[22] prÿſiega, iog iß wayſiauȯ jo ſłegſniu kaȯ litiȯ kuna prykiełs CHriſtu kad ghi paſodyntu and ſoſtoȯ[23] jo.

31. Re-[24]

1 *s* kalboſe 2 *s* Ap⟨ſigiere⟩ 3 *pd* Zydey 4 *m* ⟨Jeruzale⟩moy 5 *c* nepaſigiere 6 *ms* paſita 7 *pd* Wieſ⟨zpats⟩ 8 *c* ſuney 9 *de* Saule 10 *id* ing 11 *c* anȯ didiȯ . . zym^{us} 12 *pd* (darbeys) 13 *c* paskirta roda; *pd* Diewo 14 *c* ʒymeȯ 15 *c* neteyſiomiȯ 16 *c* prÿmußet 17 *c* akimiȯ 18 *c* po manim; *ad* pirm 19 *p* nepakrutecia 20 *i* nodiejoy 21 *c* Notlikſi; *ms* Nopalikſi 22 *c* pryſiekie 23 *pd* ſawo 24 *c* Kal⟨bedamas⟩

31. Regiedamaȯ tey, kałbejo ape kielima CHriſtauȯ, jog duβia jo n'eſt palikta pekłoy, ney kunaȯ jo regiejo pagadynima.

32. Tą Jeʒu prykiełe Diewaȯ, ko meȯ wiſi eſme ſwiedkeyȯ.

33. Anȯ tada ⌜budamaȯ iβkiałtaȯ[1]⌝ per deβyne rąką Diewo, ir emęȯ nog Tewa ʒadeima Dwaſioȯ Szwentoȯ iβliejo tey ką juȯ dabar regite ir girdite.

34. Dowidaȯ neȯ neuʒʒęgie dangoſna, bet patsjen ſako: Wieβpatȯ tare Wieβpaciuy mano ſeskiȯ po deβyney (rąkey) mano

35. Net paſtatiſiu[2] neprieteluȯ tawo kraſia koju tawo

36. Tegul ʒyna[3] tada ćieli namey Jzraelaus uʒ tykra, jog Diewaȯ ghi padare Wieβpatim[4] ir CHriſtuſu (ipaciey) tą Jeʒu, kuri juȯ nukryʒiawojote.

37. Ó kad girdejo nuſigando βyrdiſe[5] ir tare Petrop ir kitump Apaβtałump: Ką daryſime, Wirey broley?

38. Ó Petraȯ tare jemȯ, Gaylekiteȯ[6] ir koʒnaȯ iβ juſu teapſikrykβtyia wardane Jeʒuſa CHriſtuſa and atłaydyma grieku, ó imſite dowana Dwaſioȯ βwentoȯ

39. Zadeimaȯ neȯ pryguli juſump[7] ir waÿkump[8] juſu ir wiſump kurie ira iβ tola kiek Wieβpatȯ Diewaȯ muſu paβauks ju (jump)

40. Jr daugietu kitu ʒodʒiu apſiswiecʒÿjo ir graudeno (joȯ) kałbedamaȯ: Uʒſiturekite nog toȯ nełabos[9] gimineȯ.

41. Tie tada kurie mielrey prieme jo ʒody, buwo ap⟨k⟩rykβtyti[10], ir buwo anoÿ dienoy prÿdotu jump ape triȯ tukſtanciey duβiu.

42. Jr pakako[11] Mokſłe Apaβtału, ir bendryſtej ir łauʒymeȯ donoȯ ir małdoſe

43. Jr bayme atajo and koʒnoȯ duβioȯ, ó daug ſtebukłu ir ʒiankłu padare Apaβtaley.

44. Wiſi teypag kurie intykiejo buwo [podraug[12] ir wiȯ turejo bendra[13]

45. Jr perdawinejo łobiuȯ ſawo ir turtuȯ ir dalijo joȯ wiſiemuȯ pagal to kaypo koʒnam reykia buwo.

46. Jr kaſdien neiβeydami[14] bendrey iβ Baʒnicʒioȯ[15], ir dona łauʒdami nog namu iki nama⟨m⟩us[16] walgie podraugie ſu dʒiaugſmu ir łetume[17] βÿrdies.

47. Jr garbino diewa ir turejo łoska[18] wiſoſe ʒmoneſa. Ó Wieβpatȯ kaſdien prydawe[19] Surynkimuy tu kurie turejo but iʒganiti.

PAGULDIMAS III

1. Ó Petraȯ ir Jonaȯ nuejo Baʒnicʒion [podraugie[20] dewintoy hadynoÿ małdos.

2. Ó ʒmogu nekuri kurſey buwo łąβas[21] nog ʒywata motynoȯ ſawo, neβe, kuri kaſdien ſodyndawa paȯ duriȯ Baʒnicʒioȯ, wadynam⟨a⟩s Graʒi[22], ⌜praβÿt iałmuʒnoȯ⌝ nog tu kurie Baʒnicʒion ejo.

3. Kurſey Petru ir Joną iβwidęȯ[23], Baʒnicʒion eynanciuȯ, praβe jałmuʒnoȯ[24].

4. Ó Petraȯ ſu Jonu[25] ſtyprey[26] and jo ʒuredami tare[27]: ⌜Weyʒdek and muſu⌝.

5. Ó anȯ[28] iβkiet⟨e⟩ (akiȯ) and ju tykie⟨joȯ⟩ imſiąs[29] ką nog ju.

6. Petraȯ tada tare: Sidab⟨r⟩a[30] ir aukſa [neturiu:

1 *s* pa⟨kiałtaȯ⟩ 2 *c* padeſiu 3 *c* Teʒyno 4 *c* Wieβpaciu 5 *pd* ſawo 6 *s* metawokites 7 *c* juſump, jumuȯ 8 *c* waÿkamuȯ 9 *c* nełamtoȯ 10 *ms* aprykβtyti 11 *i* ⟨pa⟩teko; *m* atliko 12 *c* draugieÿ 13 *p* ⟨bendr⟩ey 14 *id* nelaudami 15 *c* Baʒnicʒioy 16 *ms* namaus 17 *m* ⟨łe⟩tybey 18 *s* meyłę 19 *pd* Baʒnicʒey 20 *pd* ape hadÿna małdoȯ ape 21 *id* kolieka 22 *c* Graʒioȯ 23 *pd* jog 24 *c* kad jałmuʒna ap⟨tu⟩retu (*ms* apretu) 25 *c* ir Jonaȯ 26 *s* iβtęmpes 27 *pd* Dabokiȯ 28 *pd* tada 29 *c* iβkietęȯ.. tykieda.. imſiant; *ms* iβkietę; *ms* tykieda- 30 *ms* Sidaba

bet ką turiu tey domi tau, Wardane Jeʒuſa CHriſtuſa Naʒarenißko, kialkiꝺ ir eyk[1].

7. Jr emęꝺ ghi uz deßyne rąka, prytieſe (ghi) ó toyꝺ kojoꝺ jo ir kaułey[2] paſidrutino.

8. Jr ißßokięꝺ ſtojoꝺ ir waykßcʒojo ir iejo ſu jeyꝺ Baʒnicʒion, wajkßcʒodamaꝺ ir ßokinedamaꝺ ir garbindamaꝺ Diewa.

9. Jr wiſoꝺ ʒmoneꝺ regiejo ghi waykßczojant ir begarbinant Diewa.

10. Jr paʒyno[3] ghi jog tey anꝺ buwo kurſey ſededawo del jałmuʒnoꝺ paꝺ ⌜Graʒioꝺ Baʒnicʒioꝺ duriꝺ⌝: ir prypiłditi buwo iʒgąſciu[4] anta to kaꝺ ſtojoꝺ and jo.

11. Jr kad anꝺ kolieka kurſey buwo paſweykiens[5] turejoꝺ Petra ir Jona, wiſos ʒmoneꝺ ſuſibego jump P⟨r⟩ieſenin[6], kuri wadyna (Prieſenis)[7] Salamona[8], iſigandę.

12. Ó Petraꝺ (tey) regedamꝺ atſakie ʒmonemuꝺ, Wireÿ Jzraelauꝺ, ko tamuy beſidiwijate? aba ko ʒuryte (teyp) ſtyprey and muſu, kaypo tey meꝺ ſawo mace[9] ir Diewo-baÿme padareme kad taꝺ (ʒmoguꝺ) waÿkßcʒotu?

13. Diewaꝺ Abrahoma, ir Jzaoka ir Jokuba, Diewaꝺ Tewu muſu nugarbino kuri juꝺ iździwete[10] ir uzſiginete jo po weydu Piłota, kad ſudyjo idand butu ißłayſtaꝺ[11].

14. Bet juꝺ uʒſiginete ßwentoja ir teyſoja ó praßete ape wirą kurſey buwo razbaÿniku idand jumꝺ butu dotaꝺ.

15. Ó uʒmußete Kunigayſty ʒywata, kuri Diewaꝺ prykiełe iß numiruſiu: ko meꝺ eſme ſwiedkeÿꝺ.

16. Ó per wierą ing jo wardą, wardas jo paſtyprino tą (zmogu) kuri regite ir pazÿſtate, ir wiera kuri ira jampi dawe jam tą tobuła ſweykata, po akimiꝺ juſu wiſu.

17. O[12] nujen Broley ʒynau, jog tey padarete nezynodami, kaypo ir juſu Wireſnieÿ

18. Bet Diewaꝺ teyp[13] ißteſejo[14] tey ką pirm to apiſakie per naſruꝺ wiſu ſawo Pranaßu, jog Xſtuꝺ turejo nukientet

19. Paſigiarinkite tada ir ſuſigrÿßkite, idand griekey juſu butu ißmazgoti, kad czeſey ataußyma atejꝺ, nog weÿda Wießpatieꝺ.

20. Jr nuſiuꝺ jumuꝺ Jeʒuſa CHriſtuſa kurſej pirmey buwo ſakitaꝺ jumuꝺ.

21. Kuri dangus[15] reykia idand prÿimtu, iki czeſamꝺ pateyſima wiſu dayktu, ką Diewaꝺ kałbejo per naſruꝺ wiſu ſawo ßwentu Pranaßu, nog (wiſu) amźiu.

22. Mayʒießiuꝺ neꝺ kałbejo Tewump: Diewaꝺ Tewu juſu prykiełs jumuꝺ Pranaßa iß brolu juſu kajpo mane, jo klauſiſite, wiſoſe dayktoſe ką juſump kałbeꝺ.

23. Jr[16] ſtoſis, jog koʒna dußia kuri to Pranaßo[17] nekłauſis, buꝺ izßakninta iß ʒmoniu.

24. Bet[18] wiſi[19] Pranaßey nog Samuela, ir tie kurie[20] potam (uzſtojo) kaÿp daug ju kałbejo, ir tie teypag[21] apiſakie taꝺ dienaꝺ

25. Juꝺ eſte waykejꝺ Pranaßu, ir

San-

[1] *m* waykßcʒok [2] *pd* buwo druti; *c* paſi⟨s⟩typrÿnꝺ; *ex m* [3] *id* zynojo [4] *ad* ſtebeimas; *id* ſtrochu; *pd* ſtebeimu; *m* ʒiaſ... iźgaſtum [5] *c* paſweykitaꝺ [6] *ms* Pieſenin [7] *c* (Prieſeniu) [8] *pd* ir ſtebejoꝺ, ⟨stebe⟩damieꝺ [9] *id* galibe [10] *c* izdawete; *sd* pa⟨dawete⟩ [11] *c* pałayſtaꝺ [12] *c* Jr [13] *sd* tey [14] *id* ißpiłde [15] *c* danguꝺ, dangey [16] *pd* tey [17] *c* Pranaßa [18] *pd* Jr [19] *pd* teypag [20] *sd* teypag [21] *id* tą dieną

Prymieriauȯ[1], kuri Diewaȯ padare ſu Teweyȯ muſu, kalbedamaȯ Abrahomop. O[2] tawo ſekłoy wiſoȯ gimineȯ and ʒiameȯ buȯ paßławintoȯ.

26. Prykiełęȯ Diewaȯ wayka[3] ſawo Jeʒu nuſiunte ghi pirm juſump, kad jumuȯ ßławintu tampi idand koʒnaȯ (iß juſu) ſuſigryſtu[4] nog neteyſibiu ſawo.

PAGULDIMAS IV

1. O kad tey aniȯ kalbejo zmoniump, atajo jump Kunigej ir Hetmonaȯ[5] Baʒnicʒioȯ ir Saduceußey.

2. ⌜Apſinarſinę[6] labey⌝ jog mokie ʒmoneȯ ir apiſakie Jeʒuſiep[7] kielima iß numiruſiu

3. Jr mete[8] rąkaȯ and ju, ir padawe joȯ po ſar⟨g⟩ibę[9] iki antrej dienej. Wakaraȯ neȯ buwo

4. Ó daug iß tu kurie kłauſe ʒodʒia intykiejo, ó ſkajcius wiru buwo ape kieturi tukſtancieÿ

5. Jr ſtojoȯ kitoj dienoj[10] jog Wireſniej ir Prakilniej ir Mokiti Raßte ſuſirynko Jeruʒalej

6. Annoßiuȯ teypag Aukßczauſiaȯ Kunigaȯ ir Kaifoßiuȯ ir Jonaȯ ir Alexander ir wiſi kurie buwo iß gimineȯ Wiriauſiuju Kunigu

7. Jr kad pastate joȯ widuriy[11] klauſeȯ, Kokia waldʒia ir kokiu wa⟨r⟩du[12] tey darete[13]

8. Petraȯ tada[14], pripiłditaȯ budamaȯ Dwaſia ßwenta[15] kałbejo jump: Prakiłniey[16] ʒmoniu ir Wireſniej Jʒraelauȯ.

9. Ka-

9. Kadągi muȯ ßądien pagal prowoȯ[17] ſudis, del giaro darba (padaryta) ligatam ʒmoguy, ko ſtojos ſweykas[18].

10. T'eſt tada wiſiemuȯ jumus ʒynoma, ir wiſiemuȯ zmonemus Jzraelaus: Jog per warda Jeʒuſa CHriſtuſa Nazarenska[19], kuri juȯ nukryʒiawojote, kuri Diewaȯ prykiełe iß numiruſiu, per ghi (kalbu) tas (ʒmoguȯ) ſtowiȯ po jumiȯ[20] ſweykaȯ.

11. Taȯ tey ira akmo kurſey iʒgordytaȯ[21] ira nog juſu budawniku, kurſey ſtojoȯ ga⟨l⟩wa[22] kraßto[23].

12. Jr izganima nera kampi kitampi. Nera neȯ ir[24] po dangu kito warda kurſey butu dotaȯ terp ʒmoniu per kuri butumbite iʒganiti

13. Aniȯ tada regiedami jog Petraȯ ir Jonaȯ nieko neſibijojo, ir daſiʒynoję jog buwo ⌜nemokiteyȯ ir praſtokeyȯ⌝ diwijoȯ, ir ʒynojo[25] juȯ buwus ſu Jeʒuſu.

14. Jßwidę teypag ʒmogu aną ſtowint paȯ joȯ kurſey buwo paſweykitaȯ, neturejo nieko ką turetu kałbet prieß tey.

15. Jr liepe jemuȯ ißeyt, iß Rodoȯ, rodÿjos ſu ſawim

16. Kałbedami: Ka padaryſime tiemuȯ ʒmonemuȯ? Jog neȯ ʒymuȯ ʒiankłaȯ padarytaȯ ira per joȯ, ʒynoma ira wiſiemuȯ kurie giwena Jeruʒalej, ir negalime to uzugint[26].

17. Bet idand tey nobſiſkiałbtu[27] daugiauȯ terp ʒmoniu uʒdrauſkime[28] jemȯ aßtrey, kad daugiauȯ nekałbetu niekop tame warde[29]

18. Jr kad joȯ atwadyno tare jump, idand wiſißkey nekałbetu ney mokitu wardane Jeʒauȯ.

1 *ad* Sandarieȯ 2 *c* Jr 3 *s* syna 4 *c* atſigryſtu 5 *s* Wiriauſiaȯ and zał⟨nieru⟩ 6 *c* apſinerkię 7 *c* Jeʒ⟨auȯ⟩ 8 *s* pakiełe 9 *ms* ſardibę 10 *c* kita diena 11 *c* widuje 12 *ms* wadu 13 *c* padarete 14,15 *pd* tare 16 *i* Wireſniey 17 *pd* klau- 18 *c* ſweyku 19 *c* Nazarenißka 20 *m* akims juſu 21 *s* papeyktaȯ 22 *ms* garwa 23 *p* kiertyniu 24 *id* teypag 25 *ms* ʒynojojo 26 *s* ⟨uz⟩si⟨gint⟩ 27 *id* neizſiſłowitu 28 *c* uʒbauſkime; *ex m* 29 *m* per ward⟨a⟩

25 Biblia

19. Bet Petraȯ ir Jonaȯ atſakidami kałbejo[1] ſjump: Patis ſudykite, teyſugu tey ira po diewu kłauſit łabiauȯ juſu neig Diewa.

20. Negalime neȯ to palaut[2] k⟨a⟩lbet[3] ką regiejome ir[4] girdejome

21. Bet aniȯ dar daugiauȯ bajde joȯ, ir palajde joȯ, neradę nieko kaypo joȯ pakorotu, del ȥmoniu, wiſi neȯ garbino Diewa, uȥ tey kaȯ ſtojoȯ.

22. Zmoguy[5] neȯ anamuy buwo daugiauȯ neyg kiaturioȯ deßymtiȯ metu, and kurio taȯ ȥiankłaȯ paſwejkimo[6] padarytaȯ ira.

23. Pałayſti tada budami, atajo ſawißkiump, ir paſakie wiȯ ką Wirauſiey Kunigeÿ ir Wireſniey kalbejo jump.

24. Ó kad (tey) aniȯ izgirdo, pakiełe bendrey balſa (ſawo) Diewop, ir tare: Wießpatie, tu eſi Diewaȯ, kurſey padarey Dangu ir ȥiame, ir Mariaȯ, ir wiȯ kaȯ joſe ira.

25. Kurſey per naſruȯ tarna tawo Dowida paſakiey: Kodel Pahoniȯ ſiuſti[7](?) ó[8] ȥmoneȯ[9] dikuȯ daÿkt^us pramanioja

26. Karaluȯ ȥiameȯ kiełeȯ (po⟨d⟩raugie)[10] ir prakiłniey ſuſiejo prieß Wießpati ir jo Pateptini

27. Tykrey neȯ ſuſirÿnko prieß ßwenta Wayka Jeȥu, kuri patepey Herodas ir Potskaȯ Piłotaȯ ſu Pahonimiȯ ir ȥmonemiȯ Jzraela^us

28. Daryt wiȯ ką rąka tawo ir roda tawo pirm inſtate[11] idand ſtotuȯ.

29. Dabar tada Wießpatie, ȥwi⟨l⟩kterek and ju baydyma[12] ir dok tarnam^us tawo kalbet źodi tawo be wiſokioȯ baymeȯ.

30. Tame,

30. Tame, idand rąką tawo ißtrauktumbey paſweykinimop, ir idand ȥiankłey ir ſtebukłey detuȯ, per warda ßwentoja wayka[13] tawo Jeȥauȯ.

31. Ó kad aniȯ mełdeȯ wieta anoÿ and kurioȯ ſuſirynko, pawiskiejo[14], ir wiſi ju buwo prypiłditi Dwaſia ßwenta ir ſakit(!) ȥody Diewo be baymeȯ.

32. Ó mineȯ anoȯ tu kurie intykiejo buwo wiena ßyrdiȯ ir (wiena) dußia; ir niekaȯ netare, iß to ką turejo, kad tey jo ⌜patieȯ butu[15]⌝, bet wiȯ buwo jemȯ bendra.

33. Ó Apaßtałey didȥia galibe, ludyjo[16] ape kielima Wießpatieȯ Jeȥauȯ, ir buwo dide łoska and ju wiſu.

34. Newieno neȯ ⌜terp ju nebuwo⌝ kuriey ko reykałautu[17]. Kayp kadągi daug[18] ju turejo łaukuȯ ir namuȯ, perdawinejo[19] joȯ, ó[20] tey uȥ kiek[21] perdawe atneȥdawo ir padedawo kojump[22] Apaßtału.

35. Jr padalita buwo koȥnamuy pagal to kaypo reykaławo kiekwienas[23].

36. Joſes teypag, nog Apaßtału pramintas Barnaboßiuȯ (kaȯ ira izguldȥiuȯ, ſun^us patiechoȯ) Lewita, gimine iß Cypra.

37. Noriȯ turejo dirwą, perdaw⟨e⟩ (ią) ir atneße piniguȯ ir padejo po kojoms[24] Apaßtału.

PAGULDIM⟨AS⟩ V

1 *id* tare 2 *id* uȥtyłet 3 *c* ką; *pd* to; *ms* kąlbet 4 *pd* ką 5 *c* Zmoguȯ 6 *c* paſwejkinimo 7 *c* ſiunte 8 *c* ir 9 *s* gimines; *m* NB 10 *ms* (pograugie) 11 *id* paſtanawijo; *m* -ſzyjma 12 *m* kierßymas 13 *s* suna^us 14 *c* paſiwiſkino; *s* ⟨paſi⟩krutino 15 *c* buwo 16 *c* dawe ludyima 17 *c* kuriamuy ko netektu; *i* pryreykiącio 18 *pd* neȯ 19 *c* pardawe joȯ 20 *c* ir 21 *id* ką 22 *i* po kojoms 23 *id* koȥnam reykie buwo 24 *c* kojump

PAGULDIMAS V

1. Ó nekuriȯ ʒmoguȯ wardu Ananioßiuȯ, su Safira Moterimi ʃawo perdawe faliwarka[1].

2. Ó nutraukie[2] iß to uz ką perdawe[3], ʃu ʒynia teypag Motereȯ ʃawo, ir atneße nekurią dalą ir padejo (tey) ⌜po kojoms Apaßtalu[4]⌝.

3. Ó Petraȯ tare, Ananioßau, kodel ßetonaȯ prypiłde ßyrdi tawo, idand ʃumełotumbey dwaʃieÿ ßwentey, ir nutrauktumbey iß to uʒ ką perdawey łauka.

4. Kad atliktu, negu tawo tey atliktu? ó kad perdotaȯ buwo, nebuwogu tey waldʒioy tawo? Kaȯ tey ira jog tą daykta padumojey[5], ßyrdyje tawo? Ne ʒmonemuȯ ʃumeławey, bet diewuÿ.

5. Ananioßiuȯ tada[6] iʒgirdęȯ tuȯ ʒodʒiuȯ ʃukłupo ir numire[7]. Jr atajo ʃtrokaȯ[8] didiȯ and wiʃu kurie tey girdejo.

6. Ó jauniey[9] kiełę pryrede[10] ghi ir ißneße (ghi) ir pakaʃe (ghi)

7. O buwo potam kaypo uʒ triȯ hadynaȯ[11], [jog
Mote teypag jo iejo, neʒynodama kaȯ ʃtojoȯ.

8. Ó Petraȯ atʃakie jey. Paʃakik mi, pardawetegu łauka uʒ teyp daug? Ó ana tare, Jr łabey, uʒ teyp daug

9. Ó Petraȯ tare joʃp: Kaȯ tey ira jog ʃuʃiderejote terp ʃaweȯ gundit Dwaʃia Wießpatieȯ? Sztey kojoȯ tu kurie pakaʃe wira tawo uʒ duru, ir ißneß tawe.

10. Jr połe toyȯ po kojomiȯ jo, ir numire. Ó jaunikiey ieję rado ją numiruȯ, ir ißneße (ią) ir[12] pakaʃe ią paȯ wira (joȯ)

11. Jr atajo didiȯ ʃtrokaȯ and cieło ʃurynkima, ir and wiʃu kurie tey girdejo.

12. O[13] per rąkaȯ Apaßtału daug ʒiankłu ir ʃtebukłu dejos[14] terp ʒmoniu: Ó[15] ⌜buwo wiʃi⌝ bendrey Prieʃeniy Salamona.

13. Ó iß ⌜ju kitu⌝ niekaȯ nedrÿʃo ryßtyȯ[16] jump, bet ʒmoneȯ turejo joȯ didey[17] pagiarboy[18].

14. Jr prydoti[19] buwo ko toliauȯ to daugia[us 20] kurie Wießpaciuy tykiejo, mineȯ teyp wiru, kaypo moteriu.

15. Teyp jog ligoniuȯ ißneʒdawo and uliciu, ir dejo (joȯ) and łowu ir patelu, idand kad Petraȯ eytu noriȯ ßeßeliȯ uʒgautu[21] kuri iʒ ju

16. Jr mine[22] teypag iß aplink gulinciu[23] ßaliu[24] ⌜atajo Jeruʒalen[25]⌝ kopomiȯ[26] gabenant ligoniuȯ ir tuȯ kurie buwo kąkinami[27] nog neczyʃtu dwaʃiu, kurie wiʃi buwo paʃweykinti.

17. Ó Aukßcʒauʃiaȯ Kunigaȯ kiełęȯ, ir wiʃi kurie ʃu jo buwo[28] (iß paʃekima[29] Saduceußu.) ir prypiłdyti buwo pawida.

18. Jr mete[30] rąkaȯ ʃawo and Apaßtału, ir imete joȯ kalinen kurion kituȯ ʃodyndawo.

19. Bet Anjełaȯ Wießpatieȯ naktiy atwere duriȯ kalineȯ, ir[31] ißwede joȯ ir tare.

20. Eykite, ir ʃtokiteȯ ir kalbekite Baʒnicʒioj ʒmoniump wiʃuȯ ʒodʒiuȯ to ʒywata.

21. Kad tada aniȯ (tey) iʒgirdo atajo rita meta Baʒnicʒion ir mokie. Bet Aukßcʒauʃiaȯ Kunigaȯ ir tie kurie ʃu jo buwo atają ʃuwadyno Suejgą ir wiʃi wireʃniey(!) wayku Jʒraela[us] ir nuʃiunte kalinen atweʃt joȯ.

1 *i* dwarcʒu 2 *s* uzʃłepe 3 *s* turgauȯ 4 *c* Apaßtalu kojump 5 *i* nukrowey 6 *pd* połęs 7 *c* iʒdweʃe 8 *i* apeme bayme 9 *c* jaunikiey 10 *c* prygatawijo; *i* aptayʃę 11 *s* ⟨tri⟩ju ⟨hadyn⟩u 12 *pd* ißkaʃe 13 *c* Jr 14 *id* padaryta buwo 15 *pd* aniȯ 16 *pd* ʃu jeyȯ 17 *c* dideʃn- 18 *c* ʃzłowey 19 *c* prydotoȯ 20 *pd* mineȯ 21 *i* ⟨uz⟩eytu 22 *c* mineȯ 23 *s* giwenąciu; *pd* kraßtu 24 *pd* ʃuʃiejo; *sd* eytu 25 *pd* kopo⟨mis⟩ 26 *pd* neßant 27 *c* kąkinti 28 *pd* kurie buwo; *sd* buwo 29 *c* paʃekimaȯ, paʃekimu; *m* ʃektoȯ 30 *s* pakiełe 31 *c* iß

22. Bet kad tarney tęn atajo, nerado jo [kalinej, bet parajo ir paʃakie (tey)

23. Kalbedami: Radom tieʃa kaline uȥdarytą[1], ʃu wiʃokia tykribe[2] ir ʃarguȯ ⟨st⟩owint[3] ore paȯ duriȯ, bet kad (joȯ) atadarem neradome nieko.

24. Kad tada (Aukßcȥauʃiaȯ) kunigaȯ ir [Wiriauʃi ȥałnieru Baȥnicȥioȯ ir Wiriauʃi Kunigey iȥgirdo tuȯ ȥodȥius abej⟨a⟩wo ape joȯ, kaȯ tey butu.

25. Ó atajęȯ wienȯ paʃakie jemȯ kałbedamȯ: [Sȥtey, wirej kuriuȯ iʃodynot kalinen ʃtowi Baȥnicȥioy, ir mokia ȥmoneȯ.

26. Nuejo tada wiriauʃiaȯ and ȥałnieru ʃu tarnejȯ ir atwede joȯ (bet) ne gwoltu:|: bijojoȯ neȯ ȥmoniu[4], kad ju nenuakmeniotu[5]:|:

27. Jr kad joȯ atwede, paʃtate joȯ po Sueyga[6], ó Aukßcȥauʃiaȯ Kunigaȯ klauʃeȯ ju ir tare.

28. Negu prÿʃakiem[7] jumuȯ[8], kad nemokitumbite[9] tame warde: ó ßtey prypiłdete Jeruȥalem to ʃawo mokʃłu, ir norite atn⟨e⟩ßt[10] and muʃu krauja to ȥmogauȯ.

29. Bet Petraȯ ir Apaßtałej atʃakie ir tare: Diewa łabiauȯ reykia kłauʃit neyg ȥmoniu.

30. Diewaȯ Tewu muʃu prykiele Jeȥu, kuri [juȯ praȥudet[11], uȥkabinę[12] (ghi) and medȥia.

31. Tą Diewaȯ deßyne (rąka) ʃawo paaukßtyno uȥ Kunigaj⟨k⟩ßty ir Jzganitoi, idand dotu Jȥraeluy pakuta ir atlajdyma grieku.

32. Ó meȯ jo ⌜ʃwiedkejȯ eʃme⌝ tu ȥodȥiu, ir [dwaʃia teypag ßwentoy, kurią diewaȯ dawe tiemȯ kurie jo kłauʃa[13]

33. Kad tada aniȯ (tey) girdejo, ßyrdiȯ (ju) [pli-ßo, ir rodyjoȯ idand joȯ uȥmußtu[14]

34. Bet nekuriȯ Faryȥeußaȯ ʃtojoȯ Rodoy, wardu Gamaliel[15], Mokitojaȯ Zokona. kurʃey buwo ʃzłowey[16] wiʃoʃe ȥmoneʃa, ir liepe kad ⌜(ißweʃtu) Apaßtalus⌝ truputi oran.

35. Jr tare jump: Wirey Jȥraelaus, dabokiteȯ ką darote tiemuȯ ȥmonemuȯ.

36. Pirm tu neȯ dienu, atʃirado Theudaȯ, kurʃey ʃakie esąs ko[17], kuriop ʃkaÿciuȯ ape kieturi ßymtey[18] wiru prypołe, kuri[19] paterojo, ir wiʃi kurie jo kłauʃe iʃibarʃte, ir ʃugayßo[20].

37. Po jam atʃirado Judaȯ Galileoȯ[21] dienoʃe paraßa, ir daug ȥmoniu pripołe[22] jop, bet ir taȯ praȥuwo[23], ir wiʃi, kurie jo kłauʃe iʃibarʃte

38. O dabar kalbu jumuȯ dokit pakaju tiemȯ ȥmonemuȯ, ir palayskit joȯ, ieygu neȯ ta roda, aba taȯ darbas, ira iß zmoniu ʃuʃiluź[24]

39. Bet jeygu ira iz Diewa neʃulaußyte jo, idand nebutumbite raʃty[25] kaypo ʃu diewu[26] karaują.

40. Jr pakłauʃe[27] jo, ir kad pawadyno Apaßtału ʃaweʃp, nupłakie (joȯ) ir pryʃakie jemȯ idand nekałbetu wardane Jeȥauȯ ir pałaydo joȯ.

41. Jßejo tada aniȯ nog weyda Rodoȯ, dȥiaugdamieȯ[28] jog buwo werteÿȯ nukientet honba[29] del warda jo.

42. Jr nepalowe kaȯdien mokit Baȥniczioy ir po namuȯ ir apiʃakit Jeȥuʃa CHriʃtuʃa.

PAGULDIMAS VI

1. Ó anoʃeghi dienoʃe, kad Mokitiniu prybuwo, ʃujudo murmeimaȯ Greku prieß Zyduȯ, jog[30] naßłeȯ ju budawo[31] apłayʃtoȯ kaʃdienoȯ [tarnawime

2. Ó anie[32] dwilika, ʃuwadynę ʃaweʃp Mo- [kitiniu minę, tare jump: Nemandagu ira, kad ⌜ap⌝łay-

1 *s* ⟨uz⟩rakin⟨tą⟩ 2 *m* ʃarga 3 *ms* ßowint 4 *pd* ida⟨nd⟩ 5 *sd* nenukryȥiawotu 6 *m* akimis 7 *c* prÿʃakieme 8 *pd* aßtrey 9 *p* per; *m* tą 10 *i* uzwilkt 11 *c* praȥudynot 12 *i* pryʃegię 13 *ad* jam ira kłauȥaduȯ 14 *p* gałetu 15 *c* Gamalielis 16 *id* pagiarboj 17 *id* ȯawe ʃant ko 18 *c* kieturiu ßymtu 19 *pd* pamuße; *c* uȥmuße 20 *ad* ʃu niekejȯ ʃuniko; *s* ʃugayßo 21 *c* Galileuȯ 22 *c* atpołe 23 *id* ʃugayßo 24 *c* ʃuniks; *sd* ⟨ʃuʃi⟩trauks 25 *c* atraʃty; *m* NB 26 *pd* noretumbite karaut 27 *s* ⟨pakł⟩uʃo 28 *pd* linxmindamieȯ. 29 *i* sarmatą 30 *pd* moter⟨is⟩ 31 *c* buwo 32 *c* aniȯ, aniey

apłayſtumbime[1] ȝodi diewa, ó tarnautumbime [ſtałamus.

3. Dabokiteȯ tada, Broley, ſeptiniu wiru terp juſu, kurie turi giara ludyima, piłnu dwaſioȯ ßwentoȯ ir ißmintieȯ, kuriuȯ uȝſtatytumbite, and to reykalinga daykta

4. Bet meȯ nełauſime maldoſe ir tarnawime ȝodȝia.

5. Ó taȯ ȝodiȯ paſidabojo cieley minej, ir aprynko Stefoną, wirą piłną[2] wieroȯ, ir dwaſios ßwentoȯ, ir Filippą, ir Prochorą, ir Nikanora, ir Timona, ir Parmena, ir Mikałoju kurſey pryſtojo wieroſp ȝydu iß Antiochioȯ.

6. Kuriuȯ paſtate po Apaßtaleyȯ, ó (aniȯ) kad paſimelde, uȝdejo rąkaȯ and ju

7. Ó ȝodiȯ diewa augo, ir ſkaÿciuȯ Mokitiniu dauginos Jeruȝaley łabey, ir dide mine kunigu, buwo kłauȝadi wiereÿ.

8. Ó Stefonaȯ piłnaȯ dwaſioȯ ir galibes[3] dare ſtebukłuȯ ir didȝiuȯ ȝiankłus terp ȝmoniu.

9. Ó kiełeȯ nekurie kurie buwo iß Surÿnkima[4] kuri wadyno Libertinu, ir Cyreney- [cȝyku, ir Alexandrioȯ, ir to kurs buwo iß Cilicioȯ ir Azioȯ, ir bareȯ[5] ſu Stefonu.

10. Jr negałejo atſiſpirt ißmintiy ir dwaſiey, per kurią ghiȯ kałbejo:

11. Pryprowijo tada wiruȯ, kurie tare: Gir- [dejom ghi bekałbant bluȝnierſkuȯ ȝodȝiuȯ prieß Mayȝießiu ir diewa.

12. Jr ſujudyno ȝmoneȯ ir Wireſniuȯ ir [Mokitus-Raßte, ir uȝpołę and (jo)[6] pagawo ghi, [ir nuwede ghi prieß Rodą.

13. Jr paſtate falßywuȯ ſwiedkuȯ, kurie [kalbejo: Taȯ ȝmoguȯ nepalauja kałbet bluȝnierſku ȝodȝiu prieß tą ßwenta wieta ir Zokona.

14. Girde-

14. Girdejom neȯ ghi bekalbant, jog anȯ [Jeȝuȯ Naȝarenißkaȯ tą wieta ſugayßynȯ, ir (jog) atmayniȯ paprociuȯ kuriuȯ mumuȯ Mayȝießiuȯ padawe.

15. Ó wiſi kurie ſedejo Rodoy, weyȝdedami and jo[7], regiejo weyda jo kaypo weydą Anjeła[8].

PAGULDIMAS VII

1. Ó aukßcȝauſiaȯ Kunigaȯ tare: Jragu tie dayktey teypo?

2. Ó anȯ tare: Wirey broley ir tewey klauſikite, Diewaȯ garbeȯ paſirode Tewuy muſu Abrahomuy, kad dar buwo Meſopotamioy, pirm neyg giweno Charrane.

3. Jr tare jop: Jßeyk iß ȝiameȯ tawo, ir nog[9] gimenu tawo, ó eyk ȝiamen kurią tau parodÿſiu

4. Jßejo tada iß ȝiameȯ Chaldeyſkos, ir giweno Charrane. Ó iß tęn, kad Tewas jo numire, perſineße ton ȝiamen, kur dabar giwena.

5. Ó nedawe jam teywajniſteȯ joÿ[10], ney and peda kojoȯ: ir ȝadejo jog ⌜norejo ią⌝ dot jamuy[11] paſest, ir ſekłey jo po jam, noriȯ (dar) neturejo wayka.

6. Ó[12] ⌜Diewaȯ kalbejo⌝ teypo: jog ſekłe jo buȯ praßalniete, ſwetymoy ßaliÿ, ir (jog) ans[13] ⌜padariȯ ją newałnikie⌝

7. Ó ȝmoneȯ kuriemuȯ ana tarnauȯ aß ſudyſiu, tare diewaȯ. Ó potam ißeÿȯ, ir tarnauȯ man and tos wietoȯ.

8. Jr dawe jam[14] ſandari apipiauſtÿjma, ir teypo pagimde Jȝaoka ir apipiau- [⟨ste⟩[15]

1 *c* apłaydę 2 *c* wiruȯ piłnuȯ 3 *c* macieȯ 4 *c* Sueyg⟨os⟩ 5 *p* ramſtes 6 *c* (ju) 7 *pd* piłney 8 *c* Anjełaus 9 *c* iß 10 *c* joȯ 11 *pd* ią uz 12 *c* Jr 13 *c* an⟨is⟩; *id* ją 14 *pd* prymieru 15 *ms* apipiau-

ghi aβmoy dienoy, ȯ Jzaokaȯ (pagimde) Jokuba, ȯ Jokubaȯ dwilika Patriorchu.

9. Ó Patriochoȯ pawidedami pardawe Joʒefa (idand butu nugabentaȯ) Egyptan, ȯ diewaȯ buwo ſu jo

10. Jr iβloſawo ghi iβ wiſu jo wargu, ir dawe jam łoska ir iβminti, po Faraonu Karalumi, ȯ anȯ ghi padare Waldÿtoju and Egÿpta, ir wiſu namu ſawo.

11. Jr atajo badaȯ and ciełoȯ ʒiameȯ Egypta ir Kanaan, ir didiȯ ſuspaudimaȯ, ir Tewey muſu nerado pena

12. Bet kad Jokubaȯ iʒgirdo, jog buwo jewej Egypte, izſiunte Tewuȯ muſu pirmakart.

13. Ó antroy (kielonej) paʒyntaȯ ira Joʒefaȯ nog brolu ſawo, ir gimine Joʒefa apreyβ- [kita ira Faraonuÿ.

14. Ó Joʒefaȯ iʒſiunte, ir atwadÿno Tewa ſawo Jokuba ir ciełą ⌜gimine[1] ſawo⌝ (kurioȯ buwo) ſeptinioȯ deβymtis duſiu.

15. Jr atajo Jokubaȯ Egyptan, ir numire, patsjen ir Tewey muſu.

16. Jr perneβty buwo, ir izdeti[2] grabe, kuri Abrahomaȯ pirko, uʒ ſumma pinigu, nog ſunu Emmor, (Tewa) Sichema.

17. Bet kad jau metaȯ ʒadeima, kuri diewaȯ pryſekie[3] Abrahomuÿ pryſiartino, ʒmoneȯ praſiwayſino ir paſidaugino Egypte

18. Net kitȯ karal^{us} kiełeȯ, kurſey nepaʒyno Joʒefa

19. Tas kitrey pradejo prieβ muſu gimine, ir apſiwaykβcʒojo kitrey ſu[4] ⌜Teweyȯ muſu⌝, teyp jog muſijo iβmetinet kudykiuȯ ſawo, idand newayſintuȯ.

20. Kurio metu Mayʒieβiuȯ gime, ir buwo per mierą graʒuȯ, kurſey triȯ menaſiuȯ buwo aukłetaȯ namoſe Tewa ſawo.

21. Jr kad buwo iβmeſtaȯ, dukte Faraona paeme ghi ir penejo ghi sau uʒ ſunu.

22. Jr mokitaȯ buwo Mayʒieβiuȯ wiſokioÿ iβmintiy Faraona, ir gałuȯ buwo ʒodʒioſe ir darboſe.

23. Ó kad cʒeſaȯ[5] kieturu deβymtu metu iſipiłde[6], atajo (jam) βyrdin jo atłankit broluȯ ſawo, waykuȯ Jzraelauȯ.

24. Jr iβwidęȯ nekuri kurſey kiente krÿwdą, gine (jo) ir pamſtyjoȯ to kuriamuy krywda ſtojoȯ[7], ir uʒmuβe Egypcʒoni.

25. Jr tareȯ kad Broley jo iβmaniȯ, diewa doſiant iemus per jo rąką iβloſawima: bet aniȯ to neiβmane

26. O and rytoy regietaȯ buwo nog ju kad ſu ſawim muβeȯ, o anȯ wede joȯ pakajauſp, kałbedamȯ: Wirey, broley eſte, kodel wienȯ kita krywdyiate.

27. Ó anȯ kurſey artimuy ſawo dare krywdą, atſtume ghi kalbedamȯ: kaȯ tawe paſtanawijo and muſu Wirauſiu ir ſudʒia.

28. Norigu (ir) mane uʒmuβt, kaypo wakar uʒmuβey[8] Egipcʒoni?

29. Ó Mayʒieβiuȯ iʒbego and to ʒodʒia, ir atejunu ⟨buwo⟩[9] ʒiamey Madian, kame du ſunu [pagimde.

30. Ó kad kiaturoȯ deβymtis metu iſipiłde, Anjełaȯ Wieβpatieȯ paſirode jamuÿ girioy a^{n}d kalna Sinai liepſnoy ugnieȯ kiałme.

31. Ó Mayʒieβiuȯ tey iβwidęȯ ſtebejoȯ tamuy regieimuÿ: ir kad tęn ejo dabotis (to) ſtojoȯ balſaȯ Wieβpatieſ[10] jop

32. Kał-

1 *c* ciełaȯ gimines 2 *c* izdejo 3 *c* pryſiekie 4 *id* prieβ 5 *id* metaȯ 6 *pd* jamuy 7 *id* padarita ira 8 *bd* uʒmuβey 9 *o* 10 *c* Wieβpatieſp

32. (Kałbedamꝺ:) Aß eſmi diewaꝺ Tewu tawo, diewaꝺ Abrahoma, ir diewaꝺ Jʒaoka, ir diewaꝺ Jokuba. Ó Mayʒießiuꝺ łabey drebejo, ir nedryſo (to) dabotis.

33. Ó Wießpatꝺ tare jop: Nuauk[1] cʒewerikuꝺ iß koju tawo: wieta neꝺ and kurioꝺ ſtowi, ira ⌜ʒiame ßwenta⌝.

34. Regiejau ißkiey wargą ʒmoniu mano kurie ira Egypte, ir girdejau ju atoduſiuꝺ[2], ir nuʒęgiau ißloſot joꝺ iß to: ó nu eykß, ſiuſiu tawe Egyptan.

35. Tą Mayʒießiu, kurio uʒſigine, kalbedami: Kaꝺ tawe padare Wireſniu[3] aba Sudʒia? tą (kałbu) nuſiunte diewaꝺ uʒ Wireſni ir Jßloſotaghi per rąka Anjeła, kurſej jam paſirode kiałme.

36. Anꝺ joꝺ ißwede, darydamaꝺ ſtebukłuꝺ ir ʒiankłuꝺ ʒiamey Egypta, ir Marioſe[4] raudonoſe, ir girioy kiaturiaꝺ deßymtiꝺ metu.

37. Taꝺ tey ira Mayʒeßuꝺ kurſey kalbejo wajkump Jzraelauꝺ, Wießpats diewaꝺ juſu prykiełs jumuꝺ Pranaßa, iß brolu juſu, kajpo mane, Jo kłauſiſite.

38. Taꝺ tey ira kurſey Suejgoy (zmoniu) giroÿ buwo ſu Anjełu, kurſey kalbejo jop[5] and kałna Sina[6], ir (ſu) Tewejꝺ muſu, kurſey eme giwoja ʒodʒiuꝺ, idand joꝺ padotu mumuꝺ.

39. Kuriamuy Tewey muſu nenorejo but kłauʒaduꝺ, bet atmete (ghi) ir ſugryʒo (adgaloꝺ) ßyrdimiꝺ ſawo Egyptan

40. Kalbedami Aaronop, Padaryk mumꝺ diewuꝺ, kurie eytu pirm muſu. (Kaꝺ litis) neꝺ to Mayʒießiauꝺ, kurſey ißwede muꝺ iß ʒiameꝺ Egypta, neʒynome kaꝺ ſtojoꝺ jamuy

41. Jr padare tela anoſe dienoſe, ir dare afieraꝺ anamuy balwonuy, ir dʒiaugieꝺ[7] darboſe rąku ſawo.

42. Ó diewaꝺ atſigreʒe, ir padawe joꝺ, kad tarnautu karamus[8] dangauꝺ, kaypo paraßyta ira knigoÿ pranaßu: Afierawojotegu man Mußtaꝺ afieraꝺ, ir afieraꝺ kiaturaꝺ deßymtis metu giroÿ, ó namej Jzraelaus?

43. Jr łabey paemet nometa Molocha ir Zwajʒdę diewa juſu Remphan, abroʒuꝺ kurus padarete garbint joꝺ: ó aß juꝺ nugabenſiu and (kitoꝺ) ßalieꝺ Babylonioꝺ.

44. Nometaꝺ ludyima buwo terp Tewu muſu giroy, kaypo paſtanawijo taꝺ kurſey paſakie Mayʒeßuy idand ghi padarytu pagal paweykſła kuri regiejo.

45. Kuri teypag Teweÿ muſu emę, atneße ſu Jeʒu (ʒiamen) kurioy[9] pahoniꝺ giweno, kurius Diewaꝺ ißware po weydu Tewu muſu, iki dienomiꝺ dowida.

46. Kurſey rado łoska po diewu, ir norejo atraſt giwenimo-wietą dienoy Jokuba.

47. Jr pabudawojo jam Salamonaꝺ namus.

48. Bet Aukßczauſiaſiꝺ negiwena Baʒnicʒoſe rąkomiꝺ padarÿtoſe: kaypo Pranaßaꝺ kalba

49. Danguꝺ mi ira Sosta, ó ʒiame kraſia koju mano. Kokiuꝺ mi namus pabudawoſite? kałba Wießpats: aba kaꝺ ira do wieta atylſieꝺ mano?

50. Negu tey wiꝺ rąka mano padare?

1 *c* Atryßk 2 *c* ataduſiuꝺ 3 *c* Wirauſiu 4 *c* and Mariu 5 *c* ſu jo 6 *c* Siona 7 *c* dʒiaugdamieꝺ 8 *c* kariamus 9 *c* kurią

51. Kietoȯ-kaktoȯ[1] ir neapipiauſtitos ßyrdieȯ ir auſiu, juȯ wiſadoȯ prießtaraujate Dwaſieÿ ßwentey, kaypo Tewey juſu (teypo) ir juȯ.

52. Kurio iß Pranaßu neperſekiojo Tewey juſu? Jr neuʒmuße tu kurie pirm to apiſakie ateyga ano Teyſoja, kurio dabar ſtojoteȯ ʒdroycʒomiȯ ir gałwʒudʒieyȯ

53. Juȯ kurie[2] emete Zokona per paſtanawijmuȯ Anjełu, ó neuʒlaykiete jo.

54. Ó kad tey girdejo plißo ßyrdiȯ ju ir grieʒe dantymiȯ ſawo and[3] ⟨jo⟩.

55. Bet anȯ budamaȯ piłnaȯ dwaſioȯ ßwentoȯ, ir ißkielęȯ akiȯ (ſawo) dangun, ißwido [garbę Diewo, ir Jeʒu[4] ſtowint po deßyney (rąkey) diewo.

56. Jr tare: Sztey regiu danguȯ atwertuȯ, ir Sunu ʒmogauȯ ſtowint po deßyney (rąkey) [Diewo.

57. Bet aniȯ ßaukdami didʒiu bałſu, uʒkißo[5] auſiȯ ſawo, ir połe and jo bendrey.

58. Jr ißmete ghi iß Mieſta, ir akmenimiȯ uʒmuße (ghi) ó ſwiedkeÿ[6] padejo rubuȯ ſawo kojump jaunikaÿcio, wadynamo Saul.

59. Jr uʒmuße akmenimiȯ Stefona kurſey [mełdeȯ ir tare: Pone Jeʒau pryimk Dwaſia mano

60. Jr połęȯ and kialu, ßaukie didʒiu bałſu: Wießpatie nepaſkaytyk to grieka jemuȯ, ó kad tey tare, uʒmigo.

PAGULDIMAS VIII

1. Jr Saul teypag pawelijo and ſmertieȯ jo Jr buwo anoy dienoy didis perſekiojmaȯ[7] prieß Surynkima, kurſey buwo Jeruʒalej: ir iſibarſte wiſi po ʒemeȯ Judeoȯ ir Samarios, ißem^us (tykt) Apaßtaluȯ.

2. O (nekurie) diewobaymuȯ wireÿ, nuneße [Stefona (podraug) graban, ir padare didi raudawima and jo.

3. Ó Sauliȯ gayßyno Surynkima, waykßcʒodamaȯ po namuȯ, ir ißtraukdamaȯ wiruȯ ir Moteriȯ padawe joȯ kalinen.

4. Tie tada kurie buwo ißbarſtiti, waykßcʒojo (po ʒiame) ir apiſakie ʒody.

5. Ó Filippaȯ atajo Mieſtan Samarios, ir apiſakie jemuȯ CHriſtusa.

6. Ó mineȯ kłauſe[8] bendrey ką Filippaȯ kałbejo, girdejo neȯ ir regiejo ʒiankłuȯ kuriuȯ dare.

7. Jß daugielo neȯ kurie turejo neczyſtas dwaſiaȯ ißejo (tosgi pacioȯ) ßaukiant didʒiu bałſu: daug teypag lieſtu ir rayßu[9] paſweyko.

8. Jr buwo didiȯ dʒiaugſmaȯ Mieſte.

9. Ó nekuriȯ ʒmoguȯ wardu Simon, buwo pirm to Mieſte[10] beſibowidamaȯ czereyȯ, ir momidamaȯ umuȯ ʒmoniu Samarioȯ, ſakidamaȯ ſawe ſant ko didʒiu.

10. Kurio wiſi turejoȯ, nog mazoja iki didʒiam, kałbedami: Taȯ (ʒmoguȯ) ira dide galibe diewo.

11. O neſilayde[11] jo jog neȯ nog nemaʒo cʒeſa cʒerejs ſawo apmomijo ju umuȯ[12].

12. Bet kad Filippuy intykiejo, kurſey apiſakie Evangelią ape karaliſte diewo ir (ape) wardą Jeʒuſa CHriſtuſa: ap⟨k⟩rykßtyti[13] buwo teyp [wireÿ kaÿpo Moteriȯ.

13. O ir Simonaȯ patȯ intykiejo, ir budamaȯ

1 *ad* Jus; *sd* Juȯ; *s* kietſprądʒiej 2 *b* kurie 3 *i* prieß ghi 4 *pd* ſunu ʒmogauȯ 5 *c* uʒkimßo 6 *c* ſwiedkeÿȯ
7 *pd* Baʒnicʒios 8 *s* turejoȯ to 9 *id* kolieku 10 *pd* ʒyn. 11 *id* turejoȯ 12 *c* humuȯ 13 *ms* aprykßtyti

budamaȯ apkrykßtytaȯ turejoȯ Filippa wiʃadoȯ: ir regiedamaȯ ʒiankluȯ ir didʒiaȯ galibeȯ kurioȯ buwo darytoȯ, ʃtebejoȯ

14. Kad tada[1] Apaßtałey kurie buwo Je⟨ru⟩ʒaley[2] iʒgirdo jog Samaria prÿeme ʒody [diewa, nuʃiunte jump Petra ir Jona

15. Kurie atają̨ mełdeȯ uʒ joȯ, idand imtu [Dwaʃią ßwentą.

16:|: Nenuʒęgie[3] ⌜neȯ dar⌝ buwo and ʒiedna iß ju, bet tykt buwo apkrykßtyti wardane Pona Jeʒauȯ:|:

17. Uʒdejo tada rąkaȯ and ju, ȯ[4] ⌜aniȯ eme⌝ [dwaʃia ßwętą.

18. Ȯ kad Simonaȯ ißwido jog per uʒdeima rąku Apaßtała dodama eʃt dwaʃia ßwenta, ʃiułe jemȯ piniguȯ.

19. Kałbedamȯ: Dokit man teypag tą galibę, idand and ko uʒdećia rąkaȯ, imtu dwaʃią ʃwenta.

20. Bet Petraȯ tare jop: Pinigey tawo t'eʃt ʃu tawim praʒutieʃp, tareyȯ neȯ jog dowana [dwaʃios ßwentoȯ[5] ingijama eʃt uz piniguȯ

21. Neturi dalieȯ ney burta tame ʒodiÿ, ßyrdis neȯ tawo n'eʃt teyʃi po diewu.

22. Gayłekiȯ tada toȯ tawo piktenibeȯ[6], gal but[7] jog dar ta duma ßyrdieȯ tawo buȯ tau atlayʃta

23. Regiu neȯ[8] tawe ʃant łabay karcioy tulʒiy ir ryßÿi neteyʃibeȯ.

24. Bet Simonaȯ atʃakidamaȯ tare: Melʃkiteȯ juȯ uʒ mane Wießpatieʃp, idand niekaȯ iß to noteytu and mane ką paʃakiete.

25. O aniȯ kad apʃiʃwiecʒyjo ir kalbejo[9] ʒody[10] Wießpatieȯ, ʃugryʒo Jeruʒalen, ir apiʃakie Evangelią daugiel Mieʃteloʃe Samarioȯ.

26. Ȯ Anjełaȯ Wießpatiȯ tarę Filippop, [kialkiȯ, ȯ eyk Pietump, nog kiala kurʃey[11] eyt nog [Jeruʒaleȯ Gaʒon, katraȯ ira puʃtaȯ.

27. ⌜Kieleȯ tada[12]⌝ ir nuejo: ȯ ßtey, Murÿnaȯ[13], Dwaroniȯ ir Didis Ponaȯ Candaces Karalenes Murynu, kurʃey buwo and cieła joȯ ʃkorba, kurʃey atwaʒawo Jeruʒalen mełʃtuȯ.

28. Jr grÿʒo ir ʃedejo and weʒymo[14] ʃawo, ir ʃkayte Eʃaioßiu Pranaßa.

29. Ȯ Dwaʃia tare Filippop, pryeÿk, ir eyk podraug ʃu to weʒÿmu

30. Filippaȯ tada prybego, ir iʒgirdo ghi ʃkajtant Eʃaioßiu[15] Pranaßa, ir tare. Suprantygu teypag tey ką ʃkajtey.

31. O anȯ tare, kaypo gałecia, meldʒiu[16], jeygu mi kaȯ neparoditu[17]. Praße tada Filippa, idand uʒʒęgtu ir ʃedetu ʃu jo.

32. Ȯ wieta Raßto kuri ʃkajte buwo ta: Weʃtaȯ ira kaypo awiȯ mußymop, ir kaypo awinelis tili prieß tą kurʃey ghi kierpa, teyp ghis notwere naʃru ʃawo.

33. Nuzeminime jo, ʃudaȯ jo ira atymtaȯ: Jr kaȯ ⌜izʃakis jo giminę⌝, ʒywataȯ neȯ jo atÿmtaȯ ira iß žiameȯ.

34. O Kamarnikaȯ[18] atʃakie Filippuy ir tare: Meldʒiu tawe ape ką tey kałba Pranaßaȯ: ape ʃawegu, aba ape ką kita?

35. Filippaȯ tada atwere naʃruȯ ʃawo, ȯ pradejęȯ nog ano Raßta apiʃakie jam Jeʒuʃa.

36. Jr kad kielawo kielu[19], atajo and nekurio wandenia, ȯ Kamarnikaȯ anȯ tare, Sztey wando, kaȯ mi uʒʃtoja[20], idand nebucia [ap⟨k⟩rykßtytaȯ[21]?

1 *pd* izgirdo 2 *ms* Jeʒaley 3 *id* Ȯ kad Simonaȯ regiejo 4 *c* ir 5 *c* dwaʃia ßwenta 6 *pd* ir 7 *pd* kad 8 *pd* jog eʃi 9 *id* apiʃakie 10 *pd* diewa 11 *ms* kurʃeyt 12 *ad* Nuejo 13 *pd* Egypcʒoniȯ 14 *id* Korietoȯ 15 *c* Ezaioßiu 16 *pd* (ʃupraʃt) 17 *c* nepamokitu 18 *s* dwaronis 19 *s* perwaʒawo 20 *i* ⟨uz⟩gins 21 *ms* aprykßtytaȯ

37. Ó Filippaꝺ tare: Jeygu tyki iß wiſoꝺ ßyrdieꝺ tawo, walna ira. Ó anꝺ atſakidamaꝺ tare: Tykiu jog Jeʒuꝺ CHriſtuꝺ ira Sunumi Diewo.

38. Jr liepe ſuſtot weʒymuy, ir imbrydo abudu wandenin, teypo Filippaꝺ kaypo Kamarnikaꝺ, ir apkrykßtyjo ghi.

39. Jr kad ißejo iʒ wandenia, dwaſia Wieß- [patieꝺ ateme Filippa, ir anꝺ Dwaroniꝺ neregiejo jo daugiauꝺ: waʒawo neꝺ kielu ſawo ſu dʒiaugſmu.

40. Bet Filippaꝺ atraſtaꝺ ira Azote ó (eydamaꝺ p[er] aną ßali) apiſakie Evangelią wiſoſe Mieſtoſe, net atajo Ceſareon.

PAGULDIMAS IX

1. Ó Saul[1] dar duſodamaꝺ baydimu ir mardawone prieß Mokitiniuꝺ Wießpatieꝺ, nuejo [Aukßcʒauſiop Kunigop

2. Jr gieyde gromatu nog jo Damaßkun Baʒnicʒump, idand jeygu raſtu nekuriuꝺ kurie buwo iß to kiala, adgabentu (joꝺ) teyp wiruꝺ kaÿpo moteriꝺ[2], ſuryßtuꝺ Jeruzalen.

3. Ó kad kielawo, ſtojoꝺ jog pryſiartyno [damaßkauſp[3], ir apßwiete ghi, humey ßwieſe iß dangauꝺ

4. Jr połęꝺ[4] and ʒiames, izgirdo bałſą ſawęſp kalbanti: Saul, Saul, kodel perſekioghi mane?

5. Ó anꝺ tare: Kaꝺ eſi Wießpatie? Ó Wießpats tare: Aß eſmi Jeʒuꝺ kuri tu perſekioghi. Nepiga tau ſpardit prieß akſtynus.

6. Anꝺ tada drebedamaꝺ ir iſigądęꝺ[5], tare: Wießpatie, ką nori idand padarÿcia: Ó Wießpats tare jop: Kialkiꝺ, ó eyk Mieſtan, ó (tęn) paſakiꝺ tau, ką tau reykia darÿt.

7. Ó aniꝺ wirey, kurie[6] ſu jo waʒawo kielu, ſtowejo iſigądę, girdedami tieſa bałſą, bet ⌜neregiedami nieko⌝.

8. Ó Saul kieleꝺ iß ʒiameꝺ, ir kad atwere akiꝺ ſawo neregiejo nieko, aniꝺ tada weʒdami ghi uʒ rąką, atwede ghi Damaßkun.

9. Jr buwo triꝺ dienaꝺ jog neregiejo[7]: ir newalgie, ney giere.

10. Ó buwo nekuriꝺ Mokitiniꝺ damaßkuÿ wardu Ananioßiuꝺ, ó Wießpatꝺ tare jop, regieime. Ananioßau. O anꝺ tare, ßtey, (ćia eſmi) Wießpatie

11. Ó Wießpats (tare) jop Kialkiꝺ ó eyk ulicʒon wadynamon tieſogia, ir kłauſkiꝺ namoſe Judoꝺ, ape (wieną) wardu Saul iß Tarſauꝺ, ßtey neꝺ meldʒiaꝺ.

12. Ó anꝺ regiejo regieima jog wir⟨a⟩s[8], wardu Ananioßuꝺ, iejo, ir uʒdejo rąką ſawo and jo, idand adgautu wiʒdʒiu ſawo.

13. Ó Ananioßuꝺ[9] atſakie: Wießpatie, girdejau iß daugiel ape tą wirą, kaypo daug pikto padare Szwentiemuꝺ tawo Jeruʒalej.

14. Jr turi ćia waldʒią nog wirauſiu kunigu, rißt wiſuꝺ kurie ʒadyna wardą tawo.

15. Bet Wießpatꝺ tare jam: Eyk, taꝺ neꝺ (ʒmoguꝺ) ira mi ißrÿnktu ſudu, idand neßotu warda mano, po Pahonimiꝺ, ir karalejs, ir waykeyꝺ Jzraelauꝺ.

16. Parodiſiu neꝺ jamuÿ kaypo daug kienteꝺ del warda mano

17. Ananioßuꝺ tada nuejo, ir atajo namoſna: ir uʒdejęꝺ rąkaꝺ and jo, tare: Saul, Bro-

1 *ms* Petraꝺ 2 *pd* Jer⟨uzalen⟩ 3 *c* damaßkun 4 *c* par⟨połęs⟩ 5 *id* bijodamaꝺ 6 *b* kurie 7 *pd* nieko 8 *c* wirą; *ms* wirąs 9 *pd* tare

broɫau, Wießpats nuʃiunte mane, (ipaciey) Jeʒuȯ, kurʃey tau paʃirode kiele, kurio ejey, idand adgautumbey wiʒdʒiu tawo, ir prypilditaȯ butumbey dwaʃia ßwenta.

18. Ó toyȯ nukryto nog akiu jo kaypo ɫus- [koȯ, ir prywerʃtaȯ buwo toyȯ wiʒdʒiauȯp ʃawo: ir [kie- leȯ, ir apkrykßtytaȯ ira.

19. Jr peną emęȯ paʃiʃtiprÿjo. Ó Saul buwo kielaȯ dienaȯ ʃu Mokitynejȯ, kurie buwo [damaß- kuy.

20. Jr toyȯ apiʃakie CHriʃtu Baʒnicʒoʃe, jog ira Sunumi Diewo.

21. Jr ʃtebejoȯ wiʃi kurie tej girdejo [ir tare: Ne- gu tas tey ira kurʃey gadyno Jeruʒaleȯ toȯ kurie tą warda ʒadyno: Jr ćia atajo and to idand joȯ ʃurÿßęȯ nugabentu Wirauʃiump Kunigump?

22. Bet Saul to daugiauȯ ʃtyprynoȯ, ir pergalejo Zyd^us kurie giweno Damaßkuy, dawadʒiodamaȯ[1] jog taȯ ira Xʃtuȯ.

23. Jr kad daug dienu praßoko, Zydey rodyjoȯ uʒmußt ghi.

24. Bet Saul daʃiʒynojo ape ju ʃpąʃtuȯ: ir ʃergiejo bromu diena ir nakti, idand ghi uzmußtu.

25. Bet Mokityney eme ghi naktiy ir ißɫaÿdo[2] ghi muru, nuɫaydę ghi kaßiaɫkoy.

26. Ó Saul atajęȯ Jeruʒalen norejo pryʃijunkt Apaßtaɫump: bet wiʃi bijojoȯ jo, netykiedami jog buwo Mokityniu[3].

27. Bet Barnaboßiuȯ emęȯ ghi ʃaweʃ p, atwede (ghi) Apaßtaɫump, ir ʃakie[4] jemuȯ kaÿpo regiejo Wießpati kiele, ir jog kaɫbejo jop, ir kaypo ghiȯ kalbejo drąʃey Damaßkuy wardane Jeʒaus.

28. Jr buwo ʃu jeyȯ ieydamȯ ir ißeydamȯ Jeruʒaley.

29. Jr drąʃey kaɫbedamȯ wardane Wießpatieȯ Jeʒaus, kalbedawo[5] teypag ir bardawoȯ ʃu Greku (Zydeyȯ): bet aniȯ mislijo ghi uʒmußt.

30. Broley wienok (tey) ʃupratę, nulidejo ghi Ceʃareon, ir nuʃiunte ghi Tarʃań.

31. Surynkimey tada po cieɫa Judeą, ir Galileą ir Samarią turejo pakaju, ir budawojoȯ, ir waykßcʒodami baymey Wießpaties, ir ramume dwaʃioȯ ßwentoȯ, dauginoȯ.

32. Jr ʃtojoȯ kad Petraȯ aplink apwaykßcʒojo, iog atajo ir Sʒwentump kurie giweno Ɫyddoy.

33. Ó tęn rado nekuri zmogu wardu Eneoȯzus, kurʃey guɫejo ɫowiy aßtoniȯ metuȯ, katraȯ buwo lieʃtaȯ.

34. Ó Petraȯ tare jop, Eneoßau, Jeʒuȯ CHriʃtuȯ ʃweyku tawe daro, kialkiȯ, ir pakɫok ʃau (patela). Ó anȯ kieɫeȯ toyȯ.

35. Jr regiejo ghi wiʃi kurie giweno Lyddoÿ, ir Sarone, kuriy ʃuʃigryʒo Wießpatieʃp.

36. Ó Joppoÿ buwo nekuriÿ Mokitynayte wardu Tabitha, kaȯ iʒguldʒiuȯ, wadynaȯ Dorkas. Ta (ʒmona) buwo pilna gieru darbu, ir jaɫmuʒnu, kuriaȯ dare.

37. Jr ʃtojoȯ anoʃe dienoʃe, iog apʃirgo[6] ir numire: ir kad ją numazgojo, paguldę ią aukßtoy kam<ar>oy[7]

38. Jr jog Lydda arti buwo Joppoȯ, Mokityney izgirdę jog tęn buwo Petraȯ, nuʃiunte jop du wiru, praßydami kad netruktu jump ateyt.

39. Petraȯ tada kieɫeȯ, ir nuejo ʃu jeyȯ, kuri aniȯ, kad atajo, uʒwede aukßton kamaron[8]:

[1] *p* rodidamaȯ [2] *c* nuɫaÿdo [3] *id* Apaßtaɫu [4] *c* paʃakie [5] *c* kalbejo [6] *c* uʒʃirgo [7] *ms* kamoy; *p* troboy [8] *s* trobon

o wiſos naßłeȯ ſtowejo[1] pas ghi werkdamoȯ ir rodydamoȯ rubuȯ[2] ir drapanaȯ kuriaȯ dorkaȯ dare kad buwo ſu jomiȯ.

40. Bet Petraȯ (jaȯ) wiſaȯ ißwaręȯ, połe and kialu ir meldeȯ: ir atſigryʒęȯ kunop, tare: Tabitha kialkis. Ó ana atwere akiȯ ſawo, ir ißwiduȯ Petrą atſiſedo.

41. Ó anȯ padąwe jey rąka ſawo, ir prykiełe ią, ir pawadynęȯ Szwentuju ir naßlu, paſtate ją giwą prieß (joȯ)

42. Ó tey buwo ʒynoma po ciełą Joppe, ir daug intykiejo ing Wießpati.

43. Jr ſtojoȯ jog daug dienu atſiliko Joppey, nekuriam⟨p⟩i[3] Simoniep Kaʒemekiep.

PAGULDIMAS X

1. Ó buwo nekuris ʒmoguȯ Ceſareoy wardu Korneliuȯ Szymtynikaȯ, iß Karunoȯ kurią wadyno Włakißka.

2. Pabaʒnaȯ ir diewobaymuȯ, ſu ciełeyȯ ſawo nameyȯ, ir darydamaȯ didę jałmuʒną ʒmonemuȯ, ir nelaujant beſimełʒdamaȯ diewuy.

3. (Taȯ) regiejo regieime ißkiey, ape dewintą hadyna dienos Anjeła Diewo ateynanti ſaweſp, ir kalbanti ſau: Korneliußau.

4. Ó anȯ ißkietęȯ akiȯ ſawo and jo, ir łabey iſigądęȯ tare: Kaȯ tey ira Wießpatie? Ó anȯ tare jop: Małdoȯ tawo ir jałmuʒnoȯ atajo atmintin po diewu

5. Ó dabar nuſiusk wiruȯ[4] Joppen, ir nuſiusk po Simona kuri wadÿna Petraȯ.

6. Taȯ gaſpada guli wienampi Simoniep Kaʒemekiep, kurſey namuȯ ſawo turi ties Mariuȯ: anȯ paſakiȯ tau ką[5] reykiat daryt

7. Ó kad Anjełaȯ kurſey Korneliußop kalbejo nuejo, atwadyno du tarnu ſawo ir wieną pabaʒną ʒałnieru iß tu kurie wiſadoȯ prieg jam buwo.

8. Jr kad jemȯ wiȯ paſakie, nuſiunte joȯ Joppon

9. Ó antroy dienoy, jemuȯ dar bekielojant ir netoli nog mieſta ſant: Petraȯ uʒlipo and dą⟨g⟩ſcia[6] melſtis, ape beßta hadyną.

10. Jr budamaȯ alkanaȯ norejo walgit. Ó kad aniȯ jam ga⟨t⟩awojo[7], uʒpole and jo[8] jog humey ghi atſtojo.

11. Jr ißwido dangu atwerta, ir nekuri ſuda nuſilaydʒiant[9] ſawęȯp, kaypo didę praſtirą ſuryßtą uʒ[10] kieturus kraßtu⟨s⟩[11] ir nułayſtą ʒiamen

12. Kuriame buwo wiſi kietwerakojey (ʒwer⟨is⟩)[12] ʒiameȯ, ir łauka ir ſlęgi⟨ą⟩ćiey (ʒweriȯ) ir paukßcʒey dangauȯ.

13. Jr ſtojoȯ balſas jop: Kialkis Petre[13], mußk ir walgik.

14. Bet Petraȯ tare: Nieku budu Wießpatie, niekados nes newalgiau kaȯ ira necʒyſta ir biaura.

15. Ó balſaȯ ſtojoȯ wel antrakart jop: Ką diewaȯ apcʒyſtyjo, tu (to) ⌜necʒyſtu nedaryk⌝.

16. O tey dejoȯ po triȯ kartuȯ, ir atymtaȯ ira wel anȯ Sudaȯ Dangun.

17. Jr kad Petraȯ abejawo pats ſawimp,

kaȯ

1 *s* apſtojo 2 *s* wirßutyneȯ 3 *ms* nekuriam ki 4 *b* wiruȯ 5 *pd* taȯ 6 *ms* dąſcia 7 *ms* galawojo 8 *pd* regieimaȯ 9 *pd* and 10 *id* and 11 *c* kieturu kraßtu; *ms* kraßtu 12 *ms* (ʒwer-) 13 *pd* ir

koks[1] tey butu do regieimaẟ, kuri regiejo, ßtey, wirey kurie nuſiuſti buwo nog Korneliußa, kłauʒdamieẟ ape nam^{us} Simona, ſtowejo uʒ duru.

18. Jr pawadynę (wieną) klauſeẟ begu tęn Simonaẟ wadynamaẟ Petraẟ gaſpada turi[2].

19. Ó kad Petraẟ dumawo ape tą regieima, [dwaſia tare jop, Sztey, triẟ wirey jeßko tawe.

20. Togdel kialkiẟ, eyk, ir waʒok ſu jeyẟ neabejodamaẟ: aß neẟ joẟ atſiunciau.

21. Ó Petraẟ nuejo anump wirump, kurie nuſiuſti buwo jop nog Korneliußa, ir tare: Sztey aß eſmi kurio ießkote: kaẟ do prieʒaſtiẟ ira, jog ćia eſte?

22. Ó aniẟ tare: Korneliußaẟ ßymtynikaẟ, teyſuẟ ʒmoguẟ ir diewa bijąẟ, kurſey teypag turi (giara) ludyima nog Zydu ʒmoniu, pagraudentaẟ ira per diewißka apireyßkima nog Anjeła Szwenta, idand[3] atwadint[4] tawę[5] namoſna ſawo ir kłauſitu[6] nog tawęẟ ʒodʒiu iʒganima

23. Kad tada joẟ iwadÿno pryeme joẟ na-[moſna. Bet antra[7] diena, nuejo Petraẟ ſu jeyẟ, ir nekurie iß brolu kurie buwo Joppoy, ejo ſu jo.

24. Ó and rytoy atajo Ceſareon. O Korneliußaẟ łaukie ju, ſuwadynęẟ ſawęsp giminetu ſawo ir gierauſiu prietelu

25. Jr kad ſtojoẟ jog Petraẟ iejo, sutyko ghi Korneliußaẟ, ir połęẟ kojump (jo) paſikłoniojo[8]

26. Bet Petraẟ ghi prytieſe kalbedamẟ: Kialkiẟ, aß teypag patẟ eſmi ʒmoguẟ.

27. Jr kałbedamaẟ ſu jo iejo, ir rado daug kurie ſuſiejo.

28. Jr

28. Jr tare jump: Patis ʒynote kaÿpo nedera Zyduy draugintis aba eyt praßalnieciop: Bet diewaẟ mi parode, idand ʒ⟨e⟩dna ʒmoguaẟ newadyncia necʒyſtu ir biauru.

29. Delgi to teypag atajau be prießtarawima, budamaẟ atwadyntaẟ. Klauſiu tada, and ko manęẟ atwadynot?

30. Ó Korneliußaẟ tare: Kiaturioẟ dienoẟ ira kaypo paſnikawau iki ßey hadyney, ó ape dewinta hadyną meldʒiauẟ namoſe mano.

31. Ó ßtey, wiraẟ ſtowejo prieß mane ßwitname rube, ir tare, Korneliußau, małda tawo ira ißkłauſita, ir jałmuʒnoẟ tawo atajo pometin po diewu.

32. Siusk tada Joppon, ir pawadynk Simoną, kuri wadyna Petru, taẟ gaſpada guli Simoniep Kaʒemekiep tieẟ Mariuẟ, kurſey ćia atajęẟ, kalbeẟ tau.

33. Togdel nuſiunciau tawęsp toyẟ, ir gierey padarey jog ćia atejey. Wiſi tada ćia eſme po diewu, klauſit to wiſa kaẟ nog diewa liepta ira.

34. Ó Petraẟ atweręẟ naſruẟ ſawo, tare: Tykrey tey regiu, jog diewaẟ neweyʒd and aſabu.

35. Bet koʒnoy giminey, kurſey bijoẟ jo ir daro teyſibe, miełaẟ jam ira.

36. Taẟ (tey ira) ʒodiẟ, kuri nuſiunte waÿkump Jzraelauẟ, apiſakidamaẟ pakaju per Jeʒuſa CHriſtusa. Taẟ ira Wießpaciu wiſo.

37. Patis ʒynote kaẟ ſtojoẟ po ciełą Judeą, pradejuẟ nog Galileoẟ, nog krykßta kuri Jonaẟ apiſakie.

38. (Ape) Jeʒu Naʒare-

1 *c* kaẟ 2 *c* tureẟ 3 *pd* ſiuſtu 4 *de* atwadintu 5 *c* tawęẟ 6 *pd* ʒodʒ⟨iu⟩ 7 *c* antroy 8 *pd* jamuy

38. (Ape) Jeʒu Naʒarenißka, kaypo ghi dieważ patepe dwaſia ßwenta, ir galibe: kurſey perejo (ʒiame) giar darydamaż, ir gididamaż wiſuż, kurie nog welnia buwo pergaleti: dieważ neż buwo ſu jo.

39. Ó meż eſme ſwiedkeyż ⌜to wiſa⌝ ką ghiż [dare, teyp[1] ʒiamey Zydu kaypo Jeruʒaley, kuri uʒmuße, uʒkabinę (ghi) and medʒia.

40. Tą dieważ prykiełe trecią dieną, ir dawe, idand butu apireyßkitaż.

41. Ne wiſiemuż ʒmonemuż, bet Swiedkamuż kurie aprynkti buwo pirm to nog diewa, mumż (ipaciey), kurie walgieme ir giereme ſu jo, kad kiełeż iß numiruſiu.

42. Jr iſakie mumuż ⌜ſakit ʒmonemuż⌝, ir ludyt, jog anż ira to, kurſey paſtanawitaż ira nog Diewa, Sudʒia giwuju, ir miruſiu.

43. Jamuy wiſi Pranaßey doſt ludyima, jog koʒnaż kurſey tyki ing ghi, gauż atlaydyma grieku, per warda jo.

44. Kad Petraż dar kałbejo toż ʒodʒiuż, dwaſia ßwenta połe and tu wiſu kurie to ʒodʒia kłauſe.

45. Ó Wierniey kurie buwo iß apipiauſtÿma, kayp daug atajo ſu Petru, ſtebejoż, iog dowana dwaſioż ßwentoż ir and Pahoniu ißlieta buwo.

46. Girdejo neż joż bekalbant (ſwetymomiż) kalbomiż, ir garbinant[2] diewa. Petraż tada atſakie.

47. Galigu każ uʒgint wandenia, kad tie nebutu ap⟨k⟩rykßtyti[3], kurie dwaſia ßwentą eme ligiey kaypo meż.

48. Jr liepe idand butu apkrykßtyti Wardane Wießpatież. Praße tada aniż jo, idand (joſe) kielaż dienaż ⟨atsiliktu⟩[4].

PAGULDIMAS XI

1. Apaßtałey tada, ir broley, kurie buwo Judeoÿ iʒgirdo jog ir pahoniż prÿeme ʒody diewo.

2. O kad Petraż atajo Jeruʒalen, tie kurie buwo iß neapipiauſtyma, bareż ſu jo.

3. Kałbedami: Atejey wirump kurie turi neapipiauſtyma, ir walgiey ſu jeyż.

4. Bet Petraż pradejęż, ſakie jemuż paredku, kalbedamż:

5. Buwau Mieſte Joppe, beſimełʒdams, ir regiejau kad atſtojo[5] wiſi humey, regieimą (ipaciey) Sudą kaßkoki kaypo ⌜didę praſtÿrą⌝ nuſilaydʒiant, nulayſta iß dangaus uß kiaturiż kraßtuż, ir atajo maneſp.

6. And kurioż (praſtyroż) kad wejʒdejau, pamaciau ir regiejau kietwerakojuż (ʒweriż) ʒiameż, lauka teypag ir ſlęgiącius (twaruż) ir paukßcʒuż dangauż.

7. Jr girdejau balſą kurſey kalbejo[6] [manęſp, Kialkiż Petre, mußk ir walgik.

8. Bet aß tariau, Nieku budu wießpatie, niekadoż neż dar neiejo naſroſna mano każ ira necʒyſto ir ⟨biauro⟩[7].

9. Bet balſaż atſakie mi antrakart iß dangauż, Ką dieważ apçzyſtyjo, tu to necʒÿſtu nedaryk.

10. Ó teÿ ſtojoż po triż kartuż, ir wiż wel ſutraukta ira Dangun.

11. Ó ßtey

1 *b* teyp 2 *s* didinant 3 *ms* aprykßtyti 4 *o* 5 *s* apmilayde 6 *id* tare 7 *ms* braujo

11. Ó ßtey toygi pacioy (hadynoy) ſtowejo [triȯ wirey prieg[1] nama[ms]s, kurioſe buwau, kurie nuſiuſti buwo manęsp iß Ceſareoȯ

12. Jr dwaſia kalbejo maneſp, kad ſu jeyȯ ey- [cia neabejodamaȯ. Ó ſu manim ejo ir tie ßeßy [brolej ir atajome namoſne to wira.

13. O anȯ ſakie mumuȯ, kaypo Anjeła regiejo, kurſey[2] ſtowejo namoſe jo ir tare jop: Siuſk wiruȯ Joppeń, ir atwadynk Simona, kuri wadyna Petru.

14. Kurſey ⌜tau kalbeȯ ʒodʒiuȯ⌝, per kuriuȯ buſi iʒganitaȯ, ir ćieli namey tawo.

15. Jr kad pradejau kalbet, pole dwaſia ßwenta and ju, kaypo ir and muſu and pradʒioȯ.

16. Jr atminiau and ʒodʒia Wießpatieȯ, kaypo paſakięȯ eſt: Jonaȯ tieſa krykßtyjo[3] wa[n]deniu, bet juȯ buſite apkrykßtyti dwaſia ßwenta.

17. Jeygu tada Diewaȯ dawe jemuȯ ligiaȯ[4] dowanaȯ, kaypo ir mumuȯ kurie intykiejom ing Wießpati Jeʒuſa CHriſtuſa, kaȯ aßjen buwau meldʒiu, kurſey diewuÿ gincio.

18. Ó kad tey girdejo loweȯ, ir garbino diewa kałbedami: Tey tada dawe Diewaȯ ir pahonimuȯ pakutą[5] ʒywatop.

19. Ó tie kurie iʒſibarſte per ſuſpaudima, kurſey ſtojoȯ and Stefona, perejo (ʒiame) [iki Feniciey[6] ir Ciprą ir Antjochią, niekop nekałbedami ʒodʒio tyktey Zydump

20. O buwo nekuriey wirey iß Cypra ir Cere- [noȯ iß ju, kurie atąję Antyochion kalbejo Grekump apiſakidami Wießpati Jeʒu

21. Ó rąka Wießpatieȯ buwo ſu jeyȯ, ir di- [dis ſkajciuȯ intykiejo, ir ſugryʒo Wießpatieſp[7].

22. Ó naujena ape joȯ atajo auſiſna Surynkimo kurſey buwo Jeruʒaley: ir iʒſiunte Barnaboßiu, idand pereytu (ʒiamę) iki Antyochieÿ.

23. Kurſey tęn atajęȯ, ir ißwidęȯ łoska diewo, dʒiaugieȯ, ir graudeno joȯ wiſuȯ idand ume[8] ßyrdieȯ atſiliktu paſ Wießpati[9].

24. Buwo neȯ wiraȯ giaraȯ, ir piłnaȯ dwaſioȯ ßwentoȯ, ir wieroȯ: ir pryſtojo dide mine Wießpatieſp

25. Ó Barnaboßiuȯ ißejo Tarſan ießkot Saula, ir kad ghi rado, atwede ghi Antyochion.

26. Jr ſtojoȯ, jog per ćiełuȯ metuȯ ſuſieydawo Surynkiman, ir mokie dide mine: ir jog pirmiauſiey Mokityney praminti ira Krykßcʒioniȯ.

27. Ó anoſegi dienoſe atajo (nekurie) Pranaßeÿ[10] iß Jeruʒaleȯ Antiochion.

28. Jr wienȯ iß ju wardu Agabuȯ kiełeȯ, ir ſakie per dwaſia, buſiant didi badą po wiſą[11] ſwieta, kurſey teypag atajo uʒ Klaudiußa Cieſoriauȯ.

29. Ó pagal to kaypo koʒnaȯ iß mokitiniu prÿmane, kiekwienȯ iß ju paſtanawijo nuſiuſt (ką) and tarnawima brolam[us] kurie giweno Judeoy.

30. Ką teypag ir padare, ir nuſiunte Wirauſiump per rąką Barnaboßiauȯ ir Saula.

PAGULDIMAS XII

[1] *c* uʒ namu [2] *b* kurſey [3] *pd* dwaſia [4] *id* teypag [5] *p* metawone; *pd* grieku [6] *ms* Fenicią [7] *p* pryſtojo [8] *c* hume [9] *c* Wießpatiep [10] *c* (nekuriȯ) Pranaßaȯ [11] *c* ciela

1. Ó ape tągi pati meta Karalus Herodas mete rąkaỏ and nekuriu iß ſurÿnkima, pikteÿ ⌜apſieyt ſu jeyỏ⌝.

2. Jr uȝmuße Jokuba broli Jona kaławiju.

3. Jr kad regiejo jog to mego Zydey, nepalowe ir Petra gaut (ó tey buwo dienoỏ Preſkieniu)

4. Kuri teypag pagawęỏ paſodyno ghi kalinen ir padawe ghi po kiaturiaỏ (ſargibeỏ koȝnoy) po kiaturiỏ ȝałnieruỏ, ſergiet jo, noredamaỏ po Welikey ißweſt ghi po ȝmoneỏ.

5. Petraỏ tada ſergietaỏ buwo kaliney: bet nelaujamoỏ małdcỏ buwo darytoỏ nog Surÿnkima Diewop uȝ ghi.

6. Ó kad Herodaỏ norejo ghi ißweſt gułejo Petraỏ tą pacią nakti terp dwieju ȝałnieru, ſuryßtaỏ dwejeÿs łancuheyỏ, ó ſargey uȝ duru ſergiejo kalineỏ.

7. O ßtey Anjełaỏ Wießpatieỏ ſtojoỏ, ir ßwieſe ßwiete aname[1] giwenime, ir ißtykięỏ ßoną Petra prykiełe ghi, kalbedamỏ. Kialkiỏ humey, O pancieÿ jo atpołe nog rąku jo.

8. Ó Anjełaỏ tare: Apſijosk ir parÿsk chadokuỏ tawo, o anỏ padare teypo: Jr tare, Uȝmeſk płoßcȝu tawo and (ſaweỏ) ir eyk paskuy mane.

9. Ó ißejęỏ ejo paskuy ghi, ir neȝynojo [jog[2] tey buwo tieſa k⟨a⟩s[3] dejoỏ per Anjeła, bet tareỏ beregint regieima.

10. Jr kad perejo per pirma ir antrą ſargibę, atajo giełaȝieỏ bromoſp, kuri weda Mieſtan, kuri pati atſidare. Ó ißeję perejo wieną ulicȝą: ó toyỏ Anjelaỏ atſiſkire nog jo.

11. Ó Petraỏ atajęỏ patỏ ſaweſp, tare: [Dabar ȝynau tykrey, jog Wießpats iȝſiunte Anjeła ſawo, ir ißloſawo mane iß rąkoỏ Heroda, ir nog wiſa laukima zmoniu Zydu.

12. O kad (wiỏ) tey maſte nuejo Namoſna [Marioỏ Motynoỏ Jona, kuri wadyno Morkumi, kame daugiel ſuſiejo ir mełdeỏ.

13. Jr kad Petraỏ tuſkieno duriſne fartkoỏ[4], ißejo tarnaÿte dabotis wardu Rhode.

14. Ó ana paȝynuỏ bałſą Petra, notdare prieſenia per dȝiaugſma, bet nubego widun ir paſakie jog Petraỏ[5] ſtowejo pas[6] prieſeni[7].

15. Ó aniỏ tare joſp: Padukey. Bet ana[8] turejoỏ to ſtyprey, jog teyp buwo. Ó aniỏ tare: Anjelaỏ tey jo ira.

16. Bet Petraỏ nepałowe tuſkiant, ir kad ata⟨d⟩are[9] ißwido ghi, ir ſtebejoỏ.

17. Jr kad moſterejo and ju rąka kad tyłetu, ſakie jemuỏ kaypo ghi Wießpatỏ ißwede iß kalineỏ, ir tare: Paſakikite tey Jokubuy, ir brolamuỏ. O ißejęỏ, nuejo kiton wieton.

18. Ó kad buwo diena, nemaȝaỏ buwo maÿßtaỏ terp ȝałnieru, kaỏ ſtojoỏ Petruy.

19. Jr kad Herodaỏ ießkoja jo, ó nerado (io) ir ſargu klauſeỏ labey, liepe idand butu nuweſti. O patỏ nuwaȝawo iß Judeoỏ Ceſareon, ir atſiliko (tęn)

20. O Herodas dumawo karaut prieß Tyra ir Sydona, bet aniỏ atajo bendrey jop, [ir perkałbejo Blaſtuſą kurſey buwo Karalauỏ Kamarnikaỏ, gieÿde pakajauỏ, iog ȝeme ju gijo iß (Ziameỏ) karalauỏ.

21. O nekurią diena, apſiwilkięỏ Herodas Karalißku Rubu[10], ir ſedęỏ and Suda-Soſtoỏ, turejo kałbą jump.

22. Ó ȝmoneỏ ßaukie jop: Bałſaỏ diewo ó ne ȝmogauỏ.

23. Ó

1 *c* anoy 2 *id* kad 3 *ms* kąs; *c* ką 4 *s* prieſenia 5 *pd* buwo 6 *id* prieß 7 *c* pieſenia 8 *pd* ſtowe⟨jo⟩ 9 *ms* atatare 10 *c* Karalißkieyỏ Rubeyỏ

23. Ó toyò Anjełaò Wießpatieò ißtyko ghi, jog nedawe garbeò Diewuy, ir ʃuede ghi kirmełeò ir atdawe dwaʃią.

24. Ó zodiò diewa augo ir dauginoò

25. Barnaboßiuò tada ir Saul[1] ʃugryʒo iß Jeruʒaleò, kad atprowijo tarnawima, emę teypag ʃu ʃawim Jona, kuri wadyno Morkumi.

PAGULDIMAS XIII

1. Ó buwo Antyochioy Surynkime kurʃey buwo (tęn) nekuriey Pranaßey ir Mokitojey, ipaciey Barnaboßiuò ir Simeon, kuri wadyno Niger, ir Luciußaò ⟨iß⟩[2] Cyrenoò ir Manahen, kurʃey ißaukletaò ira ʃu Herodu Tetrarcha, ir Saul.

2. Jr kad aniò tarnawo Wießpaciuy ir paʃnikawo, dwaʃia Sʒwenta tare. Atʃkirkite mi Barnaboßiu ir Sauli darbop kuriop joò paßaukiau.

3. Pasnikawo tada aniò ir mełdeò, ir uʒdeję rąkaò and ju, pa⟨l⟩aydo[3] joò.

4. Aniò tada budami iʒʃiusti nog dwaʃioò Szwentoò, atajo Seleucion, ó iß tęn laydeò wa^{n}-deniu Cypran.

5. Ó ataję Salaminon apiʃakie ʒody Diewa Baʒniczoʃe Zydu, ó turejo teypag ir Jona uʒ tarną

6. Jr kad perejo aną iwą iki Pafan rado nekuri ʒyni, falßywą Pranaßą, Zydą, kurio wardaò buwo Barjeʒaò

7. Kurʃey buwo Storaʃteyp Sergiußiep Powilep ʒmogumpi ißmintingampi. Taò atwadinęò Barnaboßiu ir[4] Sauli ʃawęʃp, ießkojo łabey kłauʃit zodʒia Diewo.

8. Bet Elymaò ʒyniò :|: teyp neò iʃiguldʒia jo wardaò :|: prießtarawo jemuò, ießkodamaò Storaʃtą ⌜atweʃt nog wieroò⌝.

9. Bet Saul, kuri ir Powiłu (wadÿna) prypildytaò dwaʃia ßwenta, ir weyʒdedamaò and jo, tare:

10. Ó waykie welnia piłnaò wiʃokio wila^{us} ir piktenibeò, neprietelau teyʃibeò, nepalauʃigu perwerʃt teyʃu kielu Wießpatieò!

11. Ó sztey dabar, rąka Wießpatieò (ira) prieß tawe: buʃi akłu, ir neregieʃi Szwieʃeò and cʒeʃa. Jr toyò połe and jo rokaò[5] ir tamʃibe, ir waykßcʒodamaò aplink ießkojo, kurie ghi weʃtu uz rąką.

12. Kad Storaʃta tey ißwido kaò ʃtojoò ⌜tada[6] intykiejo⌝ ʃtebedamaò mokʃłuy Wießpatieò.

13. Ó Powiłaò ir tie kurie ʃu jo buwo [nuʃiłaydę wandeniu ⌜iß Pafoò⌝, atajo Pergon (Mieʃtan) Pamfilioy. Bet Jonaò atʃiʃkiręò nog ju, ʃugryʒo Jeruʒalen

14. Ó iß Pergoò pereję ʒiamę atajo Antiochion (Mieʃtan) Piʃidyoy, ir ataję Baʒnicʒion Subatoò diena, ʃedoò.

15. Jr kad adʃkayte Zokona ir Pranaßuò, Wireʃniey Baʒnicʒoò, nuʃiunte jump kalbe- [dami: Wirey, Broley, ieygu ira (kokiaò) ʒodiò patiechoò ʒmoniump juʃimp, kałbekite

16. Powiłaò tada kiełeò ir moʃterejo rąka ir tare: Wirey Jzraela^{us}, ir juò kurie Diewa bijoteò, klauʃikite.

17. Diewaò tu ʒmoniu Jzraela^{us}, ißrynko Tewuò muʃu, ir ʒmoneò paaukßtyno, kad buwo atejuneyò ʒiamey Egypta, ir ißwede joò iß tęn aukßtu peciu.

18. Jr ape meta kieturu deßymtu metu kientejo ju paprociuò giroy.

19. Jr ißßaknijęs ʃeptiniaò gimineò ʒia-

[1] *c* Saul^{us} [2] *ms* ir [3] *ms* padaydo [4] *pd* Powiłą [5] *id* tamʃibe [6] *c* tam.

mey Kanaan, iʒdalijo jemuȯ burtu jugi paciu ʒiame.

20. Ó potam, ape kiaturiȯ ßymtuȯ ir pękiaȯ deßymtis metu, dawe jemuȯ Sudʒiaȯ iki Samueluy Pranaßuy.

21. Ó[1] nog ano meta gieyde Karalau^{us}, ir dawe jemȯ Diewaȯ Sauli Sunu Kis, wira iß gimineȯ Beniamina, kiaturaȯ deßymtis metu.

22. Jr tą nuſodinęȯ prykiełe jemȯ Dowida uʒ Karalu: kuriamuy teypag dawe ludyima ir tare, Radau Dowida ſunu Jesſe, wirą pagal ßyrdieȯ mano, kurſey dariȯ wiſokia wala mano

23. Iß jo[2] ſekłeȯ pagal ʒadeima prykiele
[Jzrae-
luy Jzganitoghi Jeʒu.

24. Kad Jonaȯ pirm ſakie wiſiemuȯ ʒmo-
[nem^{us}
Jzraelauȯ pirm jo ateygoȯ Krykßta pakutoȯ.

25. Bet Jonaȯ kad pabaygie witi, tare: Ko ißmanote mane ſant? Aß neſmi (Xſt^{us}) bet ßtey ateyt paſkuy mane kuriamuy neſmi wertaȯ ißryßt czeweriku koju jo.

26. Wirey broley, waykey gimineȯ Abrahoma, ir tie kurie terp juſu bijoȯ Diewa, juſump[3] ʒodiȯ to izganima ira nuſiuſtaȯ.

27. Tie neȯ kurie giwena Jeruʒaley, ir Wireſnieÿ ju, nepaʒynę jo, ißpiłde teypag balſuȯ Pranaß⟨u⟩[4], kurie ſkaytomi ira kaȯ Subatoȯ (diena) abſudyję (ghi)

28. Jr neradę prieʒaſtieȯ ſmertieȯ, gieyde
[nog Pi-
łota idand butu uʒmußtaȯ.

29. Jr kad wiȯ ißpiłde kaȯ paraßÿta buwo ape ghi, nueme (ghi) nog medʒia ir iʒdejo (ghi)
[graban.

30. Bet Diewaȯ prykiełe ghi iß numiruſiu.

31. Kurſey regietaȯ buwo per daug dienu, nog tu kurie atajo ſu jo iß Galileoȯ Jeruʒalen, kurie ira ſwiedkeyȯ jo ʒmoniump.

32. Jr meȯ apiſakome jumuȯ ʒadeima, kurſey ſtojoȯ Tewump, jog (ipaciey) ißpiłde ghi diewaȯ mumuȯ ju waykamuȯ, prykiełęȯ Jeʒu.

33. Kaypo teypag[5] ira paraßyta antrame
[Pſolme:
Tu eſi Sunuȯ mano, ßądien aß pagimdʒiau tawe

34. Ó jog ghi prykiełe iß numiruſiu, teyp jog daugiauȯ negryß pagadynimop, ⌜teypo paſakie⌝: doſiu jumuȯ giaradeiſteȯ Dowida, kurioȯ ira wiernoȯ.

35. Togdel ir antrame ψſolme kałba: Nedoſi ßwentamuy tawo regiet pagadynima.

36. Dowidaȯ neȯ kad uʒ meta ſawo tarnawo rodey diew⟨o⟩[6], uʒmigo, ir iʒdetaȯ ira ſu Tewejȯ ſawo ir tykrey regiejo pagadynima.

37. Bet taȯ kuri Diewaȯ prykiełe, neregiejo pagadynima.

38. Teſt tada jumuȯ ʒynoma wirey broley jog per ghi apſiſako jumuȯ atlaydymaȯ grieku.

39. Ó (tey) nog wiſo, nog ko negałetum-
[bite but
nuteyſinti per ʒokona Mayʒießiauȯ, per tą koʒnaȯ kurſey tyki, nuteyſinamaȯ eſt.

40. Saugokiteȯ tada idand and juſu noteytu kaȯ ira paſakita pranaßoſe

41. Dabokiteȯ paniekintojey, ir ſtebekiteȯ, ir nieku pawirſkite: darau nes darbą dienoſe juſu, darba kuriamuy netykieſite, noriȯ kaȯ jumuȯ ir ſakitu.

42. Jr kad Zydey ißejo iß Baʒnicʒoȯ, pahoniȯ[7] praße, idand wel ateyſiancioy Subatoy

toȯgi

[1] *pd* kad [2] *c* to [3] *pd* pirmiauȯ [4] *ms* Pranaßaȯ [5] *s* ir [6] *ms* diewey [7] *c* pagoniȯ

toſgi paciuȯ ʒodʒiuȯ kałbetu jemuȯ.

43. Jr kad koʒnaȯ ⸢nuejo ſawon⸣ iß Baʒnicʒoȯ ejo daug Zydu, ir diewabaymingu kurie ʒydump pryſtojo, paſkuy Powiła ir Barnaboßu: kurie jump kalbejo, ir graudeno joȯ idand atliktu łoskoy Diewa.

44. O kita ſubata, ſuſiejo maʒ ne ciełaȯ Mieſtaȯ[1], kłauſit ʒodʒia Diewo

45. Bet Zydey ißwidę[2] mineȯ, prypildi-ti buwo pawida, ir kałbejo prieß tey ką Powiłas ſakie, prießtaraudami ir bluʒnidami.

46. Bet Powiłaȯ ir Barnaboßiuȯ drąſey ſau pradedami tare Reykia buwo kad[3] pirmiauȯ jumuȯ ʒodyȯ Diewo butu apiſakitaȯ: bet jog ghi atmetate, ir ſudyjate patis ſawe neſant werteyȯ amʒyno ʒywata, ßtey, grybßtame Pahoniump.

47. Teypo neȯ liepe mumȯ Wießpats (kalbedamȯ) Paſtaciau tawe uʒ ßwieſe pahonimuȯ, idand butumbey iʒganimu, iki kraßtuÿ ʒiameȯ

48. Ó kad tey pahoniȯ iʒgirdo, dʒiaugieȯ, ir garbino ʒody[4] Wießpatieȯ ir intykiejo tiek kiek buwo paʒymetu amʒynop ʒywatop

49. Jr iſineße[5] ʒodiȯ Wießpaties po wiſą aną ʒiame

50. Bet ʒydey pajudyno pabaʒnaȯ[6] ir wieʒliwaȯ Moteriȯ, ir Prakilniauſiuȯ Mieſta, ir pakiełe[7] perſekioima prieß Powiła ir Barnaboßu, ir ißmete joȯ iß rubeʒu ſawo.

51. Bet aniȯ nukretę ʒieʒdraȯ nog koju ſawo prieß joȯ, ir atajo Jkonion[8]

52. Ó Mokityney prypilditi buwo dʒiaugſmu ir Dwaſia ßwenta.

PAG-

PAGULDIMAS XIV

1. Jr ſtojoȯ Jkonioy kad[9] iejo podraug Baʒnicʒon Zydu, ir teyp kalbejo, jog dide mine teyp Zydu kaypo Greku intykiejo

2. Bet Zydey kurie buwo nekłauʒaduȯ, parjudyno ir inkartyno dußiaȯ Pahoniu prieß Broluȯ.

3. Buwo tada (tęn) iłgą meta kalbedami drąſey Wießpatiep, kurſey dawe ludyima ʒodʒiuy łoskoȯ ſawo, ir dawe jog ʒiankłey ir ſtebukley buwo daryti per rąkaȯ ju.

4. Ó mine mieſta perſiſkire: ir nekurie buwo ſu ʒydeyȯ, ó nekurie ſu Apaßtałeyȯ.

5. Jr kad ſujudo mayßtaȯ teyp Pahoniu, kajpo Zydu ſu Wireſnieyȯ ju, iʒkratit joȯ ir akmenimiȯ uʒmußt.

6. (Wiȯ tey) numane, iʒbego Mieſtoſna Lykaonioȯ (ipaciey) Lÿſtron ir Derben, ir aplink gulincion ʒiamen.

7. Jr apiſakie tęn Evangelią.

8. Ó nekuriȯ wiraȯ Lÿſtroÿ ſedejo negaledamaȯ kojomiȯ paſikrutint, budamaȯ kolieka nog ʒywata motynoȯ ſawo, kurſey niekadoȯ newaykßcʒojo.

9. Taȯ iʒgirdo Powiła bekalbant, kurſey weyʒdedamaȯ and jo ir regiedamaȯ jog turejo wiera idand butu iʒgiditaȯ.

10. Tare didʒiu bałſu: Kialkiȯ tieſiogiey and koju tawo. O anȯ ßoko ir waykßcʒojo.

11. Ó mineȯ tey ißwidę ką Powiłąȯ padare, pakiełe bałſuȯ ſawo ir tare[10] Lycaonißkoy (kałboy) Diewey ſtojoȯ liguȯ ʒmonemuȯ ir atajo muſump.

[1] *id* ſwietaȯ [2] *b* ißwidę [3] *id* idand; *pb* jum^{us} [4] *pd* Diewo [5] *s* ⟨iſi⟩krete [6] *s* diewo-bijanciaȯ [7] *s* ⟨p⟩ri⟨kiełe⟩ [8] *c* Jng Jkonium [9] *id* jog [10] *c* kałbe⟨jo⟩

12. Jr pramino Barnaboβu Jupitru[1], ó Powiła Merkuriuβu, anò neβ kałbedawo

13. Ó Kunigaò Jupitra, kuriò[2] buwo uʒ ju [Mieſta, kad atwede jauciuò ir waynikuò prieβ duriò, norejo jemò afierawot

14. Bet Apaβtałey Barnaboβiuò ir Powiłaò iʒgirdę (tey) perdreſkie rubuò ſawo, ir [βoko terp mineò βaukiant

15. Jr kałbant: Wirey, kodel tey darote? Meò teypag eſme ʒmoneò tokiugi pajudynimu kaypo juò, ir apiſakome jumuò idand adſigryβtumbite nog tu dyku (dayktu) giwop Diewop, kurſey padare dangu, ir ʒiame, ir Mariaò, ir wiò kaò joſe ira.

16. Kurſey praβokuſioſe cʒeſoſe dałayde wiſiemuò pahonimuò waykβcʒot kieloſe[3] ſawo

17. Noriò teciauò patò ſawe be ludyima notliko, giar darydamaò, iβ dangauò dodamaò mumò lietu ir wayſinguò cʒeſuò, prypildydamaò βyrdiò muſu penu ir[4] linxmibe

18. Ó tey kalbant, woò uʒturejo mineò, kad neafierawotu.

19. Bet atajo Zydey iβ Antyochioò ir Jkonium, ir perkałbejo mineò, ir akmenimiò numete Powiła ir iβwiłko ghi iβ Mieſta, tykiedamieò jog numire.

20. Bet kad ghi Mokityney apſtojo, kieleò, ir atajo Mieſtan, ó antra dieną, iβejo ſu Barnaboβu Derben.

21. Jr kad apiſakie Evangelią aname mieſte, ir daug Mokitiniu padare, ſugryʒo Lyſtron [ir Jkonium ir Antiochion.

Dru-

22. Drutyndami duβiaò Mokitiniu, ir drauzdami idand iki gali butu wieroÿ, ir jog per daugiel wargu reykia mumò ieyt Karaliſten Diewo

23. Jr kad koʒname ſurynkime pakielimu rąku aprynko jemuò Wireſniuò melʒdamies ſu paſniku addawe joò Wieβpaciuy, ing kuri intykiejo.

24. O pereję Piſidią, atajo Pamfilion

25. Jr kad kałbejo ʒody Pergoy, atajo Attalion

26. Ó iβ tęn łaydeò wandeniu Antiochion, iβ kur addoti buwo łoskey diewo darbop kuri pabaygie.

27. Ó atają tęn, ir Surynkima ſuwadynę, ſakie, kaypo didʒiuò dayktuò dare Diewaò ſu jeyò, ir jog atwere duriò wieroò Pahonimus

28. Jr buwo tęn nemaʒą cʒeſa ſu Mokitinejò.

PAGULDIMAS XV

1. Ó nekurie, kurie atajo iβ Judeoò, mokie brolus, jeygu nebuſite apipiauſtiti pagal paprocia Mayʒeβauò, negalite but izganiti.

2. Kad tada nemaʒa atſpirima ir barnę dare Powiłaò ir Barnaboβiuò prieβ joò, paſtanawijo, idand Powiłaò ir Barnaboβius eytu Apaβtałump ir Wireſniump Jeruʒalen, ape tą klauſima[5].

3. Aniò tada palideti budami nog Surynkimo, ejo per Fenicią ir Samarią apiſakidami Prywertima Pahoniu, ir dare didi dʒiaugſma wiſiemus brolamus

4. Jr atają Jeruʒalen, pryimti buwo nog Baʒnicʒoò, ir Apaβtału ir Wirauſiu ir ſakie kaypo didʒiuò dayktus dare Diewaò ſu jeÿò.

Bet

[1] *c* Jupiteru [2] *c* Kunigey... kurie [3] *c* kieleyò [4] *pd* dʒiaugſ⟨mu⟩ [5] *id* klauſima, iſakima

5. Bet (aniò tare) kiełeò nekurie iβ paʃekima Faryʒeuβu, kurie tykincieyò tapo, kalbedami, jog reykia apʃipiauʃtit, ir iʃakima Mayʒieβiauò[1] uʒlaykit.

6. O Apaβtałey ir Wirauʃiey ʃuʃiejo dabotis to daykto.

7. Ó kad dide barne ʃtojoò (ape tey) ʃto-
[joò Petraò
ir tare jump: Wirey broley: Patis ʒynote iog Diewaò nog iłga meta terp muʃu iβrynko mane, idand pahonis per naʃruò mano kłauʃytu ʒodʒia Evangelios ir tykietu.

8. Jr Diewaò kurʃey pazysta βyrdiò dawe[2] jemò[3] ludyima, d⟨a⟩węò[4] jemò dwaʃią βwentą kaypo ir mumus

9. Jr nejokia skiriaus nepadare terp muʃu ir ju apczystyjęò βyrdiò ju per wierą.

10. Togdel dabar ko gundʒiate Diewa, dedami junga and kakła Mokitiniu, kurio ney Tewey muʃu ney mes negalejom kiłot

11. Bet meò tykimeò per łoska[5] Wieβpatieò Jeʒuʃa CHriʃtuʃa, jog buʃim[6] izganiti, kaypo ir anis.

12. O[7] wiʃa mine tylejo, ir kłauʃe Barnaboβu ir Powiła ʃakant, kaypo didʒiuò ʒiankłuò ir ʃtebukłuò dare diewaò per joò terp Pahoniu

13. Ó kad anis nutyło ⌜atʃakie Jokubaò⌝ kalbedamaò: Wirey Broley, kłauʃikite manęò.

14. Simonaò paʃakie kaypo pirm Diewaò atłankie Pahonis, pryimt iβ (ju) ʒmoneò warduy[8] ʃawo

15. Ó ʃu to ʃutynka ʒodʒiey Pranaβu, kaypo ira paraβyta.

16. Potam ʃugryβu ir wel pabudawoʃiu nometa dowida ʃugruwuʃi, ir[9] kaò ʃuʃiłauʒe[10] iβ nauja paʃtatiʃiu ir wel ghi prytieʃiu

17. Jdand

17. Jdand atʃtankey ʒmoniu ieβkotu Wieβpatieò, ir wiʃi pahoniò and kuriu wardas mano ʒadynaò, kałba Wieβpatò, kurʃey tey wiò daro.

18. Diewuy wiʃi jo darbey ira ʒynomi nog amʒiu

19. Togdel aβjen ʃudyju, idand neturbawotumbime tu kurie gryβta Diewop iβ pahoniu.

20. Bet raβytumbime jum[11] kad uʒʃi-
[turetu nog
dayktu iβbiauryntu per balwonus[12], nog ʃu ʃwetima giwenima, ir nog paʃmauktu dayktu, ir nog krauja

21. Mayʒieβiuò neò nog ʃenu cʒeʃu koʒname Mieʃte turi toò kurie ghi ʃako, ir ʃkaytomaò eʃt kaò Subata Baʒnicʒoʃe.

22. Giar tada regiejoò Apaβtałamus ir Wireʃniemuò ʃu ciełu Surynkimu iβrynk⟨t⟩[13] (nekuriuò) wiruò iβ ʃawęò, ir nuʃiust joò su Powiłu ir Barnaboβu Antyochion (ipaciey) Judoβiu kuri wadyno Barʃaboʃu ir Silą, wiruò kurie buwo wadey terp brolu.

23. Jr raβe per joò kaò (ʃęka) Apaβtalej ir Wireʃniey ir Broley (ʒycʒyja) brolamuò iβ Pahoniu, kurie ira Antyochioy ir Syrioy ir Cilicioy[14], iβganima

24. Kadągi iʒgirdome, jog nekurie, kurie iβejo iβ muʃu, ʃumiβe juò ʒodʒieyò, ir duβiaò juʃu padare ʃiłpnaò kalbedami jog reykia jumuò apʃipiauʃ⟨t⟩it[15], ir uʒlaykit ʒokona, kuriemuò (to) neiʃakieme

25. Regiejoò mumuò giar bendrey ʃu⟨rin⟩-
[ktiemus[16]
iβrynkt nekurius wirus, ir nuʃiust joò juʃump ʃu miełeyò muʃu Barnaboβu ir Powiłu.

26. Wireyò kurie iʒdawe duβiaò ʃawo del warda Wieβpatieò muʃu Jeʒuʃa CHriʃtuʃa.

1 *pd* ʃer⟨giet⟩, turetis 2 *i* dodams; *c* dawe 3 *c* jemuò 4 *ms* dowęò; *c* dodamaò 5 *i* wierą 6 *c* buʃime 7 *c* Jr 8 *c* del warda 9 *pd* wel adgalos 10 *pd* adgaloò 11 *cf* jump 12 *pd* ir 13 *ms* iβrynk 14 *ms* Cilicion 15 *ms* apʃipiauʃit 16 *ms* ʃuktiemus; *c* ʃuʃi-

27. Nuſiuntem tada Judoßiu ir Silą kurie [teypag paſakiꝺ teygi ing naſruꝺ.

28. Giar neꝺ regiejoꝺ dwaſiey ßwentey ir mumuꝺ, nedet and juſu dideſ⟨n⟩eꝺ[1] naßtoꝺ, per [toꝺ reÿkalinguꝺ daykt^{us}.

29. (Jpaciey) idand uʒſituretumbite nog to kaꝺ ira afierawota bałwonamuꝺ, ir nog krauja, ir nog to kaꝺ ira paſmaugta, ir nog ſu ſwetima giwenima[2], nog kuriu dayktu ieygu ſaugoſiteꝺ, giar padarÿſite. Turekiteꝺ gerey.

30. Tie tada budami pałayſti, atajo Antyochion ir ſurynkie mine, atadawe Gromatą.

31. Ó aniꝺ ją perſkayte dʒiaugießiß nuraminim⟨a⟩

32. O Judoßiuꝺ ir Silas, kurie patiꝺ teypag buwo Pranaßey, graudeno brol^{us} daugietu ʒodʒiu ir twirtyno joꝺ

33. Jr kad pabuwo (tęn) metą, broley łaydo joꝺ (wel) pakajuy Apaßtalump

34. Bet Siley[3] giar regiejoꝺ atſilikt tęn

35. Ó Powilaꝺ ir Barnaboßuꝺ[4] uʒſiturejo Antyochioy mokidami ir apiſakidami ſu daugieſniu dar kitu ʒody Wießpatieꝺ.

36. Ó po kieletuy dienu tare Powiłaꝺ Barnaboßauꝺp, ſugryßkime jau, ir atlankikime brolus muſu koʒname Mieſte, kurioſe apiſakieme ʒody Diewa, kaypo turiꝺ.

37. O Barnaboßuꝺ rodyio kad imtu ſu ſawim Jona, kuri wadyna Morkumi.

38. Bet Powiłuy regiejoꝺ ſłußney, kad jo neimtu ſu ſawim, kurſey nuejo nog ju iß Pamfilioꝺ, ir neejo ſu jeyꝺ top darbop

39. Kiełeꝺ tada (terp ju) uʒſikartyimaꝺ, teyp jog atſiſkire wienꝺ nog kito, ir jog Barnaboßuꝺ eme ſu ſawim Morku, ir łaydoꝺ wandeniu Cypran.

40. Bet Powiłaꝺ aprynko Silą ir nuejo atadotaꝺ nog Brolu łoskey diewo.

41. Jr perejo Syrią ir Cilicią, drutyndamaꝺ Surynkimuꝺ.

PAGULDIMAS XVI

1. Jr atajo Derben ir Lyſtron, ó ßtey nekuriꝺ Mokityniꝺ buwo tęn, wardu Timotheußaꝺ, ſunuꝺ tykinci⟨o⟩ꝺ zmonoꝺ Zydaukoꝺ, bet iß ⌜Greka tewa⌝

2. Kuriamuy giaraꝺ ludyimaꝺ dotaꝺ ira nog Brolu Lyſtroy ir Jkonium.

3. Tą norejo Powiłaꝺ idand ſu jo kielotu, eme tada ir apipiauſte ghi, del Zydu kurie buwo anoſe wietoſe, wiſiemꝺ neꝺ jemuꝺ paʒyſtamaꝺ buwo Tewaꝺ jo jog buwo Grekaꝺ.

4. Jr kad kielawo pro Mieſtuꝺ padawe jem^{us} iſtatimuꝺ kuriey gieri regiejoꝺ Apaßtalam^{us} ir Wireſniemuꝺ Jeruʒaley, idand ju turetuꝺ[5].

5. Surynkimey tada twirtynoꝺ wieroÿ ir kaꝺdien buwo daugiauꝺ ſkayciuy

6. Jr kad perejo Frygią ir ʒiame Galacioꝺ uʒtureti ira nog Dwaſioꝺ ßwentoꝺ kalbet ʒody Aſioy.

7. (Jr) atają Myſion norejo kielaut Bythynion, ó dwaſia nedałayde to jemuꝺ

8. O prałąkię Myſią atajo Troon

9. O nog Powiło ⌜ira regietaꝺ regieimaꝺ⌝ naktiy. Wiraꝺ[6] nekuriꝺ iß Macedonioꝺ ſtowejo, kurſey jo praße ir tare: Paſiprowik Macedonion, ir giałbe⟨k⟩[7] muꝺ.

10. Kad tada ⌜ghiꝺ regiejo⌝ tą regieima, [ießkojom toyꝺ łayſtiꝺ Macedonion, budami[8] tykrejꝺ, (iß to) jog Wießpats muꝺ paßaukie. Apiſakit Evangelią jemuꝺ.

11. Delgi-

[1] *ms* dideſteꝺ [2] *c* giwenima [3] *pd* paſidabojo [4] *c* Powiluy... Barnaboßuy [5] *b* turetuꝺ [6] *id* Zmoguꝺ [7] *ms* giałbet [8] *pd* to

11. Delgi to layʒdamieꝺ wandeniu iß Trooꝺ tieſiogiey begom Samothracion, ó[1] and rytoy Neapolin.

12. Ó iß tęn Filippon[2], kurſey ira pirmaꝺ mieſtaꝺ iß ßoꝺ ßalieꝺ Macedonioꝺ, neſeney uʒdetaꝺ[3]. Jr uʒſiturejom tame Mieſte kelaꝺ Dienaꝺ.

13. Ó Subatoꝺ diena ißejom iß Mieſta [tieꝺ upe, kame maldoꝺ atſiprowinedawo, ir atſedę, kałbejom Moterump kurioꝺ ſuſiejo.

14. Ó ne⟨k⟩uriy[4] ʒmona wardu Lydia, kuri [perdawinejo purpurą, iß Mieſta Thyatira, kuri tarnawo Diewuy, klauſe (muſu) kurioꝺ ßyrdi Wießpatꝺ atwere, jog dabojoꝺ to ką Powiłaꝺ kalbejo.

15. Ó kad buwo apkrykßtyta ir joꝺ namey, [praße (muꝺ) kałbedama, jeygu apſudyjote jog wierna eſmi Wießpaćiuy, eykit tada namoſna mano ir atſilikite. Jr prywerte muꝺ.

16. Jr ſtojoꝺ kad ejom and małdoꝺ, jog nekuriy tarnayte, kuriy turejo Dwaſią Wiꝺſakącią[5], ſutyko muꝺ[6], ó ta ⌜dare didę nauda⌝ Wießpaciamuꝺ ſawo burtydama

17. Ta[7] pati ejo paſkuy Powiła ir muꝺ, ir ßaukie kalbedama: Tie wirey ira tarnej aukßcʒauſioja Diewo, kurie apiſako mumuꝺ kiala iʒganimo

18. Ó tey dare nog daugiel dienu. Bet Po- [wiłaꝺ (to) nekięʒdamaꝺ, atſigryʒo ir tare dwaſioſp: Liepiu tau wardane Jeʒuſa CHriſtuſa ißeyt iß joꝺ. Jr ißejo tągi pacią hadyna.

19. Ó kad Wießpaciey ⟨regiejo⟩[8] jog nodieja [ju naudoꝺ praʒuwo, pagawo Powiła ir Silą ir nuwede joꝺ Turgun[9] prieß Wireſniuꝺ

20. Jr kad ⌜atwede joꝺ⌝ prieß Wireſniuꝺ tare: Tie ʒmoneꝺ mayßtą daro Mieſte muſu noriꝺ ira ʒydeÿ.

21. Jr apiſako buduꝺ[10] kuru nedera mum[us] prÿimt, neÿ darÿt, kaÿpo Rimionim[us].

22. Suju-

22. Sujudo tada ſwietꝺ podraug prieß joꝺ, Wireſniey teypag perpłeßę rub[us] ju liepe joꝺ nupłakt

23. Jr kad jemꝺ daug mußu uʒdawe, imete joꝺ kalinen ir pryſakie ſarguy kalineꝺ kad ju ſaugotu ſergieÿ

24. Katraꝺ emęꝺ toki iſakimą, imete joꝺ apatynen kalinen, ir iſodyno kojaꝺ ju kaładon.

25. Ó puſiau naktieꝺ Powiłaꝺ ir Silaꝺ mełdeꝺ ir giedojo gieſme Diewop, ó kaliney girdejo joꝺ.

26. Jr ſtojoꝺ humey didis treßeimaꝺ ʒiameꝺ, teyp jog pamatey kalineꝺ paſiwiskino, ir toyꝺ wiſoꝺ duryꝺ atſiwere, ir rÿßey and wiſu ißſirÿßo

27. Ó sargaꝺ kaładoꝺ[11] pabudęꝺ ir duriꝺ kalineꝺ atwertaꝺ ißwidęꝺ, ißtraukie kalawiją ir norejo pats ſawe uzmußt, tarydamaꝺ jog kaliniey izbego

28. Bet Powiłaꝺ ßaukie dideſniu bałſu, kałbedamaꝺ: Nedaryk ſau nieko pikta: Wiſi neꝺ eſme ćia.

29. Ó ßaukdamaꝺ ugnieꝺ, ibego, ir łabey drebejo ir połe (kojump) Powiła ir Silos.

30. Jr ißwedęꝺ joꝺ[12], tare: Wießpaciey, ką reykia mi darÿt, idand bućia izganitas?

31. Ó aniꝺ tare: Tykiek ing Jeʒuſa CHriſtuſa, ó buſi izgan⟨i⟩taꝺ[13] tu, ir namey tawo.

32. Jr kalbejo jop Źody Wießpatieꝺ, ir [wiſump kurie buwo namoſe jo.

33. Jr eme joꝺ ſaweſp tągi pacią hadyna naktieꝺ, ir numazgojo (joꝺ) nog mußu, ir toyꝺ buwo ap⟨k⟩rykßtytaꝺ[14] ir wiſi jo[15].

34. Jr iwedę joꝺ namoſna ſawo, ir uzſtate[16] (jemꝺ)[17] ſtała, ir dʒiaugieꝺ, jog ſu ciełeyꝺ nameyꝺ ſawo intykiejo Diewuÿ.

35. Ó kad buwo die-

1 *pd* antra diena 2 *c* Filippion 3 *pd* kolonia 4 *ms* neturiy 5 *s* buwo burtynikie 6 *pd* kuriy 7 *c* Toy 8 *o* 9 *c* Turgawicʒon 10 *id* paprociuꝺ 11 *pd* kiełęꝺ 12 *c* juꝺ 13 *ms* izgantaꝺ 14 *ms* aprykßtytaꝺ 15 *pd* namey 16 *c* paſtate 17 *c* (jemuꝺ)

35. Ó kad ⌜diena buwo⌝, nuʃiunte Wireʃniej [⌜ʃługað[1] Mieʃta⌝ kalbedami: Jßłayʃkite tað ʒmoneð.

36. Ó anð kaladoð-ʃargað paʃakie[2] Powiłuy [t⟨o⟩ð[3] ʒodʒiuð (kałbedamð:) Wirauʃiey nuʃiunte idand butumbite[4] ißlayʃti: Jßeykite tada dabar, ir eÿkite pakajuy

37. Bet Powiłað tare jump, nupłakie muð kurie eʃme Rymonið neapʃudyję[5] atwereÿ, ir kalinen (muð) imete, ó dabar ⟨ißme⟩cia[6] muð tyłomið. Neteyp: bet patið teateyt, ir ißweda muð.

38. Ó ʃługoð Mieʃta paʃakie anuð ʒodʒi^{us} [Wireʃniemuð, ó anið iʃigando, iʒgirdę jog ira Rymionið.

39. Ataję tada praße joð, ir kad joð ißwede [norejo idand ißeytu iß Mieʃta

40. Ó ißeję iß kalineð, nuejo Lydioʃp: ir [ißwidę brol^{us} twirtyno joð, ir ißejo (iß Mieʃta.)

PAGULDIMAS XVII

1. Ó emę kiala (ʃawo) per Amfipolin ir [Apollonią atajo Theʃʃalonikon, kame buwo Baʒnicʒa Zydu.

2. Ó Powiłað, kaypo paprato, iejo jump, ir per trið ʃubatað kalbejo ʃu jeyð iß Raßtu

3. Jzguldidamað (joð) ir po (akið ju[7]) iʒʃtatydamað, jog reykie buwo idand CHriʃt^{us} kientetu ir kiełtuð iß numiruʃiu, ir jog tað Jeʒuð ira CHriʃt^{us} kuri aß (kalbejo) apiʃakau jum^{us}.

4. Ó nekurie iß ju intykiejo ir buwo draugiej ʃu Powiłu ir Sila, ó iß diewabaymingu Greku dide mine, iß prakiłniauʃiu teypag moteru nemaź.

5. Bet Zydey kurie buwo nekłauʒad^{us} pawidedami (to) preyme ʃawęʃp nekuri^{us} pikt^{us} wir^{us}, pateykun^{us} and turgawiczoð, ir padare jog ʃwiets ʃubego kopon, ir padare maÿßta Mieʃte: ir ußpołę and namu Jaʃona, ießkoja jo ißweʃt ʒmoniump.

6. Ó kad jo nerado, ißtraukie Jaʃona ir nekuriuð brol^{us} prieß Wireʃni^{us} mieʃta, ßaukdami: Tie, kurie ʃwieta ʃumiße, atajo ir ćia.

7. Kuriuð Jaʃonað pryeme namoʃna (ʃawo): ó tie wiʃi daro prieß iʃakima Cieʃoria^{us}, [kalbedami: Jog kitð ira karal^{us} (ipaciey) kaßkokð Jeʒuð.

8. Jr prykiełe ʒmoneð ir Wirauʃi^{us} Mieʃta, kurie to klauʃe.

9. Bet kad ganapadaryma eme nog Jaʃona ir nog kitu, ißłayde joð.

10. Ó Broley toyð naktiy ißʃiunte Powiła ir Silą Bereon, kurie tęn atają nuejo Baʒnicʒon Źydu

11. Ó tie buwo prakilniauʃi, neyg anið[8] [kurie buwo Thesʃalonikoy, (kaÿpo) kurie preyme ʒody łabey rodi tyrdamieð Raßtu kasdien, begu tey teypo butu.

12. Togdel daugiel iß ju intykiejo, ir iß [Grekißku wieʒliwu Moteru, ir iß wiru nemaź.

13. Ó kad Zydey iß Thesʃalonikoð daʃizynojo, jog ir Bereoy apiʃako Powiłað ʒody Diewo, atajo ir tęn, ir ʃujudyno mineð.

14. Bet broley toyð iʒʃiunte Powiła, idand eytu kaypo tieð Mariuð, bet Silað ir Timotheußað paʃiliko tęn.

15. Ó tie kurie lidejo Powiła, nulidejo [ghi iki ⌜patiemuð Athenam^{us}⌝: ó iʃakimą emę Siloʃp ir Timotheußop, kad ⌜ateytu jop⌝ ʃkubieÿ, nuejo.

16. Ó Powiłuy łaukiant ju Athenoʃe, dwaʃia jo uʒʃidegie iampi, beregint jog Mieʃtað buwo teyp piłnað ʃtułpu garboð.

17. Kalbejo tada Baʒnicʒoy ʃu Zydeyð, ir [ʃu tejs kurie buwo diewobaym^{us}, ir and turga^{us} [kaðdien, ʃu teyð ʃu kureyð ʃuʃityko.

18. Ó

[1] *ad* tarn^{us} [2] *c* ka⟨lbejo⟩ [3] *ms* tað [4] *c* butumbey [5] *pd* muʃu [6] *id* ißłaydʒia [7] *c* jemð [8] *id* tie

18. Ȯ nekuriey iß Epikureußu ir Stoiku [Filaʒafej bareȯ ʃu jo, ȯ nekurie tare: Ką taʃey beʒliepicʒa nori kałbet? Bet kiti (tare) regiȯ but apiʃakitoju Swetymu Diewu: Apiʃakie neȯ [Jem^{us} Jeʒuʃa ir kielima (iß numiruʃiu.)

19. Pagawo tada ghi ir atwede (ghi) and [(wietoȯ wadynamoȯ) Areopaguȯ, kałbedami: Neʒynome kaȯ tey ira do naujaȯ mokʃłas, ape kuri kałbi[1]?

20. Atneßey neȯ kaßkokiuȯ ʃwetimuȯ day- [kt^{us} auʃisna[2] muʃu. Norime tade ʒynot, kaȯ iß [to buȯ.

21.:|: Ȯ Atencʒykey wiʃi, ir praßalnieciey kurie tęn giweno nieku kitu nebowijoȯ, tykt paʃakomiȯ naujenu ir kłauʃimu:|:

22. Powiłaȯ tada ʃtojęȯ widuy anoȯ (wietoȯ wadynamoȯ) Areopaguȯ, tare: Wirey Athenu, regiu iog eʃte iß wiʃu ßaliu[3] [nobaʒnejs.

23. Waykßcʒodamaȯ neȯ po mieʃta, ir [pryʃiweyʒdedamaȯ[4] juʃu ßwentibem^{us}, radau teypag [Altorju, and kurio buwo paraßaȯ: Nepazystamuy Diewuÿ. Tą tada kuriamuÿ nepaʒystami[5] tarnaujate apiʃakau jumuȯ.

24. Diewaȯ kurʃey[6] padare ʃwieta, ir wiȯ kaȯ jampi ira, taȯ budamaȯ Wießpaciu [danga^{us} ir ʒiameȯ, negiwena Baʒnicʒoʃe rąkomiȯ padarytoʃe.

25. Ney teypag garbinamaȯ eʃt rąkomiȯ ʒmoniu (kaypo) ko bereykałautu[7], patȯ[8] neȯ dotu wiʃiem^{us} ʒywata, ir ataduʃi ir wiȯ.

26. Jr iß wiena krauja padare wiʃa gimine ʒmoniu, idand giwentu and ⸢wiʃoȯ ʒiameȯ⸣, paʒymintęȯ cʒeʃuȯ pirm paʃtanawituȯ, ir rubeʒ^{us} ju giwenimo[9].

27. Jdand Wießpatieȯ ießkotu, gal but jog[10] paßcʒupoȯ ir atraȯ ghi: noriȯ anȯ neto- netoli ira nog koʒna iß muʃu.

28. Jampi neȯ gijame, ir krutinameȯ, ir eʃme kaypo nekurie ir iß juʃu Poetu paʃakie. Meȯ teypag eʃme jo gimine.

29. Budami tada gimine Diewo, netarykimeȯ, kad Diewiʃte[11] ligi aukʃuy, aba ʃidabruy, aba akmeniuÿ, kuriuȯ iʒpauʃto(!) ʒmoniu remeʃłu ir[12] pramoniu.

30. Togdel Diewaȯ neatʃidayrÿdamaȯ and cʒeʃu neißmintieȯ, apiʃako dabar wiʃiemuȯ ʒmonemuȯ wiʃur idand pakutawotu.

31. Delto jog paʒymino dieną, kurioy ʃudiȯ po teyʃey ʒiame per ʒmogu, kuri paʃtanawijo (and to) nutykrynima (to) darydamaȯ wiʃiemuȯ, jog ghi prikiełe iß numiruʃiu.

32. Kad tada izgirdo ape kielima (iß numiruʃiu) wieni jokieȯ (iß to) ȯ kiti tare: Klauʃiʃime wel taweȯ ape tey.

33. Teyp tada Powiłaȯ ißejo nog ju

34. Nekurie teciauȯ wirey turejoȯ joȯ ir intykiejo: terp kuriu teypag buwo dionyʃi^{us} Areopagita, ir ʒmona wardu Damariȯ, ir kiti ʃu jeyȯ.

PAGULDIMAS XVIII

1. Ȯ potam nuejo Powiłaȯ iß Athenu, ir atajo Korinthan

2. Jr rado nekuri Zydą wardu Aquila, gimine iß Ponta, kurʃey neʃeney atajo iß Włachu[13], ir Priscilla Mote jo,:|: iog Klaudiußaȯ paʃtanawijo idand wiʃi Zydey ißeytu iß Ryma:|: ir nuejo jump.

3. Ȯ jog buwo togi remeʃła, buwo ʃu jeyȯ [ir dirbo: buwo neȯ Nometynikey.

[1] *c* taȯ kałba [2] *c* po auʃim [3] *pd* j.ȯ ʃant [4] *c* dabodamaȯ [5] *s nl* [6] *pd* ʃutw<ere> [7] *pd* kadągi [8] *pd* tykt [9] *c* giwenimuÿ [10] *pd* atraȯ ghi [11] *pd* butu [12] *pd* umu [13] *c* Wałaku

4. Jr kalbedawo kaȯ Subata Baʒnicʒoy, ir [priwe-de (wieroſp) Zyduȯ ir Grekuȯ.

5. Ó kad Silaȯ ir Timotheuβaȯ atajo iβ [Mace-donioȯ, Powił⟨a⟩s ſpauſtas buwo[1] nog dwaſi⟨os⟩, [ludyiant[2] Zydamuȯ jog Jeʒuȯ ira CHriſtuȯ.

6. Bet kad aniȯ pieβtarawo ir bluʒnijo, nukrete rubuȯ ſawo, ir tare jump: Kraujaȯ juſu (te'ſt) and gałwoȯ juſu. Aβ eſmi czyſtaȯ: ó nog βo meta eyſiu Pahoniump.

7. Jr iβejęȯ iβ tęn, atajo namoſna[3] nekurio (wira)[4] wardu Justus, kurſey tarnawo Diewuy, kurio namey buwo paȯ pacią Baʒnicʒą.

8. Jr Kriſpuȯ Wirauſiaȯ Baʒnicʒoȯ intykiejo Wieβpaciuy ſu cieleyȯ ſawo namejȯ, daug teypag Korinthioniu kłauſidami jo intykiejo ir apkrykβtyti buwo.

9. Ó Wieβpats tare Powiłop regieime naktiy, nebijokiȯ bet kalbek ó netyłek.

10. Aβ neȯ eſmi ſu tawim, ir niekaȯ nemeȯ (rąku) and tawęȯ idand tau ką pikt pad⟨a⟩ritu[5]. daug neȯ turiu ʒmoniu tame Mieſte.

11. Jr uʒſiturejo tęn metuȯ ir βeβyȯ Menaſis mokidamaȯ ʒodi Diewo terp ju.

12. Bet kad Gallio buwo Storaſta Achajoȯ, Zydey pryſikiełe bendrey prieβ Powiła, ir atwede ghi po Suda-sostą

13. Kałbedami: Taſey rodyia ʒmonemuȯ kad tarnautu diewuy prieβ Zokona.

14. Jr kad Powiłaȯ norejo ⌜atwert naſruȯ (ſawo)⌝, Gallio tare Zydump: Kad butu [kokia kriwda aba kaȯ pikt (ſtojaȯ), ó Zydey, tada ſu raʒumu pakięscia juȯ[6].

15. Bet jeygu ira ſkiriuȯ ape ʒodi, ir ward^us ir (ape) Zokona kurſey ira terp juſu, patis to dabokiteȯ: aβ neȯ nenoriu but ſudʒia to.

16. Jr iβwarydyno joȯ[7] nog ⌜Suda-Sostoȯ⌝.

17. Bet wiſi Grekey, pagawo Soſtheneſą wirauſi Baʒnicʒoȯ, ir ſumuβe ghi po Suda-Soſta[8], ó Galliuſa niekaȯ tey nopejo.

18. Jr kad Powiłaȯ ⌜tęn daug dienu dar⌝ pramito, paſizegnojo ſu broleyȯ, ir łaydoȯ wandeniu iβ tęn Syrion: ó Priſcilla ir Aquila ſu jo, nuſkutęȯ gałwa (ſawo) Kenchreoy: (padare) neȯ ʒadeima.

19. Jr atajo Efeſan, ir paliko joȯ tęn: bet pats nuejo Baʒnicʒon ir kalbejo ſu Zydejȯ

20. Jr kad ghi praβe, idand ⌜butu ſu jejȯ⌝ [ilgia^us nepawelijo.

21. Bet paſiʒegnojo ſu jeyȯ, kalbedamaȯ: Reykia mi kanecʒney ateyſiancią βwentę βwest Jeruʒaleÿ[9].
Bet ſugryβu juſump, jeygu Diewaȯ nori. Jr łaydoȯ iβ Efeza.

22. Jr kad iβkako Ceſareon, nuejo Jeruʒalen, ó paſweykinęȯ Surynkima, ejo Antiochion.

23. Jr kad pabuwo (tęn) per koki meta, iβejo ir apiejo paredku ʒiamę Galacioȯ ir Frÿgioȯ, drutyndamaȯ wiſuȯ Mokityniuȯ.

24. Ó nekuriȯ Zydaȯ, wardu Apolloȯ, gimine iβ Alexandrioȯ, wiraȯ kurſey turejo giarą iβkałba, atajo Efezan, gałuȯ Raβtoſe.

25. Taȯ buwo mokitaȯ kiele Wieβpatieȯ, ir karβtoȯ budamaȯ Dwaſioȯ, kałbejo ir mokie piłney dayktu Wieβpatieȯ, ʒynodamaȯ tykt ape krykβta Jona.

26. Jr

[1] *c* Powilą ſpaude dwaſia; *ms* Powiłąs; *ms* dwaſia [2] *pd* jog [3] *pd* nekuria [4] *pd* Jus⟨tus⟩ [5] *ms* padyritu
[6] *c* juſu [7] *pd* iβ [8] *ms* Stoſta [9] *pd* ir paſweykinęs surynkimą

26. Jr pradejo kałbet draʃey Baȝnicȝoy, ó Aquila ir Priʃcilla izgird^{us} ghi, emę ghi ʃaweʃp, ir iȝgulde jamuy kiała Diewo dar giera^{us}.

27. Ó kad norejo eyt Achajon, Broley (ghi) [pagraudenę, raβe Mokitiniump, idand ghi prÿimtu: Kurʃey (tęn) atajęó, padejo daug tiem^{us} kurie intykiejo per łoską

28. Pergałedawo neó Zyd^{us} [1] didȝiu drąʃumu iβkiey, dawadȝiodamaó Raβtejó, jog Jeȝuó buwo CHriʃtuó.

PAGULDIMAS XIX

1. Jr ʃtojoó kad Apolloó buwo Korinthe, jog Powiłaó aukβtyn kurioó ira puʃeó apejęó atajo Efezan, ir radęó nekuriuó Mokitini^{us} (tęn)

2. Tare jump: Emetegu dwaʃią βwętą[2], komet intykiejote? Ó anió tare jam, meó ir negirdejome begu ira dwaʃia βwęta[3]

3. Ó anó ⌜tare jump⌝: Jng kągi tada eʃte apkrÿkβtyti? Ó anió tare. Jng krykβta Jona.

4. Bet Powiłaó tare: Jonaó tieʃa krykβtyjo krykβtu pakutoó kalbedamaó ȝmoniump, idand tykietu ing ghi, kurʃey ejo paskuy ghi, tatey ira, ing CHriʃtuʃa Jeȝuʃa.

5. Ó Tie kurie (jo) kłauʃe apkrykβtyti buwo wardane Wieβpatieó Jeȝauó.

6. Jr kad Powiłaó uȝdejo and ju rąkaó Dwaʃia βwenta atajo and ju: ir kałbejo ʃwetymo- [mis kałbomió[4] ir pranaβawo

7. Ó tu wiʃu buwo ape dwilika wiru[5].

8. Jr iejo pats Baȝnicȝon ir kałbejo drąʃey, kalbedamaó ʃu jeyó trió menaʃiuó, ir rodidamaó jemuó daykt^{us} [6] Karaliʃteʃ Diewo.

9. Bet kad nekurie uȝʃikietyno, ir buwo nekłauȝad^{us} kalbedami pikt ape kiala (Wieβpaties) po ȝmonemió, atʃitolino nog ju, ir atʃkire Mokitiniuó, kalbedamaó kaódien iβkałoy nekurio Tyrannuʃa.

10. Ó tey buwo per dweió metuó, teyp jog wiʃi kurie giweno Azioy, kłauʃe ȝodȝia Wieβpatieó Jeȝauó, tejp Zydey kaypo Grekej.

11. Jr dare diewaó nepapratom^{us} daykt^{us} per rąkaó Powiła

12. Teyp jog nog jo kuna neȝdawo and ligoniu chuʃtkaó aba rucȝnikuó, ó ligoó apłajȝdawo[7] joó, ir dwaʃioó piktoó iβeydawo iβ ju.

13. Ó nekurieÿ iβ tekinejanciu ȝydu, kurie mokiejo (Welnia) uȝkiaykt, dryʃo ȝadynt warda Jeȝauó, anta tu kurie turejo piktaó dwaʃiaó, kalbedami: Uȝkiaykiame tawe per Jeȝu kuri Powiłaó apiʃako.

14. Ó[8] buwo nekurie ʃeptinió(!) Sun^{us}, Scewoó Wirauʃia Kuniga Zydu, kurie tey dare

15. Bet Dwaʃia pikta atʃakidama, tare, Jeȝuʃa paȝyʃtu, ir Powiła paȝyʃtu: bet juó kasjen eʃte?

16. Zmoguó tada kuriampi buwo pikta dwaʃia, βoka and ju, ir pergalejęó joó, paʃiʃtiprÿno prieβ joó teyp jog iβ anu namu iȝbego nogeyó ir ʃuroniteÿó.

17. Ó[9] tey wiʃump daʃineβe[10] teyp Zydump [kaypo Grekump[11], kurie Efeze giweno: ir połe and ju wiʃu ʃtrokaó, ó ȝodió Wieβpatieó Jeȝauó buwo dydyntaó.

18. Jr daug tu kurie intykiejo atajo iʃzpaȝyndami ir apiʃakidami ju darb^{us}

19. Daugiel teypag tu, kurie bowijoó[12] mornejó (mokʃłeyó) suneβe[13] knigaó, ir ʃudegino jaó wiʃiem^{us} [14] beregint, ó ʃkajte wertuma ju, ir rado pękiaó[15] deβymtis tukʃtanciu ʃydabro pinigu.

20[16]. Teypo augo ȝodió Wieβpatieó galibeÿ, ir pergałejo.

21. Kad tada tie dayktey iȝʃitieʃejo, paʃtanawijo Powiłaó dwaʃioy, perejęó Macedonią ir Achaią, eyt Jeruȝalen: kalbedamó: Kaÿpo tęn buʃiu, reykʃ mi ir Rÿma iβwiʃt.

[1] *pd* ʃu [2] *c* βwentą [3] *c* βwenta [4] *c* ʃwetymejó lieȝuwiejs [5] *c* pęki wirey [6] *b* daykt^{us} [7] *ms* apłajȝȝdawo [8] *pd* (Tie) [9] *pd* ape [10] *c* wiʃi daʃiȝynojo [11] *c* Zydey . . Grekey [12] *pd* pikteyó [13] *c* atneβe [14] *pd* ȝmone⟨mus⟩ [15] *c* pękió [16] *vers.* 20,21 *vid. pag.* (115).

22. Jr kad nuſiunte anȯ Macedonion du iß tu kurie tarnawo jamuy, ipaciey Timotheußa ir Eraſtuſa patsjen atſiliko and trupucia Azioÿ.

23. Bet ape tągi pati meta pajudo nemaʒaȯ Majßtaȯ del kiala (Wießpatieȯ.)

24. Wienȯ neȯ Demetriuȯ Zalatoriuȯ, kurſey darydawo (maʒaȯ) Baʒnicʒaȯ Dianoȯ dare jemuȯ iß to remeſła nemaʒa nauda.

25. Kuriuȯ ſurynkieȯ ſu remeſnikeyȯ tokiugi dayktu tare: Wireÿ, patis zynote, jog iß toȯ naudoȯ turime ſawo pałayme

26. Ó regite ir girdite, jog taȯ Powiłaȯ perkałbejo ir atwerte daug ʒmoniu netyktey iß Efeſa, bet maź ne iß ciełoȯ Azioȯ, kałbedamaȯ: Neſt tey Dieweÿ, kurie[1] rąkomiȯ daromi ira.

27. Ó netyktey meȯ eſme nebeſpecʒniſ- [tey, jog ta ⌜dalis muſu⌝ ateÿȯ paniekiniman, bet ir Baʒnicʒą dideȯ Deywayteȯ Dionoȯ tureȯ kaypo nieką, bet ir Majeſtotaȯ joȯ ſugayßs, kurią ciełą Azia ir (ćiełs) ſwietaȯ garbina.

28. Ó kad aniȯ tey iʒgirdo, piłni[2] buwo narſa, ir ßaukie kałbedami: Dide ira Diana Efezißkiu.

29. Ciełaȯ tada mieſtaȯ buwo piłnaȯ maÿßta ir ßoka gwoltu podraug and wietoȯ iß kurioȯ ʒuredawo, ir nutraukie ſu ſawim Gajuſa ir Ariſtarcha iß Macedonioȯ, bendrakieleywiuȯ Powiła.

30. Jr kad Powiłaȯ norejo eyt ʒmoniump[3] Mokitiney nedałajde jam.

31. Nekurie teypag ir iß Wireſniu Aʒioȯ, kurie buwo[4] ja^{m} prieteleyȯ, nuſiunte jop, ir graudeno idand neißeytu and wietos iß kur źurÿ.

32. Sʒaukie tada (wienȯ tey) ó kits kaȯ kita. Suejga neȯ ſuſimaÿße, ir dideſne (puſe) nezÿnojo del ko[5] ſuſiejo.

33. Jr liepe Alexandruy ißeyt iß mines jog Zydey ghi ſtumde. Alexander tada pamojęȯ rąka, norejo apginima padaryt ſwietop.

34. Bet kad ſuprato jog buwo Zydaȯ, buwo [bał- ſaȯ wiſu ßaukiąnȯ[6] and dwieju hadynu dide ira Diana Efezißkiu.

35. Ó kad piſoriuȯ-(mieſta) nutyldyno mine, tare: Wirey Efezauȯ: kaȯ ira do ʒmog^{us} kurſey nezÿno jog Mieſtaȯ Efezißkiu ira Sargu-Baʒnicʒoȯ dideȯ deywayteȯ Dianoȯ, ir (abroʒa) kurſey nupołe iß dangauȯ.

36. Kadągi tada tamuy niekaȯ negali prießtaraut, prywału ira, idand nutyltumbite, ir nieko neſuſiprate nedarytumbite.

37. Atwedet neȯ (ćia) toȯ wiruȯ, kurie ney Baʒnicʒą[7] ißwogie, ney bluʒnija Deywajte juſu.

38. Jeygu tada dabar Demetriußaȯ, ir tie kurie ira togi remeſła ſu jo turi ką prieß kuri, ſuda-dienoȯ atſiprowija, ira teypag Storaſtoȯ, teſiſkundʒia wienȯ and kito.

39. Ó jeygu dar ko ießkote ape kituȯ dayktuȯ tey atſiprowiȯ ſueygoy ⌜pagal prowoȯ⌝.

40. Bijomeȯ neȯ idand ⌜neapſkuſtu muſu⌝ del mayßta, ßoȯ dienoȯ, kadągi nera prieʒaſtieȯ, ko galetumbime izſikałbet iß to mayßta. Ó tey taręȯ, palaydo kuopą.

PAGULDIMAS XX

Kad tada

1 *c* kuriuȯ 2 *c* prypiłditi 3 *s* swietop 4 *ad* jo; *pc* jo 5 *s* and ko 6 *pd* maz 7 *pd* Baznicʒaȯ

1. Kad tada anȯ mayβtaȯ nutyło, Powilaȯ atwadinęs ſaweſp Mokityniu ir paſweykinęȯ (joȯ) iβejo kad eytu Macedonion.

2. Jr kad p^{er}ejo anaȯ βaliȯ, ir graudeno [joȯ daugietu ʒodʒiu, atajo Grecion

3. Jr kad tęn (pramito) triȯ menaſis, ó ſpąſtuȯ jam ſpande Zydey, kad Syrion norejo layſtiȯ wandeniu tykiejoȯ ſugrÿβiant per Macedonią.

4. Jr ejo ſu jo Aʒion[1] Sopater iβ Bereoȯ ó iβ Theſſalonicenſu Ariſtarchaȯ ir Secund^{us}, ir Gajuȯ iβ derbeȯ, ir Timotheuβaȯ, ó iβ tu (kurie buwo) iβ Azioȯ, Tychikuȯ ir Trofimaȯ.

5. Tie pirm nueję laukie and muſu Trooy

6. Ó meȯ łaydemeȯ iβ Filippi kad praβoko dienoȯ prieſkieniu, ir atplaukiem jump uʒ pęki⟨a⟩ȯ dienaȯ Troon, kame uʒſiturejome ſeptiniaȯ dienaȯ

7. Ó pirmoy (dienoy) nedeloȯ, kad Mokityney [ſuſiejo łauʒt doną[2], kalbejo Powiłaȯ ſu jeyȯ, noredamaȯ eÿt and rÿtoy, ir pratyſo tą kałba (ſawo) iki puſiau naktieȯ

8. Ó buwo tęn daug ʒyburu aname aukβtame [rume[3], kame ſuſiejo

9. Ó nekuriȯ jaunikaytis, wardu Eutych^{us}, ſedejo langie, ſuimtaȯ didʒiu miegu, kadągi powiłas ilgey kalbejo (jump) nupołęȯ iβ[4] mieg⟨a⟩, połe iβ treciu łągu ʒiamen, ir pakiełtaȯ ira numiręȯ.

10. Bet Powiłaȯ nuejęȯ uʒgułe and jo ir apemęs (ghi) tare, Neſiſielokite duβia neȯ jo ira jampi

11. Jr kad (wel) uʒejo aukβtyn, ir dona łauʒe, ir walgie (ką) ir ilgeÿ[5] iki iβauβant ſu jeyȯ kalbejo, tada nuejo.

12. Ó aniȯ iwede kudyki giwą ir tieβyjoȯ per miera.

13. Bet

13. Bet meȯjen nueję pirm eldyoſp, łaydemeȯ Asſon, kame[6] turejom iimt Powiła. Teyp neȯ[7] liepe, ó patȯjen peſciaȯ norejo eÿt

14. Jr kad ſuſiejo ſu mumiȯ Asſone, iemem ghi, ir atajom[8] Mitylenon

15. Ó iβ tęn kad laydemeȯ atajom and (rÿtoy) tieȯ CHioȯ, o kitą (dieną) atplaukiem Samoȯ, ir atlikom Trogyllione, ó potam uz (dieną) atajom Miletan

16. Powiłaȯ neȯ paſtanawijo, prałękt Efezą, idand negayβyntu cʒeſa Azioy. Skubinoȯ neȯ kad (tey galetu but jamuy) and Sekminiu butu Jeruʒaley

17. Bet nuſiunte iβ Mileta Efezan, ir pawadyno Wireſniu Surynkima.

18. Jr kad jop atajo, tare jump: Zynote, nog pirmoȯ dienoȯ kad atajau Aʒion, kaypo juſimp per cieła meta buwau.

19. Tarnaudamaȯ Wieβpaciuÿ wiſokioy pakaroy, ir daugiel aβeroſe, ir pagundynimoſe, kurie atajo and maneȯ per ſpąſtuȯ Zydu.

20. Kaypo nieka neuʒturejau iβ to kaȯ buwo naudynga, kad jumuȯ nopiſakićia ir nemokićia juſu iβkieÿ ir po nam^{us}.

21. Ludydamaȯ teyp Źydam^{us} kaypo [Grekam^{us}, ſugryʒyma diewop, ir wierą Wieβpatieſp muſu Jeʒuſa CHriſtuſa.

22. Ó βtey dabar, budamaȯ ſuryβtaȯ per Dwaſią eymi Jeruʒalen, neʒynodamȯ kaȯ tęn ſutykȯ mane

23. Tykt jog Dwaſia Szwenta nog Mieſta iki Mieſtuy ludyia, kalbedama: Jog ryβey ir ſuſpaudimey laukia mane.

24. Bet nieko nodboju, ney turiu ʒywata mano brangu del ſawęȯ, idand pabaygcia witi mano ſu dʒiaugſmu ir tarnawimą, kuri

c ſuſieyt . . jeyȯ Aʒioy [2] *c* don.ȯ [3] *c* and aukβta ruma [4] *id* per; *ms* miegą [5] *id* pratyſo [6] *pb* Powiła *pd* pats [8] *c* atpłaukiem

emiau nog Wieβpatieò Jeʒuſa, idand ludycia
Evangelią łoskoò Diewa

25. Ó βtey dabar, ʒynau jog juò wiſi, kur
[pere-
jau apiſakidamaò Karaliſte Diewo, daugia^{us}
neiβwiſite weyda mano.

26. Togdel apſiſwiecʒyju jumiò βądien, api-
ſakiau jumuò[1], jog cʒÿ-
ſtaò eſmi nog krauja (juſu) wiſu

27. Nieko neò neuʒturejau, kad jumuò to ne-
apiſakicia, wiſokioò rodoò Diewo.

28. Togdel dabokite patis ſawe, ir ćieła
garda, and kurio Dwaſia Szwenta paſtate
jus Uʒweyʒdetojeyò, ganit Baʒnicʒą Diewo,
kuri ghiò ingijo tykru ſawo krauju

29. Zynau neò jog po nueygey mano ſmark^{us}
wiłkey ieÿò juſump, kurie necʒedyia gar-
duÿ.

30. Jr iβ juſu paciu kielſiò wirey kałbe-
[dami pa-
łoβuſiuò daykt^{us} kad adtrauktu Mokitiniuò pa-
ſkuy ſawe.

31. Togdel jauſkite ir atminkite jog (per) tre-
iò met^{us} nakti ir diena nepalawau grau-
dent koʒna ſu aβeromiò

32. Ó dabar, addomi juò, Broley Diewuy, ir
ʒodʒiuy jo łoskoò, kurſey gali pabudawot juò,
ir dot jum^{us} teywayniſte, terp wiſu paβwę-
ſtu

33. Negieydʒiau nekieno ſidabra, aba aukſa,
aba ruba.

34. Bet[2] patiò ʒynote jo⟨g⟩[3] toò rąkoò tarna-
wo reykałam^{us} mano, ir tiemuò kurie buwo ſu
manim.

35. Parodʒiau jum^{us} wiſame, jog teyp dirbant
reykia paimt ſiłpnoſiuò, ir atmint and ʒo-
dʒia Wieβpatieò Jeʒauò, jog tare: Szlawin-
tingiauò ira dot, neyg imt.

36. Ó kad

36. Ó kad tey kałbejo, klaupęò and kielu
[mełdes
ſu jeyò wiſeys

37. Jr buwo didiò werkſmaò nog (ju) wiſu,
[ir puł-
dami and kakła Powiła, buciawo ghi.

38. Łabey ſiełodami, labiauſiey del ʒodʒia
kuri tare: jog neregieò daugia^{us} jo weÿda:
ir nulydejo ghi eldyon.

PAGULDIMAS XXI

1. Jr kad tey stojoò jog atſiskireme ir łaydemeò
wandeniu nog ju, begom tieſiogiey ir atajom
Kooò, ó kita dieną Rhodan, ó iβ tęn Pa-
taron

2. Ó radę[4] akruta eynanti Fenicion, ie-
jom jań ir łaydemeò.

3. Jr kad iβwidom Cypra ir palikome ghi po
kayrey (rąkey) plaukieme Syrion, ir atajom
Tyran, akrutaò neò ⌜tęn turejo[5]⌝ iβkraut[6] naβta
(ſawo)

4. Jr radę Mokitiniuò, atſilikom tęn ſeptini⟨a⟩s
dienaò: kurie Powiłuy kalbejo per dwaſią ida^{n}d
neeytu Jeruʒalen

5. O kad tey ſtojoò jog pramitome anaò dienaò
iβejom ir ejome (tolin) ó aniò wiſi lidejo muò
ſu Moterimò ir waykeyò uź Mieſta, ir połe
and kielu tieò kraβta mełdemeò.

6. Jr kad wienò kita paſweykinom, iejom
akrutan, bet aniò ſugryʒo (koʒnan) ſawon.

7. Ó pabaygie plaukima iβ Tyra[7], atplaukiem
Ptolomaidon, ir paſweykine brolu^{us}, atlikome
[die-
ną joſe

8. Ó and rytoy Powiłaò ir meò kurie buwom
ſu jo iβejom iβ tęn ir atajom Ceſareon, ir a-
tają namoſna Filippa Evangeliſtoò,:|: kurſey[8]
buwo (wiens) iβ ſeptiniu :|: atlikom jampi.

9. Ó

[1] *pd* wiſokią rodą Diewo [2] *c* O juò [3] *ms* joò [4] *pd* eldyą [5] *id* buwo [6] *s* nu⟨kr aut⟩ [7] *c* Tyran
[8] *p* buſey (bu⟨wo⟩ ⟨kur⟩ſey)

9. Ó taȯ turejo kiaturiaȯ dukteriȯ (dar) [pannaȯ kurioȯ pranaßawo

10. Jr kad tęn nemaʒ dienu pramitome, atajo[1] nekuriȯ Pranaßaȯ iß Judeoȯ wardu Agabuȯ

11. Jr pryejo muʃump, ir emęs joʃtą powiła, ir ʃuryßęȯ ʃawo patieȯ rąkaȯ ir kojaȯ, tare: Tey kalba Dwaʃia ßwenta, Tą Wirą, kurio ira ta [joʃta, teypo ʃuryß Zydey Jeruʒaley ir padoȯ rąkoʃna Pahoniu.

12. O kad meȯ tey izgirdom, teyp patis- [jen kaypo tie[2] kurie buwo iß anoȯ wietoȯ, praßeme kad neeytu Jeruʒalen

13. Bet Powiłaȯ atʃakie, Ką weykiate, jog werkiate, ir ßyrdi mano minkßtynate? Aß[3] neȯ gatawaȯ eʃmi, netyktey but ʃuryßtaȯ, bet ir mirt Jeruʒaley, del warda Wießpatieȯ Jeʒauȯ.

14. Jr kad neʃidawe perkalbet, dawem pakaju, kalbedami Wala Wießpatieȯ teʃiʃtoja.

15. O kad praßoko toȯ dienoȯ paʃigatawiom[4] ir atajom Jeruʒalen.

16. Jr ejo teygag ʃu mumiȯ (nekurie) Mokityney[5] iß Ceʃareoȯ, weʒdami (ʃu ʃawim) nekuri (wira) Mnaʃona iß Cypra, ʃenaghi mokitini, kuriampi turejom gaʃpada ʃtowet.

17. Ó kad atajom Jeruʒalen, broley pryeme [muȯ miełey

18. Ó and rytoy iejo Powiłaȯ ʃu mumiȯ Jokubop, ó wiʃi Wirauʃiey ʃuʃiejo tęn.

19. Jr kad joȯ paʃweykino, ʃakie nog[6] [wiena daykta iki kitam, ką diewaȯ dare terp Pahoniu per jo tarnawima.

20. Ó aniȯ (tey) iʒgirdę garbino Wießpati, [ir tare jop: Regi, brolau, kayp daug tukʃtanciu ira Zydu kurie intykiejo, o tie wiʃi karß⟨t⟩ey[7] turiȯ Zokona.

21. Ó ⌜daʃizynojo ape tawe⌝ jog moki wiʃuȯ [Zÿ-duȯ kurie ira terp Pahoniu atpult nog Mayʒießiauȯ, kalbant idand neapipiauʃtitu wayku, ney waykßcʒotu pagal paprociu (Zokona)

22. Kągi tada (weykt) Wiʃißkey reykia miney ʃuʃieyt: iʒgirȯ neȯ jog atejey.

23. Padaryk tada tey ką kalbame: Turime kieturiȯ wiruȯ kurie padare ʒ⟨a⟩deim⟨ą⟩

24. Jmk joȯ ʃaweʃp ir apʃißwęsk ʃu jeyȯ, ir uzmokiek uz joȯ, idand nuʃkustu galwaȯ ʃawo, ir wiʃi ʒynotu jog nera nieka iß to ką ⌜girdejo ape tawe⌝: bet (kad[8] teyp) waykßcʒoi, jog ir [patʃjen uʒłaykey Zokona

25. Kaȯ litis wel pahoniu kurie tyki, raßeme, ir giar radom, idand tokiu dayktu nedabotuȯ, tykt kad ʃaugotuȯ nog to kaȯ ira afierawota bałwonamuȯ, ir nog krauja, ir nog to kaȯ ira uźʃmaugta, ir nog ʃu ʃwetyma-giwenimo.

26. Eme tada Powiłaȯ anuȯ wiruȯ ʃu ʃawim, ir and rytoy apʃißwenteȯ[9] ʃu jeyȯ, iejo [Baʒnicʒon ir apiʃakie jog dienoȯ paßwentyma iʃipiłde (atʃilikięȯ tęn) iki afiera buwo afierawota uz koʒna iß ju.

27. O kad ʃeptinioȯ dienoȯ baygies[10], Zydey iß Azioȯ ißwido ghi Baʒnicʒoy, ʃujudyno [tada wiʃaȯ ʒmoneȯ ir mete and jo rąkaȯ.

28. Sʒaukiant, Wirey Jzraelauȯ, padekit, Sztey ira taȯ ʒmoguȯ, kurʃey mokia koʒna [(ʒmogu) wiʃur, prieß ʒmoneȯ ir Zokona, ir tą wietą, ó kas daugiauȯ, atwede ir Grekuȯ Baʒnicʒon, ir [ißbiauryno tą ßwentą wieta.

29. Regiejo neȯ pirm Trofima iß Efeza ʃu jo Mieʃte, kuri tareȯ jog Powiłaȯ atwede Baʒnicʒon

30. Wiʃaȯ tada Mieʃtaȯ ʃujudo, ir ʒmoneȯ [ʃuʃibego, ir pagawo Powiła ir ißtraukie ghi iß [Baʒ⟨niczos⟩[11] ir toyȯ uzdare duriȯ.

1 *bd* atajo 2 *id* aniȯ 3 *c* Aßjen 4 *c* paʃigatawiome 5 *c* iß Mokityniu 6 *c* and 7 *ms* karßley 8 *id* jog 9 *c* paʃißwenteȯ 10 *id* pradejo iʃipildit 11 *ms* Baʒ

31. Jr kad ießkoja jo uʒmußt, atajo ʒyne Wirauſiop and[1] załnieru, jog cieła[2] Jeruʒale[3] ſujudo.

32. Kurſey toyȯ eme ſu ſawim zalnieruȯ ir Szymtynikuȯ ir bego jump. Ó aniȯ ißwidę Wirauſi and Zalnieru ir Załnieruȯ, palowe Powiła mußt.

33. ⌜Pryſiartyno tada[4]⌝ Wirauſiaȯ and Zalnieru, ir pagawo ghi, ir liepe (ghi) ſuryßt d⟨w⟩iem[5] lancuheyȯ, ir kłauſeȯ kaȯ do wienȯ butu ir ką padare?

34. Ó terp mineȯ ßaukie wienȯ (tey) ó kits ką kita. Bet kad negałejo ʒynot tykruma pro mayßta, liepe ghi nuweſt Abaʒan.

35. Jr kad atajo and trepu, ſtojoȯ jog nog ʒałnieru buwo neßtaȯ, pro gwołta mineȯ.

36. Mine neȯ ʒmogiu ejo paſkuy ßaukiant. Sʒalin ſu jo.

37. Jr kad (jau) turejo weſt Powiła Abaʒan, tare Wirauſiop and ʒałnieru: Deramigu ką kałbet taweſp? Ó anȯ tare: Mokigu Grekißkey?

38. Negu tujen tey eſi anȯ Egipcʒoniȯ, kurſey pirm tu dienu prykiełe mayßta ir ißwede giron kiaturiȯ tukſtanciuȯ raʒbayniku

39. Bet Powiłaȯ tare: Aß eſmi Zydaȯ iß Tarſa, Mießcʒoniȯ nepaſkuciauſio Mieſta Cilicioy, ó meldʒiu tawe, damiłaysk kalbet ʒmoniump.

40. Ó kad tey jam dałayde, stojęȯ Powiłaȯ and trapu, Moſterejo rąka[6] ʒmoniump: ir nutilimaȯ buwo didiȯ, kalbejo jump źydyßka kałba, tarydamȯ:

PAGULDIMAS XXII

1. Wirey Broley ir Tewey, kłauſikite apginima mano, kuri dabar juſump (darÿſiu)

2. :|: Ó kad iʒgirdo jog kalbejo jump zydyßka kalba, nutyło dar to labiauȯ :|: Ó anȯ tare.

3. Aß eſmi ⌜wiraȯ Zydaȯ⌝ gimęȯ Tarſe Ciliciós, ir ißaukłetaȯ tame Mieſte, kojum Gamaliela, mokitaȯ pagal gierauſio buda Zokona Tewu muſu, budamaȯ miłaſniku Diewo, kaÿpo juſjen wiſi ßądien eſte.

4. Kurie perſekiojate tą kiala, iki ſmertiy, riʒdami ir kalinen padodami teyp wir^{us} kaÿpo moteriȯ.

5. Kaypo mi ira ſwiedku ir Aukßcʒauſiaȯ Kunigaȯ, ir cieła Suejga Wirauſiu: Nog kurioȯ teypag emęȯ gromataȯ Brolump ejau Damaßkun, atweſt joȯ kurie ir tęn buwo, ſurÿßtuȯ Jeruʒalen, idand butu pakoroti.

6. Bet tey mi nuſidawe, kad kielawau, ir artinauſi Damaſkop ape pietuȯ, jog humey iß dangauȯ dide ßwieſe apßwiete mane.

7. Jr parpolau ʒiamen, ir iʒgirdau balſa kałbanti manęſp: Saul, Saul, kodel perſekioghi mane?

8. Ó aß atſakiau: Kaȯ eſi Wießpatie? Ó anȯ mi tare. Aß eſmi Jeʒuȯ Naʒarenißkaȯ, kuri tu perſekioj

9. O tie kurie buwo ſu manim, regiejo tieſa ßwieſe, ir łabey iʒſigando, bet balſa jo kurſey kałbejo maneſp, negirdejo.

10. O aßjen tariau, Wießpatie, ką weykſiu? Ó Wießpats mi tare, kialkiȯ ir eyk Damaßkun, ó tęn ſu tawim kałbeȯ, ape tey wiȯ ką ira paſtanawita idand darytumbeÿ.

11. Jr kad ne-

[1] *pd* karunoȯ [2] *c* ciełaȯ [3] *pd* ira ſtrokie [4] *ad* Atajo [5] *ms* diem; *pc* lancucheyȯ [6] *pd* and

11. Jr kad neregiejau pro garbę anoȯ ßwieſeȯ, weʒtaȯ buwau uʒ rąką nog tu kurie buwo ſu manim, ir atajau Damaßkun.

12. Ó nekuriȯ Ananioßuȯ, wiraȯ Diewo bijąs pagal Zokona, kurſey turejo (giarą) ludyima, nog wiſu Zydu kurie (tęn) giweno.

13. Atajo maneſp, ir ſtowedamaȯ paȯ (ma- [ne) ta- re mi: Saul brolau, adgauk wiʒdʒu tawo; tągi tada pacią hadyna weyʒdejau and jo.

14. Ó anȯ tare: Diewaȯ Tewu muſu, paſtanawijo[1] tawe pirm to, idand paʒyntumbey wala jo, ir aną teyſughi regietumbey ir kłauſitumbey balſa iß jo naſru.

15. Tu neȯ buſi ſwiedku jamuy wiſoſe [ʒmoneſa, to ką regiejey ir girdejey.

16. Ó dabar kojen trunki? Kialkiȯ ir liepk [apſikrykßtyt, ir numazgok griekuȯ tawo ʒadyndamaȯ warda Wießpatieȯ.

17. Jr tey mi nuſidawe kad ſugryʒau Jeruʒalen, ir meldʒiauȯ Baʒnicʒoy, jog umey apłaydo mane.

18. Jr jog ghi regieiau ó anȯ mi tare: Skubinkiȯ, ir ißeyk weykiey iß Jeruʒaleȯ: [nep⟨r⟩ÿmȯ[2] neȯ ludyima tawo ape mane.

19. Ó aßjen tariau: Wießpatie, ʒyno jog ⌜mećiau kalinen⌝ ir płakau(!) Baʒnicʒoſe tuȯ kurie tykiejo ing tawe.

20. Jr kad kraujaȯ Stefona ſwiedka tawo buwo lietaȯ[3], (jog) ir aß tęngi buwau, ir megau teypag jo ſmerćia, ir ſergiejau drapanu tu kurie ghi uzmuzdÿno.

21. O anȯ mi tare: Eyk, ſiuſiu neȯ ⌜tawe [toli⌝ pahoniump.

22. Kłauſe tada jo iki tą ʒodi. Jr pakiełe bałſa ſawo, kałbant: Nubraukt toki iß ʒiameȯ, newerta neȯ ira idand tokȯ gitu.

23. Ó kad aniȯ ßaukie, ir rubuȯ nog ſaweȯ mete ir ʒieʒdraȯ[4] aukßtyn[5] barſte.

24. Wirauſiaȯ[6] and ʒałnieru liepe idand ghi nuweſtu Abazan, ir tare idand jo megintu[7] plakdami kad ſupraſtu[8] patsjen del ko ⌜teyp ßaukia⌝ and jo.

25. Jr kad ghi ißtieſe dyrʒeyȯ, ⌜tare Powiłaȯ⌝ ßymtynikop kurſey tęngi ſtowejo, Walnagu jum^us plakt wirą kurſey ira Rymioniu, ó (dar) ir nepapeykiuȯ (jo)

26. Ó kad tey ßymtynikaȯ izgirdo nuejo [ir paſakie tey Wirauſiamuy and ʒałnieru kałbedamaȯ, dabokiȯ ką turi darÿt: Taȯ neȯ ʒmog^us ira Rymioniu[9].

27. Deficit.

28. O Wirauſiaȯ and ʒałnieru atſakie: Aß tą[10] Prowa-Mießcʒonieȯ ingijau uß dide ſummą (pinigu) Ó Powiłaȯ tare, Bet aßjen ir gimau [(mießcʒoniu)

29. Toyȯ tada atſtoja nog jo, kurie ghi [turejo megint. Jr[11] Wirauſiaȯ teypag and ʒałnieru paſibijo kad ſuprato jog ira Rymioniu, ir jog ghi ſuryßo.

30. O and rytoy noredamaȯ ʒynot ty- [kruma, del ko ſkunde and jo Zydeÿ, ißryße ghi[12] iß ryßu, ir liepe idand Wirauſi Kunigey ir ciela ju Suejga ateytu: nuwedęȯ[13] tada Powiła, paſtate (ghi) prieß joȯ.

PAGULDIMAS XXIII

1. Ó Powilaȯ weyʒdedamaȯ and anoȯ Suej- [goȯ, tare: Wireÿ Broleÿ, waykßcʒojau ſu wiſa giara ſąʒyne po Diewu, iki ßey dieney.

2. Bet Aukßcʒauſiaȯ Kunigaȯ Ananioßuȯ liepe tiem^us kurie ſtowejo paȯ ghi ißtykt[14] per [burna

3. Powiłaȯ tada tare jop: Dieważ tada ißtykȯ, pabaltytoy ſiena: Sedigu ir tu ſudit mane pagal Zokona, ó liepi ⌜mane mußt prieß Zokona⌝.

4. Ó

1 *ms* paſtananawijo 2 *ms* nepÿmȯ 3 *c* pralietaȯ 4 *pd* oran 5 *pd* mete 6 *ad* Ó; *s* tada 7 *id* tyr⟨tu⟩, kłauſt^us 8 *c* ſupraſtuȯ 9 *c* Rymioniȯ 10 *c* toȯ 11 *pd* ßym⟨tynikas⟩ 12 *pd* nog 13 *c* izwedęȯ 14 *ad* mußt; *id* ißtyktu

4. Ó tie kurie tęn ſtowejo tare: Kologigu [Aukβcʒau- ſi Diewo Kunigą?

5. Ó Powiłaȯ tare, Neʒynoyjau, Broleÿ, kad[1] [tey butu[2] Aukβcʒauſiaȯ Kunigaȯ. Paraβyta neȯ ira: Wirauſio[3] gimineȯ tawo nekiaykſi.

6. Powiłaȯ[4] ʒynodamaȯ, jog wiena puſe buwo Saduceuβu, ó kita Faryʒeuβu, βukterejo anoy Suejgoÿ: Wirey broley, aβjen eſmi [Faryʒeu- βaȯ ir Sunuȯ Faryʒeuβa: Sudyjamaȯ eſmi ape Nodieją ir kielima iβ numiruſiu.

7. Ó kad tey tare Sujudo nederme terp Farÿʒeuβu ir Saduceuβu ir mine perſidalijo[5].

8. Saduceuβey neȯ ſako jog nera kielima, ney Anjela, ney Dwaſioȯ, bet Faryʒeuβey abejeta iβpaʒyſta.

9. Jr ſtojoȯ didiȯ βaukſmaȯ: ó iβ Mokitu- [Raβte, ir Faryʒeuβu[6] βalieȯ, kieleȯ, ir bareȯ, kalbedami: Meȯ nerądame nejokioȯ kalteȯ tampi [ʒmo- gumpi, ó jeygu jop kałbejo Dwaſia aba Anjelaȯ, koweȯ neweſkime ⌜prieβ Diewa[7]⌝

10. Kad tada ſujudo dide nederme, Wi- [rauſiaȯ and ʒałnieru bijodamaȯ, kad powiłaȯ nebutu [ſu- draſkitaȯ nog ju, liepe ʒałnieramȯ nueyt, ir iβtraukt ghi iβ widurieȯ ju, ir nuweſt ghi Abaʒan.

11. Ó antra nakti, ſtojoȯ Wieβpatȯ paȯ ghi ir tare: Buk gieroȯ βyrdieȯ Powiłay. Kaypo [neȯ lu- dyiey ape mane Jeruʒaley, teypag reykia idand łudytumbey ir Rime.

12. O kad buwo diena, nekurie iβ Zydu [ſuſitare, ir uʒſikiaykie kalbedami kad newalgiȯ, [ney gierȯ, net powiła uʒumuβ.

13. O tu buwo daugiauȯ ney kiaturioȯ [deβÿmtiȯ kurie tą pryſiega padare.

14. Kurie nu-

14. Kurie nuejo Wirauſiump Kunigump ir [Wire- ſniump, ir tare: praſikiaykieme[8] prakiey- [kimu, jog nieka neragauſime net Powiła uʒmuβÿme.

15. Juȯ tada dabar dokite ʒynią Wirauſiamuy and ʒałnieru, su Roda, idand ghi jumuȯ nuweſtu rytoÿ, kaypo noretumbite gierauȯ iβſityrt ape ghi, ó meȯ gatawi eſme ghi nulobt, pirm [nejg (juſump) ateyȯ.

16. Ó kad ⌜Powiła ſeſerenaȯ⌝ ape tą ʒdro- [dą iʒgirdo, atajo, ir iejo abaʒan, ir paſakie tey Powiłuy.

17. Ó Powiłaȯ pawadyno ſaweſp wiena iβ [Szymtyni- ku, ir tare, nuweſk tą jaunikayti Wirauſiop and Załnieru: turi neȯ jamuy ką paſakit.

18. Anȯ tada eme ghi ir atwede ghi Wirauſiop and ʒałnieru, ir tare. Powiłaȯ kaliniȯ pawadyno[9] mane ſaweſp, ir gieyde idand ta jaunikajti atweſcia taweſp, kurſey turi tau ką paſakit.

19. Wirauſiaȯ tada and ʒałnieru eme ghi uz rąką, ir nuejęȯ and βalieȯ kłauſeȯ: Kaȯ tey ira ką mi turi paſakit?

20. Ó anȯ tare: Zydey ſuſiderejo praβyt [nog ta- węȯ, idand rytoy Powiła nuweſtumbey Rodon, kaypo noretu ko łabiauȯ iʒſityrt ape ghi.

21. Bet netykiek jemuȯ, daugiauȯ neȯ neyg kiaturoȯ deβymtiȯ wiru iβ ju, tykauja and jo, kurie uʒſiryβą pryſiega, ney walgit, neÿ giart, net ghi uzmuβtu. Ó jau ira gatawi, łaukdami nog ⟨t⟩awęȯ[10] paʒadeima.

22. Wirauſiaȯ tada and ʒałnieru pałaydo aną aunikayti iſakieȯ (jamuy) neſakit niekam, jog mi tey apirayβkiey.

23. Jr atwadinęȯ ſawęſp dwieju Szÿmty- [niku, tare: Pagatawikite du βÿmtu ʒałnieru, kad eytu Ceſareon, ir ſeptiniaȯ deβymtiȯ raytotu, ir du βym-

1 *id* jog 2 *id* ira 3 *c* Wirauſiam 4 *ad* Ó; *pd* tada 5 *p* ⟨perſi⟩skire 6 *c* Mokiti-...Faryʒeuβey; *pd* tare 7 *c* ſu Diewu 8 *c* uʒſikiaykieme 9 *c* atwadyno 10 *ms* dawęȯ

tu ʃtrielcȝu, tieȯ trecia hadyna naktieȯ.

24. Galwijuȯ teypag (pabałnotuȯ) tepri- [prowija idand Powiła uȝʃodyntu, ir nugabentu ghi [ʃweyku Felixop Storaʃtcȯp

25. Jr paraße gromatą kuriy tey ʃawimp tu-rejo.

26. Klaudiuȯ Lysiaȯ p^{er} Didȝiauʃiamuÿ[1] [Stora-ʃtey Felixuy[2], ʃweykatoȯ ȝycȝyia.

27. Kad tą ȝmogu pagawo Zydey, ir maȝ jo, [ne-uȝmuße[3] jeygu aßjen nebucia atajęȯ ʃu ȝałniereyȯ, ir nebucia (jemȯ) jo atemęȯ, daʃiȝynojeȯ jog ira Rymioniu.

28. Jr noredamaȯ prieȝaʃti ȝynot, del ko [and jo ʃkundȝia atwedȝiau ghi Rodon ju.

29. A^{n}d kurio radau jog ʃkun⟨dz⟩ia ape kłau- [ʃim^{us} Zokona ʃawo, bet n'eʃt apʃkundymas prieß [ghi kur-ʃey butu wertaȯ ʃmertieȯ aba ryßu.

30. Jr kad mi daneße[4], jog Źydey ȝdro-dą ⌜turejo (padaryt) and to[5] ȝmogauȯ⌝, toyȯ [(ghi) iȝʃiunciau taweʃp: Liepęȯ teypag[6] ʃkun-dejamuȯ kad po tawim kalbetu ką turetu prieß ghi. Turekiȯ giereÿ.

31. Załnierey tada, kaypo jemuȯ iʃakita ira, eme Powiła ir nugabeno ghi naktiy Antipat-ron

32. Ȯ and rytoÿ, palikię raytotuȯ idand ʃu jo jotu, patiȯ ʃugryȝo Abaȝan.

33. Kurie kad Ceʃareon atjojo, ir atadawe ⌜Storaʃtey Gromatą⌝, paʃtate prieß ghi ir Powi-łą.

34. Ȯ Storaʃta perʃkaytęȯ (gromatą) klauʃeȯ, iß kokio[7] butu pawieta, ir ʃupratęȯ jog bu-wo iß Cilicioȯ

35. Tare: Kłauʃiʃu tawe, kad ir ʃ⟨k⟩un- [dejey[8] tawo ćia ateyȯ. Jr liepe[9] jo sergiet[10] Rotu-ßiy Heroda

PAG-

PAGULDIMAS XXIV

1. Ȯ po pęki⟨e⟩tuy dienu, Aukßczauʃiaȯ [Kunigaȯ Ananioßuȯ atajo ʃu Wireʃnieyȯ ir nekurio[11] Prakuratoru wadynamu Tertull^{us}, kurie ʃuʃto-jo po Storaʃta prieß Powiła.

2. Jr kad jo pawadyno, Tertull^{us} pradejo [ʃkuʃt (and jo) kałbedamaȯ.

3. Jog ⌜didi pakaju turime⌝ per tawe, [ir iog daug giaro ʃtojoȯ tey giminey iß tawo prieway ȝdoȯ, Galintyngiauʃiaȯ Felixe, pryimame wiʃiß-key ir wiʃur ʃu wiʃokiu deku darÿmu.

4. Bet idand ⌜tawe iłgey netrukincia⌝, meldȝiu (tawe) idand pagal m⟨a⟩ndaguma tawo, pa-kłauʃitumbey muʃu trumpeÿ.

5. Radome neȯ tą ȝmogu ʃant pawietrimi kurʃey mayßta prykiela terp wiʃu Zydu po (cieła) Swietą, ir Wadu paʃekima Naȝarenu.

6. Kurʃey teypag dryʃo ißbiaurint Baȝni-cȝą[12]: kuri ⌜teypag pagawom⌝ ir pagal Zoko-na muʃu norejom ʃudit

7. Bet Lyʃiaȯ Wirauʃiaȯ and ȝałnieru, a-tajęȯ and to, ateme ghi iß ręku muʃu didȝiu gwoltu.

8. Liepęȯ jo ʃkundejam^{us} eyt taweʃp, iß ku-rio patȯjen, tyrdamaȯ (jo) gałeʃi ʃupraʃt wiȯ tey ape ką ʃkundȝiame and jo.

9. Jr Zydey teypag and togi suderejo[13], [kałbedami jog teyp ira.

10. Bet Powiłaȯ, kad ʃtoraʃta and jo [moʃterejo i-dand kałbetu, atʃakie[14]: Kadągi ȝynau jog jau daugiel metu buwey ʃudȝia and toȯ giminėȯ, ʃakau[15] uȝ ʃawe to drąʃiauȯ.

11. Gali[16] ȝyn⟨o⟩t jog nera daugiauȯ

1 *s* Galintingiauʃiamuy 2 *pd* paʃweykinima 3 *pd* kad jo 4 *pd* dawe ȝyne 5 *c* jo 6 *pd* kurie 7 *c* kokioȯ; *sd* kuroȯ 8 *ms* ʃundejey 9 *pd* idand 10 *id* Saugotu 11 *pd* Prak- 12 *pd* ir 13 *i* patwirtyno 14 *pd* kalbedamaȯ jog 15 *c* atʃakau 16 *pd* but kad tey ȝyney; *ms* ȝynet; *s* kad anoȯ; *sd* iog

daugiauȯ per dwilika dienu, iß ko[1] atejau mełſtiȯ Jeruʒalen.

12. Ó nerado maneȯ ney Baʒnicʒoy ⌜bekał- [bant[2] kop⌝, aba darant[3] (kokią) buntawone ʒmoniu, ney Baʒnicʒoſe[4], ney Mieſte.

13. Ney gali daweſt del ko ſkundʒia a^n^d [mane.

14. Bet tey ißpaʒyſtu po tawim, jog pagal to kiala, kuri aniȯ paſekimu wadyna, teypo tarnauju Diewuy Tewu, tykiedamaȯ wiſamuy kaȯ ira paraßÿta Zokone, ir Pranaßoſe.

15. Turedamaȯ nodieją Diewiep, kurioȯ⟨!⟩ ir [aniȯ patiȯ laukia, jog buȯ kielimaȯ iß numiruſiu, teyp teyſuju kaypo neteyſuju

16. Jr[5] tame patȯ ſawe junkinu, idand wiſadoȯ turecia nekałtą ſąʒyne Diewiep ir ʒmoneſa.

17. Bet po daugietuy metu atejau[6] dot jałmuʒnaȯ giminey mano, ir afieraȯ:

18. And ko rado mane apcʒyſtyta, Baʒnicʒoy ne ſu kopa[7], ney mayßtu, nekurie Zydey iß Azioȯ

19. Kuriemuȯ deretu (ćia) but po tawim, ir ſkuſt and maneȯ, ieygu ką turetu[8] prieß mane.

20. Aba[9] tepaſako[10] tie patis jeygu koki neteyſu daykta rado manimpi, kad ſtowejau po Roda

21. Per tą wieną ʒodi kuri ißtariau bałſu ſtowedamaȯ terp ju: Del kielima numiruſiu ßądien ⌜ſudyiamaȯ eſmi⌝ nog juſu.

22. Felix tada kad tey iʒgirdo, atadejo[11] (ſprowa) ju kałbedamaȯ: Kad tureſiu dideſne ʒynę ape tą kiela kad Lÿſiaȯ Wirauſiaȯ and Załnieru ateyȯ, nuſiuȯ tobulą ʒyne ape[12] ſprowaȯ juſu.

23. Jr liepe ßymtynikuy idand ſergietu [Powiła ir cʒeditu[13] ir idand niekam iß jo negintu [jamuy tarnaut, aba jop[14] waykßcʒot.

24. Ó po kieletuy dienu atwaʒawęȯ Felix [ſu Druſilla Mote ſawo, kuri buwo Zydauka, atwadyno Powiła, ir kłauſe jo ape wiera ing CHriſtuſa.

25. Jr kad kałbejo ape teÿſibe, ir trezwasti[15] ir (ape) ateyſianti ſuda Felix łabey iʒſigądęȯ, atſakie: Eyk dabar ßalin, ó kad tureſiu indaru cʒeſą, pawadynſiu tawe ſaweſp.

26. Ó prieg tam tykiedamaȯ jog[16] jam Powiłaȯ doȯ pinigu, idand ghi pałayſtu: Delgi ko teÿpag daʒney ʒadyndawo ghi, ir kałbedawo ſu jo.

27. Bet kad dwei metey praßoko, gawo Felix ⌜Portiuſa Feſta and wietoȯ ſawo⌝. ó Felix noredamaȯ łoſką ʒydam^us^ parodit, paliko Powiła kalinej.

PAGULDIMAS XXV

1. Feſtuȯ tada atwaʒawęȯ[17] ana^n^ Pawieta^n^, po trejetuy dienu uß Ceſareoȯ waʒawo Jeruʒalen

2. Ó Aukßcʒauſiaȯ Kunigaȯ ir Wirauſiaȯ iß Zydu ſtojoȯ po jo prieß Powiła, ir praße ghi.

3. Gieyʒdami łoſkoȯ prieß ghi, idand ghi [lieptu atweſt Jeruʒalen, (o) tykaudami, uzmußt and kiala.

4. Bet Feſtuȯ atſakie, iog Powiła ſergt[18] Ceſareoÿ[19], ir jog patsjen (tęn) weykie[20] waʒoȯ.

5. Kurie tada, tare, terp juſu gali[21], ⌜tewaʒoja draug[22]⌝ ir jeygu kaȯ ira tampi ʒmogumpi nepryderancio, teſkundʒia and jo.

6. Jr

[1] *id* kad [2] *c* bekałbancio [3] *c* darancio [4] *s* suejgoſe [5] *ad* O; *c* Jr [6] *bd* atajau [7] *pd* aba [8] *c* turi [9] *pd* tiegi patiȯ [10] *c* paſakitu [11] *c* atwilko [12] *pd* darbuȯ [13] *c* pacʒeditu [14] *pd* eyt [15] *sd* uʒſitureima; *sd* miernuma [16] *c* kad [17] *c* atwazawęȯ and ano Pawieta [18] *c* ſant po ſargibe [19] *pd* ir [20] *c* wel [21] *pd* idand [22] *pd* waʒotu

6. Jr kad pramito joſe nedaugiauȯ tykt deßymȯ dienu, nuwaʒawo Ceſareon, ir and rytoӱ sedęs and Suda-Soſtoȯ, liepe idand Powiła atweſtu.

7. Kurſey kad atajo, Zydey kurie atajo iß [Jeruʒaleȯ, ſtojoȯ aplink (jo), atneʒdami daug ir ſunkiu apſkundymu prieß Powiła, kuriu negałejo [daweſt.

8. Kadągi anȯ beſigindamȯ[1] tare: Aßjen neſugrießyjau nieka ney prieß Zokona Zydu, ney prieß Baʒnicʒą, ney prieß Cieſoriu.

9. Bet Feſtuȯ noredamaȯ parodit łoſka Zydamuȯ[2], atſakie Powiluy ir tare: Norigu eyt Jeruʒalen, ir but[3] ſudytu po manim, ape toȯ day⟨k⟩tuȯ[4]?

10. Ó Powiłaȯ tare: Aß ſtowiu po Cieſo- [riauȯ Suda-ſoſta, kame reykia idand bućia ſudӱtaȯ: Zydamuȯ nepadarau nieko neteyſauȯ, kaypo ir patȯjen ʒyney giereӱ

11. Jeygu neȯ darau[5] kaȯ ira neteyſu, ir padariau kaȯ ira werta ſmertieȯ, mirt newęgiu: bet ieygu nieko nera iß to, del[6] ko tie ſkundʒia and maneȯ, niekaȯ ⌜negali mane iʒdot jemuȯ⌝ iß łoſkoȯ. Atſißaukiu and Cieſoriauȯ.

12. Feſtuȯ tada atſakie, kad kalbejo ſu [ſueyga. Atſißaukiej Cieſoriauſp? Eyſi Cieſoriauſp.

13. Jr kad kieletaȯ dienu praßoko, atwaʒawo ⌜Ceſareon Karal^{us} Agryppa ſu Bernice⌝ paſwejkint Feſtuſa

14. Jr kad tęn pramito nemaʒ dienu, Feſtuȯ Powiła daykt^{us} ſakie Karaluy, kalbedamaȯ: Jra (ćia) nekuriȯ wiraȯ[7] paliktaȯ nog Felixa kalinej.

15. Del kurio, kad buwau Jeruʒalej, Wi- [rauſi Kunigey ir Wireſniey Zydu atajo, gieyʒdami [dekreta prieß ghi.

16. Kuriemuȯ atſakiau

16. Kuriemuȯ atſakiau, jog Rymioniȯ neturi to[8] buda, iß loſkoȯ padot ʒmogu and ſmertieȯ, pirm neyg turetu and kurio ſkundʒia ſkundeju[9] po ſawim, ir neapturetu wietoȯ darӱt apginima ſawo prieß apſkundӱma.

17. Kad tada ćia ſuſiejo podraug, neimdamaȯ walkioima, and rytoy ſedauȯ and Suda-Soſtoȯ, ir liepiau[10] tą ʒmogu ißweſt[11].

18. Aplink kurio ſkundejey[12] (cia) ſuſtoję, notneße ʒedna daykto ko aß tykiejauȯ

19. Bet turejo prieß ghi nekuriuȯ kłauſim^{us} ape Wierą ſawo, ir ape kaßkoki Jeʒuſa [kurſeӱ numire, kuri Powiłaȯ ſako gijant.

20. Jr kad[13] abejawau ką weykt ſu to dayktu, tarau. Noretugu eyt Jeruʒalen, ir tęn but ſudytu ape toȯ dayktuȯ

21. Bet kad Powiłaȯ atſißaukie, idand ghi uʒturetu ißtyrimuy Cieſoriauȯ, liepiau (tada) ghi uʒturet iki cʒeſuy, kad ghi ſiuſiu Cieſoriauȯp

22. Ó Agrippa tare Feſtuſop, aß patȯjen teypag giejſcia klauſit to ʒmogauȯ. Ó anȯ tare, rytoy ghi izgirſi

23. And rytoy tada kad Agrippa atajo, ir Bernice ſu didʒiu didʒiumu[14], ir iejo Rotußӱn, ſu Wirauſieyȯ and tukſtanciu[15], ir wireyȯ kurie buwo prakiłniauſi iß Mieſta, Powiłaȯ ißweſtaȯ ira iſakimu Feſtuſa.

24. Jr tare Feſtuȯ, Karalau Agryppa, ir wiſi wirey kurie (ćia) eſte ſu mumiȯ, regite tą (ʒmogu), ape kuri cieła mine Zydu kalbejo maneſp teyp Jeruʒaley kaypo ćia, ßaukiant jog nedera kad ilgiauȯ gitu.

1 *c* gindamaȯ 2 *ms* Zydadamuȯ 3 *b* but 4 *ms* daytuȯ 5 *pd* kriwdą 6 *id* and 7 *id* ʒmoguȯ 8 *pd* papro⟨cia⟩ 9 *c* ſkundejuȯ 10 *pd* idand 11 *c* atweſt 12 *pd* ſu⟨stoję⟩ 13 *pd* neʒyn⟨ojau⟩ 14 *pd* ſu wireſnieyȯ and 15 *c* tukſtantieȯ

25. Bet aβjen radęȯ jog nieko nepadare [werta ſmertieȯ, ir jog patȯ teypag atſiβaukie Cieſoriauȯp, paſtanawijau nuſiuſt ghi.

26. Ape kuri nieko tykra neturiu raβyt Wieβpatėȯp: Togdel iβwedʒiau ghi prieβ juȯ, ó łabiauſiey[1] prieβ tawe Karalau Agrippa idand po iβtyrÿmuÿ turećia ką raβyt

27. Regiȯ mi neȯ prieβ raʒuma, ſiuſt kalini (ó) neſiuſt teypag apſkundÿimu kurie prieβ ghi ira, idand zÿnotu.

PAGULDIMAS XXVI

1. Ó Agrippa tare Powiłop, walna tau kałbet uz ſawe. Powiłaȯ tada iβtieſe[2] rąka ir gine ſawe (teypo)

2. Turiu ſawe uʒ łaymingą ó Karalau Agrippa, kad ginſioȯ βądien po tawim, iβ[3] wiȯo del ko ſkundʒia and mane Zydey.

3. Terp wiſo[4], jog ʒynau kad turi ʒynę[5] wiſu paprociu ir kłauſimu, kurie ira terp ʒydu. Togdel praβau tawe idand manęȯ kłauſitumbey kanćiey.

4. Pagiwenima tada mano, nog jauniſteȯ mano, kurſey nog pradʒioȯ buwo terp gimineȯ [mano Jeruʒaley, ʒyno wiſi Zydey.

5. Kaypo kurie nog iłga meta paʒÿno mane pirm (jeygu noretu tey ludit) jog pagal tobulaſnio paſekima wieroȯ muſu, giwenau kaypo Faryʒeuβaȯ

6. O dabar ſto-

6. Ó dabar ſtowiu ir ſudÿjamaȯ eſmi ape nodieją ʒadeima, kuriy padarÿta buwo nog Diewa Tewam^{us}.

7. Kurioȯp dwilika muſu giminiu nelaujant nakti ir[6] diena tarnaudamoȯ Diewuy tykiȯ ieÿt, ape kurią nodieją ó karalau Agryppa, ſkundʒia and mane Zydey.

8. Ką? Sudyjatagu tey ſawimp uʒ netykrą daykta, jog Diewaȯ prykiela numirel^{us}?

9. Aβ tieſa dumawau ſawimpi, jog mi reÿkie ⌜buwo daryt⌝ daug prieβtaryngu dayktu [prieβ warda Jeʒuſa iβ Nazareth.

10. Ką teypag dariau[7] Jeruʒaleÿ, ir rakinau[8] daug βwentuju kalinen, emęȯ waldʒią nog wirauſiu kunigu: ir kad joȯ uʒmuʒdyno, aβjen pawelijau

11. Jr po wiſaȯ Baʒnicʒaȯ korojau joȯ daʒnej ir priwariau (joȯ) idand bluʒnitu, ir ſiauʒdamaȯ prieβ[9] joȯ per mierą. Perſekiojau joȯ iki ſwetimamȯ mieſtamȯ.

12. Delko teypag kad ejau Damaβkun ſu galibe ir paſtanawijmu kuri (turejau) nog Wirauſiu Ku⟨n⟩igu[10]

13. Regiejau ó Karalau puſiau dienoȯ and [kiela βwieſe ſkayſciauſią[11] neyg ſaułe iβ dangauȯ kuri mane ir tuȯ kurie ⌜kielawo ſu manim⌝ apβwiete.

14. Jr kad wiſi parpołem and ʒiameȯ, iʒgirdau bałſą kałbanti maneſp, ir taranti Zydiβka kalba: Saul, Saul, kodel perſekioghi mane. Nemęka[12] tau ſpardit prieβ[13] akſtina[14]

15. O aβ tariau: Kaȯjen eſi Wieβpatie: O anȯ [tare: Aβ eſmi Jeʒuȯ kuri tu perſekioghi.

16. Bet

[1] *c* łabiauſieyȯ [2] *c* iβtraukie [3] *id* ape [4] *c* wiſu [5] *pd* ap⟨e⟩ [6] *c* diena ir na⟨kti⟩ [7] *c* darau [8] *c* uʒrakinau [9] *c* and ju [10] *ms* Kumigu [11] *sd* uz ⟨ſkayſ⟩tu [12] *s* norigu [13] *bd* prieβ [14] *c* akſtin^{us}

16. Bet kialkiȯ ir ʃtokiȯ and koju tawo: Del [to neȯ paʃirodʒiau tau, idand tawe paʃtanawićia Tarnu ir ʃwiedku dayktu teyp kuriuȯ regiejey, kayp kurioʃe (dar) paʃirodiʃiu tau

17. Jßłoʃodamaȯ tawe iß tu[1] ʒmoniu, ir nog Pahoniu kurium dabar ʃiunciu tawe.

18. Jdand jemȯ atadarytumbey akiȯ, ir idand atgryßtumbey[2] (joȯ) nog tamʃibeȯ ßwieʃeʃp, ir nog macieȯ ßietona Diewop, idand[3] imtu atłaydyma grieku, ir teywayniʃte terp paßwęʃtuju, per wierą manimpi.

19. Togdel, ó Karalau Agryppa nebuwau nekłauʒaduȯ tamuy danguejamuÿ regieimuÿ

20. Bet pirm apiʃakiau tiemuȯ kurie buwo [Damaßkuy, ir Jeruʒaley, ir ciełoy ʒiamey Judeoȯ, ir Pahonimuȯ, idand paʃitayʃitu ir atʃigrißtu Diewop darydami darbuȯ pakutoȯ wert^{us}.

21. Del tu dayktu pagawo me Zydey Baʒ[nicʒoy ir gireȯ uʒmußt mane.

22. Pagiałbą tada apturejęȯ nog Diewa, ʃtowiu iki ßeÿ dieney, ludydamaȯ teyp maʒiem^{us} kaÿpo dydiemuȯ, nieko nekalbedamaȯ tykt[4] teÿ ką Pranaßey ir Mayʒießiuȯ paʃakie, buʃiant:

23. (Jpacieÿ) jog CHriʃtuʃaȯ muʃijo kientet ir idand budamaȯ pirmaȯ iß kielima numiruʃiu, apiʃakitu ßwieʃe tiemuȯ ʒmonemuȯ ir pahonimuȯ.

24. O kad tey ⌜kalbejo and apginima[5]⌝ Feʃtuȯ tare didʒiu bałʃu, Paʃiutey Powiłey: didiȯ mokʃłaȯ, weda tawe paʃiutymop.

25. Bet anȯ tare: Nepaʃiutau, Galintingiauʃiaȯ Feʃtuʃe. bet kałbu ʒodʒi^{us} tieʃoȯ ir ʃweyko [raʒuma.

26.

26. Żyno neȯ Karal^{us} ape tuȯ dayktuȯ kuriop teypag drąʃey[6] kalbu: Netykiu neȯ idand kaȯ iß tu dayktu butu paʃłepta nog jo, tey neȯ dejoȯ ne pakraßtiy[7]

27. Tykigu, ó Karalau Agrippa, Pranaßam^{us}? Zynau jog tyki.

28. Ó Aprippa tare Powiłop: Maʒ ko neperkalbi kad bucio Krykßcʒionimi[8]

29. Ó Powiłaȯ tare: Życʒycia nog Diewo ir maʒ newiʃißkeÿ, idand netyktey tujen, bet ir wiʃi kurie kłauʃo mane ßądien tokieyȯ butu kaypo aßjen eʃmi ißemuȯ (tykt) tuȯ rÿß^{us}.

30. Ó kad tey anȯ tare: Kiełeȯ Karal^{us}, ir Storaʃta, ir Bernice, ir tie kurie ʃu jeyȯ ʃedejo

31. Jr nuejo and ßalieȯ, kalbejo wieni kitump tarydami, Taȯ ʒmoguȯ nieko nedaro werto[9] ʃmertieȯ aba rÿßu

32. Jr tare Agrippa Feʃtuʃop: Taȯ ʒmog^{us} galetu but pałayʃtaȯ, kad butu neadʃißaukieȯ and Cieʃoriauȯ.

PAGULDIMAS XXVII

1. Jr kad buwo paʃkirta, idand łayʃtumbimeȯ wandeniu Włakoʃna, padawe Powiła ir ⌜nekuriuȯ kituȯ⌝ kaliniuȯ Szymtynikuy wardu Juliußuy[10] ⌜Cieʃoriauȯ karunoȯ⌝

2. Meȯ tada ieję Akrutan iß Adrumittiun jog turejom plaukt tieȯ Azÿą[11] laydemeȯ. Jr Ariʃtarchuȯ Macedonißkiȯ[12] iß Thesʃalonikoȯ buwo ʃu mumiȯ.

3. Ó antra (diena) atplaukiem Sidonan. O[13] Juliußaȯ apʃiwaykßcʒodamaȯ wieʒliwey ʃu Powiłu, dałaÿde jam eyt prietelump ʃawo, idand [(nog ju) butu apweyʒdetaȯ.

1 *c* toȯ; *ms* tou; *pd* gimineȯ 2 *c* atʃigryßtu 3 *pd* gau⟨tu⟩ 4 *id* prieß 5 *pd* ʃawo 6 *c* drąʃuma; *pd* uʒywodamȯ 7 *c* pa⟨ßaliy⟩ 8 *c* Krikßcʒioniȯ 9 *sd* (kaȯ ira) 10 *pd* Karalißkioȯ 11 *c* Aziią 12 *c* iß Macedonioȯ 13 *c* Jr

4. Ó nog tęn atſtoję, atplaukiem po Cyprą weja neȯ turejom prieß akin.

5. Jr perpłaukie Mariuȯ ſanciuȯ paȯ Cili- [cią ir Pam- filią atplaukiem Myron Lycioy.

6. Jr wirauſiaȯ and Zalnieru radęȯ tęn Akruta iß Alexandrios, kurſeÿ ejo Włakoſna, liepe mumȯ ieyt jań.

7. Jr kad daug dienu plaukiem tyngiey, ir woȯ atplaukiem tieȯ Knidą, (ó) jog wejaȯ mumȯ nedałaydo ⌜plaukiem tieȯ⌝ Kreta prieß Salmone

8. Jr woȯnewoȯ perpłaukie ią, atpłaukiem nekurion wieton wadynamon Grazuȯ Portey. nog kurioȯ arti buwo mieſtaȯ Laſea.

9. Jr kad jau nemaʒa pramitom meta, ir [płaukt jau buwo baÿſu, ir jog paſnikaȯ praßoko. Powiłaȯ graudeno joȯ

10. Jr tare jump, Wirey, regiu jog taȯ płaukimaȯ buȯ ſu praʒucia[1] ir didʒia ißkada netyktey taworu ir akruta, bet ir muſu paciu źywata.

11. Bet Wirauſiaȯ and Zalnieru tykiejos łabiauȯ Styrnikuy ir Szympruy, neyg tamuy ką Powiłaȯ ſakie.

12. Jr kad kraßtaȯ[2] nemandaguȯ buwo ʒie- [maut[3], didʒiauſia (puſe) rodyio teypag łayſtiȯ iß tęn, idand kaypo galint priplauktu[4] ʒiemaut Fenicion, kuriy ira portaȯ Kretoy, kurſeÿ[5] iſitieſia[6] Pietump ir nog Uʒtekieima ſaułeȯ wejauſp.

13. Jr kad[7] pradejo wet ⌜Wejaȯ nog pietu⌝, tareȯ jau apturejuȯ ko gieyde; ir łayʒdamieȯ, płaukie arti Kretoȯ.

14. Bet netrunkant potam, ißtyko and joȯ [ßturmaȯ[8] kuri[9] wadyno kuroclydon.

15. Jr

15. Jr kad[10] akrutaȯ pagautaȯ buwa jo, ir negałejo płaukt prieß Weja, laydome ghi ir płaukiem.

16. Jr prypłaukie nekurioſp iwoȯp, wadynamoȯp Klauda, woȯ uʒturejom[11] eldyą.

17. Kurią uʒtraukie, (wiſokioȯ) pagialboȯ [uzywojo parÿßę akruta, ir kad bijojoȯ idand[12] netropitu[13] and ⌜(ſauſuma) ʒieʒdru⌝ nułaÿdo ʒogluȯ ir teypo plaukie.

18. Jr kad wetra muȯ ſmarkiey mete, and rytoy pradejo iʒmetit (tawor^{us})

19. Ó trecią diena patis rąkomis ſawo ißme- [tem[14] ⌜ruklediȯ[15] akruta⌝.

20. Jr kad neregiet buwo ney ſaułeȯ ney menaſio per kielaȯ dienaȯ, ó nemaʒa negiedra[16] muȯ ſpaude, and gało atymta ira wiſa[17] nodieja nog (muſu) kad gałetumbime but uźłaykiti

21. Jr kad iłga cʒeſa buwo be walgimo, ſtojcȯ Powiłaȯ widuje ju, ir tare: Ó wireÿ, buwo mane kłauſit, ó[18] nog Kretoȯ nelayſtiȯ, ir ißwęgt toȯ[19] praʒutieȯ ir ißkadoȯ

22. Bet ir dabar dar graudenu juȯ idand butumbite gieroȯ ßyrdieȯ, nepraʒuȯ neȯ (niekieno)[20] ʒywataȯ, bet akrutaȯ

23. Szą neȯ nakti ſtojoȯ paȯ mane Anjełaȯ Diewo, kurio eſmi ir kuriamuy tarnauju.

24. Kałbedamaȯ: Neſibijok P⟨ow⟩iłay[21] rey- [kia idant butumbey paſtatytaȯ po Cieſoriu: ó ßtey, dowanojo tau Diewas wiſuȯ, kurie płaukt ſu tawim

25. Togdel bukite gieroȯ ßyrdieȯ, wirey: Tÿkiu neȯ Diewuy, jog buȯ teyp, kaypo mi paſakita ira.

26. Bet pryſieyȯ mumȯ uʒpult and[22] nekurioȯ iwoȯ.

27. O

[1] *i* krywda [2] *s* portaȯ [3] *c* ʒiemawot [4] *c* atplauktu [5] *id* begulint [6] *c* iſitieſiant [7] *pd* netrunkant [8] *id* wetra; *pd* wady⟨nama⟩ [9] *c* kurią [10] *pd* ghi [11] *pd* łota [12] *pd* and [13] *c* neuʒpultu [14] *pd* ſuduȯ [15] *c* rukledʒiuȯ [16] *c* nepaga⟨da⟩ [17] *c* wiſoki⟨a⟩ [18] *c* ir [19] *pd* ißkadoȯ [20] *c* (niekaȯ) [21] *ms* Piłay [22] *pd* nejokioȯ

27. Ó kad kieturolika[1] naktiȯ atajo kad [meȯjen ßą^{n} ir tęn metyty buwome and Adrioȯ Mariu, ape puſe naktieȯ Szeymina-akruta tareȯ artinant ſawęsp koki ȝiame.

28. Jßmetę tada ßwieną and linoȯ, rado dwideßÿmȯ rademen ó paejeję[2] truputi, ißmete wel ßwiną-and linoȯ ir rado pękiolika

29. Ó bijodamieȯ kad kur netropitu and kietoȯ wietoȯ, ißmete kiaturiaȯ katwicȝaȯ iß uzpakala Akruto[3], ir ȝycȝyjo kad bu⟨t⟩u[4] diena.

30. Bet kad Szeymina akruto ießkojo ißbegt iß[5] akruto, ir nulaydo eldią Marioſna, po paweykſłu kaypo noretu ißtraukt katwicȝaȯ iß prießakia katwicȝoȯ

31. Powiłaȯ tare Wireſniop and ȝalnieru[6] [ir ȝałnierump, ieygu tie notſilikȯ akrute, negalite but uzłaykiti

32. Zalnierey tada atkirto linaȯ nog eldyoȯ ir dalaÿdo nupult

33. Ó tomet, net buwo diena, graudeno [Powiłaȯ joȯ wiſuȯ: idand imtu pena, ir tare. Sządien ira kieturio⟨l⟩ika[7] dienu iß ko laukiate ir atliekte be pena, ir nieko neemet

34. Togdel graudenu juſu idand imtumbite pena, tey neȯ ſłuȝyja uȝłaykimop juſu: newieno neȯ[8] nenupułs płaukaȯ nog gałwoȯ ⟨katro⟩[9] iß juſu.

35. Ó kad tey tare ir eme dona padeka- [wojo Diewuy wiſiemuȯ beregint, ir ſułauȝęȯ ją, pradejo walgit.

36. Jr wiſi[10] gieroȯ ßyrdieȯ budami, eme [teypag patiȯ pena.

37. O buwo muſu wiſu akrute du ßymtu [ſeptinioȯ deßÿmtiȯ ir ßeßoȯ dußu[11].

38. Jr kad ⌜buwo paſotyti⌝ penu, langwino [akruta, ir jewuȯ mete marioſna

39. Ó kad buwo diena, ⌜ȝiameȯ anoȯ nepaȝyno⌝, bet ißwido nekur⟨ią⟩[12] beturint kraßta, kuriop nurodyio jeygu galetu Akruta prywarit.

40. Jr kad ißtraukie katwicȝaȯ, łaydo (akruta) Mariomuȯ, ir pałaydę[13] ȝowieſaȯ Styriauȯ, ir uȝtraukię ȝoglu[14] kur wejaȯ wejo, ⌜turejoȯ kraßtop⌝

41. Bet uȝpołę and wietoȯ kurſey turejo Mariaſ iß abeju ßaliu nukludino and joȯ akruta: ir prießakiȯ akruta ikluwęȯ nepawiſkinamaȯ[15] tapo, bet uȝpakali[16] akruta dauȝe gwoltaȯ wilniu.

42. Ó roda ȝałnieru buwo, idand uȝumußtu [kaliniuȯ, kad niekaȯ ißpłaukieȯ[17] neiȝbegtu

43. Bet Wirauſiaȯ and ȝałnieru noredamaȯ Powiła uȝłaykit, nedalaydo jemȯ to nora, ir liepe idand tie kurie gałejo płaukt pirm layſtuȯ ir ißeytu and kraßto

44. Ó kitiemȯ wieniemȯ and łątu, ó kitiemȯ and (ſtuku) akruta. Jr ſtojoȯ teyp jog ißejo wiſi ſwejki and kraßto.

PAGULDIMAS XXVIII

1. Ó kad ißejo tada paȝyno jog aną Jwą wadyno Melita.

2. Ó aniȯ praſtokey parode mumuȯ[18] nemaȝą Wieȝli⟨w⟩iſte. Sukurę neȯ didełę ugni, ieme muȯ wiſuȯ, pro lietu lijanti[19] ⌜and (muſu) ir ßalti⌝.

3. O kad Powiłaȯ ſueme[20] kruwą ȝagaru ir ⌜uȝdejo jȯȯ and ugnieȯ⌝ iȝßoko[21] giwate pro karßti, ir prylipo rąkoſp jo.

[1] *c* pękiolika [2] *s* nuſiirę [3] *c* Akruta [4] *ms* budu [5] *pd* eldy⟨os⟩ [6] *s* Szymtynikop [7] *c* kietwirta; *ms* kieturotika [8] *pd* iß juſu [9] *ms* aktro [10] *pd* teypag [11] *c* dußoȯ [12] *ms* nekur; *o* atszaką? [13] *c* ißłaydę [14] *pd* kaypo [15] *c* nepaſiwiſkinant [16] *c* uȝpakaliȯ [17] *c* neißpłaukieȯ [18] *bd* parode mumuȯ [19] *c* del lietauȯ lijancio [20] *c* ſuemę [21] *c* iȝßokuȯ

4. Ó kad anið praſtokey ißwido aną beſtyą [kabant and rąkoð jo, tare wieni kitump, tað ʒmoguð tykrey ira gałwʒudið, kuriamuy pamſta nedalaydʒia git norið ißejo iß mariu.

5. Bet anð nukrete aną beſtyą ugnin, ir nieko jam pikto neſtojoð.

6. Ó anið laukie jog aptynð aba toyð ſukłupð numiręð, bet kad iłgey laukie ir ißwido jog nieko pikto jam neſtojoð, atſimayne ir tare ghi ſant Diewu.

7. Ó ßtey aplink aną wieta prakilniauſiað[1] anoð Jwcð, wardu Publiuð turejo ſawo dwarcʒiuð, kurſey muð prÿeme ir trið dienað miełey muð turejo ſawimp.

8. Jr ſtojoð jog Tewað Publiuſa ſuimtað [drugiu[2], ir biegunka, gułejo kuriop Powiłað iejo, ir kad mełdeð, uʒdejo and jo rąkað, ir paſweykino ghi

9. Kad tada tey ſtojoð, atajo teypag jop kiti kurie turejo ligað anoÿ Jwoy, ir buwo izgiditi.

10. Kurie teypag mumð[3] didę weʒliwaſti dare, ir kad ⟨jau⟩[4] turejom łayſtið, apweyʒdejo muð to k⟨a⟩s[5] reykie buwo.

11. Ó kad praßoko trið Menaſið łaÿdemeð Akrutu iß Alexandrioð, kurſey ʒiemawo anoy Jwoÿ, beturinð ʒiankła Kaſtora ir Polluxa.

12. Jr kad atpłaukiem Syrakuſoſna, paſilikom (tęn) trið dienað.

13. Jß kur płaukiem aplink ir atpłaukiem Rhegium, ó[6] kad po dieney wejað buwo nog Pietu, atpłaukiem antra diena Puteolin.

14. Kame[7] radom Brol^{us} ir praßyti eſme kad[8] atſiliktumbim ſu jejð ſeptinið dienað, ó **teyp ejom Ryman.**

15. Ó

15. Ó iß tęn broley izgirdę ap⟨e⟩[9] muſu day- [kt^{us}, atajo ſutykt mus iki Appiußa Rynkuy ir Trimð Korcʒmomð: kuriuð Powiłað ißwidęð, dekawojo Diewuy, ir[10] gawo drąſuma.

16. Jr kad atajom Ryman, Wirauſiað and [ʒałnieru padawe kalini^{us} Wirauſiamuy Abaza: bet Powiłuy dalayſta ira paciamuy giwent ſu ʒałnieru kurſey jo ſergiejo

17. Jr ſtojoð po trejetuy dienu, jog Powiłað ſuwadyno tuð kurie buwo prakilniauſi iß Zydu. Jr kad anið ſuſiejo, tare jump: Wirey broley aß kurſey nieko nepadariau prieß ʒmoneð, aba[11] paprociuð Tewu, padotað eſmi ſuryßtað iß Jeruʒaleð ing rąkað Rymioniu.

18. Kurie, tyrdamieð manęð, norejo (mane) palayſt, jog nebuwo kalteð ſmertieð manimpi.

19. Bet kad Zydey kalbejo prieß (tey) prÿmuſitað[12] buwau atſißaukt Cieſoriauſp (wienok) ne kaypo turećia ſkuſt del ko and mano gimineð

20. Deltogi tada atwadynau juð ſaweſp, regiet (juð) ir kałbet juſump: del nodiejoð neð Jzraela^{us}, to łancuhu eſmi apjoſtað.

21. Bet anið tare jop: Meðjen ney gawom gromatu iß Judeoð ape tawe: ney katrað iß brolu ataj̨ð iß tęn paſakie, aba kałbejo ką pikta ape tawe.

22. Meſjen wienok gieydʒiame kła⟨u⟩ſit[13] iß tawęð, ką ißmaney: Kað litið neð to paſekima, ʒynoma ira mumuð, jog wiſur kałba prieß.

23. Jr kad jam paʒymino dieną, atajo daug[14] giweniman (jo,) kuriem^{us} anð izgułde Karaliſte Diewo, ir ludyjo, ir norejo joð prÿweſt Wieroſp Jeʒuſa, teyp iß Zokona

Maÿ-

1 *pd* iß 2 *id* ßalcieyð 3 *c* muð 4 *ms* jom 5 *ms* kąs; *c* ką 6 *pd* jog 7 *c* Kogdel 8 *pd* butu 9 *m* apu 10 *pd* buwo linxmað 11 *b* aba 12 *pd* eſmi 13 *ms* kłaſit 14 *pd* namoſna jo

Mayʒießiauȯ kaypo Pranaßu nog ryta meta iki wakaruy.

24. Ó nekurie[1] ⌜intykiejo tieſa⌝ tamuy ką [kalbejo, bet kiti netykiejo.

25. Ó budami wienȯ prieß kita nedermin- [gejȯ, atſiſkire, kad Powiłaȯ (tą) wiena ʒody tare, (ipaciey) Gierey kalbejo dwaſia ßwenta per Eſaioßiu Pranaßa Tewump muſu.

26. Kałbant: Eyk tump ʒmoniump, ir taryk, kłauſidami klauſiſite, ó nieku budu neſupraſite, ir noriȯ regieſite, teciauȯ nieku budu neißwiſite.

27. Szyrdiȯ neȯ tu ʒmoniu tapo ⟨kieta⟩[2] ir auſimiȯ kłauſe ſunkiey, ir akiȯ ſawo uʒmerkie: idand kada akimiȯ neregietu, ir auſimiȯ negirdetu, ir ßyrdʒia neſupraſtu, ó atſigryßtu ó aß jaȯ iʒgidićia.

28. T'eſt tada jumuȯ ʒynoma, jog Jzganimaȯ Diewo, nuſiuſtaȯ ira Pahoniump, ó aniȯ jo kłauſiȯ.

29. Ó kad tey anȯ kalbejo, Zydey ißejo turedami dide barne terp ſawęȯ.

30. Ó Powiłaȯ atſiliko ⌜cieluȯ dweiȯ⌝ metuȯ aname ſawo paſamdytame giwenime: ir prÿimdawo wiſuȯ kurie jop ateydawo

31. Apiſakidamaȯ Karaliſte Diewo, ir mokidamaȯ ape Wießpati Jeʒuſa CHriſtuſa, ſu wiſokiu drąſumu, (niekam) neuʒginant.

Gałas Darbu
Apaßtału ßwentu.

1 *s* wieni 2 *o*

GROMATA APASZTAŁA POWIŁA RYMIONIUMP

PAGULDIMAS I

1. Powiłaȯ tarnaȯ Jeʒuſa CHriſtuſa, paßauktaȯ Apaßtalaȯ, atſkirtaȯ apiſakimop Evangelioȯ Diewo.

2. :|: Kurią kietyno ſeney per Pranaßuȯ ſawo, ir Raßtuȯ ſawo:¦:

3. Ape Sunu ſawo:|: kurſey ſtojoȯ iß ſekłeȯ Dowida, pagal kuna.

4. Kurſey galintyngey paſirode but ſunumi Diewo, pagal Dwaſioȯ paßwentyma, iß kielima iß numiruſiu:¦: (ipaciey) Jeʒuſa CHriſtuſa Wießpati muſu.

5. :¦: Per kuri gawom łoska ir Apaßtaliſte, kłauʒadoſp wieroȯ terp wiſu Pahoniu, del warda jo.

6. Terp kuriu juȯ teypag eſte, paßaukti Jeſuſa CHriſtuſa:|:

7. Wiſiemuȯ kurie ⌜eſte Ryme⌝, numiłeti Diewo, ir paßaukti Szwentiey: łoska teſt jumuȯ ir pakajuȯ nog Diewa Tewa muſu, ir Wießpateȯ Jeʒuſa CHriſtuſa.

8. Pirmiauſiey dekawoju Diewuy mano per Jeʒuſa CHriſtuſa uʒ juȯ wiſuȯ, jog wiera juſu apiſakoma ira po ciela ſwieta.

9. Diewaȯ mi neȯ ira ſwiedku, kuriamuy tarnauju dwaſioy mano, Evangelioy Sunauȯ jo, kaypo juſ[1] nelaujant miniu.

10. Wiſadoȯ maldoſe mano beſimelzdamȯ, jeygu mi dar gałetu but dota kad norioȯ giara indariſte iß waloȯ Diewo ateyt juſump

11. Jſiiłgau neȯ juſu regiet, idand jumuȯ galecia nudalit kokioȯ dwaſißkoȯ dowanoȯ, top galop idand paſtyprynti butumbite:

12. Tatey ira, idand podraug[2] paſitießycia[3] terp juſu, per bendra wierą, kaypo juſu[4] teypo[5] mano.

13. Nenoriu[6] teciauȯ idand to neʒynotumbite[7] ⌜zynot, Broley⌝, jog kieliȯ kartuȯ norejau ⌜ateyt juſump⌝ (bet ikßoley dar ⌜eſmi uʒturetaȯ⌝) kad ir terp juſu turecia kokią wayſiu, kaypo ir terp kitu Pahoniu

14. Teyp Grekamuȯ kaypo Pahonimuȯ, teyp Mokitiemuȯ kaypo nemokitiemuȯ kaltaȯ eſmi.

15. Teyp, jog kiek ira manimpi, gatawa ira ir jumuȯ kurie eſte Ryme, apiſakit Evangelią.

16. Neſigiedʒiu neȯ Evangelioȯ CHriſtuſa: Macimi neȯ ira Diewo iʒganimop koʒnamuy tikinciamu⟨y⟩, pirmiauȯ Zyduy, ȯ potam Grekuy

17. Teyſibe neȯ Diewo apreyßkoma eſti[8] jeyp nog[9] wieroȯ ing wiera[10]: kaypo ira paraßyta, Bet teyſuȯ giȯ[11] iß wieroȯ.

18. Narſaȯ neȯ Diewo apſirayßko iß dangauȯ and wiſokioȯ neʒbaʒniſteȯ[12] ir neteyſibeȯ ʒmoniu, (kaypo) kurie uʒturi tieſą neteyſibey.

19. Kayp daug[13] neȯ ʒynoma ira ape diewa apireyßkita ira joſe: Diewaȯ neȯ tey jem^{us} apireyßkie.

20. Ne-

[1] *c* juſu [2] *id* bendrey [3] *s* pasilinxmin⟨cia⟩ [4] *c* mano [5] *pd* ju⟨su⟩ [6] *ad* Bet [7] *de* turetumbite
[8] *c* apreyßkita ira [9] *c* ing [10] *c* iki wiereÿ [11] *c* buȯ giwaȯ [12] *s* bediewiſteȯ [13] *s* Kiek

20. Neregimi neȯ jo dayktey nog ſutweryma
[ſwie-
ta, iß ſutwerimu paʒyſtami ira ir regimi,
teyp jo amʒyna maciȯ kaipo diewiſte[1], idand
butu be ißkalbia.

21. Jog paʒyndami diewa, negarbino (jo) kay-
po diewa aba nedekawojo: bet iʒduko du-
moſe ſawo, ir durna[2] ⌜ßyrdiȯ ju⌝
uʒtemo.

22. Jſidodami uz Mokituȯ, padukieleyȯ tapo.

23. Jr permayne[3] garbą nepagiendancio die-
wa ing paweykſła abroʒa pagiendancio
ʒmogauȯ, ir paukßcʒu, ir kieturkoju[4]
ir ſlankiociu[5] (ʒweriu)

24. Togdel ir diewaȯ padawe joȯ pagieӱ-
dimamuȯ ju ßyrdieȯ necʒyſtatoſp idand biau-
ryntu kunuȯ ſawo wieni terp kitu.

25. Kaypo kurie permayne ing mełą tieſą die-
wo, ir garbino ir tarnawo ſutwerimuy nejg
Sutwerejuy paßławintamuy and amʒiu
Amen.

26. Togdel ⌜padawe joȯ diewaȯ⌝, biauriem^{us}
[pa-
gieydimamuȯ. Jr Moteriȯ neȯ ju atmayne
[prygimta
paproti, ing (paproti)[6] kurſey ira prieß pri-
gimima.

27. ⌜Jr Wirey teypag⌝ apłaydę prygimtą
paproti Moterißkieȯ, uʒſidegie pagieydyme[7]
ſawo: wienȯ terp kito[8], Wirißkaȯ ſu Wiryßku
[da-
layʒdamȯ giedoȯ, ir uʒdarbi uʒ ſawo klejoi-
ma, kurſey (and to) prygułejo, patiȯ ⟨s⟩awimpi[9]
imdami.

28. Jr kaypo jemuȯ neregiejoȯ giar[10] łaykit
diewa pazyntiy, Diewaȯ teypag ⌜joȯ padawe⌝
[pa-
dukuſiam umuy[11] daryt daykt^{us} kuriu nedera.

29. Prypiłditi budami wiſokia neteyſibe,
[necʒӱ-
ſtat⟨a⟩, piktenibe[12], goduliſte[13]: pilni pawidoȯ,
gałwʒudiſteȯ, barneȯ, wilauȯ, pik-
tenibeȯ[14].

30. Kußtetojey, apkalbetojey, kurie diewo
[nopi-
kiencia, honbitojey, puykuȯ, tykroȯ garbeȯ
bejeßkantieӱ, pramanitojey piktu dayktu,
gimditojamuȯ nekłauʒaduȯ.

31. Nenumaneley, lauʒytojey ſandarieȯ[15], be pri-
gimtoȯ mejłeȯ, neperjednoti, nemiełaßyrdingi[16].

32. Kurie noriȯ ʒyno prową diewo (ipaciey)
jog tie kurie tokiuȯ daykt^{us} daro, ſmertieȯ ira
[wer-
ti netyktey joȯ daro, bet dar megſta tejȯ ku-
rie tey daro.

PAGULDIMAS II

1. Togdel, be ißkalbia eſi ȯ ʒmogau, koʒnaȯ,
kurſey ſudyghi[17] (kituȯ) Kame neȯ ſudyghi
[kituȯ,
pats ſawe apſudighi: kadągi kurſey ſudyghi
(kituȯ) darey toſgi dayktuȯ.

2. Ȯ ʒynom jog Sudas Diewo ira pagal tieſoȯ,
prieß toȯ kurie tokiuȯ dayktuȯ daro

3. Jr ißmaneygu tey, ȯ ʒmogau kurſey ſudyghi
[tuȯ ku-
rie tokiuȯ da⟨y⟩kt^{us}[18] daro, ȯ patsjen (ioȯ)
[darey, jog ißwę-
gſi ſuda Diewo?

4. Aba gordyghi bagotistemiȯ jo gieradeiſteȯ,
ir kantribeȯ, ir neweykuma, neʒynomaȯ[19] kad
gieradeiſte diewo, weda tawe pakutoſp?

5. Bet pagal kietuma tawo, ir nepakutawo-
jancioȯ ßyrdieȯ ręki ſau pats[20] narſa[21] kaypo
ſkorba, and dienoȯ narſa[22], ir apireyßkima
teyſiauȯ ſuda Diewo

6. Kurſey atpetoȯ koʒnam pagal jo darbu.

7. Tiemuȯ tieſa, kurie[23] pakięʒdami
giar daro[24] garbę ir ßlowe[25] ir
nepaga-

1 *i* ⟨d⟩ey⟨wiſte⟩ 2 *id* duma ju padukuȯ 3 *c* atmayne 4 *c* kietwerianagiu 5 *c* ſlengianciu 6 *id* (prygi-mima) 7 *c* pagieydymoſe 8 *id* ſawęȯ 9 *ms* wawimpi 10 *pd* to 11 *c* humuy 12 *c* wiſokios neteyſibes, necʒyſtatoȯ (*ms* necʒӱſtato), piktenibeȯ 13 *sd* łokamſtwoȯ 14 *c* pikt-ißmanimo; *ms* pikttenibeȯ 15 *id* kurie prymiera łauʒo 16 *c* nemiełaßyrniey 17 *c* ſudyj 18 *c* darbus; *ms* daktus 19 *de* neʒynodamaȯ 20 *c* patsjen 21 *s* ruſtibe 22 *s* ruſtibeȯ 23 *pd* daro 24 *c* giarame daris 25 *c* garbeȯ, ßloweȯ

nepagadynima ießko, amʒyną ʒywata.

8. Bet tiemuò kurie bariaò, ir kurie nekłau- ʒaduò ira tieſey, bet ira kłauſaduò neteyſ⟨i⟩bey[1] addoò[2] narſą ir ruſtibę.

9. ⌜Suſpaudimey ir ſielwartas⌝ (buò) and ko- [ʒnoò dußioò ʒmogauò kurò pikt daro, pirmiauò Zydo, ó potam Greka.

10. Bet garbę ir ßłowę, ir pakaju (doò) [koʒnamuy kurſey giar daro, pirmiauò Zyduy ó (potam) Grekuy.

11. Nera neò wiʒdʒiauò ⌜diewiep and [aſabu⌝.

12. Kayp daug neò ſugrießyio be Zokona, praʒuò teypag be Zokona: Jr kayp daug ſu- [grießyjo po Zokonu, buò ſudyty per Zokona.

13.:¦:Ne kłauſitojey neò Zokona ira teyſuò po diewu, bet pilditojey Zokona buò nuteyſinti

14. Kadągi neò Pahoniò kurie neturi Zokona[3], per prygimima daro daykt[us] Zokona, tie neturedami Zokona, patis ſau ira Zokonu.

15. (Kaypo) kurie rodʒia darbą Zokona paraßytą ßyrdiſe ſawo, podraug[4] lud⟨y⟩dam⟨i⟩[5] ſąʒyne ju, ir[6] umey[7] terp ſawęò apſkunʒdami (ſawe) ab⟨a⟩ ißkałbedami:¦:

16. Dienoÿ kad ſudyò diewaò pasłeptuò dajktuò ʒmoniu, per Jeʒuſa CHriſtuſa pagal [Evangelicò mano.

17. Sztey, wadynieò Zydu, ir guldieò Zokonu[8], ir girieò Diewu.

18. Jr ʒyney wala (jo) ir ſkiriu numaney dayktu, kurie neſutynka (ſu jo) budamaò ißmokitaò iß Zokona

19. Jr tykieò jog eſi wadu[9] akłuju, ir ßwieſe [tu kurie ira tamſibeſa.

20.

20. Jr mokitoju nemokitu, ir bakałorumi nenumanelu, turedamò paweykſła ißmintieò ir tieſoò Zokone

21. Tu tada kurſey kituò moki, pats ſawe [nemoki? kurſey uʒſakey kad newogtu, (ó) patsjen wagi.

22. Kurſey draudi ſu ſwetyma negiwent, (ó) [patsjen ſu ſwetyma giweni? Kurſey bodieò bałwoneyò (ó) patò ⌜wietaò ßwentaò płeßey[10]⌝?

23. Kurſey girieò Zokonu, (ó) patsjen[11] giedini Diewa perʒęgimu Zokona.

24. Wardaò neò diewo bluʒnijamaò eſt[12] del juſu terp pahoniu: kaypo ira paraßyta.

25. Apipiauſtymaò[13] ⌜tieſa ira⌝ reykalingaò, jeygu ißpildi Zokona: bet jeygu perʒengtojaò eſi Zokona, apipiauſtymaò tawo tapo neapipiauſtymu.

26. Jeygu tada neapipiauſtymaò uʒlayko prowaò Zokona, negu buò jo neapipiauſtymaò paſkajtytaò uʒ apipiauſtyma?

27. Jr (negu) neapipiauſtymaò kurſey ira iß prygimima, kad[14] ißpildʒia Zokona[15] ſudiò tawe kurſey raßtu ir apipiauſtymu perʒęgtojaò eſi Zokona?

28. Ne taò neò ira Zydas[16] kurſey[17] ira atwerej: ney tey[18] ira apipiauſtymaò, kurſey ira [teyp[19] regimey and kuna.

29. Bet taò ira Zydu kurſey[20] tokò ira ſłapciej[21], ir apipiauſtymaò ßyrdieò, dwaſioy, ne raßte (ira apipiauſtymaò) kurio giriuò n'eſt iß ʒmoniu, bet iß Diewa.

PAG-

1 *c* netieſey; *ms* neteyſebey 2 *s* atpetoò 3 *pd* iß 4 *id* teygi 5 *c* beludijanciey; *ms* ludijdama 6 *pd* misliò 7 *pd* wieni 8 *c* and Zokona 9 *c* wadaò 10 *c* ißpłeßey 11 *pd* perʒengdamaò Zokona Diewa ſramatyghi 12 *bd* eſt 13 *pd* neò 14 *id* jeygu 15 *sd* (negu) 16 *c* Zydu 17 *pd* teyp; *d* (tokò) 18 *c* taò 19 *sd* (toks) 20 *pd* teyp; *sd* (tokò) 21 *ms* ſpłapciej

PAGULDIMAS III

1. Kokȯ tada ira ⸢do pakiłnumaȯ Zyda⸣? Aba kaȯ ira do nauda apipiauſtymo?

2. Daugiel iß wiſu ßalu. (Tey) neȯ ira pirm, jog zodʒiey diewo ⸢jemuȯ ira patykieti⸣

3. Kaȯ neȯ tey ira, noriȯ nekurie buwo newierneys? Netykrumaȯ ju paniekinſgu wiera [Die- wo?

4. Nedok to diewe! Bet Diewaȯ t'eſt tykraȯ, ȯ koʒnaȯ ʒmoguȯ mełagiȯ: kaypo ira paraßyta, Jdand butumbey nuteyſintaȯ ʒodʒioſe tawo, ir pergałetumbey kad ſudyghi.

5. Jeygu tada neteyſibe muſu nutwirtyna teyſibe Diewo, ką taryſime? Jragu Diewaȯ ne- [teyſuȯ kad atneßa[1] ruſtibę and (muſu) :¦:kalbu pagal ʒmogauȯ:¦:

6. Nedok to diewe: Kiteyp kaypo ſudiȯ Die- [waȯ ſwieta?

7. Jeygu neȯ tieſa Diewo per mano meła, [ſtojoȯ apſtingiaſne, and jo garbeȯ, kodelgi ir aß dar [ſudy- jamaȯ eſmi kaÿpo grießnikaȯ?

8. Jr negu (kalbame gierauȯ):¦: kaypo muȯ ßkolawoja, ir kaypo nekurie ſako[2] kaypo kałbetumbime:¦: Darykim pikt, idand giar butu (iß to?) kuriu papeykimaȯ ira teyſuȯ.

9. Kągi tada? prakiłniaſneyȯgu eſme? Wiſißkej ne. pirm neȯ apſkundem teyp Zyduȯ kaypo [Gre- kuȯ ⸢wiſuȯ ſant po grieku⸣.

10. Kaypo ira paraßyta. Nera nieko[3] teÿſauȯ (nera) neÿ wieno.

11. Nera nieko kurſey ira ißmintyngaȯ, nera [nie- ko kurſey Diewo jeßko.

12. Wiſi atſigryʒo, podraug ſtojcȯ[4] nenaudyngeyȯ: nera nieko kurſey giar daro, nera ir (iki) wienam.

13.

13. Gurkliȯ ju ira atwertu grabu: lieʒuwiejȯ ſawo ißwadʒioja: nodas[5] ʒalciu ira po lupomiȯ ju

14. Kuriu naſrey pilni ira kieykima ir kartuma.

15. Kojoȯ ju ⸢ira greytoȯ⸣ liet krauja.

16. Sunaykinimaȯ ir wargaȯ ira[6] kieloſe ju.

17. Ȯ kiala pakajauȯ nepaʒyno.

18. Nera nejokioȯ baymeȯ Diewo akiſe ju.

19. Żynom[7] dabar[8], jog wiȯ ką Zokonaȯ kalba, jog tey kałba tump kurie ira po Zokonu: idand wiſoki naſrey butu uʒkimßti ir ciełas ſwietȯ butu kaltaȯ papeykimo, po Diewu.

20. Togdel iß darbu Zokona ʒednaȯ kunaȯ nebuȯ nuteyſintaȯ po jo[9]. Jß Zokona neȯ ira paʒyntiȯ grieka.

21. Bet dabar teyſibe Diewo apireyßkita[10] ira be Zokona, turedama ludÿghimą iß Zokona ir Pranaßu

22. Jpaciey, teyſibe Diewo per Wierą Jeʒuſa CHriſtuſa, wiſiemuȯ, ir and wiſu kurie tyki: Nera neȯ ſkiriauȯ.

23. Wiſi neȯ ſugrie⟨ß⟩yjo[11] ir netęka garbeȯ Diewo.

24. Jr nuteyſinami eſt dowaneÿ iß łoskoȯ[12] jo, per atpirkima kurſey ira ⸢Jeʒuſiep CHriſtuſiep⸣

25. Kuri Diewaȯ iʒſtate (and) periednoima[13] per wierą kraujoſe jo, and parodyma teyſibeȯ ſawo[14] per atłaydyma grieku, kuriu pirm[15] daſiłaydo, po kantribe Diewo.

26. And parodyima jo teyſibeȯ ßiame ſanciame cʒeſe: idand butu teyſuȯ, ir kurſey

nuteÿ-

[1] *pd* and muſu [2] *c* kalba [3] *id* ney wieno [4] *pd* nederancieyȯ [5] *sd* truciʒna [6] *pd* and [7] *ad* O [8] *s* nujen [9] *i* (akimis) [10] *s* ⟨apirey⟩kßta [11] *ms* ſugrieʒyjo [12] *s* małones [13] *s* numaldyma [14] io [15] *c* kurie buwo . . . padari⟨ti⟩

nuteyſina tą kurſey ira iß wieroȯ Jeʒuſa.

27. Kame tada ira giruȯ[1]? Jßrakintaȯ ira. Per koki Zokona? Darbugu? Ne. Bet per Zo- [kona wieroȯ.

28. Regim tada jog ʒmoguȯ nuteyſinamaȯ eſt per wierą, be darbu Zokona?

29. Jragu diewaȯ tykt (Diewaȯ) Zydu? O n'eſtgu teypag Pahoniu. Jr łabey, pahoniu [tej- pag.

30. Kadągi anȯ wienu[2] ira Diewu[3] kurſey nuteyſinȯ apipiauſtyma iß wieroȯ, ir neapipiauſtyma per wierą.

31. Paniekinamegu tada Zokona per wierą? Nedok to diewe: bet drutyname Zokona.

PAGULDIMAS IV

1. Kągi tada taryſime jog Abrahomaȯ Tewaȯ muſu ingijo pagal kuna?

2. Jeygu neȯ Abrahomaȯ nuteyſintaȯ ira iß darbu, turi giriu, bet ne diewiep.

3. Ką neȯ kalba Raßtaȯ? Jr intykiejo Abrahomaȯ Diewuy, ir paſkaytyta tey jamuy ira teyſibeſp

4. Ó tamuy kurſey dirba ałgoȯ neſkayto iß łoſkoȯ, bet uʒ uʒdarbi

5. Bet kurſey nedirba, bet tyki ing ghi[4] kurſey [nu- teiſina bediewi, jo wiera paſkaytoma eſt teyſibeſp

6. Kaypo ir Dowidaȯ ſako tą ʒmogu paßławinta (ſant) kuriamuy Diewaȯ priſkayto[5] teyſibe, be darbu

7. Kałbedamaȯ: Paßławinti[6] ira tie kuriu neteyſibeȯ ira atłayſtoȯ, ir kuriu griekej ira uʒdęgti

8. Paßławintaȯ ira taȯ wiraȯ kuriamuy Wießpatȯ nepaſkayto grieka.

9. Tas[7] tada pasʒławinimas iragu (tykt) and apipiauſtyma, aba and neapipiauſtyma teypag? Kałbame neȯ jog wiera paskaytyta ira Abrahomuy teyſibeſp.

10. Kaypo tada ⌜ira (jamuy)⌝ paſkajtyta? kad buwo Apipiauſtime[8], aba Neapipiauſtyme? Ne Apipiauſtyme[9] bet Neapipiauſtyme.

11. Jr gawo ʒiankla apipiauſtymo (uʒ) peczeti teyſibeȯ wieroȯ, kuriy (paſkaytyta buwo jam[10]) neapipiauſtyme: Jdand butu Tewu wiſu kurie tyki budami neapipiauſtyme, kad ir jemuȯ, teyſibe butu pryſkaytyta

12. Ó Tewu Apipiauſtymo, tiemuȯ (ipacieÿ) kurie netyktey ira iß Apipiauſtymo, bet kurie teypag way⟨k⟩ßcʒoja pedeyȯ wieroȯ Tewa muſu Abrahoma, kurſey buwo neapipiauſtyme.

13. Zadeimaȯ neȯ (neſt[11] padarytas) Abrahomuÿ aba jo ſekłey per Zokona, ipaciey idand butu teywayniu Swieta, bet per teyſibe wieros.

14. Jeygu neȯ tie kurie ira iß Zokona, ira teywaynieyȯ (tada) wiera ſuniko ir ʒadeimaȯ nieku pawirto

15. Zokonaȯ neȯ daro ruſtibę. Kame neȯ nera Zokona, (tęn) nera ir grieka.

16. Togdel ira iß wieroȯ, idand butu iß[12] łoſkoȯ delto kad ʒadeimaȯ butu twirtaȯ wiſey [ſe- kłey, netyktey tey kuriy ira iß Zokona bet ir tey kuriy ira iß wieroȯ Abrahoma, kurſey ira Tewu muſu wiſu.

17.:|: Kaypo ira paraßyta: Paſtanawijau tawe Tewu daugiel giminiu:¦: po to kuriamuy intykiejo, (ipaciey) Diewu,

kurſey at-

[1] *c* giriuȯ [2] *c* wienȯ [3] *pd* tyktey [4] *c* tam [5] *c* paſkayto [6] *c* Paßławintaȯ [7] *pd* kałba [8] *c* Neapipiauſtime [9] *ms* Apipipiauſtyme [10] *c* jamuy [11] *id* nebuwo [12] *id* pagal

kurſey atgidȝia numireluð, ir ȝadyna dayktu, kuriu nera, kaypo butu.

18. Kurſey prieß nodieją tykiejo nodiejey, ſawe buſiant Tewu daugiel giminiu: pagal to kað[1] ⌜buwo pasakita⌝. Teyp buð ſekłe tawo.

19. Jr nepaſilpnęð wieroy, nedabojoð kuna [ſawo noris[2] jau buwo apmiręð kadągi[3] ſenað buwo and ßymta metu, (ney) norið ȝywatað[4] Sarað [buwo apmiręð.

20. Jr neabejawo ape ȝadeima Diewo per [netÿkruma: bet paſtipryntað buwo wieroy, dodamað Diewuy garbę.

21. Jr wiſißkey budamað nutykryntas, jog tey ką kietyno, galejo tey teypag[5] padaryt.

22. Togdel tey jamuy teypag paſkaytita teÿ⟨si⟩beſp[6].

23. Ó tej paraßyta ira netyktey del jo, jog jamuy ira paſkaytyta

24. Bet ir del muſu, kuriemuð tey buð paſkajtyta (ipaciey) tiemuð kurie tyki ing ghi kurſey prykiele Jeȝuſa Wießpati muſu[7] iß numiruſiu.

25. Kurſey iȝdotað ira del grieku muſu, ó prykieltað ira del nuteyſinima muſu.

PAGULDIMAS V

1. Nuteyſinti tada budami iß wierað pakaju [turÿme ſu Diewu per Wießpati muſu Jeȝuſa [CHriſtuſa

2. Per kuri teypag turime atwedyma[8] per [wierą tosp łoſkoſp[9] kurioy ſtowime, ir giriameð nodiejoð garbeð Diewo.

3. Ó netyktey (tey) bet dar giriameð ſuſpaudimoſe: ȝynodami jog ſuſpaudymað daro kantribę.

4. Ó kantribe datyrÿma[10], ó datyrymað no- [dieją[11],

5. Ó nodieja negiedyna delto jog meyłe Diewo ißlieta ira ßyrdiſe muſu per Dwaſią ßwęntą, kuri dota ira mumus.

6. CHriſtuſað neð, kad dar buwom be galibeð, cȝeſe ſawo numire uȝ nezbaȝnuð

7. Ledwa neð kað mirð uȝ teyſuju[12]: gal but dar jog[13] kað apſiimtu mirt uȝ giaraghi.

8. Bet Diewað patwirtyno[14] meyłe ſawo tieð muð, jog CHriſtuð numire uz muð, kad dar buwome grießneyð

9. Toli tada łabiauð budami dabar nuteÿſinti per jo krauja, buſime uȝłaykiti per ghi nog ruſtibeð.

10. Jeygu neð budami neprieteleyð ſuiednoti[15] eſme ſu Diewu per ſmerti Sunauð jo toli labiauð budami perjednoti buſime uȝłaykiti per jo ȝywata[16].

11. Ó netyktey (tey) bet giriameð teypag Diewiep, per Wießpati muſu Jeȝuſa CHriſtuſa, per kuri dabar gawome perjednoima.

12. Togdel kaÿpo per wieną ȝmogu iejo[17] griekað and ſwieta[18], ó per g⟨r⟩ieka[19] ſmertis, ir [teyp ſmertis perejo wiſað ȝmoneð kuriampi wiſi ſugrießyjo

13. Jki Zokonuy neð griekað buwo and ſwieta: bet griekað n'eſt[20] paſkajtomað[21], kad nera Zokona.

14. Bet Smertið wießpatawo nog Adoma iki Mayȝießiuy, and tu teypag kurie neſugrießÿjo paweykſłe[22] perȝęgima Adoma, kurſey ira abroȝu to kurſey turejo ateyt.

15. Bet ne, kaypo nopolið, teypag ira ir dowana łoskoð: Jeygu neð per nopoli wiena daugiel

1 *pd* ira 2 *id* jog 3 *sd* noris; *pd* buwo, turejo 4 *id* jog gimdiwe 5 *s* ir 6 *ms* teÿbeſp 7 *ms* mußu 8 *id* ateyga 9 *pd* jo 10 *s* ißradymą 11 *s* padukſi 12 *pd* uȝ giaraghi neð 13 *s* kad 14 *c* patwirtyna 15 *c* paiednoti 16 *p* giwata 17 *c* inejo 18 *c* ſwietað 19 *ms* gieka 20 *id* nebuwo 21 *c* paſkajtytað 22 *c* and paweykſła

numire, toli łabiauꝺ łoska Diewo, ir dowana iß [ło-
ſkoꝺ, kuriy ira wiena ʒmogauꝺ Jeʒuſa CHriſtuſa, buwo ap⟨s⟩tynga[1] and daugieto.

16. Ó ne kaypo (kałte buwo) per wiena kur- [ſej
ſugreßyio, (teypag ira) dowana. Kalte neꝺ ira tieſa iß wiena (nopolo) papeykimop: bet dowana łoskos ira iß daugiel nopolu nuteyſinimop.

17. Jeygu neꝺ per nopoli wiena ſmertis wießpatawo per tą wiena, toli łabiauꝺ tie kurie gauna apſta łoskos ir dowaną teyſibeꝺ wießpatauꝺ ʒywate per tą wiena (ipaciey) Jeʒuſa CHriſtuſa.

18. Kaypo tada per wiena[2] nopoli (kałte atajo) and wiſu ʒmoniu papeykimop, teypag ir per wiena teyſibe (ateyt łoska) and wiſu ʒmoniu nuteyſinimop ʒywata.

19. Kaypo neꝺ pe neklauʒada to wiena ʒmogauꝺ daug ſtojcꝺ grießneyꝺ, ligiey teypag per kłauʒada wieno daug ſtoſiꝺ teyſeyꝺ.

20. Bet Zokonaꝺ prieg tam[3] atajo, idand nopoliꝺ butu to dideſniꝺ: ó kame griekaꝺ tapo dideſniꝺ (tęn) łoska buwo to labiauꝺ apſtynga[4].

21. Jdand kaypo griekaꝺ wießpatawo ſmertieſp, teypag i łoska wießpatautu per tejſibe amʒynop ʒywatop, per Jeʒuſa CHriſtuſa Wießpati muſu.

PAGULDIMAS VI

1. Kagi tada taryſim? Paſilikſimegu griekie, idand łoska butu to apſtingiaſne.

2. Nedok to Diewe. Meꝺ kurie numireme griekuÿ, kaypo dar giſime jampi?

3. Aba neʒynote jog kiek muſu ira apkri⟨k⟩- [ßti-
tu[5] ing Jeʒuſa CHriſtuſa, apkrykßtyti eſme ing jo ſmerti.

4. Togdel pakaſti eſme ſu jo per krykßta ſmertiy, idand kaypo CHriſtuſas kiełeꝺ iß numiruſiu garbeſp Tewo, ir meꝺ teypag waykßcʒotumbime naujstey ʒywata.

5. Jeygu neꝺ ſtojomeꝺ ſu jo adʒołe[6] pa- [weykſłe
jo ſmerties, tada buſim ir (paweykſłe jo) kielima.

6. Zynodami tey jog ſenaꝺ muſu ʒmoguꝺ ſu (jo) ira nukryʒiawotaꝺ, kad kunaꝺ grieka butu ſunaykintaꝺ, idand daugiauꝺ netarnautumbime griekuÿ.

7. Taꝺ neꝺ kurſey numire, nuteyſintaꝺ ira nog grieka.

8. Jeygu tada ſu CHriſtuſu numireme, tykim jog ſu jo ir adgiſime.

9. Zynodami jog CHriſtuſaꝺ kiełęꝺ iß numi- [ru-
ſiu, daugiauꝺ jau nemirßta: ſmertis daugiauꝺ newießpatauja and jo.

10. Jog neꝺ numire, numire griekuy wieną kartą: ó jog gija, gija Diewuy.

11. Teyp ir juꝺ iß ſanikite, jog noriꝺ numirete griekuy, gijate wienok Diewuy CHriſtuſiep Jeʒuſiep Wießpatiep muſu.

12. Togdel griekaꝺ tenewießpatauja ſmertelname kune juſu, idand klauſitumbite jo pagieydymoſe togi paties[7] (kuna)

13. Ney ſtatykite ſanariu ſawo griekuy ßar- [weys
neteyſibeꝺ: bet ſtatykite patis ſawe Diewuy, kaypo tie kurie adgijote iß numiruſiu, ir ſtatikite ſanariuꝺ ſawo Diewuy ßarweyꝺ teyſibeꝺ.

14. Grie-

[1] *ms* aptynga [2] *c* wienaghi [3] *pd* uʒſtojo [4] *p* apſtingiaſne [5] *ms* apkrißtitu [6] *i* waſar-ugiu [7] *c* pacia, pacio

14. Griekaȯ neȯ newießpatauȯ and juſu, n'eſte neȯ po Zokonu, bet po loska.

15. Kągi tada? grießyſimegu jog n'eſme po Zokonu, bet po łoska? Nedok to Diewe.

16. Neȝynotegu jog kamuy patis[1] ſawe ſtatote tarneÿs kłauȝadoſp, eſte tarneyȯ to, kuriamuÿ tarnaujate, noriȯ griekuy ſmertieſp, noriȯ klauȝadey teyſibeſp?

17. Bet Diewuy t'eſt deka[2], jog buwote (tieſa) tarneyȯ grieka, bet (jog dabar) iß ßyrdieȯ ſtojateȯ kłauȝaduȯ paweykſłuj mokſła kuriamuy paſidawet[3]

18. Jr budami nuwalniti nog grieka, tapote tarneyȯ teyſibeȯ.

19. Kałbu pagal buda ȝmoniu del ſiłpnuma kuna juſu. Kaypo neȯ ſtatete ſanaruȯ juſu (kad butu) tarneyȯ necȝyſtatoȯ, ir neteyſeȯ[4] neteyſibeſp, teypo dabar ſtatykite ſanariuȯ ſawo (idand butu)[5] tarneyȯ teyſibeſ ßwentibesp.

20. Komet neȯ buwote tarneyȯ grieka, walneyȯ buwote nog teyſibeȯ.

21. Ką do naudą turejote tomet iß tu dayktu del kuriu dabar giedȝiatieȯ? Gałaȯ neȯ ju ira ſmertiȯ.

22. Bet dabar budami nuwalniti nog grieka, ȯ tapę tarneyȯ Diewuy, turite wayſiu ſawo ßwentibeſp, ir galą, amȝynaghi ȝywata.

23. Ałga neȯ grieka ira ſmertis, bet dowana iß loskoȯ Diewa ira amȝynaȯ zywataȯ, per Jeȝuſa CHriſtuſa Wießpati muſu.

PAG-

PAGULDIMAS VII

1. Neȝynotegu Broley (kałbu neȯ tump kurie ißmano Zokona) jog Zokonaȯ wießpatauja and ȝmogauȯ pakołey[6] gija?

2. Moterißkie neȯ kuriy ira uȝ wira, pakołey wiraȯ gija, kalta ira jamuy per Zokona, bet ieygu numirßta wiraȯ, nuwalnita ira nog Zokona wiro.

3. Togdel tada kad tąmpa kito wira, begijant dar wiruy, ⌜wadynta buȯ⌝ cudȝałaȝnikie: bet ieygu wiraȯ numire, nuwalnita ira nog Zokona, ir n'eſt jau cudȝalaȝnikie, noriȯ[7] tampa kito wira.

4. Teyp tada Broley mano, ir juȯ numirete Zokonuy per kuna CHriſtuſa, idand butumbite kitoja (ipaciey) to kurſey prykialtaȯ ira iß numiruſiu, idand neßtumbime wayſiuȯ Diewuy[8].

5. Kad neȯ buwome kune pajudynimey grieka kurie ira per Zokona, dare ſanarioſe muſu, idand ſmertiy neßtumbime wayſius.

6. Bet dabar nuwalnoti eſme nog Zokona, kadągi numire tamuy kuriamuy kalti buwome, teyp jog tarnaujame naughiſtey dwaſioȯ ȯ ne ſenatwey raßto.

7. Kągi tada taryſim? Jragu Zokonaȯ grieku. Nedok to diewe. Jr grieka nepaȝynau net per Zokona. Jr pagieydima teypag nepaȝyncio[9] (ſant grieku) kad Zokonaȯ nebutu taręȯ: Nepagieyſi.

8[10]. Bet griekaȯ emęȯ prieȝaſty iß pryſakima, dare manimpi wiſoki pagieydyma. Be Zokona neȯ griekaȯ ira numiręȯ.

9. Jr be Zokona gijau pirm to, bet kad

prÿ-

[1] s ⟨pa⟩cius [2] c dieka [3] c paſidawete [4] c neteyſibeȯ [5] pd teyſi [6] id teyp iłgey kayp; ad pakołey
[7] id kad [8] s per [9] c nepaȝyncia [10] vide pag. (128)

pryſakimaȯ atajo, griekaȯ wel adgijo, bet aßjen numirau.

10. Ó pryſakimaȯ kurſey buwo ȥywatop, pa- [wir- to mi ing ſmerti.

11. Griekaȯ neȯ prieȥaſti emęȯ[1] per Zokona, ißwede mane ir per ghi pati uȥmuße.

12. Ó teyp ir Zokonaȯ ira ßwentaȯ, ir prÿſakimaȯ ira ßwentaȯ, ir teyſuȯ, ir giaraȯ.

13. Apwirto migu tada kaȯ ira giar ing ſmerti? Nedok to diewe. Bet griekaȯ[2] (pawirto mi ſmercia:) idand butu aprayßkita (ſant) g⟨r⟩ieku[3], kuriy daro per tey kaȯ ira giar ſmerti: idand griekaȯ per mierą butu grießyjanciu per pryſakima.

14. Zynom neȯ jog Zokonaȯ ira dwaſißkaȯ, [bet aßjen eſmi kunißkaȯ uȥpardotaȯ griekuy.

15. Tey neȯ ką darau, nepaȥyſtu to. Ką neȯ noriu ⌜to nedarau⌝, bet ko n⟨e⟩kięciu tey darau.

16. Ó jeygu darau ko nenoriu prypaȥÿſtu ȥokonuy jog ira giaraȯ

17. ⌜Aß tada[4] daugiauȯ dabar[5]⌝ nedarau to patȯ, bet griekaȯ kurſey ⌜giwena manimpi⌝.

18. Zynau neȯ jog manimpi, tatey ira kune mano, niekaȯ giaro negiwena: Noret tieſa ira manimpi, bet giar darÿt nerądu to.

19. Giara neȯ ką noriu nedarau, bet pikta ko nenoriu, tey darau.

20. Jeygu tey darau ko nenoriu, neda⟨ra⟩u[6] [to aß daugiauȯ, bet griekaȯ kurſey ira manimpi.

21. Rądu tada tą Zokona (manimpi) kad noriu giar daryt, jog pikta guli manimpi

22. Milu neȯ Zokona Diewo pagal widutynia ȥmogauȯ

23. Bet regiu kita ȥokona ſanaroſe mano, kurſey karauja prieß Zokona dumoȯ mano, ir newalon weda mane Zokona grieka^us^(!), kurſeÿ ira ſanaroſe mano.

24. Biednaȯ aß ȥmoguȯ! kaȯ ißloſoȯ mane iß kuna toȯ ſmertieȯ.

25. Dekawoju Diewuy per Jeȥuſa CHriſtuſa Wießpati muſu

26. Teyp tada, patsjen tieſa tarnauju duma, Zokonuy Diewo, bet kunu, Zokonuy grieka.

PAGULDIMAS VIII

1. Nera tada dabar papeykima tiemuȯ kurie ira ⌜CHriſtuſiep Jeȥuſiep⌝, kurie ne pa⟨ga⟩l[7] [kuna waykßcȥoja, bet pagal Dwaſioȯ

2. Zokonaȯ neȯ Dwaſioȯ Zywata CHriſtuſiep [Jeȥuſiep ißloſawo mane nog Zokona grieka ir ſmerties.

3. Tey neȯ kaȯ nepadabna buwo Zokonuÿ kadągi to negałejo per kuna, Diewaȯ nuſiuntęȯ ſunu paweykſłe grießno kuna, ir (tey) del grieka, papeykie grieka kune.

4. Jdand teyſe Zokona gałetu but ißpiłdita muſimp, kurie waykßcȥojame ne pagal kuna, bet pagal Dwaſioȯ.

5. Kurie neȯ ira pagal kuna, dumoja tey kaȯ ira kuno, bet kurie ira pagal Dwaſioȯ (dumoja) tey kaȯ ira Dwaſioȯ.

6. Duma neȯ kuna

1 *pd* iß 2 *pd* mi 3 *ms* gieku 4 *ad* To 5 *pd* pats 6 *ms* nedau 7 *ms* pal

6. Duma neð kuna ira ſmertis, bet duma dwaſioð ira żywatað ir pakajuð.

7. Delto jog duma kuno neprieteliſte[1] ira prieß diewa: Nepaſidoſt neð Zokonuy diewo: bet ir negali.

8. Kurie teypag ira kune, negal paſidabot Diewuy

9. Bet juð n'eſte kune bet dwaſioy, jeygu tykt dwaſia Diewo giwena juſimp, bet kad kað netury Dwaſioð CHriſtuſa, tað nepryguli jop.

10. Ó jeygu CHriſtuſað ira juſimp, kunað [tieſa numire del[2] grieka: bet Dwaſia gija del teyſibeð

11. Jeygu teypag dwaſia to kurſey prykiełe Jeʒuſa iß numiruſiu giwena juſimp, taſgi pats kurſey prikiełe CHriſtuſa[3] iß numiruſiu, prykiełs ir juſu ſmertełnuð kun[us], per dwaſią ſawo, kuri giwena juſimp.

12. Teyp tada, broley, kalti eſme ne kunuy idand giwentumbime pagal kuna.

13. Jeygu neð giwenate pagal kuna, mirſite: bet jeygu per dwaſią marynate darbuð kuna, giſite.

14. Neemete neð Dwaſią newaloð, baymeſp adgaloð bet emete Dwaſią pryemima uʒ ſun[us], per kurią ßaukiame, Abba, Tewe.

15. Kayp daug neð ira redamu per dwaſią Diewo, tie ira waykeyð Diewo.

16. Toygi pati Dwaſia ludyja ſu muſu dwaſia jog eſme waykejð Diewo.

17. O jeygu eſme waykejð tada ir teywayniejð: teywaynieyð Diewo, ó bendrateywaynieyð CHrÿſtuſa: jejgu tykt ſu (jo) kienciame, idand ſu jo teypag butumbime nugarbinti.

18.

18. Zynau neð kad ſielwartað[4] ßo meta n'eſt ſuliginamað[5] ſu ßłowe kuriy ⌜apſirayßkið and muſu⌝.

19. Sutwerymað neð (kaypo) ißtulęð gałwą łaukia apireyßkima wayku Diewo.

20. Sutwerymað neð padotað ira mornaſtiy, negiarawalney, bet del to kurſey ghi padawe (mornaſtiy.)

21. Po nodieja[6], jog patsjen ſutwerimað buð teypag ißloſotað iß newaloð pagiedima and walnaſteð Wayku Diewo.

22. Zynome neð jog wiſas ſutwerimað duſauja podraug ir podraug (kaypo) gimditu ikßołey

23. Ó netyktey (anð) bet ir með kurie turyme pirmuð wayſiuð Dwaſioð, meſjen (kałbu) patis, duſaujame teypag ſawimpi, bełaukdami pryemima uʒ ſunuð ipacieÿ ißloſawima kuna muſu.

24. Jzganiti[7] neð eſme nodiejoÿ. Ó nodieja kuriy ira regima, ne nodieja ira. Tey neð ką kað regi, kodel to teypag łaukð?

25[8]. Bet jeygu međ łaukiame to ko neregime laukiame to kantribey

26. Ó ligiey ir dwaſia ateyt and pamaciey ſiłpnumuy muſu. Neʒynome neð ape ką turime mełſtið kaypo pryguli, bet pati Dwaſia meldʒiað uʒ muð neißkałbamejð atoduſieyð

27. O tað kurſey tyriað ßyrdʒiu, ʒÿno kað ira do duma dwaſioð, kadąghi ghiy meldʒiað uʒ ßwentuð pagal Diewo.

28. O ʒynome jog tiemuð kurie mili Diewa wiſi

[1] *c* nepriеßteliſte [2] *pd* kuna [3] *id* Jeʒuſa [4] *s* nukienteimej [5] *s* wertynam.. [6] *c* nodʒieja [7] *s* ⟨Jzgan⟩omi [8] *vers.* 26,25 *mutati ordine*

dayktey maczÿja gierop (ipaciey) tiemuò kurie pagal jo nora paßaukti ira.

29. Kuriuò neò pirm numane, tuò ir pirm paſtanawijo idand butu liguò paweykſłuy jo Sunauò, kad butu pirmgimdʒiu terp daug brolu.

30. Ó kuriuò pirm paſtanawijo, tuò ir [paßau-kie, ó kuriuò paßaukie, tuò ir nuteyſino, ó kuriuò nuteyſino, tuò ir nugarbino.

31. Kągi tada taryſim and to? Jeygu die-waò ira ſu mumiò, kaò buò prieß muò.

32. Kurſey ir tykramuy ſunuy ſawo ne-pacʒedyio, bet iʒdawe ghi uʒ muò, kaypoghi tada[1] ſu jo nedotu mumuò wiſu dayktu

33. Kaò ſkusis and ißrynktu Diewo? Die-waò ira kurſey nuteyſina.

34. Kaò ira kurſey papeykia? CHriſtuò ira kurſey numire, daugiauò dar ira, ir kiełeò iß numiruſiu: kurſey teypag ira po deßynej (rąkey) Diewo: ir kurſey meldʒiaò uʒ muò.

35. Kaò muò atſkirò nog meÿleò CHriſtuſa? Sielwartaògu, aba ſuſpaudymaò, aba perſe-kioimaò, aba badaò, aba nogaſtiò, aba ne-beſpecʒniſte, aba kaławijaò?

36.:|: Kaypo ira paraßyta, del tawęò uʒmu-ßa muò wiſą dieną: paſkajtyti eſme kaypo awiò pamußymop.:|:

37. Bet tame wiſame daugiauò eſme neyg tie kurie apturi wirßunę, per tą kurſey muò numiłejo.

38.

38. Tykraò neò eſmi, jog ney ſmertis, neÿ ʒywataò, ney Anjełey, ney Wirßuneò, ney ga-libeò, ney ßiey, ney ateyſianciey daykteÿ,

39. Ney aukßtumaò, ney giłumaò, ney kaß-kokò kitaò ſutwerimaò, negałeò muſu at-ſkirt, nog mejłeò Diewo, kuriy ira CHriſtu-ſiep Jeʒuſiep Wießpatiep muſu.

PAGULDIMAS IX

1. Tieſa kalbu CHriſtuſiep nemełoju:|: ko mi ira ſwiedku ſąʒyne mano, per dwaſią ßwe^{n}-tą:|:

2. Jog tey mi ira didʒiu ſmutku ir nelau-janciu ſopulu ßyrdiy mano

3. Zycʒycia neò patò (kad galetu but) idand bucia attremtaò nog CHriſtuſa, del brolu [mano, kurie ira gimineti mano pagal kuna.

4. Kurie ira Jzraelitey, kuriu ira prÿe-mimaò uʒ ſunuò, ir garbe, ir ſandareÿ, ir Zokona dawimaò, ir słuʒba[2] (Diewo) ir ʒadeimeÿ.

5. Kuriu ira Tewej, ir iß kuriu ira CHri-ſtuò, kaò litis[3] kuna, kurſey ira Diewaò and wiſu paßławintaò and amʒu, Amen.

6. Bet (nekałbu to) kaypo ʒodiò Diewo ture-tu ißpult[4]. Ne wiſi neò tie ira Jzraeliteÿ kurie ira iß Jʒraelauò

7. Ney jog ira ſekłe Abrahoma, wiſi ira waÿ-keyò: Bet Jzaokiep buò tau wadyntą ſekłe.

8. Tatey ira, ne waykey kuna ira waykejs

Diewo

1 *pd* nedotu 2 *i* tarnawimas 3 *s* pagal 4 *s* nieku ap-

Diewo: bet waykey ʒadeima ſkaytomi ira uʒ ſekłe.

9. Taꝺ neꝺ tey ira ʒoꝺiꝺ ʒadeima: Ape tą[1] pati meta ateyſiu, ó Sara tureꝺ Sunu.

10. Ó netyktey (ghiy) bet ir Rebekka (ira to dawadu) kad tapo nießcʒia[2] iß wieno (ipaciey) Jʒaoka Tewa muſu.

11. Kad dar neꝺ (waykey) negime, ney ko giaro aba pikto padare, idand paſtanawijmaꝺ Diewo, kurſey ira pagal ißrÿnkimo, atliktu (ſtypraꝺ) ne iß darbu bet iß to kurſey paßaukia

12. Paſakita ira jey, Dideſniꝺ tarna^{us} maʒeſniam.

13. Kaypo ira paraßyta: Jokuba numiłejau, ó Eʒawa nopikięciau:

14. Kągi tada tar⟨is⟩im[3]: Jragu Diewiep [neteyſibe? Nedok to Diewe.

15. Kałba neꝺ Mayʒießiauſp: Suſimilſiu and ko ſuſimilſiu. Jr paſigayłeſiu, ko[4] gaylios.

16. Teygi tada ne iß (to ira) kurſey nori, ney iß to kurſey bega, bet iß Diewo kurſey [ſuſimiłſta.

17. Kałba neꝺ Raßtaꝺ Faraonop: Delto paties prykielau tawe, idand galibę mano parodyćia and tawęꝺ, ir idand wardaꝺ mano butu apiſakitaꝺ po ciela[5] ſwieta.

18. Suſimilſta tada and ko nori, ir ußkietyna ką nori.

19. Bataÿg ⌜taryſi mi⌝ Kodelgi tada (dar) [ſkundʒiaꝺ? Kaꝺ neꝺ[6] jo waley atſiſpire?

20. Bet[7] dar, ó ʒmogau! kaꝺ tujen eſi kurſey atſakey prieß Diewa? Taryſgu dayktaꝺ padarytaꝺ top kurſey ghi padare: Kodel mane teypo padarey?

21. Ar[8] neturi waldʒioꝺ podʒiuꝺ and mola, iß togi paties ſtuka padaryt wiena ſuda wieʒliwiſteſp, ó kita giedoſp?

22. Jr jeygu Diewaꝺ noredamaꝺ paro'it ruſtibe (ſawo) ir paʒyſtamą padaryt maci ſawo, didey kantribey kientejo Suduꝺ padarytus praʒutieſp

23. Jr idand ʒymią paroditu bagotiste ßłoweꝺ ſawo, anta ſudu ſuſimilima[9], kuriuꝺ pirmey padare ßłoweſp?

24. Kuriuꝺ teypag paßaukie (ipaciey) muꝺ, netyktey iß Zydu batayg ir iß Pahoniu.

25. Jʒaioßiuꝺ teypag ßaukia and Jzraelauꝺ: Noriꝺ ſkajciuꝺ wayku Jzraelauꝺ butu kaypo ſkayciuꝺ ʒieʒdru Mariu, atſtankaꝺ (wienok) buꝺ uʒłaykitaꝺ.

26. Kaypo teypag kalba Oʒeoßiep: Praminſiu tuꝺ kurie nebuwo ⌜mano ʒmoneꝺ[10]⌝, ʒmonemiꝺ mano.

27. Jr buꝺ jog and toꝺ wietoꝺ, kame[11] jemꝺ [kałbedawo: Juꝺ n'eſte mano ʒmoneꝺ, tʒn buꝺ wadynti waykeyꝺ Diewo.

28. Baygia neꝺ daykta ir atkierta teyſibey, Wießpats neꝺ padaryꝺ ſutrumpita darba and ʒiameꝺ

29. Jr kaypo pirmey paſakie Jzaioßuꝺ: Kad Wießpatꝺ Zebaoth nebutu mumꝺ palikieꝺ ſekłeꝺ, butumbime pawirte kaypo Sodoma, ir Gomorrhey liguꝺ taptumbime.

30. Kągi tada taryſime? Jog Pa-

honiꝺ kurie

[1] *s* To [2] *i* paſtojo [3] *ms* tarim [4] *s* kuro [5] *s* wiſa [6] *pd* gali [7] *ad* Jr labey [8] *id* Aba [9] *id* mielaßyrdiſteꝺ [10] *c* ʒmonemiꝺ [11] *s* kur

honiȯ kurie neießkojo teyʃibeȯ, apturejo teyʃibę, ó teyʃibę kuriy ira iß wieroȯ.

31. Bet Jzrael kurʃey ießkojo Zokona teyʃibeȯ, neatajo Zokona teyʃibeʃp.

32. Delko? Jog (neießkoja joȯ) iß wieroȯ, bet kaypo iß darbu Zokona, iʒʃityko[1] neȯ ape akmeni ißtykima.

33. Kaypo ira paraßyta. Sztey, demi Sione akmeni ißtykima, ir olę papiktynimo: ó koʒnaȯ kurʃey ing ghi tyki, nebuȯ pagiedyntaȯ[2].

PAGULDIMAS X

1. Broley ʒycʒliwaʃtiȯ[3] ßyrdieȯ mano, ir małda kurią (darau) Diewop uz Jzraeli, ira jump Jzganimop.

2. Jzdomi neȯ ludyima jemuȯ jog turi karßta nora Diewop, bet ne ʃu paʒyncia[4].

3. Noriȯ neȯ nepaʒyʃta teyʃibeȯ Diewo, ir ießko iʒʃtatit ʃawo tykrą teyʃibę, n'eʃt padoti Teyʃibey Diewo.

4. Gałaȯ neȯ Zokona ira CHriʃtuʃaȯ, teyʃibeʃp koʒnamuy kurʃey tyki.

5. Mayʒießiuȯ neȯ apiraßo teyʃibę kuriy ira iß Zokona (kalbedamaȯ:) Zmoguȯ kurʃey daro tuȯ daykt^{us}, giȯ per joȯ[5].

6. Bet teyʃibe kuriy ira iß wieroȯ kalba teypo: Nekalbek ßyrdiy tawo, kaȯ uʒʒęngȯ dangun? tey ira CHriʃtuʃa nuweʃt (iß aukßto.)

7. Aba, kaȯ nuʒęgȯ prapultin? tey ira CHriʃtuʃa ißweʃt iß numiruʃiu.

8. Bet ką kalba? Zodiȯ ira arti taweȯ, naʃroʃe tawo ir ßyrdiy tawo. Taȯ tey ira ʒodiȯ Wieroȯ kuri meʃjen apiʃakome.

9. (Ipaciey) Jeygu ißpaʒynʃi naʃreyȯ tawo Wießpati Jeʒu ir tykieʃi ßyrdʒia, jog Diewaȯ ghi prykiełe iß numiruʃiu, buʃi iʒganitaȯ.

10. Szyrdʒia neȯ tyki ⌜(ʒmoguȯ) teyʃibeʃp⌝ bet naʃreyȯ deʃtiȯ ißpaʒynimaȯ iʒganimop.

11. Kalba neȯ Raßtaȯ: Koʒnaȯ kurʃey tyki ing ghi, nebus uʒgiedyntaȯ

12. Nera neȯ ʃkiriauȯ ney terp Zyda ney (terp) Greka. Wienaȯ neȯ (ir) taʃeygi ira Wießpatȯ wiʃu, kurʃey ira bagotaȯ prieß wiʃuȯ kurie ⌜ghi garbina⌝.

13. Koʒnaȯ neȯ kurʃey garbinȯ warda Wießpatieȯ, buȯ iʒganitaȯ

14. Kaypoghi tada garbinȯ (ghi) ing kuri neintykiejo? Jr kaypo tykieȯ[6] (ing ghi)[7] ape kuri negirdejo? Jr kaÿpo girdeȯ be to kurʃey (jemuȯ) ʃakitu.

15. Ó kaypo ʃakiȯ, jeygu nebuȯ ʃiuʃti? Kajpo ira paraßyta: Kayp miełoȯ[8] ira kojoȯ tu kurie apiʃako pakaju, tu kurie apiʃako giar.

16. Bet ne wiʃi buwo kłauʒad^{us} Evangeliej. Kałba neȯ Jʃaioßuȯ: Wießpatie, kaȯ intykiejo ʃakimuy muʃu?

17. Togdel wiera ira iß kłauʃimo, ó[9] kłauʃimaȯ per ʒodi Diewo.

18. Bet aßjen kałbu, Negirdejogu to? Jr łabey, bałʃaȯ ju ißejo po ciełą ʒiame, ir ʒodʒiej ju iki kraßtamuȯ Swieta.

19. Bet kalbu, ⌜Jzrael neʃupratogu to⌝. Mayʒießiuȯ kał-

1 *i* atʃitrękie 2 *s* iß⟨giedyntaȯ⟩; *p* negiedeʃiȯ 3 *s* noraȯ; *s* noßyrdingaȯ noraȯ noraȯ 4 *p* ißmoniu; *m* gorawimas 5 *p* bus 6 *c* intykieio 7 *id* (jamuy) 8 *s* grazoȯ 9 *pd* wiera

ßiuð ⌜pirm kałba⌝: Pabudyʃiu pawidoʃp, per (tuð kurie n'eʃt) ʒmonemið, per durnað ʒmoneð pajudyʃiu juð ruʃtibeʃp.

20. Jʒaioßuð teypag drąʃynað ir kalba: Atraʃtað eʃmi nog tu kurie neießkojo maneð: Apireykßtað[1] eʃmi tiemuð kurie ape mane nekłauʃeð

21. Bet prieß Jzraeli kałba: Ćieła diena ißtieʃiau rąkað mano nekłauʒadump ir prießtaraujanciump ʒmoniump.

PAGULDIMAS XI

1. Kałbu tada, atʃtumegu Diewað ⌜ʃawo ʒmoneð⌝? Nedok to Diewe: Aß neð teypag eʃmi Jzraelita iß ʃekłeð Abrahoma, iß gimineð Beniamina.

2. Notʃtume[2] Diewað kuriuð pirm numane[3]. Aba neʒynote ką kalba Raßtað ape Elioßu? Kaypo kałba Diewop prieß Jzraeli, kalbedamð

3. Wießpatie, Pranaßuð tawo uʒmuße[4] ir ißwerte altorius tawo: ó aß patʃjen atlikau, ó ießko dußioð mano.

4. Bet ką kalba jop diewißkað atʃakimað? Palikau dar ʃau ʃeptinið tukʃtanciuð wiru kurie nepałękie kialu prieß (abroʒa) Baal[5].

5. Teypag tada ira ir ßo metu, atʃiliko atʃtankað pagal ißrynkima łoʃkoð.

6. Ó jeygu tey ira per łoska, tada jau ne iß darbu; kiteyp łoska jau n'eʃt łoska. Ó jeygu (ira) iß darbu, jau n'eʃt łoska: kiteyp darbað n'eʃt jau darbu[6].

7. Kagi tada: Tey ko Jzrael ießko, nopturejo to: bet ißrynktiey apturejo, ó kiti uʒkieto.

8.:|: Kaypo ira paraßyta: Diewað dawe jemð dwaʃia giło ʃapna: akið idand neregietu, ir auʃið idand negirdetu:|: iki ßey dieney.

9. Jr dowidað kałba: ʃtałað ju tepawirʃta[7] jemð ing ʃpaʃta ir[8] ʃugawima[9], ir iʃitÿkima ir ałgą[10]

10. Teuʒtema akið ju kad neregietu: ir kupra daryk[11] wiʃadoð uʒpakali[12] ju.

11. Kałbu tada: Jʃitykogu idand pułtu[13]? Nedok to Diewe: bet per ju nopoli iʒganimað (ʃtojoð) Pahonimuð prykialt joð pawidoʃp.

12. Ó jeygu nopolið ju ira bagotiste ʃwieto, ir numaʒynimað ju bagotiste[14] Pahoniu, kaypo toli łabiauð ju ißpildimað[15]?

13. Juʃump neð kałbu Pahonið, kadągi[16] eʃmi Apaßtałað Pahoniu, tarnawima mano darau garbintyngu

14. Jdand kaypo galinð pryweʃcia kuna mano pawidoʃp ir izganicia[17] nekuriuð iß ju

15. Jeygu neð ju atmetymað ʃujednoimu ira[18] ʃwieto, kað buð kito priemimað, liß[19] ne ʒywatað iß ʃmertieð[20]

16. Ó jeygu pirmi wayʃiey ira ßwenti uʒminkimað[21] teypag ira (ßwentað:) Jr jeygu ßaknið ira ßwenta, ßakoð teypag ira (ßwentoð)

17. Ó jeygu nekuroð ßakoð nułuʒo[22], o tujen budamað łauko aliwoð medið iʃodyntað eʃi and (wi⟨e⟩toð)[23] joð, ʃtojeyð nodelniku ir ßaknieð, ir riebuma Aliwoð-medʒia[24].

1 *c* Apiʃakitað, Apirayßkitað 2 *s* ⟨not⟩treme 3 *s* pazina 4 *s* iß⟨muße⟩ 5 *c* Baalauð 6 *c* uzdarbið ... uʒdarbiu; *ms* zdarbað ... darbiu 7 *s* t'eʃt 8 *id* aba 9 *i* zabągu 10 *pd* jemuð 11 *s* łęk 12 *s* nugarą 13 *s* nu⟨pułtu⟩ 14 *c* bagotisteð 15 *p* pilniʃte 16 *m* pagal to kaypo 17 *id* uʒłaykicia 18 *s* ⟨ʃu⟩derinimu 19 *id* jeygu; *pd* tykt; *p* tykt 20 *p* numiruʃiu 21 *s* majßymað; *m* NB 22 *s* ⟨nuła⟩uʒtoð ira 23 *ms* (witoð) 24 *i* liemenieð

18. Neſigirk prieß ßakað: ó jeygu girieð [prieß jað, tujen neneßoj[1] ßaknieð, bet ßaknið tawe.

19. Taryſi tada, Szakoð nułauʒtoð ira, idand aßjen bucia iſodyntað.

20. Giereÿ: nulauʒtoð ira per netykruma, [ó tujen ſtowi per wierą. Daug neißmanik[2], bet [bijokis.

21. Jeÿgu neð Diewað nepacʒedyjo prygimuſiomuð ßakomuð (ſaugokið) kad ir tau ne- [pacʒedytu

22. Dabokið tada giaradeiſteð ir bayſuma[3] [Diewo, bayſuma[4] tieſa and tu kurie nupołe, bet [giaradeiſteð prieß tawe, ieygu iki gali atlieki giaradeiſtey, kiteyp ir tujen buſi ißkirſtað

23. Bet ir anið[5], jeygu notlikð netykrume, buð iſodÿnti: Diewað neð ira gałus wel jeð [iſodynt[6].

24. Jeygu neð tujen atkirſtað[7] eſi nog [aliwoðmedʒia kurſey buwo lauko[8] iß prygimima, ó prieß prygimima giaran aliwoð Medʒian iſodyntað: kaypo toli łabiauð tie[9] kurie ira prygimuſioð (ßakoð) buð iſodÿnti tykran ſawo aliwoð-medʒian[10].

25. Nenoriu neð, broleÿ, kad[11] ta paſłe- [ptyne[12] butu jumuð neʒynoma (:idand nebutumbite ißmintingeyð patið ſawimpi) jog uʒkietynimað ⌜atajo and dalieð[13]⌝ and Jzraelauð net pilnibe[14] Pahoniu iejð

26. Ó teyp ciełð Jʒraelis buð iʒganitað: kajpo ira paraßyta: Jßloſotojað[15] ateyð iß Syona ir[16] bediewiſteð atwerð[17] nog Jokuba.

27. Ó tað ira ſandarið jemuð nog maneð, [kad ⌜nukialſiu ju griekuð⌝.

28. Jra tieſa neprieteleyð pagal Evangelioð, del juſu: bet pagal Jßrynkima numiłeti ira del Tewu.

29. Dowanu neð ir paßaukima neſigayli Diewað.

30. Kaypo neð ir juð pirm to buwote nekłauʒaduð Diewuy, bet dabar apturejote malonę[18], per ju nekłauʒadą.

31. Jr anið teypag buwo dabar nekłauʒadus, idand ir anið teypag per juſu łoska[19] apturetu łoską[20].

32. Diewað neð uʒrakino joð wiſuð po nekłauʒa 'a idand butu małonus jemuð wiſiemuð

33. Ó giłume[21] bagotiſteð teyp ißmintieð kajpo paʒyntieð[22] Diewo! Kaypo neißtyrami ira jo ſudey, ir kieley neatrandami[23]!

34. Kað neð paʒyno duma Wießpatieð, aba kað buwo Royca jo?

35. Aba kas[24] dawe jam[25] ką pirm, ó buð jam wel atpetota?

36. Jß jo neð, ir per ghi, ir jop[26] ira wiſi dayktey. Jamuy (t'eſt) garbe and amʒu. Amen.

PAGULDIMAS XII

1. Meldʒiu tada juſ Broley, per miełaßyrdÿſteð[27] Diewo, idand ſtatytumbite kunus juſu [giwa, ßwenta, (ir) paſidabojancia[28] Diewuy afiera (kuri ira) raʒumna ſłuʒba juſu.

2. Jr neliginkiteð tamuy ſwietuy, ⟨bet⟩[29] atſimaynikite per atſimaynima[30] dumoð[31] juſu, idand tyrtumbiteð kað ira giara, ir megiącia[32] ir tobuła wala Diewo

3. Per łoską neð kuri mi ira dota, kalbu

koʒ-

[1] *s* kiłoj [2] *s* negirkið; *i* neputauk [3] *i* ruſtuma [4] *id* ruſtuma [5] *id* dabokið [6] *p* icziept [7] *sd* iß⟨kirſtað⟩ [8] *c* laukomð [9] *pd* buð [10] *p* liemenih [11] *id* idand [12] *s* nezynotumite [13] *m* iß ßalieð [14] *m* ſkajcius [15] *s* Jzganito⟨jað⟩ [16] *pd* atwer⟨s⟩ [17] *s* ⟨at⟩gręß [18] *sd* łoſką [19] *id* miełaß⟨irdiste⟩ [20] *p* małonę [21] *s* ⟨gi⟩libe [22] *s* zynios [23] *p* NB [24] *c* kad [25] *pd* pir⟨m⟩ [26] *s* jampi [27] *s* ⟨miełaßyrdu⟩mus [28] *s* luba; *sd* meylinga [29] *ms* per [30] *s* ⟨atſi⟩naughinima [31] *i* huma [32] *sd* paſidabojancia

koʒnamuy kurſey ira terp juſu, idand nebutu mokitu prieß tey ką reykia mokiet: bet t'eſt mokitu iki[1] wieʒliwiſteÿ[2], pagal to kaypo Diewaȯ nudalijo koʒnamuy mierą wieroȯ.

4. Kaypo neȯ turime daug ſanaru wiename kune, ó ne wiſi ſanarey turi tągi darbą.

5. Teypag ⌜eſme[3] daugiel muſu⌝ wienu kunu CHriſtuſiep, bet koʒnaȯ eſme wienȯ kito ſanarejȯ.

6. Turedami tada tułaȯ dowanaȯ pagal loskoȯ kuri ira dota mumuȯ

7. (Apwerſkime[4] taȯ dowanaȯ) iragu pranaßyſte, (t'eſt) pagal mieroȯ wieroȯ: iragu tarnawimaȯ, (teſt) tarnawime: iragu taȯ kaȯ mokia (teſt) mokſłe.

8. Jragu taȯ kurȯ graudena (teſt) graudenime, kurſey dalija letume: kurſey ira Wireſniu, pilnaſtiy[5]: kurſej miełaßyrdiſte daro, linxmibey.

9. Meyłe t'eſt neweydamaynißka. Bodeki eȯ kaȯ ira pikt, ó turekit⟨e⟩ȯ kaȯ ira giar.

10. Wieni kituȯ noßyrdʒiey miłekite, meyłe brolißka. Wienȯ kitą nupirmindamaȯ[6] ucʒciwaſćia[7].

11. Nebukite tynginejȯ pilnaſtiy[8]. Karßteyȯ bukite Dwaſioj. Tarnaukite Wießpaciuy.

12. Dʒiaukiteȯ nodiejoy. Kantruȯ bukite ſuſpaudyme. Kiąskite małdoſe.

13. Nudalikite reykałam^{us} ßwentuju. Sekiokite priemima ſweciu[9].

14. Szławinki-

14. Szławinkite tiemuȯ kurie juȯ perſekioja: [ßławinkite ó nekiaykite.

15. Dʒiaukiteȯ ſu dʒiaugiancieyȯ: o[10] werkite ſu werkiancieyȯ.

16. Wienoȯ dumoȯ bukite terp ſawęȯ. Nedumokite ape aukßtuȯ daykt^{us}, bet łąkiteȯ ʒemump. Patis ſawimpi nebukit Mokiteyȯ.

17. Niekam notpetokit pikt uʒ pikt. Rupinkiteȯ ape tey kaȯ ira wieʒliwa po wiſomiȯ ʒmonemiȯ.

18. Jeygu tey gali but, kaypo daug ira juſimp[11], łaykikite pakaju ſu wiſomiȯ ʒmonemiȯ.

19. Pamſtoȯ ⌜ſau nedarÿkite[12]⌝, numiłeti: bet dokit wieta ruſtibej. Paraßyta neȯ ira. Man (prÿguli) pamſta: Aßjen atpetoſiu, kałba Wießpatȯ.

20. Jeygu tada neprietelįȯ tawo alkſta prÿpenek ghi: jeygu trokßta, dok jam giart[13]. Tey neȯ darydamaȯ kruwon ſukrauſi[14] angluȯ ugnieȯ[15] and gałwoȯ jo.

21. Tenepergali tawe pikt, bet pergałek pikt gieru.

PAGULDIMAS XIII

1. Koʒna dußa, t'eſt padota Galibem^{us} iſtatitom^{us}[16] and (ſawęȯ) nera neȯ Galibeȯ tykt nog Diewa: ir galibeȯ kurioȯ ira, ira iſtanawitoȯ[17] nog Diewa.

2. Teyp jog kaȯ prießtarauja Galibey, prießtarauja paſtanawimuy[18] Diewo, ó kurie[19] prießta-

[1] *pd* miereÿ [2] *pd* ligiey [3] *id* budami [4] *s* ⟨ap⟩gręßki⟨me⟩ [5] *s* rupeſtiy [6] *i* praląkite [7] *p* nuſzwankinimu [8] *id* praweyʒdeime [9] *p* priimkite ſwecius [10] *c* ir [11] *s* prymanot; *s* ⟨pryman⟩ą [12] *s* Nepamſtikiteȯ [13] *s* prigirdik [14] *i* ſuzerſi [15] *s* zary [16] *c* paſtatitom^{us} [17] *c* paſtanawitoȯ [18] *s* iſtatymuy [19] *c* kaȯ

rauja j⟨a⟩muy[1], atneß ſuda and ſaweꝺ.

3. Wirauſiey neꝺ ira ne (del) ⟨bajmeꝺ⟩[2] gie- [remus darbamuꝺ, bet piktiemuꝺ. Ó nori ⌜Galibeꝺ nebijotis⌝? daryk giar, ó tureſi nog ⌜joꝺ garbę⌝.

4. Diewo neꝺ ira tarnajte and giaro tau. Bet jeygu pikt darey, bijokiꝺ. Neneßoja neꝺ kaławijo dikeÿ. Diewo neꝺ ira tarnajte kuri pamſtyjaꝺ and to kurſey pikt daro.

5. Togdel reykia[3] but padotu netyktey del koroneꝺ, bet ir del ſąȥyneꝺ.

6. Togdel neꝺ mokate ir donis: ira neꝺ tarnejꝺ diewo nepateykaudami[4] be palowima tame paciame daÿk- te.

7. Dokit tada koȥnamuy ką kalti eſte: doni, kamuy[5] doni: muÿta, kamuy[6] muyta: baymę, kamuy[7] baymę: ucȥciwaſti[8] kamuy ucȥciwaſti[9] (kalti eſte.)

8. Nebukit niekam nieko kałteyꝺ: bet miłet wieni kituꝺ. Taꝺ neꝺ kurſey kita mili, ißpiłde Zokona

9. Tey neꝺ: Su ſwetyma negiwenk, neuȥu- mußk, newok, neteyſauꝺ ludyima neludyk, nepagieyſk, ir jeygu kokꝺ kitaꝺ ira pryſakimaꝺ, uȥſirakina tame ȥodiÿ kaypo didȥiauſioy ſummoy, (ipaciey) tame: Miłek artyma ſawo kaypo patꝺ ſawe.

10. Deficit.

11. Ó tey (kalbu to łabiauꝺ) jog ȥynome inda- riſte cȥeſa kad tey ira hadyna idand jau pabuſ- tumbime iß ſapna, iȥganimaꝺ neꝺ dabar ira arciauꝺ muſu, neyg kad pirm intykiejom.

12. Nak-

12. Naktis praßoko ó diena pryſiartyno. Nuwił- kime tada darbuꝺ tamſibeꝺ, ó uȥwilkime ßar- wuꝺ ßwieſeꝺ.

13. Waykßcȥokime ⌜wieȥliwey kaypo dienoÿ⌝: [ne praßmatoſe ir girtawimoſe, ne kamaroſe[10] ir[11] necȥyſtatoſe, ne barneſa ir pawidoÿ.

14. Bet apwilkite Wießpati Jeȥuſa CHriſtuſa ó neſirupinkite ape kuna pagieydimump.

PAGULDIMAS XIV

1. Ó tą kurſey ira ſilpnaꝺ wieroy prÿimkite [(bet) ne iki barniu ȥodȥiamꝺ.

2. Wienaꝺ tieſa tyki jog wiſi dayktey gali but [wal- giti, bet kurſey ira ſilpnaꝺ wałgo wirałuꝺ.

3. Taꝺ kurſey wałgo nieku[12] tenewerćia to kur- ſey newalgo: ó taꝺ kurſey newałgo, teneſudyia to kurſey walgo: Diewaꝺ neꝺ ghi prÿeme.

4. Kaꝺ tujen eſi kurſey ſudyghi kito[13] tarną? Stowigu, aba nupoła tykramuy ⌜Wießpaciuy [ſawo⌝: bet buꝺ ſtyprey paſtatytaꝺ[14]: gali neꝺ ghi Diewaꝺ ſtyprey paſtatit

5. Wienꝺ tieſa daugiauꝺ wercia wiena dieną prieß (kitą) dieną: bet kitꝺ turi wiſaꝺ dienaꝺ (uȥ wien.) Koȥnaꝺ t'eſt wiſißkey nuty- kryntaꝺ tykrame ſawo raȥume[15].

6. Kaꝺ perſergt dienoꝺ, perſergt (i⟨o⟩ꝺ)[16] [Wießpa- ciuy: ó kaꝺ neperſergt dienoꝺ, neperſergt (joꝺ) Wießpaciuy. Kaꝺ wałgo, walgo (tey) Wießpa- ciuy, dekawoja neꝺ Diewuy: ó kaꝺ newalgo, newalga (ta) Wießpaciuy, ó dekawoja Die- wuy.

7. Niekaꝺ

[1] c jemuꝺ; ms jemuy [2] ms bamejꝺ [3] pd ira [4] pd tame, nelaujant; sd be [5] c kuriamuy; pd (kalti eſte) [6,7] pd (kalti eſte) [8] id ßłowę; i garbę [9] id kalti ßłowę [10] s patełoſe [11] pd ſwawaloy [12] c niekeyꝺ; pd to [13] s ſwetymo [14] s paſt⟨atytaꝺ⟩ [15] p iſzmonioy [16] c ią; ms iąꝺ

7. Niekaꝺ neꝺ iβ muſu negija[1] patꝺ ſau ir [niekaꝺ nemirβta patꝺ ſau.

8. Noriꝺ neꝺ gijame, gijame[2] Wieβpaciuy, noriꝺ mirβtame, mirβtame Wieβpaciuy Noriꝺ tada gijame[3] noriꝺ mirβtame Wieβpatieꝺ eſme.

9. Todel neꝺ ir CHriſtuꝺ numire, ir kieleꝺ, ir adgijo idand Wieβpatautu teyp and numiruſiu kaypo giwuju.

10. Bet tujen, kodel ſudyghi Broli tawo? [Aba teypag kodel niekeyꝺ[4] werti broli ſawo. Jr [meꝺ neꝺ wiſi[5] buſime paſtatiti po[6] ⌜Soſta-Suda⌝ CHriſtuſa.

11. Paraβyta neꝺ ira: Giju kalba Wieβpats: Koʒnaꝺ kiełiꝺ[7] klau⟨pſ⟩[8] po[9] manimi: ir koʒnaꝺ lieʒuwiꝺ iʒpaʒÿnꝺ Diewa.

12. Togdel koʒnaꝺ iβ muſu doꝺ ſkayciu uz [ſawe Diewuy.

13. Neſudykime tada wieni kito daugiu^{us}: [bet gierauꝺ tey ſudykite, idand nedotumbite ko [iſityktu aba paſipiktintu broliꝺ.

14. Źynau ir tykraꝺ eſmi Jeʒuſiep Wieβpatiep, jog nera nieko neczyſta per ſawe tyktey kurꝺ giarbia[10] ſant koki daykta neczyſtą tamuy ira necʒyſta.

15. Bet jeygu broliꝺ tawo ſmutyjaꝺ del pena, jau daugiauꝺ newaykβcʒoi pagal meyłeꝺ. Neʒudyk[11] jo penu tawo, uʒ kuri numire CHriſt^{us}

16. Saugokiteꝺ tada idand giaro juſu [nebluʒnitu

17. Karaliſte neꝺ Diewo n'eſt penaꝺ aba [girkłaꝺ, bet teyſibe ir pakajuꝺ ir dʒiaugſmaꝺ per [dwaſią βwentą

18. Taꝺ neꝺ kurſey toſe dayktoſe tarnauja CHriſtuſuy paſidaboja Diewuy ir miełaꝺ ira ʒmonem^{us}

19. Wikime tada to kaꝺ pakajauſp[12] (ſłuʒyia) [ir kaꝺ (ſłuʒyia) budawoneſp wieni terp kitu.

20. Nełauʒk[13] darba Diewo del pena. Wiſi tieſa dayktey ira cʒyſti bet pikta tey ira ʒmoguy kurſey walgo ſu paſipiktinimu.

21. Giara ira newalgit meſoꝺ ney giart wino ney (kokia daykto) ko brolis tawo iſitynka aba paſipiktyna aba ſilpninaꝺ.

22. Turigu wierą? Turek ją del ſawęꝺ po Diewu. Paβławintaꝺ ira taꝺ kurſey neſudyia ſawe tame ką turi uʒ giar.

23. Bet taꝺ kurſey abejoja jeygu walgo apſudytaꝺ ira walgo neꝺ ne iβ wieroꝺ ó wiꝺ kaꝺ ira ne iβ wieroꝺ griekaꝺ ira.

PAGULDIMAS XV

1. Bet meꝺ kurie eſme ſtypreyꝺ turyme kiłot [ſiłpnumuꝺ[14] neſtypruju[15] ó patiꝺ ſau nemegt.

2. Koʒnaꝺ tada iβ muſu tepaſidaboja[16] artimamuy (ſawo) gierop ir pabudawoimop.

3. Jr CHriſtuſaꝺ neꝺ neinteykie ſau, bet kaypo ira paraβyta[17]. Nutrankciey[18] tu kurie tawe nu⟨t⟩rankie[19] połe and manęꝺ.

4. Wiꝺ neꝺ kaꝺ pirm to ira paraβÿta tey ira pirm to paraβyta del mokſła muſu, idand per kantribę ir patiechą Raβtu turetumbime nodieją.

5. Ó Diewaꝺ kantribeꝺ ir patiechoꝺ teſutenka [jumuꝺ idand butumbite wienoꝺ dumoꝺ terp ſawęꝺ pagal CHriſtuſa Jeʒuſa.

1 *i* n'eſt giwu 2 *s* ⟨gi⟩wi eſme 3 *id* mirβtame; *pd* aba 4 *s* ⟨niek⟩u 5 *id* teypo 6 *s* tieꝺ 7 *c* kiałaꝺ 8 *ms* klauſp; *i* paſilękꝺ 9 *s* ties 10 *sd* tariaꝺ 11 *c* Neʒudy⟨n⟩k 12 *id* ? 13 *s* ⟨Ne⟩gadink 14 *s* ⟨ſiłp⟩nibeꝺ 15 *s* ſiłpnuju 16 *s* inteykia 17 *bd* bet kaypo ira paraβyta 18 *s* ⟨Nutrank⟩imey 19 *ms* nukrankie

6. Jdand bendrey[1] wienomiȯ łupomiȯ gałetumbite garbint Diewa ir Tewa Wieβpatieȯ muʃu ⌜Jeȝuʃa CHriʃtuʃa⌝.

7. Togdel pryimkite wieni kit^{us} kaypo ir CHriʃtuȯ pryeme muȯ garben Diewo.

8. Ó kalbu jog Jeȝuʃaȯ CHriʃtuʃaȯ ʃtojoȯ tarnu apipiauʃtimo del teyʃeȯ[2] Diewo, idand patwirtyntu zadeim^{us} Tewu.

9. Jr idand Pahoniȯ gałetu garbint Diewa del miełaβyrdiʃteȯ kaypo ira paraβyta: Togdel izpaȝynʃiu tawe terp pahoniu, ir warduy tawo giedoʃiu gieʃme.

10. Jr wel kałba: Linxminkiteȯ Pahoniȯ ʃu ȝmonemiȯ jo

11. Jr dar: Garbinkite Wieβpati wiʃi Pahoniȯ ir βlawinkite ghi wiʃoȯ gimineȯ.

12. Jr wel ⌜Jzaioβuȯ kałba⌝. Buȯ βakniȯ Jesʃe, ir taȯ kurʃey kialaȯ Wieβpataut and Pahoniu, jampi Pahoniȯ dukʃeʃiȯ.

13. Diewaȯ tada nodiejoȯ teprypildȝia juȯ wiʃokiu dȝiaugʃmu ir pakaju tykieime[3], idand apʃtyngejȯ butumbite nodiejoy, per maci dwaʃioȯ βwentoȯ.

14. Betaig Broley mano, aβ teypag patȯ tykraȯ eʃmi ape juȯ, jog ir juȯ pilni eʃte gieribeȯ kurie galite teypag wienȯ kita graudent.

15. Bet raβiau juʃum truputi drąʃia^{us} iβ wienoȯ βalieȯ Broley, kaypo[4] wel jumȯ tey [and pometieȯ atwezdamas[5] del łoskoȯ kuri mi ira dota nog Diewa

16. Kad bucia tarnaȯ Jeȝuʃa CHriʃtuʃa terp [Pahoniu tarnaudamaȯ Evangelioy Diewo, idand [afiera pahoniu mieła butu, paβwęʃta per dwaʃia βwenta.

17. Turiu tada giriu CHriʃtuʃiep Jeȝuʃiep toʃe dayktoʃe kurie litis Diewa.

18. Nedryʃcia neȯ nieko kalbet, ko CHriʃtuʃas [manimpi nedare kłauȝadoʃp Pahoniu[6], ȝodȝiejȯ ir darbe⟨j⟩ȯ

19. Per galibę ȝiankłu ir ʃtebukłu, per maci [dwaʃioȯ Diewo, teyp jog nog Jeruȝaleȯ ir aplink iki paciamuy Jllyrikuy, prypildȝiau Evangeliją CHriʃtuʃa

20. Jr teyp buwau gieydȝią^{n}ȯ apiʃakit Evangeliją CHriʃtuʃo, kame CHriʃtuʃo ney ȝadyno, kad nebudawocia and ʃwetymo fundamenta.

21. Bet kaypo ira paraβÿta kuriemuȯ ape ghi neʃakie, iβwiȯ ir kurie ape ghi negirdejo ʃupraȯ.

22. Del ko teypag kieliȯ kart^{us} negałejau ateyt juʃump

23. Bet dabar neturedamaȯ daugia^{us} wietoȯ[7] toʃe βaliʃe, ó nog kielu metu iʃiilgięȯ ateyt juʃump.

24. Kad eiʃiu Hiβpanion ateyʃiu juʃump, tykioȯ neȯ jog praeydamaȯ iβwiʃiu juȯ, ir[8] jog tęn palideʃite mane, kad pirm truputi paʃiʃotyʃiu[9] (ʃweykata) juʃu

25. Bet dabar eymi Jeruȝalen tarnaudamas βwentiemuȯ

26. Giar neȯ regiejoȯ (tiem^{us} kurie ira) Mace- [donioy ir Achajoy ʃu⟨s⟩ydet[10] wiʃiemȯ and ubagu terp βwentu kurie ira Jeruȝaley.

27. Giar neȯ (teyp) jemuȯ regiejoȯ bet ira ju [ʃkolinikey: Jeygu neȯ Pahoniȯ ʃtojoȯ nodelnikejȯ dwaʃiβkuju (anu du) aniȯ teyp ira kalti tarnaut jemuȯ cȝeʃingomiȯ (naudomiȯ).

28. Kad

1 *s* dermingey 2 *s* ⟨t⟩ieʃos 3 *i* wieroy 4 *id* idand; *p* tey 5 *c* atweʃcia 6 *pd* per 7 *b* wietoȯ 8 *pd* tęn 9 *c* paʃiʃotynʃiu 10 *ms* ʃudydet

28. Kad tada tey pabaygſiu ir uʒpecʒetiſiu jemuȯ tą wayſiu, per[1] (Mieſta) juſu eyſiu Hiβpanion

29. Ó ʒynau jog atajęȯ juſump atajſiu ſu pilnu paβławinimu Ewangelioȯ CHriſtuſa.

30. Ó meldʒiu juſ[2] broley per Wieβpati muſu Jeʒuſa CHriſtuſa ir per meyłę dwaſioȯ idand tarnautumbite draug ſu manim małdoſe diewop uʒ mane.

31. Kad bucia iβloſotaȯ nog nekłauʒadu Judeoy ir kad ta mano ſłuʒba kurią darau Jeruʒaley butu mieła βwentiemuȯ.

32. Jdand ateycia juſump ſu dʒiaugſmu iβ waloȯ diewo ir bucia ⌜atauβytaȯ ſu jumiȯ⌝.

33. Ó Diewaȯ pakajauȯ t'eſt ſu jumiȯ Amen.

PAGULDIMAS XVI

1. Jr paliecawoju jumuȯ Febę ſeſeri muſu, kuriy ira tarnayte Surynkima kurſey ira Kenchreoy.

2. Jdand ją pryimtumbite Wieβpatiep kaypo pryguli and βwentu ir padetumbite jey jeÿgu kokiame daykte reykałautu juſu. Ghiy teypag buwo padejeja daugietuy ir man paciamuy

3. Paſweykinkite Priſcillą ir Aquilą bendradarbinikuȯ mano CHriſtuſiep Jeʒuſiep.

4. Kurie uʒ mano ʒywata, kakła ſawo iʒdawe: kuriem^{us} netyktey aβ dekawoju, bet ir wiſi ſurynkimey Pahoniu.

5. (Paſweykinkite) teypag ſurynkimą kurſey [ira namoſe ju. Paſweykinkite Epenetą miełaghi mano kurſey ira pirmu wayſiu[3] Achajoȯ CHriſtuſiep.

6. Paſweykinkite Marią kuriy daug procawojo[4] del muſu.

7. Paſweykinkite Andronikuſa ir Juniuſą[5] giminetuȯ[6] mano ir bendrakaliniuȯ mano kurie ira ʒianklingeyȯ[7] terp Apaβtału, kurie teypag buwo CHriſtuſiep pirm neyg aβ

8. Paſweykinkite Amplioβu miełaghi mano Wieβpatiep.

9. Paſweykinkite Urboną bendradarbinika muſu CHriſtuſiep, ir Stachiną miełaghi mano

10. Paſweykinkite Apellena kurſey datyrtaȯ ira CHriſtuſiep. Paſweykinkite (naminikuȯ) Ariſtobuleſa.

11. Paſweykinkite Herodiana[8] gienti[9] mano. Paſweykinkite naminikuȯ Narcisſa tuȯ (ipaciey) kurie ira Wieβpatiep.

12. Paſweykinkite Trÿfena ir Trifoſa (moteriȯ) kurioȯ procawojo Wieβpatiep. Paſweykinkite Perſidą mielą (ſeſeri) kuriÿ daug procawojo Wieβpatiep

13. Paſweykinkite Rufuſa iβrynkta Wieβpatiep, ir Motyną i⟨o⟩[10] ir mano

14. Paſweykinkite Aſynkrita, Flegona, Hermą[11], Patrobą, Hermem[12] ir brol^{us} kurie ira ſu jeyȯ.

15. Paſweykinkite Filologą ir Juliu Nereuſa ir jo ſeſeri ir Olympa ir wiſuȯ βwentuȯ kurie ira ſu jeyȯ

16. Paſweykinkite wieni kituȯ βwentu pabuciawimu: Surynkimey CHriſtuſa ſweÿkina juȯ.

17. Praβau teypag juſu broley, ſaugokiteȯ tu kurie daro ſkiriu[13] ir papiktinim^{us}, prieβ

1 *i* noplękdamas 2 *c* juſu 3 *c* pirmeyȯ waiſieyȯ; *s* pradʒia 4 *s* dirbo 5 *c* Androniką, Junią 6 *m* giętiȯ 7 *s* żymus 8 *pd* kurſey ira 9 *c* gientiȯ 10 *ms* ią 11 *c* Hermem 12 *c* Hermeſą 13 *i* waydus

mokſła, kurio (nog muſu) iβmokote, ir atſtokite βalin nog ju.

18. Tie neȯ kurie ira tokieyȯ netarnauja Wieβpaciuy muſu Jeʒuſuy CHriſtuſuy bet piłwuÿ ſawo: bet iβwadʒioja graʒeyȯ[1] ʒo- [dʒiejs ir głoſtymeyȯ[2] βyrdiȯ praſtoku.

19. Kłauʒada neȯ juſu (iſiſłowijo)[3] wiſoſe. Linxminoȯ tada iβ juſu, ir noriu idand butumbime[4] mokiteyȯ[5] and giara[6], bet nekałtejs piktame[7].

20. Ó Diewaȯ pakajauȯ ſuminȯ[8] βetona po [kojomiȯ juſu. Łoska Wieβpatieȯ muſu Jeʒuſa CHriſtuſa t'eſt ſu jumiȯ Amen.

21. Sweykina juȯ Timotheuβaȯ bendra-darbinikaȯ mano ir Luciuȯ ir Jaſon ir Soſipater giantis mano.

22. Aβ Terciuȯ kurſey raβiau tą gromatą, ſweykinu juȯ Wieβpatiep.

23. Sweykina juȯ Gajuȯ mano ir cieło ſurynkimo gaſpadoriuȯ. Sweykina juȯ Eraſtaȯ Arendoruȯ[9] Mieſto ir Quartuȯ broliȯ.

24. Łoska[10] Wieβpatieȯ muſu Jeʒuſa CHri- [ſtuſa t'eſt ſu jumiȯ wiſeyȯ Amen.

25. Jamuy tada kurſey gali juȯ paſtyprint [pagal Evangelioȯ mano ir apiſakimo Jeʒuſa CHriſtuſa, pagal apireyβkimo paſłeptineȯ[11] uʒtyletoȯ [nog amʒynu cʒeſu.

26. Bet dabar apreykβtoȯ[12] ir per Raβtuȯ pranaβu pagal iſakimo amʒynoja Diewo apiſakitoȯ terp wiſu Pahoniu kłauʒadoſp wieroȯ:

27. Jamuy (paciamuy) wienamuy ir iβmintyngamuy Diewuy (t'eſt) garbe per Jeʒuſa CHriſtuſa and amʒiu.

(Gromata) Rimioniump raβyta (ira) iβ Korintha (nuſiuſta) per Febę tarnaÿtę ſurynkimo kurſey ira Kenchreoÿ.

Gałas Gromatos Powiła

RIMIONIUMP

1 *i* ſzwełneyȯ 2 *ex m*; *sd* -meyȯ; *pd* girdami 3 *s* ⟨iſiſ⟩złowino 4 *de* butumbite 5 *i* iβmintingejȯ 6 *c* giarame 7 *m* and ⟨pikta⟩ 8 *s* ⟨ſu⟩trinȯ 9 *sd* Uʒweyʒdaȯ; *sd* βaforiuȯ; *sd* Uʒweyʒdaȯ 10 *s* Meyłe 11 *ms d* 12 *c* apireyβkitoȯ

PIRMA GROMATA APASZTALO POWIŁA KORINTHIONIUMP

PAGULDIMAS I

1. Powiłas paβauktaꝺ Apaβtałaꝺ Jeȝuſa CHriſtuſa, per wala Diewo, ir Sostheneꝺ brolis.

2. Surynkimuy Diewo kurſey ira Korinthe, paβwęstiemuꝺ CHriſtuſiep Jeȝuſiep, paβauktiemuꝺ βwentiemuꝺ, ſu wiſeyꝺ kurie ȝadyna wardo Wieβpatieꝺ muſu Jeȝuſa CHriſtuſa and koȝnoꝺ wietoꝺ, ir ju ir muſu (Wieβpatieꝺ)

3. Łoska t'eſt jumuꝺ, ir pakajuꝺ nog Diewa [Tewo muſu ir Wieβpatieꝺ Jeȝuſa CHriſtuſa.

4. Dekawoju Diewuy mano wiſadoꝺ uȝ juꝺ, [del łoskoꝺ Diewo, kuriy ira dota jumuꝺ CHriſtuſiep Jeȝuſiep.

5. Jog ſtojoteꝺ bagoteyꝺ jampi, wiꝺoſe dayk- [toſe, wiſokioy kałboy, ir wiſokioy iβmintiy.

6. Kaypo ludyimaꝺ CHriſtuſa nutwirtintaꝺ ira terp juſu

7. Teyp jog[1] nereykałaujate nejokioꝺ dowanoꝺ łaukiantiem^{us} apireyβkimo Wieβpatieꝺ muſu Jeȝuſa CHriſtuſa.

8. Kurſey Diewaꝺ patwirtynꝺ juꝺ teypag[2] iki gali idand butumbite be kalteꝺ dienoy Wieβpatieꝺ muſu Jeȝuſa CHriſtuſa.

9. Wiernaꝺ ira Diewaꝺ per kuri eſte paβaukti bendryſten ſunauꝺ jo Jeȝuſa CHriſtuſa Wieβpatieꝺ muſu

10. Bet praβau juſu Broley, wardu Wieβpatieꝺ muſu Jeȝuſa CHriſtuſa idand wiſi kałbetumbite tągi pati daykta, ir t'neſt terp juſu ſuirÿmu bet bukite wienoꝺ dumoꝺ.

11. Daſineβe neꝺ maneſp, ape juꝺ, Broleÿ mano nog tu kurie (ira iβ βeyminoꝺ) CHloe jog ira ⌜terp juſu barniꝺ⌝.

12. Jr tey biłau jog koȝnaꝺ iβ juſu kałba, Aβ eſmi Powiła, ó aβ Apolloſa, ó aβ wel Cefaſa, aβ wel CHriſtuſa?

13. Perſkirtaꝺgu[3] ira CHriſtuſaꝺ? Nukryȝiawotaꝺgu ira uz juꝺ Powiłaꝺ? aba apkrykβtyti[4] eſte wardane Powiło?

14. Dekawoju diewuy jog nekrykβtyjau newieno iβ juſu, tyktey Kryſpuſa ir Gajuſa

15. Jdand niekaꝺ nekalbetu jog krykβtyjau wardane mano.

16. Bet krykβtyjau dar nam^{us} Stefona: daugia^{us} neȝynau jeygu ką kita krykβtyiau[5].

17. CHriſtuꝺaꝺ neꝺ nenuſiunte mane[6] krykβtyt bet apiſakit[7] Evangelią: ne iβmintiy ȝodȝiu idand kryȝiuꝺ CHriſtuſa nebutu paniekintaꝺ

18. Zodiꝺ neꝺ kryȝiauꝺ tiemuꝺ kurie gaiβta ira tieſa durniſte, bet mumuꝺ kurie eſme izganiti ira macimi Diewo.

19. Paraβyta neꝺ ira: Jβminti iβmintinguju praȝudyſiu, ir raȝuma raȝumnuju niekejꝺ pawerſiu

20. Kame ira iβmintyngaꝺ? kame ira Mokitaꝺ Raβte? kame ira kurſey tyriaꝺ βo amȝia?

[1] *pd* dabar (neturite and ko ſkuſt) nieko ⌜netęka jumuꝺ⌝ [2] *s* ir [3] *c* Padalitaꝺgu [4] *c* apkrykβtytigu [5] *c* krykβtycia [6] *c* maneꝺ [7] *s* kad ⟨krykβty⟩cia, ⟨apiſaki⟩cia

negu padukino Diewaò iβmintieò βo ʃwieta?

21. Kadągi tada iβmintiy Diewo, nepaʒyno Swietò Diewo, iβminćia, paʃidabojo diewuy per durniʃte apiʃakimo iʒganit tuò kurie tyki.

22. Zydey neò gieydʒia ʒiankło, ó Grekey ieβko iβmintieò

23. Bet meò apiʃakome CHriʃtuʃa nukryʒiawota Zydam^{us} tieʃa papiktinimu, ó Grekam^{us} durniʃte.

24. Bet tiemuò kurie ira paβaukti, ir Zydam^{us} ir Grekam^{us} (apiʃakome) CHriʃtuʃa macimi Diewo ir iβminćia Diewo.

25. Tey neò kaò ira durna Diewo ira iβmintingia⟨u⟩ò[1] neyg ʒmoniu[2], ir tey kaò ira ʃiłpna Diewo, ira ʃtypriauò neig ʒmoniu[3].

26. Regite neò paβaukima juʃu Broley, jog nedaug iβ (juʃu) ira iβmintingu pagal kuna, ney daug Gałunu, ney daug Bajoru.

27. Bet kaò ira durna ʃwietuy, iβrynko diewaò idand izg⟨ie⟩dyntu[4] iβmintynguò: ir kaò ira ʃilpna ʃwietuy, iβrynko diewaò idand iʒgiedyntu tey kaò ira ʃtypra.

28. Jr tey kaò ira praʃta Swietuy, ir tey kaò ira papeykta iβrynko Diewaò, ir tey kaò ira niekeyò, idand pawerʃtu niekeyò tey kaò ira (kokiu dayktu)

29. Jdand ʒednaò kunaò neʃigirtu po jo

30. Bet iβ jo eʃte CHriʃtuʃiep Jeʒuʃiep kurʃey ʃtojcò mumuò iβmincia nog Diewo, ir nuteyʃinimu ir paβwentymu ir atpirkimu.

31. Jdand butu kaypo ira paraβyta: Kaò giriaò teʃigira Wieβpatiep.

PAG:

PAGULDIMAS II

1. Jr aβ Broley kad atajau juʃump, atajau ne ʃu prakiłnumu ʒodʒiu, aba iβminties apiʃakidamaò jumuò ludyima Diewo.

2. Nenukrowiau[5] neò mokiet ko kito terp juʃu tyktey Jeʒuʃa CHriʃtuʃa ir tey nukryʒiawota.

3. Jr aβ buwau juʃimp ʃilpnume, ir baymeÿ, ir didʒiame ʃtrokie[6].

4. Ó kałba mano ir ʃakimaò mano nebuwo pajudinancioʃe[7] ʒodʒioʃe iβmintieò ʒmogiβkoò, bet paciu dayktu[8] dwaʃioò ir macieò.

5. Jdand wiera juʃu nebutu iβmintiy ʒmoniu bet maciy diewo.

6. Jr kałbame iβminti, terp tobułu, iβminti ne βo ʃwieta, ney wirauʃiuju βo ʃwieta kurie nieku pawirʃta.

7. Bet kałbame iβminti Diewo (uʒgulincią) paʃłeptynej, kuriy buwo uʒdęgta, katrią Diewaò paʃtanawijo[9] del muʃu garbeò, pirm neyg ʃwietaò buwo.

8. Kurioò niekaò iβ wirauʃiu βo ʃwieta nepaʒyno. Kad neò ią butu paʒynę nebutu nukryʒiawoję Wieβpati garbeò.

9. Bet kaypo ira paraβyta: Ko akiò neregiejo ir auʃis negirdejo ir mislin ʒmogauò neatajo, tey pagatawijo[10] Diewaò tiemuò kurie ghi mili

10. Diewaò (tey) mumuò teciauò apirajβkie[11] per Dwaʃia ʃawo, dwaʃia neò wiòu dayktu tyriaò ir giłumu[12] Diewo.

11. Kaò neò iβ ʒmoniu ʒyno tey kaò ira [ʒmogaus[13] tykt[14] dwaʃia kuriy ira ʒmogumpi? Ligiey teypag niekaò neʒyna to kaò ira[15] Diewo tykt dwaʃia Diewo

12. Meò

1 *ms* iβmintingiaò 2 *c* ʒmoneò 3 *c* ʒmoneò 4 *ms* uzgeidyntu; *s* iz⟨giedyntu⟩ 5 *s* ⟨Ne⟩aprynkau 6 *p* ⟨d⟩rebeime 7 *s* ⟨pajudi..⟩moʃe; *m* βwełni 8 *s* parodyme 9 *i* prałeme 10 *i* parede 11 *c* apiʃakie 12 *c* gilibiu 13 *c* ʒmogumpi 14 *id* jeygu ne 15 *pd* ʒmo⟨niu⟩

12. Mεȯ teciauȯ neemem dwaſicȯ ſwieta, bet dwaſią kuriy ira iß Diewo, idand ʒynotumbime dayktus kurie ira mumuȯ nog Diewo dowanoti.

13. Ape kuriuȯ teypag kałbame ne (ʒodʒieyȯ) [ku-riu ⌜ʒmoniu ißmintiȯ mokia⌝, bet (ʒodʒieyȯ) kuriu mokia Dwaſia ßwenta ligindama dwaſißkuȯ dayktus dwaſißkump.

14. Bet prygimtaȯ[1] ʒmoguȯ neſupranta tu dayktu kurie ira Dwaſioȯ Diewa, ira neȯ jamuy durniſte, ir negali ju ſupraſt. Meginami[2] neȯ ira Dwaſißkej.

15. Bet dwaſißkaȯ ʒmoguȯ megina tykrey wiſuȯ dayktus, bet patieȯ jo nemegina niekaȯ.

16. Kaȯ nεȯ ſuprato misli Wießpatieȯ, [kurſey ghi mokitu? Bet mεȯ turime duma[3] Xſtuſa.

PAGULDIMAS III

1. Jr aß broley negałejau ⌜kalbet juſump⌝ kaypo dwaſißkump bet kaypo kunißkump, kaypo kudikiump CHriſtuſiep

2. Penejau juȯ pienu ó ne (twirtu) penu, nepagałejot neȯ dar (tomet) bet ir dabar nepagalite

3. Kunißkejȯ neȯ dar eſte. Kadągi ira terp [juſu barnis ir nederme[4], argu n'eſte kunißkeyȯ[5] ir argu newaykßcʒojate pagal ʒmogauȯ?

4. Wienȯ neȯ ſako, Aß eſmi Powiło, ó kits aß eſmi Apolloſa, argu n'eſte kunißkeyȯ

5. Kaȯ meldʒiu ira Powiłaȯ, kaȯ Apollo, tyktey tarney per kuriuȯ intykiejot, ir (tey) pagal to kaypo koʒnam dawe Wießpatȯ?

6. Aß ſodynau, Apollo łayſte: bet diewaȯ augmeni[6] dawe.

7. Togdel neÿ

7. Togdel ney taȯ kurſey ſodyna ira ko, ney taȯ kurſey łayſta, bet diewaȯ kurſey doſt augmeni

8. Jr taȯ kurſey[7] ſodyna, ir taȯ kurſey łayſto wien ira, bet koʒnaȯ atymȯ ałgą ſawo, pagal uʒdarbia ſawo.

9. Mεȯ neȯ eſme bendradarbinikeyȯ Diewo. Juȯ eſte Diewo dirwa, Diewo budawone.

10. Pagal łoſkcȯ diewo kuriy mi ira dota, kaÿpo budruȯ mayſtraȯ[8] uʒdejau[9] fundamenta, ó kitȯ and jo budawoja, bet teſidaboja koʒnaȯ kaypo budawoja and jo.

11. Niekaȯ neȯ negali uzdet kito fundamenta per tą kurſey ira uzdetaȯ, kurſey[10] ira Jeʒuſaȯ CHriſtuſaȯ:

12. O jeygu kaȯ budawoja and to fundamenta, aukſa, ſidabra, brangiuȯ akmeniȯ, malkaȯ, ßiena[11], skiedraȯ.

13. Koʒno darbas apſireyßkiȯ: diena neȯ ⌜tey parodiȯ⌝: per ugni neȯ buȯ atdęgta: ir kokȯ ira kiekwieno darbaȯ ugniȯ datirȯ.

14. Jeygu kieno darbaȯ apſiſtoȯ[12], kuri buda-[wojo and jo atymȯ ałgą

15. Jeygu kieno darbaȯ ſudegȯ ißkadą pakiełȯ: bet patȯjen buȯ uʒłaykitaȯ, teyp wienok kaÿpo per ugni.

16. Neʒynotegu jog eſte Baʒnicʒa Diewo, ir [dwa-ſia ßwenta giwena juſimp

17. Jeygu kaȯ gwoltyia Baʒnicʒą diewo prÿweſ ghi Diewaȯ giedoſp, Baʒnicʒa neȯ Diewo ira ßwenta, katra[13] juȯ eſte.

18. Teneißwadʒioja ſawe niekaȯ: jeygu kaȯ terp juſu tariaȯ ſawe ſant mokitu and ßo ſwieta, teſiſtoy durnu, kad butu mokitu.

[1] *s* Jß prigimima (ſawo); *m* NB kunißka..etiam..ißmano..kurie..ver..kurȯ..nenuma-.. adhuc [2] *i* ſudyiami [3] *i* prota [4] *id* pawida ir ſkiriuȯ [5] *b* kunißkeÿȯ [6] *i* ugli [7] *pd* łayſto [8] *i* ißmint⟨ingas⟩ daylide [9] *s* indeiau [10] *sd* katraȯ [11] *pd* ßauduȯ [12] *i* uzſilikȯ [13] *p* kura

19. Jßmintis neȯ ßo ſwieta, ira durniſte [diewiep. Paraßyta neȯ ira, gaudo ißmintinguȯ ju kitribey.

20. Jr wel. Paȝyſta Wießpatȯ padumoimus ißmintinguju jog ira dikeyȯ[1].

21. Togdel teneſigira niekaȯ ȝmonemiȯ. Wiȯ neȯ ira juſu.

22. Noriȯ Powiłaȯ, noriȯ Apollo, noriȯ Ce- [faȯ, noriȯ Swiets, noriȯ ȝywataȯ, noriȯ ſmertis, noriȯ ßo meto, noriȯ ateyſianciey dayktey, wiȯ tey ira juſu.

23. Bet juȯ eſte CHriſtuſa, ó CHriſtus Diewo.

PAGULDIMAS IV

1. (Koȝnaȯ) teißmano ape muȯ kaÿpo ape tarnuȯ CHriſtuſa, ir dalitojuȯ[2] paſleptiniu Diewo.

2. Ó tolauȯ[3] reykalauja nog Jzdalitoju, kad koȝnaȯ butu wiernaȯ.

3. Bet manimp tey ira uȝ maȝauſi daykta, iog[4] ſudytaȯ eſmi[5] nog juſu, aba nog ſuda ȝmogißka, bet ir patsjen ⌜neſudyju ſawe⌝

4. Nieko neȯ nejauciu ſaweſp wienok del to n'eſmi nuteyſintaȯ, bet taȯ kurſey ſudyja mane ira Wießpatȯ

5. Togdel neſudykite nieko pirm cȝeſa, net [wieß- patȯ ateys, kurſey teypag and ßwieſeȯ ißweȯ [tey kaȯ buwo paſlepta tamſibey, ir apireykß[6] rodaȯ ßyrdȝiu, ó tomet koȝnaȯ tureȯ ßłowe nog Diewo

6. Ó tuȯ dayktus, Broley, pryliginau pry- [ligini- mu ſaweſp ir Apolloſop del juſu, idand [ißmoktumbite and[7] muſu neißmanit daugiaus prieß tej kaȯ ira paraßyta idand wienȯ del kito, nepuſtumbiteȯ prieß antra.

7. Kaȯ neȯ ſkiriu padare terp[8] tawęs? Jr ką tury kojen neemey: ó noriȯ tey ir emey, ko girieȯ kaypo neemęȯ?

8. Jau paſotote, jau bagoteyȯ tapote, be muſu. Wießpatawot, ó diewe dok kad butumbite buwe wießpatawę idand ir meȯ ſu jumiȯ wießpatautumbime[9].

9. Regiȯ mi neȯ jog diewaȯ muȯ ⌜iȝſtate paskuciauſiuȯ Apaßtalus⌝ and ȝajſło[10], kaypo and [ſmerties apſudytuȯ, ſtojomeȯ neȯ ȝayſłu[11] Swietuy ir Anjełamuȯ ir ȝmonemuȯ.

10. Padukieleyȯ (eſme) del CHriſtuſa, bet juȯ [eſte mokiteyȯ CHriſtuſiep, meȯ eſme ſilpneyȯ, bet juȯ [(eſte) stypreyȯ, juȯ ßłowintyngeyȯ bet meȯ ißpeykteyȯ.

11. Jk ßam paciamuy metuy neȯ kięciame bada, trokßtame, eſme nogeyȯ, ir weydan[12] muȯ [mußa, ney turyme tykroȯ wietoȯ[13] giwenimo.

12. Jr procawojame, dirbdami ſawo tykromis rąkomiȯ, koloja muȯ ó meȯ ßlawinam, perſekioja muȯ ó meſjen pakięciame.

13. Jßpeykia muȯ, ó meȯjen meldȝiameȯ, [ſtojomeȯ meßłeyȯ ſwieto (ir) ſzukßłes[14] wiſu iki ßołey.

14. Neraßau to kaypo juȯ turecia giedoſp atweſt[15], bet kaypo miełus mano waykus draudziu[16] juȯ

15. Noriȯ neȯ turetumbite deßym⟨t⟩i[17] tukſtanciu[18] Mokitoju CHriſtuſiep; bet Tewu nedaug turite. Aß neȯ pagimdȝiau juȯ CHriſtuſiep Jeȝuſiep per Evangelią

16. Togdel

[1] *p* tußcȝeyȯ [2] *c* ißdalitojuȯ [3] *s* prieg tam [4] *c* noriȯ [5] *id* bucia [6] *c* apireyßkiȯ [7] *s* nog [8] *id* prieß [9] *c* wießpatautumbite [10] *id* paweykſło [11] *i* ſtebukłu [12] *id* per burną [13] *i* baſteyȯ [14] *c* ſzukßłeyȯ; *sd* paſkramdȝieyȯ ſwieta [15] *s* izgie⟨dint⟩ [16] *i* grauden⟨u⟩ [17] *c* deßymȯ; *ms* deßymȯi [18] *ms* tukſtanſtanciu

16. Togdel graudenu juδ bukite ſekiotojeyδ mano

17. Delto ſiunciu juſump Timotheuβa Sunu mano brangui ir wierna Wieβpatiep, kurſey jumuδ atminδ kielus mano CHriſtuſiep, kaypo mokiu wiſoſe Baʒnicʒoſe.

18. Nekurie teciauδ paſipute kaypo węgcia ateyt juſump

19. Bet ateyſiu juſump weykia, jeygu Wieβ- [pats nori, ó (tomet) paʒyſiu ne ʒodʒiuδ tu paputelu, bet maci

20. Karaliſte neδ Diewo uʒguli ne ʒodʒioſe, bet maciy (dwaſioδ).

21. Ko norite? idand ateycia juſump ſu rykβte, aba meyłey ir dwaſ⟨io⟩δ[1] łetume?

PAGULDIMAS V

1. Jβkiey girdet (jog ira) terp juſu necʒyſtata[2], ó tokia necʒyſtata, kokioδ negirdet ir terp pahoniu, idand kaδ turetu[3] Tewa ſawo tykroja Moteri.

2. Ó dar puciateδ ar nełabiaus reykia buwo ſmutytiδ, idand tokδ butu iβmeſtaδ iβ widurieδ juſu kurſey daſiłayde tokio darba.

3. Bet aβjen nebudamaδ tieſa pagal kuna bet budamaδ pagal dwaſioδ, jau apſudyiau (kaypo patsjen bucia) idand tokδ kurſey tokio (daykto) daſiłayde

4. Wardane Wieβpatieδ Jeʒuſa CHriſtuſa kad patiδjen ir dwaſia mano ſuſirynkδ galibey[4] Wieβpatieδ muſu Jeʒuſa CHriſtuſa.

5. Butu atadotaδ βetonuy and praʒutieδ kuna kad dwaſia butu uʒlaykita dienoy Wieβpatieδ Jeʒuſa

6. Giriuδ ju-

6. Giriuδ juſu negiaraδ ira: Aba neʒynote jog truputis rukβtieδ uʒraugia ciela mayβyma.

7. Jβkopkit tada ſeną rukβti, idand butumbite nauju mayβÿmu[5], kaypo eſte neuʒraugti[6]. Welika neδ muſu ira uʒ muδ uʒmuβta (ipaciey) CHriſtuδ.

8. Apwaykβcʒokime tada βwentę ne ſename raugie, ney raugie piktibeδ ir ʒłaſtieδ bet prieſkienioſe βcʒyraſtieδ ir tieſ⟨o⟩δ[7].

9. Raβiau jumuδ Gromatoy kad nemayβyntumbiteδ[8] ſu biaurynikeyδ.

10. Newiſiβkey wienok ſu biaurynikeyδ βo ſwieta, aba βykβtoleyδ[9], aba[10] pleβytojejδ, aba ſtułpu-garbintojeyδ, kiteyp muſitumbite[11] iβeyt iβ ſwieta.

11. Bet dabar raβau jumuδ idand neſimaÿβytumbite (ipaciey) kad kaδ wadynaδ brolu, ó ira biauryniku, aba βykβtolu, aba ſtulpu garbintoju, aba bluʒnitoju, aba[12] girtokłe, aba raʒbayniku, neÿ walgitumbite ſu tokiu.

12. Neδ kaδ man do to kad[13] ſudyt ſwetimuδ? Negu ſudyjate[14] patiδ tu kurie ira widuy?

13. Bet tuδ kurie ira ore ſudyja Diewaδ. Jr iβbrokite[15] tą piktaghi iβ juſu.

PAGULDIMAS VI

1. Deragu kam[16] iβ juſu beturynciam ſprowa ſu[17] kit⟨u⟩ eyt prowon[18] prieβ neteyſuδ, ó ne prieβ Szwentuδ?

2. Neʒynotegu jog βwentiey ſudyδ ſwieta?

1 *c* dwaſioy; *ms* dwaſδ, *pc* łetumo 2 *s* biau⟨ribe⟩ 3 *i* wadʒiot 4 *c* ſu galibe 5 *c* uʒmaÿβymu 6 *p* preſki 7 *c* teyſeδ 8 *s* ⟨ne⟩ſimiβytu⟨mbite⟩ 9 *s* godulingejδ 10 *pd* ſu teyδ 11 *i* reyktu 12 *pd* pi⟨joku⟩ 13 *i* Ką neδ turiu teypag 14 *pd* juδ 15 *c* iβbraukite 16 *sd* Dręſagu 17 *id* prieβ kita 18 *m* bilinet

Ȯ jeygu Swietaȯ buȯ ʃudytaȯ per joȯ, argu ne- [wer- teyȯ eʃte maȥeʃniu prowoȯ-dayktu[1]?

3. Neȥynotegu jog ʃudyʃim Anjełuȯ? kaypo [toli łabiauȯ tuȯ dayktuȯ[2] ßo ȥywata.

4. Jeygu tada turite prowoȯ-dayktus[3], kurie [prÿ- guli ßop ȥywatop, uȥʃtatikite[4] (and to) kurie ira łeciauʃi Surynkime.

5. Kałbu tey and giedoȯ (juʃu) Neragu tada [terp juʃu ißmintingo newieno kurʃey gałetu ʃudyt terp brolu?

6. Bet (wienȯ) broliȯ, eyt ʃu (kitu) brolu [prowon[5] ir tey newiernump[6]

7. Jßkiey tada dabar ira negandaȯ terp juʃu, [kad bili- nejate ʃu ʃawim. Kodel gieraus krywdoȯ ne- kięciate[7]? Kodel gierauȯ ißkadoȯ nepakiela- te.

8. Bet patisjen krywdyjate[8], ir ißkadą darote, ȯ tey brolamuȯ.

9. Aba neȥynote jog neteyʃiey[9] nepaʃeȯ kara- liʃteȯ dangauȯ

10. Nekłejokite: ney ʃu ʃwetima-giwentojey, ney ʃtułpu garbintojey, ney necȥyʃtata daran- tiey, ney biaurinikey, ney[10] ʃu wirißku giwentojeÿ[11], ney wagiey[12], ney ßykßtoley[13], ney girtokłeȯ: neÿ kurie kiaykia[14], ney dra- ʃkitojey[15] karaliʃteȯ Diewo nopturеȯ.

11. Ȯ[16] buwote to nekurie[17], bet apmaȥgoti eʃte, bet paßwęsti eʃte, bet nuteyʃinti eʃte, wardane Wießpatieȯ Jeȥauȯ ir per dwaʃią Diewo muʃu.

12. Wiȯ mi ira walna, bet ne wiȯ naudynga. Wiȯ mi ira walna, bet neʃidoʃiu ȥednamuy day- ktuy pergalet.

13. Peney[18] ira del piłwo, ȯ pi⟨l⟩waȯ ira del [penu[19] bet diewaȯ tey abejet ir joȯ ir ghi[20] ʃuniekiȯ. [Bet kunaȯ n'eʃt del necȥyʃtatoȯ, bet del Wieß- patieȯ, ȯ Wießpatȯ del kuno.

14. Ȯ Diewaȯ prykiele ir Wießpati ir muȯ prÿ- kiełs galibe ʃawo

15. Neȥynotegu jog kuney juʃu ira ʃanarejȯ CHriʃtuʃa? Jmʃiugu tada sanariuȯ CHriʃtu- ʃa, ȯ padaryʃiu joȯ sanareyȯ biaurinikies[21]? Nedok to diewe.

16. Aba neȥynote jog taȯ kurʃey glaudȥias[22] biaurynikieʃp jog ira wienu kunu (ʃu ja?) Du neȯ, kałbu, buȯ wienu kunu.

17. Bet kurʃey junkiaȯ Wießpatieʃp, ira wiena dwaʃia (ʃu jo.)

18. Bekite nog[23] necȥyʃtatoȯ. Koȥnaȯ griekaȯ kuri zmoguȯ daro, kunaȯ jo neʃiliti, bet kurʃey daʃiłaydȥia necȥyʃtatoȯ grießyia prieß tykraghi ʃawo kuna.

19. Aba neȥynote jog kunaȯ juʃu ira Baȥni- cȥa Dwaʃioȯ ßwentoȯ, kuriy ira juʃimp, ku- rią turite nog Diewo, ir (jog) ne patis ⌜eʃte ʃawo⌝.

20. Pirkti neȯ eʃte brangiey. Garbinkite ta- da Diewą kune juʃu, ir dwaʃioy juʃu, kurie ira Diewo.

PAGULDIMAS VII

1. Ȯ kaȯ litis to ape ką raßet maneʃp gia- ra ira Wirißkamuy neʃilitet Moteribßko.

2. Bet del (nuʃiʃaugoima) biaurinibiu, koȥnaȯ (wiraȯ) teturi tykrą sawo moteri, koȥna teypag Moteribßkie teturi tykra wira ʃawo.

3. Wiraȯ teaddoʃt moteriy prigulincią gia- rą walą[24], ligiey ir mote wiruy.

4. Mote neturi waldȥioȯ and tykro ku- na ʃawo[25]: ligiey teypag ir wiraȯ neturi

wal-

1 *p* biłu 2 *pd* kurie litis 3 *s* biłas 4 *i* aprinkte 5 *c* prowoʃp 6 *c* newiernus; *ad* po; *sd* prieß 7 *c* pakięciate 8 *s* abidą darote 9 *c* neteyʃuȯ 10 *pd* kurie 11 *id* apcawojan... 12 *s* ⟨wag⟩is 13 *s* godulingi 14 *c* kiaykiat 15 *pd* kurie draʃko 16 *pd* tey 17 *pd* bet apczÿʃtyti eʃte 18 *c* Penaȯ 19 *c* pena; *ams* pirwaȯ 20 *sd* tą 21 *i* ⟨biaur⟩etuwes 22 *id* junkiaȯ ʃu 23 *s* sergiekites 24 *s* meyłe 25 *po* bet wiras

waldʒioꝺ and tykro kuna ſawo, bet Mote.
5. Neatſitraukit wienꝺ nog kito, net[1] ſude-
reję[2] (abejetaꝺ) and cʒeſo idand to walnesneyꝺ[3]
[butum-
bite paſnikop ir maldoſp o[4] wel ſuſieykit
[draugien
idand[5] negunditu juſu ßetonaꝺ kad negałetum-
bite uʒſituret[6].
6. O tey kalbu kaypo perłeyʒdamaꝺ[7] ó ne
[iſakidamaꝺ.
7. Norecia neꝺ idand wiſoꝺ ʒmoneꝺ butu kaypo
patjen eſmi: Bet koʒnaꝺ turi tykrą ſawo dowaną
nog Diewo wienꝺ tieſa teypo ó kitꝺ kiteypo.
8. Ó tiemuꝺ kurie newede kalbu ir naßl-
[⟨e⟩mus[8]
giar iemꝺ ira jeygu atliekt kaypo ir aß.
9. Bet jeygu negali uʒſituret teʒęgia ſtonan[9]
małʒeniſteꝺ: gierauꝺ neꝺ ira ſtonan
małʒeniſteꝺ ʒegt neyg degt[10].
10. Bet tiemuꝺ kurie ira ſtone malʒeniſteꝺ
[ne aß
liepiu, bet Wießpatꝺ, Mote teneſiſkira nog wi-
ro
11. Ó noriꝺ ir ſkiriaꝺ teneteka, aba ſu wiru
[tepa-
ſiiednoja[11]: wiraꝺ teypag teneaplaydʒia mote-
reꝺ ſawo.
12. Bet kitiemuꝺ aß kałbu[12], ne Wießpatꝺ, Jey-
gu kurſey broliꝺ turi newierną moteri ó ghiy
nori[13] ⌜giwent ſu jo⌝, teneapłaydʒia joꝺ.
13. Mote teypag kuri turi newierna wirą ó
anꝺ prywelija ſu ja giwent teneaplaydʒia jo.
14. Newiernaꝺ neꝺ wiraꝺ paßwęſtaꝺ ira per
wierną moteri. Mote teypag newierna paßwęſta
ira per wirą. Kiteyp waykey juſu butu neczy-
ſteyꝺ, bet dabar ira ßwenteyꝺ.
15. Bet jeygu newiernaꝺ atſiskiria, teſiſkiria.
Broliꝺ aba ſeſo tokiame (pryepoluy) ne newal-
nikeyꝺ ira, bet Diewaꝺ muꝺ paßaukie paka-
jauſp
16. Ką neꝺ ʒyney Moterißkie jeygu pajeß-
[koſi[14] wi-
rą? Aba ką ʒyney wire, begu iʒganiſi Moteri?

17. Bet kaypo Diewaꝺ nudalijo[15] koʒnamuy,
[kay-
po Wießpatꝺ paßaukie koʒna teypo tewaykß-
cʒoja: ó teyp ſtanawiju wiſoſe Baʒnicʒoſe.
18. Jragu kaꝺ paßauktaꝺ (kad buwo) apipiau-
ſtitaꝺ? Teneuʒtraukia and ſawęꝺ neapipiau-
ſtimo. Jeygu kaꝺ paßauktaꝺ ira (kad buwo)
neapipiauſtytaꝺ[16], teneapſipiauſto.
19[17]. Apipiauſtimaꝺ ira nieku, ir neapipiauſty-
maꝺ ira nieku, bet uʒlaykimaꝺ pryſaki-
mu Diewo
20. Koʒnaꝺ t'atſiliekt[18] paßaukime[19]
kop ira paßauktaꝺ
21. Eſigu paßauktaꝺ kad buwey tarnu, neſiru-
pink (delto): bet jeygu gali ißeyt[20] iß newaloꝺ,
rupinkiꝺ gierauꝺ (ape tey)
22. Taꝺ neꝺ kurſey paßauktaꝺ ira Wießpa-
tiep (budamaꝺ) tarnu, walnaꝺ ira Wießpatiep:
kaypo ir taꝺ kurſey paßauktaꝺ ira (budamaꝺ)
walnu, tarnaꝺ ira CHriſtuſa.
23. Pirkti eſte brangieÿ, nebukite wergejꝺ[21]
[ʒmo-
niu.
24. Koʒnaꝺ kame[22] ira paßauktaꝺ, Broley,
[t'at-
ſiliekt[23] tamegi Diewiep.
25. Ape pannaꝺ[24] neturu iſakimo Wießpatieꝺ,
bet kałbu tey ką ißmanau, kaypo taꝺ kurſey ap-
turejau łoską nog Wießpatieꝺ, idand bucia
wiernaꝺ
26. Regiꝺ mi tada jog tey ira giar del uʒſto-
jancio[25] reykała ⌜ira giar ʒmoguy but
teÿpo jog (kalbu)⌝
27. Pryſiryßeygu Moterieſp? Neießko⟨k⟩[26]
[ißryßy-
ma: atſiryßeygu nog Moterieꝺ, neießkok mo-
terieꝺ
28. Bet noriꝺ ir ʒenijeꝺ[27], negrießyghi. noriꝺ
ir[28] Panna nuteka, negrießyia. Bet tokiey
tureꝺ warga kune. Bet cʒedyju jumuꝺ.

[1] *pd* kad [2] *c* ſuſiderejot [3] *c* walneyꝺ [4] *c* ir [5] *id* kad ju⟨ſu⟩ [6] *p* uʒſitureima [7] *c* pałeyʒdomaꝺ; *s* ⟨perłey⟩domąs and waloꝺ [8] *c* naßlump; *ms* naßlumus [9] *pd* moteriſteꝺ [10] *p* gorot [11] *s* ⟨te⟩ſu⟨si⟩dera [12] *pd* ó [13] *sd* prywelija [14] *id* begu iʒganiſi [15] *s* ſkire dalą [16] *pd* teap⟨sipiausto⟩ [17] *vide pag.* (139) [18] *pd* kaypo ira [19] *c* paßauktaꝺ [20] *s* ißklut [21] *s* tarneyꝺ [22] *s* kop [23] *ms* t'atatſiliekt [24] *s* mer⟨gas⟩ [25] *s* ateyſiancio [26] *ms* Neießkot [27] *s* wedi [28] *id* teypag

29. Tey wienok kałbu, broley, jog cʒeʃa(!) ko [tolin ira trumpaȯ: Jdand ir tie kurie turi moteriȯ, butu kaypo neturetu.

30. Tie teypag kurie werkia, kaypo newerktu, ir tie kurie dʒiaugias kaypo nedʒiaugtuȯ, ir tie kurie perka kaypo neturetu[1].

31. Jr tie kurie ⌜uʒywoja ßo ʃwieta⌝, kaypo neuʒywotu piktey. Skayʃtumaȯ[2] neȯ ßo ʃwieta [perejt

32. Ó aßjen noriu idand butumbite be rupeʃtieȯ. Kurʃey[3] newede rupinaȯ ape daÿktuȯ Wießpatieȯ kaypo gałetu megt Wießpaciuy

33. Bet kurʃey wede rupinaȯ ape dayktuȯ ʃwieto kaypo gałetu megt Moteriy

34. Terp[4] nutekiejuʃioȯ[5] ir pannoȯ ira ʃkiriuȯ. Ta kuriy netekiejo rupinaȯ ape daykt^{us} Wießpatieȯ, idand butu ßwenta pagal kuna ir pagal Dwaʃioȯ: bet ta kuriy nutekiejo, rupinaȯ ape daykt^{us} ʃwieto, kaypo gałetu megt wiruy.

35. Ó tey kałbu del juʃu giaro, ne idand [ʃpąʃt^{us}[6] turecia ʃpąʃt and juʃu, bet (idand juȯ weʃcia) top kaȯ ira wieʒliwa ir mandagu turetis Wießpatieȯ be jokio ßian ir tęn metynejmo.

36. Bet jeygu kaȯ ißmano jog apʃieyt nemandagiey[7] ʃu Panna[8] ʃawo, jeygu praßoko joȯ jauniʃteȯ metey, ir reykia idand teyp butu, tedaro ką nori: negrießyia, jog iʒęngt ʃtonan malʒeniʃteȯ.

37. Bet kurʃey ʃtyprey ʃtowi[9] ßyrdiy (ʃawo) [neturedamaȯ reykało, bet waldʒią turi and tykroȯ ʃawo waloȯ, ir tey paʃtanawijo ßyrdiy ʃawo, jog nori uʒturet panną ʃawo, gierey daro.

38. Teyp tada, kurʃey nudoʃt ją uʒ wirą, [gierey daro, ir kurʃey nenudoʃt joȯ uʒ wira giera^{us} daro.

39. Mote ira ʃuryßta Zokonu teyp iłgey, kaypo joȯ wiraȯ gija: bet jeygu wiraȯ joȯ uʒmigo, nuwalnita ira, tekiet uʒ ką nori: tyktey Wießpatiep.

40. Bet łaymingiaʃne ira, kad teypo atliekt pagal ißmanima mano. Jr ⟨a⟩ß[10] teypag ißmanau[11] jog turiu Dwaʃia Diewo.

PAGULDIMAS VIII

1. Kaȯ łitiȯ wel dayktu paßwęstu bałwanamuȯ, Zynome jog wiʃi podraug turime ißminti. Jßmintiȯ papucia, bet meyłe budawoja.

2. Jr jeygu kaȯ tariaȯ jog ką moka, tokȯ dar nieko nemoka, kaypo pryguli mokiet.

3. Bet kaȯ mili Diewa, taȯ ira paʒyntas[12] nog jo.

4. Kaȯ litiȯ tada walgimo dayktu kurie ira afierawoti bałwonamuȯ, ʒynome jog bałwonaȯ nieku ira and ʃwieto, ir jog nera kito diewa, prieß wiena.

5. Noriȯ[13] neȯ ira ir tie kurie wadynaȯ dieweyȯ ir and dangauȯ ir and ʒiameȯ (kajpo ira daug diewu ir daug ponu)

6. Meȯ wienok neturime tykt wienaghi Diewa Tewa, nog kurio ira wiʃi dayktey, ir meȯ del jo[14], ir wieną tykt Wießpati Jeʒuʃa CHriʃtuʃa, per kuri ira wiʃi dayktey, ir meȯ per ghi.

7. Bet ne wiʃoʃe ira ta ißmintiȯ: bet nekurie ʃu ʃąʒyne bałwona ikßoley dar walgo

kaÿ-

1 *c* nebeturetu 2 *i* paweykʃłaȯ 3 *pd* neȯ 4 *pd* Moteriβkieȯ 5 *s* Moterieȯ 6 *s* ʒebąguȯ 7 *s* patogiey 8 *s* merga, ⟨merge⟩le 9 *s* paʃtanawijo 10 *ms* iß 11 *c* man..regiȯ 12 *c* paʒyʃtamaȯ 13 *ad* O 14 *s* jampi

kaypo (muſitu) tey kaȯ ira afierawota bałwonamuȯ, ó tu ſąʒyne budama ſiłpna iβſitepia.

8. Penaȯ tada nedaro muȯ Diewuÿ miełeyȯ. Noriȯ neȯ wałgome, nieka tey mumȯ nepadeſt: noriȯ ir newałgome nieko mumȯ netęką.

9. Bet ſaugokiteȯ idand tą juſu waldʒia neſtotuȯ kaypo papiktinimu tiemuȯ kurie ira ſiłpneyȯ.

10. Jeygu neȯ kaȯ regi tawe[1], kurſey turi iβminti, beſedinti[2] Baʒnicʒoy ſtułpu[3], neuʒſikietynȯgu ſąʒyne to kurſey ira ſiłpnaȯ, walgit dayktuȯ afierawotuȯ Bałwonamuȯ.

11. Jr broliȯ kurſey ira ſilpnaȯ per tawo iβminti nepraʒuʒgu uz kuri CHriſtuȯ numire.

12. Bet juȯjen, teypo grieβydami prieβ brolus, ir ronidami[4] ſilpnaȯ ju ſąʒyneȯ grieβyiate prieβ CHriſtuſa.

13. Jeygu tada penaȯ piktyna broli mano, and amʒiu newalgiſiu meſoȯ, idand nepa⟨p⟩iktyncia[5] brola mano.

PAGULDIMAS IX

1. N'eſmi Apaβtałaȯ? N'eſmigu walnaȯ? Neregiejaugu Wieβpatieȯ Jeʒuſa CHriſtuſa Wieβpatieȯ muſu? N'eſtegu[6] darbu mano Wieβpatiep?

2. Jeygu n'eſmi Apaβtalaȯ kitiemuȯ, jumus wienok eſmi, juȯ neȯ eſte pecʒecia Apaβtaliſteȯ mano Wieβpatiep.

3. Ginklaȯ mano prieβ toȯ kurie kłauſiaȯ ape mane ira taȯ

4. Neturimegu waloȯ walgit aba giart?

5. Neturimegu waldʒioȯ wadʒiot (ſu ſawim) Moteri ſeſeri[7], kaypo ir kiti Apaβtaley ir broley Wieβpaties ir Cefaȯ.

6. Aʒgu tykt ir Barnaboβiuȯ neturime waldʒios nedirbt.

7. Kaȯ kada ſłuʒyia[8] and waÿnoȯ ſawo kaβtu[9]? kaȯ ſodyna winnicʒą ó newalgo iβ wayſius? aba kaȯ gano gardą[10] ó newalgo piena iβ garda?

8. Kałbugu tey pagal ʒmogus? aba nekalba to ir Zokonaȯ

9. Paraβyta neȯ ira Zokone Mayʒieβius, ⌜jauciuy kulanciamuy⌝ neuʒryβy naſru[11]? Rupinaſgu Diewaȯ ape jauciuȯ?

10. Aba (tey) kałba wiſiβkey del muſu? Del muſu neȯ (tey) ira paraβÿta: kadągi kurſey aria muſia art nodiejoy: ir taȯ kurſey kulia, (muſija) but nodelniku nodiejoȯ ſawo

11. Jeygu meȯ ſejom jumuȯ tey kaȯ ira dwaſiβka didiȯgu tey ira (dayktaȯ) kad piaujame tey kaȯ ira juſu kuniβka.

12. Jeygu kiti buwo nodelnikeyȯ toȯ waldʒioȯ and juſu, (kodel) nelabius meȯ? Neuʒywojom wienok toȯ waldʒioȯ: bet kientem tey wiȯ idand neperβkadytumbime Evangeliey CHriſtuſa.

13. Neʒynotegu jog tie kurie tarnauja βwentiemus dayktamus, walgo iβ to kaȯ ira βwenta? Tie (teypag) kurie ira wiſadoȯ prieg altoriuy, dalijaȯ ſu altoriu.

14. Teypo ir Wieβpatȯ paſtanawijo, tiemuȯ kurie Evangelią apiſako, idand iβ Evangelioȯ gitu[12]

15. Bet aβ nieko ⌜neuʒywojau iβ tu dayktu⌝. Jr neraβiau to, idand mi teyp padarytu: Gierus mi neȯ butu mirt ney kad turetu kaȯ tą mano giriu tuβcʒiu padarÿt.

1 *pd* taȯ 2 *pd* (uʒ ſtala) 3 *s* bałwon⟨u⟩ 4 *i* zeyzdami 5 *ms* nepakiktyncia 6 *pd* juȯ 7 *c* Moterieȯ ſeſerieȯ 8 *s* karauja 9 *s* ałga 10 *id* peku 11 *i* ſnukia 12 *p* ełgtuſi

16. Norȯ neȯ apiſakau Evangelią neturiu iß [to giriauȯ: bet kałte mi ira uʒdeta, ir beda man kad neapiſakicia Evangelioȯ.

17. Jeygu neȯ tey darau giarawalney turiu ałga, bet ieygu prymuſitaȯ[1] ßefawo⟨n⟩e[2] teciauȯ ira mi patykieta.

18. Kokią tada turiu do ałga (ipacieÿ) jog apiſakidamaȯ Evangelią iʒſtaticia Evangelią CHriſtuſa dowaney nopwerʒdamaȯ and pikto waldʒioȯ mano Evangelioÿ.

19. Kad neȯ buwau walnaȯ nog wiſo, pats ſawe padariau newalniku wiſiem^{us} idand to daugiauȯ ju ingicia[3].

20. Jr Zydamuȯ ſtojauȯ kaÿpo ʒydaȯ idand igicia Zyduȯ: tiem^{us} kurie ira po Zokonu, (ſtojauȯ) kaypo bucia po Zokonu

21. Tiem^{us} kurie ira be Zokona (ſtojauȯ) kajpo bucia be Zokona (Diewo[4] (wienok) budamaȯ ne be Zokona, bet CHriſtuſuy po Zokonu) idand ingićia toȯ kurie ira be Zokona.

22. Silpniem^{us} ſtojauȯ kaypo ſilpnaȯ idand igicia ſiłpn^{us}. Wiſiem^{us} ſtojauȯ wiȯ, idand tyktey nekuriuȯ izganicia

23. Ó tey darau[5] del Evangelioȯ idand joȯ ſtocioȯ nodelniku.

24. Nezynotegu jog tie kurie bega zowadań[6], wiſi tieſa bega bet wienȯ (tykt) ima uzſiłayʒynima[7]. Teyp tada bekite idand[8] apturetumbite.

25. Koʒnaȯ teypag kurſey mußiaȯ[9] (del uzſiłayʒynima) uzſilayko wiſame[10]. Tie tada (tey daro) tieſa idand igitu[11] giędąti[12] waynika[13], bet meȯ[14] negiędąty[15].

26. Begu tada teypo, ne kaypo and netykro: [teyp karoju[16], ne kaypo[17] orą mußąns.

27. Bet prymuſiju[18] kuna mano, ir wedu ghi newalon, idand ko Diewe apſaugok kad kitiemuȯ ſakidamaȯ patȯ netapcia atmeſtu.

PAGULDIMAS X

1. Jr nenoriu Broley, idand to neturetumbite [ʒynot jog Tewey muſu wiſi buwo po debeſiu, ir wiſi [p^{er}ejo per Mariuȯ.

2. Wiſi teypag buwo apkrykßtyti Mayʒießump debeſiy ir Marioſe.

3. Jr wiſi walgie tągi dwaſißką[19] pena.

4. Jr wiſi giere tągi dwaſißką girkłą. Giere neȯ iß dwaſißkoȯ ołeȯ kuriy ejo paskuy, ó ta ołe buwo CHriſtuȯ

5. Bet didʒiauſia (puſe) iß ju nemego Diewaȯ. Jßmußti[20] neȯ buwo and giroȯ.

6. Ó tie dayktey nuſidawe mum^{us} and pa- [weykſła, idand nemegtumbime[21] piktu, kaypo aniȯ [mego.

7. Nebukit tada ſtułpu garbintojeyȯ kaypo nekurie iß ju, kaypo ira paraßyta: Sedoȯ zmoneȯ walgit giart ir ⌜kieleȯ ʒayſt⌝

8. Jr neczyſtatoȯ[22] nedarykime, kaypo ne- [kurie iß ju daſiłayde, ir połe wienoÿ dienoÿ dwideßymȯ ir triȯ tukſtanciey.

9. Jr negundykime CHriſtuſa kaypo teypag nekurie iß ju gunde, ó nog ʒalciu ſuniekinti[23] ira.

10. Nemurmekite teypag, kaÿpo nekurie iß ju murmejo ir suniekinti[24] ira per[25] praʒuditoghi.

11. Ó tie wiſi dayktey atajo and ju and pa- [weykſła ir[26] paraßyti ira ⌜and perſergieima mumuȯ⌝, a^{n}d kuriu pabaygoȯ amʒu atajo.

12. Teÿp

1 *s* ⟨pry⟩werſtaȯ 2 *ms* ßefawowe; *pd* mi 3 *p* gaucia 4 *c* Diewuy 5 *c* dariau 6 *s* eyt łęktynen 7 *m* łażybą 8 *pd* (ghi) 9 *s* eyt (mintyneſna) 10 *s* (mierney) 11 *c* ingitu 12 *id* pagiedynimą 13 *i* karuną 14 *b* bet meȯ 15 *c* nepagiędącią 16 *s* ⟨kar⟩auju 17 *pd* weią 18 *s* werciu 19 *pd* doną 20 *c* Pamußti 21 *s* gieyſtu⟨mbime⟩ 22 *s* biau⟨ribes⟩ 23 *i* izgayſzą 24 *i* praʒuditi 25 *s* nog 26 *c* ó

12. Teyp tada kas[1] tariaȯ jog ſtowi, teſiſaugoja kad neparpułtu.

13. Nejokiaȯ pagundynimaȯ nopjeme juſu tykt ʒmogiβkaȯ: bet Diewaȯ ira tykraȯ kurſey nedałeyȯ juſu gundit, prieβ tey ney[2] galite, bet ſu pagundynimu doȯ ir iβeygą idand joȯ galetumbite kiłot[3].

14. Togdel mieliey mano bekite[4] nog ſtulpu [garbeȯ.

15. ⌜Kałbu kaypo⌝ iβmananciump ſudykit[5] patis ką kalbu?

16. Kielichas deku darymo, kurÿ[6] (dekaȯ da- [rydami) βlawiname, negu ira bendriſte kraujo CHriſtuſa, dona kurią łauʒome, negu ira bendryſte kuno CHriſtuſa.

17. Wiena neȯ (ira) dona, daug (tada) muſu [ira wienu kunu: kadągi wiſi eſme nodelnikejȯ wiena kuno.

18. Dabokiteȯ Jzraela^{us} kurſey ira pagal kuna: Negu turi tie kurie walgo afieraȯ bendrÿſteȯ ſu altoriu?

19. Kągi tada kałbu? Jragu ko balwonaȯ? aba afiera bałwonu ira ko?

20. Jr łabey (kałbu) jog ką afierawoja Pahoniȯ, tey afierawoja Welniam^{us}, ó ne diewuÿ. Ó aβjen nenoriu kad turetumbite bendriſtę ſu welnieÿȯ.

21. Negalite giart kielicha Wieβpatieȯ ir kielicha Welniu: Negalite but nodelnikejȯ ſtała Wieβpatieȯ ir ſtała Welniu.

22. Narſinamegu[7] Wieβpati? ſtypreſnieysgu eſme uz ghi?

23. Wiȯ mi walna, bet ne wiȯ naudynga: wiȯ mi dera bet ne wiȯ budawoja.

24. Niekaȯ tenejeβko kaȯ jo patieȯ ira, bet kaȯ ira kito

25. Wiȯ walgikite ką perdoſt meſinicʒoſe neklauʒdamieȯ nieko del ſaʒyneȯ.

26. Ziame neȯ ira Wieβpatieȯ ir p⟨i⟩lnumaȯ[8] [joȯ.

27. Jr kad kokiaȯ newiernaȯ uʒkwiecia juſu, ir noretumbite (tęn) eyt, walgikite wiȯ ką jum^{us} pakiełs, neſikłauʒdami nieko, del[9] ſąʒyneȯ.

28. Bet jeygu kaȯ taritu jumȯ: Tey ira afiera-Balwono, newalgik⟨it⟩e[10] (joȯ) del ⟨an⟩o kurſey [(tey tau[11]) paſakie ir del ſąʒyneȯ. Ziame neȯ ira Wieβpatieȯ ir piłnumaȯ joȯ[12].

29. Ó kałbu (del) ſaʒyneȯ ne tawo patieȯ, bet kito. Kodel neȯ Walnaſtiȯ mano ſudÿjama eſt nog kito ſąʒyneȯ?

30. Ó jeygu per łoską nodelniku eſmi (peno) kodel eſmi peykiamaȯ delto uʒ ką dekaȯ darau?

31. Noriȯ tada wałgote, aba noriȯ[13] giarate, ab⟨a⟩ ką kita darote wiȯ tey darykite and garbeȯ Diewo.

32. Bukit be dawima papiktinimo[14] Zydamuȯ ir Grekamuȯ ir Bazniczey Diewo.

33. Kaypo ir aβ megſtu wiſiem^{us} wiſoſe dayktoſe, neieβkodamaȯ ſawo tykroȯ naudos, bet (naudoȯ) daugielo idand gałetu but iʒganiti.

PAGULDIMAS XI

1. Bukite ſekiotojejȯ mano kaypo ir aβ CHriſtuſa

2. Ó giru juȯ Broley jog minite mane[15] wi- [ſame[16] ir uʒłaykote iſtatim^{us} kaypo jumuȯ (joȯ) iſtaciau.

3. Noriu teciauȯ idand ʒynotumbite jog CHriſtuſaȯ ira gałwa koʒna Wiriβko[17], o Wiriβkaȯ[18] [gałwa Moteriβko, ó Diewaȯ gałwa CHriſtuſo.

4. Koʒnaȯ wiriβkaȯ kurſey meldʒiaȯ aba

1 *c* kurſey 2 *s* and to ką 3 *p* iβkiaſt 4 *s* ſaugok⟨ites⟩ 5 *c* ſudykite 6 *c* kura 7 *id* Droʒnijamegu; *ad* Aba 8 *ms* pulnumaȯ; *s* ⟨pil⟩niſte 9 *id* ape 10 *ms* newalgike 11 *id* tau 12 *p* tey kaȯ ira and joȯ 13 *pd* ir 14 *s* be pa⟨pi⟩ktinimo; *ms* paktinimo 15 *c* and maneȯ 16 *pd* wiſoſe dayktoſe 17 *c* Wiro 18 *c* Wiraȯ

pranaβauja neaddęgta[1] gałwa, giedyna tykrą ſawo gałwą

5. Bet koʒna Moteriβkie kuriy beſimeldʒia aba pranaβauja ſu addęgta[2] galwa, giedyna tykrą ſawo gałwą: Wien neȯ tey ira ir tiekt kaypo plaukey[3] (joȯ) butu nuſkuſtÿ.

6. Jeygu neȯ moteriβkaȯ neſidęgia[4]: tegul ir ſkutaȯ[5]: bet jeygu tey ira gieda Moteriβkamuy[6] ſkuſtiȯ, aba kirptiȯ, tegulgi dęgiaſi[7]

7. Wiruy neȯ nereykia uʒdęgt gałwoȯ, jog ira[8] abroʒu ir garbe diewo: bet moteriβkie ira βłowe wira

8. Wiraȯ neȯ n'eſt iβ Moterieȯ, bet Mote- [riβkie[9] iβ wiro.

9. Nes ney[10] wiraȯ ſutwertaȯ ira del Moterieȯ, bet Mote del wiro.

10. Togdel Moteriy reykia waldʒią turet[11] and gałwoȯ [12] del Anjełu.

11. Wienok[13] ney wiraȯ n'eſt be Moterieȯ, ney Moteriȯ be wiro[14] Wieβpatiep.

12. Kaypo neȯ Moteriȯ ira iβ Wiro, teypag [ir Wiraȯ ira iβ Moterieȯ, bet wiſi dayktey ira iβ Diewo.

13. Sudykite[15] patis terp ſawęȯ. Jragu tey [mandagu Moteriβkiey mełſtis Diewuy neuʒſidęguȯ?

14. Aba ir pats prygimimaȯ nemokia mus, kad wiriβkaȯ neβoja iłguȯ plaukuȯ, jog tey ira gieda jamuy.

15. Bet kad Moteriβkaȯ neβoja iłguȯ płaukuȯ, [ne gieda tey ira jeÿ, delto jog ilgi plaukey doti ira jeÿ uʒ dęgała.

16. Bet jeygu kaȯ gieydʒia bartis[16], meȯ ne- [turime tokio buda, ney Baʒnicʒoȯ Diewo.

17. Tey dabar (ką) ſakau[17] (jumuȯ) negiriu [to (ipaciey) jog ſuſieynate ne giereſniop bet pikteſniop.

18. Pirmiauſiey neȯ kad ſuſieynate Baʒnicʒon girdʒiu, jog ira ſkirey[18] terp juſu, ó tykiu iβ [βalieȯ[19]

19. Muſij neȯ ⌜but[20] teypag⌝ hereſioȯ[21] terp juſu idand tie kurie ira teyſuȯ butu apireyβkti(!) terp juſu.

20. Kad tada ſuſieynate draugień, (tey) n'eſt paʒywot wecʒerioȯ Wieβpatieȯ.

21. Walgime neȯ koʒnaȯ ima pirm ſawo patieȯ wecʒerią: ó taȯ ira alkanaȯ, ó kitȯ ira girtaȯ

22. Neturitegu and to namu, walgit tęn ir giart? Aba peykiate Surynkima Diewo, ir giedynate tuȯ kurie nieko neturi? Ką kalbeſiu jumuȯ? girſiugu juȯ? tame negiriu (juſu)

23. Aβ neȯ emiau nog Wieβpatieȯ ką ir pada- [wiau jumuȯ, Jog Wieβpatȯ Jeʒuȯ tą nakti kurioy iʒdotaȯ buwo eme dona

24. O[22] kad padare dekaȯ[23], lauʒe, ir kalbejo: [Jmkit, walgikit, tey ira kunaȯ mano, kurſey łauʒiaȯ uʒ juȯ, tey darykit and atminima mano.

25. Togi budu (eme) ir kielicha po wecʒerej ir tare[24]: Taȯ kielichaȯ ira naujaȯ Teſtamentaȯ kraujoſe mano. Tey darikit, kiek kartu giarſit and atminima mano.

26. Kiek kartu neȯ walgiſite tą doną ir giarſite tą[25] kielicha, apiſakikite smerti Wieβpatieȯ, net ateyȯ.

27. Teyp tada kaȯ newertey walgo tą dona ir giaria tą kielichą Wieβpatieȯ, kaltaȯ buȯ kuna ir krauja Wieβpatieȯ

28. Bet teſimegina[26] ʒmoguȯ pats ſawe, ir teyp tewalgo doną ir tegiera kielicha

29. Kaȯ neȯ wałgo ir giaria newertey, walgo ſau ir giaria ſuda nedarydamaȯ ſkiriauȯ (tey) kuna Wieβpatieȯ.

30. Togdel daug ira ſilpnu ir ligotu terp juſu ir daug miegt.

31. Kad

1 *s* uzwoʒta 2 *m* nu⟨dęgta⟩ 3 *s* gałwa 4 *c* neuʒſidęgia 5 *id* kerpaȯ 6 *pd* kirptiȯ aba 7 *c* uʒſidęgia 8 *bd* jog ira 9 *c* Moteriȯ 10 *ex m* Nes; *pd* Bet; *s* Neȯ ir 11 *sd* waldit 12 *pd* ſawo 13 *sd* teciauȯ 14 *c* wiriβko 15 *s* Wartokite 16 *s* nori but barniniku 17 *c* iſakau 18 *id* perſkirime⟨y⟩ 19 *i* poniekoley 20 *pd* terp juſu 21 *s* paſekimey; *s* adpoli⟨mey⟩, atſkiel⟨imey⟩ 22 *c* Jr 23 *s* padekawo⟨jo⟩ 24 *s* kalbed⟨amas⟩ 25 *pd* dona 26 *s* -datyra

31. Kad neȯ patis ſawe ſudytumbime, nebutumbime ſudyti.

32. Bet kad ſudyjami eſme nog Wieβpatieȯ eſme płakiami[1], idand nebutumbime papeykti ſu ſwietu.

33. Teyp tada broley mano kad ſuſieynate walgit, łaukite wieni kitu.

34. Bet jeygu kaȯ ira ałkanaȯ, tewałgo namie, idand noteytumbite podraug ſudań O kaȯ atliekt paſtanawiſiu kad ateyſiu[2].

PAGULDIMAS XII

1. Ó ape Dwaſiβkaȯ (dowanas) Broley, nenoriu idand neturetumbite źynot

2. Patisjen zynote jog buwote Pahonimis nuwariti[3] nebilump balwonump pagal to kaypo[4] wede juȯ.

3. Togdel naβynu jumuȯ, jog newiens[5] kurſey kalba per dwaſią Diewo, neʒadyna[6] Jeʒuſo prakieykimu, ir niekaȯ[7] negali iβtaryt[8] Jeʒuſą (ſant) Wieβpaciu tykt per dwaſią βwentą

4. Tulibe teypag ira dowanu bet toygi ira dwaſia.

5. Jr tuli ira tarnawimey, ó taſeygi Wieβpats.

6. Tuli teypag ira darbey bet taſeygi ira Diewaȯ kurſey daro wiȯ wiſoſe.

7. Bet koʒnamuy dotas ira apireyβkimaȯ dwaſioȯ and to kaȯ ira naudynga.

8. Tamuy neȯ dotaȯ ira per dwaſią ʒodis iβmintieȯ, ó kitamuy ʒodis pazyntieȯ, per tągi dwaſią.

9. Ó kitamuy wiera per tągi dwaſią, ó kitam dowanoȯ paſweykinimu[9] per tągi dwaſią:

10. Ó kitamuy[10] darbey galintyngu (dayktu) ó kitam Pranaβyſte: ó kitamuy numanimey dwaſiu: o kitam tuli lieʒuwiey: ó kitamuy iʒguldimey lieʒuwiu.

11. Bet tuȯ wiſuȯ dayktus daro wiena ir toÿgi dwaſia nudalidama koʒnamuy aſabnej kaypo pati nori.

12. Kaypo neȯ kunas ira wienȯ ó daug turi ſanariu, ó wiſi ſanarey to wiena kuno, ira (tykt) wienu kunu: teypag ir CHriſtuȯ

13. Jr meȯ neȯ wiſi per wiena dwaſia apkrykβtyti eſme wienan kunan, noriȯ Zydey, noriȯ Grekey, noriȯ tarney[11], noriȯ newalnikey, ir wiſi eſme pagirditi wienon Dwaſion.

14. Jr kunaȯ neȯ n'eſt wienu ſanariu, bet daugietu ſanariu.

15. Kad koja tarytu, jog n'eſmi rąka, n'eſmi[12] iβ kuno: Deltogu n'eſt iβ kuna?

16. Kad auſiȯ teypag tarytu, jog n'eſmi akiȯ, n'eſmi iβ kuno. Deltogu n'eſt iβ kuna.

17. Butugu ciełaȯ kunaȯ akia, kame (atſiliktu) klauſimaȯ? Butugu cielaȯ (kunaȯ) klauſimu, kame (atſiliktu) kwapaȯ[13]?

18. Bet nujen Diewaȯ ſuſtate ſanariuȯ[14], koʒna iβ ju kune, kaypo pats norejo.

19. Kad ⌜butu wiſi⌝ wienu (tykt) ſanariu, kame (atliktu) kunaȯ.

20. Bet dabar ira tieſa daug ſanariu, wienok wienaȯ (tykt) kunaȯ.

21. Jr akiȯ negali taryt rakey, Nereykałauju tawe: Aba wel gałwa kojump, Nereykalauju[15] juȯu

22. Jr łabey dar weykiaus ſanarey kuno kurie [regiȯ (mumȯ) but ſilpneȯneys[16], ira reÿkalingi.

23. Jr kurie regiȯ mumȯ but neteyp wieʒliwi [(ſanarey) kuno tiemuȯ dar to daugiaus darome

1 *i* bauſti 2 *c* atajęȯ 3 *sd* ⟨nu⟩traukti 4 *pd* eſte n'eſte 5 *c* niekaȯ; *ms* niewiens 6 *s* ⟨ne⟩wady⟨na⟩ 7 *pd* teypag 8 *sd* ʒadynt 9 *i* gidimu 10 *s* ⟨kit⟩iemuȯ 11 *s* walni 12 *pd* (tada) 13 *p* oſtymaȯ; *m* NB 14 *m* skiru 15 *pd* tawe 16 *c* ſilpneȯni kune

czaſtieò: ir nemandagi muſu (ſanarey) turi apſtingiauò paredÿmo[1].

24. Bet mandagi muſu nereykałauja to: bet diewaò teyp ſudare kuną dodamaò[2] apſtingiauò cʒiaſtieò tamuy[3] (katraò)[4] turi negąda.

25. Jdand nebutu nedermeò kune, bet kad ſanarey rupintuò ligieÿ wieni ape kituò.

26. Jr kad eſt jog wienò ſanariò kięcia, wiſi ſanarey kię̨cia ſu jo. aba kad wienò ſanariò nußwankitaò[5] eſt, wiſi ſanarej dʒiaugiaò ſu jo.

27. Juò teypag eſte kunu CHriſtuſa ir ſanarejò aſabney.

28. Jr Diewaò paſtanawijo nekuriuò toy Baʒnicʒoÿ, pirmiauò Apaßtal^us, antra Pranaßuò, trecia Mokitojuò, potam Galibeò, potam dowanaò, potam dowanaò paſweykinimu, Padeimuò, Wirßuneò, tułaò kałbaò.

29. Jragu[6] wiſi Apaßtałeyò? Jragu[7] wiſi[8] Pranaßeyò? iragu[9] wiſi Mokitojeyò? Jragu[10] wiſi Galibemiò?

30. Turigu wiſi dowanaò paſweykinimu? Kałbagu wiſi (tułomiò) kałbomiò? Jragu wiſi iʒgulditojeyò?

31. Bet rupinkiteò[11] ape gierauſiaò dowanaò. Ó parodʒiu jumuò kiala kurſey ⌜dar ira⌝ prakiłneſniò.

PAGULDIMAS XIII

1. Noriò butu kad kałbecia lieʒuwiejò ʒmoniu ir Anjełu, ó meyłeò neturecia, tapau ſkambąciu wariu, aba cymbołu garſu.

2. Jr noriò butu kad turecia (dowaną) pranaßyſteò, ir ʒynocia wiſaò paſłeptineò, ir wiſokią paʒynti[12], ir noriò[13] butu kad turećia wiſokią wierą teyp jog perſodyncia[14] kałnuò, ó meyłeò neturecia, nieku bucia[15].

3.

3. Jr noriò butu kad iʒdalicia wiſ^us mano turtuò and ißłaykimo (ubagu) ir noriò iʒdocia kuna mano idant bucia ſudegintaò, ó neturecia meyłeò ⌜nejokioò nedotu mi tey⌝ naudoò[16].

4. Meyłe gali iłgey pakię̨st[17], ira giaradeja, meyłe nepawidi, meyłe n'eſt tußcia, nepaſipucia,

5. Nedaro nieka kaò ira nemandagu, ⌜nejeßko pati ſawę̨ò⌝, neuʒſißyrdyia, nieko pikta nedumoja.

6. Nedʒiaugiaò neteyſibey, bet dʒiaugiaò[18] tieſoy.

7. Prydęgia[19] wiò, tyki wiſamuÿ tykiò wiſo, kiłoja wiò.

8. Meyłe niekadoò neʒuſta. Noriò neò[20] butu Pranaßyſteò, toò pawirò niekejò, noriò lieʒuwiey, tie nuſtoò, noriò butu pazyntis ta niekejò pawirò.

9. Paʒyſtame neò iz ßalieò, ir pranaßaujame iß ßalieò.

10. Bet kad ateyò tey kaò ira tobulo, tada tey kaò ira newißka[21], niekeyò pawirò.

11. Kad buwau kudykiu kalbejau kaypo kudikiò, ißmaniau kaypo kudikiò, bet kad tapau wiru, niekeyò pawerciau tey kaò ira kudÿkio.

12. Dabar neò regime ʒerkołe, tamſioy paſakoÿ, bet tomet (regieſime) weydu ing weydą; dabar paʒyſtu iß ßalieò, bet tomet paʒyſiu kaypo ir mane paʒÿſta.

13. Ó nujen atliekt wiera, nodieja (ir) mejłe, toò[22] triò: Bet didʒiauſia iß ju ira meyłe.

PAGULDIMAS XIV

1. Eykit paſkuy meyłeò, rupinkiteò ape dwaſißkaò (dowanaò) bet łabiauſiey idand gałetumbite pranaßaut

2. Taò

[1] *p* izdabinimo [2] *s* nudalid⟨amas⟩ [3] *c* tamuò [4] *s* kurò [5] *c* nugarbin⟨tas⟩ [6,7] *pd* tie [8] *pd* Apaßtaleyò [9,10] *pd* tie [11] *s* gieyſkite [12] *m* mokſła [13] *pd* turecia [14] *s* ⟨per⟩kielcia [15] *c* nebucia [16] *p* nieką tey mań nemacʒytu [17] *s* kantri [18] *pd* teyſey, iß tieſoò [19] *c* Uʒdęgia [20] *pd* ira [21] *s* ⟨ne⟩tobuła [22] *ms* toe

2. Taꝺ neꝺ kurʃey kałba (ʃwetimoy) kałboy, [nekalba ʒmonemuꝺ, bet Diewuy: Niekaꝺ neꝺ (to) neʃu- [prą- ta, Dwaʃia wienok kałba[1] paʃłeptineꝺ

3. Bet[2] kurʃey pranaßauja kałba ʒmoniu- mp budawone ir graudenima ir patiechą

4. Kurʃey[3] kałba ʃwetymą kalbą patꝺ ʃawe budawoja, bet[4] kurʃey pranaßauja budawo- ja surynkima.

5. Ó noriu (tykrey) kad wiʃi kałbe- [tumbite (ʃwetymeyꝺ) lieʒuwieyꝺ, bet łabiauꝺ kad prana- ßautumbite. Kurʃey neꝺ pranaßauja, di- deʃniꝺ ira ney taꝺ kurʃey kalba (ʃwetymeyꝺ) lieʒuwieyꝺ, net kad ⌜tey iʒguldʒia⌝, idand ʃu- rynkimaꝺ gałetu[5] paʃibudawot.

6. Ó dabar Broley kad bucia atajęꝺ juʃump ir kalbecia (ʃwetymeyꝺ) lieʒuwieÿꝺ, kokią nauda atneßcʒia jumuꝺ[6], jeygu nekalbecia juʃump aba apireyßkime, aba ißmintiy, aba prana- ßyʃtey aba mokʃłe?

7. Jr patis negiwi dayktey kurie iʒdoda[7] ʃkąbeima, noriꝺ dudełe[8], noriꝺ harpa, ieygu ne- iʒdoʃt ʃkiriauꝺ ʃkąbeimu (ʃawo) kaypo pa- ʒynꝺ kaꝺ jog ßwiłpłoja[9] aba ʒaydʒia and harpoꝺ.

8. Jeygu teypag ir truba iʒdoʃt netykra ʃkambeima[10], kaꝺ gatawiʃiꝺ koweʃp[11]?

9. Ligiey ir juꝺ jeygu per kałba[12] neizdodate ʃuprantamoꝺ kalboꝺ kaypo tey galeꝺ ʃupraʃt k⟨a⟩s bekalbaʃi[13] Bu- ʃite neꝺ kaypo taꝺ kurʃey kałba and ora[14].

10. Jra kaypo prypult[15] teyp daug balʃu and ʃwieto, ó ʒednaꝺ iß ju n'eʃt be balʃo.

11. Jeygu tada ⌜balʃo macieꝺ nezynau[16]⌝, bu- ʃiu tamuy praßalnietiꝺ kurʃey kałba, ir taꝺ kurʃey kalba buꝺ praßalnieciu manimpi.

12. Teypag ir juꝺ kadągi gieydʒiate dwaʃiß- ku dowanu, dabokiteꝺ kad butumbite apʃtingejꝺ and budawoneꝺ[17] Baʒniczoꝺ.

13. Togdel taꝺ kurʃey kałba (ʃwetimu) lieʒu- wiu, teʃimeldʒia idand tey iʒgulditu.

14. Jeygu neꝺ ⌜meldzioꝺ ʃwetimu lieʒuwiu⌝, [Dwa- ʃia mano (tieʃa) meldʒiaꝺ, bet duma[18] mano ira be naudoꝺ.

15. Kaꝺgi tada tey ira? Melʃioꝺ (tieʃa) dwaʃia, bet melʃioꝺ ir ißmanimu: Giedoʃiu (tieʃa) dwa- ʃia, bet giedoʃiu ir ißmanimu.

16. Kiteyp noriꝺ tujen dekaꝺ darey dwaʃia, kay- po taꝺ kurʃey apʃeda wietą nemokito[19], tariꝺ Amen a[n]d deku darÿma tawo? kadągi neiß- mano ką kalbi

17. Tujen neꝺ tieʃa dekaꝺ darey pryderanciey, bet kitꝺ nebudawojaꝺ.

18. Dekawoju Diewuy mano jog kalbu dau- giauꝺ ʃwetymomiꝺ kałbomiꝺ, neyg juꝺ wiʃi.

19. Bet weliju (labiauꝺ)[20] ʃurynkime kalbet pʒ- kiꝺ ʒodʒiuꝺ ʃu ißmanimu[21] mano, idand ir kituꝺ pa- mokićia, neyg deßymꝺ tukʃtanciu ʒodʒiu (swe- tymoy) kalboy.

20. Broley[22] nebukite kudykiejꝺ raʒume, bet bukite kudykieyꝺ piktume, ir bukite iß- monioy[23] uzaugię[24].

21. Paraßyta ira Zokone: Kalbeʃiu tump ʒmo- niump per ʒmoneꝺ kitu kalbu, ir per kitaꝺ[25] łupaꝺ, ó ir teyp nekłauʃiꝺ manęꝺ kalba Wieß- patꝺ

22. Teyp tada ʃwetymoꝺ (kałboꝺ) ira ʒiankłu ne tiem[us] kurie tyki, bet netykintiem[us], ir prana- ßyʃte ne netykintiem[us] bet tiem[us] kurie tyki.

23. Noriꝺ tada ciełaꝺ ʃurynkimaꝺ ʃuʃ⟨i⟩- [rynktu[26] draugien ir wiʃi (ʃwetymomiꝺ) kalbomiꝺ kałbetu (ó nekurie) nemokiti aba tie kurie netyki ieytu, negutarytu jog padukote?

1 *s* (ʃako) 2 *pd* taꝺ 3 *ad* Taꝺ 4 *pd* taꝺ 5 *c* gałetuꝺ 6 *pd* kad 7 *pd* balʃa 8 *s* ʃepiolka 9 *i* wamzdzioja 10 *i* balʃą 11 *p* karop 12 *c* lieʒuwi; *pd* neizdodate 13 *c* ką beʃikalba; *ms* kąs 14 *c* orań 15 *id* pripoła 16 *c* neʃuprątu; *m* NB 17 *s* ⟨budawo⟩ima 18 *i* iʃzmonia 19 *s* neʃuprast 20 *s* gieraus 21 *s* pagal; *m* ʃuprątąciey 22 *ad* Way⟨key⟩ 23 c ißmanime 24 *s* pri⟨augię⟩ 25 *p* ʃwet⟨imaꝺ⟩ 26 *c* ʃuʃieytu

24. Bet kad wiſi pranaβautu ó tas kurſey [nety-ki ir nemokitaꝺ (ira) ieytu, pergaletaꝺ ira nog wiſu (ir) apſudytaꝺ ira nog wiſu.

25. Jr teyp paſłepti dayktey jo βyrdieꝺ apſi-[reÿβ-ko[1], ir teyp polęꝺ and weyda (ſawo) garbinꝺ Diewa ir parodiꝺ jog Diewaꝺ ira tykrey terp juſu.

26. Kaꝺgi tada tey ira Broley? kad ſuſieynate draugien, koȝnaꝺ iβ juſu turi[2] Pſolma, turi mokſła, turi (ſwetymą) kałbą, turi Apireyβkima, turi Perguldyma[3], wiꝺ tey teſideſt budawoneſp.

27. Jr jeygu kaꝺ kalba ſwetyma kalba, [(teſideſt) tey, dwejoſa aba daugiauſiey[4] tryjoſe[5]; ir perſimaynant, ó wienꝺ teiȝguldȝia[6].

28. Ó jeygu nera iȝgulditoja tetili ſurynkime, bet tekalba ſau ir Diewuy.

29. Jr dujen aba triꝺ Pranaβey tekałba, ó kiti teſudyja

30. Bet jeygu (kaꝺ) apireyβkita ira kitamuy kurſey ſedi, pirmaꝺ tetili.

31. Galite neꝺ wiſi pranaβaut wienꝺ paſkuy kita idand wisi mokit^{us}, ir wiſi tieβytuꝺ.

32. Jr Dwaſioꝺ Pranaβu, padotoꝺ ira Pranaβamuꝺ.

33. Diewaꝺ ⌜neꝺ n'eſt⌝ (Diewu) mayβto, bet pakajauꝺ, kaypo wiſoſe Surynkimoſe Szwentuju.

34. Moteriꝺ juſu tetili Baȝnicȝoſe. Nedalayſta neꝺ jomuꝺ ira kałbet, bet (iſakita) idand butu padotoꝺ, kaypo ir Zokonaꝺ kałba.

35. Ó jeygu nori ko iβmokt, teſiklauſia wiru ſawo namie: nepridera[7] neꝺ Moteriβkiem^{us} kalbet Baȝniczoy

36. Jβejogu ȝodiꝺ Diewo iβ juſu? Aba [juſu^{m}p tykt atajo?

37. Jeygu kaꝺ

37. Jeygu kaꝺ iβmano ſawe ſant Pranaβu, aba dwaſiβku, teprypaȝyſta, jog tey ką raβau juſump, ira iſakimey Wieβpatieꝺ.

38. Bet jeygu kaꝺ ira neiβmanelu, teatliekt neiβmanelu.

39. Teyp tada Broley rupinkiteꝺ idand pranaβautumbite ir neginkite kalbet (ſwetimoſe) lieȝuwioſe.

40. Wiꝺ teſideſt wieȝliwey ir paredku.

PAGULDIMAS XV

1. Daugiauꝺ, Broley, wieβÿju[8] jumuꝺ Evangelią kurią apiſakiau, kurią teypag pryemet, ir kuri(o)y ſtowit:

2. Per kurią teypag iȝganomi eſte, jeygu uȝłaykiſite to budu, kaypo jumuꝺ apiſakiau: net jeygu neintykiejote dykey.

3. Pirmiauſiey neꝺ tey ⌜padawiau jumuꝺ⌝, [ką patꝺ gawau, jog CHriſtuſaꝺ numire uz griekuꝺ muſu, pagal Raβtu

4. Jr jog pakaſtaꝺ ira, ir jog kiełeꝺ trecią Dieną, pagal Raβtu.

5. Jr jog regietaꝺ ira nog Cefaſa, potam nog dwilikoꝺ

6. Potam regietaꝺ ira daugiauꝺ neyg nog pękiu βymtu brolu wienu kartu, iβ kuriu dideſne dar puſe atliko, ó nekurie teypag pamigo.

7. Potam regietaꝺ ira nog Jokuba, potam nog wiſu Apaβtału.

8. Ó galauſiey iβ[9] wiſu regietaꝺ[10] ira ir nog maneꝺ kaypo gimuſio[11] ne metu.

9. Maȝauſiaꝺ neꝺ eſmi iβ Apaβtału, kurſey n'eſmi wertaꝺ kad bucia wadyntaꝺ Apaβtału, delto jog perſekiojau Surynkima Diewo

Jβ

1 *s* ⟨apſireÿβk⟩ia 2 *c* turigu 3 *m* iz⟨guldyma⟩ 4 *c* didȝiauſiey; *s* o wiſ 5 *s* ⟨tryjo⟩ſa 6 *c* teiβguldȝia
7 *id* biauru neꝺ ira 8 *s* apiſakau 9 *id* terp 10 *s* paſirod⟨e⟩ 11 *ms* gimuſiamuy

10. Jß łoskoꝺ wienok Diewo, eſmi to ko [eſmi ir loska jo kuri mi ira (parodita) nebuwo dyka[1]. Bet dirbau apſtingiauꝺ, neÿg aniꝺ wiſi, ne aßjen teciauꝺ[2], bet łoska Diewo kuri ira manimpi.

11. Noriꝺ tada aß, noriꝺ aniꝺ, teypo ſakome, ir teÿpo intykiejot

12. Jeygu dabar CHriſtuſaꝺ apiſakoꝺ, jog [kiełeꝺ iß numiruſiu, kaypogi kałba nekurie terp juſu, jog nera kielima iß numiruſiu?

13. Ó jeygu nera kielima numiruſiu, tey ir CHriſtuꝺ neſikiełe

14. O jeygu CHriſtuꝺ neſikiełe tada muſu [apiſakimaꝺ ir juſu wiera ira teypag dika

15. Jr teypo tapome falßyweyꝺ ſwiedkejꝺ diewo. Ludyjome neꝺ ape Diewą, jog prÿkiełe CHriſtuſa, kurio neprykiełe, ieygu numireley neſikiela

16. Jeygu neꝺ numireley neſikiela, tada ir CHriſtuꝺ neſikiełe

17. O jeygu CHriſtuꝺ neſikiełe, tada wiera [juſu ira dika, ir dar eſte griekoſe ſawo[3].

18. Jr tie teypag praʒuwo[4] kurie ⌜uʒmigo CHriſtuſiep⌝.

19. Jeÿgu tykt tame ʒywate ⌜nodieja turime⌝ [CHriſtuſiep pawarguſieyꝺ eſme łabiauꝺ neyg wiſoꝺ ʒmoneꝺ.

20. Bet dabar CHriſtuꝺ kiełeꝺ iß numiruſiu [(ir) ſtojoꝺ pradzia[5] tu kurie uzmigo.

21. Kadągi neꝺ ſmertis ira per wiena ʒmogu, kielimaꝺ teypag iß numiruſiu ira per wiena ʒmogu.

22. Kaypo neꝺ wiſi mirßta Adomiep, teypo ir CHriſtuſiep adgiꝺ.

23. Bet koʒnaꝺ paredku ſawo: pirm[6] CHriſtuꝺ potam tie kurie ira CHriſtuſo, ateygoj jo.

24. And gało buꝺ gałaꝺ kad nudeꝺ[7] karaliſte Dewuy ir Tewuy ir niekejꝺ pawerꝺ[8] wiſokią wießpatiſte ir wiſokią waldʒią ir [wiſokią galibę.

25. Reykia neꝺ idand karalautu kaypo Karaluꝺ net padeꝺ wiſuꝺ neprieteluꝺ ſawo po kojaꝺ ſawo.

26. Paſkuciauſiaꝺ neprieteluꝺ[9] kurſey buꝺ ißnaykintaꝺ ira Smertiꝺ.

27. Anꝺ neꝺ padawe wiſuꝺ daykt^{us} po kojaꝺ[10] jo. Bet kad kalba, jog wiſi dayktey ira padoti (jamuy) zymu ira jog patꝺ ira ißymtaꝺ kurſey padawe jamuy wiſuꝺ daykt^{us}.

28. Ó kad wiſi dayktey buꝺ padoti jamuy, tada ir patꝺ ſunuꝺ buꝺ padotaꝺ tamuy[11], kurſey jam padawe wiſuꝺ daykt^{us}, idand Diewaꝺ butu wis [wiſame.

29. Kiteyp ką dariꝺ tie kurie apkrykßtyti ira uz numirel^{us}, jeygu numireley wiſißkej neſikiela? kodel teypag apkrykßtyti ira uʒ [numireluꝺ?

30. Kodel ir meꝺjen kaꝺ hadyna eſme nebeſpeçʒniſtey[12]?

31. Mirßtu kaꝺdien (ką ludyiu[13]) giru muſu kuri turime CHriſtuſiep Jeʒuſiep

32. Jeygu pagal ʒmogauꝺ karawau prieß beſtyjaꝺ Efeze ką turiu do naudą jeygu numireley neſikiela? Walgikime ir giarkime rytoy neꝺ mirſime.

33. Neklejokite. Pikti ſąkalbiey gadyna gier^{us} paprociuꝺ[14].

34. Skubekite[15] teyſey o negrießykite. Nekurie neꝺ neturi paʒyntieꝺ Diewo. Kalbu tey giedoſp juſu.

35. Bet nekurie tariꝺ, kaypo kielſiꝺ numireley? Jr kokiu kunu ißeyꝺ?

36. Durniau, tey ką ſeghi neatgija[16], net[17] nopmirßta.

37. Jr tey ką ſeghi

[1] *s* tußcʒa [2] *s* wienok [3] *s* juſu [4] *i* prapołe [5] *id* pirmeyꝺ; *p* wayſiu; *c* wayſieyꝺ [6] *c* pirmi wayſiey
[7] *i* atados; *ac* kada [8] *s* ſuniekinꝺ [9] *c* neprieteliꝺ [10] *s* ⟨koj⟩omiꝺ [11] *c* jamuy [12] *pd* kaꝺ hadyna
[13] *pd* muſu [14] *p* budus [15] *id* Kialkiteꝺ [16] *c* neatgijagu [17] *s* jeygu

37. Jr tey ką ſeghi (iß to) neſeghi idand ku- [naꝺ butu, bet tykt[1] grudaꝺ, pagal to kaypo nuſidoſt, kwieciu, aba kitu (grudu.)

38. Bet diewaꝺ doſt jam kuna, kaypo nori, ir koȝney ſekłey joꝺ tykra kuna.

39. Wiſokiaꝺ kunaꝺ n'eſt taſeygi[2] kunaꝺ: bet kitonißkaꝺ ira kunaꝺ ȝmoniu, ir kitonißkaꝺ ira kunaꝺ galwiju, ir kitonißkaꝺ ȝuwiu, ir kitonißkaꝺ paukßcȝu.

40. Jr ira kuney danguejey, ira teypag ȝiamißki: bet kitonißka ira garbe[3] danguejy, ó[4] kitonißka ȝiamißku.

41. Kitonißka ira ßłowe Saułeꝺ, ir kitonißka ira ßłowe menaſio, ir kitonißka ira ßłowe ȝwayȝdȝiu, (wiena) neꝺ ȝwajȝde kitonißka ira ßłowey neyg (kita) ȝwajȝde.

42. Teypag buꝺ ir kielimaꝺ iß numiruſiu Sejaꝺ[5] (kunaꝺ) pagadynime, bet prykielamaꝺ eſt nepagadynime

43. Sejaꝺ neßłowey, prykielaꝺ[6] ßłowey. Sejaꝺ [ſił- pnibey prykielamaꝺ eſt ſtypribey.

44. Sejaꝺ ⌜kunaꝺ prygimtaꝺ⌝, prykielamaꝺ eſt kunaꝺ dwaſißkaꝺ. Jra kunaꝺ prygimtaꝺ, ira ir kunaꝺ dwaſißkaꝺ

45. Jr teypo ira paraßyta, pirmaꝺ ȝmoguꝺ Adomaꝺ ſtojoꝺ giwa duſia[7]: Paſkutyniꝺ Adomaꝺ adgidȝiąꝺ duſią.

46. Bet dwaſißkaꝺ n'eſt pirm bet prygimtaꝺ potam dwaſißkaꝺ.

47. Pirmaꝺ ȝmoguꝺ ira iß ȝiameꝺ, ȝiamißkaꝺ: antraꝺ ȝmoguꝺ ira Wießpatꝺ iß dangauꝺ.

48. Kokꝺ (ira) ȝiamißkaꝺ, tokie ira ir[8] ȝiamißki: ó kokꝺ ira danguiꝺ, tokie ira ir danguejey

49. Ó[9] kaÿpo neßojom paweykſła[10] ȝiamißko, (teypo) neßoſime ir paweykſła danguejo.

50. Tey wienok kałbu, broley, jog kunaꝺ ir kraujaꝺ negali paſeſt Karaliſteꝺ Diewo, ney pagadynimaꝺ paſeda nepagadynima.

51. Sztey, ſakau jumuꝺ paſłeptyne, Newiſi tieſa uȝmigſime, bet wiſi atſimayniſime.

52. Wienoy walandoy, akieꝺ merkime[11], and paſkuciauſioꝺ truboꝺ: truba neꝺ trubiꝺ, o numireley prykielti buꝺ negiędami[12], o meſjen atſimayniſim.

53. Taꝺ neꝺ gięda̧ꝺ[13] muſia apwi⟨lk⟩t[14] nepagadynima, ir taꝺ ſmertelnaꝺ (muſia) apwi⟨l⟩kt[15] neſmertelniſte.

54. Jr kad taꝺ giędamaꝺ[16] apwilkꝺ nepagadinima, ir taꝺ ſmertelnaꝺ apwiłkꝺ neſmertełniſte, tada iſipildiꝺ tey kaꝺ ira paraßÿta, Smertiꝺ praryta ira iki pergałeimuy[17].

55. Smerti, kame ira gieło tawo? Pekła, kame ira pergałeimaꝺ tawo.

56. Gieło dabar ſmertieꝺ ira griekaꝺ: ó galibe grieko ira Zokonaꝺ.

57. Bet Diewuy t'eſt deka[18], kurſey doſt mu[m]s pergałeima per Wießpati muſu Jeȝuſa CHriſtuſa.

58. Teyp tada mieli mano Broley, bukite twirteyꝺ, nepawiſkinteyꝺ, wiſadoꝺ apſtingi budami darbe Wießpatieꝺ, kaypo tie kurie ȝynote, jog darbaꝺ juſu ne'ſt dikaꝺ Wießpatiep.

PAG:

1 *m* griną 2 *s* wienokiaꝺ 3 *pd* ßlowe 4 *c* ir 5 *c* Sejamaꝺ eſt 6 *s* ⟨prykiela⟩ma eſt 7 *c* dwaſia 8 *id* iß 9 *c* Jr 10 *s* gimis, obliczȝe 11 *s* mirktereime 12 *c* nepagiędami, negiędą 13 *c* pagiędamaꝺ 14 *ms* apwiklt 15 *ms* apwikt 16 *c* pagiędamaꝺ 17 *s* ⟨pergałeim⟩e 18 *c* dieka

PAGULDIMAS XVI

1. Ó kaꝺ litis Sudeimo[1] kurſey (ira pada-[rytaꝺ) del ßwentu, kaypo paſtanawijau Baȝni-[cȝom^{us}[2] Galacioy, ir juꝺ teypag padarykite.

2. And koȝnoꝺ pirmoꝺ dienoꝺ nedeloꝺ, [koȝnaꝺ iß juſu teaddeda[3] (ką) patꝺ ſawimpi, rynkdamaꝺ ſkorba pagal to kaypo apturejo pałaÿme, idand ſudeimeÿ ne tomet (pirm) butu, komet[4] ateÿſiu.

3. Ó kad ateyſiu, kuri numaniſite but prÿderanciu per gromatą, toꝺ pa⟨ci⟩^{us}[5] [nuſiuſiu juſu^{m}p idand perneßtu dowana juſu Jeruȝalen

4. Jr jeygu werta butu (procoꝺ) idand ir (patꝺjen) ateycia, ateyꝺ ſu manim.

5. Bet ateyſiu juſump, kad p^{er}eyſiu[6] [Macedonią (eyſiu neꝺ per Macedonią)

6. Jr gal but[7], paſilikſiu juſimp[8] aba ir [p^{er}ȝiemoſiu idand galetumbite nulidet[9] mane kur noriꝺ eyſiu

7. Nenoriu neꝺ dabar regiet juſu pereydamaꝺ, bet tykioꝺ atſilikt juſimp koki meta, jeygu Wießpatꝺ dałejꝺ

8. Bet atſilikſiu Efeze iki Sekminemuꝺ.

9. Didȝioꝺ[10] mi neꝺ ir galioꝺ[11] duriꝺ ira atadarytoꝺ, ir daug ira prießtarniku.

10. O jeygu Timotheußaꝺ ateyꝺ, dabokiteꝺ idand butu juſimp be baymeꝺ: dirba neꝺ darbą Wießpatieꝺ kaypo ir aß

11. Togdel niekaꝺ jo[12] niekeyꝺ tenewercia: bet nulidekite ghi pakajuy, idand ateytu maneſp: łaukiu neꝺ[13] jo ſu Broleyꝺ.

12. Kaꝺ litiꝺ wel Apolloſa Brola, ⌜łabey jo praßau⌝, idand eytu juſump ſu Broleyꝺ: bet nebuwo tey wiſißkey (jo) wala[14] kad nu eytu[15]: ateyꝺ wienok kad indaru[16] meta tureꝺ.

13. Jauſkite, ſtowekite wieroy[17], bukite [gieroꝺ ßyrdieꝺ, bukite ſtyprejꝺ

14. Wiſuꝺ ſawo daykt^{us} darykite meyłey.

15. Jr meldȝiu juſu Broley ȝynote jog namey Stefona ira pirmu wayſiu[18] Achajoꝺ ir (jog) patiꝺ ſawe atadawe and tarnawima ßwentiemuꝺ.

16. Jdand ir juꝺ patiꝺ paſidotumbite[19] tokiemuꝺ ir koȝnam kurſey dirba podraug[20] ir procawoja.

17. Jr dȝiaugioꝺ iß ateÿgoꝺ Stefona, Fortunata ir Achaika, tie neꝺ dapilde tey ko (mi) neteko and juſu.

18. Atauße neꝺ dwaſia mano, ir juſu (teypag) prypaȝynkite tada joꝺ[21] uz tokiuꝺ.

19. Sweykina juꝺ Baȝnicȝoꝺ Azioꝺ. Aquila ir Priſcilla Sweykina juꝺ labey Wießpatiep ſu Surynkimu kurſey ira namoſe ju.

20. Sweykina juꝺ wiſi Brolej. Paſweykinkite wieni kituꝺ pabućiawimu ßwentu.

21. Paſweykinimaꝺ Powiło, tykra mano rąka.

22. Jeygu kaꝺ nemili Wießpatieꝺ Jeȝuſa [CHriſtuſa t'eſt prakieykimu Maranatha

23. Łoska Wießpatieꝺ J. CH[22] t'eſt ſu jumiꝺ

24. Meyłe mano t'eſt ſu jumiꝺ wiſeyꝺ CHriſtuſiep Jeȝuſiep Amen.

Pirma (Gromata) Korynthioniump, raßÿta ira iß Filippiꝺ ó (nuſiuſta) per Stefona ir Fortunata ir Achaika ir Timotheußa.

Gałaꝺ pirmoꝺ Gromatoꝺ Powiła Korinthioniump.

---

1 *s* ⟨Su⟩rinki⟨m⟩o 2 *s* ⟨Baȝnicȝo⟩ſe 3 *s* atſkiru 4 *id* kad patsjen 5 *c* tą pati; *ms* tąoꝺ patus; *m* NB 6 *pd* perejſiu 7 *s* Jr bemaz 8 *c* buſiu ſu jumiꝺ 9 *c* nulidetumbite 10 *s* ⟨Did⟩es 11 *s* ſtiproꝺ 12 *pd* tenepeykia 13 *pd* and 14 *pd* id⟨and⟩ 15 *c* ateytu; *pd* bet 16 *m* patogu 17 *s* spes 18 *c* pirmeyꝺ wayſieyꝺ 19 *s* megtu⟨mbite⟩ 20 *i* padeda 21 *pd* jog 22 *pd* muſu

ANTRA GROMATA APASZTAŁA POWIŁO KORINTHIONIUMP

PAGULDIMAS I

1. Powiłaȯ Apaßtałaȯ Jeʒuʃa CHriʃtuʃa, per [wala diewo, ir Timotheußaȯ brolis, ʃurynkimuy diewo kurʃey ira Korinthe, ʃu wiʃeyȯ Szwentejȯ kurie ira ciełoy Achajoy.

2. Łoska[1] jumuȯ ir pakajuȯ nog diewo Tewa muʃu, ir Wießpatieȯ Jeʒuʃa CHriʃtuʃa.

3. Paßławintaȯ t'eʃt Diewaȯ ir Tewaȯ Wießpatieȯ muʃu Jeʒuʃa CHriʃtuʃa, Tewaȯ[2] ʃuʃimilimu, ir Diewaȯ wiʃokioȯ patiechoȯ.

4. Kurʃey muȯ tießyia wiʃokiame ʃuʃpaudyme muʃu, idand gałetumbime tießyt tuȯ kurie ira tułame ʃuʃpaudime per patiechą, kurią nog diewo tießyiami eʃme.

5. Kaypo neȯ kącia CHriʃtuʃo, apʃtinga ira muʃimp, teypag ir per CHriʃtuʃa, patiecha muʃu ira apʃtinga.

6. Noriȯ neȯ ʃpaudʒia muȯ del juʃu (tey ira) patiechoȯ ir iʒganimo kurʃey deʃtiȯ kantribey toʃgi kącioȯ, kurią teypag kięciame: noriȯ muȯ tießyia del juʃu (tey ira) patiechoȯ ir iʒganima

7. Jr nodieja muʃu[3] ape juȯ[4] ira twirta, kaypo kurie ʒynome, jog kayp turite będrÿʃtę kancioy teyp turite (bendryʃte) ir patiechoy

8. Nenorime neȯ Broley idand neturetumbite ʒynot ape ʃuʃpaudyma muʃu, kurʃey atajo and muʃu Azioy, jog buwom ʃmarkiey apʃunkiti, prieß maci[5] muʃu, teyp jog łabey abejawom ir ape ʒywata.

9. Ką kałbu patisjen ʃawimpi turejom dekreta ʃmertieȯ, idand neʃitykietumbime[6] ʃawimp bet Diewiep, kurʃey prÿkiela numirel[us].

10. Kurʃey ißloʃawo muȯ iß teyp didʒioȯ ʃmertieȯ, ir (dar) ißloʃoja, kurampi dukʃimeȯ jog ir dar ißloʃoȯ.

11. Kadągi ir juȯ podraug dirbate (uʒ muȯ) per maldą, idand uʒ dowaną padaryta and muʃu per daugiel aʃabu, deku darymaȯ (teypag) butu padarytaȯ uʒ muȯ per daugiel.

12. Giruȯ neȯ muʃu ira taȯ (ipaciey) ludyimaȯ ʃąʒyneȯ muʃu, jog praʃtatoy ir teyʃey Diewo, ne kunißkoy ißmintiÿ, bet łoskoy diewo giwenom and ʃwieta; ȯ daugiauʃieÿ juʃimp.

13. Neraßome[7] neȯ jumuȯ kokiu kitu dayktu, tykt tuȯ kuriuȯ ʒynote ir prypaʒyʃtate, ȯ tykioȯ jog ir iki gali prypaʒyʃite joȯ.

14. Kaypo jau prypaʒynot mumuȯ iß ßalieȯ, jog meʃjen eʃme juʃu giruȯ, kaypo ir [juȯje[n] muʃu Dienoy Wießpatieȯ Jeʒuʃa.

15. Ȯ toy padukʃiy norejau pirm ateÿt juʃump idand teretumbite antrą łoską[8]

16. Jr per (mieʃta) juʃu eyt Macedonion, ȯ iß Macedonioȯ ʃugryßt juʃump ir nog juʃu but palidetaȯ Judeon.

17.

1 *m* meyle   2 *pd* miełaßyrdiʃciu; *p ex m*   3 *c* juʃu   4 *c* muȯ   5 *s* and ʃiłu   6 *c* nedukʃetumbimeȯ
7 *c* Paraßome   8 *p* gieradeiʃt⟨e⟩; *m* NB

17. Kad tada tey numiſlijau[1], apſiwaykß- [cȥojugu[2] langwiſtey? a⟨b⟩a nukrauju[3] tey pagal kuna ką nukrauju[4], idand manimpi butu Teyp Teyp, ir Ne Ne.

18. Bet Diewaȯ ira wiernaȯ kad ȥodiȯ muſu kurſey (daſineße) juſu nebuwo Teyp ir Ne.

19. Sunuȯ neȯ Diewo Jeȥuȯ CHriſtuȯ kurſey ira apiſakitaȯ terp juſu per muȯ (ipaciey) per mane, ir Sylwoną ir Timotheußą, nebuwo teyp ir ne, bet buwo Teyp jampi.

20. Kayp daug neȯ ira ȥadeimu Diewo, ira jampi Teyp, ir ira jampi Amen, and garbeȯ Diewo, per muȯ.

21. Bet taȯ kurſey muȯ drutyna ſu jumiȯ CHriſtuſiep, ir kurſey patepe muȯ, ira Diewaȯ.

22. Kurſey teypag uȥpecȥetyjo muȯ, ir dawe mumȯ pradotka[5] dwaſioȯ ßyrdiſna muſu.

23. Bet Diewa ȥadynu uȥ ſwiedka dußey mano, jog notejau ney Korynthan kad cȥedycia jumuȯ.

24. Ne idand wießpatautumbime and wieroȯ juſu, bet eſme bendra-darbi⟨ni⟩keyȯ[6] dȥiaugſma juſu: stowite neȯ per wiera

PAGULDIMAS II

1. Bet patȯ tey ſawimp nukrowiau[7], kad noteycia wel juſump ſieloy.

2. Jeygu neȯ (uȥſiełoju)[8] juȯ, kaȯ ira ⌜praßau kurſey⌝ nuraminȯ mane, jeygu ne taȯ kurſey uȥſiełotaȯ ira nog manęȯ.

3. Ó tey raßiau juſump, idand (tęn) atajęȯ neturecia iß tu ſiełoȯ iß kuriu reykia mi linxmintis, nuſitykryndamaȯ ape juȯ wiſuȯ jog linxmibe mano buȯ juſu wiſu (linxmibe.)

4. Raßiau neȯ juſump iß didȥio ſielwarta ir ſuſpaudyma ßyrdieȯ ſu daug[9] aßeromiȯ[10], ne idand ſiełotumbiteſi bet idand ſupraſtumbite[11] meyłe kurią turiu apſtingey prieß juȯ.

5. Ó noriȯ kaȯ uȥſmutyio, Ne mane uȥſmutyjo bet iß ßalieȯ:|: idand (jo) nopſunkicia:|: juȯ wiſuȯ.

6. Tokiamuy to graudenima gana, kurſey nog daugieto ſtojoȯ.

7. Teyp jog iß antroȯ ßalieȯ gierauȯ[12] idand atłayſtumbite (jamuy) ir tießytumbite (ghi) kad tokȯ[13] iß labey didȥioȯ ſiełoȯ[14] kokiu budu nebutu prarytaȯ.

8. Togdel praßau juſu idand patwirtintumbite meyłe prieß ghi.

9. Del to neȯ teypag raßiau idand datyrcia megima juſu, eſtegu kłauȥadejȯ wiſoſe dayktoſe.

10. Kuriamuy dabar ką atłaydȥiate, (tamuy) ir aßjen (atłaydȥiu:) noriȯ neȯ ką ir atłaÿdȥiau (atlaydȥiau tey) del juſu, po weydu CHriſtuſo idand ßetonaȯ neprygautu muſu.

11. Dumoȯ neȯ jo n'eſt mum[us] neȥynomoȯ.

12. Daugiauȯ kad atajau Troadon (apiſakit) Evangelią CHriſtuſa ir kad duriȯ atadarytoȯ mi buwo Wießpatiep, neturejau atylſieȯ dwaſioy mano, neradau neȯ Tituſa brola mano.

13. Bet paſiȥegnojęȯ ſu jeyȯ nuejau Macedonion[15].

14. Ó Diewuy t'eſt garbe kurſey doſt mumȯ

1 *s* dumoj padejau 2 *c* apſiwaykßcȥojau; *s* eynugu; *m* NB 3 *a ms* apa; *c* nukrowiau; *s* dumojau 4 *s* dumojau 5 *c* ȥadotka 6 *ms* darbikeyȯ 7 *s* tyciomis pad⟨ejau⟩ 8 *i* (nuludziu) 9 *sd* ⟨daug⟩ietu 10 *ç* aßeru 11 *p* paȥyntumte 12 *pd* (ira) atl⟨ayst⟩ 13 *id* potam 14 *pd* neimpultu 15 *m* NB

wiſadoȯ wirßunę apturet CHriſtuſiep, ir apireyßkia kwapą paʒyntieȯ ſawo per muȯ wiſoſe wietoſe.

15. Eſme neȯ Diewuy gieru kwapu CHriſ- [tu-ſa toſe kurie izganomi eſt ir toſe kurie ʒuſta[1].

16. Tiemuȯ tieſa kwapu Smertieȯ smer- [tieſp, bet aniemuȯ kwapu zywato, zywatop. Bet ⌜tump dayktump kaȯ ira prymanuȯ⌝.

17. Neprakaujame[2] neȯ, kaypo daug (daro) [ʒo-dʒia Diewo perdot, bet kaypo iß ßczyraſtieȯ, bet kaypo iß Diewa, po weydu Diewo kalbame ghi CHriſtuſiep.

PAGULDIMAS III

1. Pradedamegu wel girtis (po[3] jumiȯ)? Aba reykałaujam teypag kaypo nekurie daro, gromatu giranciu[4] juſump, aba (gromatu)[5] nog juſu.

2. Juȯ eſte ⌜Gromata muſu⌝ paraßyta ßyrdiſe muſu paʒyſtama ir ſkaytoma nog wiſu ʒmoniu.

3. Kaypo kurie apſireyßkiet ſawe ſant gromata CHriſtuſo, ir pagatawota tarnawimu muſu, kuriy ira paraßyta, ne inkauſtu, bet dwaſia giwoja Diewo ne and tobliczʒiu akmenia bet and kuna toblicʒiu ßyrdieȯ

4. Ó toki drąſuma turime per CHriſtuſa Diewiep.

5. Ne jog[6] patis iß ſawe werteyȯ[7] eſme ⌜kądumet⌝, kaypo iß ſawe: bet prymanumaȯ muſu ira iß Diewo.

6. Kurſey teypag muȯ prymanejȯ padare[8], idand butumbime tarnejȯ Naujo Teſtamenta, ne Raßto, bet dwaſios. Raßtaȯ neȯ uzmußa, bet dwaſia adgidʒia[9].

7. Ó jeygu tarnawimas ſmerties (uzwertaȯ) raßte ó and akmeniu iſpauſtaȯ, buwo garbey, teyp jog waykey Jzraelauȯ negałejo ſtypreÿ ʒuret and weyda Mayʒießiauȯ, del garbeȯ jo weÿda, kuri turejo but ſuniekinta[10]:

8. Kaypo toli łabiauȯ tarnawimaȯ dwaſioȯ nebuȯ garbey?

9. Jeygu neȯ tarnawimaȯ papeykimo[11] buwo garbe, toli łabiauȯ tarnawimaȯ teyſibeȯ ira apſtyngaȯ garbey.

10. Jr tey neȯ kaȯ ira nugarbinta n'eſt nugarbinta toy daliy[12], kaȯ litiȯ toȯ prakiłnoȯ garbeȯ.

11. Jeygu neȯ tey kaȯ ira ſuniekinta buwo garbey, toli daugiauȯ (ira) tey kaȯ atliekt garbey.

12. Kadągi tada tokią ⟨t⟩urime[13] nodieją, uʒywojam didʒio drąſuma kalboy.

13. Jr (nedarom) kaypo Mayʒießiuȯ, (kurſey) dejo uʒudęgą and[14] węyda ſawo, idand waykeÿ Jzraelauȯ neweyʒdetu[15] ſtyprey and gała to kaȯ ſuniekinta[16] ira.

14. Bet humey ju buwo uʒkietinti[17] Jki (ßey) neȯ (paciey) dieney toygi uʒudęga atliekt ſkaytyme Sena Teſtamenta, kuriÿ n'eſt addęgta, toy ira[18] nukiełt⟨a⟩ nog CHriſtuſa[19].

15. Bet iki ßey paciey (dieney) kad [Mayʒießius ſkaytoȯ uʒudęga guli and ßyrdieȯ ju.

16. ⌜Wienok kad[20] wießpatieſp⌝ ſugryß, buȯ atymta uʒudęga.

17. Wießpatȯ dabar ira dwaſia, ó kame ira dwaſia Wießpatieȯ tęn (ira) walnaſtiȯ[21].

18.

1 *p* ⟨ʒu⟩wa 2 *c* neneßojame 3 *s* ties 4 *id* uzliecawojamu 5 *pd* uzliecawojamu 6 *id* idand 7 *s* primaneyȯ 8 *ms* padadare 9 *i* ⟨ad⟩gaywina 10 *i* sunikt 11 *s* paſkandyni⟨mo⟩ 12 *s* iß toȯ ßalieȯ 13 *ms* kurime 14 *bd* and 15 *pd* drą⟨sey⟩ 16 *pd* ira, turejo 17 *ms* uʒkietinnti 18 *bd* toy ira 19 *ms* CHriſtuſaȯ; *am* nukiełte; *p* NB 20 *ad* Bet 21 *i* loſiube(!)

18. Jr meȯjen wiſi addęgtu weydu weyʒdedami and garbeȯ Wieẞpatieȯ kaypo ʒerkołe atſimaynem (pagal) to paweykſła nog garbeȯ iki garbey kaypo iẞ dwaſioȯ Wieẞpatieȯ.

PAGULDIMAS IV

1. Kadągi tada turime tą tarnawima pagal łoskos kuri mumuȯ parodita ira neiłſtame.

2. Bet atmetem uʒudęgaȯ giedoȯ newaykẞcʒodami kitribey, ney falẞawodami ʒody Wieẞpatieȯ, bet per apireyẞkima tieſoȯ ſawe paciuȯ darydami miełeyȯ wiſom^us ſąʒynemuȯ ʒmoniu po weydu[1] Diewo.

3. Ó noriȯ ir Evangelia muſu ira uʒudęgta, uʒudęgta ira toſe kurie ʒuſta[2]

4. Kurioſe Diewaȯ ẞo amʒia apiakino[3] dumaȯ (ipaciey) netykincioſe, idand ẞwieſe Evangelioȯ ẞłoweȯ CHriſtuſo kurſej ira abroʒu Diewo, neapẞwieſtu ⟨ju⟩[4].

5. Apiſakome neȯ ne patiȯ ſawe, bet CHriſtuſa Jeʒuſa Wieẞpati: ó paciuȯ ſawe jog (eſme) tarnejȯ juſu del Jeʒuſa.

6. Diewaȯ neȯ kurſey tare idand ẞwieſe ẞwieſtu iẞ tamſibeȯ, patȯ ira kurſey ſzwiete[5] ẞyrdiſe muſu, idand (dotu)[6] apẞwietyma paʒyntieȯ ẞłoweȯ Diewo po weydu Jeʒuſa CHriſtuſa.

7. Bet turime tą skorba ⌜mola ſudoſe⌝ idand prakiłnumaȯ macieȯ butu Diewo ó ne iẞ[7] muſu.

8. (Kaypo) kurie wiſame ſpaudʒiami[8] eſme, wienok neſuſp⟨a⟩uſty[9], abejojame[10] wienok nenuſiminame[11].

9. Perſekioiami[12], ⌜(tame) wienok⌝ nopłajdʒiami[13], metami[14] wienok nepagadynami[15].

10. Wiſadoȯ neẞojąncieÿȯ ⌜a^nd kuna uʒmuẞyma[16] Wieẞpatieȯ Jeʒuſa⌝, idand ir ʒywataȯ butu apireykẞtaȯ[17] and kuna muſu.

11. Meȯ neȯ kurie gijame[18] iʒdodami eſme wiſadoȯ and ſmertieȯ del Jeʒuſa: idand ir ʒÿwataȯ Jeʒuſa apireyẞkitaȯ butu ſmertelname kune muſu.

12. Teyp tada ſmertiȯ tieſa rodʒia[19] maci and muſu, bet zywataȯ and juſu[20]

13. Kadągi tada turime tągi dwaſią wieroȯ: kaypo ira paraẞyta, Jntykiejau togdel tariau: meȯ teypag tykime, togdel ir kałbame.

14. Zynodami jog taſeygi kurſey Wieẞpati Jeʒuſa prikiełe ir muȯ prykiełȯ per Jeʒuſa
[ir ſu jumiȯ
paſtatiȯ.

15. Wiſi neȯ tie dayktey ira del juſu,
[idand paſidaugintu łoska, per dekudaryma daugieto praſiwayſitu[21] and garbeȯ Diewo.

16. Togdel neiłſtame: ir noriȯ wirẞutiniȯ muſu ʒmoguȯ pagieſtu, widutyniȯ teciauȯ atſinaugina nog dienoȯ iki dienej[22].

17. Łangwaȯ neȯ muſu ſuſpaudÿmaȯ, kurſey łabey weykie (perejt) daro mumȯ perprakiłniauſi ⌜amʒyna ſwara⌝ garbeȯ.

18. Kadągi neweyʒdime and tu dayktu, and kuriu weyʒdi (ʒmoguȯ), bet and dayktu kuriu neregi (ʒmoguȯ). Tie neȯ dajktey and kuriu weyʒdi (ʒmoguȯ) ira cʒeſingi, bet tie dayktey[23] kuriu neregi (zmoguȯ) ira amzyni.

[1] *c* weyduy [2] *p* ⟨ʒu⟩wa [3] *pd* akiȯ [4] *c* neẞwieſtu jemus; *ms* jeus [5] *s* pra⟨ſzwiete⟩ [6] *pd* apẞwietyma [7] *pd* ʒmoniu [8] *sd* ⟨ſpau⟩ſti [9] *ms* neſuſpuſty [10] *c* abejojancieyȯ; *s* ó [11] *c* nenuſiminancieyȯ [12] *s* perſekioiancieyȯ [13] *c* nopłajſteyȯ [14] *c* permeſteyȯ; *i* meſteyȯ [15] *c* nepagadyntaȯ; *s* ⟨ne⟩giedą [16] *m* numaryni⟨m⟩ą [17] *c* apireyẞkitaȯ [18] *m* giwi eſ⟨me⟩ [19] *s* daro [20] *c* muſu [21] *s* butu abſtinga; prawiſtu, NB [22] *m* kaȯdien [23] *pd* and

PAGULDIMAS V

1. Zÿnome neȯ jog kad ȝiamiβki muʃu na-[mey to nometa[1] buȯ ʃulauȝti, turime budawone nog diewa, ir namuȯ ne rąkomiȯ padarytuȯ, (bet) amȝyn^{us}, dangoʃe.

2. Jr tame neȯ duʃaujame łaukdami but apwilkteyȯ giwenimu muʃu kurʃey ira iβ dangauȯ.

3. Jeygu tykt apwiłkteyȯ atraʃty buʃime ó ne nogeyȯ

4. Meȯ teypag patiȯ, kurie eʃme tame nomete, duʃaujame budami apsunkiti: kadągi nenorime but nuwiłkteyȯ, bet apwilkteyȯ, idand tey kaȯ ira ʃmertelna butu praryta nog żywata.

5. Ó taȯ kurʃey muȯ and to[2] prygatawijo[3], ira Diewaȯ, kurʃey teypag dawe mumȯ ȝadotka[4] Dwaʃioȯ.

6. :|: Wiʃadoȯ tada eʃme gieroȯ βyrdieȯ, ir ȝynom, jog giwendami kune ʃwetymaujame[5] nog Wieβpatieȯ

7. Waykβcȝojame neȯ per wierą, ó ne per regieima.:|:

8. Wienok gieroȯ eʃme βyrdieȯ, ir łabia^{us} [6] welijame giwent nog[7] kuna, ó giwent Wieβpatiep

9. Delto teypag łabeÿ gieydȝiame, noriȯ giwendami noriȯ negiwendami, idand jamuy paʃidabotumbime.

10. Wiʃiem^{us} neȯ reykȯ paʃirodit, po Sudo-Soʃta CHriʃtauȯ, idand koȝnaȯ parneβtu[8] tey ką (padaryta ira) ⌜per kuna⌝, pagal to ką dare, noriȯ giar, noriȯ pikt.

11. Zynodami tą strochą Wieβpatieȯ judÿname ȝmoneȯ wieroʃp ir Diewuy apreyβkiti eʃme: bet tykioȯ jog buʃiu apreÿβkitaȯ ir ʃąȝyneʃa juʃu.

12. Neʃigirame[9] neȯ jumuȯ wel, bet dodame jumuȯ prieȝaʃti giriauȯ and muȯu[10] idand turetumbite[11] (ką kałbet) prieβ tuȯ kurie giriaȯ ⌜po weydu⌝[12] ó ne βyrdiy.

13. Noriȯ neȯ eʃme be raȝuma, diewuy eʃme: noriȯ ʃweyko eʃme raȝuma[13], jumuȯ tey eʃme.

14. Meyłe neȯ CHriʃtauȯ ʃpaudȝia muȯ.

15. Kaÿpo kurie tey ʃudyia, jog jeygu wienȯ numire uȝ wiʃuȯ, tada wiʃi nu⟨mi⟩re[14] ʃu jo. Jr anȯ numire uȝ wiʃ uȯ, idand tie kurie gÿa negitu daugiauȯ ʃau, bet jamuÿ kurʃey numire ir kiełeȯ uz joȯ.

16. Teyp tada nog βo meta, nepaȝyʃtam nieka pagal kuna: ó noriȯ ir butumbime paȝyne CHriʃtuʃa pagal kuna, nepaȝyʃtame (jo) dabar[15] daugia^{us} (pagal kuna.)

17. Ó teyp jeygu kaȯ ira CHriʃtuʃiep, taȯ ira nauju ʃutwerimu, ʃena wiȯ perejo[16], βtey wiȯ ʃtojoȯ nauja.

18. O tie wiʃi dayktey ira iβ diewa kurʃey ⌜ʃuderÿno muȯ ʃu ʃawim⌝ per Jeȝuʃa CHriʃtuʃa ir dawe mumȯ tarnawima ʃudereimo[17].

19. Diewaȯ neȯ buwo CHriʃtuʃiep jednodamaȯ[18] ʃwieta ʃu ʃawim, nepaʃkaytydamaȯ grieku ju jemuȯ[19], ir padejo muʃim[20] ȝodi paiednoima[21].

20. ⌜Siuntinejȯ tada eʃme⌝ wardu[22] CHri-[ʃtuʃa[23], ligiey kaypo diewaȯ praβytu per muȯ: praβome wardu[24] CHriʃtauȯ, ʃuʃijednokite[25] ʃu diewu.

21. Tą

1 *m* cȝetroȯ 2 *c* top 3 *s* ⟨pry⟩teyʃe; *s* ⟨pry⟩rede 4 *i* pra⟨dotka⟩ 5 *ms* ʃweetymaujame; *s* praβalnau⟨jame⟩ 6 *pd* gieydȝiame; *m* NB 7 *id* iβ 8 *c* perneβtu; *s* nu⟨neβtu⟩ 9 *ms* Neʃigirirame 10 *c* ape muȯ 11 *pd* (prieȝaʃti) 12 *i* akiʃe 13 *s* -umo 14 *ms* nure 15 *ms* darbar 16 *s* praβoko 17 *ms* ʃudedereimo 18 *s* deryndam⟨as⟩ 19 *c* jamuy 20 *pd* ȝodi 21 *p* ʃudereima 22 *id* nog 23 *c* CHriʃtauȯ 24 *id* nog 25 *i* ⟨ʃuʃi⟩derekite

21. Tą neȯ kurʃey nejokio grieka nepaʒyno[1], padare grieku uʒ muȯ, idand ʃtotumbimeȯ teyʃibe diewo jampi.

PAGULDIMAS VI

1. Meʃ[2] (kaypo) kurie draug dirbame praßome juȯ teypag idand neimtumbite łoskoȯ Diewo dikej.

2. Kalba neȯ, czeʃu meylingu ißklauʃiau tawe, ir dienoy izganimo padejau tau: ßtey dabar ⸢ira meylingaȯ⸣ czeʃaȯ, ßtey nujen ira ⸢izganimo diena⸣.

3. Nedodame nejokio papiktynima nejokiame daykte, idand tarnawimaȯ nebutu bluʒnitaȯ.

4. Bet kaypo tarney diewo darome ʃawe miełeyȯ wiʃame[3], didʒioy kantribej ir ʃuʃpaudimoʃe, reykałoʃe, ʃielwartoʃe.

5. Mußioʃe, kalineʃa, padauʒoʃe[4], procoy, kieloneʃa, paʃnikoʃe.

6. Czyʃtatoy[5], paʒyntiy, kancioÿ, gierybey, dwaʃioy ßwentoy, meyłey newaydamaynißkoy.

7. Zodiy[6] tieʃoȯ, galibey Diewo, per ßarw[us] teyʃibeȯ and deßyneȯ ir kayreȯ (ßalieȯ).

8. Per ʃłową ir giedą, per giarą naujeną ir piktą naujeną[7], kaypo ißwadʒiotojey ȯ (wienok) tykriey.

9. Kaypo nepaʒyʃtami ȯ (wienok) paʒyʃtami, kaypo mirßtąnt[8] ȯ ßtey gijame, kaypo płakiami ȯ neuʒmußti.

10. Kaypo ʃielwartingi, bet wiʃadoȯ linxmi: kaypo ubagey, bet daugiel bagoteyȯ darantiey: kaypo nieko neturint[9], ȯ wienok wiȯ turedami.

11.

11. Naʃrey muʃu atwerti ira tieȯ juȯ ȯ Korinthioniȯ, ßyrdiȯ muʃu ißtieʃta ira[10].

12. N'eʃte ʃiaureyȯ muʃimp, bet patiȯ[11] eʃte ʃiaureyȯ widurioʃe juʃu.

13. O kad ⸢tokiągi atpetoima (padarycia)⸣ :|: kalbu kaÿpo waykump:|: (mano) bukit juȯ teypag ißpłatynti.

14. Netraukite kito junga ʃu newiernejȯ. Kokią neȯ bendra-dalą turi teyʃibe ʃu neteyʃibe? Jr kokią turi bendryʃte ßwieʃe ʃu tamʃibe?

15. Aba kokią turi wienatwe ir derme CHriʃtuȯ [ʃu Belialu? Aba kokią dala turi tykinȯ ʃu netykinciu.

16. Aba kokią turi ʃebriʃte Baʒnicʒa diewo ʃu ʃtulpeyȯ. Juȯ neȯ eʃte Baʒnicʒa giwojo Diewa kaypo paʃakieȯ eʃt Diewaȯ: Giwęʃiu joʃe, ir waykßcʒoʃiu (terp) ju ir buʃiu ju Diewu, ȯ aniȯ buȯ mi zmonemiȯ.

17. Togdel ißeykite iß widurieȯ ju, ir atʃiʃkirkite, kałba Wießpatȯ, ir neʃilitekite to kaȯ ira neczyʃta, ȯ aß juȯ pryimʃiu.

18. Jr buʃiu jumuȯ uʒ Tewa, o juȯjen buʃite mi uz ʃunuȯ ir dukteriȯ kalba Wießpatȯ Wiʃogaliȯ

PAGULDIMAS VII

1. Kadągi tada tuȯ turime ʒadeim[us], Numiłeti, apczyʃtykime patiȯ ʃawe nog wiʃokio ʃutepima kuno ir Dwaʃioȯ baygdami paßwentyma baymey diewo.

2. Dokite mumȯ wieta, nieko nenukrywdyjom nieko nepagadynom, nejeßkojom naudoȯ muʃu nog nieko.

3. Nekałbu (to) and (juȯu) papeykima[12]. Kałbejau neȯ pirm jog eʃte ßyrdiʃe muʃu, mirt

[1] *c* nepadare [2] *c* Meʃjen; *ad* Jr; *pd* teypag [3] *pd* miełeyȯ [4] *c* padauʒoÿ [5] *ad* Ubagiʃtey [6] *c* Zodʒioʃe; *ms* Zodʒiy [7] *c* piktas naujenas [8] *c* mirßtanciey [9] *c* neturedami [10] *m* ißʃikiele [11] *pd* ʃawimp [12] *c* kad (juȯ) turecia papeykt

podraug ir git podraug.

4. Turiu daug drąſuma kałbeime juſump, turiu daug giriauȯ and juſu: Prypiłtaȯ eſmi patiecha, apſtingaȯ eſmi labey dʒiaugſme, wiſokiame muſu ſuſpaudime.

5. Kad neȯ atajom ir Macedonion, kunaȯ muſu neturejo atylſieȯ, bet buwome wiſame warginti: iß wirßauȯ buwo kowe[1] apacioÿ[2] bayme.

6. Bet diewaȯ, kurſey nuʒiamintuȯ tießyia, patießyjo muȯ per ateyga Tituſo.

7. Ó netyktey per jo ateyga, bet ir per patie- [chą, kuria anȯ buwo patießytaȯ kad mu^{m}ſ[3] ſakie iʒſiilguma juſu, raudowima[4] juſu, meyłe juſu uʒ mane, teyp jog dʒiaugiauȯ to łabiauȯ.

8. Noriȯ neȯ uʒſmutyjau juȯ Gromatoy[5], neſmutyja[6] tey manęȯ, noriȯ uʒſmutyjo Regiu neȯ jog toy Gromata uzſmutyio juȯ, noriȯ and mazo czeſa.

9. Dabar dʒiaugioȯ ne iß to jog uʒſiſiełojot[7], bet jog uʒſiſielojot pagayłeimop[8]. Uʒſiſiełojot neȯ pagal Diewa, teyp jog ißkadoȯ nejokioȯ neturejot nog muſu.

10. Sieła neȯ pagal Diewo daro pagayłeima, kurio nereykia gaylet, ißganimop, bet ſieła pagal ſwieta, daro ſmerti.

11. Sztey neȯ, tey ko[9] ſieławot[10] pagal Diewa kaypo dide rupeſti padare juſimp, ir łabey ißkalbi, ir łabey noda, ir łabey baÿmę, ir łabey izſiilguma, ir łabey nora, ir łabey atkierßyma[11]: wiſame paſirodete but czyſtejȯ tame daykte.

12. Noriȯ tada raßiau juſump, ⌜n'eſt (tey)⌝ del to kurſey krywda padare ney del to kuriamuy krywda[12] ira padaryta, bet idand rupeſtiȯ muſu ape juȯ butu apireyßkita jumuȯ, po weydu diewo.

13. Delto paſitießyjom iß juſu patiechoȯ, ó dar[13] toli apſtingiauȯ nuſidʒiaugiem[14] iß dʒiaugſma Tituſo, delto jog Dwaſia jo ataußyta ira nog juſu wiſu.

14. O noriȯ kokiame daykte giriauȯ po jo iß juſu neuʒgiedytaȯ eſmi: bet kaypo wiȯ kałbejom jumuȯ po tieſey[15], teypag ir giriuȯ muſu kurio (giriauȯ) po Tytuſu ſtojoȯ tieſa

15. Jr widutyni jo pajudÿnimey, to łabia^{us} ira apſtingi prieß juȯ, kad atmena kłauʒadą juſu wiſu, kaypo ghi prÿemete[16] ſu bayme ir drebeimu.

16. Dʒiaugioȯ tada jog wiſoſe dayktoſe galu turet paſitykie⟨i⟩ma iß[17] juſu.

PAGULDIMAS VIII

1. Tolauȯ daneßame jumuȯ Broley, łoſka diewo kuriy ira dota Baʒniczoſe Macedonioȯ

2. Jog tułame pameginime[18] warga apſtaȯ ju dʒiaugſma, ir ju labay gili ubagiſte[19] ⌜apſtinga buwo⌝ iki bagotistey ju gieribeȯ.

3. Pagal prÿmanima neȯ (aßjen tey ludyju) i⟨r⟩[20] łabey (daugiauȯ) neyg pagal prymanima buwo norÿncieyȯ

4. Praßydami muȯ ſu graudenimu idand prÿimtumbime dowaną ir będrÿſtę[21] to tarnawima, kurſey padarytas ira del ßwentuju.

5. Jr

1 *i* karaȯ 2 *s* widuy 3 *c* muſu 4 *c* raudawima; *s* werkſma 5 *pd* negajla mi to 6 *s* nemigayli 7 *c* uʒſiſmutyjot 8 *c* uʒſiſielawot paſigayłeimop 9 *c* iog 10 *c* ſieławote 11 *m* pamſta 12 *pd* ſtojoȯ 13 *pd* labiauȯ 14 *id* paſitießyiom 15 *c* teyſey 16 *pd* ſu 17 *c* nog; *a ms* paſitykiema 18 *s* datyryme 19 *pd* łabey 20 *ms* il 21 *pb*

5. Jr (padare netyktey) kaypo tykiejomeđ, bet atʃidawe pirm Wießpaciuy, ó (potam) mumuđ per walą Diewo.

6. Teyp jog graudenom Tituʃa[1] kaypo pirm pradejo teypag ir pabaygtu tą dowaną juʃimp[2].

7. Teyp tada kaypo wiʃame apʃtingejđ eʃte[3], wieroy ir ʒodiy ir paʒyntiy ir wiʃokioy ʃargoÿ, ir meyłey juʃu prieß muđ, dabokiteđ kad ir toy dowanoy butumbite apʃtingeÿđ[4].

8. Nekałbu (to kaypo) liepdamađ, bet kaypo [per ʃargą kitu megindamađ teyʃe ir juʃu meyłeđ

9. Zynote neđ łoską Wießpatieđ muʃu Jeʒuʃa CHriʃtuʃa jog ʃtojođ ubagu del juʃu, noriđ buwo bagotu, idand juđjen per jo[5] ubagiʃte ʃtotumbiteđ bagotejđ.

10. Ó kałbu tame (mano) ißmanime. Naudynga tey neđ ira jumuđ, kaypo kurie pradejot netyktey daryt, bet ir noret meteÿs pirm to.

11. Bet dabar ir pabaykit ką pradejot, idand kaypo buwo gatawiʃte dumođ noret butu teypag pabayga to ką turyte.

12. Jeygu neđ[6] ira pirm gatawiʃte dumođ (tada) tokđ ira miełađ pagal to ką turi, ne pagal to ką neturi.

13. Nekalbu neđ to kad kiti turetu pałangwinima ó juđ apʃunkinima.

14. Bet (idand) iß liguma, ßo[7] meta, apʃtu[8] juʃu (butu) papildit[9] neturtą ju: idand ir ju abʃtađ[10] (papilditu) neturta juʃu, ko[11] ligumađ butu.

15. Kaypo ira paraßÿta: Kađ daug (ʃurynko), neturejo perdaug[12]: ir kađ maʒ (ʃurynko) neturejo maʒ[13].

16. Bet Diewuy t'eʃt deka, kurʃey dawe tągi [ʃargą[14] ape juđ ßyrdin Tituʃo.

17. Jog graudenima prÿeme meylingey ir [łabey budamađ ʃarguđ, gierawalney nuejo juʃump.

18. Jr nuʃiuntem teypag ʃu jo broli, kurʃey turi ßłowę Evangelioy po wiʃođe Surynkim⟨o⟩ʃe[15]

19. Ó netyktey tey, bet dar aprynktađ ira nog Surynkimu kad eytu ʃu mumiđ ʃu ta dowana, kurioy tarnaujame and garbeđ patieđ Wießpatieđ ir gatawiʃteđ juʃu dumođ.

20. Saugodamieđ to, idand kađ ⌜nepapeyktu[16] muʃu⌝ tame apʃte[17] kurame tarnaujame.

21. Kaypo kurie rupinameđ ape tey kađ ira mandagu, netyktey po Wießpaciu bet ir po zmonemuđ.

22. Nuʃiuntem teypag ʃu jeyđ broli muʃu, kurio datyreme daʒney tułoʃe dayktoʃe jog ira ʃarguđ[18]: ó dabar to dar ʃargiaʃniđ del dideđ padukʃieđ kurią turi juʃump.

23. Noriđ tada Tituđ ira bendra-taworißcʒus[19] mano, ó bendradarbinikađ juʃump: noriđ broley muʃu ira Siuntynejđ Surynkimu, (ir) ßłowe CHriʃtuʃo.

24. Parodykite tada jemuđ parodynima mejłeđ juʃu ir giriauđ muʃu iß juʃu, ir po weydu Surynkimu.

PAG-

1 *ac* graudenome; *pd* teyp jog 2 *c* ʃu jumiđ 3 *pd* idand kaypo pirm 4 *pd* ir toy dowanoy 5 *pd* ba⟨gotiste⟩ 6 *pd* tęn 7 *s* ⟨sza⟩me 8 *c* apʃtađ 9 *c* prypilditađ ʃawo 10 *pd* butu 11 *id* idand 12 *id* daugiauđ 13 *c* maʒauđ 14 *s* rupeʃty 15 *c* per wiʃuđ Surynkimus; *ms* po; Surynkimusʃe 16 *id* bluʒni⟨tu⟩, trąkitu 17 *bd* tame apʃte 18 *c* ʃarg.đ 19 *c* taworißcʒu

PAGULDIMAS IX

1. Kaȯ litiȯ wel tarnawima, kurſey (deſtiȯ) [del ßwentu, nereykia mi to raßyt juſump.

2. Paʒyſtu neȯ gatawiſte[1] dumoȯ juſu, [del[2] kurioȯ girioȯ iß juſu po teyȯ kurie ira iß Macedonioȯ; jog Achaja nog metu buwo gatawa: ir meyłe nog juſu (pradeta) pajudyno daugiel.

3. Bet nuſiunciau toȯ brolus, idand girus muſu kuri (turyme) iß juſu nebutu dykaȯ[3] padarytaȯ tame: idand:|: kaÿpo paſakiau:|: galetumbite but gatawejȯ.

4. (Jr)[4] kad Macedoneciey ſu manim ateytu, ó juȯ negatawuȯ raſtu, idand :|: meȯjen nekalbu juȯ:|: neſigiedetum- [bime tame ſtiprame pamate giriauȯ.

5. Regiejoȯ mi tada (tey) but naudÿnga graudent[5] tuȯ brolus, idand pirm ateytu juſump ir pagatawitu juſu pirm prymintа paßławinima, idand butu gatawaȯ kajpo paßławinimaȯ, ó ne kaypo ßykßtumaȯ.

6. Ó tey (kałbu) Kaȯ ⌜ſeja ßykßtey⌝, piauȯ teypag ßykßtey, ó kaȯ ſeja paßławinimoſe piauȯ teypag paßławinimoſe

7. Koʒnaȯ te(daro) kaypo ßyrdiy ſawo nukrauja[6]: ne iß ſiełoȯ aba reykała[7]: Die- [waȯ neȯ mili ⌜daweja linxmąghi⌝.

8. Jr gal diewaȯ padaryt wiſokią łoska, kad butu apſcia juſimp, idand wiſame wiſu[8] metu wiſo gana turedami, butumbime apſtingejȯ koʒnop gierop darbop.

9. Kaypo ira paraßyta: Jzbarſte, ubagamuȯ dawe, teyſibe jo atliekt and amʒiu[9].

10. Bet kurſey nudalija ſekłe ſejanciamuÿ, tedoda[10] teypag donoȯ and pena[11], ir tepadaugina ſemeni juſu ir prawayſina waÿſiuȯ teyſibeȯ juſu.

11. Jdand butumbite bagoteyȯ wiſame wiſokioſp gieradeiſteſp[12], kuriÿ[13] per muȯ daro dekudaryma diewop.

12. Tarnawimaȯ neȯ to tarnawima, netyktey papildʒia neturta Szwentuju, bet ira teypag apſtingaȯ per daugiel Dekudarymu Diewop.

13. Kadągi aniȯ per datyryma to tarnawima garbina Diewa uz kłauʒadą ißpazynima juſu Evangelieÿ CHriſtuſo, ir (uz) gieradeiſte nudalighimo jemuȯ ir wiſiemus.

14. Jr per ju maldą uz juȯ kurie iſiiłgo juſu del prakiłnoȯ łoſkoȯ Diewa and juſu.

15. Bet diewuj t'eſt deka uʒ jo neißkałbamą dowaną.

PAGULDIMAS X

1. Daugiauȯ aß patjen Powiłaȯ meldʒiu juȯ per letuma[14] ir gieribe CHriſtuſo. kurſey kad eſmi, eſmi tieſa łetaȯ terp juſu, bet kad n'eſmi, eſmi drąſuȯ prieß juȯ.

2. Meldʒiu tada, idand kad buſiu juſimp, nebucia drąſuȯ tokiu drąſumu kokiu ißmano[15] ape mane jog apſiwaykßcʒojau drąſiey prieß nekuriuȯ, kurie ißma-

1 *sd* grejtuma 2 *id* iß 3 *pd* neȯ; *c* tame daykte; *id* toy daliy 4 *pd* idand 5 *m* perſergiet 6 *s* padejo 7 *i* priwertima 8 *c* wiſadoȯ 9 *c* amʒia 10 *c* tedoſt 11 *c* penop 12 *c* gieribeſp 13 *c* kurią 14 *s* romuma 15 *c* ißmane

no ape muď kaypo waykßcȥotumbime pagal kuna.

3. Waykßcȥodami neď kune nekaraujame pagal kuna.

4. Szarwey neď karoneď muʃu n'eʃt kunißki bet galintingi per Diewa ißwertimop galibiu.

5. Kadągi graujame dumaď, ir wiʃoki aukßtuma kurʃey iʃikiela prieß paȥynti Diewo, ir wiʃokią misli wedame[1] newalon kłauȥadoʃp CHriʃtuʃa.

6. Jr gatawą turime (top kaď pryguli) atkierʃet[2] wiʃokiey nekłauȥadej, kad kłauȥada juʃu iʃipildiď.

7. Weyȥditegu and to kaď ira po akimiď. Jeygu kaď patď ʃawimp dukʃiď jog ira CHriʃtuʃo, tenuwartoja tey wel patď ʃawimpi, jog kaypo anď ira CHriʃtuʃo, teÿpag ir meď eʃme CHriʃtuʃo.

8. O noriď ką dar ir apʃtingiauď gircioď iß muʃu galibeď, kurią mumď Wießpatď dawe del budawoneď[3], ó ne del ʃugraujma[4] juʃu, neʃigiedeʃiu.

9. Jdand neʃiregiecia kaypo norecia juď ißgandit[5] per gromataď.

10. Gromatoď neď (kałba aniď) ira tieʃa ʃwarioď ir galintingoď, bet butiď kuna ira ʃiłpna, ó[6] kałba ißpeykta.

11. Tokď tey tedumoja, jog kokiejď eʃme ȥodiy per gromatą, kad ⌜nera muʃu⌝, tokiejď teypag eʃme darbe kad eʃme patiď.

12. Nedryʃame neď[7] beʃiʃkajtit aba ligintiď ʃu nekureyď kurie patis ʃawe giria: bet tie neʃuprąta jog patiď ʃawe ʃawimi mieroja, ir patiď ʃawe ʃau liginas[8].

13. Bet neʃigirʃime iß to prieß miera,
[bet jog pagal mieroď ßnura, kurią mierą Diewaď nudalijo mumuď ißkakome ir jums[9].

14. Neißʃitieʃiame[10] neď patiď ʃawe toli, kaypo kurie neturetumbime ateyt juʃump: atajome neď ir ik ju[m]s Evangelioy CHriʃtuʃo.

15. Neʃigirdami prieß mierą (iß kitu) darba, bet turedami nodieja, kad wiera juʃu uzaugď, jog ir meďjen praʃidydinʃime apʃciey, pagal ßnura muʃu.

16. Apiʃakit Evangelią anoʃe (wietoʃe) kurioď (guli) iß kitoď ßalieď juʃu[11]: ⌜idand girtumbime[12]⌝ iß to kaď (jau) ira gatawa

17. Bet kaď giriaď, teʃigira Wießpatiep.

18. Ne taď neď kurʃey patď ʃawe giria, bet kuri Wießpatď giria ira datyrtaď.

PAGULDIMAS XI

1. Ó kad pakięʃtumbite mane truputi durniʃtey: ir łabey[13] pakięskite mane.

2. Garoju neď prieß juď meyłe diewo. Prÿgatawijau neď juď kaypo cȥyʃtą panną, atadot (juď) wienamuy wiruy, (ipaciey) CHriʃtuʃuy.

3. Bet bijauď idand ko diewe apʃaugot, kaypo ȥaltiď apwiłe Ewą kitribe ʃawo, nebutu pagadyntoď ir juʃu dumoď kad atʃigrÿßtumbite nog praʃtatoď kuriy ira CHriʃtuʃiep.

---

[1] *i* pagauta wedame [2] *s* pamʃtitis [3] *ms* budadawoneď [4] *s* ißwertyma [5] *c* ißgandint [6] *c* ir [7] *pd* patis [8] *c* liginď [9] *c* ik juď [10] *s* Neʃiarkome kaypo nebutumbim; *m* atʃakię juʃu [11] *m* juʃu [12] *c* negirtiď, girtumbimeď [13] *id* bet ir

4. Jeÿgu neꝺ taꝺ kurſey apiſakitu kita Jeʒuſa kuro meꝺ nopiſakiem, aba (jeygu) imtumbite kitą dwaſią, kurioꝺ neemete, aba kitonißką Evangelią, kurioꝺ neprÿemet, galite ghi jeygu norite pakięſt.

5. Regiꝺ mi neꝺ jog niekame nebuwau maʒauſiaꝺ uz tuꝺ prakiłn[us] Apaßtałuꝺ.

6. O noriꝺ eſmi praſtokaꝺ ʒodʒioſe, neſmi wienok ißmintiy: bet wiſeyp wiſoſe dayktoſe paʒyſtami eſme terp juſu.

7. Padariaugu grieka, kad nuſiʒiaminau, idand juꝺ butumbite paukßtynti? delto jog apiſakiau jumuꝺ Evangelią Diewo dowaney.

8. Kituꝺ ſurynkimuꝺ nułupau, imdamaꝺ (nog ju) algą, idand jumꝺ tarnaucia: ó[1] kad buwau juſimp ir nedaſtotka kięciau, ó nebuwau niekam ſunkuꝺ.

9. Neturta neꝺ mano papilde Broley, kurie atajo iß Macedonioꝺ ir uʒſiłaykiau wiſame kad juſu nopſunkincia, ir (dar teyp) uʒſiłajkiſiu.

10. Tieſa CHriſtuſo ira manimpi jog taꝺ giruꝺ nebuꝺ uʒgintaꝺ manimpi ßaliſe Achajoꝺ.

11. Kodel? deltogu jog nemilu juſu? Diewaꝺ tey ʒyno.

12. Bet ką darau tey dar padaryſiu, idand atkirſcia prieʒaſti tiemuꝺ kurie prieʒaſtieꝺ norejo idand tame kame giriaꝺ, atraſti butu kaypo ir meꝺ.

13. Tokie[2] neꝺ fałßywi Apaßtałey, ira apjeßkojanciejꝺ[3] darbinikeyꝺ, kurie perſimayno ing Apaßtałuꝺ CHriſtuſa.

14. Ó nera[4] diwo: Szetonaꝺ neꝺ patꝺ perſimayno ing Anjeła ßwieſeꝺ.

15. Nedydiꝺ tada ira dayktaꝺ, kad ir tarney jo perſimayno kaypo (butu) tarneyꝺ teyſibeꝺ: kuriu ißeyga buꝺ pagal ju darbu.

16. Wel kałbu, kad kaꝺ neißmanitu jog eſmi neißmanąꝺ: ó jeygu ne, pryimkit (tada) mane kaypo neißmanąnti, idand ir ißjen gircioꝺ truputi.

17. Ką kałbu nekałbu pagal Wießpatieꝺ, bet kaypo neißmintiy, tame ſtyprame pamate girauꝺ

18. Kadągi ju daug giriaꝺ pagal kuna, aß teypag girſioꝺ.

19. Rodi neꝺ pakięciate durnuꝺ, jog patiꝺ eſte numanancieyꝺ.

20. Pakięciate neꝺ kad kaꝺ juꝺ ſuryʒdyna[5], kad kas juꝺ ryia[6], kad kaꝺ ⌜(nog juſu)⌝ ima, kad kaꝺ iſikiela, kad kaꝺ juꝺ per burną[7] mußa.

21. Kałbu tey pagal giedoꝺ ligiey kaypo butumbime ſiłpneyꝺ: bet kame kaꝺ ira drąſuꝺ:¦: kalbu durniſtey:¦: (tame) teypag eſmi drąſuꝺ.

22. Jragu aniꝺ Zydey? aß teypag: Jragu aniꝺ Jzraelitey? aß teypag: Jragu aniꝺ Sekłe Abrahoma? aß teypag.

23. Jragu aniꝺ tarneyꝺ CHriſtuſo?:¦: kalbu budamaꝺ durnu:¦: eſmi prieß (joꝺ) darbe apſtingiaſniꝺ, mußoſe dideſniꝺ, kalineſa apſtingiaſniꝺ, ſmertieꝺ (ſt⟨r⟩okie)[8] daʒnej.

24. Nog Zydu gawau pękiꝺ kartuꝺ, po kiaturaꝺ deßymtiꝺ[9] mußu[10] be wieno.

25. Triꝺ

1 *c* ir 2 *c* Tokiey 3 *s* wilancieyꝺ 4 *c* nereykia; *s* kam ſtebetis 5 *s* wercia newalon 6 *c* praryia 7 *s* weydań 8 *ms* (ſtokie) 9 *id* kirciu 10 *i* kirciu

25. Triȯ kartuȯ eſmi plaktaȯ rykßtemiȯ, wienąkart akmenimiȯ numete, triȯ kartuȯ akrutaȯ ſu manim praȝuwo[1], nakti ir dieną pramitau giłume.

26. Kieloneſa daȝney, ſtrokoſe and[2] upiu, ſtrokoſe nog raȝbayniku, ſt⟨r⟩okoſe[3] nog (tykroȯ) gimineȯ, ſt⟨r⟩okoſe nog Pahoniu, ſt⟨r⟩okoſe mieſte, ſt⟨r⟩okoſe giroy, ſt⟨r⟩okoſe marioſe, ſt⟨r⟩okoſe nog falßywuju brolu.

27. Darbe ir wargie, budeime[4] daȝney, bade ir troßkime, paſnikoſe daȝnej, ßaltiy ir nogiſtey

28. Be dayktu kurie ira iß wirßauȯ, ußpoła[5] and mane kaȯdien rupeſtiȯ ape wiſuȯ ſurynkimuȯ.

29. Kaȯ ira ſilpnaȯ, kad aß n'eſmi ſiłpnaȯ? Kaȯ paſipiktina, kad aß nedegu?

30. Jeygu reykia girtiȯ, girſioȯ iß dayktu ſilpnibeȯ mano.

31. Diewaȯ ir Tewaȯ Wießpatieȯ muſu Jeȝuſa CHriſtuſa kurſey ira paßławintaȯ and amȝiu, ȝyno jog nemełoju.

32. Storaſta Karalauȯ Arete Damaßkuy apſodyno Mieſta Damaßkauȯ giwentoju, noredamaȯ ſugaut[6] mane.

33. Nulayſtaȯ wienok buwau per łąga kaßałkoy[7] per murą ir ißkluwau[8] iß jo rąku.

PAGULDIMAS XII

1. Girtiȯ tieſa n'eſt mi naudynga. Ateyſiu neȯ regieimump ir apireyßkimump Wießpatieȯ

2. Paȝyſtu ȝmogu CHriſtuſiep nog kieturolikoȯ metu, (ſtojoȯgu tey):|: kune, neȝynau: aba be kuna neȝynau, diewaȯ tey ȝyno:|: jog tokȯ[9] pagautaȯ buwo[10] trecian danguń.

3. Jr paȝyſtu toki ȝmogu (ſtojoȯgu tey kune, aba be kuna neȝynau diewaȯ tey ȝÿno)

4. Jog nugabentaȯ[11] buwo Rojun, ir girdejo neißſakituȯ[12] ȝodȝiuȯ kuru nedera ȝmoguy kałbet.

5. Jß tokio girſioȯ: bet iß ſawęȯ neſigirſiu, bet ⌜ſilpnibeſa mano⌝.

6. Jeygu neȯ noriu girtiȯ, nebuſiu durnaȯ: kałbeſiu neȯ tieſą: bet uȝſituriu (nog to) idand niekaȯ neißmanitu ape mane, prieß tey ką regi[13] manimpi jog eſmi, aba ką girdi nog manęȯ.

7. Jr idand neiſikielcia per prakiłnuma apireyßkimu, dotaȯ mi ira aßtraȯ erßkietiȯ[14] kune (ipaciey) Anjełaȯ Szetona, idand mane[15] kumſciomiȯ mußtu, kad neiſikielcia.

8. Uz teÿ[16] praßiau Wießpati triȯ kartuȯ, idand adſtotu nog manęȯ.

9. Ó anȯ mi tare, łoskoȯ mano gana tau ((⟨i⟩ra)[17]: galibe neȯ man⟨o⟩[18] iſipildȝia ſilpnibey. Girſioȯ tada labiauȯ ſilpnibeſa[19] mano, idand galibe Xſtuſo giwentu manimpi.

10. Togdel megu ſilpnibemiȯ[20], honbomiȯ, reykaleyȯ, perſekioimejȯ, nebeſpeczniſtemiȯ del CHriſtuſo. Komet neȯ eſmi ſiłpnaȯ, tomet eſmi ſtipraȯ.

11. Girdamaſiȯ tapau nenumanelu[21], patiȯ mane prÿwelijot. Deretu kad nog juſu bucia girtaȯ: Nejokiame neȯ daykte n'eſmi maȝeſnis uȝ an^{us} prakiłn^{us} Apaßtal^{us}, noriȯ nieku eſmi.

1 *i* ſuduȝo 2 *id* nog 3 *ms* ſtokoſe *et sequ.*; *pc* marioſe 4 *s* jautime 5 *s* ſłegia 6 *c* pagaut 7 *i* pintyney 8 *i* ⟨iß⟩trukau 9 *s* kurȯ; *pd* wienȯ; *sd* buwo 10 *c* ira 11 *s* pagautaȯ 12 *s* ⟨neiß⟩kalbam⟨us⟩ 13 *pd* manimpi 14 *m* akſtynaȯ 15 *ms* mamane 16 *c* Delto 17 *ms* (jra); *c* (ja) 18 *ms* mane 19 *c* iß ſilpnibiu 20 *pd* pakalbomiȯ 21 *m* nenowoka

12. Zymeȯ Apaβtała parodytoȯ ira terp juſu wiſokioy kantribey, ſu ʒiankleyȯ, ir ſtebukleyȯ [ir galibemiȯ.

13. Kaȯ neȯ ira, kame jusjen maʒeſnejȯ [buwot neyg kiti Surynkimej, tyktey jog patsjen nebuwau jumuȯ ſunkuȯ. Atlayskit mi tą kryuda[1].

14. Sztey, treciakart gatawaȯ eſmi atejt [juſump, ó nenoriu but jumuȯ ſunkuȯ. Nejeβkau neȯ kaȯ juſu ira, bet paciu juſu. Ne waykey neȯ [turi rynkt turtuȯ gimditojamuȯ, bet gimditojey waykamuȯ.

15. Jr patȯjen[2] gierawalnej iβdotkuȯ[3] darÿt[4] ir uʒ duſiaȯ juſu iʒdotku ſtotiȯ[5]: noriȯ miłedamaȯ ⌜apſtingiauȯ[6] juȯ⌝, maʒiauȯ eſmi milimaȯ.

16. Bet[7] teypo t'eſt, nopſunkinau juſu: bet budamas kitru[8], prygawau[9] juȯ wilumi.

17. Jeβkojaugu per kuri iβ[10] tu kuri[us] ſiunciau juſump, naudoȯ mano iβ juſu?

18. Meldʒiau Tytuſa, ir nuſiunciau broli ſu jo, Tituȯgu teypag ieβkojo naudoȯ ſawo iβ juſu? negu waykβcʒojome[11] toygi dwaſioy? negu waykβcʒojome teyſgi pedeyȯ?

19. Jβmanotegu wel kad iſikalbame po jumiȯ[12]? Kałbame po akimiȯ Diewo CHriſtuſiep: ó tey wiȯ, mielieÿ, del juſu budawoneȯ.

20. Bijauȯ neȯ kad ateyſiu, ⌜idand kaypo neraſcia⌝ ju tokieyȯ kokiejȯ nenorecia, ir (idand) patȯjen nebucia nog juſu atraſtaȯ tokiu kokiu nenoretumbite: idand kaypo (nebutu) terp juſu, barniu, pawidu, ruſtenibes[13], kowes[14], apikalbcȯ, kuβtu[15], paputymu[16], mayβtu.

21. Jdand wel kad ateyſiu, diewaȯ mano nepaʒemintu mane juſimp: ir gajłecia daugieto tu kurie pirm grieβyio, ir neſuſigryʒo nog necʒyſtatoȯ, ir ſu ſwetima-giwenimo, ir łaywiſteȯ[17] kurią dare.

PAGULDIMAS XIII

1. Treciaȯ tey ira kartaȯ (kaypo) eymi juſump: Naſroſe dwieju aba tryju ſwiedku wiſokiaȯ ʒodiȯ apſiſtoȯ.

2. Pirm tey paſakiau ir wel ſakau kaypo patȯjen budamaȯ antrakart, ó raβau tey dabar nebudamaȯ, tiemuȯ kurie pirm ſugrieβyio, ir kitiemuȯ wiſiem[us], jog jeygu wel ateyſiu, necʒedyſiu (jemuȯ.)

3. Kadągi ieβkote ʒymeȯ CHriſtuſo kurſey kałba manimpi, kurſey juſimp ira ne ſilpnaȯ, bet gałuȯ[18] terp juſu.

4. Noriȯ neȯ[19] nukryʒiawotaȯ ira per ſiłpnibę, gija wienok per maci Diewo. Jr meȯ neȯ ſiłpnejȯ eſme jampi, bet giſime ſu jo per maci Diewo juſimp.

5. Tyrkiteȯ begu eſte wieroy, meginkite patiȯ ſawe. Nepaʒyſtategu ſawe paciu, jog Jeʒuſaȯ CHriſtuſaȯ ira juſimp? Net

1 *c* krywda; *i* abidą 2 *pd* per rodaȯ 3 *s* iβmiſt 4 *c* darÿſiu 5 *s* iſimiſt 6 *i* labiaus 7 *c* Noriȯ 8 *c* buwau kitraȯ 9 *c* prygawaugu 10 *s* wilt, priwilau; *vide* 9 *i* 11 *pd* -gu 12 *m* akimiȯ 13 *c* ruſtawimo 14 *c* kowiu; *i* wayda 15 *i* murmeima 16 *s* puykieȯ 17 *i* biauribes 18 *pd* ira juſimp; *i* silingu 19 *pd* buwo

jeygu eſte atmeſteyò

6. Tykiò teciauò jog ſupraſite[1], jog n'eſme atmeſteyò.

7. Jr ʒycʒyju nog Diewo idand nieko pikta nedarytumbite: ne idand meòjen[2] butumbime atraſti datyrteyò, bet kad jusjen giar darytumbite, ó meò kajpo atmeſti butumbime.

8. Nieko neò negalim prieß tieſ⟨a⟩[3], bet uz tieſa.

9. Dʒiaugiameò neò kad ſiłpneyò eſme, ó juòjen ſtypreyò eſte. Jr to dar ʒycʒyjame[4] (ipaciey) tobuliſteò juſu.

10. Togdel raßiau tuò daykt^{us} nebudamaò, idand budamaò nereykałaucia galibeò, pagal macieò kurią mi Wießpatò dawe budawoneſp, ó ne ißardimop.

11. Tolauò[5], Broley, dʒiaukiteò, bukite tobułeyò, ſtyprynkiteò, bukite wienoò dumoò, ⌜pakajuy giwenkite⌝, ó Diewaò mejłeò ir pakajauò buò ſu jumiò.

12. Paſweykinkite wieni kituò pabuciawimu ßwentu. Sweykina juò wiſi ſzwenti

13. Łoska Wießpatieò Jeʒuſa CHriſtuſa, ir meyłe Diewa, ir bendryſte dwaſioò ſzwentoò, t'eſt ſu jumiò wiſeyò.

Amen.

Antra (Gromata) Korinthioniump raßyta ira iß Filippiò Macedonioy, ó (nuſiuſta) per Tituſa ir Łukoßiu.

Gałas Antroò Gromatos Powiła Korinthioniump.

1 *c* ſuſipraſite; *s* paʒyſite 2 *pd* datyr⟨tumbime⟩ 3 *ms* tieſe; *c* teyſe 4 *i* łemiame 5 *s* Priegtam

GROMATA
APASZTAŁA POWIŁA
GALATUMP

PAGULDIMAS I

1. Powiłaꝺ Apaβtałaꝺ, (paβauktaꝺ) (ne nog zmoniu, ney per ʒmogu, bet per Jeʒuſa CHriſtuſa, ir Diewa Tewa, kurſey ghi prykiele iβ numiruſiu.)

2. Jr wiſi broley kurie ira ſu manim, Surynkimamuꝺ Galacioꝺ

3. Łoska t'eſt jumuꝺ ir pakajuꝺ nog Diewa Tewa ir Wieβpatieꝺ muſu Jeʒuſa CHriſtuſa.

4. Kurſey iʒdawe pati ſawe uʒ griekuꝺ muſu, idand muꝺ iβtrauktu iβ βo piktoja ſwieta, pagal waloꝺ Diewa muſu ir Tewa.

5. Kuriamuy t'eſt garbe and wiſu amʒiu Amen.

6. Stebioꝺ jog teyp weykie (atſigryʒę) nog to kurſey juꝺ pawadyno łoſkoſp CHriſtuſo, perkielti eſte kitoſp Evangelioſp.

7. Noriꝺ ⌜nera kitoꝺ⌝: bet ira nekurie, [kurie juꝺ mayβo, ir nori iβwerſt Evangelią CHriſtuſo.

8. Batajg noriꝺ patiꝺjen aba Anjelaꝺ iβ dangauꝺ apiſakitu jumuꝺ Evangelią per tą kurią jumuꝺ apiſakiem, t'eſt prakiayktaꝺ.

9. Kaypo pirm kalbejome, (teyp) ir dabar wel kałbu, ieygu kaꝺ jumuꝺ apiſako Evangelią per tą kurią pryemet, t'eſt prakiayktaꝺ.

10. Apiſakaugu dabar ʒmonem[us] aba Diewuy? Aba ieβkau kad ʒmonemuꝺ paſidabocia? Kad neꝺ dar ʒmonemuꝺ paſidabocia, nebucia tarnu CHriſtuſo.

11. Bet apinaβynu jumuꝺ Broley jog toÿ Evangelia kuriy ſakita ira nog manęꝺ, n'eſt pagal ʒmogauꝺ.

12. Jr aβjen joꝺ n'emiau[1] nog ʒmogaus, ney iβmokau, bet per apireyβkima Jeʒuſa CHriſtuſa.

13. Girdejot neꝺ[2] pagiwenima mano, kurſey pirm buwo Zydiſtey, jog ſmarkiey perſekiojau Surynkima diewo, ir gayβynau ghi.

14. Jr jog Zydyſtey augau prieβ daug tu kurie ⌜mi[3] buwo⌝ liguꝺ metoſe, giminej mano, budamaꝺ apſtingey[4] karβtu uz iſtatimuꝺ Tewu mano.

15. Bet kad diewuy paſidabojo, kurſey atſkire mane, nog patieꝺ ʒywata motynoꝺ mano ir pawadyno iβ łoskoꝺ ſawo.

16. Apireyβkit Sunu ſawo manimpi, idand ghi apiſakicia terp Pahoniu, toyꝺ neſirodyjau kuna ir krauja.

17. Jr negryʒau Jeruʒalen, tump kurie pirm manęꝺ buwo Apaβtalejꝺ: bet ejau Arabion ir ſugryʒau wel Damaβkun.

18. Potam atejau kad iβejo treghi metey Jeruʒalen atłankit Petra ir buwau jampi pękiolika dienu.

19. Jr

[1] *ms* n'eemiau [2] *pd* pirmą; *sd* ⟨pirm⟩ey [3] *c* man [4] *i* karβtey

19. Jr neregiejau ko[1] kito iß Apaßtału, tyktey Jokuba broli Wießpatieꝺ

20. Tey ką dabar raßau jumuꝺ, (apſiſwiecʒyiu) Diewu, jog nemełoju.

21. Potam atajau ßaliſna Syrioꝺ ir Cilicioꝺ

22. Jr nebuwau paʒyſtamaꝺ iß weyda Surynkimamuꝺ Judeoy, kurie ira CHriſtuſiep.

23. Bet tykt girdejo (beſakant.) Anſ[2] kurſey muꝺ pirm to perſekiojo, ⌜apiſako dabar⌝ wiera, kurią pirm gayßyno.

24. Jr garbino Diewa manimpi.

PAGULDIMAS II

1. Potam po kieturolikey metuy(!) wel atejau Jeruʒalen ſu Ba⟨r⟩naboßu[3], Tituſą ⌜emęꝺ ſu ſawim⌝.

2. Jr użejau per[4] apireyßkima, ir per- [guldʒiau jemꝺ Evangelią, kurią apiſakau terp Pahoniu, ó ipaciey tiemuꝺ kurie buwo pagiarboÿ[5], idand kaypo nebegcia[6], aba nebegau dikey.

3. Bet ir Tituꝺ kurſey buwo ſu manim budamaꝺ Greku nebuwo prywerſtaꝺ idand butu apipiauſtitaꝺ.

4. Ó (tey) del ilinduſiu fałßywu brolu, kurie kąpu[7] iejo perßpiegawot[8] walnaſti muſu, kurią turime CHriſtuſiep Jeʒuſiep, idand muꝺ newalon iweſtu.

5. Kuriemuꝺ ney and hadynoꝺ atſtojom[9] ſu paſidawimu[10], idant tieſa Evangelioꝺ ⌜atliktu juſimp⌝.

6. Ó ape tuꝺ kuriuꝺ werte ſant ko[11] kokio ſtona tie pirm buwo, maʒ mi and to: Diewaꝺ neweyʒd and aſaboꝺ ʒmogauꝺ tie neꝺ kuriuꝺ werte, nieko mi neprÿdawe[12].

7. Bet dar[13] kad ißwido jog mi Eva^{n}gelia neapipiauſtymo patykieta ira, kaypo Petruy Apipiauſtimo.

8.:|: ⌜Kurſey neꝺ[14]⌝ Petriep galintingeÿ dirbo Apaßtaliſteſp Apipiauſtimo, taꝺ teypag galintingej dirbo ir manimpi terp Pahoniu)

9. Jr kad Jokubaꝺ ir Cefaꝺ ir Jonaꝺ kuri^{us} turejo uz pilori^{us}[15] paʒyno łoską kuri mi buwo dota, dawe mi ir Barnaboßi⟨uy⟩ deßynę (rąka) bendryſteꝺ, idand meꝺ (ejtumbime) Pahoniump ó aniꝺ Apipiauſtimop.

10. Tykt idand nemirßtumbime ubagu ką ir patꝺjen rupinauꝺ[16] padarit.

11. Jr kad Petraꝺ atajo Antiochion atſiſpirau[17] jam ing weyda del to jog reykia buwo graudent ghi.

12. Pirm neꝺ neyg nekurie atajo nog Jokuba, walgie podraug ſu Pahonimiꝺ: bet kad aniꝺ atajo, atſitraukie[18] ir atſiſkire bijodamaꝺ tu kurie buwo iß Apipiauſtimo.

13. Jr kiti teypag ʒydey apſiwaykßcʒojo weydamajnißkej ſu jo teyp jog ir Barnaboßiuꝺ attrauktaꝺ ira[19] per ju weydamajniſte.

14. Bet aßjen kad ißwidau jog newayk- [ßcʒo⟨jo⟩[20] tieſiogiej pagal tieſoꝺ Evangelioꝺ tarau Petrop[21] po wiſu akimiꝺ[22], Jeygu tujen, kurſey eſi Zydaꝺ, giweni pagal buda Pahoniu, ó ne pagal buda Zydu kodel prywerti Pahoniꝺ, idand gitu pagal ⌜buda Zydu⌝?

[1] *c* ką [2] *c* Anſey [3] *ms* Baʒnaboßu; *pd* ir [4] *s* iß [5] *s* ßłowey [6] *pd* dikey [7] *s* ſłapte ilindo [8] *s* ißtyrt [9] *id* nedarom wietoꝺ ney hadynoꝺ; *sd* and; *s* paſtupiom? [10] *pd* ney and hadinoꝺ [11] *s* gierbe but ko [12] *p* ⟨neprÿ⟩dejo [13] *pd* jog mi [14] *ad* Taꝺ [15] *c* filorius; *m* ſtułpaꝺ [16] *pd* idand [17] *s* prießtaraujau [18] *m* ſłepeꝺ [19] *pd* ju [20] *ms* newaykßcʒo [21] *c* Petruÿ [22] *id* wiſiemuꝺ beſeſant(!); *m* NB

15. Meſ eſme ⌜iß prygimima Zydey⌝, ó ne [grieß-
nikey iß Pahoniu.

16. Zynodami (wienok) jog ʒmoguȯ n'eſt nuteyſintaȯ iß darbu Zokona, bet per wiera Jeʒuſa CHriſtuſa, meȯ teypag intykiejom ing Jeʒuſa CHriſtuſa idand butumbime nuteÿſinti iß wieroȯ CHriſtuſa, ó ne iß darbu Zokona: delto jog iz darbu Zokona nebuȯ nuteyſintaȯ ʒednaȯ kunaȯ.

17. Bet jeygu meȯjen kurie ießkome but nuteyſintejȯ CHriſtuſiep, patiȯ teypag atſirandame grießnejȯ, iragu tada CHriſt^{us} tarnu grieka. Nedok to Diewe.

18. Jeygu neȯ[1] ką ißardʒiau, wel teÿ budawoju, patȯ ſawe darau perʒęgtoju.

19. Numirau neȯ per Zokona Zokonuy, idand gicia Diewuy.

20. Nukryʒiawotaȯ eſmi ſu CHriſtuſu. Jr giju[2], ne aß (wienok) daugiauȯ: bet CHriſtuſaȯ gija manimpi: ó tey ką nujen giju kune, giju per wiera Sunauȯ diewo, kurſej numiłejo mane, ir ⌜iʒdawe pati ſawe⌝ uʒ mane.

21. Neniekinu łoſkoȯ diewo. Jeygu neȯ tejſibe ira per Zokona, tada CHriſtuȯ dikej numire.

PAGULDIMAS III

1. Ó padukie[3] Galatey, kaȯ juȯ apczerawojo[4] kad nebutumbite klauʒaduȯ tieſey, kuriemuȯ Jeʒuſaȯ CHriſtuſaȯ po akimiȯ pirmej ißmolawotaȯ buwo[5], nukryʒiawotaȯ budamaȯ terp juſu.

2. To

2. To tykt noriu ißmokt nog juſu, gawotegu dwaſią iß darbu Zokona, aba iß apiſakima[6] wieroȯ?

3. Eſtegu teyp padukuſiejȯ, jog[7] pradejot dwaſia, ó baÿgiat dabar kunu?

4. Nukientejotegu teyp daug dykej? Bet jeygu tykt dykej.

5. Taȯ tada kurſey dabar nudalija dwaſią ir galibeȯ daro terp juſu (darogu tey) iß darbu Zokona, aba iß apiſakima[8] wieroȯ?

6. Kaypo Abrahomaȯ intykiejo Diewuy, ir priſkajtyta tey jamuy ira teyſibeſp.

7. Zynokit tada, jog tie kurie ira iß wieroȯ, ira waykejȯ Abrahoma

8. Jr Raßtaȯ pirm to regiedamaȯ[9] jog Diewaȯ turejo nuteyſint Pahoni^{us} [10] iß wieroȯ, apiſakie pirm Evangelią Abrahomuj (kalbedamaȯ) tawimpi wiſoȯ gimineȯ buȯ paßławintoȯ.

9. Teyp tada tie kurie ira iß wieroȯ paßławinti ira ſu wi⟨e⟩rnu[11] Abrahomu.

10. Kayp daug neȯ ira tu kurie ira iß darbu Zokona, po prakieykimu ira. Paraßyta neȯ ira. Prakiayktaȯ ira koʒnaȯ kurſej notliekt tame wiſame kaȯ ira paraßyta knigoy Zokona, idand tey darytu.

11. Jr jog niekaȯ per[12] Zokona n'eſt nuteÿſintaȯ po Diewu, zynoma ira. Teyſuȯ neȯ giȯ iß wieroȯ.

12. Bet Zokonaȯ n'eſt iß wieroȯ, bet ʒmoguȯ kurſey daro tuȯ daykt^{us} giȯ per joȯ.

13. CHriſtuȯ ißloſawo muȯ nog prakieykimo Zokona, tapęȯ[13] prakieykimu uz muȯ. Paraßyta neȯ ira, Prakiayktaȯ ira koʒnaȯ

kurſej

1 *pd* patȯjen 2 *m* giwu eſ⟨mi⟩ 3 *s* durni 4 *s* ⟨ap⟩monijo 5 *c* ira 6 *p* klauſima 7 *id* kame 8 *i* klauſ⟨ima⟩ 9 *s* nuweyʒdeję̇ȯ 10 *c* Pahoniȯ 11 *ms* wirnu 12 *c* iß, per 13 *s* ſtoję̇ȯ

kurſey kaba and medʒio.

14. Jdand paßlawinimaǒ Abrahoma ateytu and Pahoniu CHriſtuſiep Jeʒuſiep (ir) idand[1] apturetumbime ʒadeima dwaſioǒ per wiera

15. Broley, kałbu pagal ʒmogauǒ, patieǒ ʒmogauǒ ſandaria kurſey ira patwirtintaǒ, nepaniekina[2] niekaǒ, ney (kaǒ) prŷdeda jop.

16. Tey ir ʒadeimey paʒadeti[3] ira Abro- [homuj ir jo ſekłey. Nekałba, Jr ſeklemǒ[4], kaipo ape daugiel, bet kaypo ape wiena, Jr ſekley tawo, kuriy ira CHriſtuǒ.

17. Ó tey kałbu: Sandariǒ kurſey pirm to patwirtintaǒ ira nog Diewa and[5] CHriſtuſo, per Zokona kurſey uʒſtojo p⟨a⟩ſkuy kiaturis ßymtuǒ[6] ir triǒdeßymǒ metu nedaro nejokioǒ macieǒ, idand ʒadeima[7] ſuniekintu[8].

18. Jeygu neǒ Tewayniſte[9] ira iß Zokona, tey jau ne'ſt daugiauǒ iß Zadeima, bet diewaǒ dawe tey iß łoskoǒ Abrahomuy per ʒadeima.

19. And kogi tada ira Zokonaǒ? Prŷdotaǒ ira top del perʒęgima[10]: net ſekłe ateyǒ, kurey tey ira ʒadeta, ó ana paʒymeta[11] ira per Anjel^{us} rąkon Tarpinika.

20. O Tarpinikaǒ n'eſt (Tarpiniku) wieno: bet diewaǒ ira Wienaǒ[12].

21. Jragu tada Zokonaǒ prieß ʒadeim^{us} diewo? Nedok to diewe
Kad neǒ Zokonaǒ butu dotaǒ, kurſey galejo adgidit[13] tada tykrej butu teyſibe iß Zokona.

22. Bet[14] Raßtaǒ uʒrakino tey wiǒ po grieku, idand ʒadeimaǒ iß wieroǒ Jeʒuſa CHriſtuſa butu dotaǒ tykintiem^{us}.

23. Bet (pirm) nejg wiera atajo, padoti [buwom ſargibon Zokona, ir buwom uzrakinti iki wierej, kuriy turejo but apirejßkita.

24. Teyp tada buwo muſu Bakałoriu[15] CHriſtuſop, idand butumbime nutayſinti iß wieroǒ.

25. Bet kad atajo wiera, jau daugiauǒ n'eſme po Bakałoriu

26. Wiſi neǒ eſte waykeyǒ Diewo per wiera CHriſtuſiep Jeʒuſiep.

27. Kayp daug neǒ juſu ira apkrykßtytu ing CHriſtuſa, apwilkiete CHriſtuſa.

28. Nera[16] jau[17] Zyda ney Greka, nera newalniko ney walna, nera wirißko ney moterißka. Wiſi neǒ wien eſte CHriſtuſiep Jeʒuſiep

29. Ó jeygu eſte CHriſtuſo, tada eſte ſekłe [Abrahoma, ir pagal ʒadeima teywaynieyǒ.

PAGULDIMAS IV

1. Kałbu wienok, kayp iłgey[18] Teywayniǒ ira wayku, nieku neſt kitonißkaǒ nog tarna, noriǒ ira Wießpaciu and wiſo.

2. Bet ira po Apekuneyǒ ir prywajʒdejǒ iki metuy[19] kuri pirm nułeme[20] tewas.

3. Jr meǒ teypag, kad buwom waykejǒ, buwome newalnikejǒ padaryti po pirmomiǒ[21] pradʒiomiǒ ſwieta

4. Bet kad piłnumaǒ metu atajo[22], izſiunte Diewaǒ ſunu ſawo, padaryta iß moteribkieǒ, padaryta po Zokonu.

5. Jdand ißloſotu tuǒ kurie buwo po Zokonu (ir) idand meǒjen apturetumbime paſawinima[23] uz[24] waykuǒ.

1 *pd* meǒjen 2 *i* ⟨ne⟩łauza 3 *c* ʒadeimey; *c* ʒadeimu paʒadetu 4 *c* ſeklemuǒ 5 *s* ape 6 *c* po kiaturimǒ ßymtamǒ; *ms* poſkuy; *pd* metu 7 *c* ʒadeimus 8 *i* nieku pawerſtu 9 *c* Teywayniſte 10 *pd* bet diewaǒ 11 *c* anǒjen paʒymetaǒ 12 *c* Wienǒ 13 *i* ⟨adg⟩aywint 14 *pd* Zokonaǒ 15 *m* Prawadnik⟨u⟩ 16 *ad* Tame 17 *id* ney 18 *s* pakołey 19 *pd* pirm nog Tewa; *s* nułeme; *sc* nułemtamuy; *id* pirm; *sd* pirm 20 *ex m c* nułemtamuy pirm 21 *c* pirmejǒ 22 *s* iſipiłde 23 *i* priemimus 24 *pd* Sunuǒ

6. Ó kadągi eſte waykeyȯ, iʒſiunte[1] Diewaȯ [dwaſią Sunauȯ ſawo ßyrdiſna juſu, kuriy ßaukia Abba, Tewe.

7. Teyp tada[2] n'eſi daugiauȯ tarnu, bet ſunumi: o jeygu eſi ſunumi, eſi teypag Teywayniu Diewo per CHriſtuſa.

8. Bet kad anomet nepaʒynot Diewa: tarnawot tiemuȯ kurie iß prygimima n'eſt dieweyȯ

9. Ó dabar kad paʒynot diewa, bet kas[3] daugiauȯ nog Diewa pazynti eſte kaypo gryßtate adgaloȯ ſilpnump ir[4] pawarguſiump pirmump pradeimump, kuriem[us] norite tarnaut adgaloȯ nog pradʒioȯ[5].

10. Juſjen perſergte dienas[6], ir menaſiuȯ ir[7] czeſuȯ ir metuȯ.

11. Bijauȯ ape juȯ kad ko nedok diewe, nedirbcia aplink juſu dowaney.

12. Bukite kaypo aß: ir aß neȯ eſmi kajpo juȯ: Broley, meldʒiu juȯ: nepadaret mi nejokioȯ kryudoȯ.

13. Jr patiȯ ʒynote jog per ſilpnibe[8] kuna apiſakiau jumuȯ Evangelią pirmakart[9].

14. Jr pagundyma mano kurſey (ſtojoȯ) kune mano nepagordÿjot ney beſibodejot[10]: bet pryemet mane kaypo Anjeła Diewo, (ką kalbu) kaypo[11] CHriſtuſa Jeʒuſa.

15. Kokȯ tada buwo paßławinimaȯ juſu? Domi neȯ ludyima jumuȯ jog juſjen, kad gałetu but, ir akiȯ ſawo butumbite ißłupę o man dawe

16. Tapaugu neprietelu juſu, tieſa jumȯ kalbedamȯ?

17. Aniȯ juȯ netykrej mili, bet nori atatremt muȯ idand joȯ miłetumbite.

18. Giar[12] miłet wiſadoȯ, ira giar ó netykt kad patsjen eſmi juſimp.

19. Waykialey mano kuriuȯ wel dirbu kad pagimdicia, iki CHriſtuȯ paweykſła gauȯ juſimp.

20. Bet norecia kad bucia dabar ſu jumiȯ, ir bałſą mano atmajnicia: Abejoju neȯ ape juȯ.

21. Pamiſaki⟨k⟩it[13] juȯ kurie norite but po Zokonu, neklauſotegu Zokona?

22. Paraßyta neȯ ira, jog Abrahomaȯ turejo du Sunu: wieną iß słuʒebnikeȯ[14] o wieną iß walnoȯ.

23. Bet anȯ kurſey buwo iß tarnayteȯ[15], gime pagal kuna[16]: bet anȯ kurſey buwo iß walnoȯ, per zadeima.

24. Tie[17] dayktey ira kurie turi kitonißka ißmanima[18]: tie neȯ ira dwejetaȯ[19] Sandariu: wienȯ iß kalna Sina, gimdidamaȯ newaloſp, kurſey ira Agar.

25. Toy neȯ (ipaciey) Agar ira Sina kalnaȯ Arabioy, ó ſutynka ſu Jeruʒalem kurſey dabar ira, ir ⌜ira newaloy[20]⌝ ſu waykeyȯ ſawo.

26. Bet Jeruʒalem kurſey ira aukßtey, ira walnaȯ, kurſey ira motyna muſu wiſu.

27. Paraßyta neȯ ira, Linxminkiȯ newajſingoy, kuriy negimdi[21]: kialkiȯ ir ßauk, kuriy gimdima muku neturi[22] wayku neȯ aplajſtoȯ ira toli daugiauȯ, neyg anoȯ kuriy turi wira.

28. Bet meȯjen, Broley, waykeyȯ eſme ʒadeima, kaypo buwo Jzaokaȯ.

29. Bet kaypo anomet, taȯ kurſey gime pagal

[1] *s* nu⟨ſiunte⟩ [2] *pd* jau [3] *id* kaȯ; *c* kad [4] *pd* letu⟨mp⟩ [5] *i* kayp pirmey [6] *c* perſergiate dienu [7] *pd* metuȯ [8] *c* ſilpnuma [9] *c* kartą [10] *c* bodejoteȯ [11] *pd* (pati) Jeʒu⟨sa⟩ [12] *s* bet; *pd* wienok [13] *ms* Pamiſakitit [14] *sd* tarnayteȯ; *sd* newalnikieȯ; *i* ſamdinikies [15] *s* słuʒebnikieȯ [16] *ms* kunaȯ [17] *c* Kurie [18] *s* ʒymina ką kit [19] *ms d* -etaȯ [20] *c* newalnikie [21] *i* beberne [22] *c* nekienti

kuna, perʃekiojo tą kurʃej (gime) pagal dwaʃioȯ. teypag ir dabar.

30. Bet ką kałba Raßtaȯ? Jßmeʃk słuʒebnikię ir joȯ Sunu: Sun^{us} neȯ ʃłuʒebnikieȯ nieku budu nopʃeȯ teywayniʃteȯ ʃu Sunumi walnoȯ.

31. Teyp tada Broley neʃme waykejȯ słuʒebnikieȯ[1] bet walnoȯ.

PAGULDIMAS V

1. Stowekit[2] tada walnaʃtiy, kuria muȯ walneyȯ padare CHriʃtuȯ ir neʃidokite adgaloȯ ʃuʃigaut[3] jungu newaloȯ.

2. Szteÿ, aßjen Powiłaȯ kałbu jum^{us}, jog jeygu doʃite[4] apʃipiauʃtit, CHriʃtuȯ ⌜jumuȯ nemaciȯ[5]⌝.

3. Jr wel ʃwiecʒyju[6] koʒnamuy ʒmoguy kurʃey daʃilaydʒia apʃipiauʃtit, jog kałtaȯ ira ißtieʃet cieła Zokona.

4. CHriʃtuȯ tapo jumuȯ diku, kurie (norite) but nuteyʃintejȯ per Zokona, ißpołete iß łoʃkoȯ.

5. Meʃjen neȯ łaukiame per dwaʃią iß wieroȯ nodiejoȯ[7] teyʃibeȯ.

6. CHriʃtuʃiep neȯ Jeʒuʃiep neturi ney apipiauʃtimaȯ[8], kokioȯ[9] macieȯ, ney neapipiauʃtymaȯ, bet wiera nepateykaujanti per meyłe.

7. Begote gierey, kaȯ uʒʃtojo jumuȯ, kad nebutumbite kłauʒad^{us} tieʃey.

8. Taȯ ißmanimaȯ n'eʃt iß to kurʃey[10] ßaukia juȯu.

9. Truputiȯ rukßtieȯ uzrugina[11] cieła mayßyma.

10. Tykioȯ ape

10. Tykioȯ ape juȯ Wießpatiep, jog[12] kitonißkej neißmaniʃite, bet taȯ kurʃey juȯ mayßo kiłoȯ suda, noriȯ neʒnau do kas[13] butu[14].

11. Bet aßjen, Broley, jeygu dar apiʃakau apipiauʃtyma, kodel dar perʃekiojamaȯ eʃmi? Papiktinimaȯgu tada kryʒiauȯ ira ʃuniekintaȯ.

12. Ó kad ir aniȯ teypag butu atkirʃti[15], kurie jumȯ nedoʃt pakajauȯ.

13. Paßaukti neȯ eʃte walnaʃtieʃp Brolej (newerʃkit) tykt walnaʃtieȯ and prieʒaʃtieȯ kuna, bet tarnaukite wieni kitiem^{us} per meyłe.

14. Ciełaȯ neȯ Zokonaȯ iʃipildʒia wienаme ʒodiÿ (ipaciey) tame, Miłek artyma ʃawo, kaypo pati[16] ʃawe.

15. Bet jeygu wieni kituȯ kandate ir ryjate[17], dabokiteȯ idand wienȯ nog kita nebutumbite ʃutrowiti[18].

16. Ó kalbu, waykßcʒokite per dwaʃia ó neißteʃekite[19] pagieydima kuno.

17. Kunaȯ ney gieydʒia prieß dwaʃia, ó dwaʃia prieß kuna: ó tie prießtarauja ʃau, teyp jog nedarote, ko noretumbite.

18. Bet[20] jeygu wedami[21] eʃte per dwaʃią, n'eʃte po Zokonu.

19. O darbey kuna ira regimi: kurie ira ʃu ʃwetima-giwenimaȯ[22], necʒyʃtata, biaurinibe, łaywiʃte.

20. Stulpu garbe, apnodiimaȯ czemerejȯ[23], neprieteliʃteȯ, barneȯ, abidoȯ, ruʃtibe, kowe[24], nederme, kocierʃtwoȯ[25].

21. Pawida, gałwʒudiʃte,

[1] *i* newalnikie [2] *s* Atlikit [3] *s* ⟨ʃuʃi⟩painiot [4] *c* doʃiteȯ; *i* daʃilayʃite [5] *p* ⟨ne⟩padeȯ [6] *c* apʃiʃwiecʒyju [7] *pd* nuteyʃinima [8] *pd* ney [9] *pd* wietoȯ [10] *pd* juȯ [11] *s* ⟨uzr⟩au⟨gina⟩ [12] *pc* nebu⟨site⟩ kitonißkejȯ [13] *id* kokȯ [14] *c* buȯ [15] *s* iʒʃkinti; *pd* kurie [16] *c* patȯ [17] *c* praryjate [18] *p* prarity [19] *p* pildikite [20] *pd* kad [21] *s* redami [22] *s* pałaydawi⟨maȯ⟩; *pd* biau⟨rinibe⟩ [23] *id* apipeneimaȯ cʒereyȯ [24] *i* waydas [25] *p* atʃiʃkielimej

21. Pawida, gałwʒudiſte, girtawimey, apryimeÿ ir tiemuȯ ligi: ape kuri^{us} kałbu jum^{us}[1] kaypo ir pirm to paſakiau, jog tie kurie ⌜daro tokiuȯ dayktuȯ⌝, nepaſeȯ[2] Karaliſteȯ Diewo.

22. Bet wayſiuȯ dwaſioȯ, ira meyłe, dʒiaugſmaȯ, pakajuȯ[3], kantribe[4], gieradeiſte, gieribe, wiera, letumaȯ, mierniſte[5].

23. Prieß tokiuȯ nera Zokona.

24. Bet kurie ira CHriſtuſo, nukryʒiawojo kuna ſu pajudynimejȯ ir pagieydymejȯ

25. Jeÿgu gÿame per dwaſia, waykßcʒoki⟨me⟩[6] teypag per dwaſią

26. Jr nebukime jeßkotojejȯ dikoȯ garbeȯ, wieni kituȯ judyndami, wieni kitiem^{us} pawidedami.

PAGULDIMAS VI

1. Broley, jeygu teypag kurſey ʒmoguȯ[7] perpultu per kokią piktadeiſte[8], juȯ kurie eſte dwaſißkeyȯ, atweſkit toki gierop dwaſioy łetuma: weyʒdedami patiȯ and ſawęȯ, idand juȯ teypag nebutumbite gundinti.

2. Kiłokite wieni kitu naßtaȯ, ir teyp pildikite[9] Zokona CHriſtuſo.

3. Jeygu neȯ kaȯ ißmano ſawe ſant ko, noriȯ n'eſt nieku, tokȯ apjeßko patȯ ſawe dumoy (ſawo)

4. Bet temegina koʒnaȯ tykra ſawo darba: ó tada tureȯ giriu patȯ ſawimpi tykt, ó ne[10] and kito.

5. Koʒnaȯ neȯ[11] ſawo naßta neß

6. Jr[12] taȯ kurſey mokiamaȯ ira ʒodiy tenudalija[13] iß wiſa giaro tamuy kurſey (ghi) mokia

7. Neklejokite, Diewaȯ nepakięcia[14] kad kaȯ ghi apjoktu: ką neȯ ʒmoguȯ ſeja, tey teypag piauȯ.

8. Taȯ neȯ kurſey ſeja tykrame ſawo kune, iß kuna piauȯ pagadynima: bet taȯ kurſey ſeja dwaſioy, piauȯ iß dwaſioȯ amʒyna ʒywata.

9. Bet giar darydami nepatyngiekime ſawu neȯ metu piauſime, ieygu nepaiłſime.

10. Teyp tada pakoley turime czeſa, giar darykime wiſiemuȯ, bet łabiauſiej naminikamuȯ wieroȯ.

11. Dabokiteȯ kaypo didełę Gromatą raßiau juſump tykra mano rąka.

12. Wiſi tie kurie nori graʒu ſkayſtuma parodit pagal kuna, tie werʒa juȯ kad apſipiauſtytumbite, idand tykt patiȯ nebutu perſ⟨ekio⟩ti[15] del kryʒiauȯ CHriſtuſo.

13. Jr aniȯ neȯ patiȯ kurie apſipiauſto neperſergt Zokona: bet nori kad juſjen apſipiauſtumbite[16], kad girtuȯ kune[17] juſu.

14. Bet nedok to diewe kad aßjen turecios girt ko kitu per kryʒu Wießpatieȯ muſu Jeʒuſa CHriſtuſa: per kuri ſwiets mi ira nukryʒiawotaȯ, ir aßjen Swietuy

15. CHri-

1 *pd* pirm to 2 ⟨n⟩optureȯ 3 *bd* pakajuȯ 4 *c* kantrumaȯ 5 *p* bleywumas 6 *ms* waykßcʒoki 7 *pd* butu 8 *c* pikta darba 9 *c* ißpildikite 10 *pd* kitampi 11 *pd* prieß tykra 12 *c* Ó 13 *bd* tenudalija 14 *s* nedodas 15 *ms* perſiokiti 16 *ms* apſipiauſtutumbite 17 *i* iß

15. CHriʃtuʃiep neò Jeʒuʃiep, neturi galibeò ney Apipiauʃtymaò, ney neapipiauʃtymaò, bet naujaò Sutwerymaò

16. Jr kayp daug waykβcʒoò pagal to βnura, and tu (buò) pakajuò, ir ʃuʃimilimaò[1], ir and Jzraela^{us} Diewo.

17. Nog βo meto, niekaò mi tenedakuczoja. Aβ neò neβoju ʒymeò Wieβpatieò Jeʒa^{us} [2] kune mano.

18. Loska Wieβpatieò muʃu Jeʒuʃa CHriʃtuʃa t'eʃt ʃu Dwaʃia juʃu, Broleÿ. Amen.

Galatump, raβyta[3] iβ Ryma.

Gałas Gromatos
Powiła Galatump.

GROMATA
Apaβtała Powiła
EFEZUMP

PAGULDIMAS I

1. Powiłaò Apaβtalaò Jeʒuʃa CHriʃtuʃa, per wala Diewo, Szwentiemuò kurie ira Efeze, ir wierniemuò CHriʃtuʃiep Jeʒuʃiep.

2. Łoska t'eʃt jumuò ir pakajuò, nog Diewa Tewa muʃu, ir Wieβpatieò Jeʒuʃa CHriʃtuʃa

3. Paβławintaò t'eʃt Diewaò ir Tewaò Wieβpatieò muʃu Jeʒuʃa CHriʃtuʃa, [kurʃey paβlawino mumuò wiʃokiu dwaʃiβku paβławinimu danguy CHriʃtuʃiep

4. Kaypo muò iβrynko jampi pirm[4] neyg uzdetaò buwo fundamentaò ʃwieto, kad butumbime Szwentejò ir nekalteyò po jo meyłey.

5. Kurʃey muò pirm to paʒymino pryemimop uz wayk^{us} per Jeʒuʃa CHriʃtuʃa patò ʃawimpi, pagal nora ʃawo waloò.

6. Szłoweʃp garbeò jo łoskoò, kuria muò apdowanojo numiłetame

7. Kurampi turime iβloʃawima per jo krauja, (ipaciey) atlaydyma perʃtoimu[5] pagal bagotiʃteò jo łoʃkoò.

[1] *sd* mielaβyrdiʃte [2] *pd* and [3] *c* Raβyta [4] *pd* pradʒioò ʃwieta [5] *i* ⟨p⟩ra⟨ʃtoimu⟩; *i* perżęgi⟨mu⟩

8. Su kurią apſtingaỏ buwo prieß muỏ wiſokioy ißmintiy ir budryſtey[1].

9. Apinaßyneỏ mumuỏ paſłeptine waloỏ ſawo pagal paſidaboima ſawo, kuri nukrowe patỏ ſawimpi.

10. Padalijme pilniſteỏ czeſu wiỏ ⌜ſurynkt [atgaloỏ wienan⌝ CHriſtuſiep, teyp tey kaỏ ira danguy, kayp tey kaỏ ira and ʒiameỏ.

11. Jampi, kurampi teypag tapom teywayniſte, meſjen kurie pirm to paʒymeti buwom pagal paʒymeima[2] to kurſey daro wiſuỏ dayktus pagal rodoỏ waloỏ ſawo.

12. Jdand butumbime and ßłoweỏ jo garbeỏ, meỏ kurie pirm dukſe⟨j⟩omeỏ[3] CHriſtuſu[4].

13. Kuriampi juỏ teypag (eſte) kayp[5] ißgirdot ʒodi tieſoỏ (ipaciey) Evangelią izganima juſu, kuriampi ir juỏ, kayp intykiejot, uʒpecʒetiti eſte dwaſia ßwenta zadeimo.

14. Kuri ira ʒadotku teywayniſteỏ[6] muſu, igitop atpirkimop[7] and ßłoweỏ jo garbeỏ.

15. Togdel ir aß izgirdęỏ wiera ing Pona Jeʒu, kuri ira terp juſu, ir meyłe prieß wiſuỏ Szwentuỏ

16. Nelauju[8] dekawot uz juỏ, minedamaỏ juỏ małdoſe mano:

17. Jdand diewaỏ Wießpatieỏ muſu Jeʒuſa CHriſtuſa, Tewaỏ garbeỏ dotu jumuỏ dwaſią ißmintieỏ ir apireyßkima pazyntiy ſawo.

18. (Jpaciey) apßwieſtu akiỏ juſu raʒuma, kad ʒynotumbite, kas[9] ira nodieja paßaukima jo, ir kaỏ[10] ira bahotiſte garbeỏ teywayniſteỏ jo Szwentoſe.

19. Jr kaỏ ⌜ira do⌝ prakiłna didibe macieỏ jo tieỏ[11] muỏ kurie tykime, pagal darba galibeỏ jo macieỏ.

20. Kurią parode CHriſtuſiep kad ghi prÿkiełe iß numiruſiu, ir paſodyno (ghi) po deßyney (rąkey) ſawo danguy.

21. Aukßcʒiauỏ uʒ wiſokia Wireſnibę, ir Galibę, ir Styprybę, ir Kunigiſtę, ir wiſoki[12] warda kurſey miniỏ, netyktey and ßo ſwieta: bet ir and ateÿſiancio:

22. Jr padawe wiſuỏ dayktus po kojomỏ[13] jo, ir dawę ghi Baʒniczey uz gałwą and wiſu dayktu

23. Katroy ira kunu jo, ir pabayga to, kurſey baygia wiỏ wiſoſe.

PAGULDIMAS II

1. Jr juỏ (podraug adgide,) kurie buwote numire per perʒęgimuỏ ir griekus.

2. Kurioſe pirm to waykßcʒo⟨jo⟩te, pagal amzia ßo ſwieta, pagal Kunigayßcʒia galibeỏ ora, dwaſioỏ, kuri dabar dirba[14] waykoſe nekłauʒadoỏ.

3. Terp kuriu meỏ teypag wiſi pirm to giwenom pagieydymoſe kuna muſu darydami walą kuno ir padumoimu: ir buwom iʒ prygimima waykejỏ ruſtibeỏ, kaypo ir kiti.

4. Bet Diewaỏ kurſey bahotaỏ ira[15] małoney[16], per didę meyłę ſawo kuria muỏ numiłejo

5. Jr

[1] *c* bęrdryſtey; *p* prote [2] *m* paſtanaw⟨iima⟩ [3] *id* tykiejomeỏ [4] *c* CHriſtuſiep [5] *pd* tykt [6] *ms* teywaniſteỏ [7] *id* iß⟨pirkimop⟩, atpirkimop [8] *m* perſtoju; *s* NB [9] *c* kaỏ [10] *s* ⟨ku⟩riy [11] *s* and [12] *pd* ʒod⟨i⟩ [13] *c* kojomiỏ [14] *i* nepateykia; *i* NB [15] *pd* miełaßyrdiſtey [16] *i* małoney

5. Jr komet[1] numirem per perſtoimus adgide (muꝺ) ſu CHriſtuſu:|: iß łoſkoꝺ[2] ißganiti eſte:|:

6. Jr podraug prykiełe (muꝺ) ir podraug [paſo-dyno danguy CHriſtuſiep Jeȥuſiep.

7. Jdand paroditu ateyſiancioſe amȥio- [ſe prakiłnaꝺ bahotiſteꝺ łoskoꝺ ſawo per gieradeiſtę and muſu CHriſtuſiep Jeȥûſiep.

8. Jß loskoꝺ neꝺ[3] iȥganiti eſte per wierą: ir tey ne iß juſu: Diewo tey ira dowana.

9. Ne iß darbu: idand kaꝺ neſigirtu

10. Eſme neꝺ darbu, ſutwertu CHriſtu- [ſiep Jeȥuſiep gierump darbump, kuriuꝺ diewaꝺ prÿgatawijo[4], idand[5] waykßcȥotumbime joſe.

11. Togdel atminkite jog juꝺien kurie pirm to buwot Pahonimiꝺ kune, ir kurie buwote wadynami Neapipiauſtymu nog tu kurie wadynami buwo Apipiauſtymu kune, kurſey deſtiꝺ rąkomiꝺ.

12. Jog juꝺjen to[6] metu buwote be [CHriſtuſo, atatolinti nog prowoꝺ Mieſta[7] Jzraelauꝺ, ir praßalnieciey nog Sandariu ȥadeimo, neturedami nejokioꝺ nodiejoꝺ, ir be diewo and Swieta.

13. Bet dabar CHriſtuſiep Jeȥuſiep juꝺ [kurie pirm to buwote toli[8], pryſiartinot per krauja CHriſtuſo.

14. Anꝺ neꝺ ira pakajumi muſu, kurſej tey abejet padare wienu, ir[9] ſieną-ſkiriauꝺ[10] ißardęꝺ

15. Sunaykino neprieteliſte, kune ſawo, (ipaciey) Zokona pryſakimu (uȥgulinti) iſtatimoſe, i⟨d⟩and[11] abejet ſutwertu patꝺ ſawimpi[12], ⌜ing nauja wiena zmogu⌝, darydamaꝺ pakaju

16. Jr (idant) todu ſuderyntu ſu Diewu [wienan per kryȥiu, uȥmußęꝺ[13] neprieteliſte and togi patieꝺ.

17. Ꝺ atajęꝺ apiſakie per Evangelią pakaju jumuꝺ kurie toli buwot, ir tiemuꝺ kurie arti buwo.

18. Per ghi neꝺ turÿme abujen pryeygą per wiena dwaſia Tewop.

19. Tey tada jau n'eſte daugiauꝺ praßalnieciejꝺ ir ſuſiedejꝺ, bet bendra-mießcȥoniꝺ Szwentuju ir ßeymina Diewo.

20. Pabudawoti and fundamenta Apaßtatału ir Pranaßu ko Jezuꝺ CHriſtuꝺ ira apaciauſiu kraßtyniu akmeniu.

21. And kurio cieła budawone mandagiej[14] auga ing Sȥwenta Baȥnicȥą Wießpatiep.

22. And kurio[15] juꝺ teypag ⌜podrau⟨g⟩[16] [pabudawoti eſte⌝ idand butumbite pagiwenimu Diewo dwaſioÿ.

PAGULDIMAS III

1. Del toꝺ prieȥaſtieꝺ aßjen Powiłaꝺ (eſmi) kaliniu CHriſtuſa Jeȥuſa del juſu kurie eſte Pahonimiꝺ.

2. Jeygu tykt girdejot ape nudalijma łoskoꝺ diewo, kuri mi ira dota del juſu.

3. Jog mi per apireyßkima apinayßno tą paſleptine:|: kaypo pirm to[17] nedaug (ȥodȥieyꝺ) raßiau.

4. Jß ko ſkaytydami (tey) galite pamatit[18] ißminti mano toy paſłeptinej CHriſtuſo:|:

[1] *pd* buwome [2] *pd* ſtojoteꝺ [3] *ms* n'eꝺ [4] *m* pared [5] *pd* joſe [6] *s* ano [7] *s* wiſotynes [8] *pd* ſtojoteꝺ arti [9] *pd* ſkiriu [10] *i* pertwarą; *md* perwaras [11] *ms* itand; *pd* butu; *sd* abejet; *i* ⟨ab⟩udu [12] *pd* naujame [13] *id* iß⟨mußęꝺ⟩; *m* nukiełęꝺ [14] *pd* ſuſtatyta [15] *c* kurioꝺ [16] *ms* podrau [17] *pd m* trumpey [18] *pd* kuriy kitoſe amȥyſe(!) nebuwo apinaßyta ⟨k⟩udykamus (*ms* ȥudykamus) ȥmoniu *cf v.* 5

5. Kuriÿ kitoſe amʒioſe waykamuȯ ʒmoniu n'eſt apinaßyta[1], kaypo dabar ira apireÿßkita [Szwen-tiemuȯ jo Apaßtalamuȯ ir Pranaßamus, per dwaſią.

6. (Jpaciey) jog Pahoniȯ ira bendrateywajniey, ir togi patieȯ kuna, ir nodelnikeyȯ ʒadeima jo CHriſtuſiep per Evangelią.

7. Kurioȯ aßjen ſtojauȯ Tarnu, pagal dowanoȯ łoskoȯ Diewo, kuriy mi ira dota pagal darba jo macieȯ.

8. Man maʒauſiamuy iß wiſu Szwentu dota ira toy łoska, apiſakit per Evangelią terp Pahoniu neißtyriamą bahotiſte CHriſtauȯ.

9. Jr wiſuȯ apßwieſt (kad galetu ſupraſt, kaȯ ira[2] bendryſte paſłeptyneȯ kuriy nog (wiſu) amʒiu buwo paſłepta diewiep, kurſey sutwere wiſuȯ dayktus per Jeʒuſa CHriſtuſa[3]..

10. Jdand nujen per ſurynkima butu apinaßyta Wirßunemuȯ ir Galibemus danguy tuła ißmintiȯ Diewo.

11. Pagal amʒyna likimo kuri padare CHriſtuſiep Jeʒuſiep Wießpatiep muſu.

12. Kuriampi turime drąſuma ir pryeyga ſu padukſia, per wierą ing ghi.

13. Togdel praßau juſu idand neſtotumbiteȯ ſiłpnejȯ ſuſpaudimoſe mano uʒ juȯ, kaȯ ira garbe juſu.

14. Deltogi łąkiu kielus mano Tewop Wießpatieȯ muſu Jeʒuſa CHriſtuſa

15. Nog kurio wiſokia gimine and dangauȯ ir and ʒiameȯ zadynaȯ.

16. Jdand dotu jumȯ, pagal bagotiſteȯ garbeȯ jo, idand butumbite paſtiprynti galibe per dwaſia jo widutiniame zmoguj.

17. Kad CHriſtuſaȯ per wiera giwętu ßyrdiſe juſu[4], ir juȯ iſißaknitumbite[5] ir iſikaſtumbi⟨t⟩e[6] meyłey.

18. Jdand galetumbite wiſißkej apimt ſu wiſeyȯ Szwentejȯ, kaȯ ira płatumaȯ, ir iłgumaȯ, ir giłumaȯ, ir aukßtumaȯ.

19. Jr paʒynt meyłe CHriſtuſo, kuriy pereyt ißminti, idand butumbite prypilditi wiſokia pilnibe[7] diewo

20. Jamuy tada kurſey gali padaryt[8] toli apſtingiaus neyg praßom[9] aba dumojam pagal macieȯ kuri muſimp nepateÿkt.

21. Jamuy (kałbu) t'eſt garbe Surynkime, per CHriſtuſa wiſoſe gimineſa and amʒiu amʒynuju Amen.

PAGULDIMAS IV

1. Meldʒiu tada juſu aßjen kaliniȯ Wießpatiep, kad waykßcʒotumbite wertey paßaukime, kurio paßaukti eſte.

2. Su wiſokiu pakaju ir łetumu, kantribe[10] kięʒdami[11] wieni kitus meyłey

3. Rupindamieȯ uʒłaykit wienatwe Dwaſioȯ per ryßy pakajauȯ.

4. Wienaȯ ira kunaȯ, ir wiena dwaſia, kaypo ir patisjen paßaukti eſte wienoſp nodiejoſp paßaukima juſu.

5. Wienȯ[12] Wießpatȯ, Wiena Wiera, Wienaȯ Krykßtaȯ

6.

1 *m* pranaßta 2 *pd* do 3 *ms* CHriſtuſtuſa 4 *pd* iſi- 5 *pd* meyłey 6 *ms* iſikaſtumbime 7 *c* iki wiſokiey pilnibey 8 *pd* daugiauȯ neÿg toli apſtingi⟨aus⟩ 9 *c* praßome 10 *c* kantribey 11 *c* pakięʒdami 12 *c* Wienaȯ

6. Wienȯ Diewaȯ ir Tewaȯ wiſu, kurſey ira and wiſo, ir per wiȯ, ir juſimp wiſoſe

7. Bet koʒnamuy iß muſu dota ira łoska pagal mieroȯ dowanoȯ CHriſtuſo.

8. Togdel kalba, kad uʒʒęgie aukßtÿben[1] newalon nuwede newalą, ir dawe dowanaȯ ʒmonemuȯ

9. Ó tey, uʒʒęgie, kaȯ ira, jeygu (ne) jog teypag nuʒęgie ʒemiauſioſna daliſna ʒiameȯ?

10. Kurſey nuʒęgie, taſgi ira kurſey teypag uʒʒęgie aukßcʒauȯ ney wiſi danguȯ, idand wiſuȯ daykt^{us} prypilditu[2].

11. Jr taſgi patȯ dawe nekuriuȯ uʒ Apaßtal^{us}, ir nekuri^{us} uʒ Pranaß^{us}, ir nekuri^{us} uz Evangeliſtaȯ, o nekuri^{us} uʒ[3] Piemeniȯ ir Mokitojuȯ.

12. And papildimo[4] Szwentuju, and darba tarnawimo, and budawoneȯ Kuna CHriſtuſo.

13. N'et (!) wiſi ateyſime wienatwen wieroȯ ir paʒyntieſp Sunauȯ Diewo, tobulan ʒmogun, mieron[5] didʒiumo[6] pilnibeȯ CHriſt⟨u⟩ſo[7]:

14. Jdand daugiauȯ nebutumbime wajkejȯ, kurie kaypo wilniȯ[8] ſiubojaȯ ir wedami[9] ira[10] wiſokiu weju mokſla, per wilu ʒmoniu, per kitribe kitrey atweſt[11] kłejoimop:

15. Bet tieſa numanidami meyłey, wiſißkej augtumbime jampi, kurſey ira gałwa (ipaciey) CHriſtuȯ.

16. Jß kurio ciełaȯ kunaȯ mandagiey ſudetaȯ ir ſuſegtaȯ per wiſuȯ ryß^{us}[12] pagal darba koʒnoȯ dalieȯ mieroy (ſawo) augmeni kuna gautu, iki izſtatimuy patieȯ ſawe meyłey.

17. Tey tada kalbu, ir ludyju tey Wießpaciu idand newaykßcʒotumbite daugia^{us} kaypo kiti Pahoniȯ waykßcʒoja mornaſtiy dumoȯ ſawo.

18. Uʒtamſinti raʒume, atatolinti nog ʒywata Diewa, per neiſzmanima[13] kurſey ira joſe, per uʒkietyma ßyrdieȯ ju.

19. Kurie tape nejaucianciejȯ atſidawe łajwiſteÿ, daryt wiſokią biauribe geydulingeÿ

20. Bet juſjen neteyp ißmokot CHriſtauȯ.

21. Jeygu ghi tykt girdejot, ir per ghi mokiti eſte, kaypo tieſa ira CHriſtuſiep.

22. (Jpacieÿ) idand nuwilktumbite kaȯ litis pirmoja pagiwenima, ſenaghi ʒmogu, kurſey gięda pagieydymejȯ wilauȯ

23. Jr idand butumbite atnaujinti dwaſioj dumoȯ juſu.

24. Jr apſiwilktumbite nauju zmogumi kurſey ſutwertaȯ ira pagal Diewa tykroy teyſibey ir ßwentibey.

25. Togdel nudekite[14] meła, ó kalbekite tieſa koʒnaȯ ſu artymu ſawo: ſanarejȯ neȯ eſme wieni kitu.

26. Ruſtaukiteȯ ó negrießykite, teneußteka ſaułe and narſa juſu.

27. Ney dokite wietoȯ Welniuy.

28. Kurſey wogie, daugiauȯ tenewagia[15], bet gierauȯ tedirba, darydamaȯ tey kaȯ ira giar rąkomiȯ ſawo idand turetu nudalit tamuy kurſey reykałauia.

1 *c* and aukßtÿbeȯ 2 *p* iß⟨pilditu⟩ 3 *pd* Wireſnius ir Wadus 4 *c* papildinimop 5 *i* ſtomenieſp 6 *c* didibeȯ 7 *c* CHriſtauȯ; *ms* CHriſtaſo 8 *pd* kurie 9 *i* ⟨wa⟩romi 10 *id* eſt 11 *c* apweſt 12 *p nl; m* NB. Pol. 13 *i* nowoka 14 *s* nuwilkite 15 *c* tenewogia

29. Supuwuſi kalba teneeyt[1] iß naſru juſu, bet jeygu ira koki giara (kalba) naudyngoſp budawoneſp idand dotu łoſka tiemuȯ kurie j⟨o⟩ȯ[2] [klau-ſo[3].

30. Jr neſmutykite[4] dwaſioȯ ßwentoȯ, per [kurią uʒpecʒetiti eſte iki dieney atpirkima.

31. Totmeſta eſt nog juſu wiſokia kartibe ir[5] ruſtenibe ir narſaȯ, ir ßaukſmaȯ[6], ir notruktiȯ (?), ſu wiſokia piktibe.

32. Bet bukite wieni prieß kit[us], małonejȯ, mielaßyrdingejȯ, atłajʒdami wieni kitiem[us] kaypo ir Diewaȯ CHriſtuſiep atłaydo jum[us].

PAGULDIMAS V

1. Bukit ſekiotojeyȯ Diewo, kaypo waykej [mieli

2. Jr waykßcʒokite meyłey kajpo ir CHriſtuȯ [numiłejo muȯ ir iʒdawe pati ſawe uʒ muȯ and afiercȯ ir uʒmußyma, and kwapancio[7] (!) kwapa.

3. Bet ſu ſwetyma-giwenimaȯ ir wiſokia biauribe, aba łokomſtwa[8], ir teneſimini terp juſu, kaypo pryguli and ßwentu.

4. Ney newieʒliwiſte, ney durna kałba aba[9] ʒertaȯ[10], kurie nepryguli, bet łabiauȯ dekudarymaȯ.

5. Zynokit neȯ tey, jog ʒednaȯ biaurinikaȯ aba necʒyſtaȯ, aba łokomaȯ kurſey ira ſtułpu garbintojaȯ, nejokioȯ neturi teywayniſteȯ Karaliſtey CHriſtauȯ ir diewo.

6. Tenewila[11] juſu kaȯ dikejȯ ʒodʒiejȯ, del tu neȯ dayktu ateyt narſaȯ Diewo and wayku [nekłauʒadoȯ.

7. Nebukite tada ju nodelnikejȯ.

8. Buwot neȯ pirm to tamſibe, bet dabar eſte ßwieſe Wießpatiep: waykßcʒokite kaypo waykey ßwieſeȯ.

9.:|:Wayſiuȯ neȯ dwaſioȯ ira wiſokioy gieribey, ir teyſibey, ir tieſoy:|:

10. Megindami kaȯ ira paſidabojancia Wießpaciuy.

11. Jr neturekite bendryſteȯ ſu ⌜darbeyȯ newayſingeyȯ[12]⌝ tamſibeȯ, bet giera[us] joȯ bauſkite.

12. Tey neȯ kaȯ deſtiȯ nog ju ſlapte[13] gieda ira ir kalbet.

13. Bet wiſi tie dayktey, nog ßwieſeȯ pabauſti, apſireyßko. Wiȯ neȯ tey kaȯ ap⟨s⟩ireyßkia[14], ira ßwieſe.

14. Togdel kałba, Pabuſk kurſey miegi, ir kialkiȯ iß numiruſiu, ó CHriſtuȯ ßwieȯ[15] and tawe.

15. Dabokiteȯ tada kaypo ſargiey waÿkßcʒotumbite ne kaypo neißmaneley bet kaypo numaną[16]

16. Atpirkdami cʒeſa, kadągi dienoȯ ira piktoȯ.

17. Togdel nebukite be nowokos, bet nuwokite[17] kuriy ira wala Diewo.

18. Jr nopſigiarkite winu kuriame ira praßmataȯ, bet bukite prypilditi dwaſia.

19. Kałbedami[18] terp ſawęȯ Pſolmejȯ Hÿmnejȯ ir dwaſißkomiȯ gieſmełemiȯ giedodami ir laupſindami Wießpaciuy ßyrdyje juſu.

20. Dekawodami wiſadoȯ uʒ wiſuȯ daykt[us] [19] Diewuy ir Tewuy, wardane Wießpatieȯ muſu Jeʒuſa CHriſtuſa.

21. Budami wieni kitiemuȯ padotejȯ bajmej Diewo.

20. Moteriȯ bu-

1 *c* teneißeyt 2 *c* ją 3 *i* kłauſant⟨iemus⟩ 4 *s* ⟨ne⟩ſiełok⟨ites⟩ 5 *pd* narſaȯ 6 *i* barnis 7 *s* mieło 8 *i* goduliſte 9 *c* ir 10 *m* jokaȯ, gierdaȯ 11 *c* Teneprywila 12 *s* ⟨ne⟩na⟨udingejs⟩ 13 *c* ſlapciomiȯ 14 *ms* apireyßkia 15 *p* apß⟨wieȯ⟩ 16 *c* numaneley 17 *c* numanikite 18 *pd* ſu 19 *s* wis

22. Moteriȯ bukite padotoȯ wiram^{us} juſu, kaypo Wieβpaciuy

23. Wiraȯ neȯ ira gałwa Moterieȯ, kaypo ir CHriſt^{us} ira gałwa Baʒnicʒoȯ: ir anȯ ira uʒlaykitoju kuna.

24. Togdel kaypo Baʒnicʒa padota[1] ira CHriſtuſuy, teypo ir Moteriȯ[2] wiram^{us} ſawo wiſame.

25. Wirey miłekite moteriȯ[3] ſawo, kaypo ir CHriſtuȯaȯ numiłejo Baʒnicʒą ſawo, ir patȯ ſawe uʒ ją iʒdawe.

26. Jdand ią paβwęſtu, apcʒyſtyjęȯ ią apmaʒgoimu wandenia per ʒodi.

27. Jdand ią patȯ ſau iʒſtatitu βlowintingą, Baʒnicʒą kuri neturi iβtepima ir rauka, aba tamuy ligauȯ kokio daykto, bet idand butu βwenta ir be kałteȯ.

28. Teyp kalti ira wirey miłet moteriȯ ſawo, kaypo tykraghi kuna ſawo. Kaȯ mili moteri ſawo, patȯ ſawe mili.

29. Niekaȯ neȯ nopikiente niekadoȯ kuna ſawo, bet peni ghi ir uʒlayko ghi, kaypo ir Wieβpatȯ Baʒnicʒą.

30. Eſme meϙ neȯ[4] ſanareyȯ jo kuna, iβ jo kuna, ir iβ jo kaułu.

31. Togdel ʒmoguȯ apłeyȯ Tewa ſawo ir Motyna, ȯ ſuwieninȯ (!) ſu moterimi ſawo ir dujen buȯ wieni kunu.

32. Toy paſłeptine ira dide. bet (tey) kałbu (ape) CHriſtuſa ir ape Baʒnicʒą.

33. Teyp tada[5] kiekwienȯ iβ juſu ⌜ir aſabney temili moteri ſawo⌝ kaypo pati ſawe: ȯ mote (tedabojaȯ) kad bijotuȯ wira.

PAGULDIMAS VI

1. Waykey bukite klauʒaduȯ gimditojam^{us} juſu Wieβpatiep, teyſuȯ neȯ tey ira dayktaȯ.

2. Szienawok Tewa tawo, ir motyną:|: kurſey ira pirmaȯ pryſakimaȯ ſu ʒadeimu:|:

3. Jdand giarey[6] tau weſtuȯ[7], ir (idand) giwentumbey iłgey and ʒiameȯ.

4. Juȯ teypag Tewey nejudinkite[8] wajku ſawo narſop, bet auklekite joȯ mokſłe ir graudenime Wieβpatieȯ[9].

5. Tarney bukite klauʒad^{us} Wieβpatim^{us} (ſawo) pagal kuną ſu bayme ir drebeimu, praſtatoy βyrdieȯ juſu, kaypo CHriſtuſuy

6. Ne pagal akieȯ tarnawima, idand[10] ʒmonemuȯ paſidabotumbite, bet kaypo tarney CHriſtuſo, darydami walą Diewo iβ βyrdieȯ.

7. Tarnaudami gierawalnej Wieβpaciuy ȯ ne ʒmonemuȯ.

8. Zynodami jog ka giara katraȯ padarÿȯ, atymȯ teygi nog Wieβpatieȯ, noriȯ tarnaȯ, noriȯ walnaȯ.

9. Jr juȯ Wieβpatiȯ darykite teygi jem^{us}, atłayʒdami baydyma[11], kaypo kurie zynote jog ir juſu paciu Wieβpatȯ ira dangoſe[12], ir jog nera[13] jampi atidʒia[14](?) and aſabu.

10. Tolauȯ, Broley mano, drutynkiteȯ Wieβpatiep, ir galibey jo macieȯ[15].

11. Apſiwilkite ciełeyȯ βarwejȯ[16] Diewo idand gałetumbite atſiſpirt kitriem^{us} wadʒioimamȯ[17] welnio.

[1] *s* pawałna [2] *pd* tykriemus [3] *pd* juſu [4] *pd* meȯ [5] *pd* ir juȯjen [6] *c* giar; *de* gierey [7] *s* butu [8] *s* nenartinkite; *m* ruſtinkite [9] *c* Wieβpatiep [10] *id* kaypo [11] *m* gramzdymą [12] *c* danguy [13] *c* ne ira [14] *c* wiʒdʒiauȯ; *ms* ataiʒdʒia [15] *p* ſiłoȯ [16] *s* ⟨cieł⟩us ⟨βarw⟩us [17] *i* wilams

12. Neturime neȯ koweȯ prieß[1] kuna ir kraujа, bet prieß wirßuneȯ, prieß galibeȯ, prieß gałun[us 2] ſwieta, tamſibę ßio amʒia, prieß dwaſißkaȯ piktenibeȯ and ora.

13. Togdel imkite ciel⟨ą⟩ ßarwą[3] diewo, idand galetumbite atſiſpirt piktoy dienoy, ir wiȯ atprowiję[4] apſiſtotumbite.

14. Stowekit tada perjoſę ßon[us 5] ſawo tieſa, ir apwiłkię pancieriu[6] teyſibeȯ.

15. Jr apawę kojaȯ gatawiſte Evangelioȯ pakajauȯ.

16. Prieß wiȯ emę[7] ſkidą wieroȯ, ko galetumbite uʒgieſit wiſokiaȯ ugnetas[8] ſtriełaȯ ano piktoja:

17. Jmkit teypag ßałmą[9] izganimo, ir kaławija dwaſioȯ, kurſey ira Zodiȯ Diewo.

18. Su wiſokia małda ir praßymu, melʒdamieȯ wiſadoȯ dwaſioy ir jauʒdami top ſu wiſokia kantribe ir praßymu uʒ Sʒwentuȯ.

19. Jr uʒ mane, idand mi ʒodiȯ[10] butu dotaȯ atwerime naſru mano draſume apinaßyt paſłeptinę Evangelioȯ.

20. Del kurioȯ eſmi Siuntiniu łancukie, idand iampi kałbecia drąſey, kaypo mi pryſieyt kałbet.

21. Jr idand juȯ teypag ʒynotumbite tey kaȯ litiȯ[11] mane, (ir) ką darau (tey) wiȯ Tichikuȯ numiletaȯ brolis ir wiernaȯ tarnaȯ Wießpatiep paſakiȯ jumuȯ

22. Kuri nuſiunciau juſump del to patieȯ, idand ʒynotumbite kaȯ ſu mumiȯ deſtiȯ, ir anȯjen patwirtintu ßyrdiȯ juſu.

23. Pakajuȯ t'eſt Brolam[us], ir meyłe ſu wiera nog Diewa Tewa, ir Wießpati⟨e⟩ȯ[12] Jeʒuſa CHriſtuſa.

24. Łoska[13] (t'eſt) ſu wiſejȯ kurie mili Wießpati muſu Jeʒuſa CHriſtuſa nepagadynime.

Efezump raßyta iß Rima
ȯ nusiusta per Tichiką.

Gałas Gromatos Powiła
Efezump.

[1] *b* prieß [2] *pd* ßo [3] *c* ßarwuȯ; *ms* cieluȯ [4] *id* pagatawiję; *m* ißtieſeje [5] *s* ſłepſnaȯ [6] *m* ſerdoką [7] *c* pryemę [8] *c* ugnieȯ [9] *c* ßałmuȯ; *id* hełmą; *md* NB [10] *s* kalba [11] *s* deſtis ſu [12] *nl* [13] *id* Pakajuȯ

GROMATA APASZTALA POWIŁA FILIPPENSUMP

PAGULDIMAS I

1. Powiłaȯ ir Timotheuβaȯ tarnej Jeʒuſa CHriſtuſa, wiſiemus Szwentiemuȯ ⌜CHriſtuſiep Jeʒuſiep⌝ kurie ira Filippi (Mieſte) ſu uʒweyʒdetojeyȯ ir Diakoneyȯ.

2. Łoska t'eſt jumuȯ ir pakajuȯ nog diewa Tewa muſu ir Wieβpatieȯ Jeʒuſa CHriſtuſa.

3. Dekawoju Diewuy mano kiek kartu atmenu and juſu.

4. :|: Wiſadcȯ wiſoſe maldoſe mano, uʒ juȯ wiſuȯ beſimełʒdamȯ ſu dʒiaugſmu.:|:

5. Uz bendryſte juſu Evangelioy, nog pirmoȯ dienoȯ iki βołey.

6. Budamaȯ to tykraȯ, (jog) taȯ kurſej pradejo juſimp giarą darbą, ⟨p⟩abaÿgȯ[1] iki dieney Jeʒuſa CHriſtuſa.

7. Kaypo manimp tey ira teyſu idand tey iβmanicia ape juȯ wiſuȯ, delto (jog) turiu, βyrdiy (mano) jog juȯjen teyp ryβoſe mano, ir apginime (mano) ir twirtibey Evangelioȯ wiſi juȯ (kałbu) ⌜nodelnikeyȯ eſte⌝ łoskoȯ mano.

8. Diewaȯ

8. Diewaȯ mi neȯ ira ſwiedku kaypo didʒiej gieydʒiu juſu wiſu ſu widutynejȯ pajudynimejȯ Jeʒuſa CHriſtuſa.

9. Jr ape tey praβau (Diewa) idand meyłe juſu butu dar apſtingiaſne ko tolauȯ to daugiauȯ paʒyntiy, ir wiſokiame numanime.

10. Kad galetumbite megint dayktus kurie neſutęka (ſu to) idand butumbite teÿſus[2] ir be dawima papiktynimo, iki dienej CHriſtuſo.

11. Prypilditi wayſiejȯ teyſibeȯ kurie ira per Jeʒuſa CHriſtuſa and garbeȯ ir βłoweȯ Diewo

12. Jr noriu idand ʒynotumbite brolej jog tey kaȯ (dejoȯ) ſu manim iβejo daugiauȯ and prapłatymo (!) Evangelioȯ

13. Teyp jog ryβey mano CHriſtuſiep apſireÿβkie ciełame Rotuβiy ir kitoſe wiſoſe:

14. Jr (jog) dideſne (puſe)[3] brolu Wieβpatiep[4], gawę padukſi, apſtingiauȯ dryſa kalbet ʒodi be baymeȯ.

15. Nekurie tieſa apiſako teypag CHriſtuſa po pawida ir barne[5], bet nekurie teypag iβ gieroȯ waloȯ

16. Wieni tieſa apiſako CHriſtuſa iβ barneȯ neczyſteÿ iβmanidami kad atneβ wargą ryβiamuȯ mano

17.

[1] *ms* babaÿgȯ [2] *c* tieſus [3] *bd* dideſne puſe [4] *pd* per ryβuȯ mano [5] *c* per pawidą... barnę; *c* iβ pawidoȯ, barneȯ; *s* per

17. Bet tie iß meyłeȯ, jog ʒyno kad eſmi [iʒſtatytaȯ and abginima Evangelioȯ.

18. Kągi tada? CHriſtuȯ wienok apiſakomaȯ eſt wiſonißkej, noriȯ po dagſciu, noriȯ tieſoÿ: ó tame dʒiaugioȯ, ką kałbu ir (dar) dʒiaugſioȯ.

19. Zynau neȯ jog tey mi ißejȯ and iʒganima per małdaȯ juſu, ir papildima[1] dwaſioȯ Jeʒuſa CHriſtuſa.

20. Pagal didʒio łaukima mano, ir nodiejoȯ jog nejokiame daÿkte neuʒſigiedeſiu, bet (jog) wiſokiame drąsume, kaypo wiſadoȯ, teyp ir [dabar, CHristuȯaȯ buȯ dydintaȯ kune mano, noriȯ per[2] zywata, noriȯ per ſmerti

21. Git[3] ⌜mi neȯ⌝ ira CHriſtuȯ, ir mirt ira (mi) ʒyſkaȯ.

22. Bet jeygu git kune, naudynga mi tey ira, ir ką turiu aprynkt, neʒynau.

23. Spaudʒiamaȯ neȯ eſmi nog tu dwieju, turedamaȯ nora but ißryßtu, o but ſu CHriſtuſu (tey) neȯ ira toli labiauȯ.

24. Bet kune atlikt, reykalingiauȯ ira del juſu.

25. Ó tamuÿ tykioȯ ir ʒynau, jog atlikſiu ir ⌜ſu jumiȯ wiſeyȯ atſilikſiu⌝ del padauginima juſu, ir dʒiaugſma wieroȯ.

26. Jdand giriuȯ juſu Jeʒuſiep CHriſtuſiep apſtingaȯ butu and maneȯ per[4] buyti mano wel juſimp.

27. Waykßcʒokite tykt wertey Evangeliey CHriſtuſo, idand, noriȯ ateyſiu ir regieſiu juȯ, noriȯ ner manęȯ, ißgirſcia ape juȯ, jog ſtowite wienoÿ dwaſłoy, wiena duma ⌜karaujant podraug⌝ per wierą Evangelioȯ:

28. Jdand nejokiame daykte neiſigąſtumbite tu kurie prießtarauja: kaȯ jemuȯ tieſa ira ʒyme praʒutieȯ, bet jumuȯ iʒganimo, ó tey nog Diewa.

29. Jumuȯ neȯ iß łoskoȯ ira dota CHriſtuſo daykte, netyktey ing ghi tykiet, bet del io[5] ir kientet.

30. Turedami tągi kowe, kokią regiejot manimpi, o dabar girdite manimpi.

PAGULDIMAS II

1. Jeygu tada ira koki patiecha CHriſtuſiep, jeygu kokiaȯ nuraminimaȯ meyłeȯ, ieygu ira koki będryſte dwaſioȯ, jeygu ira[6] koki widutini pajudynimej ir ſuſimilimej.

2. Prypildikite dʒiaugſma mano, idand butumbite wieno nora, turedami tągi meyłe, budami wienoȯ dumoȯ ir wieno ißmanima.

3. Nieko nedarykit per barnę aba morną ßłowę, bet per[7] nuſiʒiaminima tewercia wienȯ kita prakiłneſniu nejg ſawe.

4. Kiekwienȯ[8] teweyʒd ne and[9] ſawo, bet[10] ⌜kiekwienȯ (teweyʒd)[11]⌝ and to[12] kaȯ ira kito.

5. Taȯ neȯ ißmanimaȯ t'eſt juſimp, kurſej teypag buwo CHriſtuſiep Jeʒuſiep.

6. Kur-

[1] *c* papildimop [2] *pd* ſmerti [3] *id* Zywataȯ [4] *pd* ateÿ⟨ga⟩ [5] *id* per ghi [6] *bd* ira [7] *pd* ʒemi- [8] *id* Koʒnaȯ [9] *c* teneweyʒd and [10] *pd* koʒnaȯ [11] *pd* and [12] *c* kito

6. Kurʃej budamaȯ paweykʃłe[1] Diewo neturejo tey uȥ draʃkima but ligumi diewuy.

7. Bet patȯ ʃawe paniekino pryemęȯ paweykʃła tarno, ir ʃtojoȯ ȥmonemuȯ liguȯ.

8. Jr atraʃtaȯ paweykʃłe kaypo ȥmoguȯ, nuȥemino patȯ ʃawe, budamaȯ kłauȥaduȯ iki ʃmertiy, ir labey iki ʃmertiy kryȥiauȯ.

9. Togdel Diewaȯ ißkiełe ghi teypag prieß [mierą ir dawe jam warda kurʃey ira prieß wiʃoki warda

10. Jdand wardane Jeȥauȯ wiʃokiaȯ kiałaȯ kłauptu tu kurie ira danguÿ ir kurie ira and ȥiameȯ.

11. Jr wiʃokiaȯ lieȥuwiȯ iȥpaȥyntu jog Jeȥuȯ CHriʃt^{us} ira Wießpaciu[2], and garbeȯ Diewa Tewa

12. Teyp tada numileti mano, kaypo wiʃadoȯ buwote kłauȥadejȯ netyktey kad aßjen eʃmi, bet to łabia^{us} dabar kad manęȯ nera, darykit iȥganima juʃu[3] ʃu bayme ir drebeimu.

13. Diewaȯ neȯ tey ira kurʃey daro juʃimp teyp nora kaypo darbą pagal waloȯ (ʃawo.)

14. Wiȯ darykit be murmeima ir prießtarawima.

15. Jdand butumbite nekalteyȯ ir teÿʃeyȯ waykejȯ diewo, budami nopkaltintejȯ widuy kreywoȯ ir piktoȯ gimineȯ terp kurioȯ ßwieciata(!) kaypo ßwieʃeȯ and ʃwieta:

16. Turedami prieß ȥodi ȥywata: and giriauȯ man tieȯ Diena CHriʃtauȯ, kad nebegau dikey, ney dirbau dikey.

17. Ką kałbu noriȯ bucia ir afierawotaȯ uz girima-afierą[4] and afieroȯ, ir tarnawima wieroȯ juʃu, dȥiaugioȯ, ó dȥiaugioȯ ʃu jumiȯ wiʃejȯ.

18. O delto ir patisjen dȥiaukiteȯ, ó dȥiaukiteȯ teypag ʃu manim.

19. Ó[5] dukʃioȯ Wießpatiep Jeȥuʃiep, Timotheußa weykie atʃiuʃt juʃump, idand ir patȯjen bucia gieroȯ ßyrdieȯ, kad ʃupraʃiu kaȯ ʃu jumiȯ deʃtiȯ.

20. Neturu neȯ nieko kurʃey butu[6] tokioȯ dumoȯ, kurʃey iß ciełoȯ ßyrdieȯ apwejȥdetu[7] daykta juʃu.

21. Wiʃi neȯ ießko[8] ʃawo[9], (ó) ne to kaȯ ira Jeȥuʃa CHriʃtuʃa.

22. Jr ȥynote jo datyryma, jog kaypo wajkaȯ Tewuy (ʃawo), tarnawo ʃu manim Evangelioy.

23. Tykioȯ tada atʃiuʃt ghi toyȯ kayp (tykt) perweyȥdeʃiu daykt^{us} mano.

24. Tykioȯ wienok Wießpatiep, jog ir patȯjen ateyʃiu (juʃump) weykie.

25. Bet regiejoȯ mi but reykalingu dayktu nuʃiuʃt juʃump Epafrodita broli mano, ir bendra-darbinika, ir bendra-karejwi, ir Siuntini juʃu, ir tarną reykału mano.

26. Delto jog gieyde juʃu wiʃu labey, ir łabey tuzyjo, kad izgirdot ghi ʃergant.

27. O ʃirgo teyp jog arti buwo ʃmertieȯ: bet Diewaȯ ʃuʃimiłe and jo: ó netyktej and jo, bet ir and manęȯ, idand neturecia ʃmutka and ʃmutka.

28. Jȥʃiun-

[1] *pd* ȥmogauȯ [2] *c* Wießpatȯ [3] *id* ʃawo ba⟨ymey⟩ [4] *id* and dekudarymo-afieroȯ; *c* gierimo [5] *c* Jr [6] *c* ira [7] *pd* kaȯ ʃu jumiȯ deʃtiȯ [8] *pd* (kaȯ) [9] *pd* (ira)

28. Jzſiunciau togdel[1] ghi ko weykiauȯ idand ißwidę ghi ȧdgaloȯ dʒiaugtumbiteȯ, ir aßjen to maʒiauȯ bucia ſmutnaȯ.

29. Pryimkit tada ghi Wießpatiep, ſu wiſokiu dʒiaugſmu, ir turekit tokiuȯ pagiarboy.

30. Del darba neȯ CHriſtuſo arti buwo ſmertieȯp atajęȯ, nodbodamaȯ ape[2] ʒywata (ſawo) idand papiłditu neganda tarnawimo juſu manimpi.

PAGULDIMAS III

1. Daugiauȯ, brolej mano, dʒiaukiteȯ Wießpatiep. Raßyt tuȯ paciuȯ daykt^{us} newęgiu jusu⟨m⟩p[3], ó jumuȯ tey ira beſpecʒna.

2. Dabokiteȯ ßunu, dabokiteȯ piktu darbiniku, dabokiteȯ nupiauſtima.

3. Meȯ[4] neȯ eſme Apipiauſtymu, meȯ kurie tarnaujam diewuy dwaſioy, ir giriameȯ CHriſtuſiep Jeʒuſiep, ó nedukſimeȯ[5] kune[6].

4. Noriȯ turiu, ko ⌜dar[7] tureciȯ⌝ dukſet kune. jeygu kaȯ kitȯ tariaȯ jog gali turet padukſi kune, aß dar to daugia^{us}

5. ⌜(Kurſey eſmi) apipiauſtitaȯ⌝ aßmoy dienoy, iß gimineȯ Jʒraelauȯ, iß plemeȯ Beniamina, Zydaȯ iß Zydu, pagal Zokona Faryʒeußaȯ.

6. Pagal karßtuma wieroÿ perſekiotojaȯ Baʒnicʒoȯ: pagal teyſibeȯ kuri ira Zokone, budamaȯ be kalteȯ.

7. Bet kaȯ mi buwo ʒyſku, tey paſkayciau ſau uʒ ißkada del CHriſtuſo.

8. Ką kałbu, ir (łabey) wiȯ ⌜ſau paſkaytau⌝ uz[8] ißkadą, del prakiłnuma paʒyntieȯ Je- ⌜CHriſtuſa Jeʒuſa⌝ Wießpatieȯ mano: del kurio tuȯ wiſuȯ daykt^{us} paſkayciau ſau uʒ ißkadą, ir turiu joȯ uʒ meßł^{us} idand ingiċia CHriſtuſa.

9. Jr atraſtaȯ bucia jampi, netureda^{m}s ſawo (tykroȯ) teyſibeȯ, kuriy ira iß Zokona, bet tą kuriy ira iß wieroȯ CHriſtuſa, (ipaciey) teyſibę kuriy ira iß diewa per Wiera[9].

10. Jdand ghi paʒyncia, ir maci jo kielima, ir będryſte jo kancioȯ, budamaȯ liguȯ jo ſmertiÿ.

11. Begu[10] ⌜kaypo[11] noriȯ⌝ gałecia ateyt kielimop iß numiruſiu.

12. Ne[12] jog jau ghi gawau[13], aba jau eſmi tobułu, bet wiju, galugu tey ſugaut del ko nog CHriſtuſa eſmi ſugautaȯ[14].

13. Broley aßjen neißmanau[15] kad patȯjen turecia ſugaut.

14. Bet wieną dayktą darau, uʒmirßęȯ to kaȯ ira uʒpakaliy, ó ſiekdamaȯ to kaȯ ira prieß[16], begu paʒÿmetoſp wietoȯp uʒłaʒynimop paßaukima Diewo, kurſey ira iß aukßta CHriſtuſiep Jeʒuſiep

15. Kaip daug tada ⌜ira iß muſu⌝ tobułu ißmanikim tey, ó jeygu dar kiteÿp ißmanote, ir tey diewaȯ apireyßkiȯ jumuȯ.

16. Jkkołey wienok atajom, waykßcʒokim[17] (tame) pagal togi ßnura, teygi ißmanikim[18].

17. Bukit

1 *id* tada 2 *c* and 3 *c* jumuȯ; *ms* jusup 4 *c* Meȯjen 5 *id* dukſ⟨imes⟩, tykimeȯ 6 *c* kunu 7 *pd* girt; *sd* tykiet 8 *sd* uʒ 9 *c* Wierą 10 *c* Negu; *pd* kokiu; *sd* kaypo 11 *id* butu apturecia 12 *pd* kad 13 *id* ingicia; *c* ingiiau 14 *pd* eſmi 15 *pd* jau 16 *pd* wiju 17 *c* waykßcʒokime 18 *id* Juȯ teypag

17. Bukit podraug ſekiotojejȯ mano, Brolej, ir dabokiteȯ and tu kurie teypag waÿkβcʒoja, kaypo muȯ turite uz pawejkſła.

18. Daug neȯ waÿkβcʒoja (kitejp:) ape kuriuȯ ſakiau jumuȯ daʒnej, ir dabar teypag ſakau werkdamaȯ, jog ira neprietelejȯ kryʒiauȯ CHriſtuſa.

19. Kuriu iβeyga ira praʒutiȯ kuriu Diewaȯ ira piłwaȯ, ir (kuriu) βłowe[1] ira[2] ju giedoy, kurie dumoja ape ʒiamiβkuȯ daÿkt^{us}

20. Bet muſu waykβcʒoimaȯ ira danguj: iβ kur teypag laukiame Jzganitoja Wieβpatieȯ Jeʒuſa CHriſtuſa:

21. Kurſey permajniȯ nuʒiaminta kuna [muſu, kad butu liguȯ garbintingamuy jo kunuÿ, pagal[3] galibeȯ per kurią gali ſau teypag pamuβt wiſuȯ dayktuȯ.

PAGULDIMAS IV

1. Teyp tada numiłeti mano ir kuriu łabey gieydʒiu Brolej, dʒiaugſmaȯ mano ir karuna, ſtowekite teypo Wieβpatiep, numiłeti.

2. Raginu Evodią ir raginu Syntyche idand butu wienoȯ dumoȯ Wieβpatiep.

3. O praβau tawe wiernaȯ (mano)[4] bendra-taworyβcʒiau, bu⟨k⟩ pamacnaȯ[5] tiem^{us} moterim^{us}, kurioȯ karawo ſu manimi Evangelioy, ſu Klemenſu teypag ir kiteyȯ mano bendra-darbinikejȯ, kuriu wardej ira Knigoy ʒywata.

4. Linxminkiteȯ Wieβpatiep wiſadoȯ: wel kałbu, linxminkiteȯ.

5. Wieʒlini-

5. Wieʒliwiſte juſu t'eſt paʒyſtama wiſiem^{us} ʒmonem^{us}. Wieβpatȯ ira arti.

6. Neſirupinkite ape nieka, bet gieydul^{us} iuſu wiſoſe dayktoſe, per małdą ir praβÿma ſu deku darymu apſakikite diewuy

7. Ó pakajuȯ Diewo kurſey perejt wiſoki raʒuma ſaugoȯ βyrdis[6] juſu ir dumaȯ juſu CHriſtuſiep Jeʒuſiep.

8. Tolauȯ Broley wiȯ kaȯ ira tykra, wiȯ kaȯ ira wieʒliwa, wiȯ kaȯ ira teyſu[7], wiȯ kaȯ ira cʒyſta, wiȯ kaȯ ira mieła, wiȯ kaȯ ira galintinga[8], ieygu ira koki cnata, ieygu ira koki meyłe, ape tey dumokit.

9. Ko teypag iβmokot, ką prÿemet, ir girdejot, ir regiejot nog manęȯ, tey darÿkit, ó diewaȯ pakajauȯ buȯ ſu jumiȯ.

10. Jr aβjen łabej nuſidʒiaugiau Wieβpatiep, jog juȯjen dabar wel wienakart atgijot atmint and manęȯ: ape ką ir dumawo⟨jo⟩t, bet neturejot indariſteȯ.

11. Ne idand tey kałbecia del neturta: iβmokau neȯ perſtot and to ką turiu.

12. Jr moku kaypo nuſiʒiamint, moku teypag turet apſta: wiſoniβkey ir wiſoſe (dayktoſe) iβmokitaȯ eſmi, teyp paſi⟨s⟩otint[9] kayp kięſt bada, teyp apſta turet, kaypo kięſt neturtą.

13. Galu daryt wiȯ per CHriſtuſa kurſey mi doſt galibę.

14. Gierey wienok padaret, jog turejot będrÿſte ſu ſuſpaudimu mano.

15. Jr patiȯ teypag Filippenſey ʒynot, jog and pradʒioȯ Evangelioȯ, kad iβejau iβ Macedonioȯ

1 *id* garbe 2 *pd* gieda 3 *pd* darÿma 4 *pd* tawo⟨ryszczaiu⟩ 5 *id* padek; *p de* tomus; *ms* but 6 *c* βyrdʒiu
7 *s* tykra 8 *s* giarą turi ſłową 9 *ms* paſitotint

jog zednaȯ[1] ⌜ſurynkimaȯ nenudalijo⌝ mi (ko)[2] and ſkayciauȯ ką turecia iʒdot aba imt[3], tyktey juȯ patiȯ.

16. Jr Thesſalonikoy neȯ nuſiuntet mi wiena ir antrakart and reykała

17. Ne idand dowanoȯ ieβkocia, bet ieβkau wayſiauȯ kurſey ira apſtingaȯ, and ſkayciauȯ juſu.

18. Bet wiȯ gawau, ir turiu apſta: prÿpilditaȯ eſmi, kayp nog Epafrodita emiau, kaȯ nog juſu (ira nuſiuſta kaypo) kwepiamaȯ kwapaȯ, mieła afiera, diewuÿ paſidabojanti.

19. Diewaȯ wienok mano, pagal bagotiſteȯ ſawo, papildiȯ wiſoki juſu neturta, garbey per CHriſtuſa Jeʒuſa.

20. Diewuy nujen muſu ir Tewuy t'eſt garbe and amziu amzÿnuju Amen.

21. Paſweykinkit wiſuȯ Szwentuȯ CHriſtuſiep Jeʒuſiep. Sweykina juȯ Brolej kurie ira ſu manim.

22. Sweykina juȯ wiſi Sʒwenti: ȯ labiauſiey kurie ira iβ namu Cieſoriauȯ

23. Loska Wieβpatieȯ muſu Jeʒuſa CHriſtuſa t'eſt ſu jumiȯ wiſeyȯ. Amen.

Raβyta Filippenſump iβ Ryma (ȯ nuſiuſta) per Epafrodita.

Gałas Gromatos Powiła
F i l i p p e n ſ u m p.

GROMA-

1 *id* nieko mi nod‹boju› 2 *c* ką; *s* nie‹ko› 3 *pd* per juȯ

GROMATA APASZ-TALA POWIŁA KOLOSSENSUMP

PAGULDIMAS I

1. Powiłaȯ Apaβtalaȯ Jeȝuſa CHriſtuſa per walą Diewo ir Timotheuβaȯ broliȯ.

2. Szwentiem^{us} ir wierniem^{us} brolam^{us} CHriſtuſiep kurie ira Kolosſioy. Łoſka t'eſt jum^{us} ir pakajuȯ nog Diewa Tewa muſu ir Wieβpatieȯ Jeȝuſa CHriſtuſa.

3. Dekawojame Diewuy ir Tewuy Wieβpatieȯ muſu Jeȝuſa CHriſtuſa, wiſadoȯ mełȝdamieȯ uȝ juȯ.

4. Jzgirdę ape wierą juſu ir meyłę kurią (turÿ⟨t⟩e)[1] prieβ wiſuȯ βwentuȯ.

5. Del nodiejoȯ kuriy iȝdeta[2] ira jumuȯ dangoſe ape kurią girdejot pirm per ȝodi tieſoȯ (ipaciej) Evangelioȯ:

6. Kuriy iβkako juſump, kaypo ir po wiſu ſwietu: ir atneβa way⟨s⟩ius[3], kajpo ir terp juſu, nog tos dienoȯ kurioy iȝgirdot, ir paȝynot łoską Diewo tieſoy.

7. Kaypo teypag iβmokot nog Epafraſa numileta bendratarnia muſu kurſey ira wiernu Mokit⟨yniu⟩[4] CHriſtuſo del juſu.

8. Kurſeÿ teypag paſakie mumuȯ ape meyłe juſu dwaſioy.

9. Togdel ir meȯ, nog anoȯgi dienoȯ kurioy tey iȝgirdom, nelaujam mełſtiȯ uȝ juȯ, ir gieÿſt idand butumbite prypiłditi paȝyncia[5] waloȯ jo, wiſokioy iβmintiy ir dwaſiβkame iβmanime.

10. Kad gałetumbite waykβcȝot wertejȯ[6] Wieβpatieȯ[7] wiſokiop paſidaboimop, iȝdodami wayſiuȯ wiſokiame giarame darbe, ir augdami paȝyntiy diewo.

11. Padrutinti wiſokia galibe, pagal galibeȯ jo garbeȯ wiſokiop kantrumop ir pakiętymop ſu dȝiaugſmu.

12. Dekawodami Tewuy kurſey prymaniejȯ muȯ padare idand (turetumbime) dalą teywayniſtej Szwentuju βwieſeÿ

13. Kurſey muȯ iβtraukie iβ macieȯ tamſibeȯ, ó perkiełe Karaliſten Sunauȯ meyłeȯ ſawo.

14. Kuriampi turime atpirkima per jo krauja (ipaciej) atlaydyma grieku.

15. Kurſej ira abroȝu neregimo diewa, ir pirmgimdiȯ wiſokio ſutweryma.

16. Per ghi n⟨e⟩ȯ ſutwerti ira wiſi dayktey kurie ira dangoſe ir kurie ira and ȝiameȯ,

[1] *ms* (turÿme) [2] *c* uȝdeta [3] *ms* wayȝius [4] *ms* Mokitoju [5] *pd* jo [6] *id* pryderanciey [7] *c* Wieβpatiep

regimi ir neregimi, teyp Soʃtoò, teyp[1] Kunigiʃteò, teyp Uredey teyp Galibeò: wiʃi dayktey ira ʃutwerti per ghi ir del jo.

17. Jr anò ira pirm wiʃu dayktu ir wiʃi dayktey ʃtowi per ghi.

18. Ghiò teypag ira gałwa kuno (ipaciey) Baʒniczoò, ghiò ira pradʒia, ir pirmgimdiò iß numiruʃiu, idand wiʃame[2] butu pirmaò.

19. (Tewo)[3] neò tey buwo wala, idand giwentu jampi wiʃokia pilnibe.

20. Jr idand per ghi padaręò pakaju per[4] kraują jo kryʒiauò, per ghi (kałbu) ʃuderytu ʃu ʃawim wiʃuò daykt^{us}, teyp toò kurie ira and ʒiameò teyp ⟨t⟩oò[5] kurie (ira) dangoʃe.

21. Jr juò ⌜teypag ʃuderyno⌝ dabar, kurie pirm to buwot atatolinti, ir neprietelej p^{er} dumą[6], piktoʃe darboʃe.

22. Kune jo kuna, per ʃmerti, idand juò paʃtatitu[7] po jo ßwentejò ir ⌜nekałteyò ir neißteptejò[8]⌝

23. Jeygu tykt atʃilikʃite wieroÿ nugruntawoteyò ir ʃtyprejò, ir nepawiʃkinti buʃite nog nodiejoò Evangelioò, kurią girdejot, kuri apiʃakita ira terp wiʃo ʃutwerÿma kurʃey ira po dangumi, kurioò aßjen Powiłaò ʃtojauò Tarnu.

24. Kurʃey dabar dʒiaugioò kancioy mano del juʃu, ir dapildʒiu kune mano adʃ⟨t⟩ankaò[9] wargu[10] CHriʃtuʃo, uʒ jo kuna, kurʃey ira, Baʒnicza[11].

25. Kurioò tapau Tarnu pagal likima diewo, kurʃey mi dotaò ira and juʃu, idand ißpildicia ʒodi diewo.

26. (Jpaciey) paʃleptinę kuriy buwo paʃlepta nog (wiʃu) amʒiu, ir nog (wiʃu) giminiu, bet nujen ira apireyßkita Szwentiemuò jo.

27. Kuriem^{us} diewaò norejo apinaßy^{n}t kaò ira do bagotiʃte garbeò jo paʃłeptineò terp Pahoniu, kuriÿ ira CHriʃt^{us} terp juʃu nodieja garbeò.

28. Kuri apiʃakom, ragindami koʒna ʒmogu, ir mokidami koʒną ʒmogu wiʃokioy ißmintiy idand iʒʃtatitumbime koʒną ʒmogu tobułu CHriʃtuʃiep Jeʒuʃiep.

29. Kame aß teypag dirbu, kariaudamaò pagal jo darba kurʃey dirba manimpi galibey.

PAGULDIMAS II

1. Noriu neò idand ʒynotumbite kaÿp didę kowę turiu uz juò ir uʒ tuò kurie ira iß Laodiceoò ir wiʃuò kurie neregiejo weyda mano kune.

2. Jdand ßyrdiò ju butu patießytoò, ir patiòjen butu ʃudariti meyłey, ó tey wiʃokioʃp bahotyʃteʃp, tobula nuʃitykrÿnima raʒumo, paʒyntieʃp paʃłeptineò Diewo ir Tewa ir CHriʃtuʃa.

3. Kuriampi wiʃi ʃkorbey ißmintieò ir paʒyntieò ira paʃłepti.

4[12]. Ó tey kałbu, idand kaò juʃu neißweʃtu perkalbeimejò kurie turi beßeli.

5. No-

[1] *c* kayp; *pd* Wieß⟨patistes⟩ [2] *c* wiʃoʃe [3] *ad* Tey neò ira wala (Tewa) [4] *pd* jo [5] *ms* koò [6] *c* dumoy [7] *b* juò [8] *id* ir be kalteò [9] *ms* adʃkankaò [10] *id* kanciu [11] *pd* jo [12] *ex m pag.* (166)

5. Noriȯ neȯ pagal kuna n'eſmi ſu (jumiȯ) pagal dwaſioȯ wienok eſmi (ſu jumiȯ) dȥiaugdamaȯ ir regiedamaȯ reda juſu ir twirtibę wieroȯ juſu CHri-ſtuſiep

6. Kaypo tada pryemet CHriſtuſa Jeȥu-ſa Wieβpati, (teypo) waykβcȥokite ja^{m}-pi.

7. Jszakni⟨t⟩i ir pabudawoti jampi ir paſtyprÿnti[1] wieroj kaÿpo iβmokiti eſte bu-dami apſtingejȯ joÿ ſu dekudarÿmu.

8. Dabokiteȯ kad kaȯ juſu nenugaben-tu kaÿpo p^{er}[2] Filoſofią ir dika wilu pagal pirmu pradȥiu ſwieto, ó ne pa⟨ga⟩l[3] CHri-ſtuſa.

9. Jampi neȯ giwena wiſa[4] pilnibe diewiſteȯ kuniβkej:

10. Jr Juȯjen eſte tobuli jampi, kurſey ira gałwa wiſokioȯ Wirβuneȯ ir Galibeȯ.

11. Kuriampi teypag apipiauſtiti eſte, apipiauſtimu padarytu ne rąkomiȯ, nuwilkime kuno[5] grieku kuno, per api-piauſtyma CHriſtuſo.

12. Pakaſti budami ſu jo krykβte kuria-me prykiełti teypag eſte ſu (jo) per wierą darbo Diewa, kurſey ghi prykiełe iβ numiruſiu.

13. Jr ⌜juȯjen kad⌝ numiret perſtoimo-ſe, ir neapipiauſtyme kuna juſu ad-gide ⌜podraug ſu jo⌝ atlaydęȯ jum^{us} wiſokiuȯ perſtoim^{us} juſu.

14. Jβtepęȯ rąkoȯ paraβa kurſey buwo prieβ muȯ (uzgulinti) iſtatimoſe, kur⟨sey⟩[6] kałbu nekurioſe dayktoſe buwo prieβ muȯ ir nukiełe ghi βalin, prymuβęs ghi kryȥiauſp

15. (Jr) nuwilkięȯ Wirβuneȯ ir Galibeȯ iȥſtate joȯ and paweykſła ir per ghi pati dȥiaugieȯ iβ wirβuneȯ and jo.

16. Togdel teneſudyia juſu niekaȯ, del pena aba girkła, aba ſtukie[7] Szwentes, aba del nauja menaſio, aba Subatu.

17. Kurie ira βeβelu ateyſianciu daÿ-ktu, bet kunaȯ, ira CHriſtuſo

18. Niekaȯ (tada) tenewieβpatauja and juſu pagal waloȯ ſawo nuȥiaminime ir tar-nawime Anjełu iejęȯ ing tey ko neregie-jo, paſiputęȯ dikej raȥumu kuna ſawo.

19. Jr neſituredamaȯ galwoȯ, iβ kurioȯ ciełaȯ kunaȯ per mazguȯ ir ryβ^{us} budamaȯ ſu-darytaȯ ir ſumegſtaȯ auga augmenia die-wo.

20. Jeygu tada numiret ſu CHriſtuſu pir-momuȯ pradȥiomuȯ ſwieto, kodel eſte kaypo[8] gitumbite, iſtatimejȯ apſunkiti?

21. (Jpaciey) neſilitek, ney ragauk ney krutink.

22. Kurie wiſi dayktey gięda (iweſti) pagal iſakimu ir mokſłu zmoniu.

23. Kurie tieſa turi (koki) paweykſła iβmin-tieȯ gierawalnoy garbey (diewo) ir nuſi-ȥiaminime ir necȥedijme kunuy, (bet) n'eſt kokiame[9] wertume (tykt) and paſotynima kuno.

PAGULDIMAS III

1. Jeygu tada kiełeteȯ ſu CHriſtuſu, ieβko-kite tu dayktu kurie ira aukβtej, kur

CHri-

[1] *c* Szaknikiteȯ... budawokiteȯ...ſtyprÿnkiteȯ; *ms* Jszakniki [2] *ms d* [3] *ms* pal [4] *c* wiſokia [5] *c* kuna [6] *ms* kur- [7] *b* ſtukie [8] *bd* kaypo [9] *c* kokioy; *pd* pagia⟨rboy⟩

CHriſtuſaḋ ſedi po deßynej (rąkey) diewo

2. Dumokit ape tuḋ daykt^{us} kurie ira aukßtey, ne ape tuḋ kurie ira and ʒiameḋ.

3. Numiret neḋ ir ʒywataḋ juſu paſłeptaḋ ira ſu CHriſtuſu diewiep.

4. (Bet) kad CHriſtuḋ apſireyßkiḋ, kurſey ira zywatu muſu, tada ir juḋ apſirejßkiſite ſu jo garbey

5. Marynkite tada ſanariuḋ juſu kurie ira and ʒiameḋ (ipaciey) ſu ſwetyma-giwenimą, necʒyſtatą, (giedyngą) pajudynima, piktą pagieydimą, ir łokomſtwa kurſey ira ſtułpu garbe.

6. Del kuriu ateyt narſaḋ diewo and waÿku neklauʒadoḋ.

7. Kurioſe juḋ teypag pirm to waykßczojot, kad joſe giwenot.

8. Bet dabar nuwilkite ir juḋjen tey wiḋ, (ipaciey) narſą, ruſtibę, piktibę, bluʒnimą, ir biaurą kalbą iß naſru juſu.

9. Nemełokite wieni prieß kituḋ, kadągi nuwilkiet ſenąghi ʒmogu ſu darbeyḋ jo:

10. Ó apwilkiet (nau⟨ja⟩ghi)[1] zmogu, kurſey atſinaughina[2] paʒyntin, pagal abroʒa to kurſey ghi ſutwere.

11. Kame nera Greka aba Zyda, apipiauſtyma aba neapipiauſtyma, Praßalniecia (ir) Totoriauḋ, Tarna (ir) Walnoja, bet CHriſtuſaḋ ira wiſame, ir wiſoſe.

12. Apwilkit tada kaypo ißrynkti diewo ßwenti ir numiłeti, widutini^{us} [3] pajudinimuḋ miełaßyrdiſteḋ, gieradeiſteḋ, nuʒiaminimo, łetumo, kantrumo.

13. Pakięʒdami wieni kituḋ, ir atłayʒdami wieni kitiem^{us}, jeygu kurḋ turi ⌜(koki) ſkundima prieß ką⌝: kaypo ir CHriſt^{us} atlayde jumuḋ, teyp ir juḋ (darykit)

14. Ó prieß wiḋ (apwilkite) meyłę kuriy ira ryßiu tobuliſteḋ

15. Pakajuḋ teypag diewo tewießpataują ßyrdiſe juſu, kuriop ir juḋ paßaukti eſte wienan kunan: ir bukit wdecʒnejḋ.

16. Zodiḋ CHriſtuſo tegiwena juſimp bagotey wiſokioy ißmintiy: Mokikite ir graudenkite wieni kituḋ, Pſolmejḋ ir Hymneyḋ ir dwaſißkomiḋ gieſmełemiḋ, giedodami wießpaciuÿ ſu mielibe[4] ßyrdyje juſu.

17. Jr wiḋ ką darot ʒodʒiejḋ aba darbejḋ, tey wiḋ darykit wardane Wießpatieḋ Jeʒauḋ dekawodami Diewuy ir Tewuy per ghi.

18. Moteriḋ bukite padotoḋ wiram^{us} juſu[5], kaypo pryguli Wießpatiep.

19. Wirey milekit moteriḋ ſawo ir nekierßekit prieß jaḋ.

20. Waykey bukite kłauʒad^{us} Gimditojamuḋ (ſawo) wiſame, mieła neḋ tey ira Wießpaciuÿ.

21. Teweÿ, nenarſinkite wayku[6] ſawo, kad nepaterotu ßyrdieḋ:

22. Tarney bukite kłauʒaduḋ Wießpaciamḋ (ſawo) pagal kuna, ne and akies[7] tarnawimu, kaypo ʒmonem^{us}

[1] *ms* (naughi) [2] *c* atnaughinaḋ [3] *i* widuriuḋ [4] *c* mielibeÿ [5] *c* ſawo [6] *pd* ſawo juſu [7] *c* po akimiḋ

paſidabotumbite, bet[1] ßczyraſtiy ßyrdieȯ, bijodamieȯ diewa.

23. Jr wiȯ ką darote, tey darykit iß ßyrdieȯ kaypo Wießpaciuy ó ne ʒmonem^{us}.

24. Zynodami jog imſite nog Wießpatieȯ ałga teywayniſteȯ, tarnaujate neȯ Wießpaciuy CHriſtuſuy.

25. Bet taȯ kurſey daro krywdą, pakiełȯ krywda, ir nera wiʒdʒiauȯ and aſabu.

PAGULDIMAS IV

1. Wießpatis (darykit) tarnam^{us} (ſawo) kaȯ ira teyſu ir prywału, ʒynodami jog juȯ teypag turite wießpati dangoſe.

2. Małdoſe nelaukit: ir jauſkite joſe ſu deku darymu.

3. Mełʒdamieȯ podraug ir uʒ muȯ, ida^{n}d diewaȯ teikt^{us} atwert duriȯ Zodʒia, kad kalbetumbite ape paſłeptinę CHriſtuſo, del kurioȯ eſmi ſuryßtaȯ

4. Jdand ią apireyßkicia, kaypo mi reykia kalbet.

5. Waykßcʒokit ißmyntiy toſe kurie ira ore, atpirkdami indaru cʒeſa.

6. Zodiȯ juſu t'eſt wiſadoȯ mieliſtey, druſka pakr⟨e⟩staȯ[2], kad gałetumbite zynot kaypo turite koʒnamuy atſakit.

7. Ape wiſuȯ mano daykt^{us} paſakiȯ jum^{us} Tichikuȯ miełaȯ Broliȯ, ir wiernaȯ Tarnaȯ, ir bendratarniȯ Wießpatiep.

8. Kuri nuſiunciau juſump del to patieȯ, kad iſityrtu ape juȯ ir patießytu ßyrdiȯ juſu.

9. Su

9. Su Oneſimuſu ir miełu[3] ir wiernu Brolu kurſey ira iß juſißkiu, aniȯjen paſakiȯ jumuȯ wiȯ kaȯ cia ira.

10. Sweykina juȯ Ariſtarchuȯ bendrakaliniȯ mano, ir Morkuȯ Seſerenaȯ Barnaboſia^{us}, ape kuri emet iſakima: jeygu ateytu juſump, idand ghi pryimtumbite

11. Jr Jeʒuȯ wadynamaȯ Juſtuȯ, kurie ira iß apipiauſtyma: tie tykt ira bendradarbinikej mano Karaliſtej diewo, kurie mi buwo patiecha.

12. Sweÿkina juȯ Epafraȯ, kurſey ira iß juſißkiu, tarnaȯ CHriſtuſo, kurſey wiſadoȯ karoja uʒ juȯ małdoſe, idand gałetumbite[4] apſiſtot tobułejȯ ir wiſißkejȯ wiſokioy waloy diewo.

13. Jzdomi neȯ jam ludyima jog mili juȯ labey, ir tuȯ kurie ira Laodiceoy, ir tuȯ kurie ira Hierapoliy.

14. Sweykina juȯ Lukoßiuȯ Liekori^{us}, numiletaȯ, ir Demaȯ.

15. Paſweykinkite Brol^{us} kurie ira Laodiceoy, ir Nymfona ir Surynkima kurſey ira namoſe jo.

16. Ó kad ta Gromata buȯ perſkaytyta nog juſu, padarykit idand teypag butu ſkaytyta Surynkime Laodicenſu: ir idand juȯ teypag ſkaytitumbite[5] kuriy (raßyta ira) iß Laodiceoȯ.

17. Jr paſakikit Archippuy, Dabokiȯ kad tarnawima kuri emey Wießpatiep[6], ißpilditumbey

18. Paſweykinimaȯ rąka mano Powiła. Atminkit and ryßiu mano. Loska t'eſt ſu jumiȯ. An.

Kolosſensump raszyta iß Ryma, (ó nuſiuſta) per Tichikuſa ir Oneſimuſa. Gałas Gromatos Powiła KOLOSSENSUMP

[1] *pd* wier⟨nastiy⟩ [2] *ms* pakręstaȯ [3] *pd* brolu [4] *pd* ſtowet [5] *ms* ſkaytintumbite [6] *c* nog Wießpatieȯ

PIRMA GROMATA APASZTALA
Powiła THESSALONICENSUMP[1]

PAGULDIMAS I

1. Powiłaȯ ir Siłwonaȯ ir Timotheußaȯ Surynkimuy Theſſalonicenſu (kurſey ira) diewiep Tewiep ir Wießpatiep Jeʒuſiep CHriſtuſiep. Łoſka t'eſt jumuȯ ir pakajuȯ nog diewa Tewa muſu ir Wießpatieȯ Jeʒuſa CHriſtuſa.

2. Dekawojame Diewuy wiſadoȯ uz juȯ wiſuȯ minedami juȯ małdoſe muſu.

3. Be lowimo minedami and darba wieroȯ juſu ir procią[2] meyłeȯ ir kantruma nodiejoȯ and Wießpatieȯ muſu Jeʒuſa CHriſtuſa[3] po diewu muſu ir Tewu[4].

4. Zynodami numiłeti Brolej, ißrÿnkima juſu nog diewa

5. Evangelia neȯ muſu buwo terp juſu netyktey zodʒioſe, bet ir galibey, ir dwaſioy Szwentoy, ir didʒiame nuſitykrynime: kaypo patiȯjen ʒynote, kokiejȯ buwome terp juſu del juſu.

6. Jr juȯjen ſtojoteȯ ſekiotojeyȯ muſu, ir Wießpatieȯ, pryemę ʒody didʒiame ſuſpaudime, ſu dʒiaugſmu dwaſioȯ Szwentoȯ ?

7. Teyp jog ſtojoteȯ paweykſłeyȯ wiſiemuȯ tykintiemus Macedonioy ir Achajoy.

8. Nog juſu neȯ ʒodiȯ wießpatieȯ[5] iſiſlowijo netyktey Macedonioy ir Achajoy bet ir po wiſaſ wietaſ[6] wiera juſu kurią turyte diewiep ißejo, teyp jog nereykia mumuȯ nieko kałbet (ape tey)

9. Patiȯ neȯ ſako ape muȯ kokią ieygą turime juſump, ir kaypo ſugryʒot diewop nog ſtulpu, idand tarnautumbite giwamuy ir tykramuy diewuy.

10. Jr lauktumbite Sunauȯ jo iß dangu, kuri prykiełe iß numiruſiu (ipaciey) Jeʒuſa kurſey ißloſawo muȯ nog ateyſianciȯ ruſtibeȯ.

PAGULDIMAS II

1. Patis neȯ ʒynote, Broley, ieygą muſu juſump, jog nebuwo dika.

2. Bet noriȯ pirm to nukientejom, ir honb⟨a⟩ mumȯ padarita ira[7], kaÿpo zynote, Filippiÿ[8] (mieſte) uzywojom[9] wienok drąſumo Diewiep muſu kalbet juſump Evangelią Diewo didʒioy kowej.

3. Raginimaȯ neȯ muſu nebuwo iß wilauȯ, ney iß biauribeȯ ney ſu apießkoimu.

4. Bet kaypo nog diewa datyrti eſme, idand mumuȯ ⌜butu patykieta[10] Evangelia⌝, teypo kałbame, ne idand ʒmonemuȯ paſidabotumbime bet Diewuy kurſey megina ßyrdiȯ muſu.

5. Niekadoȯ neȯ neapſiwaykßcʒojome pachlebnejȯ ʒodʒiejȯ, kaypo patiȯ ʒynote, aba (kokiu) dangſciu łokomſtwoȯ: Diewaȯ ira Swiedku.

6.

1 *subter finis v.* 8 (kurią... ape tey) 2 *c* procioȯ 3 *c* Wießpatiep... Jeʒuſiep CHriſtuſiep 4 *c* and diewa... Tewa 5 *pd* iſineße 6 *c* wiſoſe wietoſe ira 7 *c* honbą... padare; *ms* honbą 8 *c* Pilippiÿ 9 *id* buwom 10 *c* Evangelioȯ paſitykietu

6. Ney ießkodami ßłoweȯ iß ʒmoniu, ney nog juʃu, nej nog kitu: noriȯ jum^{us} gałejom but naßta kaypo Apaßtałey CHriʃtuʃo.

7. Bet buwom prietelißkejȯ widuje juʃu, ligiey kaypo momka ⟨kawoja⟩[1] wayk^{us} ʃawo.

8. Teypo meȯ, ʒycʒliwejȯ budami jum^{us} norejom rodi nudalit jumuȯ netyktey Evangelioȯ Diewo, bet ir paciu[2] dußiu muʃu, delto jog numiłejom juȯ.

9. Neuʒmirßote[3] neȯ, Broley, muʃu darbą ir procią: dieną neȯ ir nakti dirbdami, idand niekam iß juʃu nebutumbime ʃunkieyȯ, apiʃakiem terp juʃu Evangelią diewo.

10. Patis eʃte ʃwiedkejȯ, ir Diewaȯ, kaypo ßwentej ir teyʃey ir nekaltey buwome jumuȯ kurie tykite.

11. Kaypo ʒynot, kayp graudenom ir tießyjom koʒna iß juʃu, kaypo Tewaȯ wajkuȯ ʃawo.

12. Jr apʃiʃwiecʒyjom kad waykßcʒotumbite wertey Diewuy, kurʃey juȯ ʒadyna karaliʃten ir garben ʃawo.

13. Togdel teypag dekawojame Diewuy be palowima, jog iß ko[4] pryemet nog muʃu ʒodi apiʃakima Diewo, pryemete ghi ne (kapyo) ʒodi zmoniu:|:, bet kaypo ira tieʃa:|: (kaypo) ʒodi diewa, kurʃey teypag nepateykauja juʃimp kurie tykite.

14. Juʃjen Broley ʃtojoteȯ paʃekiejeyȯ Surynkimu Diewo, kurie ira Judeoy CHriʃtuʃiep Jeʒuʃiep, jog teygi ⌜teypag kiente⟨jo⟩t⌝ nog juʃu[5] bendra-mießcʒoniu kaypo ir aniȯ nog Zydu.

15. Kurie teypag uʒmuße Wießpati Jeʒuʃa ir tykr^{us} ʃawo Pranaßuȯ, ir muȯ perʃekiojo, ir diewuy nemegʃta ir wiʃiem^{us} ʒmonem^{us} prießtarauja.

16. Jr kalbet mumȯ nedoʃt Pahoniump, kad gałetu but iʒganiti, idand wiʃadoȯ dapilditu grieku ʃawo. Jr narʃaȯ atajo and ju gałop.

17. Bet meȯjen Broley budami atymti nog juʃu and maʒoȯ walandeleȯ cʒeʃa, weydu, ó ne ßyrdʒia, rupinomeȯ to łabiauȯ regiet weyda juʃu didʒiu noru.

18. Togdel norejom ateyt juʃump:(: noriȯ aß Powiłaȯ:): wienakart ir antrakart, bet ßetonaȯ nedałayde mumȯ.

19. Kokia neȯ ira nodieja muʃu, aba [dʒiaugʃmaȯ, aba karuna giriauȯ? Negu juȯ teypag eʃte po Wießpaciu muʃu Jeʒuʃu CHriʃtuʃu ateygoy jo[6]?

20. Juȯ neȯ eʃte garbe muʃu ir dʒiaugȯmaȯ.

PAGULDIMAS III

1. Togdel, negałedami ilgiauȯ pakięʃt (ta nora) patiȯjen norejom but paliktejȯ[7] Atheneʃe:

2. Ó nuʃiuntem Timotheußa broli muʃu ir tarna Diewo, ir bendra-darbinika muʃu Evangelioy CHriʃtuʃo, paʃtiprint juȯ ir ragint juȯ ape wiera juʃu.

3. Jdand niekaȯ nepaʃikrutintu[8] toʃe ʃuʃpaudimoʃe. Patiȯ neȯ ʒynot, jog paʃtati⟨ti⟩[9] eʃme[10] [and to.

4. Jr komet dar[11] buwom juʃimp ʃakiem jumuȯ jog wargiȯ muȯ, kaypo teypag ir ʃtojoȯ ir patiȯ tey zynot.

[1] *o* [2] *pd* muʃu [3] *s* Atminate [4] *pd* ißgirdot [5] *pd* bendra [6] *ms* joy [7] *c* atliktejȯ [8] *c* neʃiwiʃkintu [9] *ms* paʃtati [10] *c* eʃte [11] *ac* tomet; *id* neȯ kad

5. Togdel ⌜teypag negałedami⌝ ilgiauð pa- [kięſt (to nora) nuſiunciau (ghi) ſupraſt wierą juſu: idand gunditojað negundyntu juſu, ir darbað muſu nebutu dikað.

6. Bet kad Timotheußað atajo nog juſu muſump, ir atneße mum^{us} giara naujena ape wiera juſu ir meyłe, ir jog wiſadoð minite muð gierey, gieyʒdami łabey regiet mus kaypo ir með juð.

7. Del to Broley patießyti eſme iß juſu wiſokiame muſu wargie[1] ir reykałe per wierą juſu.

8. Dabar neð gijame, jeÿgu (ſtyprey) ſtowite Wießpatiep.

9. Koki neð dekudaryma galime atadot diewuy and atpetawima uz juð, uʒ wiſoki dʒiaugſma, kurio dʒiaugiameð iß juſu po diewu muſu.

10. Nakti ir diena abſtingey melʒdamieð, kad gałetumbime ißwiſt weyda juſu ir dapildit to ko netenka wierey juſu.

11. Diewað wienok muſu ir patsjen Tewað, ir wießpatð muſu Jeʒuſað CHriſtuſað, tetayſo kiela muſu juſump.

12. Wießpatð teypag tepadaugina juð, ir tepadaro juð apſtingeyð meyłey wienu[2] prieß kituð ir prieß wiſuð, kaypo ir með eſme prieß juð.

13. Jdand paſtipryntu ßyrdið juſu[3], kad butu be kalteð ßwentibej po diewu muſu ir tewu ateygoy Wießpatieð muſu Jeʒuſa CHriſtuſa ſu wiſeyð jo ſwenteyð.

PAG-

PAGULDIMAS IV

1. Tolauð tada Broley, praßome ir raginame juð Wießpatiep, kaypo[4] nog muſu emet, kayp reykia ⌜jumð waykßczot⌝ ir megt Diewuy, idand (tame) butumbite apſtingiaſnieyð

2. Patið neð ʒynot kokiuð iſakim^{us} dawem jumuð per Wießpati Jeʒuſa.

3. Ta neð ira wala diewo paßwentymað juſu: kad ſaugotumbiteð ſu ſwetymagiwenimo

4. Jdand koʒnað iß juſu żynotu uʒłaykit ſuda ſawo ßwentibey ir wieʒliwiſtej.

5. Ne (piktame) pajudynime pagieydymo, kaypo[5] Pahonið kurie nepaʒyſta Diewa.

6. Jdand niekað nemindʒiotu brola ſawo ir neprywiłtu jo darbe. Wießpatð neð ira kurſey pamſtituð and wiſu tokiu, kaypo ir meðjen paſakiem[6] jumð pirm to ir ludyjom.

7. Nepaßaukie neð muð Diewað neczÿſtatoſp, bet ßwentibeſp.

8. Togdel tada kurſey (tey) atmeta neatmeta zmogauð, bet diewa kurſey teypag dawe muſimp[7] dwaſia ſawo ßwenta.

9. Ape broligßką meyłę nereykałaujat dabar kad raßycia jumuð: patið neð nog diewo pamokiti eſte, kad wieni kit^{us} miłetumbite

10. Jr patið neð tey darot, wiſiem^{us} [Brolamuð kurie ira ⌜wiſoy Macedonioÿ⌝: Bet raginame juð Broley kad butumbite apſtingiaſnieyð

11. Jr idand rupintumbiteð but

ſpakaÿneyð

[1] *c* wiſoſe... wargoſe [2] *c* wienuð [3] *c* muſu [4] *c* ligiey [5] *pd* ligiey [6] *c* paſakieme [7] *c* mum^{us}

ʃpakayneÿȯ, ir ʃawo daykt^{us} daryt, ir dirbt rękomiȯ ʃawo kaypo jumuȯ liepem.

12. Kad waykβcʒotumbite wieʒliwey ʃu teyȯ kurie ira ore, ir nieko nereykałautumbite.

13. Nenoriu wienok Broley kad neturetumbite to ʒynot, ape tuȯ kurie uʒmigo, idand netuʒytumbite, kaypo kiti kurie neturi nodiejoȯ

14. Jeygu neȯ tykime, iog Jeʒuȯ numire ir kiełeȯ, teyp ir Diewaȯ iβweȯ (wel) ʃu jo toȯ kurie uzmigo Jeʒuʃiep[1].

15. Sakom neȯ tey jumuȯ p^{er} ʒodi[2] Wieβpatieȯ, jog kurie atlikʃim giweÿȯ iki ateygey Wieβpatieȯ, nenupirminʃim tu kurie uʒmigo[3].

16. Wieβpatȯ neȯ patȯ nuʒęgȯ iβ dangauȯ ʃu βaukʃmu, ir ʃu bałʃu Archanieła, ir ʃu truba diewo: ó tie numire CHriʃtuʃiep, pirmiauȯ kiełʃiȯ:

17. Potam meȯ kurie atlikom giwi, buʃime podraug[4] paimti ʃu jeyȯ debeʃiʃe ʃuti⟨k⟩t[5] Wieβpati, and ora: ir teyp buʃime wiʃadoȯ ʃu Wieβpaciu.

18. Teyp tada tieβykite wieni kit^{us} teyȯ ʒodʒieyȯ.

PAGULDIMAS V

1. Bet ape cʒeʃuȯ ir indariʃteȯ, Broley, nereykałaujat, kad kaȯ raβytu jumuȯ.

2. Patiȯ neȯ ʒynot gierey, jog diena Wieβpatieȯ teyp ateyȯ kaypo wagiȯ naktiy.

3. Kad neȯ kałbeȯ, Pakajuȯ, ir nera ko bijotiȯ, tada ateyȯ and ju umey ʃugaÿβynimaȯ, kaypo ʃopuliȯ and nieβcʒoȯ[6] (moteriβkieȯ) ir neiβbegȯ[7] iβ jo nieku budu.

4. Bet juȯjen Broley n'eʃte tamʃibey kad juȯ ta diena uʒʃpetu kaypo wagiȯ.

5. Wiʃi eʃte waykeyȯ βwieʃeȯ ir waykejȯ dienoȯ: n'eʃme naktieȯ, ney tamʃibeȯ.

6. Negulekim tada, kaypo kiti, bet jauʃkime ir bukim trieʒweyȯ.

7. Tie neȯ kurie miegt, miegt naktiy, ir tie kurie girtoja[8], naktiy girtoja[8].

8. Bet meʃjen kurie eʃme dienoȯ, bukim trieʒwejȯ, uʒwilkię kruties βarw^{us}[9] wieroȯ ir meyłeȯ ir nodiejoȯ iʒganima.

9. Diewaȯ neȯ nepaʒymino muʃu narʃop, bet aptureimop izganima per Wieβpati muʃu Jeʒuʃa CHriʃtuʃa.

10. Kurʃey numire uz muȯ, idand meȯjen, noriȯ jauciame, noriȯ miegme, giwentumbime podraug ʃu jo.

11. Togdel graudenkite wieni kit^{us}, ir budawokite wienȯ kita: kaypo ir juȯjen darot.

12. Meldʒiame teypag juȯ Broley, prÿpaʒynkite tuȯ kurie dirba terp juʃu, ir eʃt Uʒwayʒdejȯ juʃu Wieβpatiep: ir graudena juȯ.

13. Jr turekit joȯ pagiarboy łabey meyłey, del ju darba. Bukit ʃpakayne⟨y⟩ȯ[10] wieni terp kitu.

14. Praβom juȯ teypag Broley, graudenkit neʃpakaynuȯ, tieβykite baykβtuȯ, kiłokit ʃiłpnuȯ, bukit iłgey pakięčiącieyȯ prieβ wiʃuȯ.

16. Dʒiaukiteȯ wiʃadoȯ.

17[11]. Melʃkiteȯ be palowima.

1 *c* ʃu Jeʒuʃu 2 *c* ʒodʒiu 3 *pd* Jeʒu⟨siep⟩ 4 *id* ʃu jeyȯ 5 *ms* ʃutit 6 *s* kad gimdʒia 7 *c* neiβwęgȯ jo 8 *c* giara 9 *c* kruciu βarwuȯ 10 *ms* ʃpakayneȯ 11 *Adn. Deficit v.* 15; vv. 15,16 *mut. in* 16,17

18. Dekawokite Diewuy koȥname daykte Toy neȯ ira wala Diewa CHriʃtuʃiep Jeȥuʃiep ape juȯ

19. Negieʃikite dwaʃioȯ.

20. Niekeyȯ newerʃkite pranaβyʃciu.

21. ⌜Meginkite wiʃo[1]⌝, to kaȯ ira giar turekiteȯ.

22. Saugokiteȯ nog wiʃokio βeβelo pikto.

23. Ó diewaȯ pakajauȯ patȯ tepaβwęcia juȯ wiʃisȥkey: ir ciełą juʃu teyʃia[2] dwaʃia ir duβia ir kunas t'eʃt uȥlaykiti iki[3] ateygey Wieβpatieȯ Jeȥuʃa CHriʃtuʃa

24. Taȯ kurʃey juȯ βaukia ira wiernaȯ, kurʃey teypag tey padaryȯ.

25. Broley mełʃkiteȯ uz muȯ.

26. Paʃweykinkite wiʃuȯ Brol^{us} pabuciawimu βwentu.

27. Papryʃiekiu juȯ per Wieβpati, idand ta Gromata butu ʃkaytyta wiʃiem^{us} brolam^{us} Szwentiemuȯ.

28. Łoska Wieβpatieȯ muʃu Jeȥuʃa CHriʃtuʃa t'eʃt ʃu jumiȯ Amen.

Pirma (Gromata) Thesʃalonicenʃump, raβyta ira iβ Athenu.

Gałas Gromatos Powiła
Thesʃalonicenʃump.

1 *pd* tyrkiteȯ 2 *id* wierną; *c* dwaʃią; *pc* duβią 3 *pd* dienej

Antra Gromata
Apaształa Powiło
THESSALONICENSUMP

PAGULDIMAS I

1. Powiłaꝺ ir Silwonaꝺ ir Timotheußaꝺ Surynkimuy Theſſalonicenſu (kurſey ira) die- [wiep Tewiep muſu ir Wießpatiep Jeʒuſiep CHriſtuſiep.

2. Łoska t'eſt jum^{us} ir pakajuꝺ nog Die- [wa Tewa muſu ir Wießpatieꝺ Jeʒuſa CHriſtuſa.

3. Reykia mumꝺ wiſadoꝺ dekawot Diewuy uʒ juꝺ Broley, kaypo prywału ira, jog wiera juſu auga łabej, ir (jog) mejłe juſu wiſu, wienu prieß kituꝺ dauginaꝺ.

4. Teyp jog patiꝺ giriameꝺ iß juſu ſurynkimoſe diewo, iß juſu kantribeꝺ ir wieroꝺ wiſoſe perſekioimoſe juſu ir ſuſpaudimoſe, kuriuꝺ kiłojate.

5. Zime teyſauꝺ ſudo Diewa, idand butumbite paſkaytiti uʒ wertuꝺ Karaliſteꝺ Diewo del kurioꝺ teypag kięciate.

6. Kadągi tey ira teyſuꝺ dayktaꝺ ⌜die- [wiep[1] atadot⌝ ſuſpaudima tiemuꝺ kurie juꝺ ſpaudʒia

7. Jumuꝺ[2] wel kurie warginami eſte, ataußy ſu mumiꝺ, apireyßkime Wießpatieꝺ Jeʒuſa iß dangauꝺ ſu Anjełeyꝺ jo galibeꝺ.

8. Su liepſnojancia ugnia, atkierßedamaꝺ tiemuꝺ kurie nepaʒyſta diewa, ir tiem^{us} kurie nekłauʒad^{us} ira Evangeliey Wießpatieꝺ muſu Jeʒuſa CHriſtuſa.

9. Kurie uz koronę kienteꝺ amzyną prapulti[3] nog weyda Wießpatieꝺ ir garbeꝺ jo macieꝺ.

10. Kad ateyꝺ idand butu nugarbintaꝺ [Szwen- toſe ſawo, ir idand ſtebuklingu paſiroditu wiſoſe toſe kurie tyki:|: delto jog ⌜intykiejo ludyimuy[4] muſu⌝ terp juſu:|: anoy dienoy.

11. Kodel teypag wiſadoꝺ meldʒiameꝺ uz juꝺ, idand Diewaꝺ muſu prypaʒyntu juꝺ uz wiernuꝺ paßaukimo, ir ißtieſetu wiſokią walą[5] gieribeꝺ (ſawo) ir darbą wieroꝺ galibey.

12. Kad wardaꝺ Wießpatieꝺ muſu Jeʒuſa [CHri- ſtuſa butu nugarbintaꝺ ir juꝺjen jampi, pagal łoskoꝺ Diewa muſu, ir Wießpatieꝺ Jeʒuſa CHriſtuſa.

PAGULDIMAS II

1. Meldʒiam teypag juſu, Broley, per ateÿgą Wießpaties muſu Jeʒuſa CHriſtuſa ir ſuejgą muſu jop.

2. Jdand toyꝺ neſiwiſkintumbite nog raʒuma aba iſigąſtumbite, ney per dwaſia, ney [per ʒodi, ney per gromatą kaypo nog muſu (butu raßyta) kaypo diena CHriſtuſo butu arti.

3. Teneißweda juſu kaꝺ[6] kokiu budu, (noteyt) neꝺ, net pirm ⌜atpolimaꝺ ateyꝺ⌝, ir ⌜buꝺ apireyßkitaꝺ⌝ ʒmoguꝺ grieka, ſunuꝺ prapultieꝺ[7].

4. Kurſey prießtarauja ir iſikiela prieß wiꝺ kaꝺ wadynaꝺ diewu, aba (kaypo diewaꝺ) garbinaꝺ, teyp jog ſedeꝺ Baʒnicʒoy diewo kaypo diewaꝺ, beſirody⟨da⟩maꝺ[8] jog ira diewu.

5. Notmenategu, jog dar ⌜juſimp budamaꝺ⌝, paſakiau jumuꝺ tos daykt^{us}?

6. Ó nujen[9] kaꝺ ⌜uʒturi ghi⌝ ʒynot, idand [butu apireyßkitaꝺ cʒeſu ſawo.

7. Paſłeptyne neꝺ neteyſibeꝺ jau daroꝺ: tyktey taꝺ kurſey ghi dabar uʒturi (uʒtureꝺ ghi) net buꝺ nutrauktaꝺ (ßalin)

1 *c* diewuy 2 *c* Jr juꝺ 3 *c* praʒuti; *id* teroima 4 *c* ludyimaꝺ 5 *pd* ſawo 6 *c* niekaꝺ 7 *c* praʒutieꝺ 8 *ms* beſirodymaꝺ 9 *id* dabar

8. Ó tada buó apireyßkitaó anó neteyſuó, [kuri Wießpató pateroó Dwaſia naſru ſawo, ir nieku paweró wiʒdʒiu ateygoó ſawo:

9. (Ghi) kalbu, kurio ateyga ira pagal darba Szetona, wiſokioy galibey ir ʒiankłoſe, ir ſtebukłoſe meła

10. Jr wiſokiame ißwadʒioime neteyſibeó, toſe kurie ʒuſta: delto jog nepryeme meyłeó tieſoó.

11. Ó togdel[1] nuſiuó jems diewaó maci kłejoimop, kad tykietu mełuy.

12. Jdand wiſi butu apſuditi[2] kurie neintykiejo tieſey, bet mego łabiauó neteyſibe.

13. Bet meſjen kalti eſme wiſadoó dekawot Diewuy uz juó Broley, kurie nog Wießpatieó numiłeti eſte, jog Diewaó ißrynko juó nog pradʒició izganimop, paßwętime dwaſioó, ir wieroy tieſoó:

14. Kop paßaukie juó per Evangelią muſu and aptureima garbeó Wießpatieó muſu Jeʒuſa CHriſtuſa.

15. Teyp tada, Broley, ſtowekite (ſtyp-[rey) ir turekiteó iſtatimu kuriu mokiti eſte, norió per ʒodi (muſu) norió per Gromatą muſu.

16. Ó patsjen Wießpató muſu Jeʒuó CHriſtuó, ir Diewaó ir Tewaó muſu kurſej numiłejo muó, ir dawe mumó amʒyną patiechą ir giarą nodieją loskoÿ[3].

17. Tetießyja ßyrdió juſu, ir tedrutyna juó wiſokiame giarame ʒodiy ir darbe.

PAG-

PAGULDIMAS III

1. Tolauó Broley melſkiteó uʒ muó, idand ʒodió Wießpatieó turetu witi (ſawo) ir butu garbintaó kaypo ir juſimp

2. Jr idand meſjen butumbime ißloſoti nog nełemtu ir piktu ʒmoniu: Wiera neó n'eſt wiſu

3. Bet wießpató ira wiernaó kurſey juó paſtiprynó ir apſaugoó nog Pikto[4].

4. Jr dukſimeó ape juó Wießpatiep, jog jusjen tey ką jumuó liepiam, ir darote, ir dariſite.

5. Bet wießpató teredo ßyrdió juſu meyleſp diewo, ir kantribeſp CHriſtuſo.

6. O iſakom jumuó, Broley, wardu Wießpatieó muſu Jeʒuſa CHriſtuſa, idand atſitrauktumbite nog koʒna Brola kurſey waykßcʒoja netieſiogiey, ir ne pagal iſtatima kuri nog muſu gawo.

7. Patis neó ʒynot, kaypo reykia ſekiot muó, nopſiwaykßcʒojom[5] neó terp juſu nepatogiey

8. Ney walgiem kieno donaó dikey, bet darbe ir wargie, dirbdami nakti ir diena: idand katram iß juſu nebutumbime ſunkieyó.

9. Ne idand neturetumbime waldʒioó, bet idand patió dotumbime jumuó uʒ paweykſła kad[6] pedejó muſu eytumbite.

10. Jr tomet neó[7] kad dar buwom juſimp[8] iſakiem tey jumuó, jeygu kaó nenori dirbt, tenewalgo

11. Girdime neó jog nekurie terp juſu waykßcʒoja nepatogiey nedirbdami, bet bowidamieó beſliepiczomió.

12. Bet

[1] *pd* tada [2] *pd* papeykti [3] *c* loskoó [4] *c* Piktoja [5] *c* nopſiejom [6] *pd* muó⟨u⟩ [7] *id* dar [8] *pd* dar

12. Bet tokiemuȯ iſakome ir raginame per Wieβpati muſu Jeʒuſa CHriſtuſa, idand pakajuy dirbdami dona ſawo ⌜tykra walgitu⌝

13. Juȯ teypag broley neilſkite giar darÿt.

14. Bet jeygu kaȯ n'eſt[1] klauʒaduȯ ʒodʒiuy muſu per tą Gromatą (raβÿtamuy) paʒymekit ghi: ir neſimayβykite ſu jo, idand giedetuȯ.

15. Jr neturekite ghi uz neprieteli, bet graudenkite (ghi) kaypo Broli.

16. Ó Wieβpatȯ tedoda jumȯ pakaju wiſados, tulu budu. Wieβpatȯ totliekt ſu jumiȯ wiſejȯ.

17. Paſweykinimaȯ rąka mano Powiła, kaȯ ira ʒÿme koʒnoy Gromatoy: teypo raβau.

18. Łoska Wieβpatieȯ muſu Jeʒuſa CHriſtuſa t'eſt ſu jumiȯ wiſeyȯ. Amen.

Antra (Gromata) Thesſalonicenſump, (raβyta) ira iβ Athenu.

Galas antros Gromatos
Powiła
THESSALONICENSUMP

1 *id* nenori but

PIRMA GROMATA
Apaształa Powiła
TIMOTHEUSZOP

PAGULDIMAS I

1. Powiłaȯ Apaßtalaȯ Jeʒuſa CHriſtuſa, [pagal iſakima Diewo Jzganitoja muſu, ir Wießpatieȯ Jeʒuſa [CHri-ſtuſa, kurſey ira nodieja muſu.

2. Timotheußuÿ tykra^{m}uy (mano) ſun⟨u⟩y[1] [wie-roy[2]: Małone[3], ſuſimilimas[4], pakajuȯ t'eſt tau [nog Diewa Tewa muſu, ir CHriſtuſa Jeʒuſa Wieß-patieȯ muſu.

3. Kaypo raginau tawe, kad Efeze atliktum-bey, kad patȯjen kielawau Macedonion, (ir dabar teypag raginu tawe) idand nekuriemuȯ lieptum-bey kad nemokitu kito mokſła:

4. Ney dotuȯ bobu paſakump, ir gało neturyn-ciump gimineȯ-rokawoimump, kurie atne-ßa daugiauȯ (barneȯ) kłauſimu, neyg budawo-neȯ Diewo, kuriÿ ira wieroÿ.

5. Bet gałaȯ pryſakima ira meyłe iß czyſtoȯ ßyrdieȯ ir (iß) gieroȯ ſąʒyneȯ ir neweydamay-nißkoȯ wieroȯ.

6. Nog ko nekurie paklido atſigryʒę dikosp kalbosp[5].

7. Noredami but Mokitojeyȯ Zakona, neſu-[pras-dami ney ką patis kałba, ney ką twirtina

8. Meȯ wienok zynom jog Zokonaȯ ira giaraȯ jeygu kaȯ patogieÿ ⌜ſu jo apſieyt⌝.

9. Jr taȯ kurſey tey ʒyno, jog Zokonaȯ [⌜ira iſtati-taȯ⌝ ne ⟨del⟩ teyſauȯ[6], bet neteyſie⟨ms⟩[7] ir uparnie^{m}⟨s⟩[8], bediewia^{ms}, ir grießnika^{ms}, [neßwętie-mȯ ir bediewi⟨ams⟩ Tewa-ʒudʒia^{ms}, ir Mo-[tyna-ʒudʒia^{ms}, gałwʒudʒiamȯ[9]

10.

10. Su ſwetyma giwenantiemȯ, ſu wirißku gulintiemȯ[10], ʒmoniu wa-giamȯ[11], mełagiamȯ, nepoteyſey pryſiegian-tiemuȯ, ir ⌜jeygu dar[12] ira kaȯ⌝ kaȯ[13] ſweÿ-kamuy mokſłuy prießtarauja.

11. Pagal Evangelioȯ garbeȯ paßławinto Diewa kuriÿ mi ira patykieta.

12. Jr dekawoju jam kurſey paſtypryno ma-ne (ipaciey) CHriſtuſuy Jeʒuſuy Wießpa-ciuy muſu, jog apſudyio mane wiernu, pa-ſtanawiję̇ mane tarnawimop.

13. Kurſey[14] pirm to buwau bluʒniercza[15] ir perſekiotojaȯ ir wargintojaȯ, bet mieła-ßyrdiſte mi ira parodita, kadągi teÿ da-riau neʒynodamȯ netykrume (mano)

14. Łoska wienok Wießpatieȯ muſu buwo ła-bey apſtinga ſu wiera ir meyłe kuriÿ ira Xſtu-ſiep Jeʒuſiep.

15. Wiernaȯ tey ira ʒodiȯ ir wiſokio prÿemi-ma wertaȯ, jog CHriſtuȯ Jeʒuȯ atajo and Swieta iʒganit grießnoſiuȯ terp kuriu aß eſmi didʒiauſiaȯ[16].

16. Bet todel mi ſtojoȯ ſuſimilimas[17], idand manimpi kurſey eſmi didʒiauſiaȯ Jeʒuȯ CHri-ſtuȯ paroditu wiſokią kantribe (ſawo) and paweykſła tiemuȯ kurie tykieȯ ing ghi amzy-nop zywatop.

17. Karaluy nujen amʒiu, nepagiędanciamuy, neregimamuy, paciamuy ißmintyngamuy diewuy t'eſt ßlowe ir garbe and amʒiu amzÿ-nuju Amen.

18.

1 *c* Timotheußop tykrop... ſunauȯp ; *ms* ſunay 2 *pd* Łoska, miełaßyrdiſte 3 *ex m* ; *mi* Mey⟨le⟩ 4 *i* 5 *c* dikump kalbump 6 *c* teyſoja; *i* ⟨tey⟩ſiemuȯ 7 *c* neteyſauȯ, neteyſoja, neteyſuju; *s* ⟨neteyſ⟩auȯ ; *ms* neteyſie 8 *ms* uparnie^{m} 9 *omnibus locis c* Gen. Pl. 10 *c* tiemus kurie... guli 11 *c* kurie ʒmoneȯ wagia 12 *id* tiemuȯ 13 *id* kurſey 14 *c* Noriȯ ? 15 *c* bluʒnierczumi 16 *id* prakiłniauſiaȯ 17 *id* miełaßyrdiſte

18. Tą pryſakima pryſakau tau, Sunau mano Timotheußau, idand pagal pranaßyſciu kuriȯ ⌜perejo ape tawe⌝ kariautumbey joſe giarą karone.

19. Uʒłaykidamaȯ wierą ir ſąʒyne kurią nekurie atmetę pakiełe ſudauʒyma-akruta wieroȯ

20. Terp kuriu ira Hymeneußaȯ ir Alexander, kuriuȯ padawiau Szetonuy idand ißmoktu daugiauȯ nebluʒnit.

PAGULDIMAS II

1. Raginu[1] tada pirm wiſu dayktu, kad praßymey, maldoȯ, prycʒynioimeÿ, dekudarymej butu daryti uʒ wiſaȯ ʒmoneȯ

2. Uʒ karal[us], ir wiſuȯ kurie ira prakiłniſteÿ[2] kad gałetumbime weſt tychą ir ſpakayna ʒywata wiſokioy diewobaymej ir wieʒliwiſtey.

3. Giar n'eȯ tey ira ir mieła po diewu iʒganitoju muſu.

4. Kurſey nori idand wiſoȯ ʒmoneȯ butu iʒganitoȯ, ir ateytu paʒyntieȯp[3] tieſoȯ.

5. Wienȯ neȯ ira Diewaȯ, wienȯ teypag Tarpinikaȯ terp Diewa ir ʒmoniu, ʒmoguȯ CHriſtuȯ Jeʒuȯ:

6. Kurſey patȯ ſawe iʒdawe and uʒmokieima uz wiſuȯ (budamaȯ) ludyimu cʒeſu ſawo:

7. Kop aßjen paʒymetaȯ eſmi uz Apiſakito- [ghi[4] ir Apaßtała:|: tieſą kalbu CHriſtuſiep, ȯ nemełoju:|: Mokitoghi Pahoniu, wieroy ir tieſoy

8. Noriu tada idand wirej and wiſu wietu mełſtuȯ, pakiełę ßwentaȯ rąkaȯ be ruſtibeȯ ir barneȯ.

9. Ligiey teypag ir moteriȯ kad redituȯ wieʒliwu rubu, giedoy ir miernume, ne ſukime płauku, aba aukſu, aba perłomiȯ, aba brangieyȯ rubeÿȯ

10. Bet:|: kaȯ prydera and Moteriu kurioȯ ißpaʒyſta diewobaymę:|: per gieruȯ darb[us].

11. Moterißkie teſimokia tyleime, wiſokioy[5] paddoniſtey.

12. Bet nedałaydʒiu kad Moterißkie mokitu ney ⌜and wira[6] ſawo wießpatautu⌝ bet (noriu) kad tyłetu

13. Adomaȯ neȯ pirm buwo ſutwertaȯ, potam Eva:

14. Jr Adomaȯ n'eſt prywiłtaȯ: bet moterißkie budama apwilta buwo perʒęgime.

15. Buȯ[7] wienok iʒganita gimdime wayku, jeygu atlikȯ wieroÿ, ir meyłey, ir paßwętyme, mieroÿ.

PAGULDIMAS III

1. Wiernaȯ tey ira ʒodiȯ, Jeygu kaȯ gieydʒia ureda Uʒweyʒdetojauȯ, taȯ gieydʒia prakiłna darba.

2. Reykia tada kad Uʒweyʒdetojaȯ butu be kalteȯ, wienoȯ moteȯ wiraȯ, kurſey jauſtu[8], wieʒliwaȯ, kurſey ſweciuȯ miełey prÿimtu, prymanuȯ mokimop:

3. Ne girtokłe wina, ne ʒwoycʒia, nejeßkąȯ[9] didʒio ʒyſka: bet neßyrdyn- [gas[10], kurſey[11] nemußtuȯ, nełokomaȯ and pinigu

4. Kurſey redo giereÿ tykruȯ ſawo nam[us]

1 *c* Graudenu 2 *s* wirßuneja 3 *pd* wieroȯ 4 *c* Kunigą 5 *pd* klau⟨zadoy⟩ 6 *c* reditu wiru 7 *c* Begu
8 *pd* miernaȯ; *sd* treʒwaȯ 9 *c* kurſey nejeßkotu 10 *sd* miernaȯ; *sd* wieʒliwaȯ 11 *bd* nemußtuȯ

uʒturedamaȯ waykuȯ ſawo kłauʒadoy, ſu wiſokia wieʒliwiſte.

5.:|: Jeygu neȯ kaȯ nemoka redit tykru ſawo namu, kaypo rupeſti tureȯ ape Baʒnicʒą Diewo.

6. Ne kurſey neſeney pryſtojo, idand nepuſtuȯ ir impultu Sudan welnia.

7. Reykia teypag idand giara ludyima turetu nog tu kurie ira ore, idand neimpułtu giedon, ir (ing) ʒabągaȯ welnia.

8. Diakoney teypag (reykia idand) butu wieʒliweyȯ, ne dwejokia lieʒuwia, ne girtokłeȯ daugiel wina, nejeßkojanciejȯ[1] didʒio ʒyſka.

9. Uʒłaykidami[2] paſłeptinę wieroȯ czyſtoj ſąʒyneÿ

10. Jr reykia ⌜ju teypag⌝ pirm datyrt, ó [potam tetarnauja jeygu ira nekalteyȯ.

11. Moteriȯ teypag reykia idand turetu wieʒliwaȯ, kurioȯ nepakalbetu, kurioȯ jauſtu, wiernaȯ wiſame.

12. ⌜Diakoney kad[3]⌝ butu wienoȯ moteȯ [wireÿ[4], kurie waykuȯ ſawo yr nam^{us} gierey redo.

13. Tie neȯ kurie gierey tarnawo, gauna ſau giara pedą, ir daug drąſuma wieroÿ, kuriy ira CHriſtuſiep Jeʒuſiep.

14. Tuȯ daykt^{us} raßau tau tykiedamaȯ jog weykie ateyſiu tawęsp

15. Bet jeygu ußtrukſiu, idand ʒynotumbey kaypo reykia apſiwaykßcʒiot Namoſe Diewo, kurie ira Baʒnicʒa giwoja Diewa, piloru ir fundamentu tieſoȯ.

16.

16. Jr be wiſokio abejawima paſleptine diewo baymeȯ ira dide: Diewaȯ paſirode kune, nuteyſintaȯ ira Dwaſioy, regietaȯ ira nog Anjełu, apiſakitaȯ ira terp pahoniu, intykiejo[5] and ſwieta, paimtaȯ ira garben[6].

PAGULDIMAS IV

1. Bet dwaſia kałba ißkiey, jog paſkutynioſe cʒeſoſe atpułȯ nekurie nog wieroȯ, atſidawę dwaſiom⟨u⟩ȯ ißwadʒiojantiemuȯ, ir mokſłamuȯ welnia.

2. Per weydamayniſtę mełagiu turedami ſąʒynę ſawo[7] ikiepintą kaypo ik⟨a⟩ytuſia gialaʒia.

3. Uʒſakidami ʒianitiȯ, iſakidami nog penu uzſituret kuriuȯ Diewaȯ ſutwere uʒywot ſu dekudarymu del[8] wiernuju ir tu kurie paʒyno tieſa.

4. Koʒnaȯ neȯ ſutwerymaȯ diewo ira giaraȯ ir nera nieko k⟨a⟩s[9] turetu but atmeſta kad imaȯ ſu dekudarymu.

5. Paßwęciama neȯ eſt per ʒodi Diewa ir (per) małdą

6. Kad tuȯ daykt^{us} perguldiſi Brolam^{us}, buſi giaru Tarnu Jeʒuſa CHriſtuſa, ißaukłetaȯ ʒodʒioſe wieroȯ, ir giarame mokſłe[10], kurio paſekieÿ.

7. Bet atmeſk bediewißkiaȯ ir bobu paſakaȯ, ó junkik[11] pati ſawe Diewobaymej.

8.

[1] *c* kurie nejeßkotu [2] *c* Uʒłaykidamaȯ [3] *c* Jdand [4] *pd* idand [5] *pd* (jam) [6] *c* garbey [7] *pd* toe-geſchrojȯ [8] *pd* tey⟨suju⟩ [9] *c* kad, ką; *ms* kąs [10] *c* giara mokſła [11] *s* ⟨junkik⟩is

8. Kuniβkaď neď junkinimaď and maȝo ką(!) ira naudyngaď. Bet diewobayme and wiſo ira reykalinga, turedama ȝadeima, βo ir ateyſiancio[1] ȝywata

9. Wiernaď neď tey ira ȝodiď, ir wiſokio pryemima wertaď.

10. Top[2] neď ir dirbame, ir honbijami eſme[3], jog dukſejomeď giwoju Diewu, kurſey uȝłaykitoju ira wiſu ȝmoniu (bet) łabiauſiey tykinciuju.

11. Jſakik tuď dayktus ir mokik ju.

12. Niekaď tenegordyia jauniſte tawo, bet buk paweykſłu wiernoja, ȝodiy, pagiwenime, meyley, dwaſioy, wieroy, cȝyſtatoy.

13. Nełauk(?) ſkaytyme, raginime, mokſłe, net ateyſiu.

14. En verſuymt met[4] dowanoď kuriy ira [tawimpi, kuriy dota ira tau per pranaβyſte, per uȝdeimą[5] rąku Wireſnibeď.

15. Dumok ape tuď dayktus, to bowikiď: idand paſidauginimaď tawo butu ȝynomaď wiſoſe.

16. Saugok patieď ſawe ir mokſła: Buk iki gali joſe. Tey neď darydamaď izganiſi ir patď ſawe ir tuď kurie klauſo tawe.

PAGULDIMAS V

1. Senoja (ȝmogauď) nebark[6] labey, bet ragink (ghi) kaypo Tewa: jaunoſius kaypo brolus.

2. Sen⟨a⟩s[7] bałtagalw⟨a⟩s kaypo motynas: jaunaď kaypo ſeſeriď, wiſokioy czyſtatoy.

3. Szenawok naβleď kurioď tykrey ira naβłeď.

4. Bet jeygu kuriy naβłe turi waykuď, aba wnukuď, teſimokia pirm daryt diewobaÿmę and tykru ſawo nämu, ir daryt[8] atpetawima[9] ſawiemus pradkamuď. Giar neď tey ira ir mieła po diewu.

5. Kuriy tada tykrey ira naβłe, ir pati atliko kuriy tykiď diewiep, ir atliekt praβymoſe ir małdoſe nakti ir dieną.

6. Bet kuriy ſekioja raſkaβiu ſawo, gidama numire.

7. Jr iſakik tey kad butu nekaltoď.

8. Jeygu wienok kaď neſirupina ape ſawoſiuď, ó labiauſiey ape naminikuď (ſawo) tokď uȝſigine wieroď, ir pikteſniď ira neyg newiernaď.

9. Naβłeď tenoprynka maȝiauď net nog βeβu deβymtu metu, kuriy buwo wieno wira mote:

10. Ludyimą turedama iβ gieru darbu: jeygu waykus iβauklejo, ieygu miełey ſwecius [pryimdawo, jeygu βwentiemus kojaď prauȝdawo, jeygu nuwarguſiemus reykalinga pamaci daridawo[10], jeygu rupinoď ape koȝna giara darba.

11. Bet jaunu naβlu nepryimk: kad neď ⟨iszliepo⟩[11] prieβ CHriſtuſa nori tekiet.

12. Turedamoď ſuda (ſawo)[12] jog panienkino pirmą ⌜wiera (ſawo)⌝

13. Ó podraug teypag mokiaď tekinet[13] dikoď budamoď nog namu ik namamď: ó eſt netyktey dikoď, bet ir lieȝuwiu bowijancios[14], [ir nieko nedarancioď, kalbedamoď tey ko nedera.

14. Noriu tada kad jaunoď[15] (naβleď) tekietu, waykuď gimditu, namejď reditu, prieȝaſtieď nejokioď nedotu pakałboſp[16] prieβtarnikamď.

1 *pd* am⟨zia⟩ 2 *c* Delto 3 *pd* delto 4 'neapleisk' 5 *c* uȝdeimu 6 *ms* nebarkt 7 *c* Seną (bałtagałwą...motyną; *ms* Seną̨s (bałtagałwąs) 8 *pd* wel 9 *pd* gim⟨di⟩to⟨jamus⟩ 10 *c* dodawo 11 *o* 12 *pd* delto 13 *id* bilinet; *m* pateykaudamos 14 *c* bowijaď 15 *pd* moteriď 16 *pd* neprietelumď

15. Nekurioꝺ neꝺ jau atſigryʒo paſkuy [Sʒetona.

16. Jeygu katraꝺ wiernaꝺ (wiraꝺ)[1] aba wierna (ʒmona) turi naßłeꝺ, tedaro j⟨o⟩muꝺ[2] reykalingą pamaci, ó neſunkina Baʒnicʒoꝺ, idand tom^{us} kurioꝺ ira tykrej naßłeꝺ galetu daryt reykalinga pamaći.

17. Teprypaʒyſta jog Wirauſiey kurie ⌜redi gierey⌝ wertuꝺ ira dwejokioꝺ cʒaſtieꝺ, labiauſiey tie kurie[3] procawoja ʒodiy ir mokſłe

18. Kalba neꝺ Raßtaꝺ: Kulanciamuy jauciuy neuʒryßy naſru. Jr, wertaꝺ ira darbinikaꝺ ałgoꝺ ſawo.

19. Prieß Wirauſi nepryimk apſkundymo net kad buꝺ du aba triꝺ ſwiedkej.

20. T^{us} kurie[4] grießyja, bark po akimiꝺ wiſu, idand ir kiti turetu baymę.

21. Apſiſwiecʒyju Diewu, ir Wießpaciu Jeʒuſu CHriſtuſu ir ißrynkteyꝺ Anjełejꝺ, ida^{n}d tuꝺ daykt^{us} uʒłaykitumbey, neweyʒdedamaꝺ and aſabu, nedarydamaꝺ nieko jog tamuy łabia^{us} neyg kitamuy źycʒyghi.

22. Rąku umey nedek and nieko, ney turek bendryſte ſu griekejꝺ kituju: uʒſiłayki⟨k⟩ [cʒyſtu.

23. Jr negiark[5] wandenia ilgiauꝺ, bet uʒywok truputi wina, del zywata tawo ir tułu negandu tawo.

24. Nekuriu ʒmoniu grekey pirm to ira ʒynomi[6], ir eyt pirm and ju papeykima, ó nekurioſe teypag eyt paſkuy.

25. Ligiey teypag gieri darbey ira pirm to[7] apirejßkiti, o kur ira kiteyp, negali paſiſłep⟨t⟩[8].

PAG-

PAGULDIMAS VI

1. Tarney, kayp daug ira po jungu, teißmano jog Wießpaciey ju ira wertejꝺ wiſokioꝺ cʒaſtieꝺ, kad wardaꝺ diewo ir mokſłaꝺ nebutu bluʒnitaꝺ.

2. Ó tie kurie turi tykinciuꝺ Wießpaci^{us} tenegordyia ju, delto jog broley ira: bet to łabiauꝺ tetarnauja jog ira wiernejꝺ ir numileteyꝺ, kaypo kurie[9] nodelnikejꝺ ira toꝺ gieradeiſteꝺ. Mokik ir ragink tu^{m}p dayktump.

3. Jeygu kaꝺ kitonißko mokſła mokia, ó neſuſidera ſu ⌜ſweykejꝺ ʒodzieyꝺ⌝ Wießpatieꝺ muſu Jeʒuſa CHriſtuſa, ir ſu mokſłu kurſey ira pagal Diewo baymeꝺ.

4. Tokꝺ ira paputeliꝺ, ir nemoka nieko, bet rekia tykt ape (barneꝺ) klauſimus[10] ir ʒodʒiuꝺ koweꝺ: iß kuriu eyt pawida, barne, bluʒnierſwoꝺ, piktoꝺ dumoꝺ.

5. Pałoßuſioꝺ kałboꝺ nog ʒmoniu kurie ⌜raʒuma turi papikuſi⌝, ir tieſą paterojo, tarydamieꝺ jog Diewo-bayme ira ʒyſku[11]. Atſtok nog tokiu.

6. Diewo teciauꝺ bayme ira didʒiu ʒyſku kuriy perſtoja and ſawo.

7. Nieko neꝺ notneßem and ſwieta, ʒynoma tey ira, jog nieko teypag negalime iß jo ißneßt.

8. Bet kad turime pena ir girkła, perſtokim and to.

9. Bet tie kurie nori but bagotejꝺ, impoła ing pagundynima[12] ir (ing) ſpąſt^{us}[13], ir ing daug durnu ir ß⟨k⟩adi-

1 *c* (ʒmoguꝺ) 2 *ms* jemuꝺ 3 *b* kurie 4 *c* Tą kurſey 5 *ms* negiarkt; *pd* (tykt); *sd* patieꝺ; *a ms* uʒſiłaykit 6 *s* apireyßkiti 7 *pd* ʒynomi 8 *ms* paſiſłep 9 *pd* ira 10 *c* ʒod⟨zius⟩ 11 *p* nauda 12 *c* pagundyniman 13 *ad* ing; *pd* wel; *c* ſpąſtoſna

janciu[1] pagieydimu, kurie daro jog ʒmoguȯ nuſkienda prapultiy ir praʒutiy

10. Gieÿ⟨d⟩uliȯ[2] neȯ pinigu ira ßakniȯ wiſo pikta, kuriop nekurie norą turedami, paklido nog wieroȯ ir perſidure daugiel ſielwarteyȯ.

11. Bet tujen ó ʒmogau Diewo, beg nog tu dayktu: ó ſekiok teyſibeȯ, diewo baymeȯ, wieroȯ, meyleȯ, kantribeȯ, letuma.

12. Kariok giarą karonę wieroȯ, nuſitwerk amʒyno ʒywata kurop teypag paßauktaȯ eſi, ir ißpaʒyney giara ißpaʒynima po akimiȯ daug ſwiedku.

13. Liepiu tau po diewu kurſey adgidʒia wiſuȯ dayktus, ir (po) CHriſtuſu Jeʒuſu, kurſey po Pontsku Piłotu[3] giara ißpaʒynima ißpaʒyno:

14. Kad to pryſakima ſaugotumbey, neißteptaȯ[4] ir nekaltaȯ, iki apſireyßkimuy Wießpatieȯ Jeʒuſa CHriſtuſa.

15. Kuri[5] cʒeſu ſawo[6] paßławintaȯ ir patȯ ſtypraȯ Wießpatȯ Karaluȯ and karalu ir Wießpatȯ and Wießpaciu parodiȯ.

16. Kurſey patȯ turi neſmertełniſte, ir giwena nepryeynamoy ßwieſej: kurio[7] ʒednaȯ ʒmogus neregiejo ney gali regiet: kuriamuy t'eſt ßłowe ir amʒyna macis. Amen.

17. Bagocʒiamuȯ and ßo ſwieta liepiu, [kad ape ſawe daug neißmanitu, ney nodiejoȯ (ſawo) gulditu atmaynoy turtu, bet giwampi Diewiep, kurſey nudalija mumȯ wiſu dayktu apſtingey uzywot.

18. Kad[8] giar[9] darytu, bagotejȯ butu gieroſe darboſe, ⟨k⟩urie[10] rodi nudalitu ir ⟨kuriump⟩[11] priejgoȯ neſunkioȯ.

19. Kraudami ſau uz ſkorbą giara fundamenta prieß ateyſianti cʒeſa kad apturetu amʒyna ʒywata.

20. Ó Timotheußau ſaugok patikie⟨t⟩o[12] [(tau) daykta[13], nepakięʒdamaȯ ſwietyßko diko rekſma[14] ir prießtarawimu falßywey pramintoȯ ißmintieȯ.

21. Su kuria nekurie iſidodami paklido[15] nog wieroȯ. Łoſka t'eſt ſu tawim Amen.

Pirma (Gromata) Timotheußop raßyta iß Laodiceoȯ, kurſey ira Stalicʒioȯ[16] mieſtaȯ Frygioȯ Pakatyanoȯ.

Gałas Gromatos Powiła
Timotheußop.

1 *ms* ßadijanciu 2 *ms* Gieÿguliȯ 3 *c* Pontiuſuy Piłotuy 4 *ms* neißtepteptaȯ 5 *c* Kurſey 6 *pd* parodiȯ 7 *ms* kurſey 8 *pd* butu; *sd* giar 9 *c* giaradejoȯ 10 *ms* gurie; *pc* wier... 11 *ms d* 12 *ms* patikieko; *id* ʒoſtowoȯ 13 *id* patykietoȯ 14 *c* ſwietyßku diku rekſmu 15 *i* ⟨at⟩ſtojo; *id* atſigryʒo 16 *s* prakilniauſiaȯ

ANTRA GROMATA APASZTALA POWILA TIMOTHEUSZOP

PAGULDIMAS I

1. Powiłaȯ Apaßtałaȯ Jeʒuʃa CHriʃtuʃa, per walą diewo, pagal ʒadeima ʒywata kurʃey ira CHriʃtuʃiep Jeʒuʃiep.

2. Timotheußuy miełamuy (mano) Sunuy: Łoska, miełaßyrdiʃte, pakajuȯ t'eʃt (tau) nog Diewa Tewa, ir CHriʃtuʃa Jeʒuʃa Wießpatieȯ muʃu.

3. Dekawoju diewuy kuriamuÿ tarnauju, nog pradku mano czyʃtoy ʃąʒyney, kaypo be palowima minu (!) tawe maldcʃe mano nakti ir diena.

4. Gieyʒdamaȯ łabey regiet tawe, kad atmenu[1] and aßeru tawo, idand bucia prypiłditaȯ dʒiaugʃmu

5. Kad ʃau atwedu and pometieȯ neweydamaynißką wierą kuriy ira tawimpi, kuriy pirm giweno boboy tawo Loiʃoy, ir Motynoy tawo Eunice, ȯ tykiu tamuy jog ir tawimp (giwena)

6. Del kurioȯ pryeʒaʃtieȯ prymenu tau, idand negieʃitumbey dwaʃioȯ Diewo kuriy ira tawimpi per uʒdeimą rąku mano.

7. Nedawe neȯ mumȯ Diewaȯ dwaʃioȯ bajmeȯ, bet galibeȯ ir meyles ir miernuma.

8. Neʃigiedek tada ludyima Wießpatieȯ muʃu ney mano kurʃey eʃmi jo kalinis: bet kięʃk warguȯ ʃu Evangelia pagal macieȯ diewo.

9. Kurʃey muȯ iʒgane ir paßaukie paßaukimu ßwentu, ne pagal darbu muʃu, bet pagal paʃtanawiima ʃawo ir łoskoȯ, kuriÿ ira mumȯ dota CHriʃtuʃiep Jeʒuʃiep pirm amʒiu[2].

10. Bet nujen apʃireyßkie per paʃirodyma Wießpatieȯ Jzganitoja muʃu Jeʒuʃa CHriʃtuʃa kurʃey ʃunaykino ʃmerti, ȯ and ßwieʃeȯ atwede ⌜neʃmertelniʃte ir zywata⌝.

11. Kop eʃmi paʃtanawitaȯ Apiʃakitoju ir Apaßtału ir Mokitoju Pahoniu.

12. Del kurioȯ teypag prieʒaʃtieȯ tuȯ dayktus kięciu, bet neʃigiedʒiu. Zynau nes kamuy intykiejau. Ȯ tykraȯ eʃmi jog galinȯ ira uzłaykit[3] patykieto ⌜daykta mano⌝ izdeto (jampi)

13. Turekiȯ ʒymeȯ ʃweyku ʒodʒiu, kurus girdejey nog manęȯ wieroy ir meyłey kuriy ira CHriʃtuʃiep Jeʒuʃiep.

14. Giaro patykieto daykta kurʃej (tau) patykie⟨tas⟩[4] ira, ʃaugok per dwaʃią ßwęta kuriy giwena muʃimp.

15. Ziney tey, jog wiʃi kurie ira Azioÿ, atpołe nog mane: terp kuriu ira Fygellus ir Hermogeneȯ

16. Wießpatȯ teparodo miełaßyrdiʃte namamuȯ Oneʃifora, daʒney neȯ atauße mane, ir łancucha[5] mano neʃigiedejo

17. Bet kad atajo Ryman, ießkojo mane labey piłney[6] ir rado (mane)

18. Te

1 *c* atmindamȯ 2 *p* czeʃu 3 *pd* tey 4 *c* kuri... paʃitykieʃioȯ; *s* ⟨paʃitykie⟩jo; *ms* patykie 5 *c* po łancuchu 6 *i* rupiej

18. Teſutęk⟨a⟩ jam wießpatȯ kad atraſtu miełaßyrdiſte Wießpatiep, anoy dienoy, ir kayp mi daug tarnawo Efeze, źyney łabey giereÿ.

PAGULDIMAS II

1. Tu tada Sunau mano drutynkiȯ łoskoÿ kuriy ira CHriſtuſiep Jeʒuſiep.

2. Jr to ką girdejey nog manęȯ terp daug ſwiedku paſitykiek wierniem^{us} zmonemus kurie buȯ prymanuȯ mokit ir kituȯ

3. Tu tada, kięsk warga, kaypo giarȯ kareywiȯ Jeʒuſa CHriſtuſa.

4. Niekaȯ kurſey ſluʒyia waynoy negali bowitis reykmenemis ißłaykimo, idand paſidabotu tamuy kurſey (ghi) pryeme and waÿnoȯ.

5. O noriȯ kaȯ ir karoja, nekarunawoja jo, jeygu nekarawo pagal prowoȯ[1].

6. Gaſpadoriuȯ dirbdama⟨s⟩[2] reykia idand pirm dʒiaugtuȯ iß wayſiu.

7. Dabokiȯ to ką kałbu: bet Wießpats tedoda tau ißmanima wiſoſe dayktoſe.

8. Turek pometiy jog Jeʒuȯ CHriſtuȯ prykieltaȯ ira iß numiruſiu, kurſey ira iß ſekłeȯ dowida pagal Evangelioȯ mano.

9. Del kurioȯ kięciu warguȯ iki ryßamȯ, kaypo piktadejaȯ, bet ʒodiȯ Diewo ne'ſt ſuryßtaȯ.

10. Togdel wiȯ pakięciu del ißrynktuju, idand ir aniȯ gałetu apturet iʒganima kurſey ira CHriſtuſiep Jeʒuſiep ſu amʒyna garbe.

11. Wiernaȯ tey ira ʒodiȯ, jeygu neȯ numirem ſu (jo) giſime teypag ſu (jo)

12. Jeygu ißkięſime ſu (jo) teÿpag[3] wießpatauſime: jeygu jo uʒſiginame, ir anȯ uʒſiginȯ muſu.

13. Jeygu eſme newiernejȯ, anȯ atliekt wiernu: negali pats ſawe uʒſigint.

14. Atweſk tuȯ daykt^{us} and pometieȯ, ir [apſiſwiecʒyk po Wießpaciu, idand koweȯ ʒodʒiu[4] neweſtu, (kaȯ) niekam nedera, (tykt) perwertimop[5] kłauſitoju.

15. Rupinkiȯ kad iʒſtatitumbej ſawe datyrtu Diewuy darbiniku kurſey negiedetuȯ, kurſey giereÿ dalitu ʒodi tieſoȯ

16. Bet uʒſiſtatik prieß bediewißka dika r⟨e⟩kſma, praſiwayſiȯ neȯ łabiauȯ bediewiſtey.

17. Jr ʒodiȯ ju grauʒ tolauȯ kaÿpo brątey[6] terp kuriu ira Hymeneußaȯ ir Filetaȯ.

18. Kurie paklido nog tieſoȯ, ſakidami jog kielimaȯ iß numiruſiu jau ſtojoȯ, ir apwerta (!) nekuriu wierą.

19. ⸢Wienok fundamentaȯ Diewo stypraȯ⸣ [ſtowi turedamaȯ tą pecʒety. Paʒyſta Wießpat⟨s⟩[7] tuȯ kurie jo ira. Jr koʒnaȯ kurſey ʒadyna warda CHriſtuſo teatſtoy nog neteyſibes.

20. Bet didʒioſe namoſe n'eſt tykt aukſa ir ſidabra ſudey, bet teypag medʒia ir mola (ſudey:) ȯ nekurie ßloweſp, bet nekurie giedoſp.

21. Jeygu tada kaȯ cʒyſtyia pati ſawe nog tu buȯ ſudu ßloweſp, paßwęſtu ir patogu uʒywoneſp Wießpatieȯ, pagatawitu koʒnop gierop darbop

22. Bet beg nog[8] pagieydimu jauniſteȯ, ȯ ſekiok tejſibeȯ, wieroȯ, meyłeȯ, pakajauȯ, ſu teyȯ kurie garbina Wießpati czyſta ßyrdʒia.

[1] *c* prowu [2] *ms* dirbdama [3] *pd* karalauſime [4] *m* nełemtu *(d)*, waydu noproſnu [5] *id* pagadynimop [6] *id* weʒiȯ; liga [7] *ms* Wießpat [8] *bd* nog

23. Jr atmeſk klauſim^{us} kurie durni ira ir be mokſła, źynodamaò jog tie atneßa barneò.

24. Ó tarnuy wießpatieò nereykia bartiò, bet but prietelißku tieò wiſuò, prymanu mokimop, (ir) kurò gali pikt pakięſt.

25. Łetume rodʒiant[1] tiemuò kurie[2] prießtarauja, kad diewaò dotu jemò kad noriò paſigayłeima, prypaʒynimop tieſoò.

26. Ó[3] wel gałetu kialtiò iß ſpąſtu Welnio po kurio ſugauti ira, and waloò jo.

PAGULDIMAS III

1. Jr ʒynok tey jog paſkutynioſe dienoſe ateyò ſunki czeſey.

2. Zmoneò neò buò[4] patis ſawe milincioò[5], pinigu gieydʒiami, kurie patis ſawe girò, paykuò, bluʒnierc ʒoò, gimditojamò neklauʒ⟨ad⟩i[6], newdieczni, neßwęti.

3. Deficit.

4. Zdroycʒuò, ſkubuò, paſiputę kurie labiauò mi⟨l⟩i[7] raſkaßys neyg diewa[8]:

5. Turedami paweykſła diewobaymeò, bet kurie galibeò joò uzſigine. Tu teypag ſaugokiò.

6. Jß tu neò ira tie kurie ilindo namoſna ir newalon weda (głupaò) moterißkiełeò, kurioò apſunkitoò ira griekejò, ir waramoò eſt per tuluò pagiejdim^{us}

7. ⌜(Moterißkieleò) kurioò[9] wiſadoò⌝ mokiaò ó niekadoò negali ateyt paʒyntieſp tieſoò.

8. Ó kaypo Janneò ir Jambreò prießtarawo Mayʒießuy, teyp ⌜ir tie⌝ prießtarauja tieſeÿ, budami ʒmonemiò pagadynto raʒuma. atmeòtejò kaò litiò wieroò.

9. Bet daugia^{us} nepakakò durniſte neò ju buò ʒynoma[10] wiſiem^{us}, kaypo ir anu buwo.

10. Bet tujen paſekieÿ mokſła mano, buda[11] darbo, dumoò, wieroò, pakientimo, neweykumo, meyłeò, kantribeò.

11. Perſekioimu (mano) kanciu (mano)[12] kokioò[13] ⌜prypołe and manęò⌝ Antiochioy, Jkonium (ir) Lyſtroy: kokiuò perſekioimuò kientejau: ó Wießpats ißloſawo mane iß wiſu.

12. Jr wiſi teypag kurie nori diewobaymej giwent CHriſtuſiep Jeʒuſiep, buò perſekioti.

13. Bet piktoò zmoneò ir ißwadʒiotojej piktiniun eyò, ißwadʒiodami ir budami ißweſti

14. Bet tujen atliek tame ko ißmokej ir (ape ką) nutykrynimas tau ira padarytaò, ʒynodamaò nog ko to ißmokej:

15. Jr jog budamaò waÿku mokiejey Raßtuò Szwentuò, kurie gali tawe padarit mokitu iʒganimop, per wierą kuriy ira CHriſtuſiep Jeʒuſiep.

16. Ciełaò Raßtaò idotaò ira nog Diewo ir reykalingaò ira mokſłop, graudenimop, pergaleimop, pateyſinimop, pamokimop ⌜kurſey ira teyſibej⌝

17. Jdand ʒmoguò Diewo butu tobułu, tobułey[14] priprowitaò wiſokiop gierop darbop.

8. Ó PAG-

[1] *c* rodidamaò [2] *bd* kurie [3] *pd* aniòjen [4] *p*kurioò; *c* kurie [5] *c* milintiey [6] *ms* neklauʒi [7] *c* miłeò; *c* milincieyò; *ms* miłi [8] *sd* milincieyò [9] *ad* Tolauò [10] *ms* ʒynomaò [11] *pd* kaypo weykt [12] *pd* tokioò [13] *pd* atajo [14] *pd* pryreditaò

PAGULDIMAS IV

1. Apſiſwiecʒyju tada Diewu ir Wießpaciu Jeʒuſu CHriſtuſu kurſey ſudiȯ giwuȯ ir numireluȯ apireyßkime ſawo ir karaliſtey ſawo.

2. Apiſakik ʒodi, gułk metu (ir) ne metu niekink, bark[1], ragi^{n}k, graudenk wiſokiame[2] pakientyme ir mokſłe.

3. Buȯ neȯ metaȯ kad nepakięȯ ſweyko mokſła, bet turedami perßancias auſiȯ patiȯ ſau rynkȯ Mokitojuȯ, pagal ju pagieÿdymu.

4. Jr apgreß klauſima (ſawo) nog tieſoȯ, ó nuſideȯ paſakump.

5. Bet tujen[3] ⌜bu⟨k⟩ jaucianciu wiſame⌝, kięſk warguȯ, daryk darba Evangeliſtoȯ. Dabokiȯ kad ʒmoneȯ wiſißkej nuſitykryntu ape tarnawima tawo.

6. Aß neȯ jau afierawojamaȯ eſmi a^{n}d dekudaryma afieroȯ ir metaȯ ißryßyma mano artynaȯ

7. Karawau giarą karone, ⟨p⟩abaygiau[4] witi, uʒlaykiau wierą

8. And gało[5], addeta mi ira karuna teyſibeȯ kurią Wießpatȯ teyſuȯ ſudʒia anoy dienoy doȯ ma^{n}, ó netyktey man bet ir wiſiem^{us} kurie mili apireyßkima jo.

9. Rupinkiȯ kad weykie ateytumbey manęſp.

10. Demaȯ neȯ aplaydo mane numiłejęȯ ßa ſwieta, ir laydoȯ Thesſalonikon, Kreſce^{n}ȯ Galacion, Tituȯ dalmacion.

11.

11. Łukoßi^{us} tykt ira ſu manim. Jmk Morku[6] podraug ir atweſk (ghi) ſu ſawim. Rey- [kia mi neȯ jo łabey tarnawimop.

12. Bet Tichikuſa nuſiunciau Efezan

13. Kieloneȯ ruba kuri palikau Trooy[7] Karpuſiep imk draug kad ateyſi, ir knigaȯ, łabiauſiey pargamenaȯ.

14. Alexander Katlor^{us} daug mi ⌜pikto padare⌝. Wießpatȯ teuʒmoka jam pagal jo darba.

15. Kurio ir tujen ſaugokiȯ, łabey neȯ [prießtarawo ʒȯdʒiamuȯ muſu.

16. Pirmame apginime mano niekaȯ nebuwo ſu manim bet wiſi apłaydo mane[8], nepaſkaytyta[9] tey t'eſt jem^{us}.

17. Bet Wießpatȯ ſtowejo prieg man, ir drutyno mane, kad per mane wiſißkej butu nu- [tykryntaȯ apiſakimaȯ, ir wiſi Pahoniȯ to kłauſitu: Jr ißtrauktaȯ eſmi iß naſru lewa.

18. Wießpatȯ teypag ißloſoȯ mane nog koʒna pikto darba ir uʒłaykiȯ dangauȯ karaliſten ſawo. Kuriamuy t'eſt garbe and amʒiu amʒynuju.

19. Paſweykink Pryßką ir Aquilą ir nam^{us} Oneſifora.

20. Eraſt^{us} paſiliko Korynthe ó Trofimuſa palikau Milete ligotą.

21. Rupinkiȯ ateyt prieß ʒiema. Sweykina tawe Eubul^{us} ir Pudenȯ ir Linuȯ ir Klaudia, ir wiſi Brolej.

22. Wießpatȯ Jeʒuſaȯ CHriſtuſaȯ t'eſt ſu [dwaſia tawo. Łoſka t'eſt ſu jumiȯ Amen.

Antra (Gromata) Timotheußop kurſey pir- [maȯ buwo aprynktaȯ uzweyʒdetoju Surynkima Efeʒu, raßyta ira iß Ryma, kad Powiłaȯ antrakart buwo atweſtaȯ prieß Cieſoriu Nerona.

Gałas antros Gromatos Powiła TIMOTHEUSZOP.

1 *i* graudenk 2 *ms* wiſokokiame 3 *pd* jauſk; *pms* but 4 *ms* babaygiau 5 *c* Togdel 6 *pd* ſu ſawim 7 *c* Troadoy 8 *pd* bet 9 *c* Te⟨nepaſkayto⟩

GROMATA
Apaształa Powiło
TITUSOP

PAGULDIMAS I

1. Powiłaȯ tarnaȯ diewo ir Apaßtałaȯ Jeʒuſa CHriſtuſa pagal wieroȯ ißrynktu diewo, ir paʒyntieȯ tieſoȯ, kuriy ira pagal diewo baymeȯ.

2. Nodiejoy amʒyna ʒywata, katrą diewaȯ kurſey negal mełot paʒadejo nog amziu amʒynuju, bet apireyßkie metu ſawo.

3. (Jpaciey) ʒody ſawo per apiſakima kurio mi paſitykiejo, pagal iſakima diewo iʒganitoja muſu: Tituſuy tykramuy mano Sunuy pagal bendroȯ wieroȯ.

4. Łoska, miełaßyrdiſte, pakajuȯ t'eſt (tau) nog Diewa Tewa ir Wießpatieȯ Jeʒuſa CHriſtuſa Jzganitoja muſu.

5. Del toȯ prieʒaſtieȯ palikau tawe Kretoy, idand ko (dar) neteko tolauȯ baygtumbey, ir idand iſtatitumbey ⸢wirauſi^{us} po mieſt^{us}⸣ kaypo tau liepiau.

6. Jeygu kaȯ ira be kalteȯ, wienoȯ moteȯ wiraȯ tykinciuȯ beturiȯ waykuȯ, and kuru kad neſkunſtuȯ del praßmata, aba kad [nebutu neklauʒad^{us}.

7. Wirauſiam neȯ reykia but[1] be kalteȯ, kaypo Uʒweyʒdaȯ diewo, ne nominikaȯ, newej⟨k⟩uȯ[2] ruſtibeſp, ne girtokłe wina, ne ʒwoycʒa, ne jeßkotoju nełemto ʒyſka.

8. Bet kurſey miełey pryima ſweciuȯ, kurſey giar mili, miernaȯ, teyſ^{us}, ßwentaȯ, czyſtaȯ:

9. Kurſey ſtiprej turiȯ tykra ʒodʒia katras[3] ira pagal mokſła, idand gałuȯ butu tejp graudent ſweyku[4] mokſłu kajp prießtarnikuȯ[5] pergalet.

10. Daugiel neȯ teypag ira be reda, dikakalbiu, ir kurie ißweda iß uma, ipaciej tu kurie ira iß Apipiauſtymo.

11. Kuriemȯ reykia naſruȯ ußkimßt: kurie ciel^{us} nam^{us} ißwercia, mokidami ko nedera del nełemto ʒyſka.

12. Wienȯ iß ju budamaȯ jugi paciu Pranaßaȯ paſakie. Kretancʒykej wiſadoȯ ira mełagiej, piktoȯ maytoȯ[6], pateykuney .

13. Taȯ ludyimaȯ ira tykraȯ. Togdel bark joȯ aßtrej, idand butu ſwejkejȯ wieroÿ:

14. Jr nenuſidotu Zydu paſakump, ir iſakimump ʒmoniu, kurie adgryßta nog wieroȯ.

15. Wiſi tieſa dayktey ira cʒyſti czyſtiem^{us}, bet biauriemuȯ ir netykintiem^{us} nera nieko cʒyſta, bet teyp raʒumaȯ ju teÿp ſąʒyne ira ißtepta.

16. Jßpaʒyſta jog pazyſta diewa, bet uʒſigina (jo) darbejȯ, budami biaurejȯ ir nekłauʒadejȯ ir wiſokiop gierop darbop nederanciejȯ.

PAG-

[1] *c* Wirauſias... kad butu [2] *ms* newejtuȯ [3] *c* kuris [4] *pd* ʒodʒiu [5] *c* prießtarnikamuȯ [6] *sd* beſtyoȯ, tynginiapiłwey

PAGULDIMAS II

1. Bet tujen kałbek tey kaȯ pryguli and ʃweyko mokʃła.

2. Seniey idand butu blayweys[1], wieʒliwejȯ, budreyȯ, ʃweykeyȯ wieroy, meyłey, kantribej.

3. Senoȯ teypag moteriȯ deweime ʃawo idand butu kaypo ⌜pry⟨g⟩uli[2] and Szwentu⌝, kad nieko nepakałbetu, daugietu wino neʃibowitu bet mokitu to kaȯ ira giar.

4. Jdand mokitu jaunaȯ (moteriȯ) kad[3] ⌜butu budromiȯ⌝, wiruȯ ʃawo miłetu, waÿkuȯ ʃawo miłetu

5. Kad butu miernoȯ, czyʃtoȯ, namu ʃergietu, gieroȯ butu, wiramuȯ ʃawo padotoȯ: idand ʒodiȯ Diewo nebutu bluʒnitaȯ.

6[4]. Jaunuȯ teypag wiruȯ ragink, kad butu miernejȯ.

7. Rodik[5] ʃawe wiʃame paweykʃłu gieru darbu, mokʃłe, (parodik) ne wilu[6], mandaguma, teyʃę.

8. Zodi ʃweykaghi notmeciama(!): idand taȯ kurʃey ira prieß tey, giedetuȯ, ir neturetu ką pikt kałbet ape juȯ.

9. Tarn^{us} (graudenk) idand Wießpaciam^{us} ʃawo butu padotejȯ, idand wiʃame paʃidabotu, nieko prieß nekalbedami.

10. Nieko nenutraukdami, bet wiʃokią giarą wierniʃte rodidami, idand wiʃame dabintu mokʃła Diewo Jzganitoja muʃu

11. Jzganintinga neȯ loska Diewo paʃirode wiʃiemuȯ ʒmonemuȯ.

12. Jr moka muȯ kad uʒʃiginę[7] bediewiʃteȯ ir ʃwietyßku pagieydimu, giwentumbime trieʒwej, ir teyʃej, ir diewobaymingej and ßo ʃwieta.

13. Łaukdami paßławintoȯ nodiejoȯ ir apirejßkima garbeȯ didʒioja Diewo ir Jzganitoja muʃu Jeʒuʃa CHriʃtuʃa.

14. Kurʃey iʒdawe pati ʃawe uz muȯ idand muȯ ißloʃotu iß wiʃokioȯ neteyʃibeȯ, ȯ apcʒyʃtitu ʃau uʒ ⌜ʃawo ʒmoneȯ⌝ kurioȯ miłetu gieruȯ darbuȯ.

15. Tey kalbek ir ragink ir bark ʃu wiʃokiu ernʃt. Niekaȯ tawimi tenegordyia.

PAGULDIMAS III

1. Ragink joȯ kad butu padotejȯ uredam^{us} ir Galibem^{us}, kad butu (jemȯ) klauʒaduȯ, kad butu gatawejȯ wiʃokiop gierop darbop:

2. Jdand nieko nehonbitu, neʃimißtu, (bet) butu wieʒliwejȯ, rodidami wiʃoki łetuma ⌜wiʃiem^{us} ʒmonemuȯ⌝.

3. Jr meȯ neȯ buwom pirm to nenumanelejȯ, neklauʒadejȯ, kłejojanciejȯ, tarnaudami tuliemuȯ pagieydimamuȯ ir[8] panoreimamuȯ, giwendami piktibej ir pawidoy, budami[9] pilni nopikantoȯ[10], (ir) wieni kitus nopkięʒdami.

4. Bet kad gieradeiʃte Diewo Jzganitoja muʃu ir meyłe jo prieß ʒmoneȯ paʃirode.

5. Jzgane muȯ ne iß darbu teyʃibeȯ kuri^{us} darem, bet pagal łoskoȯ ʃawo per apmaʒgoima adgimdima, ir atnauginima dwaʃioȯ Szwentoȯ.

1 *id* trieʒweyȯ 2 *ms* prypuli 3 *id* but 4 *cf pag.* (178) 5 *c* Paʃirodik 6 *pd* wieʒliwiʃte 7 *c* uʒʃigintumbime 8 *pd* noram^{us} 9 *id* nopikantoy 10 *ms* nopinkantoȯ; *pd* bud⟨ami⟩

6. Katrą iβliejo apſtingey and muſu per Jeʒuſa CHriſtuſa Jzganitoghi muſu.

7. Jdand budami nuteyſinti, per jo łoska, butumbime teywayniejò pagal nodiejoò amʒyna ʒywata.

8. Tykraò tey ira ʒodiò: ir noriu idand tuò dayktus ernſtelich ſtypryntumbey, idand tie kurie tyki ing Diewa rupintuò daryt gierus darbuò, tie dayktey ira kurie ira gieri ir reykalingi ʒmonemuò.

9. Bet atſiſpirk durniemuò kłauſimamus ir iβwadʒioimamuò kokioò kaò ira gimineò, ir barnemuò, ir kowemuò ape Zokona: Niekam neò nedera ir diki[1].

10. Kocieru atmeſk po pirmamuy ir antramuy graudenimuy

11. Zynodamaò jog tokò ira iβwerſtu, ir grieβyia, budamaò apſuditaò patò ſawimp.

12. Kad Artemana nuſiuſiu tawęſp, aba Tÿchikuſa, rupinkiò ateyt manęſp Nikapolin: tęn neò nukrowiau ſau ʒiemaut[2].

13. Zeną[3] Mokita-Zokone ir Apolloſa palidek rupiey, idand[4] wiſo gana turetu.

14. Teiβmoka teypag ir muſiβkiej daryt gieruò darbuò, kame to reykia, kad nebutu be wayſiauò.

15. Wiſi kurie ira ſu manim ſweykina tawe. Paſweykink toò kurie muò mili wieroy. Łoska t'eſt ſu jumiò wiſejò. Amen.

(Gromata) Tituſop, pirmop aprynktop Uʒweyʒdetojop Surynkimo Kretenczyku, raβyta ira iβ Nikapoliò Macedonioj.

Gałas Gromatos Powiła
TITUSOP

1 *pd* (ira) 2 *c* ʒiemawot 3 *c* Zenaò 4 *pd* jemò

GROMATA
Apaształa Powiła
FILEMONOP

1. Powiłaȯ[1] Kaliniȯ CHriſtuſa Jeʒuſa ir Timotheußaȯ broliȯ, Filemonuy miełamuy, ir bendradarbinikuy muſu.

2. Jr Appiey miełey ir Archippuy bendra-kareywiuy muſu, ir ſurynkimuy kurſey ira namoſe tawo.

3. Łoska t'eſt jumuȯ ir pakajuȯ, nog diewa Tewa muſu ir Wießpatieȯ Jeʒuſa CHriſtuſa.

4. Dekawoju Diewuy mano minedamaȯ tawe wiſadoȯ maldoſe mano.

5. Jog girdʒiu ape meyłe tawo, ir wierą kurią turi ing Wießpati Jeʒuſa ir prieß wiſuȯ Szwentuȯ

6. Jdand bęndryſte wieroȯ tawo butu[2] galintynga paʒynimop[3] wiſo giaro, katroy ira tawimpi per CHriſtuſa Jeʒuſa.

7. Didi neȯ turime dʒiaugſma, ir patiechą iß meyłeȯ tawo, jog widurej Szwentuju ataußynti ira per tawe Brolau.

8. Togdel noriȯ turiu didi drąſuma CHriſtuſiep iſakit tau tey kaȯ ira mandagu.

9. Praßau (wienok) giera^{us} per mejłę, kaypo tokȯ kurſey eſmi, ⌜ipaciey Powiłaȯ⌝, paſenęȯ, ó nujen ir kaliniȯ ⌜Jezuſa CHriſtuſa⌝

10. Meldʒiu

10. Meldʒiu (tada) tawe uʒ ſunu mano kuri pagimdʒiau ryßoſe mano (ipaciey) Oneſimuſa

11. Kurſey pirm to buwo tau nenaudingu[4] bet nujen labey naudingu tau ir man, kuri wel perſiunciau.

12. Bet tujen, pryimk ghi (adgaloȯ) tatey ira, widuriuȯ mano.

13. Kuri tieſa norejau ⌜uzturet ſawimp⌝, [idand mi tarnautu uʒ tawe rÿßoſe Evangelioȯ.

14. Bet be waloȯ tawo nieko nenorejau darÿt, idand giaradeiſte tawo nebutu kaypo prymuſita bet giarawalna.

15. Gal neȯ but jog todel and walandoȯ atſiſkire (nog tawęȯ) idand wel ghi turetumbej and amʒiu.

16. (Jau) nog ßo meta ne kaypo tarna bet daugiauȯ neyg tarna, (ipaciey) numiłeta Broli, łabiauſiey man, o kaÿpo ⌜toli la- [bia^{us}⌝ tau, teyp kune kaypo Wießpatiep.

17. Jeygu tada turi mane uʒ taworyßcʒiu, pryimk ghi kaypo mane[5].

18. Ó jeygu ko tawe nukrywdyjo, aba uʒſiſkolijo tau man tey pryſkaytik.

19. Aß tey Powiłaȯ raßiau ta mano tykra rąka, aß tey uzmokieſiu: idand tau nekalbecia, jog dar ir pati ſawe kałtaȯ mi eſi.

20. Jr łabey Bro-

[1] *d* PAGULDIMAS. I. [2] *pd* ſtypra [3] *c* paʒyntiy [4] *c* nereykalingu [5] *pd* pati

20. Jr łabey, Brolau, teapturu (tey) nog tawęȯ Wießpatiep: ataußyk widuriuȯ mano Wießpatiep

21. Raßiau taweſp nuſitykrynęȯ ape kłauʒada tawo, ó ʒynau jog padaryſi ir daugiauȯ neyg kalbu.

22. Ó pagatawik mi teypag ir gaſpada: tykioȯ neȯ jog per małdaȯ juſu buſiu dowanotaȯ jumuȯ.

23. Sweykina tawe Epafraȯ bendrakaliniȯ mano CHriſtuſiep Jeʒuſiep.

24. Markuȯ, Ariſtarchuȯ, demaȯ, Lukoßiuȯ bendradarbinikej mano.

25. Łoska Wießpatieȯ muſu Jeʒuſa CHriſtuſa t'eſt ſu dwaſia tawo. Amen.

(Gromata) Filemonop raßyta ira iß Rima (ó nuſiusta) per namu-tarna[1] Oneſimuſa.

Gałas Gromatos Powiła
FILEMONOP

[1] *c* naminiką

GROMATA
Apasztala Powiła
ZYDUMP

PAGULDIMAS I

1. Diewaò pirm to[1] daʒnej, ir tułey kałbedamaò Tewump per Pranaβuò, paſkuciauſioſe dienoſe kałbejo muſump per Sunu.

2. Kuri padare teywayniu and wiſu dayktu, per kuri[2] ſutwere ir ſwieta.

3. Kurſey teypag ira ſkayſtumu[3] ⌜garbeò [(jo)⌝, ir iβkiu abroʒu ⌜aſaboò jo⌝, ir kiłoja wiſuò [dayktus ʒodʒiu galibeò ſawo, kaypo apcʒyſtyima grieku muſu iβteſejo and ſawęò, ſedoò po deβynej (rąkey) majeſtota aukβcʒauſioſe (dangoſe)

4. To prakiłneſn⟨i⟩u tapęò uʒ Anjel^{us}, ko prakiłneſni warda ⌜uz joò ingijo⌝.

5. Katrop neò ⌜iβ Anjełu tare kada⌝. Tu eſi Sunuò mano, ⌜Aβ sząadien⌝ pagimdʒiau tawe? Jr wel, Buſiu jam uʒ Tewa, ó anò mi buò uʒ Sunu?

6. Jr wel kad iweda pirmgimdi and ſwieta kalba Jr wiſi Anjełey Diewo[4] teſikłonioja jamuy

7. O Anjełump kalba tieſa, kurſey da[ro Anjeluò ſawo dwaſiomiò, ir Tarn^{us} ſawo liepſna ugnieò.

8. Bet Sunauòp (kałba:) Soſta tawo, ó diewe, ira and amʒiu amʒynuju: Łaʒda Karaliſteò tawo ira[5] tieſiogia.

9. Numiłejey teyſibę ó nopikientey neteyſibeò. Togdel, ó diewe, diewaò tawo, patepe tawe aliejumi[6] linxmibeò prieβ taworyβcʒuò tawo.

10. Jr tujen Wieβpatie, and pradʒioò nugruntawojey ʒiame, ó danguò ira darbejò rąku tawo.

11. Aniò perejò, bet tujen atlieki wiſadoò, ir aniòjen wiſi paſenò kaypo rubaò

12. Jr kaypo dągala ſuwinioſi joò, ir atſimayniò, bet tujen eſi taſeygi, ir metey tawo nepalauò.

13. Katrop teypag iβ Anjełu ⌜kalbejo ka[da⌝: Seſkiò po deβyney (rąkey) mano, net paſtatyſiu neprietel^{us} tawo kraſia koju tawo?

14. Negu wiſi eſt tarnaujanciomiò dwaſiomiò, kurie iʒſiunciami[7] ira tarnawimop[8] tu kurie paſeò iʒg⟨a⟩nima[9].

PAGULDIMAS II

1. Togdel to labiauò reykia (mumò) dabotis to ką girdejom idand kada neiβtekietumbime.

2. Jeygu neò ʒodiò kalbetaò per Anjel^{us} buwo ſtypraò ir wiſokiaò perʒęgimaò ir nekłauʒada ateme teyſu atpetawima.

3. Kaypo meſjen iʒbegſime, jeygu neſirupinſime ape teyp didi iʒganima? kurſey pradetaò apiſakit per Wieβpati, patwirtintaò ira mum^{us} nog tu kurie jo kłauſe.

[1] *c* pirmoſe cʒeſoſe [2] *pd* teypag [3] *c* ſkayſtumaò [4] *pd* tegarbina ghi [5] *b* ira; *pd* teyſ... [6] *pd* tieſ⟨os⟩ [7] *pd* eſt [8] *pd* del [9] *ms* iʒginima

4. Diewaď daugiauď ludydamaď ſu jeyď podraug, per ʒiąkluď ir ſtebukłuď, ir tułaď galibeď ir padalighimuď dwaſioď ßwentoď, pagal waloď ſawo.

5. Nepadawe neď Anjełam^{us} ateyſiancio ſwieta, ape kuri kalbame.

6. Bet ludyja wienď kaßkur, kalbedamď: Kaď ira ʒmoguď jog and jo mini, aba Sun^{us} ʒmogauď jog ghi atlankej?

7. Padarey ghi truputi maʒauſiu uz Anjełuď, nukarunawojey ghi garbe ir ßłowe, ir paſtatey ghi and darbu rąku tawo.

8. Wiſuď daykt^{us} padawey po kojaď jo. Tame neď jog padawe jam wiſ^{us} daykt^{us}, nepaliko nieko, kaď jam nebutu padota: Bet nujen[1] ⌜neregime dar⌝ kad wiſi dayktey butu jam padoti.

9. Bet meſjen regime Jeʒuſa garbe ir ßłowe nukarunawota, kurſey ſtojoď trup⟨uti⟩[2] maʒeſniu uz Anjeł^{us} del nukienteima ſmertieď, ida^{n}d per łoſką diewo ragautu ſmertieď uʒ wiſ^{us}.

10. Prygułejo neď tey and jo, del[3] kurio ⌜wiſi dayktey ira⌝, ir per kuri ira wiſi dayktey, idand weʒdamaď daug wayku garben paßwęſtu wirauſi Wada izganima ju per kąćia.

11. Jr taď neď kurſey ßwęcia, ir tie kurie[4] ßwęciami eſt, ira iß wieno, del kurioď prieʒaſtieď neſigiedʒia wadint ju Brolejď.

12. Kalbedamď[5], Apiſakiſiu warda tawo Brolamuď mano, widuy ſurynkima giedoſiu tau gieſmę.

13. Jr wel Padukſi mano paguldyſiu jampi. Jr wel, Sztey, aßjen ir waykey kuri^{us} mi diewaď dawe.

14. Kadągi tada waykey ira nodelnikejď kuna ir krauja, ir anď teypag ſtojoď nodelniku togi, idand per ſmerti ſuniekintu tą kurſey turejo waldʒia ſmertieď, tatey ira, welnia

15. Jr ißloſotu toď wiſuď kurie pro baymę Smertieď per wiſa ʒywata (ſawo) buwo padoti newaley.

16 Uʒtieſą neď ne pryeme Anjełu, bet pryeme ſekłe Abrahoma

17. Delgito reykia buwo wiſoſe dayktoſe but ligumi brolam^{us} ſawo, idand butu miełaßyrdyngu ir wiernu Aukßcʒauſiu Kunigu, dayktoſe (kuri^{us} reykie buwo daryt) diewiep, kad perjednotu griek^{us} ʒmoniu.

18. Tame neď ką patď kiętejo budamaď gundytaď, gali padet tiemuď kurie eſt gundʒiami.

PAGULDIMAS III

1. Deltogi, ßwenti broley kurie eſte nodelnikeyď paßaukimo danguja, dabokiteď Apaßtala ir[6] Aukßcʒauſia Kuniga ißpaʒynima muſu CHriſtuſa Jeʒuſa.

2. Kurſey wiernaď ira jamuy katraď ghi pazymino, kaypo ir Mayʒießi^{us} buwo wiſoſe jo namoſe.

3. Taď

[1] *c* dabar [2] *ms* trup [3] *sd* per [4] *pd* eſt [5] *ms* Kalbedambď [6] *pd* Wirauſia *Adn. vers.* 5—13 *mutati in* 4—12

3. Taȯ neȯ to dideſneȯ garbeȯ wertaȯ ira uz Mayʒießiu[1], ko taȯ kurſey budawoja namuȯ dideſne turi ßlowe neyg namey.

4. Koʒnuȯ neȯ namuȯ budawoja kaȯ: bet taȯ kurſey tey wiȯ pabudawojo, ira Diewaȯ.

5. Jr Mayʒießiuȯ tieſa buwo wiernu wiſoſe jo namoſe, kaypo tarnaȯ, and ludyima tu dayktu ape kurius potam turejo kałbet.

6. Bet CHriſtuȯ kaypo Sunus and namu ſawo: kurio namejȯ meȯ eſme, jeygu tykt tą drąſuma, ir giriu nodiejoȯ iki gali uzturim ſtyprey.

7. Togdel kaypo kałba dwaſia ßwęta: Sządien jeygu iʒgirſtumbite jo balſa,

8. Neuʒkietynkite ßyrdʒiu ſawo, kaypo (ſtojoȯ)[2] inarſime[3], dienoÿ gundynima, giroy.

9. Kame Tewey juſu gundyno mane: megino mane, ir regiejo darbuȯ mano per kiaturiaȯ deßymtis metu.

10. Togdel apſiruſtawau and toȯ gimineȯ, ir tariau: Wiſadoȯ klejoja ßyrdʒia, ir nepaʒyno kielu mano.

11. Pryſiekiau tada ruſtibey mano, jeygu iejȯ atylſin mano.

12. Dabokiteȯ, Broley, kad katro iß juſu nebutu piktoȯ netykincioȯ ßyrdieȯ idand adpultu nog giwoja Diewo.

13. Bet graudenkite wieni kituȯ kaȯdien, kayp iłgey Sządien ʒadynaȯ: idand katraȯ iß juſu nebutu uʒkietyntaȯ per wiłu grieka.

14. Stojomeȯ neȯ nodelnikeyȯ CHriſtuſo jeÿgu tykt ⌜uʒturim[4] iki gali pradʒią to ſtypro fundamenta⌝.

15. Kadągi kałba, Sządien jeygu iʒgirſtumbite ⌜balſa jo⌝, neuʒkietynkite ßyrdʒiu ſawo kaypo (ſtojoȯ) aname inarſime.

16. Nekurie neȯ kad ghi iʒgirdo, inarſino[5] (ghi), bet ne wiſi kurie ißejo iß Egypta per Mayʒießiu.

17. Ó and kuriu ruſtawoȯ kieturiaȯ deßymtiȯ metu? Negu and tu kurie grießyio, kuriu kuney pagułe giroy?

18. Kuriemus teypag pryſiekie, jog neiejȯ atylſin jo, jeygu ne tiemuȯ kurie buwo nekłauʒadejȯ?

19. Jr meſjen regime jog negałejo iejt del netykruma ſawo.

PAGULDIMAS IV

1. Bijokimeȯ tada idand kada[6] ʒadeimaȯ iejgoȯ atylſin jo paliktaȯ, neregietuȯ jog katraȯ ⌜atliko iß juſu⌝.

2. Jr mumuȯ neȯ apiſakita ira Evangelia kaypo ir jemuȯ: bet ʒodiȯ apiſakimo nepadare jemuȯ nekokioȯ naudoȯ, kadągi nebuwo ſumißÿtaȯ ſu wiera toſe kurie jo kłauſe.

3. Meȯ neȯ kurie tykim turim ieygą atylſin, kaypo paſakie: Teyp tada pryſiekiau ruſtibej mano, Jeygu iejȯ atylſin mano, noriȯ darbej (jo) pabaygti buwo nog pradʒioȯ[7] ſwieta

4. Teyp neȯ kaßkur kalbejo ape ſekma (dieną) Jr ⌜atylſejo diewaȯ ſekma diena⌝ nog wiſu ſawo darbu

5. Jr toygi (wietoy) wel, Jeygu ieÿȯ atylſin mano.

1 *c* ney⟨g⟩ Mayʒießiuȯ 2 *pd* uʒ- 3 *s* ⟨i⟩kartinime 4 *pd* ſ⟨ty⟩prey 5 *c* ikartino 6 *pd* nopłaydę ʒadeima ieygoȯ atylſin jo, notliktu potam 7 *s* uzdeima

6. Kadągi tada tey atliekt, jog nekurie ing [tągi (atylſi) ieyt, ó tie[1] kuriemuꝺ Evangelia pirm to buwo apiſakita, neiejo del nekłauʒadoꝺ ſawo

7. Wel iſtato kitą[2] diena (ipacieÿ) Sządien, kalbedamaꝺ per dowida, teyp iłgey potam. :|: kaypo paſakita ira :|: Sządien ieygu iʒgir[ſtumbite jo balſa, neuʒkietynkite ßyrdieꝺ ſawo.

8. Jeygu neꝺ Jeʒuꝺ iwede joꝺ atylſin, nekałbejo potam ape kita diena

9. Atliekt tada atylſiꝺ del ʒmoniu diewo.

10. Taꝺ neꝺ kurſey iejo atylſin jo, ir patꝺ[jen atylſejo nog darbu ſawo, kaypo ir diewaꝺ [nog ſawo

11. Rupinkimeꝺ tada kad ieytumbime ing tą atylſi, idand kaꝺ neimpułtu ing tągi paweykſła[3] newiernuma.

12. Zodiꝺ neꝺ Diewo ira giwaꝺ ir galintyngaꝺ[4], ir aßtreſniꝺ uʒ kalawija and abieju ßalu aßtra, ir pereÿt perſkirimop dußioꝺ ir dwaſioꝺ, ir[5] ſumezgimump, ir mercks[6], ir ſudʒia ira dumu ir kałbu ßyrdieꝺ.

13. Jr nera ſutwerÿma neregimo po jo bet wiſi dayktey ira ⌜nogi ir atdegty⌝ po akimiꝺ to ſu kurio turime[7]

14. Kadągi tada turime Aukßcʒauſi Kuniga kurſey perejo danguꝺ (ipaciey) Jeʒuſa Sunu diewo turekimeꝺ ſtyprey to ißpaʒynima.

15. Neturime neꝺ Aukßcʒauſia Kuniga, kurſey[8] neſigayłetu[9] ſilpnibiu muſu, bet kurſey buwo gunditaꝺ wiſoſe dayktoſe, kaypo meꝺ, be grieka (wienok)

16. Prÿ-

16. Pryeykim tada ſu drąſumu Soſtoſp łoſkoꝺ, idand apturetumbime miełaßyrdiſte ir raſtumbime łoska padeimop indariu metu.

PAGULDIMAS V

1. Koʒnaꝺ neꝺ Aukßcʒauſiaꝺ Kunigas iß ʒmoniu imtaꝺ, paſkiramaꝺ eſt del ʒmoniu toſe dayktoſe kuriuꝺ (reÿkia daryt) diewiep.

2. Kurſey ⌜gałetu pryderanciey⌝ paſigajłet nenumanelu ir kłejoianciu, kadągi ir patꝺjen apimtaꝺ ira ſiłpnibe.

3. Jr del toꝺgi (ſiłpnibeꝺ) reykia kaypo uʒ ʒmoneꝺ teyp ir uʒ ſawe, afierawot uʒ grieka.

4. Jr niekaꝺ neima toꝺ ßloweꝺ, bet tas kurſey paßauktaꝺ ira nog diewa, kaypo ir Aaron.

5. Teypag ir CHriſtuꝺ nenugarbino patꝺ ſawe kad butu Aukßcʒauſiu Kunigu, bet taꝺ kurſey jop tare, Tujen eſi Sunuꝺ mano, aß ßądien pagimdʒiau tawe.

6. Kaypo ir and kitoꝺ (wietoꝺ) kałba, Tujen eſi Kunigu and amʒiu pagal paredka Melchiſedek.

7. Kurſey dienoſe kuna ſawo, afierawojęꝺ maldaꝺ ir praßym[us] top kurſey ghi gałejo ißloſot iß ſmertieꝺ, ſu didʒiu ßaukſmu ir aßeromiꝺ, ir ißklauſitaꝺ budamaꝺ[10] iß baymeꝺ.

8. Noriꝺ buwo Sunumi, ißmoko (wienok) kłauʒadoꝺ iß to ką nukientejo.

9. Jr

1 *pd* neiejo 2 *id* nekurią 3 *pd* neklauʒadoꝺ 4 *c* galinꝺ 5 *pd* mazgum⟨p⟩ 6 *pal.-fris.* 'merg' 7 *pd* Darba weykt 8 *pd* neſi- 9 *c* negayłetuꝺ 10 *c* ira

9. Jr budamaȯ paßwęſtu ſtojoȯ tiemuȯ wiſiemuȯ kurie kłauʒaduȯ ira jamuy, prieʒaſcia iʒganima amʒyno

10. Jr pramintaȯ ira nog diewa Aukßcʒauſiu Kunigu pagal paredka Melchiſedek.

11. Ape kuri turime daug dayktu, ir iʒguldimop ſunkiu, kalbet: kadągi ſtojoteȯ tÿnginieyȯ kłauſit

12. Kuriemuȯ reykie buwo but mokitojejȯ pagal meta, paciu reykia mokit adgaloȯ, kurioȯ ira pirmoȯ pradʒioȯ ʒodʒia diewo: ir tapote kaypo tie kurie reykałauja piena, ó ne druto pena.

13. Koʒnaȯ neȯ kurſey ira nodelniku piena, ⟨ne⟩numanelu[1] eſt ʒodiy teyſibeȯ: kudikiu neȯ ira.

14. Bet drutaȯ penaȯ ira del tu kurie ira tobulejȯ, kurie per paproti umuȯ ſawo ißmokie ſkiriauȯp teyp giaro kaypo pikto.

PAGULDIMAS VI

1. Togdel palikię pradʒią mokſła CHriſtuſo, eykim tolauȯ tobuliſteſp ne adgaloȯ dedami[1] fundamenta ape ſuſigryʒÿma nog numiruſiu darbu ir wierą[2] ing Diewa.

2. Mokſła[3] krykßtu, ir uʒdeimą rąku, ir kielima iß numiruſiu, ir ape amʒyna ſuda.

3. O tey (ir) padaryſime, jeygu diewaȯ [dalejs.

4. Nepadabna neȯ tey ira idand tie kurie wienakart apßwieſti buwo, ir danguejos[4] dowanoȯ ragawo, ir nodelnikeyȯ dwaſioȯ Szwentoȯ ſtojoȯ.

5. Jr ragawo giero ʒodʒia Diewo ir galibiu ateyſiancio amʒia,

6. Jr atpoła (idand tie kałbu) butu wel atnaug⟨h⟩inti ſuſigryʒymop: kaypo kurie patis ſau wel kryʒiawoja Sunu diewo ir atwerey ghi giedyna.

7. Ziame neȯ kuriy giaria ⌜lietu daʒney⌝ ateynanti and ſawęȯ ir atneßa naudÿngaȯ ʒołeȯ tiemuȯ kurie ią iʒdirba, paßławinima ima nog Diewa.

8. Bet kuriy atneßa erßkieciuȯ ir uſni[us] atmetama eſt, ir arti prakieykimo kurioȯ gałaȯ ira and ſudegima.

9. Bet, mieliey[5], nuſitykryname gieresniu dayktu ape juȯ, ir ſujungtu ſu iʒganimu, norioȯ teyp kalbame.

10. N'eſt neȯ Diewaȯ neteyſu, idand [uʒmirßtu darba juſu, ir procioȯ meyłeȯ, kurią parodet warduy jo, kaypo kurie tarnawot ßwentiemuȯ ir (dar) tarnaujat.

11. Bet gieydʒiame idand koʒnaȯ iß juſu tągi paćia rupeſti paroditu tobułop nuſitykrynimop nodiejoȯ, iki gali.

12. Jdand nebutumbite tynginiejȯ[6], bet butumbite ſekiotojeyȯ tu kurie per wierą ir kantribę apturi ʒadeimuȯ.

13. Diewaȯ neȯ kad padare ʒadeima Abrahomuy jog neturejo nieko kaȯ butu dideſeniu per kuri pryſiektu, pryſiekie per pati ſawe.

14. Kalbedamȯ, Uztieſa ßlawindamȯ ßła- [win-

[1] *ms* numanelu [2] *c* wierǫȯ [3] *c* Ape [4] *c* dangueju [5] *pd* ʒada⟨me⟩ [6] *c* tynginciejȯ

winʃiu tau, ir daugindamaò padaugiʃiu tawe.

15. Jr teyp łaukdamaò iłgej, apturejo ʒadeima.

16. Zmoneò neò tieʃa ⟨pryʃiekia⟩[1] per dideʃni (uz ʃawe) ir pryʃiega patwirtynimop ira jemò gału wiʃokiu[2] barniu.

17. Kame Diewaò noredamaò apʃtingia^{us} parodit tewayniamuò ʒadeimu notʃimaynima rodoò ʃawo, pryʃiekie and to.

18. Jdand per du notʃimaynomu dayktu, kurioʃe negali but idand Diewaò mełotu, turetumbime ʃtyprą patiechą, meò (ipaciey) kurie nuʃibegom turetiò ʃtipreÿ izʃtatitoò nodiejoò:

19. Kurią turime kaypo katwicʒą duβioò kuriy ira tykra ir ʃtypra ir ieyt pacioʃna widurioʃna uʒudangoò.

20. Kur Prawadnikaò uz muò iejo (ipaciey) Jeʒuò, tapęò Aukβcʒauʃiu Kunigu and amʒiu, pagal paredka Melchiʃedek.

PAGULDIMAS VII

1. Taò neò Melchiʃedek buwo Karalumi Salem, Kunigu Aukβcʒauʃioja Diewo, kurʃey iβejo prieβ Abrahoma kad gryʒo pamuβęò Karaluò.

2. Kuriamuy teypag Abrahomaò dalijo deʃetyna iβ wiʃo: kurʃey pirmiauò izʃiguldʒia, Karaluò teyʃibeò, ó potam teypag buwo Karalumi Salem, tatey ira Karalumi pakajauò:

3.

3. Be Tewa, be motynoò, be gimines, neturedamaò ney pradʒios dienu nej gało giwatoò, bet budamaò ligumi Sunuÿ Diewo, atliekt Kunigu and amʒiu.

4. Dabokiteò tada kaypo didiò buwo tas kuriamuy ir Abrahomaò Patriorcha dawe deʃetynaò iβ to ką igijo.

5. O tie kurie iβ wayku Lewi ureda Kunigiβki ima turi tieʃa iʃakima, imt deʃetina nog ʒmoniu, pagal Zokona, tatey ira, nog brolu ʃawo, noriò iβ ʃłepʃnu Abrahoma iβejo.

6. Bet taò kurʃey gimineò ʃawo iβ ju neturi, deʃetina eme nog Abrahoma, ir tamuy kurʃey turejo ʒadeima βławino.

7. Be jokio tada prieβtarawima, kaò ira maʒoò paβławinima ima nog to kaò ira dideò.

8. Jr cia ima tieʃa ʒmoneò kurie mirβta deʃetinaò, bet tęn ima (jaò) ape kuri ludijama eʃt jog gÿa.

9. Ó teyp bekalbant, ir Levi, kurʃey ima deʃetinaò, dawe deʃetiną per Abrahoma.

10. Buwo neò dar ʃlepʃnoʃna tewa ʃawo kad Melchiʃedek iβejo prieβ ghi.

11. Jeygu tada[3] ⌜tobuliʃte buwo⌝ per Kunigiβki Ureda Levitu (po jo neò ʒmoneò gawo Zokona) kodel dar reykie buwo, idand kitò Kunigaò pagal paredka Melchiʃedeka kiełtuò ó neʃiwadyntu jog ira pagal paredka Aarona?

12. Kad neò Kunigiβkiò uredaò atʃimaÿno, reykia idand atʃimaynitu ir Zokonaò.

13.

1 *o* 2 *pd* kalbu 3 *pd* reykia

13. Taȯ neȯ, ape kuri tie dayktey kałbaȯ, [prÿguli kitoſp gimineȯp, iß kurioȯ niekaȯ nenuſidawe altoriauȯp.

14. Zynoma neȯ tey ira, jog Wießpatȯ muſu ißejo iß Judoȯ, ape kurią gimine nieko nekalbejo Mayʒießiuȯ ape Kunigißki Ureda.

15. Ȯ (tey) dar to łabiaus ira ʒynoma, [jeygu kitȯ kunigaȯ pagal pryliginima Melchiſedek kielſiȯ

16. Kurſey (to) ſtojoȯ ne pagal prowoȯ [kunißka iſakimo, bet pagal galibeȯ nepagiędamo[1] ʒywata.

17. Ludyia neȯ, Tu eſi Kunigu and amʒiu pagal paredka Melchiſedek.

18. Suniekinimaȯ neȯ pirmoja pryſakima ſtojoȯ del ſiłpnuma jo ir nenaudoȯ

19. Zokonaȯ neȯ nieko neturi tobula, bet iwedima giereſneȯ nodiejoȯ, per kurią artynameȯ Diewop.

20. Ȯ jog tey (ſtojoȯ) ne be pryſiegoȯ:': aniȯ neȯ tieſa budawo Kunigejȯ be pryſiegoȯ:

21. Bet anȯ, ſu pryſiega per tą kurſey jop tare (Wießpatȯ pryſ⟨i⟩ekie, ir neſigayłeȯ to, Tu eſi Kunigu and amʒiu pagal paredka Melchiſedek)

22. To tada giereſnio Sandarieȯ ſtojoȯ Jeʒuȯ ruczelniku[2].

23. Jr aniȯ teypag daug buwo Kunigejȯ, ſmertiȯ neȯ nedalayde jemȯ atlikt wiſadoȯ.

24. Bet taȯ jog atliekt and amʒiu, turi be gało Kunigißki ureda.

25. Kodel teypag ⌜gali tobułey⌝ iʒganit toȯ kurie per ghi eyt diewop, kadągi wiſadoȯ gija

26.

26. Tokȯ neȯ prigułejo mumȯ Aukßcʒauſiaȯ Kunigaȯ, ßwentaȯ, nekałtaȯ, neißteptaȯ, atſkirtaȯ nog grießniku, ir kurſey ſtotuȯ aukßcʒauſiu uʒ danguȯ.

27. Kuriamuy nereyktu[3] kaȯdien kaypo Aukßcʒauſiemus Kunigamus, afierawot mußtaȯ afieraȯ, pirmiauȯ uʒ ſawo griekus, potam (uʒ griekus) ʒmoniu: tey neȯ wienakart padare kad pati ſawe afierawojo.

28. Zokonaȯ neȯ daro Aukßcʒauſiejȯ kunigeyȯ ʒmoneȯ kurie turi ſilpnibeȯ: bet ʒodiȯ pryſiegoȯ, kurſey (uʒſtojo) po Zokonuy, (iſtato) Sunu kurſey paßwęſtaȯ ira and amʒiu.

PAGULDIMAS VIII

1. Didʒiauſiaȯ tada ſkajciuȯ tu dayktu ape kurius kalbame ira, jog turime toki Aukßcʒauſi Kuniga, kurſey ſedoȯ po deßynej rąkej Soſtoȯ Majeſtota dangoſe.

2. Tarną Szwentniczoȯ, ir tykroja nometa, kuri Wießpatȯ iʒſtate ȯ ne ʒmoguȯ[4].

3. Koʒna neȯ Aukßcʒauſi kuniga iſtato, kad afierawotu dowanaȯ ir mußtaȯ afieraȯ: kodel reykia buwo idand ir[5] taȯ turetu ką afierawot.

4. Kad neȯ butu and ʒiameȯ, nebutu Kunigu, kadągi ira Kunigej kurie pagal ʒokona afierawoja dowanaȯ.

5. Kurie paweykſluy ir ßeßeluy[6] danguju dayktu tarnauja, kaypo Mayʒießiuȯ pagraudentaȯ buwo per diewißka kałba kad turejo baygt nometa. Dabokiȯ neȯ,

1 *ms* nepagagiędamo 2 *c* ruczelnikaȯ 3 *c* nereykia buwo 4 *c* ʒmoneȯ 5 *pd* anȯ 6 *pd* ateyſianciu

kałba, kad wiȯ padarytumbey pagal paweykſła, kurſey tau paroditas ira and kałna.

6. Ó nujen to[1] ⌜prakiłneſni gawo⌝ tarnawima, ko prakiłneſnio ſandaria ira Tarpiniku kurſey patwirtintaȯ ira giaraſneyȯ ʒadeimejȯ.

7. Jeygu neȯ anȯ pirmȯ (Sandariȯ) butu nekaltaȯ, neieβkota butu antramuy wietoȯ.

8. Kaltindamaȯ neȯ (joȯ) tare jump: Sztey ateyt dienoȯ, kałba Wieβpatȯ, ó uʒſtatiſiu Nauja Sandari and namu Jzraelauȯ ir and namu Judoȯ

9. Ne pagal ſandarieȯ kuri padariau ſu Tewejȯ ju dienoy kad emiau joȯ uʒ rąka ir iβwedʒiau joȯ iβ ʒiameȯ Egypta: notſiliko neȯ tame mano ſandariy, aβ teÿpag ape joȯ nodbojau, kalba Wieβpatȯ.

10. Taȯ neȯ tey ira ſandariȯ, kuri padaryſiu ſu namejȯ Jzraela^{us} kad iβejȯ anoȯ dienoȯ, kalba Wieβpatȯ, Doſiu prowaȯ mano dumon[2] ju, ir βyrdiſe ju iraβyſiu jaȯ, ir buſiu jemȯ uʒ diewa, ó aniȯ mi buȯ uʒ ʒmoneȯ.

11. Jr nemokiȯ niekaȯ artyma ſawo, neÿ kaȯ brola ſawo, kalbedamȯ: Paʒyſk(!) Wieβpati: wiſi neȯ paʒyȯ mane, nog maʒo[3] ju iki didʒiam iβ ju.

12. Małoningaȯ neȯ buſiu neteyſibe^{m}ſ[4] [ju ir griekamuȯ ju, ir and perʒęgimu ju notminſiu daugiauȯ.

13. Kad kalba: Nauja (Sandari)[5] pirmaghi padare ſenu, ó tey kaȯ ſenu daroȯ ir paſena, arti ira ſunikima.

PAG-

PAGULDIMAS IX

1. Turejo tada ir pirmaȯ[6] (Sandariȯ)[7] prowaȯ, garbeȯ (diewo), ir Swietyβką Szwęntnicʒa.

2. Nometaȯ neȯ padarytaȯ buwo (ipaciey) pirmaȯ, kuriame buwo lichtorius, ir Toblicʒia, ir Rodʒiamoȯ-donoȯ, kurſey wadynaȯ Szwentnicʒa.

3. Ó uʒ antroȯ uʒdągoȯ buwo nometas wadynamaȯ Szwentnicʒia Szwenciauſia

4. Turedamȯ[8] kodielnicʒią aukſo, ir ſkrynią Sandarieȯ iβ wiſur apwiłktą aukſu, kurioy buwo aukſo podaȯ, kame buwo manna, ir łaʒda Aarona, kuriy ʒydejo, ir toblicʒioȯ Sandarieȯ.

5. Ó wirβuy toȯ (ſkrynioȯ) buwo Cherubiney garbeȯ, kurie prydęgię Numaldyma-Soſta ape kuri^{us} daykt^{us} nekałbeſiu dabar aſabney.

6. O tie dayktey teyp budami pagatawiti, Kunigej tieſa ieydawo pirma^{n} nometa⟨n⟩[9] wiſadoȯ iβtieſet Tarnawima (Diewo)

7. Bet antran (nometan ieydawo) Aukβcʒauſiaȯ Kunigaȯ wienakart and metu, ne be krauja, kuri afierawojo ir (uz) perſtoimuȯ ʒmoniu

8. Ko dwaſia Szwenta ⌜tey ʒymino⌝, jog kialiaȯ Szwentnicʒioȯ nebuwo dar apirejβkitaȯ, pakołey dar pirmaȯ Nometaȯ ſtowejo

9. Kurſey buwo paweykſłu βo patieȯ meta, kuriame afierawodawo dowanaȯ ir Muβtaȯ afieraȯ, kurioȯ negałejo paβwęſt tą kurſej atprowinejo tarnawima, pagal ſąʒyneȯ.

10.

1 *pd* dideſni 2 *id* βyrdiſna 3 *pd* iβ 4 *c* neteyſibeſp 5 *s* (tada) 6 *pd* teypag 7 *pd* Sudus 8 *ad* Kurſey; *c* Turejo 9 *c* ing pirma nometa; *ms* nometa

10. (Uʒgulincias) tykt penoſe ir gierymoſe ir toſe prauſimoſe ir nuteyſinimoſe kuna uʒdetaȯ iki metuy pateyſimo.

11. Bet CHriſtuȯ Aukßcʒauſiaȯ Kunigaȯ ateyſianciu gieru dayktu atajęȯ, per dideſni ir tobułeſni Nometa, ne rąkomiȯ padaryta, tatey ira, ne to darba.

12. Ney per krauja oʒiu ir telu, per tykra krauja ſawo, wienakart iejo Szwentniczion pabaygięȯ amʒyna atpirkima.

13. Jeygu neȯ kraujaȯ jauciu ir oʒiu ir pełenej teliczioȯ paßłakidamȯ necʒÿſt^{us} paßwęcia (joȯ) czyſtatoſp kuna.

14. Kaypo toli łabiauȯ kraujaȯ CHriſtuſo kurſey per amʒyna dwaſia afierawojo patȯ ſawe nekaltu Diewuy apcʒyſtiȯ[1] ſąʒÿneȯ juſu nog numiruſiu darbu kad tarnautu giwamuÿ diewuy.

15. Togdel teypag ira Tarpiniku Nauja Teſtamenta, idand kad ſmertis atejȯ (terp to) and[2] numaldyma perʒęgimu kurie buwo po pirmu Teſtamentu, tie kurie paßaukti ira apturetu ʒadeima amʒynoȯ teywayniſteȯ.

16. Kame neȯ ira Teſtamentaȯ, reykia idand ſmertiȯ to kurſey daro Teſtamenta uzſtotu.

17. Teſtamentaȯ neȯ ira twirtaȯ numiruſioſe: kadagi dar neturi macieȯ kad gija taȯ kurſey daro Teſtamenta.

18. Kodel ir pirmaȯ nebuwo paßwęſtaȯ be krauja.

19. Kad neȯ wiſi pryſakimej[3] pagal Zokona ißkałbeti[4] buwo nog Mayʒießiauȯ wiſump ʒmoniump, eme krauja telu ir oʒiu, ſu wandeniu ir purpuroȯ wiłna ir hÿſopu, ſzłakindamaȯ teyp pacią[5] knigą, kaypo ʒmoneȯ.

20. Kałbant Taȯ ira kraujaȯ ſandarieȯ kuri pryſakie jumȯ diewaȯ.

21. Paßłakino[6] ligiej teypag ir Nometa ir wiſuȯ Suduȯ tarnawimo krau⟨ju⟩[7].

22. Jr maz ne wiſi dayktej czyſtyjaȯ per krauja pagal Zokona, ir be pralieima krauja nera atlaydyma

23. Reykie tada buwo idand ir paweykſłey tu dayktu kurie ira danguy butu apcʒÿſtyti, per toȯ daykt^{us}: bet patiȯ dangißki[8] dayktey per giereſniaȯ afieraȯ nejg toȯ.

24. ⌜CHriſt^{us} neȯ neiejo⌝ Szwentnicʒion rąkomiȯ padaryton, kuriy ira paweykſłu tykroȯ, bet pacian dangun, idand dabar roditųȯ po weydu diewo uz muȯ.

25. Ney teypag idand pati ſawe daʒnej afierawotu, kaypo Aukßcʒauſiaȯ Kunigaȯ kaȯmetej iejt Szwentnicʒion ſu ſwetymu krauju.

26. :|: Kiteyp muſitu daʒnej kientet nog fondamenta[9] ſwieto :|: bet nujen wienakart and pabaygoȯ amʒiu apſireyßkie, idand[10] griekuȯ ſuniekintu per ſawo patieȯ mußtą afierą

27. O[11] kaypo ⌜iſtatita ira ʒmonemuȯ⌝ [wienakart mirt, o potam ſudaȯ.

[1] *c* (n)'opcʒyſtiȯ [2] *pd* nukielima [3] *c* wiſuȯ pryſakimus [4] *c* ißkałbejo [5] *c* pati oʒy [6] *ad* Jr [7] *ms* krau [8] *c* dangauȯ [9] *c* -u- [10] *pd* nukieltu [11] *c* Jr

28. Teyp ir CHriʃtuð budamað wienakart [afierawotað, idand nukieltu griekuð daugieto, antrakart buð regietað be grieka, nog tu kurie łaukia and jo Jzganimop.

PAGULDIMAS X

1. Zokonað neð turedamað ßeßeli ateyʃianciu gieru dayktu, ó ne pati abroʒa dayktu, negali niekadoð tomiðgi paciomið mußtomið afieromið, kuriað afierawoja kað metey nelaujant paßwęst toð kurie eyna top.

2. Kiteyp palautu jað afierawot, idand tie kurie tarnauja neturetu daugia^{us} ʃąʒyneð ape griek^{us} budami wienakart apczyʃtiti.

3. Bet (nujen) toʃegi kað metey (deʃtið) atminimað grieku.

4. Negal neð but idand kraujað jauciu ir oʒiu[1] nukialtu griek^{us}.

5. Togdel ateydamað and ʃwieta kałba: Mußtoð afieroð ir afieroð nenorejej, bet ⸢prygatawijej mi kuna⸣

6. Deganciomið afieromið ir (afieromið) uʒ griek^{us} nemegey

7. Tariau tada, Sztey ejmi:|: and pradʒioð knigoð paraßyta ira ape mane:|: ida^{n}d[2] darycia wala tawo ó diewe.

8. Kad pirm tare, Mußtoð afieroð ir afieroð ir degąciu afieru, ir afieroð uʒ grieka nenorejey, ney megej tomið:|: kurioð pagal Zokona afierawojað.:|:

9.

9. Tada tare, Sztey eymi darit wala tawo ó diewe. Nukiela tey kað ira pirm idand iʃtatitu antra.

10. Kurioy waloy paßwęʃti eʃme per afierą kuno Jeʒuʃo CHriʃtuʃa wienakart (padaryta)

11. Koʒnað teypag kunigað ʃtowedawo (tieʃa) kaðdien tarnaudamað, ir afierawodamað daʒnej taʃgi paciað mußtað afierað, kurioð niekadoð negali nukialt grieku.

12. Bet tað afierawojęð wieną mußtą afierą uʒ grieka ʃedoð and amʒiu po deßyney (rąkey) diewo.

13. And gało[3] łaukdamð pakołey neprietelej jo buð paʃtatiti kraʃia koju jo.

14. Wiena neð afiera tobułejð padare and amʒiu toð kurie ira paßwęʃti.

15. Jr dwaʃia Szwenta ⸢ludyia tey mumð teypag⸣

16. Paʃakięð neð pirmey. Tað tej ira ʃandarið, kuri padaryʃiu ʃu jeyð, kad ißejs anoð dienoð[4], kalba Wießpats: doʃiu prowað mano ßyrdisne ju ir paraßyʃiu jað dumoʃe ju

17. Ó grieku ju ir neteyʃibeð ju notminʃiu daugiauð.

18. Ó kame atłaydymað ju ira, nera daugiauð mußtoð-afieroð uʒ grieka.

19. Kadągi tada Broley walna mumð iejt ßwentnicʒion per krauja Jeʒuʃo.

20. Nauju ir giwu kielu, kuri paßw⟨ę⟩te[5] mu^{m}s

per

[1] *pd* galetu [2] *id* kad [3] *c* Galiauʃiey; *c* and [4] *b* anoð dienoð [5] *ms* paßwete

per uʒudęgą, tatey ira, (per) kuna ſawo.

21. Jr (jog turim) didi kuniga and namu diewo

22. Pryſiartynkim tykra ßyrdʒia ſu wiſißku nuſitykrynimu wierȯd, budami apcʒÿſtiti nog piktȯd ſąʒyneȯ, ir apmaʒgoti cʒyſtu wandeniu.

23. Turekimeȯ (ſtÿprej) nepawiſkinto ißpaʒynima nodiejoȯ:|: kurſej'neȯ tej ʒadejo, ira wiernaȯ.:|:

24. Jr ſaugokim wieni kitu pajudynimop meyleſp ir gierump darbump.

25. Jr nopłayſkim bendro ſurynkima muſu, kaypo nekurie paprato, bet wieni kituȯ raginkim, ó (tey) to łabia^{us}, kad regit jog anoy diena artynaȯ.

26. Jeygu neȯ grießyiame gierawalnej, pryemuȯ paʒynti tieſoȯ jau daugia^{us} notliekt mußta afiera uʒ grieka.

27. Bet bayſuȯ łaukimaȯ ſuda, ir karſtiȯ(!) ugnieȯ kurſey praryȯ prießtarnikuȯ

28. Kad kaȯ Zokona Mayʒießia^{us} niekejȯ pawerte, mire be mielaßyrdiſteȯ, (kad ludyjo) du aba triȯ ſwiedkey

29. Kaypo toli ſunkiaſneȯ koroneȯ ißmanot buȯ wertu apſudytaȯ, kurſey ſunu diewo pamine, ir krauja Teſtamenta uʒ necʒyſta turejo kurio buwo paßwęſtaȯ ir dwaſią łoskoȯ izſramatyjo?

30. Paʒyſtame neȯ tą kurſey paſakie. Mano ira pamſta, aß atpetoſiu, kalba Wießpats. Jr wel, Wießpatȯ ſudiȯ ʒmoneȯ ſawo

31. Bayſuȯ ira dayktaȯ impult ing rąkaȯ giwojo Diewa.

32.

32. Bet[1] atminkit and pirmu dienu, kurioſe kad buwot apßwieſti, dide kowe ſielwarta pakiełet

33. Kartejȯ, kad per notrankciuȯ ir warg^{us} ſtojoteȯ diwu: ó kartejȯ, kad bendryſte turejot ſu tejȯ ſu kurejȯ teypag apſiejo.

34. Jr mano neȯ ryßu gajlejot, ir ſu dʒiaugſmu pryemet ißpleßyma łobiu juſu, ʒynodami jog turite ſawimp giaraſni ir pakąkąti łobi dangoſe.

35. Notmeſkit tada drąſuma juſu, kurſey turi didi atpetawima ałgoȯ

36. Reykia neȯ jumȯ kantribeȯ: idand padarę wala Diewo galetumbite atymt paʒadeima.

37. Maʒa neȯ dar (walandełe) o taȯ kurſej turi atejt, ateyȯ ir netrukȯ.

38. Bet teyſuȯ giȯ iß wieroȯ: ó jeygu kaȯ atſitraukia dußia mano nemegſta jo.

39. Bet meȯjen neſme iß tu kurie atſitraukia prapultieſp, bet iß tu kurie tyki uʒtureimop ʒÿwata.

PAGULDIMAS XI

1. Ó wiera ira ſtypru fundamentu[2] dayktu łaukiamu ir[3] dawedimu neregimu

2. Per tą neȯ Seniey ingijo ludyima.

3. Per wierą ißmanom jog ſwietȯ ira ⟨pa⟩da⟨rytas⟩[4] per ʒodi diewo, teyp jog tie dayktey kurie eſt regimi, n'eſt padaryti iß dayktu regimu:

4. Per wierą afierawojo Abel dideſnę mußtą afierą neyg Kain, per kurią ludyima gawo,

1 *sd* giwoja 2 *pd* tu 3 *pd* parodymu 4 *c* pagatawitaȯ; *pd* ⟨pada⟩ryta⟨s⟩

jog buwo teyſu, kadągi patȯ diewaȯ ludyima dawe ape jo dowanaȯ: ir per tągi (wierą) dar kalba noriȯ numire.

5. Per wierą Enochaȯ atymtaȯ ira, idand neregietu ſmertieȯ, ir notraſtaȯ ira, delto jog diewaȯ ghi ateme: pirm atemima neȯ jo turejo ludyima jog piſidabojo Diewuÿ.

6. Bet be wieroȯ negal but kad kaȯ (Diewuy) paſidabotu. Taȯ neȯ kurſey ateyt Diewop, muſija tykiet ghi ſant, ir jog ira atpetotoju tu kurie jo ießko

7. Per wierą Noe[1] pagraudentaȯ budamȯ per diewißka kalba, ape dayktus kuriu dar nebuwo regiet, ir iſigądeȯ pagatawijo karobli and uʒłaykima ßeyminoȯ ſawo: per kuri (Karobli) papeykie ſwieta, ir ſtojoȯ teywayniu teyſibeȯ [kuriy ira pagal wieroȯ.

8. Per wiera Abrahomaȯ budamaȯ paßauktaȯ buwo kłauʒadus ißeyt wieton kurią turejo apturet[2] uʒ teywayniſte: ir ißejo neʒynodamȯ kur ateyȯ.

9. Per wierą giwentoju buwo ʒiamey ʒadeima, kaypo ſwetymoy (ʒiamej) ir giweno No- [metoſe ſu Jzaoku ir Jokubu, kurie bendra-teywaynieyȯ buwo togi ʒadeima.

10. Laukie neȯ mieſta kurſey turi fundamentuȯ kurio majſtriȯ ir budaunikaȯ ira diewaȯ.

11. Per wierą ir pati Sara gawo galibę dot[3] ſekłe, ir prieß meta ſenatweȯ (ſawo) pagimde: jog[4] uʒ tykraghi[5] turejo ghi kurſey tey ʒadejo.

12. Togdel teypag iß wiena, ir tey numiruſio, gime (teyp daug) daugibey, kaypo ʒwajʒdeȯ dangauȯ, ir kaypo ʒieʒdroȯ kurioȯ ira and kraßtu mariu, kurioȯ ira be ſkajcius.

13. Tie wiſi pamire wieroy, noptureję ʒadeimu, bet regiejo j⟨o⟩ȯ ißtoła, ir intykiejo ir apkabino[6] ir ißpaʒyno ſawe ſant ſwecieyȯ ir ateywiejȯ and ʒiameȯ.

14. Tie neȯ kurie tokiuȯ dayktus kałba, rodʒia ißkiey iog ießko ʒiameȯ.

15. Jr kad butu atminę and anoȯ (tiewißkieȯ) iß kurioȯ ißejo turetu ⌜buwę cʒeſa⌝ ſugrißt.

16. Bet nujen giereſneȯ gieydʒia, tatey, ira dangujoȯ. Togdel neſigiedʒia ju Diewaȯ, wadyntiȯ ju Diewu: pagatawijo nes jemuȯ Mieſta.

17. Per wierą Abrahomaȯ kad buwo gundyntaȯ, afierawojo Jzaoka, ir taȯ kurſey gawo ʒadeimuȯ, afierawojo wienagimdi (ſawo)

18.:|: Kuriamuy taryta ira: Jʒaokiep buȯ tau wadynta ſekłe:|: kalbedamȯ ſawimp, jog diewaȯ gałejo ghi prykielt[7] iß numiruſiu.

19. Jß kur teypag gawo ghi wel per priliginima

20. Per wierą ßławino Jzaokaȯ (Sunumus ſawo) Jokubuy ir Eſawuy ape ateyſianciuȯ dajktuȯ.

21. Per wierą mirdamaȯ Jokubaȯ koʒnamuy iʒ ſunu Joʒefa ßławino ir garbino (atſiremęȯ) and wirßauȯ łaʒdoȯ ſawo

22. Per wierą mirdamaȯ Joʒef atmine ape ißeygą Sunu Jzraelaus, ir iſakima dawe ape kaułuȯ ſawo

23. Per wierą Mayʒießius kad gime paſleptas buwo per triȯ menaſiuȯ nog gimditoju ſawo, kad[8] regiejo jog waykialis ⌜buwo graʒus[9]⌝, ir neſibijojo Karalauȯ iſakima.

24.

[1] *c* Noach [2] *ms* aptureret [3] *c* iʒdot [4] *pd* turejo [5] *pd* tą [6] *pd* (jaȯ) [7] *pd* ir [8] *id* jog [9] *c* waykiali ſant graʒu

24. Per wierą Mayʒießiuȯ uʒaugięȯ nenorejo wandyntiȯ Sunumi dukteȯ Faroona.

25. Aprynkięȯ gierauȯ but kąkintu ſu ʒmonemiȯ Diewo: neyg and wałandoȯ raſkaßy turet grieka.

26. Turedamaȯ uʒ dideſneȯ bagotiſteȯ notrankti CHrjſtuſo, neyg ſkorbuȯ Egypte: dabojoȯ neȯ atpetawima algoȯ

27. Per wierą apłaydo Egypta, neſibijodamaȯ ruſtibeȯ Karala[us]. Turejoȯ neȯ ſtiprej kaypo regiedamȯ neregimą[1].

28. Per wierą apiwaykßcʒojo Weliką, ir pralaßeima krauja, idand zudytoghiȯ pirmgimdʒiu neſilitetu ju.

29. Per wierą perejo raudonuȯ mariuȯ kaypo per ſauſa (ʒiame): ką teypag Egypcʒoniȯ noredami padaryt, nuſkiendo.

30. Per wierą murey Jericho pagruwo, kad buwo ſeptiniaȯ dienaȯ apgułtaȯ.

31. Per wierą Rachab biaurinikie nepraʒuwo ſu nekłauʒadejȯ: kad pryeme ßpieguȯ pakajuy

32. Jr ką dar kalbeſiu (daugia[us]?) Cʒeſo[2] mi netekȯ: kad ſakicia ape Gedeona, ir Baraka, ir Sampſona, ir Jefte, ir Dowida, ir Samueli, ir Pranaßuȯ.

33. Kurie per wierą karaliſteȯ ſuwajawojo, teyſibe dare, ʒadeim[us] apturejo, naſr[us] lewamuȯ ußkimßo

34. Galibę ugnieȯ uʒgieſe, aßtruma kalawijo ißwęgo, iß ſilpni⟨b⟩eȯ[3] galibę[4] gawo, waÿnoy ſtiprejȯ tapo, kariuȯ ſwetymuju prawijo jog muſijo begt.

35. Moteriȯ gawo (adgaloȯ) numirel[us] ſawo iß kielima: ȯ kiti buwo ißtieſti, nepryimdami (paſiulito) ißloſawima, idand apturetu giaraſni kielima.

36. Kiti wel datyre apjokimu płakimu ir ryßu teypag ir kalineȯ

37. Akmenimiȯ uʒmußti buwo, pieławoti, gundynti, per kaławija and ſ⟨m⟩ertieȯ[5] padoti, awiu ſkuroſe ir oʒiu ſkuroſe waykßczojo: budami aplayſti, nuwarginti, kwarßynti:

38. :|: Kuriu ſwietȯ nebuwo gadnaȯ baſteȯ[6] po giraȯ, ir (po) kałn[us], ir (po) lindyneȯ, ir (po) dobeȯ ʒiameȯ.

39. O tie wiſi aptureję ludyima per wierą, nopturejo ʒadeima.

40. Delto jog Diewaȯ apmiſlijo ką giereſ⟨nio⟩[7] ape muȯ idand aniȯ be muſu nebutu tobułejȯ.

PAGULDIMAS XII

1. Togdel tada[8] kadągi ir meȯ[9] turim tejp didi debeſi ſwiedku gulinti aplink muſu, nudekim wiſoki[10] ſunkuma ir grieka kurſey ⌜pigieÿ muȯ⌝ apguła, ir bekim ſu kantribe witi, kuri izſtatita ira mumuȯ.

2. Dabodamieȯ and Wirauſio[11] Wada ir Pabaygtoja wieroȯ Jeʒuſa, kurſey del dʒiaugſma kurſey jam buwo izſtatitaȯ ißkięte kryʒiu ir niekejȯ pawerte gieda, ȯ ſedoȯ po deßynej (rąkej) Soſtoȯ Diewo.

3. Dabokiteȯ neȯ and jo kurſey pakięte toki prießtarawima nog grießniku prieß ſawe idand ſilpneyȯ neſtotumbiteȯ ir nepaßwintumbite(!) dußioſe juſu.

1 *c* neregimąghi 2 *id* Meto 3 *ms* ſilpnineȯ 4 *c* galibeȯ 5 *ms* ſpertieȯ 6 *id* waÿkßcʒojo 7 *d* 8 *id* teypag 9 *sd* ⟨meȯ⟩ien 10 *pd* nudek⟨im⟩ 11 *id* pra⟨kilniausia⟩, didʒiauſia

4. Neprießtarawot dar iki kraujuy, kariaudami[1] prieß grieka.

5. Jr uʒmirßo[2] raginima, kurʃey kałba juʃump kaÿpo waykump: Sunau mano, mazu newerʃk koroneꝺ[3] Wießpaties, ney apßwink kad nog jo baramaꝺ[4] eʃi.

6. Kuri neꝺ Wießpats mili, tą koroja[5], ir płaka koʒna Sunu kuri pryima.

7. Jeygu korone pakielat, Diewaꝺ apʃieyt[6] ⌜tieꝺ juꝺ kaypo ⟨ties⟩ sunuꝺ: (kaꝺ neꝺ ira do Sunuꝺ kurio Tewaꝺ neplaka?)

8. Bet jeygu eʃte be koroneꝺ kurio wiʃi ʃtojoꝺ nodelnikejꝺ, tada eʃte bękorteyꝺ ó ne[7] Sunumiꝺ[8]

9. Daugiauꝺ, turejom Tewuꝺ kuna muʃu kurie muꝺ płakie, ó pryemem joꝺ: nebuʃimegu[9] tada toli[10] łabia[us] padoti Tewuy dwaʃiu, ó giʃim?

10. Tie[11] tieʃa plakie mus and trumpo cʒeʃa, kaÿpo jemꝺ giar regiejoꝺ: bet ghiꝺey płaka (muꝺ) del naudoꝺ (muʃu) idand butumbime nodelnikejꝺ jo ßwentibeꝺ.

11. Jr wiʃokia korone[12] kad deʃtiꝺ, neregiꝺ but (prieʒaʃcia) dʒiaugʃmo, bet ʃiełoꝺ: bet potam iʒdoʃt iß ʃawęꝺ ʃpakayna wayʃiu teyʃibeꝺ tiemuꝺ kurie per ią eʃt mokami.

12. Prytieʃkite todryn wel tynginciaꝺ rąkaꝺ ir apłayʃtuꝺ kiel[us].

13. Ó darykit liguꝺ takuꝺ del koju juʃu, idand tey kaꝺ ira rayßa neißeytu iß kiala, bet gierauꝺ ißgitu.

14. Pakajauꝺ

14. Pakajauꝺ ʃekiokit ʃu wiʃejꝺ ir ßwentibeꝺ, be kurioꝺ niekaꝺ[13] neregies Diewa

15. Dabodamieꝺ kad kaꝺ notʃiliktu nog łoskoꝺ Diewa, kad kokia ßaknis kartuma uzauguꝺ nepadarytu pawiʃkinima ir per ją daug ʃtotus neczyʃtejꝺ.

16. Jdand kaꝺ nebutu biauryniku ir neßwętu kaypo Eʃau, kurʃey uʒ wiena pena atadawe prowa pirmgi⟨mi⟩ʃteꝺ[14] ʃawo

17. Zynot neꝺ ir potam noredamaꝺ apturet paßlawinima atmeʃtaꝺ buwo. Nerado neꝺ wietoꝺ pagayłeimo noriꝺ jo ießkojo ʃu aßeromiꝺ.

18. Nepryejot neꝺ kałnop daʃilityncìop, ir ugnieꝺ degąciоʃp, ir rokop ir tamʃibeʃp ir wetroꝺ⟨p⟩[15].

19. Jr garʃumop truboꝺ ir balʃop ʒodziu, kuri aniꝺ girdejo[16], praße idand daugiauꝺ nekałbetu jump.

20. Negałejo neꝺ to kiłot, ką iʃakie: Noris ir galwijꝺ daʃiliti kalna, bus uzmußtas akmenimiꝺ, aba perßautaꝺ ʃtrieła

21. Jr Mayʒießiuꝺ, teyp bayʃuꝺ buwo weydaꝺ, kalba, Nuʃigandau łabey ir drebu.

22. Bet pryejot kałnop Siona, ir Mieʃtop giwoja diewo, Jeruʒaleʃp dangujoʃp, ir daug tukʃtanciump Anjełu.

23. Abelnoʃp Suejgoʃp, Surynkimop Pirmgimdʒiu, kurie ʃuraßyti ira danguy ir diewop Sudʒioʃp wiʃu, ir dwaʃiump tobulu teyʃuju.

24. Tarpinikop

1 *pd* iki 2 *c* uʒmirßotegu 3 *pd* plakima 4 *id* korojamaꝺ 5 *id* płaka ghi 6 *pd* tieꝺ juꝺ, prieß; *sd* ʃu jumiꝺ 7 *pd* tykreyꝺ 8 *c* Suneyꝺ 9 *c* nepryimʃimegu 10 *pd* daugiauꝺ 11 *id* Aniꝺ 12 *pd* kuriÿ dabar 13 *b* niekaꝺ 14 *ms* pirmgiʃteꝺ 15 *ms* wetroꝺ 16 *ms* regiejo

24. Tarpinikop Nauja Sandarieò Jeʒuſa ir kraujo[1] paßłakimo kurſey kałba giereſni^{us} daykt^{us} ney Abel.

25. Dabokiteò idand notmeſtumbite to kurſej kałba: Jeygu neò aniò[2] neiʒbego kurie atmete tą kurſey dawe diewißkuò atſakimuò and ʒiameò, toli labiauò (meò neißbegſime) jeygu atſigryßyme, nog to kurſey ira iß dangu.

26. Kurio balſaò pawiſkino tomet ʒiame bet nujen apiſakie kalbedamò: dar wienakart pawiſkinſiu netyktey ʒiame bet ir dangu

27. Ó taò ʒodiò dar wienakart, rodʒia atmayną wiſkamu dayktu, kaypo tie kurie ⌜padariti ira⌝, idand tie dayktej kurie neſiwiſkina atliktu.

28. Kadągi tada gaunam nepawiſkamą Karaliſte, turekimeò (ſtiprej) łoskoò per kurią turetumbime tarnaut diewuy mieley ſu paßenawone ir diewo-bayme.

29. Diewaò neò muſu ira trowijancia ugniò.

PAGULDIMAS XIII

1. Meyłe brolißka totliekt.

2. Nemirßkit ſweciu pryemima: to neò nekurie neʒynant pryeme Anjełuò.

3. Atminkit and kaliniu, kaypo patis tejpag butumbite kaliniejò: ir and tu ſu kurejò piktey apſieyt, kaypo ſu jumiò teypag (piktey apſieytu) kune.

4. Wieʒliwa ira małʒeniſte terp wiſu ir ło⟨w⟩iò[3] neißteptaò: bet ſu ſwetima giwentcjuò ir biaurinikuò ſudiò Diewaò.

5. Pagiwenimaò juſu t'eſt be łokamſt- [woò, ir perſtokit and to ką turit Anò neò paſakie: [Nepalikſiu tawe, nej apłeyſiu tawe.

6. Teyp jog drąſiej galim kalbet, Wießpatò mi ira padeježu, ir neſibijoſiu kad mi ką turetu padaryt ʒmoguò.

7. Atminkit and wadu juſu, kurie jumuò kałbejo ʒody Diewa: (ir) ſekiokit ju wieroò, dabodamieò and ißejgoò pagiwenima (ju)

8. Jeʒuò CHriſtuò ira wakar, ir ßądien, taſeygi ir and amʒiu.

9. Neſidokit wadʒiot tułejò ir ſwetimejò mokſłejò. Giar neò ira idand ßyrdiò butu paſtiprynta per łoska, ne per pen^{us}, per kuri^{us} negawo naudoò kurie waykßcʒojo (tame.)

10. Turim altoriu iß kurio neturi waldʒioò kad walgitu kurie tarnauja nometuy.

11. Kuriu neò galwiju kraujaò, uʒ grieka neßtaò buwo Szwentnicʒion per aukßcʒauſi Kuniga. Meſa ju degino uʒ abaʒa.

12. Togdel ir Jeʒuò idand paßwęſtu ʒmoneò tykru ſawo krauju nukientejo uʒ bromoò.

13. Jßeykim tada jop uʒ abaʒa neʒdami notrankti jo

14. Neturim neò ćia pakąkącio Mieſta, bet ießkom ateyſiancio.

15. Afierawokim tada per ghi wiſadoò diewuy˙mußtą afiera garbeò, tatey ira, waÿſiu łupu kurioò ißpaʒyſta warda jo.

16. Jr nemirßkit gieradeiſteò ir nudalighimo, tokiaò neò afieraò mili Diewaò.

17. Kłauʒadejò bukit wadam^{us} juſu, ir bukit jemò padotejò. Aniò neò jaucia and dußiu juſu, kaypo kurie doò ſkayciu, idand tej

5. da-

[1] *ms* kraujop [2] *s* tie [3] *ms* łobiò

darytu ſu dʒiaugſmu, ó ne kaypo duſaudami. Nenaudynga neȯ tey ira jumuȯ.

18. Mełſkiteȯ uz muȯ[1]: dukſimeȯ neȯang jog turim giarą ſąʒyne kaypo kurie norim wiſame wieʒliwey waykßcʒiot.

19. Ó meldʒiu juſu to łabiauȯ kad tey darytumbite, idand jumȯ bucia to weykia[us] prywerſtaȯ.

20. Ó Diewaȯ pakajauȯ kurſey ißwede nog numiruſiu didi piemeni awiu per krauja amzÿno Teſtamenta ipaciej Wießpati muſu Jeʒuſa CHriſtuſa.

21. Tepadaro juȯ tobułejȯ wiſokiame gierame darbe, idand darytumbite wala jo: darydamaȯ tey juſimp, kaȯ ira mieła po akimiȯ jo, per Jeʒuſa CHriſtuſa: kuriamuy t'eſt garbe and amʒiu Amen.

22. Bet praßau juſu Broley, pakięſkit ʒody to raginima, raßiau neȯ juſump trumpey.

23. Zynokit jog Broliȯ Timotheußaȯ ißłayſtaȯ ira, ſu kurio, jeygu weykie ateyȯ regieſiu juȯ.

24. Paſweykinkite wiſuȯ ſawo wadus, ir wiſuȯ Szwentuȯ. Sweykina juȯ tie kurie ira iß Wałachu.

25. Łoska t'eſt ſu jumiȯ wiſejȯ Am.

(Ta gromata) Zydump raßyta ira iß Wałachu, ó nuſiusta per Timotheußa.

Gałas Gromatos Powiła Źydump

1 *pd* tykim

ABELNA GROMATA
Apaßtała JOKUBA

PAGULDIMAS I

1. Jokubaꝺ tarnaꝺ Diewo ir Wießpatieꝺ Jeʒuſa CHriſtuſa, dwilikej giminiu, kurioꝺ ira ißbarſtime, iʒganimo.

2. Turekit tey uʒ didi dʒiaugſma brolej mano kad impołat ing tuł^{us} pagundinimuꝺ

3. Zynodami jog datyrimaꝺ wieroꝺ juſu daro kantribe.

4. Kantribe wienok neturi(!) tobuło darba kad butumbite tobulejꝺ ir wiſißkej teyſejꝺ, pilnejꝺ wiſo (aba[1] kuriemus net⟨e⟩ktu[2] nieko)

5. Ó jeygu kuriam iß juſu netęka ißmintieꝺ, tepraßo joꝺ nog diewa, kurſey doſt koʒnamuy gauſiej, ir neißkałba.

6. Bet tepraßo joꝺ wieroy, taꝺ neꝺ kurſej abejoia liguꝺ ira wilniey mariu, kurſej waromaꝺ ira nog weja[3] ir metomaꝺ ßąn ir tęn.

7. Teneißmano neꝺ taꝺ jog gauꝺ ką nog Wießpatieꝺ.

8. Dwejokioꝺ[4] ßyrdieꝺ ʒmoguꝺ netwirtu (ira) wiſoſe ſawo kieloſe.

9. Bet brolíꝺ kurſej ira ʒiamo ſtona, teſigira[5] ⌜paaukßtynime ſawo⌝

10. Ó turtynikaꝺ nuʒiaminime ſawo, perejꝺ neꝺ kaypo ʒiedaꝺ ʒołeꝺ.

11.

11. Saułe neꝺ uʒtekiejo ſu karßcʒiu, ir nudʒiowino ⟨zole⟩, ir ʒiedaꝺ joꝺ nukryto, ir greʒuꝺ wiʒdʒiuꝺ weyda joꝺ perejo, teyp ir turtynikaꝺ ſuwirs[6] kieloſe ſawo.

12. Paßławintaꝺ ira taꝺ ʒmog^{us} kurſej pakięcia pagundynima: kad neꝺ buꝺ datyrtaꝺ, atymꝺ karuna ʒywata, kurią Wießpatꝺ ʒadejo tiemuꝺ kurie ghi mili.

13. Niekaꝺ kad gundʒiamaꝺ eſt tenekalba, Gundʒiamaꝺ eſmi nog diewa, diewaꝺ neꝺ negali but gunditaꝺ piktu, ir patꝺjen negundʒia nieko.

14. Bet koʒnaꝺ gundʒiamaꝺ eſt, kad nog ſawo patieꝺ pagundynima attraukiamaꝺ eſt ir pryjunkiamaꝺ.

15. Potam pagiejdymaꝺ pradejęꝺ gimdʒia grieka, ó griekaꝺ budamaꝺ pabajgtaꝺ gimdʒia ſmerti.

16. Nekłejokit mieliej mano brolej.

17. Koʒna giera dowana, ir koʒna tobuła dowana ira iß aukßto ateynanti nog Tewa ßwieſibiu, kuriampi nera nejokioꝺ atmajnoꝺ aba ßeßelo atſigryʒÿmo.

18. Pagal waloꝺ ſawo pagimde muꝺ per ʒodi tieſoꝺ, idand butumbim (kaypo) pirmi wayſiej ſutwerÿmu jo.

[1] *c* ir [2] *c* netękąciejꝺ; *ms* netęktu [3] *c* wejauꝺ [4] *s* ⟨dwejo⟩pes [5] *pd* ißſikielime [6] *id* ſuwirintaꝺ buꝺ

19. Teyp tada mieliey mano broley koʒnað t'eſt greytað kłauſit[1], neweykuð kalbet[2] neweykuð ruſtibeſp.

20. Ruſtibe neð Wira nedaro teyſibeð [diewo.

21. Togdel nudeję wiſoki biauruma ir apſta piktenibeð pryimkit ſu łetumu ʒodi kurſey ſodinað (juſimp) kurſey gali iʒganit dußiað juſu.

22. Jr bukit darytojejð ʒodʒia ó netykt kłauſitojejð apjeßkodami patis ſawe falßywejð[3] padumoghimejð.

23. Jeygu neð kað ira kłauſitoju ʒodʒia ó ne darytoju[4], liguð ira ʒmoguy kurſey apʒwałgo prygimta paweykſła ſawo ʒerkołe.

24. Apʒwalgięð neð patð ſawe ir nuejo ir uʒmirßo toyð kokiu buwo.

25. Bet kurſey dayroð tobułame Zokone, [kurſej ira walnaſcia ir atliekt jame tað budamað kłauſitoju neuzmirßtanciu, bet darytoju ʒodʒia, tað (kalbu) buð paßlawintað tame ſawo darbe.

26. Jeygu katrað iß juſu tariað jog ira diewo garbintoju, ó nełayko lieʒuwia ſawo ʒabągoſe, bet apwili ßyrdi ſawo, to diewo garbe ira dika.

27. Czyſta[5] ir neißtepta Diewo garbe po Diewu ir Tewu ira ta, Łąkit Siratað ir naßłeð ſuſpaudimoſe ju (ir) uʒłaykit pati ſawe neißteptu nog Swieta.

PAG-

PAGULDIMAS II

1. Broley mano neturekit wieroð Wießpatieð muſu Jeʒuſa CHriſtuſa ſu wiʒdʒiumi and aſabu[6].

2. Kad neð ateytu ſueygon juſu ſu aukſo ʒiedu and pirßto ir ateytu teypag ubagað letame rube.

3. O dabotumbiteð to kurſej dewi ßwiłnu rubu ó tarytumbite jop, Tujen ſeſkið ćia and wieʒliwoð wietoð, ó ubagop tarytumbite, Tujen ſtowek ćia, Seſkið ćia po kojomið mano.

4. Nepadaretegu iau ſkiriauð patið ſawimp ir ſtojoteð ſudʒiomið piktu padumoghimu.

5. Kłauſikit mieliey mano brolej, neißrynkogu diewað ubagu ßo ſwieta (kad) butu bagotejð wieroy ir teywayniejð Karaliſteð kurią ʒada tiemuð kurie ghi mili.

6. Bet ubaguy padaret gieda: Negudaro jumuð gwolta turtynikej? Jr netraukiagu juſu ſudo-Soſtump.

7. Nebluʒnijagu giaro warda kurſey ʒadynoð and juſu.

8. Jeygu tada ißpildʒiate Karalißki Zokona, pagal Raßta, Miłek artyma tawo kaypo pati ſawe, gierey darote.

9. Bet jeygu weyʒdite and aſaboð daſiłaydʒiate grieka, ir bariami eſte nog Zokona, kaypo perʒęgtojey.

10. Kað neð

[1] *c* kłauſimop [2] *c* kalboſp [3] *m* netejſeys [4] *m* pilditoju [5] *s* Neizagta [6] *p* brokawodami

10. Kaò neò uʒlaykitu ćieła Zokona ó [wiename pakłuptu[1] ſtojoò kałtu wiſu.

11. Kurſey neò tare ſu ſwetyma negiwęſi, [taò teypag tare, Neuʒmuβy. Noriò tada ſu ſwetyma negiwętumbej, bet uʒmuβtumbej perʒęgtoju ſtojeyò Zokona.

12[2]. Teyp kałbekit ir teyp darykit kaypo kurie buſit ſuditi per walnaſti Zokona.

13. Neſuſimiłſtąs[3] ſudaò (buò) tamuy, kurſey nedaro miełaβyrdiſteò. Ó miełaβyrdiſte giriaò prieβ Suda.

14. Kaò do nauda ira brolej mano, noriò kaò kalba, jog turi wiera, ó neturi darbu, galigu ghi iʒganit ta wiera?

15. Kad butu dabar broliò aba ſeſo noga ó reykałautu kaòdienoò iβłaykima.

16. Ó katraò iβ juſu tarytu jump: Eykit pakajuy, ſuſiβyldikit, ir paſiwalgikit: ó nedotumbite jemuò reykału kuna, kaò tey ira do nauda?

17. Teypag ir wiera jeygu neturi darbu pati per ſawe ira numiruò.

18. Bet tariò kaò: Tujen turi wiera, ó aβjen turiu darbuò, pamirodik wiera tawo, iβ darbu tawo, ó aβjen iβ darbu mano, parodiſiu tau wiera mano.

19. Tujen tyki jog (diewaò) ira wienaò, gierej darej, ir welniej tamuy tyki ó dreba.

20. Bet norigu ʒynot ó ʒmogau mornaò, jog wiera be darbu ira numiruò.

21. Abrahomaò Tewaò muſu n'eſtgu nuteyſintaò iβ darbu, kad afierawojo Jzaoka ſunu ſawo and altoria^us.

22.

22. Regi jog wiera podraug dirbo ſu darbejò jo, ir wiera tobula buwo iβ darbu.

23. Jr Raβtaò iſipiłde kurſej kalba, Jr intykiejo Abrahomaò diewuy ir pryſkaytita tey ira jamuy teyſibeſp, ir pramintaò ira prietelumi Diewo.

24. Regi tada dabar jog ʒmoguò nutejſinamaò eſt iβ darbu ó netykt iβ wieroò?

25. Ligiey teypag ir Rachab biaurynikie, nebuwogu nuteyſinta iβ darbu kaypo pryeme toò kurie buwo nuſiuſti ir iβłaydo joò kitu kielu

26. Kaypo neò kunaò be dwaſioò ira numiręò teyp ir wiera, be darbu ira numiruò.

PAGULDIMAS III

1. Nebukit daugiel Mokitojejò, broley mano, ʒynodami jog daugiauò atymſite ſuda

2. Wiſi neò paſiſliſtame[4] tułoſe (dayktoſe) Jeygu kaò nepaſiſlida[5] ʒodʒioſe tobułu [ira wiru, kurſey gali teypag and ʒabągu turet cieła kuna.

3. Sztey dedame[6] arklamuò ʒabąguò ing naſruò, kad butu mumò kłauʒadejò, ir to redome ⌜aplink cieła ju kuna⌝.

4. Sztey ir akrutey teypag noriò neʒnau kayp didi ira ir waromi eſt nog didʒiu weju apgryʒami eſt łabey maʒu ſtiru, kame tykt noraò ſtyrnika nori[7].

5.

1 *s* paſiſliſtu 2 *ex pag.* (190) 3 *id* Nemiełaβyrdingaò 4 *i* nupołam; *c* paſiſlid⟨ame⟩ 5 *i* nenupoła 6 *ms d*; *s* ʒebojame 7 *c* ima

5. Teyp ir lieʒuwiẟ ira maʒu ſanariu, ó (teciauẟ) giriaẟ didʒiejẟ dayktey ẟ. Sztey maʒa ugniẟ kaypo didełę kruwa małku uʒdega.

6. Lieʒuwiẟ teypag ira ugniẟ, ſwietas neteyſibeẟ. Teyp ira paſtatitaẟ lieʒuwiẟ terp ſanariu muſu, kurſey ißtepa cieła kuna, ir uʒdega rata uzgimima muſu, ir uʒdegamaẟ eſt nog pekłoẟ.

7. Wiſokiaẟ neẟ prygimimaẟ, teyp łauka ʒweriu kaypo paukßcʒiu, teyp ſlęgiaciu[1] kaypo mariu ſutwerymu iweÿkiamaẟ eſt, ir iweyktaẟ ira nog ʒmoga[us] prygimima.

8. Bet lieʒuwia ʒmogauẟ niekaẟ negali (iweykt) Jra tey pikt kurio negali (iweykt) ira tey pikt piłn ſmertełno[2] noda.

9. Per ghi garbiname diewa ir Tewa ir per ghi kiaykiame ʒmoneẟ kurioẟ padarÿtoẟ ira and paweykſła[3] Diewo.

10. Jß toẟgi pacioẟ burnoẟ ißeyt paßławinimaẟ ir prakieykimaẟ, nereykia kad tey detuẟ broley mano.

11. Jßłajdʒiagu[4] ir pawerſmiẟ iß toſgi pacioẟ giſłeẟ ſałdu ir kartu (wandeni?)

12. Galigu teypag[5], brolej mano figoẟ mediẟ izdot aliwaẟ, aba wino-mediẟ uſnius[6]. Ligiey ʒednaẟ pawerſmiẟ (negal) ißłayſt ſuro ir ſałdauẟ wandenio.

13. Kaẟ ira mokitu ir ißmintingu terp juſu? Teparodo iß giaro pagiwenima (ſawo) darbuẟ ſawo łetame mokſłe.

14. Bet jeygu turit karćią pawida ir barnę[7] ßyrdiy ſawo neſigirkit nej mełokit prieß tieſą.

15. Ne ta[8] tey ira ißmintis kuriy nuʒęgt iß aukßto, bet ira ʒiamißka, prygimta, Welnio.

16. Kame neẟ pawida ir barne ira, tęn ira mayßtaẟ ir wiſokiaẟ piktaẟ darbaẟ.

17. Bet ißmintiẟ kuriy ira iß aukßto, ira pirmiauſiej czyſta potam ſpakajna, mierna kuriy doſt ſau kalbet[9], piłna miełaßyrdiſteẟ ir gieru wayſiu, kuriy neſudyia łabiauẟ and wienoẟ nejg and kitoẟ ßalieẟ, ir neweydamajnißka.

18. Wayſiuẟ[10] wel teyſibeẟ ſejaẟ pakajuy, del tu kurie daro pakaju.

PAGULDIMAS IV

1. Jß kur ateyt koweẟ[11] ir mußymej terp juſu? (Noteytgu) iß cia, ipaciej iß pagiejdimu juſu, kurie karauja ſanarioſe juſu?

2. Gieydʒiate, ó nieko neturyte, pawidite[12] ir garojate[13] (dayktu) ó negalite ju apturet: mußatieẟ ir kowe wedate, wienok neturyte delto jog nepraßote.

3. Praßote ó negaunate, delto jog piktey praßote idand tey ſugayßyntumbite pagieydimoſe juſu.

4. Su ſwetyma giwentojej ir

Su ſwety[14]-

[1] *m* ſlękiojąciu [2] *p* (iad) [3] *pd* ʒmogauẟ [4] *c* Jßłajſtgu [5] *sd* ir; *pd* pawerſmiẟ iß toſgi pacioẟ giſłeẟ [6] *id* aliwaẟ [7] *c* barneẟ [8] *c* tey [9] *id* kłauſo rodoẟ [10] *ad* Ó [11] *s* kowimey [12] *c* pawidʒiate [13] *s* trokßtate [14] *ms* ſtwety-; *i* Pałaydoney, ir pałaydones

Su ſwetyma-giwentoykoȯ (!), neʒynotegu jog prieteliſte ſwieto ira neprieteliſte Diewo? Kurſey tada nori but prietelumi ſwieta, ſtojaȯ neprietelumi Diewo.

5. Aba ißmanote jog Raßtaȯ kalba dikej, dwaſia kuriy giwena muſimp turygu giejduli pawidoſp?

6. Ką kalbu? doſt dideſne łoska[1]. Togdel (Raßtaȯ) kałba, Diewaȯ prießtarauja puykamuy, bet łetamuy doſt łoską.

7. Togdel tada paſidokite Diewuy, atſiſpirkite Welniuy, ó pabegȯ nog juſu

8. Artinkiteȯ Diewop, ó pryſiartinȯ juſump. Aplobkite[2] rąkaȯ grießnikej, ir apczyſtykite ßyrdiȯ, dwejokioȯ ßyrdieȯ (zmoneȯ)

9. Redikiteȯ kaypo pawargię ó raudokite ir werkite, jokaȯ juſu tepawirſta ing raudawima ir werkſma, ó dʒiaugſmaȯ juſu ing ſieła.

10. Nuſiʒiaminkite po Wießpaciu, ó anȯ ißkiałȯ[3] juȯ.

11. Broley, nekalbekit pikt wienȯ and kito. Kaȯ piktey kałba ape broli (ſawo) ir ſudyja broli ſawo, taȯ piktey kalba ape Zokona, ir ſudyia Zokona. Ó jeygu ſudyghi Zokona, neſi darytoju Zokona, bet ſudʒia.

12. Wienȯ tykt ira Zokona-dawejaȯ, Kurſej gali iʒganit ir praʒudit. Bet tujen kaȯ eſi, kurſey ſudyghi kita.

13. Nugi dabar kurie kalbate[4], waʒoſim ßądien aba rytoy tokian Mieſtan, ir pramiſim[5] tęn metuȯ, ir prekauſim ir łaymeſim.

14. Katrie[6] neʒynote kaȯ rytoy (ſtoſiȯ). Kokȯ neȯ ira ʒywataȯ juſu. Jra neȯ ruku[7], kurſej and maʒoȯ (wałandoȯ) regimaȯ eſt, ó potam ſunikſta.

15. Wietoy to[8] ką turetumbite kałbet,
[Jeygu Wieß-
patȯ nori, ir buſime giweys[9], padaryſim tey
[aba kit.

16. Bet nujen giriatieȯ aukßtu[10] ißmanimu ſawo, wiſokiaȯ tokȯ giriuȯ ira piktaȯ.

17. Taȯ tada kurſey ʒyno giar daryt, ó nedaro[11], grieku tey ira jamuÿ.

PAGULDIMAS V

1. Nugi dabar turtynikej werkit ir ſtaugkit and wargu juſu kurie ateyt and juſu.

2. Turtaȯ juſu pagiedo, ó rubuȯ juſu kądiȯ ſuede.

3. Aukſaȯ juſu ir ſidabraȯ ſurudijo ir rudiȯ ju buȯ jumuȯ and ludyghima, ir prariȯ[12] kuna juſu kaypo ugniȯ: rynkote ſkarbuȯ paſkutynioſe dienoſe.

4. Sztey ałga darbiniku, kurie piowe
[łaukuȯ juſu,
kuriy uʒtureta ira nog juſu ßaukia, ir ßaukſmaȯ pioweju atajo auſiump Wießpatieȯ Kariu.

5. Giwenot ſmocʒnej and ʒiameȯ ir ſe-
[kiojot raſka-
ßiu, penejot ßyrdiȯ juſu kaypo dienoy uʒmußymo[13].

6. Apſudyjote, uʒmußete teyſughi, notſiſpira jumuȯ.

7. Bukite tada iłgej pakięciącieyȯ[14] Brolej
[iki atej-
gej Wießpatieȯ. Sztey[15] gaſpadoriuȯ łaukia brangio wayſia[us] dirwoȯ, laukdamaȯ jo, net atymȯ ankſtiwą[16] ir wełu lietu.

[1] *s* mał⟨one⟩ [2] *s* ⟨ap⟩mazgokite [3] *p* paaukßtins [4] *id* ſudyjate [5] *i* iź... ; *s* giwęſim [6] *c* Kurie [7] *c* roku [8] *id* And wietoȯ [9] *id* giſime [10] *c* aukßtumu ißmanima; *m* duma [11] *pd* to [12] *id* ſueȯ [13] *s* papjowima [14] *s* kątreys [15] *pd* huki⟨nikas⟩ [16] *c* ankſtiwaghi

8. ⌜Juȯ[1] bukit⌝ kątreyȯ[2] Brolej, ſtyprynkite ßyrdiȯ juſu, ateyga neȯ Wießpatieȯ artynaȯ.

9. Neduſaukite wienȯ and kito Brolej, idand nebutumbite apſudyti. Sztey ſudʒia ſtowi uʒ duru.

10. Broley mano imkit uʒ paweykſła kanciȯ ir iłgey-pakiętymo[3] Pranaßuȯ kurie kałba Wardane Wießpatieȯ

11. Sztey turime uʒ paßławintuȯ kurie kięcia. Girdejot ape kantribe Joba ir regiejot[4] pabaygą Wießpatieȯ, jog Wießpatȯ ira łabey ſuſimiłſtąs[5] ir małon^{us}

12. Terp wiſu wienok dayktu Broley mano neſiekite[6], ney per dągu, ney per ʒiame, ney ⌜kita kokia⌝ pryſiega, bet ʒodiȯ juſu Tejp, t'eſt Teÿp, ir Ne, Ne, kad neimpultumbit ing Suda.

13. Jra kaȯ terp juſu nuwargięȯ, teſimeldʒia. Jra kaȯ li⟨n⟩xmoȯ ßyrdieȯ, tegieſt[7] Pſolmuȯ.

14. Sergagu kaȯ terp juſu? Tepawadyna ſawesp Wirauſiu[8] Baʒnicʒoȯ, ó teſimeldʒia and jo tepdami ghi aliejumi wardane Wießpatieȯ.

15. Ó malda Wieroȯ uʒlaykiȯ ligoni, ir Wießpats prykiełȯ ghi, ir jeygu daſilayde grieku buȯ jamuy atłayſti.

16. Jßpaʒynkit wieni kitiemuȯ[9] nopol^{us} ir melſkiteȯ wienȯ uʒ kita, kad butumbite paſwejkinti. Galintinga malda teyſoja daugiel macʒyja.

17. Elioßuȯ buwo ʒmoguȯ tokiugi pajudynimu kaypo meȯ, ir meldeȯ malda, kad nelit⟨u⟩ ir nelijo and ʒiameȯ p^{er} tris met⟨us⟩ ir ßeßys menaſiuȯ[10].

18. Jr adgaloȯ[11] mełdeȯ, ó danguȯ dawe lietu ir ʒiame iʒdawe wayſiu ſawo

19. Broley, jeygu katraȯ terp juſu paklido nog tieſoȯ ó kitȯ prywercia ghi.

20. Teʒyno, jog taȯ kurſey prywercia grießnika nog kłejoima kialo jo, izganiȯ dußia nog ſmertieȯ, ir uʒdęgȯ didibę grieku.

Gałas Abełnos Gromatos
Apasztala Jokuba.

1 *pd* teypag 2 *id* iłgej pakięciąciejȯ 3 *s* kątribes 4 *p* gała 5 *id* miełaßyrdyngaȯ 6 *c* nepryſiegokit 7 *c* tegiedʒia 8 *c* Wirauſiuju 9 *c* po kiteyȯ 10 *c* triſe metoſe . . . ßeßoſ⟨e⟩ menaſiſe; *ms* metoſe 11 *id* wel

ABEŁNA GROMATA
Apaształa PETRA

PAGULDIMAS 1

1. Petrað Apaßtałað Jeʒuſa CHriſtuſa praſzalnieciump izbarſtitump, Ponte, Galacioy, Kappadocioy, Aſioy ir Bithynioy.

2. Jßrynktiemuð pagal likima diewo Tewa, paßwętyme dwaſioð kłauʒadoſp ir pałayſtymop[1] krauja Jeʒuſa CHriſtuſa. Łoska ir pakajuð tepraſiwayſina jumuð

3. Szlawinamað t'eſt diewað ir Tewað Wießpatieð muſu Jeʒuſa CHriſtuſa, kurſey [pagal did⟨zia⟩ ſuſimilima[2] ſawo adgimde muð gieroſp padukſieſp[3] per kielima Jeʒuſa CHriſtuſa iß numiruſiu.

4. Nepagiędamoſp ir neißteptoſp ir neſuwiſtancioſp Teywaÿniſtesp kuriy uzlaykita ira del juſu dangoſe.

5. Kurie ſergiami eſte galibe[4] diewo per [wiera iʒganimop kurſey pagatawitað ira kad[5] butu apirejkßtað[6] paſkutyniame cʒeſe.

6. Kuriampi dabar dʒiaugiateð and maʒoð walandoð:|: jeygu reykia:|: budami uʒſmutiti tuleys pagundinimeys[7]

7. Kad datyrymað wieroð juſu kurſey toli ira brangiaſnið ney aukſo, gaiſtańcio[8](!), ir tyramo per ugni, butu atraſtað and garbeð ir cʒiaſtieð ir ßłoweð apireyßkime Jeʒuſa CHriſtuſa.

8.

8. Kurio neregiejot, ó wienok milit: kuriampi dabar (norið) jo neregiedami, bet tykiedami dʒiaugiatieð, neißkalbamu ir garbintingu dʒiaugſmu.

9. Apturedami gałą wieroð juſu (ipaciey) izganima dußiu.

10. Ape kuri izganima klauſeð ir tyreð Pranaßey, kurie pranaßawo ape łoską kuriy (ſtojoð) jumuð

11. Tyrdamieð kurio aba kokio meta dwaſia CHriſtauð kuriy buwo joſe ʒymino ir pirm to ludyjo kącią (kuriy turejo ateyt) and CHriſtuſa, ir garbę kuriy turejo potam (uzſtot)

12. Kuriem^us tey apireykßta[9] ira, idand ne ſau bet mumuð tarnautu teyð dayktejð, kurie dabar apirejkßti[10] ira jumuð per toð kurie apiſakie jumð Evangelią per dwaſią ßwętą kuriy nuſiuſta ira iß dangauð, kuriu dayktu anjełej nori regiet.

13. Togdel pajoſę ſłepſnað[11] raʒuma juſu ir budami trieʒwejð[12] dukſekiteð tobulej łoska[13] [kuriy atneßta ira juſump apireyßkime Jeʒuſa CHriſtuſa.

14. Kaypo kłauʒad^us waykej neliginkiteð panoreimamuð kurie pirm to buwo neißmanime juſu.

15. Bet kaypo tað kurſey juð paßaukie ira ßwentað (teypag) ir jusjen pat⟨i⟩s[14] bukit ßwentejð (cielame) pagiwenime juſu.

16.

1 *s* ißlieghi⟨mop⟩ 2 *id* miełaßyrdiſteð; *ms* dideð 3 *id* nodiejoſp 4 *c* galibey 5 *id* idand 6 *c* apirejßkitað 7 *c* per tulus pagundinimus 8 *c* kaiſtańcio 9 *c* apireyßkita 10 *c* apirejßkiti 11 *s* słęgſciuð 12 *m* błeyweys 13 *c* łoskoy 14 *ms* patð

16. Delto jog paraßyta ira, Bukit ßwętey, [aß neȯ eſmi ßwętaȯ.

17. Jr jeygu wadynate ghi Tewu kurſey [be wiʒdʒiauȯ and aſabu ſudyia pagal koʒna darba, waykßcʒokite baymej cʒeſą giwenima juſu

18. Zynodami jog atpirkti eſte negayßtanciejȯ dayktejȯ aukſu aba ſidabru nog dika pagiwenima juſu, kurſej padotaȯ (ira jum^{us}) nog Tewu

19. Bet brangiu krauju CHriſtuſo kaypo [nekalto ir neißtepto Awinela.

20. Kurſey tieſa liktaȯ buwo pirm fundame^{n}ta ſwieta, bet apireykßtaȯ[1] ira toſe paſkutynioſe cʒeſoſe del juſu.

21. Kurie per ghi tykite ing diewa, kurſey [prykiełe ghi iß numiruſiu ir dawe jam garbę kad wiera juſu ir nodieja[2] butu diewiep.

22. Apczyſtyję tada dußiaȯ juſu kłauʒadoj tieſoȯ per dwaſią neweydamaynißkoſp brolißkoſp meyłeſp milekit wiens antrą[3] karßtey iß czyſtoȯ ßyrdieȯ.

23. Atgimę ne iß pagiędącioȯ bet (iß) nepagiędącioȯ ſekłeȯ per giwąghi ir amʒynej pakąkąti ʒody diewa.

24. Wiſokiaȯ neȯ kunaȯ ira kaypo ʒołe, ir wiſokia garba ʒmoga^{us} kaypo ʒiedaȯ ʒołeȯ. Zołe nudʒiuwo, ȯ ʒiedaȯ joȯ nukryto.

25. Bet ʒodiȯ Wießpatiȯ atliekt and amʒiu: ȯ taȯ tey ira ʒodiȯ kurſey apiſakitaȯ ira terp juſu.

PAGULDIMAS II

1. Togdel nudekit wiſoki piktuma ir wiſoki wilu, ir weydamajniſtę ir pawidą ir wiſokią apikalbą.

2. Ȯ kaÿp naujagimę waykialej giejſkite raʒumno nefałßawoto piena kad[4] uʒaugtumbite per ghi.

3. Jeygu tykt ragawot jog Wießpatȯ ira małonuȯ.

4. Kuriop ateydami (kaypo) giwop akmeniop atmeſtop tieſa nog ʒmoniu, bet aprÿnktop diewiep (ir) brangiop.

5. ⌜Patiȯ teypag bukit⌝ kaypo giwi akmeniȯ, dwaſißkump namump, ßwentop kuni⟨gi⟩ßkiop[5] uredop, kad afierawotumbite dwaſißkaȯ afieraȯ, kurioȯ miełoȯ ira Diewuy p^{er} Jeʒuſa CHriſtuſa.

6. Togdel teypag uʒſirakina Raßte, Sztej, guldʒiu Sione apaciauſi kraßto akmeni, kurſey ißrinktaȯ ira ir branguȯ, ȯ taȯ kurſey tyki ing ghi nebuȯ iʒgiedyntas.

7. Jumuȯ tada kurie tykite ira brangiu, bet nekłauʒadiemuȯ (paſakita ira) Akmo kuri atmete buda⟨u⟩nikej[6], ſtojoȯ gałwa kąpo[7], ir akmeniu ißsitykima ir ołe papiktynima.

8. Tiemuȯ (ipaciej) kurie iʒſitynka ape ʒodi budami nekłauʒadejȯ kop teypag ira iʒſtatiti.

9. Bet juȯjen eſte ißrynkta gimine, Karalißkiu Kunigo-Uredu[8], ʒmoneȯ ßwentoȯ, ʒmoneȯ ißrynktoȯ[9], idand apiſakitumbite galibeȯ to kurſey pawadyno juſu iß tamſibeȯ ing ſtebuklingą ßwieſę[10] ſawo.

10. Juȯ kurie pirm to nebuwote ʒmonemiȯ, bet nujen eſte ʒmonemiȯ diewo, and kuriu

1 *c* apireyßkitaȯ 2 *s* padukſis 3 *c* wieni kitus 4 *id* idand 5 *ms* kunißkiop 6 *ms* budaynikej 7 *id* kraßto; *i* kąmpiniu 8 *s* ⟨ku⟩nigißku 9 *c* ʒmonemiȯ ßwentomiȯ, ʒmonemiȯ ißrynktomiȯ 10 *c* ſtebuklingoſp ßwieſeſp

kuriu pirm neſuſimiłe, bet dabar gawot[1] ſuſimilimą.

11. Numiłeti, raginu juȯ kaypo giwentojuȯ ir praβalnieciuȯ, kad[2] uʒſituretumbite nog Kuniβku pagiejdimu.

12. Jr turetumbite pagiwenima juſu wieʒliwej terp Pahoniu, idand tame ką pikt kałba ape juȯ kaÿpo ape piktadejuȯ, iβ gieru[3] darbu juſu kurioȯ regi juſimp garbintu diewa dienoy atłankima.

13. Bukit tada padotejȯ koʒnamuy paſtanawiimuy ʒmoniu del Wieβpatieȯ, noriȯ Karaluy kaypo aukβcʒauſią galibę turÿnciamuy

14. Noriȯ Storaſtom⟨u⟩ȯ kaypo kurie nog jo ſiunciami eſt and koroneȯ tieſa piktadeju, bet (and) garbeȯ tu kurie giar daro.

15. Teyp neȯ ira wala diewo idand giar darydami uʒkimβtumbite naȯruȯ durniſteȯ, durnu ʒmoniu.

16. Kaypo walni, ȯ neturedami walnaſtieȯ kaypo dągała piktenibeȯ bet kaypo tarnej diewo.

17. Szienawokit koʒna, broliſtę miłekit: diewa bijokiteȯ: Karalu szenawokite.

18. Tarnej bukit padotejȯ Wieβpaciamuȯ ſawo ſu wiſokia bayme, netyktey gieriem^{us} ir wieʒliwiem^{us} bet ir kietiemuȯ.

19. Łoska neȯ tey ira kad kaȯ del ſąʒyneȯ po diewu kiłoja ſunkuma kiąʒdamaȯ netejſej

20. Kas[4] neȯ tey ira łoska, noriȯ kiłojat kad grieβyiat ir (delto) muβami eſte? Bet kad kiłojat, kad giar darot, ir (delto) kięciat, tey ira łoska diewiep.

21. Top neȯ eſte paβauk-

21. Top neȯ paβaukti eſte, kadągi ir
[CHriſtuſaȯ
kiętejo uʒ muȯ, palikięȯ mumȯ pawejkſła kad[5] ⌜ſektumime pedu[6] jo⌝.

22. Kurſey grieka nepadare, neÿ ʒdroda
[atſirado
naſroſe jo[7].

23. Kuri kad kolojo, neatkolojo, ir kad kiętejo, nebayde: bet padawe tey tamuy, kurſey ſudyja po teyſej.

24. Kurſey patȯ kiłojo griekuȯ muſu kune[8] ſawo, and medʒia, idand numirę griekamuȯ gitumbime teyſibey, kurio melin⟨e⟩jȯ[9] muβejȯ izgiditi[10] eſte.

25. Buwot neȯ kaypo pakliduſios[11] awiȯ,
[bet nujen atgryʒot Piemenieſp ir Uʒweyʒdetojauſp duβiu juſu.

PAGULDIMAS III

1. Juȯ teypag Moteriȯ bukit padotoȯ[12]
[wiramuȯ
ſawo: idand teypag jeygu nekurie ira nekłauʒadejȯ butu pajeβkoti[13] per pagiwenima moteru be ʒodʒia.

2. Kad iβwiȯ pagiwenima juſu cʒyſtą baymeÿ

3. Kuru[14] ſtrajuȯ t'eſt ne tey kaȯ ira iβ wirβauȯ (uʒguli^{n}s[15]) pinime[16] płauku, ir kabeime aukſa, ir deweime rubu.

4. Bet paſleptaȯ ʒmoguȯ βyrdieȯ, nepagiędame (ſtrajuy) tykroȯ ir ſpakaynoȯ dwaſioȯ kurſey ira brangu[17] po akimiȯ diewa.

5. Teyp neȯ ir βwętoȯ Moteriȯ kurioȯ tykiejoȯ diewiep redydawos[18] pirm to, ir kłau-
[ʒados[19] buwo wiram^{us} ſawo.

6. Kaypo Sara buwo kłauʒada Abrahomuy wadynant[20] ghi wieβpaciu, kurioȯ dukterymiȯ

ſtojoteȯ kad giereÿ

1 *pd* miełaβyrdiſte 2 *id* idand 3 *c* giaru 4 *id* Kokia; *b* tey 5 *pd* eÿtumbim 6 *c* pedeyȯ 7 *c* ju 8 *c* and kuna 9 *ms* melinjȯ; *i* melinemis 10 *id* paſweÿkinti 11 *id* kłejojancioȯ 12 *s* kłauʒa⟨dos⟩ 13 *id* ragiti(?) 14 *c* Kuriu 15 *c* (kurſey uʒguli) 16 *c* ſupinime 17 *c* branguȯ 18 *c* redeȯ 19 *id* padotoȯ 20 *i* ⟨wadyn⟩dama

ʃtojoteȯ kad gierej darote, ir neʃibijot iʒgąʃcia kokio.

7. Juȯ teypag wirej giwenkit ʃu (jomiȯ) ʃu iβmanimu, dodami ucʒciwaʃti moteriβkamuy ʃuduy kaÿpo ʃiłpneȯniamuÿ, kaypo patis teypag budami (ʃu jomiȯ) bendrateywayni⟨e⟩jȯ łoskoȯ ʒywata, kad małdoȯ juʃu nebutu perβkaditoȯ

8. Ó galauʃiej, wiʃi bukit wienoȯ dumoȯ, [paʃigajlinciejȯ, brol^{us} milinciejȯ, pajudynti widutynia miełaβyrdiʃte, prieteliβkejȯ.

9. Neatpet⟨o⟩kit[1] pikto uʒ pikt, aba koloimą uʒ koloima, bet gierauȯ βławinkite: ʒynodami jog teyp paβaukti eʃte, idand aptuNretumbite paβławinima.

10. Kaȯ neȯ nori miłet ʒywata, ir gier⟨as⟩ dienas[2] regiet, teuʒtur lieʒuwi ʃawo nog pikto ir łupaȯ ʃawo kad nekałbetu nejokio wilauȯ:

11. Totʃtoja nog pikto ó tedaro giar: teieβko pakajauȯ ir[3] ghi weja:

12. Akiȯ neȯ wieβpatieȯ ira and teyʃuju, ir auʃiȯ jo[4] and małdu ju: bet weydaȯ Wieβpatieȯ ira prieβ toȯ kurie pikt dara.

13. Jr kaȯ ira kurʃey jumȯ pikt padariȯ, jeygu eʃte ʃekiotojejȯ giaro?

14. Bet noriȯ ir kięciate del teyʃibeȯ, łaymingejȯ eʃte, ir neʃibijokit[5] iβ baymeȯ nog ju; ney baykβtokit.

15. Bet βwęskite[6] Wieβpati diewa βyrdiʃe juʃu: ir bukit wiʃadoȯ gatawejȯ and adʃakimo koʒnamuy kurʃej giejdʒia ʃkaycia^{us} nog juʃu ape nodieją kuriy ira juʃimp, ʃu łetumu ir baymey

16. Jr turekit giarą ʃąʒynę idand tame kame piktej kałba ape juȯ kaypo ape piktadejuȯ, giedetuȯ kurie peykia giara pagiwenima juʃu CHriʃtuʃiep:

17. Gierauȯ[7] neȯ ira idand giar darydami |:jeygu to nori wala diewo|: kiąʃtumbite, nejg pikt darydami.

18. Jr CHriʃt^{us} neȯ wienakart nukientejo uʒ griek^{us}, teyʃuȯ uʒ neteyʃoʃiuȯ: kad muȯ atweʃtu diewop: kurʃej tieʃa uʒmuβtas ira kune, bet adgiditaȯ p^{er} dwaʃią

19. Kurioy teypag nuejęȯ apiʃakie dwaʃiom⟨u⟩ȯ kurioȯ ira kalinej.

20. Kurioȯ pirm to nekłauʒadoȯ buwo, kad iłg-pakiętymaȯ[8] diewo wienakart łaukie dienoʃe Noacha kad Karobliȯ pagatawitaȯ buwo, kame nedaug|: tatej ira aβtonioȯ|: duβioȯ uʒłaykitoȯ ira per wandeni.

21. Ko paweykʃłu Krykβtaȯ, uʒlayko muȯ tejpag dabar, ne taȯ kurʃej ira nudeimu biauribeȯ kuna, bet kurʃej ira klauʃimu gieroȯ ʃąʒyneȯ diewop per kielima Jeʒuʃa CHriʃtuʃa.

22. Kurʃej ira po deβynej rąkej diewo, nuʒęgie dangun po waldʒią ʃau pamuβęȯ[9] Anjełuȯ ir Wirβuneȯ ir Galibeȯ.

PAGULDIMAS IV

1. Kadągi tada CHriʃt^{us}

[1] *s* ⟨Ne⟩atdokit, ⟨Ne⟩atadokit; *ms* Neatpetekit [2] *c* gieru dienu; *ms* gieru [3] *pd* weja [4] *c* ju [5] *c* neʃibijote [6] *s* garbinkite [7] *c* Giarauȯ [8] *s* kątribe [9] *s* pawaldęs

1. Kadągi tada CHriſtuȯ nukientejo uʒ muȯ kune, apſiredikite ßarwejȯ ir juȯjen tągi pacia duma (ipaciey) jog taȯ kurſej nukientejo kune, palowe nog grieka.

2. Jau daugiauȯ negit, pagal pagiejdÿmu ʒmoniu bet pagal waloȯ diewa, cʒeſo kurſey atliekt kune.

3. Gana neȯ ira mumuȯ jog pirmaghi cʒeſa giwatoȯ muſu prÿpiłdem Pagoniu[1] wala, ir waykßcʒojom pałajdawimoſe, pagiejdymoſe, wino-gierymoſe, apſiryghimoſe, girtawimoſe, ir biauroſe ſtułpu-garbeſa

4. Kame redoȯ kaypo praßalnieciej kad nebegat ſu jejȯ topgi pralieghimop praßmata, ir honbija (juȯ).

5. Katrie doȯ ſkayciu tamuy kurſej gatawaȯ ira ſudit giwoſiuȯ ir miruſi^{us}.

6. Delto neȯ ir Evangelia buwo apiſakita numiruſiem^{us}, idand tieſa butu ſudyti pagal ʒmogauȯ kune, bet gitu pagal diewa dwaſioy.

7. Jr gałaȯ wiſu dayktu ira arti, bukit tada trieʒwejȯ, ir jauſkit małdoſe.

8. Bet prieß wiȯ turekit karßtą mejłę wieni prieß[2] kit^{us}, meyłe neȯ uʒdęgȯ daugibę grieku

9. Kad kaȯ atejt juſump ſweciu, pryimkit ghi miełej be murmeima.

10. Koʒnaȯ kaypo eme dowaną (teyp) ⌜tetarnauja ja⌝ kitamuy, kaypo gieri dalitojey tułoȯ łoſkoȯ diewa.

11.

11. Jeygu kaȯ kałba, (tekałba) kaypo ʒodʒiuȯ diewa, jeygu kaȯ tarnauja, (tetarnauja) kaypo iß galibeȯ kurią Diewaȯ doſt: idand diewaȯ wiſame butu garbintaȯ, per Jeʒuſa CHriſtuſa, kuriamuy pryguli garbe ir[3] galibe and amʒiu amʒynuju Amen.

12. Numiłeti neſiredikit ſwetymej tieȯ karßti (ſuſpaudyma) kaypo prypultu and juſu (kaȯ) ſwetymo.

13. Bet kaypo bendryſte turit kancioy CHriſtuſo (teyp) dʒiaukiteȯ: idand teypag apirejßkime garbeȯ jo gałetumbite dʒiaugtiȯ ir linxmintiȯ.

14. Jeygu honbijami eſte, del warda [CHriſtuſo, łaymingejȯ eſte: dwaſia neȯ garbeȯ ir (dwaſia) diewo atliekt and juſu: kaȯ litiȯ ju ghiy tieſa[4] honbijama eſt, bet kaȯ litiȯ juſu nugarbinama eſt.

15. Niekaȯ wienok iß juſu tenekięcia [kaypo galwʒudiȯ, aba wagiȯ, aba piktadejaȯ, a⟨b⟩a[5] kaypo taȯ [kurſej rupinaȯ ape kito darba.

16. Bet jeygu (kaȯ kięcia) kaypo Krykß- [cʒoniȯ, teneſigiedʒia, bet tegarbina diewa[6] uz tatey.

17. Metaȯ neȯ ira kad praſidetu ſudaȯ [nog namu diewa: ó jeygu pirm praſideda nog muſu, kokȯ gałaȯ buȯ tu, kurie nekłauʒadejȯ ira Evangeliey diewo.

18. Jr jeygu teyſuȯ (ʒmoguȯ) ledwa buȯ iʒganitaȯ, bediewiȯ ir griesnikaȯ kame paſirodiȯ.

19. Togdel ir tie kurie kięcia pagal waloȯ Diewa, teaddoda (jam) dußiaȯ ſawo kaypo wiernamuy ſutwerejuy, giar darydami.

PAG-

[1] *c* Pahoniu [2] *sd* tieȯ [3] *pd* maciȯ [4] *m* NB [5] *ms* apa [6] *pd* toy daliy

PAGULDIMAS V

1. Wireſniuδ kurie ira terp juſu, raginu kurſey eſmi bendrawireſniu, ir ſwiedku kąciuδ CHriſtuſa, ir nodelniku garbeδ kuriy apſireyβkiδ.

2. Ganikite gardą Diewo kurſey ira terp juſu, turedami prieway ʒdą (and jo) ne iβ prymuſijma, bet gierawalnei: ney del bia⟨u⟩raus[1] ʒyſka, bet[2] gatawa duma.

3. Ne kaypo wieβpataudami and teywayniſteδ Wieβpaties, bet kaypo budami paweykſlejδ garduy.

4. Jr kad didʒiauſiaδ piemo apſireyβkiδ atymſit neſuwiſtącią karuną garbeδ.

5. Juδ teypag jauniey, bukit padoti Seniemuδ, ir bukit wiſi wienδ kitamuy padotejδ: apwilkti bukit nuʒiaminimu: Diewaδ neδ prieβtarauja puykiemuδ, bet nuʒiamintiem^{us} doda łoska.

6. Nuſiʒiaminkite tada po galintinga rąka Diewo, kad paaukβtytu juδ cʒeſu ſawo

7. Uʒmeſkit wiſokią rupeſti juſu and jo, anδ neδ rupinaδ ape juδ.

8. Trieʒwejδ bukit (ir) jauſkit, prieβtarnikaδ neδ juſu Szetonaδ waykβcʒoja aplink kajpo rekaująδ lawaδ, jeβkodamaδ kaypo kuri prarytu.

9. Kuriamuy atſiſpirkit, budami ſtyprejδ wieroy: ʒynodami jog toygi kącia iʒſipiłde a^{n}d broliſteδ juſu, kuriy ira and ſwieta.

10. Ó diewaδ wiſokiuδ łoskoδ, kurſey paβaukie muδ amʒynoſp ſawo garbeſp CHriſtuſiep Jeʒuſiep, kad nukienteſit and maʒoδ (walandoδ) tepadaro juδ tobulejδ, padrutyna paſtipryna ir nugruntawoja.

11. Jamuy t'eſt garbe ir macis and amʒiu amʒynuju Amen.

12. Per Silwona kurſey jumuδ ira wiernu brolu kaypo ſudyju: Raβiau nedaug (ʒodʒiejδ) ragindamaδ ir ludydamaδ jog ta[3] ira tykra łoska Diewo kurioy ſtowite.

13. Sweykina juδ iβrynktaδ Surynkimaδ, kurſej ira Babilonioy, ir Morkuδ Sun^{us} mano.

14. Paſweykinkite wieni kituδ pabuciawimu meyłeδ. Pakajuδ t'eſt jumuδ wiſiemuδ kurie eſte[4] CHriſtuſiep Jeʒuſiep. Amen.

Gałas I. Abełnos Gromatos

PETRA

ANTRA

1 *ms* biaraus 2 *pd* del 3 *c* toy 4 *b* eſte

Antra Abełna Gromata Apaßtała PETRA

PAGULDIMAS I

1. Simeon Petraò tarnaò ir Apaßtałaò Jeʒuſo CHriſtuſa, tiemuò kurie apturejo ligiej [brągią wierą ſu mumiò, per[1] teyſibe diewa muſu ir Jzganitoja Jeʒuſa CHriſtuſa.

2. Łoska ir pakajuò tepaſidaugina jumus per paʒynti Diewa, ir Jeʒuſa Wießpatieò muſu.

3. Kaypo diewißka jo galibe dawe mumò wiò kaò pryguli ʒywatop ir diewobaymeſp per paʒynti to kurſey muò paßaukie garbeſp ir cnatoſp.

4. Per kuriaò didʒiauſiey ir brangiauſiej żadeimey doti ira mumuò, idand per joò butumbime nodelnikejò prygimima diewißko, kad ißbegot iß praʒutieò kuriy ira and ſwieta per pagiejdyma.

5. Jr prydedami teypag top wiſokią rupeſti, pryſekit wieroſp juſu cnatą, ó cnatoſp paʒynti.

6. Ó paʒyntieſp trieʒwaſti, ó treʒwaſtieſp kantribę, ó kantribeſp diewobaÿmę

7. Ó diewobaymeòp brolißką meyłę, ó brolißkoſp meyłeſp, meyłę (tieò wiſuò)

8. Jeygu neò tie dayktey buò juſimp, ir apſtingej buò (juſimp) nepalikò juſu dykejò, ney newayſingejò paʒyntiy Wießpatieò muſu Jeʒuſa CHriſtuſa.

9. Kampi neò tu dayktu nera, akłaò ira, iß tola neregi, kurſey uʒmirßo apcʒyſtyghimo pirmu grieku ſawo.

10. Togdel broley rupinkiteò to daugius kad darytumbite paßaukima juſu ir ißrynkima ſtipru. Tey neò darydami nepaſiſliſite niekadoò.

11. Teyp neò apſciey prydeta buò jumuò ieyga amʒynon Karaliſten Wießpatieò muſu ir Jzganitoja Jeʒuſa CHriſtuſa.

12. Togdel noplayſiu graudent juſu wiſadoò ape tey, noriò tey zynot ir paſtyprynti eſte ßo ſwieta tieſoÿ

13. Jr regiò mi jog tey ira teyſu pakołey [eſmi tame nomete kad judyncia juò per graudenima.

14. Kadągi ʒynau jog nudeimaò nometa mano buò weykie, kaypo mi ir Wießpatò muſu Jeʒuſaò CHriſtuſaò apirayßkie.

15. Bet rupinſioò teypag wiſadoò idand po nueygey mano turetumbite pometką ape toò dayktuò

16. Neſekiem neò paſaku budrej pramanitu kad apiſakiem jumuò galibę ir ateygą Wießpatieò muſu Jeʒuſa CHriſtuſa bet buwom regietojeyò jo garbeò

17. Gawo neò ßłowę ir garbę nog Diewa Tewa kad atneßtaò ira jop tokò balſaò iß prakiłniauſioò garbeò. Taò ira Sunus mano miełaò kuriampi paſidabojau.

18. Jr girdejom tą bałſa kad atneßtaò ira iß dangauò komet buwom ſu jo and ßwento kałna

19. Jr turym pranaßyßki Zody, kurſej ira łabej ſtypraò: ó[2] gierej darot jog ſergte jo kaypo ßwieſeò ßwieciancioò tamſoy wietoy, net diena praßwiò ir ankſtywa ʒwayʒde uʒtekieò ßyrdiſe juſu.

1 *c* bet 2 *c* ir

20. Zynodami tey pirmiauȯ jog ʒedna Pranaßyſte Raßta n'eſt iß tykro iʒguldima

21. Pranaßyſte neȯ pirm to n'eſt atneßta iß waloȯ ʒmogauȯ bet ßwentoȯ diewo ʒmoneȯ budamoȯ reditoȯ nog dwaſioȯ ßwentoȯ kałbejo tey.

PAGULDIMAS II

1. Ó buwo teypag fałßywi Pranaßej terp ʒmoniu Diewa kaypo ir terp juſu buȯ fałßywi Mokitojey kurie ſłepciomiȯ iweȯ gadynancias hereſiaȯ uʒſigindami ir Wießpatieȯ kurſey pirko joȯ ir atneʒdami and ſawęȯ humą praʒuti.

2. Jr daugiel ſeks praʒutieȯ ju kuria kialą tieſoȯ honbiȯ.

3. Jr per łokamſtwą pramanitejȯ ʒodʒiejȯ padaryȯ iß juſu prakiſtę and kuriu nog iłgo meta ſudaȯ nedykaȯ ira ir praʒutis ju neſnaudʒia.

4. Jeygu neȯ diewaȯ necʒedyio Anjełam[us] kurie ſugrießyio bet im⟨e⟩tęȯ[1] joȯ pekłon padawe joȯ łanciuhoſna tamſibeȯ kad ⌜uʒłaykiti butu⌝ iki ſuduy.

5. Jr ſenamuy ſwietuy necʒedyio bet Noachą Kunigą teyſibeȯ uʒłaykie pati aßma kad atwede twanka and ſwieta bediewiu.

6. Sudeginęȯ teypag ing pełen[us] Mieſtuȯ Sodomoȯ ir Gomorrhoȯ papeykie joȯ ißwertymu ir izſtate joȯ and pawejkſła tiem[us] kurie gitu neʒbaʒnej.

7. Ó teyſughi Lotha ißloſawo (iß to) kurſej nuilſo nog biauraȯ (ju) pagiwenima.

8.|: Taȯ neȯ teyſuȯ (ʒmoguȯ) giwendamaȯ terp ju kankino kaȯdien teyſią dußią (ſawo) per regieima ir klauſima netejſu darbu (ju)|:

9. Moka Wießpatȯ ißloſot diewobaÿmoſiuȯ[2] iß pagundynima ó neteyſoſiuȯ uʒłaykit iki dienej ſuda kad butu koroti.

10. Bet łabiauſiey toȯ kurie waykßcʒoja pagal kuna biaurame pagiejdyme ir gordyia Wießpatistemiȯ: kurie puykejȯ ira, ⌜patis ſau⌝ paſidaboja, ir kurie nedreba bluʒnit Prakiłniſciu.

11. Noriȯ Anjełey dideſnieyȯ budami ſtiprybej ir galibey notneßa honbijancio ſuda prieß joȯ po Wießpaciu.

12. Bet tie kaypo be raʒuma galwijej kurie eyt paſkuy prygimima ir ißweſti ira kad butu nugabenti ir pamußti, kadągi honbija tey ko neißmano prapułȯ pagiędyme ſawo.

13. Jr atymȯ ałgą neteyſibeȯ, kaypo kurie kaȯdienoȯ raȯkaßy turi (ſau) uʒ raȯkaßy budami biauribe ir ißtepimu ir bujoja wiloſe ſawo, kad ira ſu jumiȯ and cʒi⟨a⟩ſciu[3].

14. Turedami akiȯ piłnaȯ ſu ſwetyma-giwenimo ir kurie nelauja[4] nog grießyima prÿwobidami netwirtaȯ dußiaȯ, turedami ßyrdi ißjunkintą łokamſtwoy, waykej prakiejkima.

15. Kurie apłaydę teyſughi kiala paklido ir eyt kielu Balaama, Suna[us] Boſora kurſej numilejo kiala neteyſibeȯ.

16. Bet turejo ſubaryma neteyſibeȯ ſawo: (nog) junga neßojancio[5] nebilo (galwija) kalban-

[1] *ms* imętęȯ [2] *ms* diewobaaÿmoſiuȯ [3] *ms* cʒiąſciu [4] *c* nełauja [5] *c* neßancio

kałbancio ʒmogißku balſu, perßkadyjo durniſtey Pranaßa.

17. Tie ira be wandenia pawerſmiey, debeſiey kuriaȯ wetra waryneja, kuriem[us] rokaȯ tamſibeȯ uʒlaykitaȯ ira and amʒiu

18. Łabey neȯ paputuſią mornaſti kalbedami, wobija per pagiejdimuȯ kuna (ir) per pałaydawima toȯ kurie tykrej ißbego nog tu kurie waykßcʒoja kłejoime

19. Zadedami jemȯ walnaſti, noriȯ patiȯjen ira[1] tarnejȯ pagadynimo. Nog ko neȯ kaȯ ira pergaletaȯ, tamuy teypag ira newalniku padarytaȯ[2].

20. Jeygu neȯ per paʒynti Wießpatieȯ ir Jʒganitoja Jeʒuſa CHriſtuſa iʒbego nog ißtepimu ſwieta ir wel budami ipaynioti[3] ing joȯ pergalimi eſt (nog ju) paſkutyniȯ (dayktaȯ) ſtojoȯ jemȯ pikteſniu nejg pirmaȯ.

21. Gierauȯ neȯ butu jemȯ, kad nebutu buwę paʒyne kialo teyſibeȯ, neyg paʒynę (wel) adgryßtu nog ßwento pryſakima kurſey padotaȯ ira jemuȯ.

22. Bet pryſidawe jemȯ tey ką (kalba) ano tykru pryekalbiu. Sugryʒo ßo top ką ißmete, ir kiaułe nuſimaʒgojuſi woloimop purwoſe.

PAGULDIMAS III

1. Tą antrą Gromatą numiłeti raßau dabar juſump kurioſe (abejoſe) aßjen per graudenima judynu ßcʒyrą dumą juſu.

2. Jdand atmintumbite and ʒodʒiu kurie kalbeti ira pirm to nog Pranaßu ßwentu ir and pryſakima muſu, kurie eſme Apaßtałejȯ Wießpatieȯ ir iʒganitoja

3. Zynodami tey pirm jog and pabaygoȯ dienu ateyȯ apiokiejey, kurie waykßcʒoȯ pagal pagieydimu ſawo.

4. Jr kalbeȯ: Kame ira ʒadeimaȯ ateygoȯ jo? Nog toȯ neȯ dienoȯ kaypo uʒmigo Tewey wiſi dayktey atliekt teyp (kayp) nog pradʒioȯ ſutweryma

5. Gierawalney neȯ tey ⌜jemȯ ira⌝ neʒynoma, jog per ʒodi diewa dangej ſeney buwo ir ʒiame ſtowinti iß wandenio ir wandeniy.

6. Per kurioȯ ſwietaȯ kurſey tomet buwo budamaȯ uʒdęgtaȯ wandeniu twana, praʒuwo.

7. Bet dangej kurie dabar ira ir ʒiame iʒdeti ira per tągi ʒodi kaypo ſkorbaȯ, ir uʒlaykomi[4] eſt and ugnieȯ prieß diena ſudo ir prapulti bediewißku ʒmoniu.

8. Bet taȯ wienȯ dayktaȯ teneſt jumuȯ neʒynomaȯ, numiłeti, jog wiena diena Wießpatiep ira kaypo tukſtantiȯ metu, ȯ tukſtantiȯ metu kaypo wiena diena.

9. Wießpatȯ nepratyſia ʒadeima|: kaypo tey nekurie turi uʒ pratyſima|: bet ira iłgej pakięciącu tieȯ muȯ nenoredamȯ kad kurie praʒutu, bet idand wiſi ateytu pakutoſp.

10. Bet diena Wießpatieȯ ateyȯ kaypo wagiȯ naktiy kurioy[5] perejȯ dangej ſu huʒymu ir elementey degȯ ir praʒuȯ, ir ʒiame ir darbey kurie ira joy ſudegȯ.

11. Kadągi tada tie wiſi dayktey

praʒu-

[1] *pd* waykejȯ [2] *pd* jeygu neȯ per paʒynti Wießpatieȯ ir [3] *c* impaynioti [4] *c* uʒlaykiti; *ms* uʒlaykiomi [5] *pd* per⟨ejs⟩

praʒuſta, kokieÿȯ reykia but jumuȯ ßwentame pagiwenime ir diewobaymej.

12. Laukiant ir beſiſkubinant and ateygoȯ dienoȯ diewa, kurioy dangej uʒdegti ugnia praʒuȯ ir elementej bedegant ſutirps.

13. Bet meȯjen pagal jo ʒadeima laukiame nauju dangu ir naujoȯ ʒiameȯ kurioſe giwena teyſibe.

14. Togdel numiłeti laukdami tu dayktu rupinkiteȯ kad butumbite atraſti nog jo neißteptejȯ, ir nekaltejȯ pakajuy.

15. Jr turekit ilgeypakiętymą Wießpatieȯ muſu uz izganima: kaypo ir miełaȯ brolis muſu Powiłaȯ, pagal ißmintieȯ, kuriy dota ira jamuy, raße jumuȯ.

16. Kaypo teypag wiſoſe Gromatoſe kalbedamaȯ tęn ape toȯ dayktuȯ: kurioſe dayktoſe nekurie ira ſunkiejȯ ißmanit, kurioȯ nemokiti ir netwirtiey ißwercia, kaypo ir kituȯ Raßtuȯ and prapultieȯ ſawo.

17. Juȯ tada numiłeti ʒynodami (tey) ſaugokiteȯ pirm kad per iʒwadʒioima[1] ⌜nelemtu ʒmoniu⌝ nebutumbite uʒgrebti ir atpultumbite nog twirtibeȯ juſu.

18. Bet aukite łoskoy ir paʒynty Wießpatieȯ muſu ir Jzganitoja Jeʒuſa CHriſtuſa. Jamuy t'eſt ⟨garbe⟩[2] kaypo da- [bar teyp dienoj amʒieȯ Amen.

Gałas II Abełnos Gromatos
PETRA

1 *pd* biauru 2 *o*

PIRMA ABEŁNA GROMATA
Apaształa JONA

PAGULDIMAS I

1. Tey kaỏ buwo nog pradʒioỏ, ką girdejom, ką regiejom akimiỏ muſu, and ko weyʒdejom ir rąkoỏ muſu ßcʒupojo, ape ʒody ʒywata.

2.|: Zywataỏ neỏ apirejßkitaỏ ira ir regiejom tey, ir ludyiame ir apiſakome jumu⟨s⟩[1] tą amʒyna ʒywata kurſej buwo Tewiep, ó apirejßkitaỏ ira mumuỏ.|:

3. Tey (tada) ką regiejom ir girdejom apiſakom jumuỏ, idand juỏ teypag butumbite bendryſte ſu mumiỏ, ir ta teypag bendrÿſte muſu (butu) ſu Tewu, ir ſu Sunumi jo Jeʒuſu CHriſtuſu.

4. Jr toỏ daykt^{us} raßom jumuỏ kad dʒiaugſmaỏ juſu butu papilditaỏ.

5. Ó taỏ ira apiſakimaỏ kuri girdejom nog jo, ir apiſakom jumuỏ, jog diewaỏ ira ßwieſe ir nera jampi nejokioỏ tamſibeỏ.

6. Jeygu kałbam jog turime bendryſtę ſu jo, ó waykßcʒojame t⟨am⟩ſibey[2], mełojame ir nedarom tieſoỏ.

7. Bet jeygu waykßcʒojame ßwieſej, kajpo anỏjen ira ßwieſej turime bendryſtę wieni ſu kitejỏ ir kraujaỏ Jeʒuſa CHriſtuſa Sunauỏ jo cʒyſtyja muỏ nog wiſokio grieka.

8. Jeygu kalbame jog neturime grieka, patiỏ ſawe apwilime, ir tieſoỏ nera muſimp.

9. Jeygu ißpaʒyſtame griek^{us} muſu wiernaỏ ira ir teyſuỏ, jog atłeyỏ mumỏ griekuỏ muſu ir apcʒyſtiỏ muỏ nog wiſokioỏ neteyſibeỏ.

10. Jeygu kałbame jog neſugrießyjom, darome ghi mełagiu ir ʒodʒia jo nera muſimp.

PAGULDIMAS II

1. Waykialey mano raßau jumuỏ toỏ daykt^{us} kad negrießytumbite: ó jeygu kaỏ ſugrießyjo turime uʒtarytoghi Tewiep, Jeʒuſa CHriſtuſa teyſughi.

2. Jr anỏjen ira numaldimu uʒ griek^{us} muſu: ó netyktej uʒ muſu, bet ir uʒ (griek^{us}) cieło ſwieta.

3. Jr to paʒyſtame jog paʒynome ghi, jejgu uʒłaykom pryſakim^{us} jo.

4. Kaỏ kalba, paʒyſtu ghi, ó neuʒłayko prÿſakimu jo, mełagiu ira ir nera jampi tieſoỏ.

5. Bet kaỏ uʒłayko ʒody jo, tampi mejłe diewo tykrej ſtojoỏ tobuła: to paʒyſtame jog eſme jampi

6. Kaỏ kałba jog giwena jampi reykia ida^{n}t ir patỏ teypag waykßcʒotu kaypo anỏjen waykßcʒoja.

7. Brolej, neraßau jumuỏ naujo pryſakima bet ſenaghi pryſakima, kuri turejom nog pradʒioỏ. Taỏ ſenaỏ pryſakimaỏ ira ʒodiỏ kuri girdejot nog pradʒioỏ.

8.

[1] *ms* jumu [2] *ms* teyſibey

8. Wel raßau jumuȯ naująghi pryſakima: kurſey tykraȯ ira jampi, t'eſt ir juſimp (tykraȯ) tamſibe neȯ praßoko, ó tykra ßwieſe ßwiecia dabar.

9. Kaȯ kałba jog ira ſwieſej, ó nopikięcia brola ſawo taȯ ira tamſibej ikßolej.

10. Kaȯ mili broli ſawo, atliekt ßwieſej, ir papiktinimo nera jampi.

11. Bet kaȯ nopikięcia brola ſawo, tamſibej ira ir waykßcʒoja tamſibej, ir neʒyno kur eyt: tamſibe neȯ apjakino akiȯ jo.

12. Raßau jumuȯ waykialej, griekej neȯ atłayſti ira jumuȯ del jo warda.

13. Raßau jumuȯ Tewey, juȯ neȯ paʒynot (ghi) kurſej ira nog pradʒioȯ. Raßau jumuȯ jaunikayciej, juȯ neȯ pergałejot Piktąghi. Raßau jumuȯ waykej, juȯ neȯ paʒynot Tewa.

14. Raßau jumuȯ Tewej, juȯ neȯ ⟨pazynot⟩[1] [(ghi) kurſey ira nog pradʒioȯ. Raßau jumuȯ jaunikayciej, juȯ neȯ ſtiprejȯ eſte, ir ʒodiȯ Diewa atliekt juſimp, ir juȯjen pergalejot piktąghi

15. Nemiłekit ſwieta, ney to kas ira and ſwieta: jeygu kaȯ mili ſwieta, meyłeȯ Tewa nera jampi.

16. Wiȯ neȯ kaȯ ira and ſwieta (ipaciey) pagiejdymaȯ kuna, ir pagiejdimaȯ akiu, ir didʒiawimaȯ ʒywata, n'eſt iß Tewa, bet ira iß ſwieta.

17. Ó ſwietȯ perejt ir pagiejdymaȯ jo: bet kaȯ daro wala diewo atliekt and amʒiu.

18. Waykialej paſkutyne tey ira hadyna: ó kajpo girdejot jog Anti-Xſtuȯ ateyt, (teypo) ir nujen daugiel ſtojoȯ Anti-Xſtu: iß ko ʒynom jog ira paſkuciauſia hadyna

19.

19. Jßejo iß muſu, bet nebuwo iß muſu: kad neȯ butu buwę iß muſu, atliktu ſu mumiȯ: bet (tey ſtojoȯ) idand butu apirejßkiti, jog ne wiſi ira iß muſu.

20. Juȯ wienok turyt patepima nog Sʒwe^{n}-tojo, ir ʒynot wiſuȯ daykt^{us}.

21. Neraßau jumuȯ kaypo neʒynotumbite tieſoȯ bet jog paʒyſtate ją ir jog nera meła iß tieſoȯ.

22. Kaȯ ira mełagiu, tykt tas kurſey gina jog Jeʒuȯ ira CHriſtuȯ? Taȯ ira Anti-CHriſtuȯ kurſey uʒſigina Tewa ir Sunauȯ.

23. Koʒnaȯ kurſey ginaȯ Sunauȯ, neturi ir Tewa.

24. Ką tada girdejot nog pradʒios, totliekt tey juſimp. Jeygu tey atliekt juſimp ką girdejot nog pradʒios atliekſite teypag Sunumpi ir Tewiep.

25. Jr taȯ tey ira Zadeimaȯ, kuri ʒadejo, mumuȯ (ipaciey) amʒynaȯ ʒywatas.

26. Raßiau tey jumuȯ ape toȯ kurie ißwadʒioja juȯ.

27. Jr patepimaȯ kuri emet nog jo, atliekt juſimp, ir nereykałaujat kad kaȯ mokitu juȯ: bet kaypo taȯ patepimaȯ mokia juȯ ape wiſuȯ daykt^{us} tykraȯ teypag ira ir n'eſt mełu: ir kaypo juȯ mokie atliekſit (teypag) jampi.

28. Ó dabar waykialej, atliekit jampi: idand kad apſirejßkiȯ turetumbite drąſuma ir nebutumbite uʒgiedynti nog jo ateygoj jo.

29. Jeygu zynot jog ira teyſu[2], zynokit jog koʒnaȯ kurſey daro teyſibe gime iß jo.

PAG-

[1] o [2] c teyſuȯ

PAGULDIMAS III

1. Dabokiteȯ kaypo didełę meyłę dawe mumȯ Tewaȯ, (ipaciey) kad butumbime wadinti waykejȯ diewa. Togdel ſwietȯ nepaʒyſta muſu delto jog nepaʒyſta[1] jo.

2. Numileti, nujen eſme waykejȯ diewa, ó dar n'eſt apirejßkita ko buſime. Bet ʒynom kad buȯ apireyßkitaȯ (jog) buſim jamuy ligiejȯ; regieȯim neȯ ghi kaypo ira.

3. Jr koʒnaȯ kurſey turi tą nodieja jampi, apczyſtyia ſawe kaypo anȯ ira czyſtaȯ.

4. Koʒnaȯ kurſey daro grieka, daro teypag netejſibę: Griekaȯ neȯ ira neteyſibe:

5. Jr ʒynot jog anȯjen ap⟨s⟩ireyßkie[2], idand nukiełtu griekuȯ muſu: ir nera jampi grieka

6. Koʒnaȯ kurſej atliekt jampi, negrießyja: koʒnaȯ kurſey grießyia, neregiejo jo, ney paʒyno jo.

7. Waykialej, teneapwili juſu kaȯ. Kaȯ daro teyſibę, teyſuȯ ira, kaypo anȯjen ira teyſuȯ.

8. Kaȯ daro grieka iß Welnia ira: Welniaȯ neȯ grießyia nog pradʒioȯ. Todel Sun^{us} diewo apſireyßkie kad darbuȯ welnia ißardytu.

9. Koʒnaȯ kurſey gime iß diewa, nedaro grieka: ſekłe neȯ jo atliekt jampi: Jr negali grießyt, ⌜gime[3] neȯ ⟨iß⟩[4] diewo⌝

10. Tame ira apireyßkiti waykej diewa ir waykej welnia. Koʒnaȯ kurſej nedaro teyſibeȯ n'eſt iß diewa, ir kurſey nemili brola ſawo.

11. Taȯ neȯ ira apiſakimaȯ kuri girdejot nog pradʒioȯ, kad miłetumbite wieni kituȯ.

12. Ne kaypo Kain

12. Ne kaypo Kain kurſey buwo iß piktoja, ir uʒmuße broli ſawo. Ó del ko uʒmuße ghi? Jog darbej jo buwo pikti, ó brola jo teyſuȯ.

13. Neſiſtebekit, brolej mano, jeygu ſwietȯ nopikięcia juſu

14. Zynom jog perejom iß ſmertieȯ ʒywatan, jog milim brol^{us}. Kaȯ nemili brola ſawo, atliekt ſmertiy.

15. Koʒnaȯ kurſej nopikięcia brola ſawo, gałwʒudʒiu ira. Ó ʒynot jog ʒednaȯ gałwʒudÿȯ neturi amʒÿno ʒywata atliekancio ſawimpi.

16. To paʒyſtam mejłę jog pagulde ʒywata ſawo uʒ muȯ: ir meȯjen kalti eſme guldit ʒywata muſu uʒ brol^{us}.

17. Kaȯ dabar turi lobi ſwieta, ó regi jog brolis jo nedaſtotka turi, ó uʒdaro ßyrdi ſawo po jo, kaypo atliekt jampi mejłe diewo?

18. Waykialej mano, nemiłekim ʒodʒiu ney [lieʒuwiu, bet (paciu) dayktu ir tieſa.

19. Jr to paʒyſtam jog eſme iß tieſoȯ, ir nutykrynſim ßyrdiȯ muſu po jo.

20. Jeygu neȯ ßyrdiȯ muſu apſudyia muȯ, diewaȯ ira dideſniu, neyg ßyrdiȯ muſu ir anȯjen ʒyno wiſuȯ daykt^{us}.

21. Numiłeti, jeygu nopſudyia muſu ßyr- [diȯ muſu drąſumą turim diewop.

22. Jr ape ką noriȯ praßom, gauname nog jo: delto jog uʒlaykom pryſakimuȯ jo, ir darom tej kaȯ ira miela po jo.

23. Ó taȯ ira pryſakimaȯ jo, kad tykie- [tumbime ing warda Suna^{us} jo Jeʒuſa CHriſtuſa, ir wie- [ni kit^{us} miłetumbime kaypo dawe mumȯ pryſakima.

24. Ó taȯ kurſej uʒłayko pryſakim^{us} jo, [atliekt jampi, ir anȯjen jampi. Jr to ʒynom jog [atliekt muſimp (ipaciey) iß dwaſioȯ kurią mumȯ dawe.

PAG-

[1] *pd* muſu [2] *ms* apireyßkie [3] *pd* neȯ [4] *d*

PAGULDIMAS IV

1. Numileti netykiekit koʒnej dwaſiej,
[bet tyrkite
dwaſiu jeygu ira iß diewa, daug neȯ ißejo fałßywu Pranaßu and ſwieta.

2. To paʒynkit dwaſią Diewo: Koʒna dwaſia kuriy ißpaʒyſta jog Jeʒuȯ CHriſtuȯ atajo kunan ira iß diewa.

3. Jr koʒna dwaſia kuriy neißpaʒyſta jog Jeʒuȯ CHriſtuȯ atajo kunan, n'eſt iß diewa: bet ira (dwaſia) Anti-CHriſta, kuriy dwaſia girdejot jog ateyȯ, ir jau dabar ira and ſwieta.

4. Waykialej juȯjen eſte iß diewa ir pergałejot joȯ: taȯ neȯ dideſniȯ ira kurſey ira juſimp, neyg taȯ kurſey ira and ſwieta.

5. Aniȯjen ira iß ſwieta: togdel kałba iß ſwieta, ir ſwietȯ klauſa ju.

6. Meſjen eſme iß diewa. Kaȯ paʒyſta diewa kłauſo muſu kurſey n'eſt iß diewa, nekłauſo muſu. To paʒyſtame dwaſią tieȯoȯ ir dwaſią kłejoima.

7. Numileti, miłekim wieni kit^{us}: meyłe
[neȯ ira
iß diewa: ir koʒnaȯ kurſey mili gimęȯ
[eſt iß diewa,
ir paʒyſta diewa

8. Kurſey nemili, nepaʒyſta diewa, diewaȯ neȯ ira meyłe.

9. Tame meyłe diewo apſirayßkie tieȯ
[muȯ jog
diewaȯ wien-gimdi Sunu ſawo nuſiunte and ſwieta, idand gitumbime per ghi.

10. Tame ira meyłe, ne jog meȯ numiłejom diewa, bet jog anȯ numiłejo muȯ, ir nuſiunte Sunu ſawo (and) numaldyma uʒ griek^{us} muſu.

11. Numileti jeygu diewaȯ teyp muȯ numiłejo ir meȯjen kalti eſme miłet wieni kit^{us}.

12. Diewo niekaȯ neregiejo niekadoȯ, jeygu milim wieni kit^{us}, diewaȯ atliekt muſimp, ir meyłe jo muſimp ira tobula.

13. To paʒyſtame

13. To paʒyſtame jog atliekme jampi, ir anȯjen muſimp, delto jog dawe mumuȯ iß dwaſioȯ ſawo

14. Jr meȯjen to dabojameȯ, ir ludyjam jog Tewaȯ nuſiunte Sunu (ſawo uz) Jzganitoghi Swieta.

15. Kaȯ ißpaʒyȯ jog Jeʒuȯ ira Sunumi diewo, Diewaȯ atliekt jampi, ir anȯjen diewiep.

16. Jr meȯjen paʒynom ir intykiejom meyłej kurią diewaȯ turi tieȯ muȯ. Diewaȯ ira meyłe. O kaȯ atliekt meyłey, atliekt diewiep, ir diewaȯ jampi.

17. Tame meyłe ira tobuła muſimp, idand turetumbim⟨e⟩[1] drąſuma dienoy ſuda (ipac⟨i⟩ey)[2] idand kaypo anȯ ira ir meȯ butumbime and ßo ſwieta.

18. Baymeȯ nera meyłey, bet tobuła meyłe ißwaro[3] baymę: bayme neȯ turi muʒyima, ir taȯ kurſey bijoȯ n'eſt tobulaȯ meyłey.

19. Meȯjen milim ghi, delto jog anȯjen muȯ numiłejo pirmiauȯ.

20. Jeygu kaȯ kalba, milu Diewa, ó nopikięcia brola ſawo, mełagiu ira. Taȯ neȯ kurſey nemili brola ſawo, kuri regiejo, kaypo gali miłet diewa kurio neregiejo.

21. Ó tą prÿſakimą turim nog jo (ipaciey) idand taȯ kurſey mili diewa, miletu teÿpag broli ſawo.

PAG-

1 *ms* turetumbimę 2 *ms* (ipacey) 3 *pd* meyłę

PAGULDIMAS V

1. Kaó ißpaʒyſta jog Jeʒuó ira CHriſtuó, gimęó eſt iß Diewa. Jr koʒnaó kurſej mili tą kurſey ghi pagimde, mili teypag tą kurſey gime iß jo.

2. To paʒyſtame jog milime waykuó Diewo, kad milime Diewa ir perſergme pryſakimu jo.

3. Ta neó ira meyłe Diewo, kad uʒłaykome pryſakimuó jo: o pryſakimej jo n'eſt ſunkus.

4. Wió neó kaó gime iß Diewa pergal ſwieta: ir taó ira pergałeimaó kurſej pergali ſwieta (ipaciey) wiera muſu.

5. Kaó tey ira kurſey pergali ſwieta, tykt taó kurſey tyki, jog Jeʒuó ira Sunumi Diewo.

6. Anó tey ira kurſey atajo per wandeni ir krauja (ipaciey) Jeʒuó CHriſtuó: nety⟨kt⟩ey[1] per wandeni, bet per wandeni ir krauja. Jr dwaſia tey ludyja kuriy ludyia, jog Dwaſia ira tykra.

7. Neſąng trió ira kuriey ludyja Danguy, Tewaó, Zodyó, ir Dwaſia ßwenta: ó tie trió ira wien.

8. Trió teypag ira kurie ludyja and ʒiameó, dwaſia ir wando ir kraujaó: ó tie trió ira wienop.

9. Jeygu pryimame ludighima ʒmoniu, ludyghimaó Diewo ira dideſnió: taó neó ira ludyghimaó Diewo kuri ludyjo ape Sunu Sawo.

10. Kaó tyki ing Sunu Diewo turi ludighima pató ſawimpi: kurſey Diewuy netyki padare ghi mełagiu: Jog neintykiejo ludyghimuy kuri Diewaó ludyio ape Sunu ſawo.

11. Ó taó ira ludyghimaó (ipacieÿ) jog Diewaó dawe mumó amʒyna ʒywata: ó taó ʒywataó ira ſunumpi jo.

12. Kaó turi Sunu, turi zywata: kaó neturi Sunauó Diewo, neturi zywata.

13. Toó dayktus raßiau jumuó, kurie tykite ing warda Sunauó Diewa: idand ʒynotumbite, jog turite amʒyna ʒywata ir idand tykietumbite ing warda Sunauó[2] Diewo.

14. Jr taó ira drąſumaó kuri turime tieó ghi jog jeygu meldʒiameó ape ką pagal waloó jo ißklauſo muó.

15. O jeygu ʒynom jog iʒkłauſo muó ap⟨e⟩[3] [ką norió praßom, ʒynom jog apturim praßymuó ape kurioó praßeme ghi.

16. Jeygu kaó regi grießyjant broli ſa- [wo grieką ne ſmertieſp, teſimeldʒia Diewuy, ó doó jam ʒywata, tiemuó (kałbu) kurie grießyia ne iki ſmertiy. Jra griekaó ſmertieſp, uʒ tą (grieka) nekałbu kad melſtuó.

17. Wiſokia neteyſibe ira griekaó: ir ira [griekaó ne ſmertieſp.

18. Zynom jog kurſey gimęó eſt iß diewa negrießyia: bet kurſey gimęó eſt iß diewa uzſiłayko ir piktaſió neprygauna jo.

19. Meſjen ʒynom jog eſme iß Diewa, ó ciełaó ſwietó guli piktame.

20. Zynom wienok jog Sunuó Diewo atajo ir dawe mumó izmanima[4], jog paʒyſtame tykrąghi: ir eſme tykrampi (ipaciey) Sunumpi jo Jeʒuſiep CHriſtuſiep. Taó ira tykru Diewu ir amʒyno ʒywata.

21. Waykialej, ſaugokiteó ſtułpu. Amen.

Gałas Pirmos Abełnos
Gromatos JONA.

[1] *ms* netytkey [2] *pd* jo [3] *ms* apę [4] *c* izganima

Antra Gromata Apaßtała
JONA

1. Wirauſiaȯ ißrynktoſp ȝmonoſp ir way- [kump joȯ kuriuȯ milu tieſoy, ó netyktey aßjen, bet ir wiſi kurie pazyno tieſą.

2. Del tieſoȯ kuriy atliekt muſimp ir buȯ ſu mumiȯ and amȝiu.

3. Łoska, ſuſimilimaȯ[1], pakajuȯ, t'eſt ſu jumiȯ nog Diewa Tewa ir nog Wießpatieȯ Jeȝuſa CHriſtuſa Sunauȯ Tewa tieſoy ir meyłey.

4. Nuſidȝiaugiau łabej jog radau iß wayku tawo kurie waykßcȝoja tieſoy, kaypo emem pryſakima nog Tewa:

5. Ó dabar meldȝiu tawe (ißrynktoy) zmona, ne kaypo raßydamȯ tau nauja pryſakima, bet tey ką turejom nog pradȝioȯ (ipaciey) idand wieni kituȯ miletumbite.

6. Ó ta meyłe ira, kad waykßcȝotumbite pagal pryſakimu jo. Taȯ ira pryſakimaȯ, kaypo girdejot nog pradȝioȯ, kad waykßcȝotumbite jampi.

7. Daugiel neȯ atajo ißwadȝiotoju and ſwieta, kurie neißpaȝyſta jog Jeȝuȯ CHriſtuȯ atajo kunan. Taȯ ira Jßwadȝiotoju ir Antixſtu.

8. Dabokiteȯ, kad nepameſtumbime[2] to ką dirbom, bet ciełą ałgą imtumbime.

9. Koȝnaȯ kurſey perzęgt ir notliekt mokſłe CHriſtauȯ neturi Diewa: kaȯ atliekt mokſłe CHriſtauȯ turi kayp Tewa teyp Sunu.

10. Jeygu kaȯ ateyt juſump, ó notneßa to mokſła, nepryimkit jo namoſna, ir nekalbekit jop: Sweykaȯ.

11. Taȯ neȯ kurſey kalba jop, Sweykaȯ, bendryſtę turi piktoſe darboſe jo.

12. Turiu daug raßyt juſump, bet nenorejau per popieru ir inkauſta: bet tykioȯ ateyt juſump, ir kalbet (ſu jumiȯ) naſreyȯ ſu naſrejȯ, idand dȝiaugȯmaȯ muſu butu tobułaȯ.

13. Waykej ſeſerieȯ tawo ißrynktoȯ ſweykina tawe. Amen.

Gałas Antros
Gromatos
JONA

TRE-

[1] *id* miełaßyrdiſte; *m* małone [2] *c* nepameſtumbite

TREĆIA GROMATA
Apaształa JONA

1. Wirauſiað numiłetop Gajuſop kuri milu tieſoy.

2. Numiłetaſið terp wiſu dayktu ʒycʒyju kad gierey weſtuð tau, ir butumbey ſwejkað kaypo dußiey tawo giar wedað.

3. Nuſidʒiaugiau neð łabej kad atajo brolej ir ludyjo ape tieſa tawo, kaypo waykßcʒoghi tieſoy.

4. Neturiu dideſneð linxmibeð kaypo tame kad girdʒiu jog waykej mano waykßcʒoja tieſoy.

5. Miełaſið, wierney darey, ir tame ką darej brolamuð, ir praßalnieciam^{us}.

6. Kurie ludyjo ape meyłe tawo po weydu ſurynkimo, kuriuð jeygu palideſi, kaypo werta ira Diewa, gierey padaryſi.

7. Jßejo neð del jo warda, n'emę nieko nog Pahoniu.

8. Međ tada kalti eſme pryimt tokioð, idand butumbime bendradarbinikejð tieſoð.

9. Raßiau ſurynkimop bet Diotrefeð kurſej ießko but pirmu terp ju nepryeme muſu.

10. Togdel jeygu ateyſiu pryweſiu and pometieð darbuð jo kurioð daro apikałbedamað muð pikteyð ʒodʒieyð: ir and to negana turedamað nepryima patð brolu ir perßkadyia tiemuð kurie tey nori (daryt) ir ißmeta joð iß ſurynkima.

11. Miełaſið neſek to kað ira pikt, bet to kað ira giar. Kað gierej daro, iß diewa ira: bet kað pikt daro, neregiejo Diewa.

12. Demetriußuy dotað ira ludyghimað nog wiſu, ir nog pacioð tieſoð: ir međ tejpag ludyjam⟨e⟩[1], ó ʒynot jog ludyghimað muſu ira tykrað.

13. Turecia daug raßÿt, bet nenoriu raßyt inkauſtu ir płukſna, naſrejð ſu naſrejð[2] kałbeſiu.

14. Bet tykioð jog weykie regieſiu tawe, ir kalbeſiu.

15. Pakajuð t'eſt tau. Prietelej ſweykina tawe. Paſweykink prietel^{us} wardu.

Gałas Trecios Gromatos
JONA

1 *ms* ludyjama 2 *c* ing naſruð

Abełna Gromata Apaształa
JUDOS

1. Judaȯ tarnaȯ Jeʒuʃa CHriʃtuʃa, ó brolis Jokuba paßauktump kurie paßwęʃti ira per Diewa Tewa ir uʒłaykomi per Jeʒuʃa CHriʃtuʃa.

2. Małone[1] ir pakajuȯ ir meyłe tepaʃidaugina jumuȯ.

3. Numiłeti, kadągi wiʃokioȯ rupeʃtieȯ prydemi raßyt juʃump ape bendra izganima, prymuʃitaȯ eʃmi raßyt juʃump ir ragint (juȯ) kad karotumbite uʒ wiera, kuriy wienakart padota ira ßwentiemuȯ.

4. Jʃ⟨is⟩legie neȯ nekurioȯ ʒmoneȯ kurioȯ nog ʃena uʒraßytoȯ ira pirm to top ʃudop, bediewiey kurie permayno łoską Diewa muʃu ing biauribę ir uʒʃigina wienatyjo Wießpatieȯ Diewa, ir Wießpatieȯ muʃu Jeʒuʃa CHriʃtuʃa.

5. Bet pryminʃiu jumuȯ kaypo kurie tey wienakart ʒynot, jog Wießpatȯ ißloʃawęȯ ʒmoneȯ iß Egypta, wel izgadyno taȯ kurioȯ netykiejo.

6. Jr Anjełuȯ kurie neuʒłaykie pradʒioȯ ʃawo, bet apłaydo giwenima ʃawo, izdejo and ʃuda dideȯ dienoȯ ʃu amʒynejȯ rÿßejȯ po tamʃibe.

7. Kaypo Sodoma ir Gomorrha ir Mieʃtej aplink ju kurie teypag kaypo daʃilayde ne-

neczyʃtatoȯ ir łaydeȯ paʃkuy kita kuna izʃtatiti ira and pawejkʃła kiłodami koronę amʒynoȯ ugnieȯ.

8. Ligiey teypag ir tie uʒmigię, biauryna kuna; ir atmeta Wießpatiʃtę, ir nutrękia wirßuneȯ

9. Bet Michołaȯ Archanjełaȯ kad bareȯ ʃu welniu ir kowe wede ape kuna Mayʒießiauȯ nedryʃo ißtaryt prieß (ghi) nutrank⟨i⟩ąncio[3] ʃuda, bet tare: Wießpatȯ teʃubara tawe

10. Bet tie ko nepaʒyʃta nutrenkia, ir tey ką ʒyno prygimtey kaypo be raʒumo galwijej, tame gadyna ʃawe.

11. Beda jemȯ[4] iʒęgię neȯ kielan[5] Kaina, ir per ißwadʒioima ałgoȯ Balaama nuʃtumti ira, ir prapołe per prießtarawima Kore.

12. Tie ira ißtepimeyȯ and juʃu meyłeȯ cʒaʃciu, (ir) kad ira ʃu jumiȯ and wecʒerioȯ tukina ʃawe be baymeȯ: tie ira debeʃiey be wandenia, kurioȯ warÿmeja wejaȯ ßąn ir tęn: ira kaypo medʒiej[6] kad perejo rudo, newayʃingi du kartu numirę (ir) izßakniti.

13. Siauciancioȯ wilniȯ mariu, putojancieyȯ gieda ʃawo: kłejojancioȯ ʒwayʒdeȯ kuriemuȯ rokaȯ tamʃibeȯ uʒłajkitaȯ ira and amʒiu.

14. Ó ape toȯ ir Noachaȯ ʃekmaȯ

nog

[1] *id* Miełaßyrdiʃte [2] *ms* Iʃlegie [3] *ms* nutrankąncio [4] *c* neȯ [5] *c* kielu [6] *c* medʒiejȯ

nog Adoma pranaßawo, kalbedamaḋ, Sztey, Wießpatḋ atajo ſu daugiel tukſtancieyḋ Szwentuju ſawo.

15. Suda turet prieß wiſuḋ ir korot wiſuḋ bediewiuḋ terp ju del wiſu ju bediewißkiu darbu, kurioḋ dare bediewißkej ir del wiſu ju kietu ʒodʒiu kurioḋ bediewißki grießnikej kałbejo prieß ghi[1].

16. Tie ira murmetojey, ſkund⟨e⟩jey and ſtona ſawo, kurie waykßcʒoja pagal pagiejdymu ſawo: ir burna ju kałba labej paputuſiuḋ dayktus: ſtebedamieḋ and aſabu del naudoḋ ſawo.

17. Bet numiłeti, atminkit and ʒodʒiu kurie paſakiti ira pirm to nog Apaßtału Wießpatieḋ muſu Jeʒuſa CHriſtuſa.

18. Kurioḋ jumḋ ſakie, jog paſkutynioſe cʒeſoſe buḋ apiokiejey, kurie waykßcʒoḋ pagal bediewißkiu pagieydimu ſawo

19. Tie ira kurie patis ſawe atſkira, prÿgimtoḋ (ʒmoneḋ) neturedami dwaſioḋ.

20. Bet numiłeti budawokit patis ſawe and ßwenciauſioḋ wieroḋ juſu melʒdamieḋ dwaſioy ßwentoy.

21. Uʒłaykikit patis ſawe meyłej die- [wo, łaukdami ſuſimilima[2] Wießpatieḋ muſu Jeʒuſa CHriſtuſa amʒynop zywatop.

22. Jr and kitu tieſa ſuſimiłtumbite darydami ſkiriu.

23. Bet uʒłaykikit kitus per[3] baymę ir ißtraukit joḋ iß ugnieḋ: ir nopkiąskit ir drapanoḋ kuriy ira ißtepta kunu.

24. Jamuy dabar kurſey gali juḋ uʒlaykit nog paſlidyma ir paſtatit juḋ nekaltejḋ po garbe ſawo dʒiaugſme.

25. Paciamuy ißmintingamuÿ[4] Diewuÿ Jzganitojuy muſu, t'eſt garbe ir Majeſtotaḋ, galibe ir macis, teyp nujen kaypo and amʒiu amʒynuju Amen.

Gałas Abełnos Gromatos
Apaßtała JUDOS

1 *c* joḋ 2 *id* miełaßyrdiſteḋ 3 *pd* meyłe 4 *ms* ißmintintingamuÿ

APIREYSZKIMAS

JONA Mokita Zodiÿ Diewa

PAGULDIMAS I

1. Apireyβkimaȯ Jeʒuſa CHriſtuſa kuri Diewaȯ dawe jamuy kad paroditu dayktus kurie weykie ſtoſiȯ, ir kuriuȯ nuſiunte per Anjeła ſawo ir apinaβyno tarnuy ſawo Jonuy.

2. Katraȯ ludyio ʒodi Diewa ir ludyghima Jeʒuſa CHriſtuſa ir wiȯ ką regiejo.

3. Paβlawintaȯ ira taȯ kurſey tey ſkajto, ir ira kurie kłauſo Zodʒia toȯ pranaβyſteȯ, ir kurie uʒłayko tey kaȯ ira paraβyta jeyp. Metaȯ neȯ arty ira.

4. Jonaȯ ſeptinetuy Baʒnicʒu kurioȯ ira Aſioy: Łoska t'eſt jumuȯ ir pakajuȯ nog to, kurſej ira, ir kurſej buwo, ir kurſey atejȯ, ir nog ſeptiniu dwaſiu kurioȯ ira po jo ſoſta.

5. Jr nog Jeʒuſa CHriſtuſa, kurſej ira wiernaȯ ſwiedkaȯ ir pirmgimdiȯ iβ numiruſiu ir wirauſiaȯ Karalus ʒiameȯ. Jamuÿ kurſej muȯ numiłejo, ir apmazgojo muȯ nog grieku muſu kraujoſe ſawo.

6. Jr kurȯ muȯ padare Karalejȯ ir Kunigejȯ ir Tewuy ſawo tamuy (kałbu) t'eſt garbe ir maciȯ and amʒiu amʒynuju Amen.

7. Sztey atejt ſu debeſimiȯ[1] ir koʒna akiȯ iβwiȯ ghi, ir tie kurie pradure ghi ir raudoȯ wiſoȯ gimineȯ ʒiameȯ jo. Teyp Amen.

8.

8. Aβ eſmi Alfa ir Omega, pradʒia ir gałaȯ, kałba Wieβpatȯ, kurſey ira, kurſey buwo, ir kurſey atejȯ, wiſogalis.

9. Aβ Jonaȯ kurſey teypag eſmi brolu juſu ir nodelniku wargie ir karaliſtej ir kantribej Jeʒuſa CHriſtuſa, buwau iwoy Patmoȯ del ʒodʒia diewo[2] ir ludyghima Jeʒuſa CHriſtuſa.

10. Jr buwau dwaſioy dienoy Wieβpatieȯ ir girdejau uʒupakaliy ſawęȯ didi balſa kaypo truboȯ.

11. Kalbant: Aβ eſmi Alfa ir Omega, pirmaȯ ir paſkutyniȯ, ir tey ką regi paraβyk knigon[3], ir nuſiuſk ſeptinetuy Baʒnicʒu kurioȯ ira Aſioy ipaciej Efeze, ir Smirnoy ir[4] Pergame, ir Thyatiroy, ir Sardiſe, ir Filadelfioy, ir Laodiceoy

12. Jr atſigryʒau dabotis bałſa kurſej kalbejo ſu manim, ir kad apſigryʒau[5] iβwidau ſeptiniȯ lichtorius aukſa.

13. O terp ſeptiniu lichtoriu wieną, ligughi Sunuy ʒmogauȯ apwilkta iłgejȯ rubejȯ iki koj⟨o⟩mȯ[6] ir perjoſtą per βonus aukſo joſta.

14. O gałwa jo ir plaukej buwo balti, liguȯ baltej wiłnej, kaypo ſniegaȯ, ó akiȯ jo kajpo liepſna ugnieȯ.

15. O kojoȯ jo buwo ligioȯ ʒyba⟨n⟩ciamuy[7] ⟨moſiądz⟩[8] ó garawo kaypo pecʒuy. Jr balſaȯ jo kaypo bałſaȯ daug wandeniu.

16.

[1] *c* debeſieyȯ [2] *c* ʒodʒiu diewa [3] *c* knigoy [4] *pd* Sardiſe [5] *c* apſigryβau [6] *ms* kojamȯ [7] *ms* ʒybayciamuy [8] *o; cf pag.* (203v),18

16. Ó turejo ſeptiniað ʒwayʒdeð deßynej rąkoy ſawo, ó iß naſru jo ejo kaławijað and abieju ßalu aßtrað, o weydað jo buwo kaypo ſaułe ßwiecia galibey ſawo.

17. Ó kad ghi ißwidau parpolau kaypo numiręð kojump jo, ir uʒdejo deßyne rąką ſawo and maneð kalbedamð manęðp: Neſibijok, aß eſmi pirmað ir paſk⟨iau⟩ſiað[1].

18. Jr kurſey giju ir kurſey numiriau ó ßtey giju and amʒiu amʒynuju Amen. Jr turiu raktuð Pekłoð ir Smertieð

19. Raßyk tey ką regiejey, ir tey kað ira, ir tey kað potam[2] nuſidoð.

20. Paſłeptine ſeptiniu ʒwajʒdʒiu kuriað regiejey deßyney (rąkoy) mano, ir ſeptiniu aukſo lichtoriu. Septinioð ʒwajʒdeð, ira Anjełej ſeptiniu Baʒnicʒiu: ó ſeptini lichtoriey[3], kurioð regiejey, ira ſeptinioð Baʒniczoð.

PAGULDIMAS II

1. Raßyk Anjełop Baʒnicʒoð Efezu, Tey kałba kurſey turi ſeptiniað ʒwayʒdeð deßynej (rąkoy) ſawo, kurſey wajkßcʒoja terp ſeptiniu Lichtoriu aukſa:

2. Paʒyſtu darbuð tawo ir procą tawo ir kantribę tawo, ir jog negali pakięſt piktuju, ir jog datyrej tu kurie iʒſidawe but Apaßtalejð ó nebuwo ir atradey joð mełagiejð

3. Jr kiłojey ir kientejey ir dirbey del warda mano ir nepaiłſey.

4. Bet turiu prieß tawe jog aplayd⟨e⟩y[4] pirmą meyłe tawo

5. Atmink tada iß kur ißpołey ir atſi- atſigryßk, ir daryk pirmuð darbuð. Ó jeygu ne, ateyſiu and tawęð humey ir nukialſiu lichtoriu tawo iß wietoð jo, jeygu neſigayłeſi.

6. Bet tey turi jog nopikięti darbu Nikolaitu, kuriu aß teypag nopikięciu.

7. Kað turi auſið tekłauſo ką dwaſia kałba Baʒnicʒiomuð. Kurſey pergali, doſiu jam walgit iß medʒia ʒywato katrað ira widuy Rojauð diewa.

8. Ó Anjełuy Baʒnicʒoð Smyrnoð raßyk, Tey kałba pirmað ir paſkutynið[5], tað kurſey numire ó wel gija.

9. Paʒyſtu darbuð[6] tawo ir wargą ir ubagiſtę (bet eſi bagotað) ir bluʒnierſtwa tu kurie kalba ſawe ſant Zydejð, ó n'eſt, bet eſt Baʒnicʒia Szetona.

10. Nebijokið tu dayktu kurioð kienteſi. Sztey Welniað im⟨e⟩ð nekuriuð iß juſu kalinen, kad butumbite pameginti, ir tureſit wargą deßymð dienu. Buk wiernað iki ſmertiy ó doſiu tau karuna żywata.

11. Kað turi auſið tekłauſo, ką dwaſia kalba Baʒnicʒump. Kurſey pergałeð neißkadið jam antra ſmertis.

12. Ó Anjełuy Baʒnicʒoð kuriy ira Pergame raßyk: Tey kalba kurſey turi kaławija aßtra and abieju ßalu.

13. Paʒyſtu darb[us] tawo, ir kame giweni (ipaciey) kame ira ſoſta Szetona: ir jog uʒłaykej warda mano, ir neuʒſiginej wieroð mano anoſe teypag dienoſe, ⌜kurioſe Antypað⌝ wiernað mano ſwiedkað, katrað uʒmußtað ira juſimp, kame Szetonað giwena.

14. Bet turiu truputi prieß tawe,

[1] *ms* paſkaiuſiað [2] *pd* ſtoſið [3] *c* lichtoriuð [4] *c* aplaydę; *ms* aplaydęy [5] *c* paſkuciauſiað [6] *id* wargą

jog turi tęn tos kurie uȥłayko mokſła Balaama, kurſey mokie Balaką kad imeſtu ißtykima[1] waykamuȯ Jzraelauȯ, idand walgitu afieraȯ bałwonu ir necȥyſtata darytu.

15. Jr jog teypag turi toȯ kurie turiȯ mokſła Nikolaitu, kuriu aß nopikięciu.

16. Gayłekiȯ, ó jeygu ne, ateyſiu humej and tawęȯ, ir karoſiu ſu jeyȯ kaławiju naſru mano

17. Kaȯ turi auſis tekłauſo ką dwaſia kałba Baȥniczump. Kaȯ pergałeȯ doſiu jam walgit iß monnos izdetos ir doſiu jam bałta burta-akmeni, ó and to bałta[2] burta akmenieȯ nauja warda paraßyta, kurio niekaȯ nezyna, bet taȯ kurſey ghi gauna.

18. Ó Anjełuy Baȥnicȥioȯ Thyatiru raßyk, Tey kałba Sun^{us} diewo kurſej turi akis ſawo kaypo liepſna ugnieȯ, ir kojoȯ jo ligios ira moſiądz ȥybanciamuy:

19. Paȥyſtu darbuȯ tawo, ir meyłę, ir tarnawima, ir wierą, ir kantribę tawo, ir darbuȯ tawo, ir (jog) paſkuciauſiej dideſni (ira) neyg pirmiey.

20. Bet turiu ką prieß tawę jog pakięti kad Moterißkie Jezabel kuriy ſakoȯ ſawe ſant Pranaßyne, mokitu ir ißwadȥiotu tarnuȯ mano, jog ⌜daſiłaydȥia necȥyſtatoȯ⌝ ir afierą bałwonu walgo.

21. Jr dawiau jey cȥeſa kad pakutawotu uȥ necȥyſtatą ſawo ó nepakutawojo.

22. Sȥtey, imetu ją patelan, ir toȯ kurie daſilaydȥia[3] ſu ja necȥyſtatoȯ didȥian wargan jeygu nepakutawoȯ uȥ darbuȯ ſawo.

23. Ó waykuȯ joȯ per ſmerti praȥudyſiu: ir paȥynȯ wiſoȯ Baȥnicȥoȯ jog aß eſmi kurſey tyrioȯ inkſtu ir ßyrdȥiu. Jr doſiu jumuȯ koȥnamuy, pagal darbu juſu.

24. Kałbu wienok jumuȯ ir kitump[4] kurie ira Thyatyroy kurie neturi to mokſła ir kurie nepaȥyno giłuma ßetona kaypo kałba. Neuȥdeſiu ⌜kitoȯ naßtoȯ and juſu⌝

25. Bet tey ką turit, turekiteȯ to pakołey ateyſiu.

26. O kurſey pergali ir uȥłayko darbuȯ mano iki gali, doſiu tamuy galibę and Pahoniu.

27. Jr anȯ joȯ[5] ganiȯ gieleȥieȯ łaȥda, buȯ ſutrupinti kaypo podȥiauȯ ſudey: kaypo ir aßjen emiau galibę nog Tewa mano.

28. Jr doſiu jam rytykßcȥią ȥwayȥdę.

29. Kaȯ turi auſiȯ tekłauſo ką dwaſi⟨a⟩[6] kalba Baȥnicȥump.

PAGULDIMAS III

1. Ó Anjełuy Baȥnicȥioȯ kuriy ira Sardyſe raßyk, Tey kalba kurſey turi ſeptiniaȯ dwaſiaȯ Diewo ir ſeptinieȯ ȥwayȥdeȯ. Pazyſtu darbuȯ tawo, kad[7] turi tą warda jog gighi, ó numirej.

2. Jauſk ir ſtyprynk atſtankaȯ mirßtanciuȯ, neradau neȯ darba tawo piłno po diewu.

3. At-

[1] *pd* Sunumus [2] *b* balta [3] *c* daſilayde [4] *id* atſtankump [5] *pd* waldiȯ [6] *ms* dwaſią [7] *id* jog

3. Atmink tada kaypo tey gawey ir girdejeÿ, ir uʒłaykik, ir gayłekiȯ. Jeÿgu tada nejauſi ateyſiu and tawęȯ kaypo wagiȯ, ir neʒynoſi katroy hadynoy ateyſiu and tawęȯ.

4. Turi wienok (nedaug) wargu ir Sardiſe kurie neißtepe rubu[1] ſawo, ir waykßcʒoȯ ſu manim bałtoſe (ruboſe) kadągi to werteyȯ ira.

5. Kaȯ tey pergałeȯ apwiłktaȯ buȯ bałtejȯ rubejȯ ir neißtepſiu warda jo iß knigos zywata, ir ißpaʒynſiu warda jo po Tewu mano ir po Anjełejȯ jo.

6. Kaȯ turi auſiȯ, tekłauſo, ką dwaſia kałba Baʒnicziump.

7. Raßyk teypag Anjełop Baʒnicʒios kuriy ira Filade⟨l⟩fioÿ[2]. Tey kalba ßwentaȯ Tykraȯ, kurſey turi rakta dowida, kurſey atrakina, ó niekaȯ neuʒrakina, ir uʒrakina ó niekaȯ neatrakina.

8. Paʒyſtu darbuȯ tawo, Sztey, dawiau tau atadarytaȯ duriȯ, ó niekaȯ ju negali uʒrakint: maʒą neȯ turi galibę ir uʒłaykiey ʒody mano, ir neuʒſiginej warda mano.

9. Sztey domi (tau nekuriuȯ) iß Baʒnicziȯȯ Szietona, iß tu kurie ſakoȯ ſant Zydejȯ, ó n'eſt, bet mełoja: Sztey, padaryſiu, jog atejȯ, ir kłonioſiȯ po kojomis tawo, ir prypaʒynȯ jog milu tawe.

10. Saugojey neȯ ʒodʒia mano kantribeȯ ir aß teypag apſaugoſiu tawe nog hadynoȯ pagadynima; katraȯ ateyȯ and wiſo ſwieta, gundit tos kurie giwena and ʒiameȯ.

11. Sztey, ateymi humey, turek tey ką turi, idand tau notymtu kaȯ karunoȯ tawo.

12. Tą kurſey pergałeȯ padaryſiu filorumi namoſe diewa mano, ir neißejȯ daugiauȯ iß tęn, ir paraßyſiu and jo wardą Diewa mano, ipaciey naujoȯ Jeruʒaleȯ kuriy nuʒęgt iß dangauȯ nog Diewa mano, ir nauja (teypag) warda mano

13. Kaȯ turi auſiȯ teklauſo ką dwaſia kałba Baʒnicʒiump.

14. Raßyk teypag Anjełop Baʒnicʒioȯ Laodiceoȯ, Tey kałba Amen, Wiernaȯ ir Tykraȯ ſwiedkaȯ, Pradʒia ſutwerimo Diewa.

15. Paʒyſtu darbuȯ tawo, jog eſi ney ßaltaȯ, ney karßtaȯ, ó kad butumbey ßałtaȯ[3] aba karßtaȯ.

16. Teyp tada jog eſi weſuȯ ó ne ßałtaȯ aba karßtaȯ ißſpiauſiu tawe iß naſru mano.

17. Kalbi neȯ eſmi bagotaȯ ir perbagotaȯ ir nieko mi netęka, ó neʒynej jog eſi elgieta ir pawargięȯ ir ubagu ir akłu ir nogu.

18. Rodiju tau kad pirktumbey nog manęȯ aukſa pamegintо, ißtraukto iß ugnieȯ, idand ſtotumbejȯ bagotu: ir apwiłktumbey baltuȯ rub^{us}, ir neißwiſtu giedoȯ tawo: patepk teypag akiȯ tawo Moſcia akiu, kad galetumbey regiet.

19. Katrą miliu tą graudenu ir płaku[4], buk tada karßtu ir gayłekiȯ.

1 *id* warda   2 *ms* Filadefioÿ   3 *c* karßtaȯ   4 *c* płakiu

20. Sztey ſtowiu paȯ duriȯ ir tuſkienu: jeygu kaȯ iȥgirȯ balſa mano ir atadariȯ duriȯ ateyſiu jop ir wecȥerią walgiſiu ſu jo ir anȯjen ſu manim.

21. Kaȯ pergaleȯ doſiu jam ſedet ſu ſawim Soſtoy mano kaypo aßjen pergałejau ir esmi paſodyntaȯ ſu Tewu mano Soſtoy jo.

22. Kaȯ turi auſis tekłauſo ką dwaſia ⟨kałba⟩[1] Baȥnicȥiump.

PAGULDIMAS IV

1. Potam apſidayriau, ó ßtey duriȯ atſidare danguÿ[2], ir pirmaȯ balſaȯ kuri girdejau kalbanti ſu manim kaypo trubą tare. Uȥeyk ó parodiſiu tau kaȯ deſiȯ.

2. Jr toyȯ buwau dwaſioy, ó ßtey Soſta paſtatyta buwo danguy, ir ſedejo tęn wienȯ and ſoſtoȯ.

3. O taȯ kurſey ſedejo and joȯ buwo and paweykſła liguȯ akmeniuy Jaſpisuy ir Sardinſuy: ó aplink Soſtoȯ buwo tęcȥa and paweykſła ligi Szmaragduy.

4. O aplink Sostoȯ, buwo dwideßymȯ ir kiaturioȯ Soſtos[3]: ó and anu Soſtu ſedejo dwideßymȯ ir kieturi wirauſiey apwiłkti baltejȯ rubejȯ ir turejo aukſa Karunaȯ and gałwu ſawo.

5. Ó iß anoȯ Soſtoȯ ejo ȥaybey, perkuney ir bałſey, ir ſeptinios uzdegtos lampoȯ degie po ana Sosta; kurioȯ ira ſeptinios dwaſioȯ diewa.

6. Ó po Sosta buwo marius[4] iß ſtykła kryßtoluy ligiaȯ (!): Ó widuy Soſtoȯ ir aplink Soſtoȯ kiaturioȯ ȥweryȯ, piłnos akiu, iß prießakia ir uȥ uȥpakala

7. Ó pirma[5] ȥweriȯ ligi[6] buwo Lawuy[7], ó antra zweriȯ ligi teluy, ó trecia ȥweriȯ turejo weyda kaypo ȥmogauȯ, ó kiertwirta ȥweriȯ ligi buwo łekiojanciamuy ereluy.

8. Ó toȯ kiaturioȯ ȥweriȯ, koȥna iß ju turejo ßeßyȯ ſparnuȯ aplink, ó widuy piłnoȯ buwo akiu, ir neiłſejo diena ir nakti, bekalbant: Szwentaȯ, Szwentaȯ, Sȥwe^{n}taȯ ira Wießpatȯ Diewaȯ, wiſogalis, kurſey buwo, ir kurȯ ira, ir kurſey atejȯ.

9. Ó kad ȥweriȯ dawe garbę ir ßłowę ir dekudarÿma tamuy kurſey ſedejo and ſoſtoȯ, kurſey gija and amȥiu amȥynuju.

10. Tada aniȯ dwideßymȯ ir kieturi[8] Wirauſiey nupołe po jo, kurſey ſedejo and Sostoȯ, ir garbino ghi kurſey gija and amȥiu amȥynuju ir mete karunaȯ ſawo po Soſta, kalbedami:

11. Wertaȯ eſi Wießpatie atymt garbę, ir ßłowę ir galibę: tu neȯ ſutwerej wiſus daykt^{us}, ir per walą tawo ira, ir ſutwerti eſt.

PAG-

[1] *o* [2] *c* dangun [3] *c* Soſtu [4] *c* marios [5] *c* pirmaȯ [6] *c* liguȯ [7] *c* Liawuy [8] *id* pęki

PAGULDIMAS V

1. Ó regiejau deßyney rąkoy to kurſey ſedejo and ſoſtoȯ, knigą raßytą widuÿ ir iß wirßauȯ, uʒpecʒetytą ſeptiniomiȯ peczetymiȯ.

2. Jr regiejau ſtypra Anjeła ßaukianti didʒiu balſu. Kaȯ wertaȯ ira atadaryt knigą, ir pecʒetiȯ joȯ atpecʒetit?

3. O niekaȯ and dangauȯ ir and ʒiameȯ ney po ʒiamemiȯ, negałejo atadaryt knigoȯ, ney paʒuret ing (ją.)

4. Jr werkiau łabej, jog notſirado niekaȯ wertu, kurſey atadarytu ir ſkaytytu aną knigą ir paʒuretu jon.

5. Ó nekuriȯ iß Wirauſiu tare mi: Newerk, Sztey Lawaȯ kurſey ira iß gimineȯ Judoȯ, ßakniȯ Dowida, pergałejo, kad atadarytu knigą ir atpecʒetytu pecʒetis joȯ.

6. Jr regiejau ó ßtey widuy Sostoȯ ir widuy kieturiu ʒweriu ir[1] widuy Wirauſiu, Awinelis beſtowedamȯ kaypo uʒmußtaȯ, turedamȯ ſeptiniȯ raguȯ ir ſeptiniaȯ akiȯ, kurios ira ſeptinios dwaſioȯ Diewa, katroȯ ira izſiuſtoȯ and wiſu kraßtu.

7. Jr atajo ir eme knigą iß deßyneȯ (rąkoȯ) to kurſey ſedejo and Soſtoȯ.

8. Jr kad eme knigą kiaturioȯ anoȯ ʒweriȯ ir aniȯ dwideßymȯ ir kietury Wirauſiey połe po Awinelu, turedami koʒnaȯ horpaȯ ir czeßaȯ aukſo, prypiłdytaȯ kwepanciejȯ dayktejȯ, kurie ira, małdoȯ ßwentuju.

9. Jr giedojo Naują gieſmę, bekalbant: Wertaȯ eſi imt knigą, ir atpecʒetit pecʒetis joȯ: Uʒmußtaȯ neȯ eſi, ir pirkey muȯ diewuy krauju ſawo, iß koʒnoȯ plameȯ, ir lieʒuwia, ir ʒmoniu, ir gimineȯ.

10. Jr padarey muȯ diewuy muſu Karalejȯ ir kunigejȯ ir karalauſime[2] kaypo Karalej and ʒiames.

11. O regiejau ir girdejau bałſa daug Anjełu aplink Soſtoȯ ir ʒweriu ir Wirauſiu: ó ſkayciuȯ ju buwo deßymȯ tukſtanciu[3] kartu deßymȯ[4] tukſtanciu, ir tukſtantis kartu tukſtanciej.

12. Bekalbant didʒiu bałſu. Awinelis kurſey uʒmußtaȯ ira wertaȯ eſt atymt galibę, ir bagotiſte, ir[5] ißminti ir ſtyprybę, ir ßłowę, ir garbę, ir dekudarÿma.

13. Jr wiſoki ſutweryma kurſey ira danguy ir and ʒiameȯ ir po ʒiamemiȯ, ir toȯ kurie ira Marioſe, ir wiȯ kaȯ ira joſe, girdejau bekałbant, Tamuy kurſey ſedi and Soſtoȯ, ir Awineluy t'eſt dekudarymaȯ, ir ßłowe, ir garbe, ir galibe and amʒiu amʒynuju.

14. O anoȯ kiaturiȯ ʒweriȯ kałbejo, Amen. Ó dwideßymȯ ir kieturi wirauſieÿ nupołe ir kłoniojoȯ[6] tamuy kurſey gija and amʒiu amʒynuju.

PAGULDIMAS VI

1. Jr regiejau kad Awinelis atwere wieną iß anu pecʒeciu, ir girdejau wienąghi

[1] *pd* terp [2] *ms* karalauſiame [3] *c* tukſtantis [4] *pd* tukſtantis; *c* tukſtanciu [5] *pd* ßlowe [6] *c* kłojo

iß anu kieturiu ʒweriu kalbant, kaypo balſu perkuna, Eykß ir dabokiȯ.

2. Jr regiejau, ó ßtey, baltaȯ arkliȯ, ó taȯ kurſey ſedejo and jo turejo kiątuwi (?): ir dota jamuy ira karuna[1], ir ißejo pergałedamaȯ ir pergalet.

3. Ó kad atwere antrą pecʒeti ißgirdau antrą ʒwery bekałbant: Eykß ir dabokiȯ.

4. Kitȯ teypag arkliȯ ißejo raudonaȯ, ó tamuy kurſey ſedejo and jo dota ira (galibe) idand atymtu pakaju iß ʒiameȯ ir idand wieni kituȯ uzmußdyntu, ir dotaȯ ira jamuy kaławijaȯ didiȯ.

5. Ó kad atwere trecia peczeti, girdejau trecią ʒweri bekalbant: Eykß ir dabokiȯ. Jr regiejau, ó ßtey, jodaȯ arkliȯ, ó taȯ kurſey ſedejo and jo turejo ßolaȯ rąkoſe ſawo.

6. Jr girdejau bałſą widuy kieturiu ʒweriu, kurſey tare: Mierka kwieciu uʒ graßy, ir triȯ mierkoȯ mieʒiu uz graßy, ó aliwey ir winuy neißkadik.

7. Jr kad atwere ⟨kietwirta⟩[2] pecʒeti, girdejau bałſą kietwirto ʒwerieȯ, kurȯ kalbejo: Eykß ir dabokiȯ.

8. Jr regiejau ó ßtey arkliȯ ißblißkięȯ ó to kurſey ſedejo and jo wardaȯ buwo Smertis, ir pekła ejo paſkuy ghi, ir dota ira jamuy galibe uzmußt kiatwirtą dali ʒiameȯ, kaławiju, ir badu ir pawietria ir łauko ʒwerymiȯ ʒiameȯ.

9. Ó kad atwere pękta pecʒeti, regiejau po ałtoriu dußiaȯ tu kurie uzmußty ira del ʒodʒia Diewo, ir del ludyghima kuri turejo.

10. Jr ßaukie didʒiu bałſu, kalbant: Kodel teyp ilgey ó ßwentaȯ ir teyſuȯ Wießpatie neſudyghi ir neſipamſtyghi krauja muſu anta tu kurie giwena and ʒiameȯ.

11. Jr dawe koʒnamuy iß ju balt^{us} rubuȯ, ir paſakita ira jemȯ kad łauktu truputi net ir bendratarniu ju ir brolu ißſipildiȯ (ſkayciuȯ) kurie teypag uʒmußti bus[3] kaypo aniȯ.

12. Jr regiejau kat atwere ßeßta pecʒeti, ó ßtey, didiȯ buwo treßeimaȯ ʒiameȯ, ir ſaułe pajodo kaypo mayßaȯ iß pilieȯ, ir meno raudonu tapo, kaypo kraujaȯ.

13. Jr zwayʒdeȯ dangauȯ nukryto ʒiamen, kaypo figoȯ mediȯ numeta neſirpuſiaȯ figaȯ, kad wejaȯ didiȯ nukrecia jaȯ.

14. Danguȯ teypag perejo kaypo kniga ſuwiniota, ir wiſi kałnej ir iwoȯ paſikrutyno iß wietu ſawo.

15. Ó karaley ʒiameȯ, ir didʒiuney, ir turtynikej, ir Gałunej, ir wiſi newalnikej, ir wiſi walniey paſiſlepe lindyneſa ir ołoſa kałnu.

16. Jr kałbejo kałnump ir ołump: Pulkit

1 *ms* kurana 2 *ms* ſekma 3 *c* buwo

and[1] muſu ir paſlepkit muȯ[2] nog weyda to kurſey ſedi and ſostoȯ ir nog narſa Awinela

17. Atajo neȯ dide diena narſa jo, ir kaȯ gali apſiſtot?

PAGULDIMAS VII

1. Ó potam regiejau kiaturiȯ Anjełuȯ ſtowinciuȯ and kiaturu kraßtu ʒiameȯ, kurie turejo kiaturiȯ wejuȯ ʒiameȯ, idand newetu wejaȯ and ʒiameȯ, ney and mariu ney and ʒedna medʒia.

2. Jr ißwidau antra Anjeła ißeynanti, nog uʒtekieima ſaułeȯ, kurſey turejo pecʒeti giwoja Diewo. Ó taȯ ßaukie didʒiu balſu kieturump Anjełump, kuriemuȯ (waldʒia) buwo dota ißkadit ʒiamej ir Mariomȯ[3].

3. Kałbant: Neißkadik ʒiamej, ney mariomȯ, ney medʒiamȯ, net uʒpecʒetyſim[4] Tarnuȯ diewa muſu and wirßauȯ galwoȯ ju.

4. Jr girdejau ſkayciu tu kurie buwo uʒpecʒetiti, ßymtaȯ kiaturioȯ deßymtis ir kieturi tukſtancieÿ buwo uzpecʒetytu iß wiſu giminiu Jzraelaus.

5. Iß gimineȯ Judoȯ uʒpecʒetita buwo dwilika tukſtanciu: iß gimineȯ Ruben uʒpecʒetyta buwo dwilika tukſtanciu, iß gimineȯ Gad uzpecʒetyta buwo dwilika tukſtanciu.

6. Jß gimineȯ Aſer uʒpecʒetyta buwo dwilika tukſtanciu: Jß gimineȯ Neftali, uʒpecʒetyta buwo dwilika tukſtanciu: iß gimi⟨nes⟩[5] Manasſe uʒpecʒetyta buwo dwilika tukſtanciu:

7. Jß gimineȯ Simeona uʒpecʒetyta buwo dwilika tukſtanciu: Jß gimineȯ Levi, uʒpecʒetyta buwo dwilika tukſtanciu: Jß gimineȯ Jsſaschar uʒpecʒetyta buwo dwilika tukſtanciu.

8. Jß gimineȯ Zabulon, uʒpecʒetyta buwo dwilika tukſtanciu: Jß gimineȯ Joſefa uʒpecʒetyta buwo dwilika tukſtanciu: Jß gimineȯ Beniamin uʒpeczetyta buwo dwilika tukſtanciu.

9. Potam ißwidau, ó ßtey didiȯ ſkaycius kurio niekaȯ negałejo paſkaytit, iß wiſu giminiu ir pakaleniu, ir ʒmoniu, ir kałbu, beſtowint po Sosta, ir po Awinelu apwiłktu iłgejȯ bałteyȯ rubeyȯ ir[6] polmoȯ (ßako⟨s⟩)[7] buwo rąkoſe ju.

10. Jr ßaukie didʒiu balſu, kalbant: Jzganimaȯ t'eſt Diewuy muſu, kurſey ſedi and ſoſtoȯ, ir Awineluy.

11. Ó wiſi Anjełey ſtowejo aplink ſostoȯ, ir (aplink) Wirauſiu, ir kieturiu ʒweriu, ir połe[8] po Soſta and weyda ſawo.

12. Bekałbant: Amen. Szlowe, ir garbe, ir ißmintis, ir dekudarymaȯ, ir cʒiaſtiȯ, ir galibe, ir ſtypribe t'eſt Diewuy muſu and amʒiu amʒynuju Amen.

13. Ó wienȯ iß wirauſiu atſakie kałbedamȯ manęſp: Tie kurie apwiłkti ira bałteyȯ rubejȯ, kaȯ dojen ira, ir iß kur ateyt?

1 *ad* nog Adoma 2 *b* muȯ 3 *c* Mariomuȯ 4 *c* pakołey neuʒpecʒetyſim 5 *ms* gimi 6 *pd* beturynciu 7 *nl* 8 *pd* and

14. Ó aßjen tariau, Wießpatie, tu ʒyney. [Ó anȯ mi tare: Tie tey ira, kurie ateyt iß didʒio ſuſpaudyma, ir ißpere iłguȯ rub^{us} ſawo ir ißbaltyno iłguȯ rubuȯ ſawo kraujoſe Awinelo.

15. Delgi to ira po Sosta diewo, ir tarnauja jamuy diena ir nakti Baʒnicʒioy jo, ó taȯ kurſey ſedi and ſoſtoȯ uzdęgȯ joȯ.

16. Neałks daugiauȯ ney trokß daugia^{us}, ney ſaułe pułȯ and ju, ney karßtyȯ.

17. Awinelis neȯ kurſey ira widuy Soſtoȯ ganis joȯ, ir buȯ ju[1] wadu giwump pawerſmiump w⟨a⟩ndeniu[2], ir nutrinȯ Diewaȯ wiſoki⟨a⟩s aßar⟨a⟩s[3] nog akiu ju.

PAGULDIMAS VIII

1. Ó kad atwere ſekma pecʒeti nutylimaȯ ſtojoȯ danguy, kaypo and puſe hadynoȯ.

2. Jr ißwidau ſeptiniȯ Anjełuȯ kurie ſtowejo po Diewu, ir dotoȯ jemȯ ira ſeptinios truboȯ.

3. Atajo potam kitȯ Anjełaȯ ir ſtojoȯ pas altoriu turedamȯ aukſo kodelnicʒią, ir dota ira jam daug kurymop, idand tey padetu ſu maldomiȯ wiſu ßwentu, and aukſo altoriauȯ kurſey ira po ſosta.

4. Ó rokaȯ rukimo (ſu) małdomis ⌜wiſu [ßwentuju ⟨uʒejo⟩[4]⌝ prieß[5] Diewa iß rąkoȯ Anjeła

5. Jr eme Anjełaȯ kodelnicʒią[6] ir pripiłde ją ugnia[7] altoriauȯ, ir ißmete tey and ʒiameȯ, ir ſtojoȯ bałſey ir perkuney ir ʒaybey ir treßeimaȯ ʒiameȯ.

6. Ó aniȯ ſeptini Anjełey kurie turejo ſeptinias trubaȯ paſigatawijo trubit.

7. Jr trubijo pirmaȯ Anjełaȯ, ó ſtojoȯ[8] ladaȯ ir ugnis, ſumißytaȯ ſu kraujeyȯ, ir ißmeſti ira and ʒiameȯ: ó trećia dalis medʒiu ſudegie, ir wiſokia ʒalojanti ʒołe ſudegie

8. Jr trubijo antraȯ Anjełaȯ, ó ßtey ſtojoȯ (kaȯ) kaypo didis kałnaȯ bedegąȯ nog ugnieȯ, imeſtaȯ marioſna: ó trećia dalis mariu pawirto kraujeyȯ

9. Jr trecia (dalis) ſutwerymu marioſe, kurie turi ʒywata, padweſe: ir trecia dalis akrutu prazuwo[9].

10. Trubijo teypag treciaȯ Anjełaȯ, ir nupołe dide ʒwayʒde iß dangauȯ, degdama kaypo ʒwakie didełe, ir połe and trecios dalieȯ upiu, ir and pawerſmiu wandeniu.

11. Ó wardaȯ anoȯ ʒwayʒdeȯ wadynaȯ Pełuney: trecia dalis wandeniu ſtojoȯ pełunejȯ: ir daugiel ʒmoniu pamire nog anu wandeniu, tapo neȯ karteyȯ.

12. Jr trubijo kietwirtaȯ Anjełaȯ, ó pamußta buwo trecia (dalis) Anjełu, ir trecia (daliȯ) menaſio, ir trecia (daliȯ) ʒwayʒdʒu: idand trecia (daliȯ) ju uʒtemtu, ir idand trecia (daliȯ)

dienoȯ[10]

[1] *pd* giwoju [2] *ms* wendeniu [3] *c* wiſokią aßarą; *ms* wiſokiąs aßarąs [4] *ms d* [5] *id* po [6] *c* kodielnicʒią [7] *pd* iß [8] *c* buwo [9] *c* prapołe [10] *pd* dienoȯ

dienoȯ neßwieſtu, ir naktieȯ tejpag.

13. Jr regiejau ir girdejau Anjełą bełekiant widuryje dangauȯ, bek⟨ałb⟩ant[1] didȥiu bałſu, Beda, Beda, Beda, tiemuȯ kurie giwena and ȥiameȯ, del atliekanciu bałſu truboȯ tryju anu Anjełu, kurie dar trubiȯ.

PAGULDIMAS IX

1. Jr trubijo pęktaȯ Anjełaȯ, ir regiejau ȥwayȥde nupoluȯ iß dangauȯ ȥiamen, ir dotaȯ ira jey raktaȯ ßulnieȯ prapultieȯ.

2. Jr atadare ana ßulni prapultieȯ: ir ißejo rokaȯ iß ßulnies, kajpo rokaȯ didȥio pecȥauȯ: ir uȥtemo Saule ir oraȯ nog roka[2] ano ßulnieȯ.

3. Ó iß ano roka ißejo ȥołaßokiey and ȥiameȯ, ir dota jemuȯ ira galibe, kajpo turi galibę and ȥiameȯ ſcorpionaȯ.

4. Jr paſakita ira jemuȯ, kad neißkadytu ȥołej ȥiameȯ, nej dirwej nej medȥiuy: bet tykt tiemuȯ ȥmonemuȯ, kuroȯ neturi pecȥetieȯ diewo and prießakiu ſawo.

5. Jr dota ira jemuȯ (galibe), idand joȯ neuȥmußtu, bet idand joȯ mucȥytu per pękiȯ menaſiuȯ: ó muczyghimaȯ ju buwo kajpo muczyghimaȯ ſcorpionis[3] kad nudure ȥmogu.

6. Jr jeßkoȯ anoj dienoj[4] ȥmoneȯ ſmertieȯ, ó noraȯ joȯ: ir giejȯ mirt, ó ſmertis pabegȯ nog ju

7. Ó pawejkſłej anu ȥołaßokiu buwo ⌜liguȯ tiemus[5] arkliamȯ⌝, kurie ira pagatawoti wajnoſp: ó and gałwu ju buwo kajpo karunoȯ ligioȯ aukſuy, ó weydej ju kajpo wejdej ȥmoniu.

8. Jr turejo plauk⟨u⟩ȯ[6] kajpo płaukuȯ moterißkiu, ó dantiȯ ju buwo kajpo (dantiȯ) lewu.

9. Jr turejo krutieȯ-ßarwuȯ, kajpo gieleȥieȯ krutieȯ-ßarwuȯ: ó trekſmaȯ ſparnu ju buwo kajpo trękſmaȯ waȥu, kad bega koweſp daugiel arklu.

10. Jr turejo odegaȯ ligiaȯ ſcorpionibus, ó meßkieroȯ buwo odegoſe ju: ó galibe ju buwo ißkadit ȥmonemuȯ per pękiȯ menaſiuȯ.

11. Ó turejo and ſawęȯ Karalumi, Anjełą prapultieȯ: wardaȯ io buwo Zydißkej Abaddon, ó Grekißkame (lieȥuwiy) turejo wardą Apollijon.

12. Wiena beda perejo, ßtey, dar ateyt paſkuj to dwi bedi.

13. Jr trubijo ßeßtaȯ Anjełaȯ ir girdejau bałſą iß anu kieturu ragu aukſo Altorauȯ, kurſej buwo po diewu.

[1] *ms* bekant [2] *ms* roraka [3] *c* ſcorpionum [4] *b* dienoj [5] *id* kajpo; *pc* arkliu [6] *ms* plauką̇ȯ; *c* plauką

14. Bekałbant ßeßtop Anjełop, kurʃey turejo trubą, Atrißk anoȯ kiaturiȯ Anjełuȯ kurie ʃurißti ira paȯ didę upę Eufrateȯ.

15. Jr atrißti buwo anie kieturi Anjełej, kurie pagatawoti buwo tieȯ hadyną, ir dieną, ir menaʃi, ir metuȯ, idand uȥmußtu trecią aną (dali) ȥmoniu.

16. Ó ʃkayciuȯ wayʃku raytiniku buwo du kartu deßymtiȯ tukʃtanciu deßymtieȯ tukʃtanciu: ir girdejau ʃkajciu ju.

17. Jr regiejau tejpag tame regieime [⟨arklus[1]⟩, ir toȯ kurie ʃedejo and ju, beturynciuȯ ugnietuȯ, ir melinuȯ, ir ʃieroȯ-moʃtieȯ krutieȯ ßarwuȯ: ó gałwoȯ arklu buwo kajpo gałwoȯ lewu, ó iß naʃru ju ejo ugniȯ, ir dumey, ir ʃiera.

18. To[2] trejetu uȥmußta buwo trecia (daliȯ) ȥmoniu, (ipaciej) ugnia, ir dumejȯ, ir ʃiera, kurie ißejo iß ju naʃru

19. Galibe neȯ ju ira naʃroʃe ju, ir odegoʃe ju. Odegoȯ neȯ ju ira ligioȯ ȥalciamȯ, ir turi galwaȯ, ir ßkadyja jomiȯ.

20. Ó atʃtankaȯ ȥmoniu, kuroȯ neuȥmußtoȯ ira anomiȯ koronemiȯ, neʃuʃigryȥo nog darbu rąku ʃawo, kad negarbintu welniu, ir aukʃo, ir ʃidabro, ir waro, ir akmenio, ir medȥio ʃtułpu, kurie negali ney regiet, ney kłauʃit, ney waykßcȥot:

21. Jr neʃuʃigryȥo (tejpag) nog gałwȥudyʃciu ʃawo, ney nog cȥemerejȯ-apipeneimu ʃawo, ney nog kurwiniʃteȯ ʃawo, ney nog wagiʃciu ʃawo.

PAGULDIM⟨AS⟩ X

1. Jr regiejau kitąghi Anjełą ʃtiprą nuȥęgiąti iß dangauȯ, kurʃey apwilktaȯ[3] buwo debeʃia: ó tęcȥa buwo wirßuj gałwoȯ (jo): ó wejdaȯ jo buwo kaypo ʃaułe, ó kojoȯ jo buwo kaypo pilorej ugnieȯ.

2. Ó turejo rąkoj ʃawo knigiałę kuriÿ buwo atwerta: ir uȥdejo deßynę kojąʃawo and maru, ó kayrę and ȥiameȯ.

3. Jr ßaukie didȥiu bałʃu, kaypo rekia lawaȯ: ó kad ßaukie, kałbejo anie ʃeptini perkuno-ißtykimej bałʃus[4] ʃawo

4. Ó kad pakalbejo anie ʃeptini perkuno ißtykimej bałʃuȯ[5] ʃawo, tada norejau joȯ paraßyt: ir girdejau bałʃą iß dangauȯ, kurʃej tare manęȯp, Uȥpecȥetyk tej ką kalbejo anie ʃeptini perkuno-ißtykimey, ó neraßyk to.

5. Jr pakiełe anȯ-

1 *o* 2 *ad* Ó 3 *sd* Jr 4,5 *c* bałʃą

5. Jr pakiełe anȯſey Anjełaȯ kuro regiejau beſtowint and[1] maru, ir and ʒiameȯ, rąką ſawo dangun[2].

6. Jr pryſ⟨i⟩ekie per tą kurſej gija and amʒu amʒynuju, kurſej ſutwere dangu ir tej kaȯ ira jampi, ir ʒiamę ir tej kaȯ ira joſe, jog nebuȯ daugiauȯ cʒeſa

7. Bet dienoſe bałſo ſekmo Anjeła, kad trubiȯ, tada iſipiłdiȯ paſleptyne diewo, kajpo apiſakie tarnamuȯ ſawo pranaßamuȯ.

8. Ó anȯ bałſaȯ kuri girdejau iß dągauȯ, kałbejo wel[3] ſu manim, ir tare, Eyk, imk aną knigiałę, kuriy atdaryta[4] (ir) rąkoſe ira ano Anjeła kurſei ſtowi and maru ir and ʒiameȯ.

9. Jr nuejau anop Anjełop, bekalbant jop, dok mi aną knigiałę. Ó anȯjen tare manęȯp: Jmk ir ſuwalgik ją: ó padariȯ kartu piłwą tawo, bet naſroſe tawo buȯ ſaldi kajpo meduȯ.

10. Jr emiau aną knigiałę iß rąkoȯ ano Anjeło, ir ſuwalgiau ją: ir buwo ſaldi naſroſe mano kajpo meduȯ, ó kad ją ſuwalgiau, piłwaȯ mano ſtojoȯ kartu.

11. Jr tare manęȯp, Rejkia idand wel pranaßautumbej po daugietu ʒmoniu, ir giminiu, ir[5] kalbu, ir karalu.

PAGULDIMAS XI

1. Jr dota mi[6] ⌜ira nendre⌝, ligi mieroȯ rykßtej: ir ſtowejo Anjelaȯ, ir tare, Kialkiȯ, ó pamierok Baʒniczą diewo, ir Altoru, ir toȯ kurie meldʒiaȯ jampi.

2. Ó[7] prieſeni, kurſej ira iß ora Baʒnicʒoȯ, aplajſk, ir nemierok jo pahoniamuȯ neȯ dotaȯ ira: ir ſuminȯ ßwętaghi mieſtą per kiaturaȯ-deßymtiȯ ir du menaſiu.

3. Jr doſiu dwejetuy ſwiedku mano galibę, ir pranaßauȯ per tukſtanti du ßymtu ßeßaȯ-deßymtiȯ dienu, apwiłk⟨t⟩i[8] majßejȯ

4. Tie tey ira anȯ[9] dwejetaȯ aliwoȯmedʒiu ir dwejetaȯ lichtoru, kurie ſtowi po diewu ʒiameȯ.

5. Ó jeygu kaȯ noreȯ ißkadit jemuȯ, ugniȯ ißejȯ iß naſru ju, ir ſuriȯ neprieteluȯ ju: ir jeygu kaȯ nori ißkadit jemuȯ, rejkia tejpag kad butu uʒmußtaȯ.

6. Tie ⌜uʒrakint ⟨dangu⟩[10] turi galibę⌝, idand nelietu lietuȯ dienoſe pranaßyſteȯ ju: ir turi galibę and wandeniu, idand joȯ pawi⟨e⟩rſtu[11] ing kraują, ir ißtyktu ʒiamę wiſokia korone, tiek kartu kiek noreȯ.

7. O kad pabajgȯ ludyghimą ſawo

[1] *pd* ʒiameȯ [2] *c* dangauſp [3] *pd* manęȯp [4] *c* atadaryta; *ad* ira [5] *pd* lieʒu⟨wiu⟩ [6] *pd* buwo [7] *c* Jr
[8] *s* ⟨apwiłkti⟩emȯ; *ms* apwiłki [9] *c* aniȯ, anie [10] *o* [11] *ms* pawirſtu *Adn. vv.* 7,8 *mutati ordine*

Beſtyja anoj, kuriy ißejt iß prapultieȯ[1] pakiełȯ wajną prieß joȯ, ir pergaleȯ joȯ, ir uʒmuß joȯ.

8. Ó ławonej ju (gułeȯ) and uliczoȯ didʒio mieſta, kurſej dwaſißkej wadynaȯ Sodoma ir Egyptaȯ, kame tejpag Wießpatȯ muſu nukryʒawotaȯ ira.

9. Ó (ʒmoneȯ) iß ʒmoniu, ir plemeneȯ[2], ir kalboȯ, ir gimineȯ daboſiȯ[3] and ju ławonu per triȯ dienaȯ ir puſę, ir nedałajȯ kad ławonej ju butu ißdeti graban.

10. Ó tie kurie giwena and ʒiameȯ linxminſiȯ[4] and ju, ir dʒiaugſiȯ, ir ſiuȯ wieni kitiemȯ dowanaȯ: delto jog anȯ dwejet⟨a⟩ȯ[5] Pranaßu mucʒyio toȯ kurie giwena and ʒiameȯ.

11. Ó paſkuj anu tryiu dienu ir puſeȯ dwaſia ʒywata nog diewo inejo joſna: ir ſtowejo and koju ſawo, ir połe dide bajme and tu kurie dabojoȯ and ju.

12. Jr girdejo didi bałſą iß dangauȯ, kurſej tare jump, Uʒeykit ßa: Jr uʒejo dangun debeſiy: ó neprietelej ju dabojoȯ and ju.

13. Jr anojgi hadynoj ſtojoȯ didiȯ treßeimaȯ ʒiameȯ, ir pagruwo deßymta[6] (daliȯ) mieſto, ir uʒmußti[7] buwo aname treßeime ʒiameȯ ſeptini tukſtanciej wardu ʒmoniu:

ó atſtan-

ó atſtankaȯ łabej iſigądo, ir dawe ßłowę diewuy dangauȯ.

14. Antra beda nuejo: ßtej, trecia beda atejt humej.

15. Jr trubijo ſekmaȯ Anjełaȯ, ir ſtojoȯ didiȯ bałſaȯ danguy, bekalbant, Karaliſteȯ ⟨swieta⟩[8] ſtojoȯ Wießpatieȯ muſu, ir Chriſtuſa jo, ir karalauȯ kajpo karaluȯ and amʒu amʒynuju.

16. Ó dwideßymȯ ir kieturi Seniauſiej kurie ſedi po diewu and ſoſtu ſawo, parpole and weydu ſawo, ir garbino diewą.

17. Bekałbant, dekawojame tau Wießpatie diewe Wiſogaliȯ, kurſej ira, ir kurſej buwo, ir kurſej[9] atejȯ, jog emej didę galibę ſawo, ir[10] wießpatawej kajpo Karaluȯ.

18. Jr apſiruſtawo gimineȯ, ó ruſtibe tawo atajo: ir cʒeſaȯ numiruſiu kad butu ſudyti, ir kad dotumbej ałgą tarnamuȯ tawo Pranaßamuȯ, ir ßwętiemuȯ, ir tiemuȯ kurie bijoȯ warda tawo, maʒiemuȯ ir didiemuȯ: ir kad iʒgadyntumbej toȯ kurie gadyno ʒiamę.

19. Jr atſidare Baʒnicʒa diewo dangoſe, ir ſkrynia ſandarieȯ jo regieta ira Baʒnicʒoj jo: ir[11] buwo ʒajbej, ir bałſej, ir perkuno mußymej[12], ir treßeimaȯ ʒiameȯ, ir didi ładej.

PAG-

1 *pd* wajawoȯ 2 *id* gimineȯ 3 *id* weyʒdeȯ 4 *c* dʒiaugſiȯ 5 *c* aną dwejetą; *ms* anąȯ dwejetąȯ 6 *id* trecia 7 *ms* muʒmußti 8 *ms* dangauȯ 9 *pd* buȯ 10 *pd* kar⟨alawej⟩ 11 *pd* ſtojoȯ 12 *c* perkunej

PAGULDIM⟨AS⟩ XII

1. Jr regietas ira didis ʒiankłas danguy: (ipaciej) moteriβkie apwiłkta Saułe, ó meno buwo po kojomis jos, ó and gałwoȯ joȯ karuna iβ dwilikoȯ ʒwajʒdʒu.

2. Jr buwo nieβcʒa ir βaukie begimdʒiant, ir budami ſopuley begimdʒi^{nt}. (?)

3. Jr regietas ira kits ʒiankłaȯ and dangauȯ, ó βtey, buwo didis raudonaȯ Smakas, beturins ſeptiniaȯ gałwaȯ ir deβymti ragu. Ó and gałwu[1] jo ſeptini[2] karaliβki briley.

4. Ó odega jo traukie trecią-(dalą) ʒwajʒdʒu dangauȯ, ir numete jaȯ and ʒiameȯ: Jr ſtowejo Smakaȯ prieβ aną moteriβkie kuriy turejo pagimdit, idand prarytu wajką joȯ, kad pagimdiȯ

5. Jr pagimde wiriβkąghi Sunu, kurſej turejo ganit wiſuȯ Pahoniuȯ giełeʒieȯ rikβte: ó wajkaȯ joȯ atymtaȯ ira diewop ir Soſtoȯp jo.

6. Jr iźbego ana moteriβkie puſtynen, kame turejo wietą pagatawitą (ſau) nog diewo, idand ją tęn penetu per tukſtanti du βymtu βeβaȯ-deβymtiȯ[3] dienu.

7.

7. Jr buwo wajna danguy: Michael ir Anjełej jo karawo prieβ Smaką, ó ſmakaȯ (tejpag) karawo ir Anjełej jo.

8. Jr nepergałejo, nej wieta ju atraſta ira daugiauȯ danguy.

9. Jr iβmeſtaȯ[4] ira didiȯ Smakaȯ, (ipaciey) Senaſiȯ ʒaltiȯ, kurſej wadynamaȯ eſt Welniaȯ ir βetonaȯ, kurſej ciełąghi ſwietą iβwadʒioja, iβmeſtaȯ[5] ira (kalbu) ʒiamen: ir Anjełej jo iβmeſti[6] ira ſu jo.

10. Jr girdejau didi bałſą bekalbant danguy, dabarjen ſtojoȯ iʒganimaȯ, ir galibe, ir karaliſte diewa muſu, ir maciȯ Chriſtuſa jo: apſkundejaȯ neȯ brolu muſu kurſej ſkunde joȯ[7] po diewu muſu dieną ir nakti, numeſtaȯ ira.

11. Jr pergałejo ghi krauju Awinelo, ir ʒodʒiu ludyghima ſawo: ir nemiłejo giwatoȯ ſawo iki ſmertiy.

12. Togdel dʒiaukiteȯ dangey, ir juȯ kurie giwenate joſe: Beda tiemuȯ kurie giwena and ʒiameȯ ir Maroſe: Welniaȯ neȯ nuʒęgie juſump, ir turi didę ruſtibę, ʒynodamaȯ jog turi maźąghi czeſą.

13. Ó kad iβwido anȯ Smakaȯ jog buwo iβmeſtaȯ[8] ʒiamen, tada perſekiojo aną moteriβkię kuriy turejo[9] pagimdit aną wiriβkąghi:

[1] *c* gałwoȯ [2] *c* ſeptinioȯ [3] *pd* metu [4,5] *c* numeſtaȯ [6] *c* numeſti [7] *pd* diewiep [8] *s* nu⟨meſtaȯ⟩ [9] *ms d* -rejo

14. Jr doti ira moterißkiej du ſparnu didʒioja Arelo, idand nułektu giron wieton ſawo, kame penima eſt per cʒeſą, ir cʒeſuȯ, ir puſę cʒeſo, nog weyda Zalćio.

15. Ó ʒaltiȯ ißmete iß naſru ſawo wandeni paſkuy aną moterißkię, noredamaȯ padaryt idand ją pagautu upe.

16. Ó ʒiame atajo and pagialboȯ anej moterißkiej, ir atwere ʒiame naſruȯ ſawo, ir praryio aną upę, kurą ißmete ſmakaȯ iß naſru ſawo.

17. Jr uʒſikierßijo[1] anȯ Smakaȯ prieß aną moterißkię, ir łajdeȯ kad wajną weſtu prieß atſtanką ſekłeȯ joȯ, kurie ſergt pryſakimu diewo, ir ludyghimą Jeʒuſo Chriſtuſa.

18. Ó aßjen ſtowejau and ʒieʒdrumaru.

PAGULD⟨IMAS⟩ XIII

1. Jr regiejau iß maru ⌜ißejnant Beſtÿią⌝ beturyncią ſeptiniaȯ gałwaȯ, ir deßymti ragu: ó and[2] ragu joȯ buwo deſetkaȯ karalißkiu kiepuru, ó and gałwu joȯ buwo wardaȯ bluʒnierſtwoȯ (diewo.)

2.

2. Ó ans ʒweriȯ kuri regiejau liguȯ buwo Leoparduy, ó kojoȯ joȯ kajpo (kojoȯ) meßkoȯ, ó naſrej joȯ kajpo naſrej lawo: ó ſmakaȯ dawe jej ſilą ſawo, ir ſoſtą ſawo, ir didʒią galibę.

3. Jr regiejau wieną iß joȯ gałwu kajpo iki ſmertiy ſuronitą, ir iʒgidita ira ſmertełna joȯ rona: ir diwijoȯ[3] anej Beſtyjej cieła ʒiame.

4. Jr garbino aną Smaka, kurſej dawe anamuy zweruy galibę: ir garbino aną Źweri, bekalbant: Kaȯ ira liguȯ tamuy Zweruy? kaȯ gali weſt[4] wajną prieß ghi.

5. Jr doti ira jamuy naſrej, kad kałbetu didʒius dayktus ir bluʒnierſtwaȯ- (diewo): ir dota ira jamuy galibe kad (tej) darytu, per kiaturaȯdeßymtiȯ ir du menaſiu.

6. Jr atwere naſruȯ ſawo bluʒnierſtwoſp prieß diewą, kad bluʒnitu wardą jo, ir nometą jo, ir toȯ kurie giwena danguy.

7. Jr dota ira jamuy (galibe) kad darytu wajną ſu Szwętejſiejȯ, ir pergałetu joȯ: ir dota ira jamuy galibe and wiſokioȯ plemeneȯ, kalboȯ, ir gimineȯ.

8. Jr garbinȯ ghi wiſi tie

kurie

[1] *ms d* Jr uʒſikier- [2] *pd* gałwu (*c* gałwoȯ) joȯ buwo [3] *pd* and [4] *ab* wajną *Adn.* vv. 16,17 *mutati ordine*

kurie giwena and ʒiameȯ, kuru wardej n'eſt paraßyti Knigoj zywata, Awinelo kurſej uʒmußtaȯ ira nog uʒdeimo-fundamenta ſwieto.

9. Jeygu kaȯ turi auſiȯ, tekłauſo.

10. Jeygu kaȯ weda newalon, patȯjen ejt newalon: jeygu kaȯ uʒmußa kaławiju, patsjen reykia kad butu uʒmußtaȯ kaławiju. Cia ira kantribe ir wiera ßwętuju.

11. Jr regiejau kitąghi Źweri ißejnant[1] iß ʒiameȯ, ó turejo du ragu, Awinelo (ragamȯ) ligu, ir kałbejo kajpo Smakaȯ.

12. Jr daro ⌜wiſokią galibę⌝ pirmo Źwerieȯ po weydu jo, ir daro idand ʒiame ir tie kurie giwena joj, garbintu pirmą aną Źweri, kuro ſmertelna rona uzgidita buwo.

13. Jr daro didʒiuȯ ʒiankłuȯ, tejp jog daro jog nuʒęgt ugniȯ iß dangauȯ and ʒiameȯ po ʒmonemiȯ.

14. Jr ißwedʒia toȯ kurie giwena and ʒiameȯ, tejȯ ʒiankłeyȯ kurie doti ira jamuy kad darytu po wejdu ano Zwerieȯ: bekalbant tump kurie giwena and ʒiames, idand anamuy ʒweruy, kurſej turejo roną kaławijo, ó (wel) adgijo, padarytu abroʒą.

15.

15. Jr dota ira jamuy galibe kad dotu dwaſią abroʒuj ano Zwerieȯ, idand abroʒaȯ ano Zwerieȯ kałbetu teypag, ir padarytu idand wiſi tie kurie negarbintu abroʒa ano Zwerieȯ, butu uźmußti.

16. Jr daro idand and wiſu[2] maʒu ir didʒiu, ir bagotu ir ubagu, ir walnu ir newalniku, butu dota ʒÿm⟨e⟩, and deßyneȯ rąkoȯ ju, aba and ju kaktu.

17. Jr idand niekaȯ nedriſtu pi⟨r⟩kt[3] aba perdot, bet[4] taȯ kurſej turi ʒymę, aba wardą Źwerieȯ, aba ſkajciu, warda jo.

18. Cia ira ißmintiȯ: kaȯ turi raʒumą, teſkajto[5] ſkajciu to Zwerieȯ: ſkajciuȯ neȯ ira ʒmogauȯ: ó ſkajciuȯ jo ira ßeßy ßymtej ßeßoȯdeßymtiȯ ir ßeßi.

PAGULD⟨IMAS⟩ XIV

1. Jr dabojauȯ, ó ßtej, Awineliȯ ſtowejo and kałno Zion, ó ſu jo, ßymtaȯ kiaturoȯ deßymtiȯ ir kieturi tukſtanciej, turedami and gałwu ſawo paraßytą wardą tewa ſawo.

2. Jr girdejau bałſą iß dangauȯ, ⟨kaypo⟩[6] bałſą daugiel wandeniu, ir kajpo bałſą didʒio perkuna-mußymo. Jr girdejau bałſą Cythroȯ-

[1] *ms* ißejnanant [2] *c* wiſiemuȯ [3] *ad* jo; *ms* pikt [4] *id* wel [5] *pd* tą [6] *ms* kałbą

ʒajdeju, beʒaydʒianciu and cythru ſawo:

3. Jr giedojo kaypo naują gieſmę po ſoſta, ir po kiatwertuy Zweru, ir Senialejȯ: ir negałejo niekaȯ ißmokt anoȯ gieſmeȯ, bet anie ßymtaȯ kiaturoȯ-deßymtiȯ ir kieturi tukſtanciej, kurie pirkti buwo iß ʒiameȯ.

4. Tie tey ira kurie neiſitepe moterimiȯ: mergomiȯ neȯ ira. Tie tej ira kurie waykßcʒoja paſkuy Awineli wiſur kur ejt. Tie ira pirkti iß zmoniu, (and) pirmu-wajſiu diewuy ir Awineluy.

5. Ó naſroſe ju notſirado ʒdroda: nekałtejȯ neȯ ira po Soſta diewo.

6. Jr regiejau kitą Anjełą bełekiant widuryje dangauȯ, ó turejo amʒyną Evangelią, idand apiſakitu tiemuȯ kurie giwena and ʒiameȯ, ir wiſokiej giminej, ir plamej, ir kałbej, ir ʒmonemuȯ.

7. Bekałbant didʒiu bałſu, Bijokiteȯ diewo, ir dokit jamuy ßłowę, hadyna neȯ ſuda jo atajo. Jr garbink⟨i⟩te[1] tą kurſej padare[2] dangu, ir ʒiamę, ir maruȯ, ir pawerſmiuȯ wandeniu.

8. Jr ſekie kitȯ Anjełaȯ, bekałbant: Parpołe, parpole, Babylon didiȯ mieſtaȯ, delto jog girde wiſaȯ gimineȯ winu ruſtibeȯ kurwiniſteȯ ſawo.

9. Jr ſekie joȯ treciaȯ Anjełaȯ bekałbant didʒiu bałſu, Jeygu kaȯ garbina[3] aną Zweri ir abroʒa jo, ir ima[4] ʒymę and kaktoȯ ſawo[5], aba and rąkoȯ ſawo.

10. Taſjen tejpag giarȯ iß wina ruſtibeȯ diewo, kuriy neſumißita impilta ira giaraman-kubkan ruſtibeȯ jo: ir buȯ muczytaȯ ugnia ir ſiera, po ßwętejȯ Anjelejȯ, ir Awinelu.

11. Ó dumej muczyghima ju eyt aukßtin and amʒu amʒynuju, ir neturi atylſieȯ dienoj ir naktiy tie kurie garbina aną Zweri ir abroʒą jo, ir jeygu kaȯ im⟨a⟩[6] ʒymę warda jo.

12. Cia ira kantribe ßwętuju: ćia ira tie kurie ſergt pryſakima diewo, ir wieroȯ[7] Jeʒuſo.

13. Jr girdejau balſą iß dangauȯ kurſej kalbejo manęȯp, Paraßyk, Paławinti ira numirelej, kurie mirßta Wießpatiep noß ßa: Jr łabej kalba Dwaſia, kad ilſetu nog darbu ſawo: ó darbej ju eyt' paſkuy ju.

14. Jr dabojauȯ, ó ßtej balta debeſiȯ, ó and debeſieȯ buwo beſedinȯ

liguȯ

1 *ms* garbinkte 2 *pd* ʒiamę 3 *c* garbinȯ 4 *c* imȯ 5 *pd* and 6 *ms* imą 7 *pd* Chriſtuſa

liguỏ Sunuj ʒmogauỏ, beturinỏ and gałwoỏ ſawo aukſa karuną ó rąkoj ſawo aßtrąghi piautuwą.

15. Jr ißejo kits Anjełaỏ iß Baʒniczoỏ, ßaukdamaỏ didʒiu balſu and to, kurſej ſedejo and debeſieỏ, Nuſiuſk piautuwą tawo, ir piauk: atajo neỏ jau hadyna piaut, kadągi pÿutiỏ ʒiames pryſpejo.

16. O taỏ kurſej ſedejo and ⟨de⟩beſieỏ[1], nuſiunte pÿautuwą ſawo and ʒiameỏ, ir papÿauta ira ʒiame.

17. Jr ißejo kitỏ Anjełaỏ iß Baʒnicʒoỏ kurſej ira danguy, patỏjen tejpag turedamỏ aßtrąghi pÿautuwą

18. Jr ißejo kitỏ Anjełaỏ[2] nog Ałtorauỏ, kurſej turejo galibę and ugnieỏ: ir ßaukie didʒiu bałſu anop kurſej tureio aßtrąghi pÿautuwą, bekalbant: Nuſiuſk aßtrąghi pÿautuwą tawo, ir nupiauk ogu ßakaỏ winnicʒoỏ ʒiames, ogoỏ neỏ joỏ nuſirpuſioỏ.

19. Jr nuſiunte anỏ Anjełaỏ pÿautuwą ſawo and ʒiameỏ, ir nupÿowe (ogaỏ) nog winnicʒoỏ ʒiameỏ, ir imete jaỏ didʒian wino-proſoỏ-kubilan ruſtibeỏ diewo.

20. Ó anaỏ wino-proſoỏ-kubiłaỏ ſpauſtaỏ ira uʒ mieſta, ir ißejo kraujaỏ iß ano wino-proỏoỏ-kubiła, iki kamanamỏ arklu, and tukſtantieỏ ßeßu ßymtu warſtu.

PAGULDIMAS XV

1. Jr regiejau kitąghi didi ir ſtebuk-
[lingąghi ʒiankłą
danguj, (ipaciey) ſeptiniỏ[3] Anjełuỏ, beturinciuỏ ſeptiniaỏ paſkutyneỏ koroneỏ, toſe neỏ paſibajgie ruſtibe diewo.

2. Jr regiejau kajpo ſtikło maruỏ ſumißytuỏ ugnia: ir toỏ kurie wirßunę turejo and Zwerieỏ, ir and abroʒa jo, ir and ʒymeỏ jo, (ir) and ſkajciauỏ warda jo, kurie ſtowejo paỏ ſtikło maruỏ, turedami cithraỏ diewo.

3. Jr giedojo gieſmę Majʒeßauỏ tarna diewo, ir gieſmę Awinelo, bekalbant, didi ir ſtebuklingi ira darbej tawo, Wießpatie, Wiſogaliỏ diewe, tejſi ir tykri ira kielej tawo, Karalau ßwętuju.

4. Kaỏ neſibijotu tawęỏ, Wießpatie, ir warda tawo (ne)ßławintu? patỏjen neỏ eſi ßwętu: wiſoỏ neỏ gimineỏ atejỏ, ir garbinỏ tawe: ſudej neỏ tawo apirejßkiti ira.

5. Jr dabojauỏ paſkuj to, ó ßtej, Baʒnicʒa nometo ludyghima atſidare[4] danguy.

6. Ó anie ſeptini Anjełej, kurie turejo ſeptiniaỏ koroneỏ, ißejo iß Baʒnicʒoỏ, parediti[5] czyſta ir ʒybącia drobe, ir apjoſti and krutu aukſo joſtomiỏ.

7. Ó wienỏ iß anu kieturu Zweru

dawe

[1] *ms* beſieỏ [2] *pd* iß Baʒnicʒoỏ [3] *c* ſeptiniuỏ [4] *pd* Baʒnicʒoj [5] *pd* greʒej ir

dawe ſeptinetuy Anjełu ſeptiniaȯ cȥeβaȯ piłnaȯ ruſtibeȯ diewo, kurſej gija and amȥu amzynuju.

8. Jr prypiłdita ira Baȥnicza dumejȯ [iß βłowes diewo, ir galibeȯ jo: ir negałejo niekaȯ inejt Baȥniczon, net ſeptinioȯ koroneȯ ſeptineto Anjełu paſibajgie.

PAGULDIMAS XVI

1. Jr girdejau didi bałſą iß Baȥniczoȯ, bekalbant ſeptiniump Anjelump, Eykit, ir ißliekit (ſeptiniaȯ) cȥeβaȯ ruſtibeȯ diewo and ȥiameȯ.

2. Jr[1] nuejo pirmaſiȯ, ir ißliejo cȥeβą ſawo and ȥiameȯ: ir buwo pikta ir nełemta wotiȯ and ȥmoniu, kuroȯ turejo ȥymę Zwerieȯ, ir kuroȯ garbino abroȥą jo.

3. Jr ißpiłe antraȯ Anjełaȯ cȥeβą ſawo marioſna, ir tapo krauju kajpo (kraujaȯ) numirelo: ir padweſe maroſe wiſokia gijanti[2] duβa.

4. Ó[3] ⌜treciaȯ Anjełaȯ ißpiłe[4]⌝ cȥeβą ſawo upeſna, ir pawerſnioſna wandeniu: ir tapo (wandeniej) kraujejȯ.

5. Jr girdejau Anjełą wandeniu bekałbant, tejſu eſi, Wieβpatie, kurſej ira, kurſej buwo, ir kurſej buȯ, delto jog ſudyjej tej:

6. Delto jog

6. Delto jog praliejo kraują βwętuju, ir Pranaβu, tada tujen tejpag dawej jemȯ giart kraują. Wertejȯ neȯ to ira.

7. Jr girdejau kitąghi bekalbant[5] nog Ałtorauȯ, Jr labej, Wieβpatie Wiſogaliȯ diewe, Sudej tawo ira[6] wierni ir tejſi.

8. Ó kietwirtaȯ Anjełaȯ ißpiłe cȥeβą ſawo and Saułeȯ: ir dota ira jey (galibe) ikajtit ȥmoneȯ ugnia.

9. Jr ikajtitoȯ ira ȥmoneȯ didȥiu karβcȥu, ir bluȥnijo wardą diewo, kurſej turi galibę and tu koroniu: ir neſuſigryȥo kad dotu jamuy βłowę.

10. Jr ißliejo pęktaȯ Anjełaȯ cȥeβą ſawo, and ſoſtoȯ Zwerieȯ: ir uȥtemo[7] Karaliſte jo, ir kąde lieȥuwiuȯ ſawo pro ſopuli.

11. Jr bluȥnijo diewą dangauȯ pro ſopuluȯ ſawo, ir pro wociaȯ ſawo: ir neſuſigriȥo nog darbu ſawo.

12. Ó βeβtaȯ Anjełaȯ ißpiłe cȥeβą ſawo ⟨and⟩[8] didȥioȯ upeȯ Eufrateȯ, ir iȥdȥiuwo wando joȯ, idand butu pagatawitaȯ kialaȯ karalu, kurie (atejȯ) nog uȥtekieimo Saułeȯ.

13. Jr regiejau iß naſru Smako, ir iß naȯru Zwerieȯ ir iß naſru

1 *pd* ißejo 2 *c* giwa 3 *c* Jr 4 *ms d* 5 *pd* iß 6 *pd* tej⟨si⟩ 7 *c* uȥtamſita ira 8 *ms* iß

falßywo Pranaßa, triȯ necʒyſtaȯ dwaſiaȯ (beejnant) ligiaȯ warłemȯ.

14. Dwaſioȯ neȯ tej ira welniu, ir daro ʒymeȯ, kuroȯ ißejt Karalump ʒiameȯ, ir cieło[1] ſwieta, kad ſurynktu joȯ wajnoſp dideȯ anoȯ dienoȯ wiſogalincio diewa.

15. Sʒtej, atejmi kajpo wagiȯ. Paßławintaȯ ira taȯ kurſej jaucia, ir rubu ſawo ſergt, kad newaykßcʒotu nogu, ir (ne)regietu giedoȯ jo.

16. Jr ſurynko jaȯ wieton, kurą wadyna Żydyßkej Armageddon.

17. Ó ſekmaȯ Anjełaȯ ißpiłe cʒeßą ſawo oran: ir atajo didiȯ balſaȯ iß Baʒnicʒoȯ dangauȯ, iß ſoſtoȯ, bekalbant, Stojoȯ.

18. Jr ſtojoȯ balſej, ir perkuno-mußymey, ir ʒajbej: ir ſtojoȯ didiȯ treßeimaȯ ʒiameȯ, koks neſtojoȯ iß ko buwo ʒmoneȯ and ʒiameȯ (ipaciej) tokȯ tr⟨e⟩ßeimaȯ[2] ʒiameȯ, (ir) tejpo didiȯ.

19. Jr perplißo didiȯ mieſtaȯ ing triȯ dalaȯ: ir mieſtej Pahoniu parpołe: ir atajo pometÿn dide Babylon po diewu, kad dotu jey giaramą-kubką wino ruſtibeȯ kierßta jo.

20. Jr nutekiejo wiſokia Jwa, ó kał⟨n⟩ey[3] n'eſt atraſti.

21. Jr nupołe iß dangauȯ and ʒmoniu didiȯ ładaȯ, (koʒnaȯ akmo) ſwere talento-(puntą): ir bluʒnijo diewą ʒmoneȯ pro koronę ano lada: korone neȯ jo buwo łabej dide.

PAGULDIMAS XVII

1. Ó wienȯ iß ſeptiniu Anjełu, kurie turejo ſeptiniaȯ cʒeßaȯ, atajo ir kałbejo ſu manim, ir tare manęȯp, Eykß ßa, parodyſiu tau ſudą didʒioȯ Kurwoȯ, kuriy ſedi and daugiel wandeniu.

2. Su kura kurwijoȯ karalej ʒiameȯ, ir tie kurie giwena and ʒiameȯ apſigiere winu kurwiniſteȯ joȯ.

3. Jr nugabeno mane puſtinen, dwaſioÿ, ir regiejau moterißkię beſedincią and ʒwerieȯ[4] raudono kajpo ßkarlotaȯ, kuriy pił⟨na⟩[5] buwo wardu bluʒnierſtwoȯ (diewo), ir turejo ſeptiniaȯ gałwaȯ ir deßymti[6] ragu.

4. Ó ana moterißkie ⌜apwiłkta buwo⌝ purpura ir ßkarłotu, ir ißdabinta aukſu ir brangiejȯ akmeniejȯ, ir perłomiȯ, ó rąkoj ſawo turejo giaramą-kubką piłnąghi biaurybiu ir neczyſtatoȯ kurwiniſteȯ ſawo.

5. Ó and prießakia

[1] c ciełop [2] ms troßeimaȯ [3] ms kałtey [4] id galwijo [5] ms pił; id wiłkiejo [6] ms deßyntti

5. Ó and prieβakio joò buwo paraβytaò wardaò, (ipaciej) paſłeptyne, dide Babylon, motyna kurwiniſciu ir biaurybiu ʒiameò.

6. Jr regiejau jog apſigiere ana moteriβkie krauju βwętuju, ir krauju Swiedku Jeʒuſo. Jr ſtebejauò, kad regiejau ją, didʒiu ſtebeimu.

7. Ó Anjełaò tare manęòp, Kodel ſtebieò? Paſakiſiu tau paſłeptinę moteriβkieò, ir to Zwerieò kurſej neβa ją, kurſej turi ⟨ſeptiniaò galwas⟩[1], ó deβymti ragu.

8. Zweriò anò kuri regiejey, buwo ir nera: ir iβejò iβ prapultieò, ir łajſiò praʒutin: o tie kurie ira and ʒiameò ſtebeſiò (kuru wardej n'eſt paraβyti Knigoj Żywata nog uʒdeima-fundamento swieto[2]) beregint aną Zweri, kurſej buwo, ó nera, noriòjen ira.

9. Cia ira raʒumaò, kaò turi iβminti, Septinioò galwoò ira ſeptini kałnej, and kuru ta Moteriβkie ſedi.

10. Jr ſeptini (tejpag) ira Karalej: pęki nupołe, ó wienò ira, kitò dar notejo, ó kad atejò, reykia kad per maʒąghi (cʒeſa) atliktu.

11.

11. Ó anò ʒweriò kurſej buwo, ó nera, taò tejpag ira aβmu (Karalu) (!) ir ira iβ ſeptineto, ó ejt praʒutin.

12. Ó anie deβymò ragej kuroò regiejey, ira deβymò Karalej, kurie dar negawo Karaliſteò wienoj hadynoj ſu Zweru.

13. Tie turi wienokią dumą, ir padoò galibe ſawo ir maći Zweruy.

14. Tie wajawoò prieβ Awineli, ó Awineliò pergałeò joò (Wieβpatò neò ira Wieβpaciu, ir Karaluò Karalu) ir tie kurie ira ſu jo, paβauktiej, ir iβrynktiej, ir wierniej.

15. Ó anòjen tare manęòp, Tie wandeniej, kuroò regiejej, kame ſedi kurwa, ira ʒmoneò[3], ir mineò, ir gimineò, ir lieʒuwiej.

16. Ó anie deβymò ragej kuroò regiejey and Zwerieò, nopikięteò kurwoò, ir padariò ją puſta, ir noga: ir walgiò joò kuną, ir ſudeginò ją ugnia[4].

17. Diewaò neò dawe jemuò βyrdiſna ju idand darytu ⌜wienokią dumą⌝, ir idand dotu Karaliſtę ju Zweruy net paſibajgò żodʒiej diewo.

18. Ó

[1] *ms* septinis raguò [2] *id* ʒiameò [3] *id* gimineò [4] *c* ugniò

18. Ó ana moteriβkie kurą regiejey, ira anď didiď mieſtaď, kurſej turi Karaliſtę and Karalu ʒiameď.

PAGULDIMAS XVIII

1. Ó paſkuj to regiejau kitąghi Anjełą nuʒęgianti iβ dangauď, beturinti didʒią galibę, ó ʒiame apβwieſta ira βłowe jo.

2. Jr βaukie galintingej didʒiu bałſu bekalbant, Parpołe, parpołe, dide Babel[1], ir tapo giwenimo-wieta welniu, ir iʒdeimo-wieta wiſu necʒyſtu dwaſiu, ir iʒdeimo-wieta wiſu neczyſtu ir nopikięciamu paukβcʒu.

3. Delto jog giere wiſoď gimineď iβ wino ruſtibeď kurwiniſteď joď, ir kurwijoď ſu ja Karalej ʒiameď, ir bagotejď tapo prakijeÿ ʒiameď iβ galibeď łobia joď.

4. Jr girdejau kitą bałſą iβ dangauď, bekalbant, Jβeykit iβ joď ʒmoneď[2] mano, idand neturetumb⟨ite⟩[3] bęndriſteď ſu griekejď joď, ir idand negautumbite[4] iβ joď koroniu.

5. Griekey neď joď ſekie[5] (wienď paſkuy kitą) iki danguy, ir atmine diewaď anu neteyſibiu joď.

6.

6. Atpetokit jey kaypo ana atpetawo jumuď, ir atadokit jej kita tiek pagal joď darbu: ing tą giaramą-kubką kuran ana piłe, impilkit jej dweja tiek.

7. Teyp daug kaypo βlawinoď, ir raſkaβieď turejo, teyp didi ſopuli ir raudawimą padarikit jej: Kałba neď βyrdiy ſawo, Sedʒiu (kajpo) Karaliene, ó neſmi naβłe, ir neregieſiu raudawima.

8. Togdel atejď koroneď joď wienoj dienoj, (ipaciej) ſmertiď, ir raudawimaď, ir badaď, ir ſudeginta buď ugnia: Wieβpatď neď diewaď kurſej ſudyja ią, ira ſtipraď.

9. Jr apiwerks ją Karalej[6] ʒiameď, kurie kurwijoď ſu ją, ir raſkaβy turejo: kad regieď dumuď degima joď.

10. ⌜Jβ toła ſtowedami⌝ pro bajmę muczyghima joď, bekalbant, Beda, beda, didʒiamuy mieſtuy Babylon, ſtipramuy mieſtuy[7]!
Wienoj neď hadynoj
atajo ſudaď tawo.

11. Jr werkď kupczej ʒiameď, ir raudoď jo[8], delto jog niekaď neperka daugiauď taworu[9] jo.

12. Taworu aukſo, ir ſidabro, ir prakiłnu akmenu, ir perłu,

ir greźoď

[1] *de* Babylon [2] *id* gimine [3] *ms* neturetumbej [4] *c* negautumbey [5] *c* ſekieď [6] *id* Kunigajkβczey [7] *pd* Sudaď (*c* Sudey) neď tawo atajo hadÿna [8] *c* joď [9] *c* taworauď *Adn. vv.* 7,8 *mutati ordine*

ir greʒoȯ drobeȯ, ir purpuroȯ, ir βyłku, ir βarłoka: ir wiſokio gierej-kwapancio medʒia, ir wiſoki⟨u⟩ ſłoniowej-koſci ſudu, ir wiſokiu ſudu brangio medʒia, ir waro, ir giełeʒieȯ, ir marmura-akmenio:

13. Jr cinamona, ir kwepąciu dayktu[1], ir gierej-kwepancioȯ moſtieȯ, ir kodyłoȯ, ir wino, ir aliwoȯ, ir greʒumiltu, ir kwieciu, ir muβtu galwiju, ir awiu: ir arklu, ir korietu, ir kunu ir duβu ʒmoniu.

14. Jr wajſiuȯ raſkaβieȯ duβoȯ tawo atſtojo nog tawęȯ: ir wiȯ tej kaȯ buwo pałapus, ir βłowintinga atſtojo nog tawęȯ, ir neraſi to daugiauȯ.

15. Kupcʒey tu dajktu kurie bagotejȯ tapo iβ jo, ſtoweȯ iβtoła pro bajmę mucʒyghima jo werkdami[2], ir raudodami[3].

16. Jr kalbedami: Beda, Beda, didiȯ anȯ mieſtaȯ, kurſei apwiłktaȯ buwo greʒa drobe, ir purpura, ir βkarłotu, ir pareditaȯ aukſu, ir brangiejs akmeniejȯ[4], (ir) perłomiȯ: wienoj neȯ hadynoj iβpuſtyta ira tejp dide bagotiſte.

17. Jr wiſi ſtirnikej, ir wiſoȯ ʒmoneȯ and akrutu, ir βejmina-akruta, ir wiſi tie kurie prekauja ſu uʒumarejȯ, ſtowejo iβtoła:

18. Jr βaukie beregiedami dumuȯ degima jo (ir) bekalbedami, K⟨a⟩ȯ do mieſtaȯ[5] buwo liguȯ tamuy didʒiamuy mieſtuy?

19. Jr barſte dulkieȯ and gałwu ſawo ir βaukie, werkdami[6] ir raudodami, bekałbant: Beda, Beda, didiȯ anȯ mieſtaȯ, kurame wiſi tie kurie turejo akrutus maroſe prakiłnumu jo bagotejȯ tapo, wienoj neȯ hadynoj puſtu tapo

20. Dʒiaukiȯ and jo dangie(!), ir βwęti Apaβtalej, ir Pranaβej, ſudyjo neȯ diewaȯ ſudą juſu and jo.

21. Ó ſtipraȯ Anjełaȯ pakiełe akmeni kajpo didi melniczoȯ akmeni, ir imete ghi maroſna bekalbant, Teypo buȯ imeſtaȯ ⌜gwołtu didiȯ mieſtaȯ Babel⌝(!), ir nebuȯ daugiauȯ atraſtaȯ

22. Jr nebuȯ daugiauȯ girdetaȯ tawimpi, bałſaȯ citroȯ-ʒajdeju, ir giedotoju, ir ſkamaroku[7], ir patrubocʒu: ir nebuȯ daugiauȯ

atra-

1 *id* kodyłoȯ 2 *c* bewerkiant 3 *c* beraudojant 4 *c* brangiu akmeniu 5 *b* (mieſtaȯ) 6 *c* bewerkiant 7 *id* pipiniku

atraſtaȯ tawimpi majſtraȯ kokio remeſła: ir nebuȯ daugia[us] girdetaȯ tawimpi bałſaȯ melnicʒoȯ

23. Jr neßwieȯ daugiauȯ tawimpi ßwieſe ʒwakieȯ: ir nebuȯ daugiauȯ girdetaȯ tawimpi bałſaȯ Swota ir Swoćioȯ: prakijej neȯ tawo buwo Didiej ʒiameȯ, ʒyniſte neȯ tawo apwiłtoȯ ira wiſoȯ[1] gimineȯ.

24. Jr atraſtaȯ ira jampi kraujaȯ Pranaßu, ir ßwętuju, ir wiſu tu kurie uʒmußti ira and ʒiameȯ.

PAGULD⟨IMAS⟩ XIX

1. Ȯ paſkuy to girdejau kajpo didi bałſą danguy, bekałbant, Halleluja: iʒg⟨a⟩nimaȯ[2], ir ßłowe, ir cʒaſtiȯ, ir galibe t'eſt Wießpaciuy diewuy muſu.

2. Sudej neȯ jo ira[3] tykri ir teyſi: kadągi ſudyjo aną didę Kurwą, kuriy pagadyno ʒiamę kurwiniſte ſawo, ir pamſtijoȯ krauja tarnu ſawo iß rąkoȯ joȯ.

3. Jr tare antra-kart, Halleluja, ȯ dumej joȯ uʒejt and amʒu amʒynuju.

4. Jr parpołe anie dwideßymȯ ir kieturi Seniej, ir anȯ kiatwirtiȯ Zweru ir[4] garbino diewą, kurſej ſedejo and ſoſtoȯ, bekalbant, Amen, Halleluja.

5. Jr atajo bałſaȯ, iß ſoſtoȯ, bekalbant, Garbinkit diewą, wiſi jo tarnej, ir juȯ kurie jo bijoteȯ, tejp maʒy kajpo didi.

6. Jr girdejau kajpo bałſą didʒioȯ mineȯ, ir kajpo bałſą daugiel wandeniu, ir kajpo bałſą ſtipru perkuniu, bekalbant, Halleluja: Wießpatȯ neȯ wiſogaliȯ diewaȯ wießpatawo kajpo karaluȯ

7. Linxminkimeȯ, ir dʒiaukimeȯ ir dokim jamuy ßłowę: Swodʒba neȯ Awinelo atajo, ȯ mote jo paſigatawijo.

8. Jr dota ira jey, idand butu apwiłkta cʒyſta ir ʒybącia ⌜greʒa drobe⌝: ta neȯ greʒy drobe ira nutejſinimej ßwętuju.

9. Jr tare manęȯp, Paraßyk, Paßlawinti ira tie kurie paßaukti ira and wecʒeroȯ Swodʒboȯ awinelo. Jr tare manęȯp, Tie tej ira tykri ʒodʒiej diewo.

10. Jr parpolau kojump jo kad paſikłoniocia jamuy, ȯ anȯjen

tare

[1] *pd* ʒmoneȯ [2] *ms* iʒgnimaȯ [3] *pd* tejſi ira [4] *pd* meld...

tare manęȯp, dabokiȯ idand to ne(darytumbej) bendratarniu tawo eʃmi, ir brolu tawo, kurie tury ludyghimą[1] Jeʒuʃo: diewuy kłoniokiȯ Ludyghimaȯ neȯ Jeʒuʃo ira dwaʃia pranaßyʃteȯ.

11. Jr regiejau dangu atwertą, ó ßtej, bałtaȯ arkliȯ, ó taȯ kurʃej ʃedejo and jo, wadynamaȯ buwo Wiernaȯ ir Tykraȯ, ó ʃudyja ir weda wajną tejʃibej.

12. Ó akiȯ jo buwo liepʃna ugnieȯ, ó and gałwoȯ jo buwo daugiel karalißkiu kiepuru: ó turejo wardą paraßytą, kuro niekaȯ nezynojo bet anȯjen patȯ.

13. Jr apwilktaȯ buwo rubu, kurʃej buwo paʃarbawotaȯ krauju: ó wardaȯ jo buwo wadynamaȯ, Zodiȯ diewo.

14. Ó wajʃkej danguy ʃekie ghi and bałtu arklu apwiłkti bałta ir cʒyʃta płona drobe.

15. Ó iß naʃru jo ejo aßtraȯ kaławijaȯ, idand mußtu jo Pahoniuȯ[2], Jr ganiȯ jo giełeʒieȯ rykßte: ir ʃpaudʒia wino-proʃą

wino

wino ruʃtibeȯ ir kerßto wiʃogalincio diewa.

16. Jr turi ⌜paraßyta and ruba ʃawo⌝ ir and ʃemore[3] ʃawo wardą Karaluȯ Karalu, ir Wießpatȯ Wießpaciu

17. Jr regiejau Anjełą ʃtowinti ʃaułej: ir ßaukie didʒiu bałʃu, bekałbant wiʃump paukßcʒump, kurie łekiojo widuryje dangauȯ, Eykit ßa, ir ʃuʃirinkit and wecʒeroȯ didʒioja diewo.

18. Jdand walgitumbite kuną Karalu, ir kuną wirauʃiuju and tukʃtantieȯ, ir kuną ʃtipruju, ir kuną arklu, ir tu kurie ʃedi and ju: ir kuną wiʃu walnuju ir newalniku, ir maʒu ir didʒiu.

19. Jr regiejau aną Źweri, ir Karaluȯ ziameȯ ir wajʃkuȯ ju ʃuʃirinkuȯ kad weʃtu wajną prieß tą kurʃej ʃedejo and ano arkla, ir prieß jo[4] wajʃką.

20. Jr pagautaȯ ira anȯ ʒweriȯ, ó ʃu jo falßywaȯ Pranaßaȯ, kurʃey dare ʒiankłuȯ po wejdu jo, kurejȯ apwiłe toȯ kurie pryeme

ʒy-

[1] *pd* CHriʃtauȯ [2] *c* Pahoniu [3] *cf* 'szlaunis' [4] *pd* abaʒą

ʒymę ano Zwerieȯ, ir kurie kłoniojoȯ Abroʒuj jo. Todu imeſti ira giwomiȯ eʒeran ugnieȯ kuriy[1] dega ſiera.

21. Ó atſtankaȯ pamußti ira kaławiju to[2] kurſej ſedejo and ano arkla, kurſej ejo iß naſru jo, ir paſoto wiſi paukßcʒey kunu ju.

PAGULD⟨IMAS⟩ XX

1. Jr regiejau Anjełą nuejnanti iß dangauȯ, beturinti raktą prapultieȯ, ir didi łancuhą rąkoj ſawo.

2. Jr nutwere Smaką, Senąghi Żalti, kurſej ira Welniaȯ ir Szetonaȯ, ir ſuryßo ghi and tukſtantieȯ metu.

3. Jr mete ghi prapultin, ir uʒrakino ghi joj, ir uʒpecʒetyjo (ją) wirßuj jo, idand daugiauȯ neißwadʒiotu ʒmoniu, net paſib⟨a⟩jgȯ anȯ tukſtantiȯ metu. Ó potam reykia and mażo cʒeſa butu atryßtaȯ.

4. Jr regiejau ſoſtaȯ, ó aniȯjen ſedejo and ju: ir dotaȯ ira

jemuȯ

jemuȯ ſudaȯ: ir (regiejau) dußaȯ tu kurie nukirſti buwo del ludyghima[3] Jeʒuſo, ir del Zodʒia diewo, ir tu kurie neſikłoniojo anej Beſtyjej nej abroʒuy joȯ, ir tu kurie nepryeme ʒymeȯ and prießakia ſawo, ir and rąkoȯ ſawo: ir gijo ir[4] wießpatawo kajpo Karalej ſu Chriſtuſu per tukſtanti metu.

5. Bet atſtankaȯ numiruſiu notgijo, net[5] paſibajgȯ tukſtantiȯ metu. Taȯ ira pirmaȯ kielimaȯ.

6. Paßławintaȯ ir ßwętaȯ ira taȯ kurſej turi dalą pirmame kielime: and tu neturi galibes antra ſmertiȯ, bet buȯ kunigejȯ diewo ir Chriſtuſa, ir wießpatauȯ ſu jo kajpo Karalej per tukſtanti metu.

7. Ó kad paſibajgȯ anȯ tukſtantiȯ metu, Sʒetonaȯ buȯ[6] ißrißtaȯ iß kalineȯ ſawo.

8. Jr ißejȯ kad ißwadʒiotu ʒmoneȯ, kuroȯ ira kieturoſe kampoſe ʒiameȯ, Gogą ir Magogą, kad ſurynktu joȯ wajnoſp: kuru ſkajciuȯ ira kajpo ʒieʒdroȯ tieȯ maruȯ.

[1] *c* kurſej; *ms* kurriy [2] *c* jo [3] *pd* Chriſtuſo [4] *pd* kar⟨alawo⟩ [5] *pd* iſipiłdiȯ [6] *pd* at⟨risztas⟩

9. Jr atajo and płatuma ʒiameȯ, ir apiſtojo[1] abaʒą ßwętuju, ir miełąghi mieſtą: ir nuʒęgie ugniȯ nog diewo iß dangauȯ, ir praryjo joȯ

10. Ó welniaȯ kurſej ⌜ißwadʒiawo joȯ⌝, imeſtaȯ ira eʒeran ugnieȯ ir ſieroȯ, kame ira anȯ Zweriȯ, ir falßywaȯ pranaßaȯ: ir buȯ muçʒyti, dienoj ir naktij and amʒu amʒynuju.

11. Jr regiejau didʒią bałtą soſtą, ir tą kurſej ſedejo and joȯ, nog kuro weyda bego ʒiame ir dąguȯ, ir notraſta ira wieta jemuȯ.

12. Jr regiejau numireluȯ, maʒuȯ ir didʒiuȯ, beſtowinciuȯ po diewu: ir atadar toȯ buwo knigoȯ: ir kita kniga buwo atadaryta kuriy ira zywato, ir buwo ſuditi numirelej iß to[2], kaȯ buwo paraßyta anoſe knigoſe, pagal darbu ſawo.

13. Jr imeſta ira ſmertiȯ ir pekła eʒeran ugnieȯ[3]: (ó) tej ira antra ſmertiȯ.

14.

14. Ó jeygu kaȯ nebuwo atraſtaȯ Knigoj ʒywata, imeſtaȯ buwo eʒeran ugnieȯ.

PAGULD⟨IMAS⟩ XXI

1. Jr regiejau naująghi dangu, ir naują ʒiamę. Pirmaȯ neȯ danguȯ, ir pirma ʒiame perejo, ir nebuwo daugiauȯ maru.

2. Jr regiejau aßjen Jonaȯ ßwętąghi mieſtą, naują Jeruʒalem nuʒęgiant nog diewo iß dangauȯ, prigatawitą kaipo marćią kuriy paſirede wiruy ſawo

3. Jr girdejau didi bałſą iß dangauȯ, bekalbant, Sʒtey, nometaȯ diewo ira ſu ʒmonemiȯ, ir giwęȯ ſu jejȯ, ir buȯ anoȯjen ʒmonemiȯ io: ir patȯ diewaȯ buȯ ſu jomiȯ, (ir buȯ) diewu ju.

4. Jr nußloſtiȯ diewaȯ wiſaȯ aßeraȯ nog akiu ju, ir nebuȯ daugiauȯ ſmertiȯ: nej ⌜buȯ daugiauȯ raudawimaȯ, ney tuʒyimaȯ⌝: pirmi neȯ dajktej perejo.

5. Ó taȯ kurſej ſedejo and ſoſtoȯ,

[1] *pd* gułamą [2] *ç* tu dayktu kurię [3] *pd* antra

tare, Sʒtey darau wiſuꝺ dayukt^{us} naujejꝺ. Jr tare manęꝺp, Raßyk, tie neꝺ ʒodʒiej ira tykri ir[1] wierni.

6. Jr tare manęꝺp, Stojoꝺ, Aßjen eſmi Alfa ir Omega, pradʒia ir galaꝺ. aßjen doſiu trokßtanciamuy uʒ nieką iß pawerſmia wandenio ʒywata.

7. Kaꝺ pergałeꝺ wiꝺ tejwajnißkej paſeꝺ: ir buſiu jamuy diewu, ó anꝺjen buꝺ mi ſunumi.

8. Bet bajkßtiemuꝺ, ir netykintiemuꝺ, ir biauriemꝺ, ir gałwʒudʒiamꝺ, ir ſu ſwetyma-giwenantiemꝺ, ir ʒyniamꝺ, ir ſtułpu-garbintojamꝺ, ir wiſiemuꝺ mełagia^{m}s daliꝺ ju ira eʒere kurſej dega ugnia ir ſiera: kaꝺ ira antra ſmertis.

9. Jr atajo manęꝺp wienꝺ iß anu ſeptiniu Anjełu, kurie turejo ſeptiniaꝺ cʒeßaꝺ, kuroꝺ piłnoꝺ buwo ⌜ſeptiniu paſkutyniu⌝ koroniu, ir kałbejo ſu manim, bekalbant, Eykß ßa, parodyſiu tau marćią, moteri Awinelo.

10. Jr nugabeno mane dwaſioj, and[2] didʒio ir aukßto kałna

ir paro-

ir parode mi didi mieſtą, ßwętą Jeruʒalem, nuʒęgiant iß dangauꝺ nog diewo:

11. Jr turejo ana ßłowę diewo, ó ßwieſe joꝺ buwo ligi per brangiauſiamuy akmeniuÿ, (ipaciey) kajpo Jaſpiꝺ akmo beʒybąꝺ[3] kajpo kryßtołaꝺ

12. Jr turejo didi ir aukßtąghi murą, ir turejo dwiliką bromu, ó anoſe bromoſe dwiliką Anjełu, ó wardej and ju paraßyti, kurie ira (wardey) dwilikoꝺ płemeniu wajku Jzraelauꝺ.

13. Nog Uʒtekieima buwo triꝺ bromoꝺ: nog Puſe-naktieꝺ triꝺ bromoꝺ, nog Pietu triꝺ bromoꝺ, nog Nuſiłajdymo triꝺ bromoꝺ

14. Ó muraꝺ mieſto turejo dwiliką fundamentu, ó joſe warduꝺ dwilikoꝺ Apaßtału Awinelo.

15. Ó taꝺ kurſej kalbejo ſu manim turejo aukſa nendrę, idand pamierotu aną mieſta, ir bromaꝺ jo, ir murą jo

16. Ó Mieſtaꝺ gułejo kietwerakąpokej, ó iłgumaꝺ jo buwo tejp

di-

1 *pd* tej⟨si⟩ 2 *b* and 3 *c* beʒybant

didiꝺ, kajpo płatumaꝺ (jo). Jr pamierawo aną Mieſtą[1], ana nendre and dwilikoꝺ tukſtanciu warſtu: iłgumaꝺ, ir płatumaꝺ, ir aukßtumaꝺ jo buwo wienokiaꝺ.

17. Jr pamierawo murą jo and ßvmta kieturu deßymtu ir kieturu ołaktu (pagal) mieroꝺ ʒmogauꝺ, kuriy buwo Anjeło.

18. Ó budawone mura jo buwo Jaſpiꝺ: ó mieſtaꝺ buwo czyſtu aukſu, liguꝺ budamaꝺ czyſtamuy ſtikłuy

19. Ó fundamentey mura mieſto buwo ißdabinti wiſokiu brangu akmeniu. Pirmaꝺ fundamentaꝺ buwo Jaſpiꝺ: antraꝺ, Sʒafiraꝺ: treciaꝺ, Kalcedon: kietwirtaꝺ, Sʒmaragdaꝺ:

20. Pęktaꝺ, Sardonix: ßiaßtaꝺ, Sardiuꝺ: ſekmaꝺ, Chryſolitaꝺ: aßmaꝺ Berylluꝺ: dewintaꝺ, Topaʒiuꝺ: deßymtaꝺ Chryſopraſuꝺ: pirmaꝺ liekaꝺ, Hyacinth^{us}: antraꝺ liekaꝺ, Amethyſtaꝺ.

21. Ó dwilika bromu buwo dwilika perłu: koʒna broma buwo iß wienoꝺ perłoꝺ: ó ulicʒa mieſto buwo cʒyſtu aukſu, kajpo ſkajſtaꝺ ſtikłaꝺ:

22. Jr neregiejau jampi Baʒnicʒoꝺ, Wießpatꝺ neꝺ, wiſogaliꝺ diewaꝺ, ira jo Baʒnicʒa ir Awineliꝺ.

23. Jr nerejkaławo anꝺ mieſtaꝺ Saułeꝺ, ney menaſio, kad ßwieſtu jampi: ßłowe neꝺ diewo apßwiete ghi, ó Awineliꝺ ira jo ʒwakie.

24. Jr waykßcʒoꝺ toꝺ gimineꝺ, kuroꝺ buꝺ iʒganitoꝺ, ßwieſej jo: ó Karalej ʒiameꝺ atneßa ßłowę ſawo ir cʒaſti ſawo ing ghi.

25. Jr nebuꝺ uʒdarytoꝺ bromoꝺ jo dienoj: nebuꝺ neꝺ ten naktieꝺ.

26. Jr ingabęꝺ ing ghi ßłowę ir cʒiaſti giminiu.

27. Jr neinejꝺ ⟨in⟩g[2] ghi ʒednaꝺ dajktaꝺ kaꝺ ißbiauryna aba daro[3] biaurybę, ir (kałbu) mełą: bet tie kurie paraßyti ira Knigoj ʒywata Awinelo.

PAGULD⟨IMAS⟩ XXII

1. Jr parode mi czyſtą upę wandenio ʒywata, klarauną

kajpo

[1] *c* murą Mieſto [2] *nl* [3] *pd* baj...

kaypo kryßtołaȯ, ißejnanti (!) iß Soſtoȯ diewo, ir Awinelo.

2. Widuryje uliczoȯ jo, ir iß wienoȯ ir iß kitoȯ ßalieȯ upeȯ buwo mediȯ ʒywata, iʒdodamaȯ dwilikął wajſiu, nog menaſio iki menaſiuy dodamaȯ wajſiu ſawo, ó łapej medʒia buwo and iʒgidyma Pahoniu.

3. Jr nebuȯ daugiauȯ ⌜and (nieko) prakiejkimo⌝, ir buȯ jampi ſoſta diewo ir Awinelo, ir tarnauȯ jamuy tarney jo.

4. Jr regieȯ weyda jo, ó wardaȯ jo buȯ and ju[1] kaktu.

5. Jr nebuȯ tęn naktieȯ, ir nerejkałauȯ ʒwakieȯ ney ßwieſeȯ Saułeȯ: Wießpatȯ neȯ diewaȯ apßwiecia joȯ: ir wießpatauȯ kaypo Karaley and amʒu amźynuju.

6. Jr tare manęȯp, Zodʒiej tie ira wierni ir[2] tykri: ir nuſiunte Wießpatȯ diewaȯ Sʒwętuju Pranaßu Anjełą ſawo, kad paroditu tarnamuȯ ſawo tej kaȯ ſkubiey ſtoſiȯ.

7. Sʒtey, ateymi humej, paßławintaȯ ira taȯ kurſej ſergt ʒodʒiu pranaßyſteȯ toȯ Knigoȯ.

8. Ó aßjen Jonaȯ eſmi taȯ kurſey regiejau ir girdejau toȯ dayktuȯ. Ó kad joȯ girdejau ir regiejau, parpoliau kad paſikloniocia kojump ano Anjeło, kurſej mi parode toȯ dajktuȯ.

9. Jr tare manęȯp, Dabokiȯ idand to (nedarytumbey): bendratarniu neȯ tawo eſmi, ir tarnu tawo Pranaßu, ir tu kurie ſergt ʒodʒiu toȯ Knigos. Diewuy kłoniokiȯ.

10. Jr tare anȯjen manęȯp, Nepecʒetyk ʒodʒiu[3] Pranaßyſteȯ toȯ Knigoȯ: metaȯ neȯ arti ira.

11. Kaȯ daro krywdą, tedaro dar krywdą: ó kaȯ ira biauru t'eſt dar biauru: ó kaȯ ira teyſu, t'eſt dar[4] teyſu

12. Ó ßtey ateymi ſkubiey: ir ałga mano ira ſu manim, kad uʒmokieća koʒnamuy, kajpo buȯ darbaȯ jo.

13. Aßjen eſmi Alfa ir Omega, pradʒia ir gałaȯ, pirmaȯ ir paſkutyniȯ

14. Paßławinti ira tie kurie daro pryſakimuȯ jo, idand galibe ju butu and medʒio ʒywata, ir inejtu per

bro-

1 *pd* prießakiu 2 *pd* tej⟨si⟩ 3 *pd* toȯ 4 *pd* tejſeſniu

bromaꝺ Mieſtan.

15. Bet ore buꝺ ßuniꝺ, ir ʒyniej, ir kurwinikej, ir gałwʒudʒiey, ir ſtułpu-garbintojey, ir koʒnaꝺ kurſej mili mełą ir daro.

16. Aßjen Jeʒuꝺ nuſiunciau Anjełą mano, idand jumuꝺ ludytu toꝺ dayktuꝺ Baʒniczoſe. Aßjen eſmi ßakniꝺ, ir pleme dowida, ʒybanti außroꝺ-ʒwajʒde.

17. Ó dwaſia ir ſwotaꝺ kałba, Ateyk. Jr kaꝺ kłauſa to, tekałba, Ateyk. Jr kaꝺ trokßta, Toteyt: ir kaꝺ nori, teima wandeni ʒywato uʒ nieką.

18. Swiedcʒyju neꝺ koʒnamuy, kurſej kłauſo ʒodʒiu pranaßyſteꝺ toꝺ Knigoꝺ, jeygu kaꝺ prydeda tump dayktump, diewaꝺ prydeꝺ and jo koroniu kuroꝺ ira paraßytoꝺ toj Knigoj.

19. Ó jeygu kaꝺ nutraukia iß ʒodʒiu Knigoꝺ toꝺ pranaßyſteꝺ, diewaꝺ nutraukꝺ dali jo iß Knigoꝺ ʒywata ir iß ßwęto mieſta, ir iß tu (dayktu) kurie paraßyti ira toj Knigoj.

20. Taꝺ kurſej ludyja toꝺ daykt^{us} kałba, Jr labey, atejmi humej. Amen. Jr łabej ateyk Pone Jeʒau

21. Loska Wießpatieꝺ muſu Jeʒuſa Chriſtuſa (t'eſt) ſu jumiꝺ wiſejꝺ. Amen.

toꝺ Kni-

Gałas
Apireyßkimo Jona ir ćieło
teypag Naujo Testamenta.

werkiert. Act. 2. 41[1].
nełabaȯ

Luc. 9. v. 45. verſton.
iſzmanit.
begrepen ſupraſt.
potiuȯ inverſo ordine ut ex
loco patet Luc. 10. v. 21.

jump. eos ad אֲלֵיהֶם
jop. eum ad אֵלָיו
kałbant dicendo לֵאמֹר
participium ſedens. יוֹשֵׁב
prov. 20 v. 8

Joh. 5. 13. hebbeik u geſchrewen[2] raſzau jumuȯ.
Ergo qdo eſt tot u. ad voȯ. juſump

Gal. 6. v. 8. wertragen[3] tingiet.
verſlappen nuſtot NB

1 verkeert. Act. 2.40. 2 hebbe ick... gheſchreven 3 Gal. 6. v. 9. vertragen Uw. Wszystkie poprawki i uzupełnienia w tekście holenderskim sporządzono na podstawie Biblii, Amstelredam 1648. Het nieuwe Testament, Goudae 1647.

1. Biblia polyglotta.
2. Hammond sup^{er} N. Teſt.
3. Super Psalmos.
4. Valaeus super lib. N. T. Hiſt.
5. Elton on Romanꝺ. 1653.
6. Baine on Epheſ.
7. Bodius ad Gal. fo.
8. Davenantius Col.
9. on Philip. Sibbꝺ.
10. Theſſal. Slatter.
11. Timoth. Barlow. 2 Tim. 1658.
12. Timoth. Hall. 2
13. on Tituꝺ Taylor.
14. Atterſo.. on Philem.
15. on Hebrew.
16. Jacob. Manton.
17. John Rogerꝺ. 1. Petri.
18. Adamꝺ in fol. 2 Petri.
19. Hardi on John.
20. Jenkins on Judaꝺ.
21. Durham Apocalypſis.

1. Engleꝺ Annotationꝺ.
2. on Ju⟨dg⟩e[1]. Richard Rogerꝺ.
3. on Ruth. Richard Bernhard
4. on 2. Sam. Guilden.
5. on Eſther. Cooper.
6. on Job. Caryll.
7. on Proverbꝺ. Taylor[2].
8. Ecclеſ. Broughton.
9. Cantic. John Robotham.
10. Ezechiel Grinhill. 1658.
11. Daniel. Daniel Haſt 1653.
12. Hoſea. Burrughꝺ. 4. vol.
13. Obad. Marbury.
14. B. King on Jone.
15. Nahum Ludov. Crociuꝺ.
16. Habak. Ed. Marbury.
17. Stok on Malachi.

1. P. Waltonus, Biblia sacra polyglotta. Lond. 1655—57. 2. Henry Hammond, Paraphrase and Annotations on the New Test. L. 1653 3. Id. Paraphrase and Annot. on Book of Psalms. L. 1659 4. Balduin Valaeus (van Wale), Novi Test. libri Historici... Lugd. Batav. 1653 5. Edward Elton, Exposition on the 7-th Chapter of the Romans... L. 1618; Expos. of Sermons on the 8-th Chapter of the Romans. L. 1623 6. Paul Baine (Baynes), A Commentary on the Epistle to the Ephesians. L. 1643 7. Robert Bodius (Boyd), In epistolam Pauli Apost. ad Ephesios praelectiones. L. 1652 8. John Davenant, Expos. Epistolae B. Pauli ad Coloss. Cantabr. 1627, 1639 9. Richard Sibbs, An Expos. of the 3-d Chapter of the Epistle to the Philippians. L. 1639 10. William Sclater (Slayter), Expos. with Notes on the First and Second Epistle to the Thessal. L. 1619, 1629 11. John Barlow, An Expos. of the First and Second Chapters of the Second Epistle to Timothy... L. 1632 12. Thomas Hall, A Practical and Polemical Comment. upon the 3-d and 4-th Chapters of the Latter Epistle of St. Paul to Timothy. L. 1658 13. Thomas Taylor, A. Comment. or Sermons upon the Epistle of St. Paul to Titus. Cambr. 1612, 1619 14. William Attersol, A Comment. upon the Epistle of St. Paul to Philemon. L. 1612, 1633 15. Will. Gouge. 1657 et alii 16. Thomas Manton, A Practical Comment. ... upon the Epistle of St. James. L. 1651- 17. John Rogers, A Godly and Fruitful Expos. upon all the First Epistle of Peter. L. 1650 18. Thomas Adams, Comment, on the Second Epistle of St. Peter. L. 1653 19. Nathaniel Hardy, The First General Epistle of St. John the Apostle. 1656—59 20. William Jenkin, An Expos. on the Epistle of Jude. L. 1652 21. James Durham, A Comment. upon the Book of the Revelation. Amst. 1658

1. Annotations upon all the Books of the Old and New Test. by certain English Divines. L. 1645- 2. Richard Rogers, A Comment. upon the whole Book of Judges... L. 1615 3. Richard Bernard, Ruth's Recompence or a Comment. upon the Book of Ruth. L. 1628 4. William Guild, The Throne of David or an Expos. of II Samuel. Oxford 1659 5. Thomas Cooper, The Churches Deliverance, containing Meditations... upon the Book of Hester. L. 1600 6. Joseph Caryl, Expos... on the Book of Job. L. 1653—66 7. Francis Taylor, An Expos.... on the Three First Chapters of Proverbs. L. 1655 8. Hugh Broughton, Comment. upon Eccles. with his other Tracts. 1609 9. John Robotham, An Expos. on the... Canticles. L. 1651 10. William Greenhill, Expos. of the Prophet Ezekiel. L. 1645—62 11. ignotus 12. Jeremian Burroughs, An Expos. on the Proph. oh Hosea. L. 1643—57 13. Edward Marbury, Comment. on the Proph. of Obadiah. L. 1649 14. John King, Lectures upon Jonas. L. 1618 15. Ludovicus Crocius, Comment. in Nahum. Bremae 1620 16. Edward Marbury, A Comment. upon the Proph. of Habakuk 17. Richard Stock(e), A learned Comment. upon... Malachy. L. 1641.

Uzupełnienia sporządzili: St. Kolbuszewski i I. Zawadzka

1 *ms* Jugde 2 *id* Brought⟨on⟩

Rachunek Koſztu na Biblią Litewſką.

146 — 1 — 4 Zapłacono drukarzowi.
128 — 0 — 0 Reßta będʒie koßtowała druku.
128 — 0 — 0 Papier na drukowanie. 32. Arkußy.
30 — 0 — 0 Na ſuſtentacię Tranſlatorowi.
15 — 0 — 0 Na ſuſtentacię Correctora.
20 — 0 — 0 Nie zaplacono jeßcʒe ʒa pierwsze 50 arkußy.
48 — 0 — 0 Nie zaplacono Tranſlatorowi za pierwße.
151 — 0 — 0 Wiązane. 300 tyſięcy Bibliy.

Durel -- 60.
Kalend. 30.
Scoph y diot. 20.
Na długi — 20.
Na exped. Collecty. 20
Na strawę Sam. 36
Na ſtrawę Borʒym. 36

222.

146 — 1 — 4. Drukarz zapł.
100 — 0 — 0. Za papier zapł.
—96 — 0 — 0. Tranſlat. żyw.

342.— 1 — 4. Facit.

128. za dodrukowanie. 30 arkuß.
—20. papieru dokupic — na 10. arkuß.
—48. Strawa prʒeʒ rok

196. Facit funtow

246 — 1 — 4
196 — 0 — 0

442 — 0 — 0

222 — 1 — 4
146 — 0 — 0
100 — 0 — 0
96 — 0 — 0

564 — 1 — 4

Czyni 519. funtow oprocʒ. 146 — 1 — 0.
zapłaconych drukarzowi.
Z czym czyni 659 — 1 — 4
do czego przyło- 48 — 0
żywßy ſuſtentacię takrocʒ-
nią .... 48. funt. 307 — 1 — 4.
146

Rx

Jedna kſięga po 1. talaru
300 kſiąg. czyni. 750. funtof. 48

48 — 0 — 0 48

96

5 — 10 40
5 — 10
5 — 10
5 — 10
40

146 — 1 — 4
100 — 0 — 0
40 — 0 — 0
120 — 0 — 0

406 — 1 — 4

A 14. Juny. 1663. ad. 14. ejuȯdem Anni ſequentiȯ 30. Arkuſzof Bibliey poʒoſtawającey częsci będzie koſztowalo y z tym co ſię ʒapłaciło ʒa pierwßą cʒęsc
Summa 548 funtoff oprocʒ
48. ktore jeßcʒe nie ʒapłacono mi.

5 — 20 5 — 20
5 — 20 5 — 20
5 — 20 5 — 20
5 — 20 5 — 20

zydute. herba.
aukβtas augluȯ.
nobgłoſtytas. dziki.
liampa p. 3. Poſtil.
saułe uztemde ſzwieſę.
krutułey. elementa. p. 7
payka panna głupia
mirktereimas akies.
praewiſa fides nuweyzdeta
praſtoimas. delictum
karias. exercitus.
negalimas dayktas.
prybuwimas. praeſentia.
noprepiamas razumu
nepriwilamas. infallibilis
apiwieβpataut
pildʒiaȯ ʒadeimey adimplentur
dosningaȯ. dapſiliȯ
daginet. izſipildit ſyn.
karwełayte. golębica.
perkuney ir piβkineimey.
gotas. trzoda.
iźdas. ſchowanie.
pryſkalſint.
wiltynikas. oβukacz.
źuklams. rybakom
burſinikas. towarzyβ
uźźawinti zabici.
rymojo and krutu.
Joh. 21. v. 20.
Sekiotojaȯ.
deſtis po dumey.
Marti. Oblubien.
Kryβtaȯ. 11 p. ſuper feſta.
źmones bayłoȯ. ſrogi
iβ rąku puldyneȯ

El. 59. 19. hemiſtichion ultimum. Ateyð neð kaypo ſiaurað upelið, kuri pakiełð Dwaſia Wießpatieð uź kuniga. Dicitur hic Deum velle hoſteð ſuoð et populi ſui ulciſci et punire, vero eoð adjuvare[1] proſperareque. volunt belgae Jnterpreteð.

hier aer. to. hier in tame

NB. Cadaver merliena
Kur ira merliena tęn ſulekð ir Areley
NB. bestia Mayta. NB.
hinc — meytelis

[1] *pd* et

Szłaunas. ud. Biodro. Prov. 30.v.31. napierwey
drogim ſię domacałł jako by to etterre prodijt ex foemore(?)
Zbytek Eccl. 5 v. 9. praßmatas. pirm vicepoſitum
Ecl. 5. v 13. moejelich[1] beſticheyt bingi rupeſtis.
Pomiotek. negiwa-gimis. Eccl. 6 v. 3.
Concluſio. Eccl: 7 v. 27. ſluyt-reden pabaygos kalba
Moeyte. Eccl. ultim. 10. nuwargimas
Eſai. 1. v. 4. złoczynca Piktadejas abo lotrponas in NT.
NB ferment. abuti. N. głumitis
NB ſpeciem ſapientiae pawayzdą iſzmintieǒ Lith Pſal. p. 14 1
apmonija omamił
maude. pintine. Ubique in Evangelyǒ prout ac eſt Act: 9. 25.

1 moeejelicke

Segge ſakau Sprekie kalbu

Fratres ſunt quinque uno de ſtemmate nati
Tres ſunt barbati, duo ſine barba creati.
Unus ex his quinque non eſt barbatus utrinque
Jonas. Bretkunas. N.T. A° 1580. V.T. A° 1590.
in 4° f°

(provincialis roſa)
roſa generoſa

Poſt dimenſas regiones.
Poſt multorum viſos mores,
Poſt ſudores et labores
Thetidi pacatae fide,
Cuſpidem Bellonae ride.
Dacosque tuos ſoſpes vide.

Haec omnia ſunt elaborata ad lucernam Cleantis.
Biblia Bohemica. A° 1533. f°.
Jeruzalem cujus partis orientalis[1] partis
cujus generis. judaeorum generis.
Ciebie obieram. z tobą umieram.

Jntwarſł⟨o⟩k[2] aſzwieną ó ważoſim per pelki.
Zaprʒąz klaczę a pojedʒiem prʒeʒ błoto.
Puzymas plaupe. wełekite bimbałą. o⟨c⟩iec gor⟨e⟩[3] biycie wé dʒwon.
oſzykaytelis. koʒlątko. Miſztałus. podſienne piwo.
Martinus haec ſcripſit, Polonus atque homo.
A° 1657 d. 28 April. q. 4. q. veni Londinum.

1 *id* judaeorum 2 *ms* Jntwarſłuk 3 *ms* oſiec gorę

Balthaſar Labenſcius natus Liccae Boruſſorum oppido non in celebri A° Chriſti 1593. Floriano et Orſhula parentibus nobilibus, ſtudys operam dedit in ⌜Academia Patria⌝ Regiomonti.

Johannes Andreae Jurſki natus A° Xſti 1603: ante feſtum Galli in Octobr. Bartholomaeo Jurſcio et Dorothea Balosſia parentibus nobilibus, prima ſtudia jecit Raſtenburgi[1] decimo aetatis ſuae anno per totum triennium, egresſus trivialibus in Album ſtudioſae juuentutis in Regiomontana Academia[2], inſertus eſt, poſtmodum Vilnae in Lithuania per biennium Jeſuitarum diſciplina uſus eſt, ultimo Cracoviae in Polonia minori laurea Baccalaurei Artium ornatus[3]. Jnde reverſus in Lithuaniam ſacris initiatus, ac tandem miniſterÿ gradum plenum adeptus eſt A° 1633.
Adrianus Chylinſki de Romiβy natus 1586 poſt correctionem Calendary 4. ultima February denatus 1656 in octobr[4].

	1586
146. drukarz.	70
48. drukarz	
20. kupcowi	
214 - 0 - 0	

Drukarz za druk. 25. arkuſzow. 10 f. — 60. za papier.

1 *pd* duodecennis 2 *c* Regiomontanae Academiae 3 *pd* eſt 4 *pd* ſtylo novo

ſzyrmonas. gronoſtay. podwoje naβe adwera∂ muſu.
rudelis. rudel.
arklinas. powroz ktorym rudel trʒyma.
ſelewiney. pokładki u wiciny.
traſzkus. ochotny.
ſzerkſznaſis arklis. ſiwo jabłkowity kon
Angis. gadzina
jodberis — arklis. ciemno kary koń.
P⟨ia⟩łekas[1]. rybi ogon.
Pempe. czayka.
rupa. tył okrętu.
stoba. przod okrętu.
paras. na czym maſzt ſtoi.
trielbanga.
sparey.
krywułey. juncturae
bartos. deſki ſame u wiciny.
zieza. mieyſce gdʒie wylewają wodę.
Reanes.
styrbarkey. deſki zrobione na kβtałt[2] drabini.
pluſka. ogon bobrowy.
źogas. konik polny.
werpetas. wir na wodʒie.

1 *ms* Peałekas; *cf* 'pelekas'   2 *ms* kβtałłt

Quod olim per delicias et fictam clementiae ſimulationem vomebat minutisſimus[1]
tyrannorum: Utinam literas non nosſem; hoc mihi in mentem venit ſerio optare
dum modernus meus infelix stylus, interpres et delator eſt coram vobis tristis
meae impreſentiarum conditionis, tam ob privata diſpendia quam etiam publica
afflictae patriae Lithuaniae mala, ad cujus cineres dum poſt ſeptennalem Belgi-
co-Anglicanam peregrinationem, propediem tendo[2], in ea hic ſum
apud vos hoſpes rei nummariae penuria, ut[3] ſine aliquo onere[4]
fautoribus Literarum et literatorum, vix me expedire credam. Utrum autem
hac in parte vos mihi vocandi esſetis[5], multum[6] ſum luctatus cum
verecundia mea, ſed tandem victus, non tam mea natura, quam vestra celebrata mu-
nificentia in fortunas afflictorum, qui fatorum iniquitate magis, quam
ſuo vitio ab egeſtate circumveniuntur, auſus ſum hanc meam devotam
in pectus veſtrum pium deponere inſtantiam, ut aliquam rationem ire-
tis, qua posſim me Ecclesys illis quam citisſime ſiſtere, in quarum ſpem[7]
educatus et poſtmodum[8] ob uberiorem animi cultum
ad exteros misſus, ſed ob turbas bellicas retro lapſ⟨u⟩s[9] omnis[10]
deſertus. Non[11] me fugit quam nulla mea in vos ſint merita, quorum fi-
ducia, rem iſtam auſim petere. Sed quid faciam! ita temporis ſumma
injuria, ita propoſiti maxima urget et ſtimulat ratio. Si facitis cu-
rasque familiares, cumque talibus viris tam fidenter et libere parati
privatas curas non extimeſcam? Sed nec voɗ latet, quam triſtis ſit et
[ſaevera illa Philoſo-
phia quae bonas mentes jubet egere. Si itaque facitis quod peto, et
mihi perennes ſervitutis compedes animo meo injeciſtis, et Ecclesſias
(in ſublevato illarum alumno)[12] majoribus copys
ſibi obligaſtis[13]. Sin vero impudens videbitur petitio, nec precibus
annuendum esſe judicabitis, ſaltem hoc rogo ne videar peccasſe in
vos, quod ita temporis ſumma urgente injuria, ita propoſiti maxima
ſtimulante ratione, auſus fui perfricare frontem. Longiore ſer-
mone tempora veſtra non morabor, ſed finem faciam in felici omine
deum opt. max. precatus, ut vos caetui mortalium ſalvos[14] atque flo-
rentes[15] quam diutis⟨sime⟩[16] o ſaltem interesſe verum etiam praeesſe patiatur.

1 *certe*: (–isſimus) 2 *id* reditum paro 3 *pd* ut ſine 4 *id* aliquo onerę 5 *id* eratis 6 *pd* verum? 7 *pd* a parente; *pd nl* 8 *c* poſtmodo; *b* poſt; *id* ſed illis 9 *ms* lapſis 10 *id* ſed poſtmodum ob calamitates publicas bellicas 11 *d*: Non... familiares 12 *pd* in majorem modum ſub in majorem modum; *sd* majoribus copÿs 13 *c* obligabitis 14 *sd* quam diutisſime 15 *pd* patiatur 16 *ms* diutis

13. Jr iʒdawe marei toḋ numireluḋ kurie buwo jampi, ir ſmertis, ir pekła iʒdawe tos numireluḋ kurie buwo joſe: ir buwo ſuditi koʒnaḋ pagal darbu ſawo.

N.T. ex verſione et editione Breſtenſi editum in 4° A° 1593. Vilnae. sumptibus Nobilis Viri Nicolai Jurewicy: Żienowicz

akmo-pazeydymo Eſ. 8.. v. 14.
ołe iſitykimo
werbroken worden ſuſidauzyt Eſ. 8 v. 15.

derme. concordia
umey. ſprętka.   łaska. małone. NB. ponendum
humas mysl   ubique
awaras[1]. ſęk.   grʒmot gaudimaẏ. zaybawimay łyſkania ſię[2]
kierſzyghi and manes. groʒi⟨s⟩ʒ[3] ſię na mie. nodboju and tawo
kierβyma   nie dbam na twe prʒegroʒki
pamiſakik ſekmę. powiedʒ prʒypowiaſtkę iβmintingas ſiue protingas. NB
puykus. pyſzny. nądęty. paſiputęs. NB[2]
nuramdit ruſtibę praſtoimey. atſiłſejo.
ſamprotis   apſkialbt. rozgłoſić.
kirst piewą. ruźytis[4] pandiculari   stabu lie-
ruźaus. pandiculor.   stas
Senis. ſenecio. NB   then then   sława. garſas NB.
venereus nepotulus then then
Stabu lieſta. powietrʒem ruβona NB.
Difficilia
Sponſuȯ. Swotaȯ   jaḃym chciał   ad[5] E.
Barbari   gruby lud   elementarz   NB
Cephaȯ per K an per C
voorkeelt   NB. wdʒięcʒnoſc. NB de voce Ban.
indlant...   źee terpuziames marey   unigenitus. wientur-
Kurioſiteyt.   Ciekawoſc. połoʒyc wiater Judic.   tis NB gimis
NB Eraſtus rentmaiſter. NB. quid officy fuit
ſonde ad E.   NB. loco ſtojos ubique ponendum nuſi-
statʒońder. ſtoraſta.   dawe hoc enim eſt Lithua-
apmerkuſios[6].   NB   nicum
kryſłe. zbło NB emend⟨a⟩ns[7] ut eſt Luc. 6 41.
barmhertich[8]. Rom. 9. 16. ſuſimiłſtąȯ
met inerliche onterminge bewegkt[9] zynde. Luc. 10. 33.
paſigayłejęȯ

[1] *cf* 'stavarys'   [2] *cf* pag 424   [3] *ms* groʒiʒ   [4] *cf* 'rąžytis'   [5] *a nl*   [6] *p nl*   [7] *ms* emendens   [8] *ms* barhertigh   [9] *ms* innerlijcke ontferminghe beweeght

Dubia.
Matt. 8.12. N. Matt. 22. 13. extimae tenebrae quid apud interpretes orientales
padągis. podniebioſa   muſpi. w nas. p. 61.
muſimp u nas
pilnie ſargiey. NB

akiȯ in[1]   ſumma trumpey
słepſnos. biodra. NB   Błogosław Panie w małzenſkim stanie[2]
Pan Bog nadzieją moją[3]
Pokutuję. gaylos uź griekus. NB.   ubique emendandum[4]
Pakutawokite
ubi eſt ſuſimiłet. pone paſigayłet. hoc n'eſt Lithuan: mielaβyrdingas. pone ſuſimiłſtąs. NB.
120   nadʒieja moja
ta ſosta non tas Soſtas NB   40   4
40 80
80
40
izdumotojaȯ   erroneus. kłaydus. kialas.   40
40
atbułey apſiwerſt nawſtecʒ ſię obrocić.
mayſter um hidden wiſdom o per tą ſapientia
faint. paiłſt Rom. 4.

[1] *p nl*   [2] *pd* nadzieeią   [3] *ms d*   [4] *p nl*

PIERWOTNY SZYK WYRAZÓW PRZED JEGO ZMIANĄ PRZEZ AUTORA W AUTOGRAFIE

THE PREVIOUS ORDER OF WORDS BEFORE ITS CHANGE IN THE AUTOGRAPH

MATTHAEUS

I, 11 jo brolus
17 kieturolika giminiu 3x
18 jo motina
19 jos wiras
20 toȯ dayktuȯ turejo; jeÿp praʃidejo
21 ju grieku
24 iβ miega Joʒefaȯ; Anjełaȯ Wieβpaties iʃakie jam
II, 2 jo ʒwayʒde; jamuy paʃikłoniot
8 jamuÿ paʃikłoniocio
11 jo Motyna
13 jo Motyną; Waykialo uzmuβt
14 Kiełęȯ tada ghiȯey
20 jo Motyną
21 jo Motyna
23 Naʒareth wadyname
III, 11 juȯ krykβtys
14 łabey to gine jam
15 Tada ghi apłaydo
16 danguȯ atʃiwere jamuy
IV, 1 Tada nuwestaȯ
4 źmoguȯ buȯ
5 Tada ghi eme
7 Teypag ira paraβyta
8 Wel eme ghi
9 Tey wiȯ
10 tada tare
V, 9 buȯ wadynami
10 eʃt perʃekiojami
17 jo iβpildit
19 buȯ wadynamaȯ didiȯ
24 pirmiauȯ ʃuʃiderek
29 Togdel ieygu
33 Wel girdejot
37 ira daugiauȯ
40 jupa tau atymt
41 Teypag ieygu
44 juȯ kiaykia; juʃu nopikiencia; jumȯ gwołta daro; juȯ perʃekioja
VI. 5 neȯ lubija; ʃtowedami Baʒnicʒioʃe; joȯ regietu
7 neȯ iβmano
11 wiʃu dienu donoȯ (muʃu)
13 Amen. (amʒynuju)
14 ʒmonemuȯ atłaydʒiate ju nopolus; jumuȯ atłeyȯ
15 ju nopolu
16 neȯ mayno; joȯ regietu
20 ju negadina; wagiey neiβkaʃ..
21 juʃu turtaȯ; juʃu ir βÿrdiȯ
24 Diewuy tarnaut
25 giwata daugiauȯ ira
26 ręka kłonoʃna
27 iβ juʃu meldʒiu
29 ʃawo garbey
31 Neʃirupinkit todrÿn
32 tu wiʃu dayktu reykia jumuȯ
33 jo teyʃibeȯ
34 ʃawo reykaluȯ
VII, 2 buʃite apʃudÿty
4 ira balkiȯ
5 pirm iβÿmk
6 ju kojomis ʃawo nepamintu
9 ʒmogus ira
12 jumȯ darytu; ir juȯje[n] teypag jemuȯ
13 Eykit ʃiaureys warteys; jo ieÿna
22 kałbes mi; Wardane tawo
23 juʃu nepazÿnau
24 mano ʒodziu
25 nam[us] an[us] wienok nepagruwo, buwo neȯ paʃtatiti
26 mano ʒodʒiu; ju nedaro; buȯ pryligintaȯ
27 lietuȯ-didiȯ; patwiney atajo; nopolis jo buwo didiȯ

28 pułkey ſtebejoꝺ jo mokſłuy
29 turi^{n}ꝺ galibę
VIII, 2 raupſocȥiuꝺ atajo
3 Jeȥuꝺ ißtraukieꝺ; toys buwo
4 niekam neſakitumbey; Mayȥie-ßiuꝺ iſakie
8 tykt taryk; buꝺ pagiditaꝺ
9 ȥałnieruꝺ po ſawim
11 daug ateyꝺ
17 (and ſaweꝺ) negaleꝺ muſu; ki-łojo ligaꝺ muſu
21 jo Mokitiniu; pirm nuejcia
23 Mokitiney jo ejo
24 eldyją apdęgie wılniey
28 niekaꝺ negalejo
31 Welnieÿ praße ghi; mus ißwarey
34 ghi ißwido
IX, 2 ju wierą
3 Raßtu-Mokitu
4 ju dumaꝺ
5 ira pigiauꝺ; ira atłayſti
8 tey ißwiduſios
9 Jeȥuꝺ iß tęn
10 daug muytyniku ir grießniku ata-jo; jo Mokitynieyꝺ
14 paſnikaujam daug
15 ſu jeÿs ira
17 lieja naują winą
18 jems kałbejo; rąką tawo and joꝺ
25 kiełeꝺ ana Mergiełe
28 tey galiu; jam tare
29 ju akiu
30 łabey uȥſakie jemꝺ
32 źmogu nebili
33 Welniaꝺ buwo ißwarytas anꝺ nebilis kałbejo; Tamuy ligauꝺ (daykta); regiet nebuwo
35 Jeȥuꝺ apiwaÿkßcȥojo; ju Baȥni-cȥioſe
X, 2 jo brolis 2 x
4 ghi izdawe
11 tęn wießekite ißeÿſit net
12 ieyſit namoſne
13 pakajuꝺ juſu and ju
14 juſu nepryimꝺ
17 Baȥnicȥioſe ſawo płaks juꝺ
19 juꝺ izdoꝺ
20 (ira) Dwaſia Tewa juſu
21 (wienꝺ) broliꝺ ißdos
22 mano warda
23 juꝺ perſekioja
24 Mokitynis n'eſt
25 jo Wießpatꝺ; wadyno Wießpati namu Beelzebubu; jo Szeyminoꝺ
26 nieko neꝺ nera
27 jumuꝺ ſakau
28 uȥmußa kuną; negal uȥmußt dußioꝺ; bijokiteꝺ łabiauꝺ
30 ſuſkaytyty wiſi
33 manę uȥſiginꝺ
36 ȥmogauꝺ neprieteleys
38 kryȥiauꝺ ſawo (and ſawes)
39 ją pameꝺ
XI, 1 Jeȥuꝺ pabaygie; ſawo Apaßtału
5 ima apczyſtÿimą
7 ape Jona pulkams
8 ßwelneyꝺ rubeyꝺ (dewi), namoſe lu ira
9 Pranaßo nekayp
10 ira paraßyta
11 maȥauſıu ira
12 gauna ją gwołtu
14 norit tey
18 turi welnia
19 ißmintis nuteyſinta ira
20 Tada pradejo; labiauſiey jo ga-libeꝺ dejoꝺ
25 toꝺ dayktuꝺ paſłepey
26 tau mego
27 mi ira; Sunuꝺ noretu apireykßt
29 atilſi raſite
XII, 3 Dowidaꝺ padare; ſu jo buwo
4 jam walgit nederejo
5 be kałteꝺ ira
6 Bazniczia nekayp
9 ju Baȥniczion
11 jems tare; iß juſu butu
17 ira paſakita
18 dußa mano megſta
19 bałſą jo kaꝺ girdeꝺ
21 wardane jo dukſeſiꝺ
24 iȥgirdę (tey)
25 ju dumaꝺ
26 prieß pats; jo Karaliſte
27 per Beelzebubi ißwaryneju Wel-niuꝺ; joꝺ ißwaryneja
28 ißwaryneju Welniuꝺ, Karaliſte tada
29 ueſuryßtu ano ßarwiikna
30 prieß mane ira

32 noris kaδ
33 jo wayſiu; jo piktą wayſiu
34 giaruδ daykuδ kałbet
36 doδ ſkayciu iß jo
38 nog tawęδ regiet
39 ʒiankłaδ nebuδ ieÿ dotaδ
42 neδ atajo
43 Dwaſia biauri iß ʒmogauδ
44 Tada kałba
45 Tada ißeyt
46 ſu jo kałbet
XIII, 1 Jßejęδ Jeʒuδ anągi diena
15 kłauſe ſunkieÿ
38 piktoja ano
45 Karaliſte dangauδ
50 ugnin pecʒauδ
XIV, 14 kad ißwido Jeʒuδ
20 trupuciu atſtanka
22 prywerte Jeʒuδ
23 tęn (tykt)
24 buwo jau
28 jam atſakie
32 nutyło wejaδ
XV, 2 Mokityney tawo kodel perʒengt
31 waykßcʒoja‹n›ci^{us} rayßuδ
34 donu turite
XVI, 25 ią atraδ
27 Sunuδ neδ ʒmogauδ ateÿδ
XVII, 15 ugnin poła
26 Jeʒuδ tare jop
XVIII, 9 pekłoδ ugnin
24 talentu tukſtanciu
XIX, 16 wienδ atajęδ
29 Motyna aba Tewą
XX, 25 joδ Jeʒuδ atwadÿnęδ
32 Suſtojęδ Jeʒuδ
XXI, 19 daugia^{us} tenepaſtoja and tawęδ
28 Turejo ʒmoguδ (nekurδ)
31 jump tare
XXII, 2 Karaliſte dangauδ pryliginta ira
XXIII, 27 regiδ but greʒeyδ iß wirßiauδ
28 regiteδ tieſa iß wirßiauδ
XXIV, 6 neδ wiδ
31 truba garſia
32 mokikiteδ to pryliginima; jo ßaka pradeſt; waſara ira arti
43 tey ʒynokit
XXV, 3 ſu ſawim neeme
5 Swotuy betrunkant
6 puſiau naktieδ (kad buwo); ghi ſutykt
32 atſkirδ jaδ
XXVI, 7 Alaboſtra ſudeli
11 wiſadoδ turite
13 buδ apiſakita ta Evangelia
16 indariauδ ćieſa ießkojo
22 koʒnaδ iß ju pradejo
24 ira paraßyta ape ghi; anam ʒmoguy
31 Jeʒuδ jump
34 tare jam
45 hadyna pryſiartyno
XXVII, 5 anuδ ſidabrinik^{us} Baʒnicʒioÿ
7 podʒiauδ dirwą
10 podʒiauδ dirwa
12 nieko notſakie
13 Tada Piłotaδ
14 labey diwijoδ Storaſta
15 kalini wiena
19 Sostoδ-Suda
21 norit idand jumδ ißłayſcia iß tu dwieju
40 budawoi (ją) triſe dienoſe
44 nukryʒiawoti ſu jo
60 (ſawo) naujame
XXVIII, 3 liguδ buwo
4 łabey iſigando

MARCUS

I, 7 ira ſtypreſniδ
8 krykßtyjau juδ
14 Jonaδ buwo
20 Toyδ paßaukie ir joδ
22 beturinδ waldʒią
26 neczyſta tada dwaſia
28 po cieła toyδ Galileoδ ʒiame gulincią aplink
36 (buwo) ſu jo
39 ju Baʒnicʒioſe; ißwarynejo welniuδ
42 raupeÿ nukrÿto
43 jam uʒſakięs
44 nieko niekam neſakitumbey; ſawo apczyſtyima
45 atwerey ateyt
II, 2 ſakie jemδ
3 lieſta pikta liga
9 lieſtamuÿ pikta liga
17 ira ſweykuδ

21 łopinia naujos giełumbeð
25 buwo ſu jo
26 iejo namoſne Diewo; walgie Sudetað donað
III, 5 ßyrdieð ju
21 (tey) gimineti jo
25 Teypag jeygu namey
IV, 3 Seejas ißejo
13 Neſuprantate to priliginima; ſupraſite priliginimuð
15 (paſeti eſt) tieð kiala
16 ſu dʒiau‹gſmu› prÿima
22 ißeyt neturetu
24 dota pry
29 piautuą ing ghi
32 jo ßeßelu
39 Kiełęð anð tada
V, 8 neð tare
16 Kurie ir
19 padare tau; ſuſimiłe and taweð
21 dide mine ſuſirynko jop
22 jo kojump
27 jo ruba
29 pawerſmið joð krauja iʒdrego
VI, 1 sawo (tykron) Tewißkień
33 paʒyno ghi daug ju
38 donu turite
41 tada emęs; wiſu ju
47 widuy buwo
VII, 2 jo Mokitiniu
8 dayktu tokiu
32 Atneße Jr; rąką and jo uzdetu
33 jo lieʒuwia
VIII, 30 neſakitu ape ghi
IX, 2 tykt paciuð
3 rubey jo tapo
14 ſu jeyð beſibarant
15 ana wiſa
20 putodamð wið
35 Atwadino dwilikoð ó ſedęð
37 neprÿima ne mane
45 tau ira
X, 1 jað mokie
10 wel kłauſe ghi
38 but apkrykßtyti Krykßtu, kurio aß krykßtytað eſmi
39 buſit apkrykßtyti, kurio aß eſmi apkrykßtytað
41 kad (kiti) deßymð (tey); Jokubuy ir Jonuy uʒ pikt łabey turet
44 terp juſu but pirmu
50 ſawo płoßcʒiu
51 gałecia atgaut wizdʒiu mano
52 adgawo toyð
XI, 1 aliwoð kałna
2 neſedejo ʒednað ʒmoguð
3 ghi atſiuð
13 and jo raſtu
14 Waÿſiauð iß tawęð tenewalgo niekað daugiauð
28 dawe tau
XII, 6 ir tą and gało
XIII, 8 buð teypag treßeimey ʒiameð; buð badey
10 kad teypag
12 Brolið teypag
22 ißweſt ir paciuð ißrynktoſiuð kad tey gałetu but
XIV, 30 pragieð dukart
44 ʒiankła praſta
49 Raßtey iſipilditu
69 ghi ißwid[us]
72 atmine Petrað; manęð uʒſiginſi
XV, 14 pikto anð
22 tada ghi
35 Elioßiauð ʒądyna
XVI, 3 mumð atryð
6 ißdejo buwo
8 neſakie niekam
18 pagiditi buð

LUCA

I, 2 buwo Zodʒia
3 giar regiejoð; nog pradʒioð pacioð piłney wiſ ißtyręs; tau tey
12 apeme ghi
23 jo tarnawima
26 Naʒareth kuri wadyna
41 iʒgirdo Elʒbieta
63 toblicʒią-raßomą
65 ſtrokað apeme
78 (Saułe) uʒtekiejuð
II, 4 Jr Joʒefað teypag ejo
8 turejo naktieð
35 dußią tawo
IV, 4 dona tykt
17 adwere aną knigą
23 jump pradejo
V, 7 ſawo taworyßcʒiu
13 raupey nukryto

20 tare jop ju wiera
33 paſnikauja daʒney; daro małdaȯ
36 pryliginima jemȯ
VI, 18 buwo atajo
19 ejo neȯ galibe
29 teypag kaȯ
31 darykite ir juȯ jemuȯ teypo
VII, 2 Szymtyniko tarnaȯ
12 numireli lidejo
19 kito łaukiame
20 łaukiame kito
VIII, 1 Stojoȯ ir; dwilika (buwo) ſu jo
15 ʒodʒio kłauſe
16 lichtoriauȯ and
29 ißeÿtu iß ano ʒmogauȯ
38 Welniey ißejo
40 Jeʒuȯ grÿʒo; mine prÿeme
44 jo ruba padalka
51 Tewuy teypag
IX, 12 diena pradejo
13 jemȯ dokit
45 bijojoȯ ape tą ʒodi
X, 1 Wießpatȯ dar; ſawo weyda
11 juſu mieſta prÿlipo
12 Sodomey łangwia^{us} buȯ
13 neȯ Tyre; mayßie ſedynt
20 ira uʒraßyti
21 ißmintingu ir mokitu
XI, 6 ką pakielt jam
13 danguiȯ Tewaȯ
21 ßarwinikaȯ ſtypraȯ
22 jo ißpłeßym^{us}
29 ʒianklaȯ liß
36 'buȯ apßwieſtaȯ cielaȯ
53 tey jemȯ
XII, 11 (ſawo) apginima
21 ry^{n}ką ſkorba pats ſau
43 atraȯ teyp
44 ghi uzſtatiȯ; ſawo łobia
XIII, 12 ią ißwidęȯ
33 waykßcʒiot ßądien ir rytoy ir paſkiauſioy dienoy
XIV, 2 ʒmoguȯ nekuriȯ
9 muſitumbey turetiȯ ſu gieda
14 atpetotı neȯ tey tau buȯ
XV, 12 prÿguli (mi)
14 buwo didis
20 toli (nog jo) buwo; jo kakła
22 jo rąkoȯ
27 tare jam; ſweyku adgawo
29 ſłuʒyjau tau (jau)
32 buwo numire
XVI, 2 ilgiauȯ but
5 eſi kałtaȯ
6 tare jam
7 eſi kaltaȯ
9 neteyſauȯ Mammona; amʒynoſna giwenimoſna
10 ira wiernaȯ
11 neteyſuȯ buwote; neteyſauȯ Mammona
13 tarnaut dwiem Ponam; Diewuy tarnaut
16 joſp ſiła werʒaȯ
18 cudʒalaʒyja nog wira ſawo
21 wociuȯ jo
23 jo prieglau⟨p⟩ſtÿ
24 gałą pirßta ſawo wandeniy
26 tęn ira
XVII, 2 jo kakła
10 buwom kalti
XVIII, 4 ʒmogauȯ ʒedna
7 ſawo prowoȯ
29 nera newieno
30 daugiauȯ toli
39 to daugiauȯ dar
XIX, 10 praʒuwo buwo
12 gimineȯ gieroȯ; ſugryßt (potam)
17 buwey wiernaȯ and maʒo
XX, 9 kałbet ʒmoniump
15 ghi ißmete; anȯ Wießpatȯ winnicʒioȯ padaryȯ iemuȯ
25 Diewuy kaȯ (ira) Diewo
28 jo broliȯ
33 neȯ ſeptini
40 kłauſtis nieka daugiauȯ jo
44 jo Sunumi
XXI, 5 tare anȯ
11 Buȯ ir
19 Kantribey ſawo łaykikite dußiaȯ ſawo
20 ißwiſite Jeruʒalem; jo ißpuſtyimaȯ
30 waſera jau ira arti
XXII, 11 namu anu
22 paſtanawita ira
27 juſu widuje
56 buwo (teypag)
59 ape hadyna potam
60 pragido gaydiȯ

XXIII, 7 anoſe dienoſe buwo Jeruʒaley
17 ißłayſt jemꝺ wiena and Szwenteꝺ
22 Nejokioꝺ kałtes ſmertieꝺ neradau jampi
40 nebijejꝺ Diewo
XXIV, 9 tey wiꝺ
11 ju ʒodzeÿ
18 eſi atejunu
29 ſu iejꝺ idand atſiliktu
38 eyt (tokioꝺ) dumoꝺ
39 aß tey neꝺ; neturi kuna ir kaułu
43 tada Eme

JOANNES

I, 3 per ghi ſtojoꝺ
6 nuſiuſtaꝺ ʒmoguꝺ
11 neprÿeme jo
12 iemꝺ dawe
15 neꝺ buwo
18 Dewa neregiejo; parode (ghi mumꝺ)
19 taꝺ ira ludyimaꝺ Jona
22 tada tare
29 ateÿnanti Jeʒu
31 Jzraeluy apſirayßkiꝺ
42 ſawo Broli Simona
II, 5 jumuꝺ tariꝺ, darykit (tey)
6 ßeßy ſudeÿ wandenia iß akmenia
III, 6 ira kunu
14 ißkabintaꝺ Sun^{us} ʒmogauꝺ
20 jo darbu nepeyktu
21 and eyt; jo darbey
27 iʒ dangauꝺ nebutu dota
35 dawe wiꝺ
IV, 4 jam jeyt
23 (teyp) ghi
54 ʒiąkła antra
V, 17 nepateykauju (teypag)
19 nieko negal; tey teypag ir Sunuꝺ daro
VI, 2 dide mine
57 mane giwaſiꝺ Tewaꝺ nuſiunte
61 murmejo ape tey
69 giwoja Diewo
VII, 5 Jr neꝺ
9 kalbejo jump
34 negalite juꝺ
50 buwo atajo
VIII, 11 papeykiu tawe
18 ape patꝺ
20 Skorba-ſkrÿnia
21 jump tare
24 Kałbejau jumuꝺ togdel
28 ißmokie mane Tewaꝺ mano
31 Tare tada Jeʒuꝺ
35 amʒyney namoſe
38 Tewiep ſawo regiejote
40 jumuꝺ tieſa kałbejau
42 nuſiunte mane
44 iki gali tieſos; (meła) togi
50 joꝺ ießka
IX, 3 jampi butu apireyßkiti
6 akłoja ano
8 pirm to regiejo
12 ira ghiꝺey
32 nekłauſo grießnuju
X, 29 mano Tewa
34 paraßyta Zokone juſu; eſte Dieweyꝺ
XI, 9 hadynu ira
33 ir uʒſiſmutyjo Dwaſioy
38 and jo uʒdetaꝺ
44 kojaꝺ ir rąkaꝺ
XII, 29 girdejo (tey)
37 (wienok) neintykiejo
XIV, 2 jumuꝺ paſakicia; wieta jumuꝺ pagatawit
XV, 7 jumuꝺ ſtoſiꝺ
11 paſakiau jumuꝺ
18 juſu nopikięcia
24 nedaręꝺ tu darbu
XVI, 2 hadyna ateyt
4 jumuꝺ neſakiau
10 neregieſite mane daugiauꝺ
19 terp ſawęꝺ ape tey
23 (tey) doꝺ
32 hadÿna ateyt
XVII, 5 tawimp turejau
XVIII, 4 wiꝺ tey
9 iſipiłditu ʒodiꝺ
38 nejokioꝺ kałteꝺ jampi
XIX, 11 padawe mane tau
31 blauʒduꝺ jemꝺ
XX, 2 Simonop ir atajo
10 Mokityney anie

ACTA

I, 3 tobułoſe daugieloſe
20 teima kitꝺ ureda-Uʒweyʒda jo
24 Wießpatie tu

26 burta połe
II, 2 ſedejo kur
3 lieʒuwiey perdaliti
8 ſawo lieʒuwe
16 tey tat
33 ißkiałtaȯ budamaȯ
III, 2 jałmuʒnoȯ praßÿt
4 muſu weyʒdek and
10 duriȯ Graʒioȯ Baʒnicʒioȯ
IV, 2 Labey apſinarſinę
13 praſtokeyȯ ir nemokiteyȯ
32 butu patieȯ
34 nebuwo terp ju
V, 2 Apaßtalu po kojoms
12 wiſi buwo
13 kitu ju
16 Jeruʒalen atajo
32 eſme ſwiedkejȯ
34 Apaßtal^{us} (ißweſtu)
VI, 2 pałay⟨dę⟩
VII, 5 ią norejo
6 kalbejo Diewaȯ; newałnikie padariȯ ją
14 ſawo gimine
19 muſu Teweyȯ
33 ßwenta ʒiame
VIII, 16 Dar neȯ
17 eme aniȯ
27 tada kieleȯ
33 jo giminę izſakis
IX, 7 nieko neregiedami
X, 15 nedaryk necʒyſtu
39 wiſa to
42 ʒmonemuȯ ſakit
XI, 5 praſtÿrą didę
14 kalbeȯ ʒodʒiuȯ tau
XII, 1 ſu jeyȯ apſieyt
XIII, 8 nog wieroȯ atweſt
12 intykiejo tada
13 Pafoȯ iß
34 paſakie teypo
43 ſawon nuejo
XV, 13 Jokubaȯ atſakie
XVI, 1 tewa Greka
9 regieimaȯ ira regietaȯ
10 regiejo ghiȯ
16 didę nauda dare
20 joȯ atwede
35 buwo diena; Mieſta ſługaȯ
XVII, 15 Athenam^{us} patiemuȯ; jop ateytu
26 ʒiameȯ wiſoȯ
XVIII, 14 naſruȯ (ſawo) atwert
16 Sostoȯ-Suda
18 dar daug dienu tęn
20 ſu jejȯ butu
XIX, 3 jump tare
27 muſu dalis
39 prowoȯ pagal
40 muſu neapſkuſtu
XXI, 3 turejo tęn
21 ape tawe daſizynojo
24 ape tawe girdejo
31[3] ſtrokie ira
33 tada pryſiartyno
XXII, 3 Zydaȯ wiraȯ
8 tare mi
19 kalinen mećiau
21 toli tawe
24 ßaukia teyp
25 Powiłaȯ tare
XXIII, 3 prieß Zokona mane mußt
9 Diewa prieß
16 ſeſerenaȯ Powiła
30 (padaryt) and to ʒmogauȯ turejo
33 Gromatą Storaſtey
XXIV, 3 turime didi pakaju
4 iłgey netrukincia tawe
6 pagawom teypag
12 kop bekałbant
21 eſmi ſudyiamaȯ
27 and wietoȯ ſawo Portiuſa Feſta
XXV, 5 draug tewaʒoja
11 mane negali jemuȯ iʒdot
13 Karal^{us} Agrippa ſu Bernice Ceſareon
XXVI, 9 daryt buwo
13 ſu manim kielawo
24 and apginima kalbejo
XXVII, 1 kituȯ nekuriuȯ; karunoȯ Cieſoriauȯ
7 tieȯ plaukiem
13 nog pietu Wejaȯ
17 ʒieʒdru (ſauſuma)
19 akruta rukledȯ
38 paſotyti buwo
39 nepaʒyno ʒiameȯ anoȯ
40 kraßtop turejoȯ
XXVIII, 2 ir ßalti and (muſu)

3 and ugnieȯ uʒdejo joȯ
24 tieſa intykiejo
30 dweiȯ cieluȯ

AD ROMANOS

I, 7 Ryme eſte
13 Broley zynot; (uʒturetaȯ eſmi)
21 ju ßyrdiȯ
26 diewaȯ padawe joȯ
27 Teypag ir wirey
28 padawe joȯ
II, 9 Sielwartas ir ſuſpaudimey
11 and aſabu diewiep
22 płeßey wietaȯ ßwentaȯ
25 ira tieſa
III, 1 Zyda do prakiłnumaȯ
2 patykieti ira jemuȯ
9 ſant po grieku wiſuȯ
15 greytoȯ ira
24 CHriſtuſiep Jeʒuſiep
IV, 10 (jamuy) ira
18 pasakita buwo
VII, 3 buȯ wadynta
15 nedarau to
17 tada aß dabar daugiauȯ; manim-pi giwena
VIII, 1 Jeʒuſiep CHriſtuſiep
18 and muſu apſirayßkit
IX, 19 mi taryſi
26 ʒmoneȯ mano
X, 10 teyſibeſp (ʒmoguȯ)
12 garbina ghi
19 neſupratogu to Jzrael; kałba pirm
XI, 1 ʒmoneȯ ſawo
25 and dalieȯ atajo
27 ju griekuȯ nukialſiu
XII, 5 daugiel muſu eſme
19 nedarÿkite ſau
XIII, 3 nebijotis Galibeȯ; garbę joȯ
13 kaypo dienoÿ wieʒliwey
XIV, 4 ſawo Wießpaciuy
10 Suda-Soſta
XV, 6 CHriſtuſa Jeʒuſa
12 kałba Jzaioßuȯ
32 ſu jumiȯ ataußytaȯ

I AD CORINTHIOS

I, 11 barniȯ terp juſu
II, 13 mokia ʒmoniu ißmintiȯ
III, 1 juſump kalbet
13 parodiȯ tey
IV, 3 ſawe neſudyju
9 paskuciauſiuȯ Apaßtal^{us} iʒſtate
VI, 19 ſawo eſte
VII, 12 ſu jo giwent
26 ʒmoguy but teÿpo jog (kalbu) ira giar
31 ßo ſwieta uʒywoja
IX, 9 kulanciamuy jauciuy
15 iß tu dayktu neuʒywojau
X, 7 ʒayſt kieleȯ
11 mumuȯ and perſergieima
15 Kaypo kałbu
XI, 19 teypag but
31 ira dar
XII, 19 wiſi butu
XIII, 3 nedotu mi tey nejokioȯ
5 pati ſawęȯ nejeßko
XIV, 5 iʒguldʒia tey
11 nezynau macieȯ bałſo
14 ſwetimu lieʒuwiu meldzioȯ
33 n'eſt neȯ
XV, 3 jrmuȯ padɐwiau
18 CHriſtuſieb uzmigo
19 turime nodieja
44 prygimtaȯ kunaȯ
XVI, 12 praßau jo łabey

II. AD CORINTHIOS

II, 2 kurſey praßau
16 kaȯ ira prymanuȯ tump day-ktump
III, 2 muſu Gromata
5 dumot ką
16 kad wießpatieſp wienok
IV, 7 ſudoſe mola
10 uʒmußyma a^{n}d kuna Wießpatieȯ Jeʒuſa
17 ſwara amʒyna
V, 10 kuna per
12 weydu po
18 muȯ ſu ſawim ſuderÿno
20 Eſme tada ſiuntinejȯ
VI, 2 meylingaȯ ira; diena izganimo
13 (padarycia) tokiągi atpetoima
VII, 12 (tey) n'eſt
VIII, 2 buwo apſtinga
20 muſu nepapeyktu

IX, 6 βykβtey ʃeja
7 linxmąghi daweja
X, 11 muʃu nera
16 girtumbime idand
XI, 20 (juʃu nog)
XII, 5 mano ʃilpnibeʃa
15 juȯ apʃtingiauȯ
20 neraʃcia idand kaypo
XIII, 11 giwenkite pakajuy

AD GALATAS

I, 14 buwo mi
23 dabar apiʃako
II, 1 ʃu ʃawim emęȯ
5 juʃimp atliktu
8 neȯ kurʃey
14 Zydu buda
15 Zydey iβ prygimima
20 pati ʃawe iʒdawe
IV, 25 newaloy ira
V, 2 nemaciȯ jumuȯ
21 tokiuȯ dayktuȯ daro

AD EPHESIOS

I, 7 kitoȯ nera
10 atgaloȯ wienan ʃurynkt
19 do ira
II, 15 wiena ing nauja zmogu
22 pabudawoti eʃte podrau⟨g⟩
V, 11 newayʃingeyȯ darbeyȯ
33 temili moteri ʃawo ir iβ juʃu aʃabney

AD PHILIPPENSES

I, 1 Jeʒuʃiep CHriʃtuʃiep
7 eʃte nodelnikeyȯ
21 neȯ mi
25 atʃilikʃiu ʃu jumiȯ wiʃeyȯ
27 podraug karaujant
II, 4 (teweyʒd) kiekwienȯ
III, 4 tureciȯȯ dar
5 Apipiauʃtitaȯ (kurʃey eʃmi)
8 paʃkaytau ʃau; Jeʒuʃa CHriʃtuʃa
11 noriȯ kaypo
15 iβ muʃu ira
IV, 15 nenudalijo ʃurynkimaȯ

AD COLOSSENSES

I, 21 ʃuderyno teypag
22 neiβteptejȯ ir nekałteyȯ
II, 13 kad juʃjen; ʃu jo podraug
III, 13 ʃkundima prieβ ką (koki)

I. AD THESSALONICENSES

II, 4 Evangelia butu patykieta
14 kientet teypag
III, 5 negałedami teypag
IV, 1 waykβczot jumȯ
10 Macedonioÿ wiʃoy
V, 21 Wiʃo meginkite

II. AD THESSALONICENSES

I, 6 atadot diewiep
10 ludyimuy muʃu intykiejo
II, 3 ateyȯ atpolimaȯ; apireyβkitaȯ buȯ
5 budamaȯ juʃimp
6 ghi uʒturi
III, 12 walgitu tykra

I. AD TIMOTHEUM

I, 8 apʃieyt ʃu jo
9 iʃtatitaȯ ira
10 dar jeygu kaȯ ira
18 ape tawe perejo
II, 12 wira ʃawo wieβpatautu and
III, 10 teypag ju
12 Kad Diakoney
V, 12 (ʃawo) wiera
17 gierey redi

II. AD TIMOTHEUM

I, 10 zywata ir neʃmertelniʃte
12 mano daykta
II, 19 Stypraȯ wienok fundamentaȯ Diewo
III, 7 kurioȯ wiʃadoȯ (moteriβkieleȯ)
8 tie ir
11 and manęȯ prypołe
16 teyʃibej kurʃey ira
IV, 5 wiʃame buk jaucianciu
14 padare pikto

AD TITUM

I, 5 mieʃt^us wirauʃi^us
II, 3 and Szwentu pry⟨g⟩uli
4 budromiȯ butu
14 ʒmoneȯ ʃawo
III, 2 ʒmonemuȯ wiʃiem^us

AD PHILEMONEM

9 Powiłaȯ ipaciey; CHriʃtuʃa Jeȝuʃa
13 ʃawimp uzturet
16 labia^{us} toli

AD HEBRAEOS

I, 3 (jo) garbeȯ; jo aʃaboȯ
4 ingijo uz joȯ
5 kada tare iß Anjełu; Sządien aß
13 kada kalbejo
II, 9 dar neregime
11 ira wiʃi dayktey
III, 14 pradȝią uȝturim to ʃtypro fundamenta iki gali
15 jo balʃa
IV, 1 iß juʃu atliko
4 ʃekma diena atylʃejo diewaȯ
13 atdegty nogi ir
V, 2 pryderanciey gałetu
VI, 7 daȝney lietu
VII, 11 buwo tobuliʃte
25 tobułey gali
VIII, 6 gawo prakiłneʃni
IX, 8 ȝymino tey
24 Neiejo neȯ CHriʃt^{us}
27 ȝmonemuȯ iʃtatita ira
X, 5 kuna mi prygatawijej
15 tey ludyia mumȯ teypag
XI, 15 cȝeʃa buwę ʃugrißt
23 graȝus buwo
XII, 1 muȯ pigiey
7 kaypo sunuȯ tieȯ juȯ
27 ira padariti

JACOBI

I, 9 ʃawo paaukßtynime
III, 3 cieła ju kuna aplink
V, 8 Bukit juȯ
12 kokia kita

I. PETRI

II, 5 Bukit patiȯ teypag
21 pedu jo ʃektumime
IV, 10 ja tetarnauja

II. PETRI

II, 4 butu uȝłaykiti
10 ʃau patis
III, 3 ira jemȯ
17 ȝmoniu nelemtu

I. JOANNIS

III, 9 iß diewo neȯ gime

APOCALYPSIS

II, 13 Antypaȯ kurioʃe
20 necȝyʃtatoȯ daʃiłaydȝia
24 and juʃu kitoȯ naßtoȯ
VIII, 4 ßwentuju ‹uȝejo› wiʃu
IX, 7 tiem^{us} arkliamuȯ liguȯ
6 turi galibę uȝrakint ‹dangu›
XI, 1 nendre ira
XIII, 1 Beʃtyią ißejnant
12 galibę wiʃokią
XVI, 4 ißpiłe treciaȯ Anjełaȯ
XVII, 4 buwo apwiłkta
17 dumą wienokią
XVIII, 10 Stowedami iß toła
21 didiȯ mieʃtaȯ Babel gwołtu
XIX, 8 drobe greȝa
16 and ruba ʃawo paraßyta
XX, 10 joȯ ißwadȝiawo
XXI, 4 raudawimaȯ, ney tuȝyimaȯ buȯ daugiauȯ
XXII, 3 prakiejkimo and (nieko)

UZUPEŁNIENIE PRZYPISÓW

SUPPLEMENT OF FOOTNOTES

18_{34} — *ms* beſergacią
20_{6} — *c* tawo
21_{34} — *ms* atneßo
21_{45} — *ms* wiſokiąs
25_{12} — *ms* nerodojot
32_{18} — *ms* nukirdino
35_{5} — *ms* waykßcʒojaci^{us}
37_{37} — *ms* neſakit
43_{38} — *c* Neʒynoj‹ot›; *ms* Neʒynat
49_{42} — *ms* pryſiękt
56_{29} — *ms* paejęjęȯ
57_{19} — *c* dabotiȯ
57_{26} — *ms* izartit
57_{51} — *c* petraȯ
58_{6} — *ms* Storoſtey
59_{20} — *ms* ſzarłotaȯ
62_{47} — *s* ‹pryſiartyn›o
63_{28} — *c* prykiełe
64_{54} — *c* ligoniȯ
66_{25} — *c* pagaut
67_{16} — *c* ßaknu?
68_{25} — *ms* Ziameȯ
70_{27} — *ms* pajudo
71_{44} — *cf* nukreskit
74_{39} — *ms* (tey)
75_{10} — *c* Sydona
78_{27} — *sd* jop
84_{47} — *ms* kikuȯ
86_{38} — *ms* ſędęȯ
90_{18} — *ms* pagundynima
92_{1} — *c* daro; *ms* daracieyȯ
95_{31} — *ms* Wießpatiȯ
102_{2} — *pro* nog *de* and
103_{11} — *ms* Sʒietoneȯ
109_{39} — *ms* dine
112_{18} — *ms* jo
113_{42} — *ms* *s* ape
114_{9} — *ms* emę
116_{2} — *ms* ʒwykterek
116_{46} — *ms* ſiuntinuȯ
119_{53} — *ms* adtadariȯ
121_{21} — *ms* doſetynaȯ
121_{22} — *ms* dodata
121_{60} — *ms* ſpąʒdąmi
124_{8} — *ms* trunką
125_{8} — *pro* ju *de* jog
131_{33} — *ms* negugukałba
133_{13} — *ms* ne'eſmi
136_{6} — *ms* jumu
146_{3} — *ms* atpikȯ
139_{21} — *ms* ten'eeyt
154_{28} — *ms* ręką
156_{24} — *ms* adgidʒią
160_{56} — *ms* n'e eymi
162_{16} — *ms* minęȯ
166_{65} — *ms* iłędą
168_{15} — *ms* ſułauʒſtaȯ
169_{10} — *ms* kiaturiȯ
170_{26} — *ms* ißmanote
176_{26} — *ms* notliek-
179_{46} — *c* tuȯ kuriuȯ
183_{28} — *ms* karaluȯ
185_{26} — *ms* kalwoſe . . . galwoſe
188_{15} — *ms* kałbamaȯ
191_{60} — *ms* wadynam^{us}
194_{31} — *ms* ʒwikterek
194_{61} — *ms* perdawę
196_{8} — *ms* abejowo
196_{19} — *ms* atnaßt
196_{26} — *ms* Kunigajßty
200_{11} — *ms* and ghi
203_{14} — *de* Jeruʒaley
204_{55} — *ms* ſlęgiaciey
205_{37} — *ms* ʒidna
208_{22} — *cf* parišk
214_{13} — *ms* nuraminimą
214_{45} — *ms* tykinciauȯ
221_{17} — *ms* pękiȯ

222_{55} — *ms* ſeptiniȯ
223_{44} — *ms* ȝedeimaȯ
224_{2} — *ms* Jeruȝales
227_{15} — *ms* ſkuncia
227_{38} — *ms* pękiętuy
227_{49} — *ms* mendaguma
233_{5} — *ms* ßwieiną
233_{45} — *de* kuriy
233_{63} — *ms* Wieȝliniſte
236_{51} — *ms* tikinciamuȯ
238_{25} — *ms* abe
240_{50} — *ms* wayßcȝoja
244_{18} — *ms* nękięciu
250_{56} — *c* juſu
251_{22} — *ms* turekitiȯ
254_{39} — *ms* darbeȯ
261_{43} — *ms* tieſeȯ
267_{44} — *ms* jo
267_{53} — *ms* abą
268_{7} — *c* moterißkieȯ
272_{49} — *c* kuria; *ms* kuriy
278_{10} — *c* ȝodȝiu
291_{45} — *ms* Barnabo߁ᵘˢ
298_{14} — *ms* dukſeſomeȯ
298_{52} — *ms* waykßcȝote
302_{3} — *ms* jaȯ
309_{51} — *ms* dumawot
311_{53} — *ms* nęȯ
314_{24} — *d* pa⟨weykſła⟩
317_{34} — *ms* kientet
322_{52} — *c* doną
326_{42} — *ms* dwaſiomiȯ
326_{45} — *ms* ikąytuſia
331_{1} — *ms* Teſutęką
331_{47} — *ms* rękſma
339_{13} — *ms* prakiłneſnu
345_{22} — *ms* pryſekie
350_{27} — *ms* kurioȯ
350_{37} — *ms* jaȯ
352_{10} — *ms* *o* ties
355_{31} — *ms* *o* zole
360_{18} — *ms* lixmoȯ
363_{15} — *ms* Storaſtomiȯ
364_{6} — *ms* bendrateywaynijȯ
364_{46} — *ms* dwaſiomiȯ
379_{9} — *ms* ſkundęjey
381_{53} — *ms* imęȯ
389_{31} — *ms* ȝmoguȯ
391_{4} — *ms* pryſekie
402_{3} — *ms* wiſokia
405_{21} — *ms* paſibjgȯ

ERRATA

Str.	Wiersz	Jest	Powinno być
28	3	nebus	nebuȯ
60	49	kada	kad
112	17	uzd⟨e⟩gia	uzd⟨ę⟩gia
119	5	Moter ßkie	Moterißkie
136	10 (notka)	pa⟨ſakię⟩	pa⟨ſakie⟩